M

[Lione, Nicolas Wolf, c. 1506]
SVEE061576

Ruchling 758
Shewell T. 42

Ma è secolo XVI ?

Expoſitio magiſtri
Petri Tatereti-
ſuper textū lo-
gices Ari-
ſtotelis.

¶ Questiones ad modū subtiles ꝛ vtiles cuȝ medulla totius materie artiū q̄ttuoꝛ librorum sententiaꝝ et quoliberti doctoꝝ subtilis Scoti in suis locis quotate magistri Petri Tatereti parisiensis super libros logices Porphirij et Aristotelis cū textus clarissima expositiōe ac dubioꝝ seu difficultatū ordinatissima terminatione feliciter incipiunt.

Logica an sit scientia ab alijs distincta.

Circa initiū totius logice mouet̄ talis q̄stio. Utruȝ logica sit scīa rōnalis vna ꝛ ab alijs distīcta. Arguitur primo ꝙ non sit sciētia: q2 oīs sciētia acq̄rit̄ per demōstrationē: sed logica nō acq̄rit̄ per demōstrationem: ergo ipsa nō est sciētia. Maioꝛ ptȝ ex diffinitione sciētie. Minoꝛ ꝓbat̄: q2 si logica acq̄reret̄ ꝑ demōstrationē aū logica esset alia logica ꝑ quā illa demōstratio esset nota: et sic esset processus in infinitū. ¶ Scđo sic. modus sciēdi nō est sciētia: ȝ logica ē modus sciēdi: ergo logica nō est scīa. Maioꝛ ptȝ: q2 instrumētū acq̄rendi sciam nō est ipsa sciētia. et minoꝛ ꝓbat̄ ꝑ aristotelē scđo methaphisice dicētē ꝙ absurdū est simul q̄rere sciam et modū sciēdi. ¶ Tertio sic ꝓbādo ꝙ nō sit rōnalis. q2 q̄libȝ sciētia est verū ens reale existēs in aīa de p̄dicamēto q̄litatis: ergo nulla erit scia rōnalis: cū reale ꝛ rōnale opponant̄. ¶ Quarto sic ꝓbando ꝙ nō sit vna scia. q2 illa sciētia non est vna ī qua colligūtur plures ꝯclusiones demōstrabiles ꝑ diuersa media: ȝ sic est de logica: ꝗ nō est vna. maioꝛ ptȝ: q2 scia est habit̄ ꝯclusiōis: ꝗ multiplicatis ꝯclusionibus multiplicant̄ et scie. ¶ Quinto sic ꝙ nō sit ab alijs distincta. q2 illa scia nō est ab alijs distincta q̄ est de aliquo obiecto cōi cū alijs scientijs: ȝ logica est huiusmodi: igitur. Minoꝛ ptȝ: q2 logica est de sillogismo vel modo sciēdi quō vtunt̄ oēs alie sciētie: ergo nō est ab alijs distincta. ¶ In oppositū arguit̄ ꝑ phylosophū tradentē scientiā logicalē vnā ab alijs distinctā. In questione ista ꝛ in oībus alijs erūt tres articuli. In primo declarabunt̄ termini questionis. In scđo mouebunt̄ dubia. In tertio ponet̄ ꝯclusio rn̄salis ad q̄situ ꝛ soluent̄ rōnes ante oppositū.

Logica duplex est.

Logica naturalis quid sit.

¶ Sciēdū est primo ꝙ pro declaratiōe huius termini logica supponitur ꝙ logica est duplex. s. naturalis et artificialis. Logica naturalis nō est aliud q̄ naturalis inclinatio vel q̄daȝ abilitas naturalis naturaliter [illegible] anime vel itellectui qua naturaliter inclin[illegible] vel est potens ad assentiendūȝ magis [illegible] ꝙ falso. et quo assensu ꝓcedimus de notitia noti ad notitiā ignoti: et de ista ponūtur aliq̄ ꝓpositiones.

Ꝓpōnes de eadem.

¶ Prima. ista logica naturalis est idem realiter cum aīa vel intellectu: et hoc capiendo ipsam pro inclinatione ipsius [illegible] vel intellectus: q2 oīs inclinatio est eadē realiter cum illo cuius est inclinatio. Et dicit̄ notāter capiendo pro inclinatione: q2 si caperetur pro abilitate ipsius anime vel intellectus posset bñ distingui ab aīa ꝛ intellectu cū abilitas et inabilitas sint qualitates de scđa specie qualitatis. ¶ Scđa ꝓpō. logica naturalis nō est sciētia: ideo ꝑ ipsam nō dicimur scientes: lȝ ꝑ ipsam possumus dici logici. ¶ Tertia ꝓpo. oēs sumus inclinati naturaliter ad assentiendū vero: tñ aliqui magis vel minus sunt dispositi: ideo aliqui promptius ꝛ facilius assentiūt vero q̄ alij. Sed logica artificialis est duplex scilȝ docens ꝛ vtens. docēs est q̄ docet diffinire: diuidere: arguere: ꝛ verum a falso discernere. et ista acquiritur per demōstrationem et ꝑ certas regulas artis logice. Sed logica vtēs capitur duobus modis. vno modo ꝓ notitia scientifica logice acquisita per demonstrationem qua vtimur in singulis scientijs diuidendo: diffiniēdo: arguēdo: et verū a falso discernendo. et sic est vera scientia nō distincta a logica docente. Alio modo capitur pro habitu vel notitia acquisita ex frequenti argumentatione et exercitio arguendi siue talis noticia fuerit vera siue falsa siue dubia vel certa siue cum formidine siue non: et sic logica vtens nō est vera scientia.

Logica artificialis ē duplex.

¶ Aduerte vlterius ꝙ logica artificialis seu docens potest capi dupliciter. vno modo pro simplici habitu alicuius cōclusionis logicalis acquisito per demonstrationem vel demōstrationes: et sic quilibet habitus vel notitia alicuius cōclusionis demonstrabilis ī logica pōt dici logica artificialis: et sic pōt describi. Logica artificialis est sciētia vnius cōclusionis logicalis per demōstrationē vel demōstrationes acquisita: et ab ista nō dicitur cōiter ꝛ vsualiter hō logicus: q2 ad hoc ꝙ aliq̄s dicat̄ cōiter logicus opoꝛtet ꝙ habeat oēs notitias oīm ꝯclusionū logicaliū vel saltē maioꝛē partē. ¶ Et si q̄s dicat. a qualibȝ notitia sciētifica pōt aliq̄s dici sciens: ergo ꝑ illum habitum quis erit sciens: et nō nisi sciētia logica: igitur talis erit logicus. ¶ Respōdetur ꝙ aliquis per talem habitum vnius cōclusionis potest dici logicus: sed nō vt cōmuniter vtimur logico. Alio modo capitur logica artificialis pro collectione pluriū noticiarum adhesiuaꝝ logicalium: et hoc tripliciter. vno modo large pro aggregato ex omnibus notitijs adhesiuis tam principioꝝ logicalium q̄ ꝯclusio[illegible] ex eisdē ꝑncipijs deductarū siue sciētarū siue opinatarū. i. siue sciātur cū formidine siue nō. alio mō capitur stricte pro aggregato ex oībus [illegible] oīm ꝑncipioꝝ logicaliū ꝛ ꝯclusionū [illegible] deductarū ex illis ꝑncipijs. Tertio mō [illegible] magis stricte scȝ pro aggregato ex notitijs adhesiuis conclusionū logicaliū demōstratarū ꝑ principia logicalia. Et de ista ꝓpriē datur diffinitio logice cū dicit̄ ꝙ logica est scīa docēs diffinire: diuidere: arguere: ꝛ verū a falso discernere per rōnes: et talem ꝓ[illegible]

Logica artificialis iterum est duplex.

Logica artificialis quid sit.

Logica artificialis scđo modo capta iterū tripliciter diuiditur.

Logica quid sit.

stinctiones debes ꝓportionabiliter capere in
Logica artificials tertio modo capta ē duplex.
q̄libet sciētia. ¶ Aduerte finaliter ꝙ capiēdo
logicā artificialē tertio mō adhuc ē duplex.s.
vetus ⁊ noua. Uetus q̄ determinat de ptibus
argumētatiōis ⁊ sillogismi tam ꝓpinq̄s q̄re
motis: et ꝓpter h̄ dr̄ vet⁹ ⁊ nō ꝓpt̄ antiq̄tatē:
et ista ɔtinet sub se librū p̄dicabiliū. p̄dicamē
torū. peryarmenias. librū diffinitionū boetij.
librū supp̄onū: ampliationū: restrictionū: ap
pellationū ⁊ distributionū. Alia est logica no
ua q̄ determiat de sillo ⁊ de ptib⁹ subiectiuis
eius: et ista cōtinet sub se librum priorū: poste
riorū: thopicorū: elenchorū: et etiā tractatum
cōsequētiarū insolubilium ⁊ obligationū.

Sciencia quid sit.
¶ Sciendū est scḋo ꝙ pro declaratiōe
secūdi termini supponit ꝙ sciētia est q̄dā qua
litas vel habit⁹ existēs i aīa quo habēs facili
ter operatur delectabiliter prōpte ⁊ expedite:
ita videlz ꝙ sciētia seu habit⁹ inclinat poten
tiā ad faciliter delectabiliter prōpte ⁊ expedi
te speculādū ɔclusionē de qua est talis habit⁹
Sciencie acceptiōes.
et etiā passiones subiecti talis habitus. ¶ Et
aduerte ꝙ sciētia multis mōis capit. Uno mō
ꝓ notitia certa alicui⁹ ꝓpōnis vere p quā intel
lectus firmiter assentit tali ꝓpōni sine tn̄ ev⁹
euidētia: et isto mō multa sciūtur p fidē. Sci
mus etiā isto mō ꝙ hic hō est pater et hec mu
lier est mater: de quo tn̄ nō habem⁹ euidētiaz.
Scḋo mō capit sciētia ꝓ notitia alicui⁹ ɔple
xi habēte euidētiā ex obiecto. et hoc mō dici
mus nos scire ꝙ paries est alba eo ꝙ videm⁹
albedinē in pariete: et istis duob⁹ modis scia
nō est tm̄ necessarioꝝ: sꝫ etiā ɔtingētiū. i. ꝓpo
sitionū ɔtingētiū. Tertio mō capit scia ꝓ no
titia euidēte alicuius necessarij. i. ꝓpōnis ne
cessarie nata causari i intellectu ex notitia ter
minoꝝ intellectoꝝ: et hoc mō sciunt p̄ncipia:
q2 p̄ncipia cognoscimus inq̄tuꝫ terminos co
gnoscimus ex scḋo posterioꝝ. et hoc mō noti
tia quā habem⁹ de p̄missis alicui⁹ silli demō
stratiui pōt dici scia. Quarto mō dicit sciētia
notitia euidēs alicuius obiecti necessarij me
diati. i. ꝓpōnis necessarie mediate nata causa
ri ex euidēti notitia premissarū applicataꝝ ad
ipsum scitū. i. ad ipsam ɔclusionē p discursum
sillogisticū. et hoc modo capit sciētia in titulo
Quattuor cōditiōes reqsite ad sciētiā ꝓprie dictā.
q̄stionis. Ex qua diffinitione eliciūtur q̄ttuor
ɔditiōes req̄site ad sciam ꝓprie dictā. Prima.
ꝙ sit notitia certa ⁊ euidēs: et per hoc differt
ab opinione ⁊ suspitione. Scḋa conditio. ꝙ sit
de obiecto necessario. i. de ɔclusiōe necessaria.
et p hoc differt ab arte ⁊ prudētia q̄ respiciūt
obiectū ɔtingens. Tertia. ꝙ talis cognitio sit
causata prius a causa euidente intellectui. i. a
p̄missis vl' notitia p̄missaꝝ. et p hoc differt ab
intellectu q̄ est habit⁹ p̄ncipioꝝ vel p̄missarū.
Quarta. ꝙ i causatiōe eius p̄misse sint applicate
ad ɔclusionē demōstrabilem p discursum sillo
gisticū: ⁊ iste ɔditiōes satis patent ex diffini
Scire qd sit.
tione scire in qua dr̄. Scire est rem p cām co
gnoscere ꝓpter quā res est: et q2 illius est cā
et nō ē ɔtingere hoc aliter se habere. Et si q̄s dica.

talis quarta ɔditio scie nō ɔuenit sciētie quā
h̄nt beati ⁊ angeli: cū nō cognoscant p discur
sum cū oīa cognoscāt in essentia diuina. Rn̄de
tur ꝙ bti ⁊ āgeli p̄nt h̄re verā sciētiā ⁊ etiā p
discursuꝫ: nā de rōne discursus nō req̄rit suc
cessio tp̄is: sed req̄rit ⁊ sufficit ꝙ alterū extre
mū discursus sit naturaliter p̄us notū: et ꝙ sit
causatiuū alteri⁹ extremi discursus: id est co
gnoscere ɔclusionē p p̄missas que p̄misse sunt
natura p̄us note ⁊ causatiue scie cōclusionis.
dico tn̄ ꝙ deus nō h̄ꝫ sciam p talē discursum:
q2 oīa intuitiue cognoscit sine discursu.

Habituum acq̄sitorum diuisio
¶ Sciēdū est tertio ꝙ habituū acq̄sito
rū quidā sunt intellectuales q̄ sunt subiectiue
i intellectu. q̄dā sunt morales q̄ sunt subiecti
ue in volūtate vel in appetitu sensitiuo cuius
Habit⁹ intellectualis acceptiōes.
modi sunt ɔtutes morales. Itē habituū intel
lectualiū quidam est quo indifferēter ɔtingit
assentire vero vel falso diuisim: vt opinio: su
spitio: ⁊ etiā fides: capiēdo fideꝫ large ꝓ omi
assensu qui habet ex reuelatiōe alicui⁹. Alius
est quo impossibile ē assentire vero: vt habit⁹
erroneus ⁊ ignorātia praue dispositiōis. Ali⁹
est quo impossibile est assentire falso. et talis
est quintuplex. q̄daꝫ est intellect⁹: alius sapiē
tia: alius sciētia: alius prudētia: et alius ars.
nam oīs habit⁹ intellectualis quo impossibile
est sic assentire falso: aut est circa verū necessa
riū aut circa verū ɔtingēs. si circa verū neces
sariū hoc est tripliciter: q2 vel est circa ɔclusio
nes: et sic est sciētia. ipsa eni est habit⁹ ɔclusio
nis p demōstrationē acq̄situs: aut est circa p̄n
cipia ⁊ premissas: et sic est intellectus: nō qui
dem intellectus ꝓ potētia: sed pro quodā ha
bitu seu notitia que habet de principijs vel p̄
missis sillogismi demōstratiui: et talis habit⁹
noiatur noie potentie: q2 acq̄rit in intellectu
sine priori habitu: sed mediāte sola notitia ter
minorū quibus apprehēsis intellectus statim
assentit talibus principijs: vt apphensis istis
terminis totū et pars intellectus immediate
assentit ꝙ omne totum est maius sua parte: aut
est circa principia ⁊ ɔclusionis simul: et sic est
sapientia. ipsa est eni intellectus ⁊ sciētia ho
Sapientia quid sit.
norabilissimorum in natura. ¶ Circa quod est
aduertendū ꝙ sapientia est vnus habitus nu
mero sicut alij habitus intellectuales. et dicit
intellect⁹ ⁊ sciētia nō formaliter nec identice:
sed solū equiualenter ⁊ obiectiue: quia habet
de illo de quo habetur sciētia et de illo de quo
habetur intellectus scilꝫ de premissis: et gn̄a
tur in nobis ex frequētatione actuū quorum
quilibet est circa premissas ⁊ conclusionē que
simul oīa possunt intelligi. Si sit circa verum
ɔtingens hoc est dupliciter: aut est circa agi
bilia aut circa factibilia. si circa agibilia sic est
prudentia. vl' de prudentia est habitus intelle
Prudentia quid sit.
ctualis docens recte operari circa agibilia et
circa illa que non manent cessante operatione
agentis: cuiusmodi sunt intellectiones. visio
Quid est ars.
nes volitiones. Sꝫ ars est recta rerū a nobis
factibiliū. i. habitus intellectualis docēs re

ete opari circa factibilia.i.circa materias exñ tes extra intellectũ ⁊ volũtatem.i.circa illa q̃ manent cessante operatiõe agentis: vt dom⁹ ⁊ nauis. ⁊ quot modis dicaṫ ars: ⁊ quot sunt artes liberales ⁊ mechanice visum est in prin cipio summularum.

Scia q̃dru pliciter dr rõnalis.

¶ Sciẽdũ est quarto q̃ p declaratiõe istius termini rõnalis supponiṫ q̃ aliq̃ scia põt dici rõnalis quadrupl'r. vno modo q: est in rõne.i.in intellectu.scdo q: ipa ẽ inuẽta p actum rõnis.i. intellectus inquirentis igno tũ ex noticia noti. Tertio dr rõnalis: q: est di rectiua rõnis.i.intellect⁹ in actibus suis: ⁊ de istis tribus modis ois scia põt dici rõnalis. Quarto modo scia dr rõnalis obiectiue ⁊ ex trinsece: q: ẽ de subo qd̕ est ens rõnis.i. de se cundis intentionibus: sic videlicet q̃ ois scia cuius subiectũ est ens rõnis seu secunda intẽ tio dr scia rõnalis non intrinsece ⁊ formal'r sic q̃ sit ens rõnis: sed solũ obiectiue: q: ẽ de subo ente rõnis. ⁊ sic logica dr esse scia rõna lis: q: subiectũ in logica est aliqua scd̕a inten tio: puta modus sciendi vel sil's. Sz illa sciẽ

Scia realis q̃d sit.

tia dr realis cui⁹ subm est ens reale. sicut phi sica q̃ est de reb⁹ realib⁹ vel de terminis signi ficãtibus res reales. Et quo seqniṫ q̃ quãdo scia diuidiṫ in realẽ ⁊ rõnalem est diuisio per differẽtias extrisecas: q: talis sumiṫ a parte subiectoꝝ illarum sciaꝝ. ¶ Scd̕o supponitur

Scia diciṫ cõis multi pliciter.

q̃ aliqua scia põt dici cõis mltis modis. vno modo p predicationem sic q̃ ipa de oib⁹ aut de multis alijs scientijs predicetur. ⁊ isto modo nulla sciẽtia dr esse cõis. Alio modo p p̃dica tionẽ sui subi sic.s. q̃ subm ei⁹ predicetur de oibus aut de pluribus subiectis aliaꝝ sciarũ: ⁊ sic methaphisica dr esse cõis: q: subiectũ ei⁹ quod est ens inq̃tum ens predicaṫ de subie ctis aliaꝝ sciẽtiaꝝ. Alio modo dr esse cõis p applicationẽ. ⁊ sic logica dr esse cõis: q: docet formare argumẽtatões ex p̃ncipijs cuiuscũq3 scie. Quarto modo aliqua scia dr esse cõis p ↄsiderationẽ: eo q̃ ↄsiderat ea q̃ in alijs scien tijs ↄsiderãtur: siue ↄsideranṫ p se siue p acci dens seu secundario. ⁊ isto mõ logica dr etiã cõis: q: cõsiderat de illis q̃ ↄsideranṫ in alijs scientijs supple secũdario ꝓ quãto eis attri buũtur scd̕e intẽtões logicales. Sed diceret

Logica an sit s̕mocina lis scientia. Scia aliq̃ dr s̕mocina lis dupl'r.

aliq̃s. vtrũ logica dicaṫ s̕mocinalis scia. Rñ deṫ q̃ aliq̃ scia dr s̕mocinalis dupl'r. vno mõ q: vtiṫ s̕mone. ⁊ sic logica nõ dr s̕mocinalis: q: q̃libet scia illo modo diceret s̕mocinalis. Alio mõ q: ipa docet discernere q̃s s̕mo est verus ⁊ quis falsus. ⁊ que ꝓpõ est vera ⁊ que falsa. ⁊ isto mõ logica bene diceṫ sermocina lis. Et hec de primo articulo.

Logica an sit mod⁹ sci endi. Duplex est modus sci endi.

¶ Quãtũ ad secũdũ dubitaṫ p̃mo vtrũ logica sit modus sciendi. Ad qd̕ dubiũ r̃ndeṫ supponẽdo q̃ duplex est modus sciẽdi.s. obie ctiuus ⁊ directiuus. ¶ Obiectiuus est qui na tus est obiectiue terminare actum intellect⁹: seu q̃ cognosciṫ per actum intellectus. Sz mo dus sciendi directiuus est habitus natus di rigere intellectum circa modum sciẽdi obie ctiuũ. verbi gratia. argumentatio est modus sciendi obiectiuus: sed habitus de tali obie cto seu argumentatiõe vocatur modus scien di directiuus. Et aduerte q̃ duplex ẽ modus

Mod⁹ sciẽ di obiecti uus est du plex.

sciendi obiectiuus. quidẽ est qui est medium seu rõ cognitiua cognoscẽdi aliud: et est tri plex s̕m q̃ triplicem ignotum.s. diffinitio: di uisio: ⁊ argumentatio. ⁊ s̕m istos modos sciẽ di cognosciṫ ⁊ notificatur in nobis omne igno tũ. nã omne ignotũ vel est cõplexũ vel incom plexum. si cõplexum notificatur nobis per ar gumentationem: et hoc maxime si tale ↄplexũ sit mediatum seu ꝓpositio mediata. si incõple xum hoc est dupl'r: q: vel est ignotũ q̃tum ad eius entitatẽ ⁊ quiditatẽ: ⁊ sic notificaṫ nob̃ per diffinitiõem. vel ẽ ignotum q̃tum ad sui cõfusionẽ seu multiplicitatẽ: ⁊ sic notificatur nobis per diuisionem. Alius est modus scien di obiectiuus q̃ nõ est medium seu instrumẽ tum notificãdi aliud cuiusmõi est ↄclusio de qua habeṫ aliq̃s habitus vel scia. ⁊ etiã subm cu iuslibz scie. ¶ Modus etiã sciendi directiu⁹

Mod⁹ sciẽ di directi uus est du plex.

est duplex. quidẽ ẽ sciẽtificus acq̃situs p de monstrationẽ. ⁊ talis est vera scia. alius ẽ acq̃ situs per vsum ⁊ exercitiũ cuiusmõi ẽ logica vtẽs que solum acq̃sita est ex frequenti argumẽta tione: ⁊ talis modus sciẽdi directiuus nõ est scia. ⁊ de isto loquiṫ Aristo. cum dicit q̃ mod⁹ sciendi supple directiuus acq̃situs per vsum ⁊ frequentationem alicuius ⁊ non per veram demõstrationem nõ est scia. ⁊ hoc est quod di cunt aliqui q̃ mod⁹ sciendi qui est logica vtẽs nõ ẽ scia. sz bñ modus sciendi q̃ ẽ logica do cẽs. Põt etiã dici q̃ nullus modus sciẽdi sup ple obiectiuus cuiusmõi ẽ diffinitio diuisio et ar gumẽtatio ẽ scia: sz bñ mod⁹ sciẽdi directiu⁹ acq̃sit⁹ p demõstrationẽ est vera scia.

Utrũ logica p logica ac quiraṫ.

¶ Dubitaṫ scd̕o vtrũ logica sit acq̃sita p logicã. ⁊ vr̃ q̃ sic: q: ois scia acq̃riṫ per logi cã: sed logica ẽ scia: g̃ logica acq̃ritur per lo gicã. ¶ In oppositum arguiṫ. q: si logica acq̃ reretur p logicam ante logicã esset logica qd̕ est falsum: q: tunc esset ꝓcessus in infinitum. ¶ Pro solutione dubij supponitur q̃ ex hoc q̃ homo est rõnalis ⁊ intellectualis: ideo na tural'r est apprehensiuus simpliciũ: ⁊ illorum cõpositiuus ⁊ diuisiuus. et p huiõi cõpositio nẽ vel diuisionẽ admitteṫ ad inq̃sitionẽ huiõi diuisionis vel cõpositionis sic q̃ ex aliquo no to venit i notitiã ignoti. sunt enĩ aliqua adeo vera q̃ ipsis ostensis intellectui intellect⁹ nõ põt eis dissentire. sunt enĩ aliq̃ discursus ita manifesti: q̃ si intellectus assentiat p̃ncipijs nõ põt dissentire cõclusiõibus. Ex quo p3 q̃ intellectus ex p̃ncipijs natural'r notis põt p uenire ad cõclusiões dubias inq̃rendo earum veritatem. ¶ Et aduerte q̃ logica põt dupl'r

Logica du pl'r h̃ri põt.

haberi.s. vsual'r ⁊ artificial'r. vñ sillogisans ⁊ nesciens se sillogisare h3 logicam vsualem

⁊ non artificialem: sed sillogisans ⁊ sciens se sillogisare hꝫ logicā artificialem. ❡ Ex istis ponūtur aliq̄ dicta. Primū. q̄lꝫ scia acq̄rit per logicā siue naturalē: vsualē: vl' artificialem: q2 q̄lꝫ acq̄rit p demōstrationē q̄ demōstratio nō pt hri sine logica. Scdꝫ dictū. logica artificialis q̄ docet diffinire: diuidere: ⁊ arguere nō acq̄rit p logicā artificialē: q2 eēt pcessus in infinitū: sꝫ bn̄ acq̄rit p logicā naturalē vl' p logicā vsualē. nā p logicā naturalē formamus naturalr quādā demōstrationē imꝑfecte tn̄ cognitā ex q̄ frequēter iterata gn̄at in nob hit⁹ imꝑfect⁹ seu logica vsual' p quā formamus demōstrationes artificiales ex quib⁹ gn̄at in nob logica artificial' seu logica docēs. ❡ Et p hoc pꝫ solutio ad dubiū φ logica artificialis nō acquirit p aliā logicā artificialē: sed p aliā logicā naturalē vel vsualē mediāte intellectu q̄ naturalr inclinamur ad deueniēdū de notitia noti ad notitiā ignoti.

Utrū logica sit vna scia vel plures.

❡ Dubitat tertio vtrū logica sit scia vna vel plēs. Pro cui⁹ solōne ponūt aliq̄ ꝓpōnes. Pria. q̄lꝫ scia pt dici vna dupl'r. s. vnitate intrinseca ⁊ vnitate extrinseca q̄ ē ab obo vl' ɔclone vl' ꝑdicato. Scda ꝓpō. scia pt capi dupl'r. vno mō ꝓ hitu vni⁹ ɔclonis demōstrabil' in illa scia. alio mō ꝓ aggregatiōe habituū ɔclonū demonstrabiliū in illa scia. Tertia ꝓpō. triplex pōt eē scia siue hit⁹. s. fo2al': ꝟtual': ⁊ potētial': fo2al' ē hit⁹ ꝓpus ɔclonis demōstrate siue pp q̄d ⁊ a priori siue q2 ē. ⁊ a posteriori inclinās ad speculationē illi⁹ ɔclonis. ⁊ talis est vn⁹ de q̄nqꝫ hitib⁹ itellectualib⁹: sꝫ scia seu habit⁹ ꝟtualis ē simplex intellectio et q̄ditatiua pmi ⁊ pncipalis subi ɔtinētis i se ꝟtualr oēs ꝟitates scibiles de illo subo inclinās fo2alr ad speculatiōeꝫ illi⁹ subi incōplexi inclinādo ēt ꝟtualr ad speclationē oim ɔplexoꝝ ꝟtualr inclusoꝝ i tali subo pmo: sꝫ scia seu habit⁹ potētialis ē simplex notitia alicui⁹ subi inclinās intellectū ad speclationē talis subi inclinādo ad speculationē oim ɔplexoꝝ ꝟtualr ɔtētoꝝ in tali subo pmo. ❡ Ɔsequēter ponunt aliq̄ dicta. Primū. q̄lꝫ scia dr̄ vna vnitate intrinseca a sua ꝓpria drīa sicut hō dr̄ vn⁹ vnitate specifica a sua ꝓpria drīa. ⁊ ista vnitate intrinseca nō solet q̄ri q̄ō. Scdꝫ dictū. scia dr̄ vna vnitate extrinseca a subo pmo vel ꝑdicato vel vtroqꝫ: sicvꝫ φ si subm pmuꝫ illius scientie sit genus ipsius scientie ipa dicitur vna genere remoto: sed si sit spēs spālissima dicitur vna vnitate gn̄is ꝓpinqui vel vna sm spēm. Tertiū dictū. oim ɔclonū demōstrabiliū logicaliū termino vel terminis drītiū nō ē vnus habit⁹ fo2alis: sꝫ sunt tot habit⁹ fo2ales q̄t cō clōnes demōstrabiles termino vel terminis differētes. Et q̄ sequit φ logica illo mō nō ē vn⁹ hit⁹ respectu oim ɔclonū demōstratarū in logica. Quartū dictū. q̄lꝫ scia hñs spēꝫ spālissimā ꝓ obiecto adeq̄to pōt dici vn⁹ habit⁹ saltē ꝟtualis seu vnitate ꝟtualis ɔtinētie. saltē si talis scia sit realis. i. d̄ subo reali. ❡ Pro cui⁹ declaratōe ē aduertēdū φ aliq̄ scia vl' hit⁹ dr̄ ꝟtual' dupl'r. vno mō q2 ē de obiecto ꝟtualiter ɔtinēte aliqua ɔplexa: ⁊ sic logica nō dr̄ vn⁹ habitus ꝟtualis: q2 subm in logica nihil ꝟtualr ɔtinet. cū scdo intētiōes nihil ɔtineāt ꝟtualr: vt hꝫ scot⁹ li. iiij. dist. viij. in solōne q̄rti argumēti. alio mō aliq̄ scia dr̄ hit⁹ ꝟtualis: q2 talis notitia inclinat ad speclationē aliq̄ꝝ ɔplexoꝝ: siue talia ɔplexa ɔtineātur ꝟtualr i subo pmo illi⁹ scie siue nō: ⁊ sic noticia simplex q̄ habet de subo logice posset dici vna ꝟtualr vel saltē potētialr. ❡ Ex q̄ sequit φ cū q̄rit d̄ vnitate alicui⁹ scie dꝫ illa scia distigui: q2 vl' q̄rit de scia fo2ali: ꝟtuali: vel potētiali. ⁊ tūc opꝫ rn̄dere ꝓportionalr sm dicta applicādo ɔformiter in oib⁹ sciētijs. ⁊ si q̄s q̄rat. vtrum habit⁹ diuersaꝝ ɔclonū terio vel terīs drītiū i logica possint dici vn⁹ habit⁹. Rn̄det φ habit⁹ diuersaꝝ cōclusionū pñt capi dupl'r. vno mō sm suas ꝓpias rōnes. ⁊ in pticulari. ⁊ sic nō dnr vn⁹ habit⁹: sꝫ diuisi habit⁹. alio mō vt hñt respectū ad vnū incōplexū q̄ ꝟtualr ɔtinet illos habit⁹: ⁊ sic pñt dici vn⁹ habit⁹ vnitate: saltē ꝟtuali vl' vnitate ordinis vel attributiōis: q̄ tn̄ ꝟtualis ɔtinētia nō ꝓprie inuēit i sciētijs rōnalib⁹ respectu subi cū i ipis nullū sit subm cōe q̄ cōtineat ꝟtualr aliquē habitū. pñt tn̄ dici vn⁹ habit⁹ vt hñt respectū ad notitiā incōplexā illi⁹ subi q̄ ꝟtualr ɔtinet illos hit⁹: lꝫ nō subm. pōt ēt dici vn⁹ hit⁹ vnitate ordinis vl' attributiōis. Ex q̄ pꝫ φ multoꝝ habituū spē drītiū pōt eē vnū obm cōe: ⁊ sic in sciētijs assignat vnū obm cōe a q̄ nō ē vn⁹ habit⁹ spē: sꝫ tm̄ gn̄e. Et hec d̄ scdo articulo.

Aliqua scia dupl'r dicit ꝟtualis.

Habitus diuersaꝝ ɔclonū dupl'r capi pñt.

Quelꝫ scia pōt dici vna dupl'r.

Scia pt capi dupl'r.

Sciētia triplex esse pt

❡ Quātū ad tertiū articulū sit cōclusio rn̄salis. logica ē scia vna rōnalis ⁊ ab alijs distincta. q̄ ɔclo pꝫ ex pmo ⁊ scdo articulis. ❡ Ad rōnes. Ad pmā dr̄ φ bn̄ ꝓbat φ logica artificialis nō acq̄rit p logicā artificialē: sꝫ non ꝓbat q̄n nō acq̄rat p logicā naturalē vl' vsualē: vt patuit i scdo articulo. Ad scdam dr̄ φ bn̄ ꝓbat φ null⁹ mod⁹ sciēdi obiectiu⁹ ē scia: sꝫ nō ꝓbat q̄n mod⁹ sciēdi directiuus sit scia: vt patuit i pmo articulo. Ad tertiā pꝫ solutio in pmo articulo vbi dictū ē φ scia nō dr̄ rōnalr: eo φ sit ens rōnis: sꝫ q2 ē de obiecto q̄ ē ens rōnis. Ad q̄rtā dr̄ φ logica dr̄ vna vnitate intrinseca capiēdo logicā ꝓ vno habitu alicui⁹ ɔclonis. ⁊ q̄liter dicat vna vnitate extrinseca visum ē i scdo articulo. Ad q̄ntā dr̄ φ logica ē scia cōis nō quidem cōitate predicationis: sed cōitate vsus vel applicationis: vt visum est in primo articulo.

Utrū logica sit scia practica vl' speculatiua.

Queritur scdo vtrū logica sit scia practica vl' speclatiua. Ar̄ pmo φ sit pctica. oīs illa scia ē practica q̄ nō ē solū cognitiua sui subi: sꝫ ēt pductiua: sꝫ logica ē hmōi: igr̄ ē scia pctica. maior pꝫ p pħm. vj. metha. ponētē drīam int' sciaꝫ speclatiuā ⁊ pcticā penes h' φ speculatiua ɔsiderat suū subm. Practica aūt facit ipꝫ. et minor probatur: quia subiectum logice est

modus sciēdi: vel sillīs q̄ mediāte habitu logi
ce ꝑducif. nā logica docet de q̄bus et qualr ē
cōponēdus sillīs. ¶ Arguif scdo sic. oīs habitus
directiu⁹ praxis est practicus: sȝ logica ē hmōi:
igif. maior ē manifesta. et minor ꝓbaf: qꝛ logi
ca est directiua actuū rōnis q̄ sunt praxes: qꝛ
praxis i greco idē est ꝙ opatio i latino. ¶ Ter
tio sic. oīs scia q̄ nō ē gr̄a sui est gr̄a opis cui⁹
est directiua: sȝ logica est hmōi: igif. maior est
manifesta. ⁊ minor ꝓbaf: qꝛ logica est gr̄a alia
rū sciarū: cū applicef ad actū cētrȝ alias scien
tias. ¶ Quarto sic. oīs illa scia est practica q̄ est
de opabilib⁹ a nobis: sȝ logica est hmōi: igif.
maior est nota: ⁊ minor ꝓbaf: qꝛ logica ē de se
cūdis intētionib⁹ q̄ fiūt a nobis ꝑ actū cōpa
tiuū intellectus. ¶ Quinto sic. oīs habit⁹ cui
cōpetūt isti respect⁹ hituales. s. respect⁹ pori
tatis ⁊ respectus conformatiuitatis siue dire
ctiōis est practicus: sȝ logica est hmōi: igitur.
maior pꝫ: qꝛ i hoc ꝯsistit rō habit⁹ practici vt
postea dicef. minor ꝓbaf. pmo de poritate: qꝛ
logica est prior i acq̄sitione oīm sciētiaꝝ. scdo
ꝓbaf de ꝯformatiuitate: qꝛ oēs alie scie vtū
tur logica ⁊ regulanf ꝑ eā: igif. ¶ In opposi
tū ar. illa scia est speculatiua cui⁹ totalis ⁊ vl
timus finis est scire: sȝ logica ē hmōi: igif. In
q̄stione erūt tres articuli sicut in p̄cedenti.

In homīe triplices sunt potētie.

¶ Sciendum est primo ꝙ in hoīe tripli
ces sunt potētie. q̄dā eni sunt potētie vegeta
tiue q̄ sunt tres. s. nutritiua: augmentatiua: et
gn̄atiua. et ille sunt mere naturales: nec actus
ipsarum sunt in ptāte nostra: neqȝ tales actus
vnqȝ possunt dici praxes: vt gn̄are: nutrire: et
augmētare: alie sunt potētie sensitiue: vt sunt
visus audit⁹ ⁊c. et de opatiōib⁹ taliū potētia
rū ponif talis distinctio: ꝙ tales opatiōes po
tētie sensitiue pñt capi dupl̄r. vno mō scdꝫ se:
et sic nō sunt praxes: qꝛ p̄cedūt actū volūtatis
et intellect⁹. alio mō capif vt moderanf a rōe
et p̄cipiūtur a volūtate: et sic sunt bñ praxes.
vt audire: videre. inq̄tū regulanf a ratione. i.
intellectu ⁊ p̄cipiūtur a volūtate sunt bñ pra
xes. adhuc sunt alie due potētie. s. intellect⁹ et
volūtas. de actu itellectus dꝛ ꝙ nullus actus
intellect⁹ est praxis: vt postea patebit. de actu
volūtatis ponif talis distinctio.

Act⁹ volun tatis acceptiones.

Act⁹ volūtatꝭ
est duplex. s. actus elicit⁹ ⁊ impatus. Actus eli
citus est actus ꝑductus ab ipsa volūtate sine
impio ipsi⁹ volūtatꝭ: vt velle dare elemosynā:
sȝ actus impatus est actus ꝑduct⁹ ab aliq̄ po
tētia mediāte impio ipsius volūtatis dū talis
actus possit esse in ptāte volūtatis: vt audire
lectionē impatū a volūtate. studere in theolo
gia impatū a volūtate. Et q̄ seqf ꝙ act⁹ impa
tus ipsi⁹ volūtatꝭ aliq̄n ꝑducif ab ipsa volūta
te: vt velle honorare deū impatum ab ipsamet
volūtate aliq̄n nō ē act⁹ volūtatis: sȝ potētiaꝝ
sensitiuarū vel ipsius intellectus vt patuit in
exēplis. et act⁹ quo volūtas impat alijs potē

Praxis q̄druplicter capitur.

tijs: vel sibi dꝛ actus impatiuus et nō impat⁹
nisi forte imparef ab ipa volūtate. ¶ Aduerte
vlterius ꝙ praxis pōt capi quadrupl̄r. vno
modo ꝑ opatione cuiuscūqȝ potētie: siue talis
potētia sit cognitiua siue appetitiua: siue na
turalis: siue libera. et sic oīs actus cuiuscunqȝ
potētie fuerit pōt dici praxis. Scdo modo capi
tur pro opatione solius potētie cognitiue aut
sequētis cognitionē cuiusmodi est opatio po
tētie appetitiue. et isto modo actus itellectus
pōt dici praxis. Tertio modo capif ꝑ opatiōe
existēte in ptāte nostra siue sit bona siue mala.
et isto modo furari et adulterari sunt praxes.
Quarto mō capif ꝓprijssime ꝑ sola opatione
alterius potentie ꝙ intellectus posterior ipsa
intellectione nata cōformiter elici rationi re
cte. et isto modo solū est hic ad ꝓpositum.

Praxis q̄d ꝓprie sit.

¶ Sciēdū est scdo ꝙ praxis ꝓprijssime
capta sic diffinif a scoto in prologo primi sen
tentiarū. praxis est opatio alterius potētie ab
intellectu naturaliter posterior intellectione
nata ꝯformiter elici ratione recte ad hoc ꝙ sit
recta. et qua diffinitione eliciūtur tres condi

Cōditiōes ad praxim reqsite.

tiones requisite ad ipsaȝ praxim. Prima. ꝙ ta
lis operatio sit alterius potentie ꝙ intellect⁹.
Ex quo sequitur ꝙ nullus actus intellect⁹ est
praxis. et hec cōditio sic probatur: qꝛ sola illa
operatio dicitur praxis ad quā intellectus se
extendendo sit practicus: sed intellect⁹ ad nul
lam sui opationeȝ pōt extendi: igif nulla opa
tio intellectus est praxis. maior pꝫ ꝑ philoso
phū. iij. de aīa. dicentē ꝙ intellectus sola extē
sione sit practicus. et minor ꝓbaf: qꝛ extēdere
est extra se tendere. ¶ Sed ꝯtra istā ꝯditionē
arguitur primo sic. omis opatio q̄ est in ptāte
nostra est praxis: sed aliqua opatio intellect⁹
est hmōi: igif. ¶ Scdo sic. aliqua opatio intel
lectus est dirigibilis ab alio actu ipsi⁹ intelle
ctus: ergo talis q̄ sic est dirigibilis est praxis.
qꝛ ad talē intellectus se extēdit. ¶ Tertio sic.
opatio sequēs ꝯsiliū ⁊ electionē est praxis: sȝ
aliqua opatio intellect⁹ est hmōi: igif. minor
pꝫ: qꝛ aliqs cōsiliaf an debeat studere vel nō:

Quid sit praxis ꝓprie dicta.

et eligere media ad studēdū. et ꝓpter has rō
nes inferūt aliq̄ ꝙ aliqua opatio itellect⁹ pōt
dici praxis. Sed istis nō obstātibus rñdef ad
istas obiectiones simul negādo maiores. nam
illa q̄ sumūtur i maiorib⁹ nō sufficiūt ad rōnē
praxis. sȝ cū hoc reqrif ꝙ talis opatio sit alte
rius potētie ꝙ intellect⁹. ¶ Scda cōditio est
ꝙ talis opatio q̄ dꝛ praxis sit naturalr̄ poste
rior intellectione: que cōditio dupl̄r ꝓbatur.
pmo sic. intellect⁹ nō pōt regulare opationeȝ
priorē naturalr̄ intellectione: sȝ intellect⁹ dꝛ
practic⁹ ob opatiōe quā repatat mediāte actu
vel habitu practico: ergo illa opatio q̄ dꝛ pra
xis dȝ esse posterior naturaliter intellectione.
Scdo sic. actus potētiaȝ aie vegetatiue nullo
modo sunt praxes: quia nō subiunt directioni
intellect⁹: qꝛ non sunt naturaliter posteriores
intellectiōe: sȝ magis p̄cedunt intellectionem
intellect⁹. ¶ Ex istis duab⁹ ꝯditiōibus inferf
ꝙ oīs praxis ꝓprie dicta est actus voluntatis
elicit⁹ vel impatus: qꝛ nullus act⁹ ab actu eli
cito vl̄ impato volūtatis est eēntialr̄ posterio:

intellectione: q: quocūq; ali⁹ def pōt p̄cedere actū ipsius intellect⁹. ¶ Tertia cōditio. q̄ illa opatio sit cōformis rōni recte. i. q̄ illa opatio sit bona ⁊ nō mala. ista ↄditio ꝓbaf auctoritate philosophi. vi. ethicoꝝ. dicētis q̄ electio recte necērio req̄rit rōnem rectā vbi p electionē intelligit volitionē q̄ est praxis. et ista ↄditiōe seq̄f q̄ nulla mala opatio dr̄ praxis: cuiusmōi est velle furari vl' adulterari. Et si quis dicat. aliq̄ est praxis q̄ nō est dirigibilis ab aliq̄ rōe: igif nō ois praxis est ↄformis recte rōni. aña ꝓbaf: q: illa praxis qua vult de⁹ se amare infinite est praxis: et tñ nō est dirigibilis ab aliq̄ notitia cū volūtas dei nō sit regulabilis. rñdetur q̄ notitia q̄ de⁹ cognoscit se ē infinite a se amādū q̄tū est de se est directiua ⁊ regulatiua ipsius praxis: sed nō dirigit: q: potētia practicās. s. volūtas dei nō est dirigibil': ⁊ h̄ sufficit ad h̄ q̄ notitia sit practica ⁊ opatio sit praxis.

Actus elicitus dr̄ p̄mo praxis.

¶ Sciendum est tertio q̄ est vna parua difficultas. nā dictū est q̄ tā act⁹ elicit⁹ ipsius volūtatis q̄ impat⁹ pōt esse praxis. dubitaret aliq̄s q̄s illoꝝ actuū dr̄ primo praxis. rñdef q̄ elicit⁹ est p̄mo praxis. qd̄ sic ꝓbaf. illa opatio est p̄mo praxis q̄ seq̄f imediate actu intellect⁹ p modū directi vl' regulati: s; act⁹ elicit⁹ volūtat; ē h̄mōi: q: sine eo nō pōt h̄ri act⁹ impat⁹. Itē act⁹ elicit⁹ ipsi⁹ volūtat; pōt esse vere praxis circūscripto oī actu impato ipsi⁹ volūtat;. qd̄ ꝓbaf: q: q̄ncūq; aliq̄d est p̄mo tale ↄiūctuz cū aliquo posteriori si separef ab illo adhuc remanet tale: s; act⁹ elicit⁹ volūtat; est p̄mo praxis: g̊ si ↄiūgaf ipsi actui ipato separ⁹ ab illo adhuc remanet talis. Ex quo iferunf duo corrolaria. Primū. q̄ act⁹ ipat⁹ a volūtate nō est p̄mo praxis: sed q̄si p accñs et scd̄ario: q: nec p̄mo est posterior intellectione: nec p̄mo ↄformis rōni recte. Scd̄m corrolariū. q̄ act⁹ elicit⁹ ipsi⁹ volūtat; ⁊ act⁹ impat⁹ ipsi⁹ volūtatis dicunf vniuoce praxes: q: rō p̄xis ipsis vniuoce ↄuenit: l; forte ↄueniat p̄mo actui elicito ipsi⁹ volūtat;.

Speculatio q̄d sit.

¶ S; ↄsequēter vidēdū ē q̄d sit speculatio postq̄ visum est q̄d est praxis. ¶ Pro cuius declaratione supponif q̄ speculatio est opatio intellect⁹ ad nihil aliud extra gen⁹ cōteplatiōis. i. intellectiōis vel act⁹ intellectus finaliter ordinata: et q̄ diffinitiōe eliciunf due

Cōditiōes speculatiōis.

ↄditiōes ipsi⁹ speculatiōis. Prīa. q̄ sit opatio intellect⁹. Ex quo seq̄f q̄ nulla opatio alteri⁹ potētie q̄ intellect⁹ est speculatio: iō nullū videre: nullū audire: nullū; velle est speculatio. Scd̄a cōditio. q̄ talis opatio nō sit directiua seu regulatiua alicui⁹ opatiōis alteri⁹ potētie q̄ intellect⁹: imo q̄ sit g̃ra sui: sic vic; q̄ nō sit ordinata ad aliq̄d aliud qd̄ sit praxis. Ex q̄ seq̄f q̄ nō ois opatio intellect⁹ est speculatio: licet ois speculatio sit actus intellectus.

Scientia quō dicitur practica s; scotum.

¶ Sciēdū est quarto q̄ s̄m scotū habitus siue scia dr̄ practica ab extēsiōe ei⁹ ad praxim sicut regule ad regulatū: et consistit talis extēsio i duplici relatiōe aptitudinali. s. prioritatis ⁊ ↄformatiuitat; siue directiuitatis: quī q̄dē respect⁹ p̄dicaf de ipo h̄itu vl' scia i scd̄o modo dicēdi p se sicut ꝓpria passio de subiecto. ⁊ ꝓuenit p̄oritas talis ex ordine potētiaꝝ sic ordinataꝝ i agēdo. s. itellect⁹ ⁊ volūtat;: sed ↄformatiuitas siue directiuitas ꝓuenit ex pte obiecti: qd̄ q̄dem obiectū est rectitudo praxis vel v̄tualr̄ includēs ipam rectitudinē praxis. et iō praxis ē ↄformabilis illi cognitiōi: q: talis cognitio est talis cogniti sic: videl; q̄ ad h̄ q̄ aliq̄s h̄it⁹ seu notitia dicaf practica req̄rif q̄ nata sit p̄cedere naturalr̄ praxim et q̄ nata sit regulare seu dirigere praxim. ⁊ pōt cognosci h̄it⁹ seu notitia practica: q: op; ipam eē de aliq̄ ↄditiōe vl' p̄ncipio exp̄mente aliquā praxim. i. aliquā opatiōnē alteri⁹ potētie q̄ itellectus: vt notitia q̄ q̄s itelligit deū eē diligēdū sup oia dr̄ practica: q: talis est de ↄclusiōe vel ꝓpōne exp̄mēte praxim. ¶ Ex istis seq̄f q̄ ad hoc q̄ aliq̄s act⁹ vel h̄it⁹ sit practic⁹ nō req̄rif q̄ actualr̄ sit p̄or praxi: nec q̄ actualr̄ regulet praxim: q: tūc seq̄ref q̄ h̄ñs artē domificādi ⁊ carēs manib⁹ nō h̄ēret habitū practicū: q: talis h̄itus i eo q̄ careret manib⁹ actualr̄ nō p̄cederet praxim: cū ille nullā talē praxim posset h̄ēre. seq̄f scd̄o q̄ aliq̄s h̄itus posset esse successiue p̄ticus ⁊ speculatiuus: s; ista sunt incōuenientia: igif. Et aduerte q̄ ad hoc q̄ de aliq̄ cōclusiōe seu ꝓpōne sit h̄itus vl' notitia practica req̄rif q̄ deducaf ex p̄ncipiis p̄cticis. nā ↄclusio practica nō deducif ex p̄ncipiis speculabilib⁹. Et si q̄s dicat ↄtra. q: ista cōclusio de⁹ est sūme diligēdus est p̄ctica: ⁊ tñ deducif ex p̄ncipiis vel p̄ncipio speculabili sic arguēdo: ōē summū bonū est diligēdū: de⁹ est sūme bon⁹: g̊ de⁹ est summe diligēdus. ecce quō minor n̄ ē practica cū nō exp̄mat aliquā praxim. Rñ dicef

Principia dupliciter practica dicuntur.

q̄ p̄ncipia dicunf practica dupl'r. vno mō formalr̄: q: dictāt formalr̄ de praxi eligēda ⁊ l' fugiēda: sicut est istud. oīe sūmū bonū ē diligēdū: ois turbator boni cōis est puniēdus: ⁊c: sic bñ cōcedif q̄ illa minor nō est formalr̄ p̄ctica: q: nō dictat. i. enūciat formalr̄ de praxi eligenda vel fugiēda: s; solū v̄tualr̄ cōtinet praxim: ⁊ sic talis minor dr̄ esse p̄ctica. ¶ Ex quo seq̄f

Notitia aliqua dupl'r practica dr̄.

q̄ aliq̄ notitia pōt dici p̄ctica dupl'r. vno mō formalr̄: q: formaliter dictat de praxi eligēda vel fugiēda: sicut est notitia cōclusiōis p̄ctica vel p̄ncipioꝝ p̄cticoꝝ. alio mō dr̄ notitia p̄ctica v̄tualr̄ et est noticia alicui⁹ icōplexi v̄tualr̄ ↄtinēs notitiā p̄ncipioꝝ ⁊ ↄclusiōis practice: cuiusmōi ē notitia incōplexa ⁊ q̄ditatiua ipsi⁹ dei. et sīlr̄ pōt dici q̄ duplex est rectitudo. s. formalis q̄ nō est nisi notitia ↄclusiōis ⁊ p̄ncipiorū sīlī practici. alia est v̄tualis q̄ nō est nisi notitia incōplexa alicui⁹ incōplexi v̄tualr̄ ↄtinētis notitiā p̄ncipioꝝ ⁊ ↄclusiōis sīlī practici. ¶ Et aduerte q̄ q̄ñ ↄclusio vel p̄ncipiū est ↄpositio ↄtingēs tūc notitia vl' habit⁹ h; rectitudinē ab aliq̄ volūtate: sed q̄ñ est propositio necessaria tūc habet rectitudinē ab aliquo obiecto: cuiusmodi est ista. deus est summe dilis

gendus.q̄ habet suā rectitudinē ab obiecto.s.
a deo. ¶ Aduerte finaliter φ aliq̄d dr̄ practi-
cū a praxi duob⁹ mōis.vno mō ſm denoīatio
nē intrīsecā:ꝛ sic volūtas vl' aliq̄ alia potētia
ꝓducēs praxim dr̄ practica.alio mō ſm deno-
minationē extrīsecā.ꝛ sic itellect⁹:notitia : et
hītus dicūtur practici.intellect⁹ dr̄ practic⁹ q̄
itelligit actu vl' habitu practico.act⁹ dr̄ practi
cus q̄ hꝫ praxi ꝑ directo: ita φ hīt⁹ practic⁹ ē
circa praxi tāφ circa directū ꝛ reg'latū: ꝛ non
tāφ circa obiectū. ꝛ sic pꝫ φ habitus dr̄ pra-
cticus qui iclinat ad actū itelligēdi praxim.

Aliq̄d practicū a praxi dicitur dupliciter.

¶ Quantum ad scdm articulū dubitat̄
primo vtrū practicū ꝛ speculatiuum sint dr̄e
essentiales notitie seu scie in cōi. Rn̄det po-
nēdo aliquas ꝓpōnes. Pria. practicū nō dicit
formal'r nisi duplicē respectū aptitudinalē ad
praxim.s.ꝯformatiuitatis ꝛ ꝑoritatis natura-
lis:vt iā visum est.ex q̄ ꝓpōne seq̄tur φ practi
cū non est formal'r dr̄ia ēētialis scie cū nō sit
nisi duplex aptitudo seu respect⁹ aptitudina-
lis q̄ nūq̄ est de ēētia alicui⁹ absoluti.ex q̄ se
quitur φ ille respect⁹ nō pōt eē de ēētia ali-
cui⁹ notitie cū notitia sit q̄d absolutū de pria
spē q̄litatis. Tertio sequit̄ φ practicū nō di-
cit aliq̄d ꝑ se vnū cū dicat duplicē respectū ap
titudinalē ad praxim.s.ꝯformatiuitatis ꝛ ꝑo-
ritatis.Ex q̄ sequit̄ q̄rto φ practicū seu ille
duplex respect⁹ formal'r ꝛ itrinsece non ꝯue
nit notitie nisi ꝓpter aliq̄d absolutū: puta q̄
talis notitia est talis entitas.nā talis duplex
respectus p̄supponit aliquā ꝯditionē intrin-
secā in notitia ꝑ quā talis duplex respectus
tali notitie ꝯuenit:ꝛ talis ꝯditio ꝓpter quaꝫ
ꝯuenit talis duplex respect⁹ alicui notitie nō
est ꝓprie nisi dr̄ia ēētialis scie vl' notitie que
pōt etiā circūloqui ꝑ talē duplicē respectū:q̄
qn̄ dr̄ie sunt nobis ignote tūc circūloq̄mur.i.
noiamus eas ꝑ ꝓprias passiones.Scda ꝓpō.
speculatiuū formal'r nō dicit nisi negationeꝫ
illorū duorū respectuū: sic videlꝫ φ illa noti-
tia dr̄ esse speculatiua q̄ nō est nata precedere
praxim neq̄ regulatiua ipsius praxis cuiōi ē
notitia qua cognosco hoiem esse aial. Ex quo
seq̄tur φ speculatiuū nō est de essentia notitie
vl' habit⁹ cū negatio non sit de essentia absolu
ti. ꝛ ꝑ ꝯn̄s non est dr̄ia ēētialis notitie cum
nulla negatio sit dr̄ia ēētialis alicui⁹ positi-
ui. Ex istis seq̄tur φ practicū ꝛ speculatiuū nō
sunt dr̄ie essentiales notitie vel scie i cōi. Ita
φ hec diuisio qua scia i cōi diuidit̄ ꝑ practicū
ꝛ speculatiuū non est diuisio generis ꝑ suas
dr̄ias: sed est quasi diuisio generis ꝑ ꝓprias
passiones spērū.sicut si diuidat̄ nūerus ꝑ par
ꝛ ipar vel linea ꝑ rectū ꝛ curuū.Ex quo sequit̄
φ practicū ꝯuenit ꝛ dr̄ de aliqua notitia ꝑ se
scdo modo:ꝛ ꝯuenit tali notitie ex aliq̄ ꝯditio-
ne itrīseca tali notitie. Seq̄tur scdo φ practi
cū ꝛ speculatiuū nō pn̄t dici intrinsece ꝛ for-
mal'r nisi de notitia actuali vl' habituali vl' sal
tē de actu vel habitu itellectuali cū sint passio
nes habitui tali vel tali.Ex quo seq̄tur φ mul

Vtrū practicū ꝛ speculatiuum sint dr̄e essentiales.

tus habit⁹ moralis existens in voluntate vel
aliqua alia potētia appetitiua dr̄ practic⁹ a ta
li duplici respectu:q̄ respect⁹ talis ē notitia,
etiā nullus talis regulat praxim neq̄ ꝓcedit
praxim:lꝫ bn̄ inclinet ad praxiꝫ eliciēdā:tn̄ nō
dictat de praxi eligenda vel fugienda.

¶ Dubitatur scdo vtrum scientia di-
catur practica ab obiecto vel a fine: ꝛ arguūt
aliq̄ φ a fine dicat̄ practica. ꝑmo auctoritate
phi.iij.de aīa dicētis φ intellect⁹ extēsione ad
opus fit practic⁹.ꝛ differt a speculatiuo in fi-
ne: ḡ etiā scia practica differt a scia speculati-
ua in fine.ꝛ dicit aristoteles scdo methaphisi
ce φ finis theorice.i.scie speculatiue est veri-
tas.practice ꝟo opus.dicit etiā Aristo.i.me-
thaphi.φ scia practica ē minus nobilis specu
latiua: q̄ est grā visus.i.operatiōis ꝛ finis.ꝓ
bant etiā rōnibus: q̄ habit⁹ practic⁹ ꝛ specu-
latiuus pn̄t esse circa idē subm̄:ḡ nō dr̄ practi
cus ab obiecto.aīs pꝫ:q̄ habit⁹ de istis dua
bus ꝓpōnibus:puta deus est diligēdus ꝛ de⁹
est summe bonus sic se habēt φ vn⁹ est practi
cus ꝛ alius speculatiuus: puta ille q̄ habetur
de ista. deus est summe bonus est speculatiu⁹
cū non dictet de aliqua praxi eligēda vl' fugiē
da. Item medicina diuidit̄ in speculatiuā et
practicā .ꝛ tn̄ tam speculatiua φ practica sūt
de eodē obiecto.s.de corpore sanabili. In op-
positū arguit̄ φ ab eodē hꝫ habit⁹ eē practi-
cū a quo hꝫ suā entitatē : sed illā nō hꝫ a fine:
sed ab obiecto ꝛ intelliguntur . maior pꝫ : q̄
practicū nō dicit formal'r nisi duos respectus
aptitudinales q̄ idētificātur cū ipa notitia q̄
dr̄ practica. Itē si habit⁹ esset practicus a fine
vel esset a fine producto ad extra vel a fine in
tento seu cognito.non a fine ꝓducto ad extra:
q̄ tunc esset posterior ipso habitu.neq̄ a fine
intento siue cognito:q̄ tūc nō haberet rōnem
finis:sed rōnem obiecti.ꝛ tenendo istas duas
rōnes cū scoto ponunt̄ alique ꝓpōnes de mē
te eius. Pria.sciam esse practicā pōt intelligi
dupl'r.vno modo formal'r ꝛ itrinsece. alio mō
extrinsece ꝛ effectiue.formal'r scia dicit̄ eē pra
ctica duplici respectu aptitudinali .s. priorita
tis ꝛ cōformatiuitatis.ꝛ sic nō querit dubiū:
sed extrinsece ꝛ effectiue scia dicitur practica
ab illo a quo causatur talis scia : sed sic est φ
causat̄ ab obiecto: igit̄.ꝛ sic intelligit̄ dubiū:
ita φ cum q̄ritur vtrū scia dicat̄ practica a fi-
ne vl' ab obiecto nō est aliud q̄rere φ a quo ef
fectiue seu causaliter habet ꝑmo ꝛ ꝑ se scia cō
formatiuitatē: tūc dr̄ φ hꝫ illā cōformatiuita-
tē effectiue ab illo a q̄ causat̄ illa scia : sed sic
est φ illa primo ꝛ ꝑ se causat̄ ab obiecto:igit̄
ab obiecto hꝫ per se illā ꝯformatiuitatē.Ex q̄
sequitur φ multi male capientes scotum ꝛ nō
intelligētes cū male redarguūt. Secūda ꝓpō.
habitus nō dr̄ practicus ab actu suo ꝓprio:q̄
actus ꝓprius habitus dr̄ etiam esse practic⁹
effectiue ab aliq̄ priore:puta ab obiecto . Ter
tia ꝓpositio.nulla scia dicitur esse per se pra-
ctica: quia ordinatur ad praxim vt ad finem.

Vtrū scia dicat̄ practica de obiecto vel fine.

Sciaꝫ esse practicam dupliciter intelligit̄.

quia ad praxim: vt finis est non causatur talis habit⁹. Quarta ppo. habit⁹ practic⁹ quãq; dicit practicus p se a fine ipsius praxis: nõ tñ vt finis est: sz vt obiectũ. pma ps ptz: qz scia dr per se practica ab obiecto: sed quãq; obiectũ ⁊ finis pris coincidũt in idẽ: vt noticia qua qs dicat de ista cõclusione de⁹ est diligẽd⁹ pp̄ter se: est practica effectiue ab ipo: puta a deo ⁊ ipsemet est finis talis dilectiõis: imo de⁹ virtualr con tinet principia practica p q̄ deducit talis con clusio: igit ⁊c̃. etiã ptinet talẽ noticiã cõclusio nis. scđa ps pbat videlz q non sit practica a fi ne: vt finis est. i. vt amat⁹ et desiderat⁹: qz pus natura de⁹ ptinet virtualr illa pncipia practi ca: ⁊ p pñs illã pclusionẽ añq; amet ⁊ deside retur. Et si qs dicat. noticia causat ita bñ ab intellectu sicut ab obiecto: ergo etiã dicetur practica ab intellectu sicut ab obiecto. negat pña. ⁊ rõ est: qz nõ opz q noticia habeat pfor matiuitatẽ ab oĩ illo a quo causat: qz tũc oĩs scientia esset practica: cũ oĩs noticia causetur ab intellectu: g̃ opz q talis cõfirmatiuitas cõ ueniat sibi ab aliquo alio speciali causante qđ nõ est nisi obiectũ. ⁊ si qs iterũ dicat. hz aristo. q principia practica sp sumũtur a fine: g̃ finis virtualiter ptinet noticiã cor. Rñdet q verũ est: vbi finis ⁊ obiectũ coĩcidũt: sz vbi nõ coi cidũt nõ oporteret pcesso etiã q sumerẽtur a fine: nõ tñ vt finis ẽ: sz in rõne obiecti. His p põnibus ppositis rñdẽdũ ẽ ad auctoritates ⁊ rões alteri⁹ opiniõis. ¶ Ad pmã dico q Ari sto. loquit de fine: vt cognito. i. vt hz rõnẽ ob iecti. nã intellect⁹ rõ signans pp̄ter aliqđ rõ signat pp̄ter finẽ cognitũ. Itẽ etiã nõ ẽ simi le de habitu ⁊ intellectu. nã idẽ intellect⁹ nũe ro ⁊ est speculatiu⁹ ⁊ practic⁹: sz impossibile ẽ eũ dẽ habitũ esse speculatiuũ ⁊ practicũ. ¶ Ad se cũdã dico q scia practica nõ est grã vsus: vt p se finis: hz tamẽ aliquã habitudinẽ ad vsum. ¶ Ad tertiã dr q speculatiua ⁊ practica hñt di uersos fines loquẽdo de p se finib⁹ infra ge nus cognitiõis: sz nõ distinguũtur ab illis fi nibus: sz a suis obiectis. Et aduerte q finis scie speculatiue ẽ pfecta cognitio illi⁹ scie nõ dirigẽdo ad op⁹: vel est cognitio fiñis cogni tionib⁹ ex qb⁹ talis habitus gñabat. ⁊ h̃ loquẽ do de fine puenĩete habitui ex natura ppria: ⁊ non de fine puenĩete rõne volũtatis hñtis talẽ habitũ. nã multos tales põt hr̃e. nã põt aliqs discere pp̄ter pecunias lucrãdas: aliqs pp̄ter honorẽ habendũ: sz neq; pecunie: neq; honor sunt finis logices puenĩẽs sibi ex natu ra rei: sz solũ p volũtatẽ hñtis: sz finis scie p̃ ctice ẽ pfecta cognitio subi illi⁹ scie dirigẽdo in praxim: vel est cognitio illis cognitiõib⁹ ex qbus gñabat habitus. hz ẽr praxim p fine: nõ p p̄ter se ⁊ imediate fine illicito: sz p fine direc to. ¶ Ad quartã dr q mẽs scoti est q de eo dẽ obiecto nõ potest hr̃i scia speculatiua ⁊ p̃ ctica: ⁊ qz de⁹ est vnũ obiectũ. iõ de eo nõ põt haberi nisi scia practica: ⁊ qñ dr nã de⁹ est sum me bonus; deus est vn⁹. pater generat filium

Quid sit fi nis scie spe culatiue

non sunt practice. Rñdet q oẽs iste ṽtualr sunt practice ⁊ ṽtualr indicãt q deus est summe di ligendus ⁊ tale iudiciũ venit: quia obiectũ. i. deus est talis entitas: ⁊ lz tñ de eodẽ obiecto non possit eẽ scia speculatiua ⁊ practica. tñ de eodẽ obiecto potest psiderari in scia speculati ua ⁊ practica: vt de deo psiderat in metha. que est scia speculatiua: ⁊ in theologia est scia practica. ¶ Ad qntã dr q tã medicina vlis q̄ est de sanitate ⁊ curis in vli. ⁊ medicina pticula ris q̄ ẽ de sanitate in pticulari applicãdo ad opus: puta q tali hora vel tali danda est me dicina est scia practica: sz vlis dr speculatiua: qz non est imediate nata esse pformatiua praxis eligẽde: sed particularis dr practica: qz ime diate est nata esse conformis praxi eligende.

¶ Dubitat tertio vtrũ idẽ habit⁹ scien tificus possit dici practicus ⁊ speculatiuus. Ad qđ rñdet q non: qz aliqñ aliqua duo insunt p se aliqbus spẽ distinctis ⁊ illa nõ pñt esse ea dẽ: sz sic est q speculatiuũ ⁊ practicũ insunt p se noticijs spẽ distinctis: g̃ nõ pñt inesse eidẽ noticie. ⁊ p pñs vn⁹ habitus non põt eẽ practicus ⁊ speculatiu⁹. In oppositũ arguit. qz noticia quã ego habeo de ista ppõne: angel⁹ mouet celũ. est speculatiua cũ praxis nõ sit in ptãte mea: et tñ noticia quã hz angel⁹ de illa est practica: igr̃. Pro rñsione ponunt aliq̃ distinctiones. Pria: ad hoc q noticia sit practica non reqrit q ipsa noticia ⁊ ipsa praxis sint eiusdẽ subi: sed pñt eẽ diuersorũ suborũ. iõ duplex ẽ noticia practica: q̄dã est eiusdẽ subi ⁊ directiui sil' q̄ sic se hz q noticia ⁊ praxis sunt in eodẽ subo: vt noticia qua de⁹ cognoscit se eẽ a se infinite amãdũ: ⁊ etiã noticia q̄ ego cognosco q deus a me est summe diligẽdus: ⁊ talis vocat scia practica ⁊ subi ⁊ directiui sil'. alia est noticia practica q̄ est vni⁹: vt subi. ⁊ alterius: vt directiui. i. cui⁹ praxis est in alio subo: vt noticia qua ego co gnosco q ab angelo mouẽdũ est celũ. Et si qs dicat. talis noticia q̄ ego cognosco q angel⁹ mouet celũ non põt regulare praxim cum ta lis praxis. s. mouere celũ non sit in ptãte mea. ¶ Rñdet q ad noticiã practicã nõ reqrit q reguler praxim: sz sufficit q qñtũ est de se sibi nõ repugnet regulare illã praxim vl' aliã eius dem rationis: mõ noticia p quã ego cognosco q ab angelo mouẽdũ ẽ celũ sibi nõ repugnat regulare illam praxim vel sibi silem. ⁊ ista dñt in telligi tenendo q ad noticiã non reqrit q no ticia et praxis sint eiusdẽ suppositi: qz si op positũ teneretur oporteret dicere oppositum. ¶ Scđa distinctio. aliq̃ noticia põt dici practi ca dupli'r. vno mõ: qz qñtũ ẽ de se ẽ directiua p̃ xis siue potẽtia practicãs: vt volũtas siue regu labilis siue nõ. ⁊ sic noticia q̄ de⁹ cognoscit se eẽ infinite amãdũ ẽ practica. alio mõ: qz potẽtia practicãs in sciẽte ẽ dirigibilis ⁊ regulabilis re spectu sue praxis. ⁊ sic talis noticia non eẽt p̃ ctica: cũ volũtas dei nõ sit regulabilis. ¶ Ter tia distinctio. aliqua noticia potest dici practi ca dupliciter. vno modo p se q̄ hz pformitatẽ

Utrũ habitus scientific⁹ dicat practi cus ⁊ spe culatiuus

Duplex est noticia pra ctica

Aliq̃ noti tia dicit p̃ ctica dupl'r

ab obiecto. alio mō p accñs q̄ h3 cōformitatē nō ab obiecto s3 aliūde. ⁊ istā distinctionē vr tenere scot⁹ in fine q̄nis de prati. vbi dicit q̄ theologia dei de ꝯtingentib⁹ tā in intellectū diuino q̄ in intellectu creato: ē p se speculatiua: s3 in intellectu creato fit p accñs practica. ❡ Quātū ad tertiū articulū sit cōclusio rīsalis. logica ē simplr̄ speculatiua: ⁊ nullo mō practica: q2 illa scia est simplr̄ speculatiua q̄ nō ē naturalr̄ prior prari nec directiua praris: s3 logica ē hmōi: q2 logica nō ē nisi directiua actuū intellect⁹ quoꝝ null⁹ ē praris. ❡ Ad rōnes aīi oppīi. Ad pniā dr̄ q̄ logica nō ē ꝓductiua sui subi. nā subm logice ē mod⁹ sciendi vel sills: q̄ nō sunt nisi scđe intētiōes ꝓducte p actū ꝯpatiuū intellect⁹: ⁊ nō p logicā. verū est tñ q̄ bñ logica docet facere sillos et argumētatōes. ❡ Ad scđam dr̄ negādo minorē: q2 l3 logica sit directiua actuū intellectus. nō tñ est directiua praris: cū null⁹ act⁹ intellectus sit praris. ❡ Ad tertiā dr̄ q̄ hoc nō ē rō scie pctice neq3 sufficit ad sciam pcticā: puta q̄ nō sit gr̄a sui: s3 gr̄a opis. s3 reqrit̄ q̄ talis opatio cui⁹ ē directiua sit praris. ❡ Ad qrtā dr̄ q̄ h̄ nō sufficit ad sciā pcticā. ❡ Ad qntā dr̄ q̄ maior ē vera si ille habit⁹ sit directiu⁹ in opatiōe q̄ est praris: ⁊ tūc mior est falsa: q2 logica nō dirigit nisi i actū rōnis q̄ nō ē praris: lō logica nō pōt esse directiua praris: neq3 est prior prati cuius ipa sit directiua.

Logica est speculatiua ⁊ nō pctica

❡ Queritur tertio vtrū logica q̄ ē pars pbie sit de argumētatiōe tanq̄ de subo pmo. ❡ Ar̄ pmo p priuā ptem. tm̄ sunt tres ptes pbie. s. mathematica: phisica: ⁊ methaphisica. sed logica nō est aliqua istarū partium: igit̄ logica nō est pars pbie. maior pt3 per pbm. vij. metha. diuidentē pbiam in illas tres partes. ⁊ minor est nota. s. q̄ logica nō sit aliqua illaꝝ partiū. ❡ Secūdo sic cōtra aliā ptē. intentio scđa in cōi sumpta ē subiectū in logica: g̃ nō est argumētatio. ꝯña tenet: q2 vnı⁹ habit⁹ est tm̄ vnū subm. aña pt3 p auicēnam dicentē logicā esse de scđis intētiōib⁹ adiūctis pmis. ❡ Ar̄ tertio sic. sicut se hab3 methaphisica ad ens reale: ita se h3 logica ad ens rōnis: s3 methaphisica est de ente reali tāq̄ de subo: g̃ logica est de ente rōis tāq̄ de subo. Hoc etiā cōfirmat̄ p pbm. iiij. methaphisice: dicētē q̄ logicus ⁊ methaphisicus circa idē laborāt. ❡ Ar̄ qrto sic. ois scia acqrit̄ p argumētatiōnē: g̃ si de argumētatiōe esset scia: illa acqrerēt̄ p argumentationē: s3 hoc est impossibile: igit̄. q̄ sit īpossibile pt3: q2 vl̄ illa argumētatio esset nota vel ignota. nō ignota: q2 tūc p ipam nō acqrerēt̄ scia. nec nota: q2 vel hoc eet p se vel p aliā. nō p se: vt notū est: neq3 p aliā: q2 tūc esset processus in infinitū. ❡ Ar̄ sic qnto. illō est subm in aliq̄ scietia qđ est pncipalissimum inter oia ꝯsiderata in tali scietia: et de quo demōstrant̄ passiones et ad qđ oia alia reducunt̄: sed sillo est hmōi: g̃ argumētatio non erit subm. ❡ In

Logica q̄ ē ps pbie an sit de argumētatiōe. Tres sunt ptes pbie.

oppositū ar̄ p cōes expositores logice qui tenent logicam esse de argumētatione tanq̄ de subiecto. In hac q̄stione erūt tres articuli sicut in precedenti. Quantū ad primum

❡ Sciendū est primo q̄ pro declaratiōe primi termini ponit̄ hec distinctio. philosophia diuiditur in philosophiam gñaliter captam et in philosophiā specialiter captam. Un pbia gñaliter capta ē que docet cuiuslibz admirabilis veritatē cognoscere scđm modū nobis possibilem s̄m quem potest a nobis apprehēdi. Unde admirabile est cuius causa est occulta inuentioq3 rara. Uel sic potest diffiniri. Philosophia generaliter capta ē cuiuscūq3 entis siue a nobis siue a natura causati veritatis apprehensio. Sed philosophia specialiter capta est veritatis cuiuscunq3 entis a natura causati apprehēsio. et ista philosophia specialiter capta diuidit̄ in methaphisicam: phisicam: et mathematicam. philosophia aūt generaliter capta diuidit̄ in philosophiā realē: moralē: ⁊ rationalē siue sermocinalē. vñ philosophia realis ⁊ philosophia specialiter capta idē sunt. ideo sicut pbia spāliter capta diuiditur in phisicā: methaphisicā: ⁊ mathematicā: ita pbia realis. Sed philosophia moralis diuidit̄ in ethicā: politicā: yconomicā: ⁊ monosticā. ethica tradit̄ ab aristotele in decē libris ethicoꝝ: ⁊ cōsiderat modū viuēdi in cōi. hoc est ethica est de his q̄ sunt cōia ad oēm modū viuendi: siue solitarie siue domestice: siue ciuiliter siue politice. ❡ Politica ꝟo considerat de regimine ciuitatis ⁊ de mō viuēdi ciuiliter: ⁊ illa traditur ab aristotele in politicis. yconomica est que tractat de regimine domus vl̄ familie: ⁊ de modo viuēdi domestice. ⁊ tradit̄ ab aristotele in yconomicis. Monostica ꝟo considerat de regimine vnius hoīs siue de modo viuēdi solitarie: ⁊ illa non inuenitur tradita ab aristotele. Sed pbia rōnalis siue sermocinalis diuiditur in grāmaticam logicā et rhetoricā. Ex istis sequitur q̄ logica est ps pbie generaliter capte ⁊ non specialiter capte.

Philosophie diuisio.

Pbia gñaliter capta quid sit.

Quid sit pbia spāliter capta.

Moralis pbie diuisio.

Ethica qđ sit

Politica qđ sit.

Quid sit yconomica.

Monostica quid sit.

Pbie rōnalis diuisio.

❡ Sciendū est scđo q̄ argumentatio capitur tripl̄r. vno mō large ꝓ oī orōne formata ad modū ꝯñtie siue sit bona siue mala. ⁊ sic diceremus ibi eē argumētationē petr⁹ currit: g̃ asinus currit. Alio mō capit̄ strictē pro orōne cōposita ex añcedēte ⁊ ꝯñte i ꝯña bona siue aña sit ꝓbatiuū ꝯñtis siue nō. Alio mō capitur strictissime ꝓ oī orōne cōposita ex añte ⁊ ꝯñte i bona ꝯñtia: cui⁹ aña est ꝓbatiuū cōsequētis. ❡ Et circa hoc restat paruū dubium. vtrū argumētatio sit gen⁹ ad inductionē sillogismū enthimema et exēplū. Rñdet̄ q̄ argumētatio strictissime capta q̄ est orō cōposita ex añte ⁊ ꝯsequēte in bona ꝯsequētia ⁊ ꝓbatiua nō est gen⁹ ad illa q̄ttuor: q2 rō eius nō cōuenit oī sillō: q2 multi sunt sillogismi qui non sunt ꝓbatiui: queadmodū est sillo simplr̄ dubius: s3 spēs argumētatiōis sic capte: sūt sillō

Acceptiones argumētatiōis.

Argumentatio an sit gen⁹ ad inductionem ⁊c.

pbatiuus:inductio pbatiua:exeplū pbatiuū
ꝛ enthimema pbatiuū.ſ3 argumētatio ſtricte
capta: vt ē o:o ꝯpoſita ex āñte ꝛ ꝯñte ſ bona
ꝯña ſiue ſit pbatiua ſiue nō eſt gen⁹ ad illa q̄t
tuoꝛ: q2 ſufficiēter diuidūt ipam argumenta-
tionē:ſicut ſpēs diuidūt genus. ¶ Adhuc eſt
pūū dubiū. vtrū ſills ſophiſticus peccans in
forma ꝯtineaṫ aliquo mō ſub argumētatione
tāq̄ ſpēs. Rñdeṫ ꝙ ſic pōt ꝯtineri ſub argu
mētōe large capta.ſ.p oī o:one fo:ata ad mo
dū ꝯñe ſiue talis ꝯña ſit bona ſiue nō. Et ſi ꝗs
dicat argumētatio ē ꝗd cōpletū: ḡ nō vr̄ hr̄e

Argumētatio dupl'r accipiṫ.

ſpēs ſub ſe. Rñdeṫ ꝙ argumentatio accipiṫ
dupl'r.vno mō prime intētionall'r ſiue p deno
minato:ꝛ ſic nō eſt niſi o:o mētalis: vocalis:
vel ſcripta cōpoſita ex āñcedēte ꝛ ꝯñte: vt pe
trus currit:ḡ hō currit.talis o:o dr̄ argumē-
tatio prime intētionall'r.ꝛ ſic eſt ꝗd cōpletum
nō hñs ſub ſe ſpēs.neq3 pōt eſſe ſubm alicu⁹
ſcie.Alio mō capiṫ ſcd̄e intētionall'r:ꝛ ſic nō ē
niſi vna ſcd̄a intētio attributa p intellectum
q̄tū ſupple ad denoīatiōe3 o:oni mētali:voca
li vel ſcripte cōpoſite ex āñte ꝛ ꝯñte. ꝛ ſic ē re
ſpect⁹ ſimplex ꝯtinēs ſub ſe illas q̄tuoꝛ ſpēs

Subiectum ſcie ꝗd ſit.

¶ Sciendū eſt tertio ꝙ ſubm ſcie ſolet
ſic diffiniri a ſcoto.eſt ꝙ primo v̄tuall'r conti-
net oēs veritates neceſſarias illius ſcientie
cuius eſt ſubm. In qua diffinitiōe ponit pri-
mo ꝙ idē ē ꝙ adequate.nā ſubm in rōne ſup-
ple ſubiecti ꝯtinet v̄tuall'r oēs v̄itates neceſ-
ſarias.ſ.oēs ꝓpōnes neceſſarias illi⁹ ſciētie

Cōtinentie acceptiōes.

cui⁹ eſt ſubm. ¶ Pro cuius declaratiōe eſt ad
uertēdū ꝙ multiplex eſt ꝯtinētia. ꝗdā ē eſſen-
tialis:qua vnū cōtinet aliud in primo mō di-
cēdi p ſe quēadmodū inferi⁹ ꝯtinet ſuperi⁹.
Alia eſt cōtinētia vnitiua q̄ vnū ꝯtinet aliud
ſibi idē reall'r.diſtinctū tñ formall'r: ꝛ iſto mō
aīa dr̄ ꝯtinere ſuas potētias.ꝛ etiā eſſentia di
uina dr̄ ꝯtinere ſua attributa.ſ.bonitatem:ſa
piētiā:ꝛ ſic de alijs. Alia eſt ꝯtinētia potētia
lis q̄ ſuperi⁹ ꝯtinet ſuū inferi⁹:vt aīal:hoīe3:
bouē:leonē:ꝛ ſic de alijs.Alia eſt ꝯtinētia vir
tualis.vñ ꝯtinere aliud v̄tualiter nō eſt aliud
q̄ poſſe ꝓducere aliud in eſſe reali vel in eſſe

Cōtinētia virtualis acceptiōes

cognito. ¶ Ex quo ſeꝗṫ ꝙ ꝯtinētia virtualis
eſt duplex: quedā eſt in eſſe cognito:et alia in
eſſe reali. Unde cōtinere aliud in eſſe cognito
nō eſt aliud q̄ notitiam illius ꝓducere. et iſto
modo eſt intelligēdū ꝙ ſubiectū cōtinet ſuas
paſſiones v̄tualiter in eſſe cognito. Et p hoc
ſoluūtur fere oīa argumēta Gregorij de arimi
no:que facit ꝯtra ſcotum. Sed cōtinere aliud
in eſſe reali ē poſſe aliud vere ꝓducere:quēad-
modū deus ꝯtinet creaturas quas pōt produ
cere.et iſto modo ſubiectū nō ꝯtinet ſuas paſ
ſiōes neq3 capitur ſic virtuall'r in diffinitione
ſubiecti:ſed primo modo. q2 ſubm nō dr̄ pmo
virtualiter ꝯtinere veritates neceſſarias.ſ.ꝓ-
poſitiōes neceſſarias in eſſe reali:ſ3 in eſſe co-
gnito. Ex quo ſequiṫ vnū.ꝙ iſta diffinitio nō
daṫ de ſubo ſciētie rōnalis:cū ſubm illi⁹ nihil
ꝯtinet v̄tualiter:q2 tale eſt eius rōnis ſeu ſcd̄a
intētio q̄ nihil virtualiter cōtinet neq3 in eſſe
reali neq3 ſ eſſe cognito: neq3 partialiter neq3
totaliṫ: q2 ꝓducere eſt act⁹ entis realis q̄ non
pōt ꝯuenire alicui niſi illō exiſtat.modo nulla
ſcd̄a itētio exiſtit. cū ſcd̄a intētio nō hēat ve-
ri⁹ eē q̄ illō cui attribuiṫ.ſ.ſuo fūdamēto qō
h3 tm̄ eē cognitū.daṫ ḡ iſta diffinitio de ſubo
ſciētie realis:cui⁹ ſubm eſt ſpēs ſpecialiſſima.

¶ Sciendū eſt quarto ꝙ veritates ne- Ueritates ſubiecto neceſſarie q̄ ſint.
ceſſarie quas ſubm pmo ꝯtinet virtuall'r ſunt
ꝓpōnes ꝯſtitute ex ipo ſubo ꝛ ſua diffinitiōe:
et ꝓpōnes ꝯſtitute ex diffinitiōe ꝛ ꝓpria paſ-
ſione:et poſtea ꝓpōnes ꝯſtitute ex ſubo et ꝓ-
pria paſſione. Et aduerte ꝙ nō ſolū ſubm ꝯti-
net v̄tuall'r p̄dicatū.ſ.ſuā diffinitionē vt gen⁹
vel differētiā:ſ3 etiā eētiall'r. Aduerte etiā ꝙ
ꝓpō ꝯſtituta ex ſubo ꝛ ꝓpa paſſione ꝯtineṫ in
p̄miſſis ꝯſtitut' ex ſubo ꝛ diffinitiōe: et ex dif
finitiōe ꝛ ꝓpria paſſiōe.aliter tñ q̄ in ſubo:q2
ſubiectū ꝯtinet talem cōcluſionē primo.ſ.ade-
quate ſ rōne ſubi:ſ3 tales p̄miſſe ꝯtinēt pmo
ſ.imediati⁹ ꝛ nō ſicut ſubm: ꝯtinet etiā ſubm
ꝓpōnes ꝯſtitutas ex ſua ꝓpria paſſiōe ꝛ ex ali
quo ſuoꝝ īferioꝝ:vt hō cōtinet v̄tuall'r iſtā pe
trus ē riſibil':ſed potētiall'r ꝯtinet ꝓpōnes cō
ſtitutas ex ſuis diffinitionib⁹ ꝛ paſſionib⁹ pro
prijs cap:vt aīal potētiall'r ꝯtinet iſtā:hō ē ri-
ſibilis: ꝛ aīal rōnale ē riſibile. Et ſi ꝗs dicat:
nōne ſubm ꝯtinet ēt ꝓpōnes ꝯtingētes q̄ tra
ctanṫ in illa ſcia. Rñdeṫ ꝙ nō:q2 v̄itas ꝓpō-
nis ꝯtigētis nō hr̄ cōīter niſi ex intuitiōe ter
minoꝝ. iō tales v̄tuall'r nō ꝯtinētur i ſubo:l3
bñ reducanṫ ad ſubm:vl' p ſe vel p accidens.
Uñ ad h' ꝙ aliq̄ v̄itas p ſe ꝯtineat ad aliquā
ſciam:op3 ꝙ talis veritas ſit de ſubo pmo vel
de eius pte ſubiectiua:vel de pte integrali vl'
eētiali vel de aliquo eſſentiall'r attributo ad
ſubm illi⁹ ſcie .vñ eſſentialis attributio nō eſt
niſi ad eſſentiall'r pus. Et ſi ꝗs ꝯ iſta3 arguat.
ſubiectū nō ꝯtinet v̄tuall'r ſuā paſſionē : quia
ſi ſic ſeq̄reṫ ꝙ ſub3 ꝛ ꝓpria paſſio diſtinguerē
tur reall'r: q2 ſubm tūc cauſaret ſuā paſſionē:
cū talis cōtinētia ſit cāliſ:ꝛ effectiua. ¶ Se-
cūdo ſic.oīs notitia ꝯtinēs pmo virtuall'r aliā
cōtinet etiam omnē notitiā ſine q̄ illa alia no
titia non pōt hr̄i. Sed notitia ſubi adequati
ſcie nō ſic ꝯtinet oēm notitiā ſine qua notitia
paſſiōis nō pōt hr̄i:ḡ ꝛc.minoꝛ p3 de illis paſ
ſiōibus q̄ cognotāt res diſtictas a ſubiectis:
vt ē beatificabile reſpectu creature itellectua
lis. ꝛ informabile reſpectu materie. cognota
eīn īformabile formā:q̄ eſt alia res a materia:
igr̄ nō poterit ei⁹ notitia hr̄i ſine notitia for-
me. Tertio ſic.q̄cq̄d ex ſe ꝛ formall'r ꝯuenit me
dio: vt diſtinguitur a ſubo nō eſt rō formalis
ſubi:ſed v̄tualis ꝯtinētia ꝯcluſiōis demōſtra
te ꝯuenit medio:vt diſtingniṫ a ſubo:ḡ nō cō
uenit ipi ſubo. ¶ Ad pmā dr̄ ꝙ rō bñ ꝓbat ꝙ
ſubm nō continet paſſionē in eſſe reali quod
etiam non vult dicere ſcotus:ſed non probat
quin non cōtineat in eſſe cognito. ¶ Ad ſe-
cundam dicitur ꝙ bene probat ꝙ ſubm non

continet passionē scđm cōem rōnē cōtinētie:
ꝫ non ꝓbat ꝙ subm nō ꝯtineat in rōne subie
cti. vñ notitia passionis ꝟtualiter ꝯtinet i q̄tu
uor. primo in intellectu tanꝗ a causa ⁊ etiā a
termio ⁊ a subo ⁊ ēt a deo: q2 ab oib⁹ illis cau
saf. ¶ Ad tertiā dr ꝙ ꝟtualis ꝯtinētia medij
nō excedit ꝟtualē ꝯtinētiā subi: q2 mediū in
demonstratione potissima est diffinitio subie
cti. ⁊ ideo est idē dicere ꝙ medium continet
ꝟtualiter pmo: ⁊ ꝙ subm contineat virtualif.

Quid sit subm logice — ¶ Quantum ad scđm articulū dubitaf
primo quid sit dicendū de subo logice. Rñde
Mod⁹ sciē di q̄d sit — tur ꝓbabiliter ꝙ modus sciendi est subm to
tius logice. Vñ modus sciēdi est rō faciēs de
uenire de notitia noti ad notitiam ignoti. Et
tunc sic ꝓbatur ꝙ modus sciendi ꝑncipalior
mō ꝯsideratur in logica ꝗ sill's: q2 passio silli
vel argumētationis q̄ est discernere verꝫ a fal
so non pōt haberi neqꝫ cognosci nisi ꝑ rōnem
modi sciēdi qui est facere deuenire de notitia
noti ad notitiam ignoti. null⁹ enī discerneret
verū a falso: nisi prius sciret discernere notū
ab ignoto. qđ fit ꝑ modū sciendi adeq̄te: ⁊ nō
ꝑ sillm. Itē oīa alia q̄ tractātur in logica: ꝑfe
ctiori mō ⁊ veriori reducūtur ad modū scien
di ꝗ ad sillm: q2 inductio: enthimema: ⁊ exem
plū: q̄ etiā ꝑ se ꝯsiderātur in logica nō reducū
tur ad sciam silli cū nō sint neqꝫ ꝑtes subiecti
ue neqꝫ integrales neqꝫ habeāt attributionē
essentialem: q2 essentialis attributio non ē ni
si ad eēntialiter ꝑus. mō sillus non est eēntia
liter prior inductiōe: exēplo: ⁊ enthimemate:
sed ista bñ reducūtur ad modū sciendi. sicut ꝑ
tes subiectiue q̄ ꝯtinētur sub argumētatione
q̄ est spēs modi sciendi. Vñ ipius modi sciēdi

Modi sciē di species. — tres sunt spēs. s. diffinitio: diuisio: ⁊ argumē
tatio. de quibus oībus determinaf in logica:
q2 dr ꝙ logica docet diffinire diuidere ⁊ argue
re: ⁊ verū a falso discernere. ⁊ hoc non est nisi
mediante modo sciendi ad quē ista imediate
reducunf tanꝗ partes subiectiue: igif. Item
sillogismus est subiectū sciē libri priorū: ergo
nō totius logices. Rñderet aliquis ꝙ sillus
simpliciter est subm scientie libri priorū: sed
sillogismus est subꝫ totius logice. Contra. sil
logismus simplr et sill's ꝯuertūtur adinuicē:
q2 de quocūqꝫ ꝑdicaf vnū ⁊ reliquū. nā sillus
simpliciter predicaf de sill'o dyalectico demon
stratiuo ⁊ sophistico: q2 de ipsis ꝑdicaf diffini
tio sillogismi simpliciter: q̄ daf in libro prioꝝ:
igif si vnū est subiectū toti⁹ logice ⁊ reliquū.

Acceptio nes silli simpliciter — Dices ꝙ sillogism⁹ simplr pōt capi duplr. vno
modo vt idē est ꝙ vlr: puta ꝗtum ad oēs par
tes eius tam integrales ꝗ subiectiuas. ⁊ ꝗtū
ad omnia sua principia: ⁊ sic est subm totius
logice. Alio modo capitur simpliciē vt idē est
ꝙ incōtracte. i. nō determinat⁹ ad aliquā ma
teriā: ⁊ sic est subm sciē libri priorū. Cōtra. sil
logism⁹ incōtracte ꝯsideratus. i. sine determi
natione ꝯuertif cū sillo: igif. Itē sill's simplr
i. vlr: ⁊ sillogism⁹ simplr. i. incōtracte habent
easdē passiones ⁊ eadem pricipia: q2 hñt ean

dem diffinitionē: igif de ipsis erit eadē scia. ⁊
ꝑ ꝯñs si vnū sit subm totius logice ⁊ reliquū.
etiā mirū est qūo illi q̄ ponūt sillm esse subm
toti⁹ logice: non ponūt ipsam argumētationē
cū ad ipsam veriori modo reducaf inductio: en
thimema: ⁊ exēplū relinquif: ergo ꝙ magis ꝓ
babiliter modus sciendi dicitur esse subm to
tius logice ꝗ sillogismus.

¶ Dubitatur scđo vtrū logica sit de se — Logica an sit de scđis
cundis intentionib⁹: ⁊ quid sit scđa intētio: ⁊ — itētionib⁹.
quid pma. De cui⁹ solutione est aduertēdū ꝙ
de isto dubio sunt due opiniones famose. Pri
ma est opinio noialiū dicentiū ꝙ scđa intētio — Scđa intē tio q̄d sit
est termin⁹ mētalis naturalr significās ter — ſm nomina
minos ea rōne qua sunt signa: seu ea rōne qua — les
sunt significatiui aliorū terminoꝝ: vt sunt isti
termini mētales nomē: verbū: ꝓpositio: vle:
ꝑdicabile: genus: spēs ⁊c̄. q̄ naturalr signifi
cant alios terios. Sed pma intētio est termi — Prima itē
nus mentalis naturalr significās rē ⁊ nō ter — tio ſꝫ noia
minū: vt iste termin⁹ mētalis hō iohānes la — les q̄d sit.
pis q̄ naturalr significāt rē ad extra ⁊ non ter
minos. ¶ Alia est opinio scotisantiū dicētiū — Scđa intē
scđas intētiones nō eē terios mētales: sed se — tio q̄d sit
cūda intētio ē relatio seu respectus rōnis cau — ſm reales.
satus ꝑ actū ꝯpatiuū nostri intellect⁹ cōparā
tis vnū in ordine ad aliđ. ¶ Pro cui⁹ declara
tione est aduertēdū ꝙ duplex ē act⁹ intellect⁹ — Actus itel lect⁹ acce
scꝫ simplex ꝑ quē aliqđ simplr ⁊ absolute co — ptiones.
gnoscitur nō in ordie ad aliđ. ali⁹ ē act⁹ cōpa
tiuus ꝑ quē cognoscif aliqđ in ordie ad aliđ:
vt actus intellect⁹ quo ego cognosco hoiem
in ordine ad aial: vel ad aliqđ aliđ: ⁊ ꝑ talem
actū causanf scđe intētiones. Sꝫ pma inten — Pria intē
tio est obiectū cognitū vel cognoscibile: non — tio q̄d sit
causatū ꝑ actū cōpatiuū intellect⁹ sup qđ na — ſm reales.
ta est fundari scđa intētio: vel cui nata ē attri
bui aliq̄ scđa intētio. ¶ Ex istis sequūtur ali
que ꝓpōnes. ¶ Prima. scđe intētiones nunꝗ — Propōnes
fūdanf. i. nūꝗ alicui attribuūtur: nisi ſm esse — de eisdem.
cognitū illius. ¶ Scđa ꝓpō. iste scđe intētio
nes nūꝗ attribuūtur alicui nisi rōne alicuius
ꝓprietatis in illo reperte. ¶ Ex q̄ sequif ꝙ in
tellectus non pōt attribuere petro quācunqꝫ
scđam intētionē: sed solū illā que pōt sibi con
uenire rōne alicuius ꝓprietatis. ¶ Tertia ꝓ
positio. scđe intētiones nō hñt esse: ideo ista
nō est ꝯcedēda. scđe intētiones sunt. ꝓbatur:
q2 nec veriori modo nec ꝑfectiori habēt eē se
cūdē intentiones ꝗ illa qbus attribuūtur seu
in quibus fundātur: sed illa quib⁹ attribuun
tur sub illa rōne qua ipsis attribuitur hñt esse
tm̄ cognitū. de quib⁹ nō pōt verificari illud
ꝟbū est scđm adiacēs. ista enī nō ꝯcedif adā
est: g̃ etiā nō dꝫ ꝯcedi de secūdis intētiōibus.
q̄ in ipsis fundātur. Ex istis sequunf aliq̄ cor
relaria. ¶ Primū. ꝙ ad hoc ꝙ de aliq̄ habea
mus sciam nō requirif ꝙ illud habeat verꝫ eē:
sed sufficit ꝙ habeat esse cognitū. nā de rosa — Correlaria
nō existēte possumus habere veram sciētiam — de eisdem
etiam de secūdis intentionibus q̄ nō existūt. — intētionib⁹.
¶ Sequif scđa ꝙ iste scđe intētiones non in.

pri ent alicui capiēdo inherere ,ppzie:ƺ tñ di
minute ⁊ subiectiue: diminute. nec sunt in aliq
subiectiue ,ppzie:q: ad hoc ꝙ aliqd sit in aliq
subiectiue ,ppzie: op; ꝙ sit ⁊ illō cui inheret ēt

Auicenne opinio de secūdis intētiōib⁹ exponitur

sit. Et si qs dicat. qd dicet̄ ad auicenā qui di
cit ꝙ logica est de scdis intētiōib⁹ adiūctis p
mis. ℂ Rñdet̄ ꝙ scde intētiōes nō adiūgunt̄
pmis ſm inherētiā: sed solū ſm denolationē
vel q̄si subiectiue ⁊ scdm qd: sic videlȝ ꝙ scde
intētiones seu termini scdaꝝ intētionū deno

Reprobatio dicētiū secūdas intentiones mouere intellectum.

minatiōe extrīseca p̄dicant̄ de pmis. ℂ Seq
tur scdo ꝙ illi q̄ dicūt ꝙ scde intētiōes mouēt
itellectū pricaliter .i. causant suas itellectiōes
seu noticias pricalit̄ nō bñ dicūt: ſƺ dāt nobis
modū sustinēdi ꝙ antixp̄s ⁊ etiā chimera ali
qd causant: q: scde intētiōes nō hñt maioꝛ mō
eē ꝙ antixp̄s vel rosa q̄ nō existit. Itē causare
est ver⁹ act⁹ entis realis vt visuȝ ē: igr̄ nō pōt

Scde intētiones an sint p se intelligibiles

conuenire nisi enti reali. Sed restat p⁹us difficul
tas. nā q̄reret aliqs vtrū scde intētiōes sint p
se itelligibiles. Rñdet̄ ꝙ sic. Et si qs dicat. no
cadūt sub obiecto nr̄i itellect⁹ qd est ens rea
le creatū limitatū. Rñdet̄ ꝙ scde itētiones p
se ꝟtualr̄ cōtinent̄ sub obiecto adeq̄to nr̄i itel
lect⁹. s. in pmis itētiōib⁹ ꝟtute quaꝝ itelligū

Aliquid in alio ꝟtualr̄ cōtineri dupl'r intelligitur

tur. Aliqd tñ dr̄ cōtineri ꝟtualr̄ i alio ⁊ iēē co
gnito dupl'r. vno mō imediate: vt passio ime
diate cōtinet̄ ꝟtualr̄ ſm eē cognitū i subō. alio
mō a posterioꝛi seu ex cōtti: ⁊ sic dico ꝙ scde i
tētiōes cōtinētur ꝟtualr̄ in pmis: ita ꝙ cogno
scūtur in pmis intētiōib⁹: ita ꝙ pme itētiōes
rōne aliquaꝝ ,ppzietatū in ipis repertarū cau
sant cognitiones illarū secūdaꝝ intētionum:
ideo continentur in primis virtualiter.

Logica an sit vtilis honesta ⁊c.

ℂ Dubitat̄ tertio vtrū logica sit vtilis
honesta ⁊ necc̄ria ad acq̄sitione aliaꝝ sciaruȝ.
Pro dubio ponūtur q̄dā distinctiōes ⁊ aliqua

Bonū diuiditur.

dicta. Prima distinctio. bonoꝝ aliō honestuȝ:
aliud vtile: ⁊ aliō delectabile. Scda distictio.

Boni vtilis acceptiones.

bonū vtile dr̄ q̄drupl'r. pmo dr̄ bonū vtile qd
nō est appetibile ,ppter se: ƺ solū pp aliud fi
ne quo tñ illud aliud pōt acquiri: vt ābulatio
post cenā dr̄ vtilis isto mō: q: ,ppt̄ se nō appe
titur: ſƺ ,ppt̄ sanitatē fine qua tñ talis sanitas
pt̄ acq̄ri. scdo mō dr̄ bonū vtile qd nō ē appe
tibile ,ppt̄ se: ſƺ solū ,ppt̄ aliud fine q̄ tñ illud
aliō nō pōt bñ acq̄ri. ⁊ isto mō cōmestio dr̄ bo
nū vtile: q: ,ppt̄ se nō est appetibilis: sed ,ppt̄
aliō. s. ad extiguēdū famē fine q̄ talis extictio
famis nō pōt bñ hr̄i. ⁊ istis duob⁹ mōis logi
ca nō dr̄ vtilis. tertio mō dr̄ bonū vtile qd est
appetibile ,ppt̄ se ⁊ etiā ,ppt̄ aliud fine quo tñ
illud aliud pōt acq̄ri: vt potio dulcis dr̄ isto
mō vtilis: q: ,ppt̄ se est appetibilis ⁊ ēt ,ppter
aliō. s. ,ppt̄ sanitatē fine q̄ tñ sanitas pōt acq̄
ri. q̄rto mō dr̄ bonū vtile qd ,ppt̄ se ē appeti
bile: ⁊ etiā ,ppt̄ aliō fine quo illō aliud nō pōt
acq̄ri faciliter. ⁊ isto mō bonū vtile coincidit
cum bono delectabili honesto ⁊ necc̄rio. ⁊ isto
mō logica dr̄ eē vtilis: q: ,ppter se ē appetibi
lis, ⁊ etiā ,ppter aliud. s. ad scias acq̄rēdas; fi

Boni honesti acceptiones

ne qua alie scie nō pñt bñ acq̄ri. Tertia distin
ctio. bonū honestū dr̄ dupl'r. vno mō ꝙ soluȝ
est appetibile ,ppt̄ se ⁊ nullo mō ,ppt̄ aliud ma
gis supple appetēdū: vt de⁹. ⁊ tale nunꝙ coin
cidit cū bono vtili. ⁊ isto mō logica nō est ho
nesta: seu bonū honestū. alio mō dr̄ bonū hone
stū quod ē appetibile ,ppt̄ se. siue sit appetibile
pp aliō fine nō: ⁊ hoc modo coincidit cū bono
vtile tertio ⁊ quarto mō dictis. ⁊ isto mō logi
ca bñ dr̄ honesta. Quarta distinctio. necessariū

Necessarij acceptiōes

capit̄ dupl'r. vno mō simpl'r ⁊ absolute. ⁊ h̄ mō
illud dr̄ necessariū qd sic est ꝙ nō pōt non esse:
⁊ sic solus de⁹ dr̄ necc̄ri⁹: ⁊ sic logica nō est ne
cessaria. alio mō dicit̄ necc̄riū ex suppōne fi
nis seu necessitate cōditionata: ⁊ isto modo lo
gica dr̄ necc̄ria. nā si velim⁹ habere alias scie
tias: necc̄rio requirit̄ logica. nā p ipam logicā
acquirūtur alie sciētie. Et est aduertēdū ꝙ ip

Logice q̄tuor vtilitates.

sius logice q̄ttuoꝛ sunt vtilitates. pma est faci
litas diffiniēdi diuidēdi ⁊ arguēdi. secūda est
facilitas discernēdi verū a falso. tertia est faci
litas arguēdi ⁊ rñdendi in oī materia. quarta
est facilitas soluendi paralogismos peccātes
in forma. Et hec de secundo articulo.

ℂ Quantum ad tertiū articulum est cō
clusio respōsalis. logica est pars philosophie
generaliter dicte de modo sciendi tāꝙ de sub
iecto attributionis primo ⁊ adequate: ⁊ hec
conclusio relinquitur ,pbata in primo ⁊ secū
do articulis. ℂ Ad rōnes ante oppositū. Ad
primam patȝ solutio. nā logica est pars philoso
phie generaliter dicte: sed non spāliter dicte.
ℂ Ad secūdā dicit̄ ꝙ logica est de secūdis in
tētionib⁹ non tanꝙ de primo obiecto: sed tāꝙ
de his q̄ cōiter tractātur in ea. ℂ Ad tertiam
dicit̄ ꝙ ens rationis in cōi non est subiectum
logice: quia tale excedit methas illi⁹ scientie:
ideo non est simile de ente reali respectu me
thaphisice: ⁊ de ente rationis respectu logice.
Et ad confirmationē dicit̄ ꝙ non oē illud est
subiectū in logica circa quod cōiter laborat̄.
nam circa multa laborat̄ in scientia quorū nul
lum est subiectū. Et ad auctoritatē dicitur ꝙ
methaphisicus ⁊ logicus cōsiderāt idē non tñ
eodē modo. nā illa q̄ per se methaphisicus con
siderat logicus per accidēs considerat: pro q̄
to eis attribuūtur secunde intentiones logi
cales. Ad quartam dicit̄ ꝙ bene ,pbat pro no
bis ꝙ nec argumētatio neqȝ sillogism⁹ ē subȝ
in logica: sed modus sciendi. ℂ Ad q̄ntā patȝ
solutio in [illegible] dubio vbi ostensum est ꝙ mo
dus sci[illegible] veriori modo debet cōsiderari in
logica q̄ [illegible]mus: quia non possumus di
scernere [illegible] a falso: nisi prius discernamus
notum ab ignoto. ℂ Sequitur textus.

Cum sit necessarium grisaso
ri: ⁊ ad eā q̄ est apud aristo
telē p̄dicamētoꝝ doctrinā
nosse qd genus sit: qd dr̄ia:
qd sp̄es: qd ,ppzium: qd accn̄s. ⁊ ad dif

finitionũ assignationẽ ⁊ oĩno ⁊ ad ea q̃ in diuisione vel demõstratione sunt vtilia.

Quid sit ysagoga

Incipiunt ysagoge porphirii in cathegoricas aristotelis. In quo titulo de pmo ysagoge qd est dictio greca composita ex duabus dictionib⁹ grecis.s.ab ysos qd ẽ intro.⁊ gogos qd ẽ ductio.inde ysagoge.i.introductiões porphirii in cathegoricas aristotelis.i. in predicamenta aristotelis. Et diuidit iste liber in pheminiũ ⁊ tractatũ.tractatus aũt incipit ibi.Uidetur aũt neqꝫ genus neqꝫ spẽs ⁊c.s; phemium diuidit in tres ptes. In pma ondit vtilitatẽ sciẽtie. In secunda ponit modũ pcedendi:⁊ remouet quasdã questiones difficiles a cõsideratõe huius sciẽtie. In tertia ostẽdit quos philosophos vult imitari in traditiõe huius scie.

Diuisio libri. *Diuisio pemii.*

In pma ergo parte alloquẽs suũ discipulũ grisasoriũ ad quẽ hoc opus dirigebat: sic aiebat.

Textus explanatio.

O grisasori cũ sit necessariũ nosse qd sit gen⁹:qd spẽs:qd differẽtia: qd ,ppriũ: qd accñs:ad eã doctrinã predicamētoꝝ que ẽ apud aristotelem hñdã. Et cũ sit necessarium nosse qd genus: qd spẽs ⁊c.ad diffinitionum assignationẽ.i. ad cõponẽdũ diffinitiões. Et cũ etiã sit necessariũ nosse qd sit gen⁹: qd species ⁊c.ad diuisionũ assignationem.i.ad cõponendũ diuisiones. Et etiã est necessariũ nosse qd genus:qd spẽs ad demõstrationũ assignationẽ.i.ad cõponẽdum demõstratiões. Ideo ego porphirius volo tibi traditionẽ cõpendiosam.i.librũ breuẽ ⁊ vtilẽ facere de speculatione rerũ.i. istoꝝ qnqꝫ predicabilium q̃ dicta sunt ab antiquis: s; non introductorie.i. modo puerili:s; modo nimis subtili.

Utilitates huius scie.

¶ Ex istis sequũtur q̃ttuor vtilitates huius scie. Prima. est ad doctrinã predicamentoꝝ aristotelis hñdam:qꝛ quecũqꝫ sunt in predicamēto sunt genera spẽs differentie ⁊ indiuidua. ¶ Secũda vtilitas est ad cõponendas diffinitiões:quia diffinitiões supple quiditatiue dãtur p gña ⁊ differẽtias:⁊ in talibus sola spẽs diffinit. Sed diffinitiões descriptiue dãtur p genus ⁊ ,ppriũ vel per multa accñtia. ¶ Tertia vtilitas est ad cõponẽdas diuisiões: qꝛ aliqua ẽ diuisio generis in spẽs p ,pprias differẽtias. ¶ Quarta vtilitas ẽ a cõponẽdas demõstrationes:nã in demõstratiõe cõcluditur passio de subo:⁊ mediũ est diffinitio que ,pstat ex genere ⁊ differẽtia: sed oĩa ista nõ psit sciri nisi cognoscẽdo qd sit gen⁹:qd spẽs:d'ia: ,ppriũ: ⁊ qd accñs. In scḋa pte q̃ incipit ibi.mox de gñibus.remouet q̃sdã qões a pñti negocio. ⁊ pmittit se abstinere ab eaꝝ solutiõe dicẽs.

Porphirii excusatio.

Ego porphirius recusabo in presenti tractatu dicere vtrũ ipsa genera et spẽs subsistãt.i. habeant esse reale extra intellectũ siue solum habeãt eẽ in solis nudis purisqꝫ intellectib⁹ hoc est vtrũ solũ habeãt esse in intellectu. Et recusabo dicere vtrum sint corporea vel incorporea. Et recusabo dicere hanc tertiã qõnem vtrum sint separata a suis singularibus sicut dicit plato.vel vtrum sint posita in singularibus. Et etiam recusabo dicere constantias.i. difficultates circa ea vel rõnes ad vtrãqꝫ ptẽ incidẽtes circa istas q̃stiones. Et ratio hui⁹ est:qꝛ hoc negociũ ẽ maxime altissimũ ⁊ egẽs maioris inquisitionis. In tertia parte que incipit ibi.illud vo ⁊c.ostẽdit quos philosophos imitaturus est dicens. Ego porphirius tentabo tibi hoc negociũ ,pbabiliter tractare sicut antiqui tractauerunt. ⁊ maxime peripatetici quoꝝ princeps fuit aristoteles.⁊ dicit hoc ad differẽtiã stoicoꝝ quoꝝ princeps fuit plato: ⁊ etiã epicurioꝝ quoꝝ pnceps fuit epicurus. quibus sectis vigebat antiq̃tus vniuersitas atheniensis. Unde epicuri dicũtur ab epi qd est supra:⁊ cutis q̃si super cutem.i.superficialr philosophabanť:sed stoici dicti sũt a stoya.i. a tali porta iuxta quã studebant.

Utrũ an sit subm hui⁹ scientie.

¶ Queritur vtrum scientie libri predicabilium vniuersale sit subiectum attributionis quod est genus ad ,quinqꝫ predicabilia. Arguitur primo ꝙ non.omnis scientia ẽ vniuersaliũ:quia singulariũ non ẽ scientia: ergo vniuersale non est subiectum attributionis huius scientie.cum excedat methas talis sciẽtie. ¶ Secundo sic.subiectum cuiuslibet sciẽtie debet habere aliquas passiones: sed vniuersale nullas habet passiones: igiť ⁊c.maior est philosophi in primo posterioꝝ. minor ,pbatur:quia si haberet aliquas passiones vel ille essent singulares vel vniuersales.non singulares:qꝛ tunc non essent conuertibiles cuꝫ vniuersali.nec vniuersales:qꝛ vel essent genera:spẽs: differentie: accidentia: vel propria. non quattuor prima: vt notum est.nam passio ,ppria non est genus neqꝫ species nec differẽtia nec accidens. nec possunt esse ,ppria: quia si essent propria (cum propriũ sit vniuersale) sequeretur ꝙ species esset ,ppria passio generis:quod est falsum. ¶ Tertio sic.nullum vniuersale est subiectum huius scientie: qꝛ vel esset genus: species: differentia: propriũ vel accidens:quod est falsum:ergo vniuersale nõ est subm hui⁹ scientie.consequẽtia patet per locũ a toto in quãtitate. Item quicquid attribuitur superiori attribuitur inferiori:ergo si vniuersale sit subm oportet aliquod vniuersale esse subm. ¶ Quarto sic. vniuersale nõ est vniuocũ ad quinqꝫ vniuersalia: ergo non est genus respectu illoꝝ.antecedens ,pbatur: qꝛ omne vniuocum ad aliqua se habet ad illa vt genus:vel species: vel differẽtia: vel ,ppriũ: vel accidens:sed vniuersale non est hmõi: qꝛ tunc species vel inferius denoiatiue predicaretur de superiori:qd videtur falsum. ¶ Quinto sic.ens est vniuersale: cum de pluribus predicetur vniuoce ⁊ non est genus:vt patet tertio methaphisice.neqꝫ species:quia nõ habet genus supra se: nec aliquod alioꝝ. trium: ergo sunt plura ꝙ quinqꝫ vniuersalia.

In oppositū est cōis sentētia oīm logicoꝝ fa mosoꝝ. In questiōe erūt tres articli sicut ī ce teris. Quantum ad primum

Vlis acce ptiones.

¶ Sciendū est primo ꝙ pro declara tione pmi termini qstionis suppōit pmo ꝙ vle ē multiplex. qddā est vle ī causando ꝙ pōt eē cā pluriū effectuū: cuiusmōi est de⁹. aliō est vle ī distribuēdo cuiusmoī sunt signa vlia. et de istis duob⁹ nō ē hic ad ꝓpositū. aliō ē vle ī predicādo: ꝛ de isto ē hic sermo.

Vle in pre dicādo du pliciter ca pit.

Pro cuius de clariatione suppōit scdo ꝙ vle ī pdicādo pōt ca pi dupl'r. vno mō ꝓ p se significato seu scdē ī tentionalr. ꝛ hoc dupl'r. vno mō generalr vt ē vna scda itētio fundata ī aliq̄ seu attributa a licui qd natū est eē ī plurib⁹: seu cui ꝙtuz est de se nō repugnat eē in pluribus. siue illud sit limitatum siue non: ꝛ isto modo ens dicit vle. s3 sic vle non est gen⁹ ad qnq3 vl'a: neq3 ē sub iectū attributionis hui⁹ scie. alio mō capitur ꝓprie vt est vna scda intētio attributa alicui limitato: cui qntū est de se nō repugnat esse in plurib⁹: ꝛ sic est gen⁹ ad qnq3 vl'ia. ꝛ ē subm attributōis hui⁹ scie. Alio mō capit ꝓ denoia to siue pme intētionalr: ꝛ hoc dupl'r. vno mō large: ꝛ sic capit ꝓ oī illo de q̄ vle denoīatiue pdicat significato formali non repugnat esse in plurib⁹. ꝛ sic ens pōt dici vle ꝓ denoiato. alio mō accipit ꝓpe ꝓ illo de q̄ vle denoīatiue predicat: cui⁹ significato formali nō repugnat esse in pluribus: ꝛ dūmō sit limitatū.

Predicabi le diuidit.

¶ Sup ponit tertio ꝙ pdicabl'e dupl'r capit. vno mō ꝓ per se significato seu scdē intentionalr. ꝛ h dupl'r. vno mō large: vt ē vna scda itētio attri buta alicui qd natū est predicari de plurib⁹ si ue sit limitatū siue nō siue vniuoce siue eq̄uoce predicet: ꝛ sic cōuertit cū vli pmo mō dicto. alio modo accipit ꝓprie vt est scda intentio attributa alicui limitato qd natū est pdicari de pluribus vniuoce: ꝛ sic ꝯuertit cū vli scdo mō dicto capto ꝓ p se sig͠to ꝛ ꝓportiōabil'r pt capi pdicabile ꝓ denoiato. s. large ꝛ ꝓprie.

Quinq3 sūt vl'ia quō in telligitur.

¶ Sciendū est scdo ꝙ ista ꝓpositio tm̄ sunt quinq3 vl'ia pōt exponi gr̄a alietatis et gr̄a pl'alitatis: vt visum ē in summulis. vnsi exponatur gr̄a alietatis est falsa: ꝛ gratia plu ralitatis ē vera. dūmō capiat vle ꝓ p se signi ficato ꝛ nō ꝓ denoiato: q2 tunc plura sunt ꝙ̄ qnq3 pdicabilia. nā decē sunt pdicamēta quo rum qdlibet est vle. Et aduerte ꝙ d3 sic expo ni. tm̄ sunt qnq3 intētiones vl'ium spē distin cte sub quibus oēs intētiōes vl'ium ꝯtinent ꝛ non sunt plures ꝙ̄ qnq3. Et si qs dicat. ista est vera tm̄ sunt duo vl'ia: g̃ ista est falsa. sunt qnq3 vl'ia. ꝛ vltra ista est falsa qnq3 sunt vl'ia: g̃ ista erit fl'a tm̄ qnq3 sūt vl'ia: q2 si vna expo nētium sit falsa: exposita erit falsa. saltē si ex ponatur copulatiue. ꝛ ꝙ ista sit vera tm̄ sunt duo vl'ia patet: q2 eius totalis exponēs est ve ra. sic eñ exponit. aliq̄ que sunt duo: ꝛ nō sunt nō duo sunt vl'ia. Itē ista est falsa. oīa vl'ia sūt qnq3 cū ei⁹ descēdētes sint false: g̃ ista ē falsa tm̄ sunt qnq3 vl'ia. p3 ꝯña: q2 si exclusiua ē ꝯa2 vl'is de terminis trāspositis ē vera. ꝛ si falsa: falsa. Itē termini istaꝝ duaꝝ ꝓpōnū tm̄ qnq3 sunt vl'ia: ꝛ oīa vl'ia sunt qnq3 eodē mō suppo nūt: g̃ si vna est vera reliqua erit vera. ¶ Ad primā rōnem d2 ꝙ si ista ꝓpō tm̄ sūt duo vl'ia sit de subo excluso est vera. sed si sit exclusiua ipsa est falsa. ¶ Ad scdam d2 ꝙ ꝓpō exclusiua exposita gr̄a pluralitatis: nō infert vl'em de de terminis trāspōsitis. idō nō sequit: tm̄ qnq3 sunt vl'ia: g̃ oīa vl'ia sunt qnq3: nisi caperet ly oīa collectiue. Ad aliā d2 ꝙ teri illarū ꝓpōnū nō supponūt eodē modo nisi ly oīs capiat col lectiue. nā subm ꝓpōnis exclusiue exposite gr̄a pluralitatis supponit determinate: ꝛ pdi catū cōfuse tm̄: vt visum est in summulis.

Vl'ia multi plicit pre dicātur.

Ad uerte ēt ꝙ de numero vl'ium quedā pdicātur in q̄d ꝛ quedā in q̄le. in q̄d sunt duo. s. gen⁹ qd pdicat de pluribus differētib⁹ spē: ꝛ spēs qd pdicat de plurib⁹ dr̄ntib⁹ nūero. si in q̄le hoc est dupl'r. vel in q̄le essentiale ꝛ sic est dr̄ia: vel accidētale: ꝛ hoc dupl'r. vl' ꝯuertibiliter: ꝛ sic est ꝓpriū. vl' nō ꝯuertibil'r: ꝛ sic est accidens.

Vle an sit genus ad qnq3 vl'ia.

¶ Sciendum est tertio ꝙ ꝓ declaratio ne scdē partis questiōis mouet talis difficul tas. Utrū vle sit gen⁹ ad qnq3 vl'ia. s. ad gen⁹: spē3: differētiā: ꝓpriū ꝛ accidēs. ¶ Et arguit ꝙ nō. vle nō est vniuocū ad illa qnq3: g̃ nō est gen⁹ ad illa. p3: q2 nihil est gen⁹ ad aliq̄: nisi sit vniuocū ad illa. ꝛ añs ꝓbat: q2 nihil est vniuo cū ad substātiā: ꝛ ad accidēs. sed sic est ꝙ ali qd vle est substātia: vt hō. aliqd accidēs vt co lor: igit ꝛc. ¶ Scdō sic. nullū vle est gen⁹ ad ista qnq3: ergo vle nō ē gen⁹ ad qnq3 vl'ia. añs patet inductiue: q2 nec gen⁹ est gen⁹ ad qnq3 vl'ia: nec species nec differētia. et sic de alijs. ¶ Tertio sic. si vle esset gen⁹ ad qnq3 vl'ia se queret ꝙ ess3 gen⁹ ad seip3. ꝯñs est falsum et impossibile. ꝯña patet: q2 esset gen⁹ ad omnia vl'ia: ꝛ ipmmet est vle: igit ꝛc. ¶ Quarto sic. si vle esset gen⁹ ad qnq3 vl'ia: vel esset gen⁹ ge neralissimū vel gen⁹ subalternū. non gn̄alissi mū: q2 iā essent plura gn̄alissima ꝙ̄ decem. nec subalternū: q2 gen⁹ subalternū debet cōtineri sub aliquo gn̄e gn̄alissimo: s3 nō est aliqd gn̄a lissimū sub q̄ cōtineat vle: igit. ¶ Quito sic. si vle esset gen⁹ ad quinq3 vl'ia seq̄ret ꝙ genus ꝛ differētia essent spēs vl'is: ꝛ sic spēs pdica ret de gn̄e ꝛ de dr̄ia qd est falsu3: q2 mēbra bo ne diuisiōis nō pñt de seinuicem pdicari: neq3 vna spēs videt pdicari de alia.

Quid est genus.

¶ In opposi tū arguit: q2 illud est gen⁹ qd vniuoce ꝛ in q̄d pdicat de plurib⁹ differentib⁹ specie: sed vle respectu qnq3 pdicabiliū est hmōi: igit. ꝙ pre dicet vniuoce pat3: q2 pdicat vno noīe et vna rōne de ꝯis. ꝙ pdicet in quid patet: quia ad interrogationē factā p quid de gn̄e ꝛ spē cō uenięter rñdet vle: igit. Et ꝙ illa qnq3 diffe rāt spē pt3: q2 notū est ꝙ pl⁹ differūt genus ꝛ spēs ꝙ̄ genus ꝛ gen⁹: s3 gen⁹ ꝛ gen⁹ differunt nūero; ergo genus ꝛ spēs differūt plusꝙ̄ nu

Universa'lis acceptiones.

mero ⁊ non nisi spē: igit̄ ⁊c. ¶ Sed ꝓ maiori
declaratione supponit̄ ꝙ vl'e pōt capi duplr̄.
Uno mō pme intētiōalr̄ seu ꝓ denoīato: ⁊ sic
nō est gen⁹ ad illas qnqȝ intētiones. Alio mō
capit̄ ꝓ ꝑ se significato seu scđe intētionalr̄.
⁊ sic est bene genus ad illas qnqȝ intētiones.
¶ Et si quis dicat vl'e ꝓ per se significato est
vna scđa intentio: sȝ quelibet scđa intētio est
vna numero: igit̄ nō erit genus. Rñdet̄ ꝙ lȝ
quelibet scđa intentio per se vel per accñs sit
vna numero. tñ a multis seu ab aliquib⁹ pōt
abstrahi ꝯceptus q̄ erit genus vel spēs sicut ī
pmis intētiōibus. ideo restat soluere rōnes.
¶ Ad pmā dr̄ ꝙ nullū vl'e captū ꝓ ꝑ se signi
ficato est subā vel accñs: sȝ est ens rōnis. ideo
ꝑsupponit vnū falsum. ꝑsupponit ēt ꝙ vl'e sit
genus ad vl'ia capta ꝓ denoīato qđ est falsū.
¶ Ad scđaȝ dr̄ ꝙ ibi est fallacia figure dictio
nis arguēdo a suppositione ꝑsonali ad simpli
cē. nec ibi arguit̄ a vl'i ad indefinitā: q̄r vl'is
⁊ sua indefinita debent semꝑ hr̄e subiecta in
codē genere supponis. modo qñ dr̄ vl'e est ge
nus ly vl'e supponit simplr̄ sicut in ista. aial ē
genus. ¶ Ad tertiā dr̄ negādo ꝯñam ⁊ ad ꝓ
bationē dr̄ ꝙ vl'e est bene vl'e: sed nō contētū
sub ipo vniuersali. ¶ Dicit̄ vlterius ꝙ genus
qđ est spēs ad vl'e pōt bene denoīatiue pdi
cari de ipo vl'i qđ est ens superi⁹. nec hoc est
incōueniens in istis secundis intentionibus.
¶ Ad quartā dr̄ ꝙ est genus subalternū. ⁊ ad
improbationē dr̄ ꝙ cōtinetur sub genere ge
neralissimo qđ est scđa intētio seu ens rōnis
qđ est vnū generalissimum intētionale: ideo
pōt poni ordinatio in istis scđis intentionib⁹
suo mō sicut in intētiōibus primis. nec hoc vi
det̄ esse incōueniens. ¶ Ad quintā dr̄ ꝙ oēs
iste cōceduntur genus est spēs: spēs est spēs:
differentia ē spēs: ⁊ sic de aliis: nec est incōue
niens vnā spēm denoīatiue ꝑdicari de alia.
vñ qñ dr̄ gen⁹ est spēs. spēs ibi denoīatiue ꝑ
dicatur de gñe sicut in ista hō est spēs. ⁊ si qs
dicat. ergo idem denoīatiue predicabitur de
seipo: nā sicut ista est denominatiua genus est
spēs. ita ista spēs ē spēs cū spēs sit spēs vl'is
sicut genus. Rñdet̄ ꝙ iste intentiones pñt ca
pi duplr̄. vno mō vt quid quando ipsis aliqđ
attribuitur. alio modo vt modus quādo attri
buūtur aliis. vnde quando dr̄ genus est spēs
genus accipit̄ vt qđ: q̄r est illud cui attribuit̄
spēs. ⁊ spēs accipit̄ vt modus: q̄r attribuitur
alteri: ⁊ tūc dico ꝙ non est incōueniēs in istis
intentionibus idem ꝑdicari de seipo denoīa
tiue dūmodo in subiecto accipiatur vt quid
⁊ in predicato vt modus vel econtra.

Uniuersale de q̄ porphirius loqtur an si suba vel accidēs.

¶ Sciendū est quarto ꝙ circa textū in
cidit talis difficultas. vtrū vl'e de quo loqtur
porphirius: sit suba vel accidens. Pro cuius
declaratione supponit̄ ꝙ porphiri⁹ pncipalr̄
intēdit loq de vl'i ꝓ ꝑ se significato qđ nō est
nisi vna scđa intentio ⁊ ens rōnis. ⁊ de tali po
nūtur alique ꝓpōnes. Prima. vl'e ꝓ ꝑ se signi
ficato de quo intendit porphirius nō est sub
stātia nec accñs: necȝ creatū: necȝ increatum.
nā oīa ista cōtinent̄ sub ente reali ⁊ diuidunt
ipm ens reale: ⁊ nō ens in oīm sua cōitate. sȝ
vl'e ꝓ ꝑ se significato: seu secūde intētionalr̄
captum nō cōtinet̄ sub ente reali. necȝ iste se
cunde intentiones diuidūt ens reale. sed con
tinētur sub ente rōnis quod nō ē creatū necȝ
increatū. nō eñi est increatum: q̄r solus de⁹ est
increatus: necȝ creatū: q̄r qđ est creatū habet
verum esse: q̄r creari est de nihilo in effectu ꝓ
duci. i. in verum esse ꝓduci. mō iste scđe inten
tiones nō hñt aliquod verum esse: sed solum
habent esse obiectiue in intellectu: q̄r secunde
intentiones non attribuūtur nisi reb⁹ cognitis
vt cognite sunt. modo res cognite vt cognite
sunt non habent verū esse: g̃ scđe intētiones
nō pñt hr̄e verū esse. ideo sequit̄ ꝙ sicut res q̄
ꝓducūtur in esse cognito: non ꝓducunt̄ ꝓdu
ctione reali. sic etiam iste scđe intētiōes: q̄ nō
sunt nisi respectu rōnis nō ꝓducunt̄ ꝓductio
ne reali: sed solum ꝓductiōe rōnis seu fm qđ.
q̄r oportet illud quod ꝓducitur ꝓductiōe rea
li esse verum ens reale: cum sit terminus ꝓdu
ctionis realis. ideo qñ innuit̄ ꝙ iste scđe intē
tiones causant̄: dȝ intelligi capiendo causari
large vt se extendit ad ꝓduci fm quid. ¶ Ex
isto sequit̄ sicut dictum est prius ꝙ iste secun
de intentiones nō sunt ꝓprie in aliquo subie
ctiue necȝ inhesiue: nisi forte fm qđ ⁊ impro
prie. necȝ habent esse ꝓprie in primis nisi de
noīatiue. i. denoīant ipas pmas intentiones.
Et quādo dicit̄ oē ens vel est deus vel crea
tura: sed iste secunde intentiones nō sunt de⁹
ergo sunt creatura. ⁊ per ꝯñs suba vel accñs.
Rñdeo ad maiorem qñ dr̄ omne ens vel ē de⁹
vel creatura. ibi accipitur ens pro ente reali.
⁊ non vt est cōmune enti reali ⁊ ente rōnis.
quia tunc esset fallacia equocationis cum ens
dicat̄ equiuoce de ente reali ⁊ de ente rōnis.
¶ Et si quis dicat. iste secūde intentiōes sunt
respectus rōnis: ergo erunt accidens. negat̄
consequentia: q̄r nō oportet tale ens rōnis eē
substantiā vel accidens. Et si iterum dicat. in
ter contradictoria non est dare medium. sed
ens ⁊ non ens contradicunt: ergo vniuersale
ꝓ ꝑ se significato erit ens vel nō ens. sed non
est ens: ergo erit nō ens. ⁊ vltra erit non ens
ergo erit nihil. ⁊ per ꝯñs scia de vl'i erit de
nihilo. Respondetur ꝙ ens ⁊ non ens contra
dicunt capiendo ens ꝓ ente reali vt cōiter ac
cipit̄: q̄r si caperet̄ ꝓ ente quod diuiditur in
ens reale ⁊ in ens rōnis nō esset ꝯdictio. cum
in equiuocis nō sit ꝯtradictio. ⁊ tunc cōcedit̄
ꝙ est non ens: et etiam ꝙ est nihil. vt ly nihil
couertitur cum non ente qđ est cōtradictoriū
de ente reali. ⁊ ista nō habeo ꝓ inconueniēti.
immo in bona logica oportet ista concedere.
nec est mirum: nam multi concedunt ꝙ rosa
non existens non est substantia necȝ accidēs
⁊ ꝙ non est ens. Et tñ multi concedunt ꝙ de
ipsa rosa existente sit scientia.

Ens ⁊ non qūo ꝯdicūt

In tres qões a quaꝝ terminatõe porphirius se abstinet sint terminabiles p habitum logicos.

¶ Quãtum ad secundum articulũ queritur vtrum tres questiones a quaꝝ terminatione voluit se abstinere porphyrius sint terminabiles per habitũ logicos. Pro cuius solutione supponit primo ꝙ predicte qões differunt inter se. Nam pma questio qrit vtrum vlia sint in intellectu.i.qrit de eẽ ipoꝝ vlium scz vbi habeant se. ¶ Scda qrit de ꝗditate siue entitate ipsoꝝ vlium.s.vtrum sint corpea vel incorpoꝛea. ¶ Et tertia qrit qualr se habeãt ad singularia.i.vtꝝ sint sepata a singularibus: vel vtrũ sint in singularib⁹ suis. Et aduerte ꝙ porphirius mouendo istas qões mouet solum de generibus ꝛ spẽbus. intelligẽdo tñ p illa alia vlia de ꝗbus eodẽ modo est dicẽdũ. Et si ꝗs qrat q̃re porphirius has mouet cum tñ nõ soluat. dicitur ꝙ hoc est ꝑpter tres causas. Prima. ne quis crederet ꝙ de vlibus nõ possint moueri difficiles qões. scda est vt reddat auditores attẽtos. tertia est ne videaẽ ignorare illas qões. ¶ Supponitur secũdo ꝙ aliquem artificem terminare aliq̃s ꝑpones nõ est aliud ꝙ ostẽdere vitatẽ illaꝝ. Et possunt alique qões ostẽdi dupliciter. vno mõ analetice.i.demonstratiue: ꝗ solũ illa scia hz terminare illas qões demõstratiue ꝛ a priori ꝗ cõstituuntur ex terminis ꝛ passionibus ptinẽtibus ad illã sciam: vt logicus a pori. ꝛ demõstratiue hz solum determinare q̃stiones logicales cõstitutas ex terminis logicalib⁹ quoꝝ terminoꝝ significatiões nõ ignorat. alio mõ pñt q̃stiões terminari dyaletice. seu p rões pbabiles ꝛ a posteriori. Tũc rñdetur ꝙ logicus nõ hz terminare illas tres q̃stiões a priori ꝛ demõstratiue: q2 tales q̃runt de generib⁹ ꝛ spẽbus ꝓ denotato q̃ nõ hz cõsiderare logicus nisi secũdario ꝓ q̃to eis attribuũtur intẽtiones logice. s3 methaphisicus hz de illis cõsiderare. ideo talis habet terminare illas questiones analetice ꝛ a priori. logicus tñ pbabiliter ꝛ dyaletice põt terminare illas q̃stiones cũ ipse habeat viam ad oĩa principia methodorum. ꝛ per ipsam possumus inquirere de pncipiis vniuscuiusq3 sciẽtie. ¶ Aduerte finalr ꝙ tales questiones mouẽtur de vlibus ꝓ denotatoꝛ nõ de ipsis secũde intẽtionalr captis: q2 de vniuersalib⁹ scde intẽtionalr captis nõ est magnum dubium. nam vlia secũde intentionaliter capta sunt in intellectu vel obiecto cognito: cum non sint nisi secunde intẽtiões. Unde aliquid dr̃ esse in intellectu tripl'r. vno mõ obiectiue: ꝛ sic omne vle hz eẽ in intellectu. Unde esse obiectiue in intellectu nõ est aliud ꝙ illud cognosci ab intellectu. Alio modo aliquid dr̃ esse in intellectu subiectiue sicut sunt intellectiones spẽs intelligibiles ꝛ sciẽ. Alio mõ aliquid dr̃ esse in intellectu: quia hz eẽ precise in cõsiderato.i. in obiecto vt cognito: vnde nihil dr̃ esse precise in cõsiderato: vt cõsiderato nisi illa comparatio qua cõparatum cõparatur ad aliud per actum cõparãtis.i.intellect⁹. ꝛ sic videẽ esse mens scoti in.iiij. ꝙ scda

Quare porphiri⁹ has tres mouet ꝛ nõ soluit.

Questio dupl'r ostẽdi põt.

Aliq̃d tripl'r dr̃ esse i intellectu

Obiectiue i intellectu quid sit.

intẽtio nõ est nisi cõparatio quaꝝ nũ obiectũ cognitũ cõparaẽ ad aliud. ꝛ talis cõparatio seu scda intẽtio est in illo cõpato seu obiecto cognito saltem denolatiue vel quasi subiectiue. Et aduerte ꝙ ad considerandũ ꝛ cognoscendum tale ens rõnis seu secundas intẽtiones opoꝛtet intellectum moueri a re ad extra. Ex quo sequiẽ ꝙ si quis petat vbi sunt iste scde intẽtiones. R̃ndeẽ ꝙ sunt primario in cõsiderato.i. obiecto cognito cõparato ad aliud. et secundario sunt obiectiue in intellectu ꝓ q̃to secundario considerãtur ab intellectu. Secũdo dico ꝙ talia vlia nõ sunt corpea neq3 incorpoꝛea nisi capiatur incorpoꝛeum negatiue: vt tantum valet sicut nõ corpoꝛeum. tertio dico ꝙ talia vniuersalia nõ sunt in rebus singularibus saltem fm aliquod verum esse in suis singularibus sicut superius in suo inferiori.

Scda intẽtio fm scotum.

Ubi situantur scde intentiones.

¶ Dubitatur secundo vtrũ vlia sint ponenda in rerũ natura. Pro cuius solutiõe supponiẽ primo ꝙ de hoc dubio sunt due opiniones. Prima est opinio nõialium q̃ stat in aliq̃bus dictis. Primũ. oĩs res ẽ singularis ꝛ nulla est cõis in pluribus existens: saltem que sit creata. Secũdũ dictũ. omne vle est terminus cõis: q2 ꝗcq̃d pdicaẽ ẽ termin⁹: vle pdicaẽ: g̃ vle est termin⁹. Tertiũ dictũ. sicut triplex ẽ terminus cõis.s.mẽtalis: vocalis: ꝛ scriptus. ita triplex est vle.s.mentale: vocale: ꝛ scriptũ. mentale est cõceptus vniuoce pluriũ repñtatiuus. vocale est terminus cõis vocalis ꝛ vniuocus. scriptum est terminus cõis scriptus ꝛ vniuocus. Quartũ dictum. aliquid posse dici vle põt intelligi dupl'r. vno mõ in essendo. sic ꝙ sit realr in pluribus. ꝛ sic nullũ est vle. alio mõ in significãdo. nõ ꝙ significet aliquid cõe vel aliquã naturã cõem. s3 q2 plura imediate singularia significãt. sicut iste termin⁹ homo de primario suo significato significat oẽs homines mundi. ꝛ sic ponenda sunt vlia: ꝛ cum hoc multa alia dicta ponunt que in eoꝝ libris possunt videri. Sed contra istã opinionẽ que non videtur esse de mente aristotelis arguiẽ auctoritatibus ꝛ rõnibus. primo auctoritate Aristote. in pmo periarmenias dicẽtis ꝙ res vlis est q̃ nata est esse in pluribus. dr̃ etiam ꝙ vniuersale est qõ natum est esse in pluribus. ꝛ tñ hoc volũt negare. ¶ Scda est ipsius aristotelis in antepredicamẽtis dicẽtis ꝙ secunde substantie dicuntur de subiecto: ꝛ in subiecto nullo sunt: q̃ tñ eẽt in subiecto si vlia nõ eẽnt nisi termini: q2 ipse secũde substãtie sunt vlia. pbaẽ etiã auctoritate aristotelis.s. phisicoꝝ dicẽtis. ꝙ illud quod vere est vt homo diuiditur in aliquod quod vere ẽ: vt in aĩa ꝛ bipes. s3 nõ diuiditur in aliquod animal singulare: igitur opoꝛtet ponere aliquid cõmune reale. Item auctoritate anselmi in epla de incarnatione verbi dicẽtis. ꝙ cõmouendi sunt illi viri ꝗ nostri tp̃is dyaletici qui nõ nisi flatũ vocis vniuersalia appellãt. ꝛ mlte alie auctoritates

Ulia an ponenda sint in rerũ natura.

Opinio nominaliũ q̃tũ ad vlia per aliq̃ dicta.

Ule mentale quid sit.

Uocale q̃d sit.

Scriptum quid sit.

Aliq̃d vle q̃druplicir intelligiẽ.

Opinio realiũ ↄtra nominales.

Uniuersale quid sit.

possunt ꝯ eos adduci: q̄ successiue in aristo. vi debunt. ¶ Sed rōnibꝰ arguit ꝯ eos ꝓbando ꝙ in re sit ponēda natura vel res: q̄ de se non est vna nūero. ꝑmo secluso oī actu intellectus plus ꝯueniūt sortes ꝛ plato: ꝙ̄ sortes ꝛ brunellus. sed illud in q̄ ꝯueniūt nō est numero ꝛ singulare: qꝛ in nullo singulari ꝯueniunt: nec est terminꝰ: qꝛ circūscripto oī termino adhuc sortes ꝛ plato ꝯueniūt. Itē ſm pħm. vij. phis. in specie athoma. i. indiuisibili ꝑ dr̄ias formales fit cōparatio ꝛ nō in gn̄e: qꝛ genꝰ nō hꝫ talem vnitatē: ḡ spēs habebit aliā vnitatē ꝙ̄ genꝰ: ꝛ sic iā oīa nō erunt singularia. ꝛ talis vnitas spēi nō est vnitas nūeralis: qꝛ in illa nō fit cōparatio. ¶ Itē obiectū adeq̄tū potētie visiue est aliqđ vnū ꝛ nō vnitate numerali: qꝛ vel eēt hec albedo vł hec nigredo: qđ est falsum. Itē aial diuidit ꝑ rōnale ꝛ irrōnale: ſꝫ nō est aliqđ aial singłare qđ sic diuidat: igit ꝛc. Relicta ḡ ista opinione tanq̄ falsa ꝛ nō de mēte aristotelis: ponit opinio scoti: tā in scđo sentētiarū ꝙ̄ in. vij. methaphisice que stat in aliq̄bꝰ dictis.

Arguit cōtra nolales ꝑ rōnes

Opio nolium falsa ꝓbat de vli

Opinio scoti de vli.

¶ Primū. vłe capit dupłr. vno modo scđe intentionałr vt est vna scđa intētio: ꝛ sic nō est h̄ ad ꝓpositū. Alio modo capit ꝑme intētionałr seu ꝓ denoīato: ꝛ hoc dupłr. ꝑmo ꝓ denoīato remoto: et sic cōiter dr̄ ꝙ est natura absolute accepta: quēadmodū dicimꝰ ꝙ hō est vłe. ꝛ de isto etiā ꝓprie nō est hic ad ꝓpositū. Alio mō ꝓ denoīato ꝓpinq̄. i. ꝓ illo qđ dr̄ actu vłe. Et de isto est vnū dubiū. vtrū sit ponendū in rerꝫ natura vel nō.

Uniuersalia an sint ponēda in rerꝫ natura

¶ Scđꝫ dictū. vłe in actu. i. qđ actu denoīat vłe est conceptꝰ obiectualis seu obiectū cognitū: habēs vnitatē indifferētem seu indeterminationē in determinatione ꝯria ſm quā ipm idē in potētia ꝓxima vt dicat de quolibet supposito. ¶ Tertiū dictū. ad hoc ꝙ aliqđ dicat actu vłe opꝫ ꝙ sit vnū in młtis et de multis nō actu: sed in potētia ꝓpinqua sic ꝙ non sibi repugnet dici de pluribus ꝛ esse in pluribus. ¶ Quartū dictū. nihil dr̄ esse in potētia ꝓpinq̄ vt dicat de multis ꝑdicatione dicente hoc ē hoc ſm vnitatē precisam quā habet in re. ¶ Quintū dictū. lꝫ alicui existēti in re nō repugnet eē in alia re ab illa in qua est: illud tn̄ nō potest dici de quolibet eiꝰ inferiori ꝑdicatione dicēte hoc est hoc. ¶ Sextū dictū. illud qđ dr̄ sic de multis ꝑdicatiōe dicente: hoc est hoc seu qđ dr̄ vłe actu est vnū obiectū numero: seu hꝫ vnitatē numeralē obiecti: quā vnica intellectiōe cognoscit: ꝛ ſm illā indifferentiā seu indeterminationē ꝯrariā dr̄ esse in potētia ꝓxinqua seu ꝑdicabile de quolibet singuli dicēte: hoc est hoc. ¶ Septimū dictū. licꝫ in re sit aliqđ cōe qđ nō est de se hoc ꝛ cui nō repugnat esse nō hoc tale: tn̄ non est vłe in actu: qꝛ deficit sibi illa indifferentia seu indeterminatio ꝯria ſm quā ipm idē vłe ꝑdicabile est de pluribꝰ aliq̄ idētifica ꝑdicatiōe dicente hoc ē hoc. ¶ Et si q̄s dicat q̄ ē ista indeterminatio seu indifferētia. dico ꝙ est indeterminatio ꝯria qua hoc si est indeterminatū vt vnica intellectiōe ſm conceptū q̄ditatiuū insit oī ꝛ talē indeterminationē ꝯriā tale obiectū est idē huic ꝛ illi. Et si q̄s petat q̄ est cā illiꝰ indeterminatiōis q̄ obiectū hꝫ eē cōplete vłe in itellectu. Rn̄det ꝙ ꝑmo est itellectꝰ agēs ꝯcurrēs cū natura aliq̄ mō indeterminata ex se est cā totalis illiꝰ indeterminatiōis, ꝓ q̄tō causat spēm intelligibilē in itellectu possibili q̄ ē rep̄ntatiua talis obiecti. ¶ Et si q̄s q̄rat q̄re itellectꝰ agēs ꝛ natura faciūt talē indeterīatiōnē. Rn̄det ꝙ itellectꝰ agēs ē talis potētia ꝛ natura ē natura. Ex oībus istis patet ꝙ nō sunt ponenda vłia in rerū natura q̄tū ad esse completum vłitatis: sicut multi putāt: qꝛ nullū tale ponimus actu nisi per intellectum.

¶ Dubitat tertio vtrū postq̄ non sunt ponēda vłia in actu ꝑter itellectū ponēde sint nature cōes.

An sint ponēde nature cōes

¶ Pro rn̄sione ponunt aliq̄ ꝓpōnes. ꝑma. sub̄a materiał vt hūanitas eq̄nitas ꝛ lapideitas nō est de se vna nūero: qꝛ itellectꝰ nō possꝫ eā itelligere sub opposito nec sub rōne repugnāte sibi: qđ est falsum. Ex q̄ seq̄t ꝙ tali nature sic hūanitati q̄ de se nō est vna numero nō repugnat determiari ꝑ aliā dr̄iaꝫ indiuidualē ab illa ꝑ quā determiat. Pro q̄ aduerte ꝙ lꝫ talis natura nō sit de se h̄ ꝛ vna numero: tn̄ nunq̄ est quin sit vna nūero denoīatiue ꝛ ꝑ accn̄s: puta ꝑ dr̄iam indiuidualē ipam sic determinātē. Un̄ aliqđ dr̄ eē vnū numero tripłr. vno mō ꝑ se ꝑmo: vt sūt dr̄ie idiuiduales. alio mō ꝑ se: ſꝫ nō ꝑmo: vt indiuidua. alio mō denoīatiue ꝛ ꝑ accn̄s: sicut sūt tales nature cōes seu f̄gtā formalia ꝑmaria terminoꝝ cōium.

Aliquid eē vnū numero dr̄ tripłr

Un̄ q̄libet terminꝰ cōis i creaturis de significato ꝑmario sign̄t aliqđ qđ de se nō est h̄: ſꝫ solū denoīatiue ꝛ ꝑ accn̄s. ¶ Et si q̄s dicat. si illa natura sicut hūanitas nō ē de se vna nūero hēbit aliā vnitatē. ¶ Rn̄det ꝙ ex natura rei ꝛ in re ponēda ē aliq̄ vnitas minor vnitate nūerali q̄ dꝫ vocari vnitas nature ſm se q̄ ē ꝓpa passio ipiꝰ nature q̄ ꝓpē nō dꝫ dici vnitas specifica neqꝫ gn̄ica: qꝛ tales vnitates nō sūt nisi ꝑ intellectū. Et si q̄s iterū dicat. nōne illa natura q̄ de se nō ē vna nūero ē cōis. Rn̄det ꝙ aliqđ dr̄ eē cōe dupłr. vno mō ꝑ realē existētiā sic. ꝙ realr̄ existat in pluribꝰ. ꝛ sic dico ꝙ i creaturis nihil ē tale cōe: nihil eni ē in me qđ sit in petro: iō qn̄ gn̄at petrꝰ nihil eius in alio p̄exstit: nisi forte eiꝰ materia. alio mō aliqđ dr̄ cōe ꝑ indr̄iam: qꝛ q̄tū est de se nō repugnat determinari ꝑ quācūqꝫ dr̄iam indiuidualē etiaꝫ aliā ab illa q̄ determinat: et sic hūanitas dr̄ eo mō cōis: qꝛ q̄tū ē de se sibi nō repugnat determinari ꝑ plures dr̄ias idiuiduales. nō ponimꝰ ḡ naturas cōes ꝑ realē existētiā in multis: sicut multi putāt: imo q̄libꝫ suppositū hꝫ suā ꝓpriā naturā: vt q̄libet hō hꝫ suā ꝓpriā hūanitatē q̄ corrupto corrūpit eiꝰ hūanitas: iō fatua ē illa imaginatio aliquoꝝ ponētiū idē eē in inferno ꝛ in paradiso: ꝛ lꝫ sint tot hūanitates quot sūt hoīes tn̄ est vna spēs hoīs: puta vnū obiectuꝫ quod denoīatur spēs ab intellectu. Et

si quis dicat illi nature q̄ctū est de se nō repu-
gnat determinari p aliā d'iaz indiuidualē: cō
cedo: g̃ de' possz facere φ determinaret p aliā.
ꝛ sic posset facere φ natura mea determinaret
p aliā d'iam indiuidualē. dico negādo ꝯñam:
q: est falsa fm qd ad simplr. lz em̄ nature fm
qd. i. q̄ctū ē de se nō repugnet deteriari p aliā
d'iaz indiuidualē: tñ sibi simplr repugnat: pu
ta ex pte d'ie indiuidualis idētificate sibi rea
liter p quā determinat. Ex q̄ sequit φ illa na-
tura ex se nec ē vna vnitate nūerali: nec p'les
p'alitate sibi opposita: nec v'lis: nec ptic'laris:
lz tñ nuq̄ sit sine aliq̄ istoꝝ: nō tñ de se ē aliqd
istoꝝ: sz est pus natura q̄libet istoꝝ: et fm illā
pozitatē naturalē est qd qd est ꝛ obm intelle-
ct' ꝛ p se: vt sic ꝯsideraf a methaphisico ꝛ exp
mif p diffinitionē: ꝛ ꝓpōnes vere pmo modo
sunt vere rōne quiditatis sic accepte: q: nihil
d' de q̄ditate pmo mō nisi q̄ essentialr inclu-
dif in ea fm φ abstrahit ab oi illo qd ē poste-
ri'. ¶ Ex oib' istis sequif φ tot sunt hūanita
tes q̄t sunt singl'aria hois: lz tñ nō sit nisi vna
spēs hois. Sz ꝯ hoc arguif pmo auc'te boetij
dicētis. oē qd est ideo est: q: vnū nūero est. Di
cit etiā auicēna φ illud qd est sepatū ab itelle
ctu ē singl'are. Rñdef φ illi auctres nihil aliō
ꝓbāt nisi φ oē qd est: est singl'are vel p se vl' p
denoīatiue seu p accñs: vt hūanitas ꝛ aīalitas
denoīatiue ꝛ realr est vna nūero: sed nō p se: ꝛ
sic possunt solui oēs auctes q̄ videnf idē sona

Opinio nominaliū de vli reprobatur

re q̄s accipiūt noīales. Rōnes etiā coꝝ nihil
ꝯcludūt: q: ꝓbāt φ nō sint ponēda v'lia in reꝝ
natura p̄ter itellectū: ꝛ hoc cōcedim'. vl' ꝓbat
φ nulla sit res vel natura in plurib': ꝛ h' etiā
ꝯcedim' φ nulla est res creata in plurib' per

An v'lia sint corpea vel incorporea

realē existentiā. ¶ Ex oib' istis possunt facilr
solui alie q̄ōnes porphirij. Prima in q̄ q̄ritur
vtrū v'lia sint corpea vl' incorpea. nam v'lia. p
denoīato ꝓpinquo ꝓpzie nō sunt corpea neq̄
incorpea cū talia solū habeāt eē p intellectū:
sed v'lia ꝓ denoīato remoto sic se hñt φ aliq̄
sunt corpea ꝛ aliq̄ incorpea hoc est ips corp'.

Aliq̄d dupliciter d' eē corpeū

¶ Uñ aliq̄d d' corporeū duplr. vno mō actua
liter. alio modo aptitudinalr. actualr: q: actu
hz trinā dimēsionē. s. lōgitudinē: latitudinē: ꝛ
ꝓfunditatē: ꝛ sic ois res q̄ habet extēsionē est
corpea. aptitudinalr qd natū est habere illam

Aliquid dupliciť d' eē incorporeū

extēsionē. ꝛ p ꝯ̄riū aliq̄ dicunf icorpea duplr.
vno modo: q: actu nō hñt extensionē. scdo q:
nō sunt nata extēdi. ¶ Et si q̄s dicat de suba
ꝛ de ente q̄ sunt v'lia p denoīato. Rñdef φ ta
lia p se nō sunt corpea neq̄ incorporea: sz solū
pmissiue: q: inueniunf in aliq̄b' corpeis et in
aliq̄b' incorpeis. Et p hoc facilr soluif tertia
questio in qua q̄rit porphirius vtrū v'lia sint
in singularib' vel separata a singularib'. Re-
spōdef φ v'lia capta p denoīato remoto realr
sunt in singularib' cū sint idē realiter cū ipis
tñ ex se nō sunt in singularibus neq̄ extra sin
gularia: sed v'lia p denoīato ꝓpinquo: puta p
illo qd actu d' vl'e qd hz solū esse p intellectū
nō sunt in singularib' neq̄ extra singularia:

nisi forte fm rōnem et intellectum.

Conclusio responsalis.

¶ Quātū ad tertiū sit cōclusio rñsalis.
scdm hui' attributiōis scie est vl'e scdē intētio-
nalr acceptū attributū alicui limitato: vt ē in
potētia ꝓpinq̄ dici de plurib' ꝛ eē in plurib'.

Ad … [partly covered by an ink blot]

¶ Ad rōnes. Ad primā d' φ ois scia realis est
de vli capto p denoīato: sed nō capto scdē in
tētionalr. ¶ Ad scdam d' negādo minorē: q:
vl'e hz passiones vl'es q̄ cōpetunt ꝓpria denoia
tiue. Et dico vltra φ nō est incōueniens aliq̄d
ꝯtētū sub specie denoīatiue eē cōuertibile cū
gñe: vt p̄dicabile qd d' esse ꝓpriū denoīatiue
est cōuertibile cū vl'i. ¶ Ad tertiā dicif φ nec
inq̄ctū intētio: nec inq̄ctū denoīatiuū pme in-
tētionis est subiectū hui' scie: sed inq̄ctū vl'e ꝛ
sub rōne v'litatis. ¶ Ad quartā d' φ vl'e com
paraf ad hec q̄nq̄ v'lia sub rōne generis: quia
predicaf in q̄d de ipsis: et ipsa differūt specie.
¶ Ad quintā patet solutio in pmo articulo.

¶ Videtur aūt neq̄ gen' neq̄ species
simplr dici: genus em̄ d' ex aliquoꝝ ꝛc.

Diuisio huius partis

Ista est ps executiua huius li
bri in qua porphiri' determinat de
q̄nq̄ vlib'. Et diuidif in duos tra
ctat' partiales. In pmo determiat
de q̄nq̄ v'libus fm se diffinitiue ꝛ diuisiue. in
scdo determinat de ipsis cōparatiue. pm' tra-
ctat' ꝯtinet q̄nq̄ capl'a fm φ sunt quiq̄ v'lia.
¶ In pmo caplo determinat de gñe. Et diui
dif in duas partes pncipales. In pma ponit
tres acceptiones gñis ponēdo istā ꝯcl'onez.
videf aūt neq̄ gen' neq̄ spēs simplr dici id ē
vniuoce: sz equoce. ¶ Scdam pte hui' ꝯcl'o-
nis. s. de equocatione ꝛ m'tiplicitate spēi reli

Gñis acceptiones

quit porphiri' vsq̄ ad sequēs capl'm. Et φ ge
n' dicaf equoce ꝓbat ponēdo tres acceptio-
nes ipi' gñis. Prima vo est fm quā genus d'
collectio m'toꝝ q̄dāmodo se habētiū ad aliq̄d
vnū ꝛ ad seinuicē: vt collectio romanoꝝ dicif
gen' isto modo ꝓpter affinitatē ꝛ habitudinē
adinuicē ꝛ ad vnū pncipiū. s. ad romulū p qd
collectio romanoꝝ ab oi alia collectiōe distin-
guif. Scda acceptio gñis est fm quā gen' d'
vniuscuiusq̄ gñatiōis pncipiū: siue sit ab illo
q̄ genuerit: vicz a p̄re vel a loco in q̄ q̄s genit'
est. ꝛ de vtroq̄ dat porphi. duo exēpla. primū
de patre. vt Orestē dicim' habere gen' a tan-
talo patre suo. scdm: vt illū dicim' habere ge-
nus ab hercule. Primū exēplū de loco vt pin-
darū dicim' thebanoꝝ gñe: q: nat' est ex the-
bis. scdm vt platonē dicim' atheniēsem gñe:

Locus an sit genus

q: nat' est athenis. Qd aūt loc' sit gen' ꝓbat
porph. dicēdo. Est em̄ patria pncipiū gñatio
nis quēadmodū p̄r. Uñ cōparat porphi. istas
duas acceptiōes adinuicē dicēs φ scda acce-
ptio generis est ꝓ̄ptissima. i. pfectioꝛ ꝛ ma-
gis vsitata q̄ prima. probat dupliciter. primo
q: genus primo modo dictū causaf ꝛ denoīaf
a genere scdo modo dicto: vt romani qui sunt
gen' primo modo dictū descendūt ꝛ denomi-

nātur a romulo qui est genus secundo mō di‑ctum. romani eñi dicunt qui ex gñe romuli de‑scēderūt: ⁊ cicropide qui ex gñe cicropis. Se‑cundo qꝛ genus secundo modo dictum est di‑stinctum generis primo modo dicti. vna enī collectio genitorum distinguitur ab alia per principium illius collectionis quod est gen⁹ secundo modo dictum: vt collectio romanoꝝ distinguitur per romulū ab aliis collectioni‑bus. nāqꝫ nos diuidētes ⁊ ab aliis separātes dicebamus eñi illam collectionem esse roma‑noꝝ gen⁹. ¶ Tertia acceptio gñis est ſm quā genus dicit cui supponit spēs ad siltudinē duoꝝ primoꝝ modoꝝ. Et primo ponit siltudi‑nē cū gñe scdo modo dicto. qꝛ sicut gen⁹ scdo modo dictum est principiū multoꝝ genitoꝝ: ita ⁊ genus tertio modo dictum est principiū multarū specierū. Deinde ponit similitudinē cum genere primo modo dicto. nam sicut pri‑mo modo dictū importat collectionē multoꝝ genitoꝝ: ita genus tertio mō dictū ꝯtinet mul‑titudinē spērum. In secūda parte principali huius capituli elegit porphirius acceptionē gñis de qua est hic ad ꝓpositum dicēs ꝙ cum genus dicat multipliciter. s. predictis tribus modis de gñe. tñ tertio mō est hic sermo apō phōs quod sic describit. Genus est qd̄ p̄dicat de pluribus differentibus spē in eo qd̄ quid. Pro cuius declaratiōe p̄mittit porphiri⁹ hāc diuisionē. Eoꝝ q̄ p̄dicātur. Quedā p̄dicātur de vno solo: vt socrates. vt hic ⁊ hec ⁊ h. Alia p̄dicant de pluribus: vt gña: spēs: differētie: ꝓpria: ⁊ accidētia. genus quidē: vt aial. spēs vt hō. differētia vt rōnale. ꝓpium vt risibile. accidēs vt albū nigrū. Deinde declarat por‑phirius dictā diffinitionē. p hoc eñi ꝙ ponit p̄dicatur de pluribus differt genus ab indiui‑duo qd̄ de vno solo p̄dicat ⁊ differt a specie p hoc quod dicit de pluribus differētibus spē. spēs eñi vt hō solum de indiuiduis p̄dicatur. a ꝓprio differt: quia ꝓpriū de vna sola specie ⁊ indiuiduis q̄ sub ipsa sunt p̄dicatur: vt risibi‑le de hoīe ⁊ indiuiduis eius. a differentia vo ⁊ accñte differt per hoc ꝙ ipsa predicatur in quale. genus vo in quid. primam partem pro‑bat: qꝛ p differentiā ⁊ accidens conuenienter rñdetur ad interrogationē factā p quale: vt si queratur qualis est homo. cōuenienter rñdet ꝙ est rōnalis. ⁊ si queratur qualis est coruus. cōueniēter rñdetur niger. ideo predicatur in quale. ¶ Scdam ptem ꝓbat: qꝛ p genus cōue‑nienter rñdet ad interrogatiōe factam p q̇d de specie: vt si q̄rat q̇d est hō. ꝯueniēter rñdet ꝙ est aial. Et istis cocludit porphirius ꝙ pre‑dicta descriptio generis nihil sup̄fluū conti‑net nec diminutū quare ipsa est bona.

Gen⁹ de q̄ porphirius intēdit q̇d sit.

Argumēta ꝯ diffinitio‑nē gñis.

¶ Queritur vtrū acceptiones generis ⁊ diffinitiōes gñis sint sufficiēter assignate. Arguit prio ꝯ primā ptē. nulli⁹ vniuoci sunt plures acceptiōes: sꝫ gen⁹ est vniuocū: alꝛs nō eēt vl'e ꝓprie dictū: ḡ ipsius nō sunt plures ac‑ceptiōes: sꝫ ꝙ sint insufficiēter assignate ꝓba‑tur: qꝛ phs. v. metha. ponit plures acceptiōes gñis q̄ tres: ḡ. ¶ Scdo sic ꝯ primā diffinitio‑nē. illud qd̄ cōtinet equalr̄ cū altera sub aliq̇ tertio nō supponit illi alteri: sed spēs cōtinet equalr̄ cū gñe sub vl'i. cū sit spēs vl'is vt dictū est. mō spēs eiusdē gñis equalr̄ ꝯtinētur sub gñe: ḡ. ¶ Tertio sic. pria diffinitio gñis cōue‑nit aliis a diffinito: ḡ nō est bona. Añs ꝓbat q̄drupl'r. pmo cōuenit enti: qꝛ enti supponit spēs. scdo dīe etiā suppōit spēs. tertio qꝛ dif‑finitiōi supponit spēs. q̄rto qꝛ celo supponūt oēs spēs istoꝝ inferioꝝ ⁊ tñ nullū istoꝝ est ge‑nus: ḡ. ¶ Quarto. si scda diffinitio gñis eēt bñ assignata vel p eā diffiniret intētio gñis: vel res subiecta intentioni: vel aggregatū ex vtroqꝫ. nō tertiū: qꝛ est ens p accñs cui⁹ nō pt eē diffinitio. nec secūdū: qꝛ logic⁹ nō hꝫ diffi‑nire pmas intētiōes seu res subiectas: qꝛ alꝛs eēt artifex realis. nec pmū: qꝛ intētio gñis nō p̄dicat de plurib⁹ differētib⁹ spē cū sit spēs spā‑lissima. Itē cū dr̄ de gen⁹ ē qd̄ p̄dicat. ibi talis termin⁹ gen⁹ cū sit termin⁹ cōcretiuus debet supponere de vi logices p re subiecta: ḡ vr̄ ꝙ res subiecta ibi diffiniat. ¶ Quinto sic. scda diffinitio gñis ꝯuēit aliis a diffinito: nā ꝯue‑nit enti. ēt nō ꝯuēit oī cōcēto sub gñe cū spēs ꝯtineat sub gñe cui tal' diffinitio nō cōuenit. ¶ In oppositū ar̄ auctē porphi. ponētꝫ illas actiōes gñis ⁊ diffinitiōes. In qōne sicut in aliis erunt tres articuli. Quātum ad primum

¶ Sciēdū est primo ꝙ p declaratione acceptionū gñis suppōit prio ꝙ gen⁹ accipit dupl'r. vno mō gñal'r p q̄dā cōi ad tres accep‑tiōes positas in textu. ⁊ sic gen⁹ dr̄ multipl'r seu eq̇uoce de illis trib⁹ acceptiōib⁹. alio mō capit spāl'r ⁊ h̄ marie p tertio mēbro seu pro tertia acceptiōe gñis in q̄ dr̄ gen⁹ ē cui suppo‑nit spēs: ⁊ sic nō ē eq̇uocū sed vniuocū. ¶ Se‑cūdo supponit ꝙ ad gen⁹ prio mō dictū tria req̇rūt. prio ꝙ sit collectio mltoꝝ. scdo ꝙ illa mlta habeāt hītudinē affinitatꝫ adīuicē ⁊ ad vnū aliq̇d. i. ad vnū pncipiū coꝝ. defectu cui⁹ cumul⁹ lapidū nō dr̄ gen⁹ pmo mō: qꝛ lapides nō hñt affinitatē adinuicē neqꝫ ad vnū pnci‑piū. tertio req̇rit ꝙ talis collectio distinguat ab aliis gñib⁹ p ipm pncipiū. Ex q̄ seq̇tur ꝙ in gñe pmo mō dicto repiūtur tres respect⁹ seu tres habitudines. pm⁹ est respectu cōpa‑rātie: q̄ est illoꝝ multoꝝ adinuicē. scdo est sup‑pōnis q̄ est ipsius pncipiī ad illa multa. terti⁹ est suppōnis q̄ ē illoꝝ mltoꝝ ad ipꝫ pncipiū. ¶ Tertio supponit ꝙ ad h̄ ꝙ aliq̇d sit genus scdo mō dictū req̇rit ꝙ sit pncipiū effectiuū vel cōsuatiuū illi⁹ geniti. Et notāter dr̄ pnci‑piū cōseruatiuū. nā locus nō est pncipiū ꝓdu‑ctiuū rei genite. lꝫ bñ sit pncipiū cōsuatiuū rei genite. rōne q̄litatū ⁊ influētiaꝝ celestiuꝫ: Ex q̄ seq̇tur ꝙ nō accipit loc⁹ p sup̄ficie cor‑poris cōtinētis rē locatā. sꝫ magis p aggre‑gato ex illa sup̄ficie ⁊ q̄litatib⁹ seu influētiis

Gñis du‑plex accep‑tio

Tria req̇si‑ta ad gen⁹ pmo modo dictum.

Tres respe‑ctus ipsius generis.

Req̇sita ad genus scdo mō dictū.

corpoꝝ celestiū. ¶ Seq̄ſ scḋo ꝙ materia ⁊ forma non debent: ꝓprie dici genus scḋo modo neqꝫ etiā finis cum nō sint pncipia effectiua. Tertio pꝫ ꝙ tp̄s nō ē genus hoc scḋo modo: qꝛ est magis cā corruptiōis ꝙ ḡnationis pro quāto duratio rei facit ipsam elongari a suo pncipio ⁊ appropinquare finē suuꝫ. Quarto seq̄tur ꝙ mater dꝛ bene gen⁹ scḋo mō: quia est pncipiū actiuū ḡnatiōis. ¶ Quarto suppōit ꝙ a porphi. pter acceptionē ḡnis logici. solū enūcrāt acceptōes ḡnis ad quarū silitudinē sumitur genus logicū ⁊ q̄ magis ꝓpinque faciunt ad ei⁹ cognitionē. ¶ Ex istis seq̄tur ꝙ acceptiōes ḡnis sūt sufficiēter assignate ⁊ ꝙ gen⁹ tertio mō dictū ē vniuocū: ſꝫ gen⁹ cōe ad tres acceptiōes est equocū ⁊ tale nō diffinit.

Generi aliqd suppōit dupl'r.

¶ Sciēdū est scḋo ꝙ ꝓ declaratiōe prime diffinitionis ponit scḋo hec distinctio. Aliquid supponit generi dupl'r. vno mō directe vt sp̄es ⁊ indiuidua: ⁊ aliq̄d indirecte vt dr̄ie. Directe adhuc dupl'r. s. mediate ⁊ immediate. mediate: vt sunt indiuidua. imediate vt sp̄es. Tūc dꝛ ꝙ intellect⁹ prime diffinitiōis ḡnis ē iste. Genus est vl'e cui directe ⁊ imediate supponit sp̄es. lꝫ eciā dr̄ia indirecte supponaf generi nō tn̄ directe. licet etiā indiuiduū supponatur ḡni mediate nō tamē imediate.

Intellect⁹ prime diffinitiōis generis.

¶ Sꝫ ꝓ declaratiōe scḋe diffinitiōis supponit p̄rio ꝙ hoc nomē qḋ pōt tripl'r sumi. vno mō relatiue quēadmodū in diffinitiōe ḡnis capit. alio mō indefinite. tertio mō introgatiue. ¶ Supponit scḋo ꝙ hoc nomē pluribus pōt capi dupl'r. vno mō positiue. ⁊ sic idē ē ꝙ multis: ⁊ sic capitur in diffinitiōe ḡn dꝛ gen⁹ est qḋ p̄dicatur de plurib⁹. i. de multꝭ. Alio mō ꝯparatiue vt importat excessum ⁊ sic nō capit hic: qꝛ tūc sensus esset ꝙ gen⁹ p̄dicaref de aliq̄b⁹ dr̄ntibus plusq̄ sp̄e: vel de aliq̄b⁹ ⁊ nō de tot q̄n de aliis.

Qḋ nomen tripl'r capit.

Nomē pluribus dupl'r accipitur.

¶ Tertio supponit ꝙ hec cōiūctio ⁊ pōt teneri dupl'r. vno mō copulatiue. alio mō expositiue vt idē ē ꝙ. i: ⁊ sic capit hic. ¶ Quarto supponit ꝙ iste ablatiūs sp̄e accipit in diffinitiōe prime intētionalr. Ex q̄ seq̄tur ꝙ diffinitio ḡnis ē data ꝑ additamētū cū i ea pōaf aliq̄d qḋ nō sit de rōe ḡnis intrinseca.

Hec cōiunctio⁊ dupliciter capit.

Ex istis dꝛ ꝙ intellect⁹ scḋe diffinitōis ē iste. Gen⁹ ē vl'e qḋ p̄dicaf. i. natū ē p̄dicari p̄dicatōe signata imediate ⁊ directe de plurib⁹. i. de multis dr̄ntib⁹ sp̄e in eo qḋ q̄d. Et aduerte ꝙ iste due diffinitōes diuersimode danf de ḡne. p̄ria daf de ḡne sm ꝙ est gen⁹: qḋ vt sic dicit respectū ad sp̄ēm. scḋa daf de ḡne sm ꝙ est vl'e ⁊ vt sic respicit sp̄ēm sub rōne subiicibil'. Ex q̄ seq̄tur ꝙ iste due diffinitōes dātur de ḡne sm diuersas hītudines. nō ē aūt incōueniēs aliquā secūdā intētionē sm diuersas habitudines hr̄e duas diffinitōes saltē datas ꝑ additamētū.

Intellect⁹ scḋe diffinitiōis.

¶ Sciēdū est tertio ꝙ circa predictas diffinitiōes incidunt aliq̄ difficultates. P̄ria. an diffinitio ḡnis data in rōe vl'is sit q̄ditatiua vel descriptiua. ¶ Pro cui⁹ solutōe supponitur p̄rio ꝙ diffinitio q̄ditatiua est duplex. q̄dam est pure q̄ditatiua cui⁹ oēs ptes ptinēt ad q̄ditatē diffiniti sicut ista. hō ē aīal rōnale. Alia ē quiditatiua data ꝑ additamētū in qua addif aliqḋ extrinsecū diffinito. ⁊ talib⁹ diffinitiōib⁹ diffiniūtur oēs scḋe intētiones. ⁊ ēt oīa accn̄tia respectiua: ⁊ ēt absoluta. nā accidēs absolutū siue i ꝯcreto siue i abstracto ſi pōt diffinire ꝯplete ⁊ diffinitiōe q̄ditatiue intellectū sine termino sue depēdētie q̄ ē subm̄. Et si q̄s dicat. hꝫ genus ⁊ dr̄iam ꝯcedo. ⁊ pōt intelligi q̄tū ad qḋlibet ei⁹ nihil intelligēdo de sua dependētia vel termino illi⁹ depēdētie: ꝯcedo: ḡ pōt hr̄e diffinitionē quiditatiuā nō datā ꝑ additamētū. [illegible] ꝙ pōt bn̄ assignari aliq rō ꝑ essentiā [illegible] totā essentiā illi⁹: ſꝫ illa ꝓprie nō eēt diffinitio: qꝛ nō eēt explicatiua pfecti cōcept⁹ ei⁹ neqꝫ [illegible]tiua intellect⁹. Et aduerte ꝙ duplex ē diffinitio pure q̄ditatiua. q̄dam est cui⁹ oēs ptes ptinēt ad q̄ditatē diffiniti: ſꝫ nō vt genus ⁊ dr̄ia vt diffinitiōes generū generalissimoꝝ q̄ dātur ꝑ ens ⁊ modū intrinsecū ipoꝝ. Alia ē q̄ daf ꝑ gen⁹ ⁊ dr̄iam. ⁊ de illa cōiter dꝛ ꝙ sola sp̄es diffiniūf. ⁊ ibi capit sp̄es tā ꝓ sp̄e sp̄alissima ꝙ subalterna.

Quiditatiue diffinitionis acceptio.

Diffinitio pure q̄ditatiua duplex est.

¶ Scḋo supponitur ꝙ sm scotū l. iiij. im̄arū ad h̄ ꝙ aliq̄d sit ꝓprie diffinibile diffinitōe q̄ditatiua q̄nqꝫ ꝯditōes reqrūtur. ¶ Prima. ꝙ sit ens positiuū. ⁊ ꝑ h̄ excludunf nō entia. ⁊ etiā priuatiua. ¶ Scḋa. ꝙ sit ens ꝑ se vnū. ⁊ ꝑ h̄ excludunf entia ꝑ accn̄s: vt hō alb⁹: hō niger: q̄ nō hn̄t ꝓprie diffinitionē q̄ditatiuā. ¶ Tertia. ꝙ sit ens reale. i. cui nō repugnet hr̄e verū eē. ⁊ ꝑ h̄ excludūtur entia rōnis: cuiōi sunt scḋe intētiōes q̄ solū diffiniūtur diffinitōe data ꝑ additamētū. ¶ Quarta. ꝙ sit vl'e. ⁊ ꝑ h̄ excludūtur oīa singularia quoꝝ dr̄ie nō possunt dici q̄ditates: cū de rōne q̄ditatis sit ꝙ sit cōmunicabilis. ¶ Quīta. ꝙ sit cōpositū. i. nō sit ens simpl'r simplex. ⁊ ꝑ hoc excludūtur simpl'r simplicia cuiōi est ens dr̄ie virtute: ⁊ etiā ꝓprie passiōes.

Cōditiōes reqsite sm scotū diffinibili diffinitiōe q̄ditatiua.

Ex his dꝛ p̄rio ꝙ diffinitio generis data i rōne p̄dicabilis ē q̄ditatiua data ꝑ additamētū: qꝛ in ea ponitur ille ablatiūs sp̄e q̄ supponit ꝓ fundamēto correlatiui generis qḋ nullo mō ptinet ad q̄ditatē generis. Ex q̄ seq̄tur ꝙ diffinitōes secūdaꝝ intētionū semꝑ datur ꝑ additamentū. Et si quis dicat. porphirius dicit quod diffinitio generis est descriptiua. dꝫ intelligi non est pure quiditatiua.

¶ Sciēdū est quarto ꝙ circa textū incidit vna difficultas. q̄do intelligif ꝙ gen⁹ p̄dicef d̄ plib⁹ dr̄ntib⁹ sp̄e ⁊ ꝙ gen⁹ saluaf i vnica sp̄e. Et arḡ p̄rio ꝙ genus nō p̄dicaf de plurib⁹ dr̄ntib⁹ sp̄e. ista ē falsa. gen⁹ de oī sp̄e p̄dicaf: ḡ ista est falsa. gen⁹ p̄dicaf de plurib⁹ dr̄ntib⁹ sp̄e. pꝫ ꝯña: qꝛ iste ꝓpōnes sunt synonime cū sint de eisdē terīs eodē mō supponētib⁹. R̄n̄ def ꝙ ille termin⁹ de plib⁹ nō tenef ꝯparatiue: ſꝫ positiue vt visum est. ⁊ ly sp̄e nō regif de ly plib⁹ ſꝫ de ly dr̄ntib⁹. Et ē r̄ia ꝙ q̄n cōparatiu⁹

Intellect⁹ diffinitōis generis in q̄ dꝛ ꝙ genus p̄dicaf de plibus differētib⁹ sp̄e i diffinitōe generis q̄do tenetur.

ponitur in orone sine ablatiuo recto ab eo tūc teneī positiue.io ly spē regiī de ly dr̃ntib⁹. Et si qs dicat: ergo suppōit ꝯfuse ꝛ distributiue: qꝛ t'min⁹ rect⁹ab ista dictōe dr̃t ꝛ differēs suppo nit ꝯfuse ꝛ distributiue. dr̃ ꝙ verū est si regaī mediāte ꝑpōne a vel ab. Sꝫ quo ad scdā ptē i

An gen⁹ saluatur in vna specie Saluari in vna specie tripl'r intelligitur.

q̄ qr̄iī vtrū gen⁹ possit saluari i vnica spē. rn̄de tur ꝙ saluari i vnica spē pt tripl'r itelligi. vno mō ẜm existētiā. alio mō ẜm potentiā. alio mō ẜꝫ aptitudinē. ẜꝫ existētiā dico ꝙ gen⁹ pōt saluari i vnica spē. pꝫ: qꝛ destructis oib⁹ spēb⁹ dē pto hoie adhuc hō est aial: ꝛ bn̄ seqtur hō est: ergo aial est. ¶ Sꝫ dubiū ē qd diceret Arist. vtrū oēs spēs possent destrui dēpta vna cū sint de itegritate vniuersi. ¶ De scdo dr̃ ꝙ gen⁹ ẜm potētiā pōt saluari i vnica spē, nō de⁹ pōt facere ꝙ oēs spēs destruanī dempto hoie: ꝛ tn̄ ibi erit aial: ergo gen⁹ ẜm potētiā pōt saluari in vnica spē. ¶ De tertio dr̃ ꝙ gen⁹ ẜm aptitudinē nō pōt saluari i vnica spē saltē terminatiue sic ꝙ nō sit aptū natū eē i plurib⁹ spēb⁹, nā i q̄lib3 spē de se natū ē esse in pl'ib⁹: ꝛ ꝑdicari de pl'ib⁹, ꝛ dr̃ notāter terminatiue: qꝛ fūdamentalr̄ talis aptitudo pōt saluari i vnica spē cū realitas a q̄ nō distiguiī talis aptitudo possit saluari in vnica spē. Et hec de pmo articulo.

Generis intētio an h diffiniatur

¶ Quantū ad scdm dubitaī pmo vtrū hic diffiniaī intētio gn̄is siue res subiecta intētiōi. Et arḡ pmo ꝙ diffiniaī gen⁹ ꝓ denoiato: qꝛ illud hic diffiniī qd ꝑdicaī i qd de plib⁹ differētib⁹ spē: sꝫ res subiecta seu gen⁹ ꝓ denoiato est hmōi: vt pꝫ de aiali quod ꝑdicaī i qd de hoie ꝛ boue: ergo hic nō diffiniī itētio generis: sꝫ res subiecta. Scdo sic. illud qd h diffinitur ꝑdicaī de plibus dr̃ntibus spē: sꝫ genus ꝓ ꝑ se significato nō ꝑdicaī de pluribus dr̃ntibus spē: sꝫ solū dr̃ntib⁹ nūero cū sit spālissima vl'is. ¶ Tertio sic. gen⁹ ꝛ spēs sūt spēs disparate: ergo vnū non dꝫ diffiniri ꝑ reliquū cum vna spēs disparata non diffiniaī ꝑ aliā. ꝯfirmatur: qꝛ tot⁹ ꝓcessus porphirij nō vr̄ eē nisi de re subiecta itētioni: vt pꝫ ex suis exēplis. In oppositū arguiī. pmo sic. illud diffiniī a logico qd ꝑ se ꝯsideraī ab eo: sꝫ res subiecta intētioni nō ꝯsideraī ꝑ se a logico: sꝫ solū ꝑ accñs ꝓ quāto sibi attribuiī aliq̄ intētio. Scdo sic. illud quod h diffiniī debet eē vniuocū: sꝫ nulla res subiecta intētioni gn̄is est vniuoca ad oia illa q̄ dr̄r gen⁹: igiī. Itē si h diffiniret res subiecta itētioni q̄ro de illa vel eēt aial vel color vel substātia vel q̄titas ꝛ sic de alijs: sꝫ nullū istorū est dicēdū: qꝛ q̄ rōne diceret vnū: eadē rōne dicēdū eēt ꝛ reliquū. si dicas ꝙ qdlibet istorū diffiniī. ꝓbaī ꝙ non: qꝛ tūc diffinitū nō eēt ꝯuertibile cū diffinitione cū diffinitū non esset aliqd vnū: ꝛ tn̄ diffinitio eēt vna. Pro so

Aliq̄ dicta rn̄dētia ad dubia de diffinitiōe generis.

lutione ponūtur aliq̄ dicta. ¶ Primū. h diffinitur gen⁹ ꝓ ꝑ se significato ꝯcretiue designato: vt ꝓbāt ille rōnes. Pro cui⁹ declaratiōe dr̃ scdo ꝙ gen⁹ pōt accipi tripl'r sicut ꝛ alia ꝯcreta; sc3 ꝓ ꝑ se significato vt est scda intētio causata ꝑ actū cōparatiuū intellectus. scdo accipitur gen⁹ ꝓ denoiato qd est pma itētio: vt aial de quo verū est dicere ꝙ ē gen⁹. tertio accipitur ꝓ aggregato ex pma intētione ꝛ secūda: ꝛ iste acceptiones fiūt ꝑ itellectū: ꝛ istis duob⁹ mōis vltimis nō accipiī ibi gen⁹: sꝫ pmo mō. vbi tn̄ forte de rigore logices deberet accipi ꝓ re subiecta. cū ꝯcreta de rigore logices supponāt ꝓ reb⁹ subiectis. ¶ Diciī tertio ꝙ ꝑdicari ꝑ se conuenit secūdis itētionib⁹ ꝛ ꝑ accidens rebus subiectis: qꝛ ꝑdicari est termin⁹ secūde intētionis iportās secūdā intentionē. ideo ꝑ se non pōt dici de pmis itētionib⁹: esse tn̄ ꝑ se cōuenit pmis intētionib⁹ ꝛ exercet illud in pmis qd ꝑdicari signat in secūdis.

Generis acceptio est triplex.

Et quo sequiī ꝓbabiliter ꝙ noia ꝯcreta secūde itētionis respectu hui⁹ ꝑdicati ꝑdicaī: supponūt ꝓ denoiato vel subiecto respectu hui⁹ qd est esse. Pro cui⁹ declaratione dr̃ quarto ꝙ ꝑdicatio est duplex. s. exercita ꝛ signata. ¶ Exercita q̄ fit mediante isto verbo est: vt hō est aial. Signata q̄ fit mediātib⁹ istis ṽbis dr̃ ꝑdicatur affirmaī vificaī: vt cū diciī gen⁹ ꝑdicatur de spē supius affirmaī de suo iferiori. Et aduerte ꝙ ꝑdicatio signata in intētionib⁹ secūdis nō pōt exerceri in eisdē nisi forte in his que se habēt sicut supius ꝛ inferi⁹ vel vt subm̄ ꝛ ꝓpria passio. ¶ Primū pꝫ: qꝛ ista ꝑdicatio signata gen⁹ ꝑdicatur de spē male exercetur ꝑ istā spēs est gen⁹. ¶ Secūdū pꝫ: qꝛ ista genus ꝑdicatur de h genere ꝯuenīēter exercetur ꝑ istā hoc gen⁹ est genus: ꝛ ista ꝑdicabile ꝑdicaī de vl'i per istā vniuersale est ꝑdicabile. Ex hoc inferī ꝙ ꝑdicatio signata in intētionib⁹ secūdis disparatis exerceī in pmis: vt ista genus predicatur de specie exercetur per istā homo est aial. ¶ Secundo infertur ꝙ a predicatione signata in secundis intentionibus ad predicationem exercitā in primis non est ꝯsequentia formalis: quia stat antecedens esse verum ꝯñte falso: vt ꝑdicabile ꝑdicatur de vl'i est signata ꝛ tamē nō exercetur i pmis. His suppositis dr̃ primo ꝙ illud quod h diffinitur non est res subiecta intētioni gn̄is: vt ꝓbatū est. Secundo diciī ꝙ hic diffiniī intētio gn̄is ꝯcretiue designata: qꝛ illud h diffiniī cui ꝑ se inest diffinitio: sed hoc est tn̄ intētioni secūde eo ꝙ in diffinitione ponūtur ꝑdicata intentiōalia que per se primo insunt intētiōi: ꝛ rei subiecte ꝑ accidēs. ideo dr̃ tertio ꝙ res subiecta intentioni est illud in quo exercetur diffinitio intētionis.

Noia ꝯcreta scde itētionis q̄n supponunt Predicatio duplex est.

¶ Ad rōnes alteri⁹ opinionis. ¶ Ad primam diciī ꝙ res subiecta bn̄ predicatur in qd de specie predicatione exercita: tamē genus bene pōt ꝑdicari ꝑdicatione signata. ¶ Ad secūdā diciī ꝙ licꝫ intentio gn̄is non ꝑdicetur ꝑdicatione exercita nisi de differentib⁹ numero: tn̄ predicatione signata bene predicatur de differentibus specie. ¶ Ad tertiam dicitur negando antecedens. nam in respectu vl'ium disparatum bn̄ pōt diffiniri per suū terminū seu ꝑ fundamētū alterius dispa

et ꝛ hoc saltem diffinitiõe data ꝑ additamētū ¶ Ad quartā dicitur ꝙ ꝓcessus porphyrij da tur de manifestiorib⁹ nobis. ideo illa exēplificat per primas intētiones :nō qꝛ de ipsis dederit diffinitiões: sȝ qꝛ per eas exercetur que per secundas intentiones importantur.

Gen⁹ esse genus an sit concedendum.

¶ Dubitatur scḋo vtrū ista sit cōcedēda. genus est genus: ꝛ vtꝝ de rigore sermonis ille debeāt ꝯcedi aīal est gen⁹. hō est spēs. rōale est dr̄ia. ¶ Ad pmū rñdet ꝑ distinctionē: qꝛ hec ꝓpō gen⁹ est gen⁹ pōt habere sex sensus.

Sex intellect⁹ huius ꝓpōnis genus ē gen⁹

¶ Prim⁹ est fm quē ille termin⁹ gen⁹ tenetur vtrobiqꝫ ꝓ denoiato. ¶ Scḋs est fm quen tenetur vtrobiqꝫ ꝓ per se significato. ¶ Terti⁹ est fm quē gen⁹ i subiecto accipit ꝓ denoiato et in pdicato ꝓ per se significato: ꝛ tūc talis ē denoiatiua sicut ista aīal est gen⁹. ¶ Quart⁹ est fm quē genus a pte subiecti sumit ꝓ per se significato ꝛ in pdicato ꝓ denoiato: ꝛ talis pdicatio est istis huic. gen⁹ est aīal. ¶ Quint⁹ est fm quē gen⁹ vtrobiqꝫ sumit ꝓ p se significato: sȝ a pte subiecti sumit vt qd: ꝛ in pdicato vt mod⁹. ¶ Sext⁹ est fm quē genus accipitur ꝓ per se significato: sed in subiecto accipitur vt modus ꝛ in pdicato vt qd. ¶ Ex istis sequitur pmo ꝙ hec ꝓpō gen⁹ est genus i qrtū ꝛ pmis sensib⁹ pōt cōcedi. ꝺ scḋo ꝙ hec ꝓpō gen⁹ est gen⁹ i qnto ꝛ sexto sensib⁹ est falsa: qꝛ tūc denotat ꝙ gen⁹ ꝑ p se significato pdicatio ne exercita pdicet de plurib⁹ differētib⁹ spē qḋ est falsū cum sit spēs spālissima. ¶ Ad secūdā ptē dubij dicit ab aliqb⁹ ꝙ tales ꝓpōnes hō est spēs: aīal ē gen⁹ sunt distinguēde penes secūdū modū equocatiōis. eo ꝙ subiecta eorū pñt supponere psonalit ꝛ simplr. vñ dicūt ꝙ si supponāt ꝓ re ad extra sunt false. Sȝ ꝓ itentione aie seu ꝯceptu aie sūt v̄e ꝛ supponūt materialiter. Alit tñ rñdetur ꝙ tales ꝓpōnes sunt simplr cōcedēde fm ꝙ subiecta eoꝝ supponūt simplr ꝓ significato adequato fm se capto termini cōis. vnde data est regula in summulis ꝙ termin⁹ accept⁹ respectu pdicati vel subiecti ponētis differētiā inter supi⁹ ꝛ inferius supponit simplr ꝓ significato adequato. ið subiecta istaꝝ ꝓpōnū supponūt simplr neqꝫ de rigore sermonis sūt distinguēde. nā talia pdicata intētiōalia faciūt subiecta supponere ꝓ significatis adeqͣtis vt sunt i potētia ꝓpinqua vł remota de plurib⁹ pdicari vel nō pdicari ꝛ hoc v̄tute illi⁹ regle. talia sūt subiecta qualia pmittunt a pdicat[is] suis. Sȝ quereret aliquis qualit supponit spēs in ista hō est spēs Q̄uō supponit spēs i ista ꝓpōne hō est spēs Q̄uō supponit gen⁹ in ista ꝓpōne aīal est genus

sil' genus in ista ꝓpositiōe aīal est gen⁹. rñdetur cōit ꝙ supponūt psonalit ꝓ qbusdā scḋis intētiōib⁹ cōcretiue designatis. Sȝ cōtra hoc arguit. ꝯcretū debet supponere ꝓ significato materiali: sȝ isti termini sūt termini ꝯcretiui: igit. Itē dicēdo hō est pat. hō est alb⁹: ibi pdicata supponūt ꝓ significato materiali. Itē cuiuslibet ꝓpōnis affirmatiue vere subm et pdicatū debet supponere ꝓ codē: ergo et ibi supponent ꝓ codē. Itē si spēs supponeret ꝓ scḋa intentiōe ꝯcretiue designata ista esset ꝯcedenda hō est secūda itētio ꝯcretiue designata: qꝛ qñ aliqs termin⁹ suppōit ꝓ aliq sub aliq mō: tūc termin⁹ illi⁹ ꝓ quo suppōit sumpt⁹ cū illo mō v̄ificat de illo de q verificat ille termin⁹: sȝ spēs supponit ꝓ secūda itētione cōcretiue designata: ergo secūda itētio cū isto mō ꝯcretiue designata v̄ificat de illo de q v̄ificat spēs. ꝓpter istas rōnes dicūt aliq ꝛ magis logicalr ꝛ de rigore s̄monis ꝙ spēs suppōit ꝓ illo pro q supponit subȝ ꝯnotādo illud subiectū habere talē scḋaȝ intētionē sicut dicēdo petr⁹ ē alb⁹: ly alb⁹ supponit ꝓ petro ꝯnotādo ipm habere albedinē. Ex isto sequitur ꝙ isti termini sunt ꝯcretiui genus: spēs: dr̄ia ꝛc. ꝛ ideo ista nō est cōcedēda de rigore spēs est secūda itētio: nisi caperet istud cōpletū secūda intētio ꝯcretiue: sed debet dici spēs est vnū intētiōale. ꝛ ꝙ sint cōcretiui ptȝ: qꝛ nullus termin⁹ abstracti ne sumptus videtur pdicari denominatiue de aliquo subiecto: nunqͣ eñ cōcedit ista: petrus est albedo. petr⁹ est filiatio: sil' iste nūqͣ cōceditur hō est spēs: aīal est gen⁹: si tales termini essent abstracti: ideo necesse ē ꝙ sint termini concretiui et etiam sint cognotatiui.

¶ Dubitatur tertio vtrum natura cōis quā ponimus cōem ꝑ indifferētiā: ꝛ determinatā ꝑ differētiā idiuidualē distiguat realr a dr̄ia idiuiduali ꝑ quā sic determinat ꝛ cōtra hic. rñdet breuiter ꝙ nō: sȝ sunt idē realit: sȝ formalr distiguātur. ¶ In oppositū arguit. quādocūqꝫ aliqua duo sic se habēt ꝙ aliqd v̄e affirmat de vno: illud idē vere negat de alio illa distinguūtur realr: sed sic ē ꝙ aliqd vere affirmat de natura cōi: ꝛ illud idē negat de differētia idiuiduali: ergo illa distinguūtur realiter. mioꝛ ꝓbat: qꝛ de natura cōi affirmat cōicabile: ꝛ idē negat de dr̄ia indiuiduali: qꝛ ista est v̄a dr̄ia idiuidualis nō est cōicabilis. Pro solutiōe ponūtur aliq ꝓpōnes ¶ Pma. qcūqꝫ distinctio alicui⁹ rei sufficit ad hoc ꝙ de illo possint verificari ꝯtradictoria. ¶ Scḋa ꝓpō: quecūqꝫ distinctio sufficit ad h̄ ꝙ cōtradictoria nō verificētur de codē. ¶ Tertia ꝓpō: ad hoc ꝙ ꝯtradictoria debeāt verificari de codē reqrit ꝙ verificent de codē singulari oimoda idētitate idē. ꝛ ideo posset negari simplr maioꝛ. Sed cōtra hoc replicat. inter ꝯtradictoria est equalis repugnātia: sed aliq ꝯdictoria includūt distinctionē realē aliquoꝝ duoꝝ: ergo ꝛ oia. mioꝛ ꝓbat: qꝛ bene sequitur a est eno: ꝛ b est nō eno: ergo a ꝛ b distiguūtur realr: ergo etiā bñ sequitur natura cōis ē cōicabilis: dr̄ia idiuidualis est nō cōicabilis: ergo natura cōis ꝛ dr̄ia idiuidualis distinguūtur realr. ¶ Rñdetur ꝙ inter ꝯtradictoria est equalis repugnātia respectu alicui⁹ singulis oimoda idētitate idē: sed nō oportet ꝙ sit equalis repugnātia respectu aliquoꝝ adinuicē: saltē inferēdo distinctionē illoꝝ. ¶ Tertio sic. quādocūqꝫ aliqḋ oppositū

An natura cōis distinguatur a dr̄ia indiuiduali.

Propositiones de supdicta dubitatione.

dicit de aliquo siue ꝑ se siue ꝑ accñs reliquū nō potest de eodē verificari: sed vnitas numeralis realr̃ ꝯuenit nature: ḡ eiꝰ oppositū vicȝ cōicabilitas nō ꝯuenit ipsi nature. ⁊ per ꝯñs ista est falsa natura est cōicabilis. Et si dicat singularitas seu vnitas numeralis ⁊ cōicabilitas nō opponunt nec repugnāt eidē. Contra. si ꝯñtia ad aliqua antecedētia repugnāt: ⁊ antecedētia repugnabūt. sed bñ sequit. hec res est vna vnitate minori vnitate numerali: ḡ est multiplicabilis vel bñ sequit. hec res est vna vnitate numerali: ḡ non est cōicabilis: ḡ sequitur ꝙ vnitas minor vnitate numerali et vnitas numeralis opponūtur. ¶ Rñdetur ꝙ nō sequit gratia forme. hec res est vna numero: ḡ nō est multiplicabilis. sed bñ sequit. hec res est ꝑ se vna numero: ḡ nō est multiplicabilis. Etiam nō est incōueniēs opposita dici de aliquo vnū ꝑ se ⁊ aliō ꝑ accñs: qꝛ tūc nō sunt opposita. ¶ Quarto sic. natura cōis multiplicat ad multitudinē suppositoꝝ ⁊ determinat ꝑ hmōi dr̄ia: ḡ erunt tot spēs spālissime hoīs quot erūt hūanitates. Rñdet negādo ꝯñam. ⁊ rō est: qꝛ lȝ natura ſm eius ꝓpriā vnitatem quam hȝ in re sit cōicabilis: tñ nō est vlē neqȝ spēs: sed reqritur ꝙ sit ṗdicabilis ⁊ ꝙ sit sub indifferētia quasi ꝯ̄ria ad oēs alios ꝯceptus: modo ista non habet nisi in intellectu: igitur. ¶ Quinto sic. ois natura cōis est cōicabilis: sed dr̄ia indiuidualis est natura cōis: ḡ dr̄ia indiuidualis est cōicabilis. Rñdet ꝙ si maior sit de oi ꝯñā est bona: sed sicut cōclō est falsa: ita ⁊ maior cuȝ sit sensus. de quocūqȝ verū est dicere ꝙ est natura communis: de illo veruȝ est dicere ꝙ est cōicabile qḋ falsuȝ est. posset etiā negari minor: ⁊ hoc si natura cōis ⁊ dr̄ia indiuidualis accipiant abstractiue. ¶ Sexto sic. bñ sequit. hoc est cōicabile demōstrando ꝑ ly hoc naturā cōem: ⁊ hoc est dr̄ia indiuidualis: ḡ dr̄ia indiuidualis est cōicabilis. ꝯñā ptȝ ꝑ silīm expositoriū. Rñdet ꝙ no est bonꝰ sillus expositoriꝰ: qꝛ a maiore ad vnā de oi nō est bona ꝯñā: qḋ tñ requirit ad bonū sillogismū expositoriū. Et hec de scđo articulo.

Gñis diffinitio ꝓbat sufficiēs ꝑ aliquas cōclusiones

¶ Quātū ad tertiū sit ꝯclō respōsalis: acceptiōes ⁊ diffinitiōes gñis sunt sufficienter assignate in textu: vt ptȝ ex dictis in duobus articulis. ¶ Ad rōnes ante oppositum q̄stionis. ¶ Ad primā dr̄ ꝙ lȝ genꝰ tertio mō dictū siue acceptū sit vniuocū: nō tñ genꝰ acceptū: vt est cōe ad tres eiꝰ acceptiōes: imo ē sic equiuocū: ⁊ ad illud qḋ subiūgit dicit ꝙ porphiriꝰ noluit ħ enumerare oēs acceptiones gñis: sed solū illas enumerat ad quarū silitudinē sumit genꝰ logicū. ¶ Ad secūdā dicit ꝙ spēs in actu exercito nō subijcit generi capto ꝓ per se significato: licȝ bene in actu signato. ¶ Ad tertiā dr̄ negādo añs. ⁊ ad primā ꝓbationē dr̄ ꝙ dr̄ie nō supponunt directe generi sȝ indirecte. ¶ Ad aliā ꝓbationē dr̄ ꝙ lȝ spēs supponat illi diffinitioni tanqȝ cōtentum sub suo diffinito tñ denoiatiue: nō tñ tanqȝ inferius sub suo superiori. ¶ Ad quartā ꝓbationeȝ dicit ꝙ oia supponunt celo suppōne locali: sȝ nō suppōne formali ⁊ logicali ſm quam spēs supponit generi. ¶ Ad quartā patet solutio in primo dubio. ¶ Ad quintā dr̄ negādo añs. ⁊ ad primā ꝓbationē dr̄ ꝙ ens excludit ꝑ primā particulā diffinitionis: qꝛ nō est vniuersale saltē ꝓprie captū neqȝ pro ꝑ se significato. ¶ Ad secundā ꝓbationē añtis dicit ꝙ bñ cōcludit cōtra illos qui ponūt primā intētionē diffiniri. nam si aīal diffiniret tali diffinitiōe oporteret ꝙ talis diffinitio cōpeteret cuilibȝ cōtento sub animali quod est falsum.

¶ De specie sequitur textus.

¶ Spēs autē dicit quidē ⁊ de vniuscuiusqȝ forma ſm quā dictū est priami qdē spēs digna est imperio. dicitur aūt spēs ⁊ ea que ē sub assignato genere ſm quā solemus dicere hoīem quidē animalis speciem esse cum sit genus animal. — Species quid sit.

Istud est scđm caplm huius tractatꝰ in quo porphiriꝰ determinat de secūdo ṗdicabili scȝ de specie. ⁊ diuidit in duas partes ṗncipales. In prima ponit acceptiones ipsiꝰ spēi. in secūda eius diffinitiones. Primo igitur ponit duas acceptiōes spēi dicēs ꝙ spēs primo dicit vniuscuiusqȝ forma vel pulchritudo ſm quā aliquis dicit speciosus. ſm quem moduȝ dictū est ab antiquis ꝙ spēs priami digna est imꝑio. ⁊ hoc modo capit spēs ab Arist. j. ethi. cū dicit. nō oino felix est q specie turpissimus est aut sine ꝓle. Secūdo modo accipit species vt ponit sub assignato gñe. i. determinato. et dat porph. tria exēpla. Primū est: vt homo est spēs aīalis. Secūdū: vt albū. i. albedo ē spēs coloris. Tertiū: vt triāgulus est spēs figure. Consequēter remouet dubiū. nā supius genꝰ diffinitū est ꝑ spēm: ḡ spēs nō dȝ diffiniri ꝑ genꝰ. Rñdet porphi. ꝙ genꝰ ⁊ spēs correlatiue se habēt: ideo possunt diffiniri ꝑ seinuicē: ideo opȝ in vtrarūqȝ rōnibꝰ vtrisqȝ vti. ¶ In secūda parte ponit tres diffinitiōes spēi scđo modo capte quas postea declarabit. Prima ē. spēs est que ponit sub assignato gñe. Scđa: spēs est de qua genꝰ ṗdicat in eo quod quid. Tertia est de qua dicit spēs soluȝ ṗdicat de pluribꝰ ⁊ differētibꝰ numero in eo quod qd. ⁊ differt ista diffinitio a duabꝰ p̄mis: quia soluȝ conuenit speciei specialissime: sed alie due ꝯueniūt tam speciei spālissime ꝙ subalterne. Deinde declarat istas diffinitiones: et primo primā ponens talē ꝯclusionē. in vtroqȝ ṗdicamēto sunt quedā gñalissima. i. quoddā gñalissimū capiendo plurale ꝓ singulari: ⁊ quedā specialissima: ⁊ quedā intermedia. ¶ Pro declaratiōe supponit ꝙ generalissimū est supra quod nō est aliud supueniēs genus: ⁊ specialissimū post quod nō est alia inferior spēs: sed intermedia sunt genera ⁊ species ad aliud et

Diuisio istius capli

Spēi duplex acceptio.

Tria exempla de spē.

An species diffiniatur ꝑ genus

Species ē triplex

Gñalissimū quid sit

Specialissimū qd sit

aliud sumpta.i.cōparata. Hoc supposito probat predictā cōclusionē duplici exemplo. pro primo cōstituit ordinationē predicamētalem substātie dicēs φ predicta ꝯclusio est manifesta in predicamēto subē in quo suba est gen⁹ sub,quo ponit corpus:sub corpe corp⁹ aiatū: sub corpe aiato aial : sub aiali aial ronale sub quo ponit homo:sub hoie sortes et plato qui sunt pticulares hoies:ꝛ inter illa suba est generalissimū:qꝛ est gen⁹ ꝛ nullius est spēs.hō vo specialissimū: qꝛ est spēs solū et nō potest esse genus. Corpus aūt est spēs subē ꝛ gen⁹ corporis aiati. corpus aiatū est spēs corpis ꝛ gen⁹ aialis.aial est spēs corpis ꝛ gen⁹ aialis ronalis.aial rōnale est spēs aialis ꝛ gen⁹ hois. hō vo ē spēs aialis rōnalis:nō aūt ē gen⁹ pticulariū hoim:qꝛ omne qd̄ est ,primū ante indiuidua solū erit spēs ꝛ nō gen⁹ cū sub se non habeat nisi indiuidua. ¶ Ex his infert porphi. duo correlaria.

Correlaria de gnalissimo ꝛ specialissimo

¶ Primū.sicut suba est genus generalissimū : eo φ supra eā nihil est supple quod sit genus ad eā:sic homo est spēs specialissima eo φ est spēs post q̄ nō est alia inferior spēs.que vo sunt in medio.s.inter gnalissimū ꝛ specialissimū sunt spēs eorū que sunt supra ipsa ꝛ genera eoꝝ que sunt sub ipsis. ¶ Scđz correlariū, φ intermedia habēt duas habitudines:scꝫ vnā ad supiora fm quā dicunt spēs eoꝝ ꝛ aliā ad posteriora fm quā dicunt genera eoꝝ:extrema vo habēt tm̄ vnā habitudinē: quia generalissimū nō habet habitudinē ad superiora:quoꝝ sit spēs:sed hꝫ habitudinē ad posteriora:quoꝝ tm̄ est genus.specialissimum vo habet solū habitudinē ad supiora: quorū est spēs.nō eñ habet habitudinē ad posteriora quoꝝ sit gen⁹. Cōsequēter ex oibus predictis colligit porphirius duas diffinitiōes generalissimi ꝛ tres specialissimi ꝛ vnā intermedioꝝ.

Acceptiones generalissimi Spālissimi acceptiōes Intermedia que sint

Prima.gnalissimū est quod cū sit genus nō est spēs. Scđa est supra qd̄ nō est aliud genus supueniēs. Prima diffinitio spālissimi ē quod cū sit spēs nō est genus. Scđa est quod cū sit spēs nunq̄ diuidit in spēs. Tertia ē qd̄ de pluribꝰ ꝛ differētibus numero in eo qd̄ qd sit ṗdicat. Intermedia vo sunt gn̄a ꝛ species ad aliud quidē ꝛ ad aliud sumpta.i.cōparata. Deinde declarat porphirius exēplo naturali ꝛ ciuili predictā ꝯclusionē sic: sicut est in coordinatione ciuili:ita videt eē in coordinatione predicamētali:sed in coordinatione ciuili aliquid est tm̄ pater : vt iupiter. aliud vo tm̄ filius:vt agamenon. aliud vo pater ꝛ filius:vt atrides pelopides ꝛ tātalides:igit pportionabilr videt esse in coordinatione ṗdicamētali: scꝫ φ in ea est aliquid tm̄ genus gnalissimum ꝛ aliquid tm̄ spēs. Et quedā vo gn̄a ꝛ species sicut intermedia. Deinde ne aliqs credat esse oīno simile de coordinatione ṗdicamentali et ciuili ponit porph. differentiā inter eas.

Dria inter coordiatione ciuilē ꝛ ṗdicamentalem

nā in coordinatiōe ciuili ꝯtingit oia reduci ad vnū primū scꝫ ad iouē q̄ est pater:sed in coordinatione predicamētali nō ita est φ oia ad vnum primū qd̄ sit genus reducant.qd̄ pbat porph. qꝛ maxime esset ens:sed hoc nō. quod probat duplr. Primo:qꝛ fm Arist. ponunt decē gn̄a. primo ꝑ non esset si ens esset genus ipsorum. scđo pbat:qꝛ omne genus est vniuocum ad ea quoꝝ est genus:sed ens nō est vniuocū ad decē predicamēta:g̃ nō est genus eoꝝ. minorē probat duplr. pmo auctē Arist.dicētis. Si qs oia entia vocet equoce inquit nūcupabit . Scđo pbatur rōne:qꝛ omne vniuocū ad aliq̄ predicatur de ipsis fm idē nomen ꝛ eandē rōnem: sed ens non predicatur de omnibus fm idem nomen neqꝫ eandem rōnem: ergo non est vniuocum ad omnia.minorē probat dicēdo. neqꝫ eñ est vnuꝫ cōmune genus omnibus ens:nec oia eiusdē generis sunt fm vnū gen⁹ supmū. ¶ Cōsequēter determinat porph.incidentalr de numero gnalissimoꝝ ꝛ spālissimoꝝ dicens φ decē sunt gnalissima. specialissima vo sunt in numero certo ꝛ determinato fm naturam: lꝫ nobis indeterminato.plures eñ spēs latēt nos:sed indiuidua sunt infinita ꝛ ab arte relinquenda.

Gnalissima quot sunt Specialissima qt sunt

¶ Ex quo infert duo correlaria.

Correlaria de eisdem

Primū est.descendentē p diuisionē a gnalissimis ad specialissima in spālissimis iubet nos plato quiescere.quod pbat duplr.pmo:qꝛ descensus a gnalissimis ad spālissima fit p differētias formales p q̄s nō fit descēsus sub specie ad indiuidua:lꝫ possꝫ fieri descēsus p differētias idiuiduales seu materiales. Scđo pbat: qꝛ indiuidua q̄ sunt sub specie sunt infinita: modo infinita sunt relinquēda ab arte. ¶ Secundū correlariū. ascen[...]ē a spālissimis ad gnalissima necesse est ire p collectionē mltoꝝ in vnū. scđam partē pbat:qꝛ ascēsus a specialissimis pcedit a singularibꝰ ad aliqd cōe eis. modo cōe est collectiuū pluriū in vnū.collectiuū eñ multoꝝ in vnā naturā spēs est.quod probat porph. de hac specie hō. pticipatione eñ speciei plures hoies sunt vnꝰ hō:sed φ descēsus fiat p singularia pꝫ.singulare eñ semper est diuisiuū alicuiꝰ cōis. vñ singularia ecōtrario diuidūt quod vnū est. Cōsequēter porph. declarat scđam diffinitionē spēi p tres ppōnes.

Declaratio secūde diffinitionis speciei per ppōnes

Prima.gn̄e existēte vno spēs sunt mlte: qꝛ diuisio gn̄is semp ē in plures spēs. Scđa. gen⁹ sēp de specie ṗdicat:ꝛ vlr oia supiora de inferioribꝰ. Tertia.spēs neqꝫ de gn̄e sibi pximo neqꝫ de supioribus ṗdicat. pbat:quia opꝫ equa de equis.i.ꝯuertibilia de ꝯuertibilibus predicari:vt risibile de hoie:aut maiora de minoribus.i.supiora de inferioribꝰ:vt aial de hoie:minora vo minime.i. inferiora de maioribus nunq̄ ṗdicant. nō eñ dicimus aial esse hominē quēadmodū dicimus hoiem esse aial.

Declaratio tertie diffinitiōis speciei

¶ Deinde declarat tertiā diffinitionē speciei sic.oia supiora de inferioribꝰ predicant: spēs aūt est superius ad idiuidua:igit de ipsis predicatur.maiorē declarat inductione ꝛ exēplo. vnde quia genus est superius ad speciē: et ex cōsequenti ad indiuidua eius. de quibuscūqꝫ predicatur species de illis predicatur genus

illius speciei ⁊ genus illius gñis vsq; ad generalissimū: vt si sortes sit hō: hō ē aial: ⁊ aial erit suba: ⁊ sortes erit suba: ⁊ sic gñalissimū si oibus p̄dicatur. ℂ Ideo cōsequēter porphi. deteriat de indiuiduo p̄mo notificans indiuiduū q̄ ad p̄dicationē sic. ℂ Indiuiduū est qd̄ p̄dicat de vno solo p̄ticulari: vt sortes ⁊ h' albū. ⁊ h' veniēs ⁊ sofronici fili⁹ ē. Scd̄o notificat indiuiduū q̄ ad denoiatione ⁊ distinctionē dicēs φ indiuidua dicunt: qm̄ ex p̄prietatib⁹ p̄sistit vnūquodq; eoꝝ quoꝝ collectio in alio nūq̄ eadē erit: vt p̄prietates socratis nūq̄ in alio erunt. Illcv̄o q̄ sunt hoib⁹ cōib⁹ ⁊ q̄ sunt p̄ticularibus hoib⁹ in eisdē q̄ sunt hoies erūt eedē puta i p̄ticularib⁹ hoib⁹. ℂ Cōsequēter cōcludit ordinē eoꝝ q̄ sunt in recta linea p̄dicamētali dicēs φ indiuiduū ponit sub specie ⁊ spēs sub gñe. qd̄ p̄bat: q2 ois pars ponitur sub suo toto: spēs aūt ē ps supple subiectiua ip̄ius gñis: igit ⁊c. ℂ Vn̄ dicit porphirius φ spēs est totū ⁊ ps: ps respectu gñis: ⁊ totū respectu idiuidui. Finalr̄ epilogat porphiri⁹ dicta in p̄nti caplo: ⁊ in caplo de gñe dicens φ sufficiēter dictū ē. l. de gñe ⁊ spē: ⁊ q̄d sit gñalissimū: ⁊ q̄d sit spāliſſimū: ⁊ q̄d intermedia.

Indiuiduū quid sit.

Quid ē species s̄m porphirium.

ℂ Queritur vtrū acceptiones spēi ad diffinitiōes eius sint sufficiēter a porphirio assignate. ℂ Et ar̄ p̄mo φ non. q2 tot modis dr̄ vnū oppositoꝝ quot modis dr̄ ⁊ reliquū: sʒ genus et spēs opponūtur: igit sicut sunt tres acceptiōes gñis erūt tres acceptiōes spēi: g̃ insufficiēter sūt assignate ℂ Secūdo sic. vni⁹ rei nō sunt plures distinctiōes: sed species est vna: igitur ip̄ius spēi nō sunt plures diffinitiōes. ℂ Tertio sic p̄bādo φ tertia diffinitio spēi nō sit bona: q2 nō cōuēit oī p̄tēto sub diffinito: nec soli diffinito: igitur ⁊c. prima pars p3: q2 sol ⁊ phenix sunt spēs: ⁊ tn̄ non predicatur de pluribus differētibus nūero. secūda ps p3: q2 cōuenit gñi. aial eni p̄dicatur de pluribus differētibus nūero. ℂ Quarto sic. genus et species sunt correlatiua: g̃ vnū dʒ poni in diffinitiōe alteri⁹ vt p3 in textu. sʒ cum dr̄ spēs est quod predicatur de pluribus differentib⁹ numero non ponitur genus: igitur. ℂ Quinto sic. si ista diffinitio esset bona vel diffiniretur species pro denominato vel pro per se significato. non pro denominato vt notum est: neq; pro per se significato: quia de specie capta secunde intentionaliter predicatur vniuersale denominatiue. nam ista est denominatiua species est species dūmodo species capiatur in predicato vt modus: ⁊ in subo vt quid: ergo etiā ista erit denominatiua. species ē vl̄e: quia de quocūq; predicatur inferius denominatiue ⁊ superius. Item species non est predicabile: sed est subiicibile cum supponatur generi: ergo hic male diffinitur p p̄dicari. ℂ In oppositum arguitur auctoritate porphirii in textu. In questione erunt tres articuli sicut in precedentibus. Quantum ad primum

An diffinitiones spēi sint sufficiēter a porphirio assignate.

ℂ Sciendum est primo φ porphirius non enumerat omnes acceptiones specie: sed solum illam ciuilem ad cui⁹ similitudinem sumitur logica: quia sicut species ciuilis que est pulchritudo vel forma terminat confusionem corporis per debitam membroꝝ cōmēsurationem ⁊ coloris proportionē. ita species logice terminat confusionem generis: saltē si vtrūq; p denominato accipiat. ℂ Et aduerte φ ipsi⁹ speciei tres sunt diffinitiones. quarū prima sic intelligitur. Species est que ponit sub assignato genere: id est que directe formaliter ⁊ imediate ponit sub determinato gñre. dicit directe p̄pter differentias que ponūtur lateraliter. dicit formaliter p̄pter partes toti⁹ in modo: cuiusmodi sunt hō alb⁹ hō niger: q̄ ponunt formalit sub genere. dr̄ imediate p̄pt indiuidua q̄ solū mediate ponūtur sub genere. dr̄ sub determinato gñe: q2 vna spēs non pōt poni nisi sub vno gñe p̄rimo nisi saltē equoce caperet: cuiusmodi est corp⁹ quod equoce ponitur sub quātitate et sub substātia. ℂ Scd̄a diffinitio sic intelligit. spēs est de qua genus in eo quod quid sit predicatur. i. de qua gen⁹ predicatione signata ⁊ ēentiali in quid predicatur. ℂ Et aduerte φ iste due p̄me diffinitiones dātur tā de specie specialissima q̄ de specie subalterna: et dātur de specie inq̄tū spēs est subiicibile vel inferius respectu generis. nam prima datur de specie in rōne inferioritatis. secūda in rōne subiicibilis. ⁊ magis iste due debēt dici descriptiones q̄ diffinitiōes. ℂ Tertia v̄o sic intelligit. spēs est vniuersale quod predicatur solū de pluribus differentibus numero in eo quod quid: cuius particule satis sunt clare p particulas diffinitionis generis. nam ibi ly pluribus capitur positiue. et ly numero supponit determinate pro indiuiduis captis p denominato. ℂ Sed aduerte φ illa particula solū seu ille termin⁹ solū potest determinare ly predicat: vel ly numero. si ly predicatur tūc sic exponitur. species est quod predicat ⁊ nō subiicit: quia regula est in summulis φ quādo dictio exclusiua addit verbo tūc excludit omne aliud verbū: ⁊ tūc illa diffinitio esset mala. sed quādo determinat ly numero sic exponit. spēs est que predicat de pluribus differentibus numero et non de pluribus differētib⁹ nō numero: saltē in q̄d. ℂ Et aduerte φ ista diffinitio dat de specie vt est vl̄e ⁊ est q̄ditatiua suo modo saltē data p additamentū sicut diffinitio generis.

Speciei tres diffinitiones

Intellect⁹ secūde diffinitionis.

Intellect⁹ tertie acceptionis.

ℂ Sciēdum est secūdo φ circa textum incidit vna difficultas. quare est φ genus diffinitur per speciem: ⁊ species p gen⁹. ℂ Pro solutione supponitur φ species et genus capta pro per se significato correlatiue se habēt adinuicem id est vnū refertur ad aliud ⁊ econtra. Nam genus dicitur alicuius speciei genus: et species alicuius generis species: ⁊ dicitur capta pro per se significato: quia si caperetur pro denominato non se haberēt correlatiue: vt h̄ [illegible] dicit correlatiue ad animal.

Quare gen⁹ diffinit p speciem ⁊ econuerso

¶ Scd̄o supponit̄ q̄ relatiuū refert̄ ad suum
correlatiuū: sȝ nō terminat̄ ad ip̄m: sed ad suū
fundamentū vt sp̄es refert̄ ad genus: sed nō
terminat̄ ad genus: sed ad fundamentū gene
ris puta ad animal vel ad aliquid aliud hm̄oi.
¶ Tertio supponit̄ q̄ vnū relatiuū nō dȝ diffi
niri per suū correlatiuū: sed p̄ fundamētū sui
correlatiui vel per terminū supponentē p̄ eo
vt sp̄es nō dȝ diffiniri p̄ gen⁹ captū formalr̄:
sed p̄ terminū supponentē p̄ suo fundamen
to. Sil̄r genus dȝ diffiniri per fundamentum
sp̄ei ꝛ non p̄ sp̄em captā scd̄e intentionalr̄. iō
genus positum in diffinitiōe sp̄ei capit̄ p̄ de
noīato: ꝛ sp̄es in diffinitiōe gn̄is capit̄ etiā p̄
denoīato. Et si q̄s dicat. porphirius dixit in
textu oppositū: q2 dixit q̄ necesse est vtrorūq3
rōnib⁹ vtrisq3 vti. Dicit̄ q̄ porphiri⁹ nō vult
habere q̄ vnū relatiuū diffiniat̄ p̄ suū correla
tiuū: sȝ p̄ fundamētū sui correlatiui: q2 corre
latiuū ē nō noti⁹ suo relatiuo. Etiā eēt circu
latio in diffinitionib⁹ relatiuoꝝ ꝛ idē eē noti⁹
seip̄o. Et si q̄s dicat. p̄r diffinit̄ p̄ filiū ꝛ cōtra
vt p̄r ē hn̄s filiū: ꝛ fili⁹ ē hn̄s patrē. ꝛ tn̄ illa
se hn̄t sicut relatiuū ꝛ correlatiuū. Dico q̄ il
le diffinitiōes nō sunt bone nisi termini corre
latiuoꝝ supponāt p̄ suis denoīatis. Sed opȝ
dicere. pater est aīal qd̄ genuit aliud aīal si
bi simile in sp̄e cū eo existēs. fili⁹ est aīal geni
tū ab alio aīali eiusdē sp̄ei cū ip̄o existens.

An sint decem genera gn̄alissima: ꝛ an substātia sit gen⁹ gn̄alissimū

¶ Sciēdū est tertio q̄ p̄ coordinatio
nis declaratione predicamenti substantie p̄
ponūtur alique difficultates. Prima. vtrum
ista sit vera. decem sunt genera gn̄alissima. et
etiam ista. substātia est genus generalissimū.
Pro solutōe supponit̄ q̄ qn̄ suplatiu⁹ ponit̄ si
ne genitiuo: tunc talis p̄positio debet exponi
p̄ duas cathegoricas: quarū vna est affirmati
ua ꝛ alia negatiua: vt ista decem sunt gn̄alissi
ma sic exponit̄. decem sunt genera ꝛ nulla sūt
generaliora. Etiam ista. substātia est gn̄alissi
mū sic exponit̄. substātia est generalis ꝛ nihil
aliud est gn̄ali⁹. iō de rigore tales p̄pōnes nō
debēt destingui vt cōiter distinguūtur penes
hoc qd̄ est suplatiuū teneri affirmatiue vl̄ ne
gatiue. Imo dicūt aliq̄ q̄ tales p̄pōnes nō de
bēt exponi: q2 suplatiu⁹ in illis nō tenet̄ sup
latiue sȝ solū positiue: q2 sicut cōpatiu⁹ tenet̄
positiue qn̄ ponit̄ sine ablt̄o vel gt̄o ɔ̄structo
ab ip̄o. ita suplatiu⁹ tenet̄ positiue qn̄ ponit̄ si
ne gt̄o. Et si q̄s arguat p̄bādo q̄ ille p̄pōnes
sūt false. s. decē sūt gn̄alissima: ꝛ sub̄a est gen⁹
gn̄alissimū: q2 iste sūt false. s. nulla sūt gn̄alio
ra decē p̄dicamētis: ꝛ nihil est gn̄alius sub̄a q̄
sunt scd̄e exponētes cū ista sit vera ens ē gn̄a
lius decē p̄dicamētis: ergo ꝛc̄. ¶ Dico q̄ ens
nō est gn̄alius: lȝ sit bene cōius: sed nō seq̄tur
est cōius: ḡ est generalius. Nā ad hoc q̄ aliq̄d
sit gn̄ali⁹ opȝ q̄ sit gen⁹. nā cōpatiu⁹ suppōit
positiuū vt i pluri⁹: sȝ ens nō ē gen⁹: igitur.

Lapis an sit animal.

¶ Scd̄a difficultas: vtrū ista sit vera. lapis est
aīal. ꝛ videt̄ q̄ sic: q2 lapis est sensibilis: ḡ est
aīal. p̄ȝ ɔ̄na: q2 de quocūq3 p̄dicat̄ differentia
vel passio de illo p̄dicat̄ sp̄es vel subm̄: sȝ sen
sibile est dr̄ia aīalis vel p̄pria passio: igit̄. Rn̄
detur q̄ sensibile capit̄ duplr̄. vno mō vt idē

Sēsibilis duplex acceptio

est q̄ aptū natū sentire: ꝛ sic ē passio aīalis sup
plens tn̄ dr̄iam ip̄ius aīalis nobis inominatā.
ꝛ sic lapis nō ē sensibilis. alio mō vt idē ē sicut
aptū natū sentiri: ꝛ sic lapis est bn̄ sensibilis:
sed tn̄ nō est passio adequata neq3 dr̄ia aīalis.

An sint aliq̄ dr̄ie p̄uatiue

¶ Tertia difficultas. vtrū sint aliq̄ dr̄ie p̄uati
ue seu negatiue. Et videt̄ q̄ sic. q2 inaīatū: in
corporeū: irrōnale: sunt dr̄ie. ꝛ tn̄ sunt negati
ue: igit̄ ꝛc̄. Respondet̄ q̄ talia cōplexa signifi
cant q̄dam positiua ꝛ dr̄ias positiuas quibus
nō sunt noīa imposita. ideo tenēt locum nomi
num positiuoꝝ. ¶ Et aduerte q̄ dr̄ie diuiden
tes aliquod gen⁹ sunt semp extra quiditatem
ꝛ essentiā gener̄ qd̄ diuidūt. iō lateralit̄ ponū
tur. Ex quo sequit̄ q̄ lȝ iste sint necessarie aīal
est rationale. rōnale est animal: tn̄ nulla illarū
est per se neq3 q̄ditatiua.

An aīal sit gen⁹ ad aīal rōnale.

¶ Quarta difficul
tas. vtrū aīal sit genus ad aīal rōnale: et aīal
rōnale genus hoīs. Rn̄det̄ q̄ nō: imo aīal rō
nale neq3 est genus neq3 sp̄es cū nō opȝ cōce
ptū per se vnū. sed porphirius ponebat osten
dendo errorē antiquoꝝ paganoꝝ.

An dr̄ia spēcialis sit inter hoīem ꝛ asinum

Quinta diffi
cultas. vtrū bos ꝛ asinus differūt specie. ꝛ vi
detur q̄ nō: q2 habēt eandē differentiā. s. irrō
nale: igit̄ ꝛc̄. Rn̄det̄ q̄ irrōnale nō est differē
tia adeq̄ta bouis neq3 asini. Nam impossibile
est duas sp̄es habere eandē dr̄iam adequatā.

Acceptio aīalis

¶ Et si quis petat q̄ sunt ḡ differētie bouis
ꝛ asini. Rn̄detur q̄ tales sunt nobis innoīate
quas circūloq̄mur p̄ passiones ip̄soꝝ. Sed si
quis petat cui⁹ ḡ erit differētia adequata ir
rōnale. Rn̄det̄ q̄ bruti. Ita videlȝ q̄ aīal diui
ditur p̄ rōnale ꝛ irrōnale. rōnale cōstituit ho
minē: irrōnale cōstituit brutū: q̄ ē gen⁹ imme
diatum ad oīa alia irrōnalia aīalia. Uel potest
dici q̄ irrōnale nō est vna differentia: et forte
melius: sed supplet nobis tot differētias q̄t
sunt aīalia irrōnalia quib⁹ nō sunt noīa impo
sita. Et q̄ brutum p̄prie nō est genus: q2 gen⁹
de predicamēto substātie nihil cognotat: sed
brutū cognotat: igit̄.

Correlariū de eisdem

¶ Ex quo sequit̄ vnum
correlariū in p̄hia q̄ anima sensitiua bouis ꝛ
anima sensitiua asini: ꝛ sic de aliis distinguun
tur specie cū illa differāt specie. ¶ Sexta dif
ficultas vtrū in specie specialissima sit quie
scendum descēdendo sic q̄ ipsa nō possit diui
di. Respondet̄ q̄ sp̄es specialissima dr̄ athō
ma. i. indiuisibilis: supple per differētias for
males. i. cōstitutiuas specierū: tn̄ ip̄a est bene
diuisibilis per differentias indiuiduales que
ɔ̄stituūt indiuidua ꝛ p̄ quas indiuidua intrin
sece adinuicem distinguuntur.

Indiuidui acceptiōes

¶ Sciendū est quarto q̄ pro declara
tione diffinitionis indiuidui supponit̄ q̄ in
diuiduū accipit̄ duplr̄. Uno modo scd̄e in
tentionaliter scȝ p̄ scd̄a intētione attribu
ta alicui cui p̄dicatione exercita repugnat pre
dicari de plurib⁹ vniuoce ꝛ diuisim mediante

copula nō āpliata : cuiusmōi est sortes. Et sic
de indiuiduo capto scd̄e intētionalr̄ ponūtur
alique ppōnes. Prima. ista est cōcedenda. idi
uiduū est spēs: sicut ista hō est spēs: qꝛ indiui
duū scd̄e intētionaliter captū hꝫ sub se in
diuiduū: ⁊ hoc indiuiduū de qb⁹ ī qd̄ pdi[cat].
¶ Scd̄a. ista est cōcedenda indiuiduū est vl̄e.
Et si qs dicat: ergo erūt pl̄a vl̄ia ꝙ qnqꝫ. ne
gatur ꝯñā. ⁊ rō est: qꝛ indiuiduū nō est vl̄e p̄
dicatione q̇ditatiua: sed solū denoīatiua sicut
ista. hō est vl̄e. Et si qs arguat ꝯtra pmā ppō
nē. si indiuiduū sit spēs idiuiduū p̄dicabit̄ de
plib⁹ differentib⁹ nūero: qꝛ de quocūqꝫ p̄di
catur diffinitū p̄dicat̄ ⁊ diffinitio: sed spēs p̄
dicat̄ de idiuiduo: ergo ⁊ ei⁹ diffinitio. Rñdet̄
ꝙ sicut ista est denoīatiua: idiuiduū est spēs:
ita ista: indiuiduū p̄dicatur de plurib⁹ differē
tib⁹ nūero. Nā sicut diffinitū dr̄ de aliq̄ ita et
diffinitio: sꝫ ista est q̇ditatiua: saltē data p ad

Indiuiduum secūdo mō captū ē triplex.

ditamētū. ¶ Indiuiduū est qd̄ p̄dicat̄ de vno
solo. ⁊ p ly qd̄ intelligit̄ ens rōis. Alio mō ac
cipit̄ pme intētionalr̄ seu p denoīato qd̄ cōit̄
ponitur esse triplex. s. vagū ex suppōne ⁊ deter

Indiuiduum vaguꝫ quid sit

minatū. ¶ Indiuiduū vagū est qd̄ singularit̄
importat cū circūlocutiōe mltarū circumstā
tiarꝫ quas ipossibile est in alio reperiri. et tali
ppꝛie nō est nomē ipositū. Unde si a iponeret̄
ad significandū sortē conotādo suas circum
stantias sortes diceretur indiuiduū vagū sm

Indiuiduum ex suppositione quid sit.

ꝙ p a repn̄taretur. ¶ Sed indiuiduū ex sup
pōne est qd̄ importatur p terminū q̇ natus est
supponere p vno solo: vt sophronici fili⁹ sol
deus. Et aduerte ꝙ tale idiuiduū ex suppōne
nō est indiuiduū. iō nō sequitur. est indiuiduū
ex suppōne: ergo est indiuiduū. immo commit

Indiuiduum determinatum quid sit.

titur fallacia scd̄m quid ad simpliciter. ¶ Sꝫ
indiuiduū determinatū est qd̄ ipoꝛtat̄ p termi
nū q̇ ex vi sue ipositionis nō est nat⁹ suppone
re p plurib⁹ vniuoce ⁊ diuisim mediāte copul
la non āpliata: vt sortes ⁊ plato ⁊ sic de aliis.

Ens an sit cōe decē p̄dicamētis

¶ Quantum ad scd̄m articulū dubitat̄
primo vtrum ens sit aliq̇d cōe vniuocū decē
predicamentis. ⁊ videtur ꝙ nō. primo p porphi
rium allegantē aristotelē dicentem ꝙ ens dr̄
equiuoce. nā si quis oīa entia vocet equoce in
quid nuncupabit. etiā ipsemet hic videtur di
cere i textu. Itē dicit aristo. iiij. metha. ꝙ ens
dr̄ de entib⁹ sicut sanū de sanis: sed sanum dr̄
de sanis equiuoce. s. de sano in aīali. in cibo. in
vrina. et in dieta. Etiam dicit ibi ꝙ accidētia
sunt entia sicut logici dicunt nō ens esse ens:
⁊ nonscibile esse scibile. ¶ Rōibus pbatur:
qꝛ si ens esset vniuocum ad decē p̄dicamenta
determinaretur ⁊ cōtraheretur ad ipsa decem
predicamēta: vel ergo p nihil vel p aliq̇d vel
aliqua. nō per nihil; vt notū est. nec p aliqua:
qꝛ vel illa aliqua essent essentia vel nō: nō est
dicenduꝫ scd̄m: neqꝫ primuꝫ: qꝛ tūc sequeretur
ꝙ q̇dlibet p̄dicamētuꝫ esset bis ens: qꝛ bis in
cluderet ens: qꝛ includeret ens quod dicitur
de ipsis vniuoce. ⁊ illud p quod cōtrahit̄ qd̄

est etiam ens. Item nihil est vniuocum ad il
la q̄ cōtinētur sub extremis ꝯtradictoriis: sed
suba ⁊ accn̄s sunt hmōi: igitur ⁊c. mioꝛ ptꝫ:
nā suba est ens p se. accn̄s nō est ens p se. Itē
illa q̄ sunt pmo diuersa in nullo vniuoco con
ueniunt: sed decē p̄dicamentā sunt hmōi: igit̄
⁊c. ¶ In oppositū ē scot⁹ in pmo sniaꝝ distin

Scoti opinio de ente

ctiōe tertia. Pro cui⁹ opiniōe ponūt̄ aliqua
dicta. pmū ens dr̄ vniuocuꝫ ad decē p̄dicamē
ta ⁊ ad deuꝫ ⁊ creaturā ipoꝛtās ꝯceptū cōem
ipis aliū a ꝯceptib⁹ ipoꝝ. ⁊ hoc sic pbat̄. ois
intellect⁹ cert⁹ de vno ⁊ dubi⁹ de duob⁹ inqui
bus ille ꝯcept⁹ q̇ditatiue icludit̄ hꝫ ꝯceptum
de quo est cert⁹ aliū a cōceptib⁹ de qb⁹ est du
bius: sꝫ itellect⁹ est cert⁹ de aliq̇ ꝙ sit ens. du
bitādo vtꝝ sit suba vel accidēs: igit̄ habebit
ꝯceptū de q̄ ē cert⁹ scꝫ de ente aliū a ꝯceptib⁹
sube ⁊ accn̄tis de qb⁹ est dubi⁹: ergo ꝯceptus
entis erit ali⁹ a ꝯceptu sube ⁊ accn̄tis: qd̄ nō
eēt si eēt equocū: qꝛ equocū nō ipoꝛtat vnum
aliquē ꝯceptuꝫ aliū a suis equocis: sed est tot
ꝯceptus quot sunt equoca. ¶ Itē cōit̄ ꝯcedi
tur ꝙ ens ⁊ nō ens ꝯdicunt: g̊ ens est vniuo
cū: qꝛ in equocis nō est cōtradictio. Itē ista
ꝯñā cōiter cōcedit̄ hō est suba: ergo homo est
ens. qd̄ tñ nō esset si ens esset equocū: sed ma
gis esset fallacia equocationis. ¶ Et aduerte
ꝙ ois termin⁹ vniuocus ad aliq̄ semp ipoꝛtat
aliquid cōe ipsis. ideo si velim⁹ videre vtrum
aliq̇d sit vniuocū ad aliqua: videndū est si illō
ipoꝛtet aliquid cōe illis: ⁊ si sic tunc est vniuo
cum illis. si nō est equocuꝫ. modo ens ipoꝛtat
ꝯceptū cōem deo ⁊ creature ⁊ decē p̄dicamen
tis: non cōitate reali sed rōnis: vt videbitur i
methaphisica vbi amplius tractabit̄ hec ma
teria. Ideo pro nunc restat soluere auctoꝛita
tes ⁊ rōnes ante oppositum. ¶ Ad primā ip
sius porph. dicitur primo ꝙ male allegat aris
sto. qꝛ non inuenitur vbi aristo. dixerit illā pro
positionē: immo logicaliter posset retoꝛqueri
illa auctoꝛitas ꝯtra eum. nā bene sequitur oīa
entia equiuocantur in ente: ergo ens est vni
uocum. nā terminus distribut⁹ p signū vl̄e vi
detur ipoꝛtare cōceptū cōem ad illa p quibus
distribuitur: sed entia ibi distribuūtur p oīb⁹
entib⁹: ergo videt̄ ꝙ importēt cōceptū ipsis
cōem. ⁊ ad ipm porphi. potest ipm q̇s negare:
cum talia dicat cōtra aristotelem ⁊ vbi oppo
sitū ipsius aristotelis dicit negādus est: cū nō
sit tāte auctoꝛitatis sicut aristoteles. Et ad au
ctoꝛitatē aristo. de q̄rto metha. conceditur ꝙ
est aliquo mō simile. est enī simile in hoc: qꝛ si
cut oīa sana habent oꝛdinē ad sanitate aīa
lis: sic accidentia habent oꝛdinem ad subam
tanqꝫ ad pmū ens. Sꝫ ī h̄ est dissimile: qꝛ sanū
dr̄ de sanis equiuoce: puta de sano in aīali. ci
bo vrina ⁊ dieta. ⁊ ens dr̄ de entibus vniuoce.
¶ Et aduerte etiam ꝙ quādo dicitur accn̄tia
non sunt entia: nisi quia entis sic debet intel
ligi: nisi quia sunt dispositiones substantie. ⁊
non vult negare quin sint vera entia: sed vult
dicere ꝙ se habent ad substantiam sicut dispo

fitiones substantie. Adverte vltra q logici di-
cunt ens nō esse ens: non qdē ens simplr: sed
sm quid: qd nō est aliud q nō ens. ideo conce-
dunt nō ens esse nō ens. qd videt ↄcedere ari
stoteles cōtra nolales q dicūt q ois ppō affir
matiua est falsa: cuius subm p nullo existente
supponit. Dicūt etiā logici nō scibile esse sci-
bile sm qd: qd nō est scibile: sicut sunt contin-
gētia siue ppōnes ↄtigētes. ¶ Ad rōnes. Ad
pmā dr q ens ↄtrahit in decē pdicamēta per
modos intrisecos τ nō p dr̄ias: τ tales nō in-
cludūt formalr τ qditatiue ens: qz ens nō pdi
catur in qd de passiōib⁹ differētijs: neqz de ta
libus mōis intrisecis. τ tn̄ nō sequit q illi mo
di sint nihil: imo sūt realiter ens: lz formaliter
nō sint ens neqz nō ens. ¶ Ad scdam dr q illa
q imediate τ totaliter ↄtinent sub extremis
ↄtradictiōis sic q pcise sint extranea ↄtradi-
ctiōis: non habēt aliquē cōceptū vniuocum
ipsis. modo suba τ accns nō sūt huiusmōi. ¶ Ad
tertiā dr q decē pdicamēta possunt dici diuer
sa in realitate: qz nō conueniūt in aliq̄ realitate
potentiali contrahibili ad ipsa: licet tamen
conueniant in conceptu obiectiuali entis.

An plures hoies ptici patiōe spēi sūt vn⁹ hō. ¶ Dubitat scdo vtrū ista ppō debeat
cocedi: participatione spēi plures hoies sunt
vn⁹ hō. τ videt q nō: qz bn̄ sequit pticipatiōe
spēi plures hoies sunt vnus hō: ergo plures
hoies sūt vnus hō. ptz ↄña a pte i mō ad suū
totū. Et vltra bn̄ sequitur plures hoies sunt
vn⁹ hō: ergo vn⁹ hō est plēs hoies p cōuersio
nē simplicē: sed ista est falsa: vn⁹ hō est plures
hoies: qz ei⁹ cōtradictoria est vā. s. null⁹ hō est
plēs hoies. ¶ Et si qs dicat in pma ↄña com
mittitur fallacia sm quid ad simplr: qz ly par
ticipatione spēi diminuit ly vn⁹ hō. Contra.
nullus termin⁹ diminuit aliū terminū nisi po
natur in eadem parte cū eo: sz ly pticipatione
spēi τ ly vn⁹ hō nō ponūtur in eadē pte: igit
τc. ¶ Pro solutiōe supponit q ly vn⁹ pōt ca-
Unius duplex acceptio. pi duplr. vno mō cathegoreumatice: alio mō
sincathegoreumatice. cathegoreumatice ad-
huc duplr. vno mō vt est pncipiū numeri pdi-
camētalis: quēadmodū dr q numer⁹ binari
us cōponitur ex duab⁹ vnitatib⁹. Alio mō vt
est passio entis: τ scdm hoc cōit dr q quelibz
res hz suā ppriā vnitatē qua intrinsece τ for
Uni⁹ qttuor sūt mōi. maliter dr vna. Uñ cōit sm aristotelē ponun-
tur qttuor modi vni⁹: sz vnū nūero: vnū spē:
vnū gñe: τ vnū ppōne seu in analogica. de qui
bus alias videbit. Sed ly vn⁹ captū sincathe
goreumatice valet tātū sicut qdā τ facit ppō
nem pticularē: vt ista est particularis vn⁹ hō
currit. si ly vn⁹ capiat sincathegoreumatice.
cui⁹ ↄdictoria est ista. nullus hō currit. Et ad
uerte q si in ista ppōne pticipatione speciei
plures hoies sunt vn⁹ hō: capiat ly vn⁹ p vno
numero illa esset simplr falsa: qz nullus est hō
qui sit plures hoies pticipatione speciei: sed
si capiatur p vna spē tunc est vera: et est sen-
sus: plures homines sunt vnus homo parti-
cipatione spēi. i. in pticipando spēm: vel plu-
res hoies ↄueniūt i ↄceptu hois q qtū de se
ē indeterminat⁹. τ idē ad oēs hoies. Et ad rōez
factā dr q ↄmittit fallacia scdz qd ad simplr.
¶ Ad iprobationē dr q ly pticipatiōe spēi se
tenet mētalr a pte de ly vn⁹ hō i mētali ppō
ne. licet vocaliter sibi imediate non addatur.

¶ Dubitat tertio vtrū illud qd est in- Indiuiduum an sit indiuiduum vnū nūero.
diuiduū sit indiuiduū τ vnū nūero p aliqd po
sitiuū intrinsecū sibi qd nō est aliqd qrere ni
si per qd repugnat sorti diuidi in plēs partes
subiectiuas: τ per qd sit vnū nūero. Rñdetur Indiuidui diffinitio sm scotū
breuiter sm mētem scoti q indiuiduū seu illud
qd est vnū numero dr vnū nūero p aliqd posi
tiuū sibi intrinsecū τ sibi realiter idētificatū
formalr tn̄ distinctū. τ illud vocat dr̄ia indiui
dualis p quam distinguit a quolibet qd nō ē
ipm. ita q si quis petat p qd sorti repugnant
diuidi in plēs subiectiuas: seu p qd est indiui
duū τ vnū nūero. Rñdetur p suā dr̄iam indi-
uidualē: τ p illā distinguit a platone: τ p illaz
ↄstituit in esse indiuidui sic q oia indiuidua
eiusdē spēi distiguūtur ab inuicē p suas dr̄ias
indiuiduales. Et hoc pōt videri p auctorita-
tē aristotelis dicētis: q ois differētia differē
tiū reducit ad aliqua que sunt pmo diuersa:
sz sortes τ plato sunt dr̄ia: ergo reducūtur ad
ad aliq̄ q sunt pmo diuersa. i. in nullo quidita
tiue cōuenientia: sz illa nō sunt nisi dr̄ie indiui
duales: g sortes τ plato dr̄nt illis differentijs
indiuidualib⁹. ex quo sequit q tales dr̄ie sunt
ponēde. Itē sortes differt a platone et cū co
cōuenit: ergo opz ponere aliqd p qd cōueni-
unt τ aliqd p qd differūt: aliter idē eēt princi
piū conueniētie τ dr̄ie respectu eiusdē qd est
falsum: sed illud p qd differūt non pōt esse nisi
differētia indiuidualis: qz p naturā. s. p huma
nitatē nō differūt sed magis cōueniūt. nā huma
nitas qtū est de se est indifferens ad oēs dif-
ferētias idiuiduales: g τc. ¶ Ex q sequit fal Nolalium opinio falsa pbat de ↄuenientia τ dr̄ia sor. τ plato.
sitas nolaliū dicētiū q sortes τ plato seipsis cō
ueniūt τ seipsis differūt nisi velint itelligere q
seipsis differūt. i. p aliqd extrinsecū ipsis: τ sic
bn̄ ↄcederem⁹ cū ipsis. ¶ Et si qs qrat vtrz ta
lis dr̄ia indiuidualis p quā repugnat sorti di
uidi i plēs ptes subiectiuas. τ p quā ē vnū nu
mero τ p quā ēt natura est hec τ vna nūero sit
materia vel forma: vel totū cōpositū. Rñdet
q nō est materia nec forma: sz realit distincta
ab ipsis est tn̄ eadē realit sorti. distincta tn̄ for-
malit. vñ sortes methaphisice cōponit ex dua
bus realitatib⁹. vna potētiali q est humanitas.
alia actuali q est dr̄ia indiuidualis: et sic illa
dr̄ia idiuidualis pōt vocari quedam realitas.
¶ Et si qs dicat. si sortes sic cōponeretur me
thaphisice ex duab⁹ realitatib⁹: sequeret q pos-
set diffiniri p illas duas realitates. Rñdetur
q ex talib⁹ duabus realitatibus poterit cōsti-
tui quedā notificatio seu ratio notificās idi-
uiduū: sed illa nō vocabit diffinitio ppter cū
dr̄ia indiuidualis non sit qditas: cum non sit

cõicabilis. ¶ Et isto sequit̃ ꝙ de singulari ca
pto vt est quoddã cõpositũ ex realitate ꝛ rea-
litate ẽ bñ scia: nõ tñ alia a scia sui supioris ꝛ
de ipso bñ põt fieri demõstratio. ꝛ hoc p diffi-
nitionẽ supioris ꝛ nõ p ppriã diffinitionẽ: qꝛ
de ipso non est aliq̃ diffinitio q̇ditatiua alia a
superiori. neqꝫ est aliq̃ passio pmo demõstra
bilis de ipso. iõ nõ est alia scia a sciẽtia supio-
ris. Et si qͥs dicat. sortes est vna res: g̃ nõ hꝫ
plres realitates. Rñdet̃ negãdo ↄ̃ñam: qꝛ cũ
vnitate rei stat bñ multitudo realitatũ. ¶ Et
si qͥs arguat. nõ est tanta distinctio inter sortẽ
ꝛ platonẽ: quãta inter suas dr̃ias indiuidua-
les: g̃ nõ distinguũt̃ per illas dr̃ias: qꝛ al's eẽt
maior distinctio inter distinguẽtia ꝙ̃ inter di
stincta. aña pꝫ: qꝛ sortes ꝛ plato cõueniant in
conceptu quiditatiuo entis: ꝛ tñ differentie
eoꝝ nõ cõueniũt in aliquo cõceptu qui dicat̃
q̇ditatiue de ipis. ¶ Rñdet̃ ꝙ aliqua eq̃liter

Aliq̃ꝫ equa distictio du plr intelli gitur.

distingui põt intelligi duplr. vno mõ qꝛ equa
liter sunt incõpossibilia in aliquo. ꝛ sic est tãta
distictio inter sortẽ ꝛ platonẽ: q̃ta inter suas
dr̃ias. alio mõ q̃tũ ad hoc ꝙ nõ ẽ cõuenire in
aliq̃ ↄceptu q̇ditatiuo ꝛ sic nõ est tanta distin
ctio inter sortẽ ꝛ platonẽ: q̃ta inter suas diffe
rẽtias. ¶ Et si qͥs arguat. sortes ẽ vnũ nũero
p suã materiã: g̃ nõ p suã dr̃iam indiuidualẽ.
aña pbat̃ p arist. v. methaphi. dicẽtẽ: vnũ nũe

Acceptiões materie.

ro sunt quoꝝ materia est vna. Rñdet̃ ꝙ mate
ria accipit̃ duplr. vno mõ p altera pte cõposi
ti cuiusmodi est corpus vel materia pma ex q̃
cũ forma cõstituit̃ vnũ tertiũ. ꝛ ista vocat̃ ma
teria ptis. alio mõ accipit̃ p realitate ↄ̃hente
seu determinãte entitatẽ communicabilẽ ad eẽ
incõicabile: ꝛ ista vocat̃ materia totius. Tũc
dico ꝙ auctoritas aristotelis intelligit̃ de ma
teria totius: q̃ nõ est nisi differẽtia indiuidua
lis: ꝛ nõ de materia ptis: ꝛ siliter dicẽdũ est de
aite. Et p hoc soluũtur oẽs auctoritates q̃ vi
dent̃ dicere materiã eẽ pncipiũ indiuiduatio-
nis. Si etiam sint aliqueauctoritates q̃ videã
tur dicere ꝙ aliq̃ accñtia sicut q̃titas: loc⁹ ꝛc.
sint pncipiũ idiuiduationis: debẽt itelligi de
pncipio extrinseco ꝛ nõ itrinseco. qđ nõ est aliđ
ꝙ̃ dr̃ia indiuidualis. Et hec de scđo articulo.

Diffinitio spẽi suffici enter a por phirio assi gnatur.

¶ Quantum ad tertiũ articulũ sit ↄ̃clu
sio rñsalis. acceptiões ꝛ diffinitiões spẽi sunt
a porphirio sufficiẽter assignate: vt pꝫ ex pri
mo articulo. ¶ Ad rõnes añ oppositũ q̃stiõis.
¶ Ad pmã dr̃ ꝙ gen⁹ ꝛ spẽs nõ opponuntur
sm oẽs suas acceptiões: sed solum sm tertiã
ꝛ scđaꝫ. ¶ Ad scđam dr̃ ꝙ lꝫ vni⁹ rei vnico mõ
accepte nõ psit eẽ plures diffinitiões pure q̇
ditatiue: tñ psit esse diuerse diffinitiões date
p additamẽtũ q̃si descripte: ꝛ h̃ scđꝫ diuersas
habitudines illi⁹ rei. ¶ Ad tertiã negat̃ aña.
ꝛ ad pbationẽ pmã dr̃ ꝙ lꝫ sol ꝛ phenix ꝛ si-
milia nõ possint pđicari de pluribꝰ: h̃ tñ non
repugnat ipis: ꝫ solũ puenit ex eo ꝙ eoꝝ non
sint plura supposita. Ad scđaꝫ pbationẽ dr̃ ꝙ
gen⁹ bñ pđicat̃ de pluribꝰ differẽtibꝰ nũero:

ꝫ non tñ quẽadmodũ spẽs. iõ pprie in diffi-
nitiõe spẽi intelligit̃ tñ vel solũ. ¶ Ad q̃rtaꝫ
dr̃ ꝙ tertia diffinitio spẽi dat̃ de spẽ in ordine
ad indiuidua ꝛ nõ in ordĩe ad gen⁹. iõ nõ opꝫ
ꝙ in eius diffinitione ponat̃ gen⁹. ¶ Ad quin
taꝫ dr̃ ꝙ illa diffinitio datur de specie capta p
pter se significato: licet tamen istud nomẽ cõ-
cretuꝫ species possit suppõere pro denomina
to respectu huius quod est esse quemadmodũ
dictũ est in pcedenti questione. Ad aliã dicit̃
ꝙ lꝫ spẽs p respectũ quẽ hꝫ ad gen⁹ sit subĩci
bile est tñ pđicabile per respectum quẽ habet
ad indiuidua: modo species hic diffinitur per
respectum ad indiuidua ꝛ ad genus

Differẽtie diffinitio.

¶ Differentia võ cõiter proprie ꝛ ma-
gis pprie dicitur. Cõiter autẽ alterum
ab altero differre dicitur ꝙ alteritate
q̃dã differt quocũqꝫ mõ vel a seipo vel
ab alio. differt enĩ sortes a platone alte
ritate q̃dã ꝛ ipse a se vel puero vel iam
viro vel faciente aliq̇d vel quiescẽte.

Capituli diuisio

Istud est tertiũ capl'm in quo
porphiri⁹ determiat de tertio pre
dicabili scilꝫ de differẽtia. et diui-
ditur in duas partes. In pma de-
terminat de ipsa differẽtia diuisiue dicens ꝙ
tres sunt diuisiones principales differentie:
due mĩn⁹ principales seu subdiuisiones. Pri-

Differẽtie diuisio

ma diuisio est hec. differẽtiarũ alia communis.

Dr̃ia cõis quid sit

alia propria. alia magis propria. Differentia
communis est qua alterũ differt ab altero alte-
ritate quadã. i. diuersitate accidẽtali quocũqꝫ
mõ vel a se vel ab alio: vt sortes differt a pla-
tone alteritate quadam. vel ipse sortes senex
differt a se puero: ꝛ ipse aliq̇d faciens differt
a seipso quiescẽte. ¶ Differẽtia ppria est qua

Dr̃ia ppria quid sit

alterũ differt ab altero inseparabili accidẽte:
vt sortes sim⁹ differt ab aquilo. Et ponit tria
exẽpla de accidente inseparabili: vt nasi cur-
uitas: cecitas oculoꝝ: ꝛ cicatrix cũ ex vulnere
occaluerit. i. indurata fuerit. Et dicit̃ tale ac-
cidens differẽtia ppria: eo ꝙ inest p causam

Dr̃ia magis ppria

naturalẽ: vel qꝛ nõ est faciliter mobile. ¶ Dif
ferentia magis ppria est qua alterum differt
ab altero differẽtia specifica: vt homo differt

Correlariũ de differen tia

ab equo rõnalitate. ¶ Deinde infert vnũ cor-
relariũ in quo cõparat mẽbra dicte diuisiõis
sm ↄ̃uenientiã ꝛ differentiã dicens ꝙ vlr oĩs
differẽtia facit alteratũ. i. facit differre essen-
tialr vel accidẽtalr: seu facit rẽ aliter se habe
re: etiã cuicũqꝫ aduenerit: sed illa que est com
munis ꝛ ppria faciunt alteratũ. i. differre ac-
cidentalr solum. sed differẽtie magis proprie
faciunt aliud. i. differre essentialiter. ꝛ vocant̃
specifice: qꝛ ↄstituunt spẽm. ¶ Deinde infert

Dr̃ie scđe diuisio

secundã diuisionem differẽtie: dicens ꝙ diffe
rentiarum alie faciunt aliud. i. differre essen-
tialiter. ꝛ alie alteratuꝫ. i. differre accidẽtalr.
ꝛ ponit duas differẽtias inter membra huius

diuisiõis. Pria. qr dřie faciẽtes alteratũ dicũf dřie simplr. i. sine addito. sʒ faciẽtes aliõ dicũtur specifice: vt rõnale adueniens animali facit aliõ. s. spẽm aĩalis. Illa võ dřia q̃ ẽ mouere solũ altatũ facit. i. differt accñtalr a quiescẽte. Scða dřia: qr ẽm dřias faciẽtes aliud: fiũt diuisiões generũ in spẽs ⁊ assignatiões diffinitionũ spẽrũ q̃ ↄstituũtur ex gñe ⁊ dřia. sed ẽm eas q̃ solũ faciũt alteratũ nõ fiũt pdicta: sʒ solũ alteratio vel accñtalis permutatio cũ tales sint accñtia.

Differẽtie tertia diuisio.

¶ Deinde ponit tertiam diuisionem dicẽs. differẽtiaꝝ alie sunt separabiles: vt mouere. quiescere. sanũ eẽ. ⁊ egrũ esse. alie sunt inseparabiles vt aquilũ vl' simũ esse rõnale ⁊ irrõnale. ¶ Deinde ponit subdiuisionẽ vni⁹ mẽbri dicẽs. differẽtiaꝝ inseparabiliũ q̃dã sunt p se: vt rõnale p se inest hoi: ⁊ mortale ⁊ susceptibile discipline. alie võ p accñs: vt aquilũ ⁊ simũ esse: ⁊ ponit duas differẽtias inter hui⁹ mẽbra. Prima. differẽtie per se accipiũtur in rõne. i. in diffinitiõe ⁊ faciũt aliud. i. diuersitatem essentialẽ. sed differẽtie per accidens nec ponunf in diffinitione quiditatiua nec faciũt aliud: sed alteratũ solũ. ¶ Scða differẽtia. qr differẽtie p se qr nõ suscipiũt magis ⁊ minus sed bene differentie p accidẽs. primã partem pbat sic. cuius esse nõ suscipit magis neqꝫ minus neqꝫ principia essendi: sed esse speciei3 non suscipit magis neqꝫ minus: igif nec gen⁹ nec differẽtia q̃ sunt principia ei⁹. minor pꝫ: quia esse vniuscuiusqꝫ vnũ ⁊ idẽ est. neqꝫ intẽsionem ⁊ remissionẽ suscipiens. Secunda ps patet: quia aquilum esse vel coloratum esse aliquo modo intenditur ⁊ remittitur.

Differẽtie subdiuisio per se

¶ Deinde ponit subdiuisionẽ differentie per se dicens. differẽtiarum per se quedam sunt diuisiue generum. alie sunt constitutiue specierum. nam differentiarum que sunt per se. quedam sunt ẽm quas diuidim⁹ genera. alie sunt ẽm quas ea q̃ diuisa sunt specificãtur. qõ declarat per exẽpla: vt cũ iste differẽtie aĩatum: inaĩatu3: sensibile: insensibile: rõnale: irrõnale: mortale: ⁊ immortale sint differentie per se ea q̃ est aĩati ⁊ sensibilis est cõstitutiua sube aĩalis. Est enĩ aĩal suba animata sensibilis. illa võ que ẽ mortalis ⁊ imortalis: rõnalis ⁊ irrationalis: diuisiua est aĩalis. Et gñaliter ille dřie q̃ sũt diuisiue generum sunt cõstitutiue specierum: vt animal diuiditur p rationale ⁊ irrationale: mortale ⁊ imortale: ⁊ illa q̃ est rõnalis ⁊ mortalis est cõstitutiua hois: illa que est rationalis ⁊ imortalis dei. Ex quo cõcludit porphiri⁹ ꝙ eedem dřie sunt cõstitutiue ⁊ diuisiue respectu diuersorũ. ideo p̃sens diuisio nõ datur p mẽbra realiter distincta.

Animalis diffinitio

Dřie mag⁹ pprie acceptiones.

Deinde ponit duas vtilitates dřie per se dicẽs ꝙ maxime op⁹ est his differentiis p se ad diuisiões generum ⁊ diffinitiones speciey: sed non his q̃ sunt scðm accidẽs. In scða pte pncipali determinat porphirius de differentiis magis proprie diffinitiue ponẽs quinqꝫ diffinitiones eius. Prima differentia est qua abundat species a genere: vt homo abũdat ab animali per rõnale ⁊ mortale. homo enim includit in sua quiditate rationale quod nõ includit animal. ideo dicit ꝙ aĩal nihil horum est: sc3 neqꝫ rationale: neqꝫ irrationale. licet enĩ omne animal sit rationale vel irrationale: tñ scðm se. i. quiditatiue neqꝫ est rationale neqꝫ irrationale.

Spẽs vñ hꝫ dřiam q̃ abundat a genere

¶ Deinde remouet dubiũ qõ consurgit ex predicta diffinitione. s. vnde habet spẽs dřiam p quã abundat a genere. non enĩ habet a se: qr differentia constituit spẽm. nihil aũt cõstituit seipm neqꝫ a nihilo: quia ex nihilo non constituitur aliqua entitas positiua neqꝫ a genere: qr tũc genus prius haberet eam. ⁊ sic spẽs non abũdaret a genere per differentiam: qr qua ratione haberet vnã ⁊ aliã. ⁊ sic haberet opposita. Soluit porphirius dicens ꝙ genus hꝫ oẽs dřias potestate. actu võ nullam habet. spẽs aũt hꝫ eam actu. et habet a genere quam in potestate continet.

Dřie alia diffinitio.

¶ Deinde ponit aliam diffinitionẽ differẽtie q̃ est hec. differentia est ꝙ predicaf de plurib⁹ differẽtibus specie in eo ꝙ quale. pbat exẽplo: vt rõnale ⁊ mortale q̃ sunt differentie predicanf de hoie i quale ⁊ nõ in quid.

Quid in q̃le p̃dicatur

quod pbat duplr. pmo a signo. Illud p̃dicaf in q̃le qõ ↄuenienter rñdef ad interrogationẽ factã p quale: sed differentia est hmõi: qr sicut nobis interrogatis q̃d est hõ rñdem⁹ animal: ita nobis interrogati3 qualis est homo. rñdemus rõnalis vel mortalis. ¶ Scðo pbat a simili: qr statua cõponif ex ere tãq̃ ex materia: et figura tanq̃ ex forma. sic homo cõponif ex gñe tanq̃ ex materia: ⁊ differẽtia tanq̃ ex forma. sed figura p̃dicaf de statua in q̃le: g differentia p̃dicaf in quale.

Dřie tertia diffinitio

¶ Insup ponit tertiã diffinitionẽ differẽtie dicẽs. differẽtia est qõ aptũ natũ est diuidere ea q̃ sub eodẽ gñe sũt: vt rõnale ⁊ irrõnale diuidũt. i. distinguũt hominẽ ⁊ equũ: q̃ sunt sub eodem gñe puta sub aĩali.

Dřie q̃rta diffinitio

¶ Deinde ponit quartã diffinitionẽ differẽtie. dicẽs ꝙ differẽtia est qua differunt a seinuicẽ singl'a. i. singule spẽs eiusdẽ gñis. qõ pbat: qr spẽs nõ dřũt ẽm gen⁹: imo in gñe cõueniũt. Nã sum⁹ aĩalia mortalia nos ⁊ irrõnalia: sed rõnale nobis additũ separat nos ab illis. Similr nos ⁊ dñi sum⁹ rõnales: sed mortale additum nobis distinguit nos ab illis.

Quarte diffinitionis differẽtie correctio.

Dřie quĩta diffinitio

¶ Deinde corrigit quartã diffinitionẽ dicẽs ꝙ peripatetici interius speculãtes dicũt non quodlibet eoꝝ que diuidũt ea q̃ sub gñe sunt esse differentiã: sed hoc qõ ↄducit. i. cõstituit ad esse: ⁊ ei⁹ qõ est esse rei ps est. ⁊ illa est quĩta diffinitio differẽtie quã sic pbat: qr aptum natũ ad nauigandũ diuidit hoiem ab aliis animalibus. Dicimus enĩ ꝙ animaliũ Alia sunt apta nata ad nauigandũ. alia võ non. ⁊ tamen aptũ natũ ad nauigandũ nõ est differẽtia hominis: sed ppriũ eius. nec est talis differẽtia quales sunt ille q̃ specifice vocanf.

Que sunt differentie specifice.

¶ Ex quo infert ꝙ specifice differẽtie erunt quecũqꝫ alteram faciunt speciey: ⁊ quecũqꝫ in eo ꝙ quale predicantur. Ex quo infert finaliter ꝙ ista

que dicta sunt de differentijs: sufficiunt.

An diuisiones et diffinitiones differentie bene assignentur in textu.

¶ Queritur vtrū diuisiones differētie ⁊ q̄nqꜫ diffinitiōes dr̄e magis ꝓprie sint in textu bñ assignate. Arḡ p̄rio ꝯ p̄mam ptē. oīs diuisio dꜫ dari p opposita: ſꜫ p̄ria diuisio non dat̄ per opposita: igr̄. minor pꜫ: q꞉ vnū mēbrū sequit̄ ad aliud. sequit̄ eñ bene illa differunt ꝓprie: ergo differūt cōiter. ¶ Scd̄o sic. membra scd̄e diuisionis coincidūt: q꞉ oīs dr̄a faciens aliud etiā facit alteratū. etiā disgregatiuum ⁊ ꝯgregatiuū visus faciunt ꝓprie alteratum: ⁊ tñ cū hoc faciūt aliud. Nā albedo ⁊ nigredo p has dr̄as essentialr̄ differūt. Itē nigruꝫ est dr̄a separabilis respectu parietis: ⁊ insepara bilis respectu corui. ¶ Tertio arḡ ꝯ diffinitiones. primo sic. dr̄a nō est diffinibilis: igr̄. añs pꜫ: q꞉ sola spēs diffinit̄: ſꜫ dr̄a nō est spēs: igr̄. ¶ Quarto arḡ sic ꝯ primā diffinitionē. illud qd̄ abundat alio est in plus illo: ſꜫ spēs nō est in plus q̄ genus: inimo econtra: ergo male dr̄ ꝙ dr̄a est q̄ spēs abūdat a gn̄e. ¶ Quinto arḡ sic. scd̄a diffinitio nō ꝯuenit soli diffinito: nec oī ꝯtento sub diffinito: igr̄. p̄ma ps añtis pꜫ: q꞉ ꝯuenit passionib⁹ generꜫ etiā ꝯuenit colorato cū oīa illa predicent̄ de plurib⁹ differentibus spē in eo qd̄ quale. scd̄a ps pꜫ: q꞉ nō conuenit dr̄e ꝯstitutiue spēi specialissime sicut est rōnale. Nā rōnale nō predicat̄ de plurib⁹ differentib⁹ spē. In oppositū est porphirius in textu. In qōne erunt tres articuli sicut in alijs.

Intellectus p̄rie diuisi.

¶ Quantum ad primū articulū sciendū est primo ꝙ prima diuisio dr̄e q̄ dr̄a diuidit̄ in cōem: ꝓpriā: ⁊ magis ꝓpriā. nō est diuisio generis in spēs: sed est diuisio vocis in significatiōes: seu equiuoci in equiuocata. ſm tñ illā equiuocationē ſm quā vox ꝓprie vnuꝫ significat ⁊ transſūptiue significat aliud. Nā dr̄a pri⁹ dr̄ de dr̄a magis ꝓpria ⁊ p quādam similitudinē ⁊ transumptionē dr̄ de dr̄a cōi ⁊ ꝓpria. lꝫ tñ quo ad vulgares pri⁹ dicat̄ de dr̄a cōi. Nā primo dicunt aliqua differre ſm dr̄iam cōeꝫ: deinde ſm differentiā ꝓpriam: ⁊ post ſm dr̄iam magis ꝓpriā. ⁊ debent accipi membra hui⁹ diuisionis cū precisione: q꞉ ipa sine precisione sumpte nō sunt opposita: sed vnū sequit̄ ad alteꝝ. ¶ Aduerte ꝙ dr̄a non dr̄ cōis p predicationē ꝙ sit cōis alijs differētijs: q꞉ tūc non esset membrū oppositū. Sꝫ dr̄ cōis: q꞉ est in vsu cōiter loquētiū. Et aduerte ꝙ dr̄a nō dr̄ ꝓpria: q꞉ insit illi qd̄ facit differre ſm aliquē modū ꝓpriū: sed dr̄ ꝓpria: q꞉ facit differre ꝓprie. vel q꞉ est in vsu ꝓprie loquētiū. i. pħoꝝ. Et differētia dr̄ magis ꝓpria eo ꝙ facit magis differre ꝓprie. vel q꞉ est in vsu magis ꝓprie loquentiū. s. sapientiū q̄ cognoscunt differentias magis ꝓprias reruꝫ. Sꝫ est paruū dubiū quō pōt saluari exēpluꝫ porphi. qui dicit ꝙ sortes senex differt a seipo puero. cum nihil differat a seipo. Pro solutione aduerte ꝙ talis ꝓpō potest capi dupliciter. vno modo ꝓprie. ⁊ sic ē falsa: ⁊ sic exponit̄. sortes

Differentia quare dicitur cōmunis.

Quare ꝓpria.

Quare magis ꝓpria.

Sortē senē differre a seipo puero quomodo intelligitur

senex est ⁊ sortes puer est. ⁊ sortes senex non est ipse sortes puer. Alio modo accipit̄ improprie: ⁊ debꝫ sic exponi: sortes aliqualiter se hꝫ qñ est puer: ⁊ nō hꝫ se taliter qñ est senex sic hꝫ qñ ē puer. ⁊ sic est vera. ⁊ i illo sensu capit porphiri⁹. nec valet ista ꝯñtia sortes senex differt a seipo puero: ergo sortes differt a seipo: sed est fallacia ſm quid ad simpliciter.

Suppositiones declarantes p̄dictas differentie diffinitiones.

¶ Sciendū est secūdo ꝙ p declaratione aliaꝝ diuisionū differentie ponunt̄ aliq̄ suppositiones. ¶ Prima differentia q̄ diuiditur in istis diuisionibus nō est tertiū predicabile. cū membra taliū diuisionū faciūt diuersa predicabilia. nā differentia cōis facit predicabile accñtis: ⁊ etiā differētia ꝓpria. sola aūt differentia magis ꝓpria est q̄ facit tertiū predicabile. Supponit̄ scd̄o ꝙ alteratū capit̄ dupliciter. vno mō ꝓprie: vt sic tātū valꝫ sicut faciens differre accñtalr̄. ⁊ sic capit̄ in scd̄a diuisiōe. alio mō capit̄ gn̄aliter vt tātū valet sicut faciens rē aliter se hr̄e. ⁊ sic accipit̄ cū dicit̄ ꝙ oīs dr̄a alteratū facit. i. facit rem aliter se hr̄e siue essentialr̄ siue accñtalr̄. ¶ Supponit̄ tertio ꝙ aliq̄d dr̄ iseparabile duplr̄. vno mō simplr̄ ꝙ nullo mō ab alio pōt separari. neqꜫ per potentiā diuinā neqꜫ naturalē ⁊ illo mō accidentia respectiua dicunt̄ esse inseparabilia. ⁊ sic nō capit̄ qñ dr̄ ꝙ dr̄a ꝓpria facit differre accñte insepa rabili. Scd̄o mō aliq̄d dr̄ inseparabile ſm q̄d qd̄ p potentiā naturalē vel q꞉ faciliter nō pōt separi p naturā. ⁊ isto mō capit̄ cū dr̄ ꝙ dr̄a ꝓpria facit differre accidente inseparabili. i. quod p potētiā naturalē neqꜫ faciliter pōt separari. Sed diceret aliquis quō capit̄ inseparabile in tertia diuisiōe vbi dr̄ ꝙ dr̄aꝝ q̄dā sūt sepabiles ⁊ q̄dā insepabiles. dico ꝙ capit̄ inseparabile cōiter siue dicat inseparabile simpliciter siue ſm q̄d. Aduerte tamen ꝙ inseparabile potest capi logicaliter: et tunc dico ꝙ illud est inseparabile quod nō ꝑt negari de subiecto remanente subiecto p eodem supponēte. ⁊ sic credo ꝙ nulluꝫ accñs est inseparabile. ¶ Supponit̄ quarto ꝙ p se accipitur dupliciter. vno mō cōiter vt se extendit ad oēs modos per se. ⁊ sic nō capitur p se in quarta diuisione dr̄e. alio mō capit̄ ꝓprie vt importat perseitatem primi modi. ⁊ sic capit̄ in illa diuisione ly per se. Et si quis dicat. porphirius exemplificat de dr̄a p se p istā dr̄am susceptibile discipline: q̄ est propria passio hominis: ⁊ nō differentia magis ꝓpria. ¶ Rñdetur ꝙ ibi accipit̄ susceptibile discipline vt tenet locum alicuius differentie per se.

Alteratū dupl'r accipitur.

Aliquid inseparabile dicit̄ dupl'r.

Inseparabile logicaliter captum quid sit.

Per se dupliciter accipitur

Dr̄e tres sunt act⁹.

¶ Sciēdū est tertio ꝙ p declaratiōe diffinitionū differentie supponit̄ p̄rio ꝙ tres sunt actus dr̄e. i. tria ꝯueniunt differentie scꝫ diuidere genus: ꝯstituere spēꝫ: ⁊ facere differre spēm: quā ꝯstituit a quolibet alio. vt rōnale diuidit al al. ꝯstituit hōieꝫ. ⁊ facit ipꝫ differre a q̄libet alio. ⁊ ab isto vltimo actu q̄ est facere differre: dr̄a sumit nomen suuꝫ. ¶ Sup-

Intellectus prīe diffinitionis drīe.

ponit̃ scđo ꝙ prīa diffinitio drīe in qua dr̄ ꝙ
drīa est qua abundat spēs a gñe ⁊ sic est intel-
ligenda drīa est qua spēs plura quiditatiue ⁊
essentialr̃ ꝯtinet ꝗ genus. vt hō ꝑ rōnale plu
ra essentialiter ꝯtinet ꝗ aīal: q2 quicquid cō-
tinet quiditatiue aīal: etiā ꝯtinet hō: ⁊ cū hoc
ꝯtinet rōnale. ¶ Ex quo sequit̃ ꝙ abundare:

Abundare qđ sit.

vt ad ꝓpositū sufficit nō ē aliud ꝗ plura alio
essentialr̃ ⁊ q̄ditatiue includere. ¶ Supponit̃

Intellectus scđe diffinitionis drīe.

tertio ꝙ scđa diffinitio est sic intelligenda. dif
ferentia supple generica est vle ꝙ aptū natū
est predicari de plurib⁹ drītibus spē in eo qđ
quale supple essentiale: vt sensibile ꝑdicat̃ de
hoīe: boue: ⁊ leone: in eo quod quale essentia
le. ¶ Et dr̄ notāter gñica: q2 drīa specifica nō
predicat̃ de plurib⁹ drītibus spē: sed solū de
vna: vt rōnale solū predicat̃ de hoīe. Et dr̄ no
tāter in quale essentiale. ad drīam ꝓprij etiā
accñtiū que predicant̃ in quale accidentale.

Intellectus tertie diffinitionis differentie.

¶ Supponit̃ quarto ꝙ tertia diffinitio drīe
in qua dr̄ drīa ē qđ aptū natū est diuidere ea
que sub eodē gñe sunt. debet sic intelligi. drīa
est quod aptū natū est diuidere. i. distinguere
⁊ facere differre ea que sub genere sunt: cuius-
modi sunt species vt rationale diuidit. i. di-
stinguit hominē ab equo: boue: ⁊ leone.

Intellect⁹ quarte diffinitionis differentie.

¶ Sciendū est quarto ꝙ circa textū
incidūt alique parue difficultates. Prīa. quō
intelligit̃ quarta diffinitio drīe i qua dr̄ drīa
est qua differūt ad seinuicem singula. i. singu
le spēs. Pro solutione supponit̃ ꝙ ly singula

Singula in diffinitione capitur duplr̄.

pōt capi duplr̄. vno mō distributiue: ⁊ sic non
capit̃ hic: q2 tūc ipa eēt falsa: q2 nulla est drīa
qua dīnt a seinuicē singula. i. oēs spēs. nā per
rōnale nō differunt bos ⁊ asinus: neq3 bos ⁊
equus. l3 tñ bene ꝑ rōnale differat hō ab om-
ni alia spē. tñ alie spēs nō differūt a seinuice3
neq3 ab hoīe ꝑ rōnale. Alio mō capit̃ ꝑticulr̃
⁊ loco signi ꝑticularis: ⁊ ita capit̃ in textu. ita
ꝙ est sensus. drīa est ꝗ differūt a seinuice3 sin
gula. i. alique spēs. Et aduerte ꝙ quinta diffi

Intellectus quinte diffinitionis differentie.

nitio ꝗ nō est nisi specificatiua tertie vel quar
te d3 sic intelligi. drīa est quod ꝯducit ad esse
rei. i. ꝯstituit spē3. ⁊ est ꝑs ipsius spēi. nā spēs
methaphisice loquendo ꝯstituit̃ ex realitate
generis ⁊ ex realitate drīe ¶ Secunda diffi-
cultas: quō intelligit̃ ꝙ rōnale ⁊ irrōnale di-
uidunt genus cū aliquod genus sit quod nō

Gen⁹ diuidi dupliciter intelligit̃.

h3 ꝑtes. Rñdet̃ ꝙ genus diuidi pōt intelligi
duplr̄. vno mō diffinitione reali ꝗ est in duas
ꝑtes reales sicut lignū diuidit̃ in duas ꝑtes.
⁊ sic nō est intelligendū ꝙ gen⁹ diuidat̃. alio
mō aliqđ dr̄ diuisibile diuisione logicali. Et
sic dico ꝙ gen⁹ bene diuidit̃ ꝑ rōnale ⁊ irrōna
le diuisione logicali. Unde genus diuidi di-

Quid est genus diuidi diuisiōe logicali.

uisione logicali non est aliud ꝗ genus mani
festari a posteriori quo ad eius cōitatem ꝑ ea
ꝗ important vnam partem eoꝝ que importā
tur per genus: vt aīal diuidit̃ ꝑ rōnale ⁊ irrō-
nale. i. aīal manifestatur quo ad ei⁹ cōitatē ⁊
significationem saltem materialem ꝑ rōnale
⁊ irrōnale. Et sic qñ dicit̃ ꝙ rōnale ⁊ irrōnale
diuidunt aīal sic intelligit̃. i. importāt ꝑtem
eoꝝ que importat aīal de significato materi-
ali. vl' sic. rōnale ⁊ irrōnale diuidūt aīal. i. ma
nifestāt a posteriori cōitatem ⁊ significationē
aīalis. ¶ Tertia difficultas quō intelligit̃ ꝙ
drīa adueniens generi ꝯstituit spēm. Rñdet̃

Quomō intelligitur rationale ⁊ irrationale diuidere animal.

ꝙ differentiam constituere spēm pōt intelligi
duplr̄. vno modo ꝙ ꝓducat spēm. ⁊ sic nō est
intelligēdū. Alio mō ꝙ methaphisicaliter cō
ponat spē3: ita ꝙ spēs componat̃ compositio
ne methaphisica ex realitate potentiali gene
ris ⁊ actuali differentie: ⁊ sic intelligitur. etiā
pōt dici ꝙ differentia adueniens generi ꝯsti-
tuit spēm. i. diffinitionē speciei. Et hec de pri-
mo articulo. Quantum ad secundum

Differentia speciem constituere duplr̄ intelligit̃.

¶ Dubitatur primo vtrū secūda dif
finitio differentie sit conuertibilis cū drīa vt
est vnū de qnq3 predicabilib⁹. ¶ Pro cui⁹ so-
lutione supponit̃ primo ꝙ duplex est differen

Drīa duplex est.

tia. s. generica ⁊ specifica. Unde gñica drīa est
ꝗ ꝯstituit genus ⁊ est conuertibilis cum gñe
sicut sēsibile respectu aīalis dr̄ drīa generica.
S3 drīa specifica est ꝗ ꝯstituit spē3 spālissimā.
⁊ est cōuertibilis cū ipa: vt rōnale est drīa spe
cifica: que constituit hoīem ⁊ est cōuertibilis
cum homine.

Gñica differentia qđ est

Specifica differentia qđ est

Supponit̃ scđo ꝙ iste due drīe
non faciunt duo predicabilia sicut genus ⁊
spēs: quia ipsis conuenit vna specialis rō pre
dicādi. s. in quale essentiale. nā tā generica ꝗ
specifica predicat̃ in quale essentiale. ⁊ sic ille
differentie non faciunt nisi vnum predicabile
differentie. ¶ Et si quis dicat. sicut se h3 pre-
dicari in quid de pluribus drītibus specie re-
spectu predicari in qđ de plurib⁹ drītib⁹ nu-
mero: ita se h3 predicari in quale de pluribus
differētib⁹ spē: respectu ꝑdicari in q̄le de pluri
bus differētib⁹ nūero: s3 ꝑdicari in qđ de plu
rib⁹ differētib⁹ spē ꝯstituit ꝑdicabile aliud ab
illo qđ est ꝑdicari in qđ de plurib⁹ drītib⁹ nu
mero: ergo predicari in quale de plurib⁹ differen
tib⁹ spē ꝯstituet vnū predicabile distinctū ab
illo qđ est predicari in quale de plurib⁹ drīti
bus numero. ⁊ sic drīa gñica ⁊ specifica faciēt
duo distincta predicabilia: sicut genus ⁊ spēs.
¶ Rñdet̃ ꝙ genus ⁊ spēs non tantū differūt
ꝑ hoc ꝙ est ꝑdicari de plurib⁹ differentibus
spē ⁊ de pluribus differentib⁹ numero. sed ꝑ
hoc qđ est predicari in qđ. vñ predicari in qđ
ꝯuenit ipis equiuoce: q2 genus predicat ꝑte3
essentie. spēs ꝟo totū: s3 quale essentiale non
ꝯuenit sic equoce differentie generice ⁊ diffe-
rentie specifice: q2 vtraq3 predicat partem for
malem. ideo non est simile. Et si qs dicat. ꝗ

Que est diffinitio differentie vt est vnu3 predicabile.

est ergo diffinitio drīe vt est vnū de qnq3 predica
bilib⁹. dico ꝙ est ista. drīa est qđ aptū natū est
predicari de plurib⁹ in quale eēntiale: ⁊ talis
ꝯuenit tā drīe generice ꝗ specifice. sicut diffi
nitio vlis in qua dr̄ vle est quod aptū natum
est predicari de pluribus ꝯuenit cuilibet vli.
¶ Ex quo sequitur responsio ad dubiu3. scil3
ꝙ diffinitio differētie data a porphirio nō est
ꝯuertibilis cum differentia vt est tertiu3 pre-

dicabile. imo soluȝ diffinit differētiā gñicam. ¶ Et si qs dicat. ista est falsa. rōnale ē differētia: ꝗ dr̃ia nō est pdicabile. añs ꝓȝ: q: dr̃ia est nomen abstractū qd de nullo pōt denoiatiue predicari. Rñdeṫ ꝙ dr̃ia pōt capi dupliciter. vno mō vt est nomē p̄ie intētionis: ⁊ sic ē abstractū de differens. ꝭ sic nō capiṫ hic. alio mō capiṫ vt est nomē scđe intētiōis: ⁊ sic est ꝯcretū sicut alia noīa q̄nqȝ vlium vt genꝰ species. ¶ Et si qs dicat cōcretuȝ debet habere aliqd abstractū: sed dr̃ia nō hȝ: igitur ⁊c. Respōdeo ꝙ abstracta q̄nqȝ vlium supplētur p aliqua cōplexa vt abstractū de gñe suppleṫ p istud ꝯplexū intētio gñis: ⁊ de spē intētio speciei: de differētia intētio dr̃ie. ¶ Sed restat vna parua difficultas. vtruȝ mortale sit dr̃ia hoīs. vt vr̄ dicere porphiriꝰ. Rñdeṫ ꝙ nō ē dr̃ia hoīs necꝫ alicui alteriꝰ. vñ mortale nō dicit nisi aptitudinē ad dissolutiōēȝ ⁊ corruptiōēȝ. idō nō vr̄ esse nisi aptitudo q̄dā. Itē mortale nō ꝯuertitur cū hoīe: igiṫ nō pōt esse dr̃ia hominis.

Utrū duplex acceptio dr̃ie.

Utrum mortale sit differētia hoīs.

¶ Dubitatur scđo vtrū quelibet quiditas cuiuslibet speciei predicamētalis sit cōposita ex duabus realitatibus: puta ex realitate generis ⁊ differētie. Et videtur ꝙ nō. q: nullum simplex potest esse cōpositū ex pluribus saltem ex natura rei distinctis: sed multe sunt spēs simplices sicut sunt spēs angeloruȝ: igr̃. Itē seqreṫ ꝙ q̄ditas spēi id est illd qd denoiat spēs: esset cōpositū pluribus cōpositionibus: ⁊ etiā ꝙ esset plura cōposita. pȝ ꝯña: q: spēs plura genera includit: ⁊ etiam plures differētias. vt hō includit plꝰa genera ⁊ etiā plꝰes differētias. etiam hō est aial. ⁊ aial est q̄d cōpositū ex realitate sui superioris: eꝰ gorꝫ. Itē si species esset composita ex realitate generis ⁊ differētie: sequereṫ ꝙ genus nō posset predicari de spē: q: esset pars spēi. modo pars nunꝙ predicatur de toto. ¶ Pro solutiōe dubij ponuntur aliqu[e] ꝓpositiōes. Pr̃ia. quelibet spēs predicamentalis ꝯtēta sub gñe est cōposita ex realitate potētiali generis ⁊ realitate actuali dr̃ie: siue talis spēs sit suba mal[e]ialis siue imaterialis: siue suba: siue accñs. sic videlicet ꝙ genꝰ ⁊ dr̃ia nō ipoꝛtāt eūdē ꝯceptū obiectualē supple nec formalē. nā intellectus habēs certitudinē de aliquo ⁊ dubitās de oībus terminātibꝰ illud hȝ aliū cōceptū de illo de quo est certus a ꝯceptibus de qbus est dubius: ꝭ intellectꝰ est certꝰ de aliquo qd ē aial. dubitādo vtrū sit rōnale vel irrōnale. igiṫ habebit ꝯceptū aliū de gñe a ꝯceptu dr̃ie. ¶ Ex quo seqtur ꝙ cū spēs includat illa erit cōposita ex ꝑtib. vnde hō cōponiṫ ex rōnalitate⁊ aialitate. ⁊ est idē realr ipis distinctū tñ formalr ⁊ nō sola rōne. ¶ Scđa ꝓpō: spēs intelligibilis speciei formādo duos conceptus. s. generꝭ ⁊ differētie. nō tñ causat duos actꝰ in intellectu ꝭ causat duas noticias habētes duo obiecta ꝓpria distincta. ⁊ b̄ ita distīcta sicut si illa obiecta eēnt due res extra. q: vr̄ illis duabꝰ noticijs quas hȝ intellectꝰ de genere ⁊ dr̃ia correspōdet aliqd in re vel non. si sic habeo ꝓpositū. si nō: ergo erit aliquid precise fictū. qd est falsum. ¶ Ex quo seqtur ꝙ quelibet essentia vna spē q̄ntūcunqȝ si simplex vt albedo. nata est facere duas noticias qbus in re ex natura rei correspōdent duo obiecta. s. obiectū generis et dr̃ie. ideo quelibet talis cōponitur ex talibus duobꝰ obiectis. ⁊ sic talis essentia nata est facere tres conceptus. vnuȝ sibi adequatum ⁊ alios duos sibi inadequatos. ⁊ tota cā huius ē: quia talis essentia est talis essentia. Dicit etiam aristoteles ꝙ oportet diffinitiōnem esse orationē longam. qd non esset si genus ⁊ differētia importarēt eūdem conceptū. Et aduerte ꝙ sicut spēs potest vnica intellectione concipi ita ⁊ genus: q: sicut minus cōmune vnica intellectiōe nūero cōcipiṫ ita et magis cōmune. Aduerte tamen ꝙ genus potest dupliciter concipi. vno modo primo⁊ per se vt est adequās intellectionē alio modo per se: sed nō primo. q̄ñ cōcipitur in inferioribꝰ in qbus ip̄m includitur. primo modo genus est vnus cōceptꝰ numero sui obiectū: sicut sua intellectio. ꝭ scđo modo illi ꝯceptus sunt multum diuersi: sicut inferiora generis. omnes tamē includūt vnū cōceptū numero nō qui sint vnus numero vt ibi cōcipitur: ꝭ tot numero quot sunt in qbꝰ includiṫ: q: non est alia intellectio circa includēs: ⁊ inclusuȝ: ꝭ dicitur habere vnū cōceptū numero. q: talis natꝰ est esse vnus numero q̄ñ primo cōcipiṫ ⁊ indifferens ad oēs alios cōceptus. ¶ Ad rōnes. Ad primā dr̄ ꝙ non est incōueniens simplex esse cōpositū: compositione realitatū. s. realitate generis ⁊ differētie: vel realitate supioris ⁊ realitate ꝯtrahēte illā realitateȝ supioris. ¶ Similiter ad scđaȝ dr̄ ꝙ nō est incōueniēs aliqd esse aliqua formaliter distincta quoꝝ quodlibet est conceptū ex realitate potētialiṫ actuali seu determināte. ¶ Ad aliam dr̄ ꝙ pars in abstracto nō predicaṫ de toto: tñ bene in ꝯcreto: vt aial potest p̄dicari de hoīe: licet aial nō significet nisi partem hoīs: q: nō rōne sui significati precise p̄dicaṫ de hoīe: sed ꝓpter modū significādi cū sit cōcretū. vnde licet cōcretū ⁊ abstractū idē significēt de significato formali: tñ cōcretū pōt predicari de aliquo de q̄ nō p̄dicaṫ abstractū. ⁊ hoc est: quia cōcretū ꝓpter suū modū p̄dicandi semp dat intelligere totū in quo ē illa pars. vel in quo significatuȝ formale includiṫ. vt caput⁊ capitatū idē significāt. tñ capitatū ꝓpter modū p̄dicādi dat intelligere totū: ⁊ supponit p toto. q̄d tñ est capitatū nisi habēs caput: ⁊ oculatū nisi habēs oculū: ⁊ aial nisi habēs sensuȝ: ⁊ rationale nisi habens aīam rationalem.

An q̄libȝ quiditas spēi p̄dicamental[is] ꝯponatur ex duabꝰ realitatibus.

Propositiones de dubio p̄dicto.

Genꝰ dupliciṫ cōcipi pōt.

¶ Dubitaṫ tertio vtrū differentia sit species. Pro cuius solutiōe supponitur p̄mo ꝙ differētia potest capi dupliciter. vno modo scđe intētionaliter: ⁊ sic dico ꝙ differētia est species vniuersalis. tamē in ordine ad fundamentū cui attribuiṫ est accidēs rōnis: potens

An dr̃ia sit spēs.

Dr̃ia dupliṫ capiṫ.

facere predicabile accidentis. Alio modo capitur pro denolato: puta pro realitate diuidente genus et constituente speciem: et faciente differre speciem a quolibet alio: cuiusmodi est rationale. Et de tali dubium est an sit species. Pro quo supponitur secundo quod duplex est species scilicet subiicibilis et predicabilis. subiicibilis que ponitur directe pro aliquo determinato genere cuiusmodi est homo. et de tali intelligebat dubium precedens: puta quod talis componitur ex duabus realitatibus scilicet ex realitate generis et differentie. et isto modo differentia non potest esse species: cum non ponatur sub determinato genere: neque componitur ex duabus realitatibus: sed importat conceptum simpliciter simplicem. sed predicabilis est que de pluribus numero differentibus in quid predicatur siue ponatur sub determinato genere siue non. et isto modo materia et forma dicuntur species: nam materia predicatur de hac materia et de hac: sicut anima predicatur de hac anima et de illa: et tamen non ponuntur sub aliquo genere. et isto modo posset dici quod differentia esset species predicabilis. vt rationale quod predicatur de hoc rationali et hoc rationali. ¶ Quantum ad tertium articulum sit conclusio risalis ad quesitum. Diuisiones et diffinitiones dicte sunt in textu sufficienter assignate: vt patet in textu. ¶ Ad rationes similiter patet solutio in primo articulo in quo sunt solute ille rationes. Textus.

Species duplex est.

¶ Proprium vero quadrifariam diuidunt. nam et id quod soli alicui speciei accidit: sed non omni proprium dicitur: vt homini medicum esse vel geometrem. et quod omni accidit sed non soli quemadmodum homini esse bipedem. Et quod soli et omni et aliquando vt homini in senectute canescere. Quartum vero in quo et omni et soli et semper quemadmodum homini esse risibile.

Proprii quadruplex diuisio.

Istud est quartum capitulum huius tractatus in quo porphirius determinat de quarto predicabili scilicet de proprio quod predicatur in quale accidentale per se. Et primo ponit multiplicitatem eius dicens quod proprium dicitur quattuor modis. ¶ Primo dicitur proprium quod conuenit soli speciei et non omni indiuiduo illius speciei: vt esse medicum inest homini et non omni. ¶ Secundo modo dicitur proprium quod inest omni indiuiduo alicuius speciei: sed non soli speciei: vt esse bipedem inest omni homini: sed non soli: quia conuenit auibus. ¶ Tertio modo dicitur proprium quod inest soli speciei et omni indiuiduo supple complexionato correcto sub illa specie: sed non semper: vt canescere respectu hominis cui solum conuenit in senectute. ¶ Quarto modo dicitur proprium quod inest omni soli et semper. vt risibile inest omni homini. et hynnibile equo ¶ Deinde remouet dubium quod cum non semper homo rideat non videtur quod sit semper risibilis. Ad hoc respondet quod homo non dicitur semper risibilis: quia semper actu rideat. sed quia semper est aptus natus ad ridendum. Aptitudo enim ad ridendum naturale est homini: et hinnibile equo. ¶ Consequenter elicit modum proprii quod est predicabile ab aliis distinctum: dicens quod sola propria

Quadruplex proprii acceptio.

Homo est risibilis quando intelligitur. Proprium quod proprie dicitur esse.

quarto modo sunt proprie propria. quia illa solum conuertuntur cum illis quorum sunt propria: vt hinnibile respectu equi. quicquid enim est hinnibile: est equus et econtra. ¶ Sequitur textus.

¶ Accidens vero est quod adest et abest preter subiecti corruptionem. diuiditur autem in duo. in separabile et in inseparabile.

Quid est accidens. Accidentis diuisio.

¶ Istud est quintum capitulum huius tractatus in quo porphirius determinat de quinto predicabili quod est accidens: ipsum sic diffiniens. Accidens est quod adest et abest subiecto preter subiecti corruptionem: vt album. nigrum. Deinde diuidit ipsum dicens quod accidens diuiditur in duo. scilicet in separabile et in inseparabile. nam quia dormire est accidens separabile: sed nigrum esse accidit inseparabiliter coruo et ethiopi. ¶ Consequenter remouet dubium: quia dicit quod accidens adest et abest: nunc autem dicit quod nigrum esse accidit coruo et ethiopi. ideo videtur sibi contradicere. Soluit dicens quod coruus potest intelligi albus et ethiops nitens candore: preter subiecti corruptionem. ¶ Consequenter ponit duas alias diffinitiones accidentis. ¶ Prima est. accidens est quod contingit eidem inesse et non inesse. ¶ Secunda. accidens est quod nec est genus: nec species: nec differentia: nec proprium. semper autem est in subiecto subsistens. Finaliter recapitulat omnia dicta de quinque vniuersalibus dicens quod determinatis omnibus que dicta sunt. scilicet de genere: specie: differentia: proprio: et accidente. Deinde dicendum est de his que sunt communia ad ipsa quinque vniuersalia: puta de communitatibus ipsorum etc.

Accidens dupliciter diffinitur.

¶ Queritur vtrum proprium et accidens sint predicabilia ab aliis et a seinuicem distincta et a porphirio sufficienter determinata. ¶ Arguitur primo contra primam partem. quia proprium et accidens non sunt predicabilia: igitur non sunt predicabilia ab aliis nec a seinuicem distincta. Prima pars antecedentis patet: quia omne predicabile est commune: proprium non est commune: igitur. Secunda pars antecedentis patet: quia hoc album et hoc nigrum sunt accidentia: et tamen non sunt predicabilia. cum non possint de pluribus predicari. ¶ Secundo sic. omne proprium est accidens: ergo proprium et accidens non distinguuntur. Antecedens probatur quadrupliciter. primo. quia omne proprium est in secunda specie qualitatis: igitur. Secundo. quia proprium est substantia vel accidens: sed non est substantia: cum habeat esse in subiecto: igitur. Tertio. quia in diffinitione proprii ponitur accidens scilicet conuenit: igitur. Quarto: quia proprii et accidentis sunt eadem subiicibilia: igitur. ¶ Tertio sic. diffinitio proprii conuenit aliis a diffinito: et non conuenit omni contento sub diffinito: igitur non est sufficiens. Prima pars antecedentis patet: quia conuenit colori seu colorato respectu corporis. nam omne corpus est coloratum: et solum corpus est coloratum et semper: igitur etc. Secunda pars patet: quia passiones conuertibiles cum ente: et etiam conuertibiles cum substantia sunt propria. et tamen non accidunt soli speciei: sed pluribus: igitur. ¶ Quarto sic. diffinitio accidentis non conuenit omni accidenti nec soli: igitur non est bona. prima pars patet: quia non conuenit combustioni

An proprium et accidens sint predicabilia a se et ab aliis distincta.

et morti q̄ sunt accntia cū nō possint adesse et abesse; preter subi corruptionē. scda pars ptz: q̄ ꝯuenit forme subali: cū ipa possit adesse et abesse preter subi corruptionē. ¶ Q: isto sic. p nullā diffinitionē accntis diffinit̃ aīis in rōne predicabilis. nec silr ppriū: igr̃ ille diffinitiones non sunt bone. aīis patet: quia in nulla illar ponitur aliquid denotās predicationem. ¶ Item secunda diffinitio accntis dat per ꝯdictionem: et tertia p negationē: igr̃ non sunt bone. ¶ In oppositū ē porphi. in textu. In qōne sicut in alijs erunt tres articuli.

¶ Quātū ad primū sciēdū est primo q̄ p declaratione modoꝝ ppriȷ supponit̃ primo q̄ phūs in. i. lib. thopicorum tñ assignat tres modos ppriȷ. s. ppriū ad aliqd sub quo cōprehēdit duos primos modos. et ppriū qñ sub quo cōprehendit tertiū modū. et ppriū simplr̃ sub quo cōprehendit quartū modum.

Triplex modus proprij assignat̃ a pho.

¶ Supponit̃ scdo q̄ ee medicū in primo mō ppriȷ dicit actū: et nō aptitudinē: qz esse medicū sm aptitudinē ꝯuenit ol hol. etiā accipit̃ esse medicū p habēte medicinā p studiū et labores et nō p infusionē: sed esse bipedē in scdo mō dicit aptitudinē et nō actū: qz actu hr̃e duos pedes nō ꝯuenit ol hol: sed bene apto nato hr̃e duos pedes. et canescere i tertio mō in senectute dicit actū et nō aptitudinē: qz tunc est ppriū quarto mō. ¶ Et si qs dicat: ḡ tunc nō ꝯueniret ol hol et soli cū multi sint hoīes q̄ nō senescūt. Rñdet̃ q̄ nō ꝯuenit ol hol simplr̃. i. sub qualibet dīa tpis: sz cū determinatione inportante certū tpus. s. tpus senectutis: vt causescere ꝯuēit ol hol in senectute seu senescenti et bene complexionato. ¶ Causat̃ eñ canicies qñ calor nō pt ꝯsumere humores frigidos et putrefactos pp̄ter nimiā frigiditatē extitem in illo. Et lz alia alalia ab hoīe dicant̃ grisescere: non tamen dicunt̃ canescere: sed ppriū quarto mō importat aptitudinē. ridere eñ est ppriū primo mō hol: qz cōueniat soli et nō ol: cum multi sint hoīes nō ridētes. ops ḡ q̄ dicat aptitudinē: iō dicit porphirius q̄ lz multi hoīes non rideant tñ ols hō apt⁹ natus est ridere. ¶ Ex olb⁹ istis sequit̃ q̄ modi proprij sunt sufficienter assignati a porphirio. quia complectūt̃ modos ppriȷ: quos ponit Aristo. in. i. thopicorum.

Proprij acceptiones.

¶ Sciēdū est scdo q̄ ppriū pōt esse nomen prime intentionis. et sic importat aliquā pprietatē rei. queadmodū dicim⁹ q̄ male loqui est ppriū petro. et sic nō est hic ad ppositū. alio mō accipit̃ vt est nomen secunde intentionis et hoc duplr̃. vno mō large p intentione scda attributa alicui pprie passioni siue illa passio sit limitata siue trāscendens et sic nō est spēs vlis: qz spēs vniuersalis nō attribuitur nisi rebus cognitis limitatis. alio modo accipit̃ pprie et stricte vt importat scdā intentionem attributā passioni pprie limitate et sic est species vniuersalis. et de isto est hic ad ppositū. ita q̄ ppriū vt est spēs vlis attribuit̃ pprijs passionib⁹ limitat̃. cuiusmodi est risibile: sensibile: flebile. ita q̄ quelibet passio limitata dī esse ppriū p denotato. Et aduerte q̄ sicut est duplex dīa. s. generica et specifica: ita duplex est ppriū scz genericū qd ꝯuertit̃ cū genere: et sensibile cū alali. et specificū qd ꝯuertit̃ cū specie vt risibile cum hoīe. Et eodē mō dicendū est de ipis respectu vlis sic dictū ē de dīa gnicat̃ specifica. ¶ Et si qs querat vtrū diffinitio proprij data a porphirio detur de proprio in ratione predicabilis. Respondetur q̄ non: sed magis in ratione pprij vel predicati: vt videbitur in thopicis: sz in ratione predicabilis debet sic diffiniri. proprium est quod predicatur in quale accidētale per se secundo modo. vel intransmutabiliter: quia nō potest vere negari de suis subiicibilibus. et conformiter posset diffiniri proprium genericum et specificum sicut differentia generica et specifica.

Duplex ē ppriuz.

An diffinitio pro priȷ det̃ i rōne predicabilis

Proprij diffinitio in ratiōe predicabilis.

¶ Sciēdū est tertio q̄ circa predicta incidūt alique difficultates. Prima. quomō risibile sit predicabile proprij cū non predicetur de pluribus immediate: qz risibile predicatur de sorte et platone mediante homine. ¶ Respondetur ad hoc duplr̃. primo q̄ non est de rōne pdicabilis q̄ predicet̃ immediate de pluribus: sed q̄ solum predicetur de pluribus siue mediate siue immediate cum nullus tale ponat̃ in eius diffinitione. Alio mō pōt dici q̄ aliquid dicitur predicari de aliquibus immediate duplr̃. vno mō immediatione medij predicādi sic videlicet q̄ inter ipsum et sua subiicibilia nihil mediet qd habeat talez modum predicandi respectu illoꝝ subiicibilium. et sic risibile dicit̃ predicari immediate de petro et guillermo: qz nihil est inter ipm et petrū et guillermū quod habeat talē modū predicādi: scz in quale accñtale et intrāsmutabiliter. Alio modo immediatione cause vel subi: et sic nō predicatur immediate: sed talis medietas non impedit aliquid esse predicabile proprie sumptum. Et si quis dicat proprium debet predicari conuertibiliter de suis subiicibilibus: sed risibile non predicatur conuertibiliter de petro et iohanne: igr̃ etc. ¶ Rñdetur q̄ nō oportet ppriū in rōne predicabilis predicari de suis subiicibilib⁹ ꝯuertibiliter: sz bene in rōne ppriȷ. ¶ Aduerte vlteri⁹ q̄ risibilis pōt capi duplr̃. vno modo vt idē est q̄ potēs ridere. et sic proprie nō est ppria passio hominis cū conueniat alijs ab homine: qz ista cōmuniter conceditur populus est risibilis. et tñ ppl̄us non est hō. alio mō accipitur vt idē est q̄ alal potens vel aptum natum ridere. et sic passio hoīs conuertit̃ cum hoīe. et hoc siue sit terminus ampliatus siue non.

Risibile quō dicit̃ predicabile ppriȷ.

Risibilis acceptiones.

¶ Sciēdū ē qrto q̄ p declaratōe diffinitionū accidentis. ¶ Supponit̃ primo q̄ accidens aliqñ est nomē pme intēnonis va-

Accepto accntis est duplex.

lēs tātū sicut inherēs. ꝛ sic est in determinato genere. s. actionis vel passionis. qꝺ predicat̄ denolatiue de nouē predicamentis puta de q̄titate qualitate: vt ista est mere denoīatiua q̄titas est accn̄s. albedo est accn̄s. ꝛ tales valet tm̄ sicut albedo est inherens. alio mō vt est termin⁹ scꝺe intentionis importans scꝺaꝫ intentionē que attribuit̄ alicui qꝺ sine implicatione pōt separari ꝛ negari de subō. ꝛ sic est hic ad ꝓpositū. ¶ Supponit scꝺo ꝙ adesse et abesse in diffinitione accn̄tis pn̄t capi duplr̄. vno mō phisicalr̄. ꝛ tūc abest idē ē ꝙ separi ꝛ adest idē est ꝙ inherere ꝛ sic nō capit̄ hic. nisi caperet̄ accn̄s ṗme intentionalr̄. ꝛ sic esset sensus accn̄s est forma q̄ pōt inherere ꝛ nō inherere subō. alio modo capitur logicalr̄: ꝛ tunc adest idem est ꝙ affirmari ꝛ abest idem est ꝙ negari. ꝛ sic capit̄ h̄. ita ꝙ ē sensus. accn̄s est vl̄e qꝺ adest ꝛ abest subō. i. sine implicatione pōt affirmari ꝛ negari de subō preter subi corruptionē. i. sine repugnantia subi vel subō nō designāte suppōnē. i. dato ꝙ subm̄ supponat sicut pri⁹ ante separationē accn̄tꝫ suppōebat. Et siq̄s dicat. si ista diffinitio esset bona seq̄ret ꝙ nullū accn̄s esset inseparabile cū qꝺlibet sine implicatione pōt separari. i. negari a subō. R̄ndet̄ negādo ꝯn̄am ꝛ rō est: q̄ accn̄s non d̄r inseparabile quia non possit simplr̄ abesse seu separari vel negari de subō: sed q̄ naturalr̄ ꝛ ſm cōem cursum nature nō pōt vere negari ꝛ separari a subō. silr̄ dꝫ intelligi scꝺa diffinitio accn̄tis. Sꝫ de tertia d̄r ꝙ nō datur ꝑ purā negationē cū talis negatio presupponat affirmationem. s. vl̄e ita ꝙ est sensus. accidens est vl̄e qꝺ nec est genus: spēs: differētia: nec ꝓpriū. Et silr̄ dꝫ dici de multis alijs diffinitionib⁹ in quib⁹ pōit̄ negatio: puta ꝙ tales negationes presupponunt positiuū. Ex oib⁹ istis diffinitionib⁹ pōt elici diffinitio accn̄tis in rōne predicabilis sic. Accidens est qꝺ accidentaliter ꝛ transmutabiliter predicatur de pluribus: vt albū nigrū. Ex q̄ sequit̄ ꝙ multa sunt q̄ dicunt̄ accidentia q̄ nō faciūt vl̄e accidentis: vt hoc album hoc nigrū. Et hec de primo articulo. Quantum ad secundum

Adesse ꝛ abesse in accidētis diffinitione acceptiones.

Accn̄tis in ratiōe predicabilis diffinitio.

¶ Dubitatur primo vtrū aliqꝺ accidens sit separabile ꝛ aliqꝺ inseparabile. Pro solutione supponit̄ ꝙ aliquod accidens dicit̄ posse separari a subiecto dupliciter. vno mō ꝙ possit esse ꝛ existere sine subiecto: sic videlꝫ ꝙ ex̄ït ꝛ nō sit in subō. tūc dico ꝙ nullū accidēs siue absolutū siue respectiuum pōt separari a subō naturalr̄ neq̄ faciliter neq̄ difficiliter. vn̄ nullū est ens creatū qꝺ possit facere aliqꝺ accn̄s sine subō. Dico scꝺo ꝙ oē accidens absolutū pōt sic separari a subiecto ꝑ potentiaꝫ diuinam. nam deus pōt facere ꝙ quodcunq̄ accidens absolutū esset ꝛ existeret sine subō. ꝛ dicitur notanter absolutum: q̄ deus non pōt sic separare accidens respectiuum saltēꝫ a suo fundamento vt non posset deus separare paternitatē a petro ip̄a remanēte. neq̄ similiter dinē ab albedine. ꝛ hoc est propter dependentiam vel exigentiam qua n̄ hꝫ accn̄s respectiuum ad suum fundamentum: vel propter idētitatem realem quā hꝫ cum actuali inherentia. alio mō accn̄s potest separari a subiecto: q̄ pōt destrui subiecto remanente vel saltem subm̄ pōt esse sine eo. ꝛ sic dico ꝙ multa sunt accidentia separabilia per naturam: q̄ agēs naturale potest multa accidentia destruere subiecto: vl̄ subiectis coꝝ remanētibus: ꝛ sic capitur separabile in diuisione accn̄tis. Dico tertio ꝙ deus pōt sic separare omne accn̄s realiter distinctū a subiecto vel fundamento siue sit absolutum siue respectiuum: vt potest deus sic separare paternitatem a petro ꝙ corrumpendo filium petri corrumpit paternitatem ipsius petri. ¶ Supponitur secundo ꝙ accn̄s d̄r etiaꝫ inseparabile duplr̄. vno mō: q̄ non pōt existere sine subiecto vl̄ fundamēto: ꝛ sic omne accn̄s d̄r inseparabile quo ad potentiā naturalē: q̄ nullū est agens naturale vel creatū qꝺ possit facere accidens existere sine subiecto. tn̄ quo ad potentiā supnaturaleꝫ solū accidentia respectiua dn̄r inseparabilia saltē a suo fundamento: q̄ de⁹ nō pōt sic ea separare a fundamento. alio mō d̄r inseꝑabile: q̄ non pōt destrui subiecto remanēte: ꝛ sic dico ꝙ naturaliter ꝛ ſm cōeꝫ cursum nature aliqua sunt inseparabilia: vt nigredo corui: albedo cigni. q̄ ſm cōem cursum nature nō possūt sic separari a subiecto: sed quo ad potentiam supnaturalem nullum est accidēs siue absolutum siue respectiuum distinctuꝫ a subiecto vel a fundamento quod dicatur sic inseparabile: pōt tn̄ accn̄s separari a subiecto vel non separari: capiendo separari: vel inseparari logicaliter. vn̄ illꝺ d̄r separari logicaliter quod sine ꝯdictione pōt vere negari de subō. Sed illud d̄r inseparabile a subiecto qꝺ vere non pōt negari de subiecto ſm cōem cursum nature. ꝛ sic aliqua sunt īseparabilia: vl̄ q̄ simplr̄ non possunt negari de subiecto per quācunq̄ potentiam: ꝛ sic nulla sunt inseparabilia.

An sit aliqꝺ accidēs separabile ꝛ aliud inseparabile.

Accn̄s posse separari a subiecto dupliciter intelligitur.

Accidēs dicitur inseparabile duplr̄.

Quid dicitur separari logicaliter.

Quid dicatur inseparabile a subō.

¶ Dubitatur secundo vtrū inherētia distinguat̄ realiter ab accidente. Pro cui⁹ solutione supponit̄ ꝙ accidens vt est nomē prime intentionis pōt capi duplr̄. vno mō ꝑ ꝑ se signato: ꝛ sic idē ē ꝙ inherēs. ꝛ sic nō q̄rit q̄stio: q̄ tūc accn̄s est ip̄mmet īherēs: ꝛ accn̄talitas est ip̄amet inherētia. Alio mō capit̄ ꝑ denominato. i. ꝑ illo qꝺ denoīat̄ accn̄s cmōi est q̄titas qualitas: ꝛ sic de alijs. ꝛ ꝓ isto est h̄ ad ꝓpositū. ita ꝙ dubiū nō vult nisi vtrū inherētia qua albedo vl̄ nigredo vel aliquod aliud accn̄s d̄r inherere sit res distincta ab ip̄a albedine vel nigredine. ¶ Supponit̄ secundo ꝙ inherentia qua aliquod accidens dicit̄ inherere subō vel fundamento est duplex. s. actualis vna accidēs actualiter dicit̄ inherere suo subiecto. ꝛ de tali ponunt̄ alique ꝓpositiōes. Prima. inherentia actualis qua accidēs absolutuꝫ actualr̄ d̄r inherere subiecto est realiter

An inherentia distingnat̄ realiter ab accidēte.

Accn̄s ṗme intentionis capitur dupliciter.

Inherentia est duplex.

distincta ab illo accidēte absoluto: vt inherē tia qua albedo actualiter dr̄ inherere subō di stinguitur realr̄ ab albedine: qr talis albedo p̄ potētiā diuinā pōt eē sine tali inherētia: vt p3 in sacramēto altaris vbi est sine inherentia actuali ad subiectum. Scda ppositio. inherētia actualis q̄ aliqd accns respectiuum dr̄ actualiter inherere suo fundamēto est eadem realr̄ cū tali accidēte respectiuo vt inherētia q̄ paternitas inheret sorti ē eadē realr̄ ipi paternitati. ideo īplicat paternitatē esse ꝛ nō actualiter inherere. ¶ Ex quo seqtur q̄ cū q̄libet ī herētia sit accidēs respectiuū ipa nō inheret alia inherētia: sed ipamet inheret. Seqt̄ scdo q̄ q̄libet relatio ī creaturis ē suamet accidentalitas vel īherētia ad suū fundamētū: vt silitudo vel paternitas ē semetipa īherētia: alia est inherētia aptitudinalis per quā accns dr̄ aptū natū īherere vel accidere: ꝛ dr̄ tali dico q̄ ois īherētia aptitudīalis ē eadē realr̄ illi cui⁹ ē īherētia: vt īherētia: q̄ albedo nata ē īherere subō ē eadē realr̄ ipi albedini ꝛ silr̄ dr̄ d̄ alijs.

¶ Dubitat̄ tertio vtrū ppria passio distinguat̄ realr̄ ab illo cui⁹ ē passio. Pro cui⁹ solutōe supponit̄ pmo q̄ duplices sunt passiones. q̄dā sūt disiūcte q̄ cōponūt̄ ex duob⁹ cū piunctione disiūctiua: vt necessariū vel ptingens respectu entis: vt omē ens est ptingens vel necessariū: ꝛ de talib⁹ nō q̄rit dubiū. alie sunt simplices q̄ nō ipoztātur p disiūctiōe3: s3 p terminū simplicē vel p aliqd supplēs. vt risibile flebile. ꝛ sic de alijs. ꝛ iste sūt mltiplices. quedā sunt trāscēdētes ꝛ puertunt̄ cū ente vt vnū bonū verū. q̄dā sūt limitate ꝛc ꝛ iste sunt adhuc multiplices. q̄dā puertunt̄ cū gn̄e gn̄alissimo vt susceptibile ptrarioꝝ respectu substātie. quedā puertunt̄ cū gn̄e subalterno: vt sensibile cū aīali. ꝛ q̄dā cū spē spālissima vt risibile cū hoīe ꝛ de talib⁹ solū est hic ad ppositū. ¶ Supponit̄ tertio q̄ passio simplex non est aliud q̄ aptitudo seu respect⁹ aptitudinalis ad aliqd: vt risibile formaliter nō ipoztat nisi aptitudinē seu respectū aptitudīalē ad risū: ꝛ silr̄ dicat̄ de oīb⁹ alijs passionib⁹. ¶ Aduerte tn̄ q̄ passio aliqñ accipit̄ p accnte naturaliter ꝛ extrinsece pnte cōplexionē vel naturā alicui⁹: quēadmodū dicimus q̄ frigiditas est passio aque: ꝛ caliditas est passio ignis. s3 de talib⁹ nō querit dubiū. ¶ Istis suppositis dr̄ pmo q̄ q̄libet ppria passio simplex ꝛ pprie dicta est eadē realr̄ cū illo cui⁹ ē passio l3 tamē formaliter distinguat̄. Scdo dr̄ q̄libet ppria passio simplex pprie dicta est in eode3 pdicamēto cū illo cui⁹ est passio saltē reductiue: vt risibile est in illo pdicamento cui⁹ est hō: s3 vt magis appareat pbat̄ pmū dictū. Pmo sic. aliq̄ ppa passio ē eadē realr̄ cū suo subō ergo oīs: qr eadē ratio videt̄ esse de vna ꝛ de oīb⁹. añs p3: qr vnū qd est ppria passio entis ē idē realiter enti: vt vult Aristoteles q̄rto methaphisice. Scdo sic. illō qd scit necessario inesse alicui subō. ita q̄ oppositum eius inesse sit de

An ppa passio distiguatur realr̄ ab absoluto cuius est passio.

Duplices sūt passiones.

Passio simplex quid sit.

subiecto implicat. est idē realiter illi: sed q̄libz ppria passio scitur necessario inesse suo subiecto sic q̄ implicat cōtradictionem oppositum sibi inesse: igitur. mioz pbatur: quia si ppria passio non sciretur necessario inesse suo suboz sequeretur q̄ cōclusio demōstrabilis esset cōtingens ꝛ q̄ sciētia esset de ptingētibus: igit̄. Sed ptra illud pmū dictum arguitur: omē qd scitur inesse alicui p aliqd medium distinguitur realiter ab eo de quo scitur: sed ppria passio scitur inesse suo subiecto p medium. i. per diffinitione3 subiecti: igitur. maioz patet: qr aliās idē sciretur esse in seipso ꝛ de seipso. Scdo sic. ois causa realiter distinguitur a suo effectu: sed subiectum est causa sue passionis: igitur. ¶ Tertio sic. quicquid est in aliquo instāti in quo non est aliud est distinctum realiter ab eo: sed subiectum est in aliquo pzioꝛi instāti nature in quo nō est sua ppria passio: igit̄. Quarto sic. quicquid potest a nobis intelligi a deo potest produci: sed subiectum potest intelligi sine sua passione: igit̄ deus pōt producere subiectum sine passione. ¶ Ad istas rationes respondetur pmo ad pmā negando maiorem: ꝛ ad pbatione dr̄ q̄ non est incōueniens ide3 realiter distinctū tn̄ formaliter sciri de seipso. Ad scdam dr̄ q̄ l3 subiectum sit cā passionis inesse cognito nō tamē in esse reali. Ad tertiam dr̄ negando maioze3: qr esse pri⁹ natura alio non est aliud q̄ ab illo nō cōuerti subsistendi consequētia: vel qr illi q̄tū est de se non repugnat esse sine illo posterioꝛi. vñ homini q̄tum est de se nō repugnat esse sine risibili: tamē simpliciter sibi repugnat ppter idētitatem realem quā h3 cum illo posterioꝛi puta cum propria passione. Et si quis querat an homo in illo pmo instāti seu pzioꝛi nature in quo precedit risibilitate3 sit risibilis vel nō. Respōdeo q̄ in illo instāti nō est risibilis neq̄ nō risibilis. Et si qs dicat: ergo duo cōtradictoria vere negabūtur de aliquo. Respōdeo q̄ l3 duo contradictoria absolute sumpta non possint vere negari de aliq̄: tn̄ bn̄ sumpta cū aliquibus determinationib⁹: vt cum ista determinatiōe in pmo instāti q̄ditatiue p se pmo modo. Ad quartā dr̄ q̄ maioz est simpliciter falsa. nā intellect⁹ noster pōt aliqua intelligere q̄ deus nō potest pducere: cuiusmodi sunt impossibilia. Et hec de scdo articulo.

¶ Quātū ad tertiū sit cōclusio respōsalis. propriū ꝛ accidēs sunt predicabilia ab inuicem distincta sufficienter diffinita et assignata a porphirio: vt patet i pmo articulo. ¶ Ad rationes. Ad pmam dicitur negādo antecedens p vtraq̄ parte. ꝛ ad probatione3 pme partis dicitur q̄ proprium bene est pprium respectu speciei cū qua cōuertitur. est tn̄ cōe respectu suoꝝ subiectiuoꝝ. vel pōt dici q̄ pprium aliquādo capit̄ p singulari: ꝛ sic pprium nō esset cōmune. Ad secundā ptem dicitur q̄ licet accidēs singulare sicut hoc album nō sit pdicabile: tamē bene accidens cōiune

Cōclusio respōsalis de pro et accidēti.

ꝯcretiue designatū. Ad scdam dr̄ negādo antecedēs. Ad ꝓbatiões dico pmo ꝙ ꝓpriū est bñ accñs ꝑ se: ꝫ nō accñs ꝑ accñs. Dico etiā ꝙ non oē est in scda spē q̄litatis. Dico tertio ꝙ nō est substātia formaliter. Dico quarto ꝙ in diffinitione ꝓprij ponitur accidens large captum ⁊ nō spāliter. Dico quinto ꝙ ꝫ ꝓprij et accidētis sint eadem subijcibilia. tamē ꝓpter hoc nō seq̄tur q̄n non sint distincta vniuersalia cum vlia non distinguātur ex parte subijcibilium. ¶ Ad tertiam negaꝛ añs ꝑ vtraq̄ sui parte. Ad primam ꝓbationē dico ꝙ hoc non sufficit sed requiritur ꝙ ꝑ se sibi ꝯueniat ⁊ intransmutabiliter. Et ad scdam ꝓbationē dr̄ ꝙ sicut ens non est ꝑdicabile ꝓprie dictuꝫ neq̄ eius passiones. ¶ Ad quarta dr̄ negando añs. Ad pmā ꝓbationeꝫ patet solutio ex dictis. Ad scdam ꝓbationē negaꝛ añs: nam in diffinitiōe accñtis subiectū debet accipi ꝑ ente cōpleto ⁊ perfecto cuiusmodi non est materia. Etiam forma non inest materie oīmode sicut accidens subo. ¶ Ad quintam patet solutio i p̄rio articlo. ¶ Seq̄tur text⁹.

Commune q̄dē est oībus de plurib⁹ ꝑdicari: sed gen⁹ q̄dem de speciebus et indiuiduis: et drīa silr̄. spēs aūt et de his que sub ipsa sunt indiuiduis.

Cōuenientia ⁊ differētia q̄nq̄ ꝑdicabilium.

Iste est scdˢ tractat⁹ hui⁹ libri in quo porphirius ponit cōueniētias ⁊ differētias quinq̄ predicabiliū adinuicē. Et diuiditur iste tractatus in q̄tuor capl'a. in pmo ponit vnam cōuenientiā gnālem q̄nq̄ vlium dicens ꝙ cōmune est q̄nq̄ vlibus de plurib⁹ i. de multis ꝑdicari ꝗuis genus de magis multis predicetur. hāc cōclusionē ꝓbat inductione ⁊ exemplo. inductiue sic: quia genus de spēbus ⁊ de indiuiduis earuꝫ ꝑdicatur. Silr̄ ⁊ differētia. spēs autem de indiuiduis que sunt sub ipsa. proprium ꝟo de spē cuius est ꝓpriū ⁊ de oībus eius indiuiduis. ⁊ accñs de spēbus ⁊ indiuiduis. exemplo ꝓbat: nā aīal qd̄ est gen⁹ de equis et de bobus q̄ sunt species ꝑdicaꝛ et de hoc equo ⁊ de hoc boue q̄ sunt īdiuidua. irrōnale etiam qd̄ est differētia ꝑdicatur de equis ⁊ bobus ⁊ de his que sunt particulares equi ⁊ boues: homo qui est spēs de ꝑticularib⁹ hoībus ꝑdicatur. ⁊ risibile qd̄ est ꝓpriū de hoīe ⁊ de ꝑticularib⁹ hoīb⁹ ꝑdicaꝛ: ꝫ nigrū qd̄ est accidēs insepabile corui de spē coruoꝝ ⁊ de ꝑticularib⁹ coruis ꝑdicaꝛ. mouere aūt qd̄ est accidēs sepabile de hoīe ⁊ equo predicatur. vñ accidēs ꝑdicatur tam de spēbus q̄ȝ de indiuiduis: ꝫ primo et principaliter de indiuiduis. scdo de spēbus q̄ ꝯtinet indiuidua cuius oppositū est de ꝓprio.

Tractat⁹ diuisio.

¶ Seq̄tur textus.

Gñis cōparatio ad alia ꝑdicabilia

¶ Cōmune est autē generi ⁊ drīe ꝯtinētia spērū: ꝯtinet. eñ ⁊ differētia species ⁊ si non omnes quot genera.

Istud est secūdū capitulū huius tractat⁹ in quo ꝯparat genus ad alia ꝑdicabilia penes cōuenientias ⁊ drīas, ⁊ diuidiꝛ i nouē ptes. in prima cōparat gen⁹ ad drīaꝫ penes ꝯueniētias ponēs tres ꝯueniētias gñis ⁊ drīe. q̄ꝝ pma ē. tā gen⁹ q̄ȝ drīa ꝯtinēt plēs spēs ꝫ gen⁹ plures cōtineat q̄ȝ drīa ei⁹ diuisiua: vt rōnale nō cōtinet irrōnale q̄ tñ ꝯtinet aīal qd̄ ē gen⁹. ¶ Scda ꝯueniētia. sicut q̄cūq̄ ꝑdicāꝛ d̄ gñe: vt gen⁹ supple ꝑ se et eēntialr̄ etiā ꝑdicanꝛ de spēbus q̄ sunt sub gñe. ita etiā quecūq̄ ꝑdicātur de drīa vt drīa etiā ꝑdicāꝛ de oīb⁹ cōtētis sub ea: vt substātia corp⁹: corp⁹ aīatū nō soluꝫ predicanꝛ de aīali: ꝫ etiā de spēbus ei⁹: ⁊ de īdiuiduis specieꝝ. silr̄ vti rōne predicaꝛ de rōnali. etiā predicaꝛ de spēbus cōtentis sub rōnali. vnde predicari de gñe inq̄ȝtū gen⁹. et de drīa inq̄ȝtū drīa est predicari essentialr̄ et ꝑ se de gñe ⁊ drīa. ¶ Tertia ꝯueniētia. sicut interēpto gñe destruunꝛ oēs spēs q̄ sub ipo sunt: sic drīa destructa: destruūtur oīa sua īferiora. vt non sit aīal nō est equus neq̄ hō. ita si non sit rōnale nō erit aīal qd̄ vtitur ratione. Et ꝑ hoc habeꝛ ꝙ argumentū valet negatiue tam a gñe ꝙ a differentia ad eoꝝ inferiora. ¶ In scda parte huius capituli cōparat gen⁹ ad differentiā penes sex differētias. prima est gen⁹ predicatur de pluribus q̄ȝ differētia qd̄ declarat per exempluꝫ: quia aīal predicaꝛ de equo: hoīe: ⁊ boue: ⁊ serpēte. q̄drupes eñ qd̄ ē differētia eius diuisiua solū predicatur de habētibus quattuor pedes. ¶ Scda differētia est. gen⁹ ꝯtinet drīas in potestate: sed nō ecōtra. vt aīal continet istas duas drīas. s. rationale ⁊ irrōnale. ¶ Tertia differentia: gñа sunt naturaliter ꝑora differētijs diuisiuis eoꝝ. ideo destructo genere destruūtur omnes differētie eius. vt destructo aīali destruūtur rōnale ⁊ irrōnale. ꝫ nō ecōtra. ¶ Quarta drīa. gen⁹ predicaꝛ in q̄d: drīa ꝟo in quale. ¶ Quinta differētia. vni⁹ spēi est tñ vnū gen⁹. ſm tñ illud gen⁹ ꝑñt eē multe drīe eiusdeꝫ spēi. vt hoīs ꝫ hoc gen⁹ aīal sunt plēs drīe. s. rōnale mortale ⁊ bipes. ¶ Sexta drīa. gen⁹ hꝫ modū materie in ꝯstōne spēi. drīa modū forme: ⁊ ꝫ sint alie conueniētie ⁊ differētie gñis: ⁊ drīe tñ q̄ dicte sunt sufficiūt. In tertia pte hui⁹ capituli ꝯparat genus ad spēm ponēs tres conuenientias ipius gñis ⁊ spēi. Prima. tā gen⁹ q̄ȝ spēs ꝑdicatur de pluribus. Scda. tā gen⁹ q̄ȝ spēs sunt priora his de q̄b⁹ predicantur. Tertia. vtrūq̄ est quoddā totū respectu suoꝝ īferioꝝ. s. totū vle. ¶ In quarta pte huius capituli cōparat gen⁹ ad spēꝫ penes differentias assignans sex differētias inter speciem ⁊ genus. Pria gen⁹ ꝯtinet spēm sub se: ⁊ nō ecōtra. Scda q2 gen⁹ natura est prius spē. qd̄ ꝓbat: q2 opꝫ gñа preiacere et ipa deteriata de specificis differētijs spēm ꝯstituere. Scdo: q2 interēpto gñe interi

Genus ⁊ drīe in tribus cōueniunt.

Genus ⁊ drīa i sex differunt.

Genus ⁊ spēs i tribus ꝯueniunt.

Genus ⁊ spēs i sex differunt.

mitur spēs: ſʒ nō ecōtra. Tertia differētia. poſita ſpecie ponit̃ genꝰ ꝛ nō ecōtra: vt ſi hō eſt aial eſt: ſʒ nō ecōtra. Quarta. genus ꝑdicatur de ſpeciebꝰ vniuoce ꝛ nō ecōtra. Quīta. genꝰ abūdat a ſpeciebꝰ: qꝛ ꝯtinet plures ſpēs. ſpēs autē nō ꝯtinet ſpēs: ſʒ idiuidua. Sexta. ſpēs nunꝗ̃ pōt eſſe gn̄aliſſimum: ſʒ bn̄ ſpāliſſimū. genꝰ ꝟo nunꝗ̃ pōt eſſe ſpāliſſimum: ſʒ bn̄ generaliſſimū.

Genus ꝛ ꝓpriū in tribꝰ cōueniūt.

In q̄nta pte huius capl'i cōparat genꝰ ad ꝓpriū penes ꝯueniētiā dicēs ꝙ tres ſunt ꝯueniētie generꝭ ꝛ ꝓpriꝭ. Pria. tam genꝰ ꝗ̃ ꝓpriuʒ ſequūtur ea quoꝝ ſunt ſcʒ ſpēʒ: vt ſi hō eſt: aial eſt. ꝛ ſi hō eſt: riſibile ē. Scda. genꝰ ꝛ ꝓpriū equaliter ꝑdicātur ꝛ ꝑticipātur a ſuis inferiorībꝰ ꝛ nō ſm magiſ ꝛ minꝰ. ſicut eñ hō ꝛ bos ſunt eq̄liter aial. ita ſortes ꝛ plato eq̄liter ſunt riſibile. Tertia. tā genus ꝗ̃ ꝓpriū predicātur vniuoce de ſuis inferiorībꝰ.

Genꝰ ꝛ ꝓpriū in q̄nqꝫ driñt.

In ſexta pte cōparat genꝰ ad ꝓpriū penes q̄nqꝫ differētias. Prima. genꝰ eſt prius ꝓprio: qꝛ genꝰ eſt prius ſpecie: ꝛ ſpēs eſt prior ꝓprio: igit̃. Scda. genus ꝑdicatur de pluribꝰ ſpeciebꝰ. ꝓprium ꝟo tm̄ de vna ſpecie. Tertia. ꝓpriuʒ predicatur ꝯuerſim de eo cuius eſt ꝓprium. genus ꝟo non ꝑdicatur ꝯuerſim de illo cuiꝰ eſt genꝰ. Quarta. ꝓpriū ineſt oī ſoli ꝛ ſemꝑ. genꝰ ꝟo nō ineſt ſoli. Quinta. ꝓpriū deſtruit̃ ad deſtructionē ſpēi: ꝛ nō ecōtra: ſʒ genꝰ nō deſtruit̃ ad deſtructōēʒ ſpēi.

Genꝰ ꝛ accidens in vno cōueniūt.

In ſeptīa pte cōparat genꝰ ad accidēs penes vnā ꝯueniētiaʒ q̄ talis eſt. cōe eſt generi ꝛ accidēti de pluribꝰ ꝑdicari. accñs eñ ſiue ſit ſeꝑabile ſiue iſeꝑabile de pluribꝰ predicat̃.

Genꝰ ꝛ accidens in quattuor differūt.

In octaua pte comparat genꝰ ad accidēs penes quattuor driās. quaꝝ pria eſt. genꝰ eſt prius. accidēs ꝟo poſterius: qꝛ accidēs eſt poſteriꝰ ſpecie ꝛ īdiuiduis. genꝰ ꝟo eſt prius. Secūda. qꝛ genera ꝑticipātur eq̄liter ꝛ nō ſm magiſ ꝛ minꝰ. accidēs aūt intēſionēꝛ remiſſionē ſuſcipit. Tertia. accñtia ꝑmo ꝛ ꝑncipal'r inſunt indiuiduis. gn̄a ꝟo ſpēbus. Quarta. genꝰ ꝑdicatur in q̄d. accidens ꝟo in quale. interrogatꝰ eñ qualis eſt ethiops ꝯueniēter rñdet ꝙ eſt niger.

An alioꝝ q̄ttuor ꝑdicabiliū quattuor ſint cōparatōēs ſicut ꝛ gn̄is.

In nona parte remouet vnā dubitatōēʒ circa ꝑcedētia ꝛ ſequētia. cū ʒ eñ ſunt q̄ttuor cōparationes generꝭ. dubitaret aliq̄s an alioꝝ q̄ttuor ꝑdicabiliuʒ ſint quattuor cōꝑatiōēs ſicut ꝛ generꝭ ad alia q̄ttuor ꝑdicabilia: ita ꝙ ſint viginti. Rñdet ꝙ q̄ttuor ſūt cōparatōēs gn̄is ad alia q̄ttuor ꝑdicabilia. differētie ꝟo tres ſcʒ ad ſpēm: ꝓpriuʒ: ꝛ accidēs. ſpēi due ſcʒ ad ꝓpriū ꝛ accidēs. Cōparationes ꝟo eius ad genꝰ ꝛ driam nūerate ſunt qñ genꝰ ꝛ dria cōparātur ad ipſam ſpēm: ſed ꝓpriꝭ ſolū eſt vna cōꝑatio ſcʒ ad accidēs: qꝛ cōꝑatiōēs eius ad alia tria dicte ſunt cum predicta tria ad ipm ꝓpriū cōparātur. accidētis nō eſt ꝯparatio qua cōparatur ad alia q̄ttuor: ideo ꝯcludit ꝙ ſumptis q̄ttuor cōparatiōibus generis ad alia q̄ttuor: videlʒ tribꝰ differētie duabus ſpēi cum vna ꝓpriꝭ nō ſunt niſi decē cōꝑationes ꝑdicabilium.

Sequitur textus.

Cōparatio driē ad alia tria ꝑdicabilia.

Cōe ꝟo eſt differētie ꝛ ſpēi eq̄liter participari. hoīe eñ equal'r ꝑticipāt ꝑticulares hoīes ꝛ rōnali differētia.

Differentia ꝛ ſpēs i duobꝰ cōueniūt

Iſtud eſt tertiuʒ capl'm huiꝰ tractatꝰ in quo porphiriꝰ ponit cōparatiōēs drīe ad alia tria ꝑdicabilia. Et diuidit̃ in ſex ptes. In pria ponit duas ꝯueniētias drīe ꝛ ſpēi. quaꝝ pria eſt. dria ꝛ ſpēs equal'r participātur ꝑ ſe a ſuis inferiorībꝰ. Scda. ſpēs ꝛ dria ſemꝑ aſſunt his que ipſa ꝑticipāt. ſemꝑ eñ ſocrates eſt rōnalis ꝛ hō.

Dria ꝛ ſpēs in q̄ttuor differunt

In ſcda pte cōparat driam ad ſpeciē penes q̄ttuor drias. quaꝝ pria eſt. dria ꝑdicatur in quale. ſpēs ꝟo in q̄d. Scda. dria ſepe reꝑitur in pluribꝰ ſpeciebꝰ: vt quadrupes in pluribꝰ aialibus ſpecie differētibꝰ. ſpēs ꝟo in ſolis indiuiduis que ſunt ſub ipſa. Tertia. dria eſt prior ſpecie ꝛ nō econtra: vt rōnale eſt prius hoīe: qꝛ rōnali interempto interimitur homo: ſʒ nō ecōtra: cū adhuc ſit deus q̄ eſt rōnalis. Quarta. vna dria ꝯcurrit cū alia ad cōſtitutionē vniꝰ ſpeciei ſicut rōnale ꝛ mortale ad ꝯſtitutionē hoīs: ſʒ vna ſpēs nō cōponit̃ alteri: vt ſimul generet vnam aliam ſpeciem. Circa hoc mouet vnā obiectionē dicēs ꝙ ꝗ̃uis equa cuidā ꝑticulari aſino ꝑmiſceatur ad muli gn̄ationē: tñ equa ſimpl'r. i. in cōi nō ꝯcurrit cū aſino in cōi ad generādum mulū.

Dria ꝛ ꝓprium in duobꝰ cōueniūt.

In tertia pte cōparat driaʒ ad ꝓpriū ꝑ duas ꝯueniētias. Prima. dria ꝛ ꝓpriū equaliter ꝑticipātur ꝛ nō ſm magiſ ꝛ minꝰ. Scda. ꝙ ſemꝑ aſſint illis de q̄bus ꝑdicātur. Ubi remouet dubiū dicēs ꝙ ꝗ̃uis bipes truncetur: tñ ſemꝑ manet aptitudo ad habēduʒ duos pedes.

Dria ꝛ ꝓprium in duobꝰ differūt.

In quarta pte cōparat driaʒ ꝛ ꝓpriū penes duas drias. Pria. dria dr̄ de pluribꝰ ſpēbus vt rōnale de hoīe ꝛ de deo. ꝓpriuʒ ꝟo de vna ſola ſpē cuiꝰ eſt ꝓpriū. Scda. dria ſeq̄tur ad ſpēm ꝛ nō ꝯuertibiliter. ꝓprium ꝟo ꝯuerſim ꝑdicatur de eo cuiꝰ eſt ꝓprium.

Dria ꝛ accidens in duobꝰ cōueniūt.

In quinta pte cōparat driam ad accidēs penes duas ꝯuenientias. Prima. vtrūqꝫ ꝑdicatur de pluribꝰ. Secūda. accidēs inſeꝑabile ſemꝑ adeſt illi cuius eſt ſicut differētia.

Dria ꝛ accidēs i tribꝰ differūt.

In ſexta parte comparat differentiam ad accidēs penes tres differentias. Prima. differētia continet ſpecies ꝛ non continetur. accidētia ꝟo continent eo ꝙ ſunt in pluribus: ꝛ ꝯtinētur eo ꝙ ſubiecta nō ſolū ſunt ſuſceptiua vniꝰ accidētis: ſʒ pluriū. Secūda. differētia non eſt intenſibilis nec remiſſibilis. accidentia ꝟo ſuſcipiunt magis et minus. Tertia. differentie contrarie ſunt impermixte. non enim ꝑmiſcentur in eadem ſpecie cuius ſunt differentie: ſed accidentia contraria bene poſſunt permiſceri in eodem cuius ſunt accidentia.

Sequitur textus.

Cōparatio ſpeciei ad ꝓprium.

Speciei aūt ꝛ ꝓpriꝭ cōe eſt de ſe inuicem ꝑdicari. nā ſi hō eſt: riſibile eſt. ꝛ ſi riſibile eſt: homo eſt.

Spēs ꝛ ꝓprium in duob⁹ cōueniūt.

Spēs ꝛ ꝓprium in quattuoꝛ differūt.

Istud est quartū capitulū in quo cōparat spēm ad ꝓpriū. ꝛ diuidit in duas ptes. In pria cōparat spēm ad ꝓprium penes duas ꝯueniētias. quaꝝ pria est. spēs ꝛ ꝓprium p̄dicātur de semuicem cōuertibiliter, vt si hō est: risibile est. ꝛ ecōtra. Scda. spēs ꝛ ꝓpriū equaliter ꝑticipātur a qbus pticipātur ꝛ non ſm magis ꝛ minus. ¶ In scda parte cōparat spēm ad ꝓprium penes q̄ttuor drias: quaꝝ pria est. spēs pōt esse gen⁹ aliaꝝ speꝝ. ꝓpriū aūt non pōt esse genus alioꝝ ꝓprioꝝ. Scda. spēs est prior ꝓprio. Tertia. species est sp̄ actu in suis subiicibilib⁹: sꝫ ꝓpriū nō sp̄ adest actu. nā socrates sp̄ est actu hō. nō tamen sp̄ ridet actu: q̄uis natus sit ridere. Quarta diffinitōes ꝓprij ꝛ spēi differūt: ergo spēs ꝛ ꝓpriū differūt. pꝫ ꝯña: qꝛ quoꝝ termini sunt differētes ꝛ ipa sunt drīa. aňs pꝫ: qꝛ diffinitio spēi est sp̄ poni sub assignato gn̄e. diffinitio ꝓprij est. ꝓpriū inest oī soli ꝛ semp̄.

¶ Sequitur textus.

Cōparatio spēi ad accidēs.

¶ Speciei vero ꝛ accidētis cōmune quidem est de pluribus p̄dicari.

Istud est quintū capitulū in quo comparat spēm ad accidēs penes vnā ꝯueniētiaꝫ ꝛ q̄ttuor drias. Conueniētia talis est. cōe est illis ambobus de plurib⁹ p̄dicari. Sed pria dria est: qꝛ spēs p̄dicatur in qd: accidēs vero in quale vel q̄ō se habēt. scda. vnius indiuidui est vnica spēs: sꝫ vnius indiuidui plura sunt accidētia tam separabilia q̄ȝ inseꝑabilia. Tertia. spēs est prior accidēte. accidētia vero posteriora specie. opꝫ eñ subꝫ esse vt ei aliqd accidat. Quarta. spēs participatur equaliter ꝛ nō ſm magis ꝛ minus ab his quoꝝ est spēs. accidens vero ſm magis ꝛ minus participatur. ethiops eñ alio ethiope magis habebit de colore.

Spēs ꝛ accidens in vno cōueniūt.

Spēs ꝛ accidens in quattuor differūt.

¶ Sequitur textus.

Cōparatio ꝓprij ad accidēs.

¶ Cōmune aūt ꝓprij ꝛ inseparabilis accidētis est: ꝙ pter ea nunq̄ȝ ꝯsistant illa in quibus cōsiderātur.

Proprium ꝛ accidēs in duob⁹ ꝯueniūt.

Istud est sextū ꝛ vltimū capitulū huius tractatus in quo cōparat ꝓprium ad accidēs: ꝛ diuiditur in duas ptes. In pria ponit duas conueniētias. quaꝝ prima est. subiectum ꝓprij ꝛ accidētis inseꝑabilis nunq̄ȝ existit sine illis: vt hō sine risibili: ꝛ ethiops sine nigredie. Scda vtrūq̄ȝ coꝝ sempꝛ inest: ꝛ oī contēto sub subiecto: ꝛ hoc intelligēdo istas duas conueniētias de accidēte inseꝑabili. ¶ In secunda pte cōparat ꝓprium ad accidēs penes tres differētias. prima. ꝓprium inest soli spēi quēadmodum risibile homini: sed non accidens inseꝑabile. nigruꝫ eñ nō inest soli ethiopi: sed etiā coruo ꝛ etiam carboni ꝛ hebeno: ꝛ quibusdaꝫ alijs. scda. ꝓprium p̄dicatur ꝯuersim non aūt accidēs inseparabile. tertia. proprium predicatur equaliter. accidens vero ſm magis ꝛ minus. ¶ Finaliter se excusat dicēs ꝙ lꝫ sint alie cōitates vel ꝓprietates quinq̄ȝ vniuersalium: tñ ille q̄ dicte sunt sufficiūt.

Proprium ꝛ accidēs in tribus differūt.

¶ Queritur vtruꝫ cōueniētie ꝛ differentie quinq̄ȝ p̄dicabilium sint a porphirio in textu sufficiēter assignate. ¶ Arguitur p??o ꝙ non. ꝛ primo cōtra primam driam generis et drie: qꝛ genus non predicatur de pluribus q̄ȝ dria: ergo in hoc gen⁹ ꝛ dria nō differūt. aňs pꝫ: qꝛ sensibile qd est dria aialis p̄dicatur de tot ꝛ quot p̄dicatur aial qd est genus. ¶ Secūdo sic. cōtra primā ꝯueniētiam generis ꝛ ꝓprij: qꝛ gen⁹ est prius specie de qua p̄dicatur: ergo genus nō seq̄tur ad spēꝫ: ꝛ p ꝯñs genus ꝛ ꝓprium non ꝯueniūt in hoc qd est sequi ad spēm. Tertio sic. cōtra ꝯueniētiam oim p̄dicabilium: qꝛ genus differt ab alijs p̄dicabilibus p hoc qd est p̄dicari de pluribus: g nō est cōmune oibus p̄dicabilibus de pluribus p̄dicari. ¶ Quarto sic. genus ꝛ ꝓpriū non p̄dicātur vniuoce de suis subiicibilibus g genus ꝛ ꝓprium non cōueniunt in hoc qd est p̄dicari vniuoce. aňs ꝓbatur: qꝛ ꝓprium p̄dicatur denoiatiue: ergo non p̄dicatur vniuoce. tenet ꝯsequētia p locuꝫ ab oppositis. scdo ꝓbatur: qꝛ p̄dicari vniuoce est p̄dicari vno noie ꝛ vna rōne: sed ꝓprium nō habet rōnem: igit. Itē p̄dicari vniuoce est p̄dicari quiditatiue: sed ꝓprium non p̄dicatur quiditatiue: igitur. ¶ Quinto sic. p̄dicabilia cōueniūt in eisdeꝫ: ergo male ponūtur differētie ipsorum. aňs pꝫ primo: qꝛ coloratum est genus albi ꝛ species qualitatis: ꝛ accidens parietis. secūdo patet: quia rationale est differētia hois ꝛ spēs huius rōnalis ꝛ illius. Item oia p̄dicabilia sunt species vniuersalis: igit. In oppositū arguitur auctoritate porphirij ponētis illas cōueniētias ꝛ differētias in textu. In qōne sicut in ceteris erūt tres articuli.

An cōuenientie et drie p̄dicabilium sufficiēter assignentur.

¶ Sciēdum est primo ꝙ coincidētie predicabilium dicuntur in quibus ipsa predicabilia conueniūt: ꝛ dicuntur cōmunitates: quia illud in quo conueniūt aliqua est cōmune illis. Et est duplex cōmunitas p̄dicabiliū. vna generalis in qua omnia p̄dicabilia cōueniunt: vt p̄dicari de multis. alia est specialis in qua aliqua p̄dicabilium cōueniunt: vt p̄dicari in quid in quo conueniūt genus ꝛ spēs: sed drie dicūtur qbus p̄dicabilia adinuicem differunt. ꝛ vocantur tales differentie ꝓprietates: quia illud per quod aliquid differt ab alio dicitur quodāmodo ꝓprium cum per illud non conueniat cum alio. Sed restat vna difficultas vtrum quinq̄ȝ vniuersalia conueniant in idem. Rňdetur ꝙ p̄dicabilia cōuenire in idem pōt intelligi duplr. vno modo in idem. i. quiditatiue: ꝛ hoc duplr. vno modo ꝙ cōueniant cū aliquo qd dꝛ quiditatiue de ipsis: ꝛ sic dico ꝙ coincidūt in idem: et cōueniunt in vnū qd dꝛ quiditatiue de ipsis. alio

Predicabiliuꝫ duplex cōitas.

An quinq̄ȝ vlia ꝯueniāt i idē.

Ulia i idē cōuenire duplr itelligit.

Uniuersalia in idem coincidere in aliquo denominatiue dupliciter intelligitur.

modo ꝙ ipsa quinque vlia dicant̄ quiditatiue de aliquo. ⁊ sic dico ꝙ nō coincidit: q2 de nullo quiditatiue dicunt̄. alio mō p̄t intelligi quinque vlia coincidere in aliquo denoiatiue. ⁊ h̄ dupl'r. vno mō ꝙ conueniant in aliquo qd̄ dr̄ de ipis denoiatiue. ⁊ sic coincidūt: q2 cōueniunt in spē q̄ dr̄ de ipis denoiatiue. vt ista est vera genus est spēs: dr̄ia est spēs. Alio mō ꝙ dicā tur denoiatiue de aliquo. ⁊ sic dico ꝙ aliqua vlia coincidunt in idē denoiatiue: q2 aliqua p̄dicant̄ denoiatiue de aliquo respectu tn̄ diuersoꝝ: vt album respectu subi dr̄ accidens: ⁊ respectu suoꝝ īferioꝝ dr̄ spēs. ⁊ sic gen' ⁊ spēs dn̄r de aliquo respectu tamen diuersorum.

Intellectus differentiarum quinque p̄dicabiliū a porphirio assignatur.

¶ Sciēdū est secūdo ꝙ quando dicit porphiri' in sexta dr̄ia gn̄is ⁊ dr̄ie ꝙ gen' h3 modū materie: ⁊ dr̄ia modū forme. nō vult dicere ꝙ genus sit materia: ⁊ dr̄ia forma: sed ꝙ gen' h3 modū materie: ⁊ dr̄ia modum forme. nā sicut materia determinat̄ ꝑ formā: ita genus determinat̄ ꝑ dr̄iam. ¶ Aduerte vltra ꝙ qn̄ dr̄ in p̄ma dr̄ia gn̄is ⁊ spēi ꝙ gen' ɔtinet spēs ⁊ nō ɔtinet̄ ab eis d3 intelligi ꝙ gen' cō tinētia potentiali ɔtinet suas spēs: ⁊ tali cōtinentia spēs nō ɔtinet genus: 13 bene alia ɔtinentia: q2 spēs ɔtinet gen' actu: ⁊ quodlibet inferi' superi'. ¶ Aduerte vltra ꝙ qn̄ dr̄ in tertia cōitate gn̄is ⁊ ꝓprij ꝙ tā gen' q̄ ꝓpriū predicant̄ vniuoce de suis subijcibilib' d3 ibi accipi predicari vniuoce large vt distinguit̄ ɔ predicari equiuoce: ⁊ nō d3 ibi accipi ꝓprie ⁊ stricte vt idē est ꝙ predicari quiditatiue: q2 ꝓpriū nō predicat̄ quiditatiue de suis subijcibilibus. Aduerte vlterius ꝙ qn̄ dr̄ in scd̄a dr̄ia gn̄is ⁊ ꝓprij ꝙ ꝓpriū tm̄ de vna sola spē predicat̄ ⁊ genus de pluribus debet ibi accipi ꝓpriū qd̄ cōuertitur cū spē sp̄alissima: ⁊ non debet intelligi de ꝓprio generico quod cōuertitur cū genere cuiusmodi est sensibile cū tale predicetur de pluribus speciebus: nec est etiā imaginandum ꝙ ꝓprium specificum sic faciat predicabile ꝓprij distinctum ab alijs: sed ꝓpriū quod est cōe ad ꝓpriū genericum ⁊ specificum quēadmodū dicebat̄ de differentia.

Accidentia p̄dicari s̄m magis ⁊ minus quō intelligitur

¶ Sciēdum est tertio ꝙ qn̄ dicitur in quarta dr̄ia gn̄is ⁊ accidēt͛ ꝙ accn̄tia p̄dicantur s̄m magis ⁊ minus. hoc d3 intelligi respectu suoꝝ subiectoꝝ: q2 respectu suoꝝ inferioꝝ respectu quoꝝ dicūtur gn̄a vel spēs nō dicuntur p̄dicari s̄m magis ⁊ min': 13 equal'r ⁊ in q̄d. Aduerte vlteri' ꝙ qn̄ dr̄ in tertia dr̄ia differētie ⁊ accn̄tis: ꝙ accidētia ɔ̄ria bn̄ ꝑmiscētur in eodem: 13 nō dr̄e ɔ̄rie d3 intelligi de differentijs magis ꝓprijs ⁊ diuidētib' ex opposito aliqd̄ genus: puta ꝙ ille nō p̄nt dici de eodē neque in eodē inueniri. accidētia x̄o ɔ̄ria in eodē possunt īueniri: ⁊ de eodē p̄nt dici: vt de aqua tepida veꝝ est dicere ꝙ est calida ⁊ frigida. ⁊ dr̄ notāter de differētijs magis ꝓprijs ⁊ diuidētibus ex opposito aliqd̄ genus: q2 dr̄ie subordinate possunt de eodē dici sicut sensibile ⁊ rōnale dicūtur de hoie. ¶ Aduerte vlterius ꝙ qn̄ dr̄ in quarta dr̄ia spēi ⁊ dr̄ie ꝙ due spēs nō ɔcurrūt ad ɔstitutionē vnius spēi: 13 bene due dr̄ie. d3 intelligi ꝙ vna dr̄ia bn̄ ɔcurrit. i. cōponitur cū alia sibi nō subordinata ad ɔstituendū ⁊ ꝑficiēdū spēm seu diffinitionē spēi: q2 vna pōt determinare aliam: vt rōnale ⁊ mortale ad ɔstituēdū hoiem seu diffinitionē hois: sed vna spēs non cōcurrit. i. non componitur cum alia ad perficiēdum formaliter spēm vel diffinitionem spēi: 13 bene materialiter: sicut binarius ⁊ ternari' materialr̄ cōcurrūt: scʒ rōne suaꝝ vnitatum ad cōstitutionem quinarij in quo non manet forma binarij vel ternarij. ¶ Et si q̄s dicat ad gn̄ationē muli concurrit asinus ⁊ equa: ergo due spēs cōcurrūt ad constitutionem spēi. ¶ Rn̄detur ꝙ 13 ꝑticularis asinus ⁊ ꝑticularis equa ɔcurrāt ad gn̄ationem muli: tn̄ asinus ⁊ equa in cōi ponūtur ad cōstituēdum formaliter mulū seu diffinitionem muli cū in diffinitione muli nō ponatur neque asin' neque equa. ¶ Aduerte vltra ꝙ qn̄ dr̄ in tertia dr̄ia speciei ⁊ ꝓprij ꝙ species semper inest. ꝓprium autē non semꝑ inest d3 itelligi de actu: vt ridere nō semꝑ īest hoi 13 aptitudo ad ridēdum semꝑ insit ei.

An gen' eq̄liter dicat̄ d̄ suis specieb'. Qui ē aliqd. dici de aliqb' ecōurso.

¶ Sciēdū est quarto ꝙ circa textū incidit talis difficultas. Utrum gen' equaliter dicatur de suis speciebus. Pro cuius solutione supponitur ꝙ aliquid dici equaliter de aliquibus nō ē aliud q̄ illud predicari de illis: ⁊ nō s̄m magis ⁊ minus. ⁊ ꝑ oppositū p̄dicari de aliqbus inequaliter non est aliud q̄ p̄dicari de illis mediātibus istis aduerbijs magis ⁊ minus. Hoc supposito dico ꝙ genus p̄dicatur equaliter de spēbus: q2 nō s̄m magis ⁊ minus: vt ista nō cōceditur hō est magis aial q̄ equus. Et si quis dicat hō est ꝑfecti' aial q̄ bos ɔceditur: g est magis aial. negat̄ ɔ̄ña: et rō est: q2 hoiē esse ꝑfectius aial q̄ bos nō est ipm magis esse aial: sed ē ipm habere ꝑfectiōtem dr̄iam ꝑ quā aial cōtrahit̄ et determinat̄ ad cōstitutionē hois q̄ sit illa ꝑ quam determinatur aial ad bouem. Unde aduerte ꝙ impossibile ē duas species esse equalis ꝑfectionis in entitate neque ꝑ potētiā naturalē neque ꝑ potētiā diuinā. nā de' nō posset facere duas spēs eq̄lis ꝑfectionis in entitate. Ideo dicebat aristo. ꝙ inter spēs eiusdē gn̄is est ordo essentialis: q2 vna in entitate est ꝑfectior alia. hoc nō est ꝑ gen' in quo cōueniūt: 13 ꝑ suas dr̄ias. Ex quo seq̄tur ꝙ īpossibile est duas dr̄ias specificas esse eq̄lis ꝑfectiōis. ¶ Aduerte vlteri' ꝙ nūq̄ aliqd ꝓprie dr̄ magis vel minus tale nisi' ꝙ h3 plres grad'. i. ꝑtes ꝑfectiōales h' : q̄ nō est ꝑ gen'. Et si q̄s dicat vn' hō dr̄ rōnabilior alio: g dr̄ia dr̄ de spēbus s̄m magis ⁊ minus.

Hō ī ē rōnabilior alio quō intelligitur

Rn̄det̄ ꝙ vn' hō dicit̄ rōnabilior alio ad istū sensū ꝙ vn' hō magis vtit̄ rōne q̄ alius. vel q2 est magis dispositus vti rōne q̄ ali'. Sed nō dicit̄ rationabilior. ideo rationale nō suscipit magis ⁊ min': 13 bene rōnale qd̄ non est

differentia: ꝛ sic dꝫ negari ꝯña. Etiã vnus hõ est risibilioꝛ alio. i. magis dispositus ad ridẽdum ꝙ̃ alius. ꝛ nõ quia risibile suscipiat magis ꝛ minus. Et hec de primo articulo.

An tñ sint qnqꝫ vlia.

¶ Quãtũ ad secũdũ articulũ dubitatur primo vtrũ tñ sint quinqꝫ vlia. Rñdet ꝙ de hoc iã satis visum est. Aduerte tñ ꝙ talis ꝑpõ põt capi dupliciter. vno mõ in sensu ꝓprio et sic est falsa. ꝛ est sensus qnqꝫ sunt vlia ꝛ nõ plura sunt vlia ꝙ̃ qnqꝫ: ꝛ illa est falsa nisi aliquid intelligat. Alio mõ põt capi in sensu improprio. ꝛ tũc est sensus. quinqꝫ sunt intentiones vlium spẽ differentiũ ꝛ nõ plures ꝙ̃ qnqꝫ. vel sic. sicut superi⁹ est expositũ quinqꝫ sunt vlia ꝛ nõ sunt plura ꝙ̃ quinqꝫ spẽ supple dña. ꝛ h̃ capiẽdo vlẽ scðe intẽtionalr seu ꝓ ꝑ se signo.

Quid ꝓprie dicit vle.

Et aduerte ꝙ ad hoc ꝙ aliquid ꝓprie dicat vlẽ requiritur ꝙ sit limitatum: ideo transcendentia non sunt vlia lꝫ de pluribus predicent. Scðo ꝙ sit quid vniuocũ: ideo equiuoca nõ sunt vlia sicut canis. Tertio ꝙ importet conceptũ ꝑ se vnũ: iõ illa q̃ importãt conceptum cõplexũ sicut diffinitiões nõ pñt dici vlia. Sꝫ restat vna difficultas vtrũ in ista predicatione petrus est alb⁹ est predicatio quinti predicabilis de suo subijcibili. ꝛ videt ꝙ nõ: qꝛ subiectum ꝛ predicatũ pro eodem supponunt: qꝛ albus supponit ꝓ petro: ꝯnotando tñ ipꝫ hr̃e albedinẽ. vel ꝓ aggregato ex subiecto ꝛ albedine vt videt dicere scot⁹ in quarto. rñdet ꝙ ibi est predicatio qnti predicabilis. ¶ Et ad rõnem dꝛ ꝙ predicationes nõ semꝑ accipiunt ab illis ꝓ quib⁹ termini supponunt: sed magis sm significata formalia q̃ appellant aliqñ ab illis terminis. vnde ista est accidentalis: qꝛ lꝫ albus supponat ꝓ petro tñ cõnotat ipm hr̃e albedinẽ q accidentaliter ꝯuenit petro: iõ dꝛ accidentalis. ꝛ silr dicat de alijs.

Petr⁹ est albus de qua predicatiõe predicat.

¶ Sꝫ restat alia difficultas. vtrũ ista ꝑpõ petrus est alb⁹ sit de predicatione directa vel indirecta. Rñdetur ꝙ est directa. Unde oĩs predicatio alicuius predicabilis de suis ꝓprijs subijcibilibus vel suo ꝓprio subijcibili est de ꝑdicatione directa: ideo falsum est illud qð dicunt aliqui ꝙ solum illa ꝑpõ est de predicatione directa in qua superi⁹ predicat de suo inferiori.

An sit alia distictio a distinctiõe reali ꝛ rationis.

¶ Dubitatur secũdo vtrum p̃ter distinctionem realẽ ꝛ rõnis sit ponenda aliqua alia distinctio. Pro cui⁹ solutione supponitur ꝙ aliqui dicẽtes se insequi doctrinã scoti ponunt septẽ genera distinctionũ ꝛ tot idẽtitatum. s. distinctionẽ rõnis ex natura rei formalem: realem: essentialem: se totis subiectiue ꝛ se totis obiectiue: ꝛ dicũt ꝙ iste distinctiones seinuicem inferũt. nã dicũt ꝙ distinctio se totis obiectiue infert oẽs alias. ꝛ sic ꝯñr: ꝫ iste modus dicẽdi est falsus. neqꝫ est de mẽte scoti. primo in hoc ꝙ ipsi ponũt septem genera distinctionũ. secũdo in hoc ꝙ ipsi ponũt istas distinctiones seinuicem inferre: ideo aliter respondetur ponẽdo aliquas ꝑpões. ¶ Prima. p̃ter distinctionẽ rationis solum sunt ponẽda duo genera distinctionum: scꝫ realis ꝛ formalis.

Distictionum gña quot sunt

¶ Secũda ꝑpositio. distinctio rationis est que fit per actum cõparatiuum intellectus vel volũtatis. vnde illa que sic sola distinctione rationis distinguũtur nunqꝫ se habẽt tanqꝫ duo obiecta formalia: sed solum tanqꝫ vnum aliter ꝛ aliter consideratum. Ex quo sequitur ꝙ concretum ꝛ abstractum non se habẽt tanqꝫ duo obiecta formalia vt volũt aliqui.

Cõcretuꝫ ꝛ abstractum qũo se habẽt

¶ Tertia ꝑpositio. distictio realis est duplex. s. suppositoꝝ ꝛ naturarum quoꝝ vnũ non est aliud: quẽadmodum est inter supposita in diuinis: puta patrem ꝛ filium et spiritũ sanctum. ista solũ inuenitur in diuinis ꝛ nunqꝫ in creaturis: qꝛ impossibile est duas creaturas habere tñ vnã naturã: sed tot quot sunt supposita sunt nature quẽadmodũ non est in diuinis: sꝫ est ibi vnã naturã in tribus suppositis. Alia est distinctio realis naturaꝝ quaꝝ vna simplr non est alia. ꝛ ista soluꝫ inuenitur in creaturis: ꝛ inter reꝫ creatã ꝛ increatam: ꝛ ita est inter omnes creaturas: quarũ vna simpliciter nõ est alia. ꝛ ista potest vocari essentialis: quia natura ꝛ essentia ideꝫ sunt.

Distictionis realis acceptiones.

¶ Quarta ꝑpositio. distictio formalis est illa que est inter duas formalitates vel realitates quarũ vna precise et adequate nõ est alia quẽadmodũ sunt realitates superioris ꝛ inferioris diffiniti ꝛ diffinitiõis subiecti ꝛ passionũ eiusdẽ subiecti: differẽtie ꝛ illius cuius est differẽtia attributorum in diuinis intellectus ꝛ voluntatis. Et si quis dicat inferius est ideꝫ formaliter suo superiori: igitur formaliter nõ distiguit ab eo. ¶ Dico ꝙ distinctio formalis põt capi dupliciter. vno modo stricte prout est inter duo extrema: quorum illud qð sic distiguitur non includit aliud in primo modo dicendi per se: ꝛ sic dico ꝙ inferius nõ distinguitur formaliter a suo superiori. cum inducat ipsuꝫ superius in primo modo dicendi per se. Alio modo capitur magis large vt est inter duas realitates: quaruꝫ vna precise et adequate nõ est alia: quia. s. in abstracto non predicant de seinuicem: ꝛ sic inferius bene distinguitur formaliter a suo superiori: quia realitas inferioris precise ꝛ adequate nõ est realitas superioris: vt humanitas non est animalitas.

Distinctõnis formalis acceptões.

Et si quis velit probare ꝙ sint plures distinctiões ꝙ̃ tres: qꝛ modus intrinsecus distiguitur ab illo cuius est modus: sicut esse ꝑ se a substantia: ꝛ nõ realiter neqꝫ formaliter cum modus intrinsecus non sit formalitas: ergo erũt plures distinctiões. Respondet ꝙ talis distictio põt reduci ad distictionẽ formalẽ: qꝛ modus intrinsec⁹ habet modũ formalitatis: vel alit dꝛ ꝙ põt bñ poni adhuc vna distictio q̃ vocetur distinctio modalis. Unde motus intrinsecus est q̃ additus alteri nõ variat rõnem illi⁹ q̃ additur addendo sibi supple aliquã realitatẽ.

Mot⁹ intrisec⁹ qd sit.

¶ Quinta ꝑpositio. distictio se totis obiectiue: ꝛ distictio se totis subiectiue nõ distiguũ-

tur a distinctōe reali vel formali: lz supra ipās posuit aliq̄d cōnotare: qꝛ illa q̄ distiguūtur se totꝫ obiectiue aliq̄n distiguūtur tñ formalr si cut risibilitas ꝛ flebilitas q̄ distiguūtur se totꝫ obiectiue. Vñ illa distiguūt̄ se totꝫ obiectiue q̄ i nullo ɔceptu q̄ditatiuo ɔueniūt. aliq̄n distiguunt̄ realr sicut risibilitas ꝛ hinibilitas. Silr dicat̄ de illis q̄ distiguūtur se totꝫ subiectiue. vñ illa distiguūtur se totꝫ subiectiue q̄ nō ɔueniūt in aliq̄ realitate potētiali ɔhibili ad ipā: vt de⁹ ꝛ creatura: ꝛ decez p̄dicamēta.

An sit cōcedendū socratem esse rōnalē: esse hōīmē ipo nō existē te.

¶ Dubitat̄ tertio vtrū socrate nō existēte. iste ppōnes sint ɔcedēde: socrates est rōnalis: socrates est hō. Et ar̄ q̄ nō. p̄io sic. oīs ppō cathegorica affirmatiua de inesse ꝛ de p̄senti i qua nō ponit̄ termin⁹ ampliatiu⁹ subo p nullo supponēte est falsa: igit̄ tales ppōes sunt false. ꝛ ɔfirmat̄: qꝛ bm scotū hec ppō xp̄s est hō in triduo erat falsa: ꝛ nō nisi qꝛ subm p nullo supponebat: igit̄. ¶ Scdo sic. oē qd est rōnale est cōpositū ex aīa rōnali ꝛ corpe: sꝫ socrates nō existēs nō est cōposit⁹ ex corpe ꝛ aīa rōnali. cū aīa separetur a corpe: igit̄. ¶ Tertio sic. bñ seqtur. socrates est hō: ḡ socrates est socrate nō existēte: sꝫ ɔñs est falsum: igit̄. ꝛ multe alie rōnes possent fieri. Vñ p solutiōe supponit̄ q̄ due sunt opiniones de h̄ dubio. vna est noīaliū aliquoꝝ q̄ dicūt tales ppōes esse falsas: ꝛ q̄ nulla est ppō necessaria simplr nisi ista de⁹ est: vel aliq̄ talis formata de teris diuinis: qꝛ q̄lꝫ alia pōt falsificari. Et ad porphiriū dicunt q̄ socrates sp̄ est hō ꝛ rōnalis si supple socrates sit. i. subiecto p aliq̄ supponēte. Sed ista opīo nō videt̄ esse de mēte aristotelis q̄ in primo posterioꝝ ponit sciam esse i possibiliū. i. ppōnū infalsificabiliū nec etiā de mēte porphirij intextu. Dicūt tñ ipsi q̄ h̄ est de mēte porphirij. Nam dicit porphiri⁹ in conueniētia d̄rie ꝛ pprij: q̄ sicut d̄ria sp̄ adest ita accidēs inseparabile: sꝫ accidēs iseparabile sp̄ adest socrate existēte. ita etiā d̄ria: vtputa rōnale solū aderit socrate existente. Rñdet̄ q̄ h̄ nihil valet: qꝛ in tali ɔueniētia ly sicut nō dicit oīmodam silitudinem vt notū est. nā vnū scꝫ d̄ria ē de q̄ditate alteri⁹: ꝛ d̄r de eo p se primo mō. non aūt accidēs inseparabile: vt ista nō est p se. socrates est sim⁹: iō aliter rñdet̄ q̄ tales ppōes sunt v̄e ꝛ infalsificabiles: sic q̄ ista nunq̄ pōt esse falsa socrates est hō: siue socrates sit siue nō sit: qꝛ ad v̄itatē taliū ppōnum nō requirit̄ q̄ extrema supponāt p aliq̄ existēte: sꝫ sufficit q̄ supponāt p aliq̄ in esse cognito ꝛ q̄ exponātur adinuicē. Et p h̄ soluit̄ prima rō in q̄ dicūt q̄ oīs ppō affirmatiua ꝛc. d̄r q̄ illa nō est v̄a vlr. sꝫ solū in ppōnib⁹ ɔtingētib⁹ de teris nō ampliatiuis affirmatiuis. vñ cōpositionē extremoꝝ taliū ppōnum necessariaꝝ necessario seqtur ɔformitas talis cōpositionis ad terios. ¶ Vñ q̄ñcūq̄ extrema taliū ppōnum ɔponūtur adinuicē. ppōes ɔstitute ex ipsis sunt semp̄ v̄e: qꝛ sp̄ tūc est ɔformitas actus intelligēdi seu ppōnis mētalis ad rem cognitā. ¶ Et si q̄s dicat: q̄re est meli⁹ q̄ tales ppōes habeāt ɔformitatē q̄ñcūq̄ formātur q̄ alie ppōes. Rñdet̄ q̄ extrema illaꝝ ppōnū sunt talia: ꝛ habētia aliā habitudinem adinuicē q̄ alia: ꝛ de h̄ satis dictū est in summulis: capitulo de suppōne p̄sonali.

Noīaliū opinio de dubio p̄cedēti.

Noīaliū opiniōis reprobatio de eadē q̄ōne.

¶ Ad rōnes ante oppositū. Ad primam d̄r q̄ soluta ē. ad ɔfirmationē d̄r q̄ ista ppō xp̄s est hō in triduo fuit falsa. nō qꝛ subm p nullo supponebat: sꝫ qꝛ in illis trib diebus xp̄s importabat in se rōnem falsam de qua nihil d̄r vere. nā si aliquid est xp̄s: necessario hꝫ duas naturas in vno supposito: sꝫ in illis tribus dieb⁹ nō fuerūt ille nature vnite cū hūanitas fuerit corrupta. ¶ Ex quo sequitur q̄ xp̄s nō est suppositum p se hoīs: cū importet rōnē ɔtingētem ꝛ nō ɔceptum p se vnū. ideo iste nō sunt p se neq̄ necessarie. xp̄s ē hō. xp̄s est de⁹. ¶ Ad scdaꝫ d̄r q̄ ista ppō hō est cōpositus ex corpe ꝛ anima: vel ista rōnale est cōpositū ex corpe ꝛ aīa est simplr ɔtingēs: ꝛ h̄ si tale participiū dicat actū. sicut videt̄ de rigore sermōis dicere. Si aūt dicat aptitudinē vel absoluatur a tpe: vt dicūt aliq̄ est necessaria. vñ tenēdū est primū modū ad hoc q̄ ista sit v̄a. hō est aīal nō requirit̄ q̄ hō sit cōposit⁹ realiter ex corpe ꝛ aīa: sed sufficit q̄ hō ꝛ aīal sint in esse cognito: ideo nō sequit̄ hō est aīal: ergo hō est cōposit⁹ ex corpe ꝛ aīa: qꝛ prima est necessaria: ꝛ scda ɔtingēs. lꝫ bñ sequat̄ hō est: ergo hō est cōpositus ex corpe ꝛ aīa: ideo in ista hō est aīal. ly hō supponit pro hoīe in esse cognito: ꝛ etiā aīal p aīali in esse cognito quod sufficit ad v̄itatem talium propōnum.

Hō est aīal q̄ūo suppponit hō.

¶ Ad tertiam d̄r negādo ɔñam: qꝛ a ppōne de est tertio adiacēte ad vnam de scdo adiacēte nō valet ɔña: vt alīs visum est in summulis. ꝛ hoc de scdo articulo.

¶ Quantū ad tertiū sit ɔclusio respōsalis. ad q̄situꝫ ɔueniētie ꝛ d̄rie ꝛ q̄nq̄ p̄dicabilium sunt a porphirio sufficiēter assignate.

Cōclusio rñsalis de ɔueniētia ꝛ d̄ria q̄nq̄ p̄dicabiliū.

¶ Ad rōnes ante oppositū. Ad primā d̄r q̄ lꝫ genus nō predicet̄ de pluribus q̄ d̄ria eius ɔstitutiua tñ predicat̄ de plurib⁹ q̄ d̄ria eius diuisiua. ¶ Ad scdam d̄r q̄ lꝫ genus sit prius natura specie: tñ est posterius posterioritate illationis siue in inferēdo. ¶ Ad tertiā d̄r q̄ ly pluribus potest capi dupliciter. vno modo positiue: vt idem est q̄ predicari de multis: ꝛ sic est cōmunitas oīm p̄dicabilium. alio modo pōt capi cōpatiue: ꝛ sic est pprietas generis. ¶ Ad quartam pꝫ solutio in primo articulo. nam capitur ibi p̄dicari vniuoce large: vt distinguit̄ contra p̄dicari equoce ꝛ nō stricte: vt idem est q̄ predicari per se primo modo seu quiditatiue. ¶ Ad quintā pꝫ solutio in primo notabili vbi visum est qualiter p̄dicabilia cōueniūt adinuicem.

Hoc nomē pluribus capit̄ duplr.

¶ Et sic est finis libri p̄dicabilium.

¶ Sequitur liber predicamentorum aristotelis.

An de p̄dicamētis sit scia logicalis.

Queritur vtrum de predicamētis sit scia logicalis ab aliis distincta habēs p subo adeqto aliqd intētionale cōe vniuocū decem p̄dicamētis. Arguit p̄io ɔtra primā ptem: qr oē qd scitur: scitur p demōstrationē & diffinitionē: sz p̄dicamētoꝝ nō est diffinitio: igit de ipsis nō est scia. minor pbatur: qr diffinitio dat p gen⁹ & drīam: sz decem predicamēta nō habēt genus & drīam: igit ipsoꝝ nō est diffinitio. ¶ Scdo sic. illud de quo habet scia oz hr̄e aliqd prius p qd passio demōstretur de ipo: sz decem p̄dicamēta nō habēt aliqd prius ipsis cū sint p̄ia principia: igr̄. ¶ Tertio sic. de p̄dicamētis est scia methaphisicalis cū decem p̄dicamēta sint ptes subiectiue ipsius entis: igr̄ de ipsis nō est scia logicalis. ¶ Quarto sic. p̄dicamētū ɔtinet sub vli: ergo de ipsa nō est alia sciētia a sciētia vlis. ¶ Quinto sic. p̄dicamētū est ens p accñs sicut gen⁹ gnālissimum: g̃ de ipsis nō est sciētia. ¶ In oppm̄ ar̄ auctoritate aristo. tradētis nobis sciam de p̄dicamētis. In qōne erunt tres articuli sicut in ceteris qōnibus.

Predicamēti acceptiones.

¶ Quātum ad primū sciēduz est p̄imo q p̄dicamētuz pt capi dupl'r. vno mō p̄ime intentionalr: & sic nō est aliud q̄ illud qd est cōmunius in aliq coordinatōe queadmoduz est suba in coordinatōe sube: & q̄titas in coordinatōe q̄titatis: & tūc dico q p̄dicamēta per se sunt de ɔsideratione methaphisici cum sint ptes subiectiue entis: & de p accidēs sunt de ɔsideratōe logici cū logicus p se nō ɔsideret res neqꝫ voces: nisi p q̄nto attribuūtur ipsis intētiones logicales. Alio mō capit scdo intētionaliter: vt est intētio scda attributa cōmuniori alicui⁹ coordinationis sicut sube vel q̄titati & sic de aliis: & sic per se ɔsideratur a logico. nā logicus p se ɔsiderat scdas intētiones. ¶ Aduerte vltra q p̄dicamētum adhuc capit dupl'r. vno mō p cōiori alicui⁹ coordinationis queadmodū dicimus q suba est p̄dicamētum. q̄titas est p̄dicamentū. & sic de aliis. Alio mō capit pro coordinatōe aliquoꝝ se habētium adinuicem sm sub & supra: incipiēdo ab illo cōiori & pcedēdo ad spēs subalternas spālissimas & indiuidua in qbus saluatur ratio illius cōioris. Et sic capit cuz dr q aliquid est in p̄dicamēto. i. in coordinatōe vel de coordinatōe aliquoꝝ se habētium sm sub & supra in rōne gn̄is spēi vel indiuidui.

Predicamētuz adhuc capit dupl'r.

Quo inuenit subm hui⁹ scie.

¶ Sciendū est scdo q ad inueniēdum subiectū hui⁹ scie opz inuenire aliqd intētionale in quo decem p̄dicamēta vniuocētur: et q attribuatur illis decē p̄dicamētis: & illud intētionale est id cui adequate & primo cōuenit ista passio ordinabile: & in quo decem p̄dicamēta vniuocātur. qd aūt sit illud forte non habet nomen impositū: sz posset suppleri per istud cōplexum vniuersale ordinabile in genere: nō tamen q illud cōplexum: scz vniuersale ordinabile in genere sit subiectū nisi circumlocutiue: vt circūloquitur nobis aliqd intētionale incōplexum cui ordinabilitas adequate & per se conuenit: & illud potest dici vniuersale determinatum sub aliqua rōne p quam ordinabilitas sibi adequate potest couenire. Dicunt tamen aliqui q illud est predicamētum quod tamen nō videtur multum pbabile: cuz predicamētum & generalissimum sunt synonima: sed generalissimum nō videtur esse subiectum cum contineatur sub genere quasi pars in modo sub suo toto.

An tm̄ sint decē gnālissima.

¶ Sciendum est tertio q incidit vna difficultas. vtrum tm̄ sint decem gnālissima: & videt q sunt plura: qr tot modis dr vnū oppositoꝝ quot modis dr & reliquum: sz gnālissimum & specialissimū sunt opposita: igit tot erunt gnālissima quot & specialissima: sz multa plura sunt spālissima q̄ decem: igit. ¶ Secūdo sic. sicut actio & passio distinguūtur adinuicem ita agere & pati: sed actio & passio faciūt duo gnālissima: ita etiā agere & pati: & p ɔn̄s erūt plura. Item tm̄ est vnū predicamentum sube: ergo tm̄ erit vnum p̄dicamētuz accidētis cū suba & accidēs opponūtur. ¶ Quarto sic. p̄dicamētum nihil est: igit nō sunt decem p̄dicamēta. aīis pbatur: qr vel esset gen⁹ gnālissimum. qd non: qr tūc suba non esset in predicamēto: qr tūc esset in seipsa: vel p̄dicamētum est coordinatio oīm illoꝝ que sunt in tali coordinatione qd est falsum: qr nulla videtur esse coordinatio oīm substātiaꝝ: sz plures. Rūdetur q decē sunt p̄dicamenta prime intētionalr capta & nō plura: & hoc nō distinguēdo inter cōcretum & abstratū: qr concretū & abstractum in eodem genere reponūtur cū termini dicantur reponi in p̄dicamento quo ad significata formalia: & nō quo ad materialia. ¶ Ad rōnes. Ad primam dr q gnālissimum & spālissimum nō sunt opposita: sed magis disparata: ideo non oportet q tot modis dicatur vnū & reliquū. ¶ Ad scdam dr negando ɔn̄am & rō est: qr cōcretum & abstractū pro vno cōputātur cum habeāt idem significatuz formale sub alio: tamen & alio modo significandi. ¶ Ad tertiam dicitur q substātia & accidens non se habent vt opposita: sed magis vt disparata siue capiātur prime intētionaliter siue scdo intētionaliter: & ideo non valet cōsequētia. ¶ Ad quartam pz solutio in primo notabili: vbi visum est quādo p̄dicamentum capitur dupliciter.

Predicamētoꝝ pme intentionaliter captoꝝ distinctio.

¶ Sciēdum est quarto q p̄dicamēta prime intētionaliter capta possunt distingui dupl'r. vno mō a priori: & sic dico q distinguūtur a seinuicez p suos modos intrinsecos: vt substātia distinguitur a q̄titate p suū ppriū modū intrinsecū qui est esse p se. & similiter dicatur de aliis. Alio modo possunt distingui a posteriori: & sic distinguūtur p suos ppriōs modos p̄dicādi de prima suba. Uñ proprius

Quid est proprius modus predicandi subst.

Modus proprius predicandi quantitatis.

Modus proprius predicandi ad aliquid.

Modus proprius predicandi qualitatis.

Modus proprius predicandi actōis

Modus passiōis.

Modus predicandi vbi.

Modus predicandi quādo

Modus predicandi situs.

Modus predicandi habit⁹

modus predicandi substantie est predicari in quid de prima substantia cuius quesitiuū est quid. Sed proprius modus predicandi quantitatis est predicari in quantum quanti quot vel quotiens. cuius quesitiuum circunloquit̄ per hoc complexum quanti quot quantū quotiens. Sed proprius mod⁹ predicandi ad aliqd est predicari in hoc ꝙ est respectiue se hīc ad aliud: cuius quesitiuum circunloquitur ꝑ hoc complexuum quomō se h₃ hoc ad illud. S₃ proprius modus predicādi qualitatis est predicari in quale de prima substātia vel qualiter. cuius quesitiuū circūloquit̄ ꝑ hoc complexū quale vel qualiter. ¶ Propri⁹ modus predicandi actionis de prima substantia est predicari in quod agit. cui⁹ quesitiuū circūloquit̄ ꝑ hoc cōplexū qd agit vel qd agit. Modus passionis est predicari a q̄ patit̄: cui⁹ quesitiuū circūloqt̄ ꝑ hoc cōplexū qd patit̄. Modus predicandi vbi est predicari in quo. qua. vbi. ⁊ vnde. cui⁹ quesitiuū circūloquit̄ ꝑ ista quattuor quo: qua: vbi: ⁊ vnde. Mod⁹ p̄dicādi qn̄ de prima substantia est predicari in qn̄ cui⁹ quesitiuū est qn̄. Modus predicādi situs de prima substantia est predicari in qualiter est situatum. cui⁹ quesitiuū circūloquit̄ ꝑ hoc cōplexū qualiter situatū est. Propri⁹ modus predicandi habitus est predicari in qualiter habituatū est. cui⁹ quesitiuū circūloquit̄ nobis ꝑ hoc cōplexū qualiter habituatum est. ⁊ de istis ꝑ ordinē visu₃ est in summulis. ⁊ qualiter sint intelligenda. ⁊ h̄ de primo articulo.

An scīa predicamentoꝝ sit de rebus vel vocibus.

¶ Quātū ad scđm dubitat̄ p̄io vtrū ista scīa que dr̄ scīa predicamentoꝝ sit de reb⁹ vel de vocibus. Pro responsione ad istud dubiū: due ponunt̄ opiniones. Prima est noīalium dicentiū ꝙ ista scīa est de vocibus ⁊ terminis: qđ probant. primo auctoritate boetij dicentis ꝙ intentio hui⁹ libri est de noībus ⁊ vocibus res significantib⁹. Item totus ꝓcessus huius scīe videtur esse de vocib⁹ ⁊ terminis: vt patebit in diuisionib⁹. ¶ Alia est opinio ꝙ ista sciētia sicut ⁊ q̄libet alia sciētia tradita in alijs libris logice: est de secūdis intentionibus attributis rebus ⁊ vocibus: que intentiones nec sunt voces neq₃ sunt termini. hec em̄ sciētia sicut ⁊ quelibet alia est de subiecto sibi adequato. ideo q̄rere de quo hec sciētia sit: nō est aliud querere q̄₃ de quo subiecto hec sciētia sit. modo notum est ꝙ hec scientia non est de vocibus tanq̄₃ de subiecto attributionis: sed est de aliquo intētionali qđ vniuoce conuenit decem predicamentis qđ dicitur vniuersale ordinabile in genere: saltem circūlocutiue: vt prius visum est. Similiter de nullo videtur esse sciētia nisi de subiecto suo attributionis: tanq̄₃ de scibili remoto ⁊ de conclusione in qua ostenditur passio illius subiecti de illo subiecto tanq̄₃ de scibili ꝓpinquo ⁊ totali. ⁊ hoc capiendo scientiam pro simplici habitu. Et aduerte ꝙ hec scientia non dicitur de decem predicamentis: sic ꝙ decem predicamenta sint subiectum huius sciētie: quia oportet subiectum scientie esse vnum: sed decem predicamenta non sunt vnum: igitur. Sed dicitur scientia de predicamentis tanq̄₃ de illis quibus attribuitur subiectum huius scientie quod est vniuersale ordinabile in genere s̄m sub ⁊ supra. ¶ Ad rationes alterius opinionis dicitur primo ad auctoritate₃ boetij q̄ ibi capiebat actiuum pro passiuo: sic ꝙ est sensus ꝙ hec scientia est de rebus. id est intentionibus per voces significatis. ¶ Uel potest dici ꝙ hec scientia minus principaliter est de vocibus et terminis. Et principaliter de secundis intentionibus: quia si esset principaliter de vocibus: sequeretur ꝙ surdus non posset habere hanc scientiam quod falsum est. ¶ Ad aliam dicitur ꝙ processus huius libri non sit de vocibus vel de rebus ad ostendendum ꝙ hec scientia sit de rebus vel vocibus: sed ad ostendendum que sunt illa que reponuntur in predicamētis. Nam hec scientia nō est de illis que reponuntur in aliquo decem predicamentorum: sed de secūdis intentionibus qui in nullo illorum dece₃ predicamentorū reponūtur. ideo hec scientia solum secūdario cōsiderat illa que reponūtur in predicamento siue sint res siue voces.

An voces termi: res vel scđe ītētiōes reponant̄ ī p̄dicamēto.

Quid sit repōi rem in predicamento.

Que res possint reponi in p̄camēto.

¶ Dubitatur secundo vtrum voces seu termini vel res vel secūde intentiones reponātur in predicamento. Respondetur breuiter ꝙ res prime intētionis finite ⁊ limitate vniuoce incomplexe significare principaliter reponuntur in predicamento non quide₃ s̄m esse reale quod habent in re. sed s̄m esse cognitum. Nam rē reponi in predicamento non est aliud q̄₃ re₃ concipi in ratione superioritatis vel inferioritatis. ¶ Ex quo sequitur p̄io ꝙ res nō reponuntur in predicamento sicut vacce in stabulo: nec oportet vaccam trahere per caudam ad ipam reponendum in predicamēto. ¶ Sequitur secūdo: ꝙ cessante intellectu res nō sunt actualiter in predicamento. dicitur notanter res prime intentionis: quia res scđe intētionis nō sunt in aliquo decem p̄dicamentorum: l₃ possint poni in predicamēto entis rationis. dicitur notanter limitate: q₂ transcēdentia non sunt in predicamento cuiusmodi sunt ne vnum veru₃. dicitur notāter finite: quia res infinita non reponitur in predicamento cuiusmodi est deus: quia nō se habet neq₃ vt genus: neq₃ vt species: neq₃ vt indiuiduum. dicitur notanter incōplexe significare: quia complexa vt complexa non sunt in predicamēto. dicitur notanter principaliter: q₂ termini ⁊ voces principaliter sumpte sunt bene minus principaliter tanq̄₃ signa in predicamēto. et ꝙ hoc sit minus pr̄icipaliter patet: quia iste terminus homo nō reponeretur in predicamento substantie nisi substātiam significaret. Uidetur ergo ꝙ res p̄io sint in p̄dicamento cū ꝓpter ipsas termini vel voces sunt in tali vel tali predicamento. Et aduerte;

Quomodo termini dicunt esse in predicameto

q termini dicunt ee in predicamēto rōne suoꝝ sigtoꝝ formaliū. ⁊ nō materialiū: vt albū est in predicamēto qualitatis rōne sui formalis sigti qđ est albedo ⁊ nō in predicamēto subē: licꝫ supponat p subā q̄ est suū sigtū materiale. Et si qs dicat. illa solū sunt i predicamēto q̄ subijciunt ⁊ predicant: sed soli termini dicunt subijci ⁊ p̄dicari etiā vles vel singulares ⁊ nō res: g̃ soli termini sunt i p̄dicamēto ⁊ nō res. ¶ Scđo. illa sunt pncipalr in p̄dicamēto de qb⁹ fiūt diuisiōes in hac scia: sꝫ de vocib⁹ fiūt diuisiōes: igr. mior pꝫ: nā in pria diuisiōe dr. Eoꝝ q̄ dicunt q̄dā dicunt cū cōplexiōe: q̄dā sine cōplexione. modo cōplexio ⁊ incōplexio solū at tribuūtur vocib⁹. Itē dr in alia diuisiōe. Eorū que fm nullā cōplexionē dicunt singulū aut sigt subam aut q̄titatē: sed voces sic dicitur significare: igit ⁊c. Rūdet ad primā q predicari ⁊ subijci pōt capi dupl'r. vno mō vt idem est q pferri vel scribi mediāte copula. ⁊ sic soli termini bene dicunt subijci vel p̄dicari. Alio mō vt idē est q cōcipi vel p terminū enūciari: ⁊ sic res dicunt subijci ⁊ p̄dicari. immo illa q̄ sic subijciunt ⁊ p̄dicant prioꝝ pncipalr subijciūtur ⁊ p̄dicant: ita q termini subijciunt ⁊ predicant rōne significatoꝝ p qb⁹ supponūt: ita q non est ordo inter voces sigtiuas nisi rōne ꝯcept⁹ sigti. Ideo vox nō dr vlis: neqꝫ singularis nisi rōne cōcept⁹ p ipam significati. Et aduerte q rē subijci vel predicari nō est aliud q̄ rem concipi in ordine ad aliam mediante subiecto vel predicato ꝓpōnis mentalis. rem ergo subijci nō est ipsaꝫ poni in ꝓpōne. ¶ Et si quis dicat contra: quia illa que subijciunt ⁊ predicant ponunt in ꝓpōne cū sint ptes ꝓpōnis: sed res non ponunt in ꝓpōne: igitur.

Predicari ⁊ subijci acceptiones.

Aliquid dicit dupliciter poni in ꝓpositione

Quid est rem poni in ꝓpōne

¶ Respondet q aliquid dicitur poni in ꝓpositiōe dupl'r. vno mō intrinsece: ⁊ sic soli termini dicunt poni in ꝓpōne. alio modo obiectiue ⁊ extrīsece. ⁊ sic res bene dicunt poni in ꝓpōne saltē mentali: q₂ cōcipiuntur mediante ꝓpōne. Ex quo pꝫ q rem poni in ꝓpositione: non est aliud q̄ ipsam cōcipi: vel enūciari mediante ꝓpositione. ¶ Ad secūdam dr q in illa diuisione capitur dicitur pro concipiūtur: ita q est sensus. quedam dicitur cum cōplexione. i. concipiūtur cōplexe. ⁊ quedam in complexe. ¶ Ad tertiam dicitur q ibi accipitur actus signatus p actu exercito: ita q est sensus. eoꝝ que fm nullam cōplexionē dicūtur: id est concipiūtur. singulū significat substantiam. i. substantia aut q̄titas aut qualitas. vel pōt dici q iste diuisiones dātur de vocibus tanq̄ de illis que minus principaliter ponūtur in predicamēto.

An illa q̄ reponunt in p̄dicamēto eodē mō reponant.

¶ Dubitatur secundo vtrum illa que reponūtur in p̄dicamēto: eodem modo reponantur. Rūdetur q de nūero eoꝝ que in p̄dicamēto reponūtur: quedam sunt que directe reponūtur: cuiusmodi sunt gn̄a ⁊ sp̄es ⁊ indiuidua: vt aīal: homo: fortes. Quedā indirecte: cuiusmodi sunt differētie que sunt in illo predicamento indirecte in quo sunt illa quorū sunt dr̄e: vt rōnale est i illo p̄dicamēto in quo ponit homo: ⁊ dr̄a indiuidualis fortis est in illo in quo est fortes. Quedā reponunt reductiue: ⁊ ista sunt multiplicia. nam q̄dam reponūtur reductiue tanq̄ passiōes. vn̄ passio est semp in illo p̄dicamēto in quo est illud cuius est passio: sicut risibile est in illo p̄dicamēto i quo est homo. Ex quo sequit q lꝫ passio formaliter importet aptitudinē seu respectuꝫ aptitudinaleꝫ: tn̄ nō est in p̄dicamēto relationis: sꝫ in illo in quo est illud cuius est passio. lꝫ etiā subiectū ⁊ passio distinguātur formalr: nō tamen sequitur q ponātur in diuersis p̄dicamētis: q₂ ad hoc q aliqua reponātur in diuersis predicamētis non sufficit distinctio formalis: sed requirit distinctio realis. cū deceꝫ p̄dicamēta a seinuiceꝫ realiter distinguātur. Quedaꝫ etiā reponūtur inductiue tanq̄ partes: ⁊ sic dico q tam ptes essentiales q̄ integrales sunt reductiue i illo p̄dicamēto in quo est illud cui⁹ sunt ptes: vt aīa petri in p̄dicamento subē ⁊ materia eius. etiaꝫ caput ⁊ brachium eius. Quedā reponuntur reductiue ⁊ quasi per accidēs: q̄ habēt moduꝫ principij et termini sicut pūctum linee reponitur in predicamento in quo reponit linea. Et si qs dicat. pūctū nō est q̄titas: ergo nō est in predicamēto q̄titatis. Rūdetur ꝯcedendo aīs ⁊ negando ꝯn̄am. q₂ licet ad hoc q aliqđ sit directe in predicamēto q̄titatis oportet q sit q̄titas. tamē ad hoc q aliquid sit in predicamēto q̄titatis reductiue nō opꝫ q sit q̄titas: sed sufficit q se habeat vt aliqđ q̄titatis cuiusmodi sunt puncta i linea. instātia in tpe. et mutata esse in motu. Quedam sunt q̄ solū p accn̄s reponūtur vt priuationes. Unde priuatio capta p p se significato. s. p negatione alicuius in subō apto nato est in illo predicamēto de p accn̄s in quo est suus habitus seu illud cuius est priuatio: vt cecitas est in illo predicamēto in quo est visus vel videre. Sed si capiatur p aptitudine quam connotat in subiecto erit in illo in quo est illud cuius est priuatio. Et hec de secundo articulo.

De q̄bus p̄dicamētis ē sciētia logicalis.

¶ Quantum ad tertiū ponitur cōclusio respōsalis. de predicamētis scđe intentionalr captis pōt eē scia logicalis: sꝫ nō de p̄dicamētis pr̄e intētionaliter captis: vt visuꝫ ē. ¶ Ad rōes. Ad primā dr q p̄dicamētū siue capiatur pr̄me intentionaliter siue secūde intētionaliter hꝫ diffinitionē. nā predicamentū seu generalissimū fuit diffinitū i p̄dicabilib⁹. ¶ Ad scđaꝫ dr q bene veꝝ est q illud de quo habet scia dꝫ habere aliqđ p qđ passio demōstret de subō: sꝫ ex isto non seqtur quin predicamēta sint pr̄a pricipia in suis ordinationibus: saltē pr̄a prioritate nature. ¶ Dicit vlterius: q hec scia nō dr scia predicamentoꝝ eo q predicamētū sit subm. neqꝫ eo q decē predicamenta sint subiectū. sed denoīatur scientia predicamētoꝝ tanq̄ ab illis quibus attribui

tur sub̃m huius scie q̃d est aliq̃d intẽtionale vniuocũ ad ipa. Ad rõnes alias p3 solutio.

Equiuoca dicuntur quorum nomẽ solũ cõe est. s̃m q̃ uo nomẽ substãtie rõ diuersa vt aial hõ ꝛ q̃d pigit. horum eñi nomẽ solũ cõe ẽ s̃m q̃ uo nomen iuxtã rõ diuersa. Si q̃s eñi assignet q̃d sit vtrũq3 eorum quo sunt aialia ppriã assignabit vtriusq3 rationem.

Iste est liber predicamẽtorum aristo. in q̃ ipe intendit determinare de predicamẽtis. Et ptinet tres tractatus partiales. In primo determinat de antepredicamẽtis. In scđo de p̃dicamẽtis. Et in tertio de postpredicamẽtis. Primus tractatus diuiditur in tria capitula. primũ diuidiẽ in tres ptes. In prima ponit diffinitionẽ equiuocorum dicens. Equiuoca dicuntur quorum solũ nomẽ est cõe. ꝛ s̃m illud nomẽ rõ substãtie est diuersa: vt aial hõ: ꝛ animal quod pingitur. i. aial viuum ꝛ aial pictum sunt equiuoca equiuocata in hoc noie aial. quorum solũ nomen est cõe. s. hoc nomen aial. Et s̃m illud nomen rõ substantie est diuersa. Hanc vltimã particulã probat: q2 si quis assignet quid sit vtrũq3 illorum assignabit cuilibet aliam ꝛ aliam rõnem. i. diffinitionẽ inquãtum sunt aialia. ita q̃ non est vna ꝛ eadẽ rõ aialis viui ꝛ aialis depicti. In scđa parte ponit diffinitionẽ vniuocorum dicens. Uniuoca dñr quorum nomen est cõe. ꝛ s̃m illud nomen ratio substantie est eadẽ. q̃d pbat p exẽplũ: vt hõ ꝛ bos sunt vniuoca hui⁹ nois aial. q2 hoi ꝛ boui: h̃ nomẽ aial est cõe ꝛ diffinitio ei⁹ est eadẽ illis. Quod probat: q2 si quis diffiniat hoiẽ ꝛ bouem inq̃tũ sunt animalia assignabit eãdem rõnem vtriq3. In tertia parte ponit diffinitionẽ denoiatiuorum: dicẽs denominatiua dicuntur quecunq3 ab aliquo solo casu dñt. ꝛ s̃m illud nomẽ h̃nt appellationẽ vt grãmaticus a grammatica: ꝛ fortis a fortitudine.

Diuisio libri predicamentorum Aristo.

Equiuoci diffinitio.

Uniuocorum diffinitio.

Denominatiuorum diffinitio

Eorum que dicuntur. alia quidem s̃m cõplexionẽ dicunẽ. alia vero sine complexione. ꝛ ea q̃ s̃m cõplexionẽ dicuntur sunt: vt homo currit. Ea vero que sine complexione: vt homo bos ꝛc.

Antepredicamẽti diuisio.

Istud est scđm capitulũ hui⁹ tractat⁹ in q̃ determinat aristoteles de scđo antepredicamento q̃d est diuisio. ꝛ ptinet duas partes s̃m q̃ sunt due diuisiones antepredicamentales. In prima pte ponit primã diuisionẽ q̃ est hec. Eorum q̃ dñr q̃dã dicunẽ cũ cõplexione. vt homo currit. homo vincit. Alia vero sine complexione vt vincit currit. In scđa parte ponit scđam diuisionẽ q̃ est hec. Eorum q̃ sunt alia dicuntur de subiecto: in subiecto vero nullo sunt: vt homo dicitur de subiecto. s. de aliquo homine. ꝛ non est in subiecto: quia non est accidẽs. Alia sunt in subiecto. ꝛ de subiecto nullo dicuntur ratione cuius aristoteles anteq̃ exẽplificet notificat quid est esse in subiecto dicens q̃ esse in subiecto est esse in aliquo nõ quidem sicut pars in toto: sed sicut accidens in subiecto: vt quedam grammatica est in subiecto. s. in aĩa. ꝛ nõ dicitur de aliquo subiecto id est de aliquo inferiori. Nam dici de subiecto nõ est aliud q̃ superius predicari de inferiori. Silr q̃dã albũ est in subiecto. s. in corpore. Ois enim color in corpe est: de subiecto vero nullo dicitur. Alia vero dicunẽ de subiecto ꝛ sunt in subiecto vt grãmatica est in subiecto scilicet in aĩa. ꝛ dicit de subiecto puta de hac grammatica ꝛ de hac grammatica. Alia sunt que nec dicuntur de subiecto nec sunt in subiecto: vt aliquis hõ aliquis equus. nihil eñi horum est in subiecto nec de subiecto dĩ. Circa q̃d subdit arist. vnũ documẽtũ dicẽs q̃ vlr q̃cunq3 sunt indiuidua ꝛ vnũ numero de nullo subiecto dñr: in subiecto vero ea nihil phibet eẽ. vt q̃dã grãmatica bene est in subiecto.

Antepredicamẽti diuisio.

Antepredicamẽti scđa diuisio.

Quid est eẽ i subiecto.

Aristotelis documentum de subiecto.

De tertio antepredicamento prima regula.

Qñ alterũ de altero predicatur vt de subiecto quecũq3 de eo q̃d predicatur dicuntur oĩa vt de subiecto dicuntur vt hõ de quodã hoie predicat aial vero de homine: ergo ꝛ de quodam homine animal predicabitur.

Istud est tertiũ capl'3 huius tractatus in quo determinat de tertio antepredicamento q̃d est regula. ꝛ ptinet duas ptes s̃m duas regulas antepredicamentales. In quarum prima ponit primã regulã que talis est. Qñ alterum de altero predicat vt de subiecto quecũq3 de eo q̃d predicat dicunẽ oĩa ꝛ de subiecto dicuntur: vt homo predicat de quodã hoie. ꝛ aial predicat de hoie: igr̃ aial p̃dicat de q̃dam hoie. q̃dã eñi horum hõ est ꝛ aial. In scđa pte ponit scđam regulã q̃ talis est. Diuersorum generum ꝛ non subalternatim positorum diuerse sũt spẽs ꝛ dñe vt aialis. ꝛ scie q̃ sunt duo gña diuersa sunt diuerse spẽs ꝛ dñe. q2 gressibile volatile ꝛ bipes sunt dñe aialis. nulla eñi earum est dña scie. vna eñi scia nõ differt ab alia in eo q̃ est bipes vel volatilis. ꝛ q2 aliq̃s posset credere q̃ vlr diuersorum generum eẽnt diuerse dñe. ideo remouet dubiũ dicens q̃ subalternorum generum nihil phibet esse easdẽ dñas: q2 superiora de inferiorib⁹ predicant. ꝛ quecũq3 sunt dñe predicati eadem erunt ꝛ subiecti. Ex quo seq̃tur q̃ notanter dictum est in regula diuersorum generum ꝛ non subalternatim positorum.

Secũda regula de tertio antepredicamento

An diffinitiones diuisiões ꝛ regule antepredicamentales sufficienter assignẽt.

Querit vtrũ diffinitiones diuisiones ꝛ regule antepredicamentales sint sufficienter in textu assignate. Et arguit contra primam partem q2 si diffinitiones equiuocorũ ꝛ vniuocorum eẽnt sufficienter assignate sequerent aliqua inconuenientia primũ q̃ in vbis

⁊ accidentibus non esset equiuocatio. de verbis patet: quia nõ habent nomẽ commune. de accidentibus patet: quia non habẽt rationem substantie. Scđm inconueniens ꝙ predicamenta non vniuocarentur in ente cũ ens non habeat rationem. ¶ Secundo sic. equiuoca ⁊ vniuoca nõ possunt diffiniri: igitur ⁊c. antecedens multipliciter probatur. primo: qꝛ omne diffinibile est vniuocum. sed equiuoca non sunt vniuoca. cũ equiuoca ⁊ vniuoca sint opposita: igitur ⁊c. Secundo. quia omne diffinibile est aliquod vnum: sed equiuoca ⁊ vniuoca nõ sunt aliquod vnum: igitur. Tertio. qꝛ diffinitio equiuocorum daretur de rebus vel de intentionibus. non de rebus: qꝛ logic⁹ non diffinit res. neqꝫ de intentionibus: quia ratio illoꝝ non est diuersa. ¶ Tertio arguit sic. ex diffinitione denominatiuoꝝ sequũtur aliqua incõuenientia: igitur. añs patet: quia sequeret quod homo ⁊ animal essent denoīatiua cum differãt solo casu a suis abstractis. secundo sequeretur ꝙ iste propositiones non essent denominatiue. mulier est grãmatica. homo est studiosus cũ illa denominatiua: scilicet grãmatica ⁊ studiosus nõ differãt a suis abstractis solo casu. ¶ Quarto sic arguit cõtra scđam particulã. diuisiones antepredicamẽtales nõ sunt sufficiẽter posite: igr̃. añs pꝫ primo: qꝛ mẽbra prime diuisionis nõ sunt opposita: cũ vnũ sit pars alteri⁹. etiã oĩs res est incomplexa: ergo nulla res dicitur cum complexione. secundo: quia secunda diuisio dat̃ p̱ terminum equiuocum scilicet per illuꝫ terminum subiectũ: igitur non est bona. ¶ Quinto sic arguit contra duas regulas. primo contra primam: quia omne quod dicitur de aliq̃ est in illo. sꝫ superius non est in inferiori: igr̃. Secundo. nõ sequitur homo est animal. aīal est genus: ergo homo est genus. Item nõ sequitur sortes est homo. homo est primo risibilis: ergo sortes est primo risibilis. ¶ Quarto ꝯtra secundã regulaꝫ: quia scientia ⁊ animal sunt diuersa gña nõ subalternatim posita tamen habent eandem differentiam scilicet rationale: igr̃. In oppositũ est phs in textu. In qõne sicut in ceteris erunt tres articuli.

¶ Quãtũ ad primũ sciẽdũ est primo ꝑ diffinitione equiuocoꝝ ꝙ duplex est equiuocum: scilicet equiuocũ equiuocans ⁊ equiuocũ equiuocatũ. ⁊ quodlibet p̃t capi duplr̃. vno modo prime intentionaliter. alio modo secunde intentionalr̃. equiuocum equiuocãs prime intentionalr̃ non est nisi vox vel terminus plura sigñs diuersis conceptib⁹ totalib⁹ nõ synonimis. quẽadmodũ est iste terminus canis qui plura sig̃t diuersis ꝯceptibus. Sꝫ secunde intentionaliter nõ est nisi relatio rõnis talis vocis ad suũ sig̃tum vel ad sua significata. que ꝓprie dicit̃ significatio. ¶ Vñ istius voc̃ canis ad sua significata vel ad suũ significatũ est respectus rõnis vnius vel plures: puta tot quot significata hꝫ: ⁊ q̃libet illorum dicit̃ equiuocũ equiuocans secunde intentionalr̃ captũ. Et si quis dicat quõ poterit quis cognoscere ꝙ aliqua vox est equiuocũ equiuocans. Rñdet̃ ꝙ qñ aliqua vox plura significat ⁊ non importat aliq̃d ipis commune: tunc cognoscit̃ ꝙ est equiuocũ equiuocãs vt canis est equiuocũ equiuocans ad canẽ latrabilẽ: piscẽ marinũ: ⁊ sydus celeste. qꝛ sig̃t ista ⁊ nõ importat aliquid ipis cõe. Silr̃ equiuocũ equiuocatũ põt capi duplr̃. Uno modo prime intentionalr̃. ⁊ sic nõ est nisi sig̃tum vl̃ significata termini equiuoci: vt significata hui⁹ termini canis dicunt̃ equiuoca equiuocata prime intentionalr̃ capta. Alio mõ capitur scđe intentionalr̃: ⁊ sic nõ est nisi respect⁹ nois ipius significati ad terminũ equiuocuꝫ sig̃ntẽ. ⁊ sic capiunt̃ equiuoca in textu qñ diffiniunt̃. quoꝝ diffinitio dꝫ sic intelligi. Equiuoca equocata dr̃ quoꝝ nomẽ est cõe. i. vox est eadẽ. ita ꝙ capit̃ ibi nomẽ large vt se extẽdit ad vocẽ. Et ꝛm illud nomẽ rõ sub̃e est diuersa. i. ꝯceptus est diuersus. ita ꝙ p̱ illã vocẽ nõ importat̃ aliq̃d cõe illis significatis. Et est duplex equiuocũ equiuocans. s. a casu q̃d importat plura eque primo diuersis ꝯceptib⁹ vt canis. Aliud est equiuocũ a ꝯsilio q̃d importat plura diuersis cõceptibus. vnũ tñ p̱ pri⁹: reliquũ p̱ posteri⁹ seu p̱ cõparationẽ ad aliud vt aīal respectu aīalis viui. ⁊ aīalis picti.

¶ Sciendũ est scđo ꝙ duplex est vniuocũ. s. vniuocũ vniuocans ⁊ vniuocũ vniuocatũ. Et quodlibet illoꝝ põt capi duplr̃. vno mõ prime intentionaliter. alio mõ scđe intentionalr̃. Uñ vniuocũ vniuocãs prime intentionalr̃ est termin⁹ sigñs aliquid cõe plurib⁹ ⁊ sigñs illa plura secundario: vt ista vox hõ respectu petri ⁊ iohannis. ⁊ sic de alijs dr̃ vniuocũ vniuocãs prime intentionalr̃. ⁊ petrus ⁊ guillerm⁹ dñr vniuoca vniuocata prime intentionalr̃ capta. ¶ Sꝫ vniuocuꝫ vniuocans scđe intentionalr̃ nõ est aliud q̃ respectus rõnis vocis sig̃ntis ad cõe vel ad illa plura q̃b⁹ est cõe vt respectus rõnis ipsius vocis hõ ad ad petrũ ⁊ guillermũ dr̃ vniuocũ vniuocans scđe intẽtionalr̃. Sꝫ vniuocũ vniuocatũ prime intentionalr̃ est aliq̃d cõe p̱mario p̱ vnaꝫ vocẽ sig̃tum vel inferiora illi⁹ cõis secundario significati p̱ eandẽ vocẽ. Sꝫ vniuocũ vniuocatũ scđe intẽtionalr̃ captũ est respect⁹ rõnis significatoꝝ scđarioꝝ ad voceꝫ q̃ scđario illa sig̃t: vt respectus rõnis petri ⁊ guillermi ad istã vocẽ homo. dñr vniuoca vniuocata scđe intentionalr̃ capta. ⁊ sic accipiuntur in textu. Ex quo sequit̃ ꝙ tam in diffinitione equiuocoꝝ q̃ vniuocoꝝ accipitur nomen large pro voce ⁊ accipit̃ ratio pro conceptu. ⁊ potest intelligi tam de ꝯceptu formali q̃ est subiectiue in intellectu q̃ obiectiuali q̃ est inclusus in inferiorib⁹: tñ mag' ꝓprie de ꝯceptu obiectiuali. Ex quo sequitur ꝙ illud est vniuocũ vniuocans ad aliqua q̃d importat aliq̃d cõe illis. Sꝫ restat vna difficultas. an ad vniuocatõeꝫ

Equiuoci acceptiones.

Equiuocum equiuocans quomõ cognoscit̃

Equiuoci equiuocati acceptiones.

Intellectus diffinitionis equiuoci

Uniuoci duplex ẽ acceptio.

Quid est vniuocuꝫ vniuocãs

Quid est vniuocuꝫ vniuocatum.

Quid ad vniuocatõeꝫ reqrit̃.

sufficiat vnitas ɔcept⁹ formalis mediāte quo oia vniuoca ɔcipiūt vl̄ vtꝝ reqͣt ꝙ talis terminꝰ iportet aliq̄d cōe pluribꝰ.s.ɔceptū obiectiuale. Dicūt aliq̄ ꝙ ad hoc ꝙ aliq̄ vox sit vniuoca sufficit ꝙ significet sua significata vnico ɔceptu.i.actu vnico itelligēdi sic ꝙ i significādo ea subordinet̄ tm̄ vnico cōceptui. Sȝ ad h̄ ꝙ aliq̄ vox sit equoca reqrit̄ ꝛ sufficit ꝙ significet plura mediātibꝰ ɔceptibꝰ diuersis totalibus non synonimis. ¶ Sȝ ɔtra h̄ arg. qꝛ si sic seq̄ret̄ ꝙ oia vniuoca vniuocarēt̄ rōe specifica. qꝛ oia p̄nt vnico actu ɔcipi sicut p̄ia itelligētia ɔcipit distīcte oia vno actu seu ɔceptu. Itē si oēs dicerent̄ eē eiusdē sp̄ei p̄cise ꝓpter idētitatē ɔceptꝰ formal' queādmodū dicūt eē dē rōnē oēs rose deberēt dici vna rosa numero ꝓpt̄ idētitatē nūeralē talis cōceptꝰ. Etiā seq̄ret̄ ꝙ hoc nomē canis eēt vniuocū ad canē latrabilē: piscē marinū: ꝛ sydus celeste: cū oia illa vnico actu intelligēdi p̄nt ɔcipi. Ideo aliter dr̄ ꝙ ad h̄ ꝙ aliq̄ vox sit vniuoca non sufficit vnitas ɔceptꝰ formalis: sed reqrit̄ ꝙ talis vox significet p̄mario aliq̄d cōe illis sicut hō sig̃t humanitatē p̄mario q̄ ē cois suis iferioribꝰ. Et valet ista diffinitio ad cognoscendū illa q̄ reponunt̄ in p̄dicamento: cū equoca m̄ꝯtum equiuoca nō reponātur in predicamento.

Intellectus diffinitōis denolatiuorum.

Sciendum est tertio ꝙ diffinitio denolatiuorum sic est intelligenda. Denolatiua dicūtur supple ɔcreta. quecunq̄.i. que supple a suis abstractis solo casu.i. solis terminationibus dr̄fit supple differentia que attendit̄ ex parte vocis. ꝛ s̄m illud nomē denolatiua supple habēt appellatiouē.i. denolationē a suis abstractis: vt albus dr̄ albꝰ ab albedine: ꝛ grāmaticus a grāmatica. ¶ Ex quo sequitur ꝙ ibi accipit̄ q̄cunq̄ p̄ticulārit̄: qꝛ al's ꝓpō esset falsa cū predicaret̄ vl'e vl'r sumptū. Capitur etiā ibi numerꝰ singularis ꝓ nūero pl'i. quia nulla sunt ɔcreta q̄ differāt sola determinatione a suis abstract' sed pluribꝰ. ¶ Et aduerte ꝙ ibi diffiniunt̄ denolatiua s̄m rē ꝛ vocē sil' scđe intētional'r capta: q̄ nō sunt alius q̄ȝ respectꝰ ratiōis ɔcretoꝝ ad abstracta a quibus habēt denolationē. ¶ Pro cuiꝰ declaratiōe supponitur ꝙ triplex est denolatio. Pr̄ia est s̄m vocē tm̄. Scđa est s̄m rē tm̄. Et tertia s̄m rē ꝛ vocē sil'. Denolatio s̄m vocē tm̄. ē cuiꝰ denolatiuū seu ɔcretū ɔuēit cū abstracto i p̄ncipio dictionis ꝛ differt in fine. nō tm̄ significat idē cū eo i sig̃to principali. queādmoduȝ sunt studiosus ꝛ studiū. studiosus eīi significat v̄tuosuȝ. ꝛ studiū significat exercitiū ꝛ laborē. Denolatio v̄o s̄m rē tm̄ ē cuiꝰ denolatiuū ɔuenit i p̄ncipali sig̃to cū abstracto: s; nō i pricipio dictionis vt studiosus ꝛ v̄tus. ¶ Sed denolatio s̄; rē ꝛ vocē sil' ē cuiꝰ ɔcretū ꝛ abstractū ɔueniūt in principali significato ꝛ in pricipio vocis. s; differūt i fine. ꝛ etiā abstractū iportet formaȝ aliā ab illo ꝓ quo supponit ɔcretuȝ vt albū ꝛ albedo. ꝛ ista diffiniunt̄ i textu. Et dicunt denolatiua ꝓprijssime capta ad que reqrunt̄ ɔprie quattuor ɔditiōes. Pr̄ia ꝙ ɔueniāt in significato formali cū suis abstractis. Scđa ꝙ ɔueniāt in pricipio vocis. Tertia ꝙ differant in fine. Quarta ꝙ abstractū iportet aliud ab illo ꝓ quo supponit concretum.

Denolatiōis acceptiones.

Quid ē denomiatio s̄m vocē tm̄.

Quid ē denomiatio s̄m rē tm̄.

Quid ē denomiatio s; rē ꝛ vocē simul.

Quattuor ɔditiones reqsite ad denoiatiua proprijssime capta.

¶ Sciēdū est quarto ꝙ ꝓ declaratiōe diuisionū ꝛ regulaꝝ antepredicamētaliū supponitur primo ꝙ prima diuisio valet ad cognoscendū distinctioneȝ eorum q̄ ponūtur in predicamēto ab illis q̄ nō ponūtur. qꝛ cōplexa nō ponunt̄ in p̄dicamento saltē vt ɔplexa vt hō currit. hō albus. nō sunt i p̄dicamēto. ꝛ sic est itelligēda Eoꝝ que dn̄r.i. cōcipiuntur. Quedā ɔcipiūtur cōplexe: quedā incōplexe. ꝛ accipit̄ ly dn̄r vt idem valet ꝙ ɔcipiūtur vel sit de numero rerum que ꝑ vocem significantur. quedā significātur ꝑ vocē cōplexam: et q̄dā ꝑ vocē icōplexā. ꝛ accipit̄ ly dn̄r ꝓ significātur. ¶ Ex quo seqtur ꝙ illa diuisio dat̄ de rebus ꝛ nō de vocibꝰ. ¶ Seqtur etiā ꝙ scđa diuisio dat̄ de rebꝰ ꝛ nō de vocibꝰ seu terminis: qꝛ si daret̄ de vocibꝰ seu terminis oia essent i subō: cū termini saltē mētales ꝛ vocales sint in subō: cū sint accn̄tia. iō difficile p̄nt saluare illi q̄ ponūt talē diuisionē de terminis. ¶ Sȝ ꝓ intellectu prime regule est aduertenduȝ ꝙ ph̄s ꝑ illā regulā nihil aliud intēdit nisi ꝙ qn̄ aliq̄d dr̄ ꝓprie de aliquo inferiori q̄cq̄d dicet̄ ꝑ se de illo superiori etiā dicet̄ ꝑ se de illo iferiori: vt si aial dicat̄ ꝑ se de hoie q̄cq̄d dicet̄ ꝑ se de aiali ꝑ se dicet̄ de hoie. et h̄ intendebat ph̄s. Et si aliqui applicent ad ꝓbādū aliquā ɔn̄aȝ: talis applicatio nō ē de m̄ēte aristotelis cū ꝑ illā solū velit oñdere ordinem eēntialem eoꝝ q̄ sunt in p̄dicamēto. ¶ Sȝ ꝓ declaratiōe scđe regl'e suppōit̄ ꝙ aliq̄ gn̄a p̄nt dici nō subalternata dupl'r. vno mō qꝛ nō cōtinētur sub seinuicē: vt aial ꝛ plāta. Alio mō qꝛ nō ɔtinētur sub aliquo tertio gn̄e vt aial ꝛ color. Ex q̄ sequit̄ ꝙ regula dȝ intelligi de gn̄ibus vtroq̄ mō nō subalternat': ita ꝙ sit sensus diuersoꝝ generū ꝛ nō subalternatim positoꝝ: id est nō ɔtentoꝝ sub seinuicē sicut superius ꝛ inferiꝰ. Nec etiā ɔtentorum sub aliquo tertio genere diuerse sunt species et differentie. Et hec de primo articulo.

Gn̄a aliq̄ dicunt̄ nō subalterna dupl'r.

¶ Quātū ad scđm dubitat̄ p̄io vtrū vniuocū sit equiuocū: ꝛ ecōtra. ꝛ vtrū equoca sint vniuoca. Pro solutiōe huius dubij ponūtur alique distinctiōes. Pr̄ia. vniuocū ꝛ equiuocū dupl'r accipiunt̄. Uno modo ꝓ equocis equocatis ꝛ vniuocis vniuocatis. Alio mō ꝓ vniuocis vniuocātibꝰ, ꝛ equocis equocātibꝰ. Scđa distīctio. ꝙ tā equoca equocata q̄ȝ equoca equocātia: sil'r vniuoca vniuocata ꝛ vniuoca vniuocantia dupl'r accipiūtur. s. prime itētional'r ꝛ scđe intētional'r: vt superiꝰ visum est. ¶ Tertia distinctio. q̄d quolibȝ istoꝝ captū secūde intētional'r adhuc dupliciter accipitur. vno mō vt quid, alio modo vt modus. De q̄rta distīctiōe visuȝ est in p̄dicabilibus. ex

An vniuocuȝ dicatur equiuocum et econtra.

Uniuocorum acceptiones.

Uniuocorū scđe itētiōal'r captoꝝ acceptiones.

his distinctionibus dr primo q equoca equocata prime intentionaliter capta sunt vniuoca vniuocata prime intentionalr capta: vt piscis marin⁹: sydus celeste: et aial latrabile. q sunt equiuoca equiuocata respectu huius nois canis vniuocatur respectu huius nois suba. Dicitur scdo q equiuoca equocata formalr sumpta seu scde intentionaliter: sunt vniuoca vniuocata secunde intentionaliter sumpta: z hoc capiedo equoca vt quid: z vniuoca vt mod⁹. ptz: qr intentiones equocorum vniuocatur in hoc noie equocu. Dicitur tertio q equoca z vniuoca scde intentionalr capta: z capiedo vtrunq vt qd vel vt mod⁹ no pnt pdicari de se inuicem cum sint opposita. Dicit qrto q equocu equocas est vniuocu vniuocas: capiedo vtruq prie intentionalr: qr canis est equocu equocas respectu suorum triu significatorum: z tn est vniuocum vniuocans respectu vni⁹ tm. Dicit qnto q equiuocu equocas est vniuocu vniuocans: capiedo vtruq formalr: z vnu vt qd z aliud vt modus: sz capiedo ipa vniformit vnu non est aliud. Ex q ptz in quo sensu ista debeat cocedi equocu est vniuocu. ¶ Sz dubitaret aliqs vtru omne nome sit equocu. Rndet p aliqs ppones. ¶ Prima est. qdlibet signum vocale vel scriptu ad placitu significas e equocu. ptz: qr qdlibet tale significat se z sibi silia mediante vno cocepto q e naturalis silitudo sui ipi⁹. z sigt re vel res ad extra mediate alio oceptu mentali q e naturalis silitudo rerum ad extra: vt iste termin⁹ ho significat se z sibi silia vno coceptu supple formali q est naturalis silitudo illi⁹ termini ho: z significat huanitate priario z scdario: petru: iohane: z guillermu oceptu q e naturalis silitudo illarum rerum. ¶ Scda ppo. omne nome vocale vel scriptu significatiuu alicuius sube est equocu a osilio: qr omne tale pncipalr significat aliquam substantiam: et per quadam trassumptionem significat similitudinem vel figuram illi⁹ sube: vt iste terminus aial: sigt aial viuu pricipaliter z trasuptiue: z posteri⁹ significat aial pictu. Et dr notater significatiuu sube: qr si eet significatiuu accidetis no oporteret q eet sic equocu. Vn albedo non sigt per prius albedinem z transumptiue figura albedinis: qr talis figura est etia accides: z forte eiusdem ronis cum albedine.

An omne nomen dicatur equocum.

¶ Sed peteret aliqs vlteri⁹ vtr ri i mete reperiat aliqs ocept⁹ equocus. ¶ Rndet pbabilr p aliqs ppones. Prima. aliqs coceptus mentalis sigt aliqua: quorum vnu significat ad placitu z reliquu naturalr mere equoce: vt conceptus q est naturalis silitudo huius vocis ho sigt naturalr illa vocem ho seipso z significat hoiem ad extra mediate alio oceptu vltio q e naturalis similitudo hominis. ¶ Secuda ppositio. coceptus mentalis mere significado naturalr significat aliqua equoce quorum vnuz significat naturalr ppe: et aliud naturalr coit. vt ocept⁹ vltimat⁹ lapidis significat naturalr ppie lapide: z significat se naturalr coit mediate alio oceptu: z hoc no est vniuoce sed equoce. Vn oceptu significare aliqd naturalr ppie: e aliqd seipo imediatez no mediate alio oceptu repntare: sz significare naturalr coiter est significare aliquid no imediate: sed mediante alio oceptu cui ille subordinatur.

An in mente reperiatur ocept⁹ equocus.

Quid est oceptu aliqd significare naturaliter

¶ Dubitatur scdo vtrum concretu accidetale significet forma accidetalem vel subiectum: sicut albu vtru significet albedine vel rem habente albedine. Rndet breuiter q nome ocretum solam forma significat de significato formali seu principalr. tn de significato materialr minus pricipalr seu de cognotato significat subiectuz pro quo de rigore sermonis dr supponere. lz de bonitate itellect⁹ possit supponere p significato formali: sicut z qlibet alius termin⁹. Vn albu de p se significato significat solum albedinem sub modo concretionis ad subiectum ratione cuius significat subm. Ex q seqtur q tale ocretu no significat subm ex impositione facta circa ipm. sed solum ratioe modi significadi qua importat ad subiectu. ideo qn dr q nome ocretu significat subiectum debet ibi capi significare large vt idem e q dare intelligere. na cocretu roe modi significadi dat intelligere subm p quo supponit: sz non significat sic q fuerit impositum ad ipm significandu. ¶ Et si qs dicat: in diffinitione ocreti ponitur primo subm: dicendo albu est res habes albedine: ergo videt q pricipaliter significet subz. ¶ Rndetur q qn dr albu est res habes albedinem. talis descriptio no est nisi qda explicatio nois et no p se expresso significati. quia nome ocretu de p se significato no importat hoc qd e habes albedine: sz tm de mo significadi in quo distinguitur ab abstracto. cocretu ei de p se significato importat ipam forma: vt albu sola qualitate significat: z de mo significadi z de cognotato importat subm. io ocretu z abstractu ide importat: lz mod⁹ significadi sit ali⁹ z ali⁹. Et hoc e de mete scoti. distinctioe. iiij. primi. questione i. z ibi videt dicere q talis descriptio non sit nisi i ethimologia hui⁹ nois albu. ¶ Et si qs qrat postq albu de p se significato iportat albedine: z de mo significadi importabat subm vtru importet illa mediate vno oceptu. Rndetur pbabiliter q importat illa duo mediate vno oceptu simplici. ¶ Vn ocept⁹ cui subordinatur cocretu saltem substantie tentu est simplex: z illa duo significat idistincte. Ex oibus istis pz q si i aliqb⁹ auctoritatib⁹ vel rationibus ineniat q cocretu accidetale significet subiectu dz accipi significare large vt se extedit ad onotare: vel significare min⁹ pricipaliter de significato materiali. Unde videt ee de mete scoti q quado aliquis termin⁹ duo iportat: vnu de materiali z aliud de formali: rationabilr⁹ e q onotet materiale q formale: ideo rationabilius e q albu conotet subiectu q albedine: nisi extederem⁹ connotationem ad appellatione formale. qr termin⁹ in appel

An cocretu accidetale significet formam accidetalem vel subm.

Albuz habere albedine quo intelligit

latiōe formali appellat sigtū formale: vt albū supponit ꝑ subō appellando albedinē sibi in esse: nisi vellent⁹ simplr negare appellationē formalē. qᵭ nō videt̄ esse ꝯueniens neq̄ vtile cū multe ꝓpōnes diffinibiles ꝛ ꝯñe soluunt̄ ꝛ intelligunt̄ ꝑ appellatōez: iō si in aliquo loco in summulis inueniatis ꝙ album ꝯnotat albedinē. ibi oꝫ accipi ꝯnotare pro appellare.

An omne cōcretum dicatur denominatiuū. Denominatiui acceptiōes.

¶ Dubitat̄ tertio vtrū oē concretum dicat̄ denolatiuū. Et videt̄ ꝙ nō: qꝛ tūc seq̄re tur ꝙ ista ꝓpō: petr⁹ est hō esset denolatiua: cū ꝑdicet̄ ꝯcretū: ꝛ ꝑ ꝯñs non esset q̇ditatiua. ¶ Pro rñsione supponit̄ ꝙ denolatiuū p̄t capi dupl̄r. vno mō stricte pro illo qᵭ importat formā realr̄ distinctā a denolato quēadmodū sunt ꝯcreta accidentiū: vt alb⁹ niger. ꝛ sic hō nō est tali mō denolatiuū: qꝛ nō importat formā distinctā a denolato. Alio mō capit̄ large ꝓ oī ꝯcreto siue importet formā distinctam a denolato siue nō. ꝛ sic hō bñ est denolatiuū: imo sic oīs ꝑdicatio ꝯcretiua de supposito vl̄ de subō p̄t dici denolatiua. Sed ꝓ maiori declaratione aliqua sunt notād 3. Prīo ꝙ quattuor sūt modi abstractoꝝ. q̄dā sunt abstracta q̄ abstrahūt a suppositꝭ in ꝓ ꝯa natura tñ: vt humanitas abstrahit a ꝓprijs suppositꝭ. ꝛ talis mod⁹ inuenit̄ in substātijs. Alia sūt q̄ abstrahūt a subō: ꝫ nō a suppositꝭ seu inferioribus: vt albedo abstrahit a subō. iō ista nō cōcedit̄. petrus est albedo. tñ bñ dr̄ hec albedo est albedo: ꝛ talis mod⁹ inuenit̄ in accñtibus abstractꝭ. Alia sunt q̄ abstrahūt a subō: ꝫ nō a fūdamēto: vt istud ꝯplexū puta potētia causandi supplens nobis vnū abstractū abstrahit a subō puta ab igne: ꝫ nō a fūdamēto puta a calore. ideo ista ꝯcedit̄: calor est potentia causandi supple calorē in aqua. Sꝫ nō ꝯcedit̄ ignis est potentia causandi calorem in aqua. Alia sunt q̄ abstrahūt a fundamēto ꝛ a subō ꝛ supposit⁹: vt causalitas abstrahit a subō puta ab igne: qꝛ ista nō ꝯcedit̄ ignis est causalitas. ꝛ abstrahit a fundamento puta a calore ꝛ etiā a suppositꝭ. ꝛ isti duo modi inueniunt̄ in relatiuis seu respectiuis. pōt tñ inueniri ali⁹ modus. Nā q̄dā sunt abstracta q̄ abstrahūt a subō ꝛ a fundamēto: ꝫ nō a suppositis: vt similitudo. Sunt etiā q̄dā abstracta q̄ abstrahūt a semuicē: ꝫ nō a supposit⁹: ꝛ talia sunt ꝓprie q̄ importāt aliquas ꝑfectiōes alicui⁹ rei. cuiōi ē intellect⁹ ꝛ volūtas. ista eñ nō ꝯcedit̄. intellectus est volūtas. Et aduerte ꝙ illud abstractū qᵭ abstrahit a suis ꝓprijs suppositꝭ dicit̄ abstractū vltima abstractione. q̄ ꝓprie oꝫ dici maxime abstractio. Et aduerte ꝙ qñ subm̄ ē abstractū vltima abstractione ꝛ predicatū nō pōt predicari nisi formaliter. cuiōi sunt adiectiua ꝟba ꝛ participia nunq̄ȝ illa ꝓpō est ꝟa: nisi predicatuȝ sit de ꝑ se ꝯcept⁹ subiecti: ideo iste nō sunt concedende: humanitas est alba: essentia diuina generat. ꝛ hoc oꝫ intelligi in ꝑdicatis prime intentionis: ꝛ etiam in affirmatiuis: qꝛ in negatiuis nō est vera. Nā ista ꝯcedit̄ humanitas distinguit̄ ab oī alio qñ̄ nō est ip̄m. Unde vt visum est in summulis ista vltimate abstracta important aliqᵭ sincathegoreuma in ipsis: puta ꝑ se primo mō: iō si predicatū nō ꝯuenit subō ꝑ se primo mō talis ꝓpō est falsa. Ista etiā regula oꝫ intelligi in predicatis nō ponētib⁹ dr̄am inter superius ꝛ inferius. Aduerte ꝙ in diuinis oīs predicatio abstracti de abstracto est ꝟa dūmō alteꝝ extremū sit īfinitū vel ambo: vt deitas est ꝑ̄nitas. ꝫ in creaturꝭ nulla est ꝟa ꝑdicatio in abstractis vltimate nisi extrema importāt oīmodā idētitatē. iō ista non ꝯcedit̄ hūanitas est alalitas: neq̄ȝ ista hūanitas ē entitas. ꝫ bñ ista humanitas ē hūanitas. ꝛ hec de scdo articulo.

Quid est abstractū abstrahens a suis proprijs suppositis.

¶ Quātū ad tertiū articulū sit cōclusio rñsalis. diffinitiones equocoꝝ vniuocoꝝ ꝛ denolatiuoꝝ sunt sufficiēter posite: vt pꝫ in primo articulo. ¶ Ad rōnes. Ad p̄mā pꝫ solutio cū oīb⁹ suis instātijs. ¶ Ad scdaȝ dr̄ ꝙ ista est ꝯcedēda equoca sunt vniuoca vt patuit in scdo articulo. ¶ Ad aliud dr̄ ꝙ oē diffinibile oꝫ bñ esse vnū in sigñdo: ꝫ non opꝫ ꝙ sit vnū in supponēdo. ¶ Ad aliud dr̄ ꝙ diffiniunt̄ equoca ꝓ ꝑ se sigto qb⁹ ꝯuenit diffinitio in actu signato ꝛ talia sunt beneuniuoca. ¶ Ad tertiā pꝫ solutio. nā hō ꝛ alal sunt denolatiua large capta ꝛ nō stricte: qꝛ nō importāt formā distinctā a suis denolatis. dr̄ etiā ꝙ studiosus ꝛ ꝟtus se hñt sicut denolatiuū ꝛ denominans s̄m rem: ꝛ non s̄m rem ꝛ vocem simul. dicitur etiam ꝙ licet grammatica non differat a concreto sumpto in feminco ex parte terminatōis: tñ bñ a ꝯcreto sumpto in masculino ꝙ sufficit. ¶ Ad q̄rtā dr̄ ꝙ cōplexū ꝛ icōplexū formalr̄ sumpta nō se hñt sicut totū ꝛ ps. ꝫ bñ si mentalr̄ capiant̄: dr̄ etiā ꝙ ꝫ oīs res in se sit incōplexa tñ bñ sigtur complexe. ¶ Ad aliā dr̄ ꝙ ꝫ subꝫ accipiat̄ equoce: h̄ tñ non est ꝯ rōnē diuisionis. ¶ Ad q̄ntā dr̄ ꝙ ꝫ supi⁹ sit idē realr̄ cū inferiori: tñ distiguit̄ formalr̄: qᵭ sufficit ad h̄ ꝙ sit ī inferiori. Ad alia tria pꝫ solutio in primo articulo. Ad aliaȝ dr̄ ꝙ rōnale equoce est dr̄a alalis ꝛ scie. Etiam corp⁹ equoce est sp̄es q̄ntitatis ꝛ substantie.

E Oꝝ q̄ s̄m nullā cōplexionē dr̄r singulū: aut substātiam significat: aut q̄ntitatē: aut qualitatem: aut ad aliquid: aut vbi: aut quando: aut situm esse: aut habere: aut facere: aut pati.

I Ste est scds tractatus hui⁹ libri in q̄ phūs determinat de predicamentis ꝛ ꝯtinet sex capl̄a. In primo enumerat in gñali decē predicamenta. ponens hāc diuisionē. ¶ Eoꝝ q̄ scdꝫ nullā ꝯplexionē dr̄r singulū aut sigt substantiā: aut q̄ntitatē: aut qualitatē: aut ad aliqd: aut vbi: aut qñ: aut sitū eē: aut hr̄e: aut facere: aut pati. ¶ Deinde exēplificat de singu

Predicamentoꝝ diuisio.

lis dicēs ꝙ vt naturalr ⁊ exēplariter dicatur: suba est: sicut hō: equꝰ. ꝙ̄titas: vt bicubitū tri cubitū. q̄litas: vt albū nigrū. ad aliq̄d: vt duplū maiꝰ. vbi: vt in loco. q̄n: vt heri. sitū eē: vt sedet iacet. hr̄e: vt calciatū eē: armatū eē. facere: vt secare vrere. pati: vt vri seceri. Cōsequēter ponit hāc ꝯclusionē singulū eoꝝ q̄ dicta sunt. nullum ſm se dr̄ cū affirmatione. i. non est affirmatio: ſꝫ ex ꝯpōne eoꝝ adinuicem fit affirmatio. Primam partē probat. quia oīs affirmatio est vera vel falsa: ſꝫ nullū predicamentū ſm se est veruꝫ vel falsum: igit̄ nullum eoꝝ ſm se est affirmatio neq̄ etiam negatio.

Substantie diffinitio. Secundarum substantiarū diffinitio

¶ Substātia aūt ē q̄ ꝓp̄e ⁊ p̄cipalr ⁊ maxīe dr̄ q̄ neq̄ de subō dicit̄ neq̄ in subō ē vt aliq̄s hō vel aliq̄s equus. Scd̄e aūt substātie dicunt̄ sp̄ēs in q̄bus ille que principalr substātie dicūtur insunt he ⁊ haꝝ specieꝝ genera.

Capituli diuisio.

¶ Istud est scd̄m caplm̄ huiꝰ tractatꝰ in q̄ phs determīat de p̄lo p̄dicamēto. s. de suba p̄sup ponēs eiꝰ diuisionē i p̄mā ⁊ scd̄aꝫ. Et diuidit in quattuor p̄ticulas. In p̄ma diffinit p̄mam ⁊ scd̄aꝫ subas dicēs. Pr̄ia suba ē q̄ ꝓp̄ie maxīe ⁊ principalr substare dr̄: ⁊ q̄ nec est in subo neq̄ de subo dr̄ cū nō hēat inferiora ⁊ cuꝫ nō sit accn̄s: vt aliq̄s hō ⁊ aliq̄s bos. Deinde diffinit scd̄as subas dicēs. ꝙ scd̄e sube sūt sp̄ēs in q̄bꝰ sr̄ ille q̄ p̄ncipalr substare dr̄. i. p̄rie sube ⁊ haꝝ sp̄eꝝ gn̄a: vt aliq̄s hō ē in hoīe tāq̄ in sp̄ē ⁊ aīal est genus illiꝰ sp̄ei: iō scd̄e sube dr̄ vt hō ⁊ aīal. In scd̄a p̄te declarat descriptiōeꝫ p̄me sube: p cuiꝰ declaratōe p̄mittit vnū notabile dicēs ꝙ manifestū est ex his q̄ dicta sunt in diffinitiōe vniuocoꝝ: ⁊ in scd̄a diffinitiōne. Silr in p̄ria rl̄a ꝙ necesse est ea q̄ dr̄ de subo p̄dicari noīe ⁊ rōne vt hō ⁊ rō hoīs p̄dicat̄ de aliq̄ hoīe. Est eñ q̄dā hō: hō: ⁊ hō aīal rōnale. ſꝫ ea q̄ sūt in subo aliq̄n noīe p̄dicant̄ de subō nūq̄ tn̄ rōne. Quedā ꝟo neq̄ noīe neq̄ rōne de subō p̄dicant̄ vt albū cū sit in subō p̄dicat̄ de subō noīe: eo ꝙ corpꝰ dr̄ albū. ſꝫ rō albi nūq̄ de corpe dr̄ supple vniuoce ⁊ p se. Albedo eñ cū sit in subō. s. in corpe: neq̄ in noīe: neq̄ rōne predicat̄ de corpe. Et silr dicat̄ de alijs abstractis accn̄tiū. Insup ꝓseq̄uit̄ intētū declarādo diffinitiōeꝫ p̄me sube. sic illa de q̄bus oīa alia dr̄ aut in q̄bꝰ oīa alia sunt. nec dicit̄ de subō neq̄ sunt in subō: sed de primis substātijs oīa alia dr̄ aut sunt in eis: igr̄ prime sube nō sūt in subō neq̄ de subo dr̄: iō maxime ⁊ p̄ncipalr substare dr̄. Maiorē ꝓbo q̄ ad p̄riaꝫ p̄tē: q̄ aīal p̄dicat̄ d̄ hoīe: ḡ d̄ aliq̄ hoīe. ꝓbat ꝯn̄am: q̄ ex opposito ꝯn̄tis īfert̄ oppm̄ añtis. Si eñ aīal de nullo hoīe p̄dicat̄ neq̄ de hoīe p̄dicabit̄. Scd̄aꝫ partē ꝓbat: q̄ color ē in corpe: ḡ in aliq̄ corpe. pꝫ ꝯn̄a: q̄ ex opposito ꝯn̄tis infert̄ oppositū añtis. si eñ color nō est in aliquo corpe neq̄ erit i corpore. Ex quo infert vnū corrlm̄. s. ꝙ non existētibꝰ primis substātijs impossibile est aliq̄d alioꝝ esse ꝓbat̄: q̄ oīa alia aut dr̄ de p̄mis substātijs: aut sunt in eis: igr̄. nō existentibꝰ primis substantijs impossibile est aliq̄d alioꝝ remanere.

Correlm̄ de prima substātia

Comparatio substantiarū per tres conclusiones.

¶ In tertia p̄te cōparat scd̄as subās adinuicē ⁊ etiā primas ponēs tres ꝯclusiones. In p̄ma cōparat sp̄ēs ad gn̄a dicēs: ꝙ inter scd̄as subās sp̄ēs est magis subā q̄ genꝰ. Hāc ꝯclusionē ꝓbat phs duabꝰ rōnibꝰ. ¶ Prima. illd̄ est magis subā ꝙ est ꝓpinquiꝰ prime subē: ſꝫ scd̄a subā q̄ est sp̄ēs est ꝓpinquior prime subē q̄ illa q̄ est genꝰ: igr̄. minorē ꝓbat: q̄ illud est ꝓpinquiꝰ prime subē p qd̄ r̄ndet̄ ꝯuenietiꝰ ad q̄ōnē factā p q̄d de prima subā: ſꝫ ad q̄ōnē factā p quid de prima subā conuenientius r̄ndetur p sp̄ēm q̄ p genus: vt si quis querat quid sit aliquis homo. conuenientius r̄ndet̄ ꝙ est hō q̄ ꝙ est aīal. Silr si quis querat q̄d est q̄dā arbor. ꝯuenientiꝰ r̄ndetur ꝙ est arbor q̄ ꝙ sit planta: ḡ sp̄ēs est propinquior prime subē q̄ genus. ¶ Scd̄a rō. sicut se hn̄t prime substātie ad oīa alia. sic se hꝫ sp̄ēs ad genus: sed prime substantie sunt magis substantie: eo ꝙ oībꝰ alijs substāt. ⁊ oīa alia de ipsis p̄dicant̄ aut sunt in ipsis: ⁊ nō econtra: ḡ cū sp̄ēs substet generi ⁊ nō ecōtra sp̄ēs est magis substantia q̄ genꝰ. ⁊ ꝙ sp̄ēs substet gn̄i ⁊ nō econtra ꝓbat: q̄ gn̄a de sp̄ēbꝰ predicant̄. sp̄ēs ꝟo de gn̄ibꝰ nō predicāt̄. ¶ Scd̄a ꝯclusio in qua cōparant̄ sp̄ēs adinuiceꝫ est ista. De numero sp̄eꝝ sp̄ālissimaꝝ subē vna nō est magis subā q̄ alia. ⁊ ꝓbat: q̄ vna sp̄ēs nō ꝯuenientiꝰ r̄ndet̄ ad interrogationē factā p quid de prima subā. ¶ Tertia ꝯclusio. inter primas subās. vno mō est magis subā q̄ alia: q̄ aliq̄s hō nō est magꝭ subā q̄ aliq̄s bos. In q̄rta p̄te declarat diffinitiōeꝫ scd̄aꝝ subāꝝ ponēs hāc ꝯclusionē. Sola gn̄a ⁊ sp̄ēs de gn̄e subē dicunt̄ scd̄e substantie. qd̄ ꝓbat duabꝰ rōnibꝰ. ¶ Prima. illa dr̄ scd̄e sube q̄ indicāt quiditatē ⁊ predicant̄ in q̄d de prima substantia: sed soluꝫ gn̄a ⁊ sp̄ēs predicamenti subē sunt hmōi: igit̄. minor pꝫ: q̄ si q̄s assignet de aliquo hoīe q̄d sit cōuenienter assignat ꝙ est hō ⁊ animal. ¶ Secunda rō. sicut se hn̄t prime substantie ad oīa alia: ita gn̄a ⁊ sp̄ēs primaꝝ subāꝝ ad oīa alia puta accn̄tia. Sed prime subē dicunt̄ proprie ⁊ maxime subē: q̄ substant omnibus alijs: ḡ gn̄a ⁊ sp̄ēs de gn̄e subē q̄ sunt post p̄mas substantias oībꝰ alijs substāt. maiorē ꝓbat: quia de scd̄is substātijs alia p̄dicat̄. sic eñ dicimꝰ aliquē hoīem esse grāmaticū sic etiā dicimus hominem ⁊ animal esse grammaticum.

Declaratio diffinitionis secundarum substantiaꝝ.

¶ Querit̄ vtrū diuisio subē q̄ est genus gn̄alissimū ad substantias materiales ⁊ immateriales sit ꝯuenienter assignata in p̄mā ⁊ scd̄aꝫ. ¶ Et ar̄ primo ꝯtra suppositū: q̄ substantie materiales ⁊ immateriales nō sunt in eodem gn̄e: igr̄ subā nō est genꝰ gn̄alissimum ad ipsas. añs pꝫ: q̄ corruptibile ⁊ incorruptibile plusq̄ gn̄e dr̄: vt habet̄. viij. metha. ſꝫ substantie immateriales sunt incorruptibiles

Argumēta contra diuisionē substātie.

et materiales corruptibiles: igitur. ¶ Scdo sic. substātia incorporea, directe nō cōtinetur sub substātia q̄ est gn̄alissimū: cū sit dūa ei⁹: igit̄ substātia nō ē gen⁹ gn̄alissimū ad substātias immateriales. ¶ Tertio sic. si substantia esset genus gn̄alissimū. vel esset substātia materialis vel imaterialis: corporea vel incorporea: sʒ nullū est dicendū: igitur. minorē pbo: q: tūc nō esset gen⁹ ad materiales ꝛ imateriales: corpeas ꝛ incorpeas. ¶ Quarto sic. aut illa diuisione diuidit substātia q̄ est gen⁹ gn̄alissimū: aut aliq̄ alia. Nō scdʒ vt satis pʒ. Nec primū: q: diuisuʒ nō dʒ ꝯtineri sub aliquo mēbro diuisionis: sʒ substātia que est gn̄alissimū ꝯtinet̄ sub altero mēbro illi⁹ diuisionis. s. sub scda substātia: igit̄ nō est bona. ¶ Quito sic. aliq̄ ē suba q̄ nec ē pria nec scda: g diuisio nō est bona. añs pʒ prio: q: de⁹ est substātia ꝛ tñ nō est pria nec scda: q: nec primo nec scdo sub stat accñtib⁹. Scdo pʒ d materia ꝛ forma. sill' dūe substantiales sunt substārie ꝛ nō sūt prie nec scde: igit̄. ¶ In oppm arguit̄ p pħm. In qōne sic i ceterꝭ ert tres articli. q̄tū ad pmū

An diuisio pdicamentoruʒ det de rebus aut de teris.

¶ Sciēdū est prio q circa diuisioneʒ predicamentorum in qua dr: eorum q̄ fm nullā cōplexionē dn̄r singulū aut significat subam. incidit vna difficultas. s. vtruʒ talis diuisio det̄ de reb⁹ aut de terminis. Et prio vr̄ q nō det̄ de terminis: q: mlti sūt termini q dn̄r sine cōplexiōe q̄ nō significāt subam neq̄ q̄titatē: ꝛ sic de alijs: vt chimera. ¶ Itē si daret̄ de terminis: tūc solū termini reponeret̄ i pdicamēto: ꝛ nō res q̄d vr̄ eē falsuʒ cū teri nō sint i tali vel tali pdicamēto: nisi q: signt talē vel tales rē: g vr̄ q res sint prio in pdicamēto: cū soluʒ pp ipas teri sint in pdicamēto. mō ꝓpter vnū q̄dq̄ tale ꝛ illd mag'. Rñdet̄ ad istā difficultatē q iā superi⁹ fuit soluta vbi dictū est q talis diuisio dat̄ de reb⁹: ꝛ q act⁹ signat⁹ capit̄ pro actu exercito: ita q est sensus eorum supple entiū ꝛ dicibiliū limitatorum ꝛ finitorum q̄ fm nullā ꝯplexionē dicunt̄. i. ꝯcipiunt̄: singulū aut sigt subam. i. est suba: aut q̄titatē. i. est q̄titas. et sic de alijs. Et p h̄ q dr entiū excludit̄ chimera ꝛ alia figmēta q̄ nō sūt entia: ꝛ sincathegoreumata ꝛ negatiōes ꝛ priuatiōes q̄ nō sūt p prie entia. Ex isto seq̄t q ista diuisio dat̄ primo de reb⁹ ꝛ q res sʒ eē cognitū earum prio sūt i pdicamēto: ꝛ termi scdario ꝛ tanq̄ signa.

Genus ē duplex. Quid est gen⁹ phisicum.

¶ Sciendū est secūdo q duplex ē genus. s. gen⁹ phisicū ꝛ gen⁹ logicū. Vn̄ gen⁹ phisicū est q̄litas sensibilis vel corpalis generica habens sub se spēs: cuiusmodi est color. ita q oīa illa q̄ sunt i potētia passiua seu receptiua talis qualitatis dicūtur eē eiusdē gn̄is phisici. Et illa q̄ nō sunt in potētia receptiua illi⁹ vel alicui⁹ alteri⁹ ꝯsilis rōnis dicunt̄ differre gn̄e phisico queadmodū sūt corruptibile ꝛ incorruptibile: q: icorruptibile nō ē susceptibile talis q̄litatis sensibilis vel corpalis. ꝛ de illo gn̄e intelligo q corruptibile ꝛ incorruptibile differunt plusq̄ genere: supple phisico: q: nō sunt susceptibilia alicuius qualitatis sensibilis generice. ¶ Sed gen⁹ logicū est q̄d est predicabile de plurib⁹ differētibus spē: siue illud sit qualitas sensibilis siue non: cuiusmodi est substantia ꝛ aial. ꝛ de tali dico q corruptibile ꝛ incorruptibile sunt bene eiusdē generis: q: ꝯueniunt in substantia. Ex quo seq̄tur q genus phisicū est gen⁹ logicū: sed nō oportet oē gen⁹ logicū esse gen⁹ phisicuʒ. ¶ Et aduerte q substātia que est genus gn̄alissimū nō est p se neq̄ corporea neq̄ incorpea: neq̄ materialis neq̄ imaterialis: lʒ sit vtrūq̄ p accidēs et pmissiue: sicut aial nō ē p se neq̄ rōnale neq̄ irrōnale: lʒ bene aial sit rōnale p accidens. Et sill' dicatur de quolibet genere respectu suarum differētiarū. ¶ Et si quis dicat: vel substātia est p se corpea vel p se non corpea: q: iter cōtradictoria nō sit dare mediū. ¶ Rñdet̄ q neq̄ est p se corpea neq̄ nō corpea. ꝛ q lʒ iter contradictoria absolute sumpta non sit dare medium: tamē bene inter cōtradictoria sumpta cum talibus determinationibus. s. per se quiditatiue ꝛ in instanti.

Quid est gen⁹ logicum.

Subtātie acceptiones

¶ Sciendū est tertio q substātia potest esse termin⁹ prime intētiōis ꝛ scde intētionis. si prie intētiōis: tūc importat id q̄d est cōmunis in coordinatiōe substātie. ꝛ sic nō diuiditur in primā ꝛ scdam. Si est termin⁹ scde intētiōis: tūc iportat scdam intētionē attributā ol illo q directe ē in pdicamēto substātie: et tūc pōt diuidi in primā ꝛ scdam capiēdo prias ꝛ scdam substātias scde intētionalr̄. ꝛ tūc erit diuisio gn̄is in spēs: cū pria substātia ꝛ etiam scda substātia capta scde itētionalr̄ sint spēs respectu huius q̄d est substātia capta scde intētionalr̄. Ex quo seq̄tur q cū dr q hō ē scda substantia est pdicatio denolatiua. s. scde intētionis de termio prime intētiōis. nā scda substantia de significato formali importat scdaʒ intētionē attributā generib⁹ ꝛ spēb⁹ pdicamēti sube: sʒ de sigto materiali importat genus ꝛ spēs pdicamenti substātie: etiā quādo dr q petrus est pria substātia: ē pdicatio denolatiua: sicut si diceretur petrus est indiuiduū: nā prima substātia de p se significato importat se cūdā intētionē attributam indiuiduis predicamēti substātie: de significato autē materiali importat illa indiuidua: vtputa sortem vel platonē: p q̄b⁹ de rigore sermonis supponit. ¶ Aduerte tñ q si substātia caperet̄ prie itētionaliter: tūc talis diuisio eēt diuisio quodāmō subiecti in accidētia. Et aduerte q aliq̄d pt dici pria substātia tripl'r. vno mō q: primo existit ꝛ sic de⁹ dr pria suba. Alio mō q: ab eo nō cōuertit̄ subsistēdi ꝯña: ꝛ sic substantia q̄ ē gen⁹ gn̄alissimū dr pria suba: q: oē supi⁹ ē p⁹ natura suis iferiorib⁹. aliō mō: q: sibi prio cōuenit subijci respectu accidentiū: ꝛ sic capit̄ h̄ pria suba: cuiusmodi sunt idiuidua pdicamēti sube: vt petr⁹ ꝛ iohānes. Et aduerte q aristo. diffinit scdaʒ subaʒ i nūero pli ad ondēdū

Aliq̄d pt dici pma substātia tripliciter

Aristoteles quare scdaȝ substantiam diffinit in nũero plurali.

diuersitatẽ substãtiaꝝ scdaȝ: nam q̃dã sunt gña ⁊ q̃dã spẽs: ſȝ diffinit primã in nũero singulari: qꝛ oĩs prĩa substãtia est indiuiduum.

Intellectus diffinitiõis p̃me ſubẽ.

Intellectus scde diffinitionis.

¶ Pro cuius diffinitiõis declaratõe sciendũ est q̃rto ꝙ diffinitio p̃ie ſubẽ sic ẽ intelligẽda. Prĩa ſubã est q̃ ꝓprie ⁊ pꝛĩcipalr̃ et maxie substare đr.i.q̃ ꝓpe đr subijci respectu accidẽtiũ: vt sortes plato. ita ꝙ isti termi proprie principalr̃ ⁊ maxie ponunť ad maiorem expꝛessionẽ. Et aduerte ꝙ in scda diffinitõe ĩ qua đr prima ſubã ẽ q̃ nec est in ſubõ neqȝ de ſubõ đr. intelligiť aliqd positiuuȝ: puta ſubã supple finita. nã diffinitio data ꝑ negationẽ: sꝑ p̃supponit aliqđ positiuuȝ: qꝛ alr̃ ꝯueniret alijs a diffinito: puta chimere: qꝛ chimera nec ẽ in ſubõ neqȝ de ſubõ đr. ⁊ hoc visuȝ ẽ in p̃dicabilib⁹. Aduerte vlteri⁹ ꝙ qñ đr ĩ textu ꝙ illa q̃ dñr de ſubõ p̃dicanť noĩe ⁊ rõne. dȝ ĩtelligi ꝑ se. ſȝ illa q̃ sunt in ſubõ sicut accñtia nõ p̃dicanť noĩe ⁊ rõe de tali ſubõ. qđ dȝ ĩtelligi ꝑ se: lȝ bñ denoĩatiue. accñs ei ꝯcretũ p̃dicať noĩe ⁊ rõe đ ſubõ: vt albũ p̃dicať de sorte: etiãz sua diffinitio: qꝛ de q̃cũqȝ p̃dicať diffinitũ ⁊ diffinitio: ſȝ illa nõ p̃dicanť ꝑ se sicut illa q̃ dñr de subiecto: ſȝ solũ ꝑ accñs. nã si diffinitũ de aliq̃ p̃diceť ꝑ accñs etiã sua diffinitio p̃dicať ꝑ accñs de illo. Aduerte vlteri⁹ ꝙ istud correlariũ posituȝ in textu. s. destructis p̃mis substãtijs ĩpossibile ẽ aliqd aliorũ remanere. põt exponi ⁊ logicalr̃ ⁊ phisicalr̃. logicalr̃ sic exponiť: si istud ꝟbũ est ₰m adiacẽs negeť de oĩb⁹ primis substãtijs: dȝ etiã vere negari de oĩb⁹ alijs dicibilib⁹ a prima substãtia q̃ vere pñt enũciari de prima ſubã. Si phisicalr̃ tũc est sensus: si oẽs p̃ie substãtie corrũpãť: etiã corrũpunť oĩa ꝯtẽta ĩ ip̃is. ¶ Et si q̃s dicat: destructis terminis istis sortes: plato: ⁊ sic de alijs. pñt remanere isti termini hõ: bos: q̃ sũt scde ſubẽ: igiť. Rñdeť ꝙ verũ est. ⁊ đr vltra ꝙ tales termini q̃litercũqȝ accipianť nõ sũt scde ſubẽ: sed sunt bñ termi scdaꝝ ſubaꝝ: qꝛ sigñt scdas ſubãs: ⁊ possunt ꝓ eis supponere. Et si tales termi inueniant appellari scde ſubẽ vel prime: hoc est vtendo noĩbus ꝓ rebus: q̃ res non ponũtur intrinsece in propositionibus. Et hec de primo articulo.

An ꝯñe ĩ textu posite ab Aristote. sint consequẽtie formales.

Quid est ꝯña formalis.

¶ Quantũ ad scdm articulũ dubitať primo vtrũ ꝯñe quas ponit pħs in textu sint formales vel materiales: puta iste. aĩal predicatur de hoĩe: ğ de aliquo hoĩe: color est ĩ corpore: ğ in aliquo corpe. Et videtur ꝙ nõ sint ꝯñe formales: qꝛ ista videť esse in sĩli forma: spẽs p̃dicať de homine: ergo de aliquo hoĩe. et tñ non est bona: igiť. ¶ Rñdeť breuiter ꝙ tales ꝯñe sunt bone: vt bñ ꝓbat aristoteles ĩ textu. qꝛ ex opposito ꝯñtis infeť oppositum añtis. ¶ Dicit scdo ꝙ tales ꝯñe nõ sũt formales. pȝ: qꝛ dabiles sunt ꝯñe q̃ sunt similis forme q̃ nõ sũt bone: igiť ille nõ sũt formales. ꝯsequẽtia patet. maȝ ꝯña formalis ẽ ꝯña bona que sic est bona ꝙ q̃libet sibi similis in forma etiam est bona. ꝯñs ꝓbať: qꝛ ista est ꝯsĩlis forme aĩal p̃dicať de hoĩe: ergo de aliquo lapide: qꝛ in istis soluanť oĩa q̃ se tenent ex parte forme ꝯñe. ¶ Primo. numerus terminoꝝ numerus sincathegoreumatũ. Similis q̃titas similis q̃litas. ⁊ sic de alijs. ⁊ hoc cõputando ꝙ ly aliquo hoĩe faciat vnũ terminũ distictũ ab hoĩe: qꝛ sic nõ essent plures termini in vna q̃ȝ in alia. ¶ Et si quis dicat: in ista aĩal p̃dicať de hoĩe: ğ de aliquo hoĩe: arguiť ad suũ ꝑ se inferi⁹. nõ aũt in ista aĩal p̃dicať de hoĩe: ğ de aliquo lapide: ergo scda nõ est sĩlis forme cũ prima. ¶ Rñdeť ꝯcedendo añs ⁊ negãdo ꝯñam: qꝛ superioritas vel inferioritas non se tenẽt ex pte forme ꝯñe: qꝛ tũc sequereť ꝙ iste due ꝯñe essent eiusdeȝ forme. oĩe aĩal currit: oĩs hõ ẽ aĩal: ergo oĩs hõ currit. oĩe aĩal currit: oĩs lapis est aĩal: ğ oĩs lapis currit. qđ tñ est falsuȝ: qꝛ ambe sunt in barbara: ⁊ tñ variať superioritas. ¶ Et si q̃s iterũ dicat: ibi arguitur ab inferiori ad superi⁹: cũ distributiõe superioris. ꝯcedo ꝙ arguiť a sup̃iori ad inferi⁹: ergo est ꝯña formalis. nego: qꝛ vt visum est ĩ summulis: nullus locus dyaleticus đr ꝓprie ꝯña formalis: sed tñ materialis.

An aliq̃s hõ sit prima ſubã.

¶ Dubitať scdo vtrũ aliq̃s homo sit prima substãtia. ⁊ videť ꝙ nõ: qꝛ aliq̃s hõ ꝟe p̃dicať de plurib⁹: vt ista est vera: petrus ẽ aliquis hõ. iohãnes est aliq̃s hõ: igiť. ¶ In oppositũ est aristoteles in textu. vbi exẽplificãs de prima ſubã ponit aliquis hõ. Rñdeť ꝙ aliquis hõ põt capi duplr̃. vno mõ proprie: vt est quoddã cõplexũ: ⁊ sic nõ est prima substantia neqȝ scda. Alio mõ capiť improprie ⁊ circũlocutiue. s. loco istius sortes vel plato. et sic de alijs: ⁊ sic est bene prima substãtia. Et sĩliter dicať de ista: iste hõ. ille hõ. nã iste hõ põt capi duplr̃. vno mõ ꝓprie: vt ẽ quoddã cõplexũ: ⁊ sic etiã nõ est prima substãtia. alio modo circũlocutiue puta loco istius sortes vel plato: ⁊ sic de alijs. ⁊ sic est bñ p̃ia ſubã: vel saltem termin⁹ p̃ie ſubẽ. Sed restat vna difficultas logicalis. vtrũ dicẽdo iste homo currit: vtruȝ ly iste sit pars ſubĩ vel nõ. ⁊ videť ꝙ nõ: qꝛ signa significatiue sumpta nõ pñt esse ptes extremoꝝ. Itẽ ly iste se hȝ suo mõ ad ſuħȝ sicut alia signa: ſȝ alia signa nõ sunt ptes ſubĩ: igiť. ¶ In oppositũ arguiť. qꝛ signũ ẽ semꝑ pars illi⁹ cui addiť: sic ꝟt⁹ teneť ĩ illo ⁊ respectiue nõ se habeat ad predicatũ: sed dicẽdo iste hõ: virtus de ly iste termiatur ad ly hõ: qꝛ nihil facit ad predicatũ. cũ predicatũ supponat determinate. Rñdeť ꝓbabiliť ꝙ ly iste nõ est ps ſubĩ. et licet ĩmediate non se habeat respectiue ad predicatũ: tñ bene mediate: qꝛ denotat predicatũ cõuenire ſubõ singulari singulariter tento. ¶ Alia difficultas quõ ĩtelligitur ꝙ spẽs est magis substãtia q̃ȝ genus: cum gen⁹ subijciatur plurib⁹ q̃ȝ spẽs. Rñdeť primo ꝙ spẽs nõ đr magis substãtia q̃ȝ gen⁹: eo ꝙ suscipiat magis vel min⁹: sed đr magis ſubã q̃ȝ genus: eo ꝙ magis distincte indicat quid sit prima

Aliq̃s hõ capiť dupliciter.

Iste homo capiť dupliciť.

suba: vel qꝛ substat plurib⁹ p se supioribus ꝙ̄ gen⁹. Et silr pria suba dr magis suba: qꝛ pluribus p se supiorib⁹ substat ꝙ̄ spēs vel genus. Scd̄e spēs dnr eq̄liter sube: qꝛ equalr indicāt q̄d est pria suba: ꝛ nō vna magis idicat ꝙ̄ alia: ꝛ etiā equalr substāt suis p se supioribus.

An deus sit in p̄dicamēto.

¶ Dubitatur tertio vtrū de⁹ sit in p̄dicamēto. Et videt̄ ꝙ sic. qꝛ deus est subā: ḡ est in p̄dicamēto cū oīs suba sit in p̄dicamento. Itē deus hꝫ rōnē spēi cuꝫ p̄dicet̄ de plurib⁹ suppositis: scꝫ de pre filio ꝛ spūsctō. ¶ In oppositū arḡ. qꝛ si de⁹ esset in p̄dicamēto vel hoc esset tāq̄ȝ gen⁹ spēs vel indiuiduū. nō tāq̄ȝ genus vt notū est. neq̄ȝ tāq̄ȝ spēs: qꝛ illud q̄d est spēs dꝫ esse q̄d limitatū ꝛ depēdens: sꝫ de⁹ nō est hmōi: igr̄. Etiā illud q̄d est spēs dꝫ hr̄e aliq̄d gen⁹ supra se: sꝫ de⁹ nō hꝫ gen⁹ supra se: qꝛ illud maxie esset ens: sꝫ h̄ est falsuꝫ: qꝛ tūc seq̄retur ꝙ suba nō esset gen⁹ gnālissimū cū haberet aliud gen⁹ supra se. s. ens: igr̄. Etiā spēs dꝫ importare realitatē ꝯpositā ex realitate gn̄is ꝛ drīe: sꝫ de⁹ nō est hmōi: igr̄. Rn̄det̄ ad dubiū ꝙ de⁹ nō est in p̄dicamēto: vt bn̄ pbāt rōnes facte post oppositū. Et ad primā rōnem ante oppm̄ dr ꝙ suba vt ad ppositūꝫ sufficit capit̄

Duplex sube acceptio.

dupl̄r. vno mō pro re q̄ est a se: in se ꝛ p se: ꝛ sic dico ꝙ de⁹ est suba. Scd̄o dico ꝙ suba sic accepta nō est p̄dicamētū. Tertio ꝙ ip̄a est infinita. Scd̄o accipit̄ suba p re q̄ est in se vel in alio sicut ps itegralis: sꝫ nō a se. ꝛ sic deus nō est suba. Et ad scd̄am cū dr ꝙ deus p̄dicat̄ de plurib⁹ suppositis ꝯcedit̄: ḡ est spēs. nego ꝯn̄aꝫ qꝛ h̄ nō sufficit: sꝫ req̄rit̄ ꝙ sit q̄d depēdēs ꝛ ꝙ importet aliq̄d multiplicabile illis suppositis: mō deitas nō mltiplicat̄ i suppositis sicut hūanitas multiplicat̄ in iohe petro: ꝛ sic de aliis. Et si q̄s dicat aliq̄d dictū de deo ē i p̄dicamēto: igit̄ de⁹ est in p̄dicamēto. ans̄ pꝫ: qꝛ scia: sapiētia: bōitas q̄ dnr de deo sunt in p̄dicamēto: igr̄. Etiā paternitas dr de deo: ꝛ tn̄ est i p̄dicamēto: igr̄. Rn̄det̄ p̄io ꝙ pfectōes simpl̄r

Perfectōnes simplr quot sunt.

sicut bōitas: scia pñt capi tripl̄r. Uno mō s̄m suas pprias rōnes. Et sic sunt q̄daꝫ trāscēdētia ꝛ nō sunt in p̄dicamēto. Et si q̄s dicat: sapiētia nō dr de oīb⁹ entib⁹: igr̄ nō ē trāscēdēs. ꝯn̄a pꝫ: qꝛ illud videt̄ esse de rōne trāscēdētis. Rn̄det̄ ꝙ de rōne trāscēdētis nō est ꝙ p̄dicet̄ de oīb us: sꝫ ꝙ nō sit gen⁹ neq̄ȝ habeat genus supra se. Alio mō accipiūtur vt sunt i nobis: puta sub rōne depēdētie. ꝛ sic bn̄ sunt in p̄dicamēto. alio mō mōꝫtuꝫ reperiūtur in deo: ꝛ sic nō sunt in p̄dicamēto: qꝛ vt reperiūtur in deo reperiūtur sine oī impfectiōe: iō reperiūtur sine depēdētia. Et silr dicat̄ de paternitate ꝛ filiatiōe. Et hec de scd̄o articulo.

¶ Quātum ad tertiū articulū sit conclusio rn̄salis. diuisio sube ꝛ diffinitōes membroꝝ ei⁹ sunt sufficiēter assignate a pho: vt pꝫ in p̄io ꝛ scd̄o articulis. ¶ Ad rōnes pꝫ solutio in p̄io articulo p p̄io argumēto. ¶ Ad scd̄am dr ꝙ sube incorporea pōt capi vt dr̄a. ꝛ sic est indirecte in p̄dicamento. Alio modo vt circunloq̄tur nobis gen⁹ sub quo ꝯtinētur sube materiales. ꝛ sic est idirecte in p̄dicamēto. ¶ Ad tertiā dr ꝙ suba q̄ est gen⁹ gn̄alissimum p se nec est suba corporea nec icorpea: neq̄ȝ materialis neq̄ȝ imaterialis: vt visuꝫ est in primo articulo. ¶ Ad quartā pꝫ solutio. naꝫ suba q̄ ibi diuiditur solum denoīatiue est scd̄a suba. mō nō est incōueniēs mēbrum diuisionis predicari denoīatiue de diuiso. ¶ Ad quintā dr p̄io ꝙ deus est suba vt dr suba a p se essendo: sꝫ nō vt suba dr a p se substādo. dr scd̄o ꝙ materia ꝛ forma silr dr̄e ꝛ passiōes subaꝝ nō sunt neq̄ȝ prime sube neq̄ȝ scd̄e: qꝛ solū illa que directe reponūtur in p̄dicamēto sunt p̄ie vel scd̄e sube. ¶ Sequitur text⁹.

¶ Cōe est oī sube in subo nō esse. principalis nāq̄ȝ suba neq̄ȝ de subo dr neq̄ȝ in subo est. Secūdaꝝ v̄o subaꝝ cōstat quideꝫ etiā sic: qꝛ nulla est in subiecto. hō enim de subo quidem aliquo hoīe dr. in subo aūt nullo est. nō enim in aliquo hoīe homo est.

In ista pte principali phs determinat de suba ꝙ̄tuꝫ ad suas proprietates. ꝛ diuidit̄ in sex pticulas s̄m ꝙ sunt sex pprietates sube. In

Substantie diuisiones.

prima ponit primā pprietateꝫ dicēs. Cōe est oī substātie in subo nō esse. pbat iductiue: qꝛ pria substātia nō est in subiecto nec scd̄a: ꝛ nō

Sube prima pprietas.

sunt plēs: igit̄. De prima pbat p ei⁹ diffinitionem: qꝛ pria suba nec est in subo neq̄ȝ de subo dr. De scd̄a pbat inductiue: qꝛ hō non est in subo nec aīal: ꝛ sic de aliis: igit̄ nulla scd̄a substātia est i subo. ¶ Scd̄o pbat rōne sic. nihil eoꝝ q̄ sunt in subo p̄dicātur noīe ꝛ rōne: sꝫ secūde sube p̄dicātur noīe ꝛ rōne: vt hō de aliquo hoīe: igr̄ scd̄e substātie nō sunt in subo. ꝛ dicit phs ꝙ ista pprietas nō est ppria. Quarto mō qꝛ ꝯuenit differētiis substātialibus q̄ predicātur noīe ꝛ rōne de prima suba: vt bipes ꝛ gressibile de homīe: iste tn̄ differētie nō sunt differētie magis pprie. Deinde remouet

Substantie ptes an sint sube.

vnū dubiū. dubitaret aliq̄s an ptes substātie sint substātie cū videātur esse in toto sicut in subo. Rn̄det phs ꝙ lꝫ ptes substātie sint i toto. non tn̄ credēduꝫ est eas nō esse substātias: qꝛ sunt in toto sicut in subiecto. ¶ In secūda

Substantie scd̄a pprietas.

parte ponit scd̄am proprietatē sube dicens ꝙ secūdis substātiis ꝛ eaꝝ differētiis icst vniuoce ꝛ essentialr p̄dicari de primis: qꝛ oīa illa p̄dicātur de primis substātiis tāq̄ȝ de suis p se inferiorib⁹: ḡ vniuoce p̄dicātur de primis. ans̄ pꝫ: qꝛ pria substātia nulla est p̄dicatio sup ple tanq̄ȝ supioris de inferiori: sꝫ inter scd̄as substātias spēs p̄dicātur de idiuiduis: ꝛ gn̄a de speciebus: ꝛ etiam drle de spēbus ꝛ indiuiduis p̄dicātur: ꝛ capitur ibi p̄dicari vniuoce: vt distinguitur ꝯtra p̄dicari denoīatiue. In

Tertia substātie pprietas.

tertia pte ponit tertiā pprietateꝫ substātie di

cens ꝙ oīs subſtātia videtur hoc aliq̄d signi ficare. ⁊ hoc de primis eſt verū: q2 illud qđ ꝑ eas significat ſeu ꝑ earū terminos eſt indiuiduū: ⁊ vnū numero qđ eſt hoc aliq̄d. Secūde ꝟo videtur significare hoc aliq̄d ꝓpter ſilitudinē appellatōis ꝑ primā ſubām ⁊ ſcđam: q2 appellamus qñq3 primas ſubās noībus ſecūdarū ſubarū: vt aliquem hoīem: puta ſoitē vocamus hoīem: tñ nō eſt verū ꝙ ſcđe ſube. i. termini ſecūdarū ſubarū significet hoc aliq̄d ſaltem de primario significato: ſed magis quale quid. i. aliq̄d pluribus cōe. non tñ significāt quale accidētale quēadmoduȝ albū. albuȝ enī nihil aliud significat q̄3 qualitateȝ: iō significat q̄le eſſentiale. i. determinabile. ⁊ dicit ꝙ maior eſt determinatio in gñe q̄3 in ſpecie: dicens enī aīal plus cōplectitur q̄3 dicēs homo.

Quarta ſube proprietas.

¶ In q̄rta pte ponit quartā ꝓprietateȝ ſube dicēs. ſubſtātijs nō ꝯuenit hr̄e ꝯ̄riū. qđ ꝓbat inductiue: q2 prime ſube vt alicui hoī nihil eſt ꝯ̄rium. etiam hoī nihil eſt ꝯ̄rium: igr̄. Et dicit ꝙ hoc nō eſt ꝓpriuȝ q̄rto mō: q2 cōuenit q̄3titati: vt bicubito: tricubito: nihil eſt contrariū. Et ſi quis forte dicat multū ⁊ paucum ſunt ꝯ̄ria: etiā magnū ⁊ paruū que ſunt q̄3titates: igr̄. Rñdet ꝙ nullum ꝑdictorū habet ꝯ̄rium vt patebit in ꝑdicamēto q̄3titatis.

An multū ⁊ paucum magnū ⁊ paruū ſint cōtraria.

Quinta ſube proprietas.

¶ In q̄nta pte ponit q̄ntam ꝓprietateȝ dicēs ꝙ ſuba nō ſuſcipit magis neq3 minus. in qua ꝓprietate nō vult dicere ꝙ vna ſuba nō ſubſiſtet pluribꝰ q̄3 alia: ſ3 vult dicere ꝙ ſuba ſm id qđ eſt nō ſuſcipit magis ⁊ minus. q̄ ꝓprietas pt exponi tā de terīs q̄3 de rebus: vt patebit in q̄ōne.

Subſtantie ſexta proprietas.

¶ In ſexta pte ponit ſextā ⁊ vltimā ꝓprietatem ſube dicēs: maxime ſubſtātie ꝓpriū videtur eſſe cū ſit vna ⁊ eadeȝ nūero ꝙ ſit ſuſceptibilis ꝯ̄riorū: vt hō cū ſit vnus ⁊ ideȝ nūero aliq̄ñ eſt niger: aliq̄ñ eſt albus. Deinde mouet vnā obiectioneȝ q̄ talis eſt. oratio ⁊ opinio ſuſcipiūt ꝯ̄ria: ⁊ tñ nō ſunt ſubſtātie: igr̄ nō ſola ſubſtātia eſt ſuſceptibilis ꝯ̄riorū. maior pȝ: q2 eadem oīo aliq̄ñ eſt ꝟa. aliq̄ñ eſt falſa. Silr̄ viſus. i. opinio circa iſtā ꝓpōneȝ. ſortes ſedet ſorte ſedēte eſt ꝟa. ⁊ ipſo nō ſedente eſt falſa. Soluit duplr̄. pmo ꝙ l3 oīo ſit ſuſceptiblis ꝯ̄riorū: nō tñ ſicut ſubā: q2 ſubā ē ſuſceptibilis ꝯ̄riorū ꝑ mutationē ſui: vt aqua frigida fit calida ꝑ mutationē ſui: ſ3 oīo ⁊ opinio nō ſuſcipiūt ꝯ̄ria ꝑ mutatiōeȝ ſui. Scđo dicit ꝙ oīo ⁊ opinio nō ſuſcipiūt ꝯ̄ria: q2 ꝑ hoc ꝙ ſunt vere vel falſe nō recipiūt in ſe ꝯ̄ria: ſ3 res significata mutatur: q2 ab eo ꝙ res eſt vel nō eſt dr̄ oratio vera vel falſa.

An ſubē proprietates ſufficiēter i texu ſint aſſignate.

¶ Querit̄ vtrū ꝓprietates ſubſtātie ſint a pho in textu ſufficiēter aſſignate. at̄ primo ꝙ nō: q2 nō eſſe in ſubō nō ꝯuenit omni ſubē: q2 non ꝯuenit forme ſubāli nec etiā ſoli ſubſtātie ꝯuenit: q2 ꝯuenit deo ⁊ chimere que nō ſunt ſubſtātie: igr̄ ¶ Scđo ſic. nulla ſubā eſt terminus: ḡ nulla ſubā significat quale q̄d vel hoc aliq̄d. ¶ Tertio ſic. ꝯ̄rietas in effectibus arguit ꝯ̄rietateȝ in cauſis: ſ3 in effectibꝰ ſubſtātie reꝑitur ꝯ̄rietas: vt pȝ de frigore ⁊ calore: ergo ⁊ in ſubſtātia. ⁊ ꝑ ꝯñs ſubſtātie aliquid erit ꝯ̄rium. Itē quicq̄d corrūpitur a ſuo cōtrario corrūpitur: ſed ſuba corrūpitur: ergo ſubā hȝ ꝯ̄riuȝ. ¶ Quarto ſic. in vnoquoq3 genere eſt vna prima ꝯ̄rietas: ſ3 ſubā eſt genus: igr̄ in ipſa erit ꝯ̄rietas: ⁊ ꝑ ꝯñs ſubſtātie erit ꝯtrarium. Itē elemēta ſunt ꝯtraria. nam mutuo ſe corrūpunt ⁊ ſunt ſubſtātie: ḡ ſubſtātie eſt aliq̄d ꝯtrarium. ¶ Quinto ſic. oē ſuſceptibile ꝯtrariorū eſt mutabile ⁊ corruptibile: ſ3 aliquę ſubſtātie ſunt imutabiles ⁊ incorruptibiles: igr̄ nō ſunt ſuſceptibiles ꝯtrariorū. minor pȝ de celo ⁊ ſubſtātijs incorporeis. Item iſta ꝓprietas nō ꝯuenit ſecūdis ſubſtātijs: eo ꝙ ſcđa ſubſtātia nō eſt vna ⁊ eadeȝ nūero cuȝ habeat vnitatem minorem vnitate nūerali. ¶ In oppm̄ eſt phs in textu. In q̄ōne erunt tres articuli ſicut in ceteris.

Intellectus pme ꝓprietatis ſubſtātie.

¶ Quātuȝ ad primū ſciendū eſt pmo ꝙ pma ꝓprietas eſt ſic intelligēda. Cōe eſt oī ſubē eſſe ſupple ens finitū ⁊ nō eſſe in ſubiecto tanq̄3 ſupple in ente cōpleto ⁊ ꝑfecto i ſpecie. ⁊ dr̄ notāter eſſe ens finitū ꝓpter deū qui nō eſt in ꝑdicamēto. dr̄ notāter tanq̄3 in ente cōpleto: q2 l3 forma ſit i materia: nō tñ tanq̄3 i ſubō cōpleto. Ex q̄ ſeq̄tur ꝙ iſta ꝓprietas nihil aliud vult niſi ꝙ nulla ſubā finita eſt in ſubō tanq̄3 in ente cōpleto ſicut ſupple accñs in ſubō. Et aduerte ꝙ iſta ꝓprietas non ꝯuenit ſubē in q̄rto mō ꝓprij: ſed ſolū in ſcđo: q2 cōuenit albedini in ſacro altaris q̄ ꝟe eſt ⁊ nō eſt in ſubō. Sed ꝓ ſcđa ꝓprietate eſt aduertēduȝ ꝙ qñ dr̄ ꝙ dr̄e ſubāles vniuoce ꝑdicātur de primis: q2 ꝑdicātur noīe ⁊ rōne de primis dȝ ibi capi rō ꝓ ꝯceptu vel vt idem eſt ꝙ ꝑdicari eſſentialr̄: ita ꝙ eſt ſenſus dr̄e ſubāles ꝑdicātur ſupple ꝑ ſe de primis ſubſtātijs noīe ⁊ rōne. i. vno ꝑ ſe ꝯceptu. Et nō capitur ibi rō ꝓ diffinitiōe: q2 dr̄a nō hȝ diffinitioneȝ cū importet cōceptuȝ ſimplr̄ ſimplicē. Et ſi quis dicat ꝑdicari ꝑ ſe primo mō ⁊ quiditatiue ꝯuertūtur: ſ3 dr̄a non ꝑdicatur q̄ditatiue cū non ꝑdicetur in q̄d: ſ3 in q̄le: igr̄. Rñdetur ꝙ ꝑdicari quiditatiue duplr̄ accipitur. Uno mō vt ideȝ eſt ꝙ ꝑdicari in quid: ⁊ ſic dr̄e non ꝑdicātur in quid de primis ſubſtātijs: ſ3 ꝑdicantur in quale. Alio mō vt idem eſt ꝙ ꝑdicari ꝑ ſe: vel eſſentialiter eſſe de rōne alicuiꝰ. Et ſic bene differētie ꝑdicātur quiditatiue.

Quiditatiue predicari acceptiōes.

¶ Sciēdum eſt ſecūdo ꝙ circa tertiā ꝓprietatem incidit vna difficultas: ſc3 an ſit ſufficiēter poſita. Et videt̄ ꝙ nō: q2 tūc ſeq̄retur ꝙ oīs ſubſtātia eſſet terminus cū ſoli terminī dicātur significare. ꝯñā pȝ: q2 pma ſubſtātia significat hoc aliq̄d: ⁊ ſcđa significat quale quid: ḡ videt̄ ꝙ tam pma ſubā q̄3 ſcđa nō ſint niſi termini. Rñdet̄ ꝙ in illa ꝓprietate capit̄ actus signatus ꝓ actu exercito: ita ꝙ eſt ſenſus: pma ſubā significat hoc aliq̄d. i. eſt hoc aliquid ⁊ vnum nūero: ⁊ ſcđa ſubſtātia significat quale quid. i. eſt aliquid cōmune mul

An ſubē tertia proprietas bene ſit aſſignata.

tis. Et si q̃s dicat: si ista expō esset bona seq̄ret ꝙ scđe sube ēēnt res ⁊ nō termini. qđ falsum est: q2 scđe sube sunt gña ⁊ spēs: ſʒ res nō sunt gña ⁊ spēs: q2 spēs ꝯtinet sub gñe: ſʒ nulla res ꝯtinet sub alia: igr. Rñdet ꝙ res ſm ꝙ cognoscunt: vt q̄dā obiectū terminās adequate intellectionē: ⁊ vt ꝑ spēm intelligibileʒ rep̄ñtant sunt bñ gen⁹ vel spēs. ⁊ vna res ſm tale esse ꝯtinet sub alia. q2 est paucioribꝰ cōicabilis. Uñ rē ꝯtineri sub alia: nō est aliud q̃ȝ illā rē eē min⁹ cōeʒ q̃ȝ alia: in q̄ talis includit. Uñ hō ꝯtinet sub aiali: q2 includit aial: ⁊ est min⁹ cōe aiali. Et si q̃s dicat. ille res nō subijciunt neq3 predicant cū nō ponant in ꝓpōnibus: ḡ nō sunt gña neq3 spēs. Pt rñderi ꝯcedēdo añs ⁊ negando ꝯñs: q2 non oportet tales predicari: sed sufficit ꝙ termini significantes illas res vel ꝓ illis supponentes predicentur vel subijciant: q2 terminus pro rebus in ꝓpōnibus vtimur. vel pt dici sicut alꝫ dictum est ꝙ aliq̄d ꝑdicari pt capi duplr. Uno mō vt idē est ꝙ ꝑ vocē exprimi vel describi mediāte copula: ⁊ sic res nō subijciunt neq3 predicātur. Alio modo vt idem est ꝙ ꝯcipi in ordine ad aliud: ⁊ sic res bñ dicunt subijci ⁊ predicari.

Predicari acceptiones.

Aliq̄d et hoc aliq̄d differūt.

¶ Sciendum est tertio ꝙ differentia est inter aliq̄d ⁊ hoc aliquid: q2 aliquid est cōuertibile cū ente supple capiendo ipm cathegorecumatice: q2 si caperet sincathegorecumatice nō cōuerteret cū ente. ita ꝙ omne ens est aliquid ⁊ omne aliquid est ens: ⁊ sic nō capit in tertia ꝓprietate substātie: sed hoc aliq̄d est vnū numero ⁊ singulare. Pro cui⁹ declaratione est aduertendū ꝙ drīa est inter vnū numero: singulare: indiuiduū: suppositū: ⁊ ꝑsonaʒ. Unde vnū numero: singulare: ⁊ indiuiduum idē sunt. Ex quo sequit ꝙ vnū numero singulare ⁊ indiuiduū in q̄libet ꝑdicamēto inueniunt cū ibi sint gña ⁊ spēs. Uñ singulare indiuiduū ⁊ vnū numero est cui repugnat diuidi ī plures ꝑtes subiectiuas. i. in plura īferiora: vt hec albedo hic lapis. Sʒ suppositū est qđ non est natum cōicari neq3 cōicatur alteri neq3 tā q̃ȝ quo neq3 tanq̃ȝ qđ. Unde aliquid cōicari tanq̃ȝ quo nō est aliud q̃ȝ illud esse natū inherere vel informare aliud siue sit accidens siue forma subālis. Ex quo sequitur ꝙ nullū accidēs dr suppositū. Sequitur scđo ꝙ nulla forma substātialis dr suppositum. Sed illud dr cōicari alteri vt quod: qđ est superius ad aliqua vt hō. Ex quo sequitur ꝙ nihil cōicabile aliquibus dr suppositū: ideo nec genera nec spēs possunt dici supposita. Sed ꝑsona est intellectualis nature incōicabilis existētia. Ex quo sequitur ꝙ ꝑsona addit supra suppositū ꝙ sit suba intellectualis. Ex quo sequitur ꝙ nullum irrationale dr esse ꝑsona. Sequitur secūdo ꝙ oīs ꝑsona est suppositum: sed non econtra. etiam omne suppositum est vnū numero: sed nō econtra.

Aliquid cōicari q̄d sit.

¶ Sciēdū est quarto ꝙ ꝑ declaratiōe quarte ꝓprietatis sube in qua dr sube nihil est ꝯtrarium ꝙ ꝯtrietas pōt capi duplr. vno modo stricte pro repugnātia duaꝝ formaꝝ se expellentiū ꝟtute ꝓpria ab eodē subo. ⁊ sic sube nihil est ꝯtrarium: q2 talis ꝯtrietas solū inuenitur inter quattuor q̄litates primas: scʒ caliditatē: frigiditatē. siccitatē: ⁊ humiditatē. Alio modo capitur large ꝓ repugnātia quarūcūq3 formaꝝ nō se inuicē simul cōpatiētiū: ⁊ sic due forme subales specifice sunt bene ꝯtrie. Alio mō ꝓ repugnātia duaꝝ drīaꝝ diuidētiū aliqđ gen⁹. ⁊ de ista intelligit cum dr ꝙ in quolʒ gñe est vna ꝑma ꝯtrietas. i. due drīe diuidentes illud genus: ⁊ hoc accipiēdo ꝯtrarietateʒ realiter siue in rebꝰ pme intētiōis: ſʒ capiēdo ꝯtrarietateʒ logicaliter ⁊ in terīs: illi termini dicūtur ꝯtrij q̄ simul nō pñt ꝟificari de aliquo tñ bñ successiue vt sunt isti termini calidū: frigidū. ¶ Sed ꝓ quinta ꝓprietate est aduertēdū ꝙ aliquid dr suscipe mag̃ ⁊ minus duplr. vno mō logicaliter: ⁊ tūc idē est ꝙ ꝑdicari mediātibus istis aduerbijs magis ⁊ min⁹: ⁊ sic termi bene suscipiūt magis ⁊ min⁹. i. ꝑdicant mediantibus istis aduerbijs magis ⁊ minus. Alio modo accipit phisicalr seu pme intentionalr: ⁊ hoc duplr. vno modo vt idem est ꝙ suscipere qualitates intēsas ⁊ remissas: ⁊ sic suba bene suscipit magis ⁊ minus: q2 successiue suba suscipit q̄litates intēsas et remissas: ⁊ sic nō capit in textu. Alio modo vt idē est ꝙ habere plures partes ⁊ pauciores ꝑfectionales in cōsimili loco ⁊ situ adequate. ⁊ sic suba nō suscipit mag̃ ⁊ minus: vt postea videbit. ⁊ hec de primo articulo.

Cōtrarietatis acceptiōes.

Magis ⁊ minus suscipere q̄t modis dr.

¶ Quantū ad scđm articulū dubitatur primo vtrum aliqua suba sit in subo. ⁊ videt ꝙ sic: q2 iste termin⁹ script⁹ hō ē substātia cuʒ nō sit nisi incaustū: ⁊ ē in subiecto puta in pariete vel in papiro: igitur. Item iste terminus scriptus album est substantia cum nō sit nisi incaustum: ⁊ tñ ē in subiecto cum predicetur denolatiue de subiecto: vt in ista ꝓpōne scripta lignū est albū. Rñdet ꝙ scriptura pōt capi dupliciter. vno mō de formali significato significat figurā q̄ nō ē suba: ſʒ qualitas vel ordo partiū ad ꝑtes loci: vt alꝫ videbit. ⁊ sic terminus scrip⁹ de significato formali non est suba. Alio mō pōt capi ꝓ materiali puta pro illo incausto: ⁊ sic bene ē suba. Ex quo sequit ꝙ nullus termin⁹ script⁹ dr eē suba sed mag̃ q̄litas. Et si q̃s dicat ꝯtra: q2 illđ de quo ꝑdicat subā est subā: sed de isto termino hō predicat subā: q2 ista ē ꝟa: hō est subā. Rñdetur ꝙ subā ꝑdicat de illo termīo hō supponēte ꝑsonaliter ⁊ nō supponēte ꝓ seipo. iō qñ dr hō est subā: neq3 ly hō neq3 ly subā supponunt ꝓ seipis. Et si q̃s dicat ḡ saltē iste termin⁹ hō supponēs ꝑsonalr erit subā cū de ipo predicetur subā. Rñdet ꝙ istū terīm hō supponētē ꝑsonalr eē subām pōt duplr intelligi. Uno mō ꝙ iste termin⁹ subā supponēs ꝑsonalr predicet de isto termīo hō supponēte ꝑsonaliter: ⁊ sic

An aliq̄ suba sit ī subiecto.

Scripture acceptiones.

An illud de quo ꝑdicat substantia sit suba.

An iste terminus hō supponens ꝑsonaliter sit suba.

ↄcedo φ ille termin⁹ hō sic supponēs sit suba. Alio mō φ ille termin⁹ homo sic supponēs sit illa res q̄ ē suba. ꝛ sic est falsuꝫ. vñ qñ ɗi hō est suba. nō denotaꝶ φ ille termin⁹ suba sit ille termin⁹ hō: ſꝫ φ idē impoꝛtaꝶ ꝑ illos duos terminos. Aduerte tñ vlteri⁹ φ aliqđ esse in subo ꝑt intelligi dupl'r. vno mō logical'r: ꝛ sic illud est i subo qđ denoiatiue ꝑdicaꝶ de alio. Alio mō ꝑme intentional'r siue real'r. ꝛ sic nō est aliud q̄ꝫ alteri inherere: ꝛ sic posset cōcedi φ ois termin⁹ est in subo. i. alteri inheret. Sꝫ restat vna parua difficultas vtrū rō ꝑ quam phs pbat scđas subas nō eē in subo sit bona. ꝛ vꝫ φ nō: qꝛ isti teri hō ꝛ aial ꝑdicanꝶ noie ꝛ rōne. ꝛ tñ sunt in subo: qꝛ sūt in aere vel in mēte: igr̄ φ ꝑdiceꝶ noie ꝛ rōne pꝫ: qꝛ in ista ppōne soꝛtes ē hō: ibi ille termin⁹ hō ꝑdicaꝶ noie ꝛ rōne de soꝛte: ꝑt dici φ lꝫ illi teri sint i subo capiēdo eē in subo pꝛie intētional'r: nō tñ sūt i subo capiēdo eē i subo logical'r. i. nō ꝑdicāꝶ denoiatiue: ſꝫ eēntial'r cū ꝑdiceꝶ noie ꝛ rōne. Vñ ꝑdicari noie nō ē aliud q̄ꝫ ꝑdicari ꝟe ꝛ affirmatiue de aliq̄. Sꝫ ꝑdicari rōne nō est aliđ q̄ꝫ ꝑdicari eēntial'r. ꝛ sic videꝶ accepisse aristo. cū dicit eoꝝ q̄ sunt in subo ꝑdicāꝶ noie. i. ꝟe ꝛ affirmatiue. ſꝫ nō rōne. i. nō eēntial'r. Pōt etiā dici φ illi termi hō: aial: predicātur noie ꝛ rōne: ſꝫ hoc est ꝓ ip̄is terminis: sed ꝓ reb⁹ ꝓ qb⁹ supponūt: qꝛ vtimur illis terminis ꝓ rebus.

Aliquid esse i subiecto dupliciter i̇telligitur. An phs bene probauerit secundas intentiones esse i subiecto.

Predicari nomie quid sit. Predicari ratiōe quid sit.

An substantia suscipiat magis et minus.

¶ Dubitaꝶ scđo vtrū substātia suscipiat magis ꝛ min⁹. Pro cui⁹ solutōe suppōiꝶ φ aliqđ suscipe mag' ꝛ min⁹ ē ip̄ꝫ hr̄e plures grad⁹ seu ptes ꝑfectōales q̄ sunt eiusdē rōnis inter se ꝛ cū illo qđ suscipit mag' in eodē loco ꝛ situ seinuicem penetrātes: vt vna albedo ɗi maioꝛ albedo q̄ꝫ alia: qꝛ hꝫ plures grad⁹ vel ptes ꝑfectiōales integrātes ip̄aꝫ in eodē loco ꝛ situ: ꝛ q̄lꝫ ps talis est albedo. ꝛ sil'r dicaꝶ de alijs: iō sensus dubij nr̄i ē iste. Vtrū suba habeat plures ptes ꝑfectiōales in eodē loco ꝛ situ q̄ sunt eiusdē rōnis inter se. ꝛ cū suba q̄ suscipit mag'. Ad qđ bꝛeuiter r̄ndeꝶ φ suba nō ɗi incipe magis ꝛ min⁹ lꝫ vna substātia sit ꝑfectioꝛ alia: vt visum est in ꝑdicabilib⁹. pꝛima pars pꝫ: ꝛ capio aiam de qua q̇dem dubitāt: ꝛ arguiꝶ sic. aia nō hꝫ plures ptes ꝑfectionales eiusdem rōnis integrātes ip̄saꝫ: qꝛ ↄpoꝛteret illas ptes esse quasdā aias cū ptes ꝑ quas aliquid suscipit mag' debeāt esse eiusdē rōnis inter se ꝛ cū illo qđ suscipit magis: ſꝫ ↄñs est falsum: imoꝛ ꝑiculosuꝫ. Itē ostēdēdo ɓ de igne: qꝛ si ignis susciperet magis seq̄retur φ haberet plēs ptes ꝑfectionales in eodē loco ꝛ situ integrātes illū ignē. ſꝫ hoc nō: qꝛ tūc seq̄retur φ eadē materia infoꝛmareꝶ duab⁹ foꝛmis substātialib⁹ eiusdē rōnis: qꝛ ille ptes nō possunt esse in eodē loco ꝛ situ nisi penetrent: ſꝫ nō possunt se penetrare nisi foꝛme illaꝝ materiaꝝ se penetrent: igiꝶ. ¶ Sed i oppm̄ aꝛ. qꝛ vna aq̄ hꝫ plēs ptes aque q̄ꝫ alia: igr̄. Rñdeꝶ φ veꝝ est extēsiue: ſꝫ nō intēsiue. Vñ si apponaꝶ vna gutta q̄ alteri illa est maioꝛ ſm extēsionem: ſꝫ non ſm intētionem. cuius rō est: qꝛ illa aqua hꝫ maioꝛē extēsioneꝫ q̄ꝫ pri⁹. ¶ Scđo sic. volo φ sint duo ignes: vn⁹ duoꝝ pedū: ꝛ alius vnius pedis. volo φ deus ↄdēpset illū qui est duoꝝ pedū ad q̄ꝫtitateꝫ vni⁹ pedis: quo facto erit maioꝛ ignis q̄ꝫ alter: qꝛ in eodē loco ꝛ situ hꝫ plēs ptes ꝑfectionales. Rñdeꝶ admittēdo casuꝫ ↄcedēdo φ ille ignis ↄdēpsatus hꝫ plēs partes: ſꝫ nō in eodē loco q̄ nō se penetrāt: qꝛ non pñt se penetrare nisi foꝛme subales se penetret adinuicem: ſꝫ foꝛme nō pñt se penetrare: nisi foꝛme due infoꝛmēt eādeꝫ ptem materie qđ videꝶ esse ipossibile. dicūt tñ aliqui φ sicut due foꝛme accidētales eiusdem rationis possunt se penetrare: ita ꝛ due foꝛme substantiales mixtoꝝ. ¶ Tertio sic. aia suscipiꝶ magis: igitur. añs pꝫ ꝑ articulum parisieñ. dicere aiam xp̄i nō esse ꝑfectioꝛem in puris naturalibus aia iude. erroꝛ. ſꝫ hoc nō pōt intelligi de accidentibus: qꝛ nullus dubitat quin aia xp̄i sit ꝑfectioꝛ aia iude in accidētalib⁹ cū habeat sūmā grāꝫ: sūmā sciaꝫ: ꝙ intelligiꝶ i substātialibus. Rñdeo φ intelligitur in accidentalib⁹ naturalib⁹ spūalib⁹ sicut ē ingeniositas ꝛ perspicacitas intelligēdi. ꝛ de illis est dubiū vtrū vna aia sit perfectioꝛ q̄ꝫ alia: sed non fuit dubium de accidentibus acquisitis ꝛ gratuitis quin aia xp̄i sit perfectioꝛ.

An substantia plures partes perfectionales in eodem loco ꝛ situ habeat.

¶ Dubitatur tertio vtrū ppositio vocalis possit esse ꝟa vel falsa. Et arguiꝶ pꝛimo φ nō: quia qđ nō est neq̄ꝫ potest eē. nō potest esse verum vel falsum: sed pꝛopositio vocalis nō est neq̄ꝫ potest eē: igitur. minoꝛ pꝛobatur: quia si ppō vocalis esset vel pōt esse hoc maxime esset qñ subm̄ ꝓfertur: sed hoc nō: quia tunc pꝛedicatum nō est vel qñ ꝑdicatuꝫ ꝓferꝶ φ nō est quia tūc subm̄ nō est. Scđo sic. si propositio vocalis esset ꝟa sequereꝶ φ possibile esset aliquē ꝓferre vel dicere verum qđ est falsum. quia si q̇s diceret verum. vel diceret veꝝ qñ ꝓfert subm̄. ꝛ hoc nō: qꝛ subm̄ nō est veruꝫ neq̄ꝫ ptes eius. vel qñ ꝓfert ꝑdicatū qđ est falsum pari rōne. Itē sequereꝶ φ idē in ꝓferendo verū ꝓferret falsum. pꝫ: qꝛ ꝓferat istā nullus hō ē asin⁹ ꝓferēdo subm̄ ꝛ copulā ꝓferret falsum. qꝛ ꝓferret istā null⁹ hō est q̄ est falsa: ꝛ ꝓferēdo totā ꝓfert veꝝ: igiꝶ. Iteꝫ sequereꝶ φ aliq̇s postq̄ꝫ dixit veꝝ posset nūq̄ꝫ dixisse veꝝ: sed ↄsequēs ē impossibile. ꝛ pꝫ ↄña: qꝛ postq̄ꝫ aliq̇s ꝓtulit istā verā hō ē i sua libertate ē statim addere ly asin⁹ quo facto pꝛotulit falsuꝫ. Itē seq̄reꝶ φ ois ppō vocalis esset falsa. pꝫ ꝛ capio istā que maxime videtur esse ꝟa: hō est aial q̄ tñ est falsa. qꝛ significat istum terminuꝫ hō esse istū terim aial. qua ratiōe iste termin⁹ homo significat hoieꝫ ad extra. ita etiā significat se naturaliter. Pro respōsione ponūtur alique ppōes. Pꝛima. aliqua ↄueniūt ppositioni vocali naturaliter videlꝫ φ ꝓferaꝶ successiue ꝛ φ ptes sue non simul permaneant et φ ip̄a ꝛ sue partes causent in mente suas intētiones. habet etiā φ ip̄a significat sicut sua

An ppō vocalis possit esse vera vel falsa.

mentalis cui subordinatur: ꝛ ꝙ ipa significet cuȝ imaginatiõe significãdi. Et ex hoc hȝ suũ cõplemẽtuȝ. Scđa ꝓpõ. nõ est incõueniẽs eãdem ꝓpõnẽȝ vocalẽ esse simul verã ꝛ falsam: possibilem ꝛ impossibileȝ. Unñ sicut terminus equiuocus hȝ multos ꝯceptus: ita ꝓpõ vocalis põt habere multos sensus: vt ptȝ in rõnibus factis. Tertia ꝓpõ. ex institutiõe hoim ꝓpõ vocalis hȝ ꝙ termini sint significatiui ad placitum. ꝛ silr q̃libet alia ꝓpõ ad placituȝ significãs hȝ ex institutiõe hoim ꝙ significet ꝛ nõ naturalr. ꝛ hoc pȝ ex cõi modo vtẽdi hoim. pȝ etiam: q: ista ꝓpositio hõ est aĩal ex mõ vtẽdi hoim ꝛ eoꝝ institutiõe significat rem q̃ est homo esse rem q̃ est aĩal: ꝛ nõ ꝙ iste terminꝰ homo: sit iste terminꝰ aĩal. ¶ Quarta ꝓpositio. ꝓpositio vocalis hȝ ex institutiõe hoim ꝙ ipsa vtẽdum est: ac si ipsa tota simul esset in vltimo instãti sue ꝓlatiõis vltime ptis. Ex quo seqtur ꝙ ꝓpõ vocalis de rigore non đr vera neqȝ falsa: sȝ solum hȝ ꝙ dicatur vera vel falsa ex institutione hoim volẽtiuȝ vti ea: ac si esset permanẽs. Ex istis positis faciliter soluũtur rõnes. ¶ Ad primam rñdetur ꝯcedẽdo de rigore sermonis ꝙ nulla ꝓpositio vocalis est vera vel falsa: sed solũ ex institutiõe hoim vtẽtium: ac si ipsa esset ꝑmanẽs. ¶ Ad scđam đi ꝙ ꝓprie ꝛ de rigore nullus põt ꝓferre verum vel falsuȝ: ita ꝙ in ꝓferẽdo veꝝ ꝓferat falsuȝ. ¶ Ad tertiam đi ꝙ hoc nõ est incõueniẽs penes significatũ partiale: tamen indiuiduum dȝ sumi penes totali significatũ ꝛ cõplemẽtuȝ ꝓpõnis. ¶ Ad aliã negatur ꝯñã ꝛ ꝯñs. si eñ semel ꝓtulit veꝝ necesse est ꝓtulisse veꝝ: ꝛ eodem mõ est de falso: nisi ꝟitas vel falsitas ꝓpõnis depẽdeat a futuro ꝯtingẽti: vel ꝙ in ea nullũ extremũ distribuatur: cũ hoc tñ in libertate sua est totalẽ orõnẽȝ esse verã vel falsam. Ad alia pȝ solutio. Et hec de scđo articulo.

Cõclusio rñsalis de ꝓprietati bus subẽ.

¶ Quãtum ad tertiũ articulũ sit conclusio rñsalis. ꝓprietates substãtie sunt a philosopho in textu sufficiẽter assignate: vt satis ptȝ ex dictis. ¶ Ad rõnes. Ad primã pȝ solutio in primo articulo. ꝛ ad scđam. Ad tertiam đi ꝙ ꝯrietas in effectibꝰ arguitur ꝯrietatem in causis formalẽ vel virtualeȝ: iõ effectꝰ cõtrarij subẽ arguunt ꝯrietatem ꝟtualem in subã. Unde aliqd hr̃e ꝯrietatem ꝟtualeȝ nõ est aliud q̃ȝ illud posse producere ꝯria. ¶ Ad aliud đi ꝙ ista ꝓpõ quicq̃d corrũpitur a suo cõtrario corrũpitur est simplr falsa si intelligatur de ꝯrio ꝓprie dicto: sed dȝ capi contrarium ꝓ nociuo ꝛ discõuenienti: ita ꝙ sit sensus: quicq̃d corrũpitur a suo ꝯrio. i. a suo nociuo ꝛ discõueniẽti corrũpitur. ¶ Ad q̃ntam pro prima pte ptȝ solutio in primo articulo. ¶ Ad aliam pteȝ đr ꝙ elemẽta ꝓprie nõ contrariãtur adinuicem: sȝ bñ qualitates elementoꝝ. vel põt dici ꝙ ꝯtrariãtur adinuicem ꝟm suas qualitates ꝛ non ꝟm suas subãs. ¶ Ad aliam đr ꝓ prima pte ꝙ lȝ omne susceptibile contrarioꝝ ꝓprie dictoꝝ: puta quattuor qualitatum primaꝝ sit corruptibile: non tamen opȝ ꝙ q̃libet susceptibile alioꝝ cõtrarioꝝ sit corruptibile. Ad aliam ptem đi ꝙ lȝ scđa substãtia ꝟm se nõ sit vnũ nũero: tñ bñ denoĩatiue: ꝛ ꝑ accidẽs vt visuȝ est in ꝑdicabilibꝰ.

¶ Sequitur textus.

Quantitatis diuisio.

¶ Quãtitatis aliud ꝯtinuũ: aliud discretũ: ꝛ aliud q̃dẽ ex habẽtibꝰ positionẽȝ ad seinuicẽ suis ptibꝰ ꝯstat: aliud aũt ex nõ habẽtibꝰ positionẽ. Est aũt discreta q̃ntitas vt nũerus ꝛ orõ. Cõtinua ꝟo vt linea: superficies: corpꝰ: amplius aũt ꝑter hec: locus ꝛ tp̃s.

Istud est tertiũ capitulum in quo determinat phs de q̃ntitate q̃ est scđm ꝑdicamẽtum. ꝛ diuiditur in duas ptes. In prima phs determinat de q̃ntitate q̃ntuȝ ad eius diuisionem. In scđa determinat de ꝓprietatibus q̃ntitatis. Prima ps diuiditur in q̃ttuor pticulas: In prima ponit duas diuisiones q̃ntitatis. ꝛ duas subdiuisiões. Pria diuisio q̃ntitatis est. aliud cõtinuum. aliud discretũ. ꝛ dȝ intelligi generis: ita ꝙ sit sensus ꝙ generis q̃ntitatis aliud cõtinuum. aliud discretũ. ¶ Secũda diuisio q̃ntitatis. aliud cõstat ex ptibus positionem adinuicem habẽtibus: aliud ex nõ habẽtibus positionem. Primã subdiuisioneȝ que est diuisio q̃ntitatis discrete innuit ꝑ hoc ꝙ dicit q̃ntitas discreta: vt numerus ꝛ oratio. Aliam subdiuisionem q̃ est q̃ntitatis cõtinue ponit cũ dicit: q̃ntitas cõtinua: vt linea: superficies: corpus: ꝛ ꝑter hec: tẽpus: ꝛ locus. ¶ Deinde declarat duas subdiuisiones predictas. primo ꝓbãs ꝙ nũerus sit q̃ntitas discreta: q: partes nũeri nõ copulãtur ad aliquẽ terminũ cõem: igitur nũerus est q̃ntitas discreta. añs ꝓbat primo de ptibus aliquotis: vt q̃nqȝ ꝛ q̃nqȝ que sunt ptes denarij non copulantur ad aliquem terminũ cõem de ptibus nõ aliquotis. ꝓbat: q: tria ꝛ septem sunt ptes non aliquote numeri denarij: ꝛ tñ ad nullũ terminuȝ cõem copulãtur: sȝ semꝑ vna ps est discreta ꝛ separata. Unñ ps aliquota est q̃ aliquotiẽs sumpta reddit totũ numerũ adequate: vt q̃nqȝ respectu nũeri denarij. sȝ pars nõ aliquota est que quotienscũqȝ sumatur nunq̃ȝ reddit adequate suũ totum: sȝ magis vel minus: vt tria respectu nũeri denarij. Deinde ꝓbat ꝙ orõ sit q̃ntitas: q: ꝑ orõnem mensuratur syllaba breuis vel lõga: sȝ illud qđ ꝑ se mẽsurat aliqd est q̃ntitas: igitur. Deĩde declarat de qua orõne hoc intelligitur: dicẽs ꝙ intelligitur de orõne ꝓlata cum voce. Et ꝙ sit q̃ntitas discreta ꝓbat: q: ptes eius ad nullum terminuȝ cõem copulantur. non eñ est aliquis terminus ad quẽ syllabe vocis terminẽtur: sȝ vnaqueqȝ syllaba est diuisa ab alia. Deinde ꝓbat ꝙ linea superficies ꝛ corpus sint q̃ntitates continue: q: partes eoꝝ copulãtur ad aliquem terminũ cõ

Quãtitatis prima diuisio.

Quãtitatis scđa diuisio.

Quãtitatis prima subdiuisio.

Quãtitatis secũda subdiuisio.

Quid est ps aliq̃ta.

Quid est pars non aliquota.

An linea ꝛ superficies sunt q̃ntitates cõtinue.

munem:vt partes linee ad pūctum:ꝛ partes
supficiei ad lineam:ꝛ ptes corpis ad supficiē.
De tpe pbat:qꝛ ptes eius vt pteritū ꝛ futurū
copulātur ad aliquem terminum cōem:scꝫ ad
tps p̄sens qd̄ est finis pteriti:ꝛ principiū futu
ri. Deinde pbat de loco ꝙ sit q̄ntitas ꝯtinua:
qꝛ ptes eiꝰ copulātur ad aliquē terīm cōem:
qꝛ ptes corpis ad aliquēꝫ terim cōem copulā
tur:igitur ꝛ ptes loci. pꝫ ꝯn̄a:qꝛ ptes loci ꝯti=
nent singulas ptes corpis:igiẗ ptes loci ter=
minātur ad eūdēꝫ terīm cōem ad quem ptes
corpis. Deinde declarat scd̄am diuisionēꝫ:scꝫ
q̄ntitatis. aliud ꝯstat ex ptibus positionēꝫ ha
bētibus. aliud nō pbat:qꝛ linea. supficies. cor
pus. ꝛ locus. habēt positionēꝫ in suis ptibus:
sed nūerus:orō:ꝛ tps:nō habēt positionem.
Primā ptem pbat:qꝛ illa habēt positionem
in suis ptibus:quoꝝ ptes sunt site. i. habent
modū situs l toto:ꝛ sunt pmanētes ꝛ ꝯtinue:
sꝫ ptes supficiei linee corpis ꝛ loci sunt hmōi:
igiẗ. Scd̄am ptem pbat:qꝛ lꝫ inter ptes tpis
numeri ꝛ orōnis sit ordo:qꝛ vna est prior alia
vt pteritum est prius futuro ꝛ duo priora tri=
bus:tñ partes tpis nō sunt pmanentes qd̄ re
quiritur ad positionem. etiā partes numeri ꝛ
orōnis non copulātur qd̄ requiritur ad posi=
tionem. Ex quo sequitur ꝙ ad positionem q̄
est differētia q̄ntitatis tria requirūtur:scꝫ or=
do partiū:pmanētia:ꝛ ꝯtinuatio ad aliquem
terīm cōem. Deinde determinat de q̄ntitati=
bus p accidēs ponēs istam cōclusionem. q̄nti
tates que dicte sunt:quedam sunt pprie p se
q̄ntitates:sed alia ab his si dicātur q̄ntitates
vel quāta:hoc est p accidēs. quod pbat:quia
quecūqꝫ dicuntur q̄ntitates vel quāta solum
per habitudinem ad predicta illa dicūtur q̄n=
titates p accidēs:sed omnia alia a predictis
si dicantur q̄ntitates:hoc est solum p habitu=
dinem ad alia ꝛ denominatiue:igitur dicūtur
solum q̄ntitates per accidens. minorem pro=
bat. primo exemplariter:vt albū qd̄ est aliud
a predictis dr̄ multum:eo ꝙ supficies in qua
est multa:ꝛ actio dr̄ longa:eo ꝙ tempus in
quo fit sit lōgum. rōne probat:qꝛ illud cuius
q̄ntitas notificatur ꝛ mensuratur p aliam q̄n=
titatem est q̄ntitas p accidēs:sed ista sunt hu
iusmodi:igitur. Minorem pbat:quia si quis
assignet q̄nta sit actio tpe diffiniet dicēdo ip=
sam esse annuam. i. vnius anni. Similiter assi
gnās q̄ntum sit album p supficiem diffiniet:
qꝛ q̄nta fuerit supficies tātuꝫ albū fore dicēs.

Quātitatis ppͤietas i tres diuiditur partes.

¶ In secūda pte ponit pprietates q̄ntitatis:
ꝛ diuiditur in tres pticulas ꝫm ꝙ sunt tres p
prietates q̄ntitatis. In prima ponit primam
pprietatem q̄ntitatis que est hec. Quātitati
nihil est cōtrarium:vt bicubito:tricubito:su=
perficiei nihil est ꝯtrium. Deinde ponit duas
instātias. prima multū ꝛ paucuꝫ ꝯtrariātur ꝛ
etiā magnū ꝛ paruū. ꝛ tñ ipsa sunt q̄ntitates:
igitur. Hanc instātiam soluit duplr̄. primo ne
gando minorem dicēs ꝙ nullum illoꝝ est q̄n=
titas:sed qd̄libet eoꝝ est ad aliquid. qd̄ pbat
dupliciter. primo. illa que solum dicūtur cum
cōparatione ad aliud sunt ad aliquid:ꝛ non
q̄ntitates:sed multum ꝛ paucū magnum vel
paruum sunt hmōi:igitur. Minorem pbat
prīo de magno ꝛ paruo:qꝛ si magnū ꝛ paruū
dicerētur p se nō in relatione ad aliud nunq̄ꝫ
mons diceretur paruus:nec miliuꝫ paruum.
hoc aūt est falsuꝫ:qꝛ mōs dr̄ paruus respectu
alterius mōtis:ꝛ miliū dr̄ paruū respectu al=
terius milij. de multo ꝛ pauco probat:qꝛ nisi
multuꝫ ꝛ paucū dicerētur respectiue ad aliud
nunq̄ꝫ dicerētur hoīes multi in domo ꝛ pauci
in theatro:vel plures in vico ꝛ pauci in thea=
tro:vel plēs in vico ꝛ pauci in ciuitate cū mul
to plēs sint in ciuitate q̄ꝫ in vico:igitur multū
ꝛ paucū dicūtur respectu ad aliud. Scd̄o sic.
qꝛ bicubitū ꝛ tricubituꝫ silr̄ magnū ꝛ paruum
nō significāt q̄ntitateꝫ:sed magis sunt aliquid
fūdatū in q̄ntitate:ergo nō sunt q̄ntitates. Secū
do soluit negādo maiorem dicēs ꝙ siue aliq̄
ꝯcedant pdicta esse q̄ntitates siue non:tñ ni=
hil est eis ꝯtrarium. qd̄ pbat duabus rōnibꝰ.
Prima. nihil qd̄ dr̄ de p se respectiue ad ali=
quid habet cōtrarium cuꝫ ꝯtraria sint forme
absolute:sꝫ multum dr̄ respectiue ad paucuꝫ
ꝛ magnum respectiue ad paruū:igitur mul=
tum non cōtrariatur pauco nec magnū par=
uo. Secūda rō ducit ad duo incōueniētia. pri
mo ad illud. si multum ꝛ paucum magnum ꝛ
paruum essent cōtraria seq̄retur ꝙ contraria
essent simul in eodem. Scd̄o. seq̄retur ꝙ ideꝫ
essent sibiipsi cōtrarium. prima ꝯn̄a pꝫ:qꝛ ali
quid dr̄ magnum respectu vnius ꝛ paruū re=
spectu alterius:ergo si magnū ꝛ paruum sint
contraria:tūc contraria erūt simul in eodem
qd̄ est impossibile: Et si duo cōtraria possint
simul esse in eodem:hoc maxime esset in pri=
ma substātia:qꝛ ipsa est maxime susceptiua cō
trarioꝝ:sed hoc non:qꝛ q̄uis ideꝫ homo nu
mero sit susceptiuus ꝯtrarioꝝ:nullus tamen
simul suscitpit cōtraria. nullus eñ simul ꝛ se=
mel est sanus ꝛ eger. albus ꝛ niger. prauus ꝛ
studiosus. Scd̄am ꝯn̄am pbat:qꝛ cum idem
sit magnum ꝛ paruū idem contrariabitur si=
bijpsi. Tertia instātia est de loco sursum ꝛ de
loco deorsum que vidētur ꝯtrariari:ꝛ tñ sunt
q̄ntitates. Hanc instātiam nō soluit phs:sed
potest respōderi ad eam ꝙ locus pōt duplici=
ter considerari. vno modo p supficie corpo=
ris continētis:ꝛ sic est q̄ntitas:nec habet con
trarium. Alio modo p virtute cōseruatiua lo
cati:ꝛ sic possunt esse cōtraria:sꝫ tunc nō sunt
q̄ntitates. In secūda pte ponit scd̄aꝫ pprieta
tem q̄ntitatis:dicēs ꝙ q̄ntitas nō suscipit ma
gis ꝛ minus. qd̄ pbat iductiue:vt bicubitū nō
dr̄ magis ꝛ minus bicubituꝫ:nec ternariꝰ neqꝫ
quaternariꝰ. Aliq̄ eñ nō dicūtur magis tria
q̄ꝫ alia. In tertia pte ponit tertiā pprietatem
q̄ntitatis dicēs ꝙ maxime est ppriũ q̄ntita=
ti ꝫm eam eq̄le vel inequale dici. qd̄ pbat in=
ductiue:qꝛ corpus eq̄le vel inequale dr̄. Si=
militer nūerus alterꝫ nūero est equalis vel in

Ad positionem q̄ est dr̄a q̄ntitatꝫ tria requiruntur.

Cōclusio de q̄ntitatibus p accidēs.

Duplex loci ꝯsideratio.

eq̄lis: ꝛ sic de alijs spēb⁹ q̄titatꝫ. ſꝫ ꝙ ip̄a soli
q̄titati ꝯueniat pbat: qꝛ actio nō dr eq̄lis vl ī=
eq̄lis: ſꝫ silis. nec albū dr eq̄le vl ieq̄le ſꝫ sile. ꝛ
sic de alijs: qꝛ nō sūt q̄titates: igr̄ maxime eſt
ꝓpriū q̄titati ſm eā equale vl̄ inequale dici.

An quā=
titatis ꝓ
prietates
ꝛ diuisio
nes suffi=
cienter a
pho assi=
gnētur.

Queritur vtrū diuisiones ꝛ ꝓ
prietates q̄titatis sint a pho suf=
ficiēter assignate. ¶ Et arguitur
primo ꝯtra p̄mā partē. Nulla bo=
na diuisio debet dari per aliqua nō ꝯtēta sub
diuiso: ſꝫ scd̄a diuisio ꝛ etiā illa q̄ eſt in q̄tita=
tē p se ꝛ quantita: ē p accn̄s sunt hmōi: igr̄.
maior pꝫ: qꝛ diuisum dꝫ semꝑ v̄ificari de mē=
bris diuidētib⁹. mior pbat̄: qꝛ positio eſt vnū
predicamentū distinctū a q̄titate: g̃ nō eſt ei⁹
dr̄ia. Etiā q̄titates p accn̄s nō sūt q̄titates:
vt pꝫ de albo ꝛ actiōe q̄ sūt q̄titates p accn̄s.
¶ Arḡr scd̄o ꝯ scd̄am ptē. numerus ꝛ oro sunt
spēs q̄titatis discrete: igr̄. De orone pbat̄:
qꝛ ois oro eſt mentalis: vocalis: vel scripta: ſꝫ
nulla talis eſt quātitas: sed qualitas: igr̄. De
numero pbat̄: qꝛ numerus reperit̄ in illis in
qb⁹ nō eſt quātitas. s. in angelis: g̃ numerus
nō eſt quātitas. ¶ Arḡr tertio. linea ꝛ supficies
nō sunt spēs quātitatis ꝯtinue adinuicem di
stincte: igr̄ sunt sufficienter assignate. aſis pꝫ:
qꝛ oē accn̄s hꝫ aliqd̄ subiectū sibi adequatū:
ſꝫ linea ꝛ supficies non sunt hmōi: igr̄. minor
pꝫ: qꝛ nō eſt dabile aliqd̄ subm qd̄ habeat lon
gitudinē tm̄ vel latitudinē tm̄ vel ꝓfundita=
tem tm̄: qꝛ oē corp⁹ hn̄s longitudinē hꝫ etiā
latitudinē ꝛ ꝓfunditatē: igr̄. etiā corp⁹ ē spēs
subē: igr̄ nō q̄titatꝫ. Etiā supficies ꝛ loc⁹ sūt
idē vt hꝫ phs. iiij. phisicoꝝ. Itē ſm phm. v.
methaphisice. tp̄s eſt quātitas p accn̄s: igr̄
nō eſt spēs q̄titatꝫ. Quarto sic. ois mot⁹ eſt
de ꝯrio ī ꝯriū: ſꝫ in quātitate eſt motus: igr̄
ibi eſt ꝯrietas. Itē equale ꝛ inequale magnū
ꝛ paruū suscipiūt magꝫ ꝛ min⁹. Igr̄ scd̄a pro
prietas quantitatis nō eſt sufficienter posita.
Quito sic. due subē ſm eq̄litatē vl̄ ineq̄litatē
dicunt̄ formalr̄ eq̄les vel ineq̄les ſm v̄tutē q̄ ē
q̄litas: igr̄ alijs a q̄titate pt̄ ꝯuēire eq̄le vel
ineq̄le. In oppm̄ ē phs ī textu. In q̄one erūt
tres articuli sicut ī ceterꝫ. Quātū ad primū

¶ Sciēdū eſt p̄rio ꝙ qd̄libet genus
dr hr̄e aliquem rōnē ſm quā dicat̄ vniuoce
de suis inferioribus: iō vidēdum eſt qd̄ erit ꝓ
pria ratio q̄titatꝫ ſm quā dr vniuoce de suis
inferioribus. Et aduerte tn̄ ꝙ ratio pōt capi
duplr̄. vno mō ꝓ diffinitiōe. ꝛ sic non capitur
hic. Alio mō ꝓ ꝯceptu quidditatiuo: ꝛ sic capi
tur hic. Vn̄ omne gen⁹ p̄dicatur de suis spe=
ciebus vna rōne. i. vno ꝯceptu q̄dditatiuo. Et
aduerte ꝙ dicūt aliqui ꝙ rō q̄titatis eſt men
surate: qꝛ phs ꝓbat orōnem esse q̄titatem p
hoc ꝙ sibi ꝯuenit rō mēsure: ſꝫ ista opinio nō
eſt v̄a. qꝛ mēsura nō dr equaliter de q̄titate
continua ꝛ discreta: qꝛ p prius dr de q̄titate
discreta q̄ ꝯtinuā: qꝛ mēsurare nō ꝯuenit cō=
tinuo nisi per nūeꝝ vt pꝫ: qꝛ per vlnā mēsura

Rōnis ac
ceptio eſt
duplex.

mus pānum: ideo citius capimus q̄titatem
discretā ad mēsurādū q̄ ꝯtinuam. Aduerte
tn̄ ꝙ spēs generꝫ pn̄t cōꝑari duplr̄. Vno mo=
do inter se: ꝛ sic vna dr ꝑfectior alia. ꝛ genus
pōt dici perfectius de vna q̄ de alia. ꝛ hoc fit
rōne differētie. Alio modo pn̄t cōꝑari ad rō=
nem generꝫ: ꝛ sic vna nō eſt ꝑfectior alia. neqꝫ
genus dr ꝑfecti⁹ de vna q̄ de alia. Alij dicūt
ꝙ diuisibilitas in ptes eiusdē rōnis eſt ꝓpria
rō q̄titatis: ſꝫ hoc nō eſt verum: qꝛ nullus re
spectus eſt ꝓpria rō alicuius absoluti: ſꝫ q̄ti=
tas eſt quid absolutū. ꝛ diuisibilitas formali
ter eſt quid respectiuū: igitur. Ideo rn̄detur
ꝙ hr̄e ptes integrales ꝛ q̄titatiuas eſt ꝓpria
ratio q̄titatis ſm quam vniuoce dr de suis
speciebus. Et si quis dicat hr̄e ptes integra=
les ꝯuenit subē: ergo nō eſt ꝓpria ratio q̄ti=
tatis. Rn̄detur ꝙ nō ꝯuenit substātie nisi per
q̄titatem ꝛ non rōne sui. Unde si deus sepa=
raret q̄titatem a ligno: lignum non haberet
partes integrales ꝛ q̄titatiuas. ſꝫ bn̄ ptes en
titatiuas: nisi forte capꝛerētur ptes integrales
large ꝓ oī pte ꝯponente ꝛ integrāte aliqd̄ to
tū. iō partes ꝓprie nō dr̄ integrales nisi sint
quante. Aduerte tamen ꝙ aristo. rōnē q̄tita
tis circūloquitur multotiens p diuisibilitatē
in partes q̄titatiuas cū ratio multotiēs cir=
cunloquatur p passiones. Vn̄ q̄ttuor dn̄t esse
passiōes ipi⁹ q̄titatis. Pria. diuisibilitas in
partes q̄titatiuas. Scd̄a. finitū vel infinitū.
Tertia. eq̄le vel ineq̄le. Quarta. rō mensure.

Generis
spēs du=
plr̄ cōpa=
rātur.

Quid eſt
ptes hr̄e ī
tegrales ꝛ
q̄titati=
uas.
Substan
tie qūo cō
uenit hr̄e
ptes inte
grales.

Quātita
tis q̄ttuor
passiones
sunt.

¶ Sciēdū eſt scd̄o ꝙ pro declaratiōe
prime diuisiōis supponit̄ ꝙ phs nō notificat
q̄titatē diffinitiue eo ꝙ ſm vsum nō hꝫ vnū
denoīatiuū ſꝫ duo. s. q̄tū ꝛ quotū. accn̄tia au
tē nō diffiniunt̄ ꝓprie nisi ſm ꝙ denoīant
sua significata materialia: pōt tn̄ sic diffiniri.
Quātitas eſt ſm quā quāti vel quoti eē dici
mur. Aduerte tn̄ ꝙ ſm rē q̄titas hꝫ vnū de=
noīatiuū. s. q̄tū qd̄ ē cōe q̄titati tā ꝯtinue q̄
discrete: tn̄ q̄dā restrictiōe vsuali capitur ꝓ de
noīatiuo q̄titatis ꝯtinue. Et aduerte ꝙ ari=
sto. dicit q̄titatis aliud ꝯtinuū ꛞ. ad denotā
dū dr̄iam eēntialē mēbroꝝ. ꝑnā aliud ī neutro
gn̄e denotat dr̄iā essentialē. ꝛ dꝫ subintelligi
gn̄is ita ꙗ sit sensus. gn̄is q̄titatꝫ aliḋ ꝯtinuū.
aliḋ discretū. Et aduerte ꝙ ī tali diuisiōe po=
nitur q̄titatis ī singulari nūero ꝛ nō ī plura=
li. ad denotādū ꝙ q̄titas eſt vnū gen⁹ gn̄alissi
mū vniuocū ad oīa sua īferiora: ſꝫ si fuisset in
nūero plāli dicēdo q̄titatū q̄s potuisset du=
bitare vtꝝ q̄titas fuisset vnū gen⁹ vel plura.
Aduerte vltra ꝓ scd̄a diuisiōe ꝙ positō capit̄
duplr̄. vno mōl ꝓ ordīatōe ptiū ad suū totū: ꝛ
sic ē dr̄ia q̄titatꝫ nō magꝫ ꝓpria: sed cōis seu
accn̄tal̄: qꝛ talis ordo ptiū ad totū nō eſt ī p̄=
dicamēto q̄titatꝫ: ſꝫ magꝫ ad aliq̄d. Alio mō
capit̄ ꝓ ordīe ptiū ad ptes loci ꝛ sic ē vnū p̄di
camētū. ꝛ sic nō capit̄ hic. Vn̄ ad positōēꝫ q̄ ē
dr̄ia q̄titatis tres ꝯditōēs req̄runtur. ¶ Pri
ma. ꝙ ptes sint ꝑmanētes. iō nec tp̄s nec mo
tus neqꝫ oratio habēt positionē. ¶ Scd̄a ꝙ

Quātitas
tis diffini
tio.
Quātita
tis deno=
minatiuū

Positio=
nis acce=
ptiones.

Positōis
cōditōēs

tales ptes sint situate in loco. Tertia q͛ sint ꝯtinue.i.q͛ copulent ad aliquē terminū cōez. nō cōem p p̄dicationē:sȝ p ꝯtinuationē cmōi est pūctū cū linea.iō numer⁹ nō d̾ hr̄e pōnez.

Quantitas p accidens.

¶ Aduerte finalr̄ q͛ q̄ttitas p accn̄s q̄ est vnū mēbrū tertie diuisiōis nō d̾ q̄ttitas neq̧ est ī p̄dicamēto q̄ttitatis.sed in aliis p̄dicamētis.

Quantitatis continue diffinitio.

¶ Sciendū est tertio q͛ quātitas continua est cui⁹ ptes copulant ad vnū terminuȝ cōem q̄ est p̄ncipiū vni⁹ ⁊ finis alteri⁹.vn̄ illō d̾ ibi termin⁹ cōis p qđ ꝯtinuāt ptes aliq̄ ad inuicē cmōi est pūctū in linea:⁊ linea in sup̱ficie:⁊ sup̱ficies in corpe. ¶ Ex q̄ sequit q͛ non capit ibi termin⁹ cōis p p̄dicationē:sed p ꝯtinuationē.

Quantitatis discrete diffinitio.

Sed quātitas discreta est cui⁹ ptes nō copulant adinuicē p aliquē terminū cōez: vt partes numeri binarij nō ꝯtinuāt adinuicē p aliqđ mediū.

Quantitatis discrete acceptiōes.

Et aduerte q͛ duplex ē quātitas discreta scȝ numer⁹ ⁊ orō. ¶ Un̄ numer⁹ est triplex.s.numer⁹ nūerat⁹ q̄ nō est aliud q̄ȝ res numerate: vt lapides hoīes.

Numeri acceptiones.

Ali⁹ ē numerus numerās q̄ nō ē aliđ q̄ȝ aīa. Ex quo seq̄t q͛ bruta nō numerāt. Ali⁹ est numer⁹ formalis quo numeram⁹ res sicut binari⁹ ternari⁹.

Duplex ē numeri acceptio formalis

⁊ ille accipit duplr̄.s.trāscēdenter.⁊ sic reperit in oībus de q̄b⁹ est verū dicere q͛ sunt multa.⁊ talis nō distinguit a reb⁹ numeratis. alio mō capit limitate ⁊ finite p numero de gn̄e quantitatis q̄ nō est aliud q̄ȝ multitudo vnitatum accn̄taliū reptaꝝ in ꝯtinuis diuisis ⁊ sepatis abinuicē:ita q͛ qn̄ vnū ꝯtinuū diuidit ab alio tūc causant in illis ptib⁹ q̄dā vnitates accn̄tales ex q̄b⁹ cōponit numer⁹ p̄dicamētalis. Ex q̄ seq̄t p̄mo q͛ iste numer⁹ predicamētalis nō inuenit nisi in reb⁹ ꝯtinuis diuisis abinuicem.⁊ h̄ volebat hr̄e Aristo.qn̄ dicebat q͛ numerus causat ex diuisione continui.⁊ p istas vnitates accn̄tales mensurant ꝯtinua sepata adinuicē. Sequit scđo q͛ duo angeli nō dicūtur duo isto numero predicamētali:cū vnitates ex q̄b⁹ ꝯponit iste termin⁹ p̄dicamentalis nō inueniant in angelis cū nō sint ꝯtinui. Sȝ p orōne supponitur q͛ oratio que est spēs q̄ttitatis discrete nō est nisi mensura vocum vel litteraꝝ vocis vel syllabe s̄m quā d̾ ista syllaba est longa vel breuis:⁊ cōponitur ex illis mēsuris q̄ p̄prie sunt vnitates sicut nūer⁹ cōponitur ex suis vnitatibus.

An orō spē eēntiali vel accidētali solū a nūero distinguat.

Sed restat vnum paruū dubium. vtrū oratio distinguatur specie essentiali a nūero vel solū specie accidētali. Rn̄detur breuiter q͛ orō nō distinguit specie essentiali a nūero:sȝ solū specie accidētali sicut curuitas ⁊ simitas nō differūt nisi accidētaliter:q̄ curuitas in oī materia pōt inueniri:q̄ nō determinat sibi materiā seu subm̄:sȝ simitas determinat sibi subm̄ scȝ nasum.

Nūeri et orationis dr̄ia.

Similiter dico q͛ nūerus ⁊ orō differūt solū accidētaliter:q̄ nūerus nō determīat sibi subm̄: q̄ pōt inueniri in oībus cōtinuis diuisis ⁊ separatis saltem s̄m suas ptes:sed oratio solū inuenitur in litteris ⁊ syllabis alicui⁹ vocis:⁊ in hoc differūt nūerus ⁊ oratio. Ex quo sequitur q͛ quādo d̾ q͛ due sunt species q̄ttitatis discrete intelligitur de speciebus accidentalibus ⁊ nō essentialibus. Seq̄tur secūdo q͛ tm̄ est vna spēs q̄ttitatis discrete:scȝ nūerus qui s̄m q͛ est in litteris vel syllabis d̾ oratio:⁊ in alijs cōtinuis d̾ numerus.

Spēs q̄ttitatis discrete.

Quātitatis continue acceptiones.

¶ Sciēdum est quarto q͛ q̄ttitas cōtinua est duplex:scȝ pmanēs ⁊ successiua. pmanens est triplex:scȝ linea:corpus:⁊ sup̱ficies. Un̄ linea est lōgitudo sine latitudine ⁊ p̱fundītate: cui⁹ extremitates duo sunt pūcta. Et si quis dicat. linea nō est sine latitudie: ḡ male diffinit. Rn̄detur q͛ lȝ linea nō sit sine latitudine:tn̄ ipsa latitudo non est de rōne linee. Un̄ ip̄a linea cōponitur ex lineis:⁊ nō ex punctis que linee ꝯtinuātur adinuicem p pūcta.⁊ termini etiā ip̄ius linee sunt duo pūcta. Sed sup̱ficies est latitudo cuȝ lōgitudine ⁊ sine p̱funditate cuius extremitates sunt due linee sine profunditate sic supple q͛ ip̄a p̱funditas nō est de rōne sup̱ficiei:⁊ cōponitur sup̱ficies ex sup̱ficiebus que cōtinuātur adinuicem p lineas ⁊ ei⁹ extremitates sunt due linee. Ex q̄ sequitur q͛ linea non potest esse sine punctis. nec superficies sine lineis. nec deus posset facere illa sine illis p̱pter depēdentiā quam habent ad illa.

Corporis diffinitio

Corpus est p̱funditas cum lōgitudine ⁊ latitudine ⁊ profunditate. cui⁹ extremitates sunt due superficies. Ex quo seq̄tur q͛ de ratiōe corporis est longitudo: latitudo: ⁊ p̱funditas. sic q͛ nō pōt eē corpus sine illis tribus dimensionib⁹.⁊ cōponit corpus ex corporibus cui⁹ extremitates sunt due sup̱ficies que dn̄r indiuisibiles s̄m q̄d.s.s̄m p̱funditatē sicut linea d̾ indiuisibilis s̄m latitudinē.

An locus sit spēs q̄ttitatis cōtinue.

Et si q̄s querat: nonne locus ē spēs q̄ttitatis ꝯtinue. Rn̄deo q͛ locus non distiguit a sup̱ficie sic q͛ sint due sup̱ficies:⁊ hoc capiendo locū p significato materiali. vnde locus p tali significato nō est nisi ip̄a sup̱ficies ꝯcaua corporis ꝯtinētis. ideo non distiguit ꝯtra sup̱ficiē. Et si q̄s dicat quare ergo ph̄s enumerat ip̄m cuȝ spēbus q̄ttitatis. Dico q͛ hoc faciebat īsequendo opinionē antiquoꝝ dicentiū locū esse spacium dimēsionatū tribus dimēsionib⁹ īterceptum īter latera corporis ꝯtinētis. quā opinionem reprobat ī quarto phisicoꝝ.

Due sunt q̄ttitates successiue

Tp̄is diffinitio.

Sed q̄ttitates successiue sunt due.s.tempus ⁊ mot⁹. Un̄ tempus est q̄ttitas successiua existēs subiectiue ī p̄mo celo mobili notificans seu mēsurās per se ⁊ īntrinsece motuȝ ip̄sius primi mobilis ⁊ extrinsece ⁊ per se motus istos inferiores et substātias de per accidens. ⁊ componit ex tēporibus que ꝯtinuant per nūc vel instās cui⁹ extremitates sunt duo instantia.

Motus diffinitio

Sed motus est q̄ttitas per se successiua qua aliq̄d d̾ formaliter moueri: et componitur ex motibus q̄ cōtinuātur adinuicē per mutata esse cuius extremitates sunt duo mutata esse. Et hec de p̄mo articulo. Quantum ad scđm articulum

¶ Dubitatur primo vtrum numerus

An nūerus ꝑdicamēta lis distigua tur a rebus numeratis.

predicamētalis sit res distincta a reb⁹ nume-
ratis. Rñdeť ꝙ sic: q: vnitates ex qbus cōpo
nit talis nūerus distinguūtur realr a reb⁹ nu
meratis cū sint accñtia: ꝫ etiā numer⁹ q ꝯpo
nitur ex ipsis. Et dꝫ notāter numerus ꝑdica-
mētalis: q: numerus trāscēdēs nō distinguiť
a rebus nūeratis cū cōponať ex vnitatib⁹ pro
prijs rerꝫ ꝛ intrinsecꝫ q nō distinguūť ab illis
quorꝫ sunt vnitates: ꝛ ꝙ numerus ꝑdicamēta
lis distinguať a rebus nūeratis pꝫ: q: nūerus
est sensibile ꝑ se vt vult aristo.ij.de aia. sꝫ nul
la suba dꝛ sensibile ꝑ se: sꝫ solū ꝑ accñs: igiť.
Itē illa distinguūtur realr quorꝫ vnū pōt cor
rūpi alio remanēte: sꝫ sic est de numero ꝑdica
mentali. nā ponatur ꝙ sint due gutte aque se-
parate abinuicē. ille due dicūtur due dualita-
te ꝑdicamētali. Sꝫ si cōtinuaňť abinuicē non
plus dicūr due tali dualitate: sꝫ bene dualitate
trāscēdētali. ꝛ sic ibi corrūpiť numerus ꝛ non
res numerate. Et aduerte ꝙ tales dualitates
ex quib⁹ ꝯponiť numerus ꝑdicamētalis sunt
accidētia indiuisibilia q tñ sunt in subo diuisi
bili: q: inadequate sūt ī ipo. s. indiuisibiliter.
ꝛ est talis vnitas in toto capiēdo totū cathe-
gorecumatice ꝛ nō sincathegorecumatice. Itē
oē accñs absolutū distinguiť realr a suba: sed
numer⁹ ē accñs absolutū cū sit q̄ntitas: igitur.
Itē seq̄retur ꝙ suba eēt q̄ntitas qđ falsum ē:
igť. Itē seq̄retur ꝙ vidēs exercitū decem mi
liū hoīm videret decē milia hoīm: sꝫ hꝰ ē falsm.
ꝯña pꝫ: q: pt cognoscere nūerū vbi nō cogno
sceret res nūeratas: ꝫ nūerus distinguitur a
rebus nūeratis. Sꝫ cōtra ista arꝫ pmo auctē
cōmētatoris dicētis ꝙ mēs. i. aia facit nūerū
in subo. Dico ꝙ sic dꝫ itelligi mēs. i. aia facit
numerū. i. actu numerat ipas res. iō aia dꝛ nu
merus numerans. Sꝫ rōne arguiť: q: tūc seq̄
retur ꝙ ꝑducēs aliqđ ens cōtinuū ꝑduceret
tot res qt erāt entia cōtinua: q: ꝑducēs vnū
ens cōtinuū ꝑducit suā vnitatē q cū qualibꝫ
alia vnitate continui facit numerū binariū. et
sic ꝑducūtur tot numeri binarij quot sunt en
tia cōtinua. Itē seq̄retur ꝙ agēs naturale ꝑ-
ducēs vnū cōtinuū ꝑduceret aliquā entitatē
absolutā in quacūqꝫ distantia: q: ꝑducēs vnū
ꝯtinuū ꝑducit numerū binariū cum quacūqꝫ
vnitate etiā in quacūqꝫ distātia fuerit. Item
circūscripto a trib⁹ reb⁹ ꝯtinuis oī eo qđ nō
est idē ipis faciūt adhuc numerū ternariū: ꝫ
nō opꝫ ponere ipm distinctū a rebus nūeratꝫ.
Ad primā rōnē dꝛ ꝙ nō est incōueniens ꝑdu
cēs vnū cōtinuū ꝑducere tot binarios quot
sunt vnitates. Nā ꝑducēs aliqđ cōtinuū ꝑdu
cit infinitas ꝑtes. Ad aliā dꝛ ꝙ nō est incoue-
niēs aliqđ agēs naturale ꝑducere aliqđ abso
lutū vel respectiuū nō hñs ꝯtiū in q̄cūqꝫ di-
stātia: vt sic pꝫ de celo qđ in istis inferiorib⁹
causat lumē ꝛ calorē. Ad aliā dꝛ ꝙ si ab illis
trib⁹ cōtinuis separaťe oē illud qđ nō est idē
ipis nō essent tria trinitate ꝑdicamētali: licet
bene trinitate trāscēdētali. Sꝫ q̄reret aliqs.
vtrū numerus distinguatur a suis vnitatibus

An nūerus distinguať a suis vnita tibus.

ex quib⁹ ꝯponiť. Rñdeť ꝭm mētē scoti in. iij.
dist. xxij. ꝙ numer⁹ distinguiť realr a suis vni
tatibus: q: alr nō eēt magis vnū ꝙ aceruus
lapidū qđ est falsum cū sit vna spēs. Et si qs

An idē acci dens nūero sit in diuer sis subis.

dicat: ꝫ seq̄reť ꝙ idē accñs nūero eēt in diuer
sis subis: vt ille nūerus binari⁹ q distinguiť
a suis vnitatib⁹ eēt vbi sūt sue vnitates. Rñ
deť ꝙ hꝰ nō ē incōueniēs de accñte discreto ꝙ
sit in diuersis subis. imo nō pōt eē ꝭm suā na
turā nisi ī diuersis subis. Et si qs iterū dicat.
sequeretur ꝙ vbicūqꝫ eēt numer⁹ binari⁹ eēt
nūer⁹ ternari⁹: q: ibi eēnt due vnitates: ꝛ eēt
vnitas illi⁹ nūeri binarij q distinguiť realr ab
illis duab⁹ vnitatib⁹. Rñdeo ꝙ talis nūerus
binari⁹ nō ē vn⁹ vnitate tali numerali integrā
te nūerū ternariū ꝑdicamētalē: sꝫ bñ numerū
transcendentalem. ideo ille nūerus binarius
cum illis duabus vnitatibus bene facit nume
rū trāscendētalē: sed non predicamentalem.
¶ Sꝫ restat vna dubitatio cū nūer⁹ binarius

An binari⁹ nūer⁹ dicať vn⁹ a prima vnitate vel ab vltima.

sit vn⁹: ꝛ etiā qlꝫ aliō a q hꝫ ꝛ sic dicať vnus.
vtrū dicať sic vn⁹ a prima vnitate vel vltima.
¶ Rñdeť ꝙ duplex ē vnitas in nūero. qdā est
materialis ꝛ extrinseca. ex q ꝯponiť talis nu
merus ꝛ a nulla tali dꝛ de vn⁹. Alia ē vnitas
intrinseca ꝛ foꝛalis ꝛ istā hꝫ a se ꝛ a sua ꝓpria
natura: ꝛ a tali dicitur formaliter vnus.

An linea su perficies ꝛ corpus sint spēs q̄ntita tis cōtinue ꝛ a reb⁹ qs mensurant distincte.

¶ Dubitatur secundo. vtrū linea supfi
cies ꝛ corpus sint spēs q̄ntitatis ꝯtinue inter
se a reb⁹ quas mēsurāt realr distincte. ¶ De
isto dubio sunt due opiniōes. Prima ē aliquo
rū q stat in duob⁹ dictis. Primū. ꝙ nō sunt po
nenda pūcta in linea q sunt res indiuisibiles
distincte a linea. nec linee indiuisibiles ꝭm lati
tudinē distincte a supficie. nec supficies indi
uisibiles distincte a corpe: q: talia nō sunt in-
diuisibila. qđ ꝓbāt. pmo sic: q: si pūcta ī linea
essent res indiuisibiles seq̄renť duo ꝯdictoria
scꝫ ꝙ pūcta essent sibijnuicē ꝓxima ꝛ nō eēnt
sibijnuicē ꝓxima. prima ps ꝯñe ptꝫ: q: vbicū
qꝫ est linea sunt pūcta: ꝫ puncta sunt sibijnui
cem ꝓxima. secūda pars ptꝫ: q: si pūcta essent
sibijnuicē ꝓxima tūc linea cōponereť ex pun
ctis qđ est falsuꝫ: igť. ¶ Scđo sic. q: si eēnt ta
lia indiuisibilia vel eēnt sube vł accidētia. nō
sube: q: ponūtur esse aliquid q̄ntitatꝫ. nec acci
tia: q: oē accidēs est in subo sibi adeq̄to. sed
ista indiuisibilia nō sunt hmōi. q: vel eēnt in
subo diuisibili vel indiuisibili. nō diuisibili: q:
tūc haberēt ptē ꝛ ptē: ꝛ sic nō essent indiuisi
bilia. Nec indiuisibili cū sint in suba corporea
q nō est indiuisiblis. Etiā oē accñs denoīat
aliquod subm: sꝫ nihil denoīať a puncto: igiť.
¶ Tertio sic. si linea esset res indiuisibilis
cōtinuās ptes supficiei adinuicē tūc qđ diui
deretur supficies: tūc ꝑducerētur due linee
de nouo ꝛ vna corrūperetur. qđ videtur esse
falsum: igitur. ¶ Quarto sic. oēm rem absolu
tā ꝭm se totā ab alia distinctā pōt deus ꝑduce
re sine alia: ꝫ si puncta sint res indiuisibiles
distincte a lineis; seq̄retur ꝙ deus posset face

re lineā sine punctis: ꝛ separare oīa puncta a linea: quod vr̄ esse falsum: igit̄. Secundū dictū istius opinionis est. ꝙ magnitudo siue q̄titas nō est res distincta a subā. qđ ꝓbāt p̄mo: quia q̄titas nihil aliud ē ꝙ res habēs ptem extra partem: quelibet aūt subā corporea hꝫ partes extra partem: igit̄. Secūdo sic. oēm rem absolutam positiuā realr̄ distinctā ab alia pōt deꝰ destruere pori remanēte ꝛ ipa nō mutata localiter: ergo sequit̄ ꝙ deꝰ posset destruere quātitatem substantie: puta lōgitudinē meam ipa remanēte ꝛ non mutata localr̄. Et tūc q̄reretur vtrū talis subā sit in loco vel non. si nō: ergo mutata ē localr̄: quod videtur falsum. si sic: ergo est corporea siue quanta cū oīne quod est in loco sit corporeum. Tertio sic. seq̄ret̄ ꝙ sube corporee possent esse indiuisibiles: sicut angeli. ꝛ ꝑ ꝯñs essent sube spūales: quod est falsū: igitur. ꝯña patet: q2 si a subā corporea auferatur q̄titas: tunc ipsa nō haberet partes cum ipa nō eēt magna neqȝ pua: igit̄. Sed q2 hec opinio nō videt̄ esse de mēte aristo. nec rōnes eiꝰ cōcludunt. io ꝯ̄ predicta ponūtur duo dicta ꝯ̄ria. Primū. in rebꝰ ꝯtinuis ē aliq̄d hñs latitudinē indiuisibilē fm ꝓfunditatē. s. superficies. ꝛ aliq̄d habens lōgitudinē indiuisibilē fm latitudinē. s. linea. ꝛ aliq̄d omnino indiuisibile. s. punctum. Et hoc ꝓbatur. p̄mo auctoritate euclidis dicentis punctū est cuius pars nō est. Scđa est phi primo de celo: dicētis ꝙ corpus est tripl'r diuisibile: superficies dupl'r: ꝛ linea tm̄ vno mō. s. fm longitudinē. Sꝫ rōne sic ꝓbat̄. omnis terminꝰ vltimus ea parte q̄ terminat est indiuisibilis. sed pūcta terminant lineam: ꝛ linea supficiē: ꝛ superficies corpus: igitur illa sunt indiuisibilia. maior ꝓbatur: quia si vltimus terminus ea rōne qua terminat eēt diuisibilis: cum oīne diuisibile habeat terminū. sequitur ꝙ vltimus terminus hꝫ vlteriorē terminū: ꝛ sic nō esset vltimus terminus. Secūdo sic. illud fm quod spera tangit indiuisibile est aliquid in re. sed spera tangit indiuisibile: igitur. minor pꝫ: q2 illa fm que aliqua se tangunt sunt simul adequate ꝛ eiusdē figure: ergo si spera tāgit planū tagit ipm i aliquo eiusdem figure cū ipa spera. ꝛ sic tangit ipm in q̄dam indiuisibili. Secundū dictū. magnitudo siue q̄titas ē res realr̄ distincta a subā quāta ꝛ qualitate. ita ꝙ subā quanta non est q̄titas nec qualitas quanta est q̄titas. Probat̄ p̄mo auctoritate phi p̄mo phisicoꝝ sic dicētis. Si subā ꝛ q̄titas sunt: duo sunt q̄ sunt: ꝛ nō vnū est quod est. Subdit etiam ꝙ si sola substātia esset nō esset magnitudo. Dicit August. lib. de trinitate. ꝙ in vnaquaqȝ subā corporea: aliud est subā. aliud quantitas. ꝛ aliud qualitas. Dicit etiam phs primo posteriorum ꝙ omnis ppositio est immediata in qua negatur vnū gña illimū de alio: sicut ista subā nō est quātitas: nulla quantitas est qualitas: sed omnis ppositio immediata est vera: igitur. Secundo sic: quia tunc omnis motus ad quantitatem

An magnitudo siue q̄titas distinguat̄ a subā

Quid est punctus.

Quid ē magnitudo siue q̄titas.

Augustini opio ð substantia corporea.

esset motus ad substantiam: cum per ipsum acquireretur quantitas que est substantia. sed hoc est falsum ꝛ contra aristotelem: igitur. Item in sacramēto est quantitas siue substantia: ergo quantitas realiter distinguitur a subā. Et si dicas ibi est quantitas qualitas: licet non sit quantitas subā. Contra: quia tūc sequeretur ꝙ in eodem corpore essent plures quantitates: ꝛ per ꝯñs esset penetratio dimēsionum: quod est contra phm: igitur. iō restat respondere ad rōnes alterius opinionis tenētis contrariū. Ad primā adductā ꝓ primo dicto: dico ꝙ puncta nō sunt sibiīnuicē ꝓxima: sed inter quecūqȝ pūcta mediat linea. nec valꝫ ꝯña vbicūqȝ est linea est punctū: ergo pūcta sunt sibiīnuicē ꝓxima. nec etiā valeret si pūcta eēnt sibiīnuicem ꝓxima ꝙ nō distinguerētur a se inuicem. ꝯceditur etiam ꝙ si mille puncta simul essent: non facerent aliquid maius vel minus. Cum indiuisibile additū alteri indiuisibili non facit aliquid maius. Ad scđam dr̄ p̄mo ꝙ ista indiuisibilia nō sunt sube: ꝫ distinguūtur realiter a subā. Dicitur vltra ꝙ talia indiuisibilia sunt accītia: nec opoꝛtet ꝙ sint in subo adeq̄to: sed sufficit ꝙ sint in eodē subiecto in quo sunt quātitates quarū sunt termini: vt pūctū est in tali subo in quo est linea cuiꝰ est terminꝰ ꝛ linea vbi supfices. ꝛ superficies vbi corpus. nec opꝫ ꝙ aliq̄d denoīetur a puncto punctale cū pūctū nō sit in subo adequate. Ad tertiā dr̄ ꝙ diuisio nō cadit supra indiuisibile. iō q̄n aliquid diuidit̄ aliq̄d corrūpit̄ ꝛ remanēt pūcta q̄ cōtinuabāt illō qđ corrūpit̄. vel posset dici: vt aliqui dicunt: ꝙ diuisio cadit supra indiuisibile ꝛ ꝙ corrumpitur aliquod indiuisibile: et eo vno generantur duo indiuisibilia: et hoc nō est incōueniēs. Ad quartam dr̄ ꝙ deus nō pōt facere lineā sine punctis: neqȝ terminantibus neqȝ cōtinuantibus ꝓpter dependētiā quā linea hꝫ ad puncta que sunt de eius rōne. Et si deꝰ separaret pūcta a linea ꝯ̄struerct lineā ꝛ nihil linee remaneret. ꝛ ꝓportionabiliter dr̄ de linea, ꝛ superficie. ¶ Ad rōnes q̄ adducebāt̄ ꝓ secūdo dicto. Ad primā dicit̄ negādo ꝙ substātia habeat de se ptem extra ptem ꝛ extēsionē. vnde si deus separaret quantitatē a subā: subā nō eēt in loco saltē circunscriptiue nec eēt magna neqȝ lōga: nec hr̄et ptem extra ptē cū hr̄e ptem extra ptē nō sit aliud ꝙ hr̄e ptes distinctā ab alia pte fm extēsionē ꝛ circūscriptiue loco ꝛ situ. ¶ Ad scđam dr̄ ꝙ ꝑ separationē quātitatis a subā nō ꝯmutat̄ subā localr̄ supple positiue: q2 nō acq̄rit aliū locū circunscriptiuū: lꝫ bñ mutet̄ localr̄ negatiue: quia prius erat i loco dimēsionalr̄ ꝛ nūc nō ē. ¶ Ad tertiā dr̄ ꝙ subā corporea existens siue quantitate adhuc est diuisibilis. non quidē in ptes quātas ꝛ integrales: sed bñ entitatiuas. Vñ si a petro remoueret̄ quātitas petrꝰ nō haberet partes quantas. tamen adhuc hr̄et caput ꝛ brachiū. ꝫ ille ptes nō essent quāte: q2 caput suū nō esset magnū neqȝ brachium longum.

Magnum ꝛ puū: multū ꝛ paucū quot mōis differunt

¶ Dubitatur tertio vtrū multū et paucum: magnū ꝛ puū sint ꝯtraria. ꝛ an tres proprietates q̄titatis sint sufficienter assignate a philosopho. Pro solutiōe p̄me ptis supponit̄ ꝙ magnū ꝛ paruū: multū ꝛ paucū possunt capi dupliciter. vno modo relatiue: ꝛ sic sunt de p̄dicamento relatiōis: q: vt sic nō īportāt nisi respectū excedentis ꝛ excessi. ita ꝙ multū importat excessum q̄ nō est nisi respect⁹. ꝛ etiā puum importat respectū oppositū ad magnū: ꝛ paucū respectū oppositū ad multū. et sic bene sunt relatiue opposita. Alio mō capiūtur non relatiue: sed pro fūdamētis excessus ꝛ sic sunt de predicamēto q̄titatis. ꝛ sic nō sunt ꝯtraria īmo oē paucū est multū ꝛ omē puū est magnū. Sed pro solutione secūde ptis supponit̄ pro p̄ma ꝓprietate in qua dr̄ ꝙ q̄titati nihil ē cōtrariū ꝙ cotrarietas pōt capi dupl'r. vno mō ꝓprie ꝓ repugnātia aliquorū v̄tute ꝓpria se expellentiū ab eodē subiecto: ꝛ sic q̄titati nihil est ꝯtrariū. Alio mō capit̄ large pro repugnātia quorūcūq; nō se p̄mittētiū in eodē subiecto: siue hoc sic virtute ꝓpria siue non: ꝛ sic quātitati pōt esse cōtrariū queadmodum diceremus ꝙ pfectū ꝛ imperfectum contrariātur ad inuicē.

Cōtrarietatis acceptiones

Suscipe magis ꝛ minus: ꝛ ma⁹ ꝛ min⁹ q̄uo differunt

Quid est suscipere magis ꝛ minus.

Sed ꝓ scd̄a ꝓprietate supponit̄ ꝙ dr̄ia est inter suscipere magis ꝛ min⁹: ꝛ maius ꝛ minus. nā sucipere maius vel min⁹: est suscipere maiorē vel minorē extēsionē: ꝛ sic quātitas bn̄ suscipit ma⁹ ꝛ min⁹. Sed suscipere magis ꝛ min⁹ est in entiate sua pfici seu intēdi. q̄ intentio fit per plures partes perfectionales: in eodē loco ꝛ situ se penetrantes ad inuicem. ꝛ sic q̄titas non suscipit magis ꝛ minus.

Duplex est quantitas

Sed ꝓ intellectu vltime ꝓprietatis supponitur ꝙ duplex est q̄titas. s. q̄titas molis q̄ non est aliō ꝙ̄ linea. supficies. corp⁹. t̄ps vel mot⁹. numerus vel oīo. Alia est q̄titas v̄tutis que non est nisi perfectio intrinseca rei: ꝛ sic q̄libz res h̄z talē quantitatē: cum q̄libet res habeat suā propriā pfectionē: ꝛ talis nō distinguit̄ ab illo cuius est illa q̄titas. ꝛ s̄m hoc pōt esse duplex equalitas vel ineq̄litas. q̄dā est q̄ fundat̄ in q̄titate molis: ꝛ talis solū inuenitur in reb⁹ quātis. Alia est equalitas q̄ fundat̄ in quātitate v̄tutis. ꝛ sicut quātitas v̄tutis pōt inueniri in oībus: ꝛ ita equalitas vel ineq̄litas q̄ fundatur in tali quātitate. Supponit̄ vlterius ꝙ eq̄litas vel inēq̄litas nō ē passio quātitatis: s; sunt in p̄dicamēto ad aliq̄d. s; cū dr̄ ꝙ maxime ꝓpriū ē quātitati. s̄m eā eq̄le vel ineq̄le dici. ibi ly s̄m nō dicit p̄ncipiū formale: s; denotat circūstātiā fundamēti illarū relationū. sic videl; ꝙ eq̄litas vel ineq̄litas nō p̄nt fūdari nisi in quātitatibus. Jdō aptitudo ad fūdādū tales relationes solū ꝯuenit q̄titati: ꝛ etiam actu fūdare tales relationes nō ꝯuenit nisi q̄titati. ꝛ l; oīs ꝓpria passio aptitudinalis sit eadē real'r cū illo cui⁹ ē passio: nō t̄n ꝓpria passio actualis: vt habere tres angulos est passio trianguli: et tamen distinguitur a triangulo. Et hec de secundo articulo.

Conclusio r̄nsalis de diuisione ꝛ ꝓprietate q̄titatis

¶ Quantū ad tertiū articulū sit conclusio r̄nsalis. diuisiones ꝛ ꝓprietates quātitatis sūt a philosopho in textu sufficienter assignate. ¶ Ad primā patet solutio. nā positio nō est nisi differentia accidētalis quātitatis q̄ est in predicamento relationis: etiā quātitates per accn̄s sunt in diuersis predicamētis. ꝛ dz in tali diuisione accipi abstractū ꝓ cōcreto: sic videlicz ꝙ q̄titates per accn̄s. i. quāta p accn̄s. ¶ Ad scd̄am pz solutio in p̄mo articulo. nam oratio que est sp̄es quātitatis nō est neq; oīo mētalis: vocalis: vel scripta: sed est mēsura litterarū ꝛ syllabarū scd̄m breue vel lōgū. Dicit̄ etiā ꝙ nūerus trāscēdentalis pōt in oīb⁹ reb⁹ inueniri: l; nō nūer⁹ p̄dicamētalis. ¶ Ad tertiā pz solutio in secūdo articulo: ꝛ etiā in p̄mo. ¶ Ad quartā dicit̄ ꝙ oīs motus ē de cōtrario in ꝯtrariū: capiēdo cōtrarietate large. ꝛ non opz ꝙ sit de cōtrario in cōtrariū capiēdo cōtrarietatē ꝓprie. Ad aliā ptē dicit̄ ꝙ eq̄le ꝛ inequale suscipiūt magis ꝛ minus ratione fundamēti qd̄ suscipit maius ꝛ min⁹: quod sufficit ad hoc ꝙ relatio suscipiat magis ꝛ minus. ¶ Ad quintam dr̄ ꝙ l; substātie dicātur eq̄les vel inequales: h̄ tamē non est nisi rōne quātitatis molis vel virtutis. Vn̄ si a duabus substātijs separetur quātitas molis: non dicerentur equales vel ineq̄les equalitate vel inequalitate attributa quātitati molis: l; bene dicerentur equales vel inequales equalitate v'l inequalitate attributa quantitati virtutis.

Ad aliquid v̄o talia dicūtur quecūq; hoc ipsum qd̄ sunt aliorū dicūtur: vel quomōlibet aliter ad aliud: vt ma⁹ id ē qd̄ alteri⁹ dicitur: aliquo enim maius dicitur et duplū: id quod ē alterius dicitur alicuius enī duplū est: similiter autē ꝛ alia quecūq; sūt hm̄oi.

Istud est quartū capitulū hui⁹ tractat⁹ in quo ph̄s determinat de p̄dicamēto ad aliq̄d. Et diuidit̄ in duas ptes p̄ncipales. Jn p̄ma determinat de relatiōe s̄m opinionē platonis dicēs. Ad aliq̄d talia dicūtur q̄cūq; h̄ ip̄m qd̄ sunt alioꝝ dicūtur v'l quōlibz aliter ad aliud. q̄ diffinitio sic dz itelligi. Ad aliq̄d talia dicuntur q̄cūq; h̄ ip̄m qd̄ sūt. i. q̄ s̄m suum esse qd̄ habēt aliorū dicunt̄. i. ad alia referunt̄ s̄m habitudinē genitiui casus. v'l q̄uolibz aliter ad aliud. i. sub q̄cūq; alia habitudie alteri⁹ casus scz datiui accusatiui vel ablatiui. Exēplū de his q̄ referunt̄ sub habitudie genitiui casus: vt ma⁹ dicit̄ alicuius minoris ma⁹: ꝛ hoc more grecoꝝ qui vtūtur genitiuo pro ablatiuo. i. loco ablatiui. Deinde exemplificat de relatiuis scd̄m dici: vt habitus dicitur alicuius habit⁹ simil'r disciplina ꝛ positio. Deīde exēplificat de his q̄ referūtur sub habitudine alteri⁹

Ad aliquid diffinitio. Jntellect⁹ diffinitionis ad aliquid

caſus:vt mōs đ magnꝰ ī ordie ad aliū mōtē. Deinde remouet vnā dubitationē: q2 dicit ꝙ accubitꝰ.ſtatio.ſeſſio.ſunt poſſeſſiones. poſi-tio aūt eſt ad aliqd. iō dubitaret aliqs vtrum

An iacere ſedere et ſtare ſint poſitiones

iſta ꝯcreta iacere ſedere ⁊ ſtare ſint poſitiōes ⁊ ꝑ ꝯñs ad aliqd. Rñdet ariſto.ꝙ hmōi ꝯcreta nō ſunt poſitiōes:ſ3 ſunt quedā denominati-ue dicta a pōnibus. In ſecūda pte ponit du-as cōitates ⁊ duas ꝓprietates ad aliqd. Pria eſt.relationi ꝯuenit habere ꝯtrariū:vt vtꝰ cō-trariaẛ vitio.⁊ ſcia ignorātie.hoc tñ nō ꝯuenit oibus relatiuis:q2 duplici nihil eſt ꝯtrarium nec triplici nec mlꝉis taliū. Secūda cōitas.re-latiuis nō cōuenit ſuſcipere magis ⁊ minꝰ:vt ſimile đ magis ⁊ minꝰ ſiſe: ⁊ ineq̄le dicitẛ ma-gis ⁊ minꝰineq̄le.hoc nō ꝯuenit oibus: q2 du-plū nō đ magis aut minꝰ duplū. Pria ꝓprie-tas.relatiua dicūtur ad ſui ꝯuertētiā.qđ ꝓbat iductiue.prio in his q̄ referūtur adinuicē ſub habitudie eiuſdē caſus dās tria exēpla. Pri-mū exēplū. ſeruꝰ đ dñi ſeruꝰ:⁊ dñs ſerui do-minus. Secūdū exēplū.duplū đ dimidij du-plū ⁊ dimidiū dupli dimidiū. Tertiū exēplū. maiꝰ đ minore maiꝰ.⁊ minꝰ maiore maiꝰ. Dei-de exēplificat de his q̄ referūtur ſub habitu-dine diuerſoꝝ caſuū ponēs duo exēpla. Pri-mū.diſciplia đ diſciplinati diſciplia: ⁊ diſci-plinatū diſciplina diſcipliatū. Scđm.ſenſus đ ſenſati ſenſus.⁊ ſenſatū ſenſu ſenſatū. Cōſequēter ponit phūs vnū ipedimētū ꝓpť qđ

Quare relatiua non dicuntur ad cōuertentiam.

ꝯtingit rela nō dici ad ꝯuertētiā dicēs ꝙ re-latiua nō dicūtur ad ꝯuertētiā qñ nō fit cōue-niēs aſſignatio relatiui ad correlatiuū:vt ſi a-la aſſigneẛ aui tāq̄ ſuo correlatiuo: aſſignatio ē icōueniēs: q2 nō ois ala eſt auis imo multe ſūt ale q̄ nō ſūt auiū. Et pōt h̄ ipedimētū ꝯue-nire duobꝰ mōis. vno mō qñ correlatiuo nō ē nomē ipoſitū vt ſi ala aſſigneẛ ad auē nō đ a-la auis.ala in eo ꝙ auis:ſ3 ī eo ꝙ alata dicēdo ala alati ala. ¶ Ad euitādū tale ipedimētum dat tale documētū. Qñ correlatiuo nō eſt no-mē ipoſitū tūc neceſſe eſt fingere.nā noia ne-ceſſe erit fingere:vt ſi remꝰ aſſigneẛ rl3 nauis nō eſt ꝯueniēs aſſignatio: q2 remꝰ nō referẛ ad nauē ī eo ꝙ nauis eo ꝙ mlťe ſūt naues q̄rū ſunt remi:ſed d3 fingi ſuū correlm a remo: vt remus dicitur rei remite remꝰ:⁊ remitū remo remitū. Silr ſi caput aſſigneẛ ad aial tāq̄ ad correlatiuū nō ē ꝯueniēs aſſignatio: q2 caput non referẛ ad aial in eo ꝙ aial . mlťa cū ſunt aialia caput nō habētia: ſed fingereẛ correlm ad hoc nomē caput erit cōueniēs aſſignatio: vt caput đ capitati caput: ⁊ capitatū capite capitatū. Scđo mō pōt ꝯuenire hoc ipedimē-tū: ex hoc ꝙ relatiuo ⁊ correlatiuo ſint noia i-poſita.tñ relm nō aſſignaẛ ad ſuū ꝓpriū corre-latiuū:ſ3 ad aliqđ accñs ſui correlatiui: vt ſi nō aſſigneẛ ſeruus ad dñm:ſed ad hoiem aut ad aliqd aliđ tūc nō eſſet ꝯueniens aſſignatio nec diceret ad ꝯuertētiā. Et aduerte ꝙ phs hic accipit accñs pro omni eo qđ eſt extraneū relatu a quid[illegible] alicuius. Sed ad cogno-

ſcendum ꝓpriū correlatiuū alicuius relatiui

Due ſunt ꝯñe ad cognoſcendū ꝓpriū correlatiuum vnius relatiui

dat phs vnā regulā q̄ ſtat in duabus ꝯñtijs. Quarū pma eſt. ſi circūſcriptis oibꝰ accñtali-bus a correlatiuo ⁊ relicto ipo ſolo ſi relm ad-huc referaẛ ad ipm ꝯueniēs eſt aſſignatio: vt circūſcriptis oibꝰ q̄ accidūt dño adhuc ſeruꝰ đ ad dñm.ſemꝑ eñ ſeruꝰ đ dñi ſeruꝰ. ¶ Se-cūda ꝯña.ſi circūſcriptis oibꝰ alijs q̄ accidūt correlatiuo inq̄tū correlatiuū eſt ⁊ relicto ipo ſolo correlatiuo ſi relatiuū referaẛ ad correla-tiuū nō erit ꝯueniens aſſignatio. ꝓbat ꝑ duo exēpla.pmū.ſi aſſigneẛ ſeruꝰ ad hoie3 tāq̄ ad correlatiuū ⁊ ꝑ intellectū p̄ſcindaẛ ab hoie q̄-cūq3 ſibi accidūt nō vlteriꝰ referẛ ſeruus ad hoiem.iō nō eſt ꝯueniēs aſſignatio. Scđm ex-ēplū eſt de ala q̄ ſi referaẛ ad auē nō erit rite ꝯueniēs aſſignatio. nā ſi ab aue circūſcribaẛ alatū:tūc ala nō plus referẛ ad auē. Ex qbꝰ in-fert phs ꝙ oia relatiua dicūtur ad ſui ꝯuertē-tiā:ſi fiat ꝯueniēs aſſignatio. ¶ Cōſequēter

Scđa proprietas ad aliquid.

ponit ſcđa3 ꝓprietatē ad aliqd q̄ ē hec. ¶ Re-latiua ſunt ſimul natura:vt duplū ⁊ dimidiu3: q2 ſi duplū eſt:dimidiū eſt. ⁊ ecōtra:q2 ſi vnu3 relatiuū eſt:⁊ reliquū. nā relatiua poſita ſe po-nūt:⁊ ꝑēpta ſe ꝑimūt:q2 ſi nō eſt duplū non eſt dimidiū.nec ecōtra. ¶ Cōtra hāc ꝓprieta-tē facit phs duas inſtātias:quas non ſoluit. ¶ Prima eſt de ſcibili ⁊ ſcia:q̄ pōt ſic forma-ri.ſcibile ⁊ ſcia ſunt relatiua:⁊ tñ nō ſunt ſimľ natura:igiẛ ⁊c.minorē ꝓbat tribꝰ rōnibꝰ. Pri-ma.q2 in paucis aut in nullis accipimꝰ ſciam a rebus:niſi res p̄extitāt.ita ꝙ res pmo ſunt ⁊ poſtea acq̄rimꝰ de ipſis ſciētiā. Scđa.illđ eſt prius alio a quo nō cōuertiẛ ſubſiſtēdi ꝯña:ſ3 ſcibilis a ſcia nō ꝯuertiẛ ſubſiſtēdi ꝯña: l3 bñ ſequatur ſciētia eſt:ğ ſcibile eſt: nō tñ ſequi-tur ecōtra ſcibile eſt:ğ ſciētia ē: q2 mlťa ſunt ſcibilia:quoꝝ ſcie nōdū ſunt inuēte: vt p3 de quadratura circuli. Tertia.aiali deſtructo qđ eſt ſcibile: deſtruiẛ ſcientia:⁊ tñ ſciētia deſtru-cta:nō deſtruiẛ ſcibile.imo pñt remanere mul-ta ſcibilia:igiẛ ſcibile eſt pꝰs ſciētia. añs p3: q2 nihil h3 ſciētia niſi aial:ergo deſtructo aia-li: deſtruiẛ ſcia. ¶ Scđa diſtātia eſt de ſenſu ⁊ ſenſibili q̄ pōt ſic formari.ſenſus ⁊ ſenſibile non ſunt ſimľ natura:⁊ tñ ſunt relatiua:igiẛ. maiorē ꝓbat duabꝰ rōnibꝰ. Pria. iterēpto ſen-ſibili: iterimiẛ ſenſus.⁊ nō ecōtra:igitur.añs p3: q2 deſtructo ſenſibili:deſtruiẛ corpus:eo ꝙ oē corpus ē ſenſibile:ſ3 deſtructo corꝑe de-ſtruitur ſenſus:quia ſenſus eſt in corpore: igi-tur. Prima pars añtis eſt vera. Scđam ꝓbat: quia deſtructo animali deſtruitur ſenſus:ſed deſtructo animali nō deſtruitur ſenſibile.eo ꝙ deſtructo animali adhuc remanet corpus ca-lidū. Scđa ratio.ſenſus eſt ſimul cū ſenſato: ſed ſenſibile eſt ante ſenſatū:ergo ſenſibile eſt prius ſenſu. maiorem probat: quia animal ⁊ ſenſus ſunt ſimul. minorem probat: q2 ignis aqua ⁊ alia huiuſmodi ex quibus conſtat ani-mal: ſunt ante animal:et per conſequens an-te ſenſum. ¶ In ſecunda parte principali.

An aliqua suba dicat ad aliquid.

mouet phs vnā q̄stionē. vtrū aliqua suba di/
cat ad aliq̄d. ⁊ pbat p̄lo q̄ nec p̄me sube nec
scd̄e sube s̄m se totas nec s̄m suas p̄tes dicūt
ad aliq̄d: q̄ aliq̄s hō nō dr̄ alicuius aliq̄s hō:
nec aliq̄s bos dr̄ alicui⁹ aliquis bos. Silr̄
q̄dam manus nō dr̄ alicuius quedam manus.
¶ Scd̄o pbat q̄ scd̄e sube s̄m se totas nō di/
cātur ad aliquid: q̄ hō nō dr̄ alicuius hō: nec
bos alicuius bos. Deinde arguit sic dubitati/
ue q̄ p̄tes scd̄aꝝ subaꝝ sint ad aliq̄d: q̄ caput
dr̄ alicuius caput: ⁊ manus alicuius manus: ⁊
tn̄ caput ⁊ manus sunt p̄tes scd̄aꝝ subaꝝ: igit̄
p̄tes scd̄aꝝ subaꝝ videt̄ esse ad aliq̄d. ¶ Uol
uit cōditionalr̄ dicēs q̄ si diffinitio ad aliq̄d
p̄us posita sit sufficiēs. difficile est saluare q̄n
aliqua suba dicat̄ ad aliq̄d. ideo dat̄ alia diffi

Alia diffinitio ad aliquid.

nitio ad aliq̄d. ¶ Uñ ad aliq̄d sunt q̄bus hoc
ip̄m esse qd̄ sunt est ad aliud quodāmō se h̄re:
⁊ tūc pōt dici q̄ nulla suba est ad aliq̄d. ⁊ di/
cit q̄ est d̄ria inter istā diffinitionē et diffini/
tionē p̄cedētē: q̄ prima diffinitio cōuenit oi/
bus relatiuis tam s̄m esse q̄ s̄m dici. hec aūt
solū cōuenit relatiuis s̄m esse. ¶ Et ex hac dif
finitione infert vnū correlariū. Si quis diffi
nitiue nouerit vnū relatiuoꝝ diffinitiue no/
scet ⁊ reliquū. Nā si q̄s nouerit diffinitiue q̄d
est duplū diffinitiue noscet q̄d est dimidiū et
ecōtra. ¶ Ex quo dicit phus q̄ nulla suba ē
ad aliq̄d: q̄ pōt aliq̄s diffinitiue cognoscere
p̄tes scd̄aꝝ subaꝝ ⁊ non cognoscere ea quoꝝ
sunt p̄tes: vt quis pōt cognoscere q̄d ē man⁹
vel caput. nō tn̄ cognoscēdo cui⁹ est man⁹ vel
caput. ¶ Finalr̄ se excusat de dictis i hoc ca/
pitulo: assignās causam quare in hoc capitu/
lo p̄cessit dubitatiue plusq̄ in alijs dicēs q̄
fortasse est difficile cōsiderāter aliquid tractare
de istis nisi sepe sit p̄tractata ⁊ disputata. iō
dubitare de singulis nō est inutile ⁊ hoc habē
do rōnes pbabiles. q̄ dubitare de vtraq̄ p̄te
cōtradictionis sine rōne est inutile.

An diffinitiones ⁊ p̄prietates ad aliq̄d sufficienter sint assignate.

Queritur vtrū diffinitiōes
⁊ p̄prietates ad aliquid sint
a pho sufficienter assignate.
¶ Arḡ p̄mo ꝯ suppositū. ad ali
q̄d non est gen⁹ p̄dicamētale:
igit̄. añs pꝫ p̄mo: q̄ illud qd̄
est cōmune enti ⁊ nō enti nō est gen⁹ p̄dicamē
tale: sed ad aliq̄d est hm̄ōi: igit̄. minor p̄ꝫ: q̄
inter ꝯdictoria q̄ sunt ens ⁊ nō ens ē ꝯdictio
media q̄ est relatio: sꝫ illa nō est ens: eo q̄ nul
lum ens mediat̄ inter ꝯdictoria: igit̄. añs pꝫ
scd̄o qd̄ est cōe enti rōnis ⁊ enti reali non est
genus predicamentale: sed relatio est hm̄ōi:
q̄ cōtinet̄ sub se scd̄as intētiones ⁊ relatiōes
reales. ¶ Arḡ scd̄o sic. ad aliq̄d nō ē vnū gen⁹:
igit̄. añs pꝫ: q̄ ad aliq̄d fundat̄ in oib⁹ gnib⁹:
ḡ nō ē vnū gen⁹. Itē relatiuū i cōi hꝫ correla
tiuū ad qd̄ refert̄: q̄ nō refert̄ ad seip̄m: nec
ad aliqd̄ superi⁹ nec inferi⁹: ḡ ad eq̄le. ⁊ nō ē
maior rō q̄re vnū sit genus q̄ aliud: ergo erūt
duo gn̄a. ¶ Arḡ tertio sic. sp̄es hui⁹ p̄dicamē
ti nō sunt distincte a sp̄ebus alioꝝ p̄dicamen
toꝝ: igit̄ non est genus distinctū ab alijs. añs
probatur p̄mo: q̄ statio ⁊ sessio sunt sp̄es po
sitionis ⁊ sp̄es ad aliquid: igit̄. Itē sciētia ē
sp̄es qualitatis ⁊ sp̄es ad aliq̄d: igit̄. Itē oīs
res pōt intelligi in habitudine ad aliquid: ḡ
oīs res est ad aliq̄d. ¶ Arḡ quarto sic. si diffini
tiones relatiuoꝝ essent bene assignate sequeret̄
q̄ oīa essent ad aliq̄d: cū oīa possint dici in ha/
bitudine ad aliud. Item relatiōes nō sunt ad
aliq̄d: q̄ h̄ esset per aliā relationem ⁊ illa per
aliā: ⁊ sic esset p̄cessus in infinitū. Quinto sic
cōtra p̄prietates. Primo ꝯtra primā: q̄ rela/
tiua opponūtur relatiue: ḡ nō ꝯtic. tenet ꝯña
q̄ sunt diuerse sp̄es oppositionis. Item cō/
tra secūdā: q̄ si susciperet magis ⁊ minus cō/
ueniret relationi. vel hoc esset s̄m se: vel gr̄a
fūdamēti sui. nō p̄mū: q̄ cōuenit oib⁹: nec se
cundū: q̄ tūc nō intenderetur nisi ex intēriōe
sui fundamēti: sed hoc est falsum: q̄ aliq̄n re/
latio suscipit magis vbi fundamentū vel ter/
minus remittit̄. Itē ꝯ tertiā p̄prietatē. rela
tio terminat̄ ad conotatū sui correlatiui: ergo
nō refert̄ ad suū correlatiuū: ⁊ p ꝯñs non dr̄
ad cōuertētiā. Itē contra quartā p̄prietatem
vnū relatiuū prius est altero: vt pater prior ē
filio: igit̄ nō sunt simul natura. In oppositū
est phs in textu. In hac q̄stiōe sicut i ceteris
erūt tres articuli. Quātū ad primum

¶ Sciendū est primo q̄ prima diffini/
tio ad aliq̄d est diffinitio platonis: q̄ dr̄ sic in/
telligi. Ad aliq̄d vō talia dicūtur. i. talia dicū/
tur relatiua vel ad aliq̄d referūtur quecūq̄. i.
que s̄m hoc ip̄m quot sunt. i. q̄ referunt̄ ad ali
quid siue essentialr̄ siue accn̄taliter. Pro cui⁹
declaratōe est notādū q̄ aliqua dr̄ referri ad
aliq̄d duplr̄. vno mō denoiatiue ⁊ accn̄talr̄ si/
cut sunt illa in quibus alique relationes fun/
dātur vt sūt etiā relatiua s̄m dici: vt sciētia ⁊
hit⁹: ⁊ mlta alia ⁊ de illis dat̄ p̄ia diffinitio. s.
diffinitio platōis. Alio mō aliq̄ dr̄ referri ad
aliq̄d eēntialr̄ vt sunt illa q̄ de significato p̄n
cipali importāt relationē: vt pater ⁊ fili⁹: pa/
ter eñi essentialr̄ refert̄ ad aliud. s. ad filiū: q̄
impossibile est qd̄ sit pater q̄n habeat habitu
dinē ad aliud. s. ad filium. ⁊ talia dr̄ relatiua
s̄m esse. ⁊ de talibus datur scd̄a diffinitio: scꝫ
aristotelis. Uñ petrus qui est pater: accn̄talr̄
refert̄ ad aliud: q̄ nō importat de suo formali
significato relationē. iō solū refert̄ ad aliud p
aliquid qd̄ accidit sibi: puta p paternitatē vel
p aliquid hm̄ōi aliud. Et si quis dicat. relatio
sicut paternitas nō refert̄ ad aliud. cōcedo: ḡ
nō ē relatiuū. ꝯcedo: sꝫ est relatio. Uñ relatio
non refert̄: sꝫ est illud quo aliquid dr̄ formalr̄
referri. pater eñi refert̄ ad filiū formalr̄ pater/
nitate. ⁊ sic de alijs. Et si q̄s dicat. relatio vt
paternitas est ad aliq̄d: igit̄ refert̄. Dico q̄ re
lationē esse ad aliq̄d pōt intelligi duplr̄. vno
mō q̄ referat̄ ad aliq̄d ⁊ sic nō est verum. alio
mō q̄ sit illd̄ quo aliq̄d formalr̄ refert̄ ad ali/

Ad aliquid diffinitio s̄m platonē

Aliq̄ ad aliud referri: q̄t mōis dicuntur.

Relationē ad aliq̄d eē q̄t mōis intelligitur.

Relationē ad aliq̄d q̄t mōis intelligitur.

q̄d.⁊ sic cõcedo q̄ relatio est ad aliquid.

Relatiui acceptiões. Quid ē relatiuū ſm dici.

¶ Sciendū est scdo q̄ duplex est relatiuū.s.ſm esse ⁊ ſm dici.vñ relatiuū ſm dici est q̄ importat absolutū ⁊ relationē sub eodem noīe annexā tali absoluto: vt scia ⁊ habitus importāt absolutū.s.qualitatē ⁊ relationē annexā illi absoluto. ⁊ de istis intelligitur q̄ relatiuis inest ꝯrietas.i.relatiua ſm dici et ſm esse absolutum qd̄ importāt cõtrariantꝰ. Et dicitur notāter ſm esse absolutū: q2 ratione relationis nō opponūtur contrarie: lꝫ possint opponi relatiue: vt scia ſm suū esse absolutū contrariatur ignorantie: sꝫ ſm relationē quam eodem noīe importat ad scibile non dicitur habere contrarium. Aduerte vlterius q̄ ad hoc q̄ relatiuū suscipiat magis ⁊ minꝰ non requiritur q̄ fundamentū eius suscipiat magis ⁊ minus: sed sufficit q̄ suscipiat maiꝰ vel minus.

Relatiuū suscipe magis et minꝰ quot mōis contingit. Quare eq̄le nō suscipit magis et minus sicut ineq̄le.

Vñ tripliciter cõtingit relatiuum suscipere magis et minꝰ. vno mō per intensionē ⁊ remissionē alicuius qualitatis vel eiꝰ fundamenti. Alio modo ꝓpter ablationē alicuius rei ab alia re: vel minorationē rei. Tertio mō ꝓpter additionē alicuius rei. Aduerte tamen q̄ aliqñ relatiuū suscipit magis: qñ eiꝰ fundamētū suscipit minꝰ ⁊ ecõtra. Sꝫ si q̄raꝛ q̄re eq̄le nō suscipit magꝭ ⁊ minꝰ quēadmodū ineq̄le. quare etiā duplū ⁊ triplū nō suscipiūt magis ⁊ minus cum oīa ista fundentur in q̄titate q̄ suscipit maius ⁊ minus. De equali dꝛ q̄ ip̄m fundatur in q̄titate: vt est in termino indiuisibili a quo qualiscūq3 recessus fuerit cāt inequalitatē: q2 eq̄lia sunt quāta quoꝝ vnum nō excedit alterū: nec excediꝛ ab altero. i. eq̄litas fundatur in q̄titate q̄ nō excedit q̄titatē ad quā terminatur nec ecõtra. De duplo et triplo dꝛ q̄ fundātur in q̄titate determinata que si mutetur ſm maioritatē vel minoritatē nō manet duplum vel triplum. iō talis relatio nō suscipit magis ⁊ minus. Sed inequalitas fundatur in q̄titate indeterminata. ad cuius variationē ſm maioritatē vl' minoritatem nō opꝫ ineq̄litatē variari. verū est tñ q̄ sicut ad aliq̄d nō est primo motꝰ: lꝫ bñ p se. ita relatio nō suscipit magis ⁊ minus: lꝫ p se. ⁊ hoc mediante suo fundamento.

Intellectꝰ p̄te ꝓpetatis relatiuoꝝ.

¶ Sciendum est tertio pro intellectu prime ꝓprietatis q̄ relatiua dici ad cõuertentiam non est aliud q̄ ipsa referri ad seinuicē ſm mutuā depēdētiā. sic videlꝫ q̄ sicut relatiuum mediāte obliquo sui correlatiui predicatur de seip̄o: ita correlatiuum mediante obliq̄ sui relatiui p̄dicaꝛ de seip̄o. sicut ei dñs ē fui dñs: ita fuꝰ est dñi fuꝰ: ⁊ est ꝓpria quarto mō relatiuis. Et si q̄s dicat subm̄ ⁊ sua ꝓpria passio dicuntur ad cõuertentiam: igitur. Dico q̄ bene dicūtur ad cõuertibilitatē: sed non dicūr ad conuertentiam. ⁊ hoc visum est in summulis.

Intellectꝰ scdē ꝓpetatis.

Sed secunda ꝓprietas in qua dꝛ relatiua sunt simul natura: sic debet intelligi. Relatiua sūt simul natura. i. simul naturali existētia ita q̄ vno existente aliud existit. ⁊ econtra. iō dicit pħs q̄ relatiua posita se ponunt ⁊ perēpta se perimūt. ⁊ intelligiꝛ hec ꝓprietas si relatiua sint mutua.

Quot sunt modi relationum.

Pro cuiꝰ declaratōe supponiꝛ q̄ tres sūt mōi relationū seu relatiuoꝝ. q̄dā fundātur sup vnū ⁊ nūerū vt duplū ⁊ quadruplū ⁊ etiā ꝓportiones: silr eq̄le sile ⁊ idē. Quedā fūdātur sup potētia actiua ⁊ passiua: vt paternitas fundatur sup potentia actiua patris: et filiatio super potentia passiua filij. Quedam fundātur sup mēsura ⁊ mēsurabili vt scia ⁊ scibile. ⁊ in istis non ē mutuitas. nec de istis ꝓpe intelliguꝛ due p̄dicte ꝓpetates. Et aduerte q̄ talis ꝓpetas est ꝓpa scdo mō. Et si q̄s ꝯ istā arguat q2 pꝰus natura ⁊ posterius natura sunt relatiua: ⁊ tñ nō sunt simul natura: igiꝛ. Scdo sic. priꝰ tpe ⁊ posteriꝰ tpe sunt relatiua ⁊ tñ nō sunt simul natura q̄tum ad actualē existiā: q2 priꝰ tpe existit pꝰus q̄ posteriꝰ tpe. Ad p̄mū dꝛ q̄ pꝰus ⁊ posteriꝰ natura accepta ꝓ p se significatis sunt relatiua ⁊ sūt simul natura: sꝫ si capiātur ꝓ significatis materialibus seu ꝓ denoiatꝭ nō sunt relatiua nec q3 simul natura. Ad secūdū dꝛ q̄ ꝓpetas dꝫ intelligi de relatiuis pmanētibꝰ ⁊ nō successiuis: cuī sunt prius ⁊ posterius tpe. vel pōt dici q̄ prius ⁊ posterius tpe nō sunt relatiua huiꝰ p̄dicamēti cū nō sint realia. cū quodlibꝫ extremū ſm esse reale nō referaꝛ ad aliud. Sꝫ diceret aliquis. quomō dꝫ intelligi h' dictum pħi in quo dꝛ destructo scibili destruiꝛ scia. cū scia possit rēanere scibili destructo. Dī q̄ dꝫ itelligi capiēdo ly scibile distributiue ita q̄ sit sēsus: oī scibili destructo: destruiꝛ scia.

An relatiuū debeat diffiniri.

¶ Sciēdū est quarto q̄ circa textum incidūt aliq̄ difficultates. Pria. vtrū relatiuū debeat diffiniri p suū correlatiuū. vt pater p filium. ⁊ filius per patrem. Respondeꝛ breuiter vt responsum est in predicabilibus: capitulo de spē q̄ relatiuū nō dꝫ diffiniri p suum correlatiuū. q2 vnū non est notiꝰ alio: cū simul se ponāt. iō pater nō est notior filio nec econtra. Dico scdo q̄ relatiuū dꝫ diffiniri p fundamentū suū qd̄ poniꝛ in recto ⁊ p fundamentū sui correlatiui qd̄ poniꝛ in obliquo: vt pater diffiniꝛ p suū fundamētū. ⁊ p fundamētū sui correlatiui. s. filij vt pꝛ ē aīal qd̄ genuit aliud aīal sibi sile in natura de semine suo: ⁊ filiꝰ est aīal genitum ab alio aīali de semie suo. ⁊ hoc supple diffinitio data p additamentum: vt visum est in predicabilibus quō nullū accidēs pōt diffiniri diffinitiōe cōpleta nisi p additamentum: lꝫ bene habeat genus ⁊ differētias. Sed ꝯ ista arguiꝛ: q2 dicit pħus q̄ si quis diffinite nouerit vnum relatiuorum diffinite cognoscet ⁊ reliquū. quod non videretur eē verum nisi vnum relatiuū diffiniatur p reliquū. Dicit etiam porphirius q̄ necesse ē in vtroꝝ q3 vtrisq3 rationibus vti. Itē pater sic cōiter diffiniꝛ. Pater est res habēs filiū: ⁊ filius est res habens patrē. Itē illud p qd̄ adequate et

Pater quō diffinitur.

conuertibiliter explicatur natura alterius dꝫ poni in diffinitiõe illius: sꝫ ꝑ correlatiuũ ꝯuertibilr̃ ⁊ adequate explicat̃ natura relatiui: et sine ipo nõ põt explicari: q2 natura relatiui ē esse ad aliud. ¶ Ad p̄mũ dr̃ ꝙ illð correlarius Arist. de rigore ē falsus: cũ sit vna cõditiõalis cui' aãs põt esse verũ sine ꝯñte: q2 q̃s põt diffinire vnũ relatiuũ ꝑ suũ fundamẽtũ: ⁊ ꝑ fũdamẽtũ sui correlatiui: dato ꝙ nõ cognoscat̃ suũ correlatiuũ. põt tñ sic glosari ꝙ si q̃s diffinite cognouerit vnũ relatiuũ faciliter poterit cognoscere ⁊ reliquũ. Ad dictũ porphirij dr̃ ꝙ de rigore sermonis est falsum nisi exponat̃ ad sensum quo fuit expositũ i p̄dicabilib'. Dicitur etiã ꝙ tales diffinitiões q̃ cõiter dant̃: nõ sunt sufficiẽtes: vt visum ē in p̄dicabilib'. Ad aliũ dr̃ ꝙ relatiuũ refert̃ ad suũ correlatiuũ sed non terminatur ad suum correlatiuum sꝫ ad fũdamẽtũ sui correlatiui a quo hꝫ dependẽtiã. iõ dꝫ diffiniri ꝑ fundamẽtũ ⁊ nõ ꝑ suũ correlatiuũ. Pro cui' declaratione supponit̃ ꝙ q̃dã ē relatio q̃ fundat̃ in absoluto ⁊ terĩat̃ ad absolutũ: sicut silitudo que est iter duo alba. Alia ē que fũdat̃ in respectu: ⁊ terĩat̃ ad respectũ: sicut distinctio q̃ est inter duas silitudines. Alia est q̃ fundat̃ in absoluto ⁊ terĩat̃ ad respectũ sicut ē distictio albedinis a similitudie. Alia ē q̃ fũdat̃ in respectu ⁊ terminat̃ ad absolutũ: sicut est distinctio qua distinguit̃ similitudo ab albedie. Et aduerte ꝙ qñ dr̃ ꝙ relatio est inter duo extrema: debet intelligi in vno fundamẽtaliter vel subiectiue: ⁊ in alio terminatiue. Et hec de primo articulo.

An oĩs relatio sit reponibilis in hoc predicamẽto.

¶ Quantũ ad scðm articulũ dubitatur primo vtrũ oĩs relatio sit reponibilis in hoc p̄dicamẽto. ¶ Pro cui' solutione ponũtur alique distinctiões. Pria. duplex est relatiuũ: scꝫ scḋm dici ⁊ scḋm esse: de q̃bus iã visum est. Et si q̃s dicat relatiua scḋm dici nõ sunt relatiua scḋm esse: ergo nõ sunt relatiua: q2 solũ relatiua scḋm esse sunt relatiua. Rñdet̃ breuiter ꝙ relatiua scḋm dici nõ sunt in hoc p̄dicamẽto: cũ de significato p̄ncipali nõ iportẽt relationẽ: sed aliq̃d absolutũ. Ex quo sequit̃ ꝙ illa diuisio relatiui in relatiuũ scḋm esse ⁊ relatiuũ scḋm dici ē diuisio eq̃uoci in sua eq̃uocata. Unũ sicut hõ pict' non est hõ: ita relatiuũ scḋm dici nõ est relatiuũ.

Quid est ꝓprie relatiuum.

Nã relatiuũ proprie est ꝙ scḋm totũ suũ esse hꝫ dependẽtiã ad aliud tanq̃ ad suũ terminũ. Et dicitur notãter tanq̃ ad suũ terminũ: q2 lꝫ accidẽs habeat dependẽtiã ad suũ subm: nõ tñ tanq̃ ad suũ terminum.

Relatiõis acceptiões

Scða distinctio. duplex est relatio. s. rõnis ⁊ realis: q̃ põt existere secluso quocũq; actu intellectus. ita ꝙ suũ eẽ nõ est suũ intelligi. ⁊ ad istã sufficiũt tres ꝯditiones. p̄ma: q2 extrema sint realia sic ꝙ i rõne fundandi ⁊ terminandi nõ depẽdeãt ab intellectu. scða ꝙ sint realiter distincta: ⁊ ista cõditio debet intelligi de relatiuis intrinsecus aduenientibus. tertia ꝙ relatio oriatur inter extrema ex natura extremoꝝ: ⁊ nõ ꝑ actũ cõparatiuum intellectus. Sꝫ relatio rõnis est que sit ꝑ actũ cõparatiuũ alicui' potẽtie: sicut sunt secũde intentiões: ⁊ tales nõ sunt in hoc p̄dicamẽto. Aduerte tñ ꝙ relatio rõnis capit̃ qñq; ꝓ relatione cui deficit vna cõditio req̃sita ad relationẽ realẽ: sicut est distinctio entis ad nõ ens: sicut est idẽtitas eiusdẽ ad seip̄m. ⁊ sic de multis aliis.

Relatiõis realr̃ acceptiones.

Tertia distinctio. relatio realis est duplex: q̃dam est aptitudinalis: q̃ nõ est nisi aptitudo vel inclinatio ad aliq̃d q̃ solũ req̃rit terminũ in aptitudine: ⁊ p̄dicat̃ de suo fundamento per se secũdo mõ: cũ quo idẽtificat̃ realr̃: vt risibilitas ⁊ flebilitas: ⁊ tales relationes reductiue sunt in illo predicamento in quo est fũdamẽtũ vel subm earũ: vt iã sepe visum est. Alia est relatio actualis q̃ req̃rit fundamentum ⁊ terminum actualiter existere: vt paternitas: similitudo. ⁊ oĩs talis cõtingẽtur p̄dicatur de suo fundamẽto.

Relatio realis actualis est duplex

Quarta distictio duplex ē relatio realis actual'r: q̃dã est itrisec' adueniens que necessario ponit̃ positis fũdamento ⁊ termino etiã in quacũq; distantia: sicut est similitudo inter duo alba. ⁊ paternitas ⁊ filiatio. alia est extrinsecus adueniẽs q̃ necessario nõ ponit̃ positis termino ⁊ fũdamento: imo p̄ter fundamẽtũ ⁊ terminũ requirit̃ adhuc aliq̃d extrinsecũ: scꝫ debita applicatio: ⁊ tales nõ sunt in hoc p̄dicamẽto: sꝫ in sex vltimis p̄dicamẽtis. Quinta distinctio. relationũ q̃dam est distincta a suo fundamẽto: sicut ē paternitas: q̃dam vero non: vt creatio passiua rei. ⁊ de ista datur talis r̃la. Oĩs relatio cuius fundamento repugnat esse sine termino: est eadẽ realiter cũ suo fundamẽto: ⁊ talis est in eodem p̄dicamẽto: sicut est fundamẽtũ suum cũ quo idẽtificatur.

Relatiões eq̃parãtie

Sexta distinctio. relationum quedã sunt equiparẽtie quarũ extrema sunt eiusdẽ rationis in ratione fundãdi: vt similitudo: eq̃litas. q̃dã sunt disq̃parẽtie: ⁊ iste sunt duplices. s. suppositionis ⁊ superpositionis. Suppositionis est cuius fundamentũ hꝫ superioritatem respectu fũdamẽti sui correlatiui vt paternitas: ⁊ dꝫ intelligi de sup̄ioritate dñij ⁊ nõ cõitatis. Sed relatio suppositionis est cuius fũdamẽtũ hꝫ iferioritatẽ dñij vl' potestatis respectu fũdamẽti sui correlatiui: vt filiatio. ¶ Septima distinctio. relationũ q̃daꝫ est transcendẽs: q̃ scꝫ non determinate fũdatur sup reb' vnius p̄dicamẽti. alia est predicamẽtalis q̃ determinate fundat̃ sup re vni' p̄dicamenti. Ex oĩbus istis sequit̃ ꝙ ad hoc ꝙ aliqua relatio sit in hoc p̄dicamẽto q̃ttuor cõditiones requirũtur. p̄ma ꝙ sit ratio realis: ⁊ ꝑ hoc excludũtur relatiões rõnis. scða ꝙ sit finita ⁊ limitata: ⁊ ꝑ h' excludũtur relatiões trãscendẽtes. tertia ꝙ si actualis realr̃ distincta a fũdamẽto: ⁊ ꝑ h' excludũtur relationes aptitudinales q̃ reducũtur ad p̄dicamẽtũ sui fundamẽti. q̃rta ꝙ sit relatio itrinsec' adueniẽs: ⁊ ꝑ hoc excludũtur sex vltima predicamẽta.

An relatio distinguat̃ a suo fũdamento.

¶ Dubitat̃ scðo vtrũ relatio sit res realis realr̃ distĩcta a suo fũdamẽto: seu a re absoluta cui attribuit̃: vt vtrũ silitudo sit res di

An relatio sit res realis: ⁊ a suo fundamento realiter distincta.

stincta ab albedine: ⁊ similiter de aliis. ¶ Di-
cūt aliqui ꝙ rl'o nō est aliq̄ res realr̄ distincta
a re absoluta: vt sil'itudo nō est res distincta
ab albedie: imo est ipamet albedo. ⁊ hoc ꝓbāt
aliqb⁹ rōnibus. p'io: q: sequeret̄ ꝙ sorte albo
exn̄te parisi⁹: nō posset gn̄ari vnū albū rome:
quiu gn̄aret̄ aliqd in sorte exn̄te parisi⁹. q: si
gn̄et̄ aliqd albū rome: sortes exn̄s parisi⁹ erit
sibi sil'is. ⁊ non nisi sil'itudine realr̄ distincta a
sorte vt dicis. sȝ h' est fal'm: q: vel illa sil'itudo
ꝓduceret̄ a deo imediate: ⁊ hoc nō. vel a crea
tura ꝓducēte illd albū rome: sȝ h' nō: q: actio
creature nō est ad tātā distātiā: igit̄. ¶ Scdo
sic. oīs entitas realis est termin⁹ alicui⁹ pro-
ductionis realis: sȝ rl'o nō est termin⁹ alicui⁹
ꝓductiōis realis: g̃ nō est aliq̄ entitas realis
distincta a suo fundamēto. mino: ptȝ: si eīm pa
ternitas sit terminus alicui⁹ ꝓductiōis: ⁊ cū
productio sit relatio: q̄rā de illa productione
cui⁹ erit termin⁹ ⁊ sic ꝓcedet̄ in infinitū. Item
sequeret̄ ꝙ in eadē re essent infinite entitates
reales. ꝯn̄s est ipossibile. ꝯn̄a ptȝ: q: eadē res
est distincta ab infinitis reb⁹: sȝ cū distinctio
sit relatio. seq̄tur ꝙ in eadē re erūt infinite re
lationes. Itē seq̄ret̄ p̄mo ꝙ sortes esset pater
platonis quē nunq̄ genuit. Secūdo seq̄retur
ꝙ sortes nō eēt pater platōis: quē tn̄ genuit.
ptȝ prima ꝯn̄a: q: si pater sit res disticta a Ci
cerone q̄ genuit platonē: pōt separi ab eo. ⁊ ꝑ
potētiā diuinā poni in sorte: ⁊ denolare sortē
patrē platonis. Scd̄a ꝯn̄a ꝓbatur. nā de⁹ pos
set paternitatē sortis separe a sorte ⁊ ponere
in iohāne: quo facto. sortes non erit plus pa-
ter ⁊ iohānes erit pater: q̄ nunq̄ aliqd genuit.

Quid sint p̄dicamēta.

Alia est opinio. Pro cuius solutione supponi
tur ꝙ p̄dicamēta sint decem res realr̄ distin-
cte. Quarū alique sūt absolute ⁊ aliq̄ respecti
ue. ita ꝙ absolutū ⁊ respectiuū p̄mo sūt diīe
rerū: lȝ scd̄ario sint diīe termioꝝ. ¶ Secūdo
supponitur ꝙ s̄m diuersitatē rerū: est diuersi
tas terminoꝝ significantiū illas res. ¶ Ex q̄
sequit̄ ꝙ cum alique res sint absolute ⁊ aliq̄
respectiue: aliq̄ termini significāt res absolu-
tas. ⁊ sunt illi q̄ p̄dicantur de seipis in ꝓpōne
causante ꝯceptū ꝑfectū: secluso om̄i. obliquo
alteri⁹ termini: vt hō est hō: nec d' hō ē hois
hō. Alij sunt q̄ significāt res respectiuas. et
sunt illi q̄ nō pn̄t p̄dicari de seipsis in ꝓpōne
causante ꝯceptū cōpletū ⁊ ꝑfectū sine obliquo
alterius termini ipis addito. nā dicēdo: pater
est pater: ꝯcept⁹ illi⁹ ꝓpōnis nō ē cōplet⁹. si
s'o dicat̄: pater filij pat: tūc est cōplet⁹. His
suppositis d' p̄mo ꝙ ois relatio p̄dicamēta-
lis ē a suo fūdamēto realr̄ distincta. qd ꝓbat̄
multiplr̄. Primo sic. qn̄cūq̄ aliqua duo sic se
habēt ꝙ vnū realr̄ manet altero nō manēte: il
la distinguūtur realr̄. nā ꝑ hoc ꝓbat phs ma-
teriā esse distinctā realit' a forma. Sed fūda-
mētū realr̄ manet destructa relatione. nā sor-
tes manet sua paternitate destructa. Nec va
let illa solutio aliquorum dicentiū ꝙ paterni-
tas manet: sed nō manet paternitas: quia per
talem solutionem posset quis tenere ꝙ formā
ignis nō distinguit̄ a materia dicendo ꝙ for-
ma manet: sed nō manet forma. ⁊ multa alia i-
conueniētia ex tali solutione seq̄rētur. ¶ Se
cūdo sic. si relatio esset eadem realiter cū suo
fundamēto aliqd idē numero per verā iden-
titatem includeret opposita hoc est ipossibile.
ꝯn̄a ptȝ: q: in eodē successiue fundantur rela-
tiones formaliter opposite: igit̄ qua rōne vna
illarū erit cū illo ⁊ alia. ¶ Item ipossibile est
idē realr̄ simul et semel itēdi ⁊ remitti: sȝ re-
latio intēdit̄ quādo fūdamētū remittit̄: ergo
si relatio sit eadē suo fundamēto: idē simul in
tendetur ⁊ remittetur. iō ista opinione relicta
restat soluere ratiōes alteri⁹ opinionis. ¶ Ad
p̄mā dicit̄ negādo minorē. ⁊ ad ꝓbationē d'
ꝙ ꝓducit̄ ab illo a quo ꝓducit̄ extremū: nec ē
incōueniēs creaturā agere ad tantā distātiā
respectu relationis. ¶ Ad scd̄am dicit̄ negan
do minorē. ⁊ ad ꝓbationē dicit̄ ꝙ nō est simi-
le de paternitate ⁊ productione: q: productio
est quo producens formalr̄ d' producēs. ideo
sibi standū est: ita ꝙ non opȝ q̄rere quo ꝓdu-
catur ꝓductio: vt ptȝ ꝑ duas regulas. p̄ma. qn̄
aliqd est tale denomiatiue ⁊ alud est formalit̄
tale: tūc standū est in illo qd est formaliter ta-
le. Exponitur alia regula qn̄cūq̄ aliqd est me
dium in aliquo ordine: nō oportet tali medio
assignare aliud mediū: sȝ ipm seipso in totali
ordine est mediū. Alia regula. oīs relatio est
distincta a fundamēto qn̄ fūdamētū pōt esse
sine termino talis relationis: ⁊ quādo nō pōt
tūc relatio est eadem realiter cū fundamēto.
¶ Ad tertiā d' ꝙ non est inconueniens de re-
bus respectiuis. ¶ Ad quartam d' ꝙ iste re-
lationes per nullā potentiā pn̄t separi a suis
fūdamētis. ¶ Et hoc ꝓpter depēdētiā essen
tialem vel naturalem coexigentiā quā habēt
ad sua fundamēta. ideo paternitas nō pōt se-
pari a sorte ipsa remanēte: ⁊ hec a duo icōue
nientia. Ad tertium inconueniens dicitur ꝙ
non est inconueniens immo est necessarium.

Quid est productio.

¶ Dubitat̄ tertio vtrum sortes habēs
plures filios habeat tot paternitates quot hȝ
filios. Et arguit̄ primo ꝙ non: q: seq̄retur ꝙ
idē homo esset plures p'es: sȝ ꝯn̄s est falsum:
igitur ⁊c. ꝯn̄a ꝓbatur: q: sicut pater vna pa-
ternitate d' pater: ita etiam ⁊ alia paternita-
te d' pater: ⁊ cū sint pl'es paternitates sequit̄
ꝙ dicet̄ pl'es p'es. ¶ Secūdo sic. ipossibile ē
plura accidētia solo nūero differentia esse in
eodē subo: ergo pl'es paternitates nō pn̄t esse
in eodē. ¶ Sȝ i oppositū arguit̄: q: correlati
ua sunt simul natura: ⁊ posita se ponūt: ⁊ per-
empta se p̄imunt: g̃ destructo vno filio ad quā
pater refert̄: destrueret̄ vna paternitas: sȝ ipe
est pater respectu alterius filij: ergo in ipso
erāt pl'es paternitates. Respōdetur breuiter
ad dubium ꝙ tot sunt paternitates in sorte
quot habet filios: et sic albedo habet tot
similitudines quot sunt albedines in mundo:
et hoc non est inconueniens. ¶ Ad rationes.

An hn̄s pl'es filios dicatur habere pl'es paternitates.

Regula de q̄stione precedenti

Ad p̄mā dr̄ ꝙ lȝ sint plures paternitates: non tn̄ est plꝰs p̄res: ⁊ ponit̄ talis regl'a. Ad multiplicationē ꝯcretoꝝ nō sufficit mulplicatio formarū: sed req̄rit̄ purificatio suppositoꝝ: et q2 sortes nō est plura supposita: iō lȝ hēat plures paternitates: non tn̄ dr̄ plures p̄res: sicut lȝ sortes habeat plures sciētias: nō tn̄ ꝓpter h̄ dr̄ plures sciētes. ℂ Ponit̄ adhuc alia regl'a. ꝙ ad multiplicationē ꝯcretoꝝ nō req̄rit̄ multiplicatio formarū: sȝ sufficit mltiplicatio suppositoꝝ: vt si vna albedo eēt in pluribꝰ rebus: ille res dicerent̄ plura alba. ℂ Ad scd̄aȝ dr̄ ꝙ verū est de accn̄tibꝰ absolutis q̄ acq̄rūt̄ p̱ verū motū ⁊ transmutationē: sicut est caliditas. ℂ Et si q̇s dicat. in aqua est caliditas: ⁊ tn̄ ibi sunt plures caliditates acq̄site p̱ verū motū ⁊ trāsmutationē. Dicit̄ ꝙ oēs ille caliditates dicunt̄ facere vnā totalē caliditatē: ⁊ nō sūt ibi diuise: ⁊ sic esse plura accn̄tia absoluta eiusdē rōnis in eodē subiecto: nō est inconueniens.

An relatiuū in cōi referat̄ ad aliqȯ correlatiuum

ℂ Sed q̄reret aliq̇s vtrū relatiuū in cōi qȯ ē genꝰ gn̄alissimū referat̄ ad aliqȯ correlatiuū. Et videt̄ ꝙ nō: q2 q̄ rōne relatiuū eēt genꝰ generalissimū: ita eēt correlatiuū: ⁊ sic eēnt plura gn̄a ad aliq̇d. Rn̄deo ꝙ relatiuū in cōi non refert̄ ad aliqȯ correlatiuum sibi adequatum. ℂ Secūdo dico ꝙ tale relatiuū refert̄ solū ꝓ suo inferiori: sicut fil'e in cōi nō refert̄ ꝓ fil'i in cōi ad fil'e: sȝ ꝓ aliq̇ inferiori: ⁊ sic relatiuū in cōi bn̄ refert̄ sed nō ꝓ se: sed ꝓ suo inferiori. Et si q̇s dicat. relatiuū dat p̄mo itelligere suū correlatiuū cōe: g̃ p̄mo refert̄. ℂ Ad illud rn̄deo ꝙ nō est tale correlatiuū eius vt cōe: nisi ip̄m vt sumptū ꝓ aliq̇ iferiori. Dico etiā ꝙ nō opȝ assignare fundamētū adequatū relatiui i cōi: q2 solū fundat̄ in illis in quibꝰ fundātur sua inferiora. Et hec de scd̄o articulo.

Cōclo rn̄salis de diffinitōe ⁊ ꝓprietate ad aliquid

ℂ Quātum ad tertiū articulū sit ꝯcl'o rn̄salis ad q̄sitū. diffinitiōes ⁊ ꝓprietates ad aliq̇d in textu sūt a pho sufficiēter assignate. ⁊ hec ꝯcl'o relinq̄tur tanq̄ ꝓbata ex p̄mo articulo. ℂ Ad rōnes ante oppositū. Ad primā dr̄ negādo ans. ⁊ ad p̄mā ꝓbationē dr̄ ꝙ relatio media iter ꝯdictoria ē ens et relatio rōnis: q̄ tamē nō cōtinet̄ sub ad aliq̇d quod est predicamentū. ℂ Ad scd̄aȝ ꝓbationē dr̄ ꝙ relatio vt est cōis relationi reali et rōnis nō est genꝰ generalissimū cū sit pure equocū: sed accepta ꝓ relatione finita actuali reali et intrinsecus adueniēte distincta a suo fundamēto est predicamentū. ℂ Ad scd̄am dr̄ ꝓ p̄ma parte ꝙ lȝ relatiuū possit denoīatiue predicari de rebus alioꝝ predicamentoꝝ: nō tn̄ ꝓpter hoc sequit̄ ꝙ nō sit genꝰ cū habeat ꝓpria inferiora de q̇bus in quid predicat̄. Ad scd̄am partē patet solutio in scd̄o dubio. ℂ Ad tertiā pȝ solutio. nā dictū est ꝙ Aristo. exēplificat de positione sessione insequēdo viā platonis. Dictū est etiā ꝙ scientia ⁊ habitꝰ sunt solū relatiua s̄m dici. ℂ Ad aliam dr̄ ꝙ nō est incōueniēs oēm rem realiter dici ad aliq̇d seu idētificari cū aliqua relatione. ℂ Ad quartā ꝓ prima parte pȝ solutio. ⁊ ꝓ alia dr̄ ꝙ relatio in abstracto nō refertur: neq3 opȝ cū sit illud quo aliq̇d formalr̄ dicit̄ referri. ℂ Ad quintā patet solutio ꝓ tribus p̄mis partibꝰ. sed ꝓ quarta dr̄ ꝙ lȝ res q̄ denoīatur pater sit prior re q̄ denoīat̄ filius: nō tn̄ pater est prior filio: nec econtra.

Quid est q̄litas

Qualitatē vo dico s̄m quā q̄ quales dicimur. Est autem qualitas coꝝ que multipl'r dicunt̄ ⁊ vna quidā species qualitatis habitus dispositioq3 dr̄. Differt aūt habitꝰ a dispositione ꝙ p̱manētior et diuturnior est. tales vo sunt scientie vel virtutes.

Istud est quītū capl'm huius tractatus in q̄ phs determinat de quarto predicamento: ⁊ diuidit̄ in tres partes p̄ncipales. ℂ In prima parte determinat de qualitate s̄m eiꝰ diffinitionē: dicēs ꝙ qualitas est s̄m quā q̄les eē dicimur. Deinde subdit ꝙ qualitas est de numero illoꝝ que multipl'r dicunt̄. i. qualitas est de numero illoꝝ que habēt multos modos vl' sp̄ēs sub se. Cuiꝰ p̄ma sp̄ēs est habitꝰ ⁊ dispositio. ⁊ differūt inter se dupl'r. primo quia habitus est p̱manētior dispōne. qȯ ꝓbat dupl'r. primo exēplo: q2 sciētie ⁊ v̇tutes q̄ sunt q̇dam habitus vident̄ esse de difficili mobiles a subiecto. Si quis eñi mediocriter sumat scientiā de difficili separat̄ ab eo nisi fiat grādis permutatio vel ab egritudine vel ab aliquo alio. Sil'r v̇tutes morales: vt iusticia ⁊ castitas nō vident̄ facil'r separari a subiecto: sȝ dispōnes sunt facil'r mobiles a subiecto: vt calor ⁊ frigiditas: egritudo ⁊ sanitas. ℂ Scd̄o probat signo: q2 in disciplinis nō multū retinētes non dicunt̄ habere habitū q̄uis habeāt dispōnē. Scd̄a differētia est: q2 habitꝰ sunt dispōnes: sed non est necesse ꝙ dispōnes sint habitus.

Habitꝰ ⁊ dispō quomō differunt

Scd̄a spēs qualitatis

ℂ Deinde ponit scd̄am sp̄ēm q̄litatis: dicēs ꝙ aliquod genus q̄litatis est naturalis potētia vel impotētia s̄m qȯ pugillatores cursores: salubres et insalubres dicunt̄: ⁊ quecūq3 dicūtur s̄m naturalē potentiā vl' impotentiā. Et q2 aliq̇s posset credere ꝙ cursor ⁊ pugillator eēnt dispōnes vel habitus: ideo remouet dubiū dicēs: ꝙ hic nō accipiunt̄ cursor et pugillator vt sunt dispositi ad illos actꝰ: vt cursor dicat̄: q2 habet artē currēdi: sȝ hic accipiūtur s̄m ꝙ habēt naturalē potentiā ad aliquid faciendū: ⁊ hoc declarat p̱ quattuor exempla. ℂ Primū est. sanatiui dicūtur q̇ hn̄t naturalē potentiā: vt nihil a q̇buscūq3 actibꝰ patiant̄. ℂ Scd̄m exemplū. egrotatiui dicūtur qui nō habēt naturalē potētiā ad nihil pati. ℂ Tertiū. durū dr̄ qȯ hȝ naturalē potentiā ad nō cito secari. ℂ Quartū. molle dr̄ quod hȝ naturalem impotētiā ad cito secari. ℂ Deinde ponit tertiam sp̄ēm qualitatis: dicēs ꝙ tertia sp̄ēs

Tertia q̄litatis spēs.

qualitatis est passio ⁊ passibilis q̄litas: vt sūt amaritudo: dulcedo: austeritas ⁊ alie species saporis: ⁊ amplius frigiditas albedo ⁊ nigredo. ⁊ ꝙ sint qualitates ꝓbat: q: ſm eas dicunƒ quales: vt mel dr̄ dulce: eo ꝙ dulcedinē suscipit. Et subdit ꝙ tales q̄litates dicūtur passibiles: nō q: subiectū earū patiaƒ aliq̄d ab eis: sed q: inferūt passionē sensib⁹ vel inferūtur a passione: vt dulcedo infert passionē gustui: et calor tactui. albedo etiā ⁊ nigredo inferunƒ a passionib⁹: vtputa a timore vel pauore. ꝓpter eni passiones fiunt multe mutationes colorū: vt aliq̄s erubescēs fact⁹ est rubeus. ¶ Deide ponit differentiā inter passiones ⁊ passibiles q̄litates dicēs ꝙ passibiles q̄litates non sunt de facili mobiles a subiecto: vt albedo a natura. sed passiones sunt que sunt de facili mobiles a subiecto: vt rubedo ꝓueniēs ex verecundia. ¶ Ponit aliam differentiā: q: passibiles q̄litates denoīant nos simplr̄ q̄les: passiones ꝟo nō. Deide declarat istas dr̄ias in passiōib⁹ ⁊ passibilib⁹ q̄litatib⁹ sic dicēs ꝙ illa q̄litas sic q̄ ē de difficili mobilis vocaƒ passibilis q̄litas: ⁊ illa q̄ de facili ē mobilis vocaƒ passio: vt si iracūdia vel ira fit de difficili mobilis vocaƒ passibilis q̄litas: si fit cito trāsiēs ⁊ de facili mobilis vocaƒ passio. Cōsequēter ponit q̄rtā spēz q̄litatis dicēs ꝙ q̄rtū gen⁹ qualitatis est forma. ⁊ circa hoc aliq̄d ꝯstans figura: vt rectitudo ⁊ curuitas ⁊ silia. Et ꝙ ille sint q̄litates vel modi qualitatū patet: quia ſm eas dicimur quales: vt ſm triangulū aliquid dicitur triangulatū: ⁊ ſm quadrāgulū quadrangulatū: ⁊ ſm rectitudinē rectū; et curuitatem curuū. ¶ Et q: aliq̄s posset credere ꝙ ista q̄tuor rarū: densum: asperū: ⁊ leue essent de ista specie qualitatis: ideo dicit ph̄s ꝙ nō sunt q̄litates: sed sunt positiōes. qđ ꝓbat per suas diffinitiones. nā dēsum est cui⁹ partes sibiīuicē ꝓpinque sunt. rarū cui⁹ partes a seinuicem distāt. asperū cui⁹ vna pars est superior ⁊ alia inferior. leue est cui⁹ partes in rectum iacent. ¶ Deinde se excusat de assignatione predictorū modorū dicēs ꝙ forte sunt alij modi q̄litatis: sed illi qui dicti sunt magis sunt vsitati. ¶ In scḋa pte determiat de denoīatiuo seu ꝯcreto qualitatis scz de quali ponēs eius diffinitionē dicens ꝙ q̄lia dicunƒ que ſm hec denoīatiue dicūtur: vt quōlibet aliter ab his. Primā partē declarat p̱ tria exēpla. primum: vt grammaticus dr̄ denoīatiue a grāmatica. Scḋm iustus a iusticia. Tertiū cādidus a candore. Scḋo declarat scḋam partē scilz ꝙ aliq̄ qualia dicanƒ a p̄dictis qualitatibus aliter q̄ denoīatiue: grā cuius dicit ꝙ duplr̄ cōtingit aliquod quale non dici quale denoīatiue. p̄mo q̄n qualitati nō est nomē impositū: vt cursor ⁊ pugillator ſm ꝙ important naturales potentias a nulla qualitate dicuntur denoīatiue: q: illis naturalib⁹ potētijs nō sunt noīa imposita: q̄uis ſm ꝙ dicūtur a dispōnibus vel habitibus dicūtur denoīatiue ab abstractis eorū quib⁹ sunt noīa imposita: vt ab arte pugillatoria dicūtur pugillatores. Scḋo contingit q̄n qualitati est nomē impositū: tamē ꝯcretū non est debite formatū ab abstracto: vt studiosus diciƒ a virtute nō denoīatiue: denoīatiue simple ſm rem ⁊ voce simul. In tertia parte principali determinat de ꝓprietatibus qualitatis que sunt tres. Quarū p̄ma est. qualitati inest ꝯtrarietas. quod ꝓbant. p̄mo de qualitatib⁹: vt iusticia ꝯtrariatur iniusticie: et albedo nigredini. Scḋo de qualib⁹: quia iustū ꝯtrariaƒ iniusto: ⁊ albū nigro. ⁊ subdit ꝙ contrarietas nō inest oībus qualitatib⁹: q: rubeū: pallidū: ⁊ ceteri colores medij nō habēt contrariū. Et dicit ꝙ si vnū cōtrariorū fuerit quale: reliquū erit quale. nam si iustū contrarietur iniusto et istud sit quale: iniustū etiam erit q̄le. ¶ Scḋa ꝓprietas. qualitas suscipit magis ⁊ min⁹. qđ ꝓbat tribus exēplis. nam albū diciƒ magis ⁊ minus albū: ⁊ calidū diciƒ magis vel min⁹ calidū: ⁊ iustū magis ⁊ minus iustū. et subdit ꝙ non cōuenit oībus qualitatibus. ⁊ p̄mo dubitāt. nā dubiū est an iusticia dicatur magis vel minus iusticia: vel sanitas: vel grammatica. ¶ Deinde ostendit ꝙ non cōueniat qualitati quarte speciei: ⁊ hoc dubitāter: q: triangulus vel circulus aut aliqua aliarū figurarum non suscipit magis ⁊ minus: nec in cōcreto: nec in abstracto. quod ꝓbat: quia quecūq; recipiunt diffinitionē trianguli vel circuli equalr̄ sunt trīāguli vel circuli: ⁊ sic de aliīs figuris. q̄ ꝟo non recipiūt diffinitionē trīāguli vel circuli nō dicūtur magis vel minus trīāgulus vl' circulus. ¶ Deinde ponit tertiā ꝓprietatē qualitatis dicēs ꝙ ꝓpriū est qualitatis ſm eā sile vel dissimile dici: hoc cōuenit solis q̄litatib⁹: q: ſm solas qualitates ⁊ nō ſm aliquid aliud diciƒ aliq̄d simile vl' dissimile. ¶ Finaliter remouet vnū dubiū: quia posset aliq̄s dicere ꝙ ph̄s in determinādo de q̄litatib⁹: multa interposuit de relatiōib⁹: ideo videƒ incōueniēter determinasse de hoc predicamēto. Cui⁹ dubitationis ponit duas solutiōes. Prima ē ꝙ in pluribus talib⁹ gn̄a sunt ad aliq̄d: ⁊ tn̄ eorum spēs ⁊ indiuidua nō sunt ad aliq̄d: vt disciplina est ad aliq̄d: sed grāmatica nō est ad aliq̄d: ideo in talibus genera sunt ad aliquid ⁊ non spēs. Et ista solutio nō videtur esse de mēte eius: quia dicit in quarto thopicorū ꝙ si gen⁹ sit ad aliquid: spēs erit aliquid. Deide ponit aliam solutionē dicēs ꝙ non est incōueniens idem esse quale ⁊ respectiuū. nō quidē vniuoce: sed equiuoce acceptum.

Recipit aūt facere ⁊ pati cōtrarietatē: ⁊ magis ⁊ min⁹: Calefacere eni ad frigidū facere: cōtrariū est: ⁊ calefieri ad frigidū fieri ⁊ delectari ad contristari. Idcirco recipit cōtrarietatem et magis et minus.

Passiōes ⁊ passibiles qualitates quō dr̄nt.

Quarta q̄litatis spēs.

Qualis diffinitio

Qualitatis ꝓprietates

Scḋa qualitatis ꝓprietas

Tertia qualitatis ꝓprietas

Actiōis et passionis ꝓprietates.

I St ud est vltimū caplm huius tractatus in quo pħs breuiter determinat de sex vltimis ꝑdicamētis. Et diuitur in duas ꝑtes. In prima ponit duas ꝓprietates actionis ⁊ passiōis dicēs ꝙ agere ⁊ pati recipiūt ꝯria: ⁊ etiā magis ⁊ minus. primam ptē ꝓbat: qꝛ calefacere ꝯriaꝛ huic qd est frigefacere: ⁊ calefieri huic qd est frigefieri. Secūdā ptē ꝓbat: qꝛ aliqd dꝛ magis vel min⁹ calefieri. ¶ In scdā pte excusat se de alijs qtuoꝛ gñibus dicēs ꝙ de alijs ꝑdicamētis nihil vltra q̄ dicta sunt intēdit dicere.

An q̄litatꝭ ꝓprietates diffinitōes ⁊ spēs assignētur sufficiēter.

Q Ueritur vtrum diffinitiones spēs ⁊ ꝓprietates q̄litatis sint a pħo sufficienter assignate. ¶ Arguif primo ꝯ oppositū: qꝛ nullum equiuocū ē gen⁹: s; q̄litas est equiuocū: igif. minoꝛ pꝫ ꝑ pħm in textu dicētē: q̄litas est de numero illoꝝ q̄ multiplr dicūtur. Itē q̄litas est trāscendēs: cū ꝺria subalis q̄ est in pdicamento sube sit qualitas: qꝛ ſm eā dicimur quales ⁊ silr ꝓpria passio. ⁊ gñalr oīe accñs dꝛ q̄litas cū ꝑdicef in quale. ¶ Scdo sic. nulla est qualitas ſm quā dicimur q̄les: igif diffinitio nō est bona. añs pꝫ: qꝛ ſm qualitatē q̄ est in sorte nō dicimur quales. nec ſm illam q̄ est in platone. ⁊ sic de alijs. Itē quale diffinif ꝑ qualitatē: igif q̄litas nō dꝫ diffiniri ꝑ q̄lc. qꝛ aliter idē eēt noti⁹ ⁊ ignoti⁹ respectu eiusdē. ¶ Tertio sic ꝯ spēs qualitatis. pꝛio sic: cuiuslibet gñis tm̄ sunt due spēs: g̃ hic male assignantur q̄ttuoꝛ. ¶ Scdo sic: qꝛ idem nō pōt esse in diuersis spēbus: nec diuerse spēs possunt in abstracto de eodē verificari: igif. Itē vel illa duo q̄ assignātur ꝓ vna spē sicut habitus ⁊ dispositio: sunt eadē vel diuersa. si eadē g̃ male coiungūtur ꝑ coniūctionē: cū ꝯiūctio denotat diuersitatē extremoꝝ: si diuersa non erūt species qualitatis. ¶ Quarto sic. illud qd equaliter dicitur de qualitatibus prime spēi scdē ⁊ tertie ⁊ formis subalib⁹ nō pōt pōi q̄rta spēs q̄litatis: s; forma ē hmōi: qꝛ qualitates pme scdē ⁊ tertie speciez dicūtur forme. ¶ Quīto sic ꝯtra ꝓprietates q̄litatꝭ. nā si vna q̄litas ꝯtrariaref alteri q̄litati: vt nigredo albedini: aut g̃ albedo ⁊ nigredo q̄ sunt: aut albedo ⁊ nigredo q̄ nō sunt: vel albedo q̄ est ꝯtrariaf nigredini q̄ nō ē: aut ecōtra. Nō pmū: quia albedo ⁊ nigredo q̄ sunt semꝑ sunt in diuersis subiectis: nec se expellūt ab eodē subiecto. Nec pōt dici scdm̄ aut tertiū: cū ꝯtrarietas sit oppositio entis ad ens. Scdo ꝯtra scdaꝫ ꝓprietatē: qꝛ qualitas ꝯsistit indiuisibili: vt pꝫ ꝑ diffinitionez auctoris sex pncipioꝝ dicentis ꝙ forma est cōpositioni cōtingens simplici ⁊ inuariabili essentia cōsistēs. Tertio contra tertiā: qꝛ ſm similitudinē dicimur similes: ergo nō est maxime ꝓpriū qualitati ſm eam silē vl̄ dissimile dici. ¶ In oppositū ē pħs in textu. In q̄one sicut i ceterꝭ erūt tres articlī.

Quid est foꝛa ſm auctorē sex pncipioꝝ.

¶ Quantū ad primū sciēdum est pꝛio ꝙ ꝑdicari in quale pōt capi dupl̄r. vno modo gñaliter: siue ꝑdicef in quale essentiale siue accidentale: ⁊ isto modo dꝛ ⁊ passiones ⁊ oīa accidentia possunt dici qualitates: cum pdicentur in concreto in quale. Alio modo capitur specialiter pro illo quod ꝑdicatur in quale accidentaliter: sic ꝙ non in q̄rtum nec in quotū: nec ſm aliū specialem modū ꝑdicandi ꝑdicatur: ⁊ sic sola qualitas dicitur ꝑdicari in quale. ¶ Et aduerte ꝙ diffinitio qualitatis datur ꝑ quale tanq̄ per aliqd notius nobis. sed quale diffinitur per qualitatē tanq̄ per aliqd notius ſm naturā. ¶ Aduerte vlterius ꝙ duplex est multiplicitas: seu aliqd dicif de aliqbus multiplicif dupliciter. vno mō multiplicitate significatoꝝ: ⁊ sic equiuocū dicif esse multiplex. alio modo multiplicitate suppositorum seu inferioꝝ: quēadmodum supꝰius dꝛ de suis iferioꝛib⁹. ⁊ tali multiplicitate qualitas dꝛ multiplr. ¶ Ex istis pꝫ ꝙ diffinitio qualitatis dꝫ sic intelligi. Qualitas est forma accñtalis vel dispō ſm quā vel sibi similez in specie aliqd natuꝫ ē dici q̄le. Ex quo sequif ꝙ ibi capif plurale. s. dicunf ꝓ singl̄ari. s. ꝓ dꝛ: qꝛ aliter diffinitio nō eēt bona: cū ſm nullam q̄litatē dicamur q̄les. Dicif scdo ꝙ diffinitio qualiū sic est intelligenda. Qualia dicunf que ſm hec. i. ſm qualitates denoiatiue dicūf simplc denoiatiōe ſm rē ⁊ vocē siml̄: vel quōlibet aliter ab his. i. vel denoiatiōe q̄ nō est ſm rē ⁊ vocē sil̄: s; solū ſm rē vel solū ſm vocem.

Predicari in quale acceptiōes.

Multiplicitas est duplex

Intellect⁹ diffinitōis qualitatis.

Intellect⁹ diffinitōis qualium

¶ Sciēdū est scdo ꝓ declaratiōe duaꝝ primarū specierū qualitatis ꝙ habit⁹ multiplr accipif. Uno modo vt est quoddā postpꝛedicamentū habēs plures modos sub se: vt postea videbif. Scdo modo accipif ꝓ respectu alicuius habit⁹: vt respect⁹ tunice ad rē habitātā: ⁊ sic ē vnū ꝑdicamētū. Tertio modo capif ꝓ aliquo positiuo cū ꝓuatiue oppōif ꝓuatio: quēadmodū dicif ꝙ visui opponitur cecitas. Alio modo capif ꝓ qualitate disponēte subiectum ad bene vel male operandū ⁊ difficulter mobili a subiecto: ⁊ sic capif in textu. Etiā dispositio capif dupl̄r. Uno modo large ꝓ qualitate disponēte subiectū ad bene vel male operandū: siue sit de difficili mobilis a subiecto siue nō: ⁊ sic est supꝰius ad habitū. Et videf sic accepisse pħs in textu cū dicit ꝙ oīs habitus est dispositio: sed nō ecōtra. Alio modo capif stricte ꝓ qualitate disponēte subiectū ad bene vel male operandū: ⁊ de facili mobili a subiecto. ⁊ sic capit pħs in textu cum ponit differentiam inter habitū ⁊ dispositionem. ¶ Ex quo sequitur ꝙ habitus ⁊ dispositio sic capta nō differūt: nisi in q̄rtū vnū est difficiliter mobile a subiecto: ⁊ aliud faciliter quod nō videf variare spēm. ¶ Sed pro secūda specie suppōnif ꝙ naturalis potētia capitur multiplr. vno modo ꝓ potētia qua quis potest aliquid facere: quēadmodū dicimus ꝙ visus est potē

Habit⁹ multiplex est

Dispōnis acceptiōes

Naturalis potētie acceptiones

tis visiua: auditus potentia auditiua: ⁊ sic nō capit̃ hic. Alio mō capit̃ ꝓ q̃litate qua quis pōt aliq̇d facere: siue talis q̃litas infuerit nobis a natura siue non: ⁊ sic nō capit̃ hic. Alio mō capit̃ ꝓ abilitate vel dispōne seu prōptitudine inexistente nobis a natura ꝑ quā sum⁹ abiles ⁊ prōpti ad aliq̇d faciendū. Ex quo pꝫ ꝙ cursor inꝙtum est in ista spē q̃litatis dicit nihil qd̄ hꝫ naturalē abilitatē ad bene currendū ⁊ nō qd̄ hꝫ artē currendi. Et naturalis impotētia nō ē nisi q̄dā inabilitas vel indispositio inexistēs nobis a natura ꝑ quā aliq̇s ē impotēs ad aliq̇d opandū. Ex quo sequit̃ ꝙ ista q̄ reponūt̃ in ista spē q̃litatis nō sunt nisi abilitates vł inabilitates inexistētes nobis a natura. Ex quo sequit̃ falsitas illoꝝ q̇ dicunt ꝙ in ista spē q̃litatis reponūtur oēs ꝓprie passiones: qd̄ falsum est: qꝛ ꝓpria passio est in illo p̄dicamēto reductiue in quo est illd̄ cuius est passio. Sed in prima spē q̃litatis reponuntur oīes actus potētiaꝝ: vt audire: videre: intelligere: velle: dicūt t̄n aliq̇ ꝙ act⁹ ⁊ spēs potētiaꝝ sensitiuaꝝ sunt in tertia spē qd̄ parū ē curandū. Itē oēs scie ⁊ oēs v̄tutes ⁊ oēs spēs intelligibiles sunt in prima spē. Ex q̄ sequitur ꝙ isti termini intelligere: audire: videre: velle: important veras qualitates: lꝫ ꝓpter modū significādi dicātur v̄ba actiua. Ex q̄ sequit̃ ꝙ multa sunt v̄ba actiua que nō significāt actionē sed veram qualitatem.

Propa passio inq̄ reponit̃ p̄dicamento.

Quid importãt isti termini videre: audire: intelligere velle ⁊c.

In quo differt passio ⁊ passibilis qualitas.

¶ Sciendū est tertio ꝙ s̄m cōem modum loquēdi passio ⁊ passibilis q̃litas differūt: nā passio importat q̃litates appetit⁹ sensitiui vel forte etiā intellectiui ꝓut tales q̃litates sunt facilr̃ introducibiles ⁊ remobiles a subo: vt timor: iracūdia: v̄ecūdia: dolor: delectatio. capit̃ q̄nqꝫ t̄n ly passio large: vt se extendit ad qualitates sensibiles vel facilr̃ remobiles a subis. ¶ Sꝫ passibilis q̃litas capitur ꝓ q̃litate sensibili vt ē difficiliter remobilis a subo. Ex quo sequitur ꝙ in ista tertia specie reponuntur oēs qualitates sensibiles: vt omnes soni: oēs colores: oīes sapores: oīes odores: caliditas: frigiditas: humiditas: et siccitas: ⁊ etiam species sensibiles: vt lumen. omnes qualiditates appetitus sensitiui: vt verecundia: dolor: timor: ⁊ sic de aliis. ¶ Sed ꝓ quarta specie qualitatis supponitur ꝙ forma potest capi dupliciter. Uno modo vt dicitur ab informando: ⁊ sic omne illud quod informat alquid dicitur forma. et sic non capitur in textu. Alio modo capitur specialiter vt cōuertitur cum figura et sic capit̃ hic. ¶ Unde dicunt aliqui ꝙ figura non est nisi quedā qualitas ꝯās terminationem ⁊ ordinē partium q̄ntitatis adinuicem: sꝫ probabiliter potest dici ꝙ figura non est nisi ordo partium ad partes loci vel ad totum sic ꝙ figura proprie est in predicamendo positionis seu situs: sed dicitur poni quarta species qualitatis seu mod⁹ qualitatis; quia habet quēdam modū predicādi qualitatis de prima substantia seu quēdaꝫ modum essendi in prima substātia de quo alias in phisica videbitur. ¶ Ex quo sequitur ꝙ ista quattuor que hic assignantur a philosopho debent magis dici modi qualitatis q̄ species. ⁊ hoc expresse videtur velle scotus. Unde mod⁹ differt a specie: quia vltra speciē cōnotat seu importat aliquem accidentalitateꝫ vel in predicando vel in essendo.

Forme duplex acceptio

Modus quō differt a specie

¶ Sciendum est quarto ꝙ vt visuꝫ est in textu tres sunt ꝓprietates q̃litatis. Pria. qualitati cōuenit habere cōtrariū: vt iusticia cōtrariat̃ iniusticie. Pro quo est aduertēdum ꝙ cōtrarietas i. proposito capitur dupliciter. vno modo large ꝓ repugnātia aliquoꝝ duoꝝ ad esse i eodē subiecto: siue illa sint positiua: siue vnū sit positiuū ⁊ reliquū priuatiuū: siue se expellant actiōe ꝓprie dicta siue nō. ⁊ sic iusticia ⁊ iniusticia cōtrariātur. Iniusticia t̄n potest capi triplr̃. vno modo negatiue vt idē est ꝙ non iusticia: ⁊ sic iusticia ⁊ iniusticia opponūtur ꝯtradictorie. Alio modo priuatiue pro negatione iusticie in subiecto apto nato: et sic opponūtur priuatiue vel cōtrarie: capiēdo cōtrarietatē large vt se extendit ad priuatiuam oppositionē. Alio modo capitur cōtrarie: ⁊ sic importat habitū oppositū habitui iusticie: et fere sic dicatur de oīibus talibus terminis. Alio modo capitur cōtrarietas ꝓprie et stricte pro repugnātia duarū formarū se expellētium ab eodē subiecto actiōe ꝓpria cuiusmodi est repugnantia inter quattuor qualitates primas. ⁊ sic dico ꝙ talis ꝓprie cōuenit solum qualitati: sed nō omni: ⁊ sic nō capit̃ in textu: quia tunc iusticia ⁊ iniusticia nō cōtrariarent̃: nec albedo ⁊ nigredo: quia albedo et nigredo non se expellunt ab eodē subiecto actione ꝓpria: sed solum actione suarū causarum. Sed pro secūda ꝓprietate supponit: vt alās visum est. ꝙ suscipere magis non est aliud q̄ perfici in sua entitate: que perfectio fit per additionem gradus seu partis perfectionalis ad partem: sic ꝙ illud quod habꝫ plures gradus seu partes perfectionales in eodē loco ⁊ s̄m dicitur magis tale: ⁊ per ꝯtrariū dicitur suscipere minus. Ex quo patet ꝙ solū qualitates dicuntur ꝓprie primo ⁊ per se suscipe magis et minus. ¶ Sed ꝓ tertia ꝓprietate est aduertendum ꝙ ly scdm̄ in secunda proprietate dicit circūstantiam fundamentalem ⁊ non formalem: quia formaliter s̄m nullam qualitatē dicimur similes: sed similitudine dicit̃ aliquid formaliter simile: licꝫ bene s̄m qualitates fundamentaliter seu tanq̄ fundamento dicimur similes. Unde proprie similitudo fundatur solum in qualitatibus: nam similitudo ꝓprie nō videtur esse aliud q̄ cōuenientia aliquoruꝫ in qualitate. Ex quo sequitur ꝙ illa que non habent qualitatem non dicuntur esse similia. Et residuum debet exponi conformiter: sicut fuit expositum in tertia proprietate quātitatis.

Qualitatis tres ꝓprietates

Cōtrarietatis acceptiones,

Iniusticie acceptiōes

Quid ē suscipe magis ⁊ minus

Forma quō dꝛ suscipe re magis ⁊ minus

¶ Quantū ad scḋm articulū dubitatur primo quō aliqua forma dicaẗ suscipe magis ⁊ minus. de quo dubio sunt diuerse opiniōes. ¶ Prima opinio est ꝙ forma intendiẗ ⁊ remittiẗ ꝑ hoc ꝙ magis ⁊ minus ꝑmisceẗ suo ꝯrio: ita ꝙ q̄to mag̃ ꝑmisceẗ suo ꝯrio tāto ē min⁹ talis: ⁊ quāto minus ꝑmisceẗ: tanto est magis talis. Et hec opinio probaẗ auctē philosophi iij. topicorū dicētis ꝙ q̄cūqꝫ sunt impꝑmixtiora ꝯtrarijs sunt magis talia: vt albi⁹ est qḋ ē nigro impꝑmixtius. Sꝫ ꝯtra hoc arguiẗ: quia multe sunt forme que intēduntẗ et remittūtur que nō habēt ꝯtrariū: igiẗ. Añs ptꝫ de lumie cui nihil est ꝯtrariū. patet etiā de visione beatifica cui nihil est ꝯtrariū: et de multis alijs q̄ tū intēdunẗ ⁊ remittunẗ. Itē sequereẗ ꝙ nullus posset acq̄rere virtutē aliquā quin acquireret vitiū: qꝛ illā in summo nō acq̄rit: ḡ erit ꝑmixta ꝯtrario. Ideo r̄ndetur ad auctoritatē phi ꝙ phs per ꝑmixtionē contrarij: intelligit quēdam accessum si͞litudinis ad cōtrariū: ita ꝙ sit sensus: quecūqꝫ sunt permixtiora cōtrarijs. i. minus accedūt ad cōtrariū sunt magis talia: vt illud est albi⁹ qḋ est nigro impꝑmixti⁹ id est ad nigrū min⁹ accedēs. ¶ Alia ē opinio que ponit ꝙ forma intēditur ⁊ remittitur ſm dispositionē subiecti in quo est: ita ꝙ si subiectum sit magis dispositū: forma erit intensior: ⁊ si sit minus dispositum: forma erit remissior. Sed cōtra hanc opinionē arguitur ꝙ forme spūales intēdūtur ⁊ remittūtur: ⁊ tamē non requirūt aliquā dispositionē ꝑuiā in subiecto. ¶ Itē sequereẗ ꝙ forma separata a subiecto nō posset intendi: quod est falsum: igitur. ¶ Tertia opinio est ꝙ forma intēdiẗ ⁊ remittiẗ ꝑ maiorē vel minorē radicationē quam hꝫ in subiecto. ¶ Sed ꝯtra hoc arguiẗ: quia tūc sequereẗ ꝙ vbi forma eēt magis radicata: ibi subiectū eēt magis tale: ꝯñs est falsum: ⁊ falsitas apparet in multis ꝑ experientiā: qꝛ videm⁹ aliquos nigros a natura: ⁊ aliquos nigriores ꝓ aliquo tēpore: igiẗ. Etiā rubedo causata ex verecundia aliquando est intensior q̄ rubedo causata a natura: et tamen rubedo causata ex verecūdia est minus radicata q̄ rubedo causata a natura. Ideo relictis istis opinionib⁹ tanq̄ falsis poniẗ opinio vera: dicēs ꝙ forma diciẗ suscipe magis ⁊ minus ſm ꝙ plures vel pauciores gradus vel partes ꝑfectionales hꝫ in eodē loco ⁊ situ se penetrātes adinuicē. ita ꝙ bene sequiẗ. ista forma suscipit magis: ergo habet plures gradus vel partes ꝑfectionales se penetrantes in eodē subiecto ⁊ situ. Et aduerte ꝙ iste gradus seu partes ꝑ quas aliq̇d diciẗ suscipe magis ⁊ min⁹ sunt semꝑ eiusdē speciei inter se ⁊ cū forma que dꝛ suscipe magis ⁊ minus: vt albedo dꝛ maior albedo ꝑ partes ꝑfectionales: quarū q̄libet est q̄litas. Ex quo patet ꝙ gradus nō est aliud q̄ pars perfectionalis eiusdē speciei cū illa forma cui⁹ est gradus. Unde nunq̄ aliq̇d dꝛ magis tale nisi per aduētū alicui⁹ partis vel gradus forme.

Grad⁹ diffinitio

¶ Et aduerte ꝙ isti gradus nō dicunẗ se penetrare indiuisibiliṫ: sed diuisibiliṫ. sic ꝙ vnus totalis gradus penetret totū aliū gradū ⁊ ꝑs partē: sed nō quelibet pars quālibet partem: nisi forte essent in subiecto indiuisibili. ¶ Et si q̇s arguat. nulla forma dꝛ suscipe magis vel min⁹: igiẗ. Añs ꝓbaẗ: quia vł esset forma que p̄fuit ante aduentū gradus vel forma q̄ de nouo acquiriẗ. Non forma q̄ prius fuit: qꝛ illa nō hꝫ plures gradus q̄ prius: nec forma q̄ de nouo acquiriẗ vt notū est. R̄ndeẗ ꝙ de rigore ſmonis ista est falsa: forma dꝛ suscipe magis ⁊ minus: vt bene ꝓbat argumentū. similiṫ ista forma intēdiẗ. Sed debet capi in isto sensu ꝙ forma composita ex gradu de nouo acquisito ⁊ gradibus precedētib⁹ est ꝑfectior q̄ forma q̄ prius fuerat: qꝛ forma q̄ p̄fuerat nō est nisi ꝑs illius forme q̄ de nouo ſm partē acquiriẗ. Et si q̇s dicat. q̄libet forma q̄ intendiẗ hꝫ infinitas partes cū quodlibet diuisibile sit diuisibile in infinitū: ḡ vna nō est intensior nec perfectior q̄ sit alia. R̄ndeẗ ꝙ q̄libet habet infinitas partes ꝓportionales: nō tñ infinitas partes equalis ꝑfectionis inter se ſm quas forma diciẗ esse intensior vel remissior.

¶ Dubitaẗ scḋo vtrū intētione forme primus gradus corrūpatur in aduētu secūdi gradus. Ad hoc respōdent aliq̇ ꝙ quando forma intenditur aduenīēte scḋo gradu ṗor gradus corrūpitur. quod ꝓbāt. ṗmo sic: qꝛ termini motus sunt incōpossibiles: sed gradus forme p̄cexistēs ⁊ sequēs sunt termini mot⁹: qꝛ prim⁹ est termin⁹ a quo: ⁊ scḋs est termin⁹ ad quē. Itē illi gradus sunt eiusdē specie: ḡ nō sunt cōpossibiles in eodē subiecto: qꝛ accidētia solū nūero differētia nō possunt eē simul in eodē subiecto. Item si gradus precedens maneret tūc forma mutareẗ de gradu in gradum: ⁊ sic esset subiectū trāsmutatiōis: qḋ est falsum. ¶ Sed his rōnibus nō obstantibus aliter respōdetur scꝫ ꝙ in intētiōe forme gradus precedēs nō corrūpitur in aduētu secūdi gradus. quod patet per exēpla de luminibus duarū candelarū: illa duo lumina simul in medio cōgregata ⁊ simul manētia reddūt mediū luminosius q̄ faceret lumē vnius cādele. ideo patet ꝙ per additionē gradus ad gradum in eodē subiecto totū redditur intētius. Non videtur etiā a quo talis gradus p̄cexistēs corrūpatur. Non eñ potest dici ꝙ a gradu sequēti cū sint eiusdē rōnis nec ab agente cū ab eodem agente possint ꝓduci tales gradus: ideo ad rōnes prime opinionis. ¶ Ad primā dꝛ ꝙ termini mot⁹ sunt duplices. quidā sunt intrinseci ⁊ immediati: qui nō sunt aliud q̄ ṗuatio ⁊ forma seu habitus talis ṗuationis. Et isti sūt incōpossibiles. ¶ Alij sunt mediati ⁊ extrinseci: ⁊ tales sunt bñ adinuicē cōpossibiles: sicut sunt gradus p̄cexistens ⁊ gradus sequens. ¶ Ad secundam patuit solutio alias quomodo duo accidentia solum numero differētia possunt esse simul in eodem subiecto: ⁊ hoc in ca-

An primus grad⁹ corrūpaẗ intētione forme in aduentū secundi

Termini motus acceptiones.

pitulo ad aliquid. ¶ Ad tertiā dr̄ q̄ aliquid dr̄ mutari dupl'r. vno modo subiectiue: sicut est subiectū qd̄ recipit aliquā formā. Alio modo terminatiue: quēadmodū forma que acquirit. Dico tñ q̄ gradus preexistēs nullo istorū modorū mutat: q2 de rigore ista nō concedit forma intendi: vt visum est in dubio precedēti.

An gradus q̄b⁹ forma intēdit realiter distinguantur

¶ Sed restat paruū dubiū. vtrū isti gradus p quos forma dicit intēdi distinguant real'r. ¶ Respōdetur breuiter q̄ sic: quia qñ aliqua sic se habēt q̄ vnū actual'r pducit reliquo nō pducto: et vnū potest corrumpi reliquo remanente illa distinguūtur realiter: sed grad⁹ isti sunt hmōi: igit. Dico tñ q̄ ex ipis pot fieri et de facto fit vna totalis forma: iō hñt vnionē et penetrationē adinuicē in eodem subiecto et etiam in eadem parte subiecti.

Quid sint sex vltima pdicamēta de q̄b⁹ phs parū loq̄t

¶ Dubitat tertio q̄d sint sex vltia predicamēta de q̄bus arist. parū locutus est. Respōdetur p aliquas ppōnes. Prima. sex vltima pdicamēta nō sunt entitates absolute: sed sunt respect⁹ extrinsec⁹ aduenīētes.

Quid est actio predicamētalis

¶ Secūda ppō. actio predicamentū nō est nisi respectus agētis ad passum: et passio est respect⁹ patientis ad agens. et nō est actio neq3 passio illa forma que pducit ab agēte in passum: vt quādo ignis pducit caliditatē in aqua illa caliditas nō est actio: sed magis est termin⁹ saltē immediat⁹ actionis.

Quid est passio pdicamētalis

Et si q̄s dicat. null⁹ respect⁹ est prior suo termino: sed actio est prior illa caliditate: q2 actio est pncipium pducendi illā caliditatē: igit actio nō est respect⁹. Rñdet negādo minorē. et ad pbationē dr̄ q̄ neq3 actio neq3 pductio est principiū pductiuū caliditatis: l3 pductio sit principiū denoiandi pducēs: et actio principiū denoiandi agēs: et ideo agens non dr̄ formal'r agēs pductione: sed actione. Unde ipsius ignis ad ipam caliditatē productā est respect⁹ intrinsecus qui vocat productio vel eductio: et ipsius caliditatis ad aquā recipientē illam caliditatem est aliūs respectus extrinsec⁹ qui vocat receptio: sed ipsius ignis transmutātis ad aquā transmutatā: est respect⁹ extrinsec⁹ adueniēs qui vocat actio. Unde actio potest bene dici pncipiū in denominādo: sed nō in efficiēdo saltē illā caliditatē. ¶ Secūdo sic. nullus respect⁹ potest habere plures terminos immediatos essential'r distinctos: sed actio h3 plures terminos: q2 terminat ad illā formā pductā et ad passum. Rñdet q̄ actio q̄ est predicamētū terminat ad passu3 tanq̄ ad terminū totalē et remotū: potest etiā treminari ad illā qualitatē tanq̄ ad immediatū: et hoc nō est incōueniēs. ¶ Tertio sic. oēs respectus mutui sunt in eodē pdicamēto: sed actio et passio sunt respectus mutui: igit. Rñdet q̄ illa maior est vera de respectib⁹ intrinsecus aduenīētib⁹: sed nō op3 ipam eē vl'r verā de respectib⁹ extrinsecus aduenīētib⁹: cuiusmodi sunt actio et passio. ¶ Ex quo sequit q̄ actio nō est nisi respect⁹ extrinsecus a quo agens formal'r dr̄ agēs: et est in pprio agente subiectiue: et passio est respect⁹ quo patiēs formal'r dr̄ patiens: et est subiectiue in patiente. ¶ Ex quo sequit q̄ qñ dicit Arist. in textu q̄ actioni inest ɔrietas: ibi capit ɔrietatē large.

Qñ d̄t modis capit

Tertia ppō. duplex est qñ. s. actiuū et passiuū. actiuū est respect⁹ extrinsecus tpis ad rē temporalē. i. mensuratā et ɔtentā per tps. Sed qñ passiuū est respect⁹ extrinsecus rei tēporalis ad ipm tēpus. Et aduerte nullū istorum facit predicamētū: sed qñ qd̄ est supius et cōe ad qñ actiuum et qñ passiuū.

Ubi d̄t modis capit

¶ Quarta ppō. duplex est vbi sc3 vbi actiuū et vbi passiuū. vbi actiuū est respectus loci ad rē locatā: sed vbi passiuū est respectus extrinsecus rei locate ad ipm locū: sed nullū illo⁊ est predicamētū: sed vbi qd̄ est cōe ad vbi actiuū et vbi passiuū.

Quid ē sit⁹ seu positio.

¶ Quinta ppō. situs seu positio predicamētū nō est aliud nisi ordo partiū alicui⁹ totius ad partes loci.

Quid ē habitus

¶ Sexta ppositio. habit⁹ nō est nisi respect⁹ extrinsecus alicui⁹ habitus: vt tunice vel alicuius alterius hmōi ad rem habituatam. Et de omnibus istis magis prolixe visum est in summulis. Et hec de tertio articulo.

Conclo rñsalis de q̄litate et qualitatis diffinitiōe et ppetate

¶ Quantū ad tertiū articulū sit cōcl'o respōsalis. diffinitio q̄litatis et diffinitio q̄lis et eo⁊ ppzietates et spēs sunt a pho sufficienter assignate in textu. Et hec cōcl'o relinquit pbata ex primo et secūdo articulis. ¶ Ad rationes patet solutio ex dictis de primo argumēto. ¶ Ad secūdā pt3 etiā solutio. Et aduerte tñ q̄ illa diffinitio qualitatis dat p ly quale tanq̄ p aliquid notius nobis: et ly quā in illa diffinitione pprie debet referre formā accidētalem subintellectā: ita q̄ sit sensus. qualitas est forma accidētalis sm quā supple formā accidentalē aliquid dr̄ quale. ¶ Ad tertiā dicit q̄ illa q̄ttuor vt visum est nō sunt pprie spēs: sed modi qualitatis. Dico vlterius q̄ habit⁹ et dispositio pprie capta differunt: quia vnū est de difficili mobile. Aliud de facili: et h̄ sufficit ad quod cōiungātur per ɔiunctionem.

Oppositio quot modis dr̄

¶ Ad quartā dr̄ q̄ forma general'r capta vt dicitur ab informando est bene cōmunis ad formas substantiales et accidētia: sed nō forma specialiter capta: vt visu3 est in pmo articulo. ¶ Ad quintā patebit solutio in capitulo de oppositionibus: qualiter albedo et nigredo vel caliditas et frigiditas dicūtur contrariari adinuicem. Ad aliam parte3 dicitur q̄ forma dicitur esse simplex et indiuisibilis: vt simplex opponitur compositioni ex materia et forma et nō compositioni que est ex suis partib⁹ que sunt gradus perfectionales. Ad aliam partem patet solutio in primo articulo.

¶ Sequitur textus.

¶ Quotiens autem solet opponi dicēdum est. Dicitur autem alterum alteri opponi quadrupliciter: aut vt ad aliq̄d aut vt contraria: aut vt priuatio et habitus: aut vt affirmatio et negatio.

¶ Iste est tertius ꝛ vltimꝰ tractatꝰ huiꝰ libri in q̄ phs determinat de postp̄dicamētis: ꝛ cōtinet q̄nq; capitula ſm ꝙ sunt q̄nq; postp̄dicamenta. In p̄rio caplo determinat de primo postp̄dicamēto .s. de oppōne: enumerādo suas

Oppositionis acceptiones.

spēs dicēs ꝙ alterum dr̄ alteri opponi q̄druplr .s. relatiue vt duplū opponit dimidio. ɔ̄rie vt malū bono. priuatiue: vt habitus p̄uatiōi. ɔ̄dictorie vt sedet nō sedet. Deinde notificat

Que dicūtur relatiue opposita.

p̄dicta diffinitiue. Et p̄mo relatiue opposita: dicēs ꝙ relatiue opposita sunt q̄ eaipa q̄ sunt oppositoꝝ dicūtur: aut quō aliter ad aliud: vt duplū dr̄ opponi dimidio. Sꝫ q2 aliq̄s posset obijcere dicēdo ꝙ p̄dicta diffinitio cōuenit ɔ̄rijs: q2 ɔ̄ria videtur dici ad aliud. Hāc obiectionē mouet phs dicens ꝙ ɔ̄ria p̄ denoīato nullo mō referūtur adinuicē. qd̄ p̄bat duobꝰ exēplis. Primū. vt malū nō dr̄ boni malū: sed bn̄ dr̄ bono ɔ̄riū. Scd̄m. vt nigrū nō dr̄ albi nigrum: sꝫ albo ɔ̄rium. sꝫ si capiat̄ p̄ per se significato bn̄ dicūtur ad aliud. ¶ Deinde determinat de ɔ̄rijs supponendo diuisionē eoꝝ scꝫ

Cōtrarioꝝ diuisio.

mediata ꝛ immediata. Primo diffinit mēbra

Que dicūtur ɔ̄ria immediata.

illius diuisiōis dicēs ɔ̄ria imediata sunt quorū necesse ē alterū inesse suo p̄prio susceptibili: vt egritudo ꝛ sanitas sunt ɔ̄ria immediata corporis aīalis. Un̄ necesse est aīal vel esse sanū vel esse languidū seu egrū. Siłr par ꝛ impar sunt ɔ̄ria imediata respectu numeri. omis eñ numerus est par vel impar: abūdās vel perfe

Que dicūtur ɔ̄ria mediata.

ctus. ¶ Sed ɔ̄ria mediata sunt quoꝝ non est necesse alterū inesse suo p̄prio susceptibili. de quibus dat duo exēpla. Primū. album ꝛ nigrū sunt duo ɔ̄ria mediata respectu corporis: q2 non est necesse oīe corpus esse album vel nigrum: quia pōt esse corpus fuscum ꝛ pallidū. Secundum exemplū. prauū ꝛ studiosum sunt

Cōtrarioꝝ mediatorum diuisio.

duo ɔ̄ria mediata: q2 non est necesse vnūq̄dq; esse prauū ꝛ studiosum. Et subdit ꝙ duplicia sunt contraria mediata. quedam sunt quorū media sunt nota: vt inter album ꝛ nigrū quorum media sunt nota: scꝫ fuscum ꝛ pallidum. Alia sunt quoꝝ media nō sunt nota: sed nominātur p̄ negationē vtriusq; extremi: vt inter prauū ꝛ studiosum est aliquod mediū quod .s. nec est p̄uū nec studiosū. ¶ Deīde determinat

Priuatiue oppositorū diffinitio. Cōditiōes requisite ad p̄uatiue opposita.

de priuatiue oppositis: dicēs ꝙ p̄uatiue opposita hn̄t fieri circa idē subm̄: ordie irregressibili ꝛ tempore determinato a natura. In qua diffinitione tāgunt̄ tres cōditiōes requisite ad priuatiue opposita. p̄ma. ꝙ habeāt fieri circa idem: vt visus ꝛ cecitas circa oculū. Secūda. ꝙ habeāt fieri ordine quodā. Tertio. ꝙ habeant fieri tp̄e deteriato: q2 tunc dicimꝰ aliquid

Priuatio ꝛ p̄uari quō differunt. Habitus ꝛ hr̄e hitum dr̄ia.

priuari q̄ñ non hꝫ hoc quod natū est habere ꝛ tp̄e determinato: nō eñ dicimꝰ edētulū q̄ non hꝫ dentes: nec cecū q̄ nō hꝫ visuꝫ: sed q̄ nō hꝫ q̄ñ natus est habere. Quedā eñ sunt res genite que neq; visum neq; dētes hn̄t: ꝛ tñ non dicuntur edētate ꝛ cece. Deinde ponit drīam inter priuari ꝛ priuationē. Et inter habitum et habere habitum: dicens ꝙ priuari non est priuatio nec habere habitū est hitus: q2 visus est habitꝰ ꝛ tñ non est hr̄e habitū: hr̄e eñ visum non est habitꝰ: scꝫ visus: sꝫ hr̄e visum sit hr̄e habitū. Similiter cecitas est p̄uatio ꝛ nō est p̄uari: sꝫ cecū esse sit priuari: ḡ priuatio nō est priuari. Hoc p̄bat etiā rōne. nā si illa essent eadem p̄dicarētur de eodē quod est falsuꝫ: quia hō bn̄ dicit̄ cecꝰ ꝛ priuatus ꝛ nullo mō dicit̄ cecitas aut p̄uatio. Cōueniūt tñ p̄uari ꝛ habere habitū cū p̄uatiōe ꝛ habitu: q2 p̄uari et habere habitū eodē mō opponūtur sicut habitꝰ ꝛ p̄uatio q̄ sūt sua abstracta. Cōsequenter determiat de cōtradictorijs ponēdo cōuenientiā ꝛ drīam inter affirmationē ꝛ negationeꝫ.

Cōuenientia ꝛ drīa affirmatiōis ꝛ negatiōis.

Et res que subiacēt affirmationi ꝛ negatiōi dicēs ꝙ res que subiacēt affirmationi ꝛ negationi non sunt affirmatio neq; negatio. cum affirmatio sit orō affirmatiua: ꝛ negatio oratio negatiua. Nullum autē illorum que subiacent affirmationi vel negationi est oratio. Cōuenientia talis ē: quia sicut affirmatio et negatio opponunt̄ ɔ̄tradictorie: ita res que subiacēt affirmatiōi vel negatiōi: vt sicut sedet ꝛ nō sedet opponunt̄ ɔ̄dictorie: ita res significate q̄ illis subiacēt opponūtur ɔ̄tradictorie.

Quid ē affirmatio. Quid est negatio.

In scd̄a parte p̄ncipali ponit differētiā inter spēs oppositionis. Et p̄mo ponit duas differētias inter p̄uatiue opposita ꝛ relatiua. Pri-

Drīa ɔ̄rioꝝ ꝛ priuatiue oppositoꝝ.

ma: q2 relatiue opposita referunt̄ adinuicem sub habitudine alicuius casus: nō aūt p̄uatiue opposita. Non eñ dr̄ visus cecitatis visus nec ecōtra: sꝫ bene dicat̄ cecitas visionis priuatio. Scd̄a differentia: q2 relatiue opposita sunt reciproca .i. dicunt̄ ad ɔ̄uertentiā: nō aūt priuatiue opposita. Deinde ponit differentiā inter ɔ̄traria ꝛ priuatiue opposita. Et p̄mō p̄bat ꝙ ɔ̄traria immediata differāt a priuatiue oppositis: q2 in ipsis necesse est semper alterū inesse suo p̄prio susceptibili: sed in priuatiuis nō est necesse. Non eñ ē necesse aīal eē vidēs vel cecum: vt patet de catulo ante nonū dieꝫ. ¶ Deinde p̄bat de ɔ̄trarijs mediatis: q2 nūq̄ est necesse alterū illoꝝ inesse suo p̄prio susceptibili: nisi alterū illoꝝ insit a natura: vt calidū igni. Non oportet eñ oīe corpꝰ esse nigrū vel albū: calidū vel frigidū: sꝫ in illis quorum alterū inest a natura: necesse sit vnū determinate inesse: ꝛ impossibile est reliquū inesse: nō eñ est possibile ignē esse frigidū: neq; niuem nigrā. In priuatiue aūt oppositis aliquando necesse est alterū inesse scꝫ post tp̄s determinatū. ¶ Deinde p̄bat rōne oīa ɔ̄traria differre a priuatiue oppositis: quia in oībꝰ cōtrarijs potest fieri mutatio de vno in aliud ꝛ ecōtra: nisi alterū insit a natura: vt sanus potest fieri languidus ꝛ studiosus prauus ꝛ ecōtra. Sed in priuatiue oppositis q̄uis possit fieri mutatio ab habitu in priuationē: nō tñ a p̄uatione in hitū: q2 cecꝰ nō est iterū factꝰ vidēs.

Quō dr̄nt ɔ̄dictoria ab aliis oppositis.

¶ Deinde ponit differētiā inter ɔ̄dictoria et alia opposita: q2 in solis ɔ̄dictorijs necesse est alterū eē verū ꝛ alterū eē falsuꝫ: ꝛ ꝙ in alijs

nō sit necesse ꝓbat: qꝛ sanitas ⁊ languoꝛ sunt ꝯ̃ria: ⁊ duplū ⁊ dimidiū relatiue opposita: visus ⁊ cecitas ꝑuatiue opposita. ⁊ nullū istoꝝ est verū aut falsum: qꝛ oīa illa dicūtur sine cōplexione. coꝝ aūt q̄ ſm nullā cōplexionē dicūtur nihil est verū aut falsum. ¶ Deinde remouet vnū dubiū: qꝛ possꝫ aliq̇s dicere ꝙ etiā in

An in complexis reperiatur ꝯ̃ria

cōplexis reperiꝉ ꝯ̃ria oppositio priuatiua et relatiua in q̇bus necesse est alterū esse verum ⁊ alterum falsum: vt socrates est sanus. socrates est eger: ⁊ est languidus. Dicit pħs ꝙ in talibus nō est necessario vnū istoꝝ esse verū ⁊ alterū falsum q̄uis si socrates sit: opꝫ alterū esse verū ⁊ alterū esse falsum: tñ qñ socrates nō est ambe sunt false. Sꝫ in ꝯtradictoriis necesse est alterū esse verū ⁊ alterū falsum: qꝛ si socrates sit siue nō: necesse est ipm lāguere vł nō lāguere. ¶ Ex q̇bus ꝯcludit ꝙ ꝓpriū est ꝯ̈dictoriis semꝑ vnū esse verum ⁊ alterum falsum. ¶ In tertia pte ṗncipali ponit q̇nq3 ꝓprietates ꝯ̃rioꝝ.

Cōtrarioꝝ q̇nq3 sunt ꝓprietates

Prima ē ꝙ bono de necessitate malū est ꝯ̃rium: malo aūt aliquādo bonū ē ꝯ̃riū aliq̄n malū. Primā ptē ꝓbat inductiue: vt sanitati ꝯ̃riaꝉ languoꝛ: ⁊ iusticie iniusticia: ⁊ fortitudini debilitas. Scdam ptem ꝓbat. egestati ꝯ̃riaꝉ supabūdantia: lꝫ hoc sit in paucis: qꝛ in pluribꝰ malo ꝯ̃riaꝉ bonū. ¶ Scda. nō est necesse si vnū ꝯ̃rioꝝ sit: reliquū esse. qꝛ oībus exñtibus sanis sanitas erit ⁊ nō egritudo. ¶ Tertia ꝓprietas. sicut nō est possibile ꝓpōnes ꝯ̃rias simul esse veras: ita ē impossibile ꝯ̃ria simł inesse eidē: vt si socrates sit sanus ipe nō erit languēs. ¶ Quarta ꝓprietas. oīa ꝯ̃ria habēt fieri circa idē spē vel gñe: vt lāguoꝛ ⁊ sanitas circa corpus. iusticia ṽo ⁊ iniusticia circa aīam. ¶ Quinta ꝓprietas. necesse est omnia ꝯ̃ria esse in eodē gñe vel in ꝯ̃riis generibus aut ipa esse ꝯ̃ria genera: vt album ⁊ nigrum sunt in eodē genere. iusticia ⁊ iniusticia sunt in contrariis generibus. sed bonū ⁊ malum sunt contraria genera.

¶ Prius autem alterum altero dicitur quadrupliciter. Primo quidē ⁊ ꝓprie ſm tempus ſm quod: scꝫ antiquiꝰ et senius dicitur. Secūdo autem modo qđ non conuertitur subsistendi consequentia: vt vnus duobus prioꝛ est.

¶ Istud est scdm caplm huiꝰ tractatꝰ in quo pħs determiat de scdo postp̄dicamēto qđ est

Prius quadrupliciter capitur

ṗus dicēs qđ aliq̇d dꝛ ṗus q̇druplr. Primo dicitꝉ aliq̇d ṗus ſꝫ tp̄s qđ est ātiquꝰ vel seniꝰ altero. Scdo mō aliq̇d dꝛ ṗus a quo nō ꝯuertiꝉ subsistēdi ꝯña. vocaꝉ aūt subsistendi ꝯña qua arguiꝉ ab aīte de est scdo adiacēte ad ꝯñs de est tertio adiacēte. ⁊ ſm istū modū vnū est prius duobꝰ: qꝛ duobꝰ existētibꝰ necesse est vnuꝫ esse. vno aūt existēte nō est necesse duo eē. Tertio mō. aliq̇d dꝛ prius alio ordie nature ⁊ compositiōis: vt in geometria elemēta sunt priora his q̄ describūtur: vt linee figuris. ⁊ in grāmatica elementa. i. littere sunt prioꝛa syllabis: ⁊ in rhetorica ꝓhemiū est prius narratiōe. Quarto mō aliq̇d dꝛ prius qđ est digniꝰ ⁊ honorabiliꝰ ſm quēadmodū philosophi ꝯsueuerūt dicere honorabiliores ⁊ magꝭ a se dilectos eē ṗores. Cōsequēter subiūgit vnū aliū modū prioꝛꝭ ſꝫ quē aliqua duo ꝯuertūtur ſꝫ essendi ꝯñam ⁊ vnū est cā alterius: ita ꝙ illud qđ est cā alterius dꝛ priꝰ natura: vt res ⁊ oratio vera de ipa re cōuertunꝉ ſꝫ eēndi ꝯñam. nā si est hō: tunc ṽa est o͛o in qua dꝛ hō est. ⁊ si ista homo est sit vera tunc est. ita in re ꝙ homo est ⁊ res est cā veritatis orationis. Ab eo enim ꝙ res est vel non est oratio dicitur vera vel falsa.

¶ Sequitur textus.

¶ Simul autē dicūtur simpliciter quidem et proprie quorum generatio est in eodem tempore: neutrū eñi neq3 prius neq3 posterius est eorum.

Simul dicitur modis capitur

Iste est tertiꝰ tractatꝰ in quo determinat pħs de tertio postp̄dicamēto qđ est simul: dicens ꝙ tres sunt modi simultatis. Primo dicitur aliq̄ simł tp̄e quoꝝ gñatio est in eodē tp̄e. Scdo modo dicunꝉ simul nata queciq3 ꝯuertūtur ſm essendi ꝯñaꝫ. ⁊ neutrū est cā alteriꝰ: vt duplū ⁊ dimidiū. ⁊ oīa relatiua: vt si duplū est dimidiū est. Tertio modo dicūtur simul natura: quecūq3 equaliter diuidūt aliq̇đ genus: vt gressibile: volatile: ⁊ aquatile: quibꝰ animal diuiditur ⁊ vnum non est prius aut posterius alio: ideo ipsa sunt simul natura: lꝫ genus precedat natura suas differētias: tamē ille differentie inter se sunt simul natura.

¶ Motus aūt sex sunt species: generatio: corruptio: augmentatio: diminutio: alteratio: ſm locum mutatio.

¶ Istud est quartū caplꝫ huius tractatus in quo determinat pħus de quarto postpredicamēto qđ est motus: cuiꝰ assignat sex spēs que sunt gñatio: corruptio: augmētatio: diminutio: alteratio: ⁊ loci mutatio. Et dicit ꝙ manifestū est de aliis motibus ab alteratione ꝙ sunt adinuicē distincti. Sed de alteratiōe videꝉ esse dubiū an ab aliis distinguaꝉ: eo ꝙ illđ qđ alteraꝉ videꝉ necessario moueri aliis motibus. Respōdet ꝙ nō oportet: qꝛ possibile ē aliq̇d pluries mutari ſm q̄litates: vtputa de albedine in nigredinē absq3 hoc ꝙ augeaꝉ vł diminuaꝉ aut alio motu moueaꝉ. Sequeretur etiā ꝙ oīe qđ mutareꝉ aliis motibꝰ necessario alterarētur: qđ est falsum. qꝛ quadrāgulus addito gnomoni augmētatꝰ est: ⁊ tñ circa ipꝫ nō est facta alteratio. Cōsequēter determinat de ꝯ̃rietate motꝰ dicēs ꝙ vłr motui ꝯtrariatur quies: licꝫ aliquādo motus ꝯtrariareꝉ motui

Sex sunt spēs motꝰ.

An alteratio distiguatur ab aliis motibus.

vt generationi ꝯ̃riaretur corruptio: ⁊ augmētationi diminutio; sꝫ loci mutatiōi ꝯtrariatur

quies scdm locu: et etiã sibi cõtrariat mutatio scdm ɔtrariũ locu: vt mutationi q̃ est sursum ɔtrariat mutatio q̃ est deorsum. Deinde subdit q motui alte:ationis nõ est facile assignare ɔtriũ. nõ eñ videt aliqd sibi opponi: sz põt dici q alterationi sm vnã qualitatez ɔtriatur quies scdm eandẽ qualitatẽ: vl alia alteratio que est scdm contrariã qualitatẽ. Textus.

¶ Habere aũt multis dr mõis: aut eni tanq̃ habitũ et affectum aut quãlibet qualitatẽ aliã. dicimur eñ disciplinã habere atqz virtutẽ. aut q̃titatẽ quod ɔtingit ei qui hz magnitudinez. dicit eñ bicubitum. aut ea que circa corp⁹ sunt vt vestimentũ vel tunicam.

Habere quot modis dr

¶ Istud est quintum capitulnz huius tractatus in quo determinat phs de vltimo postpredicamento qd dicitur habere dicẽs q habere dicitur octo modis. ¶ Primus modus est habere affectum. i. qualitatem: vt habere disciplinam vel virtutem. ¶ Secundus modus est habere quantitatem sicut magnitudinem. ¶ Tertius modus est habere ea que circa corpus sunt: vt vestimentum et tunicam. ¶ Quartus mod⁹ est habere aliquid in mẽbro per modum ornamenti: vt habere anulũ in digito. ¶ Quintus modus est habere mẽbrũ siue partẽ integralẽ: vt manũ vel pedem. ¶ Sextus modus est habere ɔtentum: vt lagena hz vinũ. ¶ Septim⁹ modus est habere possessionẽ: vt domũ vel agrũ. ¶ Octau⁹ modus est hr̃e vxorẽ: et iste mod⁹ est alienissim⁹: qi q̃ hz habet. Deinde se excusat phs ab enumeratione alior modor habere dicẽs q forte sunt alij modi hr̃e q̃ illi qui dicti sũt: tamẽ modi magis consueti sunt enumerati.

An diuisiones et spẽs q̃nq3 postp̄dicamentor sufficient sint assignate

Queritur circa textũ vtrũ diuisiones et spẽs siue modi quinqz postpredicamentor sint a pho in textu ɔuenienter assignate. ¶ Arguitur primo q non. medium opponitur extremis: et non aliquo istor modor: igitur. minor pz: quia non opponitur priuatiue neqz contradictorie neqz relatiue vt notum est: neqz cõtrarie: quia contraria maxime debent distare ad inuicem. Item albedo et nigredo opponunt adinuicem et non aliquo istor modor: igit. Minor probatur: quia maxime essent contrarie: sed hoc non: qr contraria sunt forme actiue et passiue. sed albedo et nigredo non sunt hmõi: igr. Itẽ vel albedo opponeret nigredini que est: vel nigredini que nõ est: sed nullu3 istorum est dicẽdum: vt alis visum est: igitur. ¶ Arguit scdo. locus sursum et locus deorsũ opponunt et non aliqua istar: igit. maior pz: qr omnis motus est de opposito in oppositũ sed a loco sursuz ad locũ deorsuz fit mot⁹: igr opponunt. minor ꝓbatur: qr maxie essent cõtrarie: sed hoc non: quia tam locus sursu3 q̃ locus deorsum sunt quantitates. modo quantitati non est contrarium. ¶ Tertio sic arguitur. nulla opponuntur relatiue: igitur. ans ꝓbatur: quia illa que sunt simul natura et posita se ponunt non opponuntur adinuice3: sed sic est de relatiue oppositis: igr. Itẽ pater nõ opponitur filio: cũ pater sit ɔseruatiuus ipi⁹ filij. ¶ Quarto sic arguit: nulla sunt priuatiue opposita: igit. ans probatur: si eni3 essent aliqua priuatiue opposita maxime essent ista visus et cecitas. sed ɔns est falsum: igr. minor ꝓbat: qr vel visus opponeretur priuationi q̃ non est: vel priuationi que est. Non primum: quia quod non est nulli opponitur. nec scdm: quia visui platonis nõ opponitur priuatiue cecitas sortis: ex eo q priuatiue opposita habent fieri circa idem subiectu3. ¶ Quinto sic arguit: ens et nõ ens sunt opposita ɔ̃dictorie et tñ non oportet q si vnũ sit verũ q reliquu3 sit falsum: quia neutrũ est verum neqz falsum cum sint ambo incomplexa. ¶ Item chimera est ens. chimera est non ens. sunt contradictorie opposita: et tamen sũt ambo incomplexa: et sunt ambo falsa: cum vtraqz sit affirmatiua cui⁹ subiectũ pro nullo supponit. ¶ In oppositum est phs in textu. In questione sicut in ceteris erunt tres articuli.

¶ Quãtũ ad primũ sciẽdũ est primo q phs nõ loquitur hic de oppositione complexa seu de oppositione propositionu3: quia de tali sufficiẽter determinabit in pmo periarmenias: sed hic determinat de oppositiõe incomplexa que non est nisi repugnãtia aliquorum duorum non se permittentium simul et semel in eodem respectu eiusde3: et talis ꝓprie *De qua oppositione phs hic loqt.* primo et principaliter inuenit ex parte significator per terminos et secundaria solum inter terminos. Unde termini non dicunt opponi ꝓprie nisi quia res significate per ipsos opponuntur. nõ eñ magis opponũtur duo termini albedo et nigredo q̃ isti duo termini petrus et iohãnes nisi ratione rer significatar. Et si quis dicat. eadem est res que significat p relatiue opposita: quia per ipa nõ significatur nisi suba: et p istũ terminũ pater et per istu3 terminũ fili⁹ idẽ põt significari. s. substantia. Respondetur q lz per illos terminos idem significetur quantum ad significatũ materiale nõ tamẽ quo ad significatũ formale. nã pater q̃ ad significatũ formale significat pr̃nitatẽ q̃ est alia res a filiatione significata per illũ terminũ fili⁹. ¶ Ex quo sequit q ista oppositio incõplexa est attẽdenda pmo ex parte significator principaliũ et formaliũ terminor et nõ materialiũ. Et per hoc soluitur argumentu3 de priuatiue oppositis et ɔ̃dictorie oppositis. nã licet cecus de significato materiali significet formã vel rẽ carentẽ visu. tñ de significato formali significat carentiam visus: quia non est nisi negatio visus in subiecto apto nato. Etiam non homo de significato formali importat simpliciter negationẽ hũanitatis sine quacũqz aptitudine. Et aduerte q lz relatiu:

opposita possint verificari de eodem: vt idez potest dici pater z filius non tamen respectu eiusdem. Et si quis dicat. causa z causatum sunt relatiue opposita: z tamen bene dicunt de eodem respectu eiusdē: vt ambulatio post cenam est causa sanitatis z effectus eius. Rñdetur ꝙ hoc non est in eodem genere cause. nam ambulatio est causa sanitatis in genere cause efficientis: z est effectus eius in genere cause finalis. ¶ Aduerte vlterius ꝙ relatiue opponi non conuenit relatiuis equiparentie saltem respectu suorum correlatiuorum. naz relatiuū equiparentie non opponitur suo correlatiuo: vt simile non opponitur simili: licet vnum relatiuum equiparentie bene opponatur alteri relatiuo equiparētie: vt idem bene opponitur huic quod est diuersum: z simile huic quod est dissimile. Ex quo patet ꝙ non omnia relatiua opponūtur suis correlatiuis: sed hoc solum habet verum in relatiuis suppositionis z superpositionis.

Relatiue opponi q̄bus cōueniat.

¶ Sciendū est scd̄o ꝙ ɔtrarietas pōt capi dupliciter. vno modo proprie z stricte ꝓ repugnantia duarū formarū actiuarū z passiuaꝝ adinuicē maxime distantium distantia graduali nō potētiū simul z semel inesse eidez subo licet bene successiue. z sic contrarietas solū dicitur de qualitatibus primis: cuiōi sunt caliditas: frigiditas: hūiditas: z siccitas. Et dr̄ notāter maxime distātiū distantia graduali: q2 si nō maxime distārent distātia graduali possent inesse eidē subiecto z in eadē pte: sicut pꝫ de aqua tepida. Ex quo sequit̄ ꝙ caliditas z frigiditas nō dr̄ ɔtrariari adinuicez sub quibuscūqꝫ gradibus: sed solū sub maxia intentiōe graduū. Ex quo sequitur ꝙ nō dr̄ ꝓprie ɔtrariari ex rōnibus formalib⁹ eorum: sed ex latitudine graduum de quo mag⁹ als videbit̄. Alio mō capit̄ cōtrarietas large pro repugnantia duaꝝ formarum non se permittentiū simul z semel in eodē subiecto: siue tales forme sint actiue z passiue adinuicem siue nō. Et hoc mō albedo z nigredo dr̄ ɔ̄triari. z etiā nigredo z rubedo z viriditas. Etiā due forme substātiales possunt dici hoc mō ɔtrariari: z etiam locus sursum z locus deorsum. tamē locus deorsum z locus sursum quādoqꝫ capiuntur pro qualitatibus existētibus in talibus locis. z sic bene possunt contrariari ad inuicē cōtrarietate ꝓprie dicta. Et aduerte ꝙ contraria mediata non dicuntur mediata eo ꝙ mediū cōponatur ex extremis: sed q2 magis apparet ɔuenire cū extremis ꝗ̄ extrema inter se: vt rubeum mediat inter album z nigrum: non q2 rubedo cōponatur ex albedine z nigredine: sed quia magis ɔuenit cū albedine z nigredine ꝗ̄ albedo z nigredo inter se: z a negatiōe talis mediū dr̄ cōtraria immediata: z non per negatiōē cuiuscunqꝫ medij.

Contrarietatis acceptiones.

Contraria quare dicuntur mediata.

¶ Sciendum est tertio ꝙ priuatio est duplex. quedā est ꝓprie dicta que negat actū z potentiam seu dispositionem ad illū actuz: vt cecitas. z a tali nō potest fieri regressus naturaliter. Alia est que solum negat actum et non potentiam seu dispositionem adactum. vt quies negat motum z non dispositionem ad motum. z a tali bene potest fieri regressus naturaliter. Supponitur vltra ꝙ habitus et priuatio habent fieri aliquādo circa idem in eodem genere proximo. z isto modo talpa diceretur ceca: quia indistuz animal est apta videre. Alio modo circa idē in genere remoto: z sic planta bene diceretur ceca: quia indistum viuēs nata est videre. z sic pōt diffinire cecū. vnde cecum est animal nō videns nec potēs videre: z est de genere illorum quorum aliqđ natum est videre. vel sic. cecuz est animal nō videns tunc z taliter quomō natū est videre. Dicitur notanter tunc: quia licet catulus ante nonum diem non videat: tamen non dicit̄ cecus: quia tunc non habet tempus determinatum. Dicitur notanter taliter quō: q2 licet aliquis dormiat vel claudat oculos: tamē nō est cecus: quia non taliter nat⁹ est videre. Sꝫ ꝓ contradictorijs supponitur ꝙ contradictoria sunt quoꝝ vnū est positiuum z alteruz implicans id cū negatione infinitante: vt hō nō homo: vnde differentia est inter negationē infinitantē z priuantē: q2 negatio infinitās simpliciter negat terim non cū aptitudine ad aliquē actum. Sed negatio priuās negat ternunū cū aptitudine ad actū: vt cecitas negat visum cū aptitudine ad subiectum. Et aduerte ꝙ qñ dicitur ꝙ necesse est alterum contradictorioꝝ esse verū z alterum falsum. dicunt aliqui ꝙ hoc debet intelligi de ɔtradictorijs cōplexis: quia contradictoria incomplexa non sunt vera neqꝫ falsa: sed quia aris̄. nō videt̄ hic loqui de oppositione cōplexa sed incōplexa: id potest sic exponi. necesse est alteruz esse verum z alterum esse falsum. i. necesse est alterum vere enunciari z alteꝝ false de quolibet singulari singulariter z vniuoce tēto diuisim z copulatiue mediante copula non ampliata. z dr̄ notāter singulari: quia de aliquo cōi potest vtrūqꝫ vere dici: vt homo est alb⁹: homo non est albus. Dicitur notanter vniuoce tento: q2 si sint duo vocati hoc nomine fortes: ꝙ̄rum vnus sit albus z alius niger tūc iste sunt vere fortes est albus. fortes est nō alb⁹. Et dicitur notanter diuisim: q2 copulatim z disiunctim pnt̄ de aliq̄ singulari vere dici: vt de scuto ꝓ media pte albo z pro media parte nigro verū est dicere hoc est albū. hoc est non albū. Etiam de scuto totaliter albo verum est dicere hoc est album vel non album. z hui⁹ ratio est: quia disiunctum ex cōtradictorijs supponit pro quolibet ente mundi: ideo tale disiunctum potest dici de quolibet ente mundi.

Quid est cecum.

Que dr̄ ɔ̄dicoria

¶ Sciendū est quarto ꝙ circa textū incidūt aliq̄ difficultates. Prima. vtrū ista sit vera vel falsa necesse est alteꝝ ɔ̄trioꝝ immediatorū inesse suo ꝓprio susceptibili. Et videtur

Quottuplex est priuatio.

Dubium circa ꝓprietates ɔ̄triorum.

ꝙ nõ: qꝛ illa indefinita ē falſa cuius nulla ſingularis eſt vera. ſed ſic eſt ꝙ iſtius indefinite nulla ſingularis eſt ꝟa: igitur. ℂ Rñdeť breuiter ꝙ aliqui dicũt illã eſſe falſam ꝓpter rõnem factam. Dicũt tñ alij ꝙ ipſa eſt ꝟa ꝛ ꝙ nõ eſt incõueniēs aliquã particularē vel indefinitã eſſe verã cuius nulla ſingularis eſt ꝟa: cuiuſmodi eſt iſta alteꝝ ꝯtradictorioꝝ ꝯtingentiũ eſſe verũ eſt neceſſariũ ipſa eſt ꝟa: ꝛ tñ nulla ſingularis eſt vera. dicũt etiã ꝙ aliqua vlis eſt poſſibilis cui⁹ q̄lꝫ ſingl'aris ē impoſſibilis: vt demõſtratis duob⁹ ꝯtradictorijs ꝯtingētibus ipſa eſt ĩpoſſibilis: vt puta iſta vtrũqꝫ contradictorioꝝ ꝯtingentiũ ē veꝝ tñ q̄lbꝫ ſinglaris ē poſſibilis.

Que albedo nigredini opponiť.

ℂ Alia difficultas. q̄ albedo opponiť nigredini. Rñdeť ꝙ oīs albedo pfecta ē oī nigredini pfecte ꝯtraria: ꝛ tũc dꝫ expõi illa auctoritas ꝯria ſunt q̄ nata ſunt fieri circa idē ſubm hoc eſt dictu ꝙ forme ꝯrie pñt eē ſucceſſiue ĩ eodē ſubo vel ſibi ſilẽs. ℂ Ex q̄ ſeq̇tur ꝙ ad h̄ ꝙ aliq̄ ſint ꝯtraria ſufficit ꝙ ipſa vel ſibi ſilia poſſint ſe expellere ab eodē ſubo. ℂ Alia difficultas vtꝝ iſta ſit ꝟa impoſſibile eſt ignē eſſe frigidũ ꝛ niuē nigrã. Rñdeť ꝙ ſi lꝫ impoſſibile accipiať vt opponiť potētie naturali: tũc ille ſunt ꝟe. nã ꝑ naturã ignis non põt eſſe frigidus neqꝫ nix nigra cũ h̄ tñ ſtat ꝙ caliditas ignis ſit ſepabilis ab igne: qꝛ ſepabilitas a ſubo eſt paſſio caliditatis: ğ ꝯuenit omni caliditati. ꝛ per ꝯñs conuenit caliditati ignis. Et hec de primo articulo.

An alia poſtpredicamenta ab oppoſitiõe ſint bene aſſignata.

ℂ Quãtũ ad ſcdm dubitať primo vtrũ alia poſtpredicamēta ab oppoſitiõe ſint ſufficienter poſita. Pro cui⁹ ſolutiõe ſupponitur primo ꝙ ꝑ prius poſtꝑdicamentũ põt intelligi aliud poſtꝑdicamentũ qđ vocať poſterius. et tot modis pt dici poſteri⁹ quot modis diciť prius. Et aduerte ꝑ primo mõ prioris ꝙ il'ud dr̄ prius tpe alio qđ tpe priori pri⁹ eo exiſtit vel exiſtebat. Ex q̄ ſeq̇tur ꝙ aliqđ dr̄ pri⁹ tpe alio qđ nõ exiſtit. Aduerte ex q̇nto mõ prioris in quo dr̄ ꝙ orationē eſſe verã ꝛ ita eē in re ꝯuertunť adinuicē: h̄ dꝫ intelligi ſi ꝓpõ exprimēs taliter eē in re formeť: vt bñ ſeq̇tur ꝓpõ ē ꝟa. ğ ita eſt in re. Itē bñ ſeqť: ita eſt in re: ğ ꝓpõ ē vera ſupple ſi formeť. nã põt ita eſſe in re dato ꝙ ꝓpõ nõ formeť quo facto ita erit in re. ꝛ tñ ꝓpõ nõ erit vera niſi intelligereť obiectiue ſ. cã verificabilis ꝓpõnis eſt. Sꝫ ꝑ ſcđo poſtꝑdicamēto eſt aduertendũ eſt ꝙ illa nõ dicũť eſſe ſimul tpe q̄ exiſtũt in eodē tpe: qꝛ tũc oīa eſſent ſimul tpe cũ oīa exiſtãt in eodē tpe: ſed dñr aliqua eſſe ſimul tpe q̄ ſimul ſunt in eodē tpe: ꝛ quoꝝ vnum nõ fuit ante aliud ſm tp̄s.

Cauſa ꝛ cauſatum quot modis capiũtur.

Aduerte ꝑ ſcđo mõ ꝙ ſi q̇s arguat: cã ꝛ cauſatuꝫ ſunt ſil' natura ſm ſcđm modũ: ꝛ tñ vnũ eſt cauſa alterius: igiť. Sil'r diceret de patre ꝛ filio. Rñdeť ꝙ cã ꝛ cauſatum pñt capi dupl'r. vno mõ ꝑ denoīato. ſ. ꝑ ſignificato materiali: ꝛ ſic nõ ſunt ſimul natura: et tunc vnum eſt bene cauſa alterius. Alio modo ꝑ ꝑ ſe ſignificato: ꝛ ſic bene ſunt ſimul natura ꝛ vnũ non eſt cã alterius. Aduerte etiã ꝙ tot poſſunt eē modi ſimultatis quot ſunt modi prioris. tñ phus enumerat ſolum illos modos qui faciunt ad cognitionē aliqualē predicamentoꝝ habendã. Sꝫ ꝑ quarto poſtpredicamēto ē aduertendũ ꝙ qñ dr̄ ꝙ ſex ſunt ſpēs mot⁹: ibi capiť mot⁹ large vt ſe extēdit ad oēm mutationē ſiue ſit ſucceſſiua ſiue inſtantanea: ꝛ ſic generatio ꝛ corruptio ſunt bene motus. Aduerte vlterius ꝙ ſicut ſunt duo motus ad q̄ꝫtitatem. ſ. augmētatio ꝛ diminutio: ita etiã ſunt duo motus ad qualitatē. quoꝝ vnus ē acquiſitiuus et alter deperditiu⁹ qui importanť ꝑ iſtud nomē alteratio ꝓpť penuriã vocũ. Etiã pñt eſſe duo ipi⁹ loci mutationis. Aduerte ēt ꝙ ꝑ augmentationē ꝛ diminutionem intelliguntur duo alij motus. ſ. rareſatio ꝛ dēſatio.

Augmentatiõis acceptiões.

Aduerte vlterius ꝙ duplex eſt augmentatio: q̄dã eſt mathematica q̄ fit quotieſcũqꝫ aliq̄d addiť alteri: ꝛ talis bñ pt fieri ſine alteratiõe: ſicut exemplificať in textu de gnomone addito quadrangulo. Alia eſt phiſica: ꝛ talis non fit niſi ꝑ conuerſionē nutrimēti in ſubſtantiã aliti: ꝛ talis nõ fit ſine alteratiõe. Sꝫ ꝑ quĩto poſtꝑdicamēto eſt aduertēdũ ꝙ modi habere ſunt in diuerſis ꝑdicamētis: ꝛ ꝓpͤ̄ ſunt in illo ꝑdicamēto ĩ quo eſt res habita. ꝯ:n⁹ modus q̇ eſt hr̄e affectũ. i. qualitateꝫ qđ idē eſt ꝙ eſſe quale: eſt in predicamēto qualitatis. ꝛ habere q̄ꝫtitatem qđ idem eſt ꝙ eſſe q̄ꝫtum ē in predicamento q̄ꝫtitatis. ꝛ ſic de alijs.

An oppoſitõ ſit vniuocuꝫ ad quattuor oppõnes.

ℂ Dubitať ſecũdo vtrũ oppoſitio ſit aliquid vniuocum ad quattuor oppoſitiões. Et videtur ꝙ ſic: qꝛ ꝑdicať de ipſis vniuoce. ꝛ dr̄ ꝙ quattuor ſunt oppoſitionis ſpēs. qđ nõ eſſet niſi oppoſitio diceret vniuoce de ipſis. Pro ſolutione ſupponitur ꝙ oppoſitio non eſt aliquid vniuocum ad quattuor oppoſitiones: quia nihil eſt vniuocum ad ens reale et ens rationis: ſed ſic eſt ꝙ ipſarum oppoſitionũ quedam ſunt reales quarum extrema ſũt realia realiter diſtīcta: cuiuſmodi ſunt oppoſitio cõtraria ꝛ relatiua. Alie ſunt oppoſitiones rationis. ſcꝫ cõtradictoria ꝛ priuatiua: et nõ dicunť rõnis eo ꝙ ſint ſcđe intētiones: qꝛ ceſſante opatione intellectus viſus ꝛ cecitas opponerentur. Sꝫ dicunť rõnis: quia alteruꝫ extremuꝫ nõ eſt ens reale. ideo dicunť rõnis: quia ipſis deficit vna conditio relationis realis puta ꝙ extrema ſint entia realia. Ex iſto ſequitur ꝙ oppoſitio non importat aliquid cõmune vniuocum ad illas quattuor oppoſitiones: nec ꝑdicať de ipſis niſi equiuoce.

Oppõis diffinitio

Unde oppoſitio non eſt aliud q̄ꝫ repugnãtia aliquoꝝ q̄ꝫtum ad hoc qđ eſt eſſe vel dici de aliquo ſimul ꝛ reſpectu eiuſdem. Et ſi q̇s dicat: nõne ad oppõnē ꝯtrariaꝫ et relatiuã eſt aliq̄d cõe vniuocũ dico ꝙ ſic: ſed illud nõ eſt oppõ in ſua cõitate: ſꝫ tñ oppõ realis ꝛ etiã aliq̄d ē cõe vniuocuꝫ ad alias duas oppõnes. ſ. oppõ rõis. Sed aliq̇s iteꝝ q̄ret cũ ꝯrietas ſit repugnãtia realꝫ q̄ repugnãtia nõ ē niſi rõ vel re

spectus vtꝝ ꝯtrariū vel ꝯtraria sint relatiua
eq̄parētie vl disq̄parētie. rñdeẗ q̄ disq̄parētie.
Et si q̄s dicat: noïanẗ eodē noïe: q2 ꝯriū ꝯriꝭ
cōtrariū. Rñdeẗ q̄ hoc nō sufficit: ſ3 reqritur
q̄ referanẗ adinuicē ſm eadē3 rōnē fundandi
q̄ nō est inter duo ꝯtraria. ¶ S3 de oppōe cō-
tradictoria due sunt difficultates. Pria. vtrū
oīa cōtradictoria equalr repugnēt. ¶ Rñdeẗ
breuiẗ q̄ sic. q2 īpossibile ē quecūq3 duo extre
mia adinuicē ꝯdictoria de aliquo singlari sin
gulariter ꝛ vniuoce tento diuisim ꝛ mediāte
copula nō ampliata ꝑe affirmari ꝛ negari: iō
dicunẗ eq̄liter repugnare. ¶ Scda difficltas.
vtꝝ inter oīa ꝯtradictoria sit maxima distan-
tia: sic q̄ oīa ꝯtradictoria maxime distent ad
inuicē. ¶ Rñdeẗ q̄ nō inter oīa ꝯtradictoria
est maxīa distātia. ſ3 dico q̄ iter ꝯtradictoria
est tāta distātia q̄ntū est extremū positiuū. vn
de si extremū positiuū sit ens infinitū talis di
stātia erit īfinita. ſ3 si extremū positiuū sit fini
tū talis distātia erit finita. ¶ Unde aduertē-
dū ē q̄ duplex est distātia: sc3 positiua ꝛ nega
tiua. positiua est tāta q̄ntū est mediū iter duo
extrema sicut distātia inter duos parietes: ſ3
distātia negatiua est cuꝰ alterū extremū ē ne
gatiuū: ꝛ ista ē tāta quantū est extremū positi
uum. nam mensuratur talis distantia et co-
gnoscitur ꝛ accipitur ſm extremum positiuū.

An ꝯdictoria eq̄liter repugnent.

Distantie acceptiones.

¶ Dubitatur tertio circa p̄dicamēta
in quo predicamēto sunt isti termini picardꝰ
picardia. burgūdus burgūdia. gallus gallia.
francus francia. ¶ Pro solutiōe supponitur q̄
quattuor sunt modi ꝯcretoꝝ. Primus est qn̄
cōcretū aliq̄d significat de significato minus
p̄ncipali seu materiali. et p eodē3 supponit p
quo non supponit abstractū neq3 illud signi-
ficat: vt albū albedo: iustū iusticia. ꝛ istiusmo
di multe sunt spēs. ¶ Prima. quādo cōcretū
supponit p subiecto ꝛ abstractū p forma rea-
liter in subō inherēte vel ecōtra. exemplū pri-
mi vt iustū iusticia. iustum supponit p subie-
cto: ꝛ iusticia p forma realr inherēte illi sub-
iecto. exemplū scdi vt ignis supponit p subie
cto ꝛ igneus supponit proprie p calore. calor
enī ē igneus: ſ3 nō est ignis. ¶ Scda spēs est
qn̄ ꝯcretu3 accipiẗ vel supponit p cōposito et
abstractū p pte essentiali illiꝰ cōpositi vel ecō
tra. Exēplū primi vt aīatū aīa. aīatū enī sup-
ponit p toto cōposito ꝛ aīa p pte eius. Exē-
plū scdi vt hō humanꝰ. hō est abstractu3 sup-
ponēs p toto composito. ꝛ humanus ꝯcretu3
supponēs ppē p aīa. ista pprie d3 ꝯcedi: aīa ē
humana ꝛ nō homo. qn̄q3 etiā humanus sup
ponit pro effectu hoīs vt hoc opus est huma
nū. Unde hūanꝰ vno modo idē est q̄ ps eēn
tialis hoīs. ꝛ sic ista ꝯcedit aīa ē hūana. Alio
modo idē ē q̄ res p̄ducta ab hoīe ꝛ sic conce
ditur ista. hoc opus ē humanū. i. res p̄ducta
ab homine. qn̄q3 eī ꝯcretū supponit p locato
vbi abstractū supponit p loco: vt picardus p
locato suppōit. picardia p loco. ꝯceditur enī
iohānes est picardus ꝛ nō picardia. ¶ Alius

Isti termini sicut francus francia: picardus picardia ꝛc. in q̄ sunt p̄dicamento.

Quot sunt modi concretoꝝ.

modus ponitur ab aliq̄bus quādo abstractū
ex impositione vel vsu loquētiu3 includit ali-
q̄d sincathegoreuma q̄d nō includit ꝯcretu3:
vt humanitas includit istud sincathegoreu-
ma p se vel necessario: ideo qn̄ dr̄ humanitas
currit. i. p se vel necessario currit. ¶ Aliꝰ mo-
dus ē qn̄ abstractū nō pōt supponere nisi pro
multitudine vel p pluribus simul sumptis: et
ꝯcretū illius abstracti natū est supponere pro
vno illius multitudinis vt sunt: plebs pleba-
nus: ppl's popularis. ppl's supponit p multi-
tudine: ꝛ pplaris p vno illius multitudinis.
Unde aduerte q̄ isti termini grex: plebs: po-
polus: possunt capi p multitudine ꝛ hoc du-
pliciter. vno modo pro multitudine cōstituta
ex vnitatibus accidentalibꝰ cōtinuoꝝ diuiso-
rum adinuice3 ꝛ sic sunt in p̄dicamēto q̄ntita-
tis sicut numerus. Alio mō pro multitudine
ꝯstituta ex pprijs vnitatibꝰ illaꝝ reꝝ ꝛ sic nō
sunt in p̄dicamento. Alio mō pñt capi vt im-
portant respectū ad ducē vel coꝝ supiorem. ꝛ
sic sunt in p̄dicamēto, ad aliq̄d. ꝛ isti termini
magr̄: baccalariꝰ: doctor: ꝛ sic de alijs possunt
capi duplr̄. Uno mō vt importāt respectū: q̄si
suppōnis. ꝛ sic sūt ī p̄dicamēto ad aliq̄d. Alio
mō accipiunẗ vt importāt qualitate3 acq̄sitā.
ꝛ sic sunt in p̄dicamento qualitatis. Sed isti
termini picardus: germanꝰ: ꝛ alij termini cō-
cretoꝝ ponunẗ in eodē p̄dicamēto sicut ꝛ sua
abstracta. Unde picardia importat locū vel
vbi: ideo ē in p̄dicamento vbi: ꝛ sic picardus:
germanus erūt in p̄dicamēto vbi. possunt tñ
accipi qn̄q3 vt dicūt ordinē ptis terre ad totā
terrā ꝛ sic significāt positione3. Sed quereret
aliq̄s ī quo p̄dicamēto ponūẗ ṽba ꝛ pticipia.
¶ Respondetur q̄ verba et participia sunt
in diuersis predicamentis ſm q̄ diuersa si-
gnificāt de significato p̄ncipali. vñ si ṽbū im
portet qualitatē: vt amo volo intelligo sunt
in p̄dicamēto qualitatis. si actionē sunt in p̄-
dicamēto actiōis. Uñ aduerte q̄ ista verba ī-
personaliter sumpta. s. interest: refert: ꝛ ē: vt ī
portant pertinentiam sunt in predicamento
ad aliquid. ꝛ hec de secundo articulo.

Isti termini grex: populus ꝛc. quō capiuntur.

Verba et participia ī q̄ ponunẗ p̄dicamēto.

¶ Quātū ad tertiū sit cōclusio respō-
salis. postpredicamēta ꝛ coꝝ acceptiōes sunt
sufficienter assignate a philosopho: vt p3 ī q̄-
stiōe. ¶ Ad rōnes. Ad p̄mā p3 solutio. ꝛ etiā
quō albedo opponiẗ nigredini que est. ¶ Ad
scdā3 p3 solutio: q2 q̄libet locus sursu3 ꝛ locus
deorsu3 opponūẗ adinuicē. ¶ Ad tertiā visu3
ē etiā q̄ l3 relatiua p p se sigṫis sint simul na-
tura: tñ cu3 hoc stat q̄ opponunẗ relatiue: q2
non pñt verificari de aliquo simul ꝛ respectu
eiusde3. Et etiā p3 quomodo pater p denoīa
to est conseruatiuus filij: ſ3 non p significato
formali. ¶ Ad quartā dr̄ q̄ habitꝰ opponiẗ
sue priuationi vt visus cecitati q̄ nō ē nisi ne-
gatio talis habitꝰ in subiecto apto nato. ꝛ qn̄
diciẗ vel visus petri opponitur cecitati iohā-
nis vt alicui alteri. Respōdetur q̄ visus petri
opponitur p̄uatiue omni cecitati: q2 oīs ceci-

Cōclusio respōsalis de postpredicamētis.

tas vel sibi similis i spē nata est fieri circa idē subm: neqȝ opȝ priuationeȝ esse aliqd ad h̄ q̄ opponāt habitui: qr nō opponunt oppositio ne reali: sȝ rōnis. Ad quintā pȝ solutio. Et dr vltra q̄ iste due ꝓpōnes chimera est ens: chimera est nō ens sunt ꝯdictorie quātū ad extrema: sȝ nō quantū ad modū enunciandi.

¶ Et sic est finis libri predicamentoꝝ.

¶ Sequūtur libri peryarmenias.

Proemium in libū peryarmēias.

PRimū oportet cō stituere q̄d sit no mē: q̄d verbū. deinde q̄d est negatio: et affirmatio: ꝛ enūciatio: ꝛ oratio. Sūt igit ea q̄ sūt in voce earū q̄ sūt in aīa passionū note ꝛ ea q̄ scribūt coꝝ q̄ sunt i voce. Et quēadmodū nec lr̄e oīb⁹ sunt eedē sic nec eedē voces.

Diuisio libroꝝ peryarmenias.

ISte est liber peryarmenias Aristotelis: q̄ diuiditur in duos libros partiales. In primo determinat de enunciatione. Et diuidit in procmiū ꝛ tractatuȝ. ¶ Procmiū diuidit in tres ptes. In prima ondit de qb⁹ determinādū est in hoc libro ꝛ ea enumerat dicēs q̄ opȝ primo ꝯstituere quid sit nomē: ꝛ q̄d verbum: postea q̄d affirmatio: ꝛ q̄d negatio. i. oro affirmatiua ꝛ oro negatiua: ꝛ q̄d enunciatio: ꝛ q̄d oro. ¶ In scd̄a pte intēdit dicere ordinationē coꝝ q̄ sign̄t ꝛ significant dicēs q̄ ea q̄ sunt in voce sunt eaꝝ q̄ sunt in aīa passionū note. ꝛ ea q̄ scribunt sunt note coꝝ q̄ sunt in voce.

Conuenientia inter voces ꝛ scripturas.

¶ Est aūt ꝯuenientia inter voces ꝛ scripturas qr sicut littere nō sunt eedē apud oēs: sic nec voces sunt eedē apud oēs. ¶ Est aūt ꝯuenientia inter passiones aīe ꝛ res ad extra: qr sicut res ad extra sunt eedē apud oēs ita passiones aīe seu ꝯceptus q̄ sunt naturales similitudines rerū sunt eedē apud oēs.

Conuenientia inter passiones aīe et res ad extra.

¶ In tertia parte intendit hanc diuisionē vocū. Quedā sunt cōplexe veꝝ vel falsum significantes: vt enūciationes. Quedam ꝟo incōplexe veꝝ vel falsum nō significantes: vt noīa ꝛ verba: ꝛ quēadmodū in aīa aliquis est intellectus. i. conceptus simplex q̄ est sine ꝟo ꝛ falso. Alius ꝟo qui significat verum aut falsum: sic etiam in voce.

Uocum diuisio.

¶ Scd̄am partē prime partis declarat: qr circa cōpositionē ꝛ diuisionē intellect⁹ est veritas ꝛ falsitas. Scd̄am partē declarat: qr noīa ꝛ verba sine cōpositione ꝛ diuisione sunt similia intellectui qui est sine vero ꝛ falso: quia hō vel albū si sibi non addat aliquid non significat verum aut falsum. quod ꝓbat ꝑ locū a maiori: qr lȝ hoc nomen ycoceruus aliquid significet: tñ nō significat veꝝ aut falsum: nisi sibi addatur aliquid puta verbum.

An scripture ad placitum voces significēt.

¶ Queritur vtruȝ scripture ad placitum significent voces: ꝛ voces passiones anime: ꝛ passiones anime naturaliter significent res. ¶ Arguitur primo q̄ non: quia scripture non supponunt pro vocibus neqȝ voces ꝑ passionibus: sed ambo supponunt pro rebus: ergo scripture ad placitum non significāt voces neqȝ voces conceptus anime. ¶ Secūdo sic. si voces significarēt passiones ꝛ passiones significarēt res sequeretur primo q̄ voces nō possent representare contraria conceptibus: sed consequens est falsum sicut patet de his q̄ mentiuntur. Sequeretur scd̄o q̄ oē signū vocale aut scriptū significaret accn̄s: cū oīs conceptus sit accn̄s. Sequeret tertio q̄ oēs ꝓpōnes essent false in qb⁹ enunciatur aliqs actus realis de subo sicut hic. sortes currit: qr talis actus nō pōt inesse cōceptui quem significat subm. ¶ Tertio sic. ꝯceptus non intelligit: ergo nō significat. tenet ꝯña: qr significare est intellectū de re ꝯstituere. añs pȝ: qr tales ꝯceptus nō sentiunt: ergo nō intelligunt. ¶ Quarto sic. scripture ꝛ voces sunt eedē apd̄ oēs: ergo scripture significāt naturalr. añs pȝ: qr scripture ꝛ voces sunt res: sed res sunt eedem apud oēs vt vult phūs in textu. ¶ Quinto sic. impossibile est idē accn̄s numero esse in diuersis subis: sȝ ꝯcept⁹ est accn̄s: ergo impossibile est cōceptus aīe esse idē apud oēs. ꝛ ꝑ ꝯñs male dicit phs in textu q̄ ꝯcept⁹ sunt idē apd̄ oēs. In oppositū arguitur auctoritate phi in textu. In qōne sicut in ceteris erūt tres articuli. Quātū ad primū

Uocis significatiue acceptiones.

¶ Sciendum est primo q̄ aliqua vox dr significatiua dupl'r. vno mō large: qr ipa representat vel nata est representare aliqd potentie cognitiue siue illud aliquid sit ipamet vox siue aliqd aliud. ꝛ sic oīs vox mundi diceret sigtiua. Alio mō vox dr significatiua stricte: quia ipa representat vel nata est representare potētie cognitiue ex significatione vel impositione quā actu hȝ aliqd vel aliqua vel aliqualr aliud vel alia se a sibi sili ꝛ a suo prolatore nisi alterum illoꝝ fuerit imposita ad significandū cā vitaliter immutādo: ꝛ isto mō vox dr significatiua.

Declaratio acceptionum vocis significatiue.

¶ Dicit notāter aliqd ꝓpter termios cathegoreumaticos numeri singularis nō collectiuos vt hō. Dicit notanter aliqua ꝓpter termios collectiuos ꝛ etiā ꝓpt terminos equocos q̄ significāt plura. Dicitur notāter aliqualr ꝓpter sincathegoreumata q̄ nō sign̄t aliqd: sed solū aliqualr. Ex quo seqt q̄ multe sūt voces significatiue q̄ nihil sign̄t: vt sunt sincathegoreumata: vt oīs null⁹ quidem. ¶ Dicitur notāter aliud a se: qr oīs vox sig̃t se naturalr cōiter. ¶ Dicit etiā aliō a suo ꝓlatore: qr oīs vox dr quodāmō repn̄tare suū ꝓlatorē si talis ꝓlator prius fuerit cognitus. Dicit notāter nisi imposita fuerit ad sig̃nduȝ alteꝝ illoꝝ: qr ista vox petrus pt representare petrū qui erit ꝓlator ei⁹ ꝛ ad placituȝ: qr fuit imposita ad significandum talem ꝓlatoreȝ. ꝛ

pportiõaliter dicat de voce nõ significatiua.

Quid est vox nõ significatiua.

¶ Un̄ vox nõ significatiua est illa que nec representat nec nata est repn̄tare aliquid vel aliqua vel aliqualr aliud a se ꝛ a sibi simili ꝛ a suo platore nec alteꝝ illoꝝ sigt ex impositõe.

Vox qt modis dr significatiua.

¶ Aduerte vltra ꝙ vox dr significatiua dupliciter. vno mõ naturalr. Alio mõ ad placitũ. Un̄ vox sigtiua naturalr est illa que quicquid vni repn̄tat hoc cuilz alteri nata est repn̄sentare. dato etiam ꝙ circa ipsam non fuisset facta impõ. Ex quo seqt ꝙ si ista vox hõ p totum mundum significet hoiem adhuc non significaret naturaliter: qr si circa illũ terminũ nõ fuisset facta impõ nõ significaret hoiem p totũ mundum

Quid est vox significatiua naturalr

Quid est vox significatiua ad placitum.

Sz vox significatiua ad placitũ est illa q̄ sigt vel nata est significare ex impositiõe quã actu hz illud qd pum⁹ instituẽs p eã aut aliã sibi silez vel ꝯsimilẽ voluit sigri.

Termin⁹ quot modis dr significare

¶ Sciendũ est secundo ꝙ vt ex supra dictis pz terminus dr significare dupliciter. vno modo ad placitũ. alio mõ naturaliter. et vtroqz istoꝝ modoꝝ termin⁹ dr adhuc duplr sigre. nã termin⁹ dr sigre ad placituz duplr. s. vltimate ꝛ nõ vltimate. vñ terminus vocalis dr significare ad placitum nõ vltimate terminũ scriptũ sibi synonimuz: vt ista vox hõ sigt ad placitũ nõ vltimate illud scriptũ hõ. dicit etiam aliqui de termino vocali ꝛ scripto ꝙ significant ad placitũ nõ vltimate ꝯceptũ vltimatum mediãte quo sigt rem ad extra: ꝛ hoc est capere multũ large significare. sz termin⁹ vocalis ꝛ script⁹ dñr significare ad placitũ vltimate rem ad extra ad quã talis termin⁹ imponit ad significandũ. Silr termin⁹ dr sigre duplr naturalr. s. naturalr coiter. ꝛ naturalr ppiie. vñ quilibet termin⁹ imo etiã quelibet res sigt se naturalr cõiter: sz termin⁹ dr sigre naturalr ppiie illud qd representat formalr seipso ꝛ nõ mediãte alio. ꝛ sic significare naturalr pprio precise ꝯuenit noticiis vel ꝯceptibus ipius aie. qr nihil aliud representat suuz significatũ non mediante alio.

Termin⁹ quot modis dr significare naturaliter.

Ex istis ptz ꝙ duplex est significatũ. s. vltimatũ ꝛ nõ vltimatũ. Ultimatũ est illd qd significat termin⁹ ad placitũ vltimate: vel naturaliter ppiie: sed significatũ nõ vltimatũ est ipsemet termin⁹ vl sibi siliis in voce vel in scripto vel equiualens in mente. Ex quo sequit ꝙ iste terminus ens sigt se ꝯceptu vltimato ꝛ ꝯceptu nõ vltimato. nã ille termin⁹ ens conceptu gñalissimo sigt oẽ exñs ad placitũ vltimate. ꝛ cũ ille termin⁹ ens sit quoddam exñs significat seipsum ad placitũ vltimate. Silr ille terminus ens vno alio ꝯceptu speciali sigt se precise ꝛ alios terminos sibi similes naturaliter cõiter sicut qlibet res mundi significat se naturaliter cõiter mediante vno ꝯceptu q̄ est similitudo naturalis suipius. Ex q̄ pz ꝙ isti termino ens correspondet duplex cõceptus. s. vltimatus quo mediante ad placitũ sigt oẽ exñs. ꝛ nõ vltimatus mediãte quo significat se ꝛ terminos sibi similes naturalr cõiter. ꝛ silr est dicendum de quolibet alio termino significatiuo ad placitũ. Ex q̄ pz ꝙ vltimatũ ꝛ nõ vltimatũ nõ opponunt ꝯdictorie: sed magis relatiue.

Quottuplex est significatũ

Quot cõceptus respondent huic termino enti.

Quid est sigre.

¶ Sciẽdũ est tertio ꝙ significare nõ est aliud q̄z potẽtie cognitiue aliqd vl aliqua vel aliqualr principalr vel instrumẽtalr repñtare vel esse formalr cognitionẽ rei vel modũ cognoscendi rẽ. Et dr notãter vel esse formaliter cognitionẽ rei ppter ꝯceptus vltimatos qui sigñt naturalr res ꝛ sũt formalr cognitiones reꝝ. Un̄ significare est duplex. s. significare naturalr ꝛ ad placitũ. Un̄ significare naturalr est suũ significatũ significare ex natura ppria vel ex naturali cõditione sue nature. ꝛ istud est duplex vt visum est supra. Sz significare ad placitũ est repñtare suũ significatũ ex impõne vel vsu voluntario.

Significare est duplex.

Quid est repñtare.

Aduerte ꝙ repñtare in pposito nõ est aliud q̄z ꝯcurrere principalr vl instrumẽtalr ad formationẽ ꝯcept⁹. vñ ista vox lapis sigt lapidẽ: ꝛ representat lapidẽ. i. instrumẽtaliter ꝯcurrit ad causanduz ꝯceptũ de lapide. Et dicitur notanter instrumentalr: qr de⁹ ꝛ intellect⁹ dñr ꝯcurrere principalr: iõ pñt dici repñtare principalr. Sz dubiũ est quõ intelligit ꝙ ꝯcept⁹ sunt idẽ apud oẽs ꝛ nõ voces neqz scripture. dico ꝙ hoc põt intelligi duplr. vno mõ ꝙ aliquid vnũ ꝛ idez numero sit realr pñs p realẽ exñtiã oib⁹ ꝛ sic nõ intellexit aristo. Alio mõ põt intelligi ꝙ aliquid sit idez apud oẽs hoc est oẽ illud qd vni repñtat cuilz alteri natũ est repñtare. ꝛ h mõ intellexit phs. ꝛ est verũ ꝙ passiones. i. cõceptus aie sunt eedẽ apud oẽs: hoc est passiones sunt taliũ nature ꝙ oẽ illud qd vni repñtat naturalr ppiie cuilz alteri nate sunt repñtare.

Aliquid esse idem apud oẽs quot modis intelligitur.

¶ Dicit notanter naturalr ppiie: qr passiones q̄ sunt naturales silitudines vocũ vel scripturaꝝ nõ omne illud qd vni sigñt naturalr vel ad placituz cuilz alteri sigñt. Ex quo sequitur ꝙ voces ꝛ scripture non sunt eedem apud oẽs: qr ex impõne q̄z actu hñt non sunt nate repñtare idẽ cuilz ꝙ vni repñtant.

Voces significatiue an significent ꝯceptus.

¶ Sciendũ est quarto ꝙ circa pdicta incidit vna difficultas. vtrũ voces significatiue significent ꝯceptus ad placitũ nõ vltimate. Rñdẽt aliqui ꝙ voces sigñt ad placitũ nõ vltimate cõceptus mediantib⁹ qb⁹ tales voces significant rẽ ad extra vt iste terminus petrus sigt ad placitũ nõ vltiate illũ ꝯceptuz. i. illã noticiã mediante qua ista vox petrus repñtat illã rẽ q̄ est petrus. ꝛ h volũt esse de mẽte aristo in textu: qr dicit ꝙ voces sunt signa eaꝝ passionũ q̄ sunt in aia q̄ passiones nõ sũt nisi ꝯceptus. Un̄ aduerte ꝙ vox significatiua hz duplicẽ ꝯceptũ: vnũ mediante quo sigt rez ad extra: ꝛ talis ꝯcept⁹ nõ est nisi noticia rei significate p talẽ vocẽ: hz aliũ ꝯceptũ q̄ est noticia illiusmet vocis: ꝛ talẽ nõ sigt vox sz aliuz q̄ dr ꝯcept⁹ vltimat⁹.

Vocis significatiue est duplex concept⁹.

¶ Alij dicunt ꝙ vox significatiua ad placitũ significat rẽ ad extra ꝛ nõ ꝯceptũ: vt iste termin⁹ iohãnes sigt illam rem qui est iohãnes mediante tamen ꝯceptu

Minus rei ꝛ nõ significat illũ ꝯceptũ: qꝛ nõ videtur ꝙ terminꝰ fuerit ĩpositꝰ ad significãdũ illũ ꝯceptũ. Etiã illa vox nõ cõstituit intellectũ de illo ꝯceptu: qꝛ illa vox põt mihi rep̄sentare rẽ dato ꝙ nõ cognoscã illũ cõceptũ. Itẽ talis vox nõ videt̃ vnꝗ̃ supponere ꝑ illo cõceptu imo supponit ꝑ rebꝰ. ideo ad aristotelẽ in textu dꝛ ꝙ illa auctoritas nolebat aliud habere nisi ꝙ voces significant res ad extra mediãtibus ꝯceptibꝰ: ꝛ si p̃mi velint taliter ĩtelligere puta voces significãt ꝯceptꝰ .i. signt res mediãtibꝰ cõceptibꝰ b̃n dicũt.

Voces et scripture qbus sub ordinant

Ũñ est aduertendũ ꝙ voces ꝛ scripture subordinant̃ cõceptibus. i. nõ significant rẽ nisi mediãtibꝰ cõceptibꝰ: vt iste terminꝰ lapis nunꝗ̃ significat lapidẽ nisi qs habeat ꝯceptũ de lapide. Silr̃ ille terminus scriptus lapis nunꝗ̃ significaret lapidẽ nisi haberẽ noticiã de lapide: ꝛ hoc volebat habere aristoteles. Dicũt etiã aliq ꝙ scripture subordinãtur vocibꝰ. i. nõ significãt sua significata nisi mediãtibꝰ vocibꝰ: sed hoc est falsum. Nã dato ꝙ nunꝗ̃ esset vox nihilominus scripture rep̄ñtarẽt sua significata mediãtibꝰ ꝯceptibꝰ. ꝛ hoc maxime si cognoscant̃ significationes illarũ scripturarum. ꝛ hec de primo articulo. Quantũ ad scd̃m

Enunciatio an sit subꝫ attributionis huiꝰ scie.

¶ Dubitat̃ primo vtrũ enũciatio sit subiectũ attributiõis huiꝰ scie. Et videtur ꝙ nõ: qꝛ cuiuslibet scie subm̃ dꝫ esse q̇d incõplexũ: sed enũciatio non est hmõi: igit̃. ¶ Scd̃o sic. de subo scie dꝫ presupponi q̇d est ꝛ qꝛ est i illa scia cuius est subm̃: sꝫ de enũciatiõe nõ p̄supponit̃ q̇d est in hac scia: igit̃ nõ est subm̃ in hac scia. Itẽ subiectũ cuiuslibet sciẽtie debet verificari de principaliter consideratis in illa sciẽtia: sed enũciatio nõ est hmõi: igitur. Non enĩ verificatur de nomine et verbo: cum iste non sint vere: verbum est enũciatio: nomẽ est enũciatio. Item interpretatio est subiectum huius scie. nã isti libri dicũtur libri peryarmenias. i. de interpretatione.

Interpretationis acceptiones.

¶ Pro solutione supponit̃ ꝙ interpretatio capit̃ multipliciter. Uno modo improprie ꝛ large ꝑ deriuatione dictionis ab alia dictiõe vel oꝛone cõuenientẽ secum in littera vel syllaba. ꝛ isto modo dꝛ ꝙ lapis ĩterp̄tat̃ q̃si ledẽs pedes: ꝛ ista p̄t esse multiplex. s. litteralis syllabalis et dictiõalis: vt visum est in summulis in quinto tractatu. Alio modo capitur ꝑ oꝛone ꝯuertibiliter ꝛ synonime exprimẽte q̇d q̃liter ꝛ quõ ꝑ terminũ significat̃: ꝛ de ista etiã visuꝫ est in summulis. Et istis duobꝰ modis nõ capit̃ hic ĩterp̄tatio cũ dꝛ ꝙ isti libri sunt de interp̄tatione. Alio modo capitur interpretatio vt ꝯuertitur cum enũciatione: ꝛ isto modo capitur hic.

Enunciatio q̇t modis capit̃

¶ Pro quo est aduertẽdum ꝙ enunciatio capitur dupliciter. vno modo prime p̄cipaliter: scꝫ pro oratione composita ex subiecto p̄dicato ꝛ copula: ꝛ sic non est subiectium cum talis sit q̇d cõplexum. Secũdo modo capit̃ scd̃e intẽtionaliter vt importet scd̃am intẽtionẽ attributam ꝓpõi mẽtali vocali vel scripte: ꝛ sic est q̇d incõplexum ꝛ est subiectum huius sciẽtie. Et si quis dicat enunciatio est hic subiectum cuius nomen ꝛ verbum sunt partes: sed nomen ꝛ verbum nõ sunt partes illius scd̃e intẽtõis: sed sunt partes enunciationis capte prime intentionaliter: igitur. Respõdetur ꝙ nõ oportet ꝙ nomen ꝛ verbũ sint partes enũciatiõis vt est subiectũ huius scientie nisi hoc esset in actu signato dicendo enũciatio componit̃ ex noie ꝛ verbo: sed bene oportet ꝙ nomẽ ꝛ v̄bũ sint partes enũciatiõis capte prime intentionaliter. ¶ Ad rationes. Ad primã patet solutio. Ad scd̃aꝫ dꝛ ꝙ de subiecto sciẽtie debẽt presupponi quid est ꝛ quia est in processu demonstratiuo cathegorico: sed nõ in processu hypothetico vel inq̇sitiuo. Ad aliam dicitur ꝙ nõ oportet subiectũ alicuius sciẽtie verificari de oĩbus consideratis in illa scia saltem in recto: sed sufficit ꝙ aliã habeat attributioneꝫ ad ip̄m tanꝗ̃ ad principaliter consideratũ in illa scia. Ad quartam patet solutio.

Ubi ꝯsistit v̄itas vel falsitas.

¶ Dubitat̃ secũdo vtrũ in sola cõpositione vel diuisiõe intellectꝰ sit veritas ꝛ falsitas. Pro cuius solutione supponit̃ ꝙ p̄hs ꝑ compositionẽ nõ intellexit aliud q̃ꝫ ꝓpositionem mentalẽ affirmatiuã: ꝛ ꝑ diuisionẽ intellexit ꝓpositionẽ mẽtalẽ negatiuã ita ꝙ est sensus in sola cõpositiõe vel diuisione intellectus est veritas vel falsitas. i. in sola ꝓpositione mẽtali est veritas vel falsitas tanꝗ̃ in suo fundamẽto qua supple ꝓpositio dicitur vera vel falsa.

Quid est v̄itas ꝓpositiõis.

Unde veritas propositionis nõ est nisi conformitas propositionis mentalis ad eius significatũ sic videlicet ꝙ quãdo est ita in re sicut per ꝓpositioneꝫ mentalẽ significat̃ significatione totali: tunc propositio mentalis est vera.

Quid est falsitas ꝓpositõis.

Sed falsitas ꝓpositiõis est difformitas ꝓpositionis mentalis ad eius significatum ita ꝙ quãdo non est ita in re sicut per ꝓpositioneꝫ mentalem significat̃ significatione totali: tunc ꝓpositio mẽtalis sic significãs est falsa. Et si quis dicat propositio vocalis ꝛ scripta dicũtur vere ꝛ false sicut ꝓpositio mentalis: ergo in ip̄is est veritas vel falsitas sicut in mentali.

Propositio vocal' quõ dꝛ vera vl' falsa

Rñdet̃ ꝙ ꝓpõ vocalis nõ dꝛ vera neꝗ̃ falsa denoiatiõe intrinseca: sic ꝙ veritas vel falsitas fuit ĩ ip̄a: sꝫ solũ denoiatiõe extrinseca sic videlꝫ ꝙ subordinat̃ ꝓponi mẽtali v̄e vel false. Et si q̇s dicat ꝓpõ vocal' nũꝗ̃ subordinat̃ ꝓpõni mẽtali: qꝛ vel eẽt q̃ñ subm̃ ꝓfert̃ vel p̄dicatũ vel copula: sꝫ nullũ illoꝝ ẽ dicendũ: qꝛ q̃ñ subm̃ ꝓfert̃ ĩtellectꝰ non format adhuc mẽtalẽ: sꝫ solũ ĩ vltĩo ĩstãti sue ꝓlatiõis: ꝛ tũc nõ ẽ plꝰ ꝓpõ vocalis. Rñdet̃ sicut alſs visuꝫ ẽ. s. ꝙ nulla ꝓpõ vocalis de rigore s̄mõis est v̄a vel falsa: sꝫ solũ de cõi vsu ꝛ institõne logicoꝝ accipiẽtiũ ip̄aꝫ acsi oẽs ptes eiꝰ essent. sil': sic etiã de rigore s̄mõis nulla ꝓpõ vocalis subordĩat̃ ꝓpõi mẽtali: sꝫ solũ de cõi vsu ꝛ institutõe logicoꝝ vtẽtiũ: acsi oẽs ptes sil' eẽnt. Ex quo sequitur. ꝙ si nulla propõ mentalis esset nulla vocalis esset vera neꝗ̃ falsa: q̇a si

nulla mētalis esset nulla vocalis sigret: ꝙ nō significaret neqꝫ vere neqꝫ false. Ex quo seqꝛtur ꝙ si ꝑpō vacalis significet veꝝ vel falsuꝫ hoc solū ē mediāte mētali cui subordinatur.

An veritas vł falsitas distiguētur a ꝑpōe mētali.

¶ Dubitatur tertio vtꝝ veritas ⁊ falsitas sint res distincte a ꝑpositione mentali. Et videt ꝙ nō: qꝛ tūc sequeret ꝙ ꝑ motū digiti mei possem imutare intellectum angeli ⁊ musca volādo imutaret intellectus angeloꝝ posito ꝙ in mente angeli sit illa ꝑpō anteꝗꝫ moueā digitū digitus nō mouet. Quo facto si moueā digitū imutabit talis ꝑpō de veritate in falsitate: ⁊ hoc nō est nisi ꝑ motū digiti. ¶ Scđo sic: sequeretur ꝙ aliq̄ res alia a deo posset esse quā de⁹ nō posset creare. nā ista ꝑpositio pōt esse falsa: de⁹ creat aliqđ de nouo. aut ꝗ falsitas ei⁹ creat a deo aut non. Si nō: habet intentuꝫ ꝙ aliqđ a deo pōt esse qđ de⁹ nō pōt creare. si sic tūc arguit sic: hec falsitas fit a deo et hec falsitas ē aliqđ: ꝗ aliqđ aliud a deo fit de nouo qđ deus non potest creare. Similiter diceret de illa. de⁹ nihil creat q̄ potest esse vera: quo facto querit vtrum veritas illa creatur a deo vel nō. ⁊ quocūqꝫ modo dicatur semꝑ habet ꝙ est aliqua entitas quam deus de nouo nō potest creare. ¶ Sed nō obstātibus istis rationibus aliter dī ꝙ veritas ⁊ falsitas sunt accidētia ⁊ respectiua que sunt in ꝑpōne mentali tanꝗꝫ in fundamēto ⁊ in intellectu tanꝗꝫ in subiecto ⁊ ab ip̄a ꝑpōne mētali realiter distincta: quia vnuꝫ pōt esse alio nō existēte vt veritas potest desinere esse ꝑpōne mentali remanēte. ¶ Et ad rationes. Ad primā dī ꝙ nō est incōueniens ꝑ motuꝫ digiti mutare intellectū angeloꝝ ꝗtū ad aliquid respectiuum. imo hoc videt esse de mēte aristotelis cū dicit ab eo ꝙ res est vel nō est dicit oratio vera vel falsa: ergo ſm mutationeꝫ rei mutabitur ꝑpō de veritate in falsitatem vel ecōtra. ⁊ hoc videtur velle in textu cū dicit in sola cōpositione vel diuisione intellect⁹ est veritas vel falsitas. Nā si veritas esset ip̄a ꝑpō mētalis ideꝫ esset dicere in sola cōpositiōe est cōpositio. ¶ Ad scđaꝫ dī ꝙ deo nihil creante vel ꝓducēte nulla esset ꝑpō de nouo: nam impossibile est ꝙ aliqs causet aliquā ꝓpositiōeꝫ siue mētalē vocalē vel scriptā nisi de⁹ ꝯcurrat. ⁊ ꝑ ꝯñs si de⁹ nihil crearet vel ꝓduceret nulla esset ꝑpō creata: et ꝑ ꝯñs nulla ꝑpō esset vera vel falsa. et hec de scđo articulo.

Cōclusio r̄nsalis ꝺ vocibus ⁊ scripturis.

¶ Quantū ad tertiū sit ꝯclusio respōsalis ad quesitū. scripture ⁊ voces signt cōceptus ad placitū non vltimate capiendo signare large vt facit istū sensum ꝙ voces ⁊ scripture signt res mediantib⁹ cōceptib⁹: ⁊ hoc satis visum est in q̄one. Et ꝑ hoc ꝑꝫ qđ sit dicenduꝫ ad omnes rationes. ¶ Seqꝛtur textus.

Quid est nomen.

¶ Nomen ergo est vox significatiua ſm placitum sine tempore cuius nulla pars ē significatiua separata. In nomine enim quod est equiferus: ferus per se nihil significat quemadmoduꝫ et in oratione que est equus ferus.

Diuisio istius partis.

Nominis diffinitio

Diffinitionis declaratio.

Ista est pars executiua hui⁹ libri ꝗ diuidit in duos tractat⁹ partiales. In primo determinat de ꝑtibus integralib⁹ enūciatiōis et de genere ei⁹. Et diuiditur in tria capitula. In primo determinat de nomine dicens. Nomē est vox significatiua ad placitum sine tēpore cuius nulla pars ē significatiua separata. Cuius diffinitionis partes declarat. Et primo vltimam. partes nōis cōpositi que magis videtur aliquid significare nihil significant: vt in hoc nōie equiferus. ferus nihil significat: igitur a maiori neqꝫ partes nōis simplicis. Dicit tamen ꝙ partes nomis simplicis nullo modo sunt significatiue: sed ꝑtes nōis cōpositi apparent aliquid significare. cōsequenter probat ꝙ nomen significet ad placitum eo ꝙ non significat naturaliter. qđ patet: quia nomē nō significat nisi quādo fit nota id est qñ voluntarie imponit ad significāduꝫ. Secūdo: quia illiterati soni vt soni feraruꝫ nō sunt nomina eo ꝙ significāt naturaliter. Deinde excludit aliqua a diffinitione nōis inqrens aliquas particulas addendas. Et primo excludit nomen infinitū dicēs ꝙ non hō nō est nomen. Secundo excludit nōia obliqua dicens ꝙ cathonis cathoni non sunt nōia sed casus noim. Et dicit ꝙ obliqui cōueniūt cū rectis ⁊ differunt: ꝯueniūt cū in significato: nā significatū est ideꝫ i illis. Sed differūt qꝛ si nomini obliquo addatur est fuit vel erit: vt dicēdo cathonis est fuit vel erit nō significat veruꝫ vel falsum. Ex isto elicitur ista auctoritas: ꝙ veꝝ ⁊ falsuꝫ ꝓsupponūt ꝯgruum. Et ꝑ istas duas partes exclusas minuit alias duas partes addendas. s. finita ⁊ recta.

Que nomina excludūtur a diffinitiōe nōis.

¶ Sequitur textus.

Quid est verbum.

¶ Verbum autem est quod consignificat temp⁹ cuius pars nihil extra significat: ⁊ est semper eoꝝ que de altero dicūtur nota. dico autem quū cōsignificat tempus: vt cursus quidem est nomen. currit ꝯo verbum. cōsignificat enim nūc esse: ⁊ semper coꝝ que de altero dicuntur nota est vt eorum que de subiecto vel in subiecto sunt.

Diuisio capituli.

Nōis et verbi differentia.

¶ Istud est scđꝫ capłm hui⁹ tractat⁹ in quo determinat de verbo dicens ꝙ ꝟbū ē qđ ꝯsignificat tēpus cuius partes extra nihil significant: ⁊ est semper eorum que de altero dicūtur nota. ¶ Primam parteꝫ declarat: qꝛ cursus qđ est nomē ⁊ currit qđ est verbū differunt in hoc: quia currit cōsignificat tꝑs p̄ñs. cursus ꝟo nullū tēpus cōsignificat quare nō erit ꝟbū: sed nomen. Ultimā ꝑtem declarat. qꝛ ꝟbū est nota coꝝ ꝗ predicantur de subo. i. ꝟbū ē nota vnionis seu cōpositiōis predica-

Uerba infinita et ꝟba obliqua excluduntur a diffinitōe ꝟbi.

ti cū subiecto. Deinde excludit a diffinitione verbi: verbū infinitū ⁊ verbū obliquū dicens ꝙ nō currit nō laborat. ꝫ cōsignificent tꝑs ⁊ sint nota coꝝ q̄ de altero dicitur: nō tñ sunt verba: ꝫ pñt dici ꝟba infinita. silr curret currebat nō sunt ꝟba: ꝫ sunt casus ꝟbi ⁊ pñt dici verba obliq̃. Ex ista duplici exclusiōe innuit istas duas ꝑticulas finita ⁊ recta esse addendas p̄dicte diffinitioni ꝟbi. Consequēter remouet vnū dubiū. ex quo em̄ dictū est ꝙ verbū est nota eaꝝ q̄ de altero dñr. posset aliqs credere ꝙ ꝟbū ꝺm se. i. ꝑ se ⁊ extra ꝓpō non esset nota: nec vox significatiua: iō remouet hoc dubiū dicēs ꝙ ꝟba ꝺm se dicta sunt noīa id est silia noībus: qꝛ sicut noīa ꝑ se sūpta nō ꝯstituūt orōnē nisi ipīs aliqd addat̃. ita etiā ꝟba ꝫ se sūpta nō faciūt orōnē nisi aliqd ipīs addat̃. qḋ ꝓbat: qꝛ si hoc ꝟbū est pure dixeris. i. solitarie acceperꝭ ipm̄ qdē nihil est. i. nō significat aliqd affirmatiue vel negatiue neq̃ vere neq̃ falſe: qꝛ cōnotat quādā cōpositiōē quā sine extremis nō ꝯtingit intelligere.

Diffinitiones nominis et verbi an sint assignate sufficiēter.

Queritur vtrum diffinitiōes noīs ⁊ ꝟbi sint in textu sufficienter assignate. Et arguit̃ primo ꝯtra diffinitionē noīs: qꝛ multa sunt noīa mētalia ⁊ scripta: ⁊ tñ nullū coꝝ est vox: igitur. ¶ Item oīs vox significatiua aliquid significat: ꝫ multa sunt noīa que nihil significāt: vt noīa scripta in libris clausis: etiā ista noīa vacuū. antixp̄s. chimera. etiā illa vox nihil nō significat. ⁊ tñ oīa ista sunt noīa: igit̃. ¶ Arguitur sc̄do sic. nō oē nomen significat ad placitum: igit̃ diffinitio nō est bona. añs ꝑꝫ. pꝛio: qꝛ gemitꝰ infirmoꝝ est nomen: ⁊ tñ nō significet ad placitū: ꝫ naturalr. Itē si oē nomen significaret ad placitū: seq̃retur ꝙ nullus posset redargui: qꝛ sp posset aliter accipe terios. Itē sequeret̃ ꝙ hec ꝓpō posset esse ꝟa. deꝰ est diabolus: qꝛ quilꝫ terminꝰ eius ⁊ ipa posset institui ad significādū. ¶ Arguit̃ tertio sic. alicuius noīs aliqua ꝑs est significatiua: ꝗ diffinitio est insufficiēs. añs ꝑꝫ. pꝛio: qꝛ cuiuslꝫ orōnis aliqua ꝑs est significatiua: ꝫ quelꝫ orō est nomen cū quelꝫ posset esse subm̄ enūciatiōis: igr̃. ꝑꝫ de isto noīe dñs: cuiꝰ ꝑtes sepate aliqd significāt: immo q̄libet ꝑs noīs significat seipsam. ¶ Arguit̃ quarto sic. diffinitio noīs nō ꝯuenit oībus noībꝰ ⁊ ꝯuenit aliqbus que nō sunt noīa: igr̃ est insufficiēs. Prima ꝑs ꝑꝫ: qꝛ nō ꝯuenit istis noībus mēsis. dies. annus. cum nō significēt sine tp̄e. Sc̄da ꝑs ꝑꝫ: qꝛ conuenit ꝓnoībus: noībus infinitꝭ obliq̃s sincathegorematibus cū sint voces significatiue ad placitū quoꝝ ꝑtes nihil significāt. ¶ Arguitur sic q̄nto ꝯtra diffinitionem ꝟbi. aliqḋ verbū nō est nota coꝝ q̄ de altero dicitur: ꝗ in diffinitione ꝟbi male ponit̃. ⁊ est semꝑ nota coꝝ q̄ de altero dicitur. añs ꝑꝫ. primo: qꝛ verba adiectiua dñr de aliquo: vt ꝑꝫ dicēdo sortes currit: ꝗ nō sunt nota coꝝ q̄ de altero dicitur: qꝛ alſ idē esset nota sibiipsius. Item aliqḋ verbum est subm̄ enunciationis: vt ꝑꝫ dicēdo. legere est bonum: ergo nō est nota p̄dicatiōis. Item qꝛ hoc ꝟbum est ꝑ se sumptū nihil significat: ergo ꝑ se sumptū nō est ꝟbū. ¶ In oppm̄ arguitur auctoritate ph̄i in textu ponentis tales diffinitiones esse bonas. In questione sicut in ceteris erunt tres articuli. Quantum ad primum

Acceptiones nois.

¶ Sciēdum est pꝛio ꝙ ꝓ declaratiōe diffinitiōis noīs supponitur ꝙ nomen duplr̃ accipit̃. vno modo sc̄de intētionalr̃: et tūc importāt quādam sc̄dam intētionē attributā ꝑ itellectū noī mētali. vocali. vel scripto: tñ hic ꝓprie accipit̃ put attribuitur noī vocali: cum nomen vocale sit magꝭ aptū ad disputatiōes. Alio mō capitur ꝓ denotato seu pꝛie intētionaliter. Et sic nō est aliud q̄ꝫ nomen mētale vocale vel scriptū: ita ꝙ iste terminus nomen de significato formalr̃ significat intētionem sc̄dam. Sed de significato materialr̃ significat oīa noīa tam mētalia ꝙ vocalia ⁊ scripta. Et diffinit̃ ibi nomen sc̄de intētionaliter captum cū logicus principalr̃ ꝯsideret sc̄das intentiones. Et si qs dicat. nomen acceptū sc̄de intētionaliter nō est vox cū sit vna sc̄da intētio seu vnū intētionale: igit̃. Rñdet̃ ꝙ qñ dr̃ nomen est vox. est ibi p̄dicatio denoīatiua ⁊ fundamētalis: ita ꝙ est sensus: nomē est vnū intētionale seu intētio sc̄da attributa voci significatiue ad placitū ⁊c. Ex quo sequit̃ ꝙ in hac diffinitiōe ꝓprie nō diffinit̃ nomen vocale neq̃ mētale neq̃ scriptū cum diffiniat̃ nomen sc̄de intētionalr̃ captū de q̄ alꝭ magꝭ visū est in sūmulis. Supponit̃ sc̄do ꝙ vox non dr̃ significatiua ad placitū: quia significet ad placitū tuū vel meū: sed qꝛ significat ad placitum alicuiꝰ totius cōitatis vel alicuiꝰ habētꝭ auctoritatē in aliqua tota cōitate. Supponit tertio ꝙ significare sine tēpore est significare suū significatū sine aliqua dr̃ia tp̄is. Ex quo seq̃tur ꝙ lꝫ multa noīa significent tp̄s: tñ nullum nomen significat cū tp̄e. Unde significare cum tp̄e est significare suū significatū sub aliqua dr̃ia tp̄is. Ex quo sequitur ꝙ significare cum tp̄e determinato est importare suum significatum sub aliqua differentia tēporis. sic ꝙ non sub alia sicut sunt verba. Sed significare cum tp̄e indeterminato est importare suum significatū sub aliqua differentia tp̄is: non tñ sic p̄cise sub aliqua quin etiā aliqñ sub alia importetur: vt sunt ꝑticipia: ⁊ significare sic cū tp̄e indeterminato nō impedit ꝑticipia esse noīa. Et si dicat̃. oē nomē coexistit tēpori: ꝗ oē nomen significat cū tp̄e. Rñdetur ꝙ ly cum pōt denotare simultatem: ⁊ sic nomen bene significat cum tp̄e: qꝛ tūc sensus est ꝙ nomen significat qñ tempus est. Alio modo ly cū denotat dr̃iam tp̄is: ita ꝙ sit sensus. Nomen significat cum tp̄e. i. importat suum significatū sub differētia tp̄is: ⁊ sic nomen non significat cum tp̄e: licet tamen multa noīa significent tempus.

Uox q̄n dr̃ significatiua ad placitū.

Quid est significare sine tēpore.

Quid est significare cū tp̄e.

Quid sit intelligēdū in diffinitione nois.

¶ Sciēdum est scdo ꝙ in diffinitione nois dꝫ intelligi illa particula cathegoreumatica: ita ꝙ est sensus. nomen est vox cathegoreumatica significatiua ad placitum ꝛc. Pro cuiꝰ declaratiōe supponitur ꝙ aliqua vox dr cathegoreumatica tripl'r. s. rōne officij tm̄. ratione significatiōis tm̄. ꝛ rōne officij ꝛ significationis simul. Unde illa vox dr cathegoreumatica rōne officij q̄ significatiue ꝛ psonaliter sumpta ex significatione quā actu hꝫ pōt reddere suppositum vbo psonali modi finiti vel esse appositum respectu nois nolatiui casus. Et ꝑ oppositū illa vox dr sincathegoreumatica rōne officij que significatiue ꝛ psonaliter sumpta non pōt reddere suppositū vbo personali modi finiti neqꝫ est appositū respectu nois nolatiui casus. ꝛ sic noīa adiectiua adiectiue tēta dicūtur esse sincathegoreumata: ideo nō sunt noīa s'm logicū: qꝛ deficit ipsis illa pticula cathegoreumatica supple rōne officij. ꝛ isto mō noīa obliq̄ psit dici sincathegoreuma: ꝛ isto mō capit vox cathegoreumatica ꝛ vox sincathegoreumatica qn̄ dr ꝙ logicꝰ nō ponit nisi duas ptes orōnis: ſꝫ vox dr cathegoreumatica rōne significatiōis que imposita est ad significādum aliquid vel aliqua: ꝛ isto modo noīa adiectiua adiectiue sūpta sunt bene noīa cathegoreumatica: vt albus alba albuꝫ: qꝛ sunt imposita ad significādum aliqd: sed dr sincathegoreumatica rōne significationis q̄ nullam rem ad extra significat: sed ꝑ se habet modum significādi cuiusmodi sunt signa ꝛ pticularia. Sed vox dr cathegoreumatica rōne officij ꝛ significationis simul q̄ significat aliquam rem ad extra: ꝛ cuꝫ hoc pōt esse suppositum respectu vbi psonalis modi finiti vel appositū respectu nois nominatiui casus: ſꝫ ꝑ illa particula cuius nulla pars separata ꝛc. Est aduertendum ꝙ pōt exponi multis modis. Primo sic. cui in mente non correspondet conceptus cōplexus: sed incomplexus. vel sic. cuius significatio totalis non consurgit ex significatione partium. vel sic. cuius nulla pars inquātum pars accepta est significatiua alicuius quod per totum significabatur.

Vox q̄t modis dr cathegoreumatica.

An nomen infinitum sit nomen.

¶ Sciēdum est tertio ꝙ circa textum incidūt alique difficultates. Prima. vtrū nomen infinitū sit nomen apud logicuꝫ: ꝛ videt ꝙ sic: qꝛ pōt esse subm̄ in ppōne: vt nō homo currit. Pro solutiōe supponitur ꝙ nomē infinitū in pposito est qđ compositū est ex noīe finito ꝛ negatione infinitāte. de qua negatione infinitāte visum est in postp̄dicamētis: vt non hō non petrus. ¶ Scdo supponit ꝙ nomen capitur tripl'r. vno modo cōiter. pprie. ꝛ magis pprie. ¶ Cōiter dr oīs illa vox q̄ pōt reddere suppositum vbo psonali siue in sensu materiali siue i sensu psonali: ꝛ sic oīs vox litterata pōt esse nomen. Sed nomē pprie est oīs vox que significatiuē ꝛ psonaliter sumpta ex significatione quam actu habet potest reddere suppositum vbo psonali modi finiti: siue talis vox sit simplex siue cōplexa: ꝛ isto modo noīa infinita ꝛ noīa composite figure sunt bene noīa. Sed nomen ppriissime sumptum est vox simplex finita ꝛ recta que significatiue ꝛ psonaliter sumpta ex significatiōe quam actu habet pōt reddere suppositum vbo psonali modi finiti: ꝛ sic capitur in textu. ꝛ hoc modo noīa infinita nō sunt noīa: ꝛ sic soluitur ratio pbans nomen infinitū esse nomen. Scda difficultas vtrꝫ noīa obliqua sint noīa s'm logicum. ¶ Rn̄detur ꝙ logicus negat nomina obliqua esse noīa: qꝛ nomina obliqua significatiue ꝛ psonaliter sumpta ex significatione quam actu habēt non possunt reddere suppositum vbo psonali modi finiti nec ꝑ se subijci nec predicari respectu horum vborum est. fuit. vel erit. ¶ Sed contra hoc arguitur: quia in ista ppōne cuiuslibet hoīs asinus currit: ly hominis est subiectum: quia respectu illius ppositio dicitur vniuersalis. dico ꝙ illa ppositio non dicitur vniuersalis neqꝫ particularis: sed est mixte q̄ͥtitatis. ¶ Secūdo sic. omne illud quod potest esse mediuꝫ in prima figura potest esse subiectum: sed nomen obliquum est huiusmodi: vt patet sic arguendo. cuiuslibꝫ hominis est asinus: sortes est homo ergo sortes est asinus. ¶ Respōdetur negando maiorem. ad hoc eñ ꝙ aliquid sit mediuꝫ in prima figura: non oportet subiectum maioris: ſꝫ sufficit ꝙ se habeat ex parte subiecti maioris. ¶ Tertio sic. qꝛ nisi sic sequeretur ꝙ subiectum ppositionis indefinite supponeret confuse tm̄ quod est falsum. patet consequentia sic dicendo: omnem equum videt homo. ly homo supponit cōfuse tm̄. Respondetur ꝙ nō habeo ꝓ incōueniēti ꝙ subiectum indefinite supponat confuse tm̄. Et ex isto se sequitur ꝙ potest fieri bonus syllogismus in prima figura cuius nulla erit vniuersalis: vt sic arguēdo. omnem equū videt homo: brunellus est equus: ergo brunellū videt homo. maior non est vniuersalis: lꝫ habeat figuram ppōnis rōne termini distributiui positi a parte subiecti qđ sufficit.

Noīs acceptiōes.

Nomina obliqua an sint noīa.

Quid est ppō mixte q̄ͥtitatis.

¶ Sciēdum est quarto ꝙ aristoteles in diffinitione vbi nō ponit istam particulaꝫ vox significatiua: lꝫ vbum sit vox significatiua: ꝛ hoc facit causa breuitatis. Ponit tamen istam particulam: ꝛ est semp eoꝝ que de altero dicūtur nota. Unde vbuꝫ dicitur nota copulationis vel compositionis predicati cum subiecto. ¶ Et aduerte ꝙ nō oportet ꝙ vbuꝫ sit semp nota in actu: sed sufficit ꝙ sit nota in aptitudine vel in potentia. Et si quis dicat. verba adiectiua nō sunt nota: ſꝫ sunt ipsa p̄dicata: vt currit laborat. ¶ Dicitur ꝙ lꝫ nō sint nota: tm̄ includūt notam cuꝫ p̄dicato: vt currit i. currens est. Potest etiam dici ꝙ Aristoteles solum hic diffinit verbum propriissime sumptuꝫ quod est vox simplex. modo vo

Quare phs i diffinitiōe vbi nō ponit istā pticulā vox significatiua.

bū adiectiuū nō est vox simplex cū subordine
tur ꝯceptui cōplexo. ex actu ꝛ ꝯceptu seu co=
pula ꝛ pdicato. vñ ꝟbū pt capi tripl'r. vno mō
cōiter p oi voce q̄ ex sigtione quā actu hꝫ pōt
esse appositū. ꝛ sic tā ꝟba indicatiui modi q̄ꝫ
imparatiui q̄ꝫ alteri⁹ dicunt ꝟba etiā tā psona=
lia q̄ꝫ impsonalia tā simplicis figure q̄ꝫ cōpo
site. Scdo mō pprie p oi voce indicatiui mo
di q̄ ex sigtione quā actu hꝫ pōt esse appositū
respectu noīatiui casus ꝛ hoc in ppōne cathe
gorica. ꝛ sic precise se extendit ad verbū indi=
catiui modi cuiuscūqꝫ tpis fuerit. siue simpli=
cis figure siue cōposite: siue sit finitū siue infi
nitū. Alio mō ppri;ssime p voce simplici in=
dicatiui modi q̄ ex sigtione quam actu hꝫ pōt
esse appositū respectu noīatiui casus. Et hoc
in ppōne simpl'r prima. Pro quo est notādū
q̄ ppō simpl'r prima est ppō cōposita ex noīe
propri;ssime sumpto ꝛ ꝟbo pñtis tpis indica
tiui modi: vt petrus currit. ꝛ vocat simpl'r p=
ma p quāto alie ppōnes de preterito ꝛ futu=
ro ꝛ possibili reducunt ad talēꝫ ppōnē ꝛ non
econtra. Vñ ppō de preterito: vt ista. adā fuit
ōr vera. q: sua de pñti. s. adā est. aliqñ fuit ve=
ra. Ex isto sequit q̄ solū hoc verbū est tertiū
adiacens ppri;ssime est verbuꝫ: q: alia verba
adiectiua nō sunt voces simplices cū subordi
nent ꝯceptui ꝯplexo. Aduerte etiā q̄ ad h̄ q̄
aliquid sit verbū opꝫ q̄ significet cū tpe deter
minato: ꝛ p hoc remouent pticipia q̄ signt cū
tpe indeterminato: vt iā visum est. opꝫ etiam
q̄ sit vox finita. ¶ Et p hoc remouent verba
infinita: vt non currit: nō laborat. requiritur
etiā q̄ sit recta. i. presentis tēporis indicatiui
modi. oportet etiā q̄ partes ei⁹ sepate nihil si
gnificēt. i. q̄ nō subordinent ꝯceptui ꝯplexo.
vel q̄ nulla pars sepata significet aliquid qđ
significabat p totū. ꝛ hec de primo articulo.

Verbi acceptiōes.

Quid est ppō simpliciter prima.

¶ Quantum ad secundum dubitatur
primo vtrū ꝟba impsonalia vt legit amat. et
etiā ꝟba excepte actionis. vt tonat pluit. sint
ꝟba apud logicū. et videtur q̄ sic. q: pñt esse
appositū respectu noīatiui casus: igit. ¶ In
oppm arguit. q: subordināt ꝯceptui cōplexo: igit
nō sunt ꝟba fm logicū. añs pꝫ: q: amat tātuꝫ
valet sicut amatio fit: ꝛ legit tātuꝫ valet sicut
lectio fit. ꝛ pluit tātū valet sicut natura pluit.
ꝛ sic de alijs. Rñdet breuiter q̄ talia ꝟba nō
sunt pprie ꝟba fm logicum: q: talia subordi
nantur ppōnibus mētalibus: vt bñ pbat rō
post oppm. Sed restat alia dubitatio. vtꝝ h̄
ꝟbuꝫ est scdm adiacēs sit ꝟbum fm logicuꝫ.
¶ Pro cuius solutiōe supponit q̄ duplex est
ppositio scꝫ de est scdo adiacēte. ꝛ de est tertio
adiacēte. de est scdo adiacēte est in qua non
ponit aliud p̄dicamētuꝫ materiale ab isto ver
bo est: vt petrus est. Alia de est tertio adiacē
te in qua ponit aliud p̄dicatū de isto ꝟbo est:
vt petrus est albus. ¶ Hoc supposito rñdet
q̄ istud verbū est scdm adiacēs nō est ppri;ssi
mum ꝟbum fm logicuꝫ: q: tale est mētaliter
cōplexū includēs copulā cuꝫ p̄dicato. nam

Verba impersonalia ꝛ ꝟba excepte actionis an sint ꝟba.

Propō de est secūdo adiacēte ꝛ de est tertio adiacēte ē duplex

sensus huius ppōnis deus est. ꝛ iste deus est
ens. ꝛ sic ly est includit copulā ꝛ hoc partici=
piū ens. Ex isto pōt seq̄ q̄ de rigore ꝛ proprie
nulla est ppositio de est scdo adiacēte. cum ta
lis subordinetur ppōni de est tertio adiacēte:
vt ista. petrus est. subordinat isti. petrus est
ens. q̄ est de tertio adiacēte. Et si quis dicat
quare ergo dicūt logici istā vocalem petrus
est. esse de est secūdo adiacēte. dico q̄ ideo di=
cunt: q: explicite nō ponitur aliud pdicatum
ad isto verbo est. ꝛ istam petrus est albus. di=
cunt de est tertio adiacēte: eo q̄ explicite po=
nitur aliud p̄dicatum ab isto ꝟbo est. Sed ad
huc est alia dubitatio. vtrum ꝟbum possit in
finitari. Respōdetur breuiter p aliquas ppo
sitiones. Prima. istud ꝟbum est tertium ad=
iacens quod est ꝟbum ppri;ssime captū non
potest infinitari: quia tale est puruꝫ sincathe=
goreuma in significando: modo actus infini=
tandi seu negatio infinitans nō additur con
uenienter talibus sincathegoreumatibus.
¶ Scdo ppositio. ꝟbum adiectiuū fm q̄ in
cludit copulā ꝛ suū participiū pōt infinitari. ꝛ
hoc fm ꝯceptuꝫ sui pricipij: vt dicendo nō la=
borat: sensus illi⁹ non est iste: non est laborās:
sed est iste ē nō laborans. sic q̄ actus infinitā
di feratur ad pticipiū ꝛ nō ad copulam.

An ꝟbuꝫ possit infinitari.

¶ Dubitatur secundo vtꝝ pnoīa sint
noīa fm logicum. Pro cuius solutiōe suppo
nitur q̄ fm logicum tm̄ due sunt partes prin
cipales. s. nomen ꝛ verbum. Et dicitur notā=
ter partes principales quia fm logicū plures
sunt partes minus principales. s. coniunctio.
aduerbiuꝫ. ꝛ prepositio. ꝛ q̄ tales sint ptes fꝫ
logicum probatur: quia fm tales cōstituitur
enūciatio vera vel falsa: ergo sunt partes fm
logicum. possunt etiam variare sensum enun=
ciationū. et dicūtur minus principales: quia
sine ipsis potest fieri propositio vera vel fal=
sa: sed alie dicuntur partes principales: quia
sine ipsis non potest fieri oratio vera vel fal=
sa. Supponit scdo q̄ pronoīa primitiue spēi
pñt capi dupl'r. vno mō pure pnomialiter vt
ipsis p̄cise correspondet actus demōstratiuus
vel relatiu⁹: ꝛ tūc dico q̄ nō sunt noīa fm lo=
gicū: sicut nec ista signa oīs null⁹. Imo ista est
pure icōgrua ego amo: sicut ista oīs legit: q:
tūc ista pnoīa nihil signt: fꝫ solū habēt modū
significādi. Vñ sicut signū vl'e facit terim cui
addit teneri p oīb⁹ suis suppositꝭ copulatiue.
ita ista pnoīa primitiue spēi pure pnoīaliter
capta faciūt terim cui addūtur teneri discrete
vel singularit. Alio mō capiunt ista pronoīa
vt i mēte corrñdet act⁹ demōstratiuus ꝛ signū
rei demonstrate. ꝛ sic predicta pronoīa sūt bñ
noīa fꝫ logicū. ꝛ tūc illa oro ē ꝯgrua ego suꝫ.
ꝛ adhuc sūt noīa capiēdo nomē cōiter vel pro
prie ꝛ nō propri;ssime cū nō sint voces simpli
ces fꝫ cōplexe cū subordinent cōceptui ꝯplexo
ex actu demōstratiuo ꝛ ꝯceptui rei demōstra=
te. ¶ Sꝫ restat alia dubitatio quare ē q̄ cuꝫ
adiectiuū adiectiue tertium ꝛ substātiue ter=

An pnomina sint noīa fm logicum.

Pronoīa pmitiua quot modis capiū tur.

tum subordinent eidē cōceptui ꝙ si vnum sit nomē nō reliquū. Rñdet primo ꝙ nō subordināt eidē ꝯceptui. Uñ adiectiuū adiectiue tētū subordinat ꝯceptui ꝑcisse signti formā: vt alb⁹ pure adiectiue tētū subordinat ꝯceptui ꝑcise signti formā puta albedinē ꝑ modū tñ adiacētis: sed adiectiuū substātiue tentū subordinat ꝯceptui incōplexo indistincte signti formā ꝛ subiectū: vt albū substātiue tētū subordinat ꝯceptui significāti indistincte albedinē ꝛ rē habētē albedinē. Et ex isto habet quare adiectiuū adiectiue tentum nō pōt esse nomē ꝑm logicū vbi tñ adiectiuū substātiue tentū est nomē. Nā adiectiuū adiectiue tentū cū importet solā formā nō pōt poni in orōne sine substātiuo determinante ipm. Sȝ adiectiuum substātiue tentū pōt bñ poni sine substātiuo cū importet subȝ vel rē cui adiacet talis forma importata ꝑ adiectiuum adiectiue tētū. Et si qs dicat si h̄ esset verū seqret ꝙ istō cōplexū res alba eēt nomē ꝑm logicū: qꝛ albū substātiue tētū ꝛ res alba idē iportāt ꝛ subordinant eidē ꝯceptui. Respondet ꝙ albū subordinatur conceptui incomplexo: ꝛ res alba conceptui complexo: ideo non est idem.

Qḋ adiectiuū nō est nomē ꝑm logicum.

¶ Dubitatur tertio vtrū nomē infinitū sicut nō hō sit qḋ cōplexū vl' qḋ incōplexū. Pro solutione supponit ꝙ negatio infinitās pōt addi cuilibet terīo cathegorcumatico siue sit trāscēdens siue nō. Ex q̄ sequit falsitas aliquoꝝ dicentiū ꝙ trāscēdētia nō pñt infinitari. Tunc rñdet breuiter ꝙ nomē infinitum subordinat ꝯceptui cōplexo ex negatiōe infinitāte ꝛ ꝯceptui cui subordinat termin⁹ finitus: iō nō est nomē ꝑm logicū. Sȝ dubiuȝ est vtrū nomen infinitū importet in suo ꝯceptu ꝯceptū entis: ita ꝙ nō hō sit idē sicut ens qḋ nō est hō. Dicūt aliq̄ ꝙ sic: ȝ de h̄ al's videbit.

An nomen infinitum sit complexum vel incomplexum.

¶ Sȝ restat alia dubitatio vtrū ista vox pr̄familias sit vox cōplexa vel incōplexa. ꝛ vr̄ ꝙ sit icōplexa: qꝛ ex plurib⁹ ꝯceptib⁹ incōplexis nō resultat ꝯcept⁹ cōplex⁹: nisi illi ꝯcept⁹ habeāt adinuicem debitā ꝯnexionem: ȝ ꝯcept⁹ huius qḋ est pater: ꝛ hui⁹ qḋ est familias non habēt adinuicem debitā ꝯnexionem magis q̄ȝ cōceptus huius qḋ est hō: ꝛ huius qḋ est asinus. ¶ In oppositū sunt grāmatici dicentes illā vocem esse cōposite figure: ḡ oportet ꝙ ī mente correspōdeat sibi cōceptus cōplexus. Rñdetur ꝓbabiliter ꝙ ly paterfamilias est cōposite figure: ꝛ sic subordinatur ꝯceptui cōplexo: ideo est vox cōplexa: nec est nomen ꝑm logicum. Et ad rōnem dr̄ ꝙ illi cōceptus habent debitam cōnexionem adinuicem: qꝛ conceptus cui subordinatur paterfamilias nō est conceptus huius termini pater ꝛ huius termini familias. Sed subordinatur cōceptui composito ex ꝯceptu huius termini pater ꝛ huius termini familias. Unde nō oportet ꝙ partes aliquam dictionem figure cōposite cōponentes ingrediantur cōpositionem illius dictionis ꝑm talem modum ꝙ quelibet pars conceptus complexi correspondentis tali dictioni correspōdeat alicui parti nois cōposite figure. Sed restat alia difficultas vtrum rectus ꝛ obliquus sint termini synonimi: sic ꝙ subordinētur eidem cōceptui. Rñdetur ꝙ termini possunt dici synonimi dupl'r. Uno mō: qꝛ idē adequate significāt siue habeāt eosdem modos significādi siue nō. ꝛ sic rectus ꝛ obliqui sunt bñ termini synonimi. Alio mō ꝙ idem importāt sub eisdem modis significādi tam essentialibus q̄ȝ accidentalibus: ꝛ sic rectus ꝛ sui obliqui nō erunt termini synonimi. Et si quis dicat. ad terīos synonimos nō requirit ꝙ cōueniāt in modis significādis accidētalibus: qꝛ al's lapis et petra nō essent termini synonimi. Rñdetur ꝙ dato ꝙ rect⁹ ꝛ obliquus essent termini synonimi: nō tñ sequeretur ꝙ sicut rectus est nomen ita obliquus: qꝛ modi grāmaticales impediūt. Ex quo sequit ꝙ nō semꝑ loco vnius synonimi lȝ ponere aliud synonimum nisi ꝯueniāt in modis significandi grāmaticalibus. Et hec de scḋo articulo.

An istavox prfamilias sit vox complexa vel incomplexa.

An rect⁹ ꝛ obliqu⁹ sint termini synonimi.

Termini quot modis dicuntur synonimi.

¶ Quantum ad tertiū articulū sit cōclusio responsalis ad quesitum. diffinitionis nominis ꝛ ꝟbi sunt a philosopho ī textu sufficienter assignate vt patet ex dictis. ¶ Ad rationes. Ad primas pro prima parte ptȝ solutio. Et pro scḋa parte dr̄ ꝙ licet noīa in libris clausis actu nihil significent: tamē bene in aptitudine. Pro tertia parte dicit ꝙ ille terminus vacuum significat carentiam corporis in loco. Et antichristus significat aliqḋ cognitum. Et chimera aliquid imaginabile quod sufficit ad h̄ ꝙ sint termini significatiui. Potest etiam dici ꝙ isti termini vacuum. chimera. sunt termini complexi: quia subordinātur cōceptibus complexis. ¶ Pro quarta parte dr̄ ꝙ iste terminus nihil est proprie terminus complexus partim cathegorcuma. et partim sincathegorcuma. ideo non est nomen ꝑm logicum. Ad scḋam pro prima parte dicitur ꝙ q̄uis res significata ꝑ hoc nomen gemitus naturaliter significet ꝛ nō sit nomen apud logicum. tamen ista vox gemitus est vox significatiua ad placitum. Ad alias duas partes patet solutio. Ad tertiaȝ ꝛ quartam patet solutio. Et etiam ad quintam. Textus.

Diffinitiones nominis et verbi an sint sufficiēter allignāte.

¶ Oratio auteȝ est vox significatiua cuius partiū aliquid significatiuū est separatim vt dictio nō affirmatio. dico autem vt homo significat quidem aliquid: sed nō qm̄ est aut non est: sed erit affirmatio vel negatio si aliquid addatur. sed non vna noīs syllaba.

¶ Istud est tertium et vltimū capitulū hui⁹ tractatus in quo philosoph⁹ determinat de enūciatiōe ꝛ ꝑtib⁹ eius. Et diuiditur in tres partes pricipales. In prima ponit diffinitioneȝ orationis dicēs ꝙ oratio ē vox significatiua cuius partium aliquid est significatiuuȝ sepa

Quid est oratio.

ratim vt dictio: non autem vt affirmatio.
Hāc vltimam particulā pbat: qꝛ hō est pars
orōnis ꝛ significat aliquid vt dictio: nō autē
vt affirmatio. non tñ quelibet ps hoīs signi-
ficat vt dictio: qꝛ syllabe q̄ sunt ptes dictiōis:
ꝛ p ꝯñs ptes orōnis nō significat vt dictio. qđ
pbat p locū a maiori: qꝛ i h̄ hoīe sorex ista syl
laba rex nihil significat in duplicibus tñ noi
bus. i. in noibus cōposite figure ptes vidētur
aliquid significare. Deinde pbat ꝙ orō signi
ficet ad placitū: qꝛ nō significat sicut instrumē
tum immediatū v̄tutis exp̄ssiue: igitur signi
ficat ad placitū. ¶ In scđa pte ponit diffini-
tionem enūciatiōis dicēs ꝙ enūciatio est orō

Quid est enūciatio

non oīs: sꝫ in qua verū vel falsuꝫ est. qđ pbat:
qꝛ orō depcatiua est orō. ꝛ tñ non est v̄a neqꝫ
falsa. Et subdit ꝙ alie orōnes ab enūciatiua
magis sunt rhetores vel poetice ꝯsideratiōis.

Enunciationis diuisio.

In tertia parte diuidit enūciationeꝫ ponens
tres diuisiōes. q̄rum p̄ia est. Enūciationum
alia est vna ꝛ alia est plēs. Scđa enūciationū
alia est affirmatio alia negatio. Tertia enū-
ciationuꝫ vnaꝝ alie sunt simpl̄r vne: alie ꝯiū
ctione: sꝫ qꝛ dicit ꝙ est enūciatio simpl̄r vna:
ideo q̄s posset credere ꝙ eāꝫ ita simpl̄r vna ꝙ
nullā haberet cōpositioneꝫ. remouet illud du
biū dicēs ꝙ necesse est oēm enūciationeꝫ esse
ex v̄bo vel ex casu v̄bi: qꝛ si esset aliqua enū-
ciatio sine v̄bo maxime esset diffinitio hoīs:
sed hoc non: qꝛ diffinitio hoīs nō est orō enū
ciatiua nisi sibi addat̄ est. fuit. vel erit. Et q̄li
ter talis diffinitio dicatur vna nō est p̄ntis ne-
gocij. ¶ Deinde ostēdit q̄d est enūciatio vna
ꝛ enūciatio plēs dicēs. enūciatio vna est q̄ si-
gnificat vnū de vno vel est coniūctione vna.

Quid est enūciatio vna.

Sed enūciatio plures est q̄ plura significat ꝛ
non vnū inconiūcte. Et qꝛ aliquis posset cre-
dere ꝙ enūciatio q̄ significat vnū de vno si-
gnificaret vnū sicut nomen: ideo remouet du
bium dicēs ꝙ nō: qꝛ nomen ꝛ v̄bum est dictio
sola: ideo nō significat sicut enūciatio. ¶ De-
inde declarat tertiā diuisioneꝫ. s. ꝙ enūciatio
num vnaruꝫ: q̄dam est vna simpl̄r: quedaꝫ est
vna coniūctione. Unde enūciatio simpl̄r vna
est illa in qua vnum simplex p̄dicatum p̄dica
tur de vno simplici subiecto mediāte copula.
Sed enūciatio vna coniūctione est illa q̄ est
cōposita ex suis enūciationibus simplicibus
sicut propositio hypothetica vel cathegorica
cuius ptes copulātur p aliquā copulam. De-
inde declarat mēbra secūde diuisionis dicēs
ꝙ affirmatio est enūciatio alicuius de aliquo
hoc est in qua p̄dicatuꝫ vnitur cum subiecto
mediāte copula non negata. Sed negatio est
enūciatio alicuius ab aliquo. Hoc est in qua
vnitur p̄dicatuꝫ cū subiecto mediante copula
negata: ꝛ dātur hec diffinitiones de affirma-
tione ꝛ negatione cathegorica. Nam affirma-
tio in cōi est cuius copula principalis vel prin
cipalior pars copule nō negatur. Sed nega-
tio in cōi est cuius pars principalis vel princi
palior pars copule negatur.

Quid est enūciatio plures.

Queritur vtrum diffinitio ora-
tionis ꝛ diffinitio enūciationis sint
a pho sufficienter assignate. Et af
primo ꝯtra diffinitioneꝫ orōnis: qꝛ
oratio nō est vox vna nec significatiua ad pla
citū: igit̄. añs pꝫ p p̄ia pte: qꝛ orō nō est vox
vna: ꝙ nō est vox. pꝫ ꝯñā: qꝛ ideꝫ est vox ꝛ vox
vna: sꝫ orō non est vox vna: igit̄. Pro scđa p-
te pꝫ: qꝛ si orō esset vox significatiua ad placi
tum: seq̄retur ꝙ oratio posset non significare
nū significatum: qđ est falsum: igit̄. ¶ Secū
do ar̄. oratio nō fuit īposita ad significādum:
ergo nō est significatiua ad placitū. añs pꝫ: qꝛ
vel oīs orō fuit imposita vel aliq̄ ꝛ aliqua nō.
Non scđm: qꝛ nō est maior ratio de vna q̄ꝫ de
alia. Nō primū: qꝛ multe p̄nt formari orōnes
q̄bus nunq̄ꝫ fuerūt siles. ¶ Tertio sic ar̄. nō
cuiuslibꝫ orōnis ptes sunt significatiue vt di
ctio: sꝫ vt affirmatio: ꝙ diffinitio orōis nō est
bona. añs pꝫ. p̄io: qꝛ ptes hui⁹ orōnis sortes
currit ꝛ plato disputat: significāt aliquid vt
affirmatio. Etiā lr̄e ꝛ syllabe sunt ptes orō-
nis: cū sint ptes dictiōis q̄ est ps orōnis: ꝛ tñ
nō significāt: neqꝫ vt dictio neqꝫ vt orō. Etiā
si a īponeret̄ ad significādū tantū sicut hō est
aīal: tūc a esset orō. ꝛ tñ nulla eius ps aliq̄d si
gnificat. ¶ Quarto sic ar̄. hec orō oē a est b.
est ꝓpositio: cū sit p̄missa sili. vt pꝫ p phꝫ p̄io
prioꝝ: ꝛ tñ nulla ei⁹ ps est significatiua: cū cō
ponatur ex lr̄is nō significatiuis. ¶ Quito
sic ar̄ ꝯtra diuisioneꝫ enūciatiōis. Enūciatio
plures nō est enūciatio: eo ꝙ idem est enūcia
tio ꝛ enūciatio vna: igit̄ male ponit̄ mēbruꝫ
enūciatiōis. Ista sil̄r enūciatio. sortes est vel
nō est asin⁹: neqꝫ est affirmatio neqꝫ negatio:
igit̄. ¶ In oppositū est phs in textu. In q̄ōe
ne sicut in ceteris erūt tres articuli.

An diffinitio orōnis ꝛ enūciatōis bene sit assignata.

¶ Quantū ad primū sciēduꝫ est p̄io
ꝙ orō pōt capi dupl̄r. Uno mō prime intētio

Orōnis acceptiones.

naliter: ꝛ sic nō est aliud q̄ꝫ orō mētalis: voca
lis: vel scripta: ꝛ sic nō capit̄ hic. cū sit q̄dāꝫ
cōplexuꝫ qđ non diffinit̄. Alio mō capit̄ scđe
intētionalr̄: ꝛ sic nō est nisi vna scđa intentio
vel vnū intētiōale attribuit̄ p intellectū orō-
ni mētali vocali vel scripte: ꝛ sic est q̄d incō-
plexuꝫ: ꝛ hic diffinit̄. ꝛ est ibi p̄dicatio denoīa
tiua: sicut in diffinitiōe noīs ꝛ v̄bi. Pro quo
tñ est aduertēduꝫ ꝙ orō nō est vox incōplexa
sꝫ est vox cōplexa. vñ vox cōplexa est q̄ subor-
dinat̄ ꝯceptui cōplexo. Uñ ꝯceptus cōplexus
est qui cōponit̄ ex pluribus ꝯceptibus simpli
cibus: siue hoc sit intrinsece siue equalēter:
ꝛ hoc siue talis vox sit realiter diuisibilis in
plēs voces quaꝝ q̄libet significet aliq̄d illi⁹ ꝙ
significat̄ p totū siue nō. Et sic pꝫ ꝙ sola vox
pōt dici vox cōplexa: vt si ista lr̄a a imponere
tur ad significādum tātuꝫ q̄ꝫ tum aīal currit:
tūc a esset vox cōplexa: sꝫ vox simplex siue in
cōplexa s̄m logicum est q̄ subordinatur cōce-
ptui incōplexo. Ex hoc seq̄tur ꝙ noīa cōposi
te figure sunt orōnes s̄m logiciū ꝛ voces cō-

Quid est vox complexa.

Quid est ꝯcept⁹ cōplexus.

Quid est vox simplex siue īcomplexa s̄ꝫ logicū.

plexe. Ex quo sequitur q multa sunt noia fm grāmaticaꝫ q̄ sunt orōnes fm logicū: vt noia que sunt cōposite figure. Scdo sequitur q ꝓ prie noia ficticia: vt chimera: ycocervus. sunt orōnes fm logicū ꝛ voces cōplexe. ꝛ etiā iste terminus vacuū: vt iam supius visuꝫ est. Supponitur vlterius q significare ad placitū ꝛ significare ex ipositione idē sunt. ¶ Pro quo notandū est q orō non dr significare ad placitum eo q significet ex impositiōe sui: sed qr significat ex impositiōe sui vel suaꝝ partium. Vñ nunq̄ aliquis imposuit istā totā orōnem hō est aīal ad significādum: ſꝫ p̄cise ptes orōnis sunt ipositꝫ ad significādum. Aduerte vlterius q in diffinitiōe orōnis nō ponitur ista particula cū tpe vel sine tpe: qr est aliq̄ in qua nulla ponitur dictio q̄ significet cuꝫ tpe: vt in ista hō albus. Et q̄dam est in qua ponitur aliqua dictio q̄ significat cū tpe: vt i ista petrus currit: ideo si in diffinitione fuisset posita aliqua istaꝝ particulaꝝ: tūc talis diffinitio non conuenisset cuilibet orationi. Non ponitur etiam recta: qr tale p̄dicatum nō attribuitur orationi: sed voci incōplexe.

Orō quō dr significare ad placitū.

¶ Sciendū est scdo q circa textū incidit vna difficultas. vtrū sit ibi orō fm logicū. Petr' currit ꝛ iohānes disputat. Et videt q nō: qr ptes ei' sunt significatiue: vt affirmatio: igit. Rñdetur q in diffinitiōe orōnis est mod' partitiu' ꝛ nō distributiu': ita q nō vult negare q aliq̄ ptes orōnis significēt vt affirmatio: ſꝫ vult dicere q cuiuſꝫ orōnis aliq̄ partes sunt significatiue: vt dictio: siue aliq̄ sint significatiue: vt affirmatio: siue nō. ita q non pōt esse orō nisi aliq̄ ptes sint significatiue vt dictio: nō tñ negādo q nō possint esse aliq̄ ptes orōnis q̄ sint significatiue: vt affirmatio. Scda difficultas. vtꝝ diffinitio orōnis ꝯueniat oī orōni. Et videt q nō: qr tūc nulla esseꝫ orō ipfecta: cū sibi tota diffinitio orōnis ꝯueniret. ¶ Rñdet q orō nō dr pfecta neq ipfecta: eo q diffinitio orōnis sibi ꝯueniat vel nō sibi ꝯueniat: ſꝫ dr orō impfecta: qr nō pfectuꝫ sensum generat in ꝯcipiēte: vt satis visuꝫ est in summulis. ¶ Alia difficultas. si a imponeretur ad significādū tantum q̄tū hō est aīal vtrū esset oratio vel enūciatio. ¶ Rñdet breuiter q esset enūciatio: qr subordinaret enunciationi: igit esset enūciatio. Et si quis dicat: nulla ps eius est significatiua: vt dictio: ergo nō esset oratio vel enūciatio. ¶ Rñdetur negādo ꝯñam qr nō opꝫ ad hoc q aliq̄ vox sit oratio q ei' ptes sint significatiue vt dictie: ſꝫ sufficit q subordinet ꝯceptui cōplexo cui' partes sunt significatiue vt dictio. Et si qs dicat q oīs enūciatio est affirmatiua vł negatiua: ꝛ alicui' q̄titatis etiā pōt ꝯuerti ꝛ pōt habere ꝯdictoriam: ſꝫ si a esset oratio: tūc nō esseꝫ neq affirmatiua neq negatiua: neq alicui' q̄titati: neq posset ꝯuerti: neq haberet ꝯdictoriā. ¶ Rñdet q si a imponeret ad significandū tātum q̄tū hō est aīal esset eiusdeꝫ q̄titatis: ꝛ eodeꝫ modo cōuerteretur ꝛ haberet ꝯtradictoriā sicut mētalis cui subordinaret. ¶ Et si qs dicat illo casu posito cōuerte istā a. Rñdet q dꝫ ꝯuerti p eius synonimā: puta p istā aīal est hō: ita q in ꝯuersione vel ꝯdictione nō opꝫ sp eosdeꝫ terios manere: ſꝫ sufficit q accipiātur termini synonimi. vel posset dici q illo casu posito a q̄ esset orō vocalis nō ꝯuerteretur: ſꝫ bñ ei' mētalis qḋ sufficit.

Petr' currit ꝛ iohānes disputat: an sit orō fm logicum.

Orōnis diffinitio an ꝯueniat oī orōni.

A ipositum ad significādū orōneꝫ an sit orō vel enūciatio

¶ Sciendum est tertio p declaratiōe diffinitiōis enūciationis q nō oīs oratio dr enūciatio siue ꝓprie orō indicatiua. i. cōposita ex ꝟbo idicatiui modi: qr in aliis scꝫ imparatiua: optatiua: ꝯiūctiua: infinitiua: ꝛ depcatiua: nō est veꝝ neq falsum: ideo ista petre fac ignem nō est ꝟa neq falsa. Etiā ista. vtinam essem bon' clericus nō est ꝟa neq falsa: ideo iste orōnes nō ꝓprie ptinēt ad logicū: ſꝫ magis ptinēt ad rhetorem vel poetā: vt dicebatur in textu. Et si qs dicat: ibi est orō indicatiua. petrus q̄ est bonus. cū componat ex noie ꝛ ꝟbo p̄ntis tpis idicatiui: ꝛ tñ nō est ꝟa neq falsa: igit. Rñdet q est orō impfecta: ideo nō est vera neq falsa. Et lꝫ ponat verbū tanq̄ copula minus principalis: tñ nō tanq̄ copula principalis: iō est regula logicoꝝ q ly est positū cuꝫ ly qui nunq̄ est nisi copula min' principalis. respectu cui' ꝓpō non dr ꝓprie neq ꝟa neq falsa neq affirmatiua neq negatiua: vt dicēdo: petr' qui est nō disputat. est simplr negatiua: ꝛ tñ copula min' principalis nō negat. Et ista est simplr affirmatiua: petr' qui nō est currit. lꝫ copula minus principalis neget. Et aduerte q enūciatio magis diffinitur p veꝝ vel falsuꝫ q̄ per vle vel particulare: vel p affirmatiuum ꝛ negatiuū: qr hic principalr cōsideratur de enūciationibus: vt sunt signa ꝯceptuū veroꝝ vel falsoꝝ. Et ponit verū vel falsum disiunctim ad circūloquēdum nobis differētiam enūciationis. Unde illud disiūctum verum vel falsum est passio disiūcta ꝓpōnis seu enūciationis: qr ꝯuertitur cū enūciatione: qr oīs enūciatio est ꝟa vel falsa: ꝛ omne veꝝ vel falsum est enūciatio. Et si quis dicat. in enūciatione vocali nō est verum neq falsuꝫ: igit. Respōdetur q verum est nisi tanq̄ in signo: vt iam superius visum est qualiter ꝓpositio vocalis dicatur vera vel falsa.

An omis orō dicat enūciatio

¶ Sciēdum est quarto p declaratiōe diuisionum enūciationis q prima diuisio in qua dr enūciationū alia est vna. alia est plres. est diuisio equiuoci in sua equocata: qr illa dictio plures diminuit de rōne enunciationis. Ex quo seqtur q enūciatio plures nō est enūciatio. vñ enunciatio plures cōiter fit tribus modis. ¶ Primo qñ plura p̄dicantur de vno inconiūcte ꝛ non se habētia p modum determinatiōis ꝛ determinabilis: vt hō est albus musicus. ¶ Scdo qñ vnum p̄dicatur de plurib': vt hō albus musicus currit. ¶ Tertio qn̄do plura predicātur de pluribus: vt homo albus

Quō intelligit diuisio enūciationis.

musicus est niger artifex. Fit etiã vbi ponũt plures enũciatões sine piũctõe: vt sortes cur rit hõ est alb⁹. Ex q̃ seq̃t q̃ ibi est enũciatio plures: canis currit. cũ subordinet trib⁹ ppõ nib⁹ incõiũcte captis. Supponit vlteri⁹ p ter tia diuisiõe enũciatiõis in q̃ dĩ enũciationũ vnaꝝ alie sunt simplr vne: ⁊ alie vne piũctõe q: ppric ppões dicũt vne piũctõe in qb⁹ cõ iũgũt due ppões p piũctionẽ sicut sũt ppõ nes hypothetice. iõ dĩ in textu q̃ ppõ vna cõ iũctione pponit ex his. i. ex ppõibus simplr vnis. Ex q̃ seq̃t q̃ ppões de subõ ⁊ pdicato copulato vel disiũcto dñr ppões vne simplr nõ ita simplr sicut ille ĩ qb⁹ põit vnũ tñ pdi catũ simplex. Ex q̃ etiã seq̃t q̃ ppõ in q̃ pdi cat determinatio ⁊ determiabile dĩ ppõ vna simpliciter: vt ista petrus est homo alb⁹. hõ est aial rationale. Et hec de primo articulo.

Propositiones quõ differũt vne.

¶ Quãtũ ad scõm dubitat pmo vtrũ ppõ mentalis sit realiter pposita ex pluribus noticijs seu plurib⁹ pceptib⁹ ptialib⁹ quoꝝ vnus sit subm ⁊ ali⁹ predicatũ. ¶ De hõ dubio sunt due opiniones. quaꝝ prima tenet q̃ ppõ mentalis est essentialr pposita ex plurib⁹ no ticijs partialib⁹ quaꝝ vna est subm ⁊ alia pdicatũ. ¶ Pro cui⁹ declaratione ponunt ali qua dicta. Primũ. quelibet ppõ mentalis hy pothetica est essentialiter cõposita ex plurib⁹ noticijs partialib⁹. Probat: q: nulla noticia simplex naturaliter significat hoiẽ currere ⁊ hoiẽ nõ currere. Sꝫ mẽtalis hypothetica cui subordinat hõ vocalis: hõ currit: ⁊ hõ non cur rit naturaliter significat hoiẽ currere ⁊ ho minẽ non currere: igr illa mẽtalis nõ est noti cia simplex. minor ⁊ pñia sunt note. ⁊ maior p bat. quãtũ ei repugnat pceptui q̃ ẽ naturalis similitudo hoĩs q̃ sit naturalis ⁊ ppria simi litudo asini: tãtũ vel mag᷒ repugnat noticie q̃ significat hoiẽ currere q̃ significet hoiẽ nõ currere. ¶ Scdꝫ dictũ: cuiuslibet ppõis mẽ talis cathegorice sunt aliqne partiales noti cie ex quibus ipsa essentialiter cõponit tanq̃ ex ptib⁹. Probat. aliqua eñi cathegorica mẽ talis cõponit modo pdicto. ⁊ nõ est maior rõ de vna q̃ de alia: igit. Maior pꝫ: nulla eñi no ticia simplex est naturalr significans currẽs ⁊ non currẽs. hoiem ⁊ nõ hoiem. ¶ Sed mẽta lis cathegorica cui subordinat ista vocalis. currẽs est nõ currẽs. hõ est nõ hõ ⁊ hmõi: igr. maior pbatur: q: si esset eadẽ noticia simplex naturalr repñtatiua hoĩs ⁊ nõ hoĩs: nõ opor teret ponere nisi vnã noticiã nũero simplicis simã ad repñtandũ oẽs res mũdi. ¶ Tertiũ dictũ. nõ obstãtibus illis possibile ad aliquã noticiã simplicẽ esse ppõnẽ mẽtalẽ pprie di ctã ⁊ cathegoricã. etiã possibile est talẽ noti ciã simplicẽ eẽ mẽtalẽ hypotheticã. pꝫ: nõ eñi videt aliqua repugnãtia seu pdictio q̃ deus possit in itellectu hũano pducere hmõi noti ciã simplicẽ repñtatiuã tantũ q̃tũ plres noti cie ptiales. talis ei noticia eẽt vꝫa vl falsa: igr esset ppõ hypothetica vel cathegorica. Et si

An ppositio mentalis componat ex pluribus noticijs seu conceptibus

Dicta pdictũ dubium declarãtia. Primum

Secũdũ.

Tertium

talis esset noticia diceretur equiualenter cõ plexa: q: equiualeret in significãdo plurib⁹ cõ ceptib⁹ seu noticijs partialib⁹ specie distinct᷒ ⁊ alicui actui mẽtali sincathegoreumatico te nẽdo q̃ pure sincathegoreumatici nõ corrñ det noticia ĩ mẽte. lꝫ bñ sibi corrñdeat act⁹: ita q̃ isti volũt dicere q̃ ppõ mẽtalis cui subor dinat ista vocalis. hõ est aial cõponit ex duo bus pceptib⁹: ⁊ vno actu seu ex vno sincathe goreumate mẽtali. Qd̃ adhuc pbãt: q: subm hui⁹ vocalis hõ est aial corrñdet ⁊ subordina tur alicui pceptui: q̃ ⁊ pdicatũ subordinabit alicui pceptui. ⁊ p pñs mẽtalis cui subordina tur ista vocalis hõ est aial cõponet ex duob⁹ pceptib⁹. ¶ Alia est opio dicẽs q̃ ppõ mẽta lis nõ ẽ essentialr cõposita ex plurib⁹ noticijs partialib⁹. q̃ꝝ vna sit subm ⁊ alia pdicatũ. Probat sic: q: tũc essꝫ possibile esse duas ppõ nes mẽtales naturalr significãtes oino siles quaꝝ vna essꝫ possibilior vꝫa ⁊ alia ipossibilis: hꝫ hõ est absurdũ. nã tales ppões adeq̃te idẽ si gnificarẽt. pꝫ pñia: q: iste due mẽtales ois hõ est ens et oĩne ens est hõ sunt oino siles: q: ia hñt ptes oino siles ⁊ eiusdẽ spẽi cũ in intelle ctu nõ sit ordo noticiaꝝ seu cõceptuũ. ⁊ tamẽ vna est possibilis: ⁊ alia impossibilis: igit ⁊c. ¶ Ista rõ non videt cõcludere nã ptes illaꝝ ppõnũ nõ sunt eiusdẽ spẽi accñtalis: pcept⁹ ei cui subordinat ly hõ i pria accipit cõfuse ⁊ di stributiue: ⁊ in scda cõfuse tñ. Et sile diceret de cõceptu cui subordinat ens. ⁊ sic ptes diffe rũt spẽ accidẽtali: sic q̃ nõ sunt penitus syno nime sicut posset dici de recto ⁊ obliquo. Sꝫ diceres si ppõ mẽtalis nõ esset pposita ex plu ribus noticijs ptialib⁹ sequeret q̃ nõ magis deberet dici cõplexa q̃ noticia nõis simplic᷒. ⁊ hoc ẽ falsũ. Rñdet q̃ aliq̃d dĩ pplexũ duo bus modis. vno mõ formalr ⁊ intrinsece: q: t se hꝫ plures ptes ex qbus pponit. alio mõ ex trinsece ⁊ essentialr: q: s. est de obiecto cõple xo vel equalet in significãdo plurib⁹ noticijs ptialibus. ⁊ isto mõ ppõ mẽtalis dĩ cõplexa. ¶ Dubitat secundo vtꝝ aliq̃ ppõ sit composita ex plurib⁹ ppositionib⁹: ita q̃ sit ps ppõis. ¶ Ad dubiũ rñdent aliq̃ dicẽtes q̃ ppõ nullo mõ est ps ppõnis neq̃ cathego rice neq̃ hypothetice. Et q̃n dĩ ppositio hy pothetica componit ex plurib⁹ cathegoricis. Rñdetur q̃ verũ est: ad istũ sensum ppositio hypothetica cõponitur ex pluribus orationi bus. que si seorsum sumerẽtur essent ppões cathegorice vere vel false. qd̃ pbant: q: si aliq̃ ppõ hypothetica componeretur ex pluribus cathegoricis: sequeret q̃ idẽ diceretur simul verũ ⁊ falsum: possibile ⁊ impossibile. nã si sor tes dicat istam disiunctiuã: hõ est asinus vel deus est dicit verũ ⁊ necessariũ: q: dicit istaꝫ: deus est: ⁊ dicit falsũ: q: dicit istã: hõ ẽ asin⁹. Et q̃n arguit ptra eos: ad veritatẽ copulati ue req̃rit veritas vtriusq̃ ptis. Rñdent q̃ ad veritateꝫ copulatiue requirit q̃ vtraq̃ ps sit vera: si seorsum sumeret. ¶ Alij sunt dicẽtes

Cõplexi acceptiones.

An sit aliqua ppõ ex plurib⁹ ppõnib⁹ cõposita.

⁊ melius ꝙ partes ꝓpõnis hypothetice bene
sunt ꝓpões: q̃ aliqñ sunt due cathegorice et
aliqñ due hypothetice. ⁊ aliqñ cathegorica ⁊
hypothetica: ⁊ h̃ pbãt ex cõi vsu fere oĩm lo-
gicoꝝ. Dicit etiã aristoteles in textu ꝙ ꝓpõ
vna ꝯiũctiõe. i. hypothetica ẽ q̃ ꝯpõit ex his.
.i. cathegoricꝭ. Sꝫ ad rõnẽ alteri⁹ opiniõis dr
ꝙ nõ est incõueniẽs idẽ simul dicere veꝝ ⁊ fal
sum ꝺm diuersas sig̃tiones. Dicit enĩ veꝝ ꝺm
significationẽ partialẽ: ⁊ falsum ꝺm significa
tionẽ totalẽ. vel ecõtra. ¶ Sꝫ restat aliud du

An aliq̃ ps propositionis cathegorice sit ꝓpositio.

bium: an aliqua ps ꝓpõnis cathegorice sit ꝓ
positio: vt est ps illius cathegorice. Dicũt ali
qui ꝙ nõ. qḋ pbãt: q2 hoc videreẗ esse veꝝ de
ista cathegorica: null⁹ hõ est aial ⁊ de pte ei⁹
scꝫ hõ est aial: sed h̃ nõ: q2 si sic: tũc hõ est aial
que esset pars illi⁹: nullus hõ est aial esset af-
firmatiua vel negatiua. nõ negatiua: q2 in ea
non ponitur negatio. nec affirmatiua: q2 co-
pula ei⁹ negatur ꝑ signum pcedẽs: sꝫ ista rõ
nõ multũ cogit: iõ dicũt aliq̃ multuꝫ pbabili-
ter ꝙ pars ꝓpõnis cathegorice põt bene esse
ꝓpõ vt hõ est aial: est ps illi⁹ totalis ꝓpõnis:
nullus hõ est aial. Pro ista tñ opiniõe ponũẗ
aliq̃ ꝓpões. ¶ Pria. orões ꝯposite ex subõ
⁊ ly est vt hꝫ purã rationẽ copule non sunt ꝓ-
põnes: vt hec orõ hõ est. in hac ꝓpõne hõ est
aial. non est ꝓpõ: cum nullum sit predicatuꝫ:
q2 ly est vt est copula: est purum sincathego-
reuma. Scḋa ꝓpõ. pars ꝓpõnis cathegorice
põt esse propositio: q2 omne verum vel falsuꝫ
est ꝓpositio: sed pars ꝓpõnis cathegorice ali
qñ est vera vel falsa: vt pꝫ de ista ꝓpõne hõ
est aial: que est pars hui⁹ oĩs hõ est animal.
¶ Tertia propositio: cuiuslibet ꝓpõnis vlis
vel particularis totũ residuũ preter signũ est
ꝓpõ. ¶ Quarta ꝓpõ. cuiuslibet ꝓpõnis cathe
gorice de disiuncto copulato vel ꝯditionato
extremo aliqua pars est ꝓpõ. ¶ Quita ꝓpõ.
quelibet pars ꝓpõnis significãs vere vel fal-
se: siue significatione totali siue significatio-
ne partiali est pars ꝓpõnis: siue sit pars pro-
positiõis cathegorice vel hypothetice.

An vlis ꝓpõ equaleat hypothetice copulatiue.

¶ Dubitaẗ tertio vtꝝ ꝓpositio vlis
equiualeat hypothetice copulatiue cõposite
ex suis singularibus. ⁊ vtrũ ꝓpões exponi-
biles sint cathegorice vel hypothetice. ⁊ vtruꝫ
sit ponenda aliqua ꝓpositio realis in qua, res
subijciatur vel ꝑdicetur. Quantum ad duas
primas ptes satis visuꝫ est in summulis quid
sit dicẽdum in principio tractatus ꝓpõnum
exponibilium. Sed q̃tum ad tertiã ptem in
qua queritur vtꝝ sit ponẽda aliqua ꝓpositio
realis. Rñdetur ꝑ aliquas ꝓpões. ¶ Prima
ꝓpositio. aliquã esse realem ꝓpõneꝫ põt intel
ligi dupl'r. Uno modo ꝙ sit aliqua res q̃ voce
tur ꝓpositio que cõponatur ex tribus rebus.
quaꝝ vna sit subiectum. alia copula. ⁊ alia ꝑ-
dicatum. sic ꝙ tales res nõ sint signa: ⁊ sic nõ
est intelligẽduꝫ. Alio modo põt intelligi ali
quam ꝓpõnem esse realem ad istũ sensum ꝙ
res cõcipiãtur in ordine ad seinuicem: ⁊ sic de
ne ponitur ꝓpositio realis. i. res cõcipi in or-
dine adinuicem. ¶ Et si quis dicat cõtra: res
predicãtur de seinuicem: ergo oportet pone-
re vnam ꝓpõnem cõpositam ex rebus. Rñde
tur ꝙ res ꝺm esse cognitum eaꝝ bñ subijciun
tur ⁊ ꝑdicãtur. i. intelligũtur vel cognoscũtur
in ordine adinuicem. nã res subijci vel ꝑdica
ri nõ est aliud q̃ res cõcipi in ordine adinui-
cem: sꝫ ꝓpter hoc nõ opꝫ ponere vnã ꝓpõneꝫ
realem in qua res subijciatur ⁊ predicetur: q2
res sic sufficiẽter ꝑdicãtur ⁊ subijciũtur in ꝓ-

Quid sit subijci et ꝑdicari.

positione mentali per quã sic intelligũtur vel
cõcipiũtur. ¶ Et si quis dicat. tales res non
ponũtur in ꝓpõne mẽtali neq3 ꝓpositio men
talis ꝯstruitur ex talibus rebus. ¶ Rñdetur
ꝙ tales res nõ ponũtur finaliter in propõne
mentali tñ bene obiectiue ⁊ extrinsece: qḋ suf-
ficit ad hoc ꝙ res subijciantur vel ꝑdicentur.
¶ Ex quo sequitur ꝙ res poni obiectiue in
ꝓpõne mẽtali nõ est aliud q̃ res cõcipi in or-
dine ad seinuicem mediãte ꝓpõne mẽtali. Et
hec de secũdo articulo.

¶ Quãtũ ad tertiũ articulũ sit cõclu-
sio responsalis. Diffinitio orationis ⁊ enũcia

Cõclusio responsalis ꝺ diffinitiõe orationis et enunciationis.

tionis et eius diuisiões sunt a philosopho in
textu sufficienter assignate. ¶ Ad rationes.
Ad primam ⁊ secũdaꝫ patet solutio in primo
articulo: ⁊ etiam ad tertiam. ¶ Ad quartam
dicitur ꝙ licet ista propositio, est b. sumatur
pro oratione: tamen non est oratio vera vel fal
sa de vsu logicorum. tamẽ de rigore logice est
simpliciter falsa: sed sumitur a logicis ex ter-
minis significatiuis ad denotandum ꝙ sillo
gismus simpliciter dictus non recipit verita-
tem vel falsitatem ꝓpositionum. ¶ Ad quin
tam patet solutio ꝑ prima parte. Ad scḋam
pteꝫ diciẗ ꝙ in textu diuidit enũciatio de co-
pula simplici ⁊ nõ de copula mixta: modo ista
sortes est vel nõ est asin⁹ ẽ de copula mixta. iõ
non opꝫ ipsam simpliciter esse affirmatiuã vel
negatiuam: sed est simul affirmatiua ⁊ nega-
tiua vt alĩs videbitur in libris priorum.

Uoniã autẽ est enunciare: et
quod est esse: ⁊ qḋ nõ esse: et
qḋ nõ ẽ nõ. eẽ: et circa ea que
sunt extra pñs tps. Simili-
ter omne cõtingit qḋ quis affirmauit
negare. ⁊ qḋ quis negauerit affirma-
re. quare manifestũ est qm̃ omi negat-
tioni opposita est affirmatio: ⁊ omni
affirmationi negatio. Et est contradi
ctio affirmatio ⁊ negatio opposite.

Iste est scḋs ⁊ vltim⁹ tra-
ctatus huius libri in quo phs
determinat de oppositionibus
⁊ legibus enunciationis. Et di

Quid est oppositio

uiditur in tria capitula. In pri-
mo determinat de oppositiõe
diffinitiue ⁊ diuisiue. Et primo

premittit vnā suppositionē ad intelligendum
diffinitionē oppōnis dicēs q omni affirmatio
ni est negatio opposita: τ omni negatiōi ē affir
matio opposita. qd ꝓbat: q2 q ꝯtingit enūcia
re qd est esse: ꝯtingit enūciare qd est nō esse.
Et qd ꝯtingit enūciare qd est nō esse: ꝯtingit
enūciare nō est nō esse. Et addit pħs q sicut
ex parte hui⁹ vbi est pñtis tpis pñt formari
quattuor modi enūciādi: ita in alijs tpibus. s.
pterito τ futuro. Et subdit ꝯsequēter qd qs
affirmauerit cōtingit τ negare. τ qd quis ne-
gauerit ꝯtingit affirmare: g omni affirmatiōi
affirmatio opposita. Ex isto diffinit opposi-

Quid ē op positio.

tionē sub noīe ꝯdictiōis dicēs q ꝯdictio est
affirmatio τ negatio opposite eiusdem de eo-
dem: τ nō equoce. Deinde determinat de spē-
bus oppōnis τ diuidit in duas ptes. In pria
pte pmittit duas diuisiones. quarū prima est.
rerū alie sunt vniuersalia: τ alie sunt singula-

Quid ē vle. Quid ē singulare.

ria. Vle est qd natū est pdicari de pluribus.
Singulare ē qd nō ē natū pdicari de pluribꝰ
s3 solū de vno solo: vt plato. ¶ Scđa diuisio.
enūciationū qdā est de subo vli in q enūciat
aliquid de aliquo eoꝝ q sunt vniuersalia. alia
vo est q subo singulari in qua enunciat aliqd
de aliquo eoꝝ q sunt singularia. ¶ Cōsequen-

Cōtrarioꝝ diffinitio.

ter determinat de spēbus oppōnis. Et primo
diffinit ꝯtraria dicens q ꝯria sunt in quibus
enūciat aliqd. i. aliquod pdicatū affirmatiue
vel negatiue de aliq subo vli vlr tēto. ¶ Vñ

Quid ē terminū teneri vliter.

terminū teneri vlr est ipm teneri cū signo vle
vel ipm teneri distributiue: vt oīs hō albus
est: nullus hō albus est. S3 subcōtrarie dnr i
quibꝰ enūciat idē predicatuꝫ affirmatiue vel
negatiue de eodē subo vli nō vliter supto: vt
hō est aīal: hō nō est aīal. q sm rem pñt dici ꝯ
rie. nā indefinita in materia naturali equalet
vli. iō contingit subcōtraria esse ꝯria supple

Vtrū terminus teneat vniuersalr signo vli addito a pte subiecti vel predicati.

sm legē. ¶ Deinde remouet vnū dubiū: q2 qs
posset dubitare vtrū terminus teneat vliter
qñ a parte sui subiecti vl a parte predicati ad
dit signū vle. Rñdet q nulla affirmatio erit
vera in qua de vli vniuersaliter sumpto pdi-
catur vle vliter sumptū: vt omnis hō est om
ne aīal. ¶ Finaliter diffinit cōtradictoria di-

Contradictorie diffinitio.

cens q contradictoria sunt affirmatio τ nega
tio: quaꝫ vna vliter significat. alia vo nō vli
ter: vt iste contradicūt. oīs hō albus est: τ nō
oīs hō albus est. τ iste oīs hō albus nō ē: τ nō
omnis homo albus non est.

Lex oppositionum.

¶ Contrarie vo dico opponi vniuersa-
lem affirmationē τ vlem negationem:
vt oīs hō iustus ē: nullus hō iustus est.
quocirca impossibile est has quidem si
mul eē veras: his vo opposita contingit
in eodē simul esse veras. τ nō oīs hō al
bus est: quidam homo albus est.

Legum oppositionum diuisio.

¶ Istud est secundum capitulū in quo pħus
determinat de legibus oppositionū τ diuidit
in tres partes. In prima determinat de ipsis
ostendēdo qualiter enūciatiōes se hñt ad pos
se esse simul veras aut falsas. Et primo ponit
legem ꝯrariarum: dicens q impossibile ē duas
contrarias esse simul veras. ¶ Secūdo dat le
gem subcōtrariaꝫ dicens his vo opposite. s.
subcōtrarie possunt simul esse vere: τ hoc pro
bat tribus exemplis. Primū. homo est albus
homo non est albus. ¶ Secundū est. hō est ꝓ
bus: homo nō ē ꝓbus. iste sunt simul vere: q2
si aliquis homo est turpis nō est ꝓbus. ¶ Ter
tium est de istis: homo est pulcher. ¶ Tertio
dat legem cōtradictoriarū: dicēs q in contra
dictorijs necesse est alteram esse veram τ alte
ram falsam. τ hoc siue sit in contradictorijs
vniuersaliū siue singulariū. ¶ Consequēter
remouet dubiū. q licet iste sint simul vere: hō
est albus hō nō est albus. iste tamen nō sunt si
mul vere. est hō albus: τ nemo ē albꝰ. ¶ In se
cunda parte ponit hanc cōclusionē. vnius af
firmatiōis est vna negatio opposita. qd ꝓbat:
q2 illō oportet negare negationē qd affirmat
affirmatio τ de eodē: siue illud idē sit vniuer
sale vniuersaliter sumptum siue non. siue sin-
gulare singulariter sumptum. qd ꝓbat: quia
si negatio negaret aliud de eodē vel idem de
alio: tunc talis non erit opposita illi affirma-
tioni. sed erit ab ea diuersa. Cōsequenter epi-
logat q dicta sunt dicens q ex predictis p3 q
oppositarum ꝓpōnum alie sunt cōtrarie: alie
cōtradictorie: τ alie subcontrarie. In tertia

Affirmatio vna τ negatio vna.

parte ostendit quid sit affirmatio vna τ nega
tio vna dicēs q affirmatio vna τ negatio vna
est q vnū de vno significat siue sit vle siue nō:
vt oīs homo est albus nō oīs homo ē albus.
Ex quo infert talē conclusionē. q enūciatio q
est de termino equiuoco non est vna sicut illa
in qua ponitur nomen impositū ad significan
dum diuersa sicut si tunica imponeretur ad si
gnificandum hoīem τ equū: tunc hec nō esset
vera tunica est alba: quia illo casu posito non
referret dicere istā. tunica ē alba. τ istas duas
homo est albus: equus est albus. sed iste due
non sunt ꝓpositio vna: sed plures: igitur pri-
ma erit ꝓpō plures τ non vna.

An spēs oppōnis et leges eaꝫ bñ in textu ponātur.

Queritur vtrum species oppo-
sitiōis τ leges earū sint a pħo suf-
ficiēter assignate in textu. Arguit
pmo q nō. q2 oppositio subalterna
est oppositio τ tñ nō assignat hic a pħo: igit.
Itē oppositio relatiua τ priuatiua sunt oppo
sitiones: τ tñ nō hic assignātur a pħo: igitur.
¶ Scđo sic. iste due ego sum iohānes: ego nō
sum iohānes scripte in pariete opponūtur. et
tñ nulla spē oppōnis assignata a pħo oppo-
nūtur: igit. minor p3: q2 nō videt q opponant
alia specie oppōnis q oppōne ꝯdictoria: s3 h
nō. eo q ambe pñt simul esse vere si a diuersis
legātur quoꝫ vnꝰ vocet iohānes et alius nō.
¶ Tertio sic. iste ꝯdicunt sortes currit et sor-
tes nō currit: et tñ simul pñt eē vere: g lex ꝯdi-
ctoriaꝫ nō est sufficiēter assignata. añs p3: q2

pro quocūq₃ tpe pōt sortes currere. pōt etiam nō currere: ergo etiā pro quocūq₃ instāti vna pt eē vera ꝛ reliqua. ¶ Quarto sic. ꝯdictorie pnt simul esse vere: igitur lex ꝯdictoriarū nō est bene assignata. Añs ptz: qꝛ iste due ꝯdicūt istis tribulus est sapidus: ꝛ iste tribulus nō est sapidus: ꝛ tamen sunt simul vere: igitur. minor ptz: quia illud qḋ iudicat ab aliqua tota spē est verum: sed oēs asini iudicāt tribulū esse sapidū: ergo hoc est verum. Etiam hō a tota ciꝰ spē iudicat hūc tribulū nō eē sapidū: ergo iudiciū est verum. ꝛ per ꝯñs ista erit vera. iste tribulus non est sapidus: ꝛ sic iste due ꝯdictorie erūt simul vere. Quinto sic. ꝯdictorie nō repugnāt in falsitate: ergo possunt simul esse false. añs ptz: qꝛ iste due ꝯdicunt: ego dico falsum: ꝛ ego nō dico falsum: cū sint singulares diuerse qualitatis: ꝛ tñ sunt simul false: igitur. minor ptz: primo ꝙ ista sit falsa ego dico falsum: qꝛ posito casu ꝙ sortes nullā aliā dicat nisi istam. ego dico falsum tunc erit falsa. cum falsificet seipsam. Probat etiā ꝙ sua negatiua. s. ista. ego nō dico falsum: sit falsa: qꝛ sortes nihil aliud dicit ꝙ̄ istam ppōnē: ego dico falsum: q̄ cū sit falsa: erit falsum dicere sortē nō dicere falsum. ꝛ p ꝯñs hec ppositio nō dico falsum: est falsa. ꝛ sic habet ppositū. ¶ In oppositū est aristo. in textu. In questione sicut in ceteris erunt tres articuli.

De q̄ oppōne h̄ loquitur an ppōnū vel terioꝝ.

¶ Quantū ad primū sciendū est primo p declaratiōe diffinitiōis oppositionis ꝙ solum hic est sermo de oppōne ppōnū ꝛ nō terminoꝝ quam phs diffinit sub noīe ꝯdictiōis eo ꝙ ꝯdictio inter oēs oppositiones est principalis oppositio. Et ideo aduerte ꝙ hec ppositio ꝯdictio est affirmatio ꝛ negatio opposite: nō dꝫ esse copulatiua: qꝛ tūc esset falsa. nā sensus esset ꝯdictio ē affirmatio: ꝛ ꝯdictio est negatio. modo quelibet earū est falsa: sed ē cathegorica de copulato predicato. ¶ Et aduerte ꝙ qñ dꝛ ꝯdictio est affirmatio ꝛ negatio opposite. ibi est pdicatio accñtalis ꝛ nō essentialis. nam contradictio formalr non est nisi repugnantia duarum ppōnum ad esse simul veras vel falsas. Et dꝛ notanter opposite ad denotandum ꝙ non quelibet affirmatio ꝛ negatio est ꝯdictio sed solum affirmatio ꝛ negatio q̄ habent repugnantiā ad esse simul veras vel falsas. ¶ Ex quo sequitur ꝙ oppositio subalterna nō ē ppie oppositio: qꝛ est tm̄ affirmatio vl' tm̄ negatio. mō oppō dꝫ esse affirmatio ꝛ negatio. ¶ Et aduerte vlteriꝰ ꝙ oppositio debet esse eiusdē de eodē. nō nois tm̄ nec rei tm̄: sꝫ rei ꝛ nois simul. ¶ Ex quo sequitur ꝙ q̄tuor cōditiones generales requirūtur ad oppositionē. Prima. ꝙ ppositiōes opposite sint de eisdē extremis ꝛ de eadē copula adequate s̄m rem ꝛ vocem simul. ¶ Secūda cōditio. ꝙ termini supponāt eodē genere suppōnis. ¶ Ex quo sequitur ꝙ ille nō opponūtur: hō ē species: nullus homo ē species. ¶ Tertia. ꝙ termini teneantur eque ample ꝛ eque stricte. Ex quo sequitur ꝙ ille non opponuntur. omnis hō currit nullus homo currit: qꝛ hō in prima supponit tā p viris ꝙ̄ p mulieribus. sꝫ in secūda supponit tm̄ p viris. Quarta. ꝙ ppōnes sint de simplici q̄litate: ꝛ de simplici copula. ꝛ ꝙ nō sint de cōtingēti spāliter dicto: qꝛ si eēnt de ꝯtingenti specialr dicto nō opponerentur nisi forte s̄m modū ꝛ non s̄m legē: vt postea patebit. ¶ Aduerte etiā ꝙ oratio in q̄ ponitur terminus equocus a casu nō restrictꝰ: non habet ppositionē sibi oppositā. qꝛ nō ē ppō vna: sꝫ ppō plures: vt illa canis est substantia non habet cōtradictoriam: quia non est ppositio.

Quid est ꝯdictio.

Cōditiōes gñales requisite ad oppositionem

¶ Sciendū est secūdo ꝙ circa dicta incidunt alique difficultates. Prima difficultas. vtrū aristo. faciens mentionem de ppōnibus oppositis ꝛ legibus earū locutus fuerit vniuersaliter de oībus ppōnibus oppositis. Ad quā breuiter respōdetur ꝙ non: sed solum de ppōnibus cathegoricis simplicis qualitatis aut quantitatis. falsum enī ē ꝙ vna cōtrariarum ē vniuersalis affirmatiua et alia vniuersalis negatiua. Siliter de subcōtrariis ꝛ ꝯtradictoriis. vna enī nō ē affirmatiua si sit mixte qualitatis. sed affirmatiua ꝛ negatiua simul. Silr dicendum ē de quantitate. loquitur etiā phs de ppōnibus oppositis ꝛ legibus earū que non sunt diuise de cōtingenti specialiter capto: nā in illis de cōtingēti specialiter capto possibile ē duas cōtrarias simul esse veras. ꝛ subcontrarias simul esse falsas: vt sunt iste. oīs deus contingenter nō est deus. ꝛ oīs deus non contingenter non est deus. que simul sunt vere. ¶ Et si arguatur. due contrarie sunt simul vere: ꝛ ad ipsas sequūtur due particulares que sunt simul vere: ergo due contradictorie sunt simul vere: quod ē impossibile. Respondetur ꝙ non semper ad ꝯtrarias sequūtur sue subcontrarie. nec ad vniuersalē sua pticularis: sed h̄ solū habet veritatē in illis que nō sunt de cōtingenti specialr capto. Ista enī vniuersalis: nullus deus ꝯtingenter nō est deus cōuertibiliter se hꝫ cū hac disiūctiua. oīs deꝰ necessario ē deus: vel oīs deus impossibilr ē deus quo ad veritatē ꝛ falsitatē. Et q̄cq̄d sequitur ad disiūctiuā sequitur ad illā de ꝯtingēti: ꝛ econtra. ista enī ē affirmatiua infinita de ꝯtingēti deꝰ cōtingēter ē deus. Et siliter sua pticularis quidem deus cōtingenter ē deus q̄ ē subalterna prime: videlꝫ huius nullus deus ꝯtingenter non ē deus cōuertibiliter se hꝫ quo ad veritatem ꝛ falsitatem et cōsequētiā: cū ista copulatiua deus non necessario ē deus et deus nō impossibiliter est deus. modo ista copulatiua non sequitur ad disiūctiuā: ergo nec ista pticularis quidē deus cōtingēter ē deus ad suā vniuersalē cui subalternatur. Ex q̄ ptz istas duas ꝯtrarias simul eē veras. nullus deus ꝯtingenter ē deus. nullus deus contingēter nō est deus. Etiā subcōtrarias deꝰ ꝯtingēter ē deꝰ ꝛ deus cōtingēter non ē deꝰ simul eē falsas. ille enim

Aristoteles de q̄bus ppōnibus h̄ loquitur.

p̄ticulares ꝯuertunt̄ adīuicē: nō affirmatiua est falsa cuꝫ copulatiua sibi equalēs est falsa: igit̄ ⁊ negatiua. dicūt tñ aliq̄ ꝙ ꝓpōnes de cōtingenti specialiter capto sunt hypothetice: sed hoc non videtur multum probabile. lꝫ tales propositiones de contingenti specialiter capto inferant hypotheticas: non tamen sunt hypothetice sed simpliciter cathegorice.

Particlaris ꝓpō in naturali materia: an equaleat vl̄i.

¶ Sciendū est tertio ꝙ circa tertiū incidūt alique difficultates. Prima. vtrū p̄ticularis in materia naturali equaleat vl̄i. Et videt̄ ꝙ nō: q2 nō subordinent̄ vni ⁊ eidē mentali: ergo nō equalēt. Rn̄det̄ breuiter ꝙ p̄ticularis in materia naturali ⁊ vl̄is nō equalēt in significādo: q2 nō subordināt̄ eidē mētali neq3 subiecta ⁊ p̄dicata eodē mō supponūt tñ bñ equalēt i īferēdo seu in ꝟitate ⁊ falsitate. ⁊ silr̄ dicēdū est de materia remota: ⁊ hoc volebat hēre Arist. in textu.

An vna ꝯdictoriarū sit vera reliq̄ existēte falsa vl' ecōtra

¶ Scd̄a difficultas est vtrū si vna ꝯtradictoriarū sit vera reliqua sit falsa vl' ecōtra. Et videt̄ ꝙ nō: q2 pōt esse vna ꝯdictoriarū nō existēte alia q̄ facto vna erit ꝟa: ⁊ tñ reliqua nō erit falsa. cū nō formet̄. Rn̄det̄ ꝙ si vna ꝯdictoriarū sit vera reliqua erit falsa supple si formet̄. Et si q̄s dicat iste sunt ꝯdictorie diu est ꝙ fuisti asinus. ⁊ nō diu est ꝙ fuisti asinus ⁊ tñ sūt simul false. de prima notū est. de secūda ꝓbat̄: q2 ad eā sequit̄ falsum: scꝫ ista nouiter fuisti asin⁹: g̃ scd̄a est falsa. Rn̄det̄ ꝙ ista nō diu est ꝙ fuisti asin⁹ est ꝟa: q2 significat ꝙ i nulla p̄te t̄pis neq3 in nullo t̄pe fuisti asin⁹: ⁊ negat̄ ꝙ ad ipsū sequat̄ vna falsa: puta illa nouiter fuisti asin⁹. Et si q̄s iterū dicat: iste sunt ꝯdictorie sortes dicit falsū: sortes nō dicit falsum: ⁊ tñ sunt simul false: posito casu ꝙ sortes nō dicat nisi istā ꝓpositionē: sortes dicit falsū q2 illo casu posito: est ꝓpō falsificās seipsam. Rn̄det̄ ꝙ ista ꝓpō: sortes dicit falsū ⁊ silr̄ alie ꝓpōnes falsificātes seipas nō sunt cathegorice: sꝫ sunt hypothetice vt al's magis videbit̄. ¶ Et si q̄s iterū dicat. iste due sunt ꝯdictorie caput hꝫ oīs hō: ⁊ nullū caput hꝫ oīs hō: ⁊ tñ sūt simul false. de prima notū est. de scd̄a pꝫ: q2 ei⁹ descēdētes sunt false puta iste: nullū caput hꝫ iste hō vel iste hō: ⁊ sic de aliis. Rn̄det̄ ꝙ ille nō sunt ei⁹ descendētes: sꝫ iste nullū caput hꝫ iste hō ⁊ iste hō, ⁊ iste hō: ⁊ sic de aliis.

Quot sunt ꝓpōnū oppositiones.

¶ Sciēdū est quarto ꝙ oppositio ꝓpositionū est duplex: q̄daꝫ est sūpta penes p̄dicata ꝯdictoria: priuatiua vel ꝯdictoria: vt sortes est san⁹: sortes est eger: sortes est cecus: sortes est vidēs: sortes ē currēs: sortes ē nō currēs. ⁊ de ista nō est hic sermo. Alia est oppositio data penes modos enūciādi oppositos: ⁊ de ista ē hic sermo ⁊ nō de alia.

Propōnes quot mōis dicūt̄ oppo ni.

¶ Et aduerte vlteri⁹ ꝙ ꝓpōnes dicūt̄ adhuc opponi duplr̄. vno mō ꝓprie q2 sūt de opposito modo enūciādi predicatū de subiecto: vt iste due. q̄libet hō est alb⁹: ⁊ null⁹ hō ē alb⁹. Alio mō nō q̄tū ad modū enūciādi sꝫ q̄tū ad legē: q̄ sic se hñt ꝙ sunt ꝓpōes cathegorice vtroq3 termino p̄cipātes ſm eūdē terminū q̄b⁹ q̄tū est de forma earum repugnat ꝙ sint simul ꝟe vel false: ⁊ hoc ꝓportionabilr̄ ad leges: vt iste ꝓpōnes: null⁹ hō currit: iste hō currit. Supponit̄ vlteri⁹ ꝙ p legē oppōnis nō intelligit̄ nisi regula vel natura ꝓpōnū oppositarū: ita ꝙ lex ꝯ̄riarū nō est aliud q̄ natura vel regula ꝯ̄riorū. Vñ q̄n̄ dr̄ ꝙ lex ꝯ̄riorum est talis ꝙ impossibile est ꝯ̄rias esse simul veras: dꝫ sic intelligi ꝙ si due ꝓpōnes ꝯ̄rie ad inuicē sunt in rerū natura: si vna est vera reliqua est falsa. vel sic. duarū ꝓpositionuꝫ adinuicem contrariarum impossibile est vnaꝫ esse veram quin reliqua sit falsa si formetur: ⁊ eodeꝫ modo dicendū est de aliis legibus.

Quid p legē ꝯ̄riorum intelligit̄.

¶ Ex quo patet ꝙ ꝓpositiones adinuicem contrarie sic se habent adinuicem ꝙ eis formaliter repugnat gratia forme acceptionis terminorū stare simul in veritate. Unde ille ꝓpositiones dicuntur adinuicem repugnare in veritate: que non possunt simul esse vere: sed ille dicūtur repugnare formaliter in veritate que sic se habent ꝙ nec ipse nec sibi similes in forma possunt simul esse vere. Unde ex parte forme propositionis se tenent qualitas: quantitas: similitudo copularum: ⁊ extremorum numerus: et situs terminorum. Et hec de primo articulo.

An due ꝯ̄rie possint simul eē ve.

¶ Quantū ad scd̄m articulū dubitatur primo vtrū due cōtrarie possint simul esse vere. Et videt̄ ꝙ sic. nā iste sunt cōtrarie: omnis homo est aīal: omnis homo aīal nō est: ⁊ tamē sunt simul vere.

Cōditiōes req̄site ad ꝓpositiōes ꝯtrarias.

Prima.

¶ Pro solutione est aduertendum ꝙ ad ꝓpositiones adinuicem esse ꝯ̄rias plures conditiones requirūtur. Quarum prima est ꝙ ꝓpositiones adinuicē contrarie participant vtroq3 termino ſm eundē ordinē. i. ꝙ habeāt subiecta ⁊ p̄dicata sinonyma.

Secunda

¶ Scd̄a conditio ꝙ tales ꝓpositiones sint diuersaruꝫ qualitatū ad taleꝫ sensum: videlicet ꝙ q̄libet copula principalis negata in vna affirmet̄ in alia ⁊ econuerso. ¶ Ex quo sequitur nullas affirmatiuas esse cōtrarias adinuicē. Sequitur etiā nullas negatiuas adinuicē esse ꝯtrarias. Tertio sequitur ꝙ stāt ꝓpositiones adinuiceꝫ cōtrarias esse eiusdeꝫ qualitatis in genere: lꝫ nō in specie: vt patet de istis duab⁹ q̄ sunt mixte qualitatis oīs hō est vel nō est alb⁹: oīs hō nō est vel est albus.

Tertia.

¶ Tertia ꝯditio. ꝙ termini nō accipiantur equiuoce: nō dissimiliter restringant̄ neq3 amplient̄ neq3 dissimiliter appellēt suas rōes formales: ꝓpter scd̄m iste nō sunt cōtrarie oīs hō currit: null⁹ hō currit: q2 dato ꝙ sole mulieres essēt ⁊ q̄libet curreret: ⁊ null⁹ vir esset: tūc iste essent vere: oīs hō currit ⁊ nullus hō currit: nā in ista: nullus homo currit. ly homo restringit̄ ad standuꝫ tm̄ p viris. Propter defectū tertie p̄ticule iste nō ꝯtrariātur nihil qđ ē vel fuit hō ē ens: oīs hō ē ens eo ꝙ ly hō in negatiua ampliat̄: ⁊ non in affirmatiua. Propter quartū defectū iste non ꝯtrariant̄: oīs hō sedentē p̄cutit. nullus homo p̄cutit sedentē. q2 in aliquo casu p̄t simul esse vere. Similiter iste non contrariantur: omnis

homo venientē cognoſcit:oīs hō nō cognoſcit
venientē:q2 poſito ꝙ q̄libet hō habeat ꝯceptū
Quarta. venientis p̄dicte ſimul eſſent vere.¶ Quarta
cōditio eſt.ꝙ tales ꝓpoſitiones plus habeāt
de vl'itate q̄ de pticularitate:qđ dꝫ intelligi ad
ſenſum ꝯditionalē ſic ꝙ ſi in eis ponanť vl'ita
tes ⁊ pticularitates numer⁹ vl'itatū dꝫ excede
re numerū particularitatū.Ubi vl'itas eſt ter-
min⁹ cōis diſtribut⁹ nō exiſtens ps alicui⁹ cō
plexi vnica acceptiōe accepti:vt in iſta oīs hō
eſt aial.ly hō dꝫ teneri vlr.Diciť notāter non
exiſtens ps cōplexi vnica acceptione accepti:
q2 ly hoīe in iſta ſortes differt ab hoīe nō eſt
vl'itas:q2 eſt ps cōplexi vnica acceptione acce
pti.Aduerte ꝙ ad vl'itatē requiriť ꝙ nō ſit cō-
plexū diuerſis acceptionib⁹ acceptū:q2 hoc to
tū hoīs aſin⁹ in iſta ꝓpoſitiōe cuiuſlibet hoīs
aſin⁹ currit nō eſt vl'is:ſ3 ſolū ps ei⁹.ſ.ly hoīs.
ſed in iſta cuiuſlibet aſin⁹ hoīs currit.ly hoīs
aſin⁹ eſt vl'itas:q2 eſt cōplexū vnica acceptiōe
acceptū:ſ3 hoīs aſin⁹ eſt cōplexū diuerſis acce
ptionib⁹ acceptū:mō regula eſt in oppoſitiōi-
bus ꝙ qñ in aliqua ꝓpoſitione poniť cōplexū
vnica acceptiōe acceptū dꝫ cōputari ꝓ vl'itate
Quinta. vel pticularitate.¶ Quinta ꝯditio.ꝙ in ꝓpo
ſitione affirmatiua ponať vna pticularitas in
negatiua ſibi oppoſita nulla dꝫ poni pticulari
tas defectu cui⁹ iſte nō ſunt ꝯrie adinuicē oīs
hō eſt aial:oīs hō aial nō eſt.⁊ p hoc ſoluiť ra
tio q̄ pri⁹ fiebat. Nec iſte oī tp̄e riſibile eſt oīs
hō:omni tp̄e riſibile nō eſt oīs hō:eo ꝙ ſunt ſi
Sexta. mul vere.¶ Sexta cōditio.ꝙ q̄libet pticulari
tas i vna ſit vl'itas in alia.vñ pticularitas nō
eſt niſi termin⁹ cōis ſtās cōfuſe tm̄ vel deter-
minate nō exiſtēs ps cōplexi vnica acceptiōe
accepti:nec exiſtēs aggregatū ex diuerſis pti
bus diuerſis acceptōib⁹ accepti: defectu cui⁹
iſte nō ꝯrianť cuiuſlibet hoīs aſinus currit cu
iuſlibet hoīs aſinus nō currit.cū poſſint ſimul
eſſe vere poſito ꝙ q̄libet hō haberet duos aſi-
Septima. nos quoꝝ vn⁹ curreret ⁊ ali⁹ nō curreret.¶ Se
ptima ꝯditio.ſi in hmōi ꝓpōnib⁹ ponať diſiū-
ctū copulatū vel cōditionatū ꝙ in ambab⁹ ac
cipiť vnica acceptione totū dꝫ diſtribui:vel ſi
ſolū pma ps diſtribuať in alia negatio dꝫ fer-
ri ad ꝯiunctionē:defectu cui⁹ iſte nō ꝯrīantur
adīuicē oīs hō vel aſin⁹ currit:oīs hō vel aſi-
nus nō currit diſtribuēdo ſolū primā ptē diſ-
Octaua. iuncti.¶ Octaua ꝯditio.ꝙ ſi i hmōi ꝓpoſitio-
nib⁹ ponanť modi ad copulā requiriť ꝙ hmōi
ꝓpoſitiones etiā ſint cōtrarie ex parte modo-
rū:defectu cui⁹ iſte nō cōtrarianť:oēm hoīem
poſſibile eſt currere:omnē hoīem poſſibile eſt
nō currere:nec iſte oīs homo aliqñ currit:oīs
homo aliqñ nō currit.¶ Ex iſtis ſequiť ꝙ nō
oīs ꝓpoſitio hꝫ cōtrariā ſed ſolū illa i qua po
nitur aliqua vl'itas.Sequiť ſcđo ꝙ oīs ꝓpoſi
tio in qua poniť aliqua vl'itas hꝫ ꝯtrariam ca
piendo ꝯtrarietatē large.¶ Ex hoc ſequiť ꝙ
de quolibet gñe qualitatis: dabilis eſt ꝓpoſi-
tio habēs ꝯtrariā.De vl'i vt iſta:oīs homo eſt
aial:hꝫ iſtā ſibi cōtrariā;oīs hō nō eſt aial.de
pticulari:vt aliq̇s hō eſt omne aial hꝫ iſtā ſibi
ꝯtrariā:nullus homo eſt aial.de indefinita vt
iſta:homo eſt omne aial:habet iſtā ſibi contra
riam:omnis homo nō eſt animal:⁊ ſic de aliis.
¶ Dubitať ſcđo vtrū due cōtradictorie Due ꝯdi-
poſſint ſimul eſſe vere vel falſe.⁊ arguiť ꝙ poſ ctorie vtrū
ſint ſimul eſſe vere .nā iſte due ꝯdicunt ſortes poſſint ſi-
currit:ſortes nō currit:⁊ poſſunt ſimul eſſe ve mul eſſe ve-
re:q2 ꝓ illo inſtāti i quo vna pōt eſſe vera etiā re vel falſe
reliqua pōt eſſe vera:ergo pñt ſimul eſſe vere.
¶ Pro ſolutōe ſupponiť ꝙ ad ꝯdictorias mul
te ꝯditiōes req̇runť a poſteriori.¶ Prima. ꝙ Cōditiōes
pticipēt vtroq3 termio:ordie eodē. ¶ Scđa. req̇ſite ad
ꝙ termini nō diſſimiliter reſtringanť ampliā ꝯdictorias
tur:⁊ appellēt ſuas rōnes formales : defectu Prima
primi iſte nō ꝯdicūt oīs hō currit:q̇dā hō nō Secunda
currit:defectu ſcđi iſte nō ꝯdicunt: oīs homo
aial fuit hō nō fuit aial:q2 ly aial in affirmati
ua ampliať ⁊ nō i negatiua:defectu tertij iſte
non ꝯdicūt:null⁹ hō cognoſcit venientē: q̇da3
hō venientē cognoſcit:cū pñt ſimul eſſe vere.
¶ Tertia ꝯditio.ꝙ ſi in talib⁹ ponať vl'itas ⁊ p Tertia
ticularitas ꝙ habeāt eque de vl'itate ſicut de
pticularitate.¶ Quarta ꝯditio ē.ꝙ q̇libet ter Quarta
min⁹ diſtribut⁹ in vna ꝯtradictoriarū:nō dꝫ di
ſtribui i alia : ⁊ ſi nō diſtribuať in vna dꝫ diſtri
bui in alia ⁊ hoc niſi talis termin⁹ ſit determi
natio accepta vnica acceptiōe cū ſuo determi
nabili:q2 ſi ſic diſtribuať in vna diſtribueť in
alia:⁊ ſi nō diſtribuať in vna non diſtribueť in
alia:vt in iſtis ſortes vidēs oēm hoīem currit Quinta
ſortes vidēs oēm hoīem nō currit.¶ Quinta
cōditio.ſi in vna cōtradictoriarū ponať aliq̇s
terminus ſtans confuſe ⁊ diſtributiue a parte
vni⁹ extremi in ordine ad aliū terminū ſuppo
nentē confuſe tm̄ tunc ille terminus q̇ ſtabat
cōfuſe ⁊ diſtributiue dꝫ ſtare .determinate in
altera cōtradictoriarū:vt oīs hō ē aial hō nō
ē aial.¶ Sexta ꝯditio.ſi aliquis terminus ac Sexta.
cipiatur confuſe ⁊ diſtributiue in vna cōtradi
ctoriarum a parte vnius extremi in ordine ad
aliū terminū ſupponētem determinate a pte
alterius extremi: tūc in altera cōtradictoria3
debet ſtare cōfuſe tm̄:defectu cui⁹ iſte nō con-
tradicūt ſortem videt oīs aſinus:aſinus nō vi
det ſortē.¶ Septima ꝯditio.ſi in vna ꝯtradi Septima
ctoriarū ponať termin⁹ collectiue acceptus ꝙ
etiā in reliqua teneatur collectiue: vt hic oēs
apoſtoli dei ſunt duodecim:nō omnes apo-
ſtoli dei ſunt duodecim.¶ Ex quo patet ꝙ da
biles ſunt due ꝓpoſitiones cōtradictorie de
extremis cōibus totalib⁹ quoꝝ neutrū teneť
diſtributiue.Et hec cōditio ꝓbabiliter poniť. Octaua
¶ Octaua ꝯditio.ſi aliq̇s terminus ſupponat
cōfuſe tm̄ reſpectu ꝓprij ſigni cōfuſiui in con
tradictoria dꝫ ſupponere confuſe ⁊ diſtributi
ue diſtributione incompleta ſeu diſtributione
oppoſita ſuppoſitioni confuſe tm̄:vt iſta pro-
mitto tibi equum:cuius cōtradictoria eſt iſta:
ergo non promitto tibi equu3 ⁊ non iſta nullū
equum tibi ꝓmitto:quia tūc due contradicto
rie eſſent ſimul vere.¶ Nona cōditio. ſi tales Nona

ppōnes sint modales: opꝫ ꝙ sint de modis
ꝯdictorijs: defectu cuiꝰ iste nō ꝯdicūt. omne
ens de necessario est ens. ens impossibilr est

Decima.

ens. ¶ Decima cōditio. si in hmōi ppōnibus
ponaꝶ disiūctū copulatū vel ꝯditionatū ꝙ si
illud totū distribuaꝶ in vna ꝛ pticulariseꝶ in
alia. ꝛ si solū prima ps distribuaꝶ ꝙ tūc i alia
pte pticulariseꝶ. ꝛ ꝙ negatio feraꝶ supra con-
iunctionē. Vñ distribuendo totū disiūctū iste
ꝯdicūt ois hō vel asinus currit: hō vel asinus
nō currit: sꝫ distribuēdo solū primā ptē disiū-
cti ꝯdictoria prime est ista. hō non vel asinus
currit.

Contradi-ctorias siľ esse vas qꝫ modis in-telligitur.

¶ Istis suppositis supponiꝶ finaliter
ꝙ ꝯdictorias posse esse simul veras pōt du-
pliciter intelligi. vno modo vt ly simul deter
minat ly pōt: ꝛ sic possunt simul esse vere: vel
vt determinat ly esse: ꝛ sic nō pñt simul eē ṽe.
ꝛ p̄ h̄ soluiꝶ ratio que prius fiebat.

Dubiuꝫ de falsitate duarū subcontrariarum. Cōditiōes reqsite p solutione pdicte qōnis.

¶ Dubitaꝶ tertio vtrū due subcōtrarie
pñt simul esse false. Pro cuiꝰ solutōe suppōiꝶ
ꝙ ad hoc ꝙ aliq̄ ppōnes sint adinuicē subcon
trarie multe ꝯditiōes reqrūtur a posteriori.

Prima. Secunda.

Prima. ꝙ pticipēt vtroqꝫ termino eodē ordi
ne. Scd̄a. ꝙ termini nō teneāt eq̄uoce nō dis-
simil'r restringanꝶ neqꝫ amplietur neqꝫ appel
lent suas rōnes formales. defectu primi iste
nō sunt subcontrarie. canis est aīal latrabile.
canis non est aīal latrabile capiendo ly canis
aliter in vna q̄ in alia. defectu scd̄i iste nō sūt
subcōtrarie hō currit qdā hō nō currit. defe-
ctu tertij iste nō sunt subcōtrarie: hō ē albus
hō nō fuit albꝰ. defectu quarti iste nō sunt sub
ꝯrie hō albū videt hō non videt albū. Tertia

Tertia.

cōditio. ꝙ habeāt plus de pticularitate q̄ de
vniuersalitate. ꝛ h̄ dꝫ intelligi in sensu ꝯditio
nali: sic videlꝫ ꝙ si habeāt vl'itates ꝛ pticulari
tates ꝙ nūerus pticularitatū sitꝰ maior: nō tñ

Quarta.

opꝫ hoc simpl'r ꝛ absolute fieri. Quarta condi
tio. ꝙ q̄libet vl'itas in vna sit pticularitas in
alia. defectu cuius iste non sunt subcontrarie

Quinta.

aliquo tpe risibile est ois hō aliquo tpe nullū
risibile est hō. Quinta ꝯditio. si i affirmatiua
ponaꝶ vl'itas nulla vl'itas dꝫ poni i negatiua.

Sexta.

defectu cuius due immediate dicte non sunt
subcōtrarie. Sexta ꝯditio. ꝙ si hmōi ppōnes
sint modales ꝙ sint de mōis subcōtrarijs. de
fectu cuiꝰ iste nō sūt subcōtrarie hoiēꝫ necesse
est currere. hoiem impossibile est currere. Ex
istis seqtur ꝙ non ois ppō hꝫ subcōtrariā: vt
ptꝫ de ista sortes est hoc albū. Sequiꝶ scd̄o ꝙ
ois ppō in qua poniꝶ pticularitas hꝫ subcon
trariā. Ex quo sequitur ꝙ de quolibet genere
quantitatis dabilis est ppō hñs subcōtrariā.
De ꝯditiōibus aūt q̄ ad subalternam requirū
tur satis visum est in summulis. Et hec de se
cundo articulo.

Conclusio rñsalis de legibꝰ ꝛ spē bus ppōnū

¶ Quātū ad tertiū sit cōclusio respōsa-
lis. Spēs ꝛ leges oppōnis sunt a pħo suffi-
ciēter ꝛ cōueniēter assignate. ptꝫ hec cōclusio
ex p̄cedētibus articulis. ¶ Ad rōnes ante op
positū. Ad primā pꝫ solutio pvtraqꝫ sui pte.
Ad secundā diciꝶ ꝙ ille ppōnes scripte sunt
ꝯdictorie si sint scripte ab eodē: nec pñt simul
esse ṽe vel false a quocūqꝫ legātur: qꝛ sicut p-
noia vocalia pme psone nūq̄ supponūt nisi p
illis q̄ pferūt ea: sic nec scripta supponūt nisi p
illis q̄ ea scripserūt: ꝛ si dicaꝶ ꝯ h̄: qꝛ aliq̄s se-
pe scripsit l'ras obligatorias p alio aut etiam
legit. Et tñ pnoia pme psone ibi posita non
supponūt p illo: qꝛ aliter obligaret seipꝫ. Rñ
deꝶ ꝙ in illo casu illa pnoia nō supponunt p
prie ꝛ de rigore logicos nisi p legente aut scri
bēte: tñ ex vsu loquēdi pmissum ē ꝙ ipa sup-
ponāt p illo hoīe cuiꝰ sit obligatio: aut p illo
ad cuiꝰ intētionē attribuiꝶ sñia. Ad tertiā pꝫ
solutio in scd̄o dubio. ¶ Ad q̄rtā dꝛ negādo
minorē. nā iste nūq̄ sunt ṽe iste tribulꝰ ē sapidꝰ
ꝛ iste tribulꝰ nō est sapidꝰ cū ly sapidꝰ suppo
nat ꝯfuse ꝛ distributiue: nec vꝫ dicere iste tri
bulus nō ē sapidꝰ hoi: ḡ nō ē sapidꝰ: qꝛ arguiꝶ
a dicto sm̄ qd ad dictū simpl'r. ¶ Ad q̄ntā ptꝫ
solutio in pmo articulo vbi visum est ꝙ ppo
nes falsificātes seipās nō sūt cathegorice: sꝫ
hypothetice. ¶ Textus.

Quō se hñt enūciatōes q̄ ad esse verū vl' falsuꝫ

IN his ergo q̄ sunt ꝛ que facta
sunt necesse est affirmationeꝫ
verā vel falsaꝫ esse ꝛ negatio-
nē. In vlibꝰ quidā vniuersali
ter semp hanc quidē verā: illam ṽo fal-
sam: ꝛ in his q̄ sunt singl'aria quēadmo-
dum dictum est. In his ṽo que in vni-
uersalibus nō vl'r dicūtur nō est necesse
dictum est autē ꝛ de his.

¶ Istud est vltimū capl'm huiꝰ tractatꝰ in q̄
pħs ondit q̄liter se habeāt enūciatiōes q̄ ad
esse verū determinate: vel falsum. Et diuidiꝶ

Capitl' diuisio.

in duas ptes. ¶ In pma ondit q̄bus ꝯdicto-
rijs ꝯuenit ꝙ vna ps est determinate ṽa ꝛ al
tera falsa dicēs ꝙ in oibus ꝯdictorijs de pñ-
ti ꝛ p̄terito necesse est vnā ptē esse verā ꝛ alte
rā falsam. ¶ In scd̄a pte ar ad vtrāqꝫ ptē de
ꝯdictorijs singularibꝰ de futuro cōtingēti. et
primo ꝙ nō sit necesse in talibꝰ alterā ptē esse
verā ꝛ alterā falsam. dicēs ꝙ in ꝯdictorijs sin
gularibus de futuro cōtingēti nō est necesse
alterā ptē esse determinate veram ꝛ alterā de
terminate falsam: qꝛ si ois affirmatio vel ne-
gatio de futuro ꝯtingēti eēt deter'ate ṽa vel
deter'ate falsa seq̄reꝶ ꝙ oia necessario eueni-
rēt: sꝫ ꝯñs est falsum: igiꝶ. ꝯñam pbat duabꝰ
rōnibus. ¶ Prima. posito casu ꝙ aliq̄s di-
cat hoc erit. ꝛ alius dicat hoc nō erit. si ois af
firmatio vel negatio de futuro contingēti sit
determinate vera aut falsa necesse est alterum
ipoꝝ dicere verū ꝛ nō vtrūqꝫ cū ipi capiāt ꝯ-
dictoria q̄ nō ꝯtingit simul esse vera. ¶ Scd̄a
ratio. si ois affirmatio ꝛ negatio sit determi-
nate ṽa vl' falsa seq̄reꝶ ꝙ de illo qd̄ ē mō albū
semp fuit verum dicere hoc erit album. ꝛ si sic
non potuit nō fieri album: ꝛ si nō potuit non

fieri album: impossibile fuit ipm non fieri al-
bum: ⁊ si impossibile fuerit ipm nō fieri albū
necesse fuit album: ⁊ sic necessario eueniet. ⁊ ꝑ
ꝯñs nihil erit ad vtrūlibet vel a casu. Deinde
ꝓbat oppositum dicens in ꝯdictorijs de futu
ro contingenti. necesse est alteram ꝑtem esse
veram ⁊ non pōt dici ꝙ neutra sit vera. ꝓbat
duabus ratiōibus. Prima. quia si affirmatio
sit falsa negatio erit vera. ⁊ si negatio erit ve
ra affirmatio erit falsa: igitur non contingit
neutrā eaꝝ nō esse determiate verā. ¶ Scḋa
ratio. si neutra esset vera tolleretur ratio con
tingentis ad vtrūlibet. nam si verum est dice
re ꝙ hoc est album oportet ꝙ sit album. Et si
erit cras verū dicere ꝙ ē albū oportet ꝙ cras
sit albū. Si aūt verū est dicere de tali futuro
ꝙ neqꝫ erit neqꝫ non erit: tūc ipm nō poterit
esse nec poterit nō esse quod est contra ratio-
nem contingentis ad vtrūlibet. Deinde remo

Remotio duaꝝ cauillationum.

uet duas cauillationes. ¶ Prima est cōtra se
cundā rationē in qua dictū ē ꝙ si oīs affirma
tio vel negatio sit determinate vera vel falsa
sequeref ꝙ de illo quod nūc est album semꝑ
fuit verū dicere ꝙ hoc fuit album. Posset ali-
quis dicere ꝙ hoc est verum in tempore ꝓpīn
quo ꝑcedēte illud nunc: sꝫ nō in tpe remoto.
Remouet hāc cauillationē dicens ꝙ ꝙtū ad
tēpus nihil refert etiā añ millesimū annū: qꝛ
semper manet eadem veritas. ¶ Secunda ca
uillatio est contra primā rationē. dictū est eñi
ꝙ si quis dicat ꝙ hoc erit. ⁊ alius dicat hͦ non
erit: necesse est alterum illoꝝ verū dicere. Pos
set aliq̄s dicere ꝙ hoc ideo ē: qꝛ dicūt ꝯdicto
ria: sed si nihil dicerent nullū incōueniēs seq̄
retur. Hanc cauillationē remouet dicens ꝙ si
quis affirmauerit vel negauerit nihil ꝓpter
hoc mutatur in re: qꝛ ꝓpter nostrū affirmare

Non oīa de necessitate euenire tri plr ondit.

vel negare nihil mutatur in re. Deinde osten-
dit ꝙ non oīa eueniant de necessitate triplr.
Primo sic. nos sumus principia multoꝝ ⁊ cō-
siliamur de multis qͦ nō faceremus si oīa ne-
cessario euenirent. Scḋo. multa sunt entia q̄
non sunt semꝑ in actu: sed sunt in potētia sic
ꝙ possunt fieri ⁊ nō fieri: esse et nō esse: ǵ non
oīa de necessitate eueniūt. Exēplificat vt ve-
stis potest incidi ⁊ tñ non inciditur sed vetu-
state consumitur. Et hoc exemplum pōt sumi
ꝑ tertia rōne. ¶ Deinde ondit qͦ se habent

Quō res se hñt ad necessitatem.

ꝓpōnes ad veritatē ⁊ falsitatem. Pro cuiꝰ so
lutiōe premittit qͦ se habēt res ad necessita
tem. ⁊ primo qͦ ßm se ⁊ absolute se habent
ad necessitatem. secundo quomodo ꝑ compa-
ratione ad sua opposita se habent dicens pri-
mo ꝙ res se habent ad necessitatē ßm se ⁊ ab-
solute: sic ꝙ nō sunt simpliciter necessarie sed
ex suppositione: quia oē quod est quando ē
necesse est esse. Secundo dicit ꝙ res se habēt
ad necessitatē ꝑ cōparationē ad sua opposita
sic ꝙ non sunt necessarie simpliciter sed ex dis
iunctione ad sua opposita. illud eñi quod non
habet determinatam rationem necessitatis
sit necessariū sub disiunctiōe ad suum oppos
itum: vt necesse est nauale bellum cras esse fu

turum vl' nauale bellum cras non esse futurū.
Ex his concludit ꝙ eodem modo rebus ⁊ enū
ciationibus: quia sicut sunt quedam res que
non sunt determinate ad esse neqꝫ ad non esse
cuiusmodi sunt ille que sunt ad vtrūlibet: ita
etiam sunt quedam orationes que non sunt
determinate ad veritatem vel falsitatem. Ex
predictis infert duo correlaria. primum ꝙ nō
necesse est in omnibus contradictorijs vnam
partē esse determinate veram ⁊ alterā falsam.
secundū correlarium ꝙ non est simile de con-
tradictorijs de presenti ⁊ de preterito ⁊ de cō
tradictorijs de futuro ꝯtingēti.

Questio de veritate vl' falsitate ꝓpōnis ḋ futuro cōtingenti.

Queritur vtrum aliqua ꝓ
positio de futuro contingēti
sit determiate vā: aut determiate
falsa. Arḡ ꝓ ꝙ sic. qꝛ hec ē
determiate vā dies iudicij erit
⁊ similiter ista sol orietur cras.
⁊ tamē sunt de futuro cōtingenti: igitur. Itē
hec disiunctiua est determiate vā sol orief cras
vl' non orief cras: ǵ altera ꝑs ē determiate vā.
Scḋo sic. oē qͦ sic est verū quod ipm nō est
falsum est determinate verum: sed aliqua ꝓ-
positio de futuro cōtingenti est determinate
vera. maior est nota. ⁊ minor ꝓbaf: quia sint
iste due sortes curret cras: sortes non curret
cras: quelibet earum est de futuro contingen
ti. ⁊ tñ vna earum est determinate vera: quia
sunt cōtradictorie quarum vna necesse ē vnā
esse veram. ¶ Tertio sic. sicut se habet res ad
esse vel ad non esse fore vel non fore. sic se hꝫ
ꝓpositio ad esse verum vel non esse verum: sꝫ
aliqua res determiate se habet ad fore aut nō
fore: igif aliq̄ ꝓpō determinate se habebit ad
esse verū vel nō esse verū. minor ꝓbatur: quia
quālibet rem nō existētem possibile tñ existe-
re necesse est fore aut non fore. ¶ Quarto sic.
oē futurū de necessitate eueniet: ergo oīs
ꝓpositio de futuro cōtingenti est determina-
te vā. añs pꝫ: qꝛ oē qͦ ē de necessitate futurū
de necessitate eueniet. sꝫ oē futurū de necessi-
tate ē futuꝝ: ǵ oē futuꝝ de necessitate eueniet.
¶ Quīto sic. hͦ ꝓpō ē determiate vā vl' falsa sor
tes curret cras: ǵ aliq̄ ꝓpō de futuro ꝯtigēti
ē determiate vā. añs pꝫ: qꝛ aut deꝰ scit ꝙ sortes
curret cras aut non curret cras. si sciat ꝙ cur
ret cras: ǵ ista erit determiate vā sortes curret
cras. si nesciat: tūc ista erit determiate vā sortes
nō curret cras: ⁊ q̄lꝫ ē de futuro ꝯtigēti: igr̄.
¶ In oppositū est phs in textu. In q̄stione
quēadmodū in ceteris erūt tres articuli.

Triplices sunt ꝓpōnes.

¶ Sciēdū est primo ꝙ ꝓ solutione pri
me partis questiōis supponitur primo ꝙ tri-
plices sunt ꝓpōnes. quedam sunt de preteri-
to quarum copula est preteriti tēporis. Que-
dā de pñti quarū copula est presentis tpis.
Quedā de futuro q̄rū copula est futuri tpis.
Ex q̄ sequif ꝙ refert dicere aliquā ꝓpōnem
esse de ꝑterito de pñti aut de futuro: ⁊ ipam
esse ꝑteritā pñtē aut futurā: qꝛ aliq̄ est ꝑsens

que est de p̄terito: vt p3 de illa a me ꝓlata sortes scripsit. Et sic̄ de aliis.

Futurū q̄n tuplex est. Futurū cō tingens est triplex.

¶ Secūdo supponitur ꝙ duplex est futurū: sc3 futurū cōtigēs ⁊ futurū necessariū. Futurū necessariū est illō quod impossibile est nō fore sicut antixp̄s erit animal. Sed futurū ꝯtingēs est triplex. s. rarū quod in paucioribꝰ accidit. ⁊ magis determinatū est ad nō esse q̄ ad esse: vt fossorē inuenire thesaurū. Aliud est cōtingens vt in pluribꝰ qō magis determinatū est ad esse q̄ ad nō eē: sicut hoīe3 nasci cū q̄nq3 digitis in vna manu: ⁊ cum duobus oculis in vno capite: ⁊ sic de aliis. Aliud est ꝯtingens ad vtrūlibet. qō similiter est indeterminatū ad esse ⁊ ad nō esse: vt sortem cursurum cras. Et ꝓportionabiliter triplex pōt esse ꝓpositio de futuro ꝯtingēti. s. raro in qua ponit̄ ꝯtingēs rarū in pluribꝰ ⁊ ad vtrūlibet in qua ponit̄ aliqō illorū.

Quotuplex est propositio de futuro contingēti ad vtrunlibet.

¶ Tertio supponit̄ ꝙ ꝓpositio de futuro cōtingenti ad vtrūlibet est duplex. q̄dā est de subiecto vl̄i cuiusmodi est ista: nauale bellū erit cras. alia est de subiecto singl̄ari cuiusmodi est ista: sortes curret cras. Et de ista p̄ncipaliter q̄rit q̄stio. Ex quo seq̄t̄ ꝙ ꝓpositio de futuro cōtīgēti de q̄ hic loq̄mur est ꝓpō singl̄aris ꝯtīgēs simplr̄ vna cuiꝰ copula ē v̄bū futuri t̄pis. ¶ Dicit̄ tertio ꝙ nullū futurū necessariū est futurū ꝯtingēs: q2 qō i̇possibile est nō fore nō est futuru3 ꝯtingēs: s3 necessariū simplr̄ i̇possibile est nō fore: igit̄ necessariū simplr̄ non est ꝯtingens.

Propositio quot modis d2 determinate vera.

¶ Sciendū est secūdo ꝙ ꝓ declaratione secūde partis questionis ponit̄ hec distinctio: aliqua ꝓpositio d2 determinate vera tripliciter. ¶ Primo. q2 sic est vera ꝙ impossibile est eam non esse veram ꝓ qualibet t̄pis differētia: ⁊ sic ꝓpositio necessaria d2 determinate vera sicut ista homo est animal. ¶ Secundo modo dicit̄ determinate vera: q2 postq̄ fuit vera impossibile est ipsam esse falsam: ⁊ sic oīs ꝓpositio de preterito vera d2 determinatevera: vt adam fuit: ⁊ intelligitur de ꝓpositionibus de preterito in qua4 extremis nō ponit̄ signū vniuersale: vt patet de ista: adam fuit omnis homo. que semel fuit vera: ⁊ tamen nunc est falsa. ¶ Tertio modo ꝓpositio d2 determinate vera sic ꝙ nō est falsa pōt t̄n esse falsa ꝓ illo instāti ꝓ quo est vera: ⁊ sic ꝓpositio de futuro cōtingenti potest dici vera. ⁊ opposito modo dicat̄ de ꝓpositione falsa. Ex istis dicit̄ primo ꝙ omnis ꝓpositio copulatiua cōposita ex partibus cōtradicētibus est determinate falsa: q2 sic est falsa ꝙ impossibile est eam esse veram. Ex quo sequitur ꝙ copulatiua cōposita ex cōtradictoriis de futuro cōtingenti est determinate falsa. Et si dicat̄ ex indeterminate falsis nō pōt fieri determinate falsu3: s3 vtraq3 pars cōtradictiōis de futuro ꝯtingenti est indeterminate falsa. Rn̄det̄ ꝙ maior est falsa sicut ex possibilibꝰ bene fit i̇possibile. ¶ Dicit̄ scd̄o ꝙ oīs ꝓpositio disiunctiua cōposita ex partibus contradicentibus est determinate vera: q2 impossibile est eam esse falsam. ¶ Dicit̄ tertio ꝙ omnis propositio de preterito vera cuiusveritas non depēdet ab aliqua de futuro: ⁊ cuius extremum alterum nō tenetur vl̄iter est determinatevera. ⁊ dicitur notanter non dependēs ab aliqua de futuro: q2 si depēderet ab aliqua de futuro idem esset iudicium de ea quo ad veritatē ⁊ falsitatem sicut de illa de futuro sicut ista: deus presciuit antichristū fore. Vn̄ illa ꝓpositio de p̄terito d2 depēdere ab vna de futuro in qua ponit̄ verbū vel participium futuri temporis. ¶ Dicit̄ quarto ꝙ ꝓpositio de futuro cōtingēti est determinate vera tertio modo seu determinatiōe de inesse: q2 sic est vera ꝙ nō erit falsa t̄n cum hoc stat ꝙ pōt esse falsa: ideo nō ē determinate v̄a determinatiōe de possibili.

Questio de infallibilitate sciētie dei.

¶ Sciendum est tertio ꝙ circa predicta incidit vna difficultas: an stante infallibilitate scientie dei stet contingētia in rebus et liberum arbitrium in hominibus. ¶ Pro cuius solutione supponitur primo ꝙ contingēs dicitur qō pōt esse ⁊ non esse: ita ꝙ res d2 contingens q̄n nō necessario est nec necessario nō est: vt patet ex diffinitione ꝯtingētis i primo priorū. Cōtingēs est quo nō existente necessario posito t̄n inesse nihil ꝓpter hoc erit i̇possibile.

Quid ē cōtingens. Libertas ē duplex.

Supponit̄ scd̄o ꝙ libertas est duplex. q̄dam est libertas cōtradictiōis qua sc3 aliquid pōt in effectū ⁊ in oppositū eius. Alia est libertas complacentie: qua sc3 aliquid pōt i aliud libere siue possit in eius oppositū siue nō. His suppositis dicitur primo ꝙ deꝰ h3 infallibile3 noticiā de futuris cōtingētibus: q2 nō nouit aliter facta q̄ fiēda. Vn̄ futura cōtingētia sūt res future q̄ aliq̄ado erūt ita ꝙ ad futurum cōtingēs due cōditiones requiruntur. s. ꝙ sit futurum ⁊ ꝙ aliq̄ado sit vt antixp̄m fore. Dicitur tertio q̄uis deus habeat infallibilem ⁊ certissimā noticiā de futuris contingētibus: tamen illa euenient contingenter ⁊ non necessario: quia eodē modo euenīēt sicut deus scit: sed deus scit contingenter: ergo euenient cōtingenter. minor probatur: quia deus scit ea quemadmodum voluntas diuina determinauit: sed voluntas diuina determinauit contingenter: igitur. Et si arguatur. si futura contingentia que deus scit possint non euenire ponatur ꝙ non eueniant: tunc sequeretur ꝙ deus non sciat plus illa esse futura: ergo oportebit dicere ꝙ deus est mutabilis: vel ꝙ deus pōt decipi. Respondetur ꝙ si ponatur inesse iam ponetur inesse ꝙ deꝰ ea nunq̄ sciuit. ⁊ per cōsequens si non eueniant nō decipitur deus. ¶ Unde si non eueniāt nunq̄ propositio de futuro contingenti que significabat ea euenire fuit vera. et per consequens nunq̄ scita. ¶ Dicitur tertio ꝙ voluntas diuina est libera libertate contradictionis: licet forte philosophi non concederent. et etiam libera libertate cōplacentie: nam deus producit multos effectus quos potuit non producere et producet multos quos potest non producere. et potest multos dānare qui saluabuntur ⁊ econtra.

Propōis diuisio penes eius q̇ditatē, qualitatē ꝛ quātitatē ꝛ tempus, ꝛc̄.

¶ Sciendum est q̄rto ꝙ q̄stio quā per tractat aristoteles intelligēda est de ꝓpōnib⁹ singularib⁹ de futuro in materia contingēti. Un̄ ꝓpō penes ei⁹ q̇ditatē diuidiꝛ in ꝓpōnē cathegoricā ꝛ ꝓpōnē hypotheticā: sed penes qualitatē in affirmatiuā ꝛ negatiuā: penes ei⁹ quātitatē in vl̄em p̄ticularē indefinitā ꝛ singularē. Et penes tp̄s in ꝓpōnē de p̄nti p̄teri to ꝛ futuro: ꝛ penes materiā in ꝓpōnē necessariam cōtingētē ꝛ remotam, seu impossibilē. Et q: veritas eodē modo se h̄z in necessarijs ꝛ contingētib⁹ presentib⁹ p̄teritis ꝛ futuris: iō aristo. cōueniēter ꝓposuit questionē de qua fuit magna discordia inter peripatheticos et stoicos: sc̄z de futuris ꝯtingētib⁹. Peripathetici quoꝝ aristo. fuit p̄nceps ponebant aliq̄ necessario euenire ꝛ aliq̄ cōtingēter. Sȝ stoici ponūt oīa quadā necessitate ꝛ ꝓuidētia euenire. cōtra quos dicit aristoteles: ꝙ tūc nō oporteret consiliari neq̧ negociari ad aliq̇d faciēdū. ꝛ ideo negantes talia manifesta indigēt pena vel sensu. Et hec de pmo articulo.

An futurū ꝯtingēs sit determinatum anteq̄ ponatur in esse.

¶ Quantuȝ ad tertiū articulū dubitaꝛ p̄imo vtrū oē futurū ꝯtingens sit aliqualiter determinatū anteq̄ ponaꝛ in esse. R̄ndeꝛ breuiter ꝙ futurū ꝯtingens cōsideratū s̄m se: id est s̄m eius ꝓpriaȝ rōnē non est magis determinatum ad vnā partem cōtradictiōis q̄ ad aliam: q: ex eo dicitur futurū cōtingēs: q: potest indifferēter esse ꝛ nō esse. ¶ Diciꝛ s̄cdo ꝙ si futurū ꝯtingēs sit determinatū ad vnā partē ꝯ̄dictionis oportet ꝙ habeat aliā causam a se determinātē ip̄m ad esse vel non esse: cū ex se nō magis determineꝛ ad esse q̄ ad nō esse. Et si q̇s dicat. si aliquod futurū cōtingēs determinareꝛ ad vnā p̄tē ꝯ̄dictionis: puta ad eē vel ad nō esse sequereꝛ ꝙ nō plus esset futurū cōtingēs cū esset determinatū ad vnā p̄tē contradictionis. ¶ R̄ndetur ꝙ talis derminatio non tollit ipsum esse futurum cōtingēs: q: cū hoc ꝙ determinetur ad vnā partem stat potētia ad aliā p̄tem. ideo dato ꝙ voluntas diuina determinet antichristū fore: t̄n cū hoc stat antichristū posse non fore. ita ꝙ iste due propositiōes simul stant antixp̄s erit: antixp̄s potest non esse. ¶ Aduerte vlterius ꝓ solutione multoꝝ argumētoꝝ ꝙ aliqua propositio de futuro contingēti potest dici dupliciter determinate vera: sc̄z determinatione de inesse ꝛ determinatione de possibili. ¶ Unde illa propositio de futuro contingenti dicitur determinate vera determinatiōe de inesse que significat ita fore sicut erit. Sed illa dicitur determinate vera determinatione de possibili que significat ita posse fore ꝙ impossibile est eius oppositū euenire. Et sic dico ꝙ propositio de futuro contingenti potest esse determinate vera determinatione de inesse: nulla tamen propositio de futuro contingenti est determinate vera determinatione de possibili: quia cuiuslibet propositionis de futuro contingenti oppositum potest euenire. nam propositio de futuro contingenti potest esse falsa in illo instāti in quo est vera. Sed pro ampliori declaratione ponuntur alique propositiones multuȝ probabiles.

Propositio dupl'r d: de futuro contingēti determinate vera.

Propōes predicta dubia declarantes

¶ Prima. oīs propositio singularis de futuro contingenti est vera vel falsa: q: ad veritatē propositionis sequitur esse rei et non esse rei cū comitatur falsitas propositionis: ergo si propositio de futuro contingenti sicut ista antichristus erit non sit vera neq̧ falsa: tunc antichristus neq̧ erit neq̧ nō erit q̄d est manifeste falsum. ¶ Secunda propositio. omnis propositio de futuro contingenti vera si fuerit formata semper fuit vera: puta in quolibet tempore precedente illam de presenti, veram. ¶ Tertia propositio: nulla ꝓpō singularis neq̧ particularis: vel vniuersalis de futuro contingēti enunciās aliquod vere futuruȝ contingēs est necessario vera: q: cuiuslibet talis ꝯtradictoria est possibilis: vt cōtradictoria istius: antixp̄s erit q̄ est antixp̄s non erit est possibilis. ¶ Ex quo sequitur ꝙ oēs iste sunt cōtingentes oē cōtingēs futurū erit: oē contingēs futurū est futurū: aliquod futuruȝ contingēs est futurū: dūmodo capiatur futurum pro aliqua entitate contingente futura. ¶ Quarta propositio: quelibet propositio singularis de futuro contingenti pōt nūq̄ fuisse vera: q: quelibet talis enūciat aliq̇d fore ꝛ illud potest non esse: igitur propositio enuncians illud fore potest nunq̄ fuisse vera.

An futurū cōtingēs sit necessario futurū

¶ Dubitatur s̄cdo vtrū aliquod futurum contingēs sit necessario futurū. ¶ Arguitur primo ꝙ sic. q̄dlibet cōtingēs fore vel nō fore est a deo determinate scitū: ergo quodlibet futurum cōtingēs necessario est futuruȝ. ꝯ̄ña p̄ȝ: q: si nō esset necessario futurū seq̄retur ꝙ de⁹ posset decipi sic arguēdo: de⁹ scit petrū cras currere ꝛ petr⁹ pōt cras nō currere: ḡ deus pōt decipi. ¶ S̄cdo sic. hec ē necessaria. oē futurū ē futurū: ḡ oē futurū necessario ē futurū. ¶ Pro solutiōe suppōiꝛ p̄mo ꝙ q̄dlibet ꝯ̄dictorium futuroꝝ ꝯtingētiū ad vtrūlibet est eq̄liter determiate veritatis ꝓ q̄cūq̧ instanti sicut aliud. ita ꝙ potētia determinās aliquod futurū cōtingētiū ad aliquā p̄tē est potēs determinare eius oppositū. ¶ Supponitur s̄cdo ꝙ deus h̄z infallibilē notitiā de futuris cōtingētib⁹: q: deus nō nouit aliꝛ facta q̄ fienda: s̄ȝ nouit facta īfallibiliter: ergo nouit fienda īfallibiliter. ¶ Supponitur tertio ꝙ q̄uis deus habeat infallibilem ꝛ certissimam notitiā de futuris contingentibus: tamen illa eueniens contingenter ꝛ non necessario. p̄ȝ: quia scientia dei non imponit reb⁹ ab ip̄o scitis aliquā necessitatē. Un̄ q̄uis de⁹ sciat futura cōtingētia: non t̄n scit ea necessario: s̄ȝ ꝯtingēter. iō pōt ip̄a non scire: q: deus scit futura cōtingētia sicut volūtas diuina determinat: sed voluntas diuina determinauit ea mere cōtingenter ꝛ libere. ideo deus scit futura cōtingentia mere cōtingēter ꝛ libere.

Suppositiones soluētes p̄dictū dubiū.

¶ Ex quo sequit ꝙ om̄e illud quod deus scit eē futurū pōt nunꝙ sciuisse esse futurū: ⁊ hoc in sensu diuiso: qꝛ quicq̄d potest nō eē potest nunꝙ fuisse scitū a deo. Sed quicq̄d scitur a deo esse futurū potest nō esse: g̃ quodlibet tale potest nō eē scitū a deo. His suppositis dicit p̄mo ꝙ om̄e futurū ꝯtingēs est ꝯtingēter futurū: qꝛ quicq̄d potest nō esse futurū illud nō est necessario futurū: ⁊ illud qd̄ nō est: ē necessario futurū est cōtingēter futurū: sꝫ quodlibet futurū ꝯtingēs pōt nō eē futurū: g̃ quodlibꝫ futurū ꝯtingēs est ꝯtingēter futurū. ¶ Dicit scd̄o ꝙ futurū ꝯtingēs est ꝯtingēs: ⁊ qñ est ⁊ qñ nō est. patet: qꝛ illud dꝛ ꝯtingēs qd̄ qñ nō est potest esse: ⁊ qñ est potest nō eē: sed quodlibet futurū ꝯtingēs est hm̄ōi: igit. ¶ Ad rōnes. Ad p̄mā dꝛ ꝙ si ponat futurū cōtingēs a deo scitū nō inueniret: tunc etiā ponet inesse ꝙ deus nunꝙ sciuit ip̄m esse futurū: et p̄ ꝯñs si nō eueniat nō decipit. Si enim res eueniat deus cōtingēter scit: ⁊ semꝑ sciuit ipsam futurā: si ꝟo nunꝙ eueniat nō sciuit ip̄am eē futurā. ¶ Ad scd̄am dicit negādo ꝯñam: qꝛ ibi fit fallacia diuisionis arguēdo a sensu composito ad sensum diuisum falsum.

Dubium de veritate vel falsitate istius ꝓpōnis oē qd̄ ē qñ est ⁊c.

¶ Dubitatur tertio vtrū ista ꝓpositio sit vera. om̄e qd̄ est qñ est necesse ē eē. ¶ Pro cui⁹ declaratione supponit ꝙ talis ꝓpositio pōt esse cathegorica vel hypothetica tp̄alis.

Acceptiones ꝑdicte ꝓpōnis.

si cathegorica hoc est dupl̄r. qꝛ vel hoc qd̄ est qñ est determiat cōpositionē implicitā in hoc qd̄ est: ita ꝙ sit sensus: omne qd̄ est qñ est necessario est: ita ꝙ ly est denotat dici necessario de totali subiecto: om̄e qd̄ est qñ est: ⁊ tunc est falsa: vel determinat cōpositionē p̄ncipalem significatā ꝑ hoc qd̄ est eē. ⁊ tūc est sensus: oē qd̄ ē necessario est qñ ē. ita ꝙ totū istud ꝑdicatū est: qñ est denotat dici necessario de subiecto: ⁊ tūc est vera. nec sequit oē qd̄ est necessario ē qñ est: g̃ om̄e qd̄ est necessario est: sed est falsa ſm q̇d ad simpl̄r. Ex quo sequit ꝙ nullus sensus verus hui⁹ ꝓpōnis denotat simpl̄r aliq̄d esse necessario in instāti in quo est. Alio modo potest eē hypothetica tempalis. ⁊ hoc dupl̄r. vno mō vt ly necesse dicit necessitatē ꝯñe: et tūc est vera. ⁊ est sensus. ista ē necessaria om̄e qd̄ est in aliquo tp̄e est ⁊ tūc illud est. Alio mō potest denotare necessitatē ꝯñtis: ⁊ tūc ē sensus: om̄e qd̄ est in aliquo tp̄e est: ⁊ tūc illud necessario est: ⁊ sic est falsa. ⁊ ꝓportionabil̄r pōt dici de ista aīal currere si homo currit est necessariū si sit cathegorica: tunc est sensus. aīal necessario currit si homo currit. ⁊ tūc est vera. Si hypothetica hoc est dupl̄r: vel ly necessariū dicit necessitatē ꝯñe: ⁊ tūc est vera. ⁊ est sensus: hec est necessaria aīal currit si hō currit. vel dicit necessitatē ꝯñtis ⁊ tunc est falsa: ⁊ est sensus: animal necessario currit si homo currit. ⁊ hec de secundo articulo.

Cōcl'o rñdēs ad ꝑdicta dubia

¶ Quantū ad tertiū sit ꝯclusio rñsalis ad quesitū. Ois ꝓpositio singularis de futuro ꝯtingēti est determinate vera aut determinate falsa: vt patet in duobus primis articulis. ¶ Ad rōnes. Ad primā dꝛ ꝙ ille sunt bene determinate vere determinatione de inesse: non tñ determinatione de possibili. ¶ Dicit vlterius ꝙ vna disiūctiua bene potest eē vera determinatione de possibili tñ. iō sequit aliquā eius partē esse determinate verā tali determinatione. ⁊ simili modo dicat ad scd̄am. ¶ Ad tertiā ⁊ quartā dꝛ negando. ⁊ ad ei⁹ ꝓbationē potest dici ꝙ hec ꝓpositio om̄e futurū necessario est futurū est distinguēda ſm sensum compositū vel diuisum. ipsa eñ in sensu diuiso est falsa. qꝛ sensus est. de quocūꝙ verū est dicere ꝙ est futurū: de illo verum est dicere ꝙ est necessario futurū. Sed sensus cōpositus est: hec est necessaria omne futurū est futurum. ¶ Ad quintam patet solutio ex dictis.

¶ Et sic est finis p̄mi libri peryarmenias.

¶ Sequit secundus liber peryarmenias.

Q Uoniā aūt de aliquo ē affirmatio significās aliq̄d. hoc autē est nomē vel innoiabile. Unū oportet eē ⁊ de vno hoc qd̄ est in affirmatione. Nomē autē dictum est ⁊ innoiabile prius. nō homo eñ nomē q̇dē nō dico: sed infinitū vnū. vnū eñ quodāmodo significat infinitū: queadmodū ⁊ nō currit nō verbum: sed infinitū verbum. Est aūt affirmatio ois vel ex noīe et verbo: vel ex infinito noīe et verbo. Preter verbū autēꝫ nulla vel negatio vel affirmatio est ⁊c.

I Ste est scd̄s liber peryarmenias aristotelis in quo ipse determinat de enūciationibus. quarum alterū extremū est cōpositū: ⁊ etiā de ꝓpōnibus modalibus. Et diuidit in tres tractat⁹. Prim⁹ ꝯtinet duo capitula. In quorū prima determinat de enūciatione habente aliquid extremū cōpositū ex termino finito ⁊ negatione infinitāte. Et docet multiplicare ꝓpositiones penes subiectū finitū ⁊ infinitum ⁊ etiā penes predicatū. Et p̄mo ponit talē cōclusionē. Ois affirmatio cōstat ex noīe et v̄bo vel ex infinito noīe: qꝛ ois enūciatio enūciat aliquod predicatū de subiecto: ⁊ tale subiectū nō est nisi nomē vel nomē innoiabile. i. infinitū: igit. Et subdit etiā ꝙ ois enūciatio est ex verbo: qꝛ in omni enūciatione opꝫ ponere est fuit vel erit vel aliqd̄ ꝓportionabile illis: sed quodlibet tale est verbū: igit. Cōsequēter docet multiplicare ꝓpōnes. Et p̄mo de est scd̄o adiacēte ponēs duas oppositiōes ⁊ quattuor enūciationes: in quarū prima affirmatur hoc verbum est de subiecto finito: vt homo est. In secūda negatur hoc verbū est de subiecto finito: vt homo non est. In tertia affirmat ly est

Istius scd̄i libri pyarmenias diuisio

Quid est affirmatio

Quod⁹ multiplicādi ꝓpositiones de est scd̄o adiacente

de subiecto infinito: vt nō homo est. In quar‑ta negat̃ ly est de subiecto infinito: vt nō homo nō est. Et subdit ꝙ sil̃r possunt mltiplicari in vl̃ibus: vt oīs homo est. oīs homo nō est. oīs nō homo est. oīs nō homo nō est. & dicit ꝙ sicut multiplicātur enūciationes de v̄bo presentis tēporis: ita possunt multiplicari de verbo preteriti & futuri tp̄is. Cōsequenter docet multiplicare ꝓpōnes de est tertio adiacēte dicens ꝙ sunt in duplo plures ꝙ̄ ille de est scd̄o adiacente: quia non solū multiplicātur penes subiectum: sed etiā penes predicatū. ideo fiūt enūciationes & quattuor oppositiōes. Prima oppositio est inter affirmationē & negationē eiusdem predicati finiti de subiecto finito: vt homo est iustus: homo nō est iustus. ¶ Scd̄a est inter affirmationē & negationē predicati infiniti de subiecto finito: vt hō est nō iustus: homo nō est nō iustus. ¶ Tertia est inter affirmationē et negationem predicati finiti de subiecto infinito: vt nō homo est iustus: non homo nō est iustus. ¶ Quarta inter affirmationem & negationē eiusdē predicati infiniti de subiecto infinito: vt nō homo ē nō iustus: nō homo nō est nō iustus. Et subdit ꝙ in duabus p̄mis oppositiōibus ad affirmatiuas sequūtur negatiue ipsis subalterne: vt ad istam homo est iustus sequit̃ ista homo non est non iustus. Et ad istā homo est nō iustus sequitur ista homo nō est iustus: sed ad negatiuas non vident̃ sequi affirmatiue. & subdit ꝙ sil̃r modo p̄nt mltiplicari ꝓpōnes vl̃es: vt iste oīs homo est iustus: oīs homo nō est iustus. & hoc etiā s̄m figurā quadrāgularē. Dicit tñ ꝙ non est sil̃e de vl̃ib⁹ ꝑticularib⁹ vel indefinitis: q2 in indefinitis ꝯtingit angulares sil̃ eē veras: sed nō in vl̃ibus. Et vocat ꝓpōnes angl̃ares ꝓpōnes oppositas ad modū contrariarū vel ꝯtradictoriarū. Deinde docet multiplicare ꝓpositiones de est tertio adiacēte variādo subiectū penes finitū & infinitū dicēs: ꝙ ille que sunt de subiecto infinito sunt extra illas que sunt de subiecto finito & ecōtra. ita ꝙ inter illas enūciationes que differūt penes subiectū finitū & infinitū nō est ꝯña sicut inter illas q̃ differūt penes predicatū finitum & infinitū. ¶ Deinde docet multiplicare enūciatiōes de aliis verbis ab hoc verbo est scȝ de v̄bis adiectiuis dicēs: ꝙ eodē modo multiplicant̃ ꝓpōnes de verbis actiuis sicut ille in q̄bus ponit̃ hoc verbū est: vt oīs homo currit. oīs hō non currit. oīs nō homo currit. & oīs nō homo nō currit: & sic de aliis. Deinde remouet vnū dubiū: q2 quis posset dubitare vtruȝ negatio in multiplicatiōe taliū ꝓpōnū debeat addi signo vl̃i. Rñdet ꝙ nō: sȝ addi subiecto & nō signo: q2 negatio supple infinita debȝ addi dictioni cathegorematice. oīs aūt significat qm̄vl̃r. i. denotat terminū cui addit̃ teneri vl̃r. ¶ In scd̄a parte declarat aliqua prius dicta mouēdo aliqua dubia. Primo declarat vnū qd̄ prius dixit scȝ ꝙ angulares vl̃es nō possunt sil̃ esse

Mod⁹ multiplicandi ꝓpōnes de est t̃tio adiacente

Que sunt ꝓpositiones angulares,

An negatō in multiplicatione taliū ꝓpōnuȝ debeat addi signo vl̃i

vere. nam iste due omne aial est iustū: nullum animal ē iustū: sunt ꝯtrarie & nō possunt simul esse vere: igit̃. Deinde ꝓbat ꝙ ad negatiuā sequat̃ affirmatiua de p̄dicato sibi opposito. nā cum quocūqȝ nō stat vnū ꝯuertibiliū nec reliquū: sed iste sunt cōuertibiles. nullū animal ē iustū & oīe aial est nō iustū: q2 vna sequat̃ ad aliā & ecōtra: igit̃ cū quocūqȝ nō stat vna nec reliqua. & ꝑ ꝯñs sicut iste due. oīe aial est iustum. nullū aial est iustū nō stant simul sic. nec iste omne aial est iustū & oīe aial est nō iustū. Et quod ad istā nullū aial est iustuȝ sequatur ista. omne animal est non iustū. ꝓbat: quia alr̃ oppositū ꝯñtis staret cū añte. qd̄ est falsum: Deinde remouet aliqua dubia. Primū est circa illud quod dictū est scȝ ꝙ negatiua de p̄dicato finito infert affirmatiuā de p̄dicato infinito: ideo posset aliquis dubitare vtrū ex responsione negatiua data ad aliquā questionē affirmatiuā semꝑ liceat inferre affirmatiuam de predicato infinito. Respōdet ꝙ sic in singularibus: sed non in vl̃ibus. vt si querat̃ est ne sortes sapiēs. & rñdeat̃ nō. ꝯueniēter infert̃: ergo sortes est non sapiēs. Et si queratur est ne oīs homo sapiēs. & rñdeat̃ nō: tunc nō conueniēter infertur: ergo omnis homo est non sapiens. sed bene infert̃ nō oīs hō est sapiēs: quia ista ꝯtradicit p̄me. modo contradictoria nō possunt simul stare in veritate neqȝ in falsitate. ista v̄o oīs homo est nō sapiēs potest eē falsa cuȝ ista omnis homo est sapiēs: & ex isto elicitur hec auctoritas. Non refert preponere aut postponere negationem termino singulari: sed bene termino cōmuni. Scd̄m dubium est. nam quis posset credere ꝙ nomina infinita essent enūciationes negatiue. Respondet ꝙ non: quia omnis negatiua est vera vel falsa: sed nomina infinita non sunt vera vel falsa: quia qui dicit non homo non magis dicit q̃ ad verū vel falsum: ꝙ̄ qui dicit homo. ¶ Consequenter declarat vnū quod prius dixit: sciȝ ꝙ ꝓpositiōes de subiecto finito & infinito sūt extra seinuicem id est nō sequūtur seinuicem: quia hec ꝓpositio de subiecto infinito omnis non homo est iustus: nulli ꝓpositioni de subiecto finito est eadē. ¶ Deinde remouet aliud dubium. nam aliquis posset credere ꝙ nomia et verba transposita variarēt veritatem oppositionem et consequētiam. Hoc remouet dicens: ꝙ nomina & verba transposita idē significant: vt iste idem significāt. est homo albus & est albus homo: quia si ideȝ nō significarēt: tunc vnius affirmationis essent plures negationes opposite. nam iste nō est homo albus & non est albus homo opponūtur isti: est homo albus: veruȝ est tñ ꝙ ista rō parū cōcludit: q2 posset aliq̃s dicere ꝙ ista nō est hō albus: eēt negatio istius est homo albus et nō istius est albus homo: quia sunt disiuncte ꝓpositiones. Ideo videtur ꝙ phs presupponat ꝙ deberet ꝓbare: & ideo videt̃ petere principiū. nam deberet ꝓbare ꝙ ille negatiōes sint eedē & illud

An noīa infinita sint enūciatiōes negatiue.

Noīa & v̄bā transposita an variant v̄itatē oppositionē & ꝯñam

psupponit. Et hic posset dici q phs capiebat p pncipio manifesto q ista negatiua nō ē hō albus sit negatio huius affirmationis ē albus hō: eo q idē negatur de eodem.

¶ Sequitur textus.

Et vno vnū de pluribus vel plura de vno affirmare vel negare nō est si vnum de pluribus: nō est affirmatio vel negatio vna.

Istud est secundum capitulū in q determinat de enūciationibus habentibus alterū extremorū cōpositū. Et diuidit in tres ptes. ¶ In pma ondit quid est enūciatio plures dicēs q

Quid enūciatio plēs

enunciatio plures est in qua affirmantur vel negantur plura de eodem vel vnū de pluribus dūmodo illa plura non coniungant vel q nō se habeant sicut determinatio et determinabile: vt ista homo est aial māsuetū q nō est ppō plures: sicut ista homo est albus ambulans q est ppositio plures: q: illa enūciatio nō ē vna sed est plures ad quā dyalectice interrogatam nō daf vna rñsio: sz ad illā dyalectice interrogatā nō ōz dari vna rñsio: igit. ¶ Vn interrogatio dyaletica est q qrit de vtraq pte ɔdictiōis et petit alterā determinate sibi dari. Sz qstio qd est solū psupponit vnā ptem ɔdictiōis vt si qrat qd est aial ibi est qstio qd est. Si vero qratur vtrū hō sit aial: vel nō. ibi est qstio dyaletica. ¶ In scda pte ondit qualr valet ɔña a diuisis ad ɔiūcta mouēdo talē qōnē. Vn ē q aliqn valet ɔña a diuisis ad ɔiuncta et aliquādo non. Et q valeat pbat duobus exemplis. Primū est. q: bn sequit sortes est aial et sortes est bipes: ergo sortes est aial bipes. Secūdum exemplum. quia bene sequitur sortes est homo et sortes est albus: ergo est homo albus. Et q non valeat pbat exemplo et rōne. Exemplo. q: non sequitur sortes est cythare dus et ē bonus: ergo est cytharedus et bonus. Ratione pbatur sic: quia tunc sequeretur q eēt pcessus in infinitum. sequeretur etiam nugatio q sequeretur processus i infinitū. probat duobus exemplis. Primuz. nam cum homo est homo et albus et iterum homo est homo et albus ideo hō esset homo hō: albus albus: et sic in infinitum. Secundum exemplum. cum sortes sit albus et musicus et ambulans sequeretur q esset albus musicus cytharedus ambulans. et sic in infinituz. sed q sequatur nugatio patet sic arguendo sortes est homo et est bipes: ergo est homo bipes. ¶ Deinde soluit istam questionē ponendo duas regulas. Quarū prima est. quādocunq predicata diuisa predicantur de seinuicem per accidens vel de vno tertio tunc ex diuisis non licet inferre coniunctum vt patet exemplis supradictis. Sed quando diuisa predicata de seinuicem aut de tertio non predicatur per accidens tunc ex ipsis licet inferre coniunctum: vt bene sequitur sortes est animal et bipes: ergo est animal bipes. Secūda regula

Quid est interrogatio dyaletica.
Quid est qstio qd est.
Qño valet ɔña a diuisis ad ɔiūcta.

qñcūq vnum predicatorū. s. scdm includit in primo nō valet consequētia. pter nugationē: ideo nō sequit sortes est homo et est bipes: ergo est homo bipes ¶ In tertia pte ondit quō valet ɔña arguendo a coniunctis ad diuisa: dicēs q aliqn ex coniūctis lz inferre diuisa: q: bene sequit sortes est homo albus: ergo sortes est homo et est albus. Et dicit phs q ad hoc q valeat ɔña a ɔiūctis ad diuisa due ɔditiones requirunt. ¶ Pria q sit repugnātia i adiecto. ideo nō sequit. adā est homo mortuus: igit adā est homo et mortuus. Et ponit tria documēta ad cognoscēdū qn est repugnātia in adiecto. Primū qn ɔtradictoriū determinabilis predicat de ɔiuncto ex determinatiōe determinabi li: vt dicēdo hō mortuus est nō homo. ¶ Scdm si ppositio que affirmat determinabile de cōiunctis sit falsa: vt homo mortuus est homo. ¶ Tertium si diffinitio determinationis repugnet determinabili vel econtra. Scda conditio q vnum cōiunctorum nō insit alteri fm accidēs: vel q determinatio nō sit dictio ampliatiua vel determinatio fm quid.

An ɔña a cōiūctis ad diuisa sit bona.
Documēta ad cognoscendū repugnantia in adiecto.

Queritur vtrū negatiua de predicato finito ad affirmatiuā de predicato infinito sit bona ɔña et ecōtra. ¶ Arguit pmo q nou: quia nō sequit. sortes nonvidet equū: ergo sortes videt non equum. nam añs potest esse veruz posito q sortes nihil videat ɔñte existēte falso. ¶ Scdo arguit. nō sequit homo nō est albus: g homo est nō albus. antecedens enī potest esse verum nullo hoie existēte: et tñ ɔñs erit falsum si nullus homo sit: q: bene sequit. homo est nō albus: g homo est a ppōne de est tertio adiacēte ad ppōnē de est scdo adiacēte in ppōnibus accidētalibus: nā in ista homo est nō albus: homo stat pro presentibus: sicut in ista homo non est albus. ¶ Tertio sic arguit. nō sequit chimera nō est homo: ergo chimera est nō homo. añs ptz: q: negatiua nihil ponit: ideo ad veritatē eius sufficit subiectū pro nullo supponere: sed affirmatiua ponit aliquid. s. subiectū debet p aliquo supponere: g nō valet ɔña. ¶ Quarto sic arguit. q ab affirmatiua nō inferat negatiua variando predicatū penes finitū et infinitū: quia tūc sequeret q alicuius boni syllogismi ambe premisse essent affirmatiue cuius ɔclusio esset negatiua. qd est falsuz. ɔña pbatur sic arguēdo: ois hō est nō asinus: sed homo est homo: ergo homo nō est asinus. premisse sunt ambe affirmatiue: et tñ ɔclusio ē negatiua: igit. ¶ Quinto sic arguitur. nō sequit in secana sunt nō pisces: g in secana nō sunt pisces: cū añs sit verū et ɔñs falsum. ¶ In oppositū arguit auctē Aristo. in textu. In questione sicut in ceteris erunt tres articuli. Quantū ad primum

An sit bōa ɔña a negatiua de pdicato finito ad affirmatiuā de pdicato infinito et ecōtra.

¶ Sciendū est primo q p declaratione questionis supponit q duplex est ppō scz de est scdo adiacēte: et de est tertio adiacente.

Propositio est duplex.

Quid est ꝓpositio de ē scd̄o adiacēte.

de est scd̄o adiacēte est in q̄ nō ponit̄ aliō p̄dicatū materiale ab h̄ v̄bo ē; ⁊ dr̄ de ē scd̄o adiacēte nō: q: istud v̄bū ē ponat̄ in scd̄o loco: q: tūc ois ꝓpō eēt de est scd̄o adiacēte: sed iō dr̄ de ē scd̄o adiacēte: q: h̄ v̄bū ē: est p̄dicatū materiale vel saltē includēs. S; ꝓpō de ē tertio adiacēte ē in q̄ p̄ter istud v̄bū ē ponit̄ aliō p̄dicatū materiale; vt hō est aial. ⁊ dr̄ de est tertio adiacēte: q: p̄ter istud v̄bū est ponit̄ aliud p̄dicatū materiale.

Quid est ꝓpositio de ē tertio adiacente.

Supponit̄ scd̄o ꝙ nomen finitū est nomē cathegoreumaticū vt equus bos. Ex q̄ seq̄tur ꝙ solū nomē cathegoreumaticū est ꝓprie nomē finitū. ℂ Seq̄tur scd̄o ꝙ soli termini cathegoreumatici p̄nt īfinitari: ideo dicebat̄ in textu ꝙ sincathegoreumati nō pōt addi negatio infinitās. iō nō ꝯgrue dr̄ nō ois capiēdo ly nō infinitāter. ℂ Seq̄tur tertio ꝙ trāscēdētia sunt termini cathegoreumatici: q: ipis pōt addi negatio infinitās: vt dicēdo nō ens nō verū. S; nomē infinitū est nomen cōpositū ex noīe finito ⁊ negatiōe infinitāte: vt nō hō nō lapis. Totū istō aggregatū nō hō nō lapis dr̄ nomē infinitū: ⁊ illud cui s; additur negatio infinitās dr̄ nomē īfinitatū vt lapis. S; de isto noīe infinito sūt aliq̄ difficl'tates.

Quid ē nomē infinitum.

ℂ Prima. q̄d significet nomē infinitū vt q̄d significet nō hō. ℂ R̄ndet̄ breuiter ꝙ nō hō de significato formali ⁊ p̄mario significat negationē humanitatis vel hoīs: s; de significato materiali significat oē aliud ab hoīe: vt nō hō de significato materiali significat lapidē: bouem: leonē: caprā: ⁊ sic de aliīs. Ex quo seq̄tur ꝙ nomē infinitū nō dicit p̄mo aliquē conceptū positiuū s; solū negatiuū: vt nō hō non sortes. Et aduerte ꝙ sicut in conceptibus positiuis inueniūtur vniuocationes: ita ⁊ in negatiuis. vn̄ nō sortes est aliq̄d vniuocū ad oīa alia entia a sorte etiā a nō entia. Unde illa negatio est vnius rationis q̄ repugnat affirmationi vnius rationis: ⁊ q: nō sortes repugnat sorti ⁊ sortes est vnius rōnis; ideo nō sortes est vnius rationis.

Notabile de negatōe infinitāte.

ℂ Sciendum est scd̄o ꝙ q̄n negatio infinitans addit̄ alicui termino magis cōi: tunc nomen infinitū cōpositum ex ipō ⁊ negatione infinitāte est min⁹ cōe. ⁊ q̄n additur termino minus cōi: tunc nomē cōpositū ex ipō ⁊ negatione infinitāte est magis cōe: vt homo est cōius sorte. Sed si dicatur nō hō: tūc nō hō ē min⁹ cōe q̄ nō sortes: q: non sortes p̄dicatur de pluribus q̄ non hō: q: dr̄ de oībus aliīs a sorte: s; non hō dr̄ solū de aliīs ab hoīe. Ex q̄ sequitur ꝙ ibi arguit̄ a sup̄iori ad inferi⁹ nō sortes currit: ergo nō hō currit. ℂ Supponit̄ vlterius ꝙ s̄m istos terminos infinitos fiunt due figure quadrāgulares sicut pōt videri in textu: ⁊ in qualibet possunt fieri consequentie saltem inter subalternas que inferunt se inuicem. Unde sicut bene sequitur sortes est nō iustus: ergo sortes non est iustus ⁊ econtra in prima figura. ita bene sequitur non sortes est non lapis: ergo non sortes non est lapis in secunda figura. Et aduerte ꝙ in nulla illarum figurarū dz̄ subm̄ mutari: imo semp̄ subm̄ debet esse terminus finitus sicut in prima figura vel infinitus sicut in scd̄a figura: q: si mutaretur subiectum tunc nō fieret ꝯn̄e. Sed restat vna difficultas q̄uo intelligitur ꝙ noīa ⁊ v̄ba trāsposita idem significant.

Quō intelligitur hoc dictū nomina et verba trāsposita idem significāt

ℂ R̄ndetur breuiter ꝙ nomē vbicūq; ponatur semp̄ idē significat: s; non semp̄ pro eodē vel eisdē vel eodem modo accipitur: vt hō vbicūq; ponat̄ semper idem significat: sed no semper ꝓ eodē vel eisdem vel eodē modo accipitur ꝓpter quas acceptiones diuersas aliq̄n ꝓpō in qua ponitur est vera et aliquādo falsa: vt ista est vera homo currit. licet ista sit falsa ōis homo currit. ⁊ t̄n hō in vtraq; idem significat: sed non eodem mō accipitur in vna sicut in alia. Nā in ista hō currit: homo accipitur ꝓ oīb⁹ hominibus disiunctiue: ⁊ in ista omnis homo currit etiā accipitur ꝓ oībus hominibus: sed alio modo sc; copulatiue.

An ꝯn̄a de ꝯiūctis ad diuisa sit bona quot modis aliq̄ dicūtur cōiuncta.

ℂ Sciendū est tertio ꝙ circa textū incidunt aliq̄ difficultates. Prima. vtrū a ꝯiūctis ad diuisa valeat ꝯn̄a. ℂ Pro cui⁹ declaratione supponit̄ p̄mo ꝙ aliqua possunt dici cōiūcta dupl'r. vno modo positiue: q: cōiungūtur per aliquā cōiunctionē positā inter ea: vt sortes est albus ⁊ musicus. Scd̄o modo dicunt̄ cōiūcta negatiue: q: inter ipa nō ponit̄ aliqua copula vel cōiūctio cōiungēs ea: imo vnū immediate addit̄ alteri p̄ modū determinationis ⁊ determinabilis: vt dicēdo hō albus. ⁊ sic accipiuntur cōiuncta in ꝓposito: ita ꝙ arguere a cōiūctis ad diuisa est arguere ab antecedente in quo ponunt̄ plura p̄dicata sine cōiunctione ad ꝯsequēs in quo ponitur cū ꝯiunctione: vt sic arguēdo. sortes est homo albus: g̃ sortes ē homo ⁊ est alb⁹. ℂ Scd̄o supponit̄ ꝙ ad hoc ꝙ talis ꝯsequētia sit bona tres ꝯditiōes req̄rūtur.

Cōditiōes req̄site ad bōitatē cōsequentie

ℂ Prima. ꝙ non sit repugnātia in adiecto. i. ꝙ determinatio nō sit alienās suū determinabile: neq; repugnās: neq; diminuēs: defectu cui⁹ nō sequit̄. adam est homo mortuus: ergo adam est homo ⁊ est mortuus. et hoc capiendo ly mortu⁹ nominal'r quod tātū valet sicut priuatus vita. ℂ Scd̄a conditio. ꝙ talis determinatio nō sit ampliatiua: defectu cuius nō sequit̄: chimera est ens inopinabile: g̃ chimera est ens ⁊ est inopinabile. ℂ Tertia cōditio. ꝙ determinatio nō capiat̄ equiuoce in cōiuncto ⁊ diuiso seu ꝙ nō varietur appellatio: defectu cuius nō sequit̄. iste est bonus faber: g̃ iste est bonus ⁊ est faber: q: ly bonus aliter appellat in cōiuncto q̄ in diuiso. Potest tamē addi quarta ꝯditio ꝙ null⁹ termin⁹ sit equiuocus. ideo nō sequit̄. hoc est canis latrabilis ergo hoc est canis ⁊ est latrabile cū prima ꝓpositio sit ꝓpositio plures que nō est ꝓpō neq; vera neq; falsa. Potest iterum addi alia con-

ditio ꝙ oportet arguere in illis q̄ sunt simplr̄ ⁊ nō ſm accn̄s. vn̄ coiunctū dr̄ ꝯuenire simplr̄ qn̄ q̄libet pars dr̄ de subiecto: ideo nō sequit̄ essentia diuina est pater gn̄ans: ḡ est pater ⁊ ē gn̄ans: q: scd̄a pars diuisi est falsa. Sed q̄reret aliq̄s vtrū sic arguēdo. sortes est hō albꝰ: ḡ sortes est hō ⁊ est albus: arguat̄ debite a cōiūctis ad diuisa. Et videt̄ ꝙ nō: q: alterū coniūctoꝝ dr̄ de alio p̱ accn̄s: puta albꝰ de hoie: ḡ nō bn̄ arguit̄: vt videt̄ dicere textꝰ. Rn̄det̄ ꝙ aliq̄d dici de altero p̱ accidēs pōt intelligi dupliciter. vno mō q: accn̄talr̄ p̄dicat̄ de illo: ⁊ sic albus bn̄ ꝯuenit hoi p̱ accn̄s. alio modo q: nō ꝯuenit alteri sicut determinatio ꝯuenit determinabili. ⁊ sic dico ꝙ albꝰ nō ꝯuenit p̱ accn̄s hoi: sed p̱ se: ⁊ hoc vult habere textus.

Quot modis aliquid dr̄ de altero p̱ accn̄s.

Cōsequentia a diuisis ad coniūcta an sit bona

¶ Sciendū est quarto ꝙ scd̄a difficultas est, talis. an valeat ꝯn̄a a diuisis ad coniūcta. Pro cuiꝰ solutione supponit̄ p̄mo ꝙ aliq̄ p̄dicata possunt dici diuisa duplr̄. Uno modo p̱ positionē alicuiꝰ ꝯiūctionis mediātis inter ea: vt sortes est hō ⁊ albꝰ: ⁊ sic capiunt̄ h̄ diuisa. Alio modo dicunt̄ diuisa. i. nō ꝯiūcta p̱ cōiunctionē: vt hō albꝰ: ⁊ sic nō capiunt̄ h̄ diuisa. ¶ Supponit̄ scd̄o ꝙ arguere a diuisis ad ꝯiūcta est arguere ab an̄te in quo ponunt̄ plura p̄dicata mediāte ꝯiūctione ad ꝯn̄s in q̄ ponunt̄ sine ꝯiūctiōe: vt sortes est hō ⁊ est albꝰ: ḡ est hō albꝰ. ¶ Supponit̄ tertio ꝙ ad hoc ꝙ talis ꝯn̄tia sit bona tres ꝯditiones, req̄rūtur. Prima ꝙ diuisa se habeāt sicut determinatio ⁊ determinabile. ideo nō sequit̄: sortes est ambulās ⁊ est musicus: ḡ sortes est ambulās musicus: cū ꝯn̄s sit ꝓpō plures q̄ nec est v̄a neq̧ falsa. Scd̄a ꝯditio ꝙ determinatio nō capiat̄ eq̄uoce seu ꝙ nō fiat variatio appellatiōis. io nō sequit̄ ꝙ iste canis est pater ⁊ est tuꝰ: ḡ est pater tuꝰ: q: in an̄te ly tuus appellat te tanq̄ possessorem canis: ⁊ in ꝯn̄te appellat te tanq̄ genitū a cane. Tertia ꝙ nō fiat negatio: vt nō sequit̄. sortes est hō ⁊ est bipes: ḡ est homo bipes. nec etiā sequit̄. sortes est homo ⁊ animal: ḡ est homo aīal. Et aduerte ꝙ tanta est nugatio dicēdo aīal hō sicut hō aīal. Nam si diffinitiones ponant̄ loco terminoꝝ erit nugatio: ḡ illi termini importāt nugationē. ¶ Tertia difficultas. quō valet ꝯn̄a ab est de tertio adiacēte ad ꝓponem de est scd̄o adiacēte. Rn̄det̄ ꝙ in ꝓpōnibus necessarijs nō valet: ideo nō sequit̄: adam est homo: ḡ adam est: sed in ꝓpositionibus ꝯtingētibus bene valet: seruatis tn̄ aliquibus ꝯditionibꝰ. Quarū prima est ꝙ predicatum nō sit terminꝰ ampliatiuus: defectu cuius nō sequit̄. adam est mortuus: ḡ adā est. etiā non sequit̄. rosa cognoscit̄: ergo rosa est. ¶ Scd̄a conditio ꝙ principalis pars predicati nō amplicet̄: defectu cuius nō sequit̄. adā est albū quod est vel fuit: ḡ adā est. ¶ Tertia cōditio ꝙ subiectū nō sit terminus ampliatiuus: defectu cuiꝰ nō sequit̄. mortuū est homo quod fuit: ḡ mortuū est. Potest addi etiā alia ꝯditio scz ꝙ predicatū nō sit terminꝰ infinitꝰ: ideo non sequit̄. chimera est nō alba: ergo chimera est. Et hec de primo articulo.

Cōditiōes req̄site ad h̄ ꝙ talis ꝯn̄a sit bōa

An a negatiua ad affirmatiuā subiecto eodem manēte et p̄dicato variato sit bōa ꝯn̄a

¶ Quātū ad scd̄m dubitat̄ primo vtrū a negatiua ad affirmatiuā subiecto manente eodē ⁊ p̄dicato variato penes finitū ⁊ infinitū valeat ꝯn̄a. Rn̄det̄ breuiter ꝙ talis ꝯn̄a est bona aliquibꝰ ꝯditionibꝰ obseruatis. Prima. ꝙ totale p̄dicatū infinitet̄: ⁊ p̱ hoc nō sequit̄. sortes nō videt equū: ḡ sortes est videns non equū. ¶ Scd̄a ꝯditio. ꝙ nō sit aliq̄s terminꝰ supponēs cōfuse tm̄: defectu cuiꝰ non sequit̄. cuiuslibet hois asinus nō est asinus: ḡ cuiuslibet hois asinus est nō asinus. an̄s est verum ⁊ ꝯn̄s falsum. an̄s enī sequit̄ ad istaȝ cuiuslibet hois ois asinus: asinꝰ non est. q̄ est vera cū sua ꝯdictoria sit falsa: scz ista alicuiꝰ hois aliquis asinus est ois asinus. Et ꝙ sequat̄ ad illā ptȝ: q: sunt ꝓpōnes eiusdē q̄litatis ⁊ q̄ntitatis de eisdē terminis silr̄ supponētibus: igitur vna sequit̄ ad aliā. Etiā nō sequit̄ a homo non est homo: ḡ a homo nō est hō. cū an̄s sit verum et ꝯn̄s falsum. ⁊ ꝙ an̄s sit verū ptȝ: q: bn̄ sequit̄ ois hō: hō nō est: ḡ a hō nō est hō: ⁊ an̄s est verū cū q̄libet eiꝰ singularis sit vera ⁊ etiaȝ sua ꝯdictoria est falsa. Et ꝙ sequat̄ ptȝ. sunt enīȝ ꝓpōnes eiusdē q̄litatis de eisdē terminis similiter oīno supponētibꝰ: igit̄ ⁊c̄. ¶ Sed q̄reret aliq̄s vtruȝ in tali ꝯn̄a oporteat ponere ꝯstantiā subiecti in ꝯn̄te: sicut dicūt aliqui sic arguēdo. sortes nō est lapis ⁊ sortes est: ergo sortes est nō lapis. Rn̄det̄ ꝓbabilr̄ ꝙ non est necesse ponere illā ꝯstantiā: quia dicit Arist. in postp̄dicamētis ꝙ siue sortes sit siue nō sit necesse est ipm lāguere vel nō languere: ideo nō videt̄ ꝙ debeat poni illa cōstantia. ¶ Sed cōtra hoc arguit̄. q: tūc bene seq̄ret̄ chimera nō est alba: ergo chimera est nō alba. sed hoc nō: q: an̄s est verūt ⁊ ꝯn̄s falsum: q: ad ipsuȝ in bona ꝯn̄a sequit̄ vna falsa. vt bene sequit̄ chimera est nō alba: ḡ chimera est. Rn̄det̄ ꝙ nō sequit̄ vt iā visum est. Et dico vlteriꝰ ꝙ ex ꝓpōne affirmatiua de predicato infinito opȝ arguere sicut in negatiua. ⁊ dico ꝙ ipsa ꝓpositio de p̄dicato infinito hȝ tot causas veritatꝭ sicut negatiua: q: aliter arguendo a negatiua ad affirmatiuā de p̄dicato infinito arguere a ꝓpōne habēte plures causas v̄itatis ad ꝓpositionē habentē tm̄ vnā causam v̄itatis. Et si quis dicat: si hoc esset verū seq̄ret̄ ꝙ due ꝯdictorie essent simul vere. ptȝ: q: ista est vera p̄te chimera est non alba. ⁊ etiā ista est vera. nulla chimera est nō alba q̄ est eius ꝯdictoria: quia ois ꝓpō negatiua cuiꝰ subiectū ꝓ nullo supponit est v̄a. Dico ꝙ illa regula est v̄a in ꝓpōnibus de p̄dicatis finitis ⁊ non infinitis. Et si quis dicat sensus quē ista facit ꝓpō chimera est nō alba est falsus: q: sensus eius est. chimera est ens qd̄ nō est albū ⁊ illa est falsa. Respondet̄ ꝙ sicut nō albū est vniuocū ad omne ens ⁊ nō ens qd̄ nō est albū: ita etiā suppōit ꝓ eis. ideo ser[illegible]us est. chimera est ens vl' nō ens quod est nō albū. Ex quo videt̄ ꝓbabilr̄ dici

An in tali ꝯn̄a pēnenda sit ꝯstantia subiecti in ꝯn̄te

ꝙ nomē infinitū in suo cōceptu includit conceptum entis ⁊ non entis: ⁊ non solum entis: vt aliqui dicunt.

An ab affirmatiua ad negatiuam subo eodē manēte ⁊ ꝑdicato variato sit bōa ɔ̃ña.

¶ Dubitaṫ scd̄o vtrum ab affirmatiua ad negatiuā subiecto manēte eodem et predicato variato penes finitū ⁊ infinitum valeat cōsequētia. ⁊ videṫ ꝙ non: quia non sequitur. sortes fuit nō albus: ergo sortes nō fuit alb⁹: quia antecedēs potest esse verū ɔ̃nte existēte falso. nam posito casu ꝙ sortes ante heri fuerit niger: ⁊ postea albus. antecedēs est verū ⁊ ɔ̃sequēs falsum. Item non sequiṫ. sortes erit non albus: ergo sortes nō erit albus proportionabilr ponēdo casum sicut prius. Item nō sequiṫ. sortes potest esse nō alb⁹: ġ sortes non potest esse albus. Rn̄detur breuiter ꝙ arguēdo ab affirmatiua ad negatiuā tali modo bn̄ valet ɔ̃ña aliquibus cōditionibus obſuatis. ¶ Prima. ꝙ totū predicatū infiniteṫ: ideo nō sequiṫ. sortes videt non equū: ergo sortes nō videt equū. ¶ Secūda ꝙ in affirmatiua addatur ista particula in qualibet parte tēporis presentis si sit copula ꝑsentis vel preteriti si sit preteriti vel futuri si sit futuri. vt sic arguēdo. sortes in qualibet parte tp̄is preteriti fuit non albus: ergo sortes nō fuit alb⁹. ¶ Tertia ꝙ si arguaṫ in modalib⁹ debet obſuari ꝙ negatio ponaṫ post modū: vt sic arguēdo. sortes potest esse nō albus: ergo sortes potest nō esse albus: ⁊ ꝑ hoc soluūtur instātie. ¶ Sed quereret aliqs vtrū ab affirmatiua ad negatiuā predicato manēte eodē ⁊ subiecto variato penes finitū ⁊ infinitū valeat ɔ̃ña.

An ab affirmatiua ad negatiuam ꝑdicato manēte ⁊ subo variato sit bona ɔ̃ña

Respondeṫ breuiter ꝙ bene valet ɔ̃ña quādo predicatum est termin⁹ singularis et dū copule addaṫ ista particula in qualibet parte tp̄is ꝑsentis: preteriti: ⁊ futuri ꝓportionabilr ad copulā. vt bn̄ sequiṫ. nō albū ꝓ qualibet parte tp̄is ꝑsentis est sortes: ergo albū nō est sortes: q2 ex opposito ɔ̃ntis inferṫ oppositū antecedētis. ¶ Dicitur scd̄o ꝙ si predicatū sit termin⁹ cōis nō valet ɔ̃sequētia: vt non sequiṫ. non albū in qualibet parte tp̄is ꝑsentis est ens: ergo albū nō est ens. ¶ Etiā non sequiṫ. in secana sunt nō pisces: ergo in secana nō sunt pisces. nam ibi arguiṫ ab affirmatiua ad negatiuā variando subiectū penes finitū ⁊ infinitū: ⁊ nō variādo predicatū cū non pisces sit subiectū. ¶ Diciṫ tertio ꝙ a negatiua ad affirmatiuā predicato manēte eodē ⁊ subiecto variato penes finitū ⁊ infinitū nō valet ɔ̃ña respectu etiam quorūcunq3 terminorū. ideo non sequitur. albū non est sortes: ergo non album est sortes.

An hec ɔ̃ña sit bōa. sortes ē homo mortuus: ġ nō est hō. Iste termin⁹ mortuus q̄t mōis capitur.

¶ Dubitatur tertio vtrū valeat ista cōsequentia. sortes est homo mortuus: ergo sortes non est homo. ⁊ ista sortes est homo mortuus: ergo sortes est homo ⁊ ē mortu⁹. ¶ Respondetur breuiter ꝙ iste terminus mortuus potest capi duplr. vno modo nominaliter: ⁊ sic tantū valet sicut carēs vita. i. aīa aptū natum tamē recipere eam. ⁊ sic dico ꝙ ly mortuū respectu hoīs vel aīalis est determinatio distrahens alienās vel diminuēs. ⁊ sic capit ph̄s in textu cū dicit ꝙ mortuū distrahit de rōne hominis: imo est determinatio totalr repugnās homini vel aīali: sicut cecum est determinatio repugnās lapidi. ⁊ tūc dico ꝙ ista est vera hō mortuus non est homo: q2 tūc homo mortuus importat rationē impossibilē: modo de ratiōe impossibili nihil diciṫ vere. ⁊ tūc etiā bene sequiṫ. sortes est homo mortuus: ġ sortes nō est homo. sed non sequiṫ. sortes est hō mortuus: ergo est homo ⁊ mortuus: q2 tūc est repugnātia in adiecto. ¶ Alio modo capiṫ ly mortuus participialiter veniens de morior moreris: et tantū valet sicut corrupt⁹ corrupta corruptū: et tunc non est determinatio distrahens: imo potest addi vere cū ly homo vt cōiter dicitur. aliquis homo est mortuus. adā est homo mortuus: ⁊ tūc habet vim ampliādi sicut alia participia preteriti tp̄is. et tūc dico ꝙ ista ē vera ⁊ cōcediṫ adam est homo mortuus. Et dico ꝙ bene sequiṫ. adam est homo mortu⁹: ergo adā est homo ⁊ est mortuus. Et si quis dicat. ista ē falsa adam est homo cum subiectum pro nullo supponat. Dico ꝙ est vera vt al's visum est. et quomodo ad propositiones necessarias non requiritur ꝙ termini supponāt pro aliquo existente. dico tamen ꝙ illa consequētia non est formalis: sed solum materialis: quia ad bene arguēdum a cōiunctis ad diuisa requiritur ꝙ determinatio non sit ampliatiua: vt visum est. Et hec de secundo articulo.

Conclusio rñsalis de supradictis ɔ̃sequētiis

¶ Quantū ad tertiū sit cōclusio responsalis. a negatiua ad affirmatiuā ⁊ ecōtra. subiecto manēte eodē ⁊ variato predicato penes finitū ⁊ infinitū est bona ɔ̃ña: conditionibus tamē aliquibus obseruatis: vt visum est in secundo articulo. ¶ Ad rationes. Ad primā patet solutio. nam totale predicatū non infinitatur. ¶ Ad secūdam diciṫ ꝙ nullo homine existente ista est adhuc vera homo est albus vel non albus: vt visum est in secūdo articulo. Dico etiā ꝙ non sequitur homo est non albus: ġ homo est. Et silr dicatur ad tertiam. ¶ Unde propositionem negatiuā nihil supponere pōt intelligi duplr. Uno modo quia termini non supponunt: ⁊ sic non intelligitur hic. Alio modo quia ad eius veritatem sufficit subiectum pro nullo supponere. ¶ Ad quartam dicitur ꝙ ille precise primo ⁊ per se habēt inferre affirmatiuā. ¶ Ad quintā patet solutio in scd̄o articulo.

Quō intelligitur ꝓpōnē negatiuam nihil supponere.

¶ Sequitur textus.

¶ His vero determinatis perspiciēdum est quēadmodū sese habeāt affirmationes ⁊ negationes ad seinuicē: hec sc3 q̄ sunt de possibili eē et non possibili eē: et cōtingere ⁊ non contingere: ⁊ de impossibili ⁊ necessario.

Este est secũdus tractat⁹ huius libri in quo determiat de oppositionib⁹ ⁊ ɔ̃ñtijs ꝓpõnũ modaliũ. Et diuidit̃ in tria capitula. In primo determinat de oppõne ꝓpõnũ modaliũ mouẽdo talem dubitationem. vtrũ ad habẽdã ɔ̃dictionẽ in modalib⁹ negatio sit ferenda ad v̇bum vel ad modum.

Quõ habetur ɔ̃dictio i modalib⁹.

Et primo arguit ꝙ ad v̇bũ: q: in illis de incẽ sumitur ɔ̃dictio ponendo negationẽ ad v̇bũ: ğ siliter in modalib⁹. Añs ꝓbat exẽplariter. primo in illis de est scdo adiacẽte: q: negatio istius hõ est: est ista: hõ nõ est vel nõ est homo. ¶ Scdo ꝓbat in illis de est tertio adiacẽte: q: negatio isti⁹ est homo albus est ista nõ est albus hõ ⁊ nõ ista est nõ albus hõ. ¶ Deinde ꝓbat in alijs ꝓpõnibus de v̇bo adiectiuo: q: negatio isti⁹ ãbulat hõ est ista. nõ ambulat hõ ⁊ nõ ista: ambulat nõ hõ. ¶ Ex q̇bus ɔcludit phs ꝙ si sit simile in illis de inesse ⁊ modalibus. negatio isti⁹ possibile est esse erit ista possibile ẽ nõ eẽ ⁊ nõ ista nõ possibile ẽ eẽ. ¶ In oppositũ arguit: q: si ɔ̃dictio in modalib⁹ eẽt sumẽda ponẽdo negationẽ ad v̇bum ⁊ nõ ad modũ seqret̃ ꝙ ɔ̃dictoria eẽnt siml' vera. ɔ̃ñs est impossibile. ɔ̃ñam ꝓbat: q: idẽ ẽ possibile esse ⁊ possibile nõ esse: vt oẽ qđ possibile est esse vel ambulare possibile est nõ esse vel non ambulare. Cõsequenter soluit hãc dubitationem dicẽs ꝙ negatio isti⁹ possibile est esse est ista: non possibile ẽ esse. ⁊ siliter dicat̃ in alijs modis. ita ꝙ ad dãdũ ɔ̃dictionẽ in modalib⁹ saltem eiusdẽ mõi negatio ẽ ferẽda ad modũ. qđ ꝓbat primo tali rõne. sicut se habẽt esse et nõ esse in illis de inesse: ita se hꝫ modus in modalib⁹: sꝫ in illis de inesse sumit̃ ɔ̃dictio ponẽdo negationẽ ad esse. i⁹a in modalib⁹ sumitur contradictio ponẽdo negationẽ ad modũ. maiorẽ ꝓbat: q: sicut esse ⁊ nõ esse in illis de incẽ sunt appõnes hoc ẽ copule. ⁊ subm ⁊ ṗdicatũ sunt res subi. i. sunt illa inter q̇ copula copulat. sic in modalib⁹ esse ⁊ nõ esse sunt subiecta. s. determinabilia: ⁊ modi. s. contingens possibile impossibile ⁊ necesse sunt appositiones hoc ẽ sunt determinationes verborum illorum. Et sicut i illis de inesse ex parte esse vel nõ esse sumitur veritas ⁊ contradictio: vt istius sortes possibile ẽ esse negatio ẽ in ista: sortẽ non possibile ẽ esse: ⁊ ꝓportionabiliter dicat̃ de alijs.

¶ Consequente v̇o ẽm ordinem fiunt ita a ponentibus: illi enim que est possibile est esse: illa que est contingit esse et hec illi conuertitur et non impossibile esse et non necesse esse.

De ɔ̃sequẽtijs ⁊ eq̇pollẽtijs ꝓpõnum modalium.

In isto secundo capitulo determinat philosophus de equipollentijs ⁊ consequentijs ꝓpositionum modaliũ: ⁊ primo ẽm opinionẽ antiquorũ: dicens ꝙ antiqui ordinauerunt propositiones modales in primo rotulo ẽm exigentiam huius dictionis amabimus ⁊ in secundo ẽm exigentiam huius dictionis edentuli. Deinde determinat ẽm eius opinionem: dicens ꝙ propositiones de possibili ⁊ contingenti equipollent propositionibus de ipossibili mõ vnius affirmato et alterius negato: vt iste due equipollẽt sortẽ impossibile ẽ esse. ⁊ sortẽ non possibile ẽ esse. Similiter iste sortẽ possibile ẽ esse ⁊ sortem non impossibile ẽ esse. ita ꝙ vult ordinare ꝓpositiones modales de primo rotulo ẽm exigentiã hui⁹ dictiõis amabimus ⁊ ꝓpositiones de scdo ẽm exigentiam huius dictionis edẽtuli. Et quo sequit̃: ꝙ antiqui male ordinauerũt ꝓpositiones de possibili ⁊ necessario in primo ⁊ scdo rotulis: q: ille de necessario sic ab ipsis ordinate nõ equipollẽt illis de possibili i illis duab⁹ primis lineis vt ista nõ necesse ẽ esse in prima linea nõ equipollet isti possibile ẽ esse: nec ista nõ necesse ẽ non esse non equipollet isti possibile est non esse in secunda linea. Quod ꝓbat tribus rationib⁹. ¶ Prima. iste sunt simul vere necesse nõ esse ⁊ nõ necesse esse: ⁊ sequũtur adinuicẽ cum possint dici subalterne: cum ğ possibile esse in ṗma linea ⁊ necesse nõ esse de tertia linea ɔ̃dicãt: sequitur ꝙ iste nõ equipollẽt nec sunt in eadẽ linea possibile esse ⁊ nõ necesse esse: et p ɔ̃ñs male ponũtur in ṗma linea. ¶ Scda rõ. necesse ⁊ impossibile opponunt̃ ɔ̃rie: ğ eq̇pollent ponẽdo negationẽ ad dictũ ⁊ postponẽdo modo sicut ille de inesse postponẽdo negationẽ signo vl'i equipollẽt: ğ si in ṗmo ordine neget̃ impossibile ⁊ affirmet̃ eius dictũ: etiã negabitur necesse ⁊ cum hoc ei⁹ dictũ. ¶ Tertia ratio. si sic iste cõtradicerẽt necesse nõ esse de tertia linea ⁊ non necesse esse de prima qđ est falsum: quia tunc due cõtradictorie sequerẽtur seinuicẽ quod est impossibile. cõsequentia probat: quia bene sequitur necesse esse: ğ possibile esse. si ergo sequat̃ possibile eẽ: ergo non necesse esse: ergo de primo ad vltimum sequeretur necesse esse: ergo non necesse esse: quod est falsum. Ex q̇bus sequitur ꝙ antiqui male ordinauerũt ꝓpositiones de possibili et necesse in primo ⁊ secũdo rotulis.

An antiqui bñ ordinauerint ꝓpõnes de primo et scdo rotulis.

¶ Dubitabit aũt aliq̇s si illud qđ ẽ necessariũ est possibile sequit̃. nã si nõ seq̇tur ɔtradictorie sequit̃ nõ possibile eẽ. ⁊ si quis nõ hanc dicat cõtradictionẽ eẽ necesse est dicere possibile est nõ eẽ: sed vtreqꝫ false sunt de necesse esse.

¶ In hoc capitulo philosophus soluit vnã dubitationẽ. vtrũ ad necesse eẽ sequatur possibile esse. Et arguitur primo ꝙ sic: quia si ad necesse esse nõ sequat̃ possibile esse: tũc oppositum consequẽtis scꝫ non possibile esse stabit cum necesse esse quod est falsum cũ sit contrarium antecedẽtis. Deinde arguit ad partẽ negatiuã [illegible] quod potest esse potest nõ esse. Si ergo [illegible] necesse esse sequat̃ possibile esse ⁊

Utrũ ad necesse esse sequat̃ possibile esse.

ad possibile esse sequatur possibile nō esse. seq̄tur de p̄mo ad vltimū ad necesse esse possibile nō eē ꝛ p̄ ꝯñs nō necesse eē q̄revnū ꝯdictoriorū seq̄t ad reliquū. ¶ Soluit dictā dubitatione dicēs ꝙ nō oē possibile h̃ ē nō ōīs potētia valet ad opposita: ſꝫ sunt aliq̄ potētie q̄ nō sūt ad opposita. iō ponit vnā diuisionē potētiaꝝ. ſcꝫ ꝙ q̄dā sunt rōnales ꝛ q̄dā irrōnales. rōnales vt potētie humane: ꝛ ille p̄nt ad oppositū. irrōnales sunt duplices. q̄dā sunt semꝑ ī actu vt ignis sp̄ ē in actu calefaciēdi ꝛ ille nō p̄nt ad opposita. Alie sunt que q̄ñq꜀ sunt in actu ꝛ q̄ñq꜀ in potētia ꝛ tales p̄nt in opposita sicut sunt potentie aīaliū alioꝝ ab hoīe. ¶ Ex quo soluit dubitationē dicēs ꝙ ly possibile capit̃ dupl'r. Uno mō large ꝓ oī illo qḋ nō implicat ꝯdictionē eē. Alio mō stricte ꝓ illo qḋ pōt eē ꝛ nō eē. vñ possibile p̄mo mō est magis cōe ꝙ̄ ly necesse esse. iō h̃ mō ad necesse esse sequitur possibile: ſꝫ nō ecōtra. Etiā nō sequit̃ possibile sc̄do mō captū. ¶ Ex quo infert aliam diuisionē dicēs ꝙ entiū q̄dam sunt q̄ semꝑ sunt ī actu: vt deꝰ ꝛ intelligētie. Quedā q̄ q̄ñq꜀ sunt in actu ꝛ q̄ñq꜀ in potētia sicut substātie corruptibiles. ꝛ in illis potentia natural'r prior est actu: ꝛ actus posterior via gñatōis: ſꝫ sit p̄or via ꝑfectōis. iō act⁹ simpl'r precedit potentiā. Alia sunt entia q̄ nunq꜀ sunt in actu perfecto seu inesse permanenti sicut est motus.

Potentiaꝝ diuisio.
Irrōnalis potētie acceptiones.
Possibile ē duplex.
Entiū acceptiones.

Queritur vtrū ad habendū cōtradictionē in modalib⁹ necesse sit ferre negatiōēꝫ ad modū. ¶ Et arguit̃ p̄mo ꝙ non. iste sunt ꝯdictorie sortē possibile est currere: sortē possibile est nō curre: ꝛ tñ negatio in nulla fert̃ ad modum: igit̃. maior ꝓbat̃: q꜄ sunt singularis affirmatiua ꝛ singularis negatiua similiū subiectorū ꝛ p̄dicatoꝝ: g̃ contradicūt adinuicē. ¶ Secūdo sic arguit̃. sicut est in illis de inesse: ita ē in modalibus: ſꝫ ad dandū ꝯdictionē in illis de iesse negatio ferēda est ad verbū: ergo etiā in modalibus. ¶ Tertio sic arguit̃. iste ꝯtradicunt adinuicē sortes necessario est currēs: sortes possibiliter non est currēs: ꝛ tñ in neutra earū negatio fertur ad modū: igitur. ¶ Quarto sic arguitur. iste non sunt cōtradictorie sortes est de necessitate currens: sortes est nō de necessitate currens ꝛ tñ negatio fertur ad modum: igit̃ ad habēdū ꝯtradictionem in modalibus nō est necesse negationē ferri ad modū. minor ꝛ ꝯñia note sunt. maior ꝓꝫ: q꜄ ambe sūt affirmatiue ꝛ possunt simul esse false posito casu ꝙ sortes nō sit. ¶ Quinto sic arguitur. iste non sunt ꝯtradictorie ens non possibiliter est deus: ens possibiliter est deus cū sint simul vere: ꝛ tamen negatio fertur ad modum: igitur. In oppositum est aristoteles in textu: in questione sicut in ceteris erunt tres articuli.

Qūo in modalibus habetur contradictio.

¶ Sciendū est primo ꝙ ꝓ declaratiōe q̄stiōis supponit̃ primo ꝙ ꝓp̄ cathegorica est duplex. s. modalis ꝛ de inesse. Modalis est cuius copula est modificata aliquo istorum modorum ſcꝫ possibile impossibile ꝛc. Sꝫ ꝓpositio de iesse est illa cui⁹ copula nō est modificata aliquo istorū modoꝝ predictorum: vt sortes est albus. ꝛ d̄r de iesse seu de simplici inherentia: q꜄ predicatū denotat̃ inesse simpliciter subiecto vel q꜄ copula non est modificata vt homo est albus denotat̃ predicatū simpliciter inesse subiecto: ſꝫ cuꝫ dico hoīem possibile est esse album denotat̃ albū possibiliter inesse homini. Supponit̃ sc̄do ꝙ isti modi. s. possibile impossibile cōtingēs ꝛ necesse possunt capi dupliciter. vno mō sc̄de intētionaliter ꝓut dicunt possibilitatē cōtingentiā vel impossibilitatē vel necessitatē ꝓpositionis. Et sic accipiūtur in modali cōposita: vt dicēdo sortē currere est possibile sibi denotat̃ ꝙ talis ꝓpositio est possibilis. Alio mō capiunt̃ p̄me intētiōaliter ꝛ hoc dupl'r. vno mō cathegorematice prout dicūt possibilitatē cōtingētiā impossibilitatē aut necessitatē entis. ꝛ isto modo non faciunt ꝓpōnē modalē: ſꝫ sunt differētie entis. Alio modo capiunt̃ sincathegorematice vt sunt ꝓpria signa solū denotātia possibilitatē ꝯtingētiā ipossibilitatē aut necessitatē vnionis p̄dicati cū subiecto: ꝛ isto mō faciūt ꝓpōnē modalē. Sed restat vna difficultas q̄d sit copula in ꝓpōnib⁹ modalib⁹. Rñdet̃ ꝙ duplex est mod⁹ dicēdi: vn⁹ dicit ꝙ aggregatū ex v̾bo ꝛ modo est p̄ncipalis copula: ꝛ ꝙ mod⁹ est ps copule: ita ꝙ si mod⁹ sit noīalis aggregatū ex mō et h̃ v̾bo est ꝛ v̾bo infinitiui modi ē copula. Si v̾o mod⁹ sit aduerbialis aggregatū ex mō ꝛ isto verbo ē copula. Et dicit iste mod⁹ ꝙ aliq̄ sunt ꝓpōnes ꝯdictorie q̄ nō sunt de sinonymis copulis. Ali⁹ ē mod⁹ mag' ꝓbabilis q̇ tenet ꝙ sicut signū v'le vl' p̄ticlare additū subo vel p̄dicato nō est ps subi: ſꝫ determinatio ei⁹ sit ī modalib⁹ diuisis. mod⁹ ē determinatio copule se tenēs ad copulā sicut hmōi sincathegorumata oīo null⁹ ad subm ꝛ ꝙ nō sunt ptes copule: ſꝫ solū determinationes earū. ꝛ sic copula in modalibus q̄ñ mod⁹ tenet̃ natural'r est aggregatū ex isto v̾bo est ꝛ v̾bo infinitiui modi. Et hoc si mod⁹ sumat̃ ī ꝯcreto. Sꝫ si mod⁹ teneat̃ aduerbial'r vel mod⁹ noīal'r in abstracto: tūc est copula. ꝛ sic ſm istū modū oēs ꝓpōnes ꝯdictorie ꝛ eq̇pollētes adinuicē h̃nt copulas sinonymas.

Quid est ꝓpositio modalis.
Quid est ꝓpō de iesse.
Quid ē copula ī ꝓpōnibus modalibus
Dicēdi modus est duplex

Propōnis cathegorice acceptiones.

¶ Sciendū est sc̄do ꝙ circa textū incidūt aliq̄ difficultates. P̄ria an ꝓpō modalis ꝛ ꝓpō de inesse distiguāt̃ specie. ad quā pōt ꝓbabil'r r̄nderi ꝙ sic: q꜄ ꝓpōnes modales ꝛ de inesse magis dn̄t ꝙ̄ affirmatio ꝛ negatio: ſꝫ affirmatio ꝛ negatio dn̄t spē: igit̃ ꝓpō modalis ꝛ ꝓpō de inesse dn̄t specie. Sc̄da difficultas. vtrū ꝓpōnes modales diuise in eadē linea posite eq̇polleāt. ꝛ arguit̃ ꝙ non: q꜄ iste ꝓpōnes sortē impossibile ē esse: ꝛ sortē necesse ē nō eē ponunt̃ in eadē linea: ꝛ tñ nō eq̇pollēt: q꜄ vna est affirmatiua ꝛ alia negatiua. Nā illa de impossibili est affirmatiua cū in ipa nulla ponatur

An ꝓpō modalis et ꝓpō de inesse distinguantur
An ꝓpōnes modales diuise ꝛ in eadē linea posite eq̇polleant.

tur negatio. Scdo sic. iste nō equipollent: sortes contingenter non est currens: ꝛ sortes nō necessario est currens cum ad istam sortes cō tingenter non est currens sequat̃ ista. sortes ꝯtingenter est currens: que non sequit̃ ad illā de necessario ꝛ tamen sunt in eadē linea: igit̃. Tertio sic. iste nō equipollent omne ens non possibiliter nō est ens: ꝛ ens necessario ē ens. ex quo vna est vera ꝛ altera falsa. ꝛ tn̄ sunt in eadem linea puta in quarta: igr̄. Ad hoc rn̄detur ꝙ ꝓpōnes modales diuise de diuersis modis in eadem linea dum modo sint similium subiectoꝝ ꝛ predicatoꝝ ꝛ obseruentur ꝓprietates logicales requisite ad equipollentias equipollēt. vnde modales diuise de diuersis modis in eadem linea ordinate debēt esse similium qualitatum ꝛ quantitatū similium subiectoꝝ: ꝛ predicatoꝝ similiter se habentium quo ad ꝓprietates logicales terminoꝝ. ¶ Hoc supposito rn̄det̃ ad rōnes. Ad pmā negat̃ mioꝛ. ꝛ ad ꝓbationē negat̃ ꝙ illa de impossibile sit affirmatiua: ꝛ etiā negat̃ ꝙ negatio nō addat̃ ṽbo: q2 impossibile est mo dus negatiuus inducēns negationē. ¶ Ad scdam distinguit̃ maioꝛ: vel capiendo ly contingens specialiter vt disparate se hȝ ad necessariū ad qđ bene sequit̃ ꝯtingens nō esse ꝛ ta le ponit̃ in lineis: aut capiendo ꝯtingens generaliter vt se extendit ad omne illud qđ nō est impossibile ꝛ tale non ponit̃ in lineis. ꝛ ꝓpositio in qua ponit̃ tale ꝯtingens non ꝯuertitur in oppositam qualitatem. ¶ Ad tertium dr̄ concedendo totum argumentum: q2 titulus questionis intelligitur dūmodo termini eodē modo supponāt in vna sicut in altera.

Limitatio quattuoꝛ modoꝝ faciētium propositionē modalē.

¶ Sciendū est tertio ꝙ licet sint plu res alii modi facientes ꝓpōnē modalē ꝗ̄ isti quattuoꝛ possibile: impossibile: ꝯtingēs: ꝛ necesse. cū oi͂ sunt verum falsum ꝛ scitū. tn̄ cōiter determinat̃ solū de illis q̄ttuoꝛ: q2 inter oēs illos quattuoꝛ modos ꝑ ꝓpositionē negationis aut postpositionē: vel ꝑ prepositionem ꝛ postpositionē simul fiūt oppositiones ꝛ equipollentie: nō aūt ꝑm alios modos. Et aduerte ꝙ ꝓpositio modalis non dr̄ ideo modalis eo ꝙ a parte subiecti vel predicati vel copule ponat̃ modus: q2 tunc iste essent modales sortes alb' currit: sortes currit velociter: sortes heri fuit qđ est falsum. ſȝ dr̄ modalis: q2 a pte copule ponit̃ modus determinās ṽbum grā ꝯpositionis copule ꝛ act' ꝯpleri sicut sunt isti modi possibile impossibile. Ex q̄ sequit̃ ꝙ illi qui dicunt ꝙ ꝓpō modalis dr̄ ideo modalis: q2 a pte copule ponit̃ modus ṽificabilis de tota ꝓpōne inquātū ꝓpō: nō bn̄ dicūt: q2 tūc ista nō ēēt modalis: sortē possibile ē currere: q2 ille modus possibile q̄ ibi ponit̃ nō est verificabilis de tota ꝓpōne: q2 possibilis q̄ ṽificatur de tota ꝓpōne capit̃ scd͂e intētionalr̄ ꝛ nō capit̃ ꝑime intentionalr̄ quēadmodū capit̃ in ista sortē possibile est currere: ideo dixerūt aliqui ꝙ modalis dr̄ iō modalis: q2 a pte copule ponit̃ modus inclusus in diffinitiōe modi ṽificabilis de tota ꝓpōne inquantū ꝓpō. vn̄ possibile ꝑime intentionalr̄ captū includit̃ in diffinitione de possibili scd͂e intentionaliter capto qui ṽificabilis est de tota ꝓpōne. Nā possibile scd͂e intētionaliter captū est ꝓpō sic se hn̄s ꝙ qualitercunq3 ꝑ ipam significat̃ esse possibile est ita esse. Ecce ibi quomō in ista diffinitione includit̃ possibile ꝑime intentionalr̄ captū ꝛ dȝ intelligi dūmō illi mōi habeāt ꝓpoꝛtionabilitatē adinuicē. Et ꝑ hō remouet̃ qualitercūq3 q̄ ponit̃ in diffinitione de possibili. ¶ Sȝ restat vna difficultas. vtrū ista sortes pōt esse sit modalis vel de inesse. respondet̃ breuiter ꝙ talis in ꝓpria ei' significatione est de inesse ꝛ non modalis: q2 ei' copula est mere simplex: vt pȝ resoluendo. resoluit̃ eīn in istā sortes ē potēs eē. ibi ly ē: est copula ꝛ potēs esse est predicatū. Ex q̄ sequit̃ ꝙ in aliqua ꝓpōne ponit̃ iste modus possibile vel pōt que nō est modalis: neq3 diuisa: neq3 composita: vt pȝ de ista. sortes est possibilis. ꝛ de ista: sortes est potens esse. ¶ Et si dicat̃ ista ꝓpositio: sortes potest esse cōmuniter cōceditur modalis. dico ꝙ quādo concedit modalis capit̃ loco istius. sortem possibile est eē ꝛ non in propria eius significatione.

Quid est possibile scd͂e intētonaliter captum.

Sortes potest esse que propositio ē.

¶ Sciendū est quarto ꝙ diuisio qua diuidit̃ ꝓpō modalis in ꝯpositā ꝛ diuisā nō est diuisio gn̄is in spēs sed equoci in equocata: q2 ꝓpō modalis ꝯposita nō est ꝓpō modalis cū in ipa sit copula simplex. iō ipa est simplex de inesse. Et aduerte ꝙ inter modalē cōpositā ꝛ diuisā multiplex solet assignari dr̄a. Prima. in modalib' ꝯpositis hoc ṽbū est vel aliqđ ṽbū sibi equalēs sine aliquo mō determinante ipās est copula principalis: vt in ista aial esse hoīe est possibile. ly est: ē copula ꝑncipalis: sed in diuisis hō ṽbū est vel hoc aggregatū est esse determinatū aliquo mō est copula: vt iā superius visum est. Scda dr̄a. in modalib' ꝯpositis modus est subm̄ vel predicatū: in diuisis ṽo modus est determinatio copule. Tertia dr̄a. q2 in modalib' compositis vnū extremoꝝ sumit̃ materialr̄: vel saltē ꝑncipalioꝛ ps extremi: i diuisis ṽo non. vn̄ qñ dr̄ sortē currere est possibile totū istud extremū sortē currere tenet̃ materialr̄ ꝑ istā ꝓpōne sortes currit. Quarta dr̄a. modi in ꝯposit' nō tenent ampliatiue: ſȝ scd͂e intentionalr̄ ꝛ cathegoreumatice: in diuisis ṽo ampliatiue tenentur ꝛ sincathegoreumatice ꝛ ꝑme itētionalr̄. Et ob' istis sequit̃ ꝙ ꝑm modales ꝯpositas nō debēt fieri rotuli neq3 eq̄pollēt adinuicem saltē ꝑm ꝓpōnē ꝛ postpositionē negatiōis ad modū. ſȝ bn̄ adinuicē sequūt̃ rōne aliqꝝ regularꝝ logicaliū. Quaꝝ pria ē. si aliq̄ ꝓpō ē possibilis ipa nō ē īpossibilis ꝛ ecōtra. q2 possibile ꝛ īpossibile sūt adinuicē disparata. iō bn̄ seq̄t̃ sortē currere est possibile: ꝗ sortē currere nō ē impossibile. Scda regula. si aliqua ꝓpō ē possibilis sua contradictoria si sit nō est necessa

Que est diuisio q̄ diuiditur propositio modalis.

Differentie inter propositionē modalem cōpositam ꝛ diuisam.

Alique regule logicales.

ria: ideo bene sequit͛ sorté currere est possibile: ꝙ sortem non currere nõ est necesse. Tertia regula. si aliqua ꝓpositio est necessaria sua ꝯ dictoria est impossibilis: ideo bene sequit͛ sortem esse animal est necesse: ꝙ sorté nõ esse aial est impossibile. Quarta regula. si aliqua ꝓpõ est impossibilis sua contradictoria si sit est necessaria: ideo bene sequitur sortem esse asinum est impossibile: ergo sortem non esse asinum est necesse. Et hec de primo articulo.

Quomõ accipitur oppõ in modalibus.

Regule predictum dubium soluẽtes.

¶ Quantum ad scdm dubitat͛ primo qualiter accipiẽda sit oppositio in modalib⁹ ꝓpõnibus. Pro cui⁹ solutiõe ponunt͛ alique regule. Quarum prima est. ꝓpõnes modales diuise de subis singularibus ꝛ mõis ꝯriis obseruatis aliis ꝯditionibus ad ꝓpõnem ꝯriam ꝯtrariant͛ saltẽ ꝭm legẽ: qꝛ oẽs ꝓpõnes vtroqꝫ termino participãtes opposite q̃ nõ opponunt͛ subcõtrarie neqꝫ ꝯ dictorie nec subalterne opponunt͛ ꝯrie: ſꝫ tales sunt hmõi: igr͛. minor pꝫ: qꝛ pñt simul esse false: igr͛ nõ opponuntur nec contradictorie nec subcontrarie. aũs pꝫ de istis sorté impossibile est currere. sortem necesse est currere. Et si quis dicat hmõi ꝓpõnes sunt singulares: igr͛ non opponunt͛ ꝯrie. Ad hoc rñdetur ꝙ lꝫ sint singulares ex parte subi sunt tamen vl̃es ex parte modi.

Secũda.

Scda regula ꝛ ꝓpõnes modales diuise de subis singularibus ꝛ de modis ꝯdictoriis obseruatis ꝯditionib⁹ requisitis ad ꝓpõnẽ ꝯdictoriã sũt ꝯdictorie ꝛ de modis subcõtrariis obseruatꝭ ꝯditionibus ad oppositionẽ subcontrariam sunt subcõtrarie. ꝛ de modis subalternis subalterne. Et põt hec regula ꝓbari sicut prima.

Tertia.

Tertia regula ꝓpõẽs modales diuise hñtes subiecta cõia diuerse qualitatis ꝛ q̃titatis tã ex parte subi q̃ modi obseruatis ꝯditionib⁹ ad oppositionẽ ꝯdictoriã siue vna sit vl̃is tã ex parte subi q̃ modi ꝛ alia particularis ex parte vtriusqꝫ. siue vna sit vl̃is ex parte subi ꝛ particularis ex pte modi ꝛ talia ꝯdictorie. sic habeãt sunt ꝯdictorie gr̃a forme: qꝛ nõ possunt simul esse vere neqꝫ false.

Quarta.

¶ Quarta regula. ꝓpositiões modales diuise de subis ꝯmunib⁹ de modis ꝯriis obseruatis ꝯditionibus requisitis ad ꝯriam oppositionẽ sunt ꝯrie ꝛc. ¶ Et aduerte ꝙ ad dandũ ꝯdictionẽ in modalib⁹ diuisis de similibus modis opꝫ negationem ferri ad moduꝫ: lꝫ non oporteat in aliis de diuersis modis. positio tñ negatiõis ad modũ non sufficit: sed requiruntur cõdiones ad cõtradictorias.

Quinta.

¶ Quinta regula ꝛ vltima. propositiones modales diuise vl̃es ex parte subi ꝛ particulares ex parte modi sil̃r particulares vel indefinite ex parte subi ꝛ vniuersales ex pte modi non opponuntur gr̃a forme: quia tales sũt aliq̃ simul vere ꝛ aliq̃ simul false. Ex oĩbus pꝫ ꝙ ꝓpositiones modales diuise de tertia ꝛ quarta lineis: obseruatis ꝯditionib⁹ ad oppositionẽ contrariã sunt ꝯtrarie. Et de prima ꝛ scda lineis sunt subcõtrarie: ꝛ de prima ꝛ tertia lineis cõtradictorie: similiter de scda etiam quarta; de prima ꝛ quarta subalterne: similiter de secunda ꝛ tertia.

Necessarium et impossibile quõ amplient ad tẽpus

¶ Dubitatur secundo vtrum isti modi necessariũ ꝛ impossibile ampliãt ad quodlibet tp̃s ꝛ possibile ꝛ ꝯtingens solũ ad p̃ns ꝛ futurũ. ¶ Pro solutione supponit͛ ꝙ sicut signa vl̃ia videlꝫ oĩs ꝛ nullus qñ addunt͛ subiectis vel predicatis denotant ipa accipi ꝓ oĩb⁹ suis suppositis sibi ꝯuenientibus ꝓ tp̃e verbi dummodo aliunde non impediatur: ita ꝙ distribuunt terminos quibus addunt͛ ꝛ faciunt eos stare vniuersaliter. ita etiaꝫ isti modi necesse ꝛ impossibile se hñt circa copulam distribuendo ipsam pro quolibet tempore importato per eam. faciunt enim copulã cui adduntur accipi vniuersaliter pro quolibet tp̃e importato vel cognotato ꝑ ipsam copulam. Et sicut quoddam est signum particulare nõ distribuens terminũ cui additur: sed facit ipsum teneri pro suis suppositis disiunctiue. sic isti modi possibile ꝛ cõtingens se hñt circa copulam quo ad tempus importatum ꝑ ipam. ita ꝙ denotant copulã cui addunt͛ accipi pro oĩ tp̃e importato vel cognotato ꝑ ipam disiũctiue: ita ꝙ qñ dr̃ sortem possibile est currere. ly possibile denotat ly est accipi pro quolibet tẽpore importato per ly est: scilicet pro tempore presenti disiunctiue. ¶ Supponit͛ vlterius ꝙ isti modi possibile impossibile contingens ꝛ necesse ampliant terminos puta subm ꝛ predicatum ad equales driãs tempoꝝ. aliõ enim ꝓpõnes ꝯstitute ex ipis nõ. opponerent͛ neqꝫ equipollerent. ꝛ ꝑ hoc pꝫ solutio ad dubium.

Possibile impossibile contingens. ꝛc. quõ amplient termios.

¶ Sꝫ restat adhuc vna difficultas. vtruꝫ iste ꝓpõnes sint affirmatiue vel negatiue sortem possibile est non esse: sortem possibile est non currere. Et ar͛ primo ꝙ sint affirmatiue: qꝛ ꝯdictorie earũ sunt negatiue. vñ ꝯdictoria prime est ista sorté nõ possibile est nõ esse q̃ est negatiua cũ in ipsa ponat͛ negatio. ¶ Secundo sic. oĩs propositio in qua copula vel principalis pars copule non negat͛ nõ est negatiua ista ẽ hmõi. quod patet: quia copula est totũ hoc possibile est esse ꝛ principalis pars copule est ly est verbum presentis tp̃is: igr͛ nõ sunt negatiue. ¶ In opposi͛ũ arguit͛: qꝛ ad veritatem istius sortem possibile est nõ esse sufficit subiectum pro nullo supponere: igr͛ ipa est negatiua. aũs probat͛: qꝛ ista est vera chimeram possibile est nõ esse: cũ sua ꝯtradictoria sit falsa. s. oẽm chimerã necesse est esse. Et tñ si ipsa esset affirmatiua ipa esset falsa cum subm posit pro nullo supponere. ¶ Scdo sic. contradictoria istius sortem possibile est non esse est affirmatiua. vt pꝫ: quia sua contradictoria est ista sorteꝫ necesse est esse que est affirmatiua. Item equipollet negatiue: ergo ipsa est negatiua. aũs probatur: quia ipsa equipollet huic sorté non necesse est esse q̃ est negatiua: igr͛ talis est negatiua: iõ breuiter rñdet͛ ꝙ tales propõnes sũt simpl͛r negatiue. Et ad rõnes pri⁹ factas. ¶ Ad pmã negat͛ ꝙ ista sit negatiua sorté nõ possibile est nõ esse: ſꝫ est simpliciter affirmatiua cum in ipsa ponantur due nega-

tiones cadẽtes supra eandẽ copulã. ¶ Ad se cũdã negat ꝙ copula sit totũ hoc possibile ẽ eẽ. negat etiã ꝙ ly ẽ sit ps pricipal' copule: sed tota copla ẽ ly ẽ esse: ⁊ pricipal' ps ẽ infinitiu⁹.

Quõ ordinãt ppones de ꝯtingenti cum alijs

¶ Dubitatur tertio vtꝝ ppositiones de contingẽti debeant ordinari cũ alijs ppõnibus alioꝝ modoꝝ ꝫ equipollẽtias. ¶ Pro cuius solutione supponit ꝙ contingens potest capi dupliciter. vno modo large vt couertitur cuꝫ possibili puta pro illo qȝ non est impossibile. et sic propositiones de contingenti bene ordinãtur cuꝫ alijs ꝫm equipollentias: ⁊ propositiones de tali contingenti nõ couertũtur in oppositam qualitatem. Alio modo capitur stricte pro illo qȝ non est impossibile neqꝫ necessarium ⁊ tunc propõnes de tali contingẽti non ordinãtur cũ alijs ꝫm equipollẽtias. ⁊ propõnes de tali cõtingenti couertunt in oppositã qualitatẽ: vt sortes contingenter currit si sit de contingẽti specialiter capto tũc couertitur ĩ istaꝫ sortes cõtingẽter nõ currit.

Cõtigẽs quot modis capit.

¶ Et aduerte ꝙ ad couertendũ tales ppões in oppositam qualitatem nunqꝫ oportet ponere negationeꝫ ad modũ.

Supradicte ppões quõ sunt ꝯuertẽde.

¶ Et si quis queerat vlterius vtrum ppões de cõtingenti speciali capto ordinẽtur adinuicem ꝫm oppositionẽ vel etiam cum alijs. ¶ Unde aduerte ꝙ dicũt aliqui ꝙ ppositiones de contingenti specialiter capto sunt hypothetice: quia inferunt hypotheticas ⁊ equipollent hypotheticis: vt ista sortes cõtingenter currit. equipollet isti sortes possibiliter currit: ⁊ sortes possibiliter nõ currit. vel isti sortes non necessario currit ⁊ sortes nõ ipossibilr currit. Et sic ĩ ipis sumitur oppositio contradictoria sicut ĩ alijs hypotheticis. ¶ Alij dicũt ⁊ magis pbabilr ꝙ sunt cathegorice est veꝝ. ⁊ dicũt ꝙ propositiones de contingenti specialiter capto qb⁹ couenitũt cõditiones requisite ad oppositionem cõtradictoriam sunt cõtradictorie. ad cõtrariam cõtrarie. ad subcõtrariã subcõtrarie. ad subalternã subalterne. Est diligẽter aduertẽdũ ꝙ cũ dr ꝙ ppões de cõtingenti specialiter capto sunt cõtrarie vel subcõtrarie debet accipi oppositio ꝯtria ⁊ subcõtraria large vt se extendit ad oppositionẽ contrariã scdm modũ enunciãdi. ⁊ subcõtrariã scdm modũ enũciãdi ⁊ nõ ꝫm legẽ: qꝛ due ꝯtrie de cõtingenti specialiter capto sunt aliquãdo simul vere: vt ois deus non contingenter nõ est deus. ⁊ ois deus nõ cõtingẽter est de⁹. ⁊ aliqñ simul false vt ois homo non ꝯtingenter nõ est currẽs: ⁊ omnis homo nõ contingenter est currens. de subcõtrarijs patet. nã iste sunt simul false de⁹ contingenter est deus: et deus contingenter non est deus. ⁊ alique simul vere vt homo cõtingenter est currens: homo contingenter nõ est currẽs. Et aduerte ꝙ omnis ppositio de contingenti specialiter capto in qua negatio nõ ponitur ad contingens equiualet vni hypothetice copulatiue cui⁹ prima pars ẽ affirmatiua de possibili ⁊ secũda negatiua in qua possibile nõ negatur: vt ista sortes cõtingenter currit equiualet illi sortes possibiliter currit. ⁊ sortes possibiliter nõ currit. vel vt dicũt aliqui equalet copulatiue cuius pria ps ẽ negatiua de necessario et scđa negatiua de possibili vt predicta equiualet isti sortes non necessario currit ⁊ sortes nõ impossibiliter currit: sed si negatio ponatur ad cõtingens tunc equalet disiunctiue ꝯposite ex ptib⁹ cõtradicẽtibus partibus copulatiue: vt sortes nõ contingenter currit equiualet isti sortes impossibiliter currit vel sortes necessario currit. Sed p quãtitate modalium diuisarũ supponitur ꝙ tripliciter potest attendi: scꝫ ex parte subiecti ⁊ sic accipiatur sicut in illis de inesse. scđo ex parte modi ⁊ sic ille de istis modis necesse ⁊ impossibile sunt vniuersales. ⁊ ille de possibili ⁊ cõtingenti sunt particulares. tertio põt attendi ex parte vtriusqꝫ. Sed de quantitate modalium cõpositarum respõdetur ꝙ debet addi signum sicut in illis de inesse ⁊ attẽdi eodem mõ quantitas. Et aduerte ꝙ talia signa debent accipi in neutro genere cum ista particula ly. Aduerte vlterius ꝙ omnis modalis composita est indefinita nisi ponatur signuꝫ in neutro genere: quia tunc illa posset distingui. vnde ista sortem currere est possibile est indefinita: quia sensus eius est talis ppositio. sortes currit ẽ possibilis. Et si debeat esse vniuersalis debeo dicere omne ly sortem currere est possibile. Et est sensus ois talis ppositio sortes currit est possibilis. ⁊ proportionabiliter dicatur de alijs. vt oẽm hoiem currere ẽ possibile. est indefinita. Et si qs dicat ibi ponitur signum vle: ergo est vlis. rñdet negãdo ꝯñam: qꝛ tale signuꝫ accipit materialiter ⁊ nõ vniuersaliter seu significatiue. Aduerte q' ad hoc ꝙ aliqua propositio modalis sit cõposita requiritur ꝙ copula non modificet. iõ ista nõ est modalis cõposita deũ esse deũ possibile est esse necessariũ. Et hec de scđo articulo.

Quot modis attẽdit qñtitas modaliuꝫ diuisarum.

Quantitas modaliũ compositaruꝫ: quot modis attenditur.

Cōclusio rñsal' ad predicta dubia.

¶ Quātū ad tertiū sit cōclusio respōsalis. ad dādū cōtradictionē in modalib⁹ de codē mō oportet ponere negatōez ad modū: seruatis tñ alijs cōditionib⁹ reqsitis ad ꝯtradictorias. ¶ Ad rōes ante oppositū. Ad primā dr ꝙ lȝ in illis de inesse singl'aris affirmatiua ꝛ singularis negatiua similiū subiectoꝝ cōtradicāt nō tñ oportet in modalib⁹: qꝛ hoc nō sufficit. ¶ Ad scdā ptȝ solutio. ¶ Ad tertiam cōcedit totū argumentū nec hoc est contra dicta: qꝛ cōclusio intelligit in modalibus de similib⁹ modis: nō sic aūt ē i pdictis: igit. ¶ Ad quartā cōcedit totū argumētū. nō eñ sufficit dato ꝙ requirat: sed opȝ ꝙ negatio feratur ad totū aggregatū ex ṽbo ꝛ mō. ¶ Ad quintā negat ꝯña. non eñ obseruant alie cōditiones requisite ad oppositionē cōtradictoriā: qꝛ ly ens in neutro distribuit qḋ tñ reqrit ad dandas cōtradictorias. Textus.

¶ Utrū aūt ꝯtraria est affirmatio negationi: et oratio orationi q̄ dicit qm̄ ois hō iustus est: ei q̄ dicit null⁹ hō iustus est. An ei q̄ est: ois hō iniustus ē callias iustus ē: callias iust⁹ nō ē: callias iniustus est: q̄ harū cōtraria est.

Iste est terti⁹ ꝛ vltim⁹ tractatus huius libri cōtinēs vnicū capitulū in quo mouet talē questionez. vtrū ppōni affirmatiue ꝯtrarietur

Affirmatio an sit ofoni cōtraria et ofo orationi.

propositio de modo enūciādi ꝯtrario aut ppositio affirmatiua de predicato cōtrario: vt vtrū huic ppōni ois hō est iustus cōtrarietur ista nullus homo ē iustus: aut ista ois hō est iniustus. Rñdet ꝙ posꝗ illa que sunt in voce

Ratiōes pdictas q̄stiōes limitantes.

sequūtur illa q̄ sunt in aīa: ideo si opiniōes. i. ppōes mētales ꝯriēt mētalib⁹ de mō enūciādi vel de extremis ꝯtrarijs: ita etiā ꝛ vocales: sed mētales cōtrariant mentalib⁹ de mō enūciādi. qḋ pbat octo rōnib⁹.

Prima.

¶ Prima. opiniones ꝯtrarie non pñt simul esse vere: sed opiniones de extremis ꝯtrarijs pñt simul esse vere: vt iste bonū est bonū: malū ē malū igitur

Secunda

nō sunt ꝯtrarie. ¶ Scda ratio. huic qḋ est bonū esse bonū ꝯtrariat bonū nō est bonū: ergo nulla alia sibi contrariat: qꝛ vni tñ vnū ꝯtra

Tertia.

riat. ¶ Tertia rō. ppōnes in q̄bus prīo est veritas ꝛ falsitas maxie ꝯtrariant: sed sic est de illis q̄ sunt de ꝯtrarijs modis enūciandi ꝛ nō

Quarta.

de alijs: igit. ¶ Quarta rō. ppōni scdm se ṗe opponit ppō fm se falsa ꝛ nō accidēs: sed illa bonum est bonū est fm se vera: ꝛ illa bonū nō est bonū ſȝ se falsa: igit opponit prīe ꝛ nō illa

Quinta.

bonū ē malū q̄ est fm accñs falsa. ¶ Quinta ratio. opiniōes ꝯtrarie debēt plurimū distare: ſȝ opiniones cōtrarijs modis enūciādi magis distāt ꝙ ille q̄ sūt de [illegible] mis ꝯrijs: igr.

Sexta.

¶ Sexta rō. opinioni ṽe ꝛ simplici ꝯriat opinio falsa ꝛ simplex: sed ista ppō bonū ē [illegible] nū est vera ꝛ simplex: ꝗ sibi ꝯtrariat ista [illegible] est bonū ꝛ nō ista bonum est malū q̄ [illegible] icat aliam ꝛ non ecōtra.

Septima

¶ Septīa ratio. contrarietas debet vniformiter sumi in oībus oppositionibus: sed penes cōtrarietatem extremoꝝ non potest vniformiter sumi cum multa sunt extrema que nō habent cōtraria.

Octaua

¶ Octaua ratio. sicut se habet ista bonum est bonum ad istam nō bonū est bonū: ita ista bonum nō est bonū ad illā nō bonū nō est bonū: ꝗ p locum ad trāsmutata pportiōe sicut se hñt iste due nō bonū est bonū ꝛ nō bonū nō est bonū: ita se habēt iste due bonū est bonū ꝛ bonū nō est bonū: sed due prīe ꝯtrariant: igit due secūde. ¶ Et subdit ꝙ nihil refert si tales propositiones sint vniuersales vel idefinite: qꝛ eque bñ in illis sumit oppositio penes modū enūciandi ꝛ nō penes extrema cōtraria. ¶ Et subdit finaliter ꝙ enūciatio ṽa nō ꝯtrariat enūciationi ṽe. Quia oīe verū oī ṽo consonat.

Ubi sumitur ꝯrietas i enūciatiōib⁹.

Uerit vtrū cōtrarietas in enūciationibus sit sumēda penes cōtrarietatez extremoꝝ aut penes modos enunciādi ꝯrios. ¶ Arguit primo sic. nulle sunt enūciationes ꝯtrarie: ergo in eis nō est sumēda ꝯtrarietas nec penes ꝯtrarietatē extremorum nec penes modos enūciandi cōtrarios. añs ptȝ: qꝛ ois enunciatio vocalis est vox: sed nulli voci est alia vox ꝯtraria: ergo ꝛc. ¶ Secūdo sic. oēs enūciatiōes ꝯtrariant adinuicē aut alique ꝛ alique nō. nō oēs vt motū est. nec alique: qꝛ nō videt maior ratio de aliquib⁹ ꝙ de oībus cū nō magis repugnēt alique ppōnes ad eē simul in eodē subiecto ꝙ alie: ergo nulle ppōnes sunt cōtrarie. ¶ Tertio sic. dicit pħs in postpredicamētis ꝙ iste sunt ꝯtrarie sortes est lāguidus: sortes est san⁹: ꝗ ꝯtrarietas ē sumēda penes extrema cōtraria ꝛ nō penes modos enūciādi. ¶ Quarto sic. ille ppōnes magis debent dici cōtrarie que cōtrarietate reꝝ magis sunt repugnātes: ſȝ enūciatiōes de extremis ꝯtrarijs sunt hmōi: igitur. ¶ Quito sic. enūciatiōes q̄ sunt de extremis ꝯtrarijs hñt maiorē distātiā ꝛ magis opponūtur ꝙ ille q̄ sūt de ꝯtrario modo enūciādi: qꝛ plus reqrit ad verificandū affirmatiuā de predicato ꝯtrario ꝙ ad verificandū negatiuam: igit. ¶ In oppositū est pħs in textu. In questione sicut in ceteris erūt tres articuli.

Opinionis acceptiones.

¶ Quantū ad primū sciēdum est primo ꝙ p declaratiōe questiōis supponit prīo ꝙ opinio potest capi tripliciť. Uno modo p ppōne mētali cui subordinat ppō vocalis. et sic accipitur in textu opinio. Alio modo accipitur pro assensu vel dissensu quo assentimus vel dissentim⁹ alicui ꝯplexo: siue tal' assensus vel dissensus sit cū formidie de opposito siue nō. Alio mō capitur pro assensu vel dissensu quo assentimus alicui complexo cuȝ formidine de opposito: qui quidem assensus nō est nisi noticia adhesiua vel indicatiuā qua indico affirmatiue de aliquo complexo: et dissensus

dico negatiue de aliquo complexo ⁊ hꝫ respectu eiusdē subi. ¶ Scđo supponiť ꝙ capiēdo opinionē p̄rio mō .s. p ꝓpōne mētali dupl'r pt intelligi vnā opinionē ꝯ̄riari alteri. p̄mo quo ad esse simul in eodē subo. ⁊ hꝫ mō opiniones nō ꝯ̄riant etiā de modis enūciandi ꝯ̄rijs: qꝛ tales pñt simul eē in intellectu. Nā intellect' pōt formare ꝓpōnē hypotheticā ꝯpositam ex ꝯ̄rijs vel ꝯ̄dictorijs. Alio mō pōt intelligi ꝙ ꝯ̄riant quo ad hoc ꝙ non possunt simul esse vere: ⁊ hoc modo opiniones de ꝯ̄rio mō enūciandi bene ꝯ̄riant. ¶ Tertio supponiť ꝙ si capiať opinio scđo modo .s. p assensu vel dissensu: tunc opiniones ꝯ̄rie que non sunt nisi assensus vel dissensus ꝯ̄riant q̄tuꝫ ad hoc ꝙ est esse simul in intellectu. ⁊ quo ad hoc qđ est vere simul enunciari. vñ nō pōt intellectus simul de eodē ꝯplexo hr̄e assensuꝫ ⁊ dissensum.

Opinio capta pro propositione mentali: quot modis capitur.

¶ Sciendū est scđo ꝙ ꝓpōnes pñt dici ꝯ̄rie dupl'r. vno mō ex parte materie .i. ex parte extremoꝝ. ⁊ sic ille ꝓpōnes dñr ꝯ̄rie q̄ sunt de ꝯ̄rio extremo vel ꝯ̄rijs extremis: vt sortes est sanus: sortes est languidus. bonū est bonū ⁊ malū est malū. ¶ Un̄ extrema ꝯ̄ria sunt q̄ simul de eodē ꝟificari nō possunt ⁊ se habentia positiue: vt albū nigrū sanū ⁊ languiduꝫ. ¶ Scđo mō ꝓpōnes pñt dici ꝯtrarie gr̄a forme .i. rōne modi enūciandi ꝯtrarij cmōi sunt vl'is affirmatiua ⁊ vl'is negatiua: vt q̄libꝫ hō currit: null' hō currit. ⁊ de istis est dubitatio text' vtrū mag' opponanť tales ꝓpōnes seu vtrū ab ipis magis sit sumenda ꝯ̄rietas q̄ a ꝓpōnib' de extremis ꝯ̄rijs. ¶ Pro cuius declaratione est vlteri' aduertendū ꝙ aliqua dicanť ꝯ̄riari adinuicē dupl'r. vno mō ꝯ̄rietate incōplexa seu terminoꝝ: ⁊ sic ꝓpōnes de extremis ꝯ̄rijs magis ꝯ̄rianť. ¶ Alio mō ꝯtrarietate cōplexa que se tenet ex parte copule. ⁊ sic ꝓpōnes de contrarijs modis enunciandi dñr magis ꝯ̄riari: ⁊ ex parte ipaꝝ mag' debet attendi ꝯ̄rietas q̄ ex parte aliaꝝ: qꝛ magis repugnāt ad eē simul veras cū nūq̄ pñt simul esse vere. ⁊ tñ ille de extremis ꝯ̄rijs pñt simul eē vere: vt iste sunt sil' vere bonū est bonū: malū est malū q̄ sunt de extremis ꝯ̄rijs.

Propositiones q̄t modis dicuntur cōtrarie.

Que sūt extrema ꝯtraria.

Quot modis aliqua dicantur adinuiceꝫ ꝯ̄riari.

¶ Sciēdum est tertio ꝙ quando dr̄ in textu ꝙ iste due sunt ꝯ̄rie. bonū est bonū ⁊ bonū nō est bonū. ibi accipit aristo ꝯ̄rietatē large vt se extendit ad ꝓpōnes q̄ ꝑticipant legē ꝯ̄rioꝝ: ⁊ illud sibi sufficit ad suum ꝓpositum. ¶ Pro cui' declaratione est aduertendū ꝙ ꝓpōnes pñt dici ꝯ̄rie dupl'r. vno mō ꝫm legē ⁊ modū simul puta que sic s. ꝙ vna est vniuersalis affirmatiua. ⁊ alia vl'is negatiua ꝯsimiliuꝫ subiectoꝝ ⁊ predicatoꝝ obseruatis tñ alijs ꝯditionibus requisitis ad cōtrarias. Et sic iste nō sunt ꝯtrarie bonū est bonū: ⁊ bonū nō est bonū. Alio mō dicunť ꝓpōnes ꝯtrarie ꝫm legē puta que sunt diuerse qualitatis ⁊ cōsimiliū terminoꝝ que non possunt esse simul vere. Et sic ille propositiones bonū est bonū: ⁊ bonum non est bonum sunt ꝯtrarie.

Propositiones q̄t modis dicuntur cōtrarie.

¶ Sciendū est quarto ꝙ adhuc circa textū incidūt alique difficultates. Prima. an iste due oīs hō est iustus: oīs hō est iniustus sint de predicatis ꝯ̄rijs: vt videť dicere text'. ¶ Pro solutione supponiť ꝙ oīs termin' cōpositus ex ista prepōne in ⁊ termino positiuo pōt capi tripl'r. scꝫ ꝯ̄rie priuatiue ⁊ negatiue. Et iō iste termin' iniust' pōt capi dupl'r. vno mō ꝯtrarie vt importat habitū ꝯ̄riuꝫ iusticie. ⁊ sic ille ꝓpōnes oīs hō est iust': oīs hō est iniustus sunt bene de extremis ꝯ̄rijs. Alio mō capiť priuatiue p illo qui non hꝫ iusticiā nat' est tñ hr̄e ⁊ sic puer dr̄ iniust'. Alio mō negatiue ⁊ sic tātū valet sicut nō iust' queādmodū lapis dr̄ iniustus. Scđa difficultas. quō intelligiť ꝙ ꝓpōnes de modo enūciandi ꝯ̄rio sūt primo vere q̄ ꝓpōnes de extremis cōtrarijs. Rñdeť ꝙ ratio est: quia ꝓpositiōes de modo enunciandi contrario magis appropinquāt ad primum principium q̄ ꝓpōnes de extremis ꝯtrarijs: qꝛ in ipis ꝓpōnibus de mō enūciandi ꝯtrario semꝑ idē affirmať ⁊ negať de eodē: qđ nō fit in ꝓpōnibus de extremis contrarijs. ¶ Tertia difficultas quō intelligiť ꝙ ista ꝓpō bonū est bonū est scđm se vera. ⁊ ista bonū nō est bonū ꝫm se falsa. et ista bonū est malū ꝫm accidēs falsa. rñdetur ꝙ iō dr̄ ꝫm se vera vel ꝫm se falsa: qꝛ manifesti' est vera. vel manifesti' falsa. vñ ista est manifesti' falsa bonū est nō bonū q̄ ista bonū est malū: ideo dr̄ ꝫm se falsa. Et hec de primo articulo.

Dubium de propositionib' ꝯtrarijs.

Iniustus quot modis capiť

¶ Quantuꝫ ad scđm dubitať primo vtrū enunciationes vocales ⁊ scripte eodem mō ꝯtrarianť sicut mentales. ¶ Pro cui' solutione supponiť ꝙ sicut ꝓpōnes vocales et scripte nō dñr vere neq̄ false nisi qꝛ subordinanť mentalib' veris vel falsis. ita ꝙ veritas ⁊ falsitas primo ꝯueniūt ꝓpōni mentali q̄ ꝓpōni vocali vel scripte. Sic etiā ꝓpōnes vocales vl' scripte nō dñr ꝯ̄rie: nisi qꝛ subordinanť mentalib' ꝯ̄rijs. Ex quo sequiť ꝙ ꝯ̄rietas p̄mo ꝯuenit mentalib' q̄ vocalib' ⁊ scriptis. ⁊ qꝛ ꝯuenit mentalibus ꝫm ꝯ̄rios modos enūciandi vt ꝓbant octo rōnes in textu: ideo ꝯuenit vocalib' ⁊ scriptis ꝫm modum enūciandi. ¶ Sꝫ restat alia difficultas quō intelligiť ꝙ ꝓpositiones de ꝯ̄rijs modis enūciādi magis distāt q̄ ꝓpōnes de extremis ꝯtrarijs: vt iste magis distant. bonū est bonum: bonū nō est bonū. q̄ iste. bonū est bonū: bonū est malū. ¶ Respōdeť ꝙ sic intelligiť: quia affirmatio ⁊ negatio magis distant q̄ affirmatio et affirmatio. ¶ Sed ꝓpōnes de modis contrarijs enūciandi se habēt sicut affirmatio ⁊ negatio: non autem ꝓpositiones de contrarijs extremis. ¶ Sꝫ adhuc est alia difficultas quō intelligitur ꝙ i... bonum non est bonum est simplicioꝛ q̄ ista bonum est malum: cum in ista bonum non est bonum sint plures termini q̄ in ista bonum est malum saltem officia-

Enunciationes vocales quomodo cōtrariantur.

Quomodo intelligitur ꝓpositiōes magis distare.

liter. Respõd. tur ꝙ ista bonū est malum dr minus simplex: quia implicat istam ꝓponem bonum nõ est bonum: ideo dicitur magis cõposita ꝙ̃ ista bonum non est bonū: qꝛ ista bonum non est bonum nõ implicat istam bonū est malum. ideo dicitur esse simplicioꝛ.

¶ Dubitatur secundo vtrum argumẽtum a transmutata proportione quo aristoteles vtitur in octaua ratiõe teneat vl'r in omnibus terminis. Pro cuius solutione supponitur ꝙ proportio est habitudo vnius q̃titatis ad aliam: vt habitudo duoꝝ ad quattuoꝛ dicitur proportio. ¶ Sed proportionabilitas est habitudo vnius proportionis ad aliã vt sicut se habẽt octo ad quattuoꝛ: ita sex ad tria. sed transmutata ꝓportio est quando facta ꝓportione primi ad scðm ⁊ tertij ad quartū trãsmutatur primū ad tertiū ⁊ scðꝫ ad quartū: vt sicut se hñt sex ad tria: ita duo ad quattuoꝛ: sed sex excedunt quattuoꝛ in tertia parte. ꝙ̃ tria excedũt duo in tertia parte. ¶ Hoc supposito dicitur ꝙ argumentum a transmutata proportione proprie tenet in quantitatibus. dico etiam ꝙ bene tenet in terminis cõtradictoꝛijs ⁊ terminis cõuertibilibus. ⁊ hoc est quod cõmuniter dicitur ꝙ istud argumentū tenet in omnibus quantum ad contradicere ⁊ conuerti. i. in terminis contradictoꝛijs et conuertibilibus: sed in alijs nõ opoꝛtet ꝙ teneat: sed magis committitur fallacia cõsequẽtis: vt patet arguẽdo sic. sicut se habet homo ad non hominem sic animal ad non animal: ergo per locum a transmutata proportione sicut se habet homo ad animal: ita non homo ad non animal: sed omnis homo est animal: ꝙ̃ ois nõ hõ est nõ aial. Silr nõ sequitur. sicut se hꝫ supficies ad hãc supficiem: sic coloꝛ ad hũc coloꝛem: sed superficies non põt esse sine coloꝛe: ꝙ̃ hec supficies nõ põt esse sine h̃ coloꝛe. Silr nõ sequitur. sicut se hꝫ corpus ad h̃ corpus ita locus ad hunc locū: sed corpꝰ nõ põt esse sine loco: ꝙ̃ hoc corpꝰ nõ põt esse sine hoc loco. Similiter nõ sequitur. sicut se hꝫ ens ad nõ ens sic possibile ad impossibile: sed omne ens est possibile: ergo omne non ens est impossibile.

Quomõ intelligitur ꝙ omne verum oĩ vero consonat: ⁊ nullum verum repugnat vero.

¶ Dubitatur tertio circa illud dictū ꝙ omne verum omni vero consonat. Et nullū verum repugnat vero. vtrum sit verū. Et videtur ꝙ non: quia si omne verum omni vero consonaret: sequeretur ꝙ omne verum sequeretur ad omne verum. i. ꝙ quelibet propositio vera sequeretur ad ꝓpositionem verã quod est falsum. non eñ sequitur soꝛtes est homo: ergo soꝛtes bibit. Et tamen ambe propõnes psũt simul esse vere. Et ꝙ non sequatur pꝫ: quia añs põt esse verū ⁊sequente existe falso. Et ꝙ sequatur pbatur p aliud dictū cõe. Quodlibet cū quodlibet vel eius compositum stat. si eñ ad propositionem veram non sequeretur propositio vera: tunc oppositum eius quod erit falsum stabit cum illo quod non videtur probabile. Pro responsione supponitur ꝙ qñ dr oẽ verum omni vero consonat sic intelligitur. i. ꝙ nulla propositio vera repugnat ꝓpositioni vere. sed potest cum ea stare. Et si quis dicat. due ꝓpositiones vere possunt opponi ad inuicem: vt patet de duabus subcontrarijs ⁊ subalternis. ⁊ etiam de duabus contrarijs de contingenti specialiter capio. Respondetur ꝙ nõ sequitur. iste propositiones opponuntur adinuicem: ergo repugnant: quia propositiones repugnare nõ est eas non posse esse simul veras. qꝛ tũc ista ꝓpõ nulla ꝓpõ est negatiua. vel ista. ois ꝓpõ est pticularis repugnarẽt cuilibet ꝓpõni eo ꝙ nõ possent esse simul vere cū aliis ꝓpõnibus ⁊ ita opposita earū sequerentur ad qðlibet qð est falsum. nõ eñ sequitur ꝙ̃ nulla nõ est: ergo aliqua ꝓpositio est affirmatiua. Sed dicuntur ꝓpõnes repugnare que sic se hñt ꝙ impossibile est ita eẽ sicut adequate significatur per vnam dum ita est sicut significatur p aliam. Etiam qñ dr quodlibet cum qðlibet vel eius oppositū stat nõ est idẽ stare sicut sequi. vñ ꝓpõnes simul stare nõ est aliud ꝙ̃ adinuicem non repugnare: ideo non sequitur ista propositio stat cum illa: ergo sequitur ad illam. Et hec de secundo articulo.

Quõ intelliguntur ꝓpõnes repugnare ⁊c.

¶ Quãtū ad tertiū sit cõclusio respõsalis. in enunciationibꝰ vocalibꝰ ⁊ scriptis sumenda est ꝯtrarietas penes modos enunciãdi ꝯtrarios: quia taliter sumitur in mẽtalibꝰ: vt ꝓbatū est in textu. ¶ Ad rõnes ante oppositū. Ad primã dr ꝙ enunciationes nõ dicuntur ꝯtrarie intrinsece ⁊ formaliter vel ex eo ꝙ non possint simul esse in eodẽ: sed qꝛ nõ possunt simul esse vere. Silr dicatur ad secundã. ¶ Ad tertiã dicitur ꝙ pħus non intellexit eas esse simplr ꝯtrarias: sed intellexit ꝙ sunt enũciationes de predicatis ꝯ̃rijs. ¶ Ad quartã dr ꝙ lꝫ ꝓpõnes de predicatis ꝯ̃rijs magis repugnent ex pte materie seu terminoꝝ. tñ ꝯtrarie de modo enunciandi magis repugnãt repugnãtia q̃ se tenet ex parte foꝛme seu in veritate. ¶ Et similiter dicatur ad quintam.

Cõclusio rñsalis de enunciationi⁊bus vocalibus ⁊c.

¶ Et sic est finis secundi peryarmenias. Et per consequens questionum totius veteris logice.

¶ Sequitur primus liber prioꝝ analeticoꝝ.

Prohemium in libros prioꝝ.

PRimum opꝫ dicere circa quid ⁊ de quo est intentio. Quia circa demõstratiõem ⁊ de demonstratiua disciplina. deinde determiare q̇d est ꝓpositio: ⁊ quid terminus: ⁊ quid sillogismus: ⁊ quis perfectus: ⁊ q̇s impfectus. postea ꝟo quid in toto eẽ vel

non esse hoc in sillo: et quid dicimus de omni aut de nullo predicari.

Diuisio litt' libri.

Iste est primus liber priorum analecticorum aristotelis in quo determinatur de sillogismo simpliciter dicto. Et diuiditur in duos libros partiales. In primo determinat de sillo simpliciter dicto. In scdo determinat de potestatibus seu de proprietatib' ipsius silli. et etiã de specieb' argumẽtationis. Prim' diuiditur in duas ptes. s. in ptẽ pemialẽ et ptẽ executiuã. In pte proemiali sic pcedit. Oportet primũ id est prio dicere qd est: et de quo ẽ intẽtio huius libri qm est circa demõstrationẽ et de disciplina demostratiua. ¶ Deinde opz dicere qd est ppõ: qd termin': qd sills pfectus: qd sills impfectus: qd de oi: qd de nullo. Pars autez executiua diuidit in septẽ tractatus In prio determinat de principiis materialib' ipi' silli et etiã formalib'. Et diuidit in qttuor capitula. In primo determinat de principiis materialibus ipius sillogismi q̃ sunt ppõ et terminus. Et prio de ppõne. dicẽs q propõ est oro affirmatiua et negatiua alicui' de aliquo vel alicui' ab aliquo. Deinde diuidit cã dicẽs q ppõnũ alia est vlis: alia pticularis: et alia indefinita. ppõ vniuersalis est illa q̃ oi aut nulli inesse significat. Particularis est illa q̃ alicui aut alicui nõ inesse significat mediante signo pticulari. Indefinita est q̃ inesse aut nõ inesse significat sine signo vli aut pticlari: vt cõtrarioꝝ cadẽ est disciplina. ¶ Deinde incidẽtaliter ponit ɔueniẽtiã et dĩam inter ppõnẽ dialeticã et demõstratiuã dicẽs. q ppõ demõstratiua ẽ altera ps cõtradictiõis. s. vera et necessaria. qd pbat: qr demõstrator nõ interrogat respondentẽ: sed sumit sibi alterã ptem ɔ̃dictionis q̃ est vera et necessaria. Sz ppositio dialetica est interrogatio ɔtradictiõis. est enĩ altera ps ɔtradictiõis q̃ est pbabilis. mõstat bñ vtrãqz ptẽ ɔ̃dictiõis esse pbabilẽ et apparere verã: ideo vtraqz ps ɔtradictionis põt dici ppõ dialetica: ideo cõiter dr q ppõ dialetica est q̃ interrogat vtrãqz partẽ ɔtradictionis. ¶ Deide põis ɔueniẽtiã dicẽs q ex vtraqz pte fit sillbs. Nã q̃ demõstrat et etiã q̃ interrogat sillogisat. ¶ Deinde diffinit terminuz dicẽs. Termin' est in quez resoluit ppõ vt in pdicatũ et subm appõsito esse vel nõ esse. i. mediante copula affirmata vel negata.

Quid est ppositio.

Propositionis diuisio.

Quid est ppõ vlis.

Quid est ppõ particularis.

Quid est ppõ indefinita.

Propõis dialetice et demonstratiue ɔueniẽtia et dĩa.

¶ Sillogismus vero est oratio [illegible] positis aliqb' aliud q̃dez a po[illegible] ex necessitate cõsequit ex ipis e[illegible]co aũt ex ipsis esse p ipsa cõting[illegible] per ipsa vero contingere est nullius [illegible]insecus termini egere vt fiat [illegible]essarium. Perfectũ vero voco sillo[illegible]mũ q̃ nullius alius indiget preter[illegible]q̃ sumpta sunt vt appareat necessarius. imperfectũ autez qui indiget aut vnius aut plurium: que quidẽ necessaria sũt per sumptos terminos: non per sumptas autem propositiones.

Silli diffinitio.

Silli diuisio.

¶ In hoc secũdo capitulo philosophus tria facit. Primo diffinit sillogismũ dicẽs. Sillogismus est oratio in qua quibusdam positis aliud quidam ab hiis que posita sunt ex necessitate accidit eo q hec sunt id est eo q premisse sunt totaliter disposite. ¶ Deide inuit diuisionem' sillogismi in sillogismum perfectum et sillogismum imperfectum. Et diffinit membra huius diuisionis. Vñ sillogismus perfectus est qui nullius alterius indiget preterea que sumpta sunt vt appareat necessari'. Sed sillogismus imperfectus est qui indiget vnius aut plurium que quidam sunt necessaria p sumptos terminos et non p sumptas ppositiones. Deinde determinat de principiis relatiuis sillogismi dicens q dici de omni est quando nihil est sumere sub subiecto de quo nõ dicatur predicatum Sed dici de nullo est quãdo nihil est sumere sub subiecto a quo nõ remoueatur predicatum.

Quid est dici de oi

Dici de nullo qd sit.

An silli termini et propõnis diffinitiones sint a pho sufficiẽter assignate.

Queritur vtrũ diffinitiões sillogismi termini et ppositiõis sint a philosopho sufficiẽter assignate. Arguitur primo contra diffinitionez ppositionis: quia ipsa nõ conuenit soli propositioni nec omni: igitur non est bene assignata. antecedens patet: quia conuenit isti orationi: deuz non esse. et etiam conclusioni que nõ est ppositio: quia ipa non ponitur pro alio. q autem non cõueniat omni patet: qr non conuenit ppõni hypothetice. Etiam isti chimera est chimera. ¶ Secũdo sic arguitur contra diffinitionem termini. copula est terminus: et tamẽ sibi non conuenit diffinitio termini: igitur. Similiter termini simplices sũt termini: et tamẽ ipis nõ cõuenit predicta diffinitio: igitur. ¶ Tertio sic arguitur. si diffinitio termini esset bona sequeret q ppositio solũ componeretur ex subiecto et predicato. ɔñs est falsum: qr etiã cõponitur ex copula. ¶ Quarto sic ɔ̃ diffinitionẽ sillogismi. nullũ cõplexũ diffinitur: sed sillus est quid complexuz: igitur. Itẽ cõclusio ɔtingenter sequitur ex premissis: ergo male dicit q de necessitate sequitur. ¶ Quinto sic arg. ipa non conuenit oĩ sillogismo cũ nõ cõueniat enthimemati qd est vere sillogismus vt dr primo posterioꝝ. ¶ In oppositũ est philosophus in textu. In questione erũt tres articuli. Quantum ad primum.

Diffinitio ppositionis cathegorice de simplici copula.

¶ Sciendũ est primo q hic solũ diffinit propositio cathegorica de simplici copula. cuius ratio ẽ: quia solum hic philosophus deteriat de sillogismis cathegoricis ad quorũ cõpositionẽ sufficiũt ppões cathegorice: lz intẽ sillogism' simplr sit vna ppõ hypotheti-

ca puta cõditionalis vel rõnalis. nec tñ sequi
tur quilibet sillus est ppõ hypothetica: ergo
qlibet sillus est sillus hypotheticus. Nã sills
nõ dr hypotheticus eo q sit ppõ hypotheti-
ca: sed qr cõponit ex pluribus hypotheticis cu-
iusmodi sunt argumẽtatiões quibus arguimus
a tota copulatiua a tota disiũctiua a tota cõ
ditionali. et sic de alijs ɔsitijs hypotheticis.
silr sillus nõ dr ideo cathegoricus eo q sit p
positio cathegorica: sz qr ɔponit ex pluribus ca
thegoricis. ¶ Aduerte vlterius q ly vel in dif-
finitiõe ppõnis dz capi vt ɔiũgit inter termi-
minos z nõ vt ɔiũgit inter ppões. nã si ɔiũ
geret inter ppões esset disiũctiua falsa cũ q-
libet ps eius esset falsa ptes eius cẽnt iste ois p-
põ est affirmatiua alicuius de aliquo: vel ois p
positio est negatiua zc. mõ notũ ẽ q qlibz ps
est falsa. diffinit etiã ppõ indicatiua: z p h re
mouet ista hoiem esse currentẽ. et in eius diui-
siõe diuidit ppõ de subo simplicis nõ d subo
mixte qñtitatis. vñ phs sub indefinita cõpre-
hẽdit ppõnẽ singularez q sigt aliqd inesse vel
nõ inesse sine signo vli aut pticlari. vñ si ppõ
pticlaris aut indefinita sit apta intrare sillm:
ita z singlaris: iõ dz itelligi illud dictũ cõe q
de pticlaribus indefinitis z singularibus idẽ est
iudiciũ quantũ supple ad sillogisandũ de me
dio cõi. Ex his ptz q diffinitio ppõnis sic est
intelligẽda. ppõ cathegorica supple idicatiui
modi de copula simplici z simplicis qñtitatis
est orõ affirmatiua alicuius pdicati z nõ pluriũ
de aliquo subo et nõ de pluribus. vel negatiua
alicuius pdicati z nõ pluriũ de aliq subo z non
de pluribus. Et dr alicuius de aliquo ad drias
ppõnis hypothetice i q plurima pdicãtur. et
etiam ad drlam ppõnis in qua enũciãtur plu
ra de vno vel vnũ de pluribus vel plura de plu
ribus incõiuncte. ¶ Et aduerte q in diffini-
tione ppõnis magis ponit affirmatiuũ z ne-
gatiuũ qz verũ z falsum: qr sillogismi magis
dñr variari penes affirmatiuũ z negatiuũ qz
penes verz z falsuz cũ ibi determinetur de sil-
logismo simplr q nõ respicit veritatẽ ppõnis

Ly vel in diffinitione ppõis quõ capitur.

Intellectus diffinitiõis ppõnis.

¶ Sciendũ est scdo circa diffinitionẽ
propositionis incidit talis difficultas. an ea-
dẽ ppõ simul sit affirmatiua z negatiua: vlis
z pticularis: sicut ista ppõ chimera est vel nõ
est. vtrz sit affirmatiua vel negatiua. Rñdent
aliq q est affirmatiua. qd pbant: qr istius ppõ
nis principalis ps copule nõ negat: igit est af
firmatiua. afis ptz: qr in illa ppõne ly vel qd
est pñcipalior ps copule nõ negat. Scdo sic.
ois ppõ est affirmatiua vel negatiua: sz talis
non est negatiua: igitur est affirmatiua. Alij
respõdent et pbabilibus q talis ppositio nõ
est affirmatiua nec negatiua: sed affirmatiua
z negatiua simul. et q non sit affirmatiua tñ
ptz: quia nulla affirmatiua cõtingens est vera
subiecto eius p nullo supponẽte: sed illa est hmõ
chimera est vel nõ est. Nec est dicendum q sit
hypothetica: quia volo q ly vel ɔiungat int
terminos z non inter ppositiões. q aũt nõ sit
negatiua patet quia nulla cathegorica mere
de inesse simpliciter negatiua seqtur ad ppõ
nẽ cathegoricaz mere de inesse affirmatiua q
est similis subiecti z predicati cuz illa. sed illa
est huiusmodi: qr bene sequitur. chimera est
asinus: g chimera est vel nõ est asinus. cũ oppo
situm ɔñtis nõ possit stare cum antecedente.
Et q sit affirmatiua z negatiua simul. patet:
quia talis ppõ hz copulã cuius sunt due par
tes eque principales. quaz vna est affirmati
ua z altera negatiua. mõ non est maior ratio
q denoiet affirmatiua qz negatiua. Scdo.
nulla cathegorica de est secundo adiacente q
solum est affirmatiua potest indifferẽter affir
mari tam de ente existente qz de ente non exi
stente: sed ista est hmõi: igr. minor ptz: qr verz
est dicere q chimera est vel nõ est. Et similit
de sorte q est verum est dicere q sortes est vel
nõ est. Ex quibus sequitur q põt esse aliqua p-
positio mixte qñtitatis: z aliqua mixte quali-
tatis que simul erit affirmatiua et negatiua.
¶ Ad rões alterius opinionis. Ad primaz
negatur q principalior ps copule nõ neget. z
negat q hec ɔiunctio vel sit copula principa
lis: qr nõ ɔiungit ppositiones: sed solũ termi
nos. ¶ Ad scdam negatur maior: qr ipa solũ
hz veritatẽ de ppõnibus cathegoricis simpli
cis qualitatis. mõ talis est mixte qualitatis.

Utrum ppõ possit simul esse affirmatiua z negatiua.

¶ Sciendũ est tertio q p declaratio
ne diffinitionis termini supponitur q termi-
nus põt capi duplr. vno mõ large. s. indifferẽ-
ter p subiecto predicato z copula ppõnis: vel
pro parte vel determinatione alicuius illoz.
Et hoc modo copula signa vlia z particula-
ria z adiectiua adiectiue tẽta sunt termini. im
mo breuiter omne illud ex quo ɔstituitur ppõ
siue sit cathegoreuma siue sincathegoreuma
dr terminus. Alio mõ capit stricte pro extre
mis terminãtibus ppõnez. s. p subiecto z pre
dicato. z sic capit hic. z dz sic intelligi. terminus
est illud i qd tãqz i extremũ ppõ cathegorica
est imediate resolubilis mediate copula hba
li. z hoc modo capitur. hic terminus. et dr ime-
diate ad remouẽdũ lras z syllabas: qr lz ppõ
resoluatur mediate in lras z syllabas: non ta
mẽ imediate. ideo littere z syllabe nõ dñr ter-
mini. Etiã lz ppõ hypothetica resoluat in ter
minos mediate non tñ imediate: sed resoluit
immediate in ppões seu improportionabi-
lia [illegible]nibus. ¶ Et aduerte q lz terminus or-
d[illegible]ture precedat propõnẽ nõ tamẽ ordi-
ne doctrine. immo ipa ppõ precedit: quia in
diffini[illegible]õe termini ponitur propõ: ideo prius
oport[illegible] scire ppõnẽ qz terminũ cuz diffinitio
debea[illegible] esse notior suo diffinito.

Termini acceptiones.

¶ Sciendũ est qrto q p declaratiõe
diffinitiõis sillogismi supponit prio q in eius
diffinitione ponitur oratio loco generis: z lz
nõ sit oratio cathegorica ẽ tñ orõ hypotheti-
c[illegible] z in hoc ɔuenit cũ alijs spẽbus argumẽta-
tiõis. z põit i q qbusdã ad drlaz enthimema

Orõ quare ponitur i diffinitione silli.

tis in quo nõ ponitur nisi vna ppositio.z ponitur posit? qd tãtum valet sicut dispositꝰ ad driam inductõis z exépli in quib? ppõnes nõ sunt ordinate in mõ z figura. Per h etiã exci piũtur cõbinatiões inutiles. z ponit de necessitate accidit qd nõ dz capi prie intẽtionalr:ꝫ scḋe intẽtionalr vt tãtuz valet sicut h cõplexuz in ɔña bona z necessaria: ita ꝙ sit sensus.

Quid est sillꝫ. Sillꝫ est oro in qua qbusdã posit?.i.disposit? aliud.f.ɔclusio sequit de necessitate in ɔña bona z necessaria. ¶ Et aduerte ꝙ vt iã visuz ẽ

Quid est sillus cathegoric? sillꝫ cathegoric? nõ est ppõ cathegorica:ꝫ est ppõ hypothetica rõnalis vel ɔditionalis: vt si ois hõ est aial z petr? est hõ: ꝗ petr? est aial. vñ stat aliqñ esse bonũ sillm z esse falsaꝫ rõnalez: vt ois hõ est lapis: petr? est hõ: ꝗ petr? est lapis. ibi est bon? sillꝫ. z tñ est falsa rõnalis cũ ad ṽitatẽ ei? requirat vtraqꝫ pte ei? esse verã. aliqñ etiã ẽ ṽa rõnalis vbi ẽ mal? sillꝫ. ex ifꝫ sequit ꝙ nõ ois sillꝫ est ɔstitut? ex ppõnib?: vt si ois hõ curreret z petr? esꝫ hõ: ꝗ petr? curreret. ibi est bon? sillꝫ z nõ ɔstituit ex ppõib? cũ nulla pmissaꝝ ei? sit ṽa vel falsa. ex quo sequit ꝙ dabilis est bon? sillꝫ: cur? nec aña nec ɔña est ppõ: z p ɔña tales ppões nõ sunt ɔcedẽde neqꝫ negãde. Aduerte finalr ꝙ sillꝫ põt

Sillꝫ qt modis dz pfect?. dici pfect? duplr. vno mõ pfectiõe essentiali: z sic ois sillꝫ bon? siue prie figure siue scḋe siue tertie figure est pfect? cũ cuilibꝫ tali cõueniat diffinitio sillogismi: z sit bona ɔña z formalis. Alio mõ dz pfect? seu dia pfect? pfectiõe accidẽtali q̃ est pfectio euidẽtie: ita ꝙ ille dicat pfect? qui euidẽter z manifeste ɔcludit ɔclonez seu qui imediate regulat p dici de oi vel p dici de nullo: z sic soli sillogismi prie

Quid est sillꝫ impfectus. figure sunt pfecti. z ille dz impfect? qui immediate non regulatur p dici de oi aut p dici de nullo. Et hec de primo articulo.

Sillꝫ simplr dict? an sit subꝫ scie istoꝝ libroꝝ priorum. ¶ Quãtuz ad scḋm dubitatur primo vtrũ sillꝫ simplr dictus sit subm scie istoꝝ libroꝝ prioꝝ. Et videt ꝙ nõ: q2 subm alicuius scie dz partialr causare noticiã suã: ꝫ sillꝫ simplr dictus non pt causare noticiã suã cum nõ sit: igit nõ est subm hui? scie. Itez vel p sillm simplr intelligis sillm cõem ad sillm demonstratiuum dialecticuꝫ z sophisticũ vel aliquid aliud: ꝫ nullũ istoꝝ est dicẽdum. nõ primũ: q2 talis sillogismus est subm tot? logices: vt pꝫ p cõiter loquẽtes. nec scḋm: q2 nõ videt quis

Silli acceptiões sillꝫ esset cũ sibi debeat ɔuenire diffinitio sillogismi q̃ ɔuenit omni sillo. Pro solutiõe supponitur pmo ꝙ sillꝫ põt capi duplr. vno mõ prime intẽtionaliter: z sic nõ est aliud ꝗ sillꝫ mẽtalis vocalis vel script?. Alio mõ capitur scḋe intẽtionaliter. z sic nõ est nisi quoddã intentionale qd p intellectũ attribuit supple p

Simplr i silli diffinitiõe quo capit. denolationem sillogismo mentali vocali vel scripto: z tũc est subiectũ hui? scie. ¶ Supponitur scḋo ꝙ qñ dz sillogism? simplr ibi lr sim pliciter põt capi vt tantũ valet sicut vlr vel indeterminate seu incontracte vlr: q2 est cõe ad oẽs alios sillogismos indeterīatus vel incõtractus: q2 post ꝗ est cõe ad oẽs alios sillogismos ꝗtuz est de se nõ determinat? ad aliquã materiã illoꝝ: puta neqꝫ ad materiã pbabilem. i. ad ppões pbabiles: neqꝫ ad ppões veras neqꝫ ncẽarias neqꝫ ɔtingẽtes: ꝫ indifferẽter põt fieri ex oĩbus talib? ppõnib?: siue sint vere siue false siue necessarie siue ɔtingẽtes vel ĩpossibiles. z ad hoc ostẽdẽduz aristo. sillogisauit p terminos nõ significatiuos: puta p litteras: respicit tñ ꝙ tales ppões sint

Quid in sillo inuenitur. disposite i mõ z figura. ¶ Supponitur tertio ꝙ in sillo duo inueniũtur scꝫ modus z figura q̃ dicũtur principia formalia sillogismi. inueniũtur etiã ppões ex quib? fit talis sillꝫ q̃ dicũtur principia materialia sillogismi. Et sm hoc pt dici pbabilr ꝙ sillogism? põt determinari z diuidi p duplices drias: scꝫ p drias q̃ sequũtur formã sillogismi seu pĩcipia formalia sillogismi. z sic dico pbabiliter ꝙ sillꝫ sm tales drias diuidit in barbara celarent darij z ferio. vñ sicut sillꝫ vlr captus nõ respicit vtruꝫ ppões ex quib? fit sint ṽe vel false: neqꝫ barbara neqꝫ celarẽt: ꝫ solũ dispõnem ppõnum. Põt etiã diuidi p drias materiales z ɔsequẽtes materiã sillogismi seu ppões. Et sic dico ꝙ sillꝫ diuidit in sillogismũ demõstratiuũ dialecticũ z sophisticũ saltez peccãtem in materia tñ: q2 sillꝫ sophistic? peccãs in forma nõ est sillꝫ. Et sic pꝫ quõ sillꝫ põt hre plures species. quasdã q̃ ɔstituũtur p drias formales. i. ɔñales formã sillogismi seu dispõnez ppõnũ. z qsdam q̃ constituũtur p drias materiales. i. ɔñtes ppões. qꝫ tñ talis dria põt dici dria essentialis. ¶ Aduerte tñ ꝙ spẽs q̃ ɔstituunt p drias materiales includũt seu psupponũt alias spẽs formales. z non pt esse sillꝫ demõstratiuus quin sit in mõ z figura: nec etiã dialeticus. Et p hoc põt rñderi ad rões. ¶ Ad primã dz ꝙ non opꝫ in sciẽtijs rõnalibus ꝙ subiectũ causet suã noticiã: vt alꝫ iam visum est. ¶ Ad aliam dz ꝙ sillꝫ cõis ad sillm demonstratiuũ z dialecticũ z etiã ad barbara celarẽt darij: z sic de alijs. est subm hui? scie. Et qñ dz ꝙ talis est subiectũ to: ius logice. dz ꝙ non est verũ vt alꝫ visum est: sed modus sciẽdi est subiectũ totius logice.

Bon? sillogismus quõ regulatur. ¶ Dubitatur scḋo vtrũ ois bonus sillogism? regulet p dici de oi vel p dici de nullo. Et videt ꝙ non: q2 sillꝫ expositori? est bonus sillꝫ: z tñ nõ regulat neqꝫ p dici de oi neqꝫ per dici de nullo: q2 in sillo expositorio medium dz esse singulare singlr tentũ sub quo nihil pt subsumi. Scḋo sic. multi sunt silli hypothetici boni quoꝝ nullus regulat p dici de omni: aut p dici de nullo. Item silli ɔcludẽtes ɔclusionem de modo loquẽdi incõsueto sunt boni silli: z tñ nõ regulãtur neqꝫ p dici de omni neqꝫ p dici de nullo. Itez silli scḋe z tertie figure sunt boni silli z ɔsequẽtie formales: z tñ non regulãtur p dici de oi neqꝫ per dici de

Dici de oi quot modis capit. nullo: igit. ¶ In oppositũ videtur esse aristoteles. pro cuius solutione est aduertẽdum ꝙ

dici de omni dupli͛ accipitur. vno modo pro ꝓpõne vli in qua subm cõplete distribuitur. ꝛ sic in quolꝫ bono sillogismo cathegorico de medio cõi in quacũqꝫ figura fuerit dũ mõ sit modus affirmatiu⁹ reperit͛ dici de oi ꝛ in negatiuo reperit͛ dici de nullo captuꝫ ꝓ ꝓpõne vli in qua subm distribuit͛ distributiõe cõpleta ꝛ ꝑfecta. Alio mõ capit͛ dici de oi aut dici de nullo ꝓ principijs relatiuis seu ꝓbatiuis ꝯñe ꝛ ei⁹ euidẽtie vt dici de oi ꝑ isto pricipio. quicqd dr̃ de subo distributo in maiore dr̃ de quolꝫ ꝯtẽto sub eo in ꝯclone. Et dici de nullo ꝑ isto pricipio qcquid remouet͛ a subo distributo i maiore remouet͛ a quolꝫ ꝯtẽto sub eo i ꝯclone. Et sic dico ꝙ capiẽdo dici de oi ꝛ dici de nullo isto mõ soluꝫ q̃ttuor primi mõi prime figure regulãtur ꝑ dici de oi vel ꝑ dici de nullo. vñ sillm regulari ꝑ dici de oi nõ est aliud q̃ꝫ de ipo ꝟificari istud principiũ quicqd dr̃ de subo distributo i maiore dr̃ de quolꝫ cõtẽto sub eo in ꝯclone. Sed sillm regulari ꝑ dici de nullo nõ est aliud q̃ꝫ de ipo ꝟificari istud principiũ quicqd remouet͛ a subo in maiore remouet͛ a quolꝫ ꝯtẽto sub eo i ꝯclone.

Quid est sillꝫ regulari ꝑ dici de oi.

Quid est sillꝫ regulari ꝑ dici de nullo.

¶ Et aduerte ꝙ dr̃ia est iter ꝓpõem vlez ꝛ ꝓpõnez esse de oi: q2 ad ꝓpõnez vlem sufficit ꝑdicatũ dici de quolꝫ ꝯtẽto essentialr̃ sub subo. Sꝫ ad ꝓpõnez esse de oi requirit͛ ꝙ ꝑdicatũ dicat͛ de quocũqꝫ dr̃ subꝫ siue illud ꝯtineat͛ essentialr̃ sub subo siue nõ. Et istud exprimit͛ ꝑ istud cõplexuꝫ de quocũqꝫ veꝝ est dicere. vñ ista ꝓpõ ois essentia diuina est pater. si sit vlis est ꝟa: q2 ꝑdicatũ scꝫ pater dr̃ de quacũqꝫ essentia diuina cũ non sit nisi vna. Si aũt ipsa sit de oi est falsa. ꝛ est sensus. de quocũqꝫ veꝝ est dicere ꝙ est essentia diuina verum est dicere ꝙ est pater: ꝛ illa est falsa cũ de filio sit verũ dicere ꝙ est essentia diuina. Et dico vlterius ꝙ ad hoc ꝙ sit bon⁹ sills affirmatiu⁹ nõ sufficit alteram ꝑmissaꝝ esse vlem. Sed requirit͛ ꝙ sit de oi. Ex hoc dr̃ p2io ꝙ silli prime figure directe ꝯcludẽtes manifester ꝛ imediate regulãtur ꝑ dici de oi ꝛ ꝑ dici de nullo: q2 de ipsis ꝟificãtur p2icipia supradicta. Dicit͛ scdo ꝙ sillogismi p2e figure indirecte ꝯcludẽtes nõ regulãtur imediate ꝑ dici de oi vel ꝑ dici de nullo: ſꝫ solũ mediate ꝛ reductiue. Dicit͛ tertio ꝙ silli scde ꝛ tertie figuraꝝ nõ regulãtur imediate ꝑ dici de oi vel ꝑ dici de nullo: ſꝫ solũ mediate: puta reducẽdo eos ad modos p2ie figure. Et aduerte ꝙ quãdo tales sillogismi reducũtur semꝑ debent manere consimiles termini: sed non opꝫ ꝙ maneãt ꝯsimiles ꝓpões: ideo dr̃ in textu ꝙ sills imꝑfectus est qui vni⁹ aut plurium indiget q̃ sunt necessaria ꝑ sumptos terminos ꝛ nõ ꝑ sumptas ꝓpões.

Que dr̃ia est iter ꝓpõnẽ vlez ꝛ ꝓpõnez esse de oi.

¶ Dubitatur tertio an sillogismus expositorius siue affirmatiu⁹ siue negatiuus teneat i qualꝫ figura: ꝛ an ꝯclusio sit de essentia sillogismi. Cõtra primã ꝑtem ar͛. iste sills est expositori⁹ in tertia figura. ista essentia diuina est pr̃: ista essentia diuina est filius: ergo filius est pater: ꝛ tñ non valet cuꝫ añs sit veꝝ ꝛ ꝯñs falsuꝫ: igr̃. ¶ Scdo sic. nõ sequitur. iste hõ vel asinus est asin⁹: ꝛ iste hõ vel asin⁹ est hõ: ergo hõ est asin⁹. ¶ Tertio sic. nõ seq̃tur. isti⁹ hois ocul⁹ est dexter: ꝛ isti⁹ hois ocls est sinister: ergo oculus sinister est ocul⁹ dexter: ꝛ tñ arguit͛ expositorie: igr̃. Quarto sic. nõ sequit͛ sortes est aial: ꝛ asinus nõ est sortes: ergo asin⁹ nõ est aial. ¶ Quinto sic. nõ sequit͛ aial est sortes ꝛ asinus nõ est sortes: ergo asinus nõ est aial: ergo sills expositorius nõ est bon⁹. ¶ In oppm arguit͛ auctoritate oim logicoꝝ dicẽtium sillogismũ expositoriũ esse bonũ. Pro solutiõe est aduertendũ ꝙ sills expositori⁹ est sills cui⁹ mediuꝫ est termin⁹ singularis singulariter ꝛ vniuoce tẽt⁹. Et est duplex: scꝫ affirmatiu⁹ ꝛ negatiu⁹. Affirmatiuus cui⁹ quelꝫ ps est affirmatiua. Negatiu⁹ cui⁹ vna ꝑmissaꝝ est negatiua. Et aduerte ꝙ ad h̃ ꝙ sillogism⁹ expositori⁹ sit bonus tres ꝯditiones requirũtur. Prima est. ꝙ mediũ sit termin⁹ singularis singulariter ꝛ vniuoce tẽt⁹: defectu cui⁹ nõ sequit͛. iste hõ vel asinus est asin⁹: ꝛ iste hõ vel asinus est hõ: ergo homo est asin⁹: q2 singularisatur solũ prima ps disiũcti. Si aũt totũ disiũctum singularisaretur vel equoce capiat͛ in ꝑmissis: tũc ꝯña non valet: vel capit͛ vniuoce: ꝛ tũc ꝯña est bona: ſꝫ sicut ꝯclusio est falsa: ita ꝛ altera ꝑmissarum. ¶ Scda ꝯditio est. ꝙ mediũ in altera ꝑmissaꝝ sit totale extremũ: defectu cuius in tertio argumẽto ante oppositũ non est sillogismus expositorius. Tertia est. ꝙ a ꝑmissa affirmatiua in qua ponit͛ hmõi terminus singularis ad vnã de oi valeat ꝯña. vel ad vnam de nullo si sit negatiua: defectu cui⁹ in p2io argumento añ oppm nõ est sillogism⁹ expositori⁹. vñ duo sunt principia relatiua sillogismorum expositorioꝝ. vnũ ꝑ affirmatiuis. Et ẽ istud. q̃cũqꝫ vni ꝛ eidem sunt eadẽ illa inter se sunt eadẽ. ꝑ negatiuis est istud q̃cũqꝫ negãtur de eodẽ. tertio illa negãtur de seinuicẽ. ¶ Aduerte vlterius ꝙ iste ꝓpões multũ differũt. sillogismus expositorius valet in qualꝫ figura: ꝛ in qualꝫ figura valet sillogism⁹ expositori⁹. nam p2a est falsa cũ null⁹ sit sillogism⁹ qui fiat in tribus figuris: ꝛ tñ scda est ꝟa. Ex istis dr̃ ꝙ in qualꝫ figura valet sillogism⁹ expositorius tã affirmatiuus q̃ꝫ negatiu⁹: seruatis tribus ꝯditiõibus prius dictis. Et etiã saluãdo qd̃ qñ arguitur expositorie in sillo negatiuo nõ arguatur a nõ distributo ad distributũ: q2 tunc non bñ argueretur: ſꝫ ad bñ ꝯcludẽdum dꝫ cõcludi cõclusio de modo loquẽdi inconsueto: vt sic arguẽdo. sortes est aial: asin⁹ nõ est sortes: ergo asinus aial nõ est: ꝛ nõ sic: ergo asinus nõ est aial. Et ꝑ hoc pꝫ solutio ad duo vltima argumẽta ãte oppositũ. ꝛ ꝑ ꝯñs ad oia argumẽta. Ad scdam ꝑtem qõnis rñdetur ꝙ sills põt capi dupli͛. vno mõ ꝓ ꝑmissis tñ quẽadmodũ capit aristo. in scdo prioꝝ. Et sic dico ꝙ ꝯclusio nõ est de essentia silli. Alio mõ capitur pro aggregato ex ꝑmissis ꝛ cõclusione si-

An sills expositori⁹ teneat in qualꝫ figura. ꝛ an conclusio sit de essentia silli.

Quid est sills expositorius ꝛ quot modis capit͛.

Quot cõditiões requirũtur ad sillꝫ expositoriũ.

Quot sũt principia silli expositorij.

Sills q̃t modis capitur.

mul. ⁊ tunc dico q̃ conclusio est bene de essentia sillogismi cum sit vna pars ipsius sillogismi. Et hec de secundo articulo.

Cōclusio responsalis de diffinitione ⁊ diuisiōe propositionis sillogismi ⁊ termini.

¶ Quantū ad tertiū sit ɔclusio respōsalis q̃ diffinitiones ꝓpōnis termini ⁊ sillogismi: ⁊ etiaʒ diuisio ꝓpōnis sunt sufficienter assignate a philosopho: vt pʒ in primo articulo. ¶ Ad rōes ante oppositū questionis. Ad primā scdā ʒ tertiā ⁊ quartā patuit solutio in primo articulo. ¶ Ad quintā dr̄ q̃ enthimema eē sillm̄ pt intelligi dupl'r. vno mō formaliter: ⁊ sic nō est verū. Alio mō virtualiter puta ꝑ appōnē vni⁹ premisse: ⁊ sic bene verū est.

¶ Sequitur textus.

¶ Qm̄ autē ois ꝓpō est aut de inesse: aut necessario inesse: aut ɔtingēter inesse. Harꝝ autē he quidē affirmatiue: ille xo negatiue ꝫm vnāquāqꝫ allocutionē. Rursum aūt affirmatiuarꝝ ⁊ negatiuarum: alie sunt vniuersales: alie particulares: quedam indefinite.

Istud ē tertiū capitulū hui⁹ tractaus in quo determinat de cōuersione ꝓpōnū de inesse. Et diuiditur in tres ptes. In prima ponit tres diuisiones ꝓpōnū. ¶ Prima. ꝓpōnū cathegoricaꝝ: alia de inesse: alia de necessario: ⁊ alia de ɔtingēti. Et sub ꝓpōne de ɔtingēti cōprehēdit ꝓpōnē de possibili. ⁊ ꝑ ꝓpōnē de necessario ꝓpōnē de impossibili ex eo q̃ necessariū ⁊ impossibile ɔuant adinuicem. ¶ Scda diuisio ꝓpōnū cathegoricaꝝ de simplici copula siue sint de inesse siue de necessario siue de ɔtingēti. alia est affirmatiua ⁊ alia negatiua. ¶ Tertia diuisio ꝓpōnū cathegoricaꝝ simplicis quantitatis. alia est vlis. alia particularis. ⁊ alia indefinita ¶ In scda pte ponit quattuor regulas ɔuersionū ꝓpōnū de inesse. Quaꝝ prima est talis. vlis negatiua ɔuertit vliter in vlēʒ negatiuā: vt nulla voluptas est bonū: ergo nullū bonū est voluptas. Secūda regula. vlis affirmatiua conuertitur in terminis in particularē affirmatiuam: vt si ois voluptas bonum est: quoddam bonum est voluptas. ¶ Tertia regula. particularis affirmatiua conuertitur in particularē affirmatiuam: vt si quedam voluptas est bonum: quoddam bonum est voluptas. ¶ Quarta regula. particularis negatiua nō ɔuertitur in terminis: qꝛ non oportet q̃ si aīal non sit homo: q̃ hō non sit aīal. In tertia parte ꝓbat predictas regulas. ¶ Et primo primam: qꝛ ex opposito consequentis infertur oppositū antecedētis. nam si aliqd̄ bonum est voluptas: aliqua voluptas est boum: qd̄ est oppositum aīitis: scʒ istius. nulla voluptas est bonū. ¶ Secūdam regulā ꝓbat: qꝛ si nō sequatur tūc ɔtradictorium ɔñtis: scʒ ista: nulluʒ bonū est voluptas stabit cū antecedēte. Et ad istā nullum bonū est voluptas sequitur ista nulla voluptas est bonum que est contraria istius omnis voluptas est bonum. ⁊ per cōsequens duo ɔtraria erūt simul. Tertiam regulā ꝓbat: qꝛ si nō sequatur tūc duo ɔtradictoria erūt simul vera: qꝛ tūc ɔtradictorium ɔñtis: scʒ nullū bonum est voluptas stabit cuʒ aīte ⁊ ad ipsum sequitur ista: nulla voluptas est bonū. que est ɔtradictoria istius quedam voluptas est bonum. ¶ Quartā regulam ꝓbat: qꝛ nō opʒ q̃ si aīal nō sit homo: q̃ hō non sit aīal.

Diuisio propositionum. Subdiuisio earuʒ.

Regule ɔuersionum propositionum de inesse.

Probationes predictaꝝ regularum

¶ Sequitur textus.

¶ Eodem aūt modo habetur ⁊ in necessario ꝓpōnib⁹. nam vlis qdeʒ priuatiua vlr̄ conuertitur: affirmatiuaꝝ aūt vtraqꝫ particulariter. nā si necesse est a. nulli b. inesse: necessario b. nulli a. inerit. Si enim alicui b. a cōtingit ⁊ a. alicui b cōtingit.

Propōes de necessario qño ɔuertūt.

¶ Istud est quartuʒ caplm̄ huius tractatus in quo pħs determiat de cōuersione ꝓpositionum modaliū. Et diuiditur in duas partes principales. In prima determinat de conuersione ꝓpositionum de necessario dicēs q̃ propositiones de necessario eodē modo cōuertūtur sicut ꝓpōes de inesse puta vlis negatiua in vlem negatiuam: vniuersalis affirmatiua in particularē affirmatiuā: ⁊ particlaris affirmatiua in pticularē affirmatiuā. De vli negatiua ꝓbat. qꝛ bene seqtur nullū b. esse a. est necesse: ḡ nullū a esse b. est necesse. qꝛ si nō sequatur oppositū cōtradictoriū ɔsequentis. s. aliquod a. esse b. est necesse stabit cum antecedēte. Et vltra sequitur aliquod a esse b. est necesse: ergo aliqd̄ b esse a est necesse. qd̄ est oppositum contradictorium antecedentis. ¶ Deinde probat de vniuersali affirmatiua ⁊ particulari affirmatiua: qꝛ ex opposito contradictorio consequentis sequitur oppositum antecedentis: nam si non sequatur oīe b. esse a. est necesse: vel aliqd̄ b esse a. ē necesse: ḡ aliqd̄ a. eē b est necesse: tūc ɔtradictoriū consequētis stabit cum aīcedēte. ⁊ ad ip̄m sequitur contradictorium antecedētis: igitur. ¶ Et aduerte q̃ in ꝓposito nō loqtur aristoteles de modalib⁹ diuisis: qꝛ aliter ɔuertūtur vt videbit i q̄stione: sed solū loquitur de modalibus ɔpositis. Et adhuc nō loqtur de cōuersione taliuʒ que est mutatio pricipalis pdicati in subiectum ⁊ econtra: sed de conuersione que attenditur ex parte dicti. ¶ In secūda parte determinat de cōuersione propositionum de cōtingenti. Et dicit primo q̃ contingens capitur tripliciter. Primo modo vt est necessariuʒ. Secūdo modo qd̄ non est necessariū neqꝫ impossibile. Tertio modo ꝓ omni illo quod nō est impossibile. Et dicit prīo q̃ affirmatiue de ɔtingēti vtroqꝫ modo capto: scʒ de cōtingenti pmo ⁊ tertio modo capto eodeʒ modo cōuertūtur sicut ille de inesse: vt bene seqtur. oīe b esse a est cōtingēs: ergo aliquod a esse b, est contin

Cōtigēs capit' tripliciter.

gens: qꝛ ex opposito ꝯtradictorio ꝯñtis infertur oppositũ añtis. nã bene sequit: nullũ a. eẽ b. est ꝯtingens: ergo b nõ esse a. est ꝯtingens. qd̾ est ꝯdictoriũ añtis. ¶ Deinde determinat de negatiuis dicens ꝙ negatiue de contingenti saltẽ de pͥmo ꝛ tertio modis siłr ꝯuertunt sicut ille de inesse vel sicut de necessario: vt bene sequit: nullũ hoiem esse equũ est ꝯtingẽs: ergo nullũ equũ esse hoiez est ꝯtingẽs: qꝛ ex opposito ꝯdictorio ꝯñtis sequit oppositũ ꝯdictoriũ añt͛. sꝫ negatiue de ꝯtingenti scd̾o mõ dicto nõ siłr ꝯuertũt sicut ille de necessario: sꝫ magis ꝯuertunt in oppositã qualitatẽ. Consequenter remouet vnũ dubiũ. dubitaret eñi aliqs vtrũ ista esset negatiua. nullum b. esse a est ꝯtingẽs. Rñdet ꝙ tales nõ sunt negatiue sꝫ hñt figurã affirmatiuã: h̾ est sunt simpłr affirmatiue: qꝛ copula pͥncipalis nõ negat. ꝛ ꝙ sint affirmatiue ꝓbat: qꝛ sicut se hꝫ eẽ in illis de inesse: ita mod⁹ in modalibus: sꝫ ꝓpositio de inesse est affirmatiua si copula ei⁹ nõ negetur: ergo modalis de ꝯtingenti erit affirmatiua si mod⁹ nõ negetur. vñ si pħs ꝑ ly ꝯtingit intelligat modũ ꝛ loquat de modalib⁹ cõpositis: tũc ratio sua nõ valet: qꝛ mod⁹ in modalib⁹ ꝯpositis nõ se hꝫ sicut eẽ i illis de inesse cuꝫ sp̄s sit subꝫ vel p̄dicatũ materiale. dicit ergo ꝙ ꝑ ly ꝯtigit intelligit modũ ꝛ cũ h̾ v̾bũ qd̾ vnit predicatũ materiale cũ subõ: vult eñi dicere ꝙ in modalib⁹ ꝯpositis si v̾bũ qd̾ vnit predicatũ materiale cum subiecto non negetur. hoc est si negatio non feratur ad modum ꝛ ad verbum ꝓpositio non erit negatiua: sed affirmatiua.

Negatiue de contingenti quomodo conuertunt.

Dubium de ista nullum b esse a est ꝯtingens

Queritur vtrũ regule de ꝯuersione ꝓpõnũ de inesse sint a philosopho sufficienter assignate. Et arguit pͥmo ꝙ nõ. ꝯuersio nõ est possibilis: igit. añs ꝓbat: qꝛ cõuersio est qñ de subiecto fit predicatuꝫ ꝛ econtra: sed de subiecto nũꝙ̃ potest fieri predicatum nec econtra: igitur. Secundo sic arguit. in conuertente ꝛ conuersa nõ manẽt iidẽ termini: ergo nulla est ꝯuersio. añs ꝓbat: qꝛ voces ꝓlate semel non possunt iteruꝫ ꝓferri: igit. ¶ Tertio sic arguit ꝯtra primã regulã: qꝛ nõ sequitur nullus hõ est omne aial: ergo nullũ aial est hõ. nec sequit. ois hõ suba nõ est: ergo ois suba hõ non est. Siłr nõ sequitur. null⁹ hõ est mulier: ergo nulla mulier est hõ. siłr nõ sequitur. nullus homo est sp̄es: ergo nulla sp̄es est hõ. Siłr nõ sequitur. nullus mur⁹ est in lapide: ergo nullus lapis est in muro. etiã non sequit. nulla essentia diuina est generãs: ergo nullũ generans est essentia diuina: cũ in oibus istis añs sit verũ sine ꝯñte. ¶ Quarto sic ꝯtra scd̾am ꝛ tertiã regulã. pͥmo ꝯtra scd̾am: qꝛ quotiẽs arguit a termino supponente cõfuse tñ ad ip̄m supponẽtem determinate non valet ꝯña: sꝫ sic arguit ſm scd̾aꝫ regulã: igit. Scd̾o sic ꝯtra tertiã regulã. ista est particularis affirmatiua. aliquis hõ est mortuus: ꝛ tñ non ꝯuertitur in istã: ergo aliqd̾ mortuũ est homo: qꝛ ꝯuertẽs est falsa. ¶ Quinto sic arguitur ꝯtra quartaꝫ regulã: qꝛ bene sequitur hõ non est asinus: ergo asinus nõ est hõ: ergo ꝑticularis negatiua ꝯuertitur in ꝑticulareꝫ negatiuã. Etiã bene seqtur. hõ nõ est aial: ergo homo aial nõ est. ¶ In oppositũ arguit auctoritate pħi in textu. In questione erũt tres articuli. Quãtum ad primum

Utrum regule de conuersione propositionum de inesse bene assignentur a philosopho.

¶ Sciẽduꝫ est primo ꝙ cõuersio põt capi dupłr. vno mõ prime intẽtionałr quẽadmodũ dicimus malũ ꝯuerti in bonũ. aquã in vinũ. Alio mõ capit scd̾e intentionałr. ꝛ hoc dupłr. vno mõ vt attribuitur terminis quẽadmodũ dicim⁹ ꝙ hõ ꝛ risibile ꝯuertũtur. vñ illi termini dñr ꝯuerti adinuiceꝫ q̇ de seinuicem vłr affirmant: vt hõ ꝛ risibile. Alio mõ attribuit ꝓpõnib⁹: ꝛ h̾ tripłr ſm ꝙ ꝓpões dñr ꝯuerti ad seinuicẽ tripłr. vno modo: qꝛ ꝯponũtur ex terminis ꝯuertibilib⁹ quẽadmodũ diceremus ꝙ iste due ꝓpões ꝯuertũtur. ois hõ est alb⁹: ꝛ oẽ risibile est albũ. Scd̾o mõ. ꝓpões dñr ꝯuerti in oppositam qualitateꝫ sicut sunt ꝓpões de cõtingenti ad vtrũlibet de qb⁹ satis visum est in scd̾o periarmenias. Alio mõ ꝓpões dñr ꝯuerti in terminis: quia de subõ fit predicatũ ꝛ de p̄dicato subm: vt hõ est aial: ergo aial est hõ. ¶ Et aduerte ꝙ p̄dicatum mutari in subiectũ vel ecõtra pt intelligi dupłr. vno mõ capiẽdo subm ꝛ p̄dicatũ scd̾e intẽtionałr. Alio mõ capiẽdo subm ꝛ p̄dicatũ prime intẽtionaliter: ꝛ tunc subm mutari in p̄dicatũ vel econtra põt intelligi dupłr. vno mõ ꝙ termin⁹ qui ponit añ copulã fiat termin⁹ q̇ ponit post copulã. ꝛ sic nõ ẽ intelligendũ. Alio mõ ꝙ term⁹ q̇ denoiabat subm qñ ponebat añ copulã denoiet p̄dicatũ vel ei⁹ sinonymũ. ꝛ sic ẽ itelligẽdũ. Et diffinit sic cõiter. Cõuersio est duaꝝ ꝓpõnũ vtroqꝫ termino ꝑticipãtiũ ordine ecõuerso vni⁹ ad alterã formalis ꝯña. Ex quo pꝫ ꝙ ꝑ hoc ꝙ dr̄ formalis ꝯña: ꝙ tñ sũt due ꝯuersiones. s. simplex ꝛ ꝑ accñs: qꝛ ꝯuersio ꝑ ꝯpositionẽ nõ ẽ formał ꝯña: qꝛ nõ seqt ois hõ ẽ currẽs: ergo oẽ nõ currẽs ẽ nõ hõ. cũ añs sit veꝝ ꝛ ꝯña falsuꝫ. nã antitꝑs est nõ currẽs ꝛ tñ nõ est nõ hõ. ꝛ ꝓpter hoc aristoteles nõ enũerauit eaꝫ inter alias ꝯuersiones. Et aduerte ꝙ ad talẽ ꝯuersionẽ tria reqͥrunt. s. ꝯuersa que ẽ antecedẽs. ꝛ ꝯuertens q̇ est consequens. ꝛ nota illatiõis que denotat vnam sequi ad aliam.

Cõuersio qt modis capit.

Quot modis capit ꝯuersio secũdẽ intẽtionałr capta.

Cõuersio qt modis dr attribui ꝓpõnibus.

Quõ itelligit subꝫ mutari in p̄dicatũ.

Diffinitõ ꝯuersiõis

¶ Sciendum est secundo ꝙ soluende sunt alique difficultates. Prima. vtꝝ ꝯuersio sit possibilis. Et videt ꝙ nõ: qꝛ ibi ẽ bona cõuersio. hõ est asinus: ergo asin⁹ est homo. ꝛ tñ talis nõ est possibilis: qꝛ tam añcedẽs ꝙ̃ ꝯña sunt impossibilia. etiã qualitercũqꝫ per ip̄am significat esse impossibile est ita esse. Respondẽt aliqui ꝙ aliqua cõuersio est necessaria: vt ista hõ est aial: ergo aial est homo. Aliqua ꝯtingẽs: vt hõ currit: ergo currẽs ẽ homo. Et aliq̃ ẽ impossibilis vt homo est asinus: ergo asin⁹ est homo. Aliter tamẽ dicitur ꝙ ꝯuersio ẽ possibilis ꝛ necessaria. ꝛ ꝙ nulla ẽ ipossibilis neqꝫ

An ꝯuersio sit possibilis.

contingēdo: qꝛ qualitercūqꝫ ꝑ ꝯuersionē significat̃ significatiōe totali ꝛ ꝓpositionali possibile ꝛ necesse est ita esse. Un̄ ꝑ ꝯuersionem significatiōe totali significat̃ ꝙ habitudo sequele añtis ad ꝯñs est necessaria: iō ista hō est asinus: ergo asinus est hō nō significat hoīem esse asinum significatiōe totali: sꝫ significat talē habitudinē añtis ad ꝯñs esse necessariā quēadmodum significāt alie ꝯñe. ¶ Alia difficultas quō debēt ꝯuerti ꝓpōnes in qbus ponūtur ꝓnoīa p̄me ꝛ scd̄e ꝑsone. R̄ñdetur ꝑ aliqs ꝓpōnes. ¶ Pꝛima ꝓpositio. ꝓpō in qua subijcitur ꝓnomen p̄me vel scd̄e ꝑsone a ꝑferēte ipsam pōt eodem mō ꝯuerti sicut qcūqꝫ alia: vt ista ego sum iohānes: ergo iohannes est ego. ¶ Scd̄a ꝓpositio. ꝓpō in qua subijcitur ꝓnomen p̄me vel scd̄e ꝑsone manēte identitate cathegoreumatum vocaliū non pōt a quocūqꝫ alio q̄ȝ a ꝑferēte eodē mō ꝯuerti sicut ꝛ alie. Si tñ maneret identitas cathegoreumatum mentaliū posset a quocūqꝫ alio eodē mō conuerti: vt patebit in practica. Posset tñ poni vnus mod' subtilis supponēdo ꝙ añs ꝛ ꝯñs semꝑ debeāt fieri ab eodem: ita ꝙ si aliqs peteret alicui ꝯuerte istā ego sum iohānes. aliter nō dꝫ r̄ñdere iohānes est ego: qꝛ tūc vn' faceret añs ꝛ ali' ꝯñs. Sed deberet r̄ñdere tu petis nūc ꝙ ego ꝯuertam istā ego sum iohannes: sic dꝫ ꝯuerti ego sū iohānes: ergo iohānes est ego: ꝛ tūc est bona ꝯñtia: sed sicut ꝯñs est falsum: ita ꝛ añs.

Quō conuertūtur ꝓpōnes in quib' ꝓnoīa p̄me ꝛ secūde ꝑsone ponuntur.

¶ Sciēdum est tertio ꝙ incidūt alie difficultates. pꝛima. q̄liter debeāt ꝯuerti ꝓpōnes in quib' ponūtur termini obliqui. ¶ Pꝛo cuius solutiōe supponitur ꝙ ꝓpōnes de terminis obliquis sunt in multiplici dr̄ia. q̄dam eñ sunt de v̄bis impersonalibus: ꝛ alie de verbis ꝑsonalibus. Item illaꝝ q̄ sunt de v̄bis impersonalibus. q̄daꝫ sunt de v̄bis impersonalibus actiue vocis: ꝛ q̄daꝫ passiue vocis. vñ tenendum est ꝑ regula ꝙ oēs ꝓpōnes de teris obliquis ꝛ v̄bis impersonalib' siue actiue vocis siue passiue vocis anteq̄ȝ ꝯuertātur debēt resolui in ꝓpōes de v̄bis ꝑsonalibus ꝛ teris rectꝭ ꝛ postea ꝯuerti: vt ista tedet aīam meam vite mee. dꝫ sic resolui: aīa mea hꝫ tedium de vita mea. ꝛ tūc sic ꝯuertitur: ergo habēs tediū de vita mea est aīa mea. Silr̄ ista. me penitet peccati. sic resoluit̃. doleo de pctō: ꝛ tūc sic ꝯuertitur dolens de pctō est ego. regi interest bñfacere: sic resoluit̃. aliquid spectās ad regem est benefacere: ergo bñfacere est aliqd spectās ad regem. Si v̄o tales sint de v̄bis impersonalibus passiue vocis etiā sunt resoluende: vt cāpana pulsatur: ꝛ sic resoluitur cāpana pulsat̃ ab aliquo: ꝛ sic ꝯuertitur: ergo qđ pulsatur ab aliquo est cāpana. Silr̄ ista: lectio legit̃ sic resoluit̃. lectio legitur ab aliquo: ergo qđ legit̃ ab aliquo est lectio. Si v̄o sint de verbo ꝑsonali ꝛ hmōi obliquus ponatur in pꝛincipio dictionis: ꝛ sit determiatio nō accepta vnica acceptione: vt ista cuiuslibet hoīs asin' currit: tūc obliquus dꝫ mutari in rectum: ꝛ rectus dꝫ poni ꝑ pꝛedicato: ꝛ totū residuum cū hoc addito aliquid: vt ista sic ꝯuertitur aliquid cui' asinus currit est hō. vel pōt dici ꝛ clari' ꝙ tales etiā ꝓpōnes debēt ꝯuerti sicut ille de rectꝭ: vt ista sic dꝫ ꝯuerti: ergo currēs est asinus hoīs.

Quō conuertūtur ꝓpōes in qbus termini obliq ponūtur.

¶ Secūda difficultas quō ꝯuertitur ista: essentia diuina est generās non pōt dici ꝙ ꝯuertat̃ in istam: ergo nullum generās est essentia diuina. cuꝫ añs sit veꝝ ꝛ ꝯñs falsuꝫ. r̄ñdetur ꝙ ly generās pōt capi dupl'r: scꝫ substātiue ꝛ adiectiue. Si capiatur substātiue tūc bñ ꝯuertitur: sꝫ sicut ꝯñs est falsuꝫ: ita ꝛ añs. Si capiat̃ adiectiue tūc dat intelligere subm̄: scꝫ essentia: ita ꝙ totuꝫ p̄dicatū est essentia generās: ꝛ tūc nō bñ ꝯuertitur. nullū generās est essentia diuina: sꝫ dꝫ sic ꝯuerti: ergo nulla essentia generās est essentia. ¶ Et si quis q̄rat quō ꝯuertit̃ ista. nullus hō falsē est aīal. Dico ꝙ nō dꝫ ꝯuerti in istam: ergo nulluꝫ aīal falsē est hō cuꝫ añs sit veꝝ ꝛ ꝯñs falsum: sꝫ sic: ergo nihil qđ est falsē aīal est hō. Et si quis dicat de p̄ciso p̄dicato non fit p̄cise subꝫ: ergo nō bñ ꝯuertitur. R̄ñdetur ꝙ duplex est conuersio, quedā est ꝓpꝛia qñ de p̄ciso subiecto fit p̄cise pꝛedicatum ꝛ econtra: nihil addendo neqꝫ remouendo. Alia est impꝛopꝛia seu reductiua qñ subiecto vel pꝛedicato additur aliquid.

Dubium de ꝯuersione istius nulla essentia diuina est generās.

Acceptiones ꝯuersionis.

¶ Sciēdum est quarto ꝙ tertia difficultas est de ꝯuersione aliquaꝝ ꝓpōnuꝫ. Et primo de ista nullū a est pꝛedicatū: posito casu ꝙ a nō sit p̄dicatuꝫ in aliqua ꝓpone. si dicatur ꝙ ꝯuertitur in istā: nullum p̄dicatū est a. cōtra: qꝛ añs est verum ꝛ ꝯñs falsum cū in ꝯsequēte a sit p̄dicatum. R̄ñdetur negando ꝙ ꝯñs sit falsum: ꝛ etiam ꝙ ꝯsequēs sit: qꝛ hoc repugnat casui: ideo repugnat ꝙ ista ꝓpositio sit nullum p̄dicatū est a. Et si dicatur ista nullū a est p̄dicatum. ꝯuertitur in istā. nullū pꝛedicatū est a. ergo illa ꝯuersio est: ꝛ ꝑ ꝯñs tam añs q̄ȝ ꝯñs erunt. R̄ñdetur in v̄itate ꝙ tam añs q̄ȝ ꝯñs sunt: tñ qꝛ repugnant casui: ideo vtrūqꝫ dꝫ negari. Scd̄o de ista. ad equitādum requirit̃ equus. dicūt aliqui ꝙ pꝛimo debet resolui in istam. impossibile est equitare sine equo: ꝛ tūc sic ꝯuertitur: ergo equitare sine equo est impossibile. Alij dicunt ꝙ ex quo istud v̄bum requirit̃ confundit terminuꝫ q' in ipso includitur aliqđ sincathegoreuma qđ non est ps neqꝫ p̄dicati neqꝫ subiecti: ideo opoꝛtet ipsam resoluere in vnā in qua nō ponatur: ideo resoluit̃ in istam. ad equitāduꝫ ꝯueniēs est equus: ergo ꝯueniēs ad equitāduꝫ est equus. ¶ Tertio de ista. semper fuit homo. R̄ñdetur ꝙ debꝫ sic resolui. omni tp̄e fuit homo: ꝛ postea sic conuertitur: ergo aliquo tp̄e existens fuit homo. Et si quis dicat. ille ꝓpōnes nō participāt oꝛdine ecōuerso. Respōdeo ꝙ immo: cuius ratio est: qꝛ illud qđ est subm̄ in vna est simile p̄dicato alterius: ideo participant oꝛdine ecōuerso: qꝛ ad hoc ꝙ ꝓpōnes participēt oꝛdine ecōuerso: nō opꝫ ꝙ illud qđ

Dubium de aliqrū ꝓpōnum ꝯuersiōe.

ponitur ante copulam in vna ponatur pcise in alia: sȝ qđ illud qđ est subm in vna: sit simile pdicato alterius. Silr dicatur de ista ppōne oēm equū videt hō: ergo aliquid qđ est videns oēm equū est homo: ꝛ nō in istā. homo videt aliquem equū: qꝛ tales sunt similiū subiectoꝝ ꝛ pdicatoꝝ: sȝ ista. pteritum est pteritum. sic ꝯuertitur qđ fuit pteritū: est vel fuit preteritū. silr ista hō est generādus. sic ꝯuertitur: ꝗ qđ erit generādum: est vel erit hō. silr ista: nullus senex erit puer: sic ꝯuertitur. nihil qđ erit puer est vel erit senex.

Ista ppō a est risibile quō cōuertitur.

¶ Sed difficultas est quō debeat ꝯuerti ista. a est risibile: posito ꝙ a pte subi significet hoiem. ꝛ a pte pdicati significet asinum. Rńdetur ꝙ sic ꝯuertitur: ꝗ risibile est hō vbi licȝ de subo vocaliter nō fiat pdicatū: tñ bene mētaliter. ¶ Et aduerte etiā ꝙ qñ đr ꝙ vlis negatiua conuertitur simplr: dȝ intelligi de vli negatiua de modo loquēdi ꝯsueto: qꝛ de modo loquēdi incōsueto nō ꝯuertitur: vt nō sequitur. oīs sol planeta nō est: ergo oīs planeta sol non est. cum añs sit verū ꝛ ꝯñs falsum. Sed ista: hō est pictus. sic ꝯuertitur. pictū est hō pictus. ꝛ non in istam. pictū est hō: qꝛ in ista hō est pictus: hō restringit ad stādū p hoibus pictis. Sed ista: bis cātaui missam: sic ꝯuertitur: ꝗ bina vice cantās missam est vel fuit ego. Et ista parisius ꝛ rome vēditur piper: sic ꝯuertitur: ꝗ qđ vēditur altero istoꝝ locoꝝ est piper. Dicūt tñ aliqui ꝙ dȝ sic ꝯuerti: qđ vēditur parisius ꝛ rome: est istud vel istud piper. Sed hoc nō videtur verū: cū ista videat falsa: cū subm p nullo supponat. nā de nullo verū est dicere: hoc vēditur parisius ꝛ rome. Sed ista: neuter istoꝝ est albꝰ ꝯuertit sic. nullū albū est alter istoꝝ. Et sic p tales pñt conuerti fere oēs alie ppōnes. vnum tñ cauendū est ꝙ nō arguatur a magis amplo ad minus amplū sine distributiōe magis ampli. Etiā ꝙ nō arguatur a minus amplo ad magis amplū: cū distributiōe magis ampli. Vñ magis amplū se habet sicut superius: ꝛ minus amplum sicut inferius: ideo in ipsis ppoitionabiliter debent fieri ꝯñe: sicut fiunt a loco a superiori ad inferius ꝛ ecōtra. Et hec de primo articulo.

¶ Quātū ad scđm dubitatur primo qualiter ꝯuertēde sunt ppōes modales. Rńdetur ꝙ ppōes modales sunt duplices. quedam sunt cōposite. qdam sunt diuise. vñ composite pñt duplr conuerti. vno modo quo ad se totas: scȝ faciēdo de subo pdicatum: ꝛ de pdicato subm: vt hoiem esse aial est possibile: ergo possibile est aial hoiem esse. Et isto modo modales cōposite oīno eodem mō ꝯuertūtur sicut ille de inesse: qꝛ sunt mere de inesse: sȝ istum modū non docuit aristoteles. Alio modo cōuertūtur quo ad ptes dicti scȝ trāsponēdo ptes dicti mō silr se habēte: vt hoiem esse aial est possibile: ꝗ aial esse hoiē est possibile. Pro quo tñ est aduertēdū ꝙ modalis cōposita de isto modo falsum ꝛ impossibile nō conuertuntur ex pte dicti eodem modo sicut ille de inesse: qꝛ nō sequitur. omne aial esse hoiē est falsum vel impossibile: ergo hominē esse aial est falsum vel impossibile. ¶ Et si quis dicat. ppōnes correspōdentes dictis istaꝝ ppōnum inferūt seinuicem: ergo ꝛ ille ppōes. añs pȝ: qꝛ bñ sequitur. omne aial est hō: ergo hō est aial: que est ppositio necessaria que sequitur ad quālibet. Rńdetur negādo ꝯñam. ꝛ ratio est: qꝛ nō opȝ ꝙ si aliqđ añs sequatur ꝯñs: ꝙ ad illud añs esse falsum cōtingēs vel impossibile sequatur. ꝯñs est falsum vel impossibile. ¶ Aduerte vlterius ꝙ ppōnes modales cōposite de isto mō possibile ꝛ necessario ꝯuertūtur eodem mō ex pte dicti sicut ille de inesse dūmodo ponat in antecedēte ꝯstātia ppōnis p qua supponit dictū ꝯñtis: qꝛ alias non seqretur: vt nō sequitur. oēm hoiem esse aial est possibile: ꝗ aliqđ aial esse hoiem est possibile. nam posito casu ꝙ ista ppositio sit homo est aial ꝛ nō ista. aial est homo. añs est verum ꝛ ꝯñs falsum: qꝛ subm ꝯñtis pro nullo supponeret. ¶ Sed qritur quō ꝯuertitur ista sortes est possibilis: vbi ly possibile capit prime intētionaliter: vt est dria entis. dico ꝙ sic ꝯuertitur: ꝗ possibile est vel pt esse sortes. Ex quo pȝ ꝙ qñ possibile capit prime intētionaliter: ꝛ vt est dria entis ampliat subm p illo qđ est ꝛ pōt esse: sed qñ est dria ppōnis: ꝛ capitur secūde intētionaliter nō hȝ aliquam vim ampliādi: sicut in ista. sortem currere est possibile. ibi ly possibile nullā vim hȝ ampliādi. Sed diceret aliquis. ista propō est indefinita oēm hoiem esse aial est possibile: ꝛ etiā ista est affirmatiua nullū b esse a. est necesse cū ppositio quā facit sensū sit affirmatiua. nā sensus est nulla talis propositio b est a est possibilis. Respondetur ꝙ verum est ꝙ talis est indefinita omne animal esse hominē est possibile. sed quia habēt figuram vniuersaliū negatiuarum aristoteles vtebatur. ac si essent vniuersales vel negatiue.

¶ Dubitatur scđo quō cōuertūtur ppositiones modales diuise. Pro cuiꝰ solutiōe supponit ꝙ isti modi possibile. ipossibile. contingēs. ꝛ necesse: faciētes ppōnes modales diuisas ampliāt extrema ad oēm differētiam tēporis: vel saltē ad illud qđ est ꝛ pōt esse. Et si quis dicat. pdicatum alicuius ppōnis debet precise accipi sm exigētiā copule: ꝗ tales modi nō ampliant pdicatū. Rńdetur ꝙ illa regula est vera qñ non ponitur aliqđ sincathegoreuma habēs vim ampliandi terminū positum a parte post. Et si quis dicat. si necesse ampliaret pdicatum seqretur ꝙ ista esset vera: deū necesse est esse creātē: qꝛ sensus eiꝰ est. deū necesse est illud qđ est vel potest esse creans: ꝛ illa est vera. Respōdetur ꝙ ampliatio pdicati nō dȝ sic explicari. Sed sic. deū necesse est esse creans ꝙ est vel potest esse: ita ꝙ necessitas non feratur in suppositum predicati: sed in formam que seruatur per illud pre-

Mōi conuertende sunt ppōnes modales.

Propōes modales cōposite qt mōis ꝯuertunt

Mōi conuertende sunt ppōnes modales diuise.

Cōditiones reqsite ad hoc q̄ pdicti termini amplient

dicatū vel cōnotat. ¶ Supponit vlterius q̄ ad h̄ q̄ pdicti termini ampliēt extrema: tres ɔditiōes reqrunt. Pria. q̄ talia extrema supponāt: iō dicēdo chimerā possibile est esse: ibi ly chimerā nō ampliat cū nō supponat. Scda q̄ talis termin⁹ q̄ dr ampliari hēat significatū vl significata correspōdētia p diuersis differētijs tpm diuisim: iō dicēdo: antixpm possibile est esse. ly antixp̄3 nō ampliat. ¶ Tertia q̄ talis termin⁹ nō restringat ad standū pcise p vna dria tpis: iō dicēdo qd est hō possibile ē esse. ibi ly hō nō ampliat cū restrigat ad vnā

Dicta de cōuersiōe aliq̄r pponum.

Primum

drīam tpis ¶ Jstis suppositis ponunt aliq̄ dicta. Primū dictū. ppōnes affirmatiue de necessario diuise in qb⁹ nulla ponit negatio: nō ɔuertunt formalr in ppōes de necessario. p3: q2 nulla vlis affirmatiua ɔuertit gra forme i vlem affirmatiuā. sed ppōnes affirmatiue de necessario in qbus nulla ponit negatio sunt vlēs ex pte modi: igr. Etiā dāda est instātia: vt nō sequit creans necessario est de⁹: g̃ de⁹ necessario est creās: s3 d3 sic ɔuerti: g̃ de⁹ possibiliter est creans: cū debeat ɔuerti in pticularē3

Secūdū.

de mō siue illa de necessario sit vlis siue pticularis: siue singularis ex pte dicti. ¶ Scōm dictū. ppō de necessario diuisa in qua ponit duplex negatio: vna ad verbū ⁊ alia ad modum d3 oīmode ɔuerti sicut illa de possibili in qua nulla ponit negatio: vt ista: oē3 deū nō necesse est nō esse creantē. ɔuertit eodē modo sicut

Tertium

ista: oēm deū possibile est esse creantē sic videl3: creantē nō necesse est nō eē deū. ¶ Tertiū dictū. ppō de necessario negatiua in qua negatio ponit ad v̄bū tm̄: ɔuertitur sicut illa de impossibili in qua nō ponit negatio explicita vt ista oēm deū necesse est nō esse creantē. cōuertit sicut ista. oēm deū impossibile ē eē creātē cū tali eq̄pollent: ⁊ cū talis sit vlis negatiua saltē de mō conuertet simpliciter in vlem.

Quartū.

¶ Quartū dictū. propositio de necessario in qua negatio ponitur ad modum non ɔuertit in terminis cu3 talis sit pticularis negatiua: vt ista. quēda3 deū non necesse est esse creātē. nō ɔuertitur cū sit pticularis negatiua cū eq̄polleat vni de possibili nō negato.

Propōes modales diuise de īpossibili ⁊ possibili q̄uo ɔuertūtur.

¶ Dubitatur tertio qualiter ɔuertende sunt ppōnes modales diuise de īpossibili ⁊ possibili. ¶ Pro cui⁹ solutione ponūtur aliqua dicta. Primū. ppōes de īpossibili in quibus nulla ponit negatio ɔuertūtur p ɔuersionem simplicē3: cū tales sint vlēs negatiue ex pte modi: vt ista. oēm hoīe3 īpossibile est esse asinū. sic ɔuertitur: g̃ oēm asinū impossibile est esse hoīem. ¶ Scōm dictū. ppōnes de impossibili in quib⁹ negatio ponit ad modū tm̄ cōuertūtur sicut ille de possibili quibus equiualēt: vt ista. hominē3 nō impossibile est esse asinū ɔuertitur sicut ista hoīem possibile est esse asinum sic videl3. asinū nō impossibile est esse hoīe3. Tertiū dictū. ppōnes de impossibili in quib⁹ negatio ponit ad modū ⁊ ad verbu3 nō ɔuertūtur: cū tales sint pticulares ne

Quattuor dicta p illis de īpossibili.

Primum

Secūdū.

Tertium

gatiue saltem ex pte modi: vt ista. hoīem non impossibile est nō currere. nō ɔuertitur cum equiualeat isti hoīem possibile est nō currere q̄ nō ɔuertitur. ¶ Quartū dictu3. ppōnes de impossibile in quib⁹ negatio explicite ponit ad v̄bu3 cōuertūtur sicut ille de necessario in quibus nulla ponit negatio: s3 sic est. vt visu3 est: q̄ ppōnes de necessario in quib⁹ nulla ponitur negatio nō conuertūtur in seipsas: s3 in illas de possibili. Etiam tales de impossibili conuertūtur in propōnes de possibili: vt ista. creātem impossibile est nō esse deū. ɔuertitur in istam. deū possibile est esse creāte3. ¶ Sed pro alijs de possibili ponunt quattuor dicta. Primum. ppōnes de possibili in quib⁹ nulla ponitur negatio: conuertūtur simplr sicut ille de inesse: vt hoīem possibile est currere: ergo currētem possibile est esse hoīem. ¶ Secūdum dictum. ppōnes de possibili in quib⁹ negatio ponitur tm̄ ad v̄bu3: nō conuertūtur in terminis: cū tales sint particulares negatiue ex parte modi. ¶ Tertium dictū. ppōnes de possibili in quibus negatio ponit ad modu3 tm̄: cōuertuntur sicut ille de impossibili: cum equiualeant illis: vt ista hominem non possibile est currere: cōuertitur sicut ista. hominē impossibile est currere. ¶ Quartum dictum. ppōes de possibili in quib⁹ ponit negatio tā ad modū q̄ ad verbū: cōuertitur in ppōnes de possibili i quibus nulla ponitur negatio: vt iste omne creans non possibile est non esse deū. cōuertitur sic. deu3 possibile est esse creātem. Et hec de scdo articulo.

Quartū.

Pro solutiōe illarū de īpossibili quattuor alia ponūtur dicta.

Primum

Secūdu3

Tertium

Quartū.

¶ Quantum ad tertiū sit conclusio responsalis. rle cōuersionū ppōnū tam de inesse q̄ modaliū sunt sufficiēter assignate a pho vt satis p3 in primo articulo et in scdo. ¶ Ad rationes ante oppositum. Ad primā ⁊ etiam ad scda3 patet solutio ex dictis. ¶ Ad tertiā dr q̄ illa: nullus hō est oīe aial: ɔuertitur in istā: nihil qd est oē aial est homo: sed de alijs satis p3 qualiter debeāt cōuerti. ¶ Ad quartam rndet q̄ arguendo a termino supponēte ɔfuse tm̄ ad ip̄m supponentē determinate nō valet cōsequētia: ⁊ hoc signo confusiuo remanente: quia si signum cōfusiuum mutet bene pōt valere ɔsa. ¶ Ad quintā dr q̄ bene sequitur gra materie: sed non gra forme.

Cōclusio de conuersione proponu3 ta3 modaliu3 q̄ de inesse.

¶ His v̄o terminatis dicendum est iam per que et quando. et quomodo fit omnis sillogismus. postea v̄o dicemus de demonstratione. prius v̄o de sillogismo, dicendum est q̄ de demonstratione eo q̄ vniuersalior est sillogismus. nam ois demōstratio sillogism⁹ q̄de3 est: sillogism⁹ v̄o non ois demōstratio. Quādo igitur tres termini sic se habent adinuicem vt ⁊ postremū in toto esse medio; et medium

Quid est sillus.

In toto p̄rimo cōtingat vel esse vel nō esse necesse est extremitatum esse sillogismum perfectum.

Iste est scd̄us tractatus hui⁹ libri in q̄ docet formare sillogismos ex ppōnib⁹ de inesse: ꝛ diuidit̄ in quattuor capl'a. In p̄rio docet formare sillogismos p̄me figure diffiniens p̄mā figurā dicēs. P̄ria figura est qñ termini sic se hn̄t ꝙ postrem⁹ est in toto medio ꝛ medi⁹ in toto p̄mo. sic vel nō sic necesse est esse sillogismū pfectū. Uñ p postremū itelligit̄ minor extremitas q̄ est in toto medio idem subiicit̄ respectu medij. Deinde diffinit mediū prime figure dicēs ꝙ mediū prime figure est qd̄ est in alio ꝛ aliud i ip̄o. i. ꝙ subiicit̄ in vna ꝛ p̄dicat̄ in alio. Et maior extremitas est in qua aliud est trm̄. i. qd̄ trm̄ p̄dicat̄. Et minor extremitas ē qd̄ est in alio trm̄. i. trm̄ subiicit̄.

Quid est prima figura. *Quid intelligitur p postremum.* *Quid est medium prime figure.*

¶ Deide pōit mōs prime figure. Et primo modos vl'es tā vtiles q̄ȝ inutiles dicēs ꝙ qñ ambe premisse sunt vl'es affirmatiue inferētes vl'em affirmatiuā est bon⁹ sillogismus. ꝛ vocatur barbara. ¶ Scd̄s modus est maior vl'i negatiua ꝛ minore vl'i affirmatiua sequit̄ ꝯclusio vl'is negatiua. ꝛ vocat̄ celarēt. Deinde pōit modos inutiles. prim⁹ est maiore vl'i affirmatiua ꝛ minore vl'i negatiua nō sequitur aliqua ꝯclusio gr̄a forme: q2 ibi sunt dabiles termini in quibus oī: scȝ aial hō equus: ꝛ in quib⁹ nulli: scȝ aial hō lapis. ¶ Scd̄s mod⁹ inutilis qñ ambe premisse sunt vl'es negatiue tūc nō fit bon⁹ sillogism⁹: cū ibi sint repibiles termini in qb⁹ oī: vt scia: linea: medicina: ꝛ etiā in qbus nulli: vt scia: linea: vnitas. Deinde determiat de modis p̄ticularib⁹ dicēs ꝙ qñ maior est vl'is siue affirmatiua siue negatiua ꝛ minor p̄ticularis affirmatiua est bon⁹ sillogismus ꝛ valet ista regula p darij ꝛ ferio. ꝛ subdit ꝙ si maior sit p̄ticularis ꝛ minor vl'is. vel ambe p̄ticulares nō erit bon⁹ sillogism⁹. Ex q̄ passu eliciūtur due rl'e. Quaȝ p̄ria est. maiore existēte p̄ticulari in p̄ria figura nihil sequit̄ directe cōcludēdo. Scd̄a ex puris p̄ticularibus nihil sequitur. ꝛ sillogisat aristo. in prima figura istis l'ris a b c. capiēdo b p medio. a pro maiori extremitate. ꝛ c p minori extremitate. ꝛ subdit ꝙ si minor fuerit indefinita eq̄ bñ erit bonus sill's sicut si ip̄a esset p̄ticularis. Ex quo passu elicit̄ ista auctoritas. de p̄ticularibus ꝛ indefinitis idez est iudiciū q̄ȝtum supple ad sill'm. Deinde ponit modos p̄ticulares iutiles. P̄rimus: maiore existēte p̄ticulari siue affirmatiua siue negatiua: ꝛ minore vl'i siue affirmatiua siue negatiua nō est bon⁹ sill's: q2 ibi sunt dabiles termini in q̄bus oī: vt bonū: habit⁹: ꝛ prudētia. ꝛ termini in qb⁹ nulli: vt sunt bonū habit⁹ ꝛ disciplina. ¶ Scd̄s mod⁹ iutilis est qñ maior est vl'is siue affirmatiua siue negatiua ꝛ minor p̄ticularis negatiua nō valet sill's: q2 ibi sunt repibiles termini in qb⁹ oī: ꝛ in quibus nulli. in quibus omni: vt homo aial ꝛ album. in quibus nulli: vt aial hō nix. Probat etiā istos modos esse inutiles ex indefinito. Unde pbare aliquid ex indefinito est ostēdere ꝙ illud qd̄ nō sequitur ex vl'i nō sequitur ex p̄ticulari. mō maiore vl'i affirmatiua ꝛ minore vl'i negatiua nihil sequitur: ergo nec ex maiore vl'i ꝛ minore p̄ticulari. ¶ Terti⁹ modus inutilis. ambabus p̄missis existētib⁹ negatiuis. quaȝ vna est vl'is ꝛ alia particularis nihil sequit̄: q2 ibi sunt dabiles termini in quibus omni ꝛ in quibus nulli. ¶ Quartus modus. si ambe premisse sint particulares siue affirmatiue siue negatiue: siue vna affirmatiua ꝛ alia negatiua nihil sequitur: q2 ibi sunt dabiles termini in quibus omni ꝛ in quibus nulli. De istis infert ꝙ in prima figura cōcluditur omne genus ppōnis: puta vl'is affirmatiua. vl'is negatiua. parteularis affirmatiua. particularis negatiua.

Modi p̄rime figure vtiles. *Modi inutiles.* *Regl'e de mō particulari.* *Phi auctoritas de eisdē.* *Modi p̄ticulares inutiles.*

¶ Quando autem idem huic quidem omni illi vō nulli inest: vel vtriqȝ omni vel nulli figuram quidem huiusmodi voco secundam. Medium autem in hac dico quod predicatur de vtraqȝ. extremitates autem de quibus dicitur hoc. maiorem extremitatez que iuxta medium posita est minorez. que longius sita est.

Scd̄e figure diffinitio. *Medij diffinitio*

¶ Istud est scd̄z capitulum huius tractatus in quo docet formare sillogismos scd̄e figure. et diffinit primo scd̄am figuram dicens ꝙ scd̄a figura est qñ idem huic quidem oī huic vō nulli inest vel vtriqȝ oī vel vtriqȝ nulli. Et ꝯuenit hec diffinitio tā cōbinationib⁹ vtilib⁹ q̄ȝ inutilibus. ¶ Deide diffinit mediū dicēs. medium in hac figura est quod predicatur de vtraqȝ extremitate. Sed maior extremitas ē que posita est iuxta mediuȝ. ip̄a eñ conuenit cum medio in hoc ꝙ aliquādo predicat̄. Sed minor extremitas est que posita est longius a medio q2 nunq̄ȝ predicat̄. Ex quo sequitur ꝙ nullus sillogismus scd̄e figure regulat̄ immediate per dici de omni vel p dici de nullo. ¶ Deinde docet formare sillogismos. ꝛ p̄rio vl'es dicēs ꝙ ex ambab⁹ vlib⁹ si vna sit affirmatiua ꝛ alia negatiua fit bonus sillogism⁹. ꝛ per hoc habētur cesare ꝛ camestres qui sunt boni sillogismi. de cesare pbat reducēdo ip̄ȝ ad celarēt maiore ꝯuersa simplicit̄. De camestres pbat reducēdo ip̄m ad celarēt mīore cōuersa simpliciter ꝛ per trāspositionē premissaruȝ. probat etiam eos p impossibile. ¶ Deinde ponit duos modos inutiles vniuersales. prim⁹ est qñ ambe premisse sunt vniuersales affirmatiue. Scd̄s est qñ ambe premisse sunt vniuersales negatiue. ¶ Deide determiat de particularib⁹ dicēs ꝙ quādo maior ē vniuersalis ꝛ minor p̄ticularis siue fuerit affirmatiue siue negatiua fit bon⁹ sillogism⁹. ꝛ p h̄ ha-

Maior extremitas. *Minor extremitas.* *Modi formandi sill'os secunde figure.* *Modi inutiles.* *Modi p̄ticulares vtiles.*

bentur duo modi.s. festino baroco. de festino ꝓbat reducendo ipm ad ferio minore cõuersa simplr. de baroco ꝓbat reducẽdo eum per impossibile ad barbara. Et sillogisat aristoteles p istas tres litteras.n.m.p. ❡ Cõsequenter ponit modos particulares inutiles. quoꝝ primus est. maiore existẽte pticulari: siue fuerit affirmatiua siue negatiua: siue minor fuerit vlis siue particularis nihil sequit cũ ibi dandi sint termini in quibus omni ꝛ in quib⁹ nulli. ❡ Scđs est qñ ambe premisse sunt affirmatiue vel negatiue siue vna sit vlis ꝛ alia particularis nõ fit bonus sill's: qꝛ ibi sunt dabiles termini in quibus oĩ ꝛ in quibus nulli. Et ex isto habet ꝙ ex puris affirmatiuis in scđa figura nihil sequit. ❡ Terti⁹ modus est quãdo ambe premisse sunt particulares siue sint affirmatiue siue negatiue: siue vna sit affirmatiua ꝛ alia negatiua nõ fit bonus sillius: qꝛ dabiles sunt termini in quib⁹ oĩ ꝛ in quibus nulli. Ex istis infert duo correlaria. Primum. silli scđe figure sunt imperfecti: sed pficiũtur p cõuersionẽ vel p impossibile. Secũdũ correlariũ. nullus sills scđe figure ẽ affirmatiu⁹.i. cõcludens affirmatiue sed solũ negatiue.

Modi particulares inutiles.

Correlaria de eisdem.

❡ Textus.

Si autem eidẽ hoc quidẽ omni: illud vo nulli inest. vel ambo omni vel nulli. figuram quidem hmõi voco tertiam. medium autẽ in hac dico de quo ambo predicantur. extremitates vo que predicantur. maiorem autem extremitatem que lõgi⁹ est medio. minorem vo que ꝓpius. ponit autem medium foras quidem extremitatũ. vltimũ vo positione est perfectus: igitur non fit sillogismus ꝛc̃.

❡ Istud est tertiũ capitulum in quo phs docet formare sillogismos in tertia figura. Et describit tertiam figuram dicens. Tertia figura est qñ idem hoc quidẽ omni illud vo eidem nulli vl ambo omi vel nulli inest.i. tertia figura est qñ medium vnitur cum extremitatibus vniuersaliter vel particulariter vel cum vna vniuersaliter et cum alia particulariter affirmatiue vel negatiue. vel cum vna affirmatiue et cum altera negatiue. Et per hoc tangit tã combinationes vtiles ꝙ̃ inutiles. ❡ Deinde describit mediũ dicẽs. Mediũ est de quo ambo extrema predicãtur. maior extremitas est que longius sita est a medio: qꝛ nũꝙ̃ subiicitur sicut mediũ. ꝛ minor extremitas est q̃ ꝓpinqui⁹ sita est cũ medio: quia subiicit in conclusione. ❡ Deinde docet formare modos vniuersales dicens. ꝙ qñ ambe premisse sunt vniuersales affirmatiue valet sillogismus ad cõcludendum pticularem affirmatiuã. Et vocat talis modus darapti. ꝛ sillogisat istis lris scz. a. p medio. r. p maiori extremitate. ꝛ t. p minori. Et istum modum ꝓbat tripliciter. primo p ꝯuersionẽ: quia minore cõuersa p accñs fit bonus sillus in darij. Scđo p impossibile quia ex opposito contradictorio conclusionis pro maiore et minore: pro minore infert oppositum maioris. Tertio ꝓbat p sillogismũ expositoriũ sumẽdo sub medio aliquod singulare. ❡ Deinde ponit scđam cõbinationẽ vtilẽ dicens ꝙ qñ maior est vniuersalis negatiua. ꝛ minor vniuersalis affirmatiua. sequitur conclusio pticularis negatiua: ꝛ vocat felapton. ꝛ ꝓbat ipm tripliciter. Primo p cõuersionez reducẽdo eum ad ferio minore cõuersa per accidẽs. Scđo per impossibile. Tertio expositorie. Deinde ponit modos inutiles vniuersales quoꝝ prim⁹ est qñ ambe pmisse sunt vniuersales ꝛ minor est negatiua nõ fit sill's in tertia figura. Scđus. qñ ambe premisse sunt vles negatiue non fit sillus in tertia figura: qꝛ ibi sunt dandi termini in quibus omni ꝛ in quib⁹ nulli. Cõsequẽter docet formare sillogismos ex altera vli ꝛ altera pticlari dicẽs: ꝙ qñ vna premissaꝝ est vniuersalis ꝛ alia pticularis et ambe sunt affirmatiue tũc est bonus sillogismus. ꝛ per hoc tangũtur duo modi.s. datisi et disamis: quos docet reducere ad darij p ꝯuersionẽ. ❡ Deinde tangit alios modos pticulares dicẽs ꝙ maiore existẽte pticulari ꝛ minore vli affirmatiua fit bonus sill's: ꝛ vocat bocardo quẽ ꝓbat reducẽdo p impossibile. Ali⁹ modus est qñ maior est vniuersalis negatiua ꝛ minor pticularis affirmatiua valet sillus: ꝛ vocat iste mod⁹ ferison qui reducit ad ferio minore cõuersa simplr. Cõsequẽter ponit modos inutiles quoꝝ prim⁹ est: ambabus pmissis negatiuis qualitercũꝙ disponit nõ fit bonus sill's. Scđs est qñ ambe premisse sunt pticulares qualitercũꝙ disponat nõ fit bonus sillus: qꝛ ibi sunt dabiles termini in quibus oĩ ꝛ in quib⁹ nulli. Tertius est maiore particulari affirmatiua: ꝛ minore vli negatiua nõ valet sillogismus. etiã vli affirmatiua ꝛ minore particlari negatiua nõ fit bonus sillus in tertia figura: qꝛ ibi sunt dandi termini in quibus omni ꝛ in quibus nulli. Ex isto infert ꝙ minore negatiua in tertia figura nihil sequit. Scđo infert ꝙ oẽs sillogismi hui⁹ figure sũt imperfecti: sꝫ perficiũtur.s. p cõuersionẽ per impossibile ꝛ expositorie. Secundum correlarium. in tertia figura nunꝙ̃ concluditur vniuersaliter.

Descriptio tertie figure.

Quid ẽ mediũ in hac figura.

Maior extremitas.

Minor.

Modi vniuersales.

Probatio p̃dictoꝝ modorum.

Cõbinatio vtilis.

Mod⁹ formãdi sill'os ex altera vli ꝛ altera pticulari.

Modi pticulares.

Modi inutiles pticulares.

❡ Textus.

Palã aũt est qm̃ in omni figura qñ nõ fit sillogismus cũ predicatiui vel priuatiui sunt vtriꝙ termini vel etiam pticulares nihil omnino fit necessarium.

❡ Istud est quartũ capitulũ tractat⁹ in quo phus ponit quedam correlaria. Primũ. ex puris indefinitis pticularibus et singularibus non fit bonus sillogismus de medio cõmuni.

Correlaria de sill'is.

Secundū correlariū. maiore affirmatiua siue vlī siue ꝑticulari ꝛ minore negatiua fit bon⁹ sill'ꝰ in q̄rta figura indirecte ꝯcludēdo ꝑticularē negatiuā. Tertiū corrl'm. de ꝑticulari et indefinita idē est iudiciū q̄ ad sillogisandum. Quartū correlariū. oēs sill'i imꝑfecti ꝑficiūt ꝑ reductionē ad modos prime figure directe ꝯcludētes. Ex q̄ sequit̄ ꝙ oēs sill'i scdē ꝛ tertie figure: ꝛ etiā p̄me indirecte cōcludētes reducūtur ad modos prime figure.

An q̄ttuor modi p̄me figure sint ꝯfic formales.

Queritur vtrum quattuor modi p̄me figure sint ꝯfic formales. ¶ Arguit̄ p̄mo ꝯ tertiū modū: q2 nō sequit̄ cuiusl3 contradictiōis altera pars ē vera s3 falsu3 ē altera pars ꝯdictionis: ḡ falsum ē verū. Itē nō sequit̄ vtrū aial est asinus: vterq3 hō est aial: ḡ vterq3 hō ē asinus. Itē nō sequit̄. oīe currēs est asin⁹: ois hō est currēs: ḡ ois hō est asinus cum ꝯn̄s sit impossibile ꝛ an̄s possibile cum q̄libet ꝑs sit possibilis. Item oīa aialia sunt rōnalia vel irrationalia: ois hō et equus sunt aialia: ḡ ois hō et equus sunt rōnalia vel irrōnalia. ¶ Secūdo sic ꝯ eundē modū nō sequit̄. q̄cūq3 dicit te esse aial dicit verū: sed quicūq3 dicit te esse asinū dicit te esse aial: ḡ quicunq3 dicit te esse asinū dicit verū. Itē nō sequit̄. nihil quod viuit obijt: ois hō viuit: ḡ nullus hō obijt. cum an̄s sit verū ꝛ ꝯn̄s falsum. ¶ Tertio sic ꝯtra secundū modū nō sequit̄. nullū aial dū dormit vigilat: ois hō est aial dū dormit: ḡ nullus hō vigilat. cū an̄s sit verū ꝛ ꝯn̄s falsum. Itē nō sequit̄. nulla aqua bibit vinū: ois homo bibit aquā: ḡ nullus hō bibit vinū. ¶ Quarto sic cōtra tertiū modū non sequit̄. oēs apl'i dei sunt duodecim: petrus ꝛ paulus sunt apostoli dei: ḡ petrus ꝛ paulus sunt duodecim. Itē nō sequit̄. omne quod fuit est: adā fuit: ergo adam est. ¶ Quinto sic arguit̄ contra q̄rtū modū. nō sequit̄: nullū animal est species: quidā hō est aial: ergo homo nō est species. ¶ In oppositum est philosophus in textu. In questione erunt tres articuli.

An phus enumerauerit omes modos prime figure.

¶ Quantum ad primū sciendū est primo ꝑ declaratione illoꝝ q̄ dicta sunt ꝙ aristoteles nō enumerat oēs modos prime figure. nam sillogismus expositorius est bonus sillogismus prime figure: vt sic arguēdo. sortes ē hō: quoddam aial est sortes: ergo quoddam aial ē hō. Etiam sillogismi reducibiles ad eū sunt boni sillogismi: vt homo currit: sortes est idem hō: ergo sortes currit. Similiter modi cōcludētes cōclusionē de modo loquēdi incōsueto: vt asinus est animal: homo nō est asin⁹: ḡ hō aial non est: sed solum enumerat modos supple nō expositorios neq3 ad eos reducibiles neq3 cōcludētes cōclusionem de modo loquendi inconsueto neq3 distinguendo si in minore subsumatur particularis indefinita vel singularis. Ideo solum enumerat quattuor directe concludentes et duos indirecte scilicet fapesmo ꝛ frisesomorum. Et si quis dicat quare ipse non enumerat baralipton celātes et dabitis cum sint etiam modi prime figure indirecte cōcludētes. Rn̄det̄ ꝙ ratio est: quia solum enumerat modos qui distinguuntur ex parte premissarum cū aliis modis directe cōcludentibus cuiusmodi non sunt isti tres. Ex quo patet ꝙ quinq3 sunt modi indirecte concludentes prime figure: licet aristoteles non enumeret nisi duos ꝓpter causam predictam. Unde concludere directe est maiorem extremitatē predicari de minori extremitate in cōclusione: sed indirecte cōcludere est minorem extremitatem predicari de maiori extremitate in cōclusione. ¶ Et aduerte vlterius ꝙ aliquis sillogismus dicitur dupliciter esse in aliqua figura. Uno modo directe ꝛ ꝓprie videlicet quando medium ꝛ extremitates sunt totalia extrema premissarum. Alio modo improprie et reductiue quādo in tali sillogismo medium et extremitates non sunt totalia extrema. Ex quo sequitur ꝙ omnis sillogismus cathegoricus constitutus ex terminis simplicibus finitis et rectis est proprie in aliqua triū figurarū. Dicitur notāter cathegoricus: quia sillogismi hypothetici non sunt in aliqua triū figurarū. dicitur notanter compositus ex terminis simplicibus et rectis: quia si cōponeretur ex terminis cōplexis non oporteret ꝙ eēt proprie in aliqua trium figurarum: vt iste cuiuslibet hominis oculus est dexter: sortes est homo: ergo sortis oculus est dexter. Si etia3 cōponat̄ ex obliquis non est ꝓprie in aliqua triū figurarū: vt oēm hoiem videt equus: sortes est homo: ergo sortem videt equus.

Quid ē cōcludere. directe.

Quid ē cōcludere indirecte.

Quot modis sill'ꝰ dr̄ esse in aliq̄ figura.

¶ Sciendum est secūdo ꝙ quinq3 modi indirecte cōcludentes prime figure ꝛ etiā modi secunde et tertie figurarum sunt modi imꝑfecti et de se ineuidētes: ideo indigent reduci ad alios modos. Unde sillogismum reducit ad alium sillogismum nō est de vno sillogismo facere alium: sed est ipsum probari per alium sillogismum seu ostendere illam conclusionem sequi ex premissis per premissas alterius sillogismi: vt cesare reducitur ad celarēt maiore conuersa simpliciter. Nam quicquid sequitur ad consequens bone consequētie sequitur ad eius antecedens. Sed de premissis de cesare maiore cōuersa simpliciter sequunt̄ premisse de celarent: et ad premissas de celarent sequitur conclusio de cesare: ergo de primo ad vltimum ad premissas de celarent sequitur conclusio de cesare. et similiter dicat̄ de aliis. ¶ Et aduerte ꝙ aristoteles pōit quattuor modos reducendi sillogismos imꝑfectos ad ꝑfectos: scilicet per cōuersionem: ꝑ transpositionem premissarū: per impossibile qui modus d3 dici ꝓprie cōuersiuus: ꝛ ꝑ sillogismū expositoriū. vn̄ aliquē sill'm reduci per

Modi p̄me figure indirecte cōcludētes quid sint.

Quid ē sillogismū ad aliū reduci.

Quot sunt modi reducendi sillogismos imꝑfectos: ad sillos perfectos.

Quid ē sillogismū reduci ꝑ impossibile.

impossibile nō est aliud ꝙ ex opposito ꝯtradictorio ꝯclusiōis cū altera ꝑmissaꝝ inferre oppositū alteri⁹ ꝑmisse. Unī qn̄ reducim⁹ sillogismos sc̄dē figure ꝑ impossibile ad modos prime figure: debem⁹ accipere maiorē ꝓ maiore: et oppositū ꝯtradictoriū ꝯclusionis ꝓ minore inferēdo oppositū maioris. Sȝ qn̄ reducimus modos tertie figure debem⁹ accipe oppositūȝ ꝯtradictoriū cōclusiōis ꝓ maiore et minorē ꝓ minore inferēdo oppositū maioris. ¶ Aduerte ꝙ talis reductio dr̄ reductio ꝑ impossibile: qꝛ impossibile est oppositū ꝯtradictoriū cōclusionis stare cū vtraqȝ premissarum.

Cōseqn̄tia bona quotuplex est.

¶ Sciēdū est tertio ꝙ cōsequētia bona est duplex: scilȝ materialis ⁊ formalis. Consequētia formalis est ꝯsequētia bona: que sic est bona ꝙ q̄libet sibi similis in forma etiā est bona. Ex quo sequitur ꝙ illi male diffiniunt consequentiā formalē: q̄ dicunt ꝙ cōsequētia formalis est q̄ tenet in oībus terminis cōsimili forma arguēdi retenta: cū nulla sit cōsequētia q̄ teneat ī oībus terminis: qꝛ illa q̄ fit in aliq̄bus terminis nō est illa q̄ fit in aliis terminis. Et qꝛ ꝯsequētia de barbara ⁊ etiā ꝯsequentie alioꝝ modoꝝ tam prime ꝙ sc̄de ꝙ tertie figure sunt ꝯsequētie bone: q̄ sic sūt bone ꝙ q̄libȝ similis ipsis in forma est bona. ideo sunt ꝯn̄e formales nō addēdo medio istud aggregatuȝ qḋ est qḋ tn̄ volūt aliqui. dūmodo tamē altera ꝑmissaꝝ sit de omni seu cuius subiectū distribuit᷑ distributiōe cōpleta ⁊ ꝑfecta q̄ fit in termino ⁊ extra terminū: in numero ⁊ extra nūerū. Et ꝑ hoc soluit᷑ iste ꝑalogism⁹: oīs essentia diuina est pat᷑: oīs filius in diuinis est essentia diuina: ergo oīs fili⁹ in diuinis est pater. vn̄ si maior sit de omni est bonus sillogism⁹: sȝ sicut ꝯclusio est falsa: ita ⁊ maior: qꝛ sensus maioris est: de quocūqȝ verum est dicere ꝙ est essentia diuina de illo verū ē dicere ꝙ est pater. modo illud est falsum: cū de filio in diuinis sit veruȝ dicere ꝙ est essentia diuina: et tn̄ nō est verum dicere ꝙ sit pater. ¶ Et si q̇s dicat: subo attribuit᷑ signū vniuersale: g̊ est de oīni. R̄ndet᷑ negādo ꝯseq̄ntiā: sȝ bn̄ sequit᷑: g̊ est vniuersalis: iō si maior sit vniuersalis ⁊ nō de oīni nō valȝ ꝯsequētia. Si q̇s replicet ibi est dispositio de barbara: oīne aīal si est rudibile est asinus: oīs hō est aīal si est rudibilis: g̊ oīs hō est asinus. et tn̄ ꝯsequētia est bona: cū aīs sit veꝝ ⁊ cōsequēs fl'm. R̄ndet᷑ ibi cōiter ꝑsupponēdo ꝙ si maior sit cathegorica de subiecto ꝯditionato ꝙ cōsequētia est bona: qꝛ sicut cōclusio est falsa ita ⁊ maior: qꝛ sensus maioris est: de quocūqȝ veruȝ est dicere ꝙ est aīal si est rudibile: de illo verū est dicere ꝙ est asin⁹: et illa est falsa. Dicūt tn̄ aliqui ꝙ maior est vera: sic se hn̄s ꝙ pro quocūqȝ subiectū supponit: pro illo supponit predicatuȝ: et est sensus: omne rudibile est asinus: sed minor est falsa: qꝛ sensus est oīs hō est aīal rudibile. et istud ꝓbāt: qꝛ alīs subiectū istud supponeret ꝓ chimera ⁊ pro quolibet ente mundi: cū de quolibet verū est dicere ꝙ est aīal si est rudibile. Respōdeo tamē ꝓbabiliter sustinēdo primū modū ꝙ illud non est incōueniēs. Dico vlterius ꝙ illud cōditionatum aīal si est rudibile nō facit istum sensum aīal rudibile de rigore sermonis: quia frustra poneret᷑ illa cōiunctio si: imo oporteret negare aliquā esse ꝓpōnē de cōditionato subiecto.

Dubiūȝ de probatione sill'oꝝ tertie figure.

Regule ꝓdictum dubiū soluentes.

¶ Sciendum est quarto ꝙ circa tertiuȝ incidūt due parue difficultates. Quarū ꝑma est: an oīs ⁊ soli sillogismi tertie figure possint probari ꝑ sillogismū expositoriū. ¶ Pro cuius solutiōe ponūtur alique regule. Prima. quicq̇d seq̇tur ad ꝯsequēs bone ꝯsequētie seq̇tur ad eius aīs. Sc̄da regula. in probatione alicuius sillogismi ꝑ sillogismū expositorium sunt tres ꝓcessus. ¶ Primus est a ꝑmissis sillogismi ꝓbandi ad ꝑmissas sillogismi expositorij et tenet virtute huius regule: oīs ꝓpō vniuersalis aut particularis siue indefinita infert vtraȝ premissam sillogismi expositorij. Sc̄dus est a ꝑmissis sillogismi expositorij ad cōclusionē probandam. Tertius est a ꝑmissis sillogismi ꝓbandi ad ꝯclusionē eius: et tenet virtute huius regule quicq̇d seq̇tur ad consequēs bone cōsequētie sequit᷑ ad eius antecedens. Ex istis dicit᷑ ꝙ soli sillogismi ⁊ oēs sillogismi tertie figure possunt ꝓprie probari ꝑ sillogismū expositoriuȝ: eo ꝙ in solis illis est idem subiectū vtriusqȝ premissarum. ¶ Sc̄da difficultas. vtrū oīs sillogismus possit reduci ꝑ impossibile. Respondetur per aliquas ꝓpositiones. Prima. omnes modi sc̄de figure possunt reduci ꝑ impossibile. s. accipiēdo oppositū ꝯtradictoriū ꝯclusionis ꝓ minore et maiorem ꝓ maiore inferēdo oppositū alterius premisse. ¶ Sc̄da ꝓpositio. oēs sillogismi tertie figure possunt reduci per impossibile: scȝ accipiendo oppositū ꝯtradictoriū ꝯclusionis ꝓ maiore: et minorē ꝓ minore inferendo oppositum maioris. ¶ Tertia ꝓpositio. modi prime figure indirecte ꝯcludentes possunt reduci ꝑ impossibile.

An ois sillogismus ꝑ impossibile reduci possit.

Et si q̇s dicat: nōne quattuor modi prime figure scilȝ barbara celarent darij et ferio possunt reduci per impossibile. Respondeo ꝙ sic. Nam barbara potest sic reduci: nam ex opposito cōtradictorio cōclusionis cū altera premissaꝝ infertur oppositū maioris in bocardo. ¶ Aduerte tamen ꝙ non reducitur per impossibile vt ostēdat᷑ ꝙ sit modus euidēs: sed vt ostendat᷑ ꝙ cōsequentia est bona. Nam reductio per impossibile est vnus modus probandi aliquā ꝯsequentiā esse bonā si q̇s eā negare vellet. vn̄ si q̇s vellet negare ꝯsequentiā de barbara nō habeo faciliorē modū ad ꝓbandum ꝯsequētiā dicēdo ex opposito ꝯtradictorio ꝯclusionis cū altera premissarum infertur oppositū alterius premisse: ergo ꝯseq̄ntia est bona: sed hoc nō est nisi reducere sillogismuȝ ꝑ impossibile: igit᷑. et hec de primo articulo.

An q̄ttuor modi ꝑme figure ꝑsit reduci per impossibile

Quid est reductio per impossibile

Utruȝ q̄rta figura distinguatur ab alijs.

¶ Quantū ad sc̄dū dubitat᷑ primo. vtrū ponēda sit q̄rta figura distincta ab alijs

figuris. Pro cuiꝰ solutiõe supponit ꝙ pma figura capit triplr. vno mõ large vt est dispositio triũ terminoꝝ sic se habẽtiũ ꝙ mediũ subijcitur i vna pmissaꝝ ⁊ pdicat i alia siue hoc fit i maiore siue i minore. Alio mõ capit spãliter vt est dispositio triũ terminoꝝ sic se habẽtiũ ꝙ mediũ subijcit i maiore ⁊ pdicat in minore. Hoc supposito rñdet ad dubiũ per aliq̃ dicta. Primũ. capiẽdo figurã large q̃rta figura non est distincta a prima figura: sꝫ cõtinet sub ea. Scdm dictũ. capiẽdo pmã figurã spãliter ponẽda est q̃rta figura distincta a pma. vñ q̃rta figura. est qñ mediũ pdicat i maiori ⁊ subijcit i minori: vt ois hõ ẽ aial: oẽ aial est suba: ergo ois hõ est suba. Tertiũ dictũ. q̃ttuoꝛ sũt modi q̃rte figure. s. bamana camene dimari et fimeno: et reducũtur ad modos pme figure p solã trãspositionẽ pmissaꝝ: vt bamana reducit ad barbara p trãspositionẽ pmissaꝝ. Camene ad celarẽt. dimari ad darij. et fimeno ad ferio. Et si qs dicat: sola trãspõ pmissaꝝ nõ ponit diuersitatẽ in figuris: q: tũc seq̃ret ꝙ cesare ⁊ camestres essent i diuersis figuris cũ differãt solũ p trãspositionẽ pmissaꝝ: sꝫ q: modi q̃rte figure nõ differũt a pmis modis pme figure nisi p trãspositionẽ pmissaꝝ: g̃ videt ꝙ nõ sint alterius ⁊ alteriꝰ figure. Rñdet ꝙ sola trãspositio pmissaꝝ nõ põit diuersitatẽ figuraꝝ: sꝫ bñ trãspositio pmissaꝝ cũ alia habitudine medij ad extremitates. ponit bñ diuersitatẽ figuraꝝ: ⁊ q: est alia habitudo medij q̃rte figure ad extremitates ꝙ̃ sit i pma figura. iõ modi q̃rte figure dñt eẽ alij a modis pme figure: cuꝫ ibi sit alia hĩtudo medij ad extremitates. Ex isto infert ꝙ modi q̃rte figure sunt euidẽtiores ꝙ̃ modi scdẽ ⁊ tcie figure: q: ad reducẽdũ eos ad modos pme figure paucioribꝰ indigẽt ꝙ̃ modi scdẽ vel tertie figure: q: solũ indigẽt trãspõe pmissaꝝ. Et q: ista figura põt sufficiẽter itelligi p pmã: ideo aristoteles eã nõ enumerauit.

An ex puris negatiuis ⁊ particularibus aliquid sequatur.

¶ Dubitat scdo vtrũ ex puris particularibꝰ aliq̃d sequat ⁊ etiã ex puris negatiuis. ¶ Ad primã dr ꝙ ex puris particularibus nihil sequit sillogistice. exceptis q̃nq3 casibus. prima ps ptꝫ: q: nõ opꝫ si aliq̃ duo termini vere vniãtur cũ vno termino particulariter sumpto pro diuersis significatis eiꝰ ꝙ ꝓpter hoc vere vniãtur inter se eo ꝙ in hmõi cõbinatione stat antecedẽs esse verũ ꝯñte existẽte falso. q: sunt dabiles termini in q̃bus omni ⁊ in q̃bus nulli. i. stãte tali dispositiõe premissaꝝ q̃ñq3 cũ pmissis stat in ṽitate ꝯclusio vniuersalis affirmatiua: vt in istis terminis aial hõ risibile: et stãte tali dispõe pmissarũ q̃ñq3 cũ pmissis stat ꝯclusio vl'is negatiua in ṽitate i istis terminis aial hõ asinus.

Casus pdicti dubiũ declarãtes.

Primus casus qñ aliq̃d sequit ex puris particularibꝰ est qñ mediũ est terminus singularis singulariter tẽtus sicut i sill'o expositorio scdẽ figure: vt bñ sequit aliquod aial est sortes: aliq̃s hõ est sortes: g̃ aliq̃s hõ ẽ aial. Scdꝰ casus est qñ i minori ꝓpõne addit medio relatiuũ identitatis sube: vt bñ sequit aial est hõ: et asinus est idẽ aial: ergo asinꝰ est hõ. Tertiꝰ casus est qñ maioꝛ est affirmatiua ⁊ minoꝛ negatiua: et ꝯclusio de modo loquẽdi incõsueto: vt aial est hõ: et suba non est aial: g̃ suba hõ nõ est. ¶ Quartꝰ casus est qñ in maiori aliq̃s terminꝰ cõplete distribuit sub quo sumitur in minori: vt bñ sequitur hõ videt oẽm asinũ: brunellus est asinꝰ: ergo brunellũ videt homo. ¶ Quintus casus est qñ mediũ distribuit i minori ꝓpõne: vt bñ sequit aial est hõ: asinꝰ est oẽ aial: g̃ asinꝰ est hõ. Et q̃d dicẽdũ est ad aristotelẽ q̃ dicit ꝙ ex puris pticularibꝰ nihil sequit. Rñdet ꝙ intelligebat exceptis illis q̃nq3 casibꝰ. vl' põt dici ꝙ nõ intelligebat de particularitate ꝓpõnũ: sꝫ de particularitate medij: modo in nullo tali casu mediũ tenet pticulariter.

Quid sequitur ex puris negatiuis sillogistice.

¶ Ad scdaꝫ partẽ dr ꝙ ex puris negatiuis nihil sequit sillogistice nisi in tribꝰ casibꝰ. Primus casus est qñ mediũ variat penes finitũ ⁊ infinitũ: vt bñ sequit nullũ nõ risibile est hõ: nullus asinꝰ est risibilis: g̃ nullus asinus est hõ. ¶ Scdꝰ casus est qñ ambe premisse sunt de ꝯtingẽti ad vtrũlibet: vt oẽm hominẽ ꝯtingit nõ esse currẽtẽ: et aliq̃d albũ cõtingit nõ esse hoiẽꝫ: g̃ quoddã albũ ꝯtingit nõ esse currentẽ. ¶ Tertius casus est qñ vna premissarũ est de ꝯtingẽti ad vtrũlibet: et alia de necessario negatiua: vt bñ sequit oẽm hoiem necesse est nõ esse asinũ: ⁊ aliq̃d albũ contingit nõ esse hoiem: g̃ aliq̃d albũ ꝯtingit nõ esse asinũ.

Ratio de eodem.

Et quare ex puris particularibꝰ nihil seq̃tur nisi in istis casibꝰ rõ est: q: dabiles sunt termini in q̃bus omni ⁊ in q̃bus nulli. Etiã non opoꝛtet ꝙ si aliqui duo termini vere negatiue vniãtur ꝙ vere inter se vniãtur negatiue.

Dubiũ de cõbinatiõe inutili.

¶ Dubitatur tertio vtrũ in omni cõbinatione inutili sint dabiles termini in quibus omni ⁊ in q̃bus nulli. Pro cuiꝰ solutiõe supponitur ꝙ dare terminos in q̃bus omni est dare tres terminos ex q̃bus ꝯstituũtur due pmisse vere disposite sm exigẽtiã illius cõbinatiõis ex qua volumus sillogisare cuꝫ q̃bus stat vna vniuersalis affirmatiua in veritate constituta ex extremitatibus illarũ pmissaruꝫ. Sed dare terminos i q̃bus nulli est dare tres terminos ex quibus constituũtur due premisse vere cuꝫ quibus stat vniuersalis negatiua in veritate constituta ex extremitatibus illarũ pmissarũ.

Quid est dare terminos in quibus omni.

Quid ẽ dare terminos in quibus nulli.

vnde isti termini in quibus omni ⁊ nulli sunt datiui casus. sensus enim est: termini in q̃bus omni: id est termini in q̃bus supple maioꝛ extremitas cõuenit omni supposito minoris extremitatis. Termini in quibus nulli: id est termini in q̃bus supple maioꝛ extremitas nulli supposito minoris extremitatis cõuenit. Supponitur scdo ꝙ ad dãdũ terminos in q̃bus omni vel in q̃bus nulli ponũtur quattuoꝛ regule q̃ vt in plurimũ sunt vere. licet aliq̃n inueniatur instantia.

Regule requisite ad predicta

Prima.

¶ Prima. quando ambe pmisse sunt affirmatiue ad dandũ terminos in q̃bus omni debẽt capi tres termini suboꝛdinati. Sed ad dandum terminos in quibus nulli debẽt capi.

genus ⁊ differentia ⁊ species extranea illius
Secunda. differĕtie. Scḋa regula. qñ ambe ꝓmisse sunt
negatiue oportet capere gen⁹ spēm ⁊ vnū ex-
traneū sicut aīal homo lapis. Sed ad dandū
terminos in quib⁹ nulli oportet capere tria
Tertia. extranea: sicut lapis equ⁹ asin⁹. ¶ Tertia re-
gula. qñ maior est affirmatiua ⁊ minor negati-
ua termini in quibus omni sunt genus ⁊ due
species: sed in quibus nulli sunt genus spe-
Quarta. cies ⁊ vnum extraneum. Quarta regula. quā-
do maior est negatiua et minor affirmatiua
termini in quibus omni sunt genus spēs ⁊ dif-
ferentia illius speciei: sȝ in quibus nulli sunt
genus ⁊ due species. ¶ His suppositis dr̄ pri-
mo ꝙ in omni combinatione inutili dabiles
sunt termini in quibus omni: ⁊ termini in qb⁹
Quot sunt incōuenientia repire terminos i qbus omni et in qbus nulli. nulli. ¶ Sȝ diceret aliquis qḋ incōueniēs est
reperire terminos in quibus omni ⁊ in quib⁹
nulli. Rñdet ꝙ duo sunt incōueniētia. s. duo
ꝯ̄ria vel duo ꝯ̄dictoria esse simul vera vel ꝙ
ex vero in ꝯ̄ña formali sequat falsū: ⁊ sic pos-
sumus practicare: vt si aduersarius dicat ꝯse-
quentiā inutilē eē bonā: petat ab eo vel tenet
gratia materie vel grā forme. si dicat materie
nihil est dicere cū nullus dubitet de hoc. si di-
cat ꝙ tenet gratia forme: tūc petat sibi q̄ con-
clusio sequitur vel affirmatiua vel negatiua.
si dicat affirmatiua tūc debent capi termini i
quibus nulli: ⁊ tunc dicere: ergo tenet in istis
terminis: cū sit ꝯ̄ña formalis ⁊ tunc dȝ forma-
re cōbinationē quo facto videbis ꝙ ex vero
sequit falsū. Si dicat ꝙ sequit negatiua: tūc
debes accipere terminos in quib⁹ omni. ⁊ eodē
modo ꝓcedere sicut in terminis in quib⁹ nulli.
⁊ si ipse cōcedat ꝙ ex vero bene pōt sequi fal-
sum tūc habebis cōtra eū ꝙ duo ꝯ̄dictoria vl'
ꝯ̄ria erunt simul vera: vt satis patet practicā-
do. ¶ Et hec de secundo articulo.

Conclusio rñsalis de mōis figurarum. ¶ Quantum ad tertium sit cōclusio re-
sponsalis. modi prime scḋe ⁊ tertie figurarū
sunt ꝯ̄ñe formales: vt patuit in primo articu-
lo. ¶ Ad rōnes. Ad primā dr̄ ꝙ ibi deficit vna
conditio requisita ad bonū sillogismū: q2 pl⁹
est predicatū minoris ꝙ̄ sit subm̄ distributio-
nis maioris: ideo deberet sic subsumi falsum
est cōtradictio. ¶ Ad secūdā dr̄ negādo ꝙ sit
barbara: q2 maior non est de omni cum subm̄
solū distribuatur ꝓ duobus. q2 istud signum
vterqȝ est distributiuū tm̄ duoꝝ. ¶ Ad aliam
dr̄ ꝯcedēdo ꝯ̄ñam. ⁊ ad improbationē cū dr̄ ꝙ
ꝯ̄ñs est impossibile ⁊ añs possibile. Rñdetur
ꝙ antecedens est impossibile lȝ quelibet ps
eius sit possibilis. Ex quo sequitur ꝙ ad possi-
bilitatē copulatiue nō sufficit possibilitas p-
tium: sed requiritur ꝙ tales partes sint com-
possibiles adinuicem. ¶ Ad aliam dicitur ꝙ
ꝯ̄ña est bona: sed sicut conclusio est falsa: ita ⁊
altera premissarum. s. maior. puta ista. oīa aīa-
lia sunt rōnabilia vel irrationabilia. Et si qs
ꝓbet ipsam esse verā. q2 ista est vera. omne aīal
est rōnabile vel irrationabile; ergo ista erit ꝟa
omnia animalia sunt rōnabilia vel irrationa-
bilia. Qr si singulare de singulari ꝓdicet ita
plurale de plurali. Dicitur ꝙ illud nō est vni-
uersaliter verū. primo nō est verū qñ singula-
re est terminus cōis nō habēs nisi vnū suppo-
sitū: vt nō sequit luna lucet: ergo lune sunt lu-
centes. Etiā nō est verū qñ tam singulare ꝙ̄
plurale supponūt confuse ⁊ distributiue. nec
ista diuisio est sufficiēs. aīaliū q̄dā sunt rōna-
lia q̄dā irrationalia. sȝ dȝ poni tertiū mēbrū
scȝ q̄dam sunt aīalia quoꝝ vnū est rationale ⁊
aliud irrōnale. ¶ Ad scḋam dicit ꝙ sicut con-
clusio ē falsa: ita ⁊ altera ꝓmissaꝝ puta minor.
puta ista. quicūqȝ dicit te esse asinū dicit te eē
aīal: q2 sensus est quicūqȝ dicit istā ꝓpōnē
tu es asinus. dicit istā ꝓpōnem tu es aīal. ⁊ il-
lud est falsum. ¶ Ad aliam dr̄ ꝙ arguit a mi-
nus amplo ad magis amplū. ideo nō sequit.
¶ Ad tertiā dr̄ ꝙ maior pōt esse hypothetica
temporalis ⁊ tūc nō bñ arguit cū celarent nō
cōstet ex ꝓpōnibus hypotheticis. vel pōt eē
cathegorica de subo tēporali: ⁊ tunc est falsa.
quia sensus est de nullo de quo verū est dice-
re ꝙ est aīal dum dormit de nullo tali verum
est dicere ꝙ vigilat ⁊ ille sensus est falsus. Di-
cūt tm̄ aliqui ꝙ maior est vera ⁊ est sensus: nul-
lum aīal quod dormit vigilat. sed tunc minor
erit falsa. cū sit sensus. oīs hō ē aīal quod dor-
mit. ¶ Ad aliam dr̄ ꝙ male arguit: q2 predica-
tum minoris in plus se habet ꝙ̄ subm̄ distri-
butū maioris: q2 subm̄ maioris est aqua. ⁊ ꝓ-
dicatū minoris est bibēs aquā. ¶ Ad quartā
dr̄ ꝙ ly oēs in maiori pōt capi distributiue vl'
copulatiue. si distributiue bene sequit. sȝ sicut
cōclusio est falsa: ita ⁊ maior. si teneatur colle-
ctiue tūc maior est vera. ⁊ tm̄ nō sequit q2 nul-
la ꝓmissaꝝ est vlis. ¶ Ad aliā dicit ꝙ ibi ar-
guit a magis amplo ad min⁹ āpliū vel saltē re-
spectu copule ampliatiue ad copulā nō āplia-
tiuam. Silr̄ dicat de ista omne natum est: adā
est natus: ergo adā est. vnde natum supponit
tm̄ pro ptīb⁹ ⁊ est vera. sicut diceret de ista
omne qḋ erit est. vbi totū subm̄ ꝯsupponit solū
ꝓ presentibus. Et si qs dicat ly natū suppōit
indifferenter ꝓ presentibus ⁊ preteritis: igi-
tur erit falsa. negat añs: ⁊ ad ꝓbationem: q2 si
poneret post ly est: supponeret indifferenter
pro ptīibus ⁊ preteritis: ergo bene ponit an-
te: q2 siue ponat ante siue post semp supponit
in ordine ad istud verbum est. Respōdetur ꝙ
licet supponat sp̄ in ordine ad istud ꝟbū est.
siue precedat siue sequat: tm̄ aliter ⁊ aliter: nā
qñ precedit restringitur precise ꝓ natis qui
sunt. sed quando sequitur licet supponat in
ordine ad istud verbū est: non tm̄ supponit ita
restricte. s. ꝓ natis precise q̄ sunt: sȝ indifferē-
ter ꝓ omnibus natis siue sint siue nō sint: ⁊ to-
ta causa est modus cōcipiendi seu accipiendi
terminū in quo fundat tota natura restrictio-
num ⁊ ampliationū. ¶ Ad quintā dicit cōce-
dendo ꝙ non sequitur: quia sit variatio gene-
ris suppositiōis a personali ad simplicem.

¶ Quoniam autem diversuz est inesse et ex necessitate inesse et contingere incē. nam multa insunt q̄dē non m̄ ex necessitate. alia v̄o neq3 ex necessitate. neq3 insunt omnino contingit autem inesse.

Quō formātur silli ex ambab⁹ de necessario.

Iste est tertius tractatus hui⁹ libri in quo determinat de formatiōe sill'o⁊ ex ꝓpōnibus de necessario. et continet duo capitula. In p̄mo determinat de gn̄atione sill'o⁊ ex ambab⁹ de necessario dicēs p̄mo ꝙ sicut ꝓpōnes de incē de contingēti et necessario sunt diverse: ita silli ꝯstituti ex ip̄is. dicit scd̄ario ꝙ ex ꝓpōnibus de necessario fere silli fiūt et nō fiūt silli sicut et illis de incē. Dicit notāter fere: q2 ꝓpōnes de necessario addūt istū modū necesse supra illas de incē: et intelligit de illis de necessario diuisis in quib⁹ talis mod⁹ non negat. Et subdit ph̄s ꝙ sicut ex illis de incē fiūt silli ꝑfecti et silli imꝑfecti qui ꝑficiunt ꝑ reductiōez: ita ex ambabus de necessario fiūt silli ꝑfecti et etiā imꝑfecti qui eodē modo ꝑficiunt sicut illi qui fiūt ex ꝓpōnibus de incē exceptis baroco et bocardo qui nō reducūtur eodē modo: quia nō reducūtur ꝑ impossibile sicut q̄n fiunt ex illis de incē: sed ꝑficiūtur ꝑ exponētē. vn̄ ꝑ exponētē aliqui intelligūt sillogismum expositorium. Alij intelligūt ꝙ sub subo ꝑtic'aris negatiue debeat aliquid sumi a quo p̄dicatū vl'r negatiue remoueat. et tunc faceret sillogismū in camestres: et tūc illa negatiua est exponēs ꝑticularē negatiuā. Sz in bocardo est accipere sub subiecto maioris aliquid de quo predicatū vniuersaliter negetur: et tūc faceret sillogismum in felapton.

¶ Accidit autem quādoq3 et altera ꝓpōne necessaria necessarium fieri sillogismū verum non vtralibet: sed que ad maiorem extremitatem.

Quō formātur silli ī p̄ma figura: ex vna ō incē et alia de necessario.

Conclusiones ō eisdē

¶ Istud est secundum capitulum huius tractatus in quo determinat de formatione sillogismo⁊ ex vna de incē et alia de necessario. et diuiditur in tres partes. In prima hoc docet in prima figura et intendit quattuor cōclusiones. ¶ Prima. in modis vniuersalibus prime figure maiore de necessario et minore de incē sequitur cōclusio de necessario et exēplificat in litteris: et hoc dūmodo ꝓpositiones de necessario sint diuise. Secunda conclusio. premissis existentibus vniuersalibus si maior sit de incē et minor de necessario: non sequit conclusio de necessario. hoc ꝓbat: quia non sequitur omne animal mouetur: omnis homo necessario est animal: ergo omnis homo necessario mouetur. Tertia conclusio. in modis ꝑticularibus maiori de necessario et minori de inesse sequitur conclusio de necessario. quod ꝓbat in litteris. ¶ Quarta conclusio. in modis particularibus maiore de inesse et minore de necessario nō sequitur conclusio de necessario: quia ex vero sequeretur falsum: vt om̄is homo mouetur: quoddam animal necessario est homo: ergo quoddam animal necessario mouetur: et hoc intelligit gratia forme. ¶ In secūda ꝑte docet formare in scd̄a figura et intendit quattuor cōclusiōes. ¶ Prima. in modis vl'ibus scd̄e figure negatiua existe de necessario et affirmatiua de incē sequit ꝯclusio de necessario qui ꝓbantur ꝑ cōuersionē sicut illi de incē. ¶ Scd̄a ꝯclusio. in modis vl'ibus affirmatiua existe de necessario et negatiua de inesse non sequitur conclusio de necessario: cuius duplicem rationem assignat. ¶ Prima. quia reducendo tales modos ad modos p̄me figure op3 maiorē eē de necessario q̄ nō eēt si affirmatiua eēt de necessario. ¶ Scd̄a ratio. q2 ex veris seq̄ref falsum: vt ois homo de necessitate est aial: nullū albū ē aial: g̃ nullum albū de necessitate est hō. ¶ Tertia ꝯclusio. in modis ꝑticularib⁹ scd̄e figure vl'i existe de necessario et ꝑticulari de incē sequitur cōclusio de necessario: et hoc maxie in festino. ¶ Quarta cōclusio. in baroco nō sequit ꝯclusio de necessario q̄cūq3 fuerit ꝑmissa de necessario: q̄d ꝓbat in litteris. ¶ In tertia ꝑte determinat de tali gn̄atiōe sillogismo⁊ in tertia figura et intendit q̄ttuor cōclusiones. Prima. in tertia figura ex ambabus vniuersalib⁹ affirmatiuis altera existe de necessario sequit conclusio de necessario: quod ꝓbat in litteris. ¶ Secunda conclusio. quando ambe ꝑmisse sunt vniuersales vna affirmatiua et altera negatiua: si negatiua sit de necessario sequitur conclusio de necessario in felapton: sed si affirmatiua sit de necessario et negatiua de inesse. nō sequitur ꝯclusio de necessario. quod ꝓbat dupl'r: q2 in sillogismis negatiuis prime figure affirmatiua existe de necessario nō sequit conclusio de necessario: g̃ nec in illis tertie figure cum tales reducantur ad modos prime figure per conuersionem. Secundo ꝓbat: q2 ex vero sequeretur falsum: vt sic arguēdo. nullus equus est bonus: posito casu ꝙ ois equus sit claudus. omnis equus de necessitate est animal: ergo quoddam aial de necessitate non est bonū. Tertia conclusio. in modis particularibus affirmatiuis vniuersali existe de necessario sequitur cōclusio de necessario: et si ꝑticularis sit de necessario nō op3 cōclusionez eē de necessario. q̄d ꝓbat dupl'r: q2 in prima figura particulari existente de necessario nō sequitur conclusio de necessario: ergo nec in tertia figura. Secundū. q2 ex vero seq̄ref falsum: vt potest diligenter videri et hoc propterea h3 verū in datisi et nō in disamis: vt ois deus ē creās: q̄dā deus necessario ē eēntia diuina: g̃ eēntia diuina necessario ē creās. ¶ Quarta cōclusio. in mōis ꝑtic'arib⁹ negatiuis. si vl'is negatiua sit de necessario cōcl'o erit de necessario sicut in ferison. sz si vl'is affirmatiua vel.

Conclusiones de mō formādi sillogismos ī scd̄a figura

Conclusiōnes ō eodē in tertia figura.

particularis negatiua fuerit de necessario nõ ops ꝯclusionē esse de necẽrio: vt pꝫ q: et vero sequeretur falsum: vt nullũ album vigilat: aliqđ albũ de necessitate est aial: ergo aliqđ aial de necessitate nõ vigilat. tñ istud exẽplũ nõ videtur esse bonũ. Ex isto pꝫ ꝙ in baroco nũq̃ sequitur ꝯclusio de necessario q̃cunq̃ pmissa fuerit de necessario. Ex istis infert tria correlaria. Primũ ad inferendũ ꝯclusionē de inesse oportet vtrãq̃ premissarũ esse de inesse: sed ad inferendũ ꝯclusionē de necessario sufficit alteram esse de necessario. Scdm correlariũ. in oi sillogismo siue affirmatiuo siue negatiuo ops ꝯclusionē esse similē alicui pmissarũ. Tertium correlariũ. nunq̃ infert cõclusio de necessario nisi altera pmissarũ sit de necessario.

Correlaria de eisdem.

Dubiũ de formatione sillogismorũ in omni figura.

Queritur vtrũ ex ambabus de necessario vel ex vna de necessario et alia de inesse valeat sillogismus in omni figura. Arguitur primo ꝙ nõ: q: nõ sequitur omẽ albũ de necessitate est coloratũ: omne albũ de necessitate est sub̃a: ergo q̃dam substãtia de necessitate est colorata. premisse sunt vere ⁊ ꝯclusio falsa: igitur. ¶ Scdo sic. q: si sic puta ꝙ ex ambab⁹ de necessario sequeretur ꝯclusio de necessario: tunc tales sillogismi deberẽt pbari sicut illi de inesse qđ non est verum: vt pꝫ de bocardo ⁊ baroco. ¶ Tertio sic. nõ sequitur: ois hõ de necessitate est aial: oẽ grãmaticũ est hõ: g͂ omẽ grãmaticũ de necessitate est aial. Nec sequitur: ois grãmaticus de necessitate est grãmaticus: q̃dã grãmaticus est hõ: g͂ q̃dam hõ de necessitate est grãmaticus. ¶ Quarto sic. null⁹ hõ de necessitate est asin⁹: oẽ currẽs est asin⁹: g͂ nullũ currẽs de necessitate est hõ. ¶ Quinto sic. Aut illa de inesse dꝫ eẽ de inesse simplr vel de inesse vt nũc. nõ pmũ: q: talis equalet vni de necẽrio: et tũc nõ eẽt alius modus sillogisandi ex ambabus de necẽrio: et vna de necessario ⁊ alia de inesse. Nec põt esse vna de inesse vt nũc: vt videtur aliq̃ rõnes pbare. ¶ In oppositũ est phus in textu. In q̃stione erũt tres articuli. Quantũ ad primũ

Quot sunt sillogismi cathegorici

¶ Sciẽdũ est primo ꝙ p declaratione q̃stionis supponitur pmo ꝙ triplices sunt sillogismi cathegorici. q̃dã q̃ fiũt ex ꝓpõnib⁹ mere de inesse. Aliq̃ q̃ fiũt ex ꝓpõnib⁹ mere modalibus. Aliq̃ fiunt ex vna de inesse ⁊ alia modali: vel ex alia ⁊ alia modali: et tales vocãtur silli mixti. Scdo supponit ꝙ duplices sunt ꝓpositiones de necẽrio: q̃daꝫ sunt cõposite: alie sunt diuise. Diuise adhuc sunt duplices. q̃daꝫ sunt de necẽrio affirmato et de illis pcise est hic sermo: nã solũ et talibus fiunt silli. Alie sunt de necessario negato: et de illis nõ est hic sermo: q: ex ipsis nõ debẽt fieri sillogismi. vñ refert dicere ꝓpõnẽ necessariã et ꝓpõnẽ de necẽrio. q: ꝓpositio dr necessaria: q: qualitercũq̃ per ipam significatur esse necesse est ita esse. Sꝫ ꝓpositio dr de necẽrio q: et⁹ copula determinatur per istuꝫ modum necessario siue talis sit vera

Quottuplices sunt ꝓpõnes de necessario.

siue falsa. Et si obiiciatur quia phlosophus i hoc primo priorum determinat de sillogismo simpliciter dicto: sꝫ sillogismus simpliciter abstrahit ab omni materia. i. non determinatur ad ꝓpositiones necessarias neq̃ possibiles: igitur hic male determinatur de sillogismis compositis et illis de necessario. Respondetur negãdo consequentiam. ⁊ ratio est: quia tales modi capti prime intentionaliter ⁊ cathegorematice vt hic capiuntur nõ respiciunt aliquam materiam magis ꝙ ista signa ois nullus. ideo sillogismi cõpositi ex ipsis nõ magis sunt determinati ꝙ cõpositi ex aliis ꝓpositionibus.

Dubiũ de sillogisatione ex illis de necessario ⁊ de inesse.

¶ Sciendũ est scdo ꝙ circa pdicta incidit hec difficultas. An ex modalib⁹ cõpositis de necẽrio eodẽ modo sit sillogisandũ sicut ex illis de inesse. Rñdetur ꝙ ex cõpositis dupliciter possumus arguere. Uno mõ ex pte totius ꝓpositionis: et tũc ex ꝓpositionib⁹ cõpositis de necessario fiũt eodeꝫ modo sillogismi sicut ex illis de inesse: vt sic arguẽdo: omẽ aial esse substãtiaꝫ est necesse: oẽm hoiem esse aial est esse substãtiã: ergo oẽm hoiem esse substãtiam est necesse. Aliud exẽplũ: omẽ impossibile est falsum: hoiem esse asinũ est impossibile: g͂ hoiem esse asinum est falsum. ¶ Et aduerte ꝙ ad bñ arguẽdũ dꝫ ꝓprie poni ꝯstãtia ꝓpõnis ꝓ qua supponit dictũ ꝯclusionis: et etiã maioris et minoris. Alio mõ põt sillogisari solũ ex pte dicti: vt oẽ aial eẽ substãtiã est necesse: oẽm hominẽ esse aial est necesse: ergo oẽm hoiem esse substãtiã ẽ necesse. ¶ Et aduerte ꝙ ex talib⁹ cõpositis ꝓprie nõ fiunt sillogismi nisi addatur signũ i neutro genere: cũ omẽs tales de rigore smõis sint indefinite: ideo ꝓprie talis modus arguẽdi solũ tenet virtute talis regule ꝙ si pmisse sunt necessarie cõclusio erit necessaria: cũ ex necẽrio non sequatur nisi necessariũ. Dicitur vlterius ꝙ ex ꝓpõibus modalibus diuisis de necessario in q̃bus nõ ponitur negatio ad modũ valẽt sillogismi sicut i illis de inesse. Et dicitur notãter i q̃bus negatio nõ ponitur ad modũ: q: tũc nõ sequeretur: vt nõ sequitur: nullus de⁹ necessario est creãs: ois eẽntia diuina nõ necẽrio est creãs: g͂ ois eẽntia diuina nõ necẽrio est deus. cũ pmisse sint vere et ꝯñs impossibile. ¶ Aduerte tñ ꝙ silli affirmatiui qui fiunt in tertia figura de necẽrio nõ pñt pfici per sillogismos pme figure ꝯstitutos ex ambabus de necẽrio: cũ ꝓpositiones de necẽrio in quibus nulla ponitur negatio non conuertãtur in illas de necessario: sed in illas de possibili.

Quõ fiunt silli ex talibus cõpositis.

Dubiũ de formatione sillorũ ex illis de possibili ⁊ necessario.

¶ Sciendũ est tertio ꝙ circa tertiũ incidit talis difficultas. an ex ambab⁹ de possibili fiant sillogismi in pma figura sicut ex illis de inesse. Respondetur breuiter ꝙ ex ambabus de possibili compositis accipiendo qualitates et q̃ntitatẽ ex parte totius propositionis eodẽ modo est sillogisandũ in qualibet figura sicut et illis de inesse: q: non reperitur instantia: et etiã tales sunt vere de inesse: igitur. vt omne

possibile est hoiem eẽ currẽtẽ: sz verũ est possibile: ergo verũ est hoiem esse currẽtẽ. ¶ Secundo dicit φ ex ambabus de possibili cõpositis accipiendo qualitatẽ ꝛ q̃titatem ex parte dicti videt ꝯsequẽtiã nõ valere: vt nõ seq̃tur: oĩe currẽs esse asinũ est possibile: oẽm hoiem esse currẽtẽ est possibile: ergo oẽm hoiem esse asinũ est possibile. Dicũt tñ aliq̃ φ bñ sequit: sed sicut ꝯñs est impossibile: ita totale añs. cũ ptes sint in toto similes adinuicẽ. ¶ Dicit tertio φ ex ambab' de possibili diuisis in pma et tertia figuris valet sill'o: vt bñ seq̃tur: oẽ currẽs possibile est esse asinũ: oẽm hoiem possibile est esse currẽtẽ: g oẽm hoiez possibile est eẽ asinũ. ¶ Et aduerte φ ista ꝓpõ: oẽ currẽs possibile est eẽ asinũ: dz sic manifestari ꝟtute dici de omni: de quocũq3 verũ est dicere φ põt esse currẽs: de illo verũ est dicere φ põt esse asin': modo illud est falsuz: imo impossibile ¶ Et aduerte φ oẽs modi tertie figure pñt probari sicut illi de inesse: excepto bocardo: tñ oẽs tam bocardo q̃ alij pñt ꝓbari p expositionẽ. i. per sill'm expositoriũ. si eni in affirmatiuis dico oẽ c põt esse a. et oĩe c. põt esse b. igit quoddã b põt esse a: necesse est i ꝟtute ꝑmissarũ ꝯcedere φ idẽ c. põt esse a. ꝛ põt eẽ b. Et isto modo seruato arguit sic. hoc c. põt esse a. hoc idẽ c. põt esse b. g b põt esse a. ¶ In scda aũt figura nõ seq̃tur: vt i cesare nõ seq̃tur: oẽm essentiã diuinã possibile est nõ creare: oẽz patrẽ in diuinis possibile est creare: g oẽm patrẽ i diuinis possibile est nõ esse essentiã diuinã. Cõsiderãdũ ẽ tñ φ si subiecta ꝓpõnũ de possibili ꝓhibeant ampliari p ly qd̃ est: tũc silli nõ valẽt i barbara. Est eni instãtia: q2 posito φ oẽ currẽs esset equus: tũc verz est dicere φ oẽ currẽs põt esse equus: et oẽ qd̃ est hõ põt esse currẽs: et tunc nõ seq̃tur oẽ qd̃ est hõ põt esse equ'. Silr posset dari exẽplũ in celarẽt: vt posito φ sol nõ sit sup nostrũ emisperiũ: iste ꝑmisse sunt vere: oẽ qd̃ est planeta sup nostrũ emisperiũ põt nõ eẽ sol: oẽ qd̃ est maxim' planeta põt esse planeta sup nostrũ emisperiũ: non seq̃tur omne qd̃ est maximus planeta põt nõ esse sol. Et similiter posset dari instantia in alijs modis.

Quõ ꝓbantur modi tertie figure.

¶ Sciendũ est quarto φ circa textum incidit talis difficultas. vtrũ ex vna de possibili ꝛ vna de inesse valeant sillogismi. ¶ Pro solutiõe supponit φ posse cõius est q̃ esse. seq̃tur eni ad esse tam in ꝓpositione affirmatiua q̃ negatiua. bñ eni sequitur est: ergo põt esse. ¶ Aduerte tñ φ ad vniuersalẽ de inesse nõ sequit vniuersalis de possibili: q2 subiectũ in illa de inesse est minus ampliũ q̃ in illa de possibili: modo arguere a minus amplo ad magis ampliũ cũ distributione magis ampli nõ valet ꝯsequẽtia. vñ si nullũ aĩal curreret nisi equus. ista esset vera: omne currens est equus: et ista falsa: oĩe currẽs põt esse equus q̃ valet istam oĩe qd̃ põt esse currẽs põt esse equus que est manifeste falsa nisi forte ꝓhibeat ampliatio: q2 tunc bene sequeret: vt bñ sequit: omne currens est equus: ergo omne qd̃ est currens põt esse equus. ¶ Ex isto sequit φ quando arguimus ex minori de inesse ꝛ cõclusio debeat esse de possibili debet addi subiecto ꝯclusionis qd̃ est saltem in modis vniuersalibus: q2 al's argueremus a minus amplo ad magis amplum cũ distributione magis ampli. Hoc supposito rñdetur p aliqua dicta. Primũ. in prima figura maiore existente diuisa de possibili ꝛ minore de inesse valet sillogismus ad directe cõcludendũ conclusionẽ diuisam de possibili obseruatis ꝯditionibus generalibus requisitis ad bonũ sillogismũ. patet: q2 in tali modo arguẽdi non reperitur instantia. ¶ Et dicitur notãter ad cõcludendũ diuisam: q2 ad cõcludendũ cõpositã nõ valet: vt nõ seq̃tur: omnẽ hominẽ possibile est esse albũ: et nigrũ est hõ: ergo nigrũ esse albũ est possibile. Dicit notanter directe ꝯcludendo: q2 indirecte nõ valet nisi talis ꝯclusio de possibili posset ꝯuerti simplr: vt nõ seq̃tur oẽm deũ possibile est non esse creantẽ: essentia diuina est deus: g creãtẽ possibile est nõ esse essentiã diuinam. Aduerte tñ φ dicũt aliqui φ ex vna de inesse ꝛ alia de possibili nõ sequitur cõclusio de possibili nisi illa de inesse sit de inesse simplr. Et hoc dz intelligi qñ maior est de inesse.

Dicta respõdentia ad ꝑdicta. Primum.

¶ Secõm dictũ. in scda figura nõ valet mixtio ex vna de possibili ꝛ altera de inesse etiã obseruatis cõditionib' gñalib': q2 i tali modo arguẽdi reperit instãtia: vt nõ seq̃tur oẽm eẽntiã diuinã possibile est nõ eẽ creãtem: ois pat' est creans: g oẽm patrẽ possibile est nõ esse eẽntiã diuinã.

Secũdũ.

¶ Tertiũ dictum. in tertia figura ex vna de possibili ꝛ altera de inesse ad ꝯcludẽdũ diuisam de possibili valet sillogism': dũmõ illa ꝑmissa q̃ sit maior i prima figura p reductionẽ sit de possibili diuisa. Et hoc quo ad modos q̃ reducunt ad primã figurã p cõuersionẽ: q2 in tali modo arguẽdi non est dabilis instãtia. ¶ Aduerte tñ φ in bocardo maiore de possibili ꝛ minore de inesse seq̃t ꝯclusio de possibili: sz nõ si maior sit de inesse ꝛ minor de possibili.

Tertium.

Sz restat alia parua difficultas: vtrũ i q̃libet figura valz mixtio ex vna de possibili ꝛ altera de necessario. Rñdetur p tria dicta. Primum. in prima figura ex vna de possibili ꝛ altera de necessario diuisis seq̃t cõclusio directe ꝯcludẽdo diuisã q̃ est sil'is maiori. Et dz notãter ad ꝯcludendũ diuisam: q2 ad cõcludẽdũ cõpositã nõ valet: vt nõ seq̃tur ois essentia diuina necessario est deus: ꝛ oẽ creãs põt esse essentia diuina: ergo omne creãs esse deũ est necesse. Secõm dictũ. in scda figura valet mixtio ex vna de possibili ꝛ altera de necessario diuisis ad iferẽdũ diuisam de necessario quõcunq3 ꝑmisse disponãtur. Tertiũ dictũ. in tertia figura in quolibet mõ ex vna de possibili ꝛ altera de necessario diuisis seq̃tur ꝯclusio similis maiori. Et hec de primo articulo.

Dubiũz de mixtiõe aliquarũ ꝓpositionum.

An ꝓpões de inesse et necẽrio eodem modo sillogisant in prima figura.

¶ Quãtũ ad secõm dubitat primo vtrũ eodẽ mõ sit sillogizandũ ex vna de necessario ꝛ alia de inẽẽ i pma figura. Pro cui' solutiõe.

An sillogismi ex vna de impossibili et altera de inesse sint boni.

supponit q ad oem ppone de necessario seq tur ppo de possibili seruata eade qualitate z qtitate subi. sequitur em necesse ee: g possibile esse. vel necesse est no ee: g possibile est no esse: qz ibi est subalternatio qtu ad modos: vt al's visum est. ¶ Aduerte vlteri9 q modi facti et illis de necrio sic resoluutur. oe b necesse e ee a. oe c necesse e esse b: g oe c necesse est esse a. sic resoluit. oe qd pot ee b necesse est ee a. z oe qd pot ee c necesse est ee b. g oe qd pot esse c necesse est ee a. Et aduerte q ista maior oe b necesse e esse a. virtute de omi significat q de quocuq pot dici b de illo necessario de a. Et minor no solu significat q b necrio dicat de c. sed de oi illo de quo pot dici c. Silr posset dici de ista in celarent. oe b necrio est no esse a. significat q a necessario negadu est de oi illo de quo potest dici b. Hoc supposito ponutur aliq dicta. Prima dictu. maiore existete de necessario, diuisa z minore de inee sequtur gra forme coclusio de necrio directe cocludedo in prima figura. Et hoc ta in modis vlibus q particularib9 conditionib9 gnalib9 obseruatis: qz in tali modo arguedi no est dabilis instatia siue illa de inee sit de inesse simplr siue de inee vt nuc. Pro cui9 declaratioe est aduertedum q duplex est ppo de inee. s. de inesse simplr q no potest falsificari sicut est ppo necria: sz ppo de inee: vt nuc est q pro aliquo tpe est vera vel pot ee vera: vt ois ho currit. Et q aristoteles intelligat de oi ppone de inee patet: qz si solu intelligeret de illis de inee simplr: tuc male diceret q maiore existente de inee et minore de necessario non sequtur coclusio de necessario: qz si maior sit de inee simplr z minor de necrio: sequit conclusio de necessario ac si maior eet de necessario. ¶ Et dz notater diuisa: qz maiore de necrio z minore de inee non sequtur conclusio de necrio copposita: vt no sequtur oem deu necesse est ee eentia diuina: omne creans est de9: g oe creas ee eentiam diuina e necesse: quia premisse sunt vere z conclusio falsa. ¶ Scdm dictu. maiore de inee z minore de necessario non sequtur coclusio de necrio gra forme i pma figura: qz dabilis est instatia: vt in barbara non sequtur. oe aial e coloratu. ois homo necessario est aial: ergo ois ho necessario est colorat9. Etia no sequtur in celaret. nullu aial currit. hoc posito q ois ho necessario e aial: ergo ois homo necessario non currit cu pmisse possint ee vere z conclusio falsa cu eqpolleat isti. ois ho ipossibilit currit. z sic de aliis. ¶ Aduerte tn q si maior eet de inee simplicit tuc bene seqret coclusio de necessario: sed hoc no esset gra forme cu no sequat conclusio de necessario maiore existete de inee vt nuc nisi forte diceretur. q ppones de inee simpliciter z de inesse: vt nunc non sunt eiusdem forme quod non videtur multum probabile.

Solutio de illis de necrio — *Quottuplex est ppo de inee*

Dubiu de conclusioe propositio-

¶ Dubitatur scdo vtrum ex vna de necessario et alia de inee in scda figura sequat coclusio de necessario. Pro cui9 solutioe ponit talis regula. in modis vlib9 scde figure negatiua existete de necessario z affirmatiua de inee sequtur coclusio de necessario diuisa dumo semp caueat q negatio no ponat ad modu: qz si sic non oporteret pnam valere cu ille ppones equivaleat aliqb9 aliis ppoib9 que non essent de necrio. Etia ista rla est vera in sensu. Na maiore existete de necessario z minore de inee sequit coclusio de necessario: qz in tali mo arguedi non est dabilis instatia. ¶ Scda rla. in modis scde figure affirmatiua existe de necessario z negatiua de inee non sequtur coclusio de necessario nisi forte illa de inesse eet de inee simplr: sed tuc non seqret nisi gra materie: qz si ipsa eet de inesse: vt nuc non seqret: vt pz in cesare nullu creas e essentia diuina. posito q de9 nihil creat. ois de9 de necessitate e eentia diuia: g ois de9 de necessitate no est creas. pmisse sunt vere z coclusio falsa. cu equaleat isti. ois deus ipossibilr e creas. Similr i camestres non sequtur. ois de9 de necessitate e eentia diuia: nullu creas est eentia diuina posito pori casu: ergo oe creas de necessitate no est de9. ¶ Tertia coclusio. in baroco nuq sequtur coclusio de necrio qcuq etiam pmissa fuerit de necrio. Exeplu qn maior est de necrio: vt no sequit omne creas de necessitate e de9: quodda creas no e de9 posito q de9 nihil creet: ergo creans de necessitate non est creans. Exemplu qn minor est de necrio: vt posito q modo nulla sit suba nisi actu intelligens et q omnes anime sint annihilate: sed possint creas creari z creabuntur aie plantaru: vt ois suba est intelliges: quada subam necesse est non ee intelligentem: scilicet animas plate: ergo quadam subam necesse est non esse subam premisse sunt vere z conclusio falsa: igitur.

dumo prima figura.

¶ Dubitatur tertio vtrum in tertia figura valeat mixtio ex vna de necrio et alia de inee. ad quas respodet ponedo aliquas regulas. ¶ Prima regula. in istis quatuor modis: scz darapti felapto datisi z ferison maiore de necrio et minore de inesse sequitur conclusio de necrio: quia in tali modo arguendi non est dabilis instantia: vt visum est in textu. ¶ Secuda regula. in talibus modis maiore de inee z minore de necrio non sequtur coclusio de necessario gra forme. Exeplu in darapti: vt non sequit. ois de9 est creas: oem deu necesse e ee prima causam: g primas cam necesse est ee create. premisse sunt vere z coclusio falsa. Et si qs dicat. dicit aristoteles in textu q qcuq pmissa fuerit de necrio in darapti sequitur conclusio de necessario. Respodet q intelligebat si illa de inee esset de inee simpliciter. Exeplu in felapton: vt posito casu q de9 non creet sortem quem tamen pot creare: tuc no sequtur. nullu creans sortem est de9: z oe creans sortes necesse est ee prima causam: ergo prima causam necesse est non ee deum. premisse sunt vere et conclusio falsa. Ex isto sequitur q etiam in ferison z bocardo maiore de inee et minore de ne

Dubiu de mixtione aliqru ppo nu i tertia figura. — *Rle ad pdictu dubium respondentes.*

ceſſario non ſeqtur concluſio de neccrio: ⁊ poſ
ſet dari exemplum p idem exēplū de felaptō.
¶ Tertia rl'a. in diſamis ⁊ bocardo maiore
exñte de neccrio ⁊ miore de incē: nō ſeqtur cō-
cluſio de neceſſario. exēplum pmo in diſamis
nō ſeqtur quēdā planetā exiſtētē in cācro ne-
ceſſe eſt eſſe ſolē: ⁊ ois planeta exñs i cācro ē
luna. poſito caſu ꝙ ita ſit: g̃ lunā neceſſe eſt eē
ſolē. Exēplū in bocardo quēdā planetā exñtē
in cācro neceſſe ē nō eē ſolē: ⁊ ois planeta exi
ſtens in cācro eſt maxim⁹ planeta: g̃ maximū
planetā neceſſe eſt non eē ſolē. Ex quo ſeqtur
ꝙ in bocardo nūꝗ̄ ſequit̄ cōcluſio de neceſſa-
rio grā forme. Etiā in diſamis: qꝛ maiore exi
ſtēte de incē ⁊ miore de neccrio nō ſequit̄ con
cluſio de neccrio grā forme: vt nō ſequit̄ de⁹ ē
creās: ois de⁹ de neceſſitate ē pma cā: g̃ pma
cauſa de neceſſitate eſt creās: cū pmiſſe ſint ve
⁊ cōcluſio falſa. ¶ Et ſi qs dicat. dicit ariſto-
teles in textu ꝙ miore de diſamis exñte de ne
ceſſario ⁊ maiore de incē ſequit̄ cōcluſio de ne
ceſſario. dico ꝙ hoc intelligit̄ ſi illa de ineſſe
ſit de incē ſimpliciter: ſed tunc non ſequitur
gratia forme. Et hec de ſecundo articulo.

Concluſio rñdēs ad p dicta dubia

¶ Quantum ad tertium ſit concluſio
rñſalis ad qſitū ex ambab⁹ pmiſſis de neccrio
vel vna de neceſſario ⁊ alia de incē ſit bonus
ſillogiſm⁹: vt ſatis pꝫ in qōne. ¶ Ad rōnes
ante oppoſitū. Ad primā dꝛ ꝙ ſicut cōcluſio ē
falſa: ita altera pmiſſarū. ſ. maior. Dicūt tñ ali
qui ꝙ nō ſequit̄ ex eo ꝙ illa de incē nō eſt de i
eſſe ſimplr: ſed prima ſolutio eſt melior. ¶ Ad
ſcdām dicit̄ ꝙ ariſtoteles non vult negare ꝙ
illi modi non poſſint reduci p ipoſſibile: ſed h
ideo dicit: qꝛ ſi reducant̄ p ipoſſibile non redu
centur per illa de neceſſario. ¶ Ad tertiam et
quartā dꝛ ꝙ ſicut concluſio eſt falſa: ita ⁊ alte-
ra premiſſarum. ¶ Ad quintam dicitur ꝙ opꝫ
accipere illam de ineſſe indifferenter ſi debe-
at fieri ſillogiſmus gratia forme.

¶ Poſt hoc dicemus qñ et quomodo
et per que erit ſillogiſm⁹. Dico aūt con
tingere et cōtingēs quod cum nō ſit ne
ceſſarium ponatur aūt ineſſe nō ꝓpter
hoc erit impoſſibile. Naꝫ neceſſarium
equiuoce contingere dicemus.

Cōtigētis diffinitio Tractatus diuiſio.

Ste eſt quartus tractus hu
ius libri in q̃ deteriat de gñatio
ne ſillo͛rū ex ābab⁹ de ꝯtingēti.
Et cōtinet quattuor capitula.
In pmo pōit diffinitionē ꝯtin-
gētis dicēs. Cōtingēs ē q̃ non
exñte neccrio: tñ poſito in eē nullū ſeqtur im-
poſſibile. Ex q̃ ſequit̄ ꝙ ibi deteriat de cōtin
gēti ad vtrūlibꝫ qđ pōt tā eē ꝙ̄ nō eſſe ⁊ non
de cōtingēti poſſibili: ⁊ eſt ſuperi⁹ ad neceſſe
de quo determinatū eſt in ſcdo pyarmenias.
Et ſubdit ꝙ ꝓpōnes de cōtingēti ad vtrūli-
bet conuertunt̄ in oppoſitā q̄litatē dūmō mo
dus vniformiter ſe habeat; vt forte contingit
currere: g̃ forte contingit non currere. ⁊ iſtud
ꝓbat pħs: quia quod cōtingit eſſe nō ē neceſ-
ſe eſſe neqꝫ impoſſibile: ⁊ qđ nō eſt neceſſe eē
neqꝫ ipoſſibile eē cōtingit non eē: g̃ de primo
ad vltimū qđ cōtingit eē cōtingit nō eſſe. Et
ſubdit ꝙ talis forte cōtingit nō eſſe hꝫ figurā
affirmatiuā. i. nō ē affirmatiua: ſed eſt ſimplr
negatiua. Cōſequēter diuidit tale cōtingens
dicens ꝙ tale contingens ad vtrūlibet eſt tri
plex: ſcꝫ natum rarum ⁊ indefinitum ſeu inde
terminatum. Natum quod magis ſe habet ad
eſſe ꝙ̄ ad non eſſe: vt hominem caneſcere in
ſenectute. Et propoſitio de tali contingēti cō

Cōtingēs ad vtrūlibꝫ ē triplex

uertitur in propoſitionē de contingenti raro:
vt forte cōtingit caneſcere in ſenectute: ergo
fortem contingit non caneſcere in ſenectute.
que eſt de contingenti raro. Contingēs rarū
eſt quod magis ſe hꝫ ad non eſſe ꝙ̄ ad eſſe: vt
hominē non caneſcere in ſenectute. ⁊ propō

Quid ē cōtingēs rarū

de tali cōtingēti cōuertitur in ꝓpōnē de con
tingenti nato. Sed contingens indefinitum
eſt quod tam ſe habet ad eſſe ꝙ̄ ad non eſſe: vt
hominem currere. ⁊ propoſitio de tali cōtin-
genti conuertitur in ꝓpoſitionē de contingē-
ti nato vel aliquādo rato. Et ſubdit ꝙ licet ex
talibus ꝓpōnibus non fiāt demonſtrationes
tamen bene fiunt ſillogiſmi dyalectici: quia cir
ca tales ꝓpōnes poſſunt fieri cōſiderationes
thopice. Et ſubdit finaliter ꝙ ꝓpōnes de ta-
li contingēti poſſunt habere duplicē ſenſum.
vnus eſt in quo denotatur p̄dicatū contingē-
ter conuenire ſubiecto. Alius eſt in quo deno-
tatur predicatum non ſolū cōuenire ſubiecto:
ſed omni illi quod poteſt eſſe ſubiectū: vt om
ne currens contingit eſſe hominē. vn⁹ ſenſus
eſt ꝙ oē illud quod eſt currens contingit eſſe
hoiem: hoc eſt verū ꝓhibendo ampliationeꝫ.
Alius eſt ꝙ oē qđ pōt eſſe currēs cōtingit eē
hoiem. ⁊ iſte eſt de rigore ſermonis nō ꝓhibē
do ampliationem. ¶ Textus.

Quid ē cōtingēs indefinitum.

¶ Quando ergo a. contingit omni b. ⁊
b. omni c. ſillogiſmus erit perfectus:
quoniā a. contingit omni. c. hoc autem
manifeſtum ex diffinitione. nam contin
gere omni ineſſe ſic dicebamus.

¶ Iſtud eſt ſecundū capitulum huius tracta
tus in quo philoſophus determinat de gene-
ratione ſillogiſmorum de contingenti in pri-
ma figura: et diuiditur in tres partes. In pri
ma ponit prime talem concluſionem: ex am-
babus premiſſis vniuerſalibus affirmatiuis
de contingenti ad vtrumlibet diuiſis ſequi-
tur concluſio vniuerſalis affirmatiua de con-
tingenti. ¶ Secunda concluſio. maiore vni-
uerſali negatiua de contingenti ⁊ minore vni
uerſali affirmatiua ſequitur concluſio vniuer
ſalis negatiua de contingenti. ¶ Tertia con-
cluſio. maiore vniuerſali affirmatiua et mino
re negatiua non ſit perfectus ſillogiſmus ni-
ſi minor conuertatur in oppoſitā qualitatem.
¶ Quarta concluſio. ex ambab⁹ vlib⁹ premiſ

Cōcluſiones de generatione ſillo͛rū de cōtingenti ad vtrūlibꝫ

fis negatiuis nō fit sill'ꝰ ꝑfectꝰ nisi minor cō-
uertat̄ in oppositā q̄litatē. ¶ Alia cōcl'o. ma-
iore vl'i siue affirmatiua siue negatiua ⁊ mino
re ꝑticulari affirmatiua de ꝯtingēti sequit̄ ꝑ
ticularis affirmatiua vel negatiua de ꝯtingē-
ti ⁊ h' i darij vel ferio. sꝫ si minor sit negatiua
nō fit sillꝰ ꝑfectꝰ nisi conuertat̄ in oppositā
q̄litatē. Et si maior sit ꝑticl'aris ⁊ minor vl'is
vel ambe ꝑticulares vl' indefinite nō fit bonꝰ
sill's: q2 ibi sunt dabiles termini in quibꝰ om̄i
⁊ in quibꝰ nulli. Et ibi dꝫ accipi ꝯtingēs ad
vtrūlibet ⁊ nō ꝯtingēs necessariū vel possibi
le. ¶ In scd'a ꝑte determiat de gn̄atōe mixta
sill'oꝝ ex vna de inesse ⁊ alia de ꝯtingenti. Et

Regule de generatiōe mixta sill'orum.

ponit aliquas regulas. Prima. maiore vl'i de
ꝯtingēti ⁊ minore de inesse fit sill's ꝑfectus
cōcludēs ꝯclusionē de ꝯtingēti ad vtrūlibet.
¶ Scd'a regula. maiore de inesse ⁊ miore de cō
tingēti in eisdē modis fit bonus sill's impfe-
ctus ꝯcludēs ꝯclusionē de ꝯtingēti possibili
⁊ nō ad vtrūlibꝫ. Cōsequēter ponit aliq̄ docu

Documēta de eisdem.

mēta ad ꝑficiēdū hm̄oi sill'os. Primū. cuiuslꝫ
bone ꝯñe si añs est possibile ꝯñs non erit im
possibile: q2 si dc̄t oppositū. s. q añs sit possi-
bile: et consequens impossibile: tunc a. potest
esse non existente b. cum sit impossibile. ⁊ sic
ad antecedens bone consequētie non sequit̄
ꝯñs. ¶ Deinde remouet vnā cauillationē: q2
eo q dictū est q a. sequit̄ b. q̄s posset credere
q ꝑ a. ph's intelligeret vnā solā ꝓpōnē q̄ de-
beat eē añs. dicit q nō: q2 ex vno nihil sequit̄
sillogistice supple. Scd'm documētū. q̄uis ex
añte falso nā tn̄ impossibili bn̄ sequat̄ falm̄:
nō tn̄ sequit̄ impossibile. ¶ Cōsequēter ꝓbat
q mixtio ex vna de incē ⁊ alia de ꝯtingēti in
barbara sit bona. ⁊ h' duabꝰ rōnibꝰ. quaꝝ pima
est: q2 ex opposito ꝯdictorio cōclusiōis cū mi-
nore posita incē infert̄ oppositū maioris i bo
cardo. Et hoc ꝓbat in litteris. Scd'o ꝓbat re
ducēdo ad ip̄mmet barbara mutando minorē
de ꝯtingēti i vnā de inesse. Probat etiā de ce-
larēt: q2 ex opposito ꝯclusiōis cū minore posi-
ta inesse sequit̄ ꝯdictoria maioris in disamis.
Et subdit q ad hoc q isto mō debite arguat̄
due cōditiones req̄runt̄. Prima. q maior non
sit de inesse: vt nunc. q2 tūc essent dabiles ter-
mini in q̇bus omni ⁊ in q̇bus nulli. Scd'a con
ditio. q ꝯclusio capiat̄ ꝓ cōtingenti possibili:
qd' ꝓbat dupl'r: q2 ex opposito huiꝰ cōclusiōis
de contingēti nullꝫ c. cōtingit esse a. sumitur
hoc: quoddam c. necesse est esse a. qd' nō fieret
si illa de cōtingēti nō esset de cōtingēti possi-
bili. Scd'o ꝓbat ꝑ exēplū: vt nullū intelligēs
est coruus: oēm hoiem cōtingit esse intelligen
tem: ergo nō oēm hoiēꝫ ꝯtingit nō esse coruū.
Tertia regula. maiore vniuersali negatiua de
inesse vel affirmatiua: et minore vniuersali ne
gatiua de ꝯtingēti fit sillogismus impfectus
qui debet ꝑfici cōuertendo minorē in opposi
tam qualitatē. Quarta regula q̄ est de modis
particularibꝰ. maiore vniuersali siue affirmati
ua siue negatiua de cōtingēti ⁊ minore parti-
culari affirmatiua de inesse fit bonus sillogis-
mus in darij vel in ferio. sed si maior sit parti-
cularis negatiua de cōtingēti fit sill's impfe-
ctus. ¶ In tertia parte pncipali determinat
de formatiōe ex vna de necessario ⁊ alia de cō-
tingenti ponēdo aliquas regulas. Prima re-

Regule de formatione sill'orum ex vna de necessario et alia de contingenti.

gula. si maior sit vniuersalis affirmatiua de ne
cessario: et minor vniuersalis affirmatiua de
cōtingēti fit sillogismus impfectus ad cōclu-
dendū conclusionem de contingenti possibili.
Scd'a regula. si maior fuerit vniuersalis affir
matiua de contingenti: et minor vniuersalis
affirmatiua de necessario fit sillogismus ꝑfe-
ctus ad cōcludendum cōclusionē de cōtingēti
specialiter capto. Deinde ostendit qualiter ar

Regl'e ostēdentes modū arguēdi i negatiuis.

guendum est in negatiuis ponens aliquas re
gulas. Prima. si maior sit vniuersalis negati-
ua de necessario: et minor affirmatiua de ꝯtin
genti potest sequi duplex cōclusio scilꝫ de con
tingenti ⁊ de inesse. Secunda regula. q ex ma
iore vniuersali negatiua de cōtingenti ⁊ mino
ri vniuersali affirmatiua de necessario fit sillo
gismus ꝑfectus concludens cōclusionē de cō
tingenti specialiter capto. et hoc in celarent.
Tertia regula. si in illa mixtione minor sit ne-
gatiua de contingēti fit sillogismus imperfe-
ctus qui perficitur conuertendo minorem in
oppositam qualitatē: sed si minor sit negatiua
de necessario nō fit bonus sillogismus. ¶ De

Regule ostēdentes formare sill'os ꝑticulares.

inde docet formare sillogismos particulares
ponens tres regulas. Prima. maiore vl'i nega
tiua de necessario ⁊ minore ꝑticulari affirma-
tiua de contingenti sequit̄ cōclusio de contin
genti large capto ⁊ etiā de inesse. Secūda re-
gula. maiore vniuersali negatiua de contingē
ti ⁊ minore particulari affirmatiua de necessa
rio sequitur conclusio de contingenti specia-
liter capto. Tertia regula. si vniuersalis affir-
matiua sit de necessario ⁊ particularis de cō-
tingenti sequitur conclusio de contingenti et
non de inesse. Ex istis infert q maiore parti-
culari de necessario non fit sillogismꝰ directe
concludendo: quia dandi sunt termini in qui-
bus omni ⁊ in quibus nulli. Etiam nō sequi-
tur maiore de contingenti particulari ⁊ mino
re vniuersali negatiua de necessario. Infert̄
tertio q in eisdē modis valet mixtio ex vna
de contingenti ⁊ altera de necessario sicut ex
vna de contingenti ⁊ altera de inesse.

Q̄ño formātur sillogismi in secunda figura.

¶ In secunda autem figura quādo cō-
tingentes quidam sumuntur vtreqꝫ ꝓ-
positiones nullꝰ erit sillogismꝰ siue sint
affirmatiue siue priuatiue: siue vniuersa-
les: siue particulares. Quando autem
hec quidam inesse illa vō contingere si
gnificat: affirmatiua inesse significante
nunq̄ꝫ erit sillogismus: priuatiua autem
in esse existente vniuersali semper.
¶ Istud ē tertiū capl'm huius tractatꝰ i quo

phs determinat de formatiōe silloꝝ ex ambabus de ↄtingenti in scda figura: ⁊ diuidit in tres partes. In prima ponit aliq̄s regulas. Quarū prima talis est. ex ambab⁹ de ↄtingē|ti q̄litercūq₃ dispositis nō fit sill'us in scda figura gr̄a forme. ¶ Scda regula. ex affirmatiua de inesse ⁊ altera de contingenti in scda figura nullus fit sill'us: sed bene pōt fieri vl'i negatiua exn̄te de inesse. ¶ Tertia regula. in mixtiōe de necessario ⁊ ↄtingēti eodē mō sillogisandū est sicut ex vna de inee ⁊ alia de ↄtingēti. ⁊ infert q ↄtingens eodē mō d₃ capi in hac figura sicut in pma. s. p ↄtingēti spāliter dicto. Deinde pbat trib⁹ rōnib⁹ q vl'is negatiua de ↄtingēti nō ↄuertat simpl'r in terminis faciēdo de subo pdicatū ⁊ econtra. Et d₃ intelligi de negatiua vbi negatio nō ponatur ad modū. ¶ Prima rō. q2 si vl'is negatiua cōuerteret simpl'r i terminis: tūc etiā vl'is affirmatiua ↄuerteret simpl'r qd est falsu₃. ↄñam pbat: q2 vl'is affirmatiua ⁊ vl'is negatiua de cōtingēti ad vtrūlibet eq̄pollēt. ¶ Scda rō. q2 tūc ex vo seq̄ret falsum. nā si ista cōuertat omnē hoiem ↄtingit nō eē albū: g oē albū cōtingit nō eē hoiem. ex vero seq̄ret falsum: cū añs est verū ⁊ ↄñs falsu₃. ¶ Tertia rō. q2 illa ↄña nō ē bona in q̄ ex opposito ↄ̄dictorio ↄñtis nō iferf oppositū añcedētis: s₃ ista ē hmōi: igif. ⁊ hoc pbat in l'ris: q2 oppositū ↄ̄dictoriū isti⁹: oīe a. ↄtingit nō eē b. est istd. nō oīe a. cōtingit nō eē b. ad qd nō sequif istd quoddā b. necesse est esse a. qd ē oppositū añtis. ¶ Cōsequēter in scda pte pncipali determinat de gnatiōe in spāli sillogismoꝝ ex vna de inee ⁊ alia de contintingenti in scda figura ponēdo aliq̄s regulas. Quaꝝ pma est. in modis vl'ib⁹ scde figure affirmatiua exn̄te de inesse: ⁊ negatiua de cōtingenti nō valet sill'us: quia ibi sunt dabiles termini in quib⁹ oīi et in quib⁹ nulli. Scda regula. in eisdē modis ↄpōne de inesse exn̄te affirmatiua fit bon⁹ sillogismus. Tertia regula. ex ambabus existētibus negatiuis in eisdē modis altera de cōtingēti ⁊ altera de inesse fit sillogismus impfectus q̄ debet pfici cōuertēdo negatiuā de cōtingēti in oppositā qualitatē. Quarta regula. ex ambabus premissis affirmatiuis altera de cōtingēti et altera de inesse nō fit bon⁹ sillogism⁹. Quinta regula. eodē modo sillogisandū est i pticularibus sicut in vniuersalib⁹: ita q si illa de inesse sit affirmatiua nō fit bon⁹ sillogismus. Sexta regula. si ambe premisse sint particulares non fit bonus sillogism⁹. ¶ In tertia parte principali determinat de mixtione sillogismorum ex vna de necessario ⁊ alia de contingenti: et intendit quattuor regulas. Prima. in modis vniuersalib⁹ scde figure semp val₃ sillogism⁹ negatiua existente de necessario ad ↄcludēdū ↄclusionē de contingēti ⁊ etiā de inesse. Scda regula. si ambe sint negatiue fit sillogism⁹ impfectus q̄ pficif cōuertēdo illā de ↄtingēti in oppositā qualitatē. Tertia regula. affirmatiua existente de necessario nunq̄ valet sillogismus in scda figura. Quarta regula. eode₃ mō sillogisandū est ex vna particulari ⁊ altera vniuersali in modis pticularibus siue vl'ibus.

Rōnes pbātes vl'e₃ negatiuam simpliciter conuerti in terminis.

Regule secūde ptis.

Regl'e tertie partis.

¶ In postrema aute₃ figura et vtrisq₃ ↄtingētibus vel altera erit sillogismus: qñ ergo cōtingere significāt ppositiōes et conclusio erit contingens.

¶ Istud est quartū capitulū huius tractatus in quo phs determinat de formatione sillogismoꝝ ex illis de cōtingēti in tertia figura. Et diuidif in tres ptes. In prima docet formare sillogismos ex ambab⁹ de cōtingēti ponendo aliq̄s regulas. Prima est. in tertia figura ambab⁹ pmissis existētib⁹ de ↄtingēti aut altera tm̄ erit bon⁹ sill'us: siue sint affirmatiue siue negatiue. Scda regula. ex ambab⁹ de ↄtingēti altera exn̄te pticulari ⁊ altera vl'i: siue ambe sint affirmatiue siue negatiue siue altera tm̄: semper fit bon⁹ sillogismus. ¶ Tertia regula. quādo ābe pmisse sunt pticulares vel indefinite nūq̄ fit bon⁹ sill'us. ¶ In scda pte determinat de formatione mixta sill'oꝝ ex vna de inesse ⁊ altera de contingēti in tertia figura. Et ponit tres regulas. Pria. in oībus modis tertie figure ex vna de inee ⁊ altera de cōtingenti dūmodo illa de inesse sit de inee simpl'r fit bonus sill'us. ¶ Secūda rl'a. si ambe sint negatiue: quaꝝ pma sit vl'is dūmodo minor sit negatiua de cōtingēti fit sill'us impfect⁹ q̄ pficitur cōuertēdo ppōnē de cōtingēti i oppositā q̄litatē. ¶ Tertia rl'a. ex ābab⁹ ptic'larib⁹ vl' indefinitis nō fit bonus sill'us. In tertia pte determinat de gn̄atione mixta sillogismoꝝ ex vna de nec̄rio ⁊ alia de cōtingēti i tertia figura. ⁊ intēdit q̄ttuor regulas. pma in modis affirmatiuis tertie figure altera existēte de necessario: ⁊ altera de cōtingēti sp fit conclusio de cōtingēti. Scda. i modis negatiuis si affirmatiua sit nec̄rio seq̄tur solū conclusio de cōtingenti. si vo negatiua sit de nec̄rio sequitur cōclusio tā de inee q̄ de cōtingēti. Tertia rl'a. minore negatiua de contingēti fit sill'us impfect⁹ q̄ pficif p ↄuersionē in oppositā q̄litatē. Quarta rl'a. eodē mō sillogisandū est i modis pticularibus sicut in modis vniuersalibus.

Regule docentes formare sill'os ex ambab⁹ de cōtingē|ti in tertia figura.

Queritur vtrū diffinitio contingētis ⁊ regule de formatione sillogismoꝝ ex ābabus vl' altera de contingēti vl' de nec̄rio sint a pho sufficiēter assignate. Arguif contra pmā partē: q2 diffinitio contingentis conuenit sorti ex quo sortes non ē qd necessariū ⁊ ipso posito in eē nullū seq̄tur impossibile. Itē vel ibi diffinitur contingēs pme intētionaliter: vel secunde intētionalif: s₃ nullū illoꝝ est dicēdū: igif. Scdo sic ↄ̄ aliam ptē: q2 non seq̄tur oē albū: ↄtigit eē hoie₃: omne risibile cōtingit eē albū: g oē risibile ↄtingit eē hoiem. cū añs sit verū ⁊ ↄñs falsum: cū ex ipsa sequatur ista, omne risibile contingit

An diffinitio cōtingētis et regule de formatione sill'oꝝ sint sufficienter assignate.

nō esse hoīem qđ est falsuꝫ. ¶ Tertio sic. nō seq̄tur. oē currēs est hō: oēm asinū ꝯtingit esse currentē: ergo oēꝫ asinū contingit esse hoīem. ¶ Quarto sic. i oī bono sillogismo ꝯclusio dꝫ esse similis alicui p̄missarū: ergo qñ p̄misse sunt de cōtingenti vel de necessario non pōt sequi cōclusio de inesse. ¶ Quīto. nō seq̄tur. oē suppositū in diuinis esse deū est ꝯtingēs: quelibꝫ p̄sona diuina necessario ē suppositū: ergo quālibet p̄sonā diuinā esse deū est ꝯtingēs. ¶ In oppositum est p̄hs in textu. In questiōe erūt tres articuli. Quantum ad primum

Cōtingēs quō diffinitur.

Quid est cōtingēs secū de itētionaliter captū.

Quid est ꝓpositio contingens.

¶ Sciendum est primo ꝙ qñ diffinitur cōtingēs diffinit̄ cōtingēs captū scđe intentionaliter ⁊ nō p̄me intētionalr: puta vt ē dispositio: vel vt est qđdā sincathegoreuma determinās copulā vl' cōpositionē p̄dicati cū subo. Unñ contingēs scđe intētionalr captū non est aliud q̄ ꝑpō cōtingēs q̄ nō ē nec̄ria neq̄ impossibilis. Unñ ꝑpō cōtingēs est q̄ qualitercūq̄ p ipam significat̄ esse significatione totali cōtingit ita esse ⁊ illō ita esse: neq̄ est necessariū neq̄ īpossibile: neq̄ ad ita eē seq̄tur aliqđ īpossibile. Ex quo seq̄tur ꝙ ibi nō diffinit̄ ꝓpō de cōtingēti: q2 oīs ꝑpō de ꝯtingēti ē necessaria vl' īpossibilis. Et si q̄s dicat. illa diffinitio īplicat cōtradictionē: igit̄. añs ꝓbat̄: q2 denotat ꝙ si nullū necessarium sit ꝙ ipsa pōt poni in esse qđ est falsuꝫ. etiā denotat ꝙ si nullū sit necessariū nullū sequit̄ īpossibile qđ est falsum: cuꝫ ad impossibile sequatur quodlibꝫ. Respōdet̄ ꝙ nō facit illū sensuꝫ: sꝫ facit istū contingens: id est ꝓpositio cōtingēs est q̄ nō est necessaria ⁊ posito ita esse sicut per ipam significatur nullum sequitur impossibile. Unñ propositionē poni in esse pōt tripl'r intelligi.

Quot modis intelligitur ꝑpōnē poni in esse.

vno modo ꝓpositio pōt sic poni in esse dū profertur vel scribitur: ⁊ ad ipam sic poni in esse nō sequitur aliqđ īpossibile. Alio modo ꝙ ipa ponat̄ in esse vero: puta ꝙ ponat̄ ꝙ ipa sit v̄a ⁊ sic nō opꝫ. Nā s̄m aliquos multe sunt ꝑpōnes possibiles q̄ nunq̄ possunt esse v̄e: vt illa nulla ꝑpō est vera q̄ nūq̄ pōt esse vera: ⁊ tñ est possibilis s̄ꝫ eos: quia qualitercūq̄ p ipaꝫ significatur esse possibile est ita esse: q2 possibile est ꝙ nulla ꝑpō sit negatiua. Alio modo ꝑpō dꝫ poni in esse: quia ponitur ita esse sicut p ꝑpōnem significat̄ esse vel fuisse vel fore: ⁊ sic capitur hic. vnde ad ꝑpōnē ei' qđ significatur per propositionem contingētem vel possibilem nullum sequitur impossibile.

Utrum ex possibili sequatur impossibile.

¶ Sciendū est secūdo ꝙ circa textum incidūt alique difficultates. Prima. an ex possibili sequat̄ īpossibile: ⁊ videtur ꝙ sic: q2 bñ seq̄tur oīs ꝑpō est affirmatiua: g̃ nulla ē negatiua: ⁊ tñ añs est possibile ⁊ ꝯñs īpossibile: q2 qñcūq̄ ponet̄ sp̄ significat aliter eē q̄ sit. Itē bñ sequit̄ in istā p̄tē cōtinuū pōt diuidi ⁊ in istā p̄tē: ⁊ sic de aliīs: ergo in oēm p̄tē ꝯtinuū pōt diuidi: ⁊ tñ añs est possibile: ⁊ ꝯñs īpossibile: igi̅. Itē bñ sequit̄. heri fuisti extra ciuitatē: g̃ tūc nō fuisti infra ciuitatē posito ꝙ heri nō fueris extra ciuitatē: sꝫ ī ciuitate. añs ē possibile ⁊ ꝯñs īpossibile: cū sit vna ꝑpō de p̄terito falsa: cui' ꝯtradictoria ē nec̄ria: puta ista ego fui heri īfra ciuitatē cū oīs ꝑpō de p̄terito v̄a sit nec̄ria. Itē bñ seq̄tur. nulla ꝑpō ē vera: g̃ chimera est. cū oppositū ꝯñtis nō pōt stare ī veritate cū añte: ⁊ tñ añs ē possibile ⁊ ꝯñs īpossibile: igit̄. ¶ In oppositū est p̄hs ī textu ⁊ posset ꝓbari rōne. nā si añs sit possibile: et ꝯñs īpossibile poterit ita eē sicut p ꝯñs significat̄: dato ꝙ nō ita sit sicut p ꝯñs significat̄ qđ est impossibile in bona ꝯña. ideo r̄ndet̄ ad rōnes. ¶ Ad primā dꝫ ꝙ lꝫ cōsequēs sit falsum cū sit ꝑpō falsificās seipam: tñ nō est īpossibile. Aliī dicūt ⁊ meli' ꝙ ꝓprie nō sequitur: q2 argueret̄ ab vna hypothetica copulatiua ad aliā copulatiuā: q2 ꝑpōnes falsificātes seipsas sunt hypothetice copulatiue vel saltem sunt ꝑpōnes p̄les. ¶ Ad scđam dꝫ ꝙ lꝫ oēs ille singl'ares sint possibiles: tñ sūt īcōpossibiles adiuicē: iō copulatiua cōposita ex ipis est īpossibilis. ⁊ p hoc habet̄ ꝙ ad h̄ ꝙ ꝑpō vl'is de possibili sit vera nō sufficit oēs p̄tes eius esse veras: sꝫ req̄rit̄ ꝙ sint cōpossibiles. Dicūt tñ aliq̄ ꝙ sufficit ꝙ ille singulares seorsuꝫ sint possibiles: iō ad ponēdū ꝑpōnem vl'ēꝫ de possibili in esse sufficit ꝙ ponat̄ in esse p singulares sumptas sine coiūctione. melius tñ est ꝙ ponat̄ in esse p singl'ares cōpossibiles adinuicē. Unñ ad ponēdū aliquas ꝑpōnes in eē ponūtur aliq̄ regule. Prīa. qñ alicui' ꝑpōnis subm̄ ⁊ p̄dicatū repugnāt: tūc dꝫ mutari subm̄ ī hoc pronomē hoc: vt albū pōt esse nigrū. ponitur sic in esse hoc est nigrū: meretrix erit v̄go: hoc erit virgo. ⁊ sic de aliīs. Etiā qñ ponitur determīatio repugnās illi de p̄nti dꝫ remoueri: vt ego bibā cras. sic ponit̄ in esse ego bibo: et ista sine pedibus hō pōt āmbulare: ponitur sic. hō ambulat. Etiā ꝑpō de copulato dꝫ poni p p̄tes sumptas sine coiūctione: vt adam ⁊ noe fuerūt. sic ponitur in esse: adā ē noe est. ¶ Ad aliā dꝫ ꝙ ꝓp̄t cōsequētia nō valet cū añs in aliq̄no casu pōt esse verū ꝯñte existēte falso: vt si deus faceret hominem in diuersis locis. ¶ Ad aliā dꝫ ꝙ licet ꝯñs non possit stare ī veritate cū antecedente hoc tñ nō sufficit ad bonam ꝯñam: sed requirit̄ ꝙ repugnet añti. Et si dicat̄. añs nō pōt esse verū sine ꝯñte: igitur. Respōdeo ꝙ hoc nō sufficit ad bonā ꝯsequētiā: sed req̄ritur ꝙ qualitercūq̄ p añs significatur esse impossibile est esse: quin ita sit sicut per consequens significatur.

Regule ostendentes quō ꝓpositiones ponūt̄ in esse.

Quō sunt sill'i ex ꝓpōnib' de vero ⁊ falso.

¶ Sciendū est tertio ꝙ proprie ex propositionib' de vero ⁊ falso nō fiūt alit̄ sill'i q̄ ex illis de ī esse saltē ex illis de vero. vñ ista ꝓpō oēꝫ hoīem vērꝫ est eē aīal. pōt habere istuꝫ sensum. talis ꝑpō oīs hō ē aīal est vera ⁊ est sensus cōposit'. Si aūt sumatur significatiue: tūc sensus est. oīs hō est aīal. Silr' de ista hoīem falsum est eē aīal. talis ꝓpositio homo

est aial est falsa: vt null⁹ hõ est aial. Et quo sequit ꝙ idem significat ꝑ istã hoiez verꝝ ẽ esse aial: ⁊ ꝑ istã hõ est aial: ⁊ ꝑ istã hoiez falsuz est eẽ aial: ⁊ ꝑ istã null⁹ hõ ẽ aial. Et sic pꝫ ꝙ reducẽdo istas de vero ⁊ falso ad illas de inesse: silr sillogisandum est ex ipis. ¶ Sed restat dicere de scito ⁊ opinato ⁊ imaginato. vñ ad oẽm propositionẽ de scito cũ ista iplicatione ꝙ est sine affirmatione vel negatione ad ꝓpõnẽ de inesse est bona ꝯña: vt bene sequit oẽ qd est b scio eẽ a: g oẽ b est a. vñ iste termin⁹ scio ãpliat subm ad supponẽduz nõ soluz pro pñtibus: sed etiã pro pteritis ⁊ futuris. Et iõ si nõ ponat ly ꝙ ẽ nõ valet ꝯña. vñ dato ꝙ deus nũc nihil crearet: tñ ista est vera oĩe creans nũc non scio esse deũ: ⁊ tñ ista esset falsa oẽ creans est deus. iõ nõ sequit ꝙ si ego sciã oẽm hoiem esse coloratum: ꝙ oẽm hoiem sciam esse coloratũ. seqtur etiã ꝙ oẽm hoiem siue mortuũ siue generanduz scio esse coloratũ. Et ideo magna est drĩa iter istas duas ꝓpõnes scio oẽm nũerũ denarioꝝ existenciũ in bursa tua eẽ parẽ: ⁊ omnem nũerum denarioꝝ existentium in bursa tua scio eẽ parẽ. Et istis seqt ꝙ i qualz figura ex ãbab⁹ de scito fit bon⁹ sill'us dũmõ caueat ne varietur appellatio: qꝛ appellat pdicatũ sm suã ꝓpriã roẽm. Sed de opinato nõ pñt fieri boni silli. Nã pono casuz ꝙ ego videã vnũ lapidẽ a lõge ⁊ opiner cũ eẽ aial ⁊ cũ hoc ego opinoꝛ oẽz lapidẽ eẽ ialatũ: tũc ex vero seqt falsuz sic arguendo. hũc lapidẽ opinoꝛ esse inaiatũ: et hũc lapidẽ opinoꝛ eẽ aial: g aial opinoꝛ esse inaiatũ.

Quid ẽ dicẽdũ de ꝓpõnib⁹ de scito opinato ⁊ imaginato.

Quõ valet ꝯña a ꝓpõne de inesse ad ꝓpõnez de ꝯtigẽti.

¶ Sciendum est quarto ꝙ circa textuz incidũt aliq̃ parue difficultates. Pria vtrꝫ a ꝓpõne de inesse ad ꝓpõnẽ de cõtingẽti valeat ꝯña. rñdetur ꝙ a ꝓpõne de inesse indefinita ꝑticulari vel singulari ad vnã de cõtingẽti particularẽ idefinitã vel singularẽ est bona ꝯña: vt bene sequit. homo est alb⁹: ergo hominem contingit esse albũ: sꝫ ab vl'i ad vl'em non valet ꝯña: qꝛ argueret a minus amplo ad magis amplum cũ distributione magis ampli. etiam ex vero sequeret falsum sicut dictũ est superi⁹ ex vl'i de inesse ad vl'em de possibili: vt non sequitur. oẽ album est equ⁹ dato ꝙ nihil sit albũ nisi equus: g oẽ albũ ꝯtingit esse equũ: qꝛ ꝯñs est falsum cũ sensus sit oẽ qd põt esse albũ cõtingit esse equũ. ¶ Alia difficultas. vtrũ hominẽ esse sit vnum ꝯtingẽs. ⁊ videt ꝙ non: qꝛ non potest nõ esse: igit. añs pꝫ: qꝛ posset non esse quãdo est vel quãdo nõ ẽ. nõ quãdo ẽ: qꝛ si aliqd qñ ẽ põt nõ esse: g qñ aliqd põt esse potest nõ eẽ: g aliqd simul ⁊ semel põt esse ⁊ non eẽ. Dicũt aliq̃ ꝯcedẽdo totũ argumẽtũ in sensu diuiso: sed non in sensu cõposito. Dicũt tamen aliqui ꝙ nõ sequit aliquid simul ⁊ semel potest esse ⁊ nõ esse: qꝛ signetur illud tale ⁊ demonstretur: ⁊ demõstrato sic arguit. hoc põt esse ⁊ non esse: ergo ista ẽ possibilis hoc est et non ẽ. pꝫ ꝯña: qꝛ quelibet singularis cuius subm est nomẽ ꝓpriũ aut ꝓnomẽ demonstratiuum si est vera hꝫ aliquã de inesse possibilẽ: ⁊ isti dicunt ꝙ non sequit quãdo aliqd põt eẽ põt non esse: g aliqd simul ⁊ semel põt esse et nõ esse: sꝫ bene sequit cõclusio aliqd simul potest esse ⁊ nõ esse. ⁊ hec de primo articulo.

Hoiem esse an sit contingens

Vtrũ ꝓpõ de cõtingẽti ad vtrũlibet ꝯuertatur in oppositã qualitatem.

¶ Quantum ad scdm dubitatur primo vtrũ ꝓpõ de ꝯtingenti ad vtrũlibet possit cõuerti in oppositã qualitatẽ. Et arguit primo ꝙ non: qꝛ non sequit chimera ꝯtingit nõ esse: g chimeram cõtingit eẽ. ¶ Scdo sic. nõ seqtur nullũ hoiem cõtingit esse albũ: ergo oẽm hominẽ contingit esse albũ: igit. ¶ Tertio sic. ex negatiua nũq̃ seqtur affirmatiua formalr: igitur ista ꝯña nõ valet hoiem ꝯtingit nõ currere: g hoiem ꝯtingit currere. Nam negatiua hꝫ duas causas vitatis: ⁊ affirmatiua hꝫ tñ vnã causam vitatis. ¶ Quarto sic. vnũ oppositoꝝ non infert reliquũ: sꝫ ista opponũtur. oẽm chimeram ꝯtingit non esse: ⁊ oẽm hoiem ꝯtingit esse: igit. ¶ Quinto sic arguẽdo. oẽm hoiem ꝯtingit esse albũ: g oẽm hoiez ꝯtingit nõ esse albũ. Arguit a nõ distributo ad distributũ: g ꝯña nõ ẽ bona. In oppositũ est phs in textu.

Ꝓpõnes de cõtingẽti quõ ꝯuertũtur.

Pro cui⁹ rñsiõe supponit primo ꝙ ꝓpõnes de cõtingenti ꝓpãliter capto cõposite q̃ ad se totas eodẽ mõ ꝯuertũtur sicut ille de inesse: sed quo ad dictũ nõ eodẽ mõ ꝯuertunt sicut ille de inesse. Nã ille ꝓpõnes: quaꝝ dicta pñt ꝯuerti simplr: etiã conuertũtur simplr posita ꝯñtia ꝓpõnis ꝑ qua dictũ ꝯñtis supponit. ⁊ tenet ista ꝯña ꝑ istã regulã: sicut vnũ ꝯuertibilium ẽ contingẽs: ita ⁊ reliquũ: sꝫ ꝓpõnes de contingẽti quaꝝ dicta non conuertũtur simpliciter: nõ ꝯuertũtur in terminis quo ad dictũ: qꝛ nõ opꝫ si añs sit contingẽs ꝙ ꝯñs sit ꝯtingẽs: iõ non seqtur oẽ exñs eẽ deũ est contingẽs. ⁊ hec ꝓpõ de⁹ est existẽs est: g deũ esse existẽtem ẽ contingẽs: cum añs sit verꝝ ⁊ ꝯñs falsum. vnde tales ꝓpõnes cõposite non ꝯuertũtur in oppositã qlitatẽ: vt nõ sequit oẽ existẽs eẽ deũ ẽ contingẽs: ergo nullũ existens esse deum est ꝯtingens. Sed diuise de contingenti ꝓpãliter capto ꝯuertũtur in oppositam qualitatẽ dũmodo caueat ꝙ in tali ꝯuersione modus silr se habeat in ꝯuertẽte ⁊ ꝯuersa: vt si in vna negatio nõ preponat mõ: nec etiã in altera: sed verbũ dꝫ se habere dissimilr: ita ꝙ in vna dꝫ imediate ꝑponi negatio: ⁊ in alia nõ: vt deus ꝯtingent est creãs: g de⁹ cõtingẽter nõ est creãs. similr nullũ creãs ꝯtingẽter ẽ de⁹: g nullũ creãs ꝯtingẽter nõ est de⁹. Vñ ꝯuersio in oppositã qlitatẽ est duaꝝ ꝓpõnum cathegoricarũ diuisaꝝ de ꝯtingẽti ad vtrũlibet vtroqꝫ termino pricipãtiũ eodẽ ordine oppositarũ qualitatũ in qb⁹ mod⁹ silr se hꝫ vni⁹ ad alterã formalis consequẽtia. Sed querere aliqs: vtrũ tales ꝓpõnes diuise de ꝯtingẽti ꝓpãlr capto cõuertãtur i terminis. Rñdet ꝙ vl'is negatiua de cõtigẽti i qua mod⁹ nõ negatur nõ ꝯuertit in terīs: vt satis ꝓbat arist. Etiam vl'is affirmatiua ⁊ particularis affirmatiua non conuertũtur in terminis cũ ad af-

Quid est cõuersio in oppositã qlitatem.

Vtrũ supradicte ꝓpõnes cõuertãtur in terminis.

firmatiuā sequat̄ negatiua ꝛ ecōtra. Silr vl̄is
negatiua de ꝯtingenti in q̄ modus negat̄ nō
ꝯuertit̄ in terminis: q: nō sequit̄. oīe creās
nō ꝯtingenter est deus: ḡ ois deus nō cōtin-
genter est creans. cū aīs sit verū ꝛ ꝯn̄s falsū:
igit̄. ¶ Ad rōnes. Ad primā negat̄ aīs ꝙ nō
sequat̄: q: sicut vna est falsa ita ꝛ alia. ¶ Ad
scd̄am dr̄ ꝙ nō bn̄ arguit̄: q: modus nō se hz
vniformiter. ¶ Ad tertiā dr̄ ꝙ ad negatiuam
nō sequit̄ affirmatiua formalr̄: tn̄ bn̄ materia
liter. ꝛ h̄ qn̄ negatiua ꝛ affirmatiua ꝯuertibilr̄
se hn̄t. Et silr̄ dicat̄ ad quartā ꝛ ad quintam.

Q̄ūo for̄at sill̄s ex ambab⁹ de cō tingēti vel altera d̄ cō tingēti vel altera d̄ ne cessario vel de inesse.

¶ Dubitat̄ scd̄o vtrū ex ambab⁹ de cō
tingēti vel altera de contingenti ꝛ altera de
inesse: vel altera de necessario fiat bon⁹ sill̄s
in prima figura. Pro cui⁹ rn̄sioe supponit̄ p̄mo
ꝙ ex ambab⁹ de cōtingēti cōpositis attēden-
do q̄litatē ꝛ quātitatē ex p̄te toti⁹ ꝓpōnis va
let sill̄s: sz nō attēdēdo ex p̄te dicti. ¶ Prima
ps p̄z: q: nullibi repit̄ instātia. scd̄a pz: q: nō
sequit̄. oīe currēs esse asinū est cōtingens: ꝛ
oēm hoiem esse currētē est ꝯtingens: ḡ oēm
hoiem eē asinū ē cōtingēs: cū p̄misse sunt vere
ꝛ cōclusio falsa. Sz ex ambab⁹ diuisis de con
tingēti valet sill̄s ad inferēdū conclusionē de
ꝯtingēti spālr̄ capto ꝛ directe cōcludēdo: vt
pz inducēdo in oibus modis. Et dr̄ notanter
directe cōcludēdo. nā indirecte nō seq̄ret̄ vt
nō sequit̄ oīe albū ꝯtingit esse coloratū: oēm
hoiem ꝯtingit eē albū: ḡ oē coloratū nō cōtin
git eē hoiem. Etiā tales ꝓpōnes de ꝯtingēti
spālr̄ capto nō cōuertūtur in terminis: iō nō
opz ꝙ concludat indirecte. ¶ Supponitur
scd̄o ꝙ in quolz mō p̄me figure maiore de cō-
tingenti diuisa ꝛ minore de inesse sequit̄ ꝯclu
sio diuisa de ꝯtingenti spāliter capto directe
cōcludēdo. sz maiore de inesse ꝛ minore de cō-
tingēti nō vz ꝯn̄a ad inferendū ꝯclusionē de
ꝯtingenti spālr̄ capto: sz bn̄ ad inferēdū ꝯclu
sionē de ꝯtingēti possibili dūmō illa de inesse
sit de inesse simplr̄: ꝛ h̄ videt̄ velle aristoteles.
qd̄ tn̄ forte nō est verum: vt nō sequit̄ nullum
creans est deus: ꝛ ois essentia diuina cōtingē-
ter est creās: ergo ois essentia diuina cōtingē
ter nō est deus: cū p̄misse sunt vere et cōclusio
falsa: siue capiat̄ cōtingēs gn̄aliter siue spāli-
ter. Videt̄ etiā sibi cōtradicere: q: dicit ꝙ illa
de inesse debet esse de inesse simplr̄: et postea
exemplificat per istam. nullum intelligens est
coruus: ideo videt̄ ibi solū loqui disputatiue.
Tertio supponitur ꝙ maiore de cōtingenti et
minore de necessario sequit̄ ꝯclusio de ꝯtingē
ti in prima figura: et hoc est de ꝯtingēti spāli-
ter capto: sz maiore de necessario et minore de
cōtingēti sequitur cōclusio de ꝯtingenti possi
bili: et aliquādo cōclusio de inesse. sed quando
sequitur cōclusio de inesse tūc est sillogismus
impfectus q̇ nō regulatur p̱ dici de omī: sz q:
cōclusio nō est similis alicui p̄missarū: modo
opz semp̱ cōclusionē saltē de inesse esse similē
alicui p̄missa᷑; et hoc in qualitate sz nō in q̄nti
tate: q: in darapti cōclusio est particularis: et
tamen nulla p̄missarū est p̄ticularis. ¶ Quar-
to supponit̄ ꝙ ex ambabus de cōtingēti cōpo
sitis in scd̄a figura attēdendo qualitatē ꝛ q̄nti
tatē ex p̄te dicti simul ex ambabus de ꝯtingē
ti diuisis in q̇bus modus non negat̄ nō valet
sillogismus in scd̄a figura: sz bn̄ ex ambabus
diuisis in q̇bus modus negat̄. ¶ Quinto sup
ponit̄ ꝙ ex vna de cōtingēti ꝛ altera de inesse
siue negatiua fuerit de inesse siue de ꝯtingēti
nō valet sillogismus gr̄a forme in scd̄a figura.
exēplū qn̄ negatiua est de cōtingēti: vt nō seq̄
tur: ois hō cōtingēter nō est albus: ois asinus
est albus: ergo ois asin⁹ cōtingēter nō est hō:
cū premisse sint vere ꝛ cōclusio falsa. Exēplūz
qn̄ negatiua est de inesse: vt nō sequit̄ nullus
hō est currēs: ois asin⁹ cōtingēter est currēs:
ergo ois asin⁹ cōtingēter nō est hō. Si tn̄ illa
de inesse esset de inesse simpliciter forsan vale
ret ꝯsequētia. iō qn̄ dicit p̱hūs i textu ꝙ nega
tiua de inesse ꝛ alia de ꝯtingēti valet sillogis-
mus. hoc sp̄ dz itelligi gr̄a materie. Suppoīt̄
sexto ꝙ in scd̄a figura vl̄i negatiua existe de
necessario ꝛ affirmatiua de ꝯtingēti diuisis se
q̄tur cōclusio de ꝯtingēti large capto. ꝛ ēt de
inesse: sed nō alio mō videt̄ sequi gr̄a forme.

Q̄ūo valet sill̄s i tertia figura ex āmbabus de cōtingē ti: ꝛ alia de inesse et ne cessario ꝛc̄.

¶ Dubitatur tertio vtrū ex ambabus
de cōtingenti vel vna de contingēti ꝛ alia de
inesse vel de necessario valeat sillogism⁹ i ter
tia figura. Pro cui⁹ solutione supponit̄ p̄mo
ꝙ ex ambab⁹ de ꝯtingēti diuisis i tertia figu-
ra valet sillogism⁹: nec est dabilis istātia. Se
cūdo supponit̄ ꝙ maiore de contingēti ꝛ mi-
nore de inesse valet sillogism⁹ ad iferēdū cō
clusionē de cōtingēti spālr̄ capto: ꝛ qn̄ maior
ē de inesse simplicit̄ ꝛ minor de cōtingēti va-
let sillogism⁹ ad iferēdū ꝯclusionē de ꝯtingē
ti possibili: q: non reperit̄ instātia: ꝛ reducun
tur ad p̄mā figurā p̱ cōuersionē: demptis bo-
cardo ꝛ disamis q̇ reducūtur p̱ ipossibile ꝛ p̱
sillogismū expositoriū. ¶ Tertio suppoīt̄ ꝙ
in q̇libet modo tertie figure maiore diuisa de
ꝯtingēti spālr̄ capto ꝛ minore diuisa de neces
sario seq̄tur ꝯclusio diuisa de cōtingēti spālr̄
capto: q: nō ē rep̱ibilis istātia. Et reducun-
tur tales sillogismi p̱ sillogismū expositoriuz
ꝛ p̱ ipossibile: sz qn̄ p̄missa q̄ dz ꝯuerti ē de ne
cessario: tūc pōt reduci p̱ cōuersionē. Sz quā
do maior est de necessario ꝛ minor de contin-
gēti seq̄tur cōclusio de necessario: q: nō est da
bilis instātia. Et hec de secundo articulo.

Cōclusio soluēs p̄di cta dubia.

¶ Quantum ad tertium sit conclusio
rn̄salis ad q̄situ̅ diffinitio ꝯtigētis ꝛ regule de
formatiōe sillogismo᷑ ex ābab⁹ vel altera de
ꝯtingēti de iesse vl̄ necessario sūt a p̱ho suffi
ciēter assignate. ¶ Ad rōnes aīt oppositū. Ad
p̄mā pz solutio: q: ibi diffinit̄ cōtigēs qd̄ est p̱
pō ꝛ nō p̄me itētiōalit̄. ¶ Ad scd̄a3 dr̄ ꝙ bn̄ se
q̄tur: sz maior est falsa: q: sensus ē oē qd̄ pōt
esse album potest esse homo. ¶ Ad tertiam et
quartam patet solutio ex dictis. ¶ Ad quintā

dicitur q ibi arguit in compositis et parte dicti: ideo nõ valet. Etiam sicut conclusio est falsa ita et altera premissarum.

¶ Quoniam igit qui i his figuris sunt silli pficiútur p eos q in pria figura sunt vles sillos et in hos reducuntur: palam ex predictis. Qm autem simpliciter ois sillus sic se habebit: nunc erit manifestũ cum ostensus fuerit omis qui fit per ali quam istarum figurarum.

Quõ fiunt sillogismi.

Iste est quintus tractatus huius libri in quo docet phus resoluere sillm in sua principia. Et diuidit in quattuor capita. In pmo pbat hãc pclusionẽ q ois sillus fit in aliq triũ figurarũ. sic ois sillus affirmatiuꝰ: negatiuꝰ: vlis: pticular: ostẽsiuꝰ: et ex hypothesi fit in aliq triũ figurarũ: ß ois sillus est hmoi: igit. maiorem declarat in sillo ostẽsiuo sic. in omi sillo ostẽsiuo ostẽdit aliqd pdicatũ de aliquo subo i cõclusiõe p aliqd mediũ sumptũ in pmissis: vel q illud mediũ subijcit in vna et pdicat in alia pmissarũ. et sic ẽ i pma figura. vel pdicat in vtraqz et sic est i scda. vel subijcit in vtraqz et sic ẽ i tertia figura. et si ali quo alio modo fiat premisse erũt impertinẽtes: g ois sillus ostẽsiuus est in aliqua trium fi gurarum. Declarat cõsequenter ex sillo et hypo thesi. et pmo in sillo ad impossibile sic ois sillus ostẽsiuus est in aliqua triũ figurarũ: ß sillus ad impossibile fm aliquẽ sui pcessum est ostẽ siuus: g est in aliqua triũ figurarũ. minor pba tur primo in sillo ad impossibile sic, sicut se hꝫ dyameter ad symetrũ: ita abũdans ad pfectũ. ß dyameter est symeter: vt supponit: g abun dãs est pfectũ. ¶ Deinde declarat in sillo a trãsumpto: nã iste sillus quo ad primũ sui pcessum est ostensiuus: ergo oportet ipm fieri in aliqua triũ figurarũ. et quibus infert phs q ois sillus fit in aliqua trium figurarũ.

Utrum fiat sillꝰ in aliq triũ figurarum.

¶ Sequitur textus.

¶ Amplius autem in omni sillogismo oportet aliquem terminorũ predicatiuũ esse et vniuersalẽ. Sine vniuersali enim aut non erit sillogismus: aut non erit ad hoc quod positum est aut quod ex princi pio est petet.

¶ Istud est scdm capitulũ huius tractatꝰ in quo pbat phus q in quolibet sillo necesse est aliquã premissarũ esse vniuersalẽ et aliquã affir matiuã. et pmo pbat primã partẽ: qz si alicuiꝰ silli nulla pmissarũ esset vniuersalis sequeret aliqd istorũ incõueniẽtiũ. s. vel q nõ ostẽderet ppositũ vel q fieret petitio principij. hoc pro bat duobus exẽplis. primũ est morale: vt si qs velit pbare q musica voluptas est studiosa: et arguat sic. Uoluptas est studiosa musica; volu ptas est voluptas: ergo musica voluptas ẽ stu diosa: vel ergo accipiebat in maiore voluptas

Exempla pbantes qd requi rur ad sil logismũ.

p musica voluptate: et sic ẽ petitio pncipij. vł pro aliqua alia voluptate. et sic nõ ostendit p positũ: et p pñs nõ valet sillo. Aliud est exem plum mathematicũ: et est tale. anguli cõstituti supra circũferentiã semicirculi sunt equales: sed anguli equicruri sunt hmoi: ergo anguli eqcruri sunt equales: aut ergo anguli pstituti accipiunt pro angulis eqcruris: et sic est peti tio pncipij. vel p alijs angulis: et sic nõ osten ditur ppositũ. Et q ex puris negatiuis nihil sequat pbat: quia dabiles sunt termini in qui bus oi et i qbus nulli. Ex istis infert duo cor relaria. ¶ Primũ. vniuersale nõ sillogisat nisi ex pmissis vniuersalibꝰ: ideo si pclusio sit vni uersalis opz ambas pmissas esse vniuersales. ¶ Scdm correlariũ. in oi sillogismo opz pclu sionẽ esse similem alicui premissarum.

Correlaria ex pdictis.

¶ Palam autẽ et qm ois demõstratio erit p tres terminos et non plures: nisi p alia et alia eadẽ cõclusio fiat: vt e. per a. b. et per c. d. aut per a. b. et a. c. et b. c.

¶ Istud est tertiũ capitulũ in quo ostendit q in omni sillo sunt tres termini. et due ppõnes. primã partẽ pbat: qz i cõclusione sunt tm duo termini: sed ad inferẽdũ duos terminos in cõ clusione sufficit vnꝰ terminꝰ: qa si sumerentur plures termini nõ eẽt tã vnꝰ sillus: imo alter terminus superflueret. Scdam partem pbat puta q i sillo sint tm due ppositiones: qz ex tribus terminis non fiunt nisi due ppõnes partim conuenientes: et partim differentes: igitur in sillo sunt tm due propositiones. Ex quo infert q numerus propositionum in sillo gismo est perfectus: qz est numerus par: sed nũerus terminorũ est numerꝰ imperfectus: qz est numerus impar cum in sillogismo sint tres termini et due ppositiones.

Tres termi ni sillogis mozum.

¶ Quoniam aũt habemꝰ de quibꝰ sil logismi et quales in vnaquaqz figura et quod modis monstratur manifestum nobis est: et que propositio difficile. et q facile argumentabilis est.

¶ Istud est quartum capitulum huius tracta tus in quo ex precedẽtibus infert q ppositio est facilis ad pcludendũ: et que est difficilis. di cens q illa q in pluribus figuris et modis po test concludi ẽ facilis: et illa q in pluribus mo dis et figuris non põt pcludi est difficilis: et cum vlis affirmatiua tm concludatur in vna figura: et in vno modo sequit q est magis dif ficilis ad pcludendum: et cum particularis ne gatiua pcludatur i pluribus figuris: puta in tribus et in pluribus modis sequit q est ma gis facilis ad pcludendum. et per oppositũ ma gis difficilis ad destruendum: et vlis affirma tiua magis facilis ad destruendum. Ex quo in fert q facilius est construere particularia q vlia, et difficilius est destruere pticlare q vle. Ex q ifert q faciliꝰ est destruere q cõstruere.

Que ppõ nes facile et difficile cõcluduntur

¶ Quō aūt ydonei erimus semper sillogisare ad propositum ꝛ per quā viā sumemus que circa vnunquodqꝫ sunt principia nunc iam dicendum: nō eñi solum fortasse oportet generationem sillogismorum considerare; sed potentiam habere faciendi.

Tractat⁹ diuisio.

Iste est sextus tractatus in quo docet inuenire mediuꝫ ad sillogisandum vnam conclusionem. Et diuiditur in tria capitula. In primo ponit talem conclusionem. tradenda est ars per quam erimus prompti ad sillogisandum vnāquāqꝫ conclusionem.i.per quam sciemus inuenire media ad sillogisandū vnāquāqꝫ conclusionem. ¶ Secundo ponit talēꝫ

Entiū diuisio.

diuisionem entium: quedaꝫ de nullo predicātur vt idiuidua: vt sortes ꝛ plato: quedā que de pluribus predicātur: vt genera ꝛ spēs: quedam de alijs predicantur: ꝛ nulla de ipsis supple predicatione directa: vt sunt transcendentia. ¶ Secunda diuisio coꝝ que predicanť quedam predicātur essentialiter: vt superiora de inferioribus. ꝛ quedam accidētaliter: vt albū nigrū.

Consideratio ad mediū inueniēdū.

Deinde ponit talem considerationem ad inueniendū medium. oportet aspicere ad añtia ꝯña ꝛ extranea terminoꝝ cōclusionis: Ex quo infert ꝙ quanto aliquis magis abundat añtibus ꝯñtib⁹ ꝛ extraneis: tanto magis erit promptus ad inueniendū mediū.

Alie ꝯsideratōes de.codeꝫ.

¶ Cōsequenter ponit al's considerationes spāles quaꝝ prima est. sumendo ꝯñs ad aliquem terminum debemus sumere tale ꝙ sit ꝯñs ad totum ipm terminū.i.ꝙ predicet de eo vlr. silr sumendum est añs ꝙ vlr antecedat. ¶ Scđa cōsideratio. signū vle nō est apponēdū ꝯñti.i. predicato: sed añti.i.subo: qꝛ talis propō esset falsa si esset affirmatiua ꝛ predicatū hret plura supposita dīmō subm non supponeret ꝯfuse tm: vt hō est oīe aīal q̄ est falsa. ¶ Tertia ꝯsideratio. si velim⁹ sumere ꝯñs subi: non debem⁹ sumere ꝯñs predicati. sꝫ q̄cquid sequať ad predicatū sequať ad subm. Ex qua ꝯsideratione eliciť talis auctoritas. Quicquid sequitur ad ꝯñs bone ꝯñe: seqť ad ei⁹ añs. ¶ Quarta ꝯsideratio. si velim⁹ sumere extraneū dꝫ sumi tale extraneū quod sit propriū vni termino ꝯclusionis: ꝛ cū hoc maxime extraneū alteri. ¶ Quinta ꝯsideratio. si velimus sumere añs predicati nō debem⁹ sumere añs subi: sꝫ q̄cq̄d sit añs antecedentis sit ꝯñs ꝯñtis. Ex q̄ sumiť talis auctoritas. Quicquid antecedit ad añs añcedit ad consequens. ¶ Sexta con

Alie ꝯsideratōes ad inueniendum medium specialiori modo.

sideratio. nō oportet sumere illa que semper cōsequuntur: neqꝫ sumenda sunt ꝯña que cōsequunť ad oīa: vt sunt transcendentia: qꝛ ex talib⁹ argueret ex puris affirmatiuis in scđa figura. Consequenter docet al's considerationes ad inueniendū mediū specialiori modo. Prima. ad sillogisandū vlem affirmatiuā sumendū est mediū q̄d est añs ad predicatū cōclusionis ꝛ ꝯñs ad subꝫ eiusdē ꝛ fit dispositio primi modi prime figure ꝛ designať p istā dictionē fecana. ¶ Scđa ꝯsideratio. ad ꝯcludēdum particularem affirmatiuā sumēdum est mediū q̄d est añs ad vtrunqꝫ scꝫ tā ad subm q̄ȝ ad predicatū ꝯclusionis: ꝛ deseruit pro darapti datisi ꝛ disamis. In darij debet sumi sicut in barbara: ꝛ signatur hec ꝯsideratio per istā dictionē cageti. ¶ Tertia ꝯsideratio. ad sillogisandū vlem negatiuā sumendū est mediū quod est ꝯñs ad subm extraneū ad predicatū ꝯclusionis ꝛ hoc in celarēt ferio ꝛ cesare ꝛ designať p hanc dictionē dafenes: vel sumēdū est mediū quod est extraneū subiecto ꝯclusionis ꝛ ꝯñs ad predicatū eiusdē ꝛ hoc in camestres ꝛ baroco ꝛ designať p hāc dictionem hebare. ¶ Quarta ꝯsideratio ad sillogisandū pticularē negatiuā sumendū est medium quod est añs ad subm: extraneum ad predicatū ꝯclusionis. ꝛ hoc in felapton bocardo ꝛ ferison. ꝛ designatur per hanc dictionē gedaco. ¶ Quinta consideratio. ad ꝯcludēdū indirecte pticularē affirmatiuā sumendū est mediū q̄d sit añs ad subm ꝛ ꝯñs q̄d predicatū: ꝛ designať p hanc dictionē gebali.

Exēpla pdictas ꝯsiderationes declarātia.

¶ Cōsequenter declarat istas ꝯsideratiōes p exēpla. Et pmo pōit aliquas lrās q̄ sunt iste. a. b. c. d. e. f. g. h. Añ hec littera a. quando ponitur in fine alicuius dictionis significat qualis ꝛ quanta sit ꝯclusio inferenda: puta ꝙ sit vlis affirmatiua p. e. vlis negatiua. p. i. particularis affirmatiua. p. o. particularis negatiua. Sed quādo a ꝛ d. ponunť in duabus pmis syllabis dant intelligere subm ꝛ pdicatū ꝯclusionis. p c. subꝫ ꝛ p a. predicatū. ꝛ sumunť cū alijs ꝯsonātib⁹: vt a. cū istis tribus. b. c. d. ꝛ quādo ponitur b. denotať ꝙ mediū dꝫ esse ꝯñs respectu predicati. ꝛ qñ poniť c. denotatur ꝙ dꝫ esse antecedēs ad predicatū. ꝛ qñ poniť d. ꝙ sit extraneū respectu predicati: similiter hec littera e. ponitur cū tribus ꝯsonantib⁹. scꝫ. f. g. h. p. f. denotať ꝙ mediū dꝫ eē ꝯñs ad subiectū ꝯclusiōis. p g. ꝙ sit añs. p h. ꝙ sit extraneū respectu subi ꝯclusionis.

Alie ꝯsideratōes inutiles.

¶ Deinde ponit al's considerationes medij q̄ sunt inutiles. Quaꝝ prima est. si mediū sit ꝯñs ad ambas extremitates ꝛ signatur p hāc dictionē febas per quā signať argui ex puris affirmatiuis in scđa figura. ¶ Scđa ꝯsideratio. si mediū sit añs ad pdicatū extraneū ad subm. ꝛ signať p hāc dictionē hecae p quā arguereť minore negatiua in prima figura. ¶ Tertia ꝯsideratio. qñ est extraneū vtriqꝫ extremitati ꝛ signať p hāc dictionē hedas p quā arguereť ex puris negatiuis in qualibet figura.

¶ Ut ars inueniendi medium cunctis sit facilis plana atqꝫ perspicua ad manifestationē poniť sequens figura que cōiter ꝓpter eius apparentem difficultateꝫ pons asinoꝝ diciť: licet intellectis dictis in hoc passu omnibus possit esse familiaris ac intellecta.

Non pergunt asini per pontem sint nisi cauti
Pontem vel caueant pretereundo cadent
Impedit hic oculos sensus firmat dat et altos
In aliis saltus est sibi nulla salus

Horret equus talem validus certe titubantem
Dum graditur cernens sit licet ire potens
Non igitur rursum dico venian asinorum
Qui sed eos retro nunc remanere volo

Asinus pergens — Mutet ab omni dū pons eo parte tremit
Si nūc vadā labar cur cito regrediar

Asin' cadēs — Heu me quid faciē tuo nec ꝓbet mihi quisq
Auxiliū: monitor que dedit experior.

¶ Eodē aūt modo se habēt ꝛ q̄ ad impossibile deducūt sillis ostēsiuis. nā ꝛ ipi fiūt ꝑ ea q̄ sequūr. ꝛ q̄b⁹ seq̄r vtrū q3 ꝛ eadē cōsideratio est in vtrisq3.

Probat ꝑdictā artē eē sufficiētē ad oēm sillm.

¶ Istud est scōm caplm huius tractatus in quo ostendit predictā artē3 inueniēdi mediū esse sufficiētem ad oēm sillm. ꝛ p̄lo ꝑbat quo ad sillm ad impossibile: q2 ipa ē gnālis ad oē3 sillm ostensiuū: ḡ ad oēm sillm ad ipossibile: q2 eadē cōclusio ostēsa ꝑ sill3 ostēsiuū ex eisdē terminis ostēdir ꝑ sillm ad ipossibile: vt probat in ꝯclusiōe ꝑticulari affirmatiua ꝛ vli negatiua: vt si hec ꝯclusio nullū c est a. fuerit sillogisata in camestres ꝑ mediū b.h. sic arguēdo oē a. est b.h. nullū c. est b.h. ḡ nullū c est a. talis aūt ꝯclusio per eosdē terminos sillogisatur ꝑ ipossibile capiēdo ꝯtradictoriā ꝯclusionis cū maiore ad iferendū oppositū minoris: ꝛ faciendo oēs ꝑcessus q̄ reqrunr ad sillm ad impossibile: ꝛ tūc in vltimo talis cōclusio erit sillogisata. ꝛ ꝑcedit sills ex ipossibili semꝑ ex vna falsa ad cōcludendū vnā falsam ideo vocatur sills mēdacij.

Probat ꝑdictā artē eē gnālē3 ad alios sillos.

Cōsequēter ꝑbat ꝑdictā artē esse gnālē ad alios sillos ex hypothesi sicut sunt silli a trāsumpto: ꝛ ꝑm q̄litatē in subiectis: q2 eodē mō inuenir mediū3 i ipis sicut i sillis ostēsiuis. Est tn̄ dr̄a: q2 i sillo a trāsūpto nō sumūr ꝯn̄a añtia ꝛ extranea terioꝝ. iō talis sillus nō oñdit suā ꝯclusionē ꝑicipalē ꝑ hāc artē: s3 sumir ꝯn̄a añtia ꝛ extranea terioꝝ ꝯclusiōis ad quā se trāsfert. Siłr sills ꝑ3 q̄litatē in subis sumit mediū ꝯuertibile cū minori extremitate inferēs ex maiore vli ꝛ miore ꝑticulari ꝯclusionē vle3 in tertia figura: vt ħ ols hō est aial: hō ē risibilis: ḡ oīe risibile ē aial. Cōsequēr dicit istā artē eē gnāle3 ad sillos cōpositos ex modalib⁹ vł ex vna de inesse ꝛ alia modali q̄ sūt ostēsiui. nā eodē mō sumir mediū sicut i alijs sillis ꝯposit⁊ ex ambab⁹ de inesse. Ex quo infert ꝙ ista ars est gnālis ad oē3 sillogismū. etiā est gnālis ad inueniēdū mediu3 circa phiam. i. circa scias speculatiuas ꝛ circa artē. i. scias factiuas ꝛ circa disciplinā. i. circa scias morales. S3 q̄reret aliqs vtꝝ ꝑ istā scia3 possint sillogisari principia sciaꝝ.

Solutio q̄stionis.

Hoc remouet dicēs ꝙ nō: q2 p̄cipia sciaꝝ cognoscunr ꝑ viam sensus memorie ꝛ experientie: tamen ex ipis p̄cipijs pōt aliq̄d sillogisari ꝛ aliq̄d demonstrari. ¶ Sequitur textus.

¶ Quoniam aūt diuisio ꝑ gn̄a parua quedā ꝑticula est dicte methodi facile est videre. Est eīm diuisio velut infirmus sillogismus. Nā qd̄ oportet ostēdere quidem petitur.

An sills sit sufficiens ad inueniēdu3 medium.

¶ Istud ē tertiū capitulū i quo phs oñdit ꝙ diuisio. i. sills nō ē sufficiēs ad inueniēdū mediū ꝑpter ħ qd̄ nō valet ad demōstrandū diffinitionē de diffinito circa qd̄ ponit talē ꝯclusionē diuisio nō valet ad inueniēdū mediū silli: q2 diuisio. i. sills diuisiu⁹ est sills infirm⁹ eo ꝙ petit p̄cipiū. Deinde oñdit ꝙ talis sills nō ē vtilis ad oñdēdū diffinitionē de diffinito: q2 nullus sills capiēs mediū cōius maiori extremitati sillogisat vle3 affirmatiuā: s3 sills diuisiuus ē hmōi: igir.

An i sillo diuisiuo petar p̄icipium.

¶ Scōo ꝑbat: q2 i sillo diuisiuo petir p̄icipiū: igir. ꝛ ꝙ capiat mediu3 cōius maiori extremitati: ꝛ ꝙ petat p̄icipiu3 ꝑbat duob⁹ exēplis. sic arguēdo. oē aial ē mortale vel imortale: hō ē aial: ḡ hō ē mortal' vel imortal': s3 null⁹ hō ē imortalis: ḡ ē mortalis. in p̄lo ꝑcessu mediu3. s. aial est cōius maiori extremitati finalis ꝯclusiōis: ꝛ i scōo ꝑcessu ē petitio p̄icipij: q2 deberet ꝑbare ꝙ null⁹ hō ē mortalis. ꝛ illud assumi tāq3 notū. Scōm exēplū. oē aial mortale ē hn̄s pedes vel nō hn̄s pedes: sed ols hō ē aial mortale: igir ols hō ē hn̄s pedes vł nō hn̄s pedes. s3 nō ē nō hn̄s pedes: igir ē hn̄s pedes.

An diuisio sit vtil ad sillogisandū accidēs ꝛc.

¶ Deide oñdit diuisionē non eē vtilē ad sillogisandū accn̄s de subo nec aliqd̄ alid̄ ꝑdicatū: vtputa gen⁹ vł ꝑpriū: q2 in tali mō arguēdi nō ꝯcludir ꝑpositū vel petir p̄icipiū. Nā si aliqs dubitaret vtrū dyameter sit symetr'. i. ꝯmēsurabilis coste q̄drati. ꝛ arguir ols longitudo est symetra vel assymetra: dyameter est lōgitudo: ergo dyameter est symetra vel assymetra: sed nō est symetra: ḡ ē assymetra. ibi ē petitio principij cū eque ignotum sit dyametrum esse symetrā sicut assymetram. Ex quo infert ꝙ per diuisionē non pōt sillogisari diffinitio de diffinito.

Questio de sillo et modo inueniendi medium.

Queritur vtrū aristoteles sufficienter docuerit omnē sillm esse alicuius figure: ꝛ sufficienter tradiderit artem inueniendi medium.

¶ Arguitur primo ꝙ nō: q2 iste est bonus sillogismus. nullū risibile est hō: nullus asin⁹ est risibilis: ergo nullus asin⁹ est hō. ꝛ tamē nō ē in aliqua figura cū nō reducar ad aliquē modū prime figure. ¶ Scōo sic. iste est bon⁹ sills si a est b. est: sed a. est: ḡ b est. et tn̄ non reducir ad primam figuram: igitur. ¶ Tertio sic. ista scia est scia resolutoria: ḡ ipa nō est inuētiua: ꝛ ꝑ ꝯn̄s nō docet inuenire mediū. ¶ Quarto sic. hec scia tractat de resolutione ꝯn̄e et non ꝯn̄tis: ḡ nō h3 resoluere sillm in sua principia materialia: ꝛ ꝑ ꝯn̄s nō h3 docere artem inueniendi medium. ¶ Quinto sic. in ista scia determinar de sillogismo simpliciter dicto: sed regule ibi date de inuētiōe medij nō possunt ad ipm applicari: igir. Itē in terminis cōuertibilibus nō reperiūtur antecedentia nec consequētia: igir ista ars nō est gnālis ad omnes sillos. ¶ In oppositū ē philosophus i textu. In questione erunt tres articuli.

Sills est duplex.

¶ Quantū ad primū sciendū est p̄io ꝙ duplex est sills. s. cathegoricus ꝛ hypotheticus de q̄bus als visu3 est: s3 sillus cathegoricus adhuc est duplex. q̄dā est oñsiuus q̄. s. ex duab⁹ premissis i mō ꝛ figura dispositis ostēdit suā ꝯclusionē nō ꝑsupposita aliqua hypo-

thesi: vt sunt silli qui fiunt in aliqua triũ figu
rarũ. Alius est sill's ex hypothesi qui .s. facta
aliqua hypothesi .i. aliqua suppositiõe ex dua
bus premissis infert cõclusionez. ⁊ est triplex
scʒ ad impossibile de quo videbit̃ i scõo hui⁹.
a transsumpto: ⁊ ẜm qualitatem in subiectis.
vnde sill's a trãssumpto est ille in quo aliqs se
trãsfert ad probãdũ aliquã ɔclusionem extra
principale ꝓpositũ ex qua mediãte ɔcessione
vel amissione rñdẽtis finaliter cõcludit ꝓpo=
sitũ: vt si qs habeat ꝓbare ꝙ aĩa sortis est im
mortal'. ⁊ facit talẽ suppõnẽ ꝙ si ꝓbauerit anĩ
mã petri esse imortalẽ etiã ꝓbauerit sufficien
ter aĩaʒ sortis esse imortalẽ. quo admisso a rñ
dẽte transferat se opponẽs ad ꝓbãdũ istã aĩa
petri ẽ imortalis. sic arguẽdo oẽ beatũ est im
mortale: aĩa petri est btã: ḡ aĩa petri ẽ imorta

Quid est sillus ẜm q̃litatẽ in subiectis.

lis. ⁊ p ɔñs aĩa sortꝭ ẽ imortalis. Sʒ sill's ẜʒ q̃
litatẽ in subis dr̃ ille cui⁹ mediũ ⁊ minor extre
mitas sunt teri̇ ɔuertibiles rõne cui⁹ ɔuertibi
litatis ifert̃ ɔclusio vl'is i tertia figura: vt oĩs
hõ est aĩal: oĩs hõ ẽ risibilis: ḡ oẽ risibile ẽ
aĩal. Vel sic. sill's ẜm q̃litatẽ in subiectꝭ est qñ
oppõnes se trãsfert ad ꝓbãdũ aliquã ɔclonez
que ẽ sill's q̃litatꝭ ṽitatis ⁊ falsitatꝭ cũ ɔclone
principali q̃ etiã ɔuenit i subõ cũ ɔclusiõe pñ
cipali: iõ dr̃ sill's ẜm q̃litatẽ in subiectis: qr ꝓ=
põ ad quã se transfert est sill's qualitatis ⁊ si=
milis subiecti cum conclusione probanda.

Aliq̃ diffi cultates circa textum inci dentes.

¶ Sciẽdũ est scõo ꝙ circa textũ inci=
dũt alique difficultates. Prima. an oĩs sillus
diuisiuus ⁊ generalit̃ oĩs sill's sit i aliqua triũ
figurarum. Pro cuius solutiõe supponit̃ pri=
mo ꝙ in quolibet sill'o diuisiuo sunt duo pro
cessus. primus est sillogisticus in quo capitur
diuisiuũ pro medio ⁊ eius membra cõiũctim
cũ maiori extremitate et vnũ suppositũ diui=
sim pro minori extremitate. Sed p scõo ꝓces
su sumit̃ cõclusio ꝑcedẽtis ꝓcessus pro prima
propositione ⁊ pro scõa negat̃ alterũ mẽbroꝝ
diuidentiũ de illo supposito. ⁊ p conclusione
capitur alterũ membroꝝ de codẽʒ supposito:
vt pʒ in exemplis textus. ⁊ sic sill's diuisiuus
quo ad primum processuʒ est sillogisticus: sed
quo ad scõm processum petit principium. Et
ideo quo ad illum vocatur sillus infirmus.

Quot mo dis intel ligit̃ sillꝫ eẽ in aliq̃ triũ figu= rarum.

¶ Supponit̃ scõo ꝙ dupl'r pt̃ itelligi aliquẽ
sill'm esse in aliqua triũ figuraꝝ. vno mõ ꝓp̃e
⁊ directe qñ .s. mediũ ⁊ extremitates sunt tota
lia extrema .s. subiecta vel ꝑdicata. Et sic non
oĩs sill's ẽ i aliq̃ triũ figuraꝝ: vt pʒ de sill'o ex
obliqs. Alio mõ improprie siue reductiue qñ
scʒ mediũ ⁊ extremitates nõ sunt totalia extre
ma: ⁊ de h' iã visuʒ ẽ in pñcipio hui⁹ libri. Ex
istis dr̃ pr̃o ꝙ nullus sill's ex hypothesi q̃ ad
se totuʒ est in aliqua triũ figuraꝝ: qr in quolʒ
tali sunt plures ꝓcessus quoꝝ vnus ẽ sillogi=
sticus. alij sunt nõ sillogistici. Dr̃ scõo ꝙ oĩs
sillus cathegoricus obliꝗ⁹ ẽ ꝓp̃ie vel impro
prie ⁊ reductiue in aliq̃ triũ figuraꝝ. Dr̃ t̃rio
ꝙ nullus sill's hypotheticus ẽ in aliqua triuʒ
figuraꝝ: quia in eo nõ ẽ aliqđ mediũ ordina=
tũ ẜm dispõnẽ alicui⁹ figure. ¶ Scõa difficul=
tas. an i oĩ sillogismo sũt tm̃ tres teri ⁊ due ꝓ

Scõa dif ficultas.

põnes. Arguit̃ pr̃o ꝙ nõ. quia in sill'o ex op=
positis non sunt nisi duo termini vt patebit i
scõo huius: igit̃. ¶ Scõo sic. in omni sill'o sũt
due ꝓpões sed in q̃libet ꝓpõne sunt duo teri:
igitur sunt plures q̃ȝ tres. Pro solutõe suppo
nitur: ꝙ nõ opʒ terios ex quib⁹ cõponit̃ sillo=
gismus distingui vocaliter: vel ẜm significatũ

Quõ di stinguũt̃ teri ex q̃= bus silli ɔponunt̃

sʒ sufficit ꝙ distiguãt̃ officiał'r. ita ꝙ tria disti
cta officia exerceãt: vn⁹ offim̃ medij: alter offi=
ciũ maioris extremitatꝭ: ⁊ alter minoris extre=
mitatis. Ex isto pʒ ꝙ lʒ i sill'o simpliciter sint
plẽs teri q̃ȝ tres nõ cõputãdo copulã p terio
tñ official'r sũt tm̃ tres teri. ⁊ p h' soluũt̃ rões.

Modus i ueniendi mediũ in q̃libet ꝓ= positione

¶ Sciẽdũ est tertio ꝙ ad inueniendũ
mediũ ad ɔcludendũ quãlibet ꝓpõnẽ oʒ cape
re octo l'ras .s. a. b. c. d. e. f. g. h. vñ p a. ⁊ e. ⁊ eti
am p i. ⁊ o. qñ i fine istaꝝ dictionũ ponunt̃ .s.
fecana cageti ⁊c. denotat̃ qualis ⁊ quanta dʒ
esse ɔclusio concludẽda. p a. intelligimus ꝙ
propõ ɔcludẽda sit vl'is affirmatiua. p e. vl'is
negatiua. p. i. particularis affirmatiua. per o.
particularis negatiua: sʒ quãdo a. ⁊ e. ponunt̃
in principio vel medio. p a. intelligitur predi
catuʒ. per e. subiectũ. vnde ex parte de ly a. se
tenẽt tres littere .s. b. c. d. p. b. intelligimus cõ
sequẽs ad predicatum. per c. antecedẽs ad ꝑ=
dicatum. ⁊ per d. extraneum. Et etiam ex p̃te
de ly e se tenẽt tres littere .s. f. g. h. per f. intel=
ligim⁹ ɔñs ad subm̃. p g. añs. per h. extraneũ.
ṽsus. Predicat. a. b. seq̃tur c. ꝑcedit d. quoqʒ
sit extra. E. subdit. f. seq̃t. g. ꝑcedit. h. quoqʒ

Quid est añs

sit extra. vnde antecedẽs est termin⁹ ad quem
alius termin⁹ sequitur. vel de quo ali⁹ termi=

Quid est ɔsequens

nus vniuersaliter ⁊ affirmatiue predicat̃. Sʒ
ɔsequẽs est terminus q̃ sequitur ad alium vel
qui vniuersaliter ⁊ affirmatiue ꝑdicat̃ de alio.

Quid est extraneũ.

sed extraneũ est terminus q̃ nõ potest subijci
neqʒ predicari respectu alterius ṽe ⁊ affirma=
tiue: vt hõ asin⁹. ¶ Et aduerte ꝙ sex dictões
trissyllabaꝝ i versib⁹ sequẽtib⁹ valẽt ad inue=
niendum medium ad infererendum quãlibet
conclusionem: sed dictiones dissyllabe valent
ad cognoscẽduʒ cõbinationes inutiles. ṽsus.
Fecana cageti dafenes hebare gedaco geba
li fiant. Sed nõ constant febas hecas ⁊ edas:
vt satis patet in textu.

Alie diffi cultates circa tex= tum inci= dentes.

¶ Sciẽdũ est quarto ꝙ circa textũ in
cidunt alique difficultates. Prima. vtrũ prin
cipia oĩm scientiarum sint sillogisabilia p ar=
tẽ inueniendi medium traditã a philosopho.
¶ Pro cuius solutiõe supponitur ꝙ aliud ẽ
propõnẽ esse sillogisabilem et esse sillogisabi=
lem per artem inueniendi medium: quia oĩs
propositio que potest esse cõclusio sillogismi
alicuius est sillogisabilis: sed solũ propositio
est sillogisabilis per artem inueniendi mediũ
cuius subiectum ⁊ predicatum habent antece
dentia cõsequentia vel extranea per que talis
ꝓpõ ẽ sillogisabil'. Hoc supposito dr̃ ꝙ lʒ oĩa
pñcipia sciaꝝ sint sillogisabilia cuʒ q̃libʒ ꝓpõ

possit esse ɔclusio sill'. tn̄ ipa nō sunt sillogisabilia per artē inueniendi mediū saltē in illa scia cui' sunt principia cū nō habeant mediū qḋ sit añs vel ɔ̄ñs altero extremoꝝ. Scḋa difficultas. vtrū illa regula logicalis q̄ habet in textu sit vera in qua dr̄. quicq̄d sequit ad ɔ̄ñs bone ɔ̄ñe sequit ad ei' añs. Et videt ꝙ nō: qꝛ tunc sequeret ꝙ vnū ɔtradictoriū sequeretur ad reliquū vt bene sequeret si tn̄ pater est: nō tn̄ pater est: quia ad istā tn̄ pater est: sequit pater est: ꝛ ad istam pater est: sequit filius est. ꝛ ad istā filius est: sequitur nō tn̄ pater est: ergo ad istam tn̄ pater est: sequitur ista non tn̄ pater est. Respondeo ꝙ regula logicalis est ꝟa. Et dico vlterius ꝙ omnis propositio de impossibili potest inferre suum contradictoriuʒ cum ad impossibile sequatur quodlibet: ideo dico ꝙ bene sequitur tn̄ pater est: ergo nō tn̄ pater est: quia antecedēs est possibile. Aduerte vlterius ꝙ virtute istius regule fit vna ɔ̄ña que vocat de primo ad vltimū q̄ est bona tribus ɔditionib' obseruatis. Prima ꝙ añs prime consequentie sit precise añs scḋe ɔ̄ñe nihil mutando. Scḋa ꝙ ɔ̄ñe intermedie sint bone. Tertia ꝙ ppōes semp accipiant in eodē sensu: iō nō sequitur omnis homo est animal: ergo nō de' est. Et vltra bene sequit nō deus est: ergo homo est asinus: ergo de primo ad vltimum bene sequit hō est animal: ergo homo est asinus. dico ꝙ nō sequitur: quia in prima ɔ̄ña illa negatio nō accipit infinitāter ꝛ in alia negāter.

Secūda difficultas de regula logicali.

Probatō predicte regule.

Cōditiones ad p̄dictā regulam requisite.

¶ Quantū ad secundū articuluʒ dubitatur primo vtrum sit danda ars inueniendi medium ad sillogiʒandum q̄ālibet propositionem. ¶ Ar' primo ꝙ non: qꝛ nō est danda ars inueniendi extremitates: ergo non est dāda ars inueniendi medium. Secundo sic. nō est difficile inuenire medium: ergo nō est dāda ars: qꝛ ars ꝛ doctrina sunt circa difficilia. antecedens patet: quia quilibet terminus respectu cuiuslibet alterius potest esse medium: ꝛ sic non est difficile inuenire. Item ad sillogiʒandum aliquam cōclusionem sufficiunt figura ꝛ modus: ergo non est danda ars quia frustra daretur. ¶ In oppositum arguitur p pħm in textu. Pro cuius declaratione ponūtur alique regule. ¶ Prīa. terminus qui est añs ad predicatum conclusionis ꝛ consequēs ad subm̄ est conueniens medium ad inferendum vl'em affirmatiuā in prima figura: vt ad concludendum istam. omnis homo est suba capiatur pro medio aīal quod est antecedēs ad predicatū. s. ad subam ꝛ ɔ̄ñs ad subiectum scʒ ad hoiem. ꝛ datur intelligi ista regula per istaʒ dictionē fecana q̄ valet ad barbara ꝛ darij: vt satis patet in textu. Et sil' fiant regule de alijs dictionibus puta cageti: dateneo: hebare: gedaco: ꝛ gebali de quibus visum est in textu. de dictionib' que valent ad cōbinationes inutiles. s. febas: hecas: ꝛ edas. satis etiā dictū est. Aduerte tn̄ ꝙ in ipsis non ponunt nisi due vocales ad denotādum ꝙ ɔclusio in

Dubium de inuētione medij ad sillogiʒandum pro pōnes.

Regule predictuʒ dubium soluētes.

illis cōbinationibus inutilibus aliqñ potest esse vl'is: aliqñ particularis: ideo solū ponuntur littere pro premissis: ꝛ possunt oēs iste regule videri in quadā figura sub arte inueniendi mediū. ¶ His premissis videtur ad dubiū ꝙ danda est ars inueniendi mediū ad sillogisandū ɔclusionē ex v'is: qꝛ illa ars est dāda in isto libro q̄ facit hoiēʒ ꝓ̄ptūʒ habilē ad sillogisandā q̄ālibet ɔclusionē verā ex veris: sed ista ars est huiusmodi: igitur. Ex quo sequit ꝙ non est ista ars generalis ad concludendū q̄ālibet conclusionē indifferenter: sed solum verā ex veris. ¶ Ad argumenta. Dicit ad primū ɔcedendo añs ꝛ negando ɔ̄ñam. ꝛ ad pbationem dr̄ ꝙ nō est simile: qꝛ quicunqʒ hʒ ɔclusionē sillogisandā ille hʒ extremitates: sʒ nō adhuc hʒ mediū. ¶ Ad scḋam dr̄ ꝙ valde difficile est inuenire mediū ad ɔcludenduʒ q̄ālibet ɔclusionem veram ex veris: sed inuenire mediū ad q̄ālibet ɔclusionem siue ex veris siue ex falsis nō est difficile. ꝛ etiam ad sic sillogisandum sufficit modus ꝛ figura.

Solutio precedentis dubij.

¶ Dubitat scḋo vtrū in quolibet sillogismo necesse sit alterā premissaꝝ esse vl'em. Et videt ꝙ nō: qꝛ ibi est bon' sillogism' aīal est substantia: hō est aīal: ergo hō est substantia. Nec solū valet dicere ꝙ solū tenet gratia materie: qꝛ si maior esset vl'is esset verā: sed talis particularis equiualet vl'i: igit. Nā dicit aristoteles primo periarmenias ꝙ particularis in materia naturali equiualet vl'i. Item sillogism' expositori' est bon' sillogism': ꝛ tn̄ nulla premissaꝝ est vl'is: igr̄. Itē dictuʒ est supi' ꝙ in qnqʒ casib' fit bon' sill's ex puris pticularib'. Itē ad istā. aīal est substātia sequit ista oē aīal est substātia. ꝛ ad istam homo est aīal sequit ista ois homo est aīal. ꝛ ad illas duas vniuersales gratia forme sequit ista vniuersalis in barbara. ois hō est substantia: ꝛ ex illis duabus particularibus gr̄a forme sequit illa vniuersalis affirmatiua: qꝛ quicquid sequitur ad ɔ̄ñs bone ɔsequentie sequit ad ei' añs. Sʒ ille due vniuersales sequunt ad illas duas pticulares: ergo ad illas duas vniuersales gratia forme sequet illa vl'is affirmatiua: igit. Pro solutione supponit pmo vt als visum est ꝙ particularis in materia naturali nō equiualet vl'i in significando: sed solū in inferendo. ¶ Dico vlteri' ꝙ nō opʒ ꝙ si pticularis gratia materie inferat vniuersalē ad quā gr̄a forme aliq̄d sequat ꝙ etiā sequat ad pticularē gr̄a forme. Supponit scḋo ꝙ nullus sillogismus de medio cōi est bonus nisi altera pmissaꝝ sit vl'is: nisi in quinqʒ casibus supiori' dictis. vbi ostēsum est ꝙ ex puris particularibus quinqʒ modis fit bon' sillogismus. Supponit tertio ꝙ illa regula logicalis in qua dr̄ ꝙ quicq̄d sequitur ad ɔ̄ñs bone ɔsequentie sequitur ad eius añs est bona: sʒ tamen nō opʒ ꝙ si ad ɔsequēs alicuius cōsequentie sequatur aliquid gratia forme: ꝙ illud sequatur ad antecedens illius consequentie gratia forme. sed sufficit ꝙ seq̄

Aliud dubiū de vl'itate pmissarum.

Quō equalet particularis in materia naturali.

Suppositio de regula logicali.

tur gratia materie vel gratia forme. Et p hoc etiā faciliter posset solui dubitatio: puta q in q̄libet bono sill'o opz alterā pmissa⁊ esse affirmatiuā cuz dictuz sit q ex puris negatiuis in tribus casibus sit bonus sillogismus.

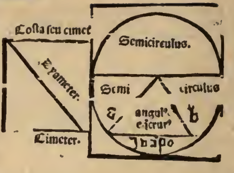
¶ Dubitat tertio vtruz dyameter sit assimeter: ⁊ qd intelligit ph's p angulos equicruros. Pro solutione prime partis supponit pmo q quadratū est figura h'ns quatuor latera equalia. Dyameter aūt quadrati est linea longissima in quadrato diuidens ipz in duas ptes equales protensa ab vno cono ad alium conum sibi ꝯtrariū. Costa quadrati est vna de illis lineis qua claudit quadratum. Cimeter est idē q ꝯmensurabile coste. Sz acimeter est idē q incōmēsurabile. Ex quo sequit q dyametrū esse cimetrū nihil aliud est q̄ ipm esse ꝯmēsurabile coste: ⁊ ipm esse acimetrū est ipz esse incōmensurabilē coste. ¶ His suppositis dr q dyameter est incōmensurabilis coste et nō cōmensurabilis: qr tunc numerus pfectus esset numer⁹ abundās: qđ est falsum: igr. Vñ numerus pfect⁹ nō est nisi numer⁹ par. Et numerus abūdās est n̄erus impar. Pro solutione scđe pt̄s opz supponere vnū circulū a cui⁹ centro ad circūferētiā ducant due linee recte quasi duo semidyametri. ⁊ ponat ex pte vni⁹ a. ⁊ in extremitate alteri⁹ b. Deinde inter extremitates illa⁊ linea⁊. a. ⁊ b. ducat tertia linea q̄ faciat triangulū equicrurū. i. equarū tibia⁊ eo qđ ille linee sunt equales. Hec aūt linea ducta a puncto a. ad punctuz b. ꝯcludens vnā portionē circuli vocat basis trianguli incisionis: eo q diuidit circulū p portiones. anguli aūt causati ex incidentia basis sup circulum ex vtraq̧ parte vocantur anguli incisionis ⁊ signantur per c. ⁊ d. Ex quo patet q per angulos equicruros intelligit ph'us angulos constitutos ex incidentia duarū linearum recta⁊ equalium. Et hec de secundo articulo.

Quid est dyametrū esse cimetrum.

Quid est numer⁹ pfectus.

¶ Quantū ad tertiū sit ꝯclusio respōsalis ad quesitū. ph'us sufficienter docuit reductionē sill'o⁊ in modos vl'es prime figure cū arte inueniendi mediū. ⁊ hec ꝯclusio pt̄z ex dictis. ¶ Ad rōnes ante oppositū. ¶ Ad primā dr q ille est bon⁹ sill'us grā materie ⁊ non grā forme. ¶ Ad scđam dr q aristo. intellexit suā ꝯclusionem de sill'o cathegorico ⁊ non hypothetico. ¶ Ad tertiā dr q q̄uis h' scia doceat artē inueniendi mediū: tñ ista est simpliciter resolutoria ⁊ non inuentiua: qr nō docet inuenire mediū vt sit stat⁹: sed vt cōponat sill'm: ⁊ post ꝯpōnez ipm finaliter resoluat in sua pncipia. Et sil'r dicat ad quartam. ¶ Ad quintā p prima pte pt̄z solutio. ¶ Ad aliā dr q ꝯñs pōt dupl'r capi. vno mō siue pcisione. ⁊ sic illđ dr ꝯñs qđ seqt ad aliud siue inferat ipz siue nō. ⁊ isto mō in ꝯuertibilib⁹ bene repitur ꝯñs. Alio mō capit ꝯñs cū precisione: puta q sic est ꝯñs qđ semp sequit ⁊ nūq̄ pōt esse añs. ⁊ hoc mō in ꝯuertibilibus non reperit ꝯñs.

Cōclusio rñdēs ad predicta.

¶ Quō autē reducemus sillogismos in predictas figuras dicendum erit post hec. restat eīm consideratio hec. si eīm ⁊ generationē sill'o⁊ inspexerim⁹ ⁊ inueniendi habemus potestatē. amplius autem factos reducemuus in predictas figuras finē habebit quod ex principio propositum est.

Iste est septimus. ⁊ vltimus tractat⁹ hui⁹ libri in quo ph'us determinat de reductione sill'o⁊ in figuras. Et cōtinet quinq̧ capitula. In pmo docet resoluere aliquos sillogismos cōpositos ex terminis rectis. ⁊ primo ponit aliqua documenta. Primum. sillogismus prius est resoluendus in duas ꝑpōnes q̄ in tres terminos: qr facili⁹ est resoluere in maiora q̄ in minora. ¶ Scđm documentū. videndū est in sill' vtrū vna premissa sit maior ⁊ alia minor: ⁊ an vna vl'is ⁊ alia pticularis. ¶ Tertiū documentū. opz cōsiderare si in sill'o sit aliqđ supfluū vel aliqđ diminutū. Nā si sit aliquid supfluū remouēdū est. Et si sit aliqđ diminutū aliqđ addendum est. Et subdit q in aliquibus facile est videre vtrum aliqđ deficiat vel aliqđ supfluat puta in illis in q̄b⁹ ꝯclusio non sequit de necessitate: sed in illis in quib⁹ ꝯclusio seqt de necessitate difficile est videre vtruz aliqđ deficiat vel supfluat. Et h' pbat duob⁹ exemplis. Primū. sub̄a nō interempta nō interimit sub̄a: sed ptib⁹ sub̄e interemptis interimit sub̄a: igitur partes substantie sunt substantie. ibi sequit cōclusio de necessitate: ⁊ tñ sill'us non est bonus: qr ibi deficit ꝑpō vl'is: sz posset sic reduci. oīa quib⁹ interemptis interimit sub̄a sunt sub̄a: sz ptes sub̄e sunt h'mōi: ꝗ ptes substātie sunt sub̄a. ¶ Scđm exēplū. si hō est aīal est: ⁊ si animal est substantia est: ergo si homo est substantia est. ibi necessario sequitur conclusio. ⁊ tamen non est sillogismus cathegoricus. posset tamen sic reduci. omne illud quo posito ponit: animal est substantia: sed posito hoīe ponit aīal: ergo hō est substantia. Et subdit ph'us q in talib⁹ decipi

Documētū ad reducenduz sill'os in pdictas figuras.

Exēpla predicto⁊ documentum probantiā.

mur credētes tales argumētationes eē sillogisticas eo ꝙ ex premissis necessario sequitur conclusio: ⁊ tamē non sunt sillogistice. Nō enī oportet omne inferēs cōclusionem necessario esse sillogismū. ¶ Cōsequenter dicit ꝙ in reductione sillogismoꝝ ex parte terminoꝝ accipiēdi sunt tres termini. quoꝝ vn⁹ dr̄ mediū: alter maior extremitas: ⁊ alius minor extremitas. ⁊ si mediū subijciatur in vna ⁊ predicetur in alia reducit̄ ad primā figurā. si ꝑdicet̄ ī vtraqꝫ ad scđam figurā. ⁊ si subijciat̄ ī vtraqꝫ ad tertiā figuram. Ex quo infert ꝙ nulla oratio dr̄ sillogistica nisi idē frequēter dicat̄: hoc est nisi mediū bis sumat̄. ¶ Cōsequēter subdit ꝙ frequēter ꝯtingit decipi credēdo aliq̄s argumētationes esse sillogisticas: ⁊ tamē nō sūt. qđ ꝓbat ꝑ duo exēpla. Primū est. aristomenes intelligibilis semp est: ⁊ aristomenes ē aristomenes intelligibilis: igit̄ aristomenes semp est. Scđm exemplū. michalus musicus corrūpet̄ cras: ⁊ michalus est michalus musicus: ꝗ michalus corrūpet̄ cras. ibi nō sunt sillogismi: lꝫ videant̄ esse ꝓpter similē dispōnē terminoꝝ: ⁊ tamē nō sunt: q² neutra ꝑmissaꝝ sumit̄ vliter. ¶ Subdit ꝯñter ꝙ etiā ꝯtingit decipi quādo termini nō capiunt̄ vniformit̄ ī premissis ⁊ ꝯclusione: sed variātur ꝑm ꝯcretionē ⁊ abstractionē: vt nō seqt̄ur in pria figura: nulli egritudini īest sanitas: ois hō ē susceptiuus egritudinis: ꝗ nullus hō est sanus. Similiter nō sequit̄ in scđa figura. nulli egritudini ꝯtingit inesse sanitatē: ⁊ oi hoi ꝯtingit inesse sanitatē: ꝗ nulli hoi ꝯtigit inesse egritudinē. Similiter nō sequit̄ in tertia figura. oi hoi cōtingit inesse sanitatē: ⁊ oi homini cōtingit inesse egritudinem: ergo alicui egritudini contingit inesse sanitatem.

¶ Inesse autem primū medio et hoc postremo non oportet sumere velut q̄ semper predicentur de seinuicē similiter: ⁊ primū de medio: et hoc de postremo ⁊ non inesse similiter.

¶ Istud est scđm caplm in quo docet sillogisare ex obliquis. Primo in pria figura ponēs tres regulas. ¶ Prima. maiore de recto ⁊ minore de obliquo valꝫ sillogism⁹ ad inferēdū ꝯclusionē de obliquo: vt ois sophia ē disciplina: boni ē sophia: ꝗ boni est disciplina. ¶ Secūda regula. maiore de obliquo ⁊ mīore de recto valet sillogismus ad inferēdū ꝯclusionem de obliquo: vt oīm ꝯtrarioꝝ est eadē disciplina: bonū ⁊ malū sunt ꝯtraria: ꝗ boni ⁊ mali ē eadē disciplina. ¶ Tertia regla. ex ambabus de obliquo in pria figura fit bon⁹ sillogism⁹ ad inferendū ꝯclusionē de obliquo ⁊ quādoqꝫ de recto. Exemplū primi: vt cuiuscūqꝫ ē disciplina illius ē gen⁹: boni est disciplina: ꝗ boni est genus. Exemplū scđi: vt cuiuscūqꝫ ē disciplina hoc est genus: bonū est disciplina. ergo bonū est gen⁹. ¶ Deinde docet sillogisare in scđa figura dicēs ꝙ negatiua premissa existē-

Modus sillogisandi in ꝑma figura.

Regule ostēdētes sillogisare in pria figura.

Modus sillogisandi in scđa figura.

te de obliquo valet sillogism⁹. qđ probat duobus exemplis. Primū. nullus motus est motus: sed voluptatis est motus: ergo voluptas non est motus. Secūdum exemplū. nullius signi est signum: sed ipsius visus est signum: ergo visus non est signum. ¶ Deinde docet sillogisare ex obliquis ī tertia figura dicens ꝙ bene valet sillogismus: vt probat vno exēplo: vt deo non est tempus oportunum. deo est estas: ergo estas nō est tempus oportunū. Et subdit ꝙ ad reducendū istos sillogismos oportet mutare obliquos in rectos.

Modus sillogisandi ī tertia figura.

¶ Reduplicatū autem in propositionibus ad primā extremitatem ponendum non ad medium: dico autem vt si fiat sillogismus quoniam iusticie est disciplina quoniā bonū in eo ꝙ bonū ad primā extremitatem ponendum.

¶ Istud est tertiū caplm ī quo aristoteles docet sillogisare ex reduplicatiuis dicēs ꝙ sillogisando ex reduplicatiuis reduplicatio nūq̄ est addēda predicato reduplicās ipm: qđ probat trib⁹ exēplis. ¶ Primū exēplū. bonū ē disciplina inq̄tum bonū: ⁊ iusticia est bonū: ꝗ iusticia est disciplina inq̄tū bonū. talis reduplicatio nō est addēda medio reduplicās ipꝫ dicēdo: iusticia est bonū inq̄tū bonū: cū sensus esset ꝙ iusticia est omne bonū quod ē falsū q̄cūq̄ sunt plura bona. ¶ Scđm exēpluꝫ. bonū est disciplinatū inq̄tū bonum: salubre est bonū: ꝗ salubre est disciplinarum inq̄tuꝫ bonū. ¶ Tertiū exempluꝫ. omē nō existēs est opinabile in eo qđ nō existēs: hycoceruus est nō existēs: ꝗ hycoceruus ē opinabilis ī eo qđ nō existēs. ¶ Quartū exēplū. sensibile ē corruptibile ī eo qđ sensibile: ois hō ē sensibilis: ergo ois hō est corruptibilis in eo ꝙ est sensibilis. ¶ Ex istis īfert ꝙ aliter sillogisat̄ ex reduplicatiuis q̄ ex nō reduplicatiuis. nam ad ꝯcludendū cum reduplicatione debet poni reduplicatio in aliqua premissaꝝ: dūmodo non ponatur ad predicatū reduplicando ipm predicatū. ¶ Consequēter ponit sex documenta ꝓ perfectiori reductiōe sillogismoꝝ. Primuꝫ. in sillogismis ꝓ vno termino minus noto debet capi vnus terminus magis notus: ⁊ etiā pro oratione minus nota debet capi oratio magis nota: vt non refert dicere suspicabile nō est genus opinabilis: ⁊ suspicabile non est opinabile. Secundū documētū. in sillogisando refert sumere ꝓpositiōes vniuersales vel particulares: quia ex vniuersalibus potest concludi cōclusio non autem ex particularibus. Tertiuꝫ documētum. nō enim oportet expositiōe exēplorum inconueniens accidere: non enim sumūtur exempla vt vera sint. Exempla enī nō ponimus vt vera sint: sed vt sentiāt quid addiscūt. Quartū documētum. quando ꝑmisse alicui⁹ sillogismi probātur per alios sillogismos: ⁊ vn⁹ sill'us ꝑficit̄ per aliū: nō oportet hu

Quō sillogisatur ex reduplicatiuis

Exēpla ꝑ dictaꝫ sillogisatione ꝓbātia

Documēta ꝓ perfectiori reductione sillorum.

iusmodi sillos fieri in eadē figura. Quītū documētū. ad vidēdū in qua figura debeat fieri sillūs vel reduci multū ɔfert aspicere ad ɔclusionē: qꝛ si ɔclusio sit vlis nō pt eē in tertia figura. si fuerit affirmatiua nō pt esse in scda. si fuerit vlis affirmatiua solū pt eē in pria figura. Sextū dictū seu documētū. ad īterimēduꝫ vnā diffinitionē sufficit vnā ptē īterimi: vt ad interimēdū istā aqua est pot⁹ humid⁹. sufficit ostēdere ꝙ aq̄ nō sit pot⁹ sic arguēdo. oīs pot⁹ est trāsmutabilis in substātiam viuentis: sed aq̄ nō est hmōi: igit non est pot⁹: ꝛ p ɔñs non est pot⁹ humid⁹. ex q̄b⁹ infert ꝙ silli ex hypothesi ꝫ se totos nō reducūtur ad aliquā triuꝫ figurarū. ¶ Seqtur tertius. Querit autem.

Sillo𝔯uꝫ reductio ad seinuicem.

¶ Istud est quartū ꝛ vltimū capitulū i quo docet reducere sillogismos vniuscuiusqꝫ figure ad seinuiceꝫ. primo sillogismos prie figure dicēs ꝙ celarēt ꝛ ferio reducūtur ad sillogismos scde figure. puta celarent ad cesare maiore ɔuersa simpliciꝫ. ꝛ ferio ad festino maiore ɔuersa simpliciꝫ: sed barbara ꝛ darij non pñt reduci ad scdam figurā: qꝛ in scda figura nō ɔcludit nisi negatiue. Ex quo seqtur etiā ꝙ barbara reducit ad aliquā aliā figurā: quia nulla alia figura a pria ɔcludit vniuersale affirmatiuā nisi pria: ꝫ darij ꝛ ferio reducūt ad sillos tertie figure: puta darij ad datisi minore cōuersa simpliciꝫ. ꝛ ferio ad ferison. miore ɔuersa etiā simpl̄r. ¶ Cōseqn̄t dicit ꝙ oēs sillogismi scde figure reducūt p ɔuersionē ad sillogismos prie figure: dēpto baroco q̄ nō pōt reduci p ɔuersionē: ꝫ bñ p īpossibile vt iā superius ostēsuꝫ est. Sillogismi etiā tertie figure reducitur ad sillos prie figure per ɔuersionē dempto bocardo q̄ nō pōt reduci per ɔuersioneꝫ: cum maior prime figure nō possit esse particularis: licet bene per impossibile.

Silli scdi de figure q̄re reducūt ad sillogismos prime figure.

¶ Differt aūt in cōstruendo ꝛ destruendo opinari, aut idē aut diuersum significare non esse hoc ꝛ esse nō hoc: vt nō esse albū ei qd̄ est esse non albū: non eīm idē significāt: neqꝫ negatio ei⁹ qd̄ est esse album: ea que est esse nō albuꝫ: sed ea que est non esse album.

Modus sillogisandi ex terīs infinitis.

¶ Istud est quintū ꝛ vltimū capitulū in quo docet sillogisare ex terminis īfinitis: ꝛ ponit primo talem cōclusionem. ꝓpositio de predicato infinito affirmatiua non est eadem cum ꝓpōne negatiua de predicato finito: vt iste due non sunt eedē: hō est nō albus: ꝛ hō nō ē albus. qd̄ probat duabus rōnibus. Prima. sicut se habet iste due. fortē possibile est ambulare: ꝛ fortē possibile est nō ambulare: ita iste due hō ē nō albus: ꝛ hō nō est albus: sed due prime nō sunt eedē. ꝫ bene sequant se adinuicē: ꝛ etiā alie due nō sunt eedē. Scda rō. non est idē eē nō eq̄le: et nō esse equale: qꝛ huic qd̄ ē eē nō equale aliqd̄ subiacet. s. inegle: ꝛ huic qd̄ nō ē esse equale nihil subiacet. Tertia rō. ab affirmatiua de predicato finito seqꝛ aliquid qd̄ nō sequitur ad negatiuam de predicato finito: ergo ille ꝓpōnes nō sunt eedē. antecedēs patet: quia ad istam hoc est lignū nō albū sequitur ista: hoc est lignuꝫ: ꝛ tamen illa nō sequitur ad istam hoc nō est lignū album. ¶ Cōsequēter ostēdit phs qualiter valet ɔña a ꝓpōne de predicato finito ad ꝓpōnem de predicato infinito ꝛ ecōtra: ꝛ ponit quattuor regulas. Prima. ab affirmatiua de predicato infinito ad negatiuā de predicato finito ē bona ɔsequētia: vt bene seqtur hoc est nō albuꝫ: ergo non est album. Scda regula. a negatiua de predicato finito ad affirmatiuam de predicato infinito non valet ɔsequētia: ꝛ hoc quādo supple totale predicatū nō infinitatur: vt nō sequitur: hoc nō est lignum albū: ergo hoc est lignum nō albū. demonstrando per ly hoc lapidem. Tertia regula. ab affirmatiua de ꝑdicato finito ad negatiuam de ꝑdicato infinito est bona ɔsequētia: vt bene seqtur: hoc est albū: ergo hoc non est nō album. quia oppositū ɔñtis nō pt stare cū aññte. Quarta regula. a negatiua de ꝑdicato infinito non sequitur affirmatiua de predicato finito: vt nō seqꝛ: hoc nō est lignū non albū: ꝫ est lignū album. ꝛ hoc qñ totale ꝑdicatū nō īfinitatur. Et subdit ꝙ sicut fiunt ɔñtie in ꝓpōnibus de ꝑdicato finito ꝛ infinito: sic etiā fiūt de terminis priuatiuis ꝛ terminis positiuis: vt bene seqꝛ: hō est iniustū: ꝫ nō est iustū. ꝛ sic de alijs. ¶ Consequēter subdit ꝙ ex ꝓpōnib⁹ de terīs infinitꝭ vel priuatiuis: eodē mō sillogisandū est sicut ex ꝓpōnibus de terminis finitis: vt sicut bene seqtur. oīe aīal est musicū: oīs hō est aīal: ꝫ oīs hō ē music⁹: ita etiā bñ seqtur: oīe aīal est nō musicū: oīs hō ē aīal: ꝫ oīs homo ē nō music⁹. ¶ Finaliꝫ ponit q̄ttuor regulas ḡnales. Pria. si ad aññs sequat cōsequēs: tunc ad oppositū cōsequētis seqtur oppositū aññtis. Scda regla. nō oportet ꝙ ad oppositū aññtis sequat oppositū ɔñtis. Tertia regula. oppositū ɔñtis repugnat seu nō pōt stare cuꝫ aññte. Quarta regula. cōtradictoꝛium antecedētis bñ pt stare cū ɔñte. Priaꝫ reglaꝫ pbat: qꝛ ad oppositū ɔñtis sequitur oppositūꝫ aññtis: vel ipm oppositū ɔsequētis stabit cū antecedente: sed hoc nō: qꝛ oppositū ɔñtis repugnat cōsequēti: ergo etiā antecedenti per illam maximam: quicquid repugnat consequenti repugnat antecedenti. Secūda regula probatur. quia si oppositū antecedentis stet cum consequente tunc ad oppositum antecedentis non sequitur oppositū ɔsequētis: quia si ad oppositū ɔtradictoꝛium antecedentis sequeretꝛ oppositū ɔñtis: tūc ɔtradictoꝛie essent simul vere: quia dato opposito aññtis vero tūc ex quo seqtur oppositū ɔsequētis ipsum ɔsequens ꝛ suū oppositū simul stabunt quod est falsum. Tertia regula ꝓbatur. qꝛ ɔtradictoꝛiū ɔñtis repugnat ɔñti: ꝫ antecedēti. Quarta rla pꝫ. quia ad oppositū antecedētis nō seqꝛ oppo-

Regule de ꝑdicto ɔña.

Quattuor regule ḡnales.

situm ꝯñtis:ergo oppm̄ añtis pōt stare cum ꝯñte. ¶ Deinde ponit vnā obiectionē cōtra scōam regulaꝫ q̄ est hec. ponam⁹ ꝙ a ꝛ b ꝯ̄di cant ipsi f c ꝟo ꝛ d ꝯ̄dicant b. tūc ar̄ sic. ad c. sequitur a. ḡ ad f sequitur b. ꝛ ꝑ ꝯñs ad d. seq̄tur b. q̄re de p̄io ad vltimum. si ad c seq̄tur a. ad d seq̄tur b. ꝙ est ꝯ̄ scōaꝫ rl̄am q̄ dicit ꝙ ad oppm̄ añtis nō seq̄tur oppm̄ ꝯñtꝭ. Soluit nō admittēdo casuꝫ: q: due ꝓpōnes non p̄nt h̄re vnam ꝯ̄dictoriam: qḋ tñ supponebat̄ in casu.

Obiectio ꝯ̄ secūdaꝫ regulā

An regle de formatōe silloꝝ ex ꝓpōni b⁹ de obliq̄s ꝛc. sint sufficiēter assignate

Ueritur vtruꝫ regule de formatiōe silloꝝ ex ꝓpōnibus de obliquis ꝛ ꝓpōnibus reduplicatiuis et ꝓpōnib⁹ de terīs infinitis sint sufficiēter assignate a pħo. Arguitur p̄io ꝙ non: q: tūc arguendo ex obliquis ex vero seq̄retur falsuꝫ: sic arguēdo. null⁹ equ⁹ est asin⁹: cuiuslꝫ hoīs est equ⁹: ḡ nullius hoīs est asin⁹. ¶ Secūdo sic. dictio reduplicatiua est qḋdaꝫ sincathegoreuma sicut alia sincathegoreumata: ḡ videt̄ ꝙ possit addi ita bñ ꝓ̄dicato sicut additur alteri terīo. ¶ Tertio sic. reduplicatio est nota cāe inherētie ꝓ̄dicati ad subm̄: sꝫ talis cā querit̄ in ꝓ̄dicato: ḡ dictio reduplicatiua nō pōt addi ꝓ̄dicato. ¶ Quarto. affirmatiua de predicato infinito hꝫ ꝯcludi in mō negatiua: nō aūt affirmatiua de ꝓ̄dicato finito: ḡ nō eodem mō est sillogisandum ex ꝓpōnib⁹ de ꝓ̄dicato infinito ꝛ de ꝓ̄dicato finito. añs ꝓbatur: q: in sillō negatiuo sillogisatur cōclusio negatiua de ꝓ̄dicato finito: ꝛ ad ipsam sequitur ꝓpositio negatiua de ꝓ̄dicato infinito: igitur. ¶ Quinto sic. sills ex terīs finitꝭ ꝛ ambab⁹ negatiuis nō est bon⁹: ḡ sills qui fit ex vna negatiua ꝛ altera affirmatiua de ꝓ̄dicato infinito nō erit bon⁹: q: ꝓ̄misse vtriusq̄ silli inferūt se adinuicem ¶ In oppm̄ est pħs in textu. In q̄ōne erūt tres articuli.

Quare nō eodeꝫ mō sillogisatur ex obliq̄s sicut ex rectis.

¶ Quātuꝫ ad p̄imū sciēdū est p̄imo ꝙ ꝓ solutiōe p̄ie ꝑtis supponit̄ p̄io ꝙ nō olno eodē mō est sillogisandū ex obliq̄s sicut ex rectꝭ: q: ex obliq̄s q̄nq̄ pōt fieri bon⁹ sills ambabus existētib⁹ ꝑticularib⁹ aut īdefinitꝭ: nec opꝫ ꝙ sit ꝓ̄cise idē subꝫ ī vna ꝛ ꝓ̄dicatū in alia aut ꝙ sint tres termini quoꝝ q̄lꝫ sit ꝓ̄cise subꝫ vel ꝓ̄dicatū. ¶ Aduerte tñ ꝙ ex obliq̄s nō valet sills gr̄a forme nisi aliq̄s termī⁹ distribuat̄ in ꝓ̄missis: ꝛ sub illo terīo fiat subsumptio in minore: iō iste sills nō valet cuiuslꝫ hoīs asin⁹ currit: brunell⁹ est asin⁹: ḡ brunell⁹ currit. nā premisse p̄nt esse vere ꝯclusione existēte falsa. Ex isto sequit̄ vna regl̄a ḡnalis. ex oī ꝓpōne de terīo distributo siue ille sit rect⁹ siue obliquus: cū vna alia in qua subsumit̄ ali⁹ terminus sub terīo distributo est bon⁹ sills siue ille termin⁹ sit subm̄ siue ꝓ̄dicatū siue ꝑs subi siue ꝓ̄dicati. Ex istis d̄r p̄io ꝙ nō opꝫ in sillis ex obliq̄s ꝙ maior vel minor extremitas vel mediū sit totale extremū. i. totale subꝫ vel totale ꝓ̄dicatū: nec opꝫ ꝙ mediū sillogisticū sit subm̄ vel ꝓ̄dicatū in maiore: sꝫ sufficit ꝙ se teneat ex ꝑte subi vel ꝓ̄dicati. nam in hoc sillō hō oēm equū ē vidēs: brunell⁹ est equ⁹: ḡ brunellus hō est vidēs. iste termin⁹ equū est mediū ꝛ brunell⁹ minor extremitas: ꝛ hoc totuꝫ residuū est maior extremitas. Scōo d̄r ꝙ tales silli qui sic fiūt ex obliq̄s dicunt̄ esse in aliquo mō vel in aliq̄ figura: q: habēt silitudinē tales figure vel talis modi. D̄r tertio ꝙ tales silli ex obliq̄s nō dicūtur ꝓprie ꝛ directe esse in aliqua triū figuraꝝ capiēdo figurā eodem mō quo cōiter diffinitur: sꝫ solū reductiue inq̄tum scꝫ ꝓ̄misse de terīs obliquis habēt resolui in ꝓ̄missas de terminis rectis.

Regula ḡnalis ex ꝓ̄dictis.

¶ Sciēdum est scōo ꝙ in p̄ima figura maiore de obliquo cui⁹ mediū est termin⁹ obliqu⁹ ꝛ minore de recto sequit̄ cōclusio de obliquo dūmodo obliq̄tas ī ꝯclusione cadat ex ꝑte eiusdeꝫ extremi sicut ī maiore: ꝛ dūmodo obseruet̄ talis obliq̄tas. Et d̄r notāter dūmodo obliq̄tas cadat ex ꝑte eiusdeꝫ extremi: q: si caderet ex ꝑte alteri⁹ nō oporteret ꝯñam valere: vt nō sequit̄ cuiuslꝫ hoīs asin⁹ currit: sortes est hō: ḡ sortes est asin⁹ qui currit. Dicitur notāter dūmodo seruet̄ talis obliq̄tas: q: si variaret̄ nō oporteret ꝯñam valere: vt nō sequit̄. cuiuslꝫ hoīs est asin⁹: sorteꝫ est hō: ḡ in sorte est asin⁹. Et hoc intelligit̄ ꝑ istaꝫ regulā ḡnaleꝫ q̄ñcūq̄ in maiori ꝓpōne aliquis terminus fuerit distribut⁹ in obliquo siue affirmatiue siue negatiue de quocūq̄ alio terīo rect⁹ illi⁹ obliqui. d̄r tūc quicquid affirmabitur de obliquo in maiori affirmabit̄ de obliquo illi⁹ vltimi termini. Sil̄r ex maiore de recto ꝛ minore de obliquo in quo minor extremitas ponit̄ in obliquo valet sills ad inferēduꝫ ꝯclusioneꝫ: in q̄ minor extremitas ponit̄ in obliquo: vt bñ sequit̄. oīs asin⁹ est aīal: ꝛ hoīs ē asin⁹: ḡ hoīs est aīal. Sed ex duob⁹ ꝓ̄missis ī quib⁹ mediū tenet̄ in obliquo gr̄a forme non valet ꝯña: vt non sequit̄. oēm asinū videt equ⁹: oīs hō videt asinum: ḡ oīs hō est equ⁹. Preter illos modos ponūt adhuc tres alij mōi: quoꝝ p̄im⁹ est. maiore vl̄i negatiua cui⁹ mediū est termin⁹ obliqu⁹ ꝛ minore affirmatiua in q̄ mediū ponit̄ in obliquo valet ꝯña ad inferēduꝫ ꝯclusionē de recto: vt bñ sequit̄ nullū hoīem videt asin⁹: ꝛ oē risibile videt hoīeꝫ: ḡ nullū risibile est asin⁹. ¶ Scōs modus. q̄ñ maior est vl̄is negatiua in q̄ maior extremitas ponitur in obliquo: ꝛ minor est affirmatiua in q̄ minor extremitas ponit̄ in obliquo: valꝫ ꝯña ad inferendū ꝯclusionē de recto: vt bene sequit̄. null⁹ asin⁹ videt hoīeꝫ: ꝛ oē risibile videt asin⁹: ḡ nullū risibile est hō: sꝫ si ambe ꝓ̄misse fuerint affirmatiue nō valꝫ ꝯña: vt nō sequit̄. oīs hō videt asinū: ꝛ oēm equū videt hō: ḡ oīs equ⁹ est asin⁹. ¶ Terti⁹ modus. q̄ñ maior est vl̄is affirmatiua de recto: ꝛ ī minore mediū est in obliquo: valꝫ ꝯña in q̄ maior extremitas ponit̄ ī obliquo. vñ bene sequit̄. oīs hō est aīal: asin⁹ est hoīs: ḡ asin⁹ est aīalis: sꝫ in mō negatiuo nō valet: vt nō sequitur. nullū risibile est

Notabile de obliq̄ in p̄ia figura.

Alij tres mōi de ꝓ̄dictis.

asinus: omnis homo videt risibile: ergo nullus homo videt asinum. et ista debent intelligi de prima figura.

Aliud notabile de obliquo in secunda figura.

¶ Sciendum est tertio quod in secunda figura duabus premissis de obliquo in quibus extremitates sunt termini obliqui valet sillogismus ad inferendum conclusionem de recto: ut cuiuslibet hominis est equus: et nullius asini est equus: ergo nullus asinus est homo. ¶ Secunda regula. medio existente in obliquo in ambabus premissis valet consequentia ad inferendum conclusionem de recto: ut bene sequitur. nullus asinus est hominis: omnis bos est hominis: ergo nullus bos est asinus. Similiter maiore affirmatiua de recto et minore negatiua de obliquo valet sillogismus ad inferendum conclusionem de obliquo servata obliquitate ex parte eiusdem extremi: ut omnis asinus est animal: et nullius hominis est asinus: ergo nullius hominis est asinus. Secundum exemplum. omnis homo est animal: et nullus asinus est animalis: ergo nullus asinus est hominis.

Alie regule pro tertia figura.

¶ Sed pro tertia figura ponuntur alique regule. Prima. maiore de obliquo sive medium ponatur in obliquo sive maior extremitas et minore de recto: valet sillogismus ad inferendum conclusionem de obliquo: dummodo eadem obliquitas se teneat ex parte eiusdem extremi: ut in darapti cuiuslibet hominis est asinus: omnis homo est animal: ergo animalis est asinus. Item quilibet asinus est hominis: asinus est rudibilis: ergo rudibile est hominis. ¶ Secunda regula ex duabus de obliquo in quibus medium ponitur in obliquo non valet consequentia. non enim sequitur cuiuslibet hominis est asinus: cuiuslibet hominis est equus: ergo equus est asinus. Et si minor sit de obliquo ex parte subiecti sequitur conclusio de obliquo ponendo obliquitatem in predicato: ut omnis homo est animal: hominis est asinus: ergo asinus est animalis. Et si obliquitas se teneat ex parte predicati sequitur conclusio in qua minor extremitas ponitur in obliquo: ut omnis homo est animal: quilibet homo est asini: ergo asini est animal.

Dubium de isto sillogismo. Michael musicus corrumpetur etc.

¶ Sciendum est quarto quod circa textum inciditur una difficultas qualiter est saluabile hunc sillogismum michalus musicus corrumpetur cras: michalus est michalus musicus: ergo michalus corrumpetur cras: non esse bonum sillogismum cum videatur esse sillogismus expositorius cum medium sit terminus singularis singulariter et univoce tentus. Respondetur quod ille sillogismus non est bonus: quia conclusio potest esse falsa premissis existentibus veris: ut si ponatur quod nunc michalus sit musicus: et cras eius musica corrumpetur et non ipse michael: tunc conclusio erit falsa et premisse vere. Dicitur secundo quod ad sillogismum expositorium non sufficit medium esse terminum singularem simpliciter et univoce tentum. Sed requiruntur alie tres conditiones. Prima quod ab una premissarum ad unam de omni valeat consequentia quod ibi deficit: quia ad istam michalus musicus corrumpetur cras. non sequitur ista. omne quod est michalus musicus corrumpetur cras. Et si quis dicat. numquam ad singularem potest sequi illa de omni eisdem terminis: ergo illa conditio non valet. probatur: quia termino singulari non congrue potest addi signum universale: ut non congrue dicitur omnis sortes. Respondetur quod licet termino singulari singulariter tento et incomplexo non possit addi signum universale: tamen bene est terminus singularis complexo cuius una pars est terminus communis: ut omne ens quod est sortes currit. unde istud subiectum ens quod est sortes debet supponere discrete: quia ex modo sue significationis repugnat sibi supponere pro pluribus ratione illius termini sortes: ita quod ille terminus ens capitur singulariter ratione determinationis sibi addite. Et si quis dicat. ista est universalis. omne ens quod est sortes currit: igitur subiectum non supponit discrete neque est terminus discretus. Respondetur quod est simpliciter singularis et non universalis nisi capiendo propositionem universalem large pro omni propositione cuius subiecto additur signum universale sive distribuatur sive non. Ex quo sequitur quod sicut ibi est sillogismus expositorius sortes currit: homo est sortes: ergo homo currit: ita ibi omne ens quod est sortes currit: homo est ens quod est sortes: ergo homo currit. Et hec de primo articulo.

Conditiones ad sillogismum expositorium requisite.

Quid est propositio reduplicatiua

¶ Quantum ad secundum dubitatur primo qualiter arguendum est ex reduplicatiuis. Pro cuius solutione supponitur quod propositio reduplicatiua est in qua ponitur signum reduplicatiuum reduplicatiue tentum: ut sunt ista. inquantum. inquantum. eo quod. Supponitur secundo quod sillogismi reduplicatiui. id est in quibus ponuntur propositiones reduplicatiue habent fieri proprie in prima figura et in omnibus modis dummodo reduplicatio se teneat ex parte maioris extremitatis et non medii nec minoris extremitatis. Exemplum in barbara ut omnis triangulus habet tres angulos equales duobus rectis secundum quod triangulus: ysocheles est triangulus: ergo ysocheles habet tres angulos equales duobus rectis inquantum triangulus. similiter omne animal est vivens inquantum animatum: omnis homo est animal: ergo omnis homo est vivens inquantum animatum. Exemplum in celarent nullum animal est sensitiuum inquantum est animatum: omnis homo est animal: ergo nullus homo est sensitiuus inquantum animatus. ¶ Sed quereret aliquis. quare reduplicatio non se tenet ex parte medii seu non additur medio. Respondetur quod ratio est: quia tunc non concluderetur conclusio reduplicatiua cum medium non intret conclusionem. Secundo. quare non additur minori extremitati. Respondetur quod ratio est: quia reduplicatio ponitur ad designandum convertibilitatem termini reduplicati ad predicatum et non ad subiectum. modo minor extremitas est subiectum. igitur. Supponitur tertio quod tales sillogismi proprie non habent fieri in secunda figura: quia vel reduplicatio adderetur medio vel extremitatibus. non medio ut notum est. nec extremitatibus cum subiiciatur in premissis. modo reduplicatio proprie non se tenet ex parte subiecti. Sed in tertia figura fiunt boni sillogismi: dummodo reduplicatio se teneat ex parte maioris extremitatis. Exemplum in darapti. omne animal est vivens inquantum animatum: omne animal est substantia: ergo quedam substantia est vivens inquantum animata.

Quomõ fiunt silli ex terminis infinitis.

¶ Dubitat scđo qualiter arguẽdũ est ex terminis infinit'. Pro cui' solutiõe suppo- nit pmo q ex terminis infinitis fiunt eodem mõ silli in oi figura sic ex terminis finit': duz mõ termin' q est finit' nõ mutet i terminũ in finitũ nec termin' infinit' in terminũ finitũ: vt oẽ aial est nõ albũ: ois hõ est aial: g ois hõ est nõ alb'. Exẽplũ vbi oẽs termini sunt infi- niti: vt oẽ nõ albũ ẽ nõ hõ: ois nõ lapis est nõ alb': g ois nõ lapis est nõ hõ.

Aliud dubium.

Sz q̃reret aliqs vtrũ possint fieri boni silli variãdo aliquẽ ter minũ penes finitũ z infinitũ. Rñdet p aliqua dicta. Primũ. in oi figura ex duab' pmissis vlibus negatiuis medio variato penes finitũ z infinitũ seqt pclusio negatiua: vt nullũ non alvũ currit: null' hõ est alb': g null' hõ currit. Dr scđo q in pma z scđa figurt ex maiori vli negatiua z minori pticulari negatiua sequit pclusio pticular negatiua medio variato pe nes finitũ z infinitũ: vt nullũ nõ albũ currit: hõ nõ est alb': g hõ non currit. Sz in tertia fi gura medio sic variato nihil sequit: vt nõ sed tur nulla nõ substãtia est aial: qđã subã nõ est hõ: g qđã hõ nõ est aial. ibi pclusio est falsa z pmisse sunt vere. Dr tertio q in pma z tertia figuris medio variato penes finitũ z infinitũ si ambe premisse fuerint affirmatiue nihil sed tur. Sed in scđa figura ex ambab' premissis affirmatiuis sequit cõclusio negatiua medio variato penes finitũ z infinitũ. exẽplũ: vt ois hõ est aial: lapis est nõ aial: g lapis nõ est hõ. Et si qs dicat: isti silli nõ sunt in aliqua figu ra cũ sint q̃ttuor termini: z etiã nõ inuenit rõ medij. Rñdet q de rigore nõ sũt in aliq figu ra neq mõ. sed solũ dicunt esse in aliqua figu ra q2 habent similitudinẽ alicuius figure.

An regule qb' arguit a pponibus de pdi catis fini tis zc. sint sufficien ter posite

¶ Dubitat tertio vtrũ regule quibus arguit a pponib' de pdicat' finit ad ppones de pdicat infinit sint pueniẽter posite ab ari stotele. Pro cui' solutione dr primo: q a ppo ne affirmatiua ad negatiuaz z ecõtra variato pdicato penes finitũ z infinitũ est bona pña seruatis pditiõibus: vt dictũ est in scđo peryer- armenias: dũmodo totale pdicatũ infinitet. Dr scđo q due regule phi quib' dicit q a ne gatiua ad affirmatiuã nõ valet pña. debẽt in telligi qñ pdicatus est cõplexum cui' tñ vna pars infinitatur: vt non sequit lapis nõ est li- gnũ album: g lapis est lignũ non albũ. Sed bene sequit. hoc nõ est lignũ album: g hoc est non lignũ albũ. Et si qs arguat. nõ sequitur sortes est vidẽs nõ asinum: g sortes nõ est vi- dẽs asinum: q2 añs põt esse vez z pñs falsuz: posito casu q sortes videat equũ z asinũ: z ta men arguit ab affirmatiua ad negatiuã cui' totale pdicatũ nõ est infinitatũ. Rñdetur q tales regule pprie nõ tenent in terminis obli quis nisi totale pdicatuz infinitaret. Si quis etiã arguat. dicit aristoteles in tertiu q idem est iudicium de terminis priuatiuis z infini tis: vt de non equa li z inequali: z tamen non sequitur hoc est inequale: ergo non est equale cum idem possit esse equale z inequale: vt po sito casu q iohãnes sit eq̃lis petro z inequa- lis guillermo: tũc ista est vera petrus est equa- lis: z ista est falsa petr' est inequalis. Rñde- tur q licz idez respectu diuersoz possit esse ege z inequale nõ tamen respectu eiusdez. dr vlte rius q nõ est intelligẽduz q in oibus sit idez iudiciũ de teris infinitis z priuatiuis: sz quã- tum ad aliqua bene põt esse idem iudicium. ¶ Sed quereret aliquis. qũo intelligit dictũ aristotelis vbi dicit q huic qđ nõ equale ali- quid subiacet. i. inequale z nõ huic qđ est non esse equale. Rñdetur q non debet intelligi q non equale aliquid ponat seu significet aliqđ positiuũ: sz intelligẽduz est q inequale subij- citur respectu huius qđ est non equale: vt ista conceditur inequale est non equale. Et hec de secundo articulo.

¶ Quãtuz ad tertiũ sit pclusio respõ salis. regule de formatione sillogismoz ex p- positiõib' de obliquis reduplicatiuis z termi nis infinitis sunt sufficienter assignate a pho vt satis patet ex dictis. ¶ Ad rões ante op positũ patet solutio qđ sit dicẽdũ ex dictis. — Cõclusio de pdicts.

¶ Finis primi libri priorum.
¶ Incipit liber secũdus priorum.

In quantis ergo figuris et p quales et quot ppositiones z quando z quomodo fit sil- logismus amplius autem p que perficiendum construenti et de- struenti. z quõ oporteat querere de p posito fm vnamquãqz artem ampli' autem per quam viam sumamus que in sillogismis sunt principia propria tam pertansiuimus. quoniam autem alij sillogismorum sunt vniuersales. alij vo particulares. — Sillogismi diuisio.

Iste est secundus liber prioz in quo philosophus determinat de potestatib' sillogismorum z de pec catis contingẽtibus circa eas et de specicbus argumẽtatiõis alijs a sillogismo. Et diuiditur i tres tractatus. primus tracta- tus cõtinet sex capitula. In primo determiat de prima potestate sillogismi que ẽ posse plu ra pcludere: ondẽs primo quot modis aliqs sills dr plura cõcludere: dicẽs primo q omnes sillogismi vlẽs plura pñt cõcludere p puersio nem sue pclusiõis. Silr z sillogismi particula res affirmatiui: q2 pclusiões eoz possunt puer ti in teris: sed sillogismi pticulares negatiui nõ possunt plures pclusiões cõcludere p puer sionẽ: q2 pticularis negatiua nõ põt puerti in teris. vñ quecũqz pmisse iferũt suas cõuersas eedẽ iferũt suas puertẽtes. qđ declarat p istas — Istius li bri diui sio.

Cōclusio nes osten dētes mo dos plu ra conclu dendi.

lfas a.b.c. deinde subdit alios modos plura ꝯcludēdi ponēs tres ꝯclusiōes. ¶ Prima. oēs silli vles p̄me figure p̄nt plura ꝯcludere in la tus assumēdo. i. sumēdo sub medio. Etiā p̄nt plura ꝯcludere in postsumēdo. i sumēdo sub minori extremitate. ¶ Scd̄a ꝯclusio. oēs silli vles scd̄e figure p̄nt ꝯcludere plēs ꝯclusiōes in postassumēdo i. sumēdo sub subō ꝯclusio nis: sȝ nō p̄nt sillogisare manifeste plures con clusiones sumendo sub medio: lȝ possint plu res sillogisare immanifeste. pȝ: q2 ꝓpō in qua ponit mediū sub q̄ subsumit: nō est ꝯclusa p priorē sillogismū: ideo nō ꝯcludit manifeste: sȝ immanifeste. ¶ Tertia ꝯclusio. nulli silli p ticulares p̄nt plura ꝯcludere sumēdo sub sub iecto ꝯclusionis: cū ip̄m non distribuat. Oēs tamen sillogismi tertie figure tā vles q̄ꝫ pti culares p̄nt plura ꝯcludere sumendo sub me dio: sȝ nō euidēter: q2 nulla talis premissaruȝ est ꝯclusa vel sillogisata. Subdit finaliter ꝙ in tertia figura nō p̄nt plura ꝯcludi sumendo sub minori extremitate: cū nō distribuat: sed sillogismi ꝯcludentes ꝓpōnem que p̄nt ꝯuer ti p̄nt plura ꝯcludere per conuersionem.

¶ Est ergo sic se habere vt vere sint p pōnes p quas sillogism⁹ fit: est aūt vt false: est ꝰo vt hec quidem vera: illa ꝰo falsa. cōclusio aūt aut vera est ex his aut falsa ex necessitate.

Capl̄i di uisio. Quid est secunda potestas sillogis morum.

¶ Istud est scd̄m caplm̄ huius tractat⁹ in q̄ ph̄s determinat de scd̄a potestate sillogismo rū q̄ est ex falsis posse sequi veruȝ. Et diuidit in tres partes. In prima docet sillogisare ve rū ex falsis in prima figura: ponens tres ꝯclu siones quas intēdit probare in hoc capitulo. Prima. nō cōtingit sillogisare falsuȝ ex veris. ¶ Secunda. contingit sillogisare verū ex fal sis. ¶ Tertia. non contingit sillogisare veruȝ ex falsis ꝓpter quid: sed solū quia est. primam ꝯclusionem probat sic: quia si an̄s est necesse est ꝯn̄s esse: ⁊ ex opposito ꝯn̄tis necessario se quitur opp̄m an̄tis: ğ si an̄s sit veruȝ ꝯn̄s erit verū aut idem accidit simul esse aut nō esse qd̄ est impossibile. si eni a. i an̄s poneret verum ⁊ b. i. ꝯn̄s falsuȝ ad a. seq̄retur b esse ⁊ b nō es se. ⁊ cū ad b nō esse sequat nō a. esse etiā ad a esse seq̄retur nō esse. ¶ Deinde remouet vnū

Remotio dubij

dubiū. cum eni p an̄te posuit a. aliquis posset credere ꝙ p a intelligeret tm̄ vnam p̄missaȝ. hoc remouet dicēs ꝙ nō: q2 ex vno nihil sequi tur sillogistice. Secūdam cōclusionē pbat i ductiue in ol figura ponēs q̄ttuor ꝯclusiōes. ¶ Prima est. in mōis vlibus ex ambab⁹ p̄mis sis i toto falsis p̄t sequi ꝯclusio ꝰa. Et etiā ex ambab⁹ in pte falsis. primā ptē ꝓbat sic sillo gisando in barbara. oīs lapis est aīal: oīs hō est lapis: ğ oīs hō est aīal. ¶ Scd̄a ꝯclusio. in modis vlibus prime figure ex maiore in to to falsa ⁊ minore vera nunq̄ꝫ sequitur ꝯclu sio vera: sed bene ex maiore in parte falsa ⁊ mi nore vera sequitur cōclusio vera. ꝰa aūt ꝓ

positio in toto falsa que pro quolibet supposi to subiecti est falsa: ⁊ eius cōtraria est vera: vt ista oīs lapis est aīal. Sed illa dr̄ in pte falsa que rōne aliquoꝝ suppositoꝝ est falsa: nō ta men rōne oīm: vt oē albuȝ est aīal. Tertia cō clusio. maiore vera ⁊ minore i toto falsa: aut etiā in pte falsa sequitur cōclusio vera. primā partē ꝓbat capiēdo spēs disparatas sic arguē do. oīs equus est aīal: oīs hō est equus: ğ oīs hō est aīal: sed in modis negatiuis debent su mi due spēs nō subalterne ⁊ gen⁹ extraneum illaꝝ: vt musica. medicina. ⁊ aīal. Scd̄am par tem ꝓbat sic arguendo. oīs hō est aīal: omne gressibile est homo: ğ om̄e gressibile est aīal. ¶ Quarta ꝯclusio. in modis p̄ticularib⁹ p̄t sequi veꝝ ex ambab⁹ falsis siue in toto siue in pte ⁊ ex altera vera ⁊ altera falsa: siue i toto si ue in pte inductiue formando sillogismos in modis particularibus. ¶ Consequēter ꝓbat dictam cōclusionem in modis secunde figure ponendo hāc regulam: in omnibus modis se cūde figure potest sillogisari verum ex falsis: tam ex ambabus in toto falsis q̄ꝫ in parte fal sis. Et ex vna vera ⁊ altera falsa: siue in toto siue in parte quecūq̄ꝫ fuerit illa siue maior si ue minor. ⁊ probat inductiue in modis parti cularibus. Consequēter probat predictā con clusionē in modis tertie figure. Et ponit hāc cōclusionem. in oībus modis tertie figure p̄t sillogisari verum ex falsis siue ambe premisse sint false siue in toto siue in parte: siue vna sit vera ⁊ altera falsa. Ex quo infert duo correla ria. primū. si cōclusio sit falsa necesse ē ambas vel alterā premissaꝝ esse falsam: q2 falsuȝ non sequit ex veris. Scd̄m correl̄m. q̄n ꝯclusio ē ve ra non est necesse vtrāq̄ꝫ premissaꝝ vel alterā esse verā: q2 veꝝ p̄t seq̄ ex ꝰo ⁊ ex falso. Cō sequēter ꝓbat tertiā ꝯclusionē p̄ncipalē. s. ꝙ ex falso non sequatur veꝝ ꝓpt̄ q̄d ⁊ vl̄r: q2 tūc ad idē veꝝ affirmatū ⁊ negatū aut ad duo cō tradictoria sequeret idē ⁊ p ꝯn̄s vnū cōtradi ctorioꝝ sequeret ad reliquū. ꝯn̄s ē impossibi le: igit̄ ⁊ ātecedēs. Et ꝯn̄a declarat: q2 ad an̄s esse veꝝ seq̄t ꝯn̄s eē veꝝ: sȝ si falsuȝ inferret ve rū ꝓpter q̄d: tūc ad idē antecedēs nō eē veruȝ seq̄ret idē ꝯsequēs eē veꝝ: ğ ad duo ꝯ̄dictoria sequeret idē. ꝯsequētia pȝ: q2 si ad a. esse albū sequat b. esse nigrū: ⁊ idē sequat ad a non esse albū: tūc ex opposito cōsequētis prime ꝯsequē tie sequitur oppositum antecedētis: vt si seq̄t a. est album: ergo b. est nigrum. Etiam sequit b. non est nigrum: ergo a. non est albuȝ. Et vl tra a nō est album: ergo b. est nigruȝ: ergo idē sequeretur ad duo cōtradictoria.

Probati ones p̄di cte cōclu sionis.

Correla ria ex eis dem.

¶ Sequitur textus.

Tertia potestas. Circulo auteȝ.

¶ Istud est tertiuȝ capitulum in quo philosophus determinat de tertia ptāte sillo gismoꝝ que est posse circulariter sillogisare. Unde sillogisare circulariter ē ex ꝯclusione po: tis sillogismi cū ꝯuertēte alteri⁹ p̄misse infer re alterā p̄missaȝ. Et dat exēplū i barbara: vt

Que est tertia po testas sil logismo rum.

facto isto sillo. omne b est a. omne c est b. ergo omne c est a. sic sillogisat circulariter. oē c est a. & omne b est c. g oē b est a. ibi ex conclusione prioris sillogismi cū cōuertēte minoris infert maior.

Quō fit sillis circularis.

Et subdit q sill's circularis dz fieri ex terminis cōuertibilib⁹ si debeat procedere ex vers. Et p̄ulo docet sillogisare circulariter i p̄ula figura dicēs q ex conclusione de barbara cū conuertēte minoris infert maior. Et sillr ex eadē conclusione cū conuertēte maioris infertur minor: vt pz faciēdo sillm in barbara. Sed ad sillogisandum in celarent dicit q maior de celarent sillogisatur circulariter ex conclusione & cōuertēte minoris: sz minor non pōt sillogisari circulariter: q̄z tūc argueretur ex puris negatiuis: nisi maior de celarent cōuertatur in vlem affirmatiuam de subo infinito: vt ista nullum aial rōnale est lapis. in istam: ois nō lapis est aial rōnale.

Mod⁹ sillogisandi circularit in modis particularibus.

Deinde docet sillogisare circulariter in modis p̄ticularib⁹ dicēs q in ipsis premissa vlis non pt sillogisari circulariter: q̄z p̄positio vlis nō cōcluditur nisi ex ambab⁹ vlibus: etiā ex puris p̄ticularib⁹ nihil seqtur sillogistice.

Mod⁹ sillogisandi in scda figura.

¶ Deinde docet sillogisare circulariter in scda figura ponēs quattuor cōclusiōes. Prima. in scda figura non pt sillogisari circulariter vlis affirmatiua: nec etiā particularis affirmatiua: q̄z tūc argueretur ex pur negatiuis. ¶ Scda cōclusio. in modis scde figure negatiua est circulariter sillogisabilis: qd̄ p̄bat in camestres faciēdo sillm: ex cui⁹ cōclusiōe cū cōuertēte maiori infert minor: & eodē mō probat in cesare. ¶ Tertia cōclusio. in sillogismis particularib⁹ vlis non pt sillogisari circulariter: q̄z tunc fieret sills ex puris p̄ticularibus. ¶ Quarta cōclusio. in sillogismis p̄ticularib⁹ particularis negatiua bñ pōt sillogisari circulariter: sz nō p̄ticularis affirmatiua.

Mod⁹ sillogisandi i tertia figura.

¶ Finaliter docet sillogisare in tertia figura ponens tres cōclusiōes. Prima est. in modis vlib⁹ tertie figure vlis non pt sillogisari circulariter: q̄z cōclusio semp est p̄ticularis in tertia figura. ¶ Secūda cōclusio. in modis particularibus affirmatiuis p̄ticularis pōt sillogisari circulariter. ¶ Tertia cōclusio. in modis particularibus negatiuis: negatiua pōt sillogisari si sit particularis: sz nō affirmatiua.

An tres prie prātes sillorū a pho sufficiēter assignētur.

Queritur vtrū tres prime potestates sillorū sint a pho sufficienter assignate. Et arḡ primo ꝯtra primā. q̄z idē sills non pt inferre plures cōclusiōes: igit. añs pz: q̄z cōclusio est effect⁹ premissarū: g eedē p̄misse nō inferunt plures cōclusiōes: q̄z vnius cause est tm̄ vnus effect⁹. ¶ Scdo sic. nullus bonus sills procedit ex falsis: g scda potestas male assignat. añs pz: q̄z nec sills demōstratiuus nec dialecticus: igitur nullus sills procedit ex falsis. ¶ Tertio sic. ex falso nō pōt sequi verū: g nullus sills cōcludit cōclusionem verā ex p̄missis falsis. añs pz: q̄z ens & verū ꝯuertūtur & nō ens & falsum. modo non ens nō est causa entis; ergo falsum nō est causa veri. ¶ Quarto sic. si bona ꝯña ex falso seq̄retur verū. hec ꝯña esset bona hoc nō est verum: g hoc nō est falsū: sz hoc est incōueniēs: igit. Cōsequētia pz: q̄z si ex falso seq̄retur verū: ergo ad destructionē veri seq̄retur destructio falsi cū ad destructionē ꝯñtis sequatur destructio añtis. & p ꝯñs si verū sit ꝯñs ad falsū seq̄tur hoc nō esse verū. ¶ Quinto sic. sill's circularis nō est bona ꝯña & formalis: igit. añs pz: q̄z non hz fieri nisi in terminis ꝯuertibilibus etiam sill's circularis petit principiū: g non est bonus nec vtilis demōstratori nec dialetico. ¶ In oppositum est phs in textu. In questione erūt tres articuli.

Quid est ptās sillogismi.

¶ Quātum ad p̄mū sciēdum est primo q p declaratiōe p̄ie partis supponit primo q ptās sillī est q̄dam p̄prietas attributa sillo ad v̄itatis euidētiam & falsitatis ostēsionem. Et sunt sex. quarū p̄ia est posse plura cōcludere que pt fieri tribus modis. s. p ꝯuersionem cōclusionē aut sumēdo subalternā eius. Scdo pōt fieri subsumēdo in latus: & hoc fit capiēdo sub medio distributo plures minores extremitates. Tertio in post sumēdo: videlz qn̄ sub minori extremitate distributa aliquid subsumit. vñ sub minori extremitate pt subsumi dupl'r. s. in cōclusiōe & in minori p̄pōne. vñ si subsumat in cōclusione erit vn⁹ & idē sill's capiēdo sillm p p̄missis: sed si subsumat in minori: tūc non erit vnus sill's nisi capiēdo sillm p p̄te principali: scz p maiori. Scdo supponitur q ois sill's pt plura cōcludere p ꝯuersionem cui⁹ cōclusio pt ꝯuerti sicut est vlis siue affirmatiua siue negatiua: & p̄ticularis affirmatiua. Et sic ois sills cōcludēs aliquā illarū pōt plura cōcludere p ꝯuersionem.

Quot sūt rie ꝯñarū i quibus fundatur ista ptās.

Tertio supponit q due sunt regule ꝯñarū in q̄bus fundatur ista ptās. Prima. quicq̄d seq̄tur ad ꝯñs bone ꝯñe seq̄tur ad ei⁹ añs. Scda. quicq̄d p̄dicatur de subo distributo: etiam p̄dicat de quolz ꝯtēto sub eo. Ex oībus istis pz qui sunt sillogismi qui pñt plura cōcludere sub medio cum medio in altera p̄missarū semp distribuatur: & hoc dz intelligi siue euidēter siue ineuidēter. Sed oēs sillogismi quorū minor extremitas distribuitur pñt plura cōcludere subsumendo sub ea: & oēs sillogismi quorū cōclusio pt ꝯuersi possunt plura cōcludere.

Due difficultates circa p̄imā ptātē incidētes.

¶ Sciēdum est scdo q circa primam potestatē incidūt due difficultates. quarū prima est. vtrū vnus & idem sill's possit plura cōcludere immediate. Ad quā dr breuiter q capiēdo sillm p p̄missis tm̄: idē sill's potest primo & immediate cōcludere plures cōclusiones sicut p̄misse sillogismi facti in barbara immediate inferūt vlē affirmatiuam: etiā possunt immediate inferre cōclusionē p̄ticularē affirmatiuam: q̄z minoris v̄tutis est inferre p̄ticularem q̄z vlem. Etiā si minor de barbara esset particularis imediate inferret p̄ticularē: g a fortiori si sit vlis, & sillr dicatur de alijs sillis

quoꝝ cõclusio est vlis: vel quoꝝ cõclusio non põt ↄuerti: vel sub quoꝝ minori extremitate põt aliquid subsumi. Secũda difficultas. an sillis concludẽs plures ↄclusiones sit vnus ꝛ idez sillis. Pro cui⁹ solutione supponit̃ ꝙ sillis capitur duplr. vno mõ ꝑ aggregato ex ꝓmissis ꝛ ↄclusione simul. alio mõ ꝑ ꝓmissis tñ. h͛ supposito dr̃ pͥo ꝙ idez sillis põt inferre plures ↄclusiones si capiat̃ pro ꝓmissis tñ: qꝛ ꝓmisse inferẽtes vlem põt inferre pticularem. Dicitur scdo ꝙ sumẽdo sillm ꝑ ꝓmissis ꝛ ↄclusione simul: tũc nullus sillis põt inferre plures ↄclusiões: qꝛ vel hoc esset ꝑ ↄuersionez vel in latus vel in postsumẽdo: ſ3 nullũ istoꝝ põt dici: qꝛ tũc nõ manet idẽ sillis cum ↄclusio sp variet. Dicitur scdo ꝙ sillis ↄcludẽs plures cõclusiões sumẽdo sub medio ples minores extremitates vel sub minore extremitate sumẽdo etiã alias miores extremitates nõ est sillis simplr vnus: ſ3 ples põt tñ dici vn⁹ ſm quid ratiõe pͥis: qꝛ tales ples ↄclusiões ↄcludũtur ꝑ vnam maiorem. qñ aũt dicit phs vnuz sillm posse plura ↄcludere capit sillm pro ꝓmissis ꝛ nõ ꝑ aggregato ex ꝓmissis ꝛ ↄclusione simul. Et aduerte ꝙ hui⁹ ptãt͛ due sunt vtilitates. pͥa est scire multas ↄclusiões ꝑ easdez ꝓmissas. scda est ad sciẽdũ aliquã ↄnam inferẽtem aliquã ↄclusionem inevidẽter esse bonã. nã si alique ꝓmisse inferrẽt aliquã ↄclusionem inevidẽter q̃ seqretur ad ↄclusionem prioris sillogismi: tũc prima ↄña ꝓbatur esse bona ꝑ secũdam in ꝟtute huius ptãtis.

Secũda difficultas de codẽ.

Quot modis capit̃ sillis.

Utilitates hui⁹ ptãtis.

¶ Sciẽdum est tertio ꝙ hic incidit talis difficultas vtrũ illa regula in qua fundat̃ ista ptãs: scz quicqd seqt̃ ad ↄñs bone ↄñtie seqt̃ ad eius añs sit bona. Arguit̃ pͥmo ꝙ non: qꝛ bene sequitur hõ est: ġ aial est: ꝛ vltra aial est: ġ genus est: ꝛ tñ nõ sequitur hõ est: ergo genus est: ġ aliquid sequitur ad ↄñs alicuius bone ↄñe ꝙ nõ sequitur ad eius añs. Rñdetur ꝙ ista ↄna nõ valet. aial est: ġ gen⁹ est. Nam põt esse aial: dato ꝙ nõ denoietur gen⁹ ꝛ ad hoc ꝙ gen⁹ sit. nã ad hoc ꝙ denoietur genus requiritur ꝙ ↄcipiatur vt vnũ in multis ꝛ de multis. Et si dicat̃. impossibile est ita esse sicut ꝑ añs significat̃: quin ita sit sicut ꝑ ↄñs significatur: qꝛ si aial est gen⁹ est: cũ aial sit genus. etiã si aliquid qd̃ natũ est pdicari de pluribus differẽtibus specie est: ġ gen⁹ est. Rñdetur ꝙ diffinitio bone ↄñe dꝫ intelligi in sensu diuiso ꝛ nõ in sensu cõposito. ¶ Scdo sic ar. nam bñ sequitur: quadrupedale est: ġ bipedale est. ꝛ vltra bipedale est: ġ pedale est sua medietas: cum añs sit veꝝ ꝛ ↄñs falsum. Rñdetur ꝙ ly sua põt esse relatiuum de bipedale: ꝛ tunc bene sequitur: qꝛ tũc sensus est: quadrupedale est: ġ pedale est medietas de bipedale. alio mõ põt esse relatiuũ de quadrupedale ꝛ sic nõ bene sequitur: qꝛ tũc sensus est pedale est medietas de quadrupedale.

Alia difficultas de eodem

Quõ itelligẽda est diffinitio bone ↄñe

¶ Sciẽdum est quarto ꝑ declaratiõe secunde ptãtis ꝙ aliqua ꝓpositio dr̃ esse falsa duplr: scz in toto ꝛ in pte. Uñ illa ꝓpositio dr̃ in toto falsa: cuius pdicatuz non conuenit alicui contento sub subo. Et illa dr̃ in pte falsa ꝛ in pte ꝟa cuius pdicatuz ↄuenit alicui cõtento sub subo ꝛ alicui nõ: ꝛ hoc in affirmatiuis. Ex quo sequit̃ ꝙ ꝓpositio nõ dr̃ in pte vera ꝛ in pte falsa: eo ꝙ simul ꝛ semel sit vera ꝛ falsa: sed qꝛ pdicatum alicui cõtento sub subo cõuenit ꝛ alicui nõ. ¶ Sed dubitaret aliquis vtꝝ vna ꝛ eadem ꝓpõ sine equiuocatiõe possit simul esse ꝟa ꝛ falsa. Et arguitur ꝙ sic. posito casu ꝙ sortes dicat istam propõnem plato dicit falsum: ꝛ plato istã sortes dicit falsum ꝛ nihil aliud dicãt. Tũc arguitur sic. supponẽdo ꝙ si sortes dicat veꝝ etiã ꝛ plato: ꝛ ecõtra cuz oĩno dicant siles ꝓpõnes. Tũc ar. vel sortes dicit veꝝ vel falsuz. si veꝝ: ġ plato dicit falsuz cum dicat ꝙ sortes dicit falsum. ꝛ si plato dicat falsuz: etiã sortes dicit falsuz cũ dicãt oĩno siles ꝓpões. In oppm̃ arguitur: qꝛ tũc due cõtradictorie essent simul vere ꝛ simul false: qꝛ bene sequit̃. illa ꝓpositio q̃ est simul ꝟa ꝛ falsa est ꝟa: ġ sua ↄtradictoria est falsa. Etiã bene sequitur est falsa: ġ sua ↄtradictoria est ꝟa ꝛ ꝑ ↄña due ↄ̃dictorie erũt simul vere vel false. Pro solõne sopponit̃ ꝙ adiõem ꝓpões asserentem se esse falsam sequit̃ ꝙ ipsa est falsa. ¶ Supponit̃ scdo ꝙ aliqua ꝓpositio asserit se esse falsaz duplr. vno mõ ex directo sicut ꝑpositio habens reflexionem supra seipsam: vt ista oĩs ꝓpositio est pticularis. Alio mõ ex indirecto scz mediãte alia ꝓpõne: ꝛ sic in ꝓposito. Uñ ꝓpositio quã dicit sortes: puta ꝙ plato dicit falsum: nõ asserit se ex directo esse falsam: ſ3 hoc qd̃ asserit platonem dicere falsum qui tñ dicit istã ꝓpõnem. sortes dicit falsum. Ex istis põt poni ista ↄclusio. ꝙ nulla eadem ꝓpositio sine equiuocatiõe est simul ꝟa ꝛ falsa. Et si quis dicat. ista ꝓpositio: non hõ est aial est simul vera ꝛ falsa: qꝛ hꝫ sensum simul verum ꝛ falsum cũ vnus sensus sit aliquid qd̃ nõ est hõ est aial alius est nullus hõ est aial. Rñdetur ꝙ hoc est ſm equiuocationem de ly non que põt esse negatio negans ꝛ negatio infinitans. Et dico ꝙ non est eadem propositio que ſm vnũ sensum est vera: et ſm alium falsa: sed est propositio plures. Et hec de primo articulo.

Propositio quot modis dr̃ falsa.

Aliud dubiũ de eodem.

Quot modis ꝓpositio asserit se esse falsam.

Cõclusio de eodem

¶ Quãtuz ad scdm̃ dubitatur pͥmo vtruz sillogismus circularis sit bonus ꝛ possibilis. ¶ Pro cuius solutiõe supponit̃ pͥmo ꝙ sillogismus circular͛ est sillogismus procedens ex cõclusione prioris sillogismi cum cõuertente alterius premisse ad inferẽdum alteram ꝓmissam: vt ptꝫ satis in textu per exempla. ¶ Supponitur secũdo ꝙ in cõuertendo premissam in sillogismo circulari ꝓmissa que cõuertitur semꝑ dꝫ cõuerti simplr siue fuerit vniuersalis affirmatiua siue negatiua siue particularis. vñ scds ꝓcessus dr̃ circularis in ordine ad primum ꝓcessum: ita ꝙ sillis circu-

Quid est sillis circularis.

laris de sigto materiali sigt primū pcessuz: sꝫ de significato formali significat scdm pcessū. ¶ Ex hoc sequit ꝙ sillus circularis pōt dici sillis ex hypothesi q2 presupponit vnū pcessū. Et sic pꝫ ꝙ in quolz sillo circulari sunt duo p cessus: pm⁹ q̄ arguit a pmissis dispositis in modo ꝛ figura. scds est in q̄ arguit a pclusione silli pri⁹ facti cū puertēte alteri⁹ pmisse ad inferēdū aliā pmissā siue maioreꝫ siue minorē dūmodo recte sillogisari possit in tali mō vel in alio. ¶ Supponit tertio ꝙ sills circularis si debeat aliqd ondere ꝛ pcedere ex his nō pōt fieri nisi ex terminis puertibilib⁹: q2 dꝫ fieri p puersionē vlis simplr q̄ solū puertit simplr in terminis puertibilib⁹. nā vt dr in textu si sills circularis fieret in terminis non puertibilib⁹ oporteret pcedere ex altera ppositione indemonstrabili: q2 talis ppō esset falsa: falsum aūt nō pōt demōstrari. ¶ Pro supposit⁹ dr p̄mo ꝙ sillogisare circulariter est possibile cuꝫ idē possit esse notius ꝛ ignoti⁹ respectu diuersoꝝ. Dicit scdo ꝙ sills circularis q̄tū ad oēs pcessus suos simul nō est sillus: sed quātū ad vnum pcessum est bene bonus sillogismus.

Quot sunt pcessus in q̄lz sillogismo circulari.

Cōclusio de predictis.

¶ Dubitat scdo vtrū ex veris possit seq falsum. Et videt ꝙ sic q2 ex illo qđ est vel pōt esse verū pōt seq falsum: ḡ ex vero pōt seq falsuꝫ. Pro solutiōe supponit ꝙ ista est ꝯa. ex vero pōt seq falsū: q2 de rigore ipa est diuisa. Et ly vero ampliat ad illud qđ est vel pōt esse verū. Si aūt capiat in sensu cōposito eēt falsa cū sensus sit. talis ppō est possibil' ex vero sequit falsum: ꝛ h̄ est incōueniēs: iō ista ē impossibil' ex vero sequit falsū: q2 si añs est verū ita est sicut p ipm significat. ꝛ si ꝯñs est falsuꝫ nō ita est sicut p ipꝫ significat: ḡ possibile erit ita eē sicut significat p añs dū nō erit ita sicut per ꝯñs significat: sꝫ ar ꝙ ex vero sequat falsum: q2 bene sequit de⁹ est vel tu es asinus: et nullus de⁹ est: ḡ tu es asinus. ꝛ tñ ꝯñs est falsum: ꝛ añs verū cū sit vna disiūctiua ꝯa. Et ꝙ bñ sequatur pꝫ: q2 a tota disiūctiua cū destructione vnius ptis ad positionē alterius. Rñdetur ꝙ tale añs pōt esse vna disiūctiua. ꝛ sic añs est veruꝫ: sed nō sequitur. vel pōt esse vna copulatiua: ꝛ sic bene sequitur: sꝫ sicut añs est falsum: ita ꝛ ꝯñs. sicut si diceretur deus est: ꝛ tua positio est falsa: ḡ tua positio est falsa. Dicitur cōcedēdo ꝯñam: sꝫ sicut ꝯñs est falsum: ita ꝛ añs Item bñ sequitur. nam si hō est aial hō est asinus: ꝛ tamen añs est verū ꝛ ꝯñs falsum. Et ꝙ ꝯña sit bona pꝫ: q2 sua cōtradictoria est mala ꝯñtia. Respōdetur ꝙ talis ppositio bñ est vera: sed nō est cōsequētia: vt superius visum est. Item bene sequit hec ꝯña est bona: ḡ ex vero sequitur falsum: demōstrādo per ly hec ipsammet ꝯñaꝫ: ꝛ tamen añs est verum: q2 pcise significat illaꝫ ꝯñam esse bonā: ꝛ ita est ꝙ pbo: q2 si dicas ꝙ ista ꝯña nō valꝫ: ḡ impossibile est eam valere: ḡ añs dicte consequentie est impossibile cū significet illā valere. Et vltra añs est impossibile: ḡ cōsequētia

An ex veris sequatur falsū.

est bona cum ad impossibile sequatur quolibet. Respōdetur ꝙ illa cōsequētia est bona: sꝫ negatur ꝙ antecedens sit verum. ꝛ ad probationem negatur ꝙ pcise significet cōsequentiam esse bonam: quia omnis ppositio significans aliquam cōsequētiaꝫ esse bonam: ꝛ ita esse sicut p eam significat: ꝛ etiā cōsequēs esse verum. modo cōseqñs illius cōsequētie est falsum: igitur.

Solutio pdicti dubij.

¶ Dubitatur tertio vtrum ad idem affirmatum ꝛ negatum: seu ad cōtradictoria sequatur idem. Pro cuius solutione supponitur pro nūc ꝙ duplex est ppositio: scꝫ necessaria ꝛ impossibilis. vnde propositio necessaria nō dr ideo necessaria: q2 necessario sit: q2 tūc nulla esset ppositio necessaria creata: cum q̄libet ppositio creata possit non esse: sed dicitur necessaria: quia qualitercūq3 p eam significat esse: necesse est ita esse. ꝛ hoc si sit affirmatiua de pñti. ¶ Et aduerte ꝙ duplex est ppositio necessaria: quedam est cathegorica: ꝛ quedam hypothetica. Cathegorica est duplex. quedam est ratione formali terminoꝝ: vt homo ē aial: ꝛ sic de alijs. Quedam ē necessaria: que non est sic necessaria ratione formali terminorum: sicut est propositio vera de preterito: vt adam fuit. Alia est necessaria hypothetica: cuiusmodi est disiūctiua cōposita ex partibus cōtradicētibus: vt sortes currit vel non currit. Hoc supposito dicitur ꝙ ppositio necessaria si formetur sequitur ad quālibet. i. ꝙ quelibet cōsequentia est bona cuius consequens est propositio necessaria: vt bene sequitur. sortes currit: ergo homo est aial: tua positio est falsa: ergo homo est aial. ¶ Et si quis dicat. ibi nō est aliqua habitudo antecedētis ad ꝯñs: ergo nō est bona ꝯña. dico ꝙ verū est ꝙ ibi nō est habitudo ex natura rei añtis ad ꝯñs: tñ bene est habitudo consecutionis sicut alias visum est. Unde ꝯña significatione totali significat ꝙ habitudo sequele antecedentis ad ꝯñs sit necessaria. Itē impossibile est ita esse sicut p añs significat significatiōe totali quin ita sit sicut per ꝯñs significatur: igit talis cōsequentia est bona. Ex quo sequitur ꝙ ppō necessaria potest sequi ad duo contradictoria cum sequatur ad quālibet propositionē mūdi.

Duplex ē ppositio.

Propō q̄ re dr necessaria.

Propositio necessaria duplex est.

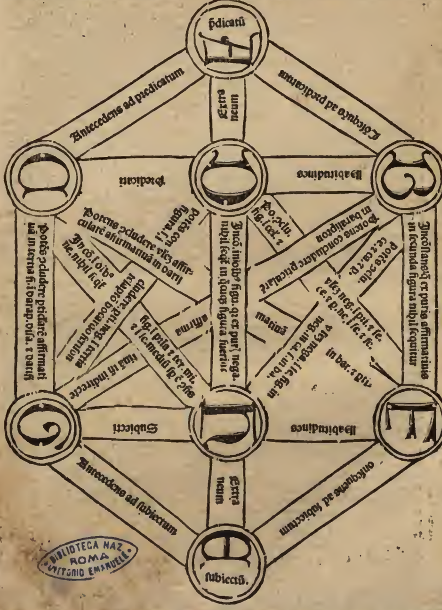
Alia est ppositio impossibilis que nō dicitur ideo impossibilis quin possit formari: q2 tunc nulla esset propositio impossibilis: sed dicit impossibilis: quia qualitercūq3 per eam significatur esse impossibile ē ita esse. Et ista ē duplex. s. cathegorica ꝛ hypothetica. Cathegorica est duplex. quedam ē que rōne formali terminoꝝ est impossibilis: vt homo est asin⁹. ꝛ ad talē sequitur quelibet propositio mūdi id est ꝙ ois illa consequētia est bona cuius antecedens est propositio impossibilis: vt bñ sequitur: homo est asinus: ergo tu es papa. Ex quo sequitur ꝙ ideꝫ potest sequi: etiā ad duo contradictoria quādo alterū est impossibile. Alia est impossibilis que sic non est imp. sis

Quare ppō dr impossibilis

Propositio īpossibilis ē duplex.

Non pergunt asini per pontem sint nisi cauti
Pontem vel caueant pretereundo cadent
Impedit hic oclos sensus firmat dat z altos
Indoctis saltus est sibi nulla salus

Horret equus talem validus certe titubantẽ
Dum graditur cernens sit licet ire potens
Non igitur rursum dico vemanpasinor
Qui sed eos. retro nunc remanere volo

Asinus pgens Mutet ab ol oñ pons eo parte tremit
Si nũc vadã labar cur cito regrediar

Asin⁹ cadẽs Heu me quid faciẽ ruo nec pbet mihi ɋ̃sq̃
Auxiliũ: monitor que dedit experior.

¶ Eodē aūt modo se habēt ⁊ q̄ ad im possibile deducūt sill'is ostēsiuis. nā ⁊ ipi fiūt p ea q̄ sequūt. ⁊ qb' seq̄t vtrū q₃ ⁊ eadē cōsideratio est in vtrisq₃.

Probat p̄dictā artē eē suffi̇cientē ad oēm sill'm. ¶ Istud est scd̄m capl'm huius tractatus in quo ostendit predictā artē inueniēdi mediū esse sufficiētem ad oēm sill'm. ⁊ p'mo p̄bat quo ad sill'm ad impossibile: q: ipa ē ḡnalis ad oēs sill'm ostensiuū: ḡ ad oēm sill'm ad īpossibile: q: eadē cōclusio ostēsa p sill'ostēsiuū ex eisdē terminis ostēdit p sill'm ad īpossibile: vt pro bat in ɔclusiōe pticulari affirmatiua ⁊ vl'i ne gatiua: vt si hec ɔclusio nullū c est a. fuerit sil logisata in camestres p mediū b. h. sic argue do oē a. est b. h. nullū c. est b. h. ḡ nullū c est a. talis aūt ɔclusio per eosdē terminos sillogisa tur p īpossibile capiēdo ɔtradictoriā ɔclusio nis cū maiore ad īferendū oppositū minoris: ⁊ faciendo oēs pcessus q̄ reqrunt ad sill'm ad impossibile: ⁊ tūc in vltimo talis cōclusio erit sillogisata. ⁊ pcedit sill'o ex īpossibili semp ex vna falsa ad cōcludendū vnā falsam ideo vo catur sill's mēdacij. ¶ Cōsequēter p̄bat p̄dictā artē esse ḡnalē ad alios sill'os ex hypothesi si cut sunt silli a trāsumpto: ⁊ ēm q̄litatē in sub iectis: q: eodē mō inuenit mediū ī ipis sicut ī sill'is ostēsiuis. Est tm̄ dr̄ia: q: ī sill'o a trāsū pto nō sumūt ɔ̄na affinia ⁊ extranea terio₊. iō talis sill'us nō ōndit suā ɔclusionē pricipalē p hāc artē: s₃ sumit ɔ̄na affinia ⁊ extranea terio₊ ɔclusiōis ad quā se trāsfert. Sil'r sill's s₃ q̄l: ta tē in subis sumit mediū ɔuertibile cū minori extremitate inserēs ex maiore vl'i ⁊ m'ore pti culari ɔclusionē vl'ē in tertia figura: vt h ois hō est aial: hō ē risibilis: ḡ oīe risibile ē aial. Cōseq̄t dicit istā artē eē ḡnalē ad sill'os cō positos ex modalib' vl' ex vna de inesse ⁊ alia modali q̄ sūt ōn̄iui. nā eodē mō sumit mediū sicut ī alijs sill'is ɔposit̄ ex ambab' de inesse. Ex quo infert q̄ ista ars ē ḡnalis ad oēs sil logismū. etiā est ḡnalis ad inueniēdū mediū circa p̄hiam. i. circa scias speculatiuas ⁊ circa artē. i. scias factiuas ⁊ circa disciplinā. i. circa scias morales. S₃ q̄reret aliqs vtr̄ p istā scias possint sillogisari principia sciap. Hoc remo

Probat p̄dictā artē eē ḡnalē ad alios sill'os.

Solutio q̄stionis. uet dicēs q̄ nō: q: p̄cipia sciap cognoscunt p viam sensus memorie ⁊ experientie: tamen ex ipis p̄cipijs pōt aliqd sillogisari ⁊ aliqd demonstrari. ¶ Sequitur textus.

¶ Quoniam aūt diuisio p ḡna parua quedā pticula est dicte methodi faci le est videre. Est eni diuisio velut infir mus sillogismus. Nā qd̄ oportet ostē dere quidem petitur.

An sill's sit suffici ens ad in ueniendū medium. ¶ Istud ē tertiū capitulū ī quo p̄hs ōndit q̄ diuisio. i. sill's nō ē sufficiēs ad inueniēdū me diū pp̄ter h̄ q̄ nō valet ad demōstrandū dif fini ... nē de diffinito circa qd̄ ponit talē ɔclo nē diuisio nō valet ad inueniēdū mediū silli: q: diuisio. i. sill's diuisiu' est sill's infirm' eo q̄ petit p̄cipiū. Deinde ōndit q̄ talis sill's nō ē vtilis ad ōndēdū diffinitionē de diffinito: q̄a nullus sill's capiēs mediū cōius maiori extre mitati sillogisat vl'ē affirmatiuā: s₃ sill's diui siuus ē hmōi: igit. ¶ Scd̄o p̄bat: q: ī sill'o di uisiuo petit p̄cipiū: igit. ⁊ q̄ capiat mediū cōius maiori extremitati: ⁊ q̄ petat p̄cipiū p̄bat duob' exēplis. sic arguēdo. oē aial ē mor tale vel īmortale: hō ē aial: ḡ hō ē mortal' vel īmortal: s₃ null' hō ē īmortalis: ḡ ē mortalis. in p'mo pcessu mediū. s. aial est cōius maiori extremitati finalis ɔclusiōis: ⁊ ī scd̄o pcessu ē petitio p̄cipij: q: deberet p̄bare q̄ null' hō ē mortalis. ⁊ illud assumi tāq̄ notū. Scd̄z exē plū. oē aial mortale ē h̄ns pedes vel nō h̄ns pedes: sed ois hō ē aial mortale: igit ois hō ē h̄ns pedes vl' nō h̄ns pedes. s₃ nō ē nō h̄ns pe des: igit ē h̄ns pedes. ¶ Deīde ōndit diuisio nē non eē vtilē ad sillogisandū accn̄s de subo nec aliqd aliō p̄dicatū: vtputa gen' vl' ppriū: q: in tali mō arguēdi nō ɔcludit ppositū vel petit p̄cipiū. Nā si aliqs dubitaret vtrū dya meter sit symet. i. ɔmēsurabilis coste q̄drati. ⁊ arguit ois longitudo est symetra vel assym e tra: dyameter est lōgitudo: ergo dyameter est symetra vel assymetra: sed nō est symetra: ḡ ē assym etra. ibi ē petitio principij cū eque igno tum sit dyametrum esse symetrā sicut assyme tram. Ex quo infert q̄ per diuisionē non pōt sillogisari diffinitio de diffinito.

An ī sill'o diuisiuo petat p̄ncipium.

An diuisio sit vtil' ad sillogi sandū acci dēs ⁊c.

Queritur vtrū aristoteles suf ficienter docuerit omnē sill'm esse alicuius figure: ⁊ sufficienter tradi derit artem inueniendi medium.

Questio de sill'o et modo in ueniendi medium.

¶ Arguitur primo q̄ nō: q: iste est bonus sil logismus. nullū risibile est hō: nullus asin' est risibilis: ergo nullus asin' est hō. ⁊ tamē nō ē in aliqua figura cū nō reducat ad aliquē mo dū prime figure. ¶ Scd̄o sic. iste est bon' sill's si a est b. est: sed a. est: ḡ b est. et tm̄ non reducit ad primam figuram: igitur. ¶ Tertio sic. ista scia est scia resolutoria: ḡ ipa nō est inuētiua: ⁊ p ɔ̄ns nō docet inuenire mediū. ¶ Quarto sic. hec scia tractat de resolutione ɔ̄ne et non ɔ̄ntis: ḡ nō h₃ resoluere sill'm in sua principia materialia: ⁊ p ɔ̄ns nō h₃ docere artem inue niendi medium. ¶ Quinto sic. in ista scia de terminat de sillogismo simpliciter dicto: sed regule ibi date de inuētiōe medij nō possunt ad ipm applicari: igit. Itē in terminis cōuer tibilibus nō reperiūtur antecedentia nec con sequētia: igit ista ars nō est ḡnalis ad omnes sill'os. ¶ In oppositū ē philosophus ī textu. In questione erunt tres articuli.

¶ Quantū ad primū sciendū est p'o q̄ duplex est sill's. s. cathegoricus ⁊ hypothe ticus de qbus al's visū est: s₃ sillus cathegori cus adhuc est duplex. qdā est ōn̄iuus q. s. ex duab' premissis ī mō ⁊ figura dispositis ostē dit suā ɔclusionē nō p̄supposita aliqua hypo

Sill's est duplex.

thesi: vt sunt silli qui fiunt in aliqua triū figurarū. Alius est sillīs ex hypothesi qui .s. facta aliqua hypothesi .i. aliqua suppositiōe ex duabus premissis infert cōclusionē. ꝛ est triplex scʒ ad impossibile de quo videbit in scđo hui⁹. a transsumpto: ꝛ ꝑm qualitatem in subiectis. vnde sillīs a trāssumpto est ille in quo aliqs se trāsfert ad ꝓbādū aliquā ꝯclusionem extra principale ꝓpositū ex qua mediāte ꝯcessione vel amissione r̄ndētis finaliter cōcludit ꝓpositū: vt si qs habeat ꝓbare ꝙ aīa sortis est immortal. ꝛ facit tale suppōnē ꝙ si ꝓbauerit aīam petri esse imortalē etiā ꝓbauerit sufficienter aīam sortis esse imortalē. quo admisso a r̄ndēte transferat se opponēs ad ꝓbādū istā aīa petri ē imortalis. sic arguēdo oē beatū est immortale: aīa petri est btā: ḡ aīa petri ē imortalis. ꝛ p̄ ꝯńs aīa sortis ē imortalis. Sʒ sillīs ꝑʒ qualitatē in subiectis ē ille cui⁹ mediū ꝛ minor extremitas sunt teri ꝯuertibiles rōne cui⁹ ꝯuertibilitatis iferī ꝯclusio vlis ī tertia figura: vt ois hō est aīal: ois hō ē risibilis: ḡ oīe risibile ē aīal. Uel sic. sillīs ꝑm q̄litatē in subiect̄ est q̄n opponēs se trāsfert ad ꝓbādū aliquā ꝯclonē que ē sillīs q̄litat̄ ꝟitatis ꝛ falsitat̄ cū ꝯclone principali q̄ etiā ꝯuenit ī subō cū ꝯclusiōe p̄ncipali: iō đr sillīs ꝑm q̄litatē in subiectis: qr ꝓpō ad quā se transfert est sillīs qualitatis ꝛ similis subiecti cum conclusione probanda.

Quid est sillus ꝑm q̄litatē in subiectis.

Aliq̄ difficultates circa textum incidentes.

¶ Sciēdū est scđo ꝙ circa textū incidūt alique difficultates. Prima. an ois sillus diuisiuus ꝛ generalit̄ ois sillīs sit ī aliqua triū figurarum. Pro cuius solutiōe supponit̄ primo ꝙ in quolibet sillō diuisiuo sunt duo processus. primus est sillogisticus in quo capitur diuisiuū pro medio ꝛ eius membra cōiūctim cū maiori extremitate et vnū suppositū diuisim pro minori extremitate. Sed ꝑ scđo ꝓcessu sumit̄ cōclusio ꝓcedētis ꝓcessus pro prima propositione ꝛ pro scđa negat̄ alterū mēbroꝝ diuidentiū de illo supposito. ꝛ ꝑ conclusione capitur alterū membroꝝ de eodē supposito: vt p̄ʒ in exemplis textus. ꝛ sic sillīs diuisiuus quo ad primum processuʒ est sillogisticus: sed quo ad scđm processum petit principium. Et ideo quo ad illum vocatur sillus infirmus.

Quot modis intelligit̄ sillʒ eē in aliq̄ triū figurarum.

¶ Supponit̄ scđo ꝙ dupl̄r p̄t itelligi aliquē sillm esse in aliqua triū figuraꝝ. vno mō ꝓpe ꝛ directe q̄n .s. mediūꝫ extremitates sunt totalia extrema .s. subiecta vel p̄dicata. Et sic non ois sillīs ē ī aliq̄ triū figuraꝝ: vt p̄ʒ de sillō ex obliqs. Alio mō impropꝛie siue reductiue q̄n scʒ mediū ꝛ extremitates nō sunt totalia extrema: ꝛ de h̄ iā visuʒ ē in p̄cipio hui⁹ libri. Ex istis đr p̄mo ꝙ nullus sillīs ex hypothesi q̄ ad se totuʒ est in aliqua triū figuraꝝ: qr in quolʒ tali sunt plures ꝓcessus quoꝝ vnus ē sillogisticus. alii sunt nō sillogistici. Dr scđo ꝙ ois sillus cathegoricus oīu⁹ ē ꝓpie vel impꝛopꝛie ꝛ reductiue in aliq̄ triū figuraꝝ. Dr t̄rio ꝙ nullus sillīs hypotheticus ē in aliqua triuʒ figuraꝝ: quia in eo nō ē aliqđ mediū ordinatū ꝑm dispōnē alicui⁹ figure. ¶ Scđa difficultas. an ī oī sillogismo sūt t̄m tres teri ꝛ due ꝓpōnes. Arguit̄ p̄mo ꝙ nō. quia in sillō ex oppositis non sunt nisi duo termini vt patebit ī scđo huius: igit̄. ¶ Scđo sic. in omni sillō sūt due ꝓpōes sed in q̄libet ꝓpōne sunt duo teri: igitur sunt plures q̄ tres. Pro solutiōe supponitur: ꝙ nō opʒ terios ex quib⁹ cōponit̄ sillogismus distingui vocaliter: vel ꝑm significatū sʒ sufficit ꝙ distīguāt̄ officialr. ita ꝙ tria distīcta officia exerceāt: vn⁹ offiū medij: alter officiū maioris extremitat̄: ꝛ alter minoris extremitatis. Ex isto p̄ʒ ꝙ lʒ ī sillō simpliciter sint plꝛes teri q̄ tres nō cōputādo copulā ꝓ terio tū officialr̄ sūt t̄m tres teri. ꝛ p h̄ soluūt̄ rōes.

Scđa difficultas.

Quō distinguūt̄ teri ex q̄bus silli ꝯponunt̄

¶ Sciēdū est tertio ꝙ ad inueniendū mediū ad ꝯcludendū quālibet ꝓpōnē oʒ capere octo lr̄as .s. a. b. c. d. e. f. g. h. vn̄ p a. ꝛ e. ꝛ etiam p i. ꝛ o. q̄n ī fine istaꝝ dictionū ponunt̄ .s. fecana cageti ꝛc. denotat̄ qualis ꝛ quanta dʒ esse ꝯclusio concludēda. p a. intelligimus ꝙ ꝓpō ꝯcludēda sit vl̄is affirmatiua. p e. vl̄is negatiua. p. i. particularis affirmatiua. per o. particularis negatiua: sʒ quādo a. ꝛ e. ponunt̄ in principio vel medio. p a. intelligitur p̄dicatuʒ. per e. subiectū. vnde ex parte de ly a. se tenēt tres littere .s. b. c. d. p b. intelligimus cōsequēs ad predicatum. per c. antecedēs ad p̄dicatum. ꝛ per d. extraneum. Et etiam ex p̄te de ly e se tenēt tres littere .s. f. g. h. per f. intelligim⁹ ꝯńs ad subm. p g. ańs. per h. extraneū. Uſus. Predicat. a. b. seq̄tur c. ꝓcedit d. quoqʒ sit extra. E. subdit. f. seq̄t. g. ꝓcedit. h. quoqʒ sit extra. vnde antecedēs est termin⁹ ad quem alius termin⁹ sequitur. vel de quo ali⁹ terminus vniuersaliter ꝛ affirmatiue predicat̄. Sʒ ꝯsequēs est terminus q̄ sequitur ad alium vel qui vniuersaliter ꝛ affirmatiue p̄dicat̄ de alio. sed extraneū est terminus q̄ nō potest subijci neqʒ p̄edicari respectu alterius ꝟe ꝛ affirmatiue: vt hō asin⁹. ¶ Et aduerte ꝙ sex dictiōes trissyllabaꝝ ī versib⁹ sequētib⁹ valēt ad inueniendum medium ad infere rendum quālibet conclusionem: sed dictiones dissyllabe valent ad cognoscēduʒ cōbinationes inutiles. Uſus. Fecana cageti dafenes hebare gedaco gebali fiant. Sed nō constant febas hecas ꝛ edas: vt satis patet in textu.

Modus inueniendi mediū in q̄libet ꝓpositione

Quid est ańs

Quid est ꝯsequens

Quid est extraneū.

¶ Sciēdū est quarto ꝙ circa textū incidunt aliq̄ difficulta tes. Prima. vtrū principia oīm scientiarum sint sillogisabilia p artē inueniendi medium traditā a philosopho. ¶ Pro cuius solutiōe supponitur ꝙ aliud ē ꝓpōnē esse sillogisabilem et esse sillogisabilem per artem inueniendi medium: quia ois propositio que potest esse cōclusio sillogismi alicuius est sillogisabilis: sed solū propositio est sillogisabilis per artem inueniendi mediū cuius subiectum ꝛ predicatum habent antecedentia cōsequentia vel extranea per que talis ꝓpō ē sillogisabil̄. Hoc supposito đr ꝙ lʒ oīa p̄cipia sciaꝝ sint sillogisabilia cuʒ q̄libʒ ꝓpō

Alie difficultates circa textum incidentes.

possit esse ꝯclusio silli: tñ ipa nõ sunt sillogisa
bilia per artē inueniendi mediū saltē in illa
scia cuius sunt principia cū nõ habeant mediū
qd sit añs vel ꝯñs altero extremoꝝ. Scḋa dif

Secūda difficultas de regula logicali.

ficultas. vtrū illa regula logicalis q̃ habet in
textu sit vera in qua dr. quicqd sequit ad ꝯñs
bone ꝯñe sequit ad ei9 añs. Et videt ꝙ nõ: qꝛ
tunc sequeret ꝙ vnū ꝯtradictoriū sequeretur
ad reliquū vt bene sequeret si tñ pater est: nõ
tñ pater est: quia ad istā tñ pater est: sequit
pater est: ꝛ ad istam pater est: sequit filius est.
ꝛ ad istā filius est: sequitur nõ tñ pater est: ergo
ad istam tñ pater est: sequitur ista non tñ pa
ter est. Respondeo ꝙ regula logicalis est vera.

Probatō predicte regule.

Et dico vlterius ꝙ omnis propositio de im-
possibili potest inferre suum contradictoriū
cum ad impossibile sequatur quodlibet: ideo
dico ꝙ bene sequitur tñ pater est: ergo nõ tñ
pater est: quia antecedēs est possibile. Aduer
te vlterius ꝙ virtute istius regule fit vna ꝯña
que vocat de primo ad vltimū q̃ est bona tri-

Cōditiones ad pdictā regulam requisite.

bus ꝯditionibus obseruatis. Prima ꝙ ꝯñs pri
me consequentie sit precise añs scḋe ꝯñe nihil
mutando. Scḋa ꝙ ꝯñe intermedie sint bone.
Tertia ꝙ ppões semp accipiant in eodē sen-
su: iō nõ sequitur omnis homo est animal: ergo
nõ deus est. Et vltra bene sequit nõ deus est: ergo
homo est asinus: ergo de primo ad vltimum
bene sequit hō est animal: ergo homo est asinus.
dico ꝙ nõ sequitur: quia in prima ꝯña illa ne
gatio nõ accipit infinitāter ꝛ in alia negāter.

¶ Quantū ad secundū articulū dubi

Dubium de inuētione medij ad sillogisandum propōnes.

tatur primo vtrum sit danda ars inueniendi
medium ad sillogisandum quālibet proposi-
tionem. ¶ Et primo ꝙ non: qꝛ nõ est danda
ars inueniendi extremitates: ergo non est dā
da ars inueniendi medium. Secundo sic. nõ
est difficile inuenire medium: ergo nõ est dā-
da ars: qꝛ ars ꝛ doctrina sunt circa difficilia.
antecedens patet: quia quilibet terminus re-
spectu cuilibet alterius potest esse medium: ꝛ
sic non est difficile inuenire. Item ad sillogi-
sandum aliquam cōclusionem sufficiunt fi-
gura ꝛ modus: ergo non est danda ars quia
frustra daretur. ¶ In oppositum arguitur p
phm in textu. Pro cuius declaratione ponū-
tur alique regule. ¶ Prima. terminus qui est

Regule predictū dubium soluētes.

añs ad predicatum conclusionis ꝛ consequēs
ad subm est conueniens medium ad inferen-
dum vlem affirmatiuā in prima figura: et ad
concludendum istam. omnis homo est suba
capiatur pro medio aial quod est antecedens
ad predicatū. s. ad subam ꝛ ꝯñs ad subiectum
scʒ ad hoiem. ꝛ datur intelligi ista regula per
istā dictionē fecana q̃ valet ad barbara ꝛ da-
rij: vt satis patet in textu. Et silr fiant regule
de alijs dictionibus puta cageti: dateneo: he-
bare: gedaco: ꝛ gebali de quibus visum est in
textu. de dictionibus que valent ad cōbinatio
nes inutiles. s. febas: hecas: ꝛ edas. satis etiā
dictū est. Aduerte tñ ꝙ in ipsis non ponunt
nisi due vocales ad denotādum ꝙ ꝯclusio in
illis cōbinationibus inutilibus aliqñ potest
esse vlis: aliqñ particularis: ideo solū ponun
tur littere pro premissis: ꝛ possunt oēs iste re
gule videri in quadā figura sub arte inueniē-
di mediū. ¶ His premissis rñdetur ad dubiū

Solutio precedentis dubij

ꝙ danda est ars inueniendi mediū ad sillogi
sandū ꝯclusionē ex veris: qꝛ illa ars est dāda in
isto libro q̃ facit hoiem promptū ꝛ habilē ad sillo
gisandā quālibet ꝯclusionē verā ex veris: sed
ista ars est huiusmodi: igitur. Ex quo sequit
ꝙ non est ista ars generalis ad concludendū
quālibet conclusionē indifferenter: sed solum
veram ex veris. ¶ Ad argumenta. Dicit ad
primū ꝯcedendo añs ꝛ negando ꝯñam. ꝛ ad
pbationem dr ꝙ nõ est simile: qꝛ quicunq̧ hʒ
ꝯclusionē sillogisandā ille hʒ extremitates:
sʒ nõ adhuc hʒ mediū. ¶ Ad scḋam dr ꝙ val-
de difficile est inuenire mediū ad ꝯcludendū
quālibet ꝯclusionem veram ex veris: sed inue
nire mediū ad quālibet ꝯclusionem siue ex ve
ris siue ex falsis nõ est difficile. ꝛ etiam ad sic
sillogisandum sufficit modus ꝛ figura.

¶ Dubitat scḋo vtrū in quolibet sillo

Aliud dubiū de vlitate pmissarum.

gismo necesse sit alterā premissaꝝ esse vlem.
Et videt ꝙ nõ: qꝛ ibi est bon9 sillogism9 aial
est substantia: hō est aial: ergo hō est substantia.
Nec solū valet dicere ꝙ solū tenet gratia ma
terie: qꝛ si maior esset vlis esset darij: sed talis
particularis equiualet vli: igit. Nā dicit ari-
stoteles primo periarmenias ꝙ particularis
in materia naturali equiualet vli. Item sillo
gism9 expositori9 est bon9 sillogism9: ꝛ tñ nul
la premissaꝝ est vlis: igit. Itē dictū est supr9
ꝙ in quinq̧ casib9 fit bon9 sills ex puris pticu-
larib9. Itē ad istā. aial est substātia sequit ista
oē aial est substātia. ꝛ ad istam homo est aial
sequit ista ois homo est aial. ꝛ ad illas duas
vniuersales gratia forme sequit ista vniuersa
lis in barbara. ois hō est substantia: ergo ex illis
duabus particularibus gr̃a forme sequit illa
vniuersalis affirmatiua: qꝛ quicquid sequitur

Quō equalet particularis in materia naturali.

ad ꝯñs bone ꝯsequentie sequit ad ei9 añs. Sʒ
ille due vniuersales sequunt ad illas duas p-
ticulares: ergo ad illas duas vniuersales gratia
forme sequet illa vlis affirmatiua: igit. Pro
solutione supponit pmo vt alias visum est ꝙ p
ticularis in materia naturali nõ equiualet vli
in significando: sed solū in inferendo. ¶ Dico
vlteri9 ꝙ nõ opʒ ꝙ si pticularis gratia mate-
rie inferat vniuersalē ad quā gr̃a forme aliqd
sequat ꝙ etiā sequat ad pticularē gr̃a forme.
Supponit scḋo ꝙ nullus sillogismus de me-
dio cōi est bonus nisi altera pmissaꝝ sit vlis:
nisi in quinq̧ casibus superi9 dictis. vbi ostē-
sum est ꝙ ex puris particularibus quinq̧ mo

Suppositio de regula logicali.

dis fit bon9 sillogismus. Supponit tertio ꝙ
illa regula logicalis in qua dr ꝙ quicqd sequi
tur ad ꝯñs bone ꝯsequentie sequitur ad eius
añs est bona: sʒ tamen nõ opʒ ꝙ si ad ꝯsequēs
alicuius cōsequentie sequatur aliquid gratia
forme: ꝙ illud sequatur ad antecedens illius
consequentie gratia forme. sed sufficit ꝙ sequ-

tur gratia materie vel gratia forme. Et ꝑ hoc etiã faciliter posset solui dubitatio: puta ꝙ in q̃libet bono sill'o opꝫ alterã ꝑmissaꝝ esse affirmatiuã cuꝫ dictuꝫ sit ꝙ ex puris negatiuis in tribus casibus fit bonus sillogismus.

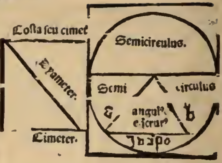
¶ Dubitaẗ tertio vtruꝫ dyameter sit assimeter: ⁊ q̃d intelligit pħs ꝑ angulos equicruros. Pro solutione prime partis supponiẗ ꝑmo ꝙ quadratũ est figura h̃ns quattuor latera equalia. Dyameter aũt quadrati est linea longissima in quadrato diuidens ip̃ꝫ in duas ꝑtes equales protensa ab vno cono ad alium conum sibi ꝯtrariũ. Costa quadrati est vna de illis lineis qua claudiẗ quadratum. Cimeter est idẽ ꝙ ꝯmensurabile coste. Sꝫ acimeter est idẽ ꝙ incõmẽsurabile. Ex quo sequiẗ ꝙ dyametrũ esse cimetrũ nihil aliud est q̃ȝ ip̃m esse ꝯmẽsurabile coste: ⁊ ip̃m esse acimetrũ est ip̃ꝫ esse incõmensurabilẽ coste. ¶ His suppositis dr̃ ꝙ dyameter est incõmensurabilis coste et nõ cõmensurabilis: q᷑ tunc numerus ꝑfectus esset numer⁹ abundãs: qđ est falsum: igr̃. Vñ numerus ꝑfect⁹ nõ est nisi numer⁹ par. Et numerus abũdãs est numerus impar. Pro solutione scd̃e ꝑtis opꝫ supponere vnũ circulũ a cui⁹ centro ad circũferẽtiã ducanẗ due linee recte quasi duo semidyametri. ⁊ ponaẗ ex ꝑte vni⁹ a. ⁊ in extremitate alteri⁹ b. Deinde inter extremitates illaꝝ lineaꝝ. a. ⁊ b. ducaẗ tertia linea q̃ faciat triangulũ equicrurũ. i. equarũ tibiaꝝ eo qđ ille linee sunt equales. Hec aũt linea ducta a puncto a. ad punctuꝫ b. ꝯcludens vnã portionẽ circuli vocaẗ basis trianguli incisionis: eo ꝙ diuidit circulũ ꝑ portiones. anguli aũt causati ex incidentia basis sup circulum ex vtraqꝫ parte vocantur anguli incisionis ⁊ signantur per c. ⁊ d. Ex quo patet ꝙ per angulos equicruros intelligit pħus angulos constitutos ex incidentia duarũ linearum rectaꝝ equalium. Et hec de secundo articulo.

Quid est dyametꝝ esse cimetrum.

Quid est numer⁹ ꝑfectus.

Cõclusio r̃ndẽs ad predicta.

¶ Quantũ ad tertiũ sit ꝯclusio respõsalis ad quesitũ. pħus sufficienter docuit reductionẽ silloꝝ in modos vl̃es prime figure cũ arte inueniendi mediũ. ⁊ hec ꝯclusio p̃ꝫ ex dictis. ¶ Ad rõnes ante oppositũ. ¶ Ad primã dr̃ ꝙ ille est bon⁹ sillus gr̃a materie ⁊ non gr̃a forme. ¶ Ad scd̃am dr̃ ꝙ aristo. intellexit suã ꝯclusionem de sill'o cathegorico ⁊ non hypothetico. ¶ Ad tertiã dr̃ ꝙ q̃uis h̃ scia doceat artẽ inueniendi mediũ: tñ ista est simpliciter resolutoria ⁊ non inuentiua: q᷑ nõ doceat inuenire mediũ vt fit stat⁹: sed vt cõponat sillm̃: ⁊ post ꝯpõneꝫ ip̃m finaliter resoluat in sua ꝑncipia. Et sil'r dicaẗ ad quartam. ¶ Ad quintã ꝑ prima ꝑte p̃ꝫ solutio ¶ Ad aliã dr̃ ꝙ ꝯñs põt dupl'r capi. vno mõ siue ꝑcisione. ⁊ sic illõ dr̃ ꝯñs qđ seq̃ẗ ad aliud siue inferat ip̃ꝫ siue nõ. ⁊ isto mõ in ꝯuertibilib⁹ bene reperitur ꝯñs. Alio mõ capiẗ ꝯñs cũ precisione: puta ꝙ sic est ꝯñs qđ semꝑ sequiẗ ⁊ nũq̃ȝ põt esse añs. ⁊ hoc mõ in ꝯuertibilibus non reperiẗ ꝯñs.

¶ Quõ autẽ reducemus sillogismos in predictas figuras dicendum erit post hec. restat enĩ consideratio hec. si enĩ ⁊ generationẽ silloꝝ inspexerim⁹ ⁊ inueniendi habemus potestatẽ. amplius autem factos reducemuus in predictas figuras finẽ habebit quod ex principio propositum est.

Iste est septimus ⁊ vltimus tractat⁹ hui⁹ libri in quo pħus determinat de reductione silloꝝ in figuras. Et cõtinet quinqꝫ capitula. In ꝑmo docet resoluere aliquos sillogismos cõpositos ex terminis rectis. ⁊ primo ponit aliqua documenta. Primum. sillogismus prius est resoluendus in duas ꝓpões q̃ȝ in tres terminos: q᷑ facili⁹ est resoluere in maiora q̃ȝ in minora. ¶ Scd̃m documentũ. videndũ est in sill'o vtrũ vna premissa sit maior ⁊ alia minor: ⁊ an vna vl̃is ⁊ alia ꝑticularis. ¶ Tertiũ documentũ. opꝫ cõsiderare si in sill'o sit aliq̃d sup̃fluũ vel aliq̃d diminutũ. Nã si sit aliquid sup̃fluũ remouẽdũ est. Et si sit aliq̃d diminutũ aliq̃d addendum est. Et subdit ꝙ in aliquibus facile est videre vtrum aliq̃d deficiat vel aliq̃d sup̃fluat puta in illis in q̃b⁹ ꝯclusio non sequiẗ de necessitate: sed in illis in quib⁹ ꝯclusio seq̃ẗ de necessitate difficile est videre vtruꝫ aliq̃d deficiat vel sup̃fluat. Et h̃ ꝓbat duob⁹ exemplis. Primũ. sub̃a nõ interempta nõ interimiẗ sub̃a: sed ꝑtib⁹ sub̃e interemptis interimiẗ sub̃a: igitur partes substantie sunt substantie. ibi sequiẗ cõclusio de necessitate: ⁊ tñ sillus non est bonus: q᷑ ibi deficit ꝓpõ vl̃is: sꝫ posset sic reduci. oĩa quib⁹ interemptis interimiẗ sub̃a sunt sub̃a: sꝫ ꝑtes sub̃e sunt hmõi: ḡ ꝑtes substãtie sunt sub̃a. ¶ Scd̃m exẽplũ. si hõ est aĩal est: ⁊ si animal est substantia est: ergo si homo est substantia est. ibi necessario sequitur conclusio. ⁊ tamen non est sillogismus cathegoricus. posset tamen sic reduci. omne illud quo posito poniẗ: animal est substantia: sed posito hoĩe poniẗ aĩal: ergo hõ est substantia. Et subdit pħus ꝙ in talib⁹ decipi

Documẽtũ ad reducenduꝫ sill'os in ꝑdictas figuras.

Exẽpla predictoꝝ documentum probantia.

mur credētes tales argumētationes eē sillogisticas eo ꝙ ex premissis necessario sequitur conclusio: ꝛ tamē non sunt sillogistice. Nō enī oportet omne inferēs cōclusionem necessario esse sillogismū. ¶ Cōsequenter dicit ꝙ in reductione sillogismoꝝ ex parte terminoꝝ accipiēdi sunt tres termini. quoꝝ vn⁹ dr̄ mediū: alter maior extremitas: ꝛ alius minor extremitas. ꝛ si mediū subijciatur in vna ꝛ predicetur in alia reducit̄ ad primā figurā. si p̄dicet̄ i vtraq; ad scd̄am figurā. ꝛ si subijciat̄ i vtraq; ad tertiā figuram. Ex quo infert ꝙ nulla oratio dr̄ sillogistica nisi idē frequēter dicat̄: hoc est nisi mediū bis sumat̄. ¶ Cōsequēter subdit ꝙ frequēter ꝯtingit decipi credēdo aliq̄s argumētationes esse sillogisticas: ꝛ tamē nō sūt. qd̄ ꝓbat ꝑ duo exēpla. Primū est. aristomenes intelligibilis semꝑ est: ꝛ aristomenes ē aristomenes intelligibilis: igit̄ aristomenes semꝑ est. Scd̄m exemplū. michalus musicus corrūpet̄ cras: ꝛ michalus est michalus musicus: ḡ michalus corrūpet̄ cras. ibi nō sunt sillogismi: lȝ videant̄ esse ꝓpter similē dispōneꝫ terminoꝝ: ꝛ tamē nō sunt: q: neutra ꝓmissaꝝ sumit̄ vliter. ¶ Subdit ꝯñter ꝙ etiā ꝯtingit decipi quādo termini nō capiunt̄ vniformit̄ i premissis ꝛ ꝯclusione: sed variātur ꝑm ꝯcretionē ꝛ abstractionē: vt nō seq̄tur in prīa figura: nulli egritudini inest sanitas: oīs hō ē susceptibilis egritudinis: ḡ nullus hō est sanus. Similiter nō sequit̄ in scd̄a figura. nulli egritudini ꝯtingit inesse sanitatē: ꝛ oī hoī ꝯtingit inesse egritudinē. ḡ nulli hoī ꝯtigit inesse egritudinē. Similiter nō sequit̄ in tertia figura. oī hoī cōtingit inesse sanitatē: ꝛ oī homini cōtingit inesse egritudinem: ergō alicui egritudini contingit inesse sanitatem.

¶ Inesse autem primū medio et hoc postremo non oportet sumere velut q̄ semper predicentur de seinuicē similiter: ꝛ primū de medio: et hoc de postremo ꝛ non inesse similiter.

Modus sillogisan di in ꝑma figura. ¶ Istud est scd̄m caplm̄ in quo docet sillogisare ex obliquis. Primo in prīa figura pones tres regulas. ¶ Prima. maior de recto ꝛ minor de obliquo valȝ sillogism⁹ ad inferēduꝫ ꝯclusionē de obliquo: vt oīs sophia ē disciplina: boni ē sophia: ḡ boni est disciplina.

Regule ostēdētes sillogisare in prīa figura. ¶ Secūda regula. maior de obliquo ꝛ minor de recto valet sillogismus ad inferēdū ꝯclusionem de obliquo: vt oīm ꝯtrarioꝝ est eadē disciplina: bonū ꝛ malū sunt ꝯtraria: ḡ boni ꝛ mali ē eadē disciplina. ¶ Tertia regula. ex ambabus de obliquo in prīa figura fit bon⁹ sillogism⁹ ad inferendū ꝯclusionē de obliquo ꝛ quādoq; de recto. Exemplū primi: vt cuiuscūq; ē disciplina illius ē gen⁹: boni est disciplina: ḡ boni est genus. Exemplū scd̄i: vt cuiuscūq; ē disciplina hoc est genus: bonū est disciplina: ergo bonū est gen⁹.

Modus sillogisan di in scd̄a figura. ¶ Deinde docet sillogisare in scd̄a figura dicēs ꝙ negatiua premissa existēte de obliquo valet sillogism⁹. qd̄ probat duobus exemplis. Primuꝫ. nullus motus est motus: sed voluptatis est motus: ergo voluptas non est motus. Secūdum exemplꝫ. nullius signi est signum: sed ipsius visus est signum: ergo visus non est signum. ¶ Deinde docet sillogisare ex obliquis i tertia figura dicens ꝙ bene valet sillogismus: vt probat vno exēplo: vt deo non est tempus oportunum: deo est estas: ergo estas nō est tempus oportunū.

Modus sillogisan di i tertia figura. Et subdit ꝙ ad reducendū istos sillogismos oportet mutare obliquos in rectos.

¶ Reduplicatū autem in propositionibus ad primā extremitatem ponendum non ad medium: dico autem vt si fiat sillogismus quoniam iusticie est disciplina quoniā bonū in eo ꝙ bonū ad primā extremitatem ponendum.

Quō sillogisatur ex reduplicatiuis. ¶ Istud est tertiū caplm̄ i quo aristoteles docet sillogisare ex reduplicatiuis dicēs ꝙ sillogisando ex reduplicatiuis reduplicatio nūq̄ est addēda predicato reduplicās ip̄m: qd̄ probat trib⁹ exēplis. ¶ Primū exēplū. bonū ē disciplina inq̄tum bonū: ꝛ iusticia est bonuꝫ: ḡ iusticia est disciplina inq̄tū bonū. talis reduplicatio nō est addēda medio reduplicās ip̄ꝫ dicēdo: iusticia est bonū inq̄tū bonū: cū sensus esset ꝙ iusticia est omne bonū quod ē falsuꝫ q̄diu sunt plura bona.

Exēpla ꝓ dictaꝫ sillogisatio nē ꝓbātia ¶ Scd̄m exēpluꝫ. bonū est disciplinatū inq̄tū bonum: salubre est bonū: ḡ salubre est disciplinatum inq̄tuꝫ bonū. ¶ Tertiū exemplꝫ. oē nō existēs est opinabile in eo qd̄ nō existēs: hyrcoceruus est nō existēs: ḡ hyrcoceruus ē opinabilis i eo qd̄ nō existēs. ¶ Quartū exēplū. sensibile ē corruptibile i eo qd̄ sensibile: oīs hō ē sensibilis: ergō oīs hō est corruptibilis in eo ꝙ est sensibilis. ¶ Ex istis ifert ꝙ aliter sillogisat̄ ex reduplicatiuis q̄ ex nō reduplicatiuis. nam ad ꝯcludendū cum reduplicatione debet poni reduplicatio in aliqua premissaꝝ: dūmodo non ponatur ad predicatū reduplicando ip̄m predicatū.

Documēta ꝑ ꝑfectioni reductione sillozum. ¶ Consequēter ponit sex documenta ꝑ perfectioni reductiōe sil'ogismoꝝ. Primuꝫ. in sillogismis ꝑ vno terio minus noto debet capi vnus terminus magis notus: ꝛ etiā pro oratione minus nota debet capi oratio maḡ nota: vt non refert dicere suspicabile nō est genus opinabilis: ꝛ suspicabile non est opinabile. Secundū documētū. in sillogisando refert sumere ꝓpositiōes vniuersales vel particulares: quia ex vniuersalibus potest concludi cōclusio non autem ex particularibus. Tertiuꝫ documētum. nō enim oportet expositiōe exēploꝝ: inconueniens accidere: non enim sumūtur exempla vt vera sint. Exempla enī nō ponimus vt vera sint: sed vt sentiāt quid addiscūt. Quartū documētum. quando ꝓmisse alicui⁹ sillogismi probātur per alios sillogismos: ꝛ vn⁹ illo̱s ꝑficit̄ per aliū: nō oportet hu

situm ꝯñtis: ergo oppositum añtis pōt stare cum ꝯñte. ¶ Deinde ponit vnā obiectionē cōtra scd̄am regulā q̄ est hec. ponam⁹ q̄ a ꝛ b ꝑdicant ipsi f c ꝛ o ꝛ d ꝑdicant h. tūc ar̄ sic. ad c. sequitur a. ḡ ad f sequitur h. ꝛ p ꝯñs ad d. seq̄tur b. ꝙre de p̄mo ad vltimum. si ad c seq̄tur a. ad d seq̄tur b. q̄ est ꝯ scd̄am rlam q̄ dicit q̄ ad oppositum añtis nō seq̄tur oppositum ꝯñtis. Soluit nō admittēdo casum: q̄ due ꝓpōnes non pñt hr̄e vnam ꝯdictoriam: qd̄ tñ supponebat̄ in casu.

Obiectio ꝯ secūdā regulā

Queritur vtrū regule de formatiōe sillo⁊ ex ꝓpōnibus de obliquis ꝛ ꝓpōnibus reduplicatiuis et ꝓpōnib⁹ de terīs infinitis sint sufficiēter assignate a ph̄o. Arguitur p̄mo q̄ non: q̄ tūc arguendo ex obliquis ex vero seq̄retur falsum: sic arguēdo. null⁹ equ⁹ est asin⁹: cuiuslz hoīs est equ⁹: ḡ nullius hoīs est asin⁹. ¶ Secūdo sic. dictio reduplicatiua est qd̄dā sincathegoreuma sicut alia sincathegoreumata: ḡ videt̄ q̄ possit addi ita bñ ꝑdicato sicut additur alteri terīo. ¶ Tertio sic. reduplicatio est nota cāe inherētie ꝑdicati ad subm̄: sz talis cā querit̄ in ꝑdicato: ḡ dictio reduplicatiua nō pōt addi ꝑdicato. ¶ Quarto. affirmatiua de predicato infinito hz ꝯcludi in mō negatiuo: nō aūt affirmatiua de ꝑdicato finito: ḡ nō eodem mō est sillogisandum ex ꝓpōnib⁹ de ꝑdicato infinito ꝛ de ꝑdicato finito. añs ꝓbatur: q̄ in sillo negatiuo sillogisatur cōclusio negatiua de ꝑdicato finito: ꝛ ad ipsam sequitur ꝓpositio negatiua de ꝑdicato infinito: igitur. ¶ Quinto sic. sills ex terīs finitis ꝛ ambab⁹ negatiuis nō est bon⁹: ḡ sills qui fit ex vna negatiua ꝛ altera affirmatiua de ꝑdicato infinito nō erit bon⁹: q̄ ꝑmisse vtriusq̄ silli inferūt se adinuicem ¶ In oppositum est ph̄s in textu. In q̄ōne erūt tres articuli.

An regle de formatōe sillo⁊ ex ꝓpōnib⁹ de obliq̄s ꝛc. sint sufficiēter assignate

¶ Quātū ad p̄mū sciēdū est p̄mo q̄ ꝓ solutiōe p̄ n̄te ꝑtis supponit̄ p̄mo q̄ nō oīno eodē mō est sillogisandū ex obliq̄s sicut ex rectis: q̄ ex obliq̄s q̄nq̄ pt fieri bon⁹ sills ambabus existētib⁹ ꝑticularib⁹ aut idefinitis: nec opz q̄ sit ꝑcise idē subm̄ i vna ꝛ ꝑdicatū in alia aut q̄ sint tres termini quo⁊ q̄lz sit ꝑcise subm̄ vel ꝑdicatū. ¶ Aduerte tñ q̄ ex obliq̄s nō valet sills grā forme nisi aliq̄s termi⁹ distribuat̄ in ꝑmissis: ꝛ sub illo terīo fiat subsumptio in minore: iō iste sills nō valet cuiuslz hoīs asin⁹ currit: brunell⁹ est asin⁹: ḡ brunell⁹ currit. nā premisse pñt esse vere ꝯclusione existēte falsa. Ex isto sequit̄ vna regla gn̄alis. ex oī ꝓpōne de terīo distributo siue ille sit rect⁹ siue obliquus: cū vna alia in qua subsumit̄ ali⁹ terminus sub terīo distributo est bon⁹ sills siue ille termin⁹ sit subm̄ siue ꝑdicatū siue ps subi siue ꝑdicati. Ex istis dr̄ p̄mo q̄ nō opz in sillis ex obliq̄s q̄ maior vel minor extremitas vel mediū sit totale extremū. i. totale subm̄ vel totale ꝑdicatū: nec opz q̄ mediū sillogisticū sit subm̄ vel ꝑdicatū in maiore: sz sufficit q̄ se tenēat ex ꝑte subi vel ꝑdicati. nam in hoc sillo hō oēm equū ē vidēs: brunell⁹ est equ⁹: ḡ brunellus hō est vidēs. iste termin⁹ equū est mediū ꝛ brunell⁹ minor extremitas: ꝛ hoc totum residuū est maior extremitas. Scd̄o dr̄ q̄ tales silli qui sic fiūt ex obliq̄s dicunt̄ esse in aliquo mō vel in aliq̄ figura: q̄ habēt silitudinē tales figure vel talis modi. Dr̄ tertio q̄ tales silli ex obliq̄s nō dicūtur ꝓprie ꝛ directe esse in aliqua triū figura⁊ capiēdo figurā eodem mō quo cōiter diffinitur: sz solū reductiue inq̄tum scz ꝑmisse de terīs obliquis habēt resolui in ꝑmissas de terminis rectis.

Quare nō eodē mō sillogisatur ex obliq̄s sicut ex rectis.

Regula gn̄alis ex ꝑdictis.

¶ Sciēdum est scd̄o q̄ in p̄ma figura maiore de obliquo cui⁹ mediū est termin⁹ obliqu⁹ ꝛ minore de recto sequit̄ cōclusio de obliquo dūmodo obliq̄tas i ꝯclusione cadat ex ꝑte eiusdē extremi sicut i maiore: ꝛ dūmodo obseruet̄ talis obliq̄tas. Et dr̄ notāter dūmodo obliq̄tas cadat ex ꝑte eiusdē extremi: q̄ si caderet ex ꝑte alteri⁹ nō oporteret ꝯñam valere: vt nō sequit̄ cuiuslz hoīs asin⁹ currit: sortes est hō: ḡ sortes est asin⁹ qui currit. Dicitur notāter dūmodo seruet̄ talis obliq̄tas: q̄ si variaret̄ nō oporteret ꝯñam valere: vt nō sequit̄. cuiuslz hoīs est asin⁹: sortes est hō: ḡ in sorte est asin⁹. Et hoc intelligit̄ ꝑ istā regulā gn̄alē q̄ñcūq̄ in maiori ꝓpōne aliquis terminus fuerit distribut⁹ in obliquo siue affirmatiue siue negatiue de quocūq̄ alio terīo rect⁹ illi⁹ obliqui. dr̄ tūc quicquid affirmabitur de obliquo in maiori affirmabit̄ de obliquo illi⁹ vltimi termini. Silr̄ ex maiore de recto ꝛ minore de obliquo in quo minor extremitas ponit̄ in obliquo valet sills ad inferēdū ꝯclusionē: in q̄ minor extremitas ponit̄ in obliquo: vt bñ sequit̄. oīs asin⁹ est aīal: ꝛ hoīs ē asin⁹: ḡ hoīs est aīal. Sed ex duob⁹ ꝑmissis i quib⁹ mediū tenet̄ in obliquo grā forme non valet ꝯñā: vt non sequit̄. oēm asinū videt equ⁹: oīs hō videt asinum: ḡ oīs hō est equ⁹. Preter illos modos ponūt adhuc tres alij mōi: quo⁊ prim⁹ est. maiore vl̄i negatiua cui⁹ mediū est termin⁹ obliqu⁹ ꝛ minore affirmatiua in q̄ mediū ponit̄ in obliquo valet ꝯñā ad inferēdū ꝯclusionē de recto: vt bñ sequit̄ nullū hoīem videt asin⁹: ꝛ oē risibile videt hoīem: ḡ nullū risibile est asin⁹. ¶ Scd̄s modus. q̄ñ maior est vl̄is negatiua in q̄ maior extremitas ponitur in obliquo: ꝛ minor est affirmatiua in q̄ maior extremitas ponit̄ in obliquo: valz ꝯñā ad inferendū ꝯclusionē de recto: vt bene sequit̄. null⁹ asin⁹ videt hoīem: ꝛ oīe risibile videt asin⁹: ḡ nullū risibile est hō: sz si ambe ꝑmisse fuerint affirmatiue nō valz ꝯñā: vt nō sequit̄. oīs hō videt asinū: ꝛ oēm equū videt hō: ḡ oīs equ⁹ est asin⁹. ¶ Terti⁹ modus. q̄ñ maior est vl̄is affirmatiua de recto: ꝛ i minore mediū est in obliquo: valz ꝯñā in q̄ maior extremitas ponit̄ i obliquo. vñ bene sequit̄. oīs hō est aīal: asin⁹ est hoīs: ḡ asin⁹ est aīalis: sz in mō negatiuo nō valet: vt nō sequitur. nullū risibile est

Notabile de obliq̄ in p̄ia figura.

Alij tres mōi de ꝑdictis.

asinus: omnis homo videt risibile: ergo nullus homo videt asinum. et ista debent intelligi de prima figura.

Aliud notabile de obliquo in secunda figura.

¶ Sciendum est tertio quod in secunda figura duabus premissis de obliquo in quibus extremitates sunt termini obliqui valet sillogismus ad inferendum conclusionem de recto: ut cuiuslibet hominis est equus: et nullius asini est equus: ergo nullus asinus est homo. ¶ Secunda regula. medio existente in obliquo in ambabus premissis valet consequentia ad inferendum conclusionem de recto: ut bene sequitur. nullus asinus est hominis: omnis bos est hominis: ergo nullus bos est asinus. Similiter maiore affirmativa de recto et minore negativa de obliquo valet sillogismus ad inferendum conclusionem de obliquo servata obliquitate ex parte eiusdem extremi: ut omnis asinus est animal: et nullius hominis est asinus: ergo nullius hominis est asinus. Secundum exemplum. omnis homo est animal: et nullus asinus est animalis: ergo nullus asinus est hominis. ¶ Sed pro tertia figura ponuntur alique regule.

Alie regule pro tertia figura.

Prima. maiore de obliquo sive medium ponatur in obliquo sive maior extremitas et minore de recto: valet sillogismus ad inferendum conclusionem de obliquo: dummodo eadem obliquitas se teneat ex parte eiusdem extremi: ut in darapti cuiuslibet hominis est asinus: omnis homo est animal: ergo alicuius animalis est asinus. Item quilibet asinus est hominis: asinus est rudibilis: ergo rudibile est hominis. ¶ Secunda regula ex duabus de obliquo in quibus medium ponitur in obliquo non valet consequentia. non enim sequitur cuiuslibet hominis est asinus: cuiuslibet hominis est equus: ergo equus est asinus. Et si minor sit de obliquo ex parte subiecti sequitur conclusio de obliquo ponendo obliquitatem in predicato: ut omnis homo est animal: hominis est asinus: ergo asinus est animalis: sed si obliquitas se teneat ex parte predicati sequitur conclusio in qua minor extremitas ponitur in obliquo: ut omnis homo est animal: quilibet homo est asini: ergo asini est animal.

Dubium de isto sillogismo. Michael musicus corrumpetur etc.

¶ Sciendum est quarto quod circa textum inciditur una difficultas qualiter est saluabile huiusmodi sillogismus michalus musicus corrumpetur cras: michalus est michalus musicus: ergo michalus corrumpetur cras: non esse bonum sillogismum cum videatur esse sillogismus expositorius cum medium sit terminus singularis singulariter et univoce tentus. Respondetur quod ille sillogismus non est bonus: quia conclusio potest esse falsa premissis existentibus veris: ut si ponatur quod nunc michalus sit musicus: et cras eius musica corrumpetur et non ipse michalus: tunc conclusio erit falsa et premisse vere. Dicitur secundo quod ad sillogismum expositorium non sufficit medium esse terminum singularem simpliciter et univoce tentum. Sed requiruntur alie tres conditiones. Prima. quod ab una premissarum ad unam de omni valeat consequentia quod ibi deficit: quia ad istam michalus musicus corrumpetur cras. non sequitur ista. omne quod est michalus musicus corrumpetur cras. Et si quis dicat. nunquam ad singularem potest sequi illa de omni eisdem terminis: ergo illa conditio non valet. antecedens probatur: quia termino singulari non congruit potest addi signum universale: et non congruit dicere omnis sortes.

Conditiones ad sillogismum expositorium requisite.

Respondetur quod licet termino singulari singulariter tento et incomplexo non possit addi signum universale: tamen bene termino singulari complexo cuius una pars est terminus communis: ut omne ens quod est sortes currit. unde istud subiectum ens quod est sortes dicitur supponere discrete: quia ex modo sue significationis repugnat sibi supponere pro pluribus ratione illius termini sortes: ita quod ille terminus ens capitur singulariter ratione determinationis sibi addite. Et si quis dicat. ista est universalis. omne ens quod est sortes currit: igitur subiectum non supponit discrete neque est terminus discretus. Respondetur quod est simpliciter singularis et non universalis nisi capiendo propositionem universalem large pro omni propositione cuius subiecto additur signum universale sive distribuatur sive non. Ex quo sequitur quod sicut ibi est sillogismus expositorius sortes currit: hoc est sortes: ergo homo currit: ita ibi omne ens quod est sortes currit: hoc est ens quod est sortes: ergo hoc currit. Et hec de primo articulo.

¶ Quantum ad secundum dubitatur primo qualiter arguendum est ex reduplicativis. Pro cuius solutione supponitur quod propositio reduplicativa est in qua ponitur signum reduplicativum reduplicative tentum: ut sunt ista. inquantum. inquantum. eo quod. Supponitur secundo quod sillogismi reduplicativi. id est in quibus ponuntur propositiones reduplicative habent fieri proprie in prima figura et in omnibus modis dummodo reduplicatio se teneat ex parte maioris extremitatis et non medii nec minoris extremitatis. Exemplum in barbara ut omnis triangulus habens tres angulos equales duobus rectis inquantum triangulus: ysocheles est triangulus: ergo ysocheles habens tres angulos equales duobus rectis inquantum triangulus. Similiter omne animal est vivens inquantum animatum: omnis homo est animal: ergo omnis homo est vivens inquantum animatum. Exemplum in celarent nullum animal est sensitivum inquantum est animatum: omnis homo est animal: ergo nullus homo est sensitivus inquantum animatus. ¶ Sed quereret aliquis. quare reduplicatio non se tenet ex parte medii seu non additur medio. Respondetur quod ratio est: quia tunc non concluderetur conclusio reduplicativa cum medium non intret conclusionem. Secundo. quare non additur minori extremitati. Respondetur quod ratio est: quia reduplicatio ponitur ad designandum convertibilitatem termini reduplicati ad predicatum et non ad subiectum. modo minor extremitas est subiectum: igitur. Supponitur tertio quod tales sillogismi proprie non habent fieri in secunda figura: quia vel reduplicatio adderetur medio vel extremitatibus. non medio ut notum est. nec extremitatibus cum subiiciatur in premissis. modo reduplicatio proprie non se tenet ex parte subiecti. Sed in tertia figura fiunt boni sillogismi: dummodo reduplicatio se teneat ex parte maioris extremitatis. Exemplum in darapti. omne animal est vivens inquantum animatum: omne animal est substantia: ergo quedam substantia est vivens inquantum animata.

Quid est propositio reduplicativa

Quomõ fiunt silli ex terminis infinitis.

¶ Dubitat̃ scđo qualiter arguẽdũ est ex terminis infinit̃. Pro cui⁹ solutiõe suppo-nit̃ p̃mo ꝙ ex terminis infinitis fiunt eodem mõ silli in oı̄ figura sicut ex terminis finit̃: dũ mõ termin⁹ q̃ est finit⁹ nõ mutet̃ ĩ terminũ in finitũ nec termin⁹ infinit⁹ in terminũ finitũ: vt oẽ aial est nõ albũ: oı̄s hõ est aial: ergo oı̄s hõ est nõ alb⁹. Exẽplũ vbi oẽs termini sunt infi-niti: vt oẽ nõ albũ ẽ nõ hõ: oı̄s nõ lapis est nõ alb⁹: ergo oı̄s nõ lapis est nõ hõ. Sz q̃reret aliq̃s

Aliud dubium.

vtrũ possint fieri boni silli variãdo aliquẽ ter minũ penes finitũ ꝛ infinitũ. Rñdet̃ ꝑ aliqua dicta. Primũ. in oı̄ figura ex duab⁹ premissis v̄libus negatiuis medio variato penes finitũ ꝛ infinitũ seq̃t̃ ꝯclusio negatiua: vt nullũ non albũ currit: null⁹ hõ est alb⁹: ergo null⁹ hõ currit. Dr̃ scđo ꝙ in p̄ma ꝛ scđa figurꝫ ex maiori v̄li negatiua ꝛ minori ꝑticulari negatiua sequit̃ ꝯclusio ꝑticularꝫ negatiua medio variato pe nes finitũ ꝛ infinitũ: vt nullũ nõ albũ currit: hõ nõ est alb⁹: ergo hõ non currit. Sz in tertia fi gura medio sic variato nihil sequit̃: vt nõ seq̃ tur nulla nõ substãtia est aial: q̃dã sub̃a nõ est hõ: ergo q̃dã hõ nõ est aial. ibi ꝯclusio est falsa ꝛ p̄misse sunt vere. Dr̃ tertio ꝙ in p̄ma ꝛ tertia figuris medio variato penes finitũ ꝛ infinitũ si ambe premisse fuerint affirmatiue nihil seq̃ tur. Sed in scđa figura ex ambab⁹ premissis affirmatiuis sequit̃ cõclusio negatiua medio variato penes finitũ ꝛ infinitũ. exẽplũ: vt oı̄s hõ est aial: lapis est nõ aial: ergo lapis nõ est hõ. Et si q̃s dicat: isti silli nõ sunt in aliqua figu-ra cũ sint q̃ttuor termini: ꝛ etiã nõ inuenit̃ rõ medij. Rñdet̃ ꝙ de rigore nõ sũt in aliq̃ figu-ra neq3 mõ. sed solũ dicunt̃ esse in aliqua figu ra q2 habent similitudinẽ alicuius figure.

An regule qb⁹ arguit̃ a ꝓpõnibus de predicatis finitis ꝛc. sint sufficienter posite

¶ Dubitat̃ tertio vtrũ regule quibus arguit̃ a ꝓpõnib⁹ de p̄dicat̃ finitꝫ ad ꝓpõnes de p̄dicatꝫ infinitꝫ sint ꝯueniẽter posite ab ari stotele. Pro cui⁹ solutione dr̃ primo: ꝙ a ꝓpõ ne affirmatiua ad negatiuã ꝛ ecõtra variato p̄dicato penes finitũ ꝛ infinitũ est bona ꝯn̄a seruatis ꝯditiõibus: vt dictũ est in scđo peryarmenias: dũmodo totale p̄dicatũ infinitet̃. Dr̃ scđo ꝙ due regule p̄hi quib⁹ dicit ꝙ a ne gatiua ad affirmatiuã nõ valet ꝯn̄a. debẽt in telligi qñ p̄dicatũ est cõplexum cui⁹ tñ vna pars infinitatur: vt non sequit̃ lapis nõ est li-gnũ album: ergo lapis est lignũ non albũ. Sed bene sequit̃. hoc nõ est lignũ album: ergo hoc est non lignũ albũ. Et si q̃s arguat. nõ sequitur sortes est vidẽs nõ asinum: ergo sortes nõ est vi-dẽs asinum: q2 an̄s põt esse verũ ꝛ ꝯn̄s falsũ: posito casu ꝙ sortes videat equũ ꝛ asinũ: ꝛ ta men arguit̃ ab affirmatiua ad negatiuã cui⁹ totale p̄dicatũ nõ est infinitatũ. Rñdetur ꝙ tales regule ꝓprie nõ tenent in terminis obli quis nisi totale p̄dicatũ infinitaret̃. Si quis etiã arguat. dicit aristoteles in textu ꝙ idem est iudicium de terminis priuatiuis ꝛ infini-tis: vt de non equale ꝛ inequale: ꝛ tamen non sequitur hoc est inequale: ergo non est equale cum idem possit esse equale ꝛ inequale: vt po sito casu ꝙ iohãnes sit eq̃lis petro ꝛ inequa-lis guillermo: tũc ista est v̄a petrus est equa-lis: ꝛ ista est falsa petr⁹ est inequalis. Rñde-tur ꝙ lꝫ idem respectu diuersorũ possit esse eq̃le ꝛ inequale nõ tamen respectu eiusdem. dr̃ vlte rius ꝙ nõ est intelligẽdũ ꝙ in oı̄bus sit idem iudiciũ de terı̄s infinitis ꝛ priuatiuis: sꝫ quã-tum ad aliqua bene põt esse idem iudicium. ¶ Sed quereret aliquis. quõ intelligit̃ dictũ aristotelis vbi dicit ꝙ huic qđ nõ equale ali-quid subiacet. i. inequale ꝛ nõ huic qđ est non esse equale. Rñdetur ꝙ non debet intelligi ꝙ non equale aliquid ponat seu significet aliqđ positiuũ: sꝫ intelligẽdũ est ꝙ inequale subij-citur respectu huius qđ est non equale: vt ista conceditur inequale est non equale. Et hec de secundo articulo.

Cõclusio de p̄dictꝫ.

¶ Quãtũ ad tertiũ sit ꝯclusio respõ salis. regule de formatione sillogismorũ ex ꝓ-positiõib⁹ de obliquis reduplicatiuis ꝛ termi nis infinitis sunt sufficienter assignate a p̄ho vt satis patet ex dictis. ¶ Ad rõnes ante op positũ patet solutio qđ sit dicẽdũ ex dictis.

¶ Finis primi libri priorum.

¶ Incipit liber secũdus priorum.

In quantis ergo figuris et ꝑ quales et quot ꝓpositiones ꝛ quando ꝛ quomodo fit sil-logismus amplius autem ꝑ que perficiendum construenti et de-struenti. ꝛ quõ oporteat querere de ꝓ posito s̄m vnamquãq3 artem ampli⁹ autem per quam viam sumamus que in sillogismis sunt principia propria iam pertansiuimus. quoniam autem alij sillogismorum sunt vniuersales. alij v̄o particulares.

Sillorũ diuisio.

Iste est secundus liber priorũ in quo philosophus determinat de potestatib⁹ sillogismorum ꝛ de pec catis contingẽtibus circa eas et de speciebus argumẽtatiõis alijs a sillogismo. Et diuiditur ĩ tres tractatus. primus tracta-tus cõtinet sex capitula. In primo determı̄at de prima potestate sillogismi que ẽ posse plu ra ꝯcludere: oñdẽs primo quot modis aliq̃s sill̄s dr̃ plura cõcludere: dicẽs primo ꝙ omes sillogismi v̄les plura p̄nt cõcludere ꝑ ꝯuersio nem sue ꝯclusiõis. Sil̄r ꝛ sillogismi particula res affirmatiui: q2 ꝯclusiões eorũ possũt ꝯuer ti in terı̄s: sed sillogismi ꝑticulares negatiui nõ possunt plures ꝯclusiões cõcludere ꝑ ꝯuer sionẽ: q2 ꝑticularis negatiua nõ põt ꝯuerti in terı̄s. vñ quecũq3 p̄misse iferũt suas cõuersas eedẽ iferũt suas ꝯuertẽtes. qđ declarat ꝑ istas

Istius libri diuisio.

Conclusiones ostendentes modos plura concludendi.

lfās a. b. c. deinde subdit alios modos plura ɔcludēdi ponēs tres ɔclusiōes. ¶ Prima. oēs silli vlēs pme figure pñt plura ɔcludere in latus assumēdo. i. sumēdo sub medio. Etiā pōt plura ɔcludere in postsumēdo. i. sumēdo sub minori extremitate. ¶ Scđa ɔclusio. oēs silli vlēs scđe figure pñt ɔcludere plēs ɔclusiōes in postassumēdo i. sumēdo sub subo ɔclusionis: sꝫ nō pñt sillogisare manifeste plures conclusiones sumendo sub medio: lꝫ possint plures sillogisare immanifeste pꝫ: qꝛ ꝓpō in qua ponit̄ mediū sub q̄ subsumit̄: nō est ɔclusa ꝑ priorē sillogismū: ideo nō ɔcludit̄ manifeste: sꝫ immanifeste. ¶ Tertia ɔclusio. nulli silli ꝑticulares pñt plura ɔcludere sumēdo sub subiecto ɔclusionis: cū ip̄m non distribuat̄. Oēs tamen sillogismi tertie figure tā vlēs q̄ꝫ ꝑticulares pñt plura ɔcludere sumendo sub medio: sꝫ nō euidēter: qꝛ nulla talis premissaruꝫ est ɔclusa vel sillogisata. Subdit finaliter ꝙ in tertia figura nō pñt plura ɔcludi sumendo sub minori extremitate: cū nō distribuat̄: sed sillogismi ɔcludentes ꝓpōnem que pōt ɔuerti pñt plura ɔcludere per conuersionem.

¶ Est ergo sic se habere vt vere sint ꝓpōnes ꝑ quas sillogism⁹ fit: est aūt vt false: est ꝟo vt hec quidem vera: illa ꝟo falsa. cōclusio aūt aut vera est ex his aut falsa ex necessitate.

Capli diuisio. Quid est secunda potestas sillogismorum.

¶ Istud est scđm caplm huius tractat⁹ in q̄ pħs determinat de scđa potestate sillogismorū q̄ est ex falsis posse sequi veruꝫ. Et diuidit̄ in tres partes. In prima docet sillogisare verū ex falsis in prima figura: ponens tres ɔclusiones quas intēdit probare in hoc capitulo. Prima. nō cōtingit sillogisare falsuꝫ ex veris. ¶ Secunda. contingit sillogisare verū ex falsis. ¶ Tertia. non contingit sillogisare veruꝫ ex falsis ꝓpter quid: sed solū quia est. primam ɔclusionem probat sic: quia si añs est necesse est ɔñs esse: ꝛ ex opposito ɔñtis necessario sequitur oppm̄ añtis: ğ si añs sit veruꝫ ɔñs erit verū aut idem accidit simu esse aut nō esse qđ est impossibile. si eñ a. i añs poneret verum ꝛ b. i. ɔñs falsuꝫ ad a. seq̄retur b esse ꝛ b nō esse. ꝛ cū ad b nō esse sequat̄ nō a. esse etiā ad a esse seq̄retur nō esse. ¶ Deinde remouet vnū

Remotio dubij

dubiū. cum eñ ꝑ añte posuit a. aliquis posset credere ꝙ ꝑ a intelligeret tm̄ vnam ꝓmissaꝫ. hoc remouet dicēs ꝙ nō: qꝛ ex vno nihil sequitur sillogistice. Secūdam cōclusioneꝫ ꝓbat inductiue in ol figura ponēs q̄ttuor ɔclusiōes. ¶ Pria est. in mōis vlibus ex ambab⁹ ꝓmissis i toto falsis pt sequi ɔclusio ꝟa. Et etiā ex ambab⁹ in ꝑte falsis. primā ꝑteꝫ ꝓbat sic sillogisando in barbara. ols lapis est aial: ols hō est lapis: ğ ols hō est aial. ¶ Scđa ɔclusio. in modis vlibus prime figure ex maiore in toto falsa ꝛ minore vera nunq̄ꝫ sequitur c[o]nclusio vera: sed bene ex maiore in parte falsa ꝛ minore. vera sequitur cōclusio vera. đr aut̄ in ꝓpositio in toto falsa que pro quolibet supposito subiecti est falsa: ꝛ eius cōtraria est vera: vt ista ols lapis est aial. Sed illa đr in ꝑte falsa que rōne aliquoꝝ suppositoꝝ est falsa: nō tamen rōne oim: vt oē albuꝫ est aial. Tertia cōclusio. maiore vera ꝛ minore i toto falsa: aut etiā in ꝑte falsa sequitur cōclusio vera. primā partē ꝓbat capiēdo spēs disparatas sic arguēdo. ols equus est aial: ols hō est equus: ğ ols hō est aial: sed in modis negatiuis debent sumi due spēs nō subalterne ꝛ gen⁹ extraneum illaꝝ: vt musica. medicina. ꝛ aial. Scđam partem ꝓbat sic arguendo. ols hō est aial: omne gressibile est homo: ğ oñe gressibile est aial. ¶ Quarta ɔclusio. in modis ꝑticularib⁹ pōt sequi veꝝ ex ambab⁹ falsis siue in toto siue in ꝑte ꝛ ex altera vera ꝛ altera falsa: siue i toto siue in ꝑte inductiue formando sillogismos in modis particularibus. ¶ Consequēter ꝓbat dictam cōclusionem in modis secunde figure ponendo hāc regulam: in omnibus modis secunde figure potest sillogisari verum ex falsis: tam ex ambabus in toto falsis q̄ꝫ in parte falsis. Et ex vna vera ꝛ altera falsa: siue in toto siue in parte quecūq̄ꝫ fuerit illa siue maior siue minor. ꝛ probat inductiue in modis particularibus. Consequēter probat predictā conclusionē in modis tertie figure. Et ponit hāc cōclusionem. in oībus modis tertie figure pt sillogisari verum ex falsis siue ambe premisse sint false siue in toto siue in parte: siue vna sit vera ꝛ altera falsa. Ex quo infert duo correlaria. primū. si cōclusio sit falsa necesse ē ambas vel alterā premissaꝝ esse falsam: qꝛ falsuꝫ non sequit̄ ex veris. Scđꝫ correlm. qñ ɔclusio ē vera non est necesse vtrāq̄ꝫ premissaꝝ vel alterā esse verā: qꝛ veꝝ pōt seq̄ ex ꝟo ꝛ ex falso. Cōsequēter ꝓbat tertiā ɔclusionē princip[a]leꝫ. s. ꝙ ex falso non sequatur veꝝ ꝓpt̄ q̄d ꝛ vīr: qꝛ tūc ad idē veꝝ affirmatū ꝛ negatū aut ad duo cōtradictoria sequeret̄ idē ꝛ ꝑ ɔñs vnū cōtradictorioꝝ sequeret̄ ad reliquū. ɔñs ē impossibile: igit̄ ꝛ ātecedēs. Et ɔñā declarat̄: qꝛ ad añs esse veꝝ seq̄t̄ ɔñs eē veꝝ: sꝫ si falsuꝫ inferret verū ꝓpter q̄d: tūc ad idē antecedēs nō eē veruꝫ seq̄ret̄ idē ɔsequēs eē veꝝ: ğ ad duo ɔ̄dictoria sequeret̄ idē. ɔsequētia pꝫ: qꝛ si ad a. esse albū sequat̄ b. esse nigrū: ꝛ idē sequat̄ ad a non esse albū: tūc ex opposito cōsequēt̄ prime ɔsequētie sequitur oppositum antecedētis: vt si seq̄t̄ a. est album: ergo b. est nigrum. Etiam sequit̄ b. non est nigrum: ergo a. non est albuꝫ. Et vltra a nō est album: ergo b. est nigruꝫ: ergo idē sequeretur ad duo cōtradictoria.

Probationes ꝓdicte cōclusionis.

Correlaria ex eisdem.

¶ Sequitur textus.

Tertia potestas. Circulo auteꝫ.

¶ Istud est tertiuꝫ capitulum in quo philosophus determinat de tertia ptāte sillogismoꝝ que est posse circulariter sillogisare. Unde sillogisare circulariter ē ex ɔclusione ꝑ ɔñtis sillogismi cū ɔuertēte alteri⁹ ꝓmisse inferre alterā ꝓmissaꝫ. Et dat exēplū i barbara: vt

Que est tertia potestas sillogismorum.

facto isto sill'o. omne b est a. omne c est b. ergo omne c est a. sic sillogisat circulariter. oē c est a. ⁊ omne b est c. ergo oē b est a. ibi ex ꝯclusione prioris sillogismi cū ꝯuertēte minoris infert maior. Et subdit ꝙ sill's circularis dz fieri ex terminis ꝯuertibilib⁹ si debeat ꝓcedere ex vers.

Quō fit sill's circularis.

Et p'mo docet sillogisare circulariter i p'ma figura dicēs ꝙ ex ꝯclusione de barbara cū conuertēte minoris infert maior. Et sil'r ex eadē conclusione cū ꝯuertēte maioris infertur minor: vt pz faciēdo sill'm in barbara. Sed ad sillogisandum in celarent dicit ꝙ maior de celarent sillogisatur circulariter ex ꝯclusione ⁊ cōuertēte minoris: sz minor non pōt sillogisari circulariter: q2 tūc argueretur ex pur' negatiuis: nisi maior de celarent ꝯuertatur in v'lem affirmatiuam de subo infinito: vt ista nullum aīal rōnale est lapis. in istam: oīs nō lapis est aīal rōnale. Deinde docet sillogisare circulariter in modis ꝑticularib⁹ dicēs ꝙ in ipsis p̄missa v'lis non p̄t sillogisari circulariter: q2 ꝓpositio v'lis nō ꝯcluditur nisi ex ambab⁹ v'libus: etiā ex puris ꝑticularib⁹ nihil seq̄tur sillogistice.

Mod⁹ sillogisandi circulari' in modis particularibus.

Deinde docet sillogisare circulariter in sc'da figura ponēs quattuor ꝯclusiōes. Prima. in sc'da figura non p̄t sillogisari circulariter v'lis affirmatiua: nec etiā particularis affirmatiua: q2 tūc argueretur ex pur' negatiuis. Sc'da ꝯclusio. in modis sc'de figure negatiua est circulariter sillogisabilis: qđ ꝓbat in camestres faciēdo sill'm: ex cui⁹ ꝯclusiōe cū ꝯuertēte maiori infert minor: ⁊ eodē mō probat in cesare. Tertia ꝯclusio. in sillogismis particularib⁹ v'lis non p̄t sillogisari circulariter: q2 tunc fieret sill's ex puris ꝑticulariibus. Quarta ꝯclusio. in sillogismis ꝑticularib⁹ particularis negatiua bn̄ pōt sillogisari circulariter: sz nō ꝑticularis affirmatiua.

Mod⁹ sillogisandi in sc'da figura.

Finaliter docet sillogisare in tertia figura ponens tres ꝯclusiōes. Prima est. in modis v'lib⁹ tertie figure v'lis non p̄t sillogisari circulariter: q2 ꝯclusio semꝑ est ꝑticularis in tertia figura. Secūda ꝯclusio. in modis particularibus affirmatiuis ꝑticularis pōt sillogisari circulariter. Tertia cōclusio. in modis particularibus negatiuis: negatiua pōt sillogisari si sit particularis: sz nō affirmatiua.

Mod⁹ sillogisandi i tertia figura.

An tres p'me ptās sillo℞ a pħo sufficiēter assignētur.

Queritur vtrū tres p'me potestates sillo℞ sint a pħo sufficienter assignate. Et arguit primo ꝯtra p'mā. q2 idē sill's non p̄t inferre plures ꝯclusiōes: igit. añs pz: q2 ꝯclusio est effect⁹ p̄missa℞: ergo eedē p̄misse nō inferunt plures ꝯclusiōes: q2 vnius cause est tm̄ vnus effect⁹. Sc'do sic. nullus bonus sill's ꝓcedit ex falsis: ergo sc'da potestas male assignat. añs pz: q2 nec sill's demōstratiuus nec dialecticus: igitur nullus sill's ꝓcedit ex falsis. Tertio sic. ex falso nō pōt sequi ve℞: ergo nullus sill's ꝯcludit ꝯclusionem verā ex p̄missis falsis. añs pz: q2 ens ⁊ ve℞ ꝯuertūtur ⁊ nō ens ⁊ falsum. modo non ens nō est causa entis: ergo falsum nō est causa veri. Quarto sic. si bona ꝯñā ex falso seq̄retur ve℞. hec ꝯñā esset bona hoc nō est verum: ergo hoc nō est falsū: sz hoc est incōueniēs: igit. Cōsequētia pz: q2 si ex falso seq̄retur ve℞: ergo ad destructionē veri seq̄retur destructio falsi cū ad destructionē ꝯñtis sequatur destructio añtis. ⁊ ꝑ ꝯñs si ve℞ sit ꝯñs ad falsū sequitur hoc nō esse ve℞. Quinto sic. sill's circularis nō est bona ꝯñā ⁊ formalis: igit. añs pz: q2 non hz fieri nisi in terminis ꝯuertibilibus etiam sill's circularis petit principiū: ergo non est bonus nec vtilis demōstratori nec dialetico. In oppositum est pħs in textu. In questione erūt tres articuli.

Quātum ad p'mū sciēdum est p'mo ꝙ ꝓ declaratiōe p'ie partis supponit p'mo ꝙ ptās sill'i est q̄dam ꝓprietas attributa sill'o ad v'itatis euidētiam ⁊ falsitatis ostēsionem. Et sunt sex. qua℞ p'ia est posse plura cōcludere que p̄t fieri tribus modis. s. ꝑ ꝯuersionem ꝯclusionē aut sumēdo subalternā eius. Sc'do pōt fieri subsumēdo in latus: ⁊ hoc fit capiēdo sub medio distributo plures minores extremitates. Tertio in post sumēdo: videlz qñ sub minori extremitate distributa aliquid subsumit. vñ sub minori extremitate p̄t subsumi dupl'r. s. in ꝯclusiōe ⁊ in minori ꝓpōne. vñ si subsumat in ꝯclusione erit vn⁹ ⁊ idē sill's capiēdo sill'm ꝓ p̄missis: sed si subsumat in minori: tūc non erit vnus sill's nisi capiēdo sill'm ꝓ ꝑte principali: scz ꝓ maiori. Sc'do supponitur ꝙ oīs sill's p̄t plura ꝯcludere ꝑ ꝯuersionem cui⁹ ꝯclusio p̄t ꝯuerti sicut est v'lis siue affirmatiua siue negatiua: ⁊ ꝑticularis affirmatiua. Et sic oīs sill's ꝯcludēs aliquā illarū pōt plura ꝯcludere ꝑ ꝯuersionem. Tertio supponit ꝙ due sunt regule ꝯñā℞ in q̄bus fundatur ista ptās. P'ia. quicq̄d seq̄tur ad ꝯñs bone ꝯñe seq̄tur ad ei⁹ añs. Sc'da. quicq̄d p̄dicatur de subo distributo: etiam p̄dicat de quolz ꝯtēto sub eo. Ex oībus istis pz qui sunt sillogismi qui pn̄t plura cōcludere sub medio cum medio in altera p̄missa℞ semꝑ distribuatur: ⁊ hoc dz intelligi siue euidēter siue ineuidēter. Sed oēs sillogismi quorū minor extremitas distribuitur pn̄t plura ꝯcludere subsumendo sub ea: ⁊ oēs sillogismi quo℞ ꝯclusio p̄t ꝯuerti possunt plura cōcludere.

Quid est ptās sillogismi.

Quot sūt r'le ꝯñā℞ i quibus fundatur ista ptās.

Sciēdum est sc'do ꝙ circa p'mam potestatē incidūt due difficultates. qua℞ p'ma est. vtrū vnus ⁊ idem sill's possit plura cōcludere immediate. Ad quā dr breuiter ꝙ capiēdo sill'm ꝓ p̄missis tm̄: idē sill's potest p'mo ⁊ immediate ꝯcludere plures ꝯclusiones sicut p̄misse sillogismi facti in barbara immediate inferūt v'lē affirmatiuam: etiā possunt immediate inferre ꝯclusionē ꝑticularē affirmatiuam: q2 minoris v'tutis est inferre ꝑticularem q̄z v'lem. Etiā si minor de barbara esset particularis imediate inferret ꝑticularē: ergo a fortiori si sit v'lis, ⁊ sil'r dicatur de alijs sill'is

Due difficultates circa p'mā ptātē incidētes

quoꝝ cõclusio est vlis: vel quoꝝ cõclusio non
põt ↄuerti: vel sub quoꝝ minori extremitate
põt aliquid subsumi. Secũda difficultas. an
sillis concludẽs plures ↄclusiones sit vnus ꝛ
ideȝ sillis. Pro cui⁹ solutione supponit̃ ꝙ sillis
capitur dupl̃r. vno mõ ꝑ aggregato ex ꝓmis=
sis ꝛ ↄclusione simul. alio mõ ꝑ ꝓmissis tm̃. h̃
supposito d̃r p̃lo ꝙ ideȝ sillis põt inferre plu=
res ↄclusiones si capiat̃ pro ꝓmissis tm̃: q꞉ ꝓ=
misse inferẽtes vlem põt inferre ꝑticularem.
Dicitur scd̃o ꝙ sumẽdo sillm̃ ꝑ ꝓmissis ꝛ ↄclu
sione simul: tũc nullus sillis põt inferre plures
ↄclusiões: q꞉ vel hoc esset ꝑ ↄuersioneȝ vel in
latus vel in possumẽdo: ſȝ nullũ istoꝝ põt di
ci: q꞉ tũc nõ manet idẽ sillis cum ↄclusio ſꝑ va
rietur. Dicitur scd̃o ꝙ sillis ↄcludẽs plures cõ
clusiões sumẽdo sub medio pl̃es minores ex=
tremitates vel sub minore extremitate sumẽ
do etiã alias miores extremitates nõ est sillis
simpl̃r vnus: ſȝ pl̃es. põt tm̃ dici vn⁹ ſm quid ꝛ
gr̃a ꝑtis: q꞉ tales pl̃es ↄclusiões ↄcludũtur ꝑ
vnam maiorem. qñ aũt dicit ph̃s vnuȝ sillm̃
posse plura ↄcludere capit sillm̃ pro ꝓmissis ꝛ
nõ ꝑ aggregato ex ꝓmissis ꝛ ↄclusione simul.
Et aduerte ꝙ hui⁹ ptãt̃ due sunt vtilitates.
p̃ia est scire multas ↄclusiões ꝑ easdeȝ ꝓmis=
sas. scd̃a est ad sciẽdũ aliquã ↄñam inferẽtem
aliquã ↄclusionem inevidẽter esse bonã. nã si
alique ꝓmisse inferrẽt aliquã ↄclusionem ine
uidẽter q̃ seq̃retur ad ↄclusionem prioris sil=
logismi: tũc prima ↄña ꝓbatur esse bona ꝑ se
cũdam in ꝟtute huius ptãtis.

Scd̃a difficultas d̃ eodẽ.
Quot modis capit̃ sillis.
Utilitates hui⁹ ptãtis.

¶ Sciẽdum est tertio ꝙ hic incidit ta
lis difficultas vtrũ illa regula in qua fundat̃
ista ptãs: scȝ quicq̃d sequit̃ ad ãñs bone ↄñtie
sequit̃ ad eius ãñs sit bona. Arguit̃ primo ꝙ
non: q꞉ bene sequitur hõ est: g̃ aial est: ꝛ vltra
aial est: g̃ genus est: ꝛ tm̃ nõ sequitur hõ est: er
go genus est: g̃ aliquid sequitur ad ↄñs alicu
ius bone ↄñe ꝙ nõ sequitur ad eius ãñs. Rñ=
detur ꝙ ista ↄña nõ valet. aial est: g̃ gen⁹ est.
Nam põt esse aial: dato ꝙ nõ denoietur gen⁹
ꝛ ad hoc ꝙ gen⁹ sit. nã ad hoc ꝙ denoietur ge
nus requiritur q꞉ ↄcipiatur vt vnũ in multis
ꝛ de multis. Et si dicat̃. impossibile est ita esse
sicut ꝑ ãñs significat̃: quin ita sit sicut ꝑ ↄñs
significatur: q꞉ si aial est gen⁹ est: cũ aial sit ge
nus. etiã si aliquid qd̃ natũ est ꝓdicari de plu
ribus differẽtibus specie est: g̃ gen⁹ est. Rñde
tur ꝙ diffinitio bone ↄñe dȝ intelligi in sensu
diuiso ꝛ nõ in sensu cõposito. ¶ Scd̃o sic ar̃.
nam bñ sequitur: quadrupedale est: g̃ bipeda
le est. ꝛ vltra bipedale est: g̃ pedale est sua me
dietas: cum ãñs sit veꝝ ꝛ ↄñs falsum. Rñde=
tur ꝙ ly sua põt esse relatiuum de bipedale: ꝛ
tunc bene sequitur: q꞉ tũc sensus est: quadru=
pedale est: g̃ pedale est medietas de bipeda=
le. alio mõ põt esse relatiuũ de quadrupedale
ꝛ sic nõ bene sequitur: q꞉ tũc sensus est pedale
est medietas de quadrupedale.

Alia difficultas d̃ eodem
Quõ itelligẽda est diffinitio bone ↄñe

¶ Sciẽdum est quarto ꝑ declaratiõe
secunde ptãtis ꝙ aliqua ꝑpositio d̃r esse falsa
dupl̃r: scȝ in toto ꝛ in ꝑte. Uñ illa ꝑpositio d̃r
in toto falsa: cuius ꝓdicatuȝ non cõuenit ali=
cui contento sub subo. Et illa d̃r in ꝑte falsa ꝛ
in ꝑte ꝟa cuius ꝓdicatuȝ ↄuenit alicui cõten
to sub subo ꝛ alicui nõ: ꝛ hoc in affirmatiuis.
Ex quo sequit̃ ꝙ ꝑpositio nõ d̃r in ꝑte vera ꝛ
in ꝑte falsa: eo ꝙ simul ꝛ semel sit vera ꝛ falsa:
sed q꞉ ꝓdicatum alicui cõtento sub subo cõue
nit ꝛ alicui nõ. ¶ Sed dubitaret aliquis vtꝝ
vna ꝛ eadem ꝑpõ sine equiuocatiõe possit si=
mul esse ꝟa ꝛ falsa. Et arguitur ꝙ sic. posito
casu ꝙ sortes dicat istam propõnem plato di=
cit falsum: ꝛ plato istã sortes dicit falsum ꝛ ni
hil aliud dicãt. Tũc arguitur sic. supponẽdo
ꝙ si sortes dicat veꝝ etiã ꝛ plato: ꝛ ecõtra cuȝ
oĩno dicant siles ꝑpõnes. Tũc ar̃. vel sortes
dicit veꝝ vel falsuȝ. si veꝝ: g̃ plato dicit falsuȝ
cum dicat ꝙ sortes dicit falsum. ꝛ si plato di=
cat falsuȝ: etiã sortes dicit falsuȝ cũ dicãt oĩno
siles ꝑpões. In oppm̃ arguitur: q꞉ tũc due cõ
tradictorie essent simul vere ꝛ simul false: q꞉
bene sequit̃. illa ꝑpositio q̃ est simul ꝟa ꝛ fal=
sa est ꝟa: g̃ sua ↄtradictoria est falsa. Etiã be
ne sequitur est falsa: g̃ sua ↄtradictoria est ꝟa
ꝛ ꝑ ↄñs due ↄ̃dictorie erũt simul vere vel fal
se. Pro solõne sopponit̃ ꝙ ad oẽm ꝑpõneȝ as=
serentem se esse falsam sequit̃ ꝙ ipsa est falsa.
¶ Supponit̃ scd̃o ꝙ aliqua ꝑpositio asserit
se esse falsaȝ dupl̃r. vno mõ ex directo sicut ꝑ
positio habens reflexionem supra seipsam: vt
ista oĩs ꝑpositio est ꝑticularis. Alio mõ ex in
directo scȝ mediãte alia ꝑpõne: ꝛ sic in ꝑposi
to. Uñ ꝑpositio quã dicit sortes: puta ꝙ pla=
to dicit falsum: nõ asserit se ex directo esse fal
sam: ſȝ hoc qd̃ asserit platonem dicere falsum
qui tm̃ dicit istã ꝑpõnem. sortes dicit falsum.
Ex istis põt poni ista ↄclusio. ꝙ nulla eadem
ꝑpositio sine equiuocatiõe est simul ꝟa ꝛ fal=
sa. Et si quis dicat. ista ꝑpositio: non hõ est
aial est simul vera ꝛ falsa: q꞉ hȝ sensum simul
verum ꝛ falsum cũ vnus sensus sit aliquid qd̃
nõ est hõ est aial. alius est nullus hõ est aial.
Rñdetur ꝙ hoc est ſm equiuocationem de ly
non que põt esse negatio negans ꝛ negatio
infinitans. Et dico ꝙ non est eadem proposi
tio que ſm vnũ sensum est vera: et ſm alium
falsa: sed est propositio plures. Et hec de pri=
mo articulo.

Propositio quot modis d̃r falsa.
Aliud dubiũ de eodem.
Quot modis ꝑpositio asserit se esse falsam.
Cõclusio de eodem

¶ Quãtuȝ ad scd̃m dubitatur primo
vtruȝ sillogismus circularis sit bonus ꝛ possi
bilis. ¶ Pro cuius solutiõe supponit̃ primo
ꝙ sillogismus circularis est sillogismus proce
dens ex cõclusione prioris sillogismi cum cõ=
uertente alterius premisse ad inferẽdum alte
ram ꝓmissam: vt p̃tȝ satis in textu per exem=
pla. ¶ Supponitur secũdo ꝙ in cõuertendo
premissam in sillogismo circulari ꝓmissa que
cõuertitur semꝑ dȝ cõuerti simpl̃r siue fuerit
vniuersalis affirmatiua siue negatiua siue
particularis. vñ scd̃s ꝓcessus d̃r circularis in
ordine ad primum ꝓcessum: ita ꝙ sillis circu=

Quid est sillis circularis.

laris de sigto materiali sigt primū pcessū: s3 de significato formali significat scdm pcessū. ¶ Ex hoc sequit φ sillus circularis pōt dici sillis ex hypothesi qz presupponit vnū pcessū. Et sic pz φ in quolz sillo circulari sunt duo pcessus: prim⁹ q̄ arguit a pmissis dispositis in modo z figura. scđs est in q̄ arguit a pclusione silli pri⁹ facti cū pvertēte alteri⁹ pmisse ad inferēdū aliā pmissā siue maiorē3 siue minorē dūmodo recte sillogisari possit in tali mō vel in alio. ¶ Supponit tertio φ sills circularis si debeat aliqd ondere z pcedere ex his nō pōt fieri nisi ex terminis pvertibilib⁹: qz d3 fieri p pversionē vlis simplr q̄ solū pvertit simplr in terminis pvertibilib⁹. nā vt dr in textu si sills circularis fieret in terminis non pvertibilib⁹ opoiteret pcedere ex altera ppositione indemonstrabili: qz talis ppō esset falsa: falsum aūt nō pōt demōstrari. ¶ His supposit⁹ dr p mo φ sillogisare circulariter est possibile cu3 idē possit esse notius z ignoti⁹ respectu diuersoz. Dicit scđo φ sills circularis q̄tū ad oēs pcessus suos simul nō est sillus: sed quātū ad vnum pcessum est bene bonus sillogismus.

Quot sunt pcessus in ql3 sillogismo circulari.

Cōclusio de predictis.

¶ Dubitat scđo vtrū ex veris possit seq falsum. Et videt φ sic qz ex illo qđ est vel pōt esse verū pōt seq falsum: g ex vero pōt seq falsu3. Pro solutiōe supponit φ ista est ɔa. ex vero pōt seq falsū: qz de rigore ipa est diuisa. Et ly vero ampliat ad illud qđ est vel pt esse verū. Si aūt capiat in sensu cōposito eet falsa cū sensus sit. talis ppō est possibil' ex vero sequit falsum: z h̄ est incōueniēs: iō ista ɔ'ɑ̃ impossibil' ex vero sequit falsū: qz si aūs est verū ita est sicut p ipm significat. z si ɔ̃s est falsu3 nō ita est sicut p ip3 significat: g possibile erit ita eē sicut significat p aūs dū nō erit ita sicut per ɔ̃s significat. s3 ar φ ex vero sequat falsum: qz bene sequit de⁹ est vel tu es asinus: et nullus de⁹ est: g tu es asinus. z tñ ɔ̃s est falsum: z aūs ver̄ cū sit vna disiūctiua ɔa. Et bñ sequatur pz: qz a tota disiūctiua cū destructione vnius ptis ad positionē alterius. Rñdetur φ tale aūs pōt esse vna disiūctiua. z sic aūs est veru3: sed nō sequitur. vel pōt esse vna copulatiua: z sic bene sequitur: s3 sicut aūs est falsum: ita z ɔ̃s. sicut si diceretur deus est: z tua positio est falsa: g tua positio est falsa. Dicitur cōcedēdo ɔ̃am: s3 sicut ɔ̃s est falsum: ita z aūs Item bñ sequitur. nam si hō est aial hō est asinus: z tamen aūs est verū z ɔ̃s falsum. Et φ ɔ̃a sit bona pz: qz sua cōtradictoria est mala ɔ̃tia. Rñdetur φ talis ppositio bñ est vera: sed nō est cōsequētia: vt superius visum est. Item bene sequit hec ɔ̃a est bona: g ex vero sequitur falsum: demōstrādo per ly hec ipsammet ɔ̃a3: z tamen aūs est verum: qz pcise significat illa3 ɔ̃am esse bonā: z ita est φ pbo: qz si dicas φ ista ɔ̃a nō val3: g impossibile est eam valere: g aūs dicte consequentie est impossibile cū significet illā valere. Et vltra aūs est impossibile: g cōsequētia

An ex veris sequatur falsū.

est bona cum ad impossibile sequatur quolibet. Rñdetur φ illa cōsequētia est bona: s3 negatur φ antecedens sit verum. z ad probationem negatur φ precise significet cōsequentiam esse bonam: quia omnis ppositio significans aliquam cōsequētiā esse bonam: z ita esse sicut p eam significatur significat etiā cōseqūs esse verum. modo cōseqūs illius cōsequētie est falsum: igitur.

Solutio pdicti dubij.

¶ Dubitatur tertio vtrum ad idem affirmatum z negatum: seu ad cōtradictoria sequatur idem. Pro cuius solutione supponitur pro nūc φ duplex est ppositio: sc3 necessaria z impossibilis. vnde propositio necessaria nō dr ideo necessaria: qz necessario sit: qz tūc nulla esset ppositio necessaria creata: cum q̄libet ppositio creata possit non esse: sed dicitur necessaria: quia qualitercūqz p eam significat esse: necesse est ita esse. z hoc si sit affirmatiua de psenti. ¶ Et aduerte φ duplex est ppositio necessaria: quedam est cathegorica: z quedam hypothetica. Cathegorica est duplex. quedam est ratione formali terminoz: vt homo ē aial: z sic de alijs. Quedam ē necessaria: que non est sic necessaria ratione formali terminorum: sicut est propositio vera de preterito: vt adam fuit. Alia est necessaria hypothetica: cuiusmodi est disiūctiua cōposita ex partibus cōtradicētibus: vt sortes currit vel non currit. Hoc supposito dicitur φ propositio necessaria si formetur sequitur ad quālibet. i. φ quelibet cōsequentia est bona cuius consequens est propositio necessaria: vt bene sequitur. sortes currit: ergo homo est aial: tua positio est falsa: ergo homo est aial. ¶ Et si quis dicat. ibi nō est aliqua habitudo antecedētis ad ɔ̃s: ergo nō est bona ɔ̃a. dico φ verū est φ ibi nō est habitudo ex natura rei aūtis ad ɔ̃s: tñ bene est habitudo consecutionis sicut al's visum est. Unde ɔ̃a significatione totali significat φ habitudo sequele aūcedentis ad ɔ̃s sit necessaria. Itē impossibile est ita esse sicut p aūs significat significatiōe totali quin ita sit sicut per ɔ̃s significatur: igit talis cōsequentia est bona. Ex quo sequitur φ ppō necessaria potest sequi ad duo contradictoria cum sequatur ad quālibet ppositionē mūdi. Alia est ppositio impossibilis que nō dicitur ideo impossibilis quin possit formari: qz tunc nulla esset propositio impossibilis: sed dicit impossibilis: quia qualitercūqz per eam significatur esse impossibile ē ita esse. Et ista ē duplex. s. cathegorica z hypothetica. Cathegorica est duplex. quedam ē que rōne formali terminoz est impossibilis: vt homo est asin⁹. z ad talē sequitur quelibet propositio mūdi id est φ oīs i'la consequētia est bona cuius antecedens est propositio impossibilis: vt bñ sequitur: homo est asinus: ergo tu es papa. Ex quo sequitur φ ide3 potest sequi: etiā ad duo contradictoria quādo alterū est impossibile. Alia est impossibilis que sic non est imp...

Duplex ē ppositio.

Propō q̄ re dr necessaria.

Propositio necessaria duplex est.

Quare ppō dr impossibilis

Propositio īpossibilis ē duplex.

bilis rõne formali terminoꝝ: vt ppõ de pterito ferꝰ ꝯdictoria est ꝑa ⁊ necessaria: vt adã nõ fuit. Sic talis si ꝯsisseũs nõ fuisset pductus a filio nisi pductꝰ fuisset: ⁊ ad talẽ non est necesse quãlibet ppõnẽ mundi sequi. Alia est hypothetica vt copulatina composita ex ptibꝰ ꝯdicentibꝰ: vt petrꝰ currit ⁊ petrus nõ currit. ⁊ etiã ad talem põt sequi quelibet ppõ

Quõ intelligitur dictũ aristotelis I textu. mũdi vt poterit videri practicãdo. Et qd dicendũ erit ad aristotelẽ q̃ dicit ad idẽ affirmatũ ⁊ negatũ nõ seqꝫ idẽ. Dico ꝙ dictũ aristotelis est verũ deptis istis duobꝰ casibꝰ: puta qñ ꝯñs est ppõ necessaria vel antecedẽs est ppõ impossibilis. Et hec de secundo articulo.

Cõclusio de predictis. ¶ Quantum ad tertium sit conclusio responsalis. tres prime potestates sillogismorum sunt a pħo sufficienter assignate in textu vt satis pꝫ ex dictis. ¶ Ad rõnes ante oppositũ. Ad primã dr ꝙ qñ dr ꝙ pmisse sunt cã cõclusionis dꝫ intelligi ꝙ noticia pmissaꝝ est cã ꝑtialis noticie ꝯclusionis. ¶ Ad scđam dr ꝙ sillꝰs simplr põt pcedere ex falsis: q: non respicit nisi dispositionẽ premissaꝝ in mõ ⁊ figura. vel põt etiã dici ꝙ sillꝰ sophisticus peccans in materia põt bene pcedere ex falsis: ⁊ tñ est ꝟe sillꝰ: lꝫ sillꝰ sophisticus peccãs in forma nõ sit sillꝰ. ¶ Ad tertiam dr ꝙ ens ⁊ verũ ꝯuertuntur capiendo verũ p passione entis: sed nõ capiendo verũ vt est proprietas ppõnis. ¶ Ad quartam dr ꝙ bene pbat ꝙ premisse false nõ inferunt ꝯclusionem veram pꝑter quid. i. vlr: sed solum q: est: id est in aliquibus. ⁊ nõ rõne falsitatis: sed rõne dispõnis taliũ premissarũ constitutarũ ex talibus terminis. ¶ Ad quitam patet solutio in secundo articulo.

¶ Conuertere aũt est trãsponẽtẽ conclusionẽ facere: quoniam vel extremũ medio non inerit vel hoc postremo. necesse est cũ cõclusione ꝯuersa ⁊ altera manente propositione interimi reliquam: nam si erit ⁊ conclusio erit.

Quid est cõuersiue sillogisare. ¶ Istud est quartuꝫ capl'm huius tractatꝰ in quo pħs deteriat de quarta ptãte silloꝝ q̃ est sillogisare ꝯuersiue. ⁊ pˀlo docet I prima figura dicẽs pˀlo ꝙ ꝯuersiue sillogisare est sumere oppositũ ꝯdictorium vel ꝯriũ ꝯclusiõis

Quõ sillogisatur in prima figura. prioris sillꝰ cũ altera pmissaꝝ inferẽdo ꝯriũ vel ꝯdictorium alterꝰ pmisse. ⁊ h̃ docet pˀlo in pˀlo mõ prime figure dicẽs ꝙ I pˀlo modo prime figure ex opposito ꝯrio ꝯclusionis cuꝫ maiore pt ꝯuersiue sillogisari ꝯriũ minoris in camestres. Sed si sumat oppm̃ ꝯriũ cuꝫ minore interimit maior in felapton. Et subdit ꝙ maior de barbara nõ põt interimi p suã ꝯrariã cum solũ interimat in tertia figura in qua non ꝯcludit vlr: ſꝫ ex opposito ꝯdictorio ꝯclusionis cũ altera pmissaꝝ pt ꝯuersiue sillogisari oppm̃ ꝯdictorium alterꝰ pmisse: ⁊ sic dicatur in celarẽt: ſꝫ in modis particularibus ex ꝯdictorio ꝯclusiõis cuꝫ altera pmissaꝝ põt sillogisari cõtradictorium vtriusq; premisse: sed nõ ex ꝯrio: cum ꝯclusiões eoꝝ nõ habeãt ꝯrariũ. Sed si sumeret subcõtrarium ꝯclusionis q̃ est pticularꝭ cũ maiore q̃ est vlis: bñ inferet subcõtrariuꝫ minoris: ſꝫ nõ interimit: q: due subcõtrarie possunt simul stare in ꝟitate: ſꝫ non pt sumi cũ minore: q: tũc ambe pmisse essent pticulares. In scđa pte docet sillogisa-

Quõ conuersiue sillogisat in scđa figura. re cõuersiue in secũda figura ponẽs quinq; cõclusiões. Prima ꝯclusio. ex opposito ꝯclusionis cũ minore nunq; põt sillogisari cõuersiue oppositum ꝯrium maioris: q: talis dispositio est in tertia figura in qua nunq; concluditur vlr. ¶ Secũda cõclusio. ex cõtrario vel ꝯtradictorio cõclusionis cum maiore in vlibus modis põt cõuersiue sillogisari cõtrarium vel cõtradictorium minoris. ¶ Tertia cõclusio. ex contradictorio conclusionis cum minore põt conuersiue sillogisari contradictorium maioris. ¶ Quarta cõclusio. in modis particularibus nunq; ex cõtrario cõclusionis potest conuersiue sillogisari oppositũ alterius pmisse: quia non habent cõtrarium: ⁊ si sumatur sub cõtrarium nõ interimitur propositũ: cuꝫ due subcõtrarie possint simul esse vere. ¶ Quinta conclusio. in modis particularibus ex contradictorio cõclusionis cum altera premissaꝝ potest inferri cõtradictoriũ alterius premisse.

Quõ conuersiue sillogisat in tertia figura. ¶ In tertia parte docet sillogisare cõuersiue in tertia figura: dicens primo ꝙ neutra pmissarũ modorum tertie figure siue vniuersaliuꝫ siue particulariũ interimitur sumendo subcõtrarium cõclusionis. ex quo illa subcontraria est particularis q̃ nõ põt interimere suam subcõtrariã: sed vtraq; pt interimi sumẽdo cõtradictoriũ ꝯclusionis. vnde in darapti sumẽdo ꝯtradictoriũ cũ minore interimitur maior in celarẽt: ſꝫ cũ maiore Iterimitur minor in cesare.

Correlaria ex eisdem. ¶ Ex quibꝰ infert quedam correlaria. Primũ. satis manifestum est q̃liter sillogisandũ ẽ ꝯuersiue. ¶ Scđm. premisse sillogismoꝝ prime figure interimunt p scđam ⁊ tertiam figuras. maior p tertiã: ⁊ minor per scđaꝫ. ¶ Tertiũ. pmisse silloꝝ scđe figure interimunt per tertiã ⁊ p primã. minor p pˀlaꝫ: ⁊ maior p tertiã. ¶ Quartũ correlariũ. pmisse sillogismoꝝ tertie figure Iterimũtur p primãꝫ scđaꝫ figuras. maior per primã: ⁊ minor per scđam.

¶ Per Ipossibile aũt sillus ostẽditur qñdẽ ꝯtradictio ponitur cõclusiõis ⁊ assumitur alia ppõ. Fit ꝟo in oibus figuris. simile eñi est conuersioni.

Modus sillogisandi p Ipossibile. Quid est sillꝰ p impossibile. ¶ Istud est qntũ capl'm huius tractatꝰ in q̃ pħs deterīat de qnta ptãte sillꝰ q̃ ẽ sillogisare p Ipossibile. Et diuidit I qttuor ptes: I pˀla docet sillogisare p Ipossibile I pˀla figura diffiniens primo sillogismum per impossibile dicẽs ꝙ sillꝰ ad impossibile est quĩ procedit ex contradictorio alicuꝰ ppõis pbãde pro vna premissaꝝ cũ altera manifeste ꝟa ad inferenduꝫ ꝯclusionẽ manifeste falsaꝫ: ex cuiꝰ falsitate in-

ferř falsitas vni⁹ pmisse ex cuius falsitate infertur veritas sue ɔdictorie. Secūdo ponit differentiā ꝛ ɔuenientiam inter sillogismū ad impossibile ꝛ cōuersiuū.

Dr̃a inter sillm ad impossibile et cōuersiuum

dr̃a est: qꝛ sillogismus cōuersiu⁹ psupponit verū sillm ex cui⁹ opposito cōclusiōis cū altera pmissaꝝ inferř opposituͣ alteri⁹ pmisse. Sꝫ sillo ad impossibile nō sꝫ psupponit sillm: sꝫ aliqñ solū psupponit aliquā ppōnem pbandā.

Eorūdē cōuenientia.

Sꝫ couenientia est: qꝛ tā sillus conuersiuus ꝙ sillus ad impossibile fiūt in qualibet figura. Tertio docet sillogisare p impossibile in pma figura dicēs ꝙ in oibus figuris q̄libꝫ ppō pt sillogisari p impossibile cui⁹ ɔdictoria pōt eē pmissa in tali figura. Ex quo infert ꝙ vlis affirmatiua non pōt sillogisari p impossibile in pma figura: qꝛ cōtradictoria ei⁹ nō pōt eē pmissa i prima figura: ꝛ sꝫ oēs alie ppones pnt bñ sillogisari per impossibile in pma figura.

Correlaria ex eisdem.

Ex quo infert duo correlaria. pmū. ad sillogisandū p impossibile capiendū est oppositū cōtradictoriū coclusionis ꝛ nō cōtrariū: qꝛ ista regula de quolibꝫ est affirmatio ꝛ negatio vera ꝛ de nullo ābo simul supra quā fundaf sillus ad impossibile nō hꝫ locū nisi in ɔdictoriis in quibus arguif a falsitate vni⁹ ad veritatē alteri⁹ ꝛ nō in cōtrariis. Secūdū correlariū. oēs alie ppones ab vlī affirmatiua ostendūtur p impossibile in prima figura.

Sillogisandi modus p impossibile in scđa figura.

¶ In secunda pte docet sillogisare in scđa figura p impossibile dicēs ꝙ vlis affirmatiua sillogisaf in scđa figura sumēdo cōtradictoriū ei⁹ cū vna vlī affirmatiua manifeste vera: ex qua inferř particularis negatiua manifeste falsa in baroco. Sed particularis affirmatiua sillogisaf per impossibile in camestres sumēdo cōtradictorium ei⁹ cum vna manifeste vera ex qua inferř vna manifeste falsa. Sꝫ vlis negatiua sillogisaf in festino sumēdo cōtradictoriū ei⁹ cū vna vlī negatiua manifeste vera: ad inferendū pticularem negatiuā manifeste falsam: sed particularis negatiua sillogisaf p impossibile in cesare sumēdo ɔtradictoriū cū vna vlī negatiua manifeste vera ex qua inferř vna manifeste falsa.

Sillogisandi modus p impossibile i tertia figura.

¶ In tertia parte docet sillogisare p impossibile in tertia figura dicēs primo ꝙ vlis affirmatiua sillogisaf in bocardo sumēdo cōtradictoriū ei⁹ cū vlī affirmatiua manifeste vera: sꝫ pticularis affirmatiua sillogisaf in felaptō vel ferison sumēdo cōtradictoriū ei⁹ p maiore cum vlī vel pticulari affirmatiua manifeste vera. Sꝫ vlis negatiua sillogisaf in disamis sumēdo cōtradictoriū ei⁹ p maiore cum vlī affirmatiua manifeste vera ad inferendū vnā manifeste falsam: sꝫ pticularis negatiua sillogisaf p impossibile sumēdo cōtradictoriū eius cū vna manifeste vera ad inferendū vnā manifeste falsam.

Silli ostēsiui ad impossibile ɔpatio Due eorūdē differētie.

¶ In quarta pte comparat sillm ostēsiuum ad sillm ad impossibile ponēs duas drãs. quaꝝ prima est: qꝛ sillus ostēsiu⁹ pōt pcedere ex pmissis veris: sꝫ sillogismus ad impossibile sꝫ capit vnā manifeste falsam. Secūda differentia. in sillo ostēsiuo non oportet opinari conclusionem esse veram vel falsam. sꝫ in sillo ad impossibile conclusio debet semp esse falsa. Deinde ponit cōuenientiā dicens ꝙ omnis conclusio sillogisata p impossibile potest sillogisari ostensiue.

Cōuenientia eorūdem.

¶ In quā aūt figura est ex oppositis ppositionib⁹ sillogisare: ꝛ in qua non est sic erit manifestum. dico aūt oppositas ppositiones sm locutionē quidē quattuor: vt omni nulli. ꝛ omni ꝛ non omni. ꝛ alicui nulli. ꝛ alicui non alicui. sm veritatem autem tres. nā alicui non alicui sm locutionem solum opponitur.

¶ Istud est tertiū capitlm ꝛ vltimū hui⁹ tractatus in quo determinat de sexta potestate silli q̄ ē sillogisare ex oppositis. ꝛ ptinet quattuor ptes.

Sillogisandi mod⁹ ex oppositis i prima figura.

In prima docet sillogisare ex oppositis in prima figura. dicēs primo ꝙ quattuor sunt oppositi oēs sm affirmationē ꝛ negationē vt oppositio vlis affirmatiue ꝛ vlis negatiue: ꝛ oppositio vlis affirmatiue ꝛ pticularis negatiue vel vlis negatiue ꝛ pticularis affirmatiue: et oppō pticularis affirmatiue ꝛ pticularis negatiue. ¶ Deinde subdit ꝙ in prima figura non pōt fieri sillus ex oppositis. primo in modis affirmatiuis: qꝛ sillus affirmatiuus cōstituitur ex ambabus affirmatiuis pmissis q̄ nō sunt opposite. nec in negatiuis: qꝛ in talib⁹ mōis nō idē subiicif ꝛ pdicaf in pmissis: igif.

Idem in secunda.

¶ In scđa pte docet sillogisare ex oppositis in scđa figura. dicens ꝙ in scđa figura fit sillus ex oppositis tā cōtrariis ꝙ ɔdictoriis. primā ptem pbat i modis vlibus. primo in camestres: vt ois disciplina ē studiosa: nulla disciplina est studiosa: ergo nulla disciplina est disciplina. Deinde declarat scđam ptē dicens ꝙ in mōis pticularibus ex oppositis cōtradictoriis fit bonus sillus ex oppositio.

Idē in tertia.

¶ In tria pte docet sillogisare ex opposit' i tria figura: ꝛ pmo i mōis affirmatiuis dicēs ꝙ in modis affirmatiuis nō fit sill⁹ ex oppositis cū ambe pmisse sint affirmatiue: sꝫ i modis negatiuis bñ fit sillus ex oppositis. in vlībus quidē fit ex contrariis ꝛ in pticularibus fit ex ɔdictoriis.

Documēta de eodem.

¶ In quarta pte ponit sex documēta. quoꝝ primū est. sillogisando ex oppositis debemus sumere opposita ɔria vel cōtradictoria ꝛ non subcōtraria: qꝛ subcōtrarie sunt pticulares ex quibus nihil sequif. ¶ Secundū documentum. ad hoc ꝙ pmisse alicuius sillogismi ex oppositis concedātur ab aliquo oportet vtraꝗ per aliquē sillm cōcludi ꝛ vnā supponere ꝛ aliā sillogisare. ¶ Tertiū documentū. ex quo tres sunt modi oppositionū. s. duo cōtradictoriū ꝛ vnus contrarius. ideo contingit sex modis ista opposita cōbinari in sillogismo ex oppositis variādo maiorem affirmatiuam in negatiuam ꝛ econtra: vt satis patet. ¶ Quartum documentum. sillus ex oppo

sitis differt a sillogismo cōcludēte verū ex falsis: q3 l3 in sillis ex oppositis vna p̄missarum sit falsa ⁊ alia v̄a: tñ ex illis oppositis nūq̄ p̄t fieri ɔclō v̄a. ¶ Quintū documētū. nihil p̄hibet i sillo ex opposit' inferre ɔclusionē ɔ̄riā vel cōtradictoriā ꝓpōni cōcesse a respondēte. ¶ Sextū documētū. p̄misse opposite q̄ sumūtur in sillo ex oppositis nō possunt cōcludi p̄ vnū sillm: nisi maior sumat cū vtraq3 pte contradictiōis ex pte p̄dicati: ⁊ si nō cocludātur ambo opposita in vno sillogismo: tunc oporz alterū oppositoꝝ cōcedi a rñdente ⁊ alterum sillogisari: aut vtrunq3 sillogisari in diuersis sillis. exēplum primi: vt oē aial est albū: ois hō est aial: g̃ ois hō est albus. exēplū secūdi: vt si cōcedat illa. omnis disciplina est opinio tunc sillogisatur sua contradictoria per accidens nulla medicina est opino.

Dubiū de sillo cōuersiuo et sillo ad impossibile et sillo ex opposit'

Queritur vtrū sill's cōuersiuus: sillus ad impossibile: ⁊ sillogismus ex oppositis sint boni silli ⁊ inter se distincti. ¶ Arguit p̄mo sic. sill's cōuersiu' ⁊ ad impossibile fiūt in eisdem figuris p̄ eosdem terminos: ergo nō differūt. ¶ Scd̄o sic. ois bonus sillus solum cōstat ex tribus termis ⁊ duabus ꝓpōnibus: s3 in sillo ad impossibile sunt plures termini q̄ tres cū in ipo sint tres ꝓcessus: ergo sequit q̄ sillus ad impossibile nō est bonus sillus. ¶ Tertio sic. ois bonus sillus secūde aut tertie figure est reducibilis ad sillos p̄me: sed sillus ex oppositis nō est hmōi: igit nō pōt fieri in scd̄a ⁊ tertia figuris. ¶ Quarto sic. ois bonus sillogismus est in aliqua triū figurarū: sed sillogismus ex oppositis nō est hmōi: igit. minor p3 p̄mo: q2 ois sill's ɔ̄tūs i aliq̄ figura fit tm̄ ex trib' terminis: s3 in sillo ex oppositis sunt tm̄ duo termini: igit. ¶ Quinto sic. sillus ex oppositis non est vtilis: igit nō est ponēdus. añs p3: q2 nō est vtilis demōstratori: eo q̄ demonstrator semp ꝓcedit ex veris: neq3 dyaletico: q2 dyaleticus ꝓcedit ex ꝓbabilibus: modo contraria vel cōtradictoria non videntur esse ꝓbabilia: igit. ¶ In oppositū est p̄hs in textu. In questione erūt tres articuli.

Quid ē sillogism' conuersiuus.

¶ Sciendū est p̄imo q̄ p̄ declaratōe quarte potestatis supponit p̄imo q̄ vt dictū est circa textū. sillus ɔuersiuus est sillus qui ex opposito contrario vel cōtradictorio cōclusionis cum altera p̄missarum infert oppositū cōtrariū vel cōtradictoriū alterius premisse puta illius loco cuius accipitur contrarium vel contradictorium conclusionis. vnde sill's ɔuersiuus de significato materiali significat p̄imū ꝓcessum. de formali signicat secundus in ordine ad p̄imū: ita q̄ ille scd̄s ꝓcessus in ordine ad p̄imū pōt dici sillus ɔuersiuus: q2 ꝓpter tale dr̄ ɔuersiuus. vñ si sillus ɔuersiu' capiat q̄tū ad materiale ⁊ formale no ē vn' ꝓcessus; s3 sunt duo numero differētes ⁊ etiā specie cū sint semp in diuersis figuris: ⁊ sic p3 q̄ sill's ɔuersiu' sp̄ p̄supponit vnū sillm p̄i' factū in ordine ad quē dr̄ ɔuersiu'. Supponit scd̄o q̄ si ɔclō p̄oris silli fuerit vlis: tūc possumus in tali dupl'r sillogisare conuersiue. s. ex opposito ɔtrario ⁊ ex opposito ɔtradictorio. s3 si cōclō sit p̄ticularis indefinita vel singularis: tūc solū vno mō possum' sillogisare cōuersiue. s. ex opposito ɔ̄dictorio. Et si quis dicat. nōne in tali mō possumus sillogisare conuersiue ex subcontrario. Rñdet q̄ nō: q2 vna subcōtraria nō h3 interimere alterā cum due subcōtrarie possint sil' stare in v̄itate. ex quo sequit q̄ ꝓpo tm̄ duobus mōis pōt interimi: sc3 p̄ cōtrariū ⁊ p̄ ɔ̄dictoriū. Supponit tertio q̄ in omi bono sillo ex opposito ɔ̄dictorio cōclusionis cū altera p̄missaꝝ infert oppositū alteri' p̄misse. Ex quo p3 q̄ q̄l3 sill's pōt reduci p̄ impossibile. nā sillogisare ɔuersiue ⁊ sillogismū reduci p̄ impossibile sunt penit' idē. falsa est g̃ illa opinio illoꝝ q̄ dicūt q̄ modi p̄ime figure nō reducuntur per impossibile.

Silli ɔuersiui ⁊ p̄ impossibile multiplex dr̄ia.

¶ Sciēdū est scd̄o q̄ circa p̄dicta incidit hec difficultas. an sillus cōuersiuus differat a sillo p̄ impossibile. ¶ Ad quā rñdet breuiter q̄ sillus cōuersiuus differt a sillo p̄ impossibile multipl'r. p̄imo. q2 sillus p̄ impossibile nō presupponit aliquā cōclusionē sillogisatā neq3 aliū sillm: ex cui' cōclusionis opposito ꝓcedat: s3 bñ supponit aliquā ꝓpōnē ex cui' ɔ̄dictorio cū vna v̄a infert vnā manifeste falsam. Scd̄o dr̄nt: q2 sillus p̄ impossibile sp̄ ꝓcedit ex altera falsa: ideo ei' ɔclusio sp̄ ē falsa: s3 sillus ɔuersiuus pōt ꝓcedere ex ambabus veris: ideo ei' cōclusio p̄t eē v̄a. Tertio. q2 sillus ɔuersiuus valet ad ostēdēdū bonitatē ɔ̄ñe. s3 sillus ad impossibile valet ad ostēdēdū veritatē alicui' oppositi.

Eoꝝdē cōuenientia.

Cōueniunt aūt multipliciter. p̄mo: q2 p̄nt fieri ex eisdez terminis. scd̄o q2 vterq3 ꝓcedit ex opposito alicui'. tertio: q2 idē sillus in numero aliq̄n ē ɔuersiu': ⁊ aliq̄n ad impossibile. ⁊ hic d3 intelligi quo ad vnū ꝓcessum: vt iste sillus: quidā hō nō est risibilis: ois hō est aial rōnale: g̃ quoddā aial rōnale nō est risibile pōt dici ad impossibile ⁊ conuersiuus i ordine ad istū sillm. oē aial rōnale est risibile: ois hō ē aial rōnale: g̃ ois hō ē risibilis. Et si q̄s arguat: g̃ tales silli nō differūt. negat ɔ̄ña. cui' rō ē: q2 l3 cōueniāt in significato materiali: non tñ in significato formali: seu quo ad omnes ꝓcessus.

Quare sill's dr̄ ɔuersiu'.

¶ Sciendū est tertio q̄ sill's non dr̄ cōuersiuus eo q̄ aliqua p̄missarum in ipo cōuertat: sed dr̄ cōuersiu' ex eo q̄ maior vel minor mutatur in oppositum contrarium vel cōtradictoriū conclusionis. et isto modo cōuersio attribuit sillo qui ex opposito conclusionis alicuius silli prius facti cum altera p̄missarū infert oppositū alterius p̄misse. vnde vtilitas hui' silli ē ad ꝓbādū seu ad ostēdēdū bonitatē ɔ̄ñe prioris sillogismi: q2 illa ɔ̄ña est bona in qua ex opposito ɔ̄ñtis cum altera premisse

rum infert oppositū alteri⁹ ꝓmisse ⁊ ꝯsiter totius añtis qd̓ est vna copulatiua. nā ex opposito illi⁹ ꝓmisse infert vna disiunctiua cui⁹ ipsa ps ⁊ alia ps erit oppositū alterius ꝓmisse: et tūc erit vna disiunctiua cōposita ex partibus ꝯdicētibus copulatiue existētis totū antecedens. Et ad illā disiūctiuā sequit copulatiua negatiua que ꝯtradicit toti illi antecedēti.

Duo dubia incidentia circa vltimas potestates.

¶ Sciēdū est quarto ꝙ circa duo vltima capl'a seu circa duas vltimas ptātes incidūt due parue difficultates. ꝑma. an ois sill's sit ex hypothesi. Et arguit primo ꝙ sic: qꝛ ois sill's est ex hypothesi. añs ptꝫ: qꝛ ois bon⁹ sill's ꝓsupponit tres termios ⁊ duas ꝓpōnes: igit. ¶ Scđo sic. ois sillus infert suā ꝯclusionē ꝑncipaliter intentā ꝟtute alicuius ꝓpōnis nō expresse in ꝓmissis: igit ois sill's est ex hypothesi. ꝯña patet: qꝛ sill's đr ex hypothesi qꝛ infert suā cōclusionē ꝑncipaliter intentā ꝟtute suppositionis nō enumerate in ꝓmissis. añs ptꝫ: qꝛ ois bon⁹ sillus si sit affirmatiu⁹ infert suaꝫ ꝯclusionē ꝟtute istius suppōnis: quicqd̓ affirmat de subo distributo affirmat de qlibet ꝯtēto sub eo. et si sit negatiuus infert ꝟtute istius qcq̄d vere negat de distributo negat de quolibet ꝯtēto sub eo. Pro solutiōe hui⁹ supponit ꝑmo ꝙ hypothesis idē est ꝙ suppositio. đr enī hypothesis ab hypos qd̓ est sub ⁊ thesis positio: q̄si suppō. Supponit scđo ꝙ sillogismus pōt dupli͛ intelligi esse ex hypothesi. vno mō qꝛ fit ex suppōne triū terminoꝝ ⁊ duaꝝ ꝓpositionū vel ꝟtute alicuius ꝑncipij ꝓsuppositi. et sic ois sillus ostēsiuus pōt dici ex hypothesi. Alio mō đr sillus ex hypothesi qꝛ infert cōclusionē ꝑncipaliter intētā ꝟtute alicui⁹ suppositiōis extrinsece nō enumerate neqꝫ itellecte i ꝓmissis: et sic sillus ex hypothesi distinguit ꝯ sill'm ostēsiuū. Et ꝑ hoc soluūtur rōnes prius facte q̄ nihil aliud ꝓbāt nisi ꝙ ois sill's sit ex hypothesi ꝑmo modo: et nō scđo mō.

Quid ē hypothesis.

Quot modis intelligit sillogismū esse ex hypothesi.

¶ Scđa difficultas. an sillus ex oppositis possit fieri i ꝑma figura. et videt ꝙ sic: qꝛ fit i scđa ⁊ tertia figuris: ḡ in ꝑma. ꝯña ptꝫ: qꝛ sillogismi scđe ⁊ tertie figuraꝝ reducunt ad sill'os ꝑme figure. Ad hoc r͛ndet ꝙ lꝫ ex repugnātib⁹ ꝓpōnibus possit fieri sill's i prima figura: nō tñ ex oppositis. qꝛ opposite debēt participare vtroqꝫ termino ordine eodē q̄ nō ꝑt esse ꝓmisse in ꝑma figura: cū illud qd̓ subijcit i vna ꝑdicet i alia: neqꝫ opꝫ sill'os ex oppositis factos in scđa vel in tertia figuris reductos ad primā esse ex oppositis: et sic bene cōcedit ꝙ sillogismi facti i scđa et tertia figuris ex oppositis reducūtur ad primā figurā: sꝫ tūc nō sunt ex oppositis.

Vtrū sillogismus ex oppositis possit fieri in prima figura.

¶ Quantū ad scđm articulū dubitatur primo vtrū diffinitio silli ꝑ impossibile sit a philosopho sufficiēter assignata. Pro cui⁹ solutione supponit ꝑmo ꝙ sillogismus ꝑ impossibile pōt capi dupli͛. vno mō ꝓ primo processu in quo arguit ex opposito ꝯdictorio cōclusionis ꝓpositionis date a respōdente: cū vna manifeste vera ad inferēdū vnā manifeste falsaꝫ. et sic est in aliqua triū figuraꝝ: et tunc vocat sillogismus mendacij a philosopho in primo prioꝝ. Alio modo capit pro tribus ꝓcessibus: puta ꝓ primo sillogismo ⁊ duob⁹ enthimematibus necessario reqsitis ad ꝯclusionē principalē ꝓbandā. et hoc modo capit cū dicit ꝙ sillogismus ad impossibile nō est i aliqua triū figuraꝝ. Et ꝑ hoc pōt solui q̄stio in qua querit vtꝝ sillogismus ad impossibile sit sillogism⁹. nā si capiat ꝓ primo ꝓcessu est sillogismus. si autē capiat ꝓ aggregato ex illis tribus ꝓcessibus simul: nō est sillogism⁹.

An sillus ꝑ impossibile sufficiēter diffiniat.

Silli ꝑ impossibile acceptiones.

Supponit scđo ꝙ sillogismus ad impossibile et ꝑ impossibile idē sunt ꝺm rem: sed differūt rōne: qꝛ nō đr ad impossibile eo ꝙ ꝯsequētia est falsa vel impossibilis: sed đr ꝑ impossibile eo ꝙ vna ꝓmissaꝝ est semꝑ falsa vel impossibilis: nō tñ est intelligendū ꝙ ois sillogismus q̄ ꝓcedit ex ꝓmissa impossibili: vel qui infert ꝯclusionē impossibilem sit ꝑ impossibile: sed sillogismus ille qui procedit ex ꝯtradictorio cōclusionis ꝓbande cū vna manifeste vera: infert vnam manifeste falsam.

Que differētia est inter sill'm ad impossibile et ꝑ impossibile.

Supponit tertio ꝙ i quolibet sillogismo ꝑ impossibile sunt tres ꝓcessus. Primus est. a ꝯdictorio ꝓpositionis probande cū vna manifeste vera ad vnā manifeste falsaꝫ. Scđs est. a falsitate ꝯclusionis ad falsitatē alterius ꝓmisse: et tenet ꝑ hanc maximā ꝙ ex veris nō seq̄tur falsum: ergo si cōclusio sit falsa: necesse est alterā premissarū esse falsam. Tertius est. a falsitate illius premisse ad veritatē illius conclusionis probāde: et tenet virtute istius maxime ꝙ nunq̄ due ꝯtradictorie sunt simul ꝟe.

Tres ꝓcessus in quolibet sill'o ꝑ impossibile.

¶ Et si quis dicat. conclusio sillogismi ad impossibile non est semꝑ impossibilis: ergo non semꝑ debet dici sillogismus ad impossibile. Respondetur ꝙ etiam nō oportet: sed sufficit ipsam esse falsam: qꝛ nō dicitur solū ad impossibile eo ꝙ conclusio sit impossibilis: sed quia procedit ex contradictorio: cū vna manifeste vera ad cōclusionem falsam vel impossibilem: cum etiam alijs duobus ꝓcessibus. Supponitur finaliter ꝙ ad faciendum sillogismum per impossibile nos debemus accipere ꝯtradictorium ⁊ nō ꝯtrariū: qꝛ si haberet cōtraria falsa cōclusionis ꝓbande: adhuc nō haberem⁹ veritatē illius conclusionis: cum non valeat cōsequentia. ista est falsa: ergo sua contraria est vera: quia due cōtrarie possunt esse simul false.

¶ Dubitat scđo vtrū vniuersalis affirmatiua possit sillogisari ⁊ probari per sillogismū ad impossibile. Pro cuius solutiōe supponitur ꝙ ad probandam aliquam propositionē per impossibile: oportet ꝙ ꝯtradictoriū illius sumatur pro vna premissa: vt patet ꝑ diffinitionem sillogismi ad impossibile. Sed ꝓpositionem sillogari per impossibile non est aliud ꝙ ipsam esse cōclusionē sillogismi ad impossibile. Tunc ponunt alique ꝯclusiones. Prima. vniuersalis affirmatiua non potest probari ꝑ impossibile in prima figura: qꝛ eius ꝯdictoria

Dubiū de sillogisatione vniuersalis affirmatiue per sill'm ad impossibile.

Quid reqrit ad ꝓbādū aliquā ꝓpōnē per impossibile.

nõ põt esse pmissa in pma figura: cũ ɔdictoria eius sit pticularis negatiua q̃ nõ põt esse pre-missa in aliquo mõ pme figure. ¶ Scda ɔclu-sio. vlis affirmatiua põt sillogisari p ipossibi-le in pma figura: qz vlis affirmatiua falsa põt sillogisari i pma figura ex duab⁹ pmissis vna manifeste va ꝛ alia manifeste falsa. ꝛ ex falsita-te ɔclusiõis põt inferri falsitas alteri⁹ pmisse: ex cui⁹ falsitate põt inferri vitas ppõnis sibi ɔdictorie. Et sic erit ibi vnus tot⁹ pcessus ad ipossibile: cui⁹ ɔclusio sillogistice illata ẽ vlis affirmatiua. Ex quo pz φ nõ est idez sillogisa-re aliquã ɔclusionẽ p impossibile ꝛ ipam pba-re p impossibile. ¶ Sed peteret aliqs. q̃ ɔclu-sio in sill'o ad impossibile sillogisaᷓ p impossi-bile ꝛ q̃ pbaᷓ. Rñdeᷓ φ ɔclusio pmo illata sil-logistice sillogisaᷓ p impossibile: ꝛ ɔclusio vlti-mo illata pbaᷓ p impossibile. s. illa q̃ inferᷓ in tertio pcessu. Et si qs dicat. dixit aristo. in te-xtu φ vlis affirmatiua nõ põt sillogisari p im-possibile. Rñdetur φ aristoteles ibi capit sil-logisari stricte put idem est qd̃ probari.

Dubiũ de sill'o ex oppositis.
Eiusdem diffinitio.
Eiusdez ac exceptiones.

¶ Dubitaᷓ tertio vtrũ sillogismus ex oppositis sit bonus sillogismus: ꝛ vtrũ q̃libet ɔclusio sillogismi ex oppositis sit falsa. Pro so-lutione prime partis supponiᷓ pmo φ sillogis-mus ex oppositis est q̃ ex pmissis ɔrijs vel cõ-tradictorijs infert ppõnẽ in qua idem negaᷓ de seipso. Uñ hoc cõplexũ sillogism⁹ ex oppo-sitis de materiali significato significat sillogis-mũ cõnotando ipsum pcedere ex ɔtrarijs vel ɔtradictorijs. et est duplex. s. illatiuus ꝛ pba-tiuus simul: alius est illatiu⁹ tm̃. illatiuus tm̃ dᷓ ille cui⁹ vna pmissarũ est formaliter sinony-ma cũ cõclusione. Et talis põt fieri in qualibz figura: vt pz de isto nullus hõ est hõ: ois hõ est hõ: g̃ nullus hõ est hõ: et de tali non loquitur aristoteles cũ dicit φ sillogismus ex oppositis nõ fit in pma figura. Sz sill's ex oppositis pba-tiuus ꝛ illatiuus simul dᷓ ille cui⁹ nulla pre-missaꝝ est formal'r sinonyma cũ cõclusione: et fit ex duob⁹ terminis sine termino ipsis dissi-mili. ꝛ de isto loqtur phs cũ dicit φ sillogism⁹ ex oppositis nõ fit in pma figura: sz bñ i scda ꝛ tertia. cui⁹ vtilitas est cõponere sill'm ex duo-bus terminis sine termino ipsis dissimili. põt esse etiã vtilis ad ducẽdũ respõdẽtẽ ad maius incõuenieñs φ̃ cõcedere duo ɔtraria vel ɔtra-dictoria puta ad cõcedẽdũ ppõnẽ in qua idez negaᷓ de seipso. sz talis vtilitas nõ est gñalis cuilibet sillogismo ex oppositis. ¶ Ad scdam partẽ dubij respõdeᷓ φ nõ semp opz ɔclusio-nem sillogismi ex oppositis esse falsam: imo aliqñ est va: vtputa qñ alterũ extremũ impor-tat rõnẽ impossibilẽ seu qñ termini pro nullo supponunt: vt ista. nulla chimera est chimera: nullus deus asinus est deus asinus: nullus hõ irrõnalis est hõ irrõnalis: q̃ sunt vere: ꝛ sic cõ-tradictorie false. nec opz semp ppõnẽ esse ve-ram in qua idez pdicaᷓ de seipso. Sed multis modis idẽ põt negari de seipso, primo quãdo subiectũ p nullo supponit vel importat rõnẽ in se impossibilem vel rationem in se falsam. Scdo qñ subiectũ supponit ɔfuse tm̃: vt a hõ nõ est hõ. Tertio in ppositiõe de modo loquẽdi incõsueto: vt hõ hõ nõ est. Quarto i ppone modali de necessario respectu istius termini futurũ: vt futurũ de necessitate nõ est futurũ: ideo in talibus ɔclusio sillogismi ex oppositis põt esse vera. ¶ Et si dicaᷓ: si cõclusio silli ex oppositis esset va: tũc nõ esset sill's ex opposi-tis cũ careret vtilitate sua q̃ est ducere respon-dẽtẽ ad maius incõueniẽs: φ̃ ɔcedere duo cõ-traria vel ɔdictoria. Rñdeᷓ φ visuz est φ illa vtilitas nõ est gñalis cuilibz sill'o ex oppositis sz solũ aliq̃bus: sz vtilitas gñalis est scire cõ-ponere sill'm ex duobus terminis sine termino ipsis dissimili. Et hec de scdo articulo.

Conclusio de supradictis sillis.

¶ Quantũ ad tertiũ sit cõclusio respon-salis. sillogismus ɔuersiuus: sillogism⁹ ad im-possibile: et sillogism⁹ ex oppositis: sunt boni sillogismi ꝛ inter se distincti: et p hec cõclusio pz ex dictis. ¶ Ad rõnes aũt oppositũ. Ad pri-mã pz solutio. Ad scdam etiã dictũ est φ sill's ad impossibile captus p aggregato ex tribus pcessibus nõ est vnus sillogismus: sed bene si capiaᷓ p primo pcessu: cõnotando tñ alios pro-cessus. ¶ Ad tertiã dᷓ φ sillogismus ex oppo-sitis factus in scda ꝛ tertia figuris potest re-duci ad primã figurã: sed postq̃ est reductus non plus est sillogismus ex oppositis. ¶ Ad quartã dᷓ φ lz in sillogismo ex oppositis sint solũ duo termini distincti vocaliter ꝛ in signi-ficatione: sunt tamen ibi tres distincti officia-liter: eo φ vnus semp exercet officiũ duorum. ¶ Ad quintã patet solutio ex dictis.

In principio autẽ petere et ac-cipere est quidẽ: vt i genere su-mere in eo quod nõ est demõ-strare ppositũ. hoc autẽ acci-dit multipliciter. Nam ꝛ si oino nõ sillo-gisatur: et si per ignotiora aut similiter ignota: et si per posteriora quod prius est. demonstratio enim ex notioribus et prioribus est: horum autem nihil est pe-tere quod ex principio.

Hec est scds tractatus huius libri. i quo pħs determinat de tri-bus defectibus seu peccatis inci-dẽtib⁹ circa potestates sillogismo-rum: et cõtinet tria capitula. In primo deter-minat de primo defectu q̃ est petere principiũ q̃ incidit in sillogismo circulari. Et pmo ostẽ-dit quid est petere principiũ: dicens φ petere principiũ est non ostendere propositum. Et cõ-tingit quattuor modis. Primo quãdo omnino non sillogisatur: id est ponitur aliquid sine pro-batione. Secundo quando idem ostenditur per ignotiora: id est per minus notum. Ter-tio quando idem ostenditur per eque ignota. Quarto, quãdo prius ostẽditur per posterius.

Quid ẽ petere principium.
Petere principiũ quot modis contingit.

Nā ois fillus ꝓbatiuus dʒ ꝑcedere ex ꝑoꝛibꝰ
ꝛ notioꝛibꝰ. ℂ Deinde diuidit petere ꝑncipiū

Petitiōis principij diuisio.

dicēs ꝙ petitio principij est duplex. quedam
est petitio principij statim: ꝛ quedā nō statim.
Petitio pricipij statim: est qñ idē re ꝛ noīe as
sumif ad ꝓbandū seipꝫ: vt dicēdo a est: ergo a
est. Sed petitio principij nō statim: est qñ assu
mif aliqd ad ꝓbādū aliqđ ꝓpositū ꝑ qđ nō ē
natū ꝓbari: immo magis econtra. Et exēplifi
cat dupl'r. primo vt si a oñdaf per b ꝛ b ꝑ c. et
tñ a. sit natū ostēdi per c. tunc est petitio prici
pij nō stati. Scđo vt si quis ꝓbet lineas para
lellas ꝑ hoc ꝙ nō est cōcurrere adinuicē erit
petitio pricipij nō statiꝫ: qꝛ illud añs linee pa
lelle nō cōcurrūt natū ē ostēdi ꝑ illđ ꝯñs iste
linee sūt perarelle. vt sic arguēdo linee sūt pa
lelle: ergo nō cōcurrūt ꝛ vltra nō cōcurrūt: er
go sūt pararelle: igif de pmo ad vltimū bñ se
quif iste linee sunt pararelle: ergo sūt paralel
le. ℂ Cōsequēter ostēdit qualif cōtigit pete

Conclusio oñdēs q̄lif fit petitio principij i q̄lꝫ figura.

re pricipiū in oi figura ponēs tres ꝯclusiōes.
Prima. in mō affirmatiuo prime figure si ma
ioꝛ sit eque dubia sicut cōclusio ꝛ termini mio
ris sint cōuertibiles. tūc petif ꝑncipiū: qꝛ ex
ꝯclusione cū ꝯuertente mioꝛis ostēdif maioꝛ.
Scđa cōclusio. si minoꝛ sit eque dubia sicut co
clusio ꝛ termini maioꝛis cōuertanf petif prin
cipiū: qꝛ ex cōclusiōe cū ꝯuertēte maioꝛis osti
dif minoꝛ. Tertia cōclusio. ꝯtingit petere pin
cipiū in scđa ꝛ tertia figuris sicut in prima.
Et subdit ꝙ sicut petitur principiū in modis
affirmatiuis: ita petif principiū in modis ne
gatiuis. Subdit etiā finaliter ꝙ differenter
contingit petere principiū in demonstratiuis
ꝛ dyalecticis: quia in demonstratiuis petitur
principium ꝭm veritatem: ꝛ in dyalecticis peti
tur princium ꝭm opinionem.

ℂ Non autem ꝓpter hoc accidere fal
sum qđ sepe in disputationibus solemꝰ
dicere. primū quidē est ad impssibile sil
logismꝰ qñ ad ꝯtradictionē est impos
sibilis illius quod demonstratum est ea
que est per impossibile. Nam neqꝫ qui
non contradicit non dicit ꝓpter hoc ac
cidere falsum: sed quoniā falsuꝫ aliqđ
positum est eorum que prius.

ℂ Istud est scđm capitulū in quo phs deter
minat de scđo defectu q̄ đr nō ꝓpter hoc acci

Quid ē nō ꝓpter hoc accidere falsum.

dere falsum. ostēdēs primo in quo sillo hꝫ fie
ri dicēs ꝙ fit in sillo ad imposibile ꝛ ostēsiuo.
primū ꝓbat duabus rōnibus. Prima. qꝛ nō ꝓ
pter hoc accidere falsuꝫ fit in illo sillo in quo
capif ꝓ premissa cōtradictoriū cōclusionis et
in quo ex falsitate cōclusionis regredif ad fal
sitatē alicuius ꝑmisse inferendo veritatē prin
cipalis ꝯclusiōis. sed hoc fit in sillo ad impos
sibile: igif. Scđa rō. nō ꝓpter hoc accidere fal
sum đr ꝓpositio cōnumerata cū aliis ꝑmissis
quo remota nō minꝰ sequif ꝯclusio; sed illa so
let poni in sillo ad ipossibile: igif. Ex quo dif
finit nō ꝓpter hoc accidere falsum dicens ꝙ
nō ꝓpter hoc accidere falsum est ꝓpō supflue
posita in sillo ad impossibile: sic se hñs ꝙ ipa
remota nō minꝰ accidit ipossibile. iō si ex fal
sitate cōclusionis inferaf falsitas talis ꝓposi
tionis: tūc cōmittif ille defectꝰ q̄ nō est ꝓpter
hoc accidere falsum. Cōsequēter ponit duos

Modi de eodem.

modos huiꝰ. Primꝰ qñ talis ꝓpō nō cōuenit
in aliquo termino cū ꝑmissis vel conclusione
silli ad impossibile: vt si cōclusio sit ista. impos
sibile est aliqđ spaciū pertrāsire. ꝛ hypothesis
seu nō ꝓpter hoc accidere falsum sit ista: dya
meter nō est assimeter. Et af sic. dyameter nō
est assimeter non contingit infinita ptrāsire:
in quolibet spacio sunt infinita: ergo nō con
tingit aliquod spaciū ptransire. ꝯclusio est fal
sa: ergo aliqua pmissarū. ꝛ nō nisi ista. dyame
ter non est assumere: igif hec est vera. dyame
ter est assimeter. Scđs modus est qñ talis ꝓ
positio ꝯuenit in aliquo termino cū cōclusiōe
ꝛ hoc i subiecto vel predicato. Et exēplificat
aristoteles in litteris. ℂ Deinde remouet vnū
dubiū. qđ cū posset dubitare ꝙ falsum i sillo
ad impossibile sequeref ꝓpter ꝓpositionē ve
ram ibi assumptam. Rñdet phus dicens ꝙ in
sillo habēte cōclusionē falsam: sequif talis cō
clusio ꝓpter falsum prius assumptū ꝛ nō ꝓpt
verū: qꝛ si ꝯclusio est falsa: necesse est alterā ꝑ

Cautele rñdentis.

missarū esse falsaꝫ. ℂ Cōsequēter ponit duas
cautelas rñdētis q̄bus dʒ cauere ne ducatur
ad falsuꝫ. Prima. si rñdens ignoret ꝯclusionē
quē vult cōcludere opponēs caueat cōcedere
ꝓpositōes vno termino cōicātes. Scđa. si re
spondēs sciat cōclusionē quā vult inferre op
positiones dʒ cauere ꝙ nō ꝯcedat duas ꝓpo
nes cōicātes i vno termino ꝛ dispositas i mō
ꝛ figura ex q̄bus posset inferri illa conclusio.

Cautele opponētis.

ℂ Deinde ponit duas cautelas opponentis.
Prima. opponēs dʒ celare ꝯclusionē quā vult
inferre ꝯtra rñdentē. Scđa. si opponēs habe
at plura media dʒ incipere a remotioꝛi: qꝛ per
hoc magis latet rñdētē. ℂ Finaliter ꝛ incidē
taliter determinat de elencho dicēs ꝙ eiꝰ no
ticia satis pōt haberi ex noticia silli. Nā elen

Quō fit elenchus.

chus pōt fieri ex duabꝰ affirmatiuis aut alte
ra affirmatiua ꝛ altera negatiua: sicut sills.
Et cōclusio ꝯdicat illi quod cōcessum est a rñ
dente iam est elenchus: qꝛ elenchus addit su
pra sillm ꝙ sit sillus cōtradictionis. iō si rñ
dens non ꝯcedat affirmatiuā non potest fieri
elenchus cum ex puris negatiuis nihil sequa
tur. Silr si rñdēs non concedat aliquā ꝓpō
nē vniuersalē nō pōt esse elenchus: cū ex pu
ris particularibus nihil sequatur.

ℂ Accidit aūt qñqꝫ quēadmodū in po
sitione terminoꝝ fallebamur: sic ꝛ ꝭm
opinionem fieri fallaciam.

ℂ Istud est tertiū capłm huius tractatus in
quo phs determinat de tertio defectu qui đr

Quō fit fallacia

fallacia ꝯtie opiniōis. ꝛ dicit ꝙ ꝯtigit aliquē

decipi i opinione ppōnū positaꝝ i sillo ex op-
positis: ⁊ dicit vlterius ꝙ talis fallacia ɔtin-
git fieri duplr. Uno mō p media adinuicē nō
ordinata. Scdo p media subordinata. Decla-
rat primo in medijs nō subordinatis: vt si qͣs
cognoscat substātiā inesse aiali ⁊ ignoret eam
inesse sensibili: ⁊ tñ sciat ambo. s. aial ⁊ sensi-
bile inesse alicui: puta hoi. Scdo decipif per
diuersos sillogismos ad opinādū ɔtrarias p-
pōnes: vt p istū sillm. oīe aial ē suba: ois hō
est aial. opinabif istam. ois hō est suba. ⁊ per
istū sillm nullū sensibile ē suba: ois hō est sen-
sibilis. opinabif istā. nullus hō est suba q̄ est
ɔ̄ria pnie ɔ̄clusiōi. Exēplū qñ sumunf media
subordinata: vt si quis sciat subam inesse aia-
li ⁊ ignoret ipam inesse corpori dū tñ sciat ꝙ
corpus ⁊ aial ɔ̄ueniāt homini ducef ad ɔ̄-
cedendū conclusiones contrarias p diuersos
sillos. affirmatiuā p istum: oīe aial est suba:
ois hō ē aial: g̊ ois hō est suba. ⁊ negatiuā p
istū. nullū corpus est suba: ois hō est copꝰ: g̊
nullus hō est suba. ¶ Deinde ostēdit qūo ali-
quis ducef ad opinādū ɔ̄trariā vel ɔ̄tradi-
ctoriā alicuiꝰ pmisse dicēs ꝙ si quis opinetur
ābas pmissas silli affirmatiui nō pōt opinari
ambas pmissas silli negatiui: qꝛ tūc duceref
ad ɔ̄cedendū ɔ̄tradictoriā alicuiꝰ pmissarū
⁊ cum hoc ipam premissam: qꝛ ex conclusione
silli negatiui cū minore silli affirmatiui ɔ̄-
cluderef contradictoria maioris silli affirma
tiui: vt si qͣs ɔ̄cedat duas pmissas illius silli.
oīe aial est suba: ois hō est aial: g̊ ois hō est
suba: Et silr istius. nullū sensibile ē suba: ois
hō est sensibilis: g̊ nullus hō est suba. tunc dꝫ
capi ista ɔ̄clo nullꝰ hō ē suba cū miore poris
silli ⁊ inferaf pticlaris negatiua in felapton.
¶ Consequenter ostēdit qualiter ɔtingit opina
ri ppōnes silloꝝ inferētiū ɔ̄rias sine incōue-
niēti dicens ꝙ duo sunt modi quibus hoc est
possibile. Primus est qñ neutrū opinatur in
ppria forma: sed vtrūqꝫ opinaf i suis pmissis
siue opinef eas in vno sillo siue i diuersis de
clarat p duo exēpla. Primū. vt si qͣs sciret ꝙ
ois triāgulus hꝫ tres. Et ponamꝰ ꝙ c. sit idē
qͦd triāgulus ⁊ ignorē ipm esse triāgulū. tunc
habeo sciam in vli ꝙ ois triangulus hꝫ tres
⁊ p ɔ̄ns de ipo c. tñ in ppria forma credo c. nō
habere tres angulos. Scdm exemplū vt ali-
quis pōt scire ꝙ ois mula ē sterilis: eo ꝙ hec
mula sit mula. videbit tñ vnā mulā hr̄e gros-
sum vētrem ppter qͦd putabit ipam non esse
sterilē ⁊ sic opinabif istas duas ois mula est
sterilis. ⁊ istā. aliqua mula nō est sterilis quā
tñ credit in particulari esse mulam. ¶ Conse-
quenter ponit aliquos modos ipius scire et
ipius ignorare. Primus modus scire est scire
in vli: vt sciendo istam ꝙ ois triāgulus habꝫ
tres. dicimus scire ꝙ ysocheles hꝫ tres. Se-
cūdus modus est scire in ppria forma: ⁊ vter-
qꝫ istorum modorum est duplex: seu potest
esse duplex: scilicet in habitu ⁊ in actu: in ha
bitu quando dormimus vel qñ circa illud
actu non considerāmus. in actu quando actu
ɔ̄sideramus. ⁊ tot modis dr̄ etiam ignorare.
¶ Et aduerte ꝙ scire in vniuersali ⁊ ignora-
re in particulari nō opponūtur. etiam scire in
habitu et ignorare in actu non opponūtur. idͦ
ɔ̄tingit eandem ppositionē scire vno modo
⁊ ignorare alio modo. ¶ Finaliter ostendit
qūo contingit opinari contraria sm materiā
hoc ē sm termios dicens ꝙ dupliciter. Primo
cū incōueniēti: vt si quis opinef aliquē eē bo
num ⁊ esse malum: tunc debet opinari bonum
esse malum. Sic arguendo hoc est malum et
hoc est bonum: ergo bonum est malum. ¶ Se
cundo. sine inconuenienti vt ignoretur vnum
per se ⁊ aliud per accidens. vel vnum in pro-
pria forma: ⁊ aliud per accidens.

Marg.: Quō ducif qͣs ad opinādū ɔ̄riaꝫ vel ɔ̄dictoriaꝫ alicuiꝰ premisse.

Marg.: Quot modis ɔtingit opinari ppōnes sillorū iferētiū contrarias sine incōueniēti.

Marg.: Mōi scire ⁊ ignorare

Marg.: Quō ɔtingit opinari sm materiā

¶ Quando autem conuertuntur extre
mitates necesse est medium conuerti
ad vtrumqꝫ. si enim a. de c. per b. est si cō
uertitur inest cui a. omni c. et b. a. con-
uertif. ⁊ inest cui a. omni b. p mediū c.

Iste est tertius tractatus huius libri in quo phs determinat de alijs speciebus argumētatōis a sillo. ¶ Et primo ponit sex reglas. Prima. si extremitates alicuius sillo
gismi cōuertātur inter se: necesse est medium
cōuerti cum ambabus extremitatibus. quod
pbat in barbara: quia ex conuertente conclu
sionis cū minore posita loco maioris infertur
conuertens maioris: sed ex conuertente con-
clusionis cum maiore posita loco minoris in-
fertur conuertens minoris. quod non posset
fieri nisi medium conuertatur cum extremi-
tatibus. ⁊ dꝫ pprie intelligi ista regula in mo
do vniuersali affirmatiuo: qꝛ in alijs patef in
stātiā. ¶ Scda regula. si aliq̄ duo ɔuertātur
inter se sicut genitū ⁊ corruptibile: silr ⁊ eoꝝ
opposita. s. ingenitū ⁊ incorruptibile. ¶ Ter-
tia regula. si sumātur duo ɔ̄ria ex vna pte: pu
ta genitū ⁊ ingenitū. ⁊ alia duo ex altera pte
scꝫ corruptibile ⁊ incorruptibile: tūc vnū ɔ̄rio
rū ex vna pte cōuertaf cū vno ɔ̄rioꝝ ex altera
pte: puta genitū cū incorruptibili: tūc ingeni-
tū ɔuertef cū icorruptibili: qꝛ si nō eēt ita tūc
aliq̄d eēt ingenitū ꝙ nō eēt incorruptibile. ⁊
si nō esset incorruptibile: tūc esset corruptibi
le: et per ɔ̄sequens genitum. quod est falsum.
¶ Quarta regula. si aliquid dicatur de duobꝰ
vniuersaliter et de nullis alijs qñ illa etiam
dicātur de ipis. tūc si illa duo cōuertanf inter
se necesse est tertiū cōuerti cū vtroqꝫ: vt si rō-
nale dicatur de omni hoie ⁊ omni risibili ⁊ de
nullis alijs de quibus nō dicātur illa: si hō et
risibile ɔuertanf iter se ita ⁊ rōnale. ¶ Quin
ta regula. si aliqua duo pdicata dicanf de eo
dem subiecto vniuersaliter ⁊ vnum illoꝝ con
uertatur cum tali subiecto: tunc alterum pre
dicabif vniuersalr de ipo: vt in istis terio ri-

Marg.: Sex regle ex alijs spē bus argumētatōis. Prima.

Marg.: Secunda.

Marg.: Tertia.

Marg.: Quarta.

Marg.: Quinta.

Sexta. sibile rōnale ⁊ hō. ¶ Sexta regula. si sint aliq̄ duo opposita puta a ⁊ b. quoꝝ vnū est eligēdū ⁊ alterū fugiēdū: puta a eligēdū ⁊ b fugiēdū. et sint alia duo opposita ex altera parte quoꝝ vnū est eligēdū. s. d. et alterū fugiēdū puta. c. si a iunctū cū c sit magis eligēdū ꝙ̄ iunctū cū b. a simpliciter est magis eligēdū ꝙ̄ d. ¶ Declarat rōne ⁊ exēplo. rōne sic: oppositū ꝯñtis est falsum: igit ꝯñs est verū. et q2 oppositū ꝯñtis pōt habere duas causas veritatis: aut q2 a est similiter eligēdū sicut b aut minus: s3 vtrūq3 est falsum: igit. probat primo de primo: q2 si a ⁊ b essent eligēda equaliter: tūc eorū opposita essent equaliter fugiēda: et tūc sequeret ꝙ a ⁊ c simul iūcta nō essent magis eligēda ꝙ̄ b ⁊ d. qd̄ est ꝯtra suppositū. De scd̄o ꝙ a nō sit minꝰ eligendū ꝙ̄ d. ꝓbat: q2 si sic sequeret ꝙ b eius oppositū esset minus fugiendū ꝙ̄ c. qd̄ est oppositū ipsius b. cū minus malum minori bono opponat: et tūc seq̄ret ꝙ a ⁊ c iuncta simul nō essent magis eligēda ꝙ̄ b ⁊ d. qd̄ est ꝯtra suppositū. Exēplo sic declarat: vt sit a velle bene agere b nolle bñ agere: d bñ agere: c male agere. si velle bñ agere ⁊ male agere sit magis eligendū ꝙ̄ bñ agere ⁊ nolle bñ agere: tunc velle bene agere simpliciter erit melius ꝙ̄ bñ agere: q2 volūtas bona sine actione est magis eligenda ꝙ̄ actio sine bona volūtate. Ex quo infert ꝙ dilectio ſm amoreȝ est magis eligenda ꝙ̄ coitus: quia dilectio est finis coitus: et non debet coitus appeti nisi ꝓpter dilectionē.

¶ Quoniā autē non solum dyalectici et demonstratiui sillogismi per predictas fiunt figuras: sed ⁊ rhetorici: s3 et simpliciter quecūq3 fides est et ſm vnāquāq3 artē nūc erit dicēdū. Oīa eni credimus aut ꝑ sillogismū aut ex inductione.

¶ Istud est scd̄m capitulū huius tractatus i quo phs determinat de inductione: et diuidit in duas partes. In prima ponit talē ꝯclusionē. ꝙ nō solū sillogismi dyalectici ⁊ demōstratiui sunt in tribus figuris: sed etiaȝ rhetorice argumētationes sicut est enthimema ⁊ exemplū. ¶ Ꝯsequēter diffinit inductionē: dicēs ꝙ inductio est argumētatio ostēdens maioreȝ extremitatem de medio ꝑ minorē: vt si esse longeuū ostēdatur de hoc cōplexo: aīal nō habēs colerā ꝑ illud cōplexū iste equus ⁊ ille equus. sic arguendo: ille equus est longeuus: et ille equus est longeuus: et sic de alijs. Similiter iste asinus est longeuus: et iste asinus est lōgeuus: et sic de alijs aīalibus nō habētibus coleram: ergo omne aīal nō hñs colerā est lōgeuū. Et nō capit ibi mediū ꝓ termino inferente: s3 ꝓ illo qd̄ ſm naturā mediat inter maioreȝ extremitatē et minorē. Et reducit ad sillogismū sumendo singularia pro medio: et pōt fieri in tertia figura vł in prima: vt sic arguēdo. omne qd̄ est ille equus: et sic de alijs est aīal lōgeuū: sed omne qd̄ est ille equus ⁊ sic de alijs est aīal nō habens coleram: ergo omne aīal nō habens coleram est longeuū. Et si quis dicat. conclusio est vniuersalis que non pōt ꝯcludi in tertia figura. Respōdet ꝙ prius dictū est: si duo predicata insunt vni subiecto vniuersaliter: et vnū illoꝝ ꝯuertat cū subiecto: necesse est alterū dici de altero ꝑdicato vniuersaliter cuiusmodi est longeuū ⁊ nō habēs colerā. ¶ Ꝯsequēter ponit duas differētias inter sillogismū ⁊ inductioneȝ. Quarū prima est. inductio est ꝓbatiua ꝓpositionū imediatarū: sed sillogismus ꝓpositionū mediataꝝ. Scd̄a differentia. inductio ostendit maiorē extremitatem de medio: sed sillogismus ostendit maiorē extremitatē de minori per mediū. Ex quo infert ꝙ sillogismus procedit ex prioribus ſm naturā. inductio vo ex posterioribus: tamen ex notioribus quo ad nos.

Conclusio.

Quid est inductio.

Differētie silli et inductionis.

¶ Exemplū autem est qn̄ medio extremū inesse ostendit ꝑ id qd̄ est simile tertio. oportet autē ⁊ mediū tertio ad ꝑmū sillogismi euidētius inesse: vt sit a malū: b autē ꝯtra cōfines inferre bellum.

¶ Istud est tertiū capitulum in quo philosophus diffinit exemplū dicens ꝙ exemplū ostēdit maiorē extremitatē de medio per aliquod simile minori extremitati. Et ostendit maiorē extremitatē de minori per medium. exempluȝ dat philosophus: vt athenienses pugnare cōtra thebanos malū est: ergo affines pugnare contra affines malum est: et vltra affines pugnare contra affines malum est: sed focenses contra thebanos pugnare est affines contra affines pugnare: ergo focenses pugnare ꝯtra thebanos malum est. ¶ Consequēter diffinit exēplum sub ratione exempli dicens ꝙ argumentatio cuius antecedens non se habet ad consequens vt pars ad totum: nec vt totū ad partem: sed vt pars ad parteȝ. hoc est qd̄ solet dici ꝙ exemplum est quando vnum particulare probatur per aliud propter aliquod simile in ipsis repertū. ¶ Finaliter ponit duas differentias inter inductioneȝ et exemplū. Prima. inductio procedit ab omnibus singularibus ad vniuersale: exemplum autem ab vno singulari ad aliud. Scd̄a differētia. q2 iductio ostēdit maiorē extremitateȝ de medio ꝑ minorem. S3 exēplū ostēdit maiorē extremitatē de medio ꝑ aliqd̄ simile minori extremitati: ⁊ cū hoc ostēdit maiorē extremitatē de miori ꝑ mediū.

Exempli diffinitio.

Diffinitiō exēpli sub rōe exēpli.

Inductiō et exēplum quō differunt.

¶ Deductio autē est qn̄ medio quidem primū palam est inesse. postremo auteȝ mediū dubiū quidā. similiter autē credibile aut magis ꝯclusiōe: amplius si pauciora sint media postremo ⁊ medio: oīno enim ꝓpinquius esse accidit scientie.

¶ Istud est scd̄m capitulū huꝰ tractatꝰ i quo phs determinat de deductione dicēs ꝙ deductio est qn̄ maior est manifesta ⁊ minor dubia

Quid est deductio.

similiter credibilis aut magis credibilis conclusione: et sunt duo modi eius. primus est qñ minor est equaliter aut magis nota q̄ ꝯclusio. scd̄s est qñ ad probationē minoris requirunt pauciora media q̄ ad probationē cōclusionis. dat exemplū de primo modo: vt oīs disciplina est docilis: iusticia est disciplina: ergo iusticia est docilis. ibi minor est dubia: est tñ similiter aut magis credibilis q̄ cōclusio. dat exēplum de scd̄o mō: vt oīe equale recte linee pōt quadrari: sꝫ circulus est eq̄lis recte linee: ꝑ circulus pōt quadrari. ibi minor nō req̄rit nisi vnū mediū ad sui ꝓbationē. s. q̄ linea q̄ est q̄rta ps circuli sit eq̄lis recte linee q̄ est q̄rta ps q̄drati: sꝫ ad ꝓbationē ꝯclusiōis req̄runt plura media. Et subdit finaliter q̄ minor nō sit credibilior ꝯclusione: aut si non ꝓbetur paucioribus medijs q̄ ꝯclusio. aut si sit ꝓpositio imediata: tūc nō erit deductio sed demonstratio.

Modi deductionis.

Instātia autē est ꝓpositio ꝓpositiōi ꝯtraria. differt autē a ꝓpōne: qm̄ instātiam q̄dez cōuenit esse in parte: ꝓpōnez autē oīo nō cōuenit aut nō in vniuersalibus sillogismis. fert autē instātia duobus modis et p duas figuras. duobus modis quidem: qm̄ aut vniuersalis aut particularis omnis instantia.

Instantie diffinitio.

Istud est quintū capitulū in quo determinat de instātia dicēs q̄ instātia est ꝓpositio ꝓpositioni ꝯtraria vel ꝯdictoria ꝓpōni respōdentis. Et differt a ꝓpōne ꝯtra quā fit: q꞉ ꝓpositio cōtra quā fit debet semp esse vniuersalis. Sꝫ instātia pōt eē vniuersalis aut pticularis. Et subdit q̄ instātia seu sillogismꝰ instātiuus fit duobꝰ modis ꝛ p duas figuras. fit eni vniuersaliter ꝛ particulariter eo q̄ instātia semp opponit ꝓpōni ꝯtra quā fit: et illa semp ꝯcludit in pˀma aut tertia figuris. ꝓbat exēplarit. nā si ꝓpositio ꝯtra quā fit instātia sit vniuersalis affirmatiua: vt oīm ꝯtrarioꝝ est eadē disciplina: tunc fit sillogismꝰ instātiuus in pˀma figura arguēdo sic. nulloꝝ oppositoꝝ eadē est disciplina: sed oīa ꝯtraria sunt opposita: ergo nulloꝝ ꝯtrarioꝝ est eadē disciplina. sꝫ si sumat ꝯdictoria ꝓ instātia fiet sillogismus in tertia figura arguēdo sic. noti ꝛ ignoti nō est eadem disciplina: sed oīe notū ꝛ ignotū ꝯtrariant: ꝑ aliquoꝝ ꝯtrarioꝝ nō est eadē disciplina. sed si fiat instātia ꝯtra negatiuā vniuersalē p eius ꝯtrariā: tūc fiet in barbara. si p ꝯdictoriā fiet in tertia figura. Deinde ꝓbat rōne q̄ sillogismus instātiuus fiat in prima ꝛ tertia figuris. oīs instātia est vniuersalis vł particularis: sꝫ vniuersalis fit in pˀma figura et pticularis in tertia: igit. Minorē ꝓbat: q꞉ ad instandū vniuersaliter dꝫ sumi mediū qd̄ est supius ad subiectum ꝓpōnis ꝯtra quā fit instātia: et dꝫ esse inferius ad p̄dicatū: sꝫ hoc nō pōt esse mediū nisi in prima figura: igit. Sed ad instādū particulariter debet sumi mediū sub subiecto ꝓpositionis ꝯtra quā fit instantia: et dꝫ se habere tanq̄ inferius ad subiectū ꝛ p̄dicatū: sꝫ hoc nō pōt fieri nisi in tertia figura: igit. Cōsequenter ostēdit q̄ instātia euidēter fit in pˀma et tertia figuris: et nō in scd̄a. q꞉ in illis figuris solū fit euidēter instantia q̄bus infert oppositū ꝓpōnis contra quā fit instātia: sed hoc solū fit i tertia ꝛ prima figuris: igit. Scd̄a ratio. oīs instātia dꝫ esse statim manifesta et non indigere longo s̄mone: sicut fit in scd̄a figura. Finaliter dicit q̄ instātia generaliter dicta bene fit per sillogismū ex hypothesi: puta per sillogismū ad impossibile per locum ab oppositis: etiam per locum ab auctoritate. Dicit etiā q̄ si capiatur instantia large tam pro sillogismo instātiuo tam euidente q̄ ineuidente bene potest fieri in secunda figura.

Modi instantie.

Ratio probans instātiaꝫ fieri in prima ꝛ tertia figuris.

ycos autem ꝛ signuꝫ nō idem est: sed ycos quidē est ꝓpositio ꝓbabilis. quod eni vt in pluribus sciunt factum esse: aut nō factum: aut esse aut non esse: hoc est ycos: vt odire inuidentes ꝛ diligere amātes. Signum enim vult esse propositio demōstratiua vel necessaria vel probabilis.

Istud est sextum capitulum in quo philosophus determinat de enthimemate. Et dicit primo q̄ ycos et signum nō sunt idem: quia ycos est ꝓpositio probabilis: sed signū dicitur esse propositio necessaria vel probabilis. Et quo infert diffinitionem enthimematis dicens. Enthimema est sillogismus ex ycotibus et signis. Scd̄o ostendit quot modis fit enthimema: dicens q̄ enthimema potest fieri in tribꝰ figuris: ponit exemplum in prima: omnis mulier habens lac peperit: hec mulier habet lac: ergo peperit. In tertia. psitacus est sapiens: psitacus est studiosus: ergo studiosum est sapiens. Deinde remouet dubium dicens q̄ arguentes enthimematice non sumūt ambas premissas: sed vnā sumūt ꝛ reliquam supplēt. dat exempluꝫ in scd̄a figura: omne pariens est pallidum: hec mulier est pallida: ergo hec mulier peperit. Et dicit q̄ talis sillogismus solū apparet esse in scd̄a figura: sed nō est: quia fit ex ambabus affirmatiuis. Consequēter ponit differētiam enthimematis ad sillogismū: et differentiam enthimematum inter se dicēs: q̄ enthimema ꝛ sillogismus differūt: q꞉ enthimema solum sumit vnam propositionē: sꝫ sillogismus sumit duas. vnde per additioneꝫ vniꝰ ꝓpōnis fit sillogismus. Sed differētia enthimematū inter se est: quia enthimema factum i prima figura si debite fiat est insolubile siue difficulter solubile: cū antecedens eius sit necessarium: sed in tertia figura est probabile et solubile: quia solum concludit particulariter. In secūda vero apparēs ꝛ non omnino insolubile: ꝛ hoc si fiat ex puris affirmatiuis.

Signum ꝛ ycos quō differunt.

Quid est ycos.

Quid est signum.

Quid est enthimema

Enthimema quot modis fit.

Differētia sillogismi ꝛ enthimematis et enthimematum inter se.

Sequitur textus.

¶ Naturas autez cognoscere possibile est si q̃s ↄcedat simul trãsmutare corp⁹ ꝛ aiam q̃ncq̃ naturales sint passiões dicens cũ aliq̃s musicã transmutauit ſm q̃d aiam: sed non eorũ que naturaliter nobis insunt est hec passio: sed vt ire et cõcupiscẽtie ꝛ naturalium motuum.

Istud est vltimũ caplm in quo docet inuenire signa passionũ naturaliũ q̃ possit eẽ media enthimematuz. Et ponit duas suppõnes. Pria. passio naturalis hꝫ signũ in subo cui⁹ est. Scẽda. vni⁹ passionis est vnicũ signũ. Ubi ponit duo documẽta ad inueniẽdũ signa passionũ naturaliũ. Primum. si aliqua passio insit alicui subo vlr ꝛ velimus scire ꝓpriũ signũ illi⁹ passiõis opꝫ considerare cui speciei vlr non conuenit talis passio: ſꝫ aliq̃bus indiuiduis ei⁹ ꝛ aliq̃b⁹ non. Et videre q̃d sequit̃ illã passionẽ in illo subo cui inest: q: illud dꝫ poni signũ illi⁹ passionis: vt fortitudo repitur in oib⁹ leonibus ꝛ in aliq̃bus hoib⁹ ꝛ in aliquib⁹ nõ. Ideo si habere maxias spatulas seu summitates sequat̃ hominẽ fortez: tũc illud erit signũ fortitudinis. Scõm documẽtũ. si sint due passiões vni⁹ subi ad cognitionẽ signi vni⁹ videdũ est in quo sit vna passio ꝛ nõ alia: ꝛ q̃d signũ ↄsequat̃ eã in illo subo: q: illud dꝫ poni signũ ei⁹ in illo subo cui ãbe insunt sicut leoni isunt due passiões. s. fortitudo ꝛ liberalitas. si g̃ velim⁹ cognoscere q̃ sint signa illaꝝ debem⁹ aspicere ad subas in quibus ille passiones diuisim reperiũtur.

Documenta ad signa naturaliuz passionum, inuenienda

Utrum de peccatis incidẽtibus circa silloꝝ ptãtes phs suffi cienter determinauerit.

Ueritur tertio ꝛ vltimo vtrum phus sufficienter determinet de peccatis icidẽtibus circa ptãtes silloꝝũ. Similiter de aliis spẽbus argumẽtatiõis aliis a sillo. ¶ Arguitur primo contra primã partẽ. petitio pncipii nullo modo peccat contra sillm: g̃ male dr̃ q̃ est peccatũ cõtra sillm. Scõo. si petitio pncipii peccaret ↄtra sillm: aut maxie eẽt ex eo q̃ non esset ꝓbatiua sue cõclusiõis: ſꝫ hoc nõ: q: illõ nõ requirit̃ ad rõnẽ silli. ¶ Arguit̃ tertio sic. nulla est fallacia ↄtie deceptiõis: ergo ipa non deficit a perfecta rõne silli. añs patet: q: nulla est fallacia cõtrarii sensus nec intellectus: g̃ a simili nec opiniõis. ¶ Quarto sic arguit̃. deductio ꝛ instãtia sunt spẽs argumẽtationis distincte ab aliis ꝛ a sillo: g̃ aristoteles non sufficienter enũerat spẽs argumẽtationis. Item inductio nõ est possibilis cũ nõ sit possibile nũerare oia singularia: etiã exemplũ non est ↄña necessaria: igit̃. añs pꝫ: q: ex vno singulari nõ necessario sequit̃ aliõ: igit̃. ¶ Quinto sic. enthimema ẽ ꝟe sills ſm phm primo posterioꝝ: ergo nõ dꝫ poni spẽs distincta a sillo. In oppositum est phs in textu. In questione erunt tres articuli.

¶ Quantum ad primũ sciendum est p̃mo q̃ pro declaratione p̃me particule q̃stiõis mouet̃ hec difficultas. an petitio principii peccet contra sillm simplr. Et si non: quare ergo hic phus determinat de ea. Pro solutiõe supponitur p̃mo q̃ non est de rõne silli simplr q̃ sit ꝓbatiuus sue conclusionis: q: tũc ois sillus simplr esset ꝓbatiuus q̃d est falsum cũ multi silli fiant ex falsis ꝛ ipossibili⁹. etiam de rõne silli simplr non est habere tres terminos vocaliter distinctos: sed sufficit q̃ sint distincti officialr vt multotiẽs visuz est. Scõo supponit̃ q̃ nõ est de rõne silli simplr cõclusionẽ eẽ simpliciter aliam vocaliter a qualꝫ premissarum: vt satis pꝫ in multis sillis: ꝛ maxime in sillo expositorio illatiuo tm̃. Sꝫ de rõne silli simplr solũ est dispositio duarũ ꝓpõnũ in modo ꝛ in figura. Et oibus istis dr̃ q̃ fallacia petitiõis pncipii siue statim siue nõ statim nõ peccat cõtra sillm simplr: ſꝫ bñ cõtra sillm demõstratiuum ꝛ dyalecticũ. ¶ Et si q̃s arguat. peccat cõtra sillm demõstratiuũ ꝛ dyalecticũ: g̃ contra sillm simplr. ↄña pꝫ ab inferiori ad superi⁹. Rñdet̃ q̃ indebite arguit̃: q: arguit̃ cũ distributione supoꝝ ꝑ negationẽ inclusam in ly peccat. ꝛ ideo facit terminũ sequẽtẽ se supponere confuse ꝛ distributiue. Et ad sciẽdũ quõ ly peccat includit negationẽ: dꝫ exponi dicẽdo sic. petr⁹ peccat cõtra regẽ. i. petr⁹ nõ seruat mãdata regis. petr⁹ peccat ↄtra deũ. i. petrus non seruat mãdata dei. ꝛ etiã q̃n dicitur petitio pncipii peccat contra sillm dyalecticũ ꝛ c̃. i. non seruat conditiones siue pncipia silli dyalectici ꝛ demõstratiui. ¶ Pro secunda parte dicitur q̃ phs non determiat hic neq̃ alibi de petitione pncipii siue statim siue non statim eo q̃ peccet cõtra sillm simplr: sed q: peccat cõtra sillm demõstratiuũ ꝛ dyalecticũ. Et quia hec scientia ordinatur ad scientiam posteriorum: ideo hic de ipsa determinatur

An pncipii petitio peccet simplr ↄ sillm

Phs q̃re hic determinat de petiõe pncipii

¶ Sciẽdum est secundo q̃ pro declaratione scõi defect⁹ supponit̃ q̃ ly nõ ꝓpter hꝰ accidere falsum de virtute sermonis capitur pro omni re ꝓpter quã non accidit falsum. Et sic ois res mundi ꝓpter quã non infertur cõclusio falsa est non ꝓpter hoc accidere falsum: ꝛ sic non capitur in textu. Alio modo capitur pro ꝓpõne ↄnumerata cuꝫ p̃missis sillogismi cuius conclusio est falsa: nihil faciẽs ad illationẽ illius conclusionis false. ideo si ex falsitate conclusionis inferat̃ falsitas illius ꝓpositionis: tũc dicitur committere talẽ fallaciaꝫ. Et sic capitur in textu non ꝓpter hoc accidere falsum q̃d est sinonymũ cũ hoc quod est nõ causa vt causa. Supponit̃ scõo q̃ iste defect⁹ solũ repitur in sillogismo ad ipossibile: vt ꝓbat aristoteles in textu. Et si quis arguat. sillogismus ad impossibile habet tm̃ duas premissas dispositas in modo ꝛ figura: cum primus ꝓcessus ei⁹ sit sillogisticus: ergo non dꝫ poni talis p̃missa. Respondetur q̃ talis defec-

Suppõ secũdũ defectũ declarans.

singularibus sine explicatiōe huiꝰ pticule et sic de alijs: vel alterius sibi equiualētis. ⁊ sic dico ꝙ nulla talis inductio sub rōne inductionis est bona ꝯña. sꝫ si aliq̄ talis sit bona: h̄ est: q2 vel añs est possibile: vel ꝯñs necessariū: vl' q2 singulare seorsum infert vl'em. Alio modo pōt formari inductio inferēdo vl'em ex singularibꝰ mediāte ista pticula ⁊ sic de alijs: vl' aliq̄ sibi equalēte. ⁊ h̄ fit qñ nō enūerant̄ oīa singularia. sꝫ qñ oīa enumerātur ponit̄ tunc ista pticula. ⁊ nō sunt plura. ¶ Et si q̇s petat q̇d intelligit̄ ꝑ istam pticulā: ⁊ sic de alijs. Rñdeo ꝙ intelligit̄ vna ꝓpō vl'is significās cē sicut signt̄ ꝑ alias singl'ares nō foꝛal'r exp̄ssas: vt soꝛtes currit: petrꝰ currit. ⁊ sic ꝺ alijs: g̊ oīs hō currit. sensus est. soꝛtes currit. plato currit. ⁊ q̇libꝫ hō aliꝰ a soꝛte ⁊ platone currit: g̊ oīs hō currit. Et si q̇s dicat. g̊ inductiōe ꝓceditur ab vl'i ad vl'em. Dico ꝙ illa vl'is in añcedēte ꝺꝛ singularis in respectu ⁊ nō simpl'r: q2 est minꝰ vl'is q̄ vl'is illata. ideo dicitur singularis respectu.

¶ Dubitat̄ scḋo vtrū inductio sit ꝯña foꝛalis addēdo eā pticulā. ⁊ sic de alijs. Rñr breuiter: vt al's visum ē in summulis ꝙ inductio pōt fieri dupl'r. Uno modo a singularibꝰ in significādo ⁊ supponēdo simul cuiusmodi sunt noīa ꝓpꝛia: vt sic arguendo soꝛtes currit plato currit. ⁊ sic de alijs: g̊ omis hō currit. ⁊ sic dico ꝙ nō est ꝯña foꝛmalis: q2 in simili foꝛma est dabilis instantia: vt non sequit̄ soꝛtes currit plato currit: ⁊ sic de alijs: ergo oīs asinus currit: tñ seruat̄ sil'is foꝛma. ¶ Et si q̇s dicat. ibi variat̄ superioꝛitas ⁊ inferioꝛitas: g̊ nō ſuat̄ sil'is foꝛma. Rñdet̄ ꝙ supioꝛitas nō se tenet ex pte foꝛme ꝯñtie: vt al's visum est. ¶ Alio modo pōt fieri a singularibꝰ i supponēdo tm̄: vt iste hō currit: ⁊ iste hō currit. ⁊ sic ꝺ alijs: g̊ oīs hō currit. ⁊ tūc dico ꝙ ē ꝯña foꝛal'. ¶ Et si q̇s dicat i sil'i foꝛa ē dabilis instātia: q2 nō sequit̄ iste hō currit: ⁊ iste hō currit. ⁊ sic de alijs: g̊ oīs asinꝰ currit. Rñdet̄ ꝙ ibi nō seruat̄ ꝯsimilis foꝛma: q2 variat̄ numerus terminoꝝ q̇ se tenet ex pte foꝛme ꝯsequētie. vnde in prima solum sunt duo termini saltem computādo terminos sinonymos ꝓ eodē termino: sed in scḋa sunt tres. s. homo. currit. asinus. Sed q̄reret aliq̇s vtrū inductio ꝓbatiua sit bona ꝯsequētia. Rñdet̄ breuiter ꝙ non. q2 oīs inductio fit mediante ista pticula: et sic de alijs. et tūc est bona ꝯsequētia: sꝫ nō ꝓbatiua: cū añs nō sit notius ꝯseq̄ūte. vñ ista est mihi eque nota. soꝛtes currit: plato currit: et q̇libet hō alius a soꝛte et platone currit: sicut ista: oīs hō currit ⁊ ecōtra. Alio modo fit sine ista particula: et sic de alijs. et sic non est bona ꝯsequētia vt iam visum est supius: licet bñ sit ꝓbatiua. ¶ Et si q̇s querat. nōne vniuersalis fit nota ex singularibꝰ. ꝺꝛ ꝙ sic: sed tūc quātū ē de se nō ē bona ꝯña: sꝫ ē naturalis iclinatio intellectus ducit ad ꝟitatē vniuersalis ⁊ eius ꝯstationē cū nō videat instātiā in alijs singularibus. Unde aduerte ꝙ ad hoc ꝙ aliq̇d notificetur nobis ꝑ inductionē q̄tuoꝛ cōditiōes requirunt̄. Primo req̇rit̄ iudiciū actuale intellectus: puta ꝙ iudicet vl' assentiat istū ignē esse calidū. Scḋo req̇rit̄ experiētia: puta ꝙ videt istū ignē esse calidū. Tertio memoꝛia de singularibꝰ ⁊ eoꝝ sensationibꝰ. Quarto req̇ritur ꝙ intellectus illarū singulariū inferat veritatē vl'is: ex quo nō videt rōnē diuersitatis i alijs et mediātibus istis q̄tuoꝛ inductio nō est ꝓbatiua ꝓpōnū imediatarū saltē q̇ sunt ꝑ se nota sicut sunt pma pncipia: vt de quolibet affirmatio ⁊ negatio: q2 talia cognoscunt̄ cognitis terminis: sꝫ est ꝓbatiua ꝓpōnū imediataꝝ nō ꝑ se notaꝝ sicut ista: oīs ignis est calidus: vel ista omne reubarbarū sanat coleram.

Quot cōditiones req̇runt̄ vt aliquid nobis ꝑ inductionē signisicetur.

An inductio sit ꝯsequētia foꝛmalis addēdo hāc pticulam ⁊ sic de alijs.

An ꝓbatiua inductio sit bona cōsequentia.

¶ Dubitat̄ tertio vtrū diffinitio enthimematis sit sufficienter assignata. Pro cuius declaratiōe supponit̄ ꝙ enthimema capit̄ tripliciter. Uno mō large ꝓ oī ꝯña bona i qua ex vna ꝓpōne in añte exp̄ssa vel ex pluribꝰ non sillogistice ꝯbinatis īfertur alia ꝓpō. ⁊ sic capitur enthimema cū ꝺꝛ ꝙ oīs ꝯña ē sillogistica vel ꝯenthimematica. alio mō capit̄ stricte ꝓ oī ꝯña bona non inductiua nec exēplari in q̄ ex vna ꝓpōne cathegoꝛica vel ex pluribus nō sillogistice cōbinatis infert̄ alia. ⁊ sic capitur cū dicitur ꝙ oīs bona ꝯña vel est sillogismus enthimema inductio vel exēplū. ⁊ isto mō cōuersiones equipollentie ⁊ ꝯsequētie q̄ fiūt in hypotheticis dicunt̄ enthimemata. Alio mō capitur strictissime ꝓ oī ꝯña in qua ex vna sola ꝓpōne cathegoꝛica in añte exp̄ssa infert̄ aliqua conclusio cui si aliqua alia ꝓpō addatur esset bonus sil'lus ad eandē conclusionē inferendā: ⁊ sic capitur in textu cum ꝺꝛ ꝙ est sillogismus supple impfectꝰ. Et si q̇s dicat: nōne bñ sequit̄ est sil'lus īperfectꝰ: ergo est sillogismus. Dico ꝙ non: q2 ly impfectꝰ diminuit. Et aduerte ꝙ ycos positū in diffinitiōe eiꝰ idē est ꝙ ꝓpō probabilis q̄ videt̄ oībus pluribus aut maxime notis. Sed signuꝫ vocat̄ ꝓpō ex qua necessario seq̇tur cōclusio. Ex quo ptꝫ ꝙ eadē ꝓpō sm aliā ⁊ aliā rōnem ꝯsiderata pōt dici ycos ⁊ signum. vocat̄ ycos inquātum est ꝓpō ꝓbabilis. ⁊ dicit̄ signū: vt necessario infert aliā ꝓpōnem. Et ponit̄ ycotibꝰ in nūero plurali ad denotandū ꝙ illa pmissa que infert cōclusionē virtualiter est plures pmissē saltē in inferēdo: q2 īfert talē ꝯclusionē sicut duę. ¶ Supponit̄ finaliter ꝙ exēplū pōt capi dupliciter. vno mō large ꝓ oī bona ꝯña i qua infert̄ ꝯclusio ꝓpt' similitudinē reptā īter res significatas ꝑ terminos añtis ⁊ ꝯñtis: siue añs ⁊ ꝯñs sint ꝓpōnes vniuersales siue particulares. Et sic ē ibi exēplū. pisiēses sunt diuites: ergo rothomagēses sunt diuites: q2 vtriq3 se exercent in mercātijs. Alio modo capit̄ stricte ꝑ ꝯña bona ꝓbatiua cōclusionis particularis ex alia ꝓpositione particulari vel particularibus. ¶ Et aduerte ꝙ exemplum: vt cōiter solet fieri non est bona ꝯña: sed solum est.

Dubiū de enthimematis diffinitione.

Enthimema quot modis capitur.

Exēplum quot mōis capitur.

quedā ꝓbabilitas ꝑ quā vna singularis ꝓbaf ꝑ aliam. iō inter oēs alias species argumētationis est debilior: qꝛ solū tꝫ ꝑ modū similitudinis. modo talis argumentatio multis modis claudicat.

¶ Quantū ad tertiū articulū sit cōclusio rñsalis ad questiō. ꝓbus sufficiēter determinauit de tribus defectibus incidētib⁹ circa sillo: ⁊ de aliis spēbus argumētationis a sillogismo. hec ɔclusio pꝫ ex dict'. ¶ Ad rōnes ꝑ oppositū. Ad duas ꝑmas pꝫ solutio. ¶ Ad tertiā dʒ ꝙ nō est sil'e de sensu ⁊ intellectu: vt al'ovidebif. ¶ Ad qrtā dʒ ꝙ si deductio ⁊ instātia capiātur ꝑ sillogismo deductiuo ⁊ instātiuo nō sunt alie spēs a sillogismo: lꝫ aliqd connotēt supra sillogismū. ¶ Ad quintā pꝫ solutio. Et hec de secūdo libro priorum.

Conclusio rñdens ad predicta.

¶ Sequif primus liber posteriorum.

Omnis ars ⁊ ois disciplina itellectiua ex preexñti fit cognitiōe. Manifestum est autem hoc spectātibus in omnes. mathematice eīn quecūq3 scientie ꝑ hunc modum fiunt: ⁊ aliarum vna queq3 artium. Similiter autem et circa oratiōes que per sillogismos ⁊ que per inductionē. vtreq3 enim per prius nota faciunt doctrinam: hec quidem accipientes tanq̄ a notis: ille vo demonstrantes vniuersale per id quod manifestum est singulare.

Iste est liber primus posteriorū analeticoꝝ. i. de posteriori resolutione q̄ est resolō ɔfitis. Et diuidif in duas ptes. s. proemialē ⁊ executiuā. In parte proemiali ponif primo talis cōclusio. Omnis disciplina ⁊ omnis doctrina intellectiua fit ex preexistenti cognitione: quā conclusionē probat inductiue tam in scientiis speculatiuis ꝙ practicis. In speculatiuis probat etiā inducendo. nam in mathematicis ex cognitione ꝑncipioꝝ deuenimus in cognitionem cōclusionis: et etiā in sciētiis dyalecticis: sicut sunt sciētie q̄ habētur ꝑ sill'm ⁊ inductionem. et etiam in sciētiis rhetoricis: sicut sunt scientie que habenf ꝑ enthimema ⁊ exemplū. Vñ enthimema vere est sillogismus. i. virtualiter: et sic etiā ꝓbatur in sciētiis practicis in quibus noticia conclusionis habef ex noticia principioꝝ. ¶ Cōsequēter subdit ꝙ duc sunt ꝑcognitiōes i demōstratiuis. s. qd est et qꝛ est. Et ꝑm hoc tria inueniūtur in demōstratiōe. s. dignitates seu premisse. passio. ⁊ subm. de quibus presupponif aliqua precognitio. ¶ Cōsequēter ponit ordinē cognitionis ꝑmissarū ad coclusionem dicens ꝙ maior vel minor prius tēpore cognoscitur ꝙ conclusio. Sed maiore et minore simul cognitis simul tp̄e cognoscif cōclusio. Finaliter remouet vnū errorem antiquorum qui dixerunt nos nihil posse scire de nouo. cuius rationem assignat plato in menone. i. in tali libro: qꝛ si sciremus aliqd de nouo maxime essent conclusiones: sed hoc non: qꝛ si ɔclusiōes scirem⁹ de nouo sic ꝙ prius nesciuerimus eas: seq̄tur ꝙ non magis assentiremus eis de nouo ꝙ suis oppositis: vt probat per simile de suo fugitiuo reperto a magistro quez non cognosceret nisi prius cum cognouisset. ¶ Ad hanc rōnem respōdet aristoteles dicēs ꝙ conclusiones ante demōstrationem quodāmodo scimus. s. in vniuersali: sed ignoramus in propria forma ⁊ in particulari.

Divisio huius libri.

Proemium huius libri.

Quot sunt ꝑcognitiones i demōstratiuis.

Ordo cognitionis ꝑmissaꝝ ad cōclusionē.

Queritur primo vtrū omnis doctrina et omis disciplina fiat ex preexistenti cognitione. Et arguitur primo ꝙ non: quia vel fieret ex preexistenti cognitiōe intellectiua vel sensitiua. nō primū: qꝛ illa fit ex alia: ⁊ sic eēt ꝓcessus in infinitū. nec scdʒ: qꝛ de mltis habem⁹ sciam de qb⁹ nō habem⁹ aliquā noticiā sensitiuā sicut de deo ⁊ de angelis. ¶ Scdo sic. aliq̄ notitia sensitiua pōt fieri nulla alia ꝑexistente: igif ⁊ intellectiua. ɔña pꝫ: qꝛ nō videf quare intellectus nō possit hr̄e notitiā suānō ꝑsupposita alia cognitiōe sicut ē sensus q̄ ē potētia inferior ad intellectum. ¶ Tertio. si notitia intellectiua fieret ex ꝑexistēti cognitione sensitiua b' maxie eēt ex ꝑexistēti cognitione sensitiua: sꝫ hoc non: qꝛ vel ly ex diceret circūstātiaʒ cause efficiētis finalis: formalis: vel materialis: sꝫ nullū illoꝝ est dicēdū: igif. ¶ Quarto sic. si sic seq̄ref ꝙ notitia icōpleta fieret ex alia notitia incōpleta qd videf esse falsum: qꝛ vna notitia nō gñatur ex alia nisi mediāte discursu: sꝫ discursus solū ē cōpleroꝝ: igif. ¶ Quito sic. nō ē possibile nos aliqd scire de nouo: igif. Aña patet: qꝛ scire dʒ esse ꝑ cām: sed cause non possunt sciri: qꝛ tūc oporteret ꝙ scirētur ꝑ alias causas: ⁊ sic i infinitū. ¶ In oppositū arguif auctoritate phi in textu. In questione erūt tres articli. ¶ Quantum ad primum

An ois doctrina ⁊ ois disciplina fiat ex preexistenti cognitione.

¶ Sciendū est primo ꝙ ꝑ declaratiōe questionis suppōif pmo ꝙ doctrina ⁊ disciplina capiunf ꝑ eodē. s. ꝑ notitia conclusionis sillogismi demōstratiui. Sed differunt rōne. nā dʒ doctrina: vt ꝓcedit a doctore. ⁊ disciplina: vt recipif in discipulo. ¶ Supponif scdo ꝙ duplex ē notitia. qdā sensitiua: ⁊ ē illa quā hꝫ sensus de obiecto sensibili: cuiusmodi est audire: videre: ⁊ sic de aliis. Alia ē itellectiua quā hꝫ itellect⁹ de itelligibili siue ꝑsite i se siue in sua spē siue i aliqd alio. Notitia sensitiua est duplex. s. interior ⁊ exterior. Interior ē illa quā hꝫ sensus iterior de obiecto sicut fantasia. Exterior ē quā hꝫ sensus exterior de obiecto: vt vis⁹ de colore: ⁊ audit⁹ de sono. His suppositis

Doctrina ⁊ disciplina in q̄ coueniunt ⁊ in q̄ differūt.

Notitia est duplex.

Notitia sensitiua est duplex.

dicitur primo q̃ ois doctrina intellectiua fit
ex preexistenti cognitiõe. vñ doctrina τ disci-
plina capiũtur in textu p̱ noticia ɔclusionis
demõstrate q̃ fit ex p̃existẽti cognitiõe p̃missa
rũ. Et lz hec cõclusio possit intelligi de oi co-
gnitione itellectiua: saltẽ habita ex sensibili-
bus: tñ pħs solũ loquit̃ hic de cognitione con
clusiõis. Dicit̃ tertio q̃ cognitio terioȝ itelle
ctiua fit ex ipoȝ cognitiõe sensitiua iteriori.
Sed cognitio sensitiua interior fit ex p̃existẽ
ti cognitione sensitiua exteriori q̃ non p̃sup-
ponit aliã cognitiõnẽ. Nã ad h̃ q̃ aliq̃s vide-
at albedinẽ nõ req̃rit̃ aliq̃ alia notitia seu co-
gnitio. Dr̃ vlteri⁹ q̃ cognitio itellectiua p̃nci
pioȝ fit ex p̃existẽti cognitiõe suoȝ terminoȝ.

Dubiũ de ista ppõne ois doctrina τ ois sci entia fit ex preexistẽti cognitione

¶ Sciendum est secũdo q̃ circa textuȝ
incidit vna difficultas. vtrũ illa ppõ sit vera. s.
ois doctrĩa τ ois disciplina fit ex p̃existẽti co
gnitione. Et videt̃ q̃ nõ: q: ipa est incõgrua:
q: singulare geminatũ eq̃ualet plurali: g̃ debe
remus dicere fiũt τ non fit. Itẽ doctrina quã
ego habeo nõ fit ex p̃existente cognitione: q:
ipsa nõ fit cũ iã sit facta. ¶ Pro solutione sup
ponitur q̃ ly τ in illa ppõne nõ capit̃ cõplexi
ue ȝ diuisiue: vt est vna hypothetica copulati
ua: τ non vt est vna cathegorica de subiecto co
pulato: q: tunc esset incõgrua. vñ qñ ly τ tene
tur cõplexiue: bene requirit numerũ pluraleȝ
sed non quãdo tenet̃ diuisiue. Scdõ dico q̃ il
la ppõ debet intelligi de doctrina τ scientia
q̃ actu acquiritur: τ nõ de illa q̃ iam actu acq̃-
sita est nisi diceretur q̃ esset sensus. ois doctri
na fit vel fiebat ex p̃existẽti cognitiõe. ¶ Sȝ
restat vnum dubiũ cũ dictũ sit q̃ doctrina et
disciplina sunt idem. s. notitia conclusionis.
Quis posset arguere q̃ non: q: ois forma de-
nominat subm̃ in quo est: sed sic est q̃ discipli
na est in discipulo: p̱ quã denoiatur discipul⁹:
ergo etiam doctrina erit in discipulo. τ p̱ ɔ̃ns
discipulus vocabitur doctõs a doctrina. Re-
spõdet̃ q̃ nõ opȝ semp̱ formã denoiare subm̃
in quo est: s̃m omnem modum suum: sed suf-
ficit q̃ denominet s̃m aliquem modum. ideo
talis denominat s̃m modum discipline.

Utrũ sit possibile aliq̃d scire de nouo.

¶ Sciendum est tertio q̃ circa textum
incidit vna difficultas. vtruȝ sit possibile nos
aliquid scire de nouo. Et videtur q̃ non: q: si
possemus aliq̃d scire de nouo: hoc esset p̱ viaȝ
sensus aut per viam intellect⁹. nõ p̃mũ: q: sen
sus potest decipi circa suũ p̃priũ obiectum.
nec scdõm: quia notitia intellectiua p̃supponit
notitiam sensitiuam: ergo si notitia sensitiua
deficit: ita τ intellectiua. Scdõ sic. sequeretur
q̃ intellect⁹ noster eẽt mutabilis: τ p̱ ɔ̃ns al-
terabilis: quod videt̃ falsum. ɔ̃ña patet: quia
tunc mutaretur de ignorãtia in scientiaȝ. Ter
tio sic. si intellectus noster non omnia sciret a
principio sue creationis: seq̃ret̃ q̃ fuisset crea
tus iperfect⁹: qd̃ nõ videt̃ probabile. Quarto
sic. p̃ncipia sunt nobis nota a natura: τ p̱ ɔ̃ns
multa scimus a natura. In oppositũ est expe-
riẽtia: expimur eñ nos m̃lta scire de nouo. ex
p̱imur eñ q̃ p̱ labores successiue acq̃rimus
scias. iõ restat soluere rõnes. ¶ Ad p̃mã dr̃ q̃
tã p̱ viã sensus q̃ p̱ viã intellect⁹ m̃lta scim⁹
de nouo. τ ad iprobationẽ dr̃ q̃ lz sensus q̃nq̃ȝ
decipiat̃ circa suũ p̃priũ obiectũ p̃pter indi-
spõnem medij vel organi: vel p̃pter nimiã di-
stãtiam ad obiectum nõ tñ semp̱ decipit̃: sed
m̃lta de nouo certitudinalr̃ percipit τ cogno-
scit. ¶ Ad scdãȝ dr̃ q̃ lz itellect⁹ alteret̃ τ mu
tetur alteratiõe p̱fectiua nõ tñ alteratiõe cor-
ruptiua. qñ eñ intellect⁹ mutat̃ de ignorãtia
in sciẽtiã: tũc dr̃ p̱fici saltẽ accidẽtalr̃. Et per
h̃ põt solui tertia rõ. Nã nõ est incõueniens i
tellectũ fuisse creatũ p̱fectiõe accidentali: tñ
fuit bñ creat⁹ p̱fect⁹ p̱fectiõe eẽntiali. Ad q̃r
tã dr̃ q̃ duplr̃ põt intelligi nos scire p̃ncipia
a natura. Uno mõ q̃ a natura h̃eam⁹ notitiaȝ
actualẽ de p̃mis p̃ncipijs τ sic nõ est veȝ. Alio
mõ q̃ a natura inclinemur ad eoȝ cognitionẽ
p̃pter magnã euidẽtiã illoȝ i v̾itate: τ sic bñ
ɔceditur q̃ p̃ncipia sunt nobis nota a natura.

Quot modis intelligitur scire principia a natura

Aliud dubium circa textũ incidens.

¶ Sciendum est quarto q̃ incidit alia
difficultas. vtrũ sit possibile vnũ τ eũdẽ intel
lectum scire istã. omnis dualitas est par: τ si-
mul ignorare istam. ista dualitas est par. Pro
cuius solutione supponitur q̃ aliq̃d dr̃ sciri
dupliciter. Uno mõ in vlĩ. Alio mõ in p̃pria
forma τ in p̱ticulari: vt p̃us visum est. Unde
ad hoc q̃ ppõ vlis dicat̃ scita in p̃pria forma
requiritur q̃ oẽs eius singulares sint scite in
p̃pria forma. Sed ad hoc q̃ sciat̃ in vlĩ suffi-
cit q̃ aliq̃ singulares sciãtur τ q̃ nõ appareat
instantia in aliq̃s singularib⁹. ¶ Scdõ suppo-
nitur q̃ sicut ipossibile est totale añs eẽ verũ
ɔ̃ñte existẽte falso: ita ipossibile est totale añs eẽ
cognitũ cõclusiõe icognita. τ hoc si cognosca
tur bonitas ɔ̃ñe τ q̃ intellect⁹ aduertat circa
tale ɔ̃ñs. τ q̃ nõ sit indispositus neq̃ȝ volũtas
diuertat eũ. ¶ Tertio supponit̃ q̃ sicut i ɔ̃ña
sillogistica non est necesse q̃ si vna p̃missaȝ sit
cognita q̃ p̃pter hoc cognoscatur conclusio.

Aliq̃d sciri quot modis dicitur

Ex quo sequitur q̃ non est possibile scire istã.
ois dualitas est par. τ ignorare istã in vlĩ. ista
dualitas est par. Dicit̃ scdõ q̃ possibile est sci-
re hanc ppõnem. ois dualitas est par: τ igno-
rare istaȝ in p̃pria forma ista dualitas est par:
q: põt ignorari. vtrȝ ista dualitas sit dualitas.
iõ ipossibile est scire istã ois dualitas est par:
τ hec dualitas est dualitas. ignorãdo istã: hec
dualitas est par. dũmõ intellectus aduertat
ad bonitatẽ ɔ̃ñe τ nõ sit indispositus neq̃ȝ vo-
luntas cum diuertat. ¶ Ex quo sequit̃ q̃ mul
tum differt dicere oẽm dualitatem tu scis esse
parẽ: τ tu scis oẽm dualitatem esse parẽ: quia
prima est falsa. τ hoc loquẽdo de sciẽtia in par
ticulari. Sed scdã põt esse vera et est compo-
sita: τ est sensus. tu scis istam ppõnẽ q̃ omis
dualitas est par. τ illa est vera. Silr̃ dicatur
de istis. oẽm nũerũ turonoȝ i bursa platonis
existentium quilibet scit esse parem. Et quib:

liber scie oēm nūerū turonorū existiū in bursa platonis esse parē. Et hec de pmo articulo.

Utrū hec scia sit de sillo demōstratiuo.

¶ Quantū ad scōm dubitaṫ pmo utrū de sillo demōstratiuo sit hec scia tanq̄ de subiecto attributionis p demōstratione acq̄sita. Et videṫ q̄ nō: q: oīs scia acq̄riṫ p demōstratione: g̃ si de demōstratione siue de sillo demōstratiuo sit scia h̃ erit p demōstratione: ↄ tūc quereretur de illa demonstratione utrū sit scia. ¶ In oppositū arguiṫ p cōes expositores dicentes sillm demōstratiuū esse subm in hac scientia. Pro cui⁹ solutiōe supponiṫ pmo q̄ iste

Titul⁹ libri posteriorū

liber sic intitulaṫ. Iste est liber posterioꝝ analeticorū aristotelis. i. de posteriori resolutiōe scꝫ resolutiōe ꝯsñis. vnde resolutio ꝯñtis est qn̄ ostēditur q̄ premisse sunt vere ↄ principia ꝯclusionis. ¶ Supponiṫ scōo q̄ sillus demōstratiu⁹ dupl'r pōt capi. Uno mō p denoiato seu prime itentionalir. ↄ sic nō est subm huius scie. Alio modo capiṫ scōe intētionaliter

Acceptiones silli demōstratiui

vt est vnū intētionale seu scōa intentio attributa sillogismo demōstratiuo mentali vocali vel scripto. ↄ sic bñ est subm in hac scientia. cuius propria passio est generatiuū scie. ↄ de eius diffinitione postea videbitur. ¶ Supponitur tertio q̄ cuiuslibet scie duplex est subm: scꝫ totale qd̄ nihil aliō est q̄ cōclusio alicuius silli demonstratiui. aliud est partiale qd̄ nihil aliud est q̄ subiectū illius ꝯclusionis. Et hoc est qd̄ cōiter dr̄ q̄ duplex est scibile: scꝫ totale ↄ partiale. Totale est ipsa conclusio vel res significata per ipsam. Sed scibile partiale est subm illius cōclusiōis. ¶ Istis suppositis respondeo ad rōnem q̄ de demōstratione scōe itētionalir capta habeṫ scia tanq̄ de scibili remoto. ↄ hoc p demōstratione pme itētionalir captā de qua demōstratione pme intētionalir capta nō ē scia: cū sit quoddā aggregatū ex premissis mentalibus: vocalib⁹: vel scriptis.

Duplex est subm cuiuslibet scie.

Duplex est scibile.

Dubiū de pcognitionib⁹ principiorum

¶ Dubitatur secundo vtrum sint tm̄ due precognitiones pncipiorū materialiū ingredientiū demōstrationē. s. quid est ↄ q: est. ¶ Pro cuius solutione supponitur pmo q̄ p̄cognitio pōt capi dupl'r. Uno mō improprie: scꝫ p re p̄cognita: ↄ sic pmisse sillogismi demōstratiui dicūtur p̄cognitione. Alio mō capitur proprie ↄ hoc dupl'r. vno modo large p quacū q̄ notitia p̄uia req̄sita ad habēdā notitiā cōclusionis. siue hoc sit demonstratiue siue dialectice: ↄ sic nō capitur hic. Alio modo stricte: et sic non est aliud q̄ notitia itellectualis actualiter vel habitualir req̄sita ad habēdū sciētiā de aliqua cōclusione p demōstrationē: ↄ sic capitur hic. ↄ sunt due. s. quid est ↄ q: est. Et si q̄s dicat q̄d est ↄ quia est sunt q̄ōnes scibiles: vt videbitur in scōo huius: g̃ non sunt p̄cognitiones. Rñdeṫ q̄ duplex ē q: ē: q̄dā: est q: ē dignitatis vel subiecti: ↄ tale est p̄cognitio. aliō est: q: est cōclusionis: ↄ tale est questio. Etiam duplex est quid est: scꝫ quid nois: et q̄d rei. q̄d rei est questio. quid nois est precognitio. ↄ dico etiā q̄ q̄d rei est p̄cognitio ↄ q̄ nō est incōueniēs idē eē q̄stio ↄ p̄cognitio: sub alia tñ rōne.

Acceptiones p̄cognitionis.

Quid est duplex est.

Quid est est duplex

¶ Sed circa ista sunt aliq̄ pua dubia. Primū est. q̄d ē p̄cognoscere q: ē dignitatis. Ad qd̄ dr̄ q̄ q: ē dignitatꝫ nihil aliud est q̄ cognitio adhesiua maioris ↄ minoris alicui⁹ demōstrationis tanq̄ vere ↄ necessarie. ¶ Scōm dubium. vtrū de dignitate possit p̄supponi q̄d ē. Rñdeṫ q̄ de dignitate pōt p̄supponi q̄d nois i. q̄d p dignitatē significaṫ: sꝫ nō q̄d rei. vnde p̄cognitio q̄d nois dignitatis: non est aliō q̄ notitia p quā ego cognosco q̄d dignitates significent: vt notitia p quā ego cognosco q̄d significet oē aīal rōnale ē risibile vocareṫ precognitio q̄d nois dignitatis. Aduerte tñ q̄ dignitas pōt capi dupl'r. vno mō stricte ↄ pprie. Et sic pma pncipia vocantur dignitates: ↄ sic non capiṫ hic. Alio mō capiṫ large: ↄ sic dignitates vocantur pmisse silli demōstratiui: ↄ sic capiṫ hic. Tertiū dubiū. q̄d ē p̄cognoscere q̄d est subi ↄ quia est subi. dico q̄ q̄d ē subi est duplex. s. q̄d rei ↄ q̄d nois. q̄d rei est notitia per quā ego cognosco diffinitionē illi⁹ subiecti. Sed q̄d nois est notitia p quā ego cognosco q̄d significeṫ p nomen subi: sed q: est subi e st notitia p quā ego assentio isti ppōni subm natū est esse vel possibile est esse saltē in scientiis realibus. ¶ Aduerte tñ q̄ aliqñ q: est non p̄supponitur in demōstratione: ↄ hoc est qñ de subiecto demōstratur esse s'm adiacēs dicens aptitudinē. ¶ Aduerte finalr q̄ de passiōe p̄supponiṫ q̄d ois. vñ p̄cognitio q̄d nois passionis est notitia p quā ego cognosco q̄d significetur p nomē passionis. Ex oībus istis patꝫ q̄ q: est dr̄ vniuoce de q: est dignitatis ↄ subi: ↄ precognitio quid est dicitur equiuoce de p̄cognitione q̄d rei et quid nominis.

Quid ē q: ē dignitatꝫ

Quid ē p̄cognitio nois dignitatis.

Dignitatis acceptiōes

Quid est subi est duplex

Quid est q: ē subi.

Quid ē p̄cognitio nominis passionis.

¶ Dubitatur tertio vtrum maiore ↄ minore simul cognitis necesse sit simul t̄pe cognoscere cōclusionē. Pro cui⁹ solutione supponitur primo q̄ maior ↄ minor dupl'r p̄nt cognosci. vno mō seorsum ↄ diuisim inq̄tū sunt q̄dā enūciationes ↄ non s'm q̄ disponūtur in modo ↄ in figura: ↄ sic dico q̄ bñ p̄nt cognosci: nō cognita cōclusione. Alio mō p̄nt cognosci: vt sunt disposite in modo ↄ in figura. Et hoc dupliciter. vno mō cognitione apprehēsiua. ↄ sic dico q̄ nō ē icōueniēs pmissas sic cognoscere non cognita ꝯclusione. alio mō p̄nt cognosci cognitione adhesiua: ↄ sic dico q̄ maiore ↄ minore sic cognitis cū cognitiōe bonitatis ꝯñe simul t̄pe cognosciṫ ꝯclusio dūmō itellectus aduertat circa ꝯclusionē ↄ nō sit idispositus nec q̄ volūtas cū diuertat. Ex q̄ seq̄tur q̄ notitia adhesiua ꝯclusiōis nō solū depēdet seu cāṫur a notitia adhesiua pmissarū: sꝫ etiā a notitia adhesiua bonitatis ꝯñe. Seq̄tur scōo q̄ lꝫ simul t̄pe sic cognoscāṫ pmisse ↄ ꝯclusio. tñ prius natura cognoscūṫ pmisse ↄ bonitas ꝯñe q̄ cognoscaṫ ꝯclusio: q: notitia pmissaꝝ ↄ notitia bonitatis ꝯñe sūt cā prialr notitie ꝯclusiōis. mō cā semp p̄cedit natura suū effectū. ¶ Se-

Dubiū de cognitione maioris et minoris

quif tertio q intellectus simul & semel plura cognoscit diuersis etiã cognitiõib⁹. s. maiorẽ minorem bonitate ꝯsic & ipsam cõclusionem. Et hoc nõ ẽ inconueniẽs intellectũ simul multa cognoscere saltẽ q̃ habent ordinem adinuicẽ. de nõ habẽtibus ordinẽ dubitãt aliqui. dico tñ ꝓbabilr: vt al's videbif q intellect⁹ simul põt plura cognoscere etiã inordinata: vt legẽdo simul & semel cognoscit albedinẽ & nigredinẽ cũ sensus hoc cognoscat. nõ tñ dico ita distincte sicut si seorsum illa cognosceret. Dico vlterius q p vnũ actũ intelligẽdi cõparatiuũ possum simul plura cognoscere: vt p vnũ actũ intelligẽdi possum simul cognoscere premissas in ordine ad cõclusionẽ suam & etiam ipsam cõclusionem. & iste actus vocaf sapiẽtia de q̃ fuit dictũ satis alib. & hec de scdo articlo.

Conclusio respõdens ad ꝓdicta.

¶ Quãtum ad tertiũ sit cõclusio risa⸗lis. oĩs doctrina & oĩs disciplina intellectiua fit ex ꝓexisti cognitõe. s. ꝓmissaꝝ & hoc satis ꝓbatũ est in qõne. ¶ Ad rõnes ãn oppositũ. Ad primã dicẽdũ est q deueniẽdũ est ad noticiam sensitiuã exteriorẽ q̃ nõ ꝓsupponit aliã noticiã. ¶ Ad scdam dr̃ q nõ est sic de intellectu & de sensu. nã in cognoscẽdo intellectu presupponit sensum & nõ ecõtra. & vñ hoc venias videbif in libris de aĩa. ¶ Ad tertiam dr̃ q illa ꝓpõ ex ꝓprie nõ dicit circũstãtiã alicui⁹ cause respectu noticie intellectiue: q2 noticia intellectiua nõ causaf ex noticia sensitiua lz bñ ꝓsupponat eam. dico tñ hoc q ly ex in propositione aristotelis in qua dr̃. omnis doctrina &c. dicit circũstãtiam cause efficientis. Nã noticia cõclusionis causatur partialr a noticiis premissaꝝ. Ad quartã negatur q vna noticia incõpleta nõ possit causari ex alia. negatur etiam q noticia nõ possit causari nisi p discursum: vt videbif in primo phisicoꝝ. ¶ Ad quintã patet solutio ex dictis.

Scire autẽ opinamur vnũqdq3 simpliciter: sed nõ sophistico modo qd est ꝓm accidẽs cum causam arbitramur cognoscere ꝓpter quã res est: et qm̃ illius est cã & nõ est cõtingere hoc aliter se habere. Manifestũ igif est qm̃ huiusmõi aliqd scire scit.

Tota est pars executiua hui⁹ libri q̃ diuiditur in tres tractatus. In primo determinat de demõstratione: et diuiditur in duodecim capitula. In primo determinat de scire dicens.

Scire quõ diffinitur.

Scire aũt vnũquodq3 opinamur simplr & nõ sophistico modo: cũ cãm arbitramur cognoscere ꝓpter quã res est: et qm̃ illius est causa: et nõ est ꝯtingere hoc aliter se hr̃e. quã diffinitionẽ ꝓbat: q2 tam sciẽtes q̃ ignorãtes vtunf aliquo modo scire: et nõ nisi isto mõ: q2 sciẽtes et nõ sciẽtes nõ credũt se aliqd scire nisi cãm cognoscãt; et cũ cãm cognoscũt credunt se aliquid scire. Scda diffinitio scire. scire est p demõstrationẽ intelligere. ¶ In scda pte ponit duas diffinitiones demõstratiõis. quarũ prima dr̃ formalis sumpta a fine: et est hec. Demonstratio est sillogismus appoditic⁹. i. sillogism⁹ faciens scire. Scda diffinitio est materialis. Demõstratio est sillogismus ꝓcedẽs ex ꝓmis veris imediatis: priorib⁹ notiorib⁹ causisq3 cõclusiõis. Et dicit q ꝓdicte pticule nõ ꝯueniũt sillo demõstratiuo inqtũ sillo est: s3 inqtũ est demonstratiu⁹. Et q ꝓcedat ex veris ꝓbat: q2 ꝯclusio vera nõ scif nisi ex veris: s3 ꝯclusio demonstratiõis est va: ergo nõ scif nisi ex veris. minorẽ ꝓbat: q2 qd nõ est. i. qd nõ est verũ nõ ꝯtingit scire. Et q ꝓcedat ex ꝓmis. i. ex indemõstrabilib⁹ ꝓbat: q2 cõclusio nõ scitur nisi p demõstrationẽ. vel ergo ꝓmisse illius ꝯclusionis sunt indemõstrabiles vel nõ. si primũ: habetur intẽtũ. si nõ scitur ꝓcessus in infinitũ. qd ꝓcedat ex causis & imediatis ꝓbat. q2 idez est primũ & imediatũ: sed ꝓcedif ex ꝓmis: igitur de causis priorib⁹ notiorib⁹ ꝓbat p diffinitionẽ scire. Et subdit q aliqua dr̃ notiora dupliciter. vno modo simplr. alio mõ quo ad nos q̃ sunt ꝓpinquiora sensui: cuiusmõi sunt singularia. S3 illa sunt notiora simplr q̃ sunt remotiora a sensu cuiusmodi sunt vlia. Et q̃ infert q vle & singlare opponũf adinuicẽ. ¶ In tertia pte diffinit qdã ꝓncipia materialia demõstratiõis. & ꝓmo ponit octo diffinitiones. Quaꝝ prima est. ꝓpõ imediata ẽ qua non est altera prior. i. carẽs medio p qd possit ostẽdi. Scda ꝓpõ. est altera ps enũciationis enũcians vnũ de vno. Tertia ꝓpõ. dyalectica ẽ ꝓpõ indifferẽter capiẽs vtrãq3 ptẽ ꝯdictiõis hoc est ãbe ptes cõtradictionis sunt ꝓpões dyalectice: dũmõ non sint ĩpossibiles. Quarta propõ. demonstratiua est q̃ capit tñ vnã ptẽ contradictiõis. s. verã. Quinta. enũciatio est q̃ capit quãlibz ptẽ cõtradictiõis. i. quelibz pars ꝯdictionis est enũciatio siue sit possibilis siue ĩpossibilis. Sexta. contradictio est oppositio cui⁹ ꝓm se nõ est dare mediũ. Septima. affirmatio ẽ enũciatio alicui⁹ de aliq̃. Octaua. negatio est enunciatio alicui⁹ ab aliq̃. ¶ Deinde diuidit ꝓpõnẽ imediatã in positionem & dignitatẽ. positio est ꝓpõ quã nõ ꝯtingit demostrare saltẽ in illa scia in q̃ est positio & nõ est necesse quẽlibz edocẽdũ eã habere. Dignitas ẽ ꝓpõ quã nõ ꝯtingit demostrare & est necesse quẽlibet edocẽdũ eã habere. ¶ Deinde diuidit positionẽ dicẽs q positionũ quedã est suppositio & quedam est diffinitio. Suppositio ẽ enunciatio enuncians aliquid de aliquo affirmando vel negando. Sed diffinitio non affirmat neq3 negat aliquid de aliquo. In quarta parte infert tria correlaria. Primũ. in omi demonstratione principia sunt magis nota q̃ cõclusio: quia ꝓpter vnũqdq3 tale & illud magis: sed conclusio scitur ꝓpter ꝓncipia: ergo principia sunt magis nota. ¶ Secundum correlarium est. necesse est magis credere pre-

Duplex est demonstrationis diffinitio.

Aliq̃ dr̃ duplr notiora

Octo diffinitiões ꝓncipioꝝ materialium.

Propõnis imediate diuisio.

Positionis diuisio.

Tria correlaria.

missis ꝙ ꝯclusiōi: qꝛ necesse ē magis scire pncipia ꝙ ꝯclonē. Tertium correl'm. nihil dꝫ eē magis notū capiendi sciam p demōstrationē ꝙ opposita pncipioꝝ eē falsa: qꝛ q̇ dubitat de falsitate vni⁹ oppositoꝝ dꝫ dubitare de vitate alterius. ſꝫ nulli⁹ dꝫ dubitare de vitate pncipioꝝ: igiẗ nullus debꝫ dubitare de falsitate suoꝝ oppositorum.

¶ Quibusdā autem ꝓpter id ꝙ oportet prima scire non videẗ sciencia esse. ¶ Quibusdam autem est quidē omniū tū demōstratiōes esse. quorum neutrū neqꝫ verum neqꝫ necessarium est.

Antiquoꝝ errores.
¶ Istō est scōm capl'm in quo ponit duos errores antiquoꝝ. Prim⁹ est. pncipioꝝ est scia. scōs error est. ꝙ pncipioꝝ est scia p demōstrationē.

Rō pmi erroris.
rō pmi erroris fuit: qꝛ si sciaẗ aliqua cōclusio opꝫ ꝙ sciaẗ p aliq̄ pncipia. ⁊ sic opꝫ ista pncipia eē scita: aut eēt ꝓcessus in infinitum

Scōi erroris rō.
qō nō ē dicēdum. rō scōi erroris fuit: qꝛ sicut cōclusio sciẗ p pncipia: ita pncipia p cōclusionē.

Predictoꝝ erroꝝ reprobatio.
¶ Deinde reprobat dictos errores ponendo duas cōclusiões. Quaꝝ prima est. aliq̄ sciūtur sine demōstratione: qꝛ pmoꝝ pncipioꝝ demōstrationis nō est demōstratio. ⁊ tñ ipa sciūtur sine demōstratione. Principia em̄ cognoscimus inq̄tū terminos cognoscimus. Scōa

Rōnes ꝓbātes ipossibile ēē demōstrare circulariter.
cōclusio. impossibile est demōstrare circulariter. qō ꝓbat tribus rōnibus. Prima. quia demōstratio ꝓcedit ex notioribus: ſꝫ impossibile est aliq̇d eē prius ⁊ notius seipo. qō tñ ꝯtingeret si demōstrareẗ circulariter. Scōa rō. in demōstratiōe circulari fit regressus sup alterum principioꝝ. ſꝫ cōclusio nō hꝫ vim demonstrādi nisi fm ꝙ ē demōstrata p tale pncipiū: igiẗ tale pncipiū equiualēter demōstraretur p seipm qō est impossibile. Tertia ratio. demōstratio circularis nō hꝫ fieri nisi in his q̄ conuertūtur: vt dictū est in scōo prioꝝ. ſꝫ talia sunt pauca ⁊ ꝓpter talia nō est fienda demonstratio.

Auctoritas
Ex quo passu eliciẗ hec auctoritas. propter pauca nō est ponēdum vnū genus demōstrationis. Finaliter remouet vnū dubiū: qm̄ dictū est ꝙ demōstratio circularis fit i terminis cōuertibilibus: crederet aliquis ꝙ ex vno posset sequi cōclusio. hoc remouet dicens ꝙ ex vno nihil sequitur supple sillogistice.

Utrū scire ⁊ demōstrationis diffinitiões sufficiēter assignentur.
Ueritur vtrū diffinitiones scire ⁊ demōstratōis sint a phīs sufficiēter assignate. ¶ Arguiẗ pmo ꝙ nō: qꝛ si sic sciq̄reẗ ꝙ demōstratio qꝛ est faceret scire: ſꝫ ꝯñs est falsum: igiẗ. Minor pꝫ: qꝛ ois demōstratio est sill'us faciēs scire: ſꝫ demōstratio est demonstratio: ergo facit scire. ¶ Scōo sic arguiẗ. qꝛ sciq̄reẗ ꝙ de nō habētib⁹ causas nō haberem⁹ sciētiā: ſꝫ [illegible] est falsū: qꝛ de deo possimus hr̄e sciētiā. et tñ de⁹ nō hꝫ causas: igiẗ. ¶ Tertio sic. nostrū scire fit magis p nota nobis: ſꝫ causa est min⁹ nota nobis ꝙ sit effect⁹: qꝛ est minus sensibilis: igiẗ nostrū scire nō dꝫ esse p causas. ¶ Quarto sic. scire nō est effect⁹ demōstrationis: ḡ demōstratio nō est sill's faciens scire. añs ꝓbaẗ: qꝛ scire est cā demōstrationis: igiẗ nō est effect⁹ ei⁹. Itē scire causaẗ ab obiecto ⁊ potētia: ḡ nō est effect⁹ demōstrationis. ¶ Quinto sic. diffinitio demōstratiōis nō cōuenit oī demōstrationi: ergo nō est bene posita. añs patet: qꝛ nō cōuenit demōstrationi ad impossibile: cū ista nō ꝓcedat ex veris: sed semp ex aliquo falso. etiā multe demōstratōes nō ꝓcedūt ex pmis: vt pꝫ de demōstrationib⁹ q̄ ꝓcedunt p effect⁹. ¶ In oppositū ar. auctoritate phī i textu. In q̄one erūt tres articuli.

Scire quot modis capitur.
¶ Quantū ad primū sciendū est primo ꝙ scire capiẗ quattuor modis. Uno mō prout idē est ꝙ assentire alicui ꝓpositioni vere: siue illa sit cōtingēs: vt in pluribus: siue i paucioꝛibus: siue ad vtrūlibet: quēadmodū esset assensus huius ꝓpositionis: ois mater diligit filiū suū. Scōo mō vt idē est ꝙ assentire alicui propositioni vere ⁊ necessarie: siue sit p demōstrationē siue nō. ⁊ hoc mō capit scire phs in textū: cū dicit ꝙ necesse est magis scire pmissas ꝙ cōclusionē. Tertio modo capiẗ scire vt idē est ꝙ assentire alicui ꝓpōni vere ⁊ necessarie: dūmodo fiat p demōstrationē: siue hoc sit per demōstrationē ꝓpter q̇d: siue qꝛ est. ⁊ hoc mō capit scire phs in textu cū dicit ꝙ scire est p demōstrationē intelligere. Quarto mō sumiẗ ꝓprijssime: vt idē est ꝙ assentire alicui ꝓpōni vere ⁊ necessarie. ⁊ hoc p demōstrationē ꝓpt quid. ⁊ sic capitur scire in pma eius diffinitione.

Quid req̇ritur ad h ꝙ de aliq̇ habeamus sciētiam.
¶ Suppōiẗ scōo ꝙ quattuor cōditiones req̇rūtur ad hoc ꝙ de aliquo habeam⁹ sciam. q̄ fuerūt vise in ꝓemio huius libri. Et ex illis quattuor conditionib⁹ eliciẗ diffinitio ꝓpōnis scibilis: q̄ est hec. ꝓpō scibilis est ꝓpō necessaria dubitabilis nata fieri euidēs p ꝓpōnes necessarias ⁊ euidētes ad ipam applicatas p discursum sillogisticū.

Propōnis scibilis diffinitio.

Quotuplex ē scire
¶ Suppōiẗ tertio ꝙ scire est duplex. s. p se ⁊ p accidēs. Scire p se ē scire aliq̇d ex ꝓpōnib⁹ p se: vt scire istā. ois hō ē risibilis. ex istis. oē aīal rōnale ē risibile: ois hō est aīal rōnale: ḡ ois hō ē risibilis. Sed scire p accñs ē scire aliq̇d ex ꝓpōnibus p accñs: vt sic arguēdo edificator edificat: edificator ē alb⁹: ḡ album edificat. Et ad istud reduciẗ scire sophisticū qō ē scire ꝯclusionē silli sophistici: vt sic arguēdo. edificator p se edificat: edificator ē alb⁹: ḡ albū p se edificat. ⁊ istud scire sophisticū non est scire.

Quō intelligitur ꝙ demōstratio facit scire.
¶ Sciendum est scōo ꝙ quādo diciẗ ꝙ demōstratio facit scire ibi capiẗ demōstratio ꝓ pmissis tm̄: ⁊ nō ꝓ aggregato ex pmissis et ꝯclusione: quia sic non facit scire. ¶ Supponitur scōo ꝙ pma diffinitio demōstratiōis datur tā de demōstratiōe ꝓpt q̇d ꝙ qꝛ est. Et dicitur formalis: nō qꝛ detur p causam formalē vl' p formā sillogismi demōstratiui q̄ sunt modus ⁊ figura. Sed qꝛ datur p finem qui redu

citur ad cām formalē. vñ facere scire dr̄ finis demōstrationis. Sed scd̄a diffinitio dat solū de demonstratione pp̄ter qd. ⁊ dr̄ materialis qr dat p illa que sequūt materiā. s. premissas ⁊ terminos sicut est veritas immediatio ⁊ necessitas.

Quot sunt principia in q̄libet demonstratione.

¶ Supponit tertio q̄ in qualibet demōstratione duplicia sunt principia: quedā sunt incōplexa: ⁊ sic sunt subiectū ei⁹: diffinitio ei⁹: ⁊ ei⁹ passio. sꝫ principia complexa sunt premisse ꝯstitute ex illis terminis: ⁊ illa vocāt etiā p̄ncipia in aliqua scīa: ita q̄ cū q̄rit de p̄ncipijs scīe q̄rit de illis incōplexis vel ꝯplexis.

Quod modis intelligitur demonstrationē pcedere ex causis

¶ Supponit quarto q̄ demōstrationē pcedere ex causis pōt intelligi dupliciter. vno mō: qr pcedit ex premissis: quarū noticia est causa noticie conclusionis ⁊ sic quelibet demonstratio dicitur pcedere ex causis. Et sic pp̄rie intelligitur illud dictū in quo dicitur q̄ premisse sunt cā conclusionis: id est noticia p̄missarū ex causa noticie conclusionis. Alio modo dr̄ pcedere ex causis: qr procedit ex premissis vel medio quorū res significata sunt cā rerū significatarū p conclusionem. Et sic sola demōstratio pp̄ter quid dr̄ procedere per causas.

Quot mōis aliqua dicūtur p̄mo nota.

¶ Sciendū est tertio q̄ circa textū incidunt aliq̄ difficultates. Prima. vtrū nō ens seu qd̄ nō est possit sciri. Pro cui⁹ declaratiōe supponit p̄mo q̄ aliq̄ dñr dupl'r p̄imo nota. Uno mō nature. Alio mō nobis. vñ illa sunt primo nota nature q̄ sunt priora inesse cmōi sunt cause q̄ pri⁹ sunt inesse suis effectib⁹. Et illa sunt nobis p̄mo nota q̄ sunt mag' sensibilia vl' facili⁹ deducibilia ex sēsibilib⁹. Ex q̄ seq̄tur q̄ aliq̄ pñt eē pri⁹ nota nature ⁊ nobis vt q̄n cause sūt sensibiliores suis effectib⁹.

Acceptiones demonstrationis.

Supponit scd̄o q̄ demōstratio est duplex. s. pp̄ter q̄d ⁊ qr. vnde demōstratio pp̄ter q̄d: est cuius premisse vel mediū exprimūt cām rerū siḡtarū p ꝯclusionē. Sed demonstratio qr est. est cui⁹ premisse vel mediū exprimūt effectū vel cām remotā rerū significatarū p ꝯclusionem. Et si q̄s arguat oīs demōstratio dꝫ pcedere ex notiorib⁹ nobis: sꝫ demōstratio pp̄ter q̄d non pcedit ex notiorib⁹ nobis: qr pcedit p cām: mō cause sunt nobis min⁹ note q̄ effect⁹. R̄ndet q̄ effect⁹ sunt nobis p̄mo noti q̄ ad qr est seu q̄ ad eē. vñ p̄mo cognoscim⁹ effectū eē q̄ cām ⁊ inde venim⁹ ad cognitionē cause. Alio mō quantū ad pp̄ter q̄d ⁊ sic cause sunt pri⁹ note: etiā quo ad nos: qr non possumus scire pp̄ter q̄d de effectu nisi p cām. Supponunt tñ aliq̄ q̄ illa ppō est simpl'r prior cui⁹ p̄dicatū dr̄ imediatiori mō de subō: vt ista est simpl'r prior hō est risibilis q̄ ista: petr⁹ est risibilis. Ulteri⁹ supponit q̄ cū dicit aristo. i textu qd̄ nō est nō ꝯtigit sciri p nō est nō intellexit nō ens: sed intellexit ppositionē falsam: ita q̄ est sensus quod non est verum non contingit sciri.

¶ Sciendū est quarto q̄ circa demōstrationē pp̄ter q̄d sunt duo modi dicendi. dicunt aliqui q̄ ad hoc q̄ aliqua demonstratio dicat pp̄ter quid requirit q̄ in vna premissarum ⁊ ꝯclusione ponat termin⁹ causalis importans causam: ita essendi sicut p ꝯclusionē significatur: ⁊ sic debet fieri. oē aīal rōnale est risibile pp̄ter aīam rōnalē: sed oīs hō est aīal rōnale: g̃ oīs hō est risibilis pp̄ter aīam rōnalem: qr nisi fieret isto modo posset quis ignorare vtrū mediū vel premisse sint cā rerum significatarū p ꝯclusionē. Alr̄ est modus dicēdi qui videt esse ꝯformis aristoteli dicens q̄ ad hoc q̄ demōstratio dicatur pp̄ter q̄d nō requirit talis expressio: sꝫ sufficit q̄ significatū p mediū sit cā ita eēndi sicut p ꝯclusionē significat. ⁊ q̄ ipse intellect⁹ hoc pcipiat videlꝫ q̄ intellect⁹ se reflectat supra sig̃tū p medium. ⁊ ipꝫ cōparet ad sic esse sicut p ꝯclusionē sig̃tur tanq̄ ad suū effectū: vt oē aīal rōnale est risibile: oīs hō est aīal rōnale: g̃ oīs hō est risibilis. Aduerte tñ q̄ talis demonstratio non formal'r ⁊ manifeste ⁊ virtute pp̄ria facit scire pp̄ter quid: sed solū virtute intellectus reflectētis se supra significatū ip̄ius medij cōparando ip̄m ad significatū cōclusionis. videt tñ q̄ primus modus sit multū vtilis. dicēdo ad aristotelē q̄ nolebat intelligere q̄ tales demonstrationes essent simpl'r pp̄ter q̄d: sꝫ cū modica additione: puta addēdo terminū causalē in vna premissa ⁊ ꝯclusione.

Modi dicendi circa demōstrationē ppt' quid

Conditiones requisite ad p̄dicatam ppōnem.

¶ Scd̄a difficultas. an hec ppō quā ponit ph̄us in textu: ppt' vnūquodq̄ tale ⁊ illud mag' sit tale. Ad quā breuiter r̄ndet q̄ ip̄a est vera trib⁹ ꝯditionib⁹ obseruatis. Prima. q̄ predicatū in quo fit cōparatio ꝯueniat vtriq̄ cōparabiliū. defectu cui⁹ nō sequit hō est ebri⁹ pp̄ter vinum: g̃ vinum est mag' ebriū. Scd̄a ꝯditio est q̄ tale p̄dicatū nō suscipiat mag' ⁊ min⁹. defectu cui⁹ nō seq̄t: sortes est hō pp̄ter patrē suū: g̃ pr̄ su⁹ est mag' hō. Tertia q̄ vnū illorū q̄ cōparant adinuicē sit cā totalis pp̄ter quā illud p̄dicatū ꝯueniat causato. Jō nō seq̄t: ferrū est calidū pp̄ter ignē: g̃ ignis est magis calidus ⁊c.

An sit necesse credere magis p̄ncipijs q̄ cōclusioni.

¶ Quantū ad scd̄m articulū dubitat p̄mo vtrū sit necesse magis credere principijs q̄ ꝯclusioni. ¶ Pro cui⁹ declaratione supponitur primo q̄ ibi ly necesse non dicit necessitatē absolutā: sed ꝯditionatam: ita q̄ est sensus si velim⁹ assentire cōclusioni p premissas necesse est magis assentire premissis: cū oporteat q̄ p noticiā ip̄arū deueniam⁹ in noticiā ꝯclusionis. ¶ Aduerte tñ q̄ aliq̄n mag' assētimus ꝯclusiōi q̄ p̄missis ⁊ hoc est q̄n ꝯclusio est demōstrata plurib⁹ demōstrationibus potentib⁹ generare scīaꝫ de ꝯclusione cū quelibet earū sit euidēs ⁊ clara tūc possibile est magis assentire ꝯclusioni q̄ principijs saltē vni⁹ demōstratiōis: tñ q̄n ꝯclusio scit solū p vnam demōstrationē necesse ē mag' assentire p̄missis q̄ ꝯclusioni. ¶ Aduerte tñ q̄ talis ppō videt esse impropria: cū noticia p̄missarū ⁊ ꝯclusionis nō sint eiusdē speciei. Sꝫ restat alia difficultas: vtrū oīs demōstratio faciat scire. Et videt q̄ non: qr si quis faciat demōstrationē

An omnis demõstratio faciat scire.

non aduertendo ad eam: illa non faciet scire. Respondetur ꝙ demonstratio facit scire: dũmodo intellectus aduertat ad eã: ⁊ si quis arguat iterum ꝙ non: qꝛ volo ꝙ vna ⁊ eadẽ cõclusio possit demonstrari ꝑ duas demonstrationes. vnã clarã ⁊ euidentẽ que generet intẽsam scientiam de cõclusione: ⁊ alia non sit ita clara ⁊ euidens: tũc illa scđa nõ gñabit sciam neqꝫ intendet eã lꝫ forte conseruabit eã: qꝛ prima demõstratio continet totã euidentiã illꝰ scđe demõstrationis. Rñdetur vno modo ꝙ ois scientia generat sciam dũmodo non fuerit priꝰ genita. vel põt dici aliter ꝙ lꝫ actu nõ generet scientiã tñ est in potentia ad generãdum: ideo posset dici ꝙ actu non est demonstratio: sed solũ ĩ potẽtia. Si qͣs iteꝝ arguat. aliqͣs põt credere ꝓcessuꝫ demõstratiuuꝫ esse dyalecticum quo facto talis processus nõ faciet scire sed magis opinari. Rñdetur ꝙ qñ dꝛ ꝙ omnis processus demõstratiuus facit scire dꝫ intelligi dũmodo apprehendatur tanqꝫ ꝓcessus demonstratiuus sicut diceretur de processu dyalectico quem nõ est necesse generare opinionẽ ⁊ sciaꝫ. Et hoc est quãdo talis ꝓcessus apprehenditur tanqꝫ sophisticus.

Dubium de diffinitione dignitatis ⁊ suppositionis

¶ Dubitatur scđo vtrũ diffinitiones dignitatis ⁊ suppõnis sint a pħo sufficienter assignate. Pro cuiꝰ solutiõe supponit primo ꝙ ꝓpositio immediata est duplex. quedã est ꝑ se nota. alia non est per se nota. ꝓpositio ꝑ se nota est propõ que ex proprijs terminis qui sunt aliquid eius ⁊ non per aliquid aliud qđ est extra proprios terminos habet euidenteꝫ veritatem. Ex quo sequitur ꝙ non dicitur ꝑ se nota. sic ꝙ ly per se excludat noticiã simplicem terminoꝝ: qꝛ nulla ꝓpositio est que possit cognosci non cognitis terminis. dicit enĩ aristoteles in textu. principia cognoscimꝰ inqͣtum terminos cognoscimꝰ: sed dꝛ per se nota prout ly per se excludit noticiam que est extra per se conceptum terminoꝝ. Sequit scđo ꝙ non dicitur per se nota eo ꝙ semper actualiter sit nota: sed quia quantum est ex natura suoꝝ terminoꝝ nata est facere euidentem veritatem in quocunqꝫ intellectu cõcipiente terminos. Ex quo sequitur ꝙ si nullus conciperet ꝓpõnem per se notam non minus esset ꝑ se nota. Sed ꝓpositio immediata non per se nota est que ex proprijs terminis eius nõ habet euidentem veritatem: cuiõi sunt ꝓpõnes immediate contingentes. vnde ad ꝓpõnem immediatam requirunt due ꝯditiones. Prima. ꝙ talis ꝓpõ sit vera. Scđa. ꝙ eiꝰ predicatuꝫ de nullo prius predicet qͣꝫ de eiꝰ subiecto. Ex qͦ seqͥt ꝙ nulla ꝓpõ demõstrabilis demonstratione ꝓpter qđ est immediata lꝫ tñ multe ꝓpõnes in quibꝰ passio predicat de subo sint immediate sicut sunt ille in quibꝰ predicant passiones simplices entis de ente sicut ens est vnũ. Sequit scđo ꝙ ois ꝓpõ in qua predicat passio adequate de diffinitione subi est immediata: ꝙ de nullo põt prius predicari. Sꝫ ad

Propositio immediata qͣtuplex est

Quot conditiones requirũtur ad ꝓpõnem immediatã

ꝓpõnem per se notam requiruntur tres conditiones. ¶ Prima est. ꝙ sit ꝓpõ immediata ex quo sequitur ꝙ nulla ꝓpõ demonstrabilis est per se nota. Secunda. ꝙ talis ꝓpõ sit nata habere euidentem veritatem ex terminis ꝓprijs per quod excludunt ꝓpõnes ꝯtingẽtes que non sunt note alicui sine noticia aliciꝰ extrinseci: puta ꝑ expꝰientiã ⁊ ꝑ sensum. Tertia. ꝙ talis propositio sit nata cognosci absqꝫ euidentia noticie alicuius extrinseci. Ex quo sequitur ꝙ nulla propositio indigens sensu aut experientia ad sui noticiam est per se nota. Et si quis arguat. quelibet ꝓpositio indemonstrabilis est per se nota: sed quelibet propositio immediata est indemonstrabilis: ergo qͣlibet talis est per se nota. maior patet: qꝛ si ꝓpositio indemonstrabilis esset nota per aliud esset demonstrabilis. Respondetur ꝙ maior est falsa. Et ad probationem dꝛ ꝙ non sequitur cum possint sciri ꝑ sensum: aut per experientiam. Pro solutione dubij supponit ꝙ positio dꝛ ꝓprie ꝓpositio intrans demonstrationẽ: sed dignitas est propositio indemonstrabilis ꝯstituta ex terminis ꝯmunissimis: cuiõi sunt prima principia: vt de quolibet affirmatio ⁊ negatio. Supponit finaliter ꝙ licet positio diuidatur in suppositionem ⁊ diffinitionem: tamen diffinitio non est positio: ideo est ibi diuisio equiuoci in equiuocata.

Quot conditiones requirũtur ad ꝓpõnem per se notam.

Quot modis fit demonstratio circularis.

¶ Dubitat tertio vtrũ sit possibile demõstrare circulariter. Pro cuiꝰ solutione supponit primo ꝙ quattuor modis põt fieri demonstratio circularis. ¶ Primo mutãdo demonstrationem ꝓpter quid in demonstrationem qꝛ est. vel econtra. hoc est ꝙ prima demõstratio sit ꝓpter quid ⁊ scđa qꝛ est. ¶ Scđo fit quando variantur genera causaꝝ: vt quando vna demonstratio ꝓcedit per causam finaleꝫ: ⁊ altera per aliã cãm: vt sic arguẽdo. ois sillus faciens scire est sillus ꝓcedens ex primis veris ⁊ imediatibus prioribus ⁊c. ¶ Sꝫ demõstratio est sillus faciẽs scire: ergo demõstratio ꝓcedit ex primis veris ⁊c. Ista dꝛ ꝓcedere per cãm formalẽ: sꝫ ista ois sillus ꝓcedens ex primis veris ⁊c. est sillus faciens scire: sed demõstratio est hmõi: igitur demonstratio facit scire. ⁊ ista dicit procedere per causam materialem. ¶ Tertio modo qñ vna conclusio demõstrationis ostenditur per plures demõstrationes: tunc per ipsam potest ostendi vna ꝓmissa vnius demonstrationis ꝑ quaꝫ prius ꝯclusio demõstrabat: ⁊ istis tribꝰ modis nõ est inconueniẽs demõstrare circularit. ¶ Quarto modo põt fieri qñ manet idẽ genꝰ demonstrationis: ⁊ etiã eedẽ cause ⁊ ꝯclusio non ostendit ꝑ plures demõstrationes. ⁊ hoc modo cõtingit demõstrare circulariter. ¶ Sꝫ restat alia difficultas vtrum scientia sit habitus cõclusionis tñ: vel conclusionis ⁊ premissarum simul. Et videtur ꝙ sit conclusionis ⁊ premissaꝝ simul: qꝛ per sciam propter quid non solum scimus ꝙ ita est: sed etiã ꝓpter qđ ita est: sꝫ ꝑ cõ

An scientia sit cõclusionis habitꝰ tñ

clusionē nō scitur ꝓpter q̄d: igiꝛ. Scđo. quia per talē demōstrationē: oīe aīal rōnale est risibile: oīs hō est aīal rōnale: ꝙ oīs hō est risibilis. assentimus tñ hoīem esse risibilē. ⁊ sic est demōstratio qꝛ ē. vel assentimꝰ hoīem esse risibilē ꝓpter ipm esse rōnalē. ⁊ sic erit simul cōclusionis et ꝑmissaꝝ. ¶ Ad istas rōnes dꝛ ꝙ in ꝯclusione demōstrationis ꝓpter q̄d opꝫ exprimere terminū causalē vel saltē subintelligi in ꝯclusione. ¶ Et aduerte ꝙ ẜm istū moduꝫ dicēdi vnius ⁊ eiusdē ꝯclusionis non possunt esse plures demōstratiōes ꝓpꝛ q̄d habētes diuersa media diuersas causas importantia: qꝛ si sint diuersa media: etiā erūt diuerse ꝯclusiones: cū ille terminꝰ causalis debeat exprimi in conclusione. ¶ Et hec de scđo articulo.

Cōclusio rñdēs ad predictas difficultates.

¶ Quātū ad tertiū sit cōclusio respōsalis ad q̄situ̅. diffinitiones scire ⁊ demonstrationes sunt a pħo sufficiēter assignate vt pꝫ ex dictis. ¶ Ad rationes. Ad primā dꝛ ꝙ prima diffinitio scire solū datꝛ de scire ꝓpter q̄d ⁊ potissimo. ¶ Ad scđam dꝛ ꝙ de deo bñ habemus scientiam. Et quādo dicitur ꝙ deꝰ nō habet causam. Dico ꝙ veꝝ est: capiēdo cām ꝓprie: sed capiēdo cām large ꝓ medio exprimēte aliquā diffinitionē: sic bñ hꝫ cāꝫ. ¶ Ad tertiā dꝛ ꝙ effectus sunt nobis prius noti ꝙ̄ cause quātū ad qꝛ est: sꝫ cause sunt nobis priꝰ note ꝙ̄ tū ad ꝓpꝛ q̄d est. ⁊ etiā dico ꝙ cause q̄ ad qꝛ ē sunt priꝰ note ꝙ̄ effectꝰ quo ad ꝑꝑ q̄d. ¶ Ad q̄rtā dꝛ negādo añs. Et ad primā probatiōeꝫ dꝛ. ꝙ lꝫ scire sit cā finalis demōstrationis: tñ est effectꝰ eiꝰ in gñe cause efficiētis. Vel vlteriꝰ ꝙ lꝫ scia causetꝛ ab intellectu ⁊ obiecto: nō tñ propter hoc sequiꝛ q̄n a premissis causetur. ¶ Ad quintam dꝛ negando añs. ⁊ ad ꝓbationē dꝛ ꝙ diffinitiones demonstrationis dātur de demonstratione ostensiua.

¶ Quoniā autē impossibile est aliter se habere cuiꝰ est scia simplr necessariū vtiqꝫ erit id esse scibile q̄d ē ẜm demonstratiuā sciam. demōstratiua autem est quam habemus in habēdo demonstrationem. Ex necessarijs itaqꝫ sillogismus est demonstratio.

¶ Istud est tertium caplm huius tractatꝰ in quo pħs probat demōstrationem procedere ex necessarijs: quia oīs sillogismus faciēs scire procedit ex principijs necessarijs: sed oīs sillogismus demōstratiuꝰ facit scire: ꝙ ꝓcedit ex necessarijs. maior pꝫ: qꝛ oīs sillꝰ faciēs scire facit scire cōclusionē necessariam: sed cōclusio necessaria nō scitur nisi ꝑ principia necessaria: igiꝛ. ¶ Cōsequēter diffinit de oī dicēs de oī q̄dē dico q̄d vtiqꝫ inest nō in quodā q̄dē sic nec quoddā q̄dē nō nec aliq̄n q̄dē sic nec aliq̄n q̄dē nō: sꝫ de oī. ⁊ semꝑ: vt hō est aīal: in oī linea ē pūctꝰ. Hoc declarat a signo: qꝛ nos nō ferimꝰ istātias ꝯtra demōstratorē nisi sumat aliquā ꝓpōnē in qua ꝑdicatū cōueniat alicui

Quot sūt modi per se.

supposito subiecti: ⁊ alicui non. ¶ Consequēter ponit modos ꝑ se dicēs ꝙ quattuor sunt modi per se. primus quando predicatū est de ratione subiecti: vt linea per se inest triangulo: ⁊ pūctus linee: quia suba coꝝ ex his est. i. in diffinitione substantiali trianguli ponitur linea: ⁊ in diffinitione linee pūctus. Scđs modus per se est quādo propria passio predicetꝛ de subiecto. Et dat quattuor exempla. primū est rectū vel circulare respectu linee: scđm par vel impar respectu numeri. Tertium est primū vel compositū respectu numeri. Quartū equilateruꝫ vel altera parte longius respectu trianguli. ⁊ isti duo modi ꝑ se dicuntur modi dicēdi. tertius est quādo illud q̄d diciꝛ per se non dicitur de aliquo subiecto per quod existat cuiusmodi sunt substātie prime. ⁊ iste modus dꝛ modus essendi per se. Quartus ē quādo in subiecto includiꝛ causa vel ratio ꝓpter quā predicatū sibi inest: vt iterēptū interijt. Et subdit ꝙ in simpliciter scibilibꝰ. i. in demōstrationibus reperiūtur duo modi ꝑ se. s. primus ⁊ scđs. Subdit etiā ꝙ quecūqꝫ ꝑ se insūt necessario insunt: qꝛ quecūqꝫ per se insunt nō cōtingit non inesse: igitur necessario insunt. añs est notū de his que per se primo insunt: sꝫ de his que per se scđo insunt patet: quia talia predicata aut sūt simplicia aut composita ex duobus oppositis disiūctim: et vtroqꝫ modo ista necessario insunt: vt linee necessario inest rectū vel obliquū. ¶ Cōsequēter diffinit vle dicēs ꝙ vle ē q̄d est de oī de ꝑ se ⁊ de scđm ꝙ ipꝫ. i. ꝯuertibiliter se habēs cū subo. scđaꝫ partem ꝓbat ꝑ exēpla: nam punctus ꝑ se inest linee: ⁊ ẜm ꝙ ipm. similiter ⁊ rectū ⁊ curuum insunt per se linee ⁊ ẜm ꝙ ipm. Et subdit ꝙ per se ⁊ ẜm ꝙ ipm idē sunt: sed nō cōuertibiliter: quia in plus se habet de per se ꝙ̄ ẜm ꝙ ipm.

Quid est scđus modus ꝑ se.

Quid est vle.

¶ Oportet autē non latere quoniam multotiēs cōtingit peccare et nō esse vle: primū q̄d demonstratꝛ ẜm q̄d videtur vle primum demonstrari.

Errores circa assignationē vlis incidentes.

¶ Istud est quartum caplm in quo remouet tres errores icidētes circa assignationē vlis. primꝰ error ē q̄n sub aliq̄ superiori nō possumꝰ inuenire nisi vnū singulare si illi singlari assignetur passio superioris tanq̄ subiecto adeq̄to est error: vt si habere tres assignaretꝛ per se adequate ꝑlo ysocheli est error. Scđs error est quādo aliqua passio inest pluribꝰ differentibus specie quorum superiori nō est nomē impositū. si contingat demōstrare illā passioneꝫ superioris de aliquo illorū tanq̄ de subiecto primo est error vt cōmutatim ꝓportionari inest numeris lineis corporibꝰ ⁊ temporibus. ⁊ illa nō habēt superius nominatū de quo huiusmodi passio primo possit demōstrari. iō si de vno illoꝝ demonstretur est error. Tertius error cōtingit si passio inferioris demonstretur de superiori tanq̄ de suo ꝑ̄o subiecto: vt si nō concurrere quod est passio linearum pa-

ralellarum demonstref de lineis rectis tanq̃ de subo pilo: erroꝛ est. ¶ Finalr ponit duo documēta ad debite assignādū vle. primū. si aliqua duo subiecta sint penit⁹ idē: tūc si aliq̃ passio demōstref de vno tanq̃ de subo pmo etiā pōt demōstrari de alio tāq̃ de subo pilo. ¶ Scōm documētū. si aliq̃ passio insit pluribus subis: z velimus scire cui illoꝝ insit tanq̃ subo pilo videndū est quo illoꝝ posito ponatur passio: et quo remoto: ip̄a remouef: qa tūc illud est subm: vt istis trib⁹ figure. triāgulo. z ysocheli. inest hec passio habere tres que ponit posito triangulo: z remouef ip̄o remoto: ideo triāgulus est eius primum subiectū.

Documēta ad debite assignādum vle.

Utꝝ diffinitiones de ol vlis z modoꝝ bene assignētur.

Querif vtruz diffinitiones de oi vlis z modoꝝ p se puenienter assignenf in textu. Arguitur pilo q̄ nō: q: diffinitio de oi nō puenit oi ptēto sub diffinito: q: ista est de oi: ois hō currit: cū sit vlis: z tñ sibi nō cōuenit diffinitio cū p̄dicatū nō insit cuilz supposito subi. etiā iste sunt de oi: hō est aial: hō est risibilis: z tñ nō cōuenit ip̄is diffinitio de oi: cū nō sint vles. ¶ Scdo sic. nō sunt q̄ttuoꝛ modi p se: ḡ male assignanf q̄ttuoꝛ in textu. aīis pȝ: q: tm̄ sūt tres modi p accñs: ḡ tm̄ sunt tres modi p se. cū p se z p accñs opponāf. ¶ Tertio sic. p se z fm q ip̄m idē sunt: sed nō sunt q̄ttuoꝛ modi fm q ip̄z: ḡ nō sunt q̄ttuoꝛ p se. ¶ Quarto sic. diffinitio vlis nō cōuenit oi cōtento sub diffinito: q: hec est vlis ois hō est aial: z tñ nō est fm q ip̄m: igif. ¶ Quinto sic. rectū z curuū ē quoddā vle respectu linee: z tamē nō inest sibi fm q ip̄z: igif. aīis pȝ: q: inesse fm q ip̄z idē est q̄ inesse adequate: sed rectū z curuū nō inest adequate linee: q: nulla linea est recta z curua: igif. ¶ In oppositū arguif p p̄hm in textu. In questiōe erūt tres articuli. ¶ Quantum ad p̄mum

De oi acceptiōes.

¶ Sciendū est primo q̄ p declaratiōne hmōi diffinitionū supponit pilo q̄ duplex est de oi. s. p̄ioꝛisticū z posterioꝛisticū. vñ de oi p̄ioꝛisticū ē qñ p̄dicatū denotaf dici de quocūq̄ d̄r subiectū. ¶ Ex quo sequif q̄ dr̄ia est inter de oi p̄ioꝛisticū z ppōnē vlez. de quo satis visuȝ est in p̄lo p̄uoꝝ. Sȝ de oi posterioꝛisticū ē qñ p̄dicatū puenit cuilz ptēto sub subo p q̄libet dr̄a tp̄is: siue vl̄r siue p̄ticulariter: vt hō est aial: hō est risibilis. z istud ē de q̄ determinaf in textu z nō de oi p̄ioꝛistico. ¶ Sed restat dubiū vtꝝ ista sit de oi: ois eclipsis lune est pp dyametralē interpositionē terre inf solē z lunā: z vtꝝ sit de oi posterioꝛistico: z vr̄ q̄ nō: q: p̄dicatū nō puenit subo p q̄lz dr̄a tē poꝛis: igif. In oppositū arguif: q: ē ppō affirmatiua q̄ demōstraf: igif. Rñdef q̄ talis propositio ƀȝ ei⁹ p̄priū sensuȝ nō ē demōstrabilis nec de oi posterioꝛistico: ƀȝ ista pditiōalis vel tpal̄ ē bñ demōstrabil̄ qñ luna eclipsaf luna eclipsaf: si luna eclipsaf luna eclipsaf. Silr̄ dicaf de ista ois luna eclipsaf nisi forte diceref q̄ ibi illō ƀbū ē absoluif a pnotatōe tēpoꝛis.

Quid est mod⁹ dicēdi p se.

¶ Sciendū ē scdo q̄ p declaratōe modoꝝ dicēdi p se. Supponif q̄ modus dicēdi p se nō est aliud q̄ p̄dicatū ppōnis p se ƀe: vl̄ qdā modus p̄dicādi sp̄alis alicui⁹ p̄dicati de aliquo subo. qd̄ pȝ: q: idē est modus dicēdi p se z modus p̄dicandi p se. Ex quo sequf q̄ qñ d̄r aliquā ppōnē esse in aliquo mō dicēdi p se ibi ly in capif p de. ita q̄ est sensus. ppō ē de aliquo mō dicēdi p se. i. p̄dicādi. Supponitur scdo q̄ p̄im⁹ modus dicēdi p se est qñ p̄dicatū est de diffinitiōe q̄ditatiua subi siue p̄dicef i recto siue in obliquo siue sit cā efficiēs materialis formalis aut finalis: vel qñ supi⁹ p̄dicaf de inferioꝛi. vnde de isto mō dicendi p se sunt oēs ppōnes in q̄bus tota diffinitio vl̄ ps diffinitiōis p̄dicaf de diffinito. Et etiā oēs ppōes in q̄b⁹ superi⁹ p̄dicaf de iferioꝛi. ¶ Et aduerte q̄ ppō de aliquo mō dicendi p se nō oȝ cōuerti in ppōnē de modo dicendi p se. ideo nō oȝ q̄ si ista sit de p se hō est aial: q̄ ista sit de p se aial est hō. ideo ista hō ē per se alal puertif in istā alal est hō. z nō in istā alal ē p se hō. ¶ Supponif tertio q̄ scdo modus dicēdi p se ē qñ p̄p̄a passio p̄dicaf d̄ suo subo vel de aliquo ptēto sub eo: vt hō est risibilis. petr⁹ ē risibilis. vñ ois ppō in q̄ p̄p̄ia passio p̄dicaf de suo subo adeq̄to vl̄ de aliq̄ ei⁹ iferioꝛi est de isto mō dicēdi p se. Dicit etiā aliq̄ q̄ ppō in q̄ p̄dicaf passio de supioꝛi sumpto p̄ticularif est in isto scdo mō: vt aial est risibile. qd̄ tñ nō videf verꝝ: cū ois talis nō sit de oi posterioꝛistico nisi diceref q̄ ppō p se nō presupponit ppōnē de oi. Et isti duo modi vocātur modi dicēdi. Supponif q̄rto q̄ oīne q̄ hȝ esse p se sic q̄ nō in alio sicut accidēs in subo vel superi⁹ in suo inferioꝛi est per se tertio modo sicut sunt prime substātie. vñ iste terti⁹ modus vocatur modus essendi: z nō modus dicendi. Ex quo seqtur q̄ nō oȝ q̄rere aliquā ppōnē de isto tertio modo p se: q: sola incōplexa cuiusmodi sunt prime sub̄e sunt in isto mō p se. Supponif quinto q̄ quartus modus dicendi p se q̄ p̄p̄ie dicitur modus causandi est qñ subm est causa vel includit ratione quare p̄dicatū sibi inest: vt volūtas vult: floꝛes floret: loquēs loq̄tur: interēptuȝ interijt. Sȝ modi p accidēs sunt tres. p̄im⁹ qñ p̄dicaf accidēs de subo. Scdo est qñ p̄dicaf subiectum de accidente. Tertius quando predicatur accidens de accidente: vt albuȝ est dulce.

Quid est scdo dicēdi mod⁹ p se.

Quot sūt modi per accidens.

¶ Sciendū est tertio q̄ circa textum incidūt aliq̄ difficultates. Quaꝝ p̄la est vtꝝ ista sit per se: chimera est chimera. vacuū est vacuū. Et videf q̄ sic. nā ois ppō videtur esse per se q̄ est necessaria: et que infert seu ex qua fit bona pña: ƀȝ ex talib⁹ ppōnibus fiūt bone pseq̄ntie z ppositiones necessarie: nā ex terminis huius chimera est chimera fit ista pña si chimera est: chimera est chimera. etiāȝ si vacuum est: vacuum est vacuū. ¶ Pro solutiōe

Dubium d̄ ista chimera est chimera.

Quid est proposi= tio per se.

huius supponitur q propositio per se est propositio directa habens ex significatione terminorum q non possit esse falsa. z sic se habens q aliter⁊cumq p suū ɔdictoriū sigtur ipossibile est ita ee. Et dr notāter directa: qr nulla propositio indirecta est in aliquo mō dicendi p se ideo lz ista hō est aial sit in primo modo dicēdi p se non tñ ista: aial est hō. Dicit notanter hñs ex sigtione terminorum ⁊c. ad remouenduz propōes ɔtigētes q nō hñt ex sigtione terminorum q non possint eē false. Remouet etiā iste ppōnes. chimera est chimera. vacuū ē vacuū. que ex sigtione terminorum non determināt sibi q non possunt esse false. lz ex eaꝝ terminis fiāt bñ ɔñe necessarie. Dr notāter sic se hñs ⁊c. ad remouēdū istā propōnē aliqua propositio est pticularis q̄ lz ex sigtione terminorum determinet sibi q non possit esse falsā tñ non est p se cū possibile sit ita esse sicut p ɔtradictoriū ei⁹ sigtur puta p istā nulla propositio est pticularis que est ei⁹ ɔdictoria. ¶ Ex oib⁹ istis pz q iste non sunt p se. corpus est coloratū: hō est coloratus neqꝫ necessarie: immo mere ɔtingentes. z pñt esse false: lz predicatū pro aliqua dña tpis ɔueniat cuilibet contento sub diffinito. ¶ Pro secunda difficultate.

Dubium de propo sitione in qua pre= dicatur passio.

¶ Sciendū est quarto q scda difficultas est talis vtrū propositio in qua predicat passio de subo sit immediata. z videt q sic: qr predicatū de nullo alio pri⁹ dr q̄ꝫ de subo adequato. Rñdet q lz talis propositio sit immediata immediatione subi. nō tñ est immediata immediatione cause neqꝫ imediatione euidentie: immo ista est euidentior. oē aial rōnale est risibile. ¶ Aduerte tñ q subm pōt dici primū respectu passionis dupl'r. vno mō primitate pfectionis. z sic dico q illud est subm primū qđ est pfectius inter illa subiecta q̄bus inest passio quēadmodū diceret q hō eēt subiectuz primū respectu sensibilis: qr est pfecti⁹ inter oīa illa q̄bus ɔuēit illa passio. Alio mō dr subiectū primū primitate adequationis. z est illđ cū quo ɔuertit passio quēadmodū aial respectu hui⁹ passiōis sensibile. z hō respectu hui⁹ passionis risibile. ¶ Tertia difficultas. vtꝝ nō currere sit passio oīm linearuz. Rñdet q non: sed est passio linearuz paralellaꝝ: z nō quarūcunqꝫ linearum rectaruz: vnde proprie linee paralelle sunt quibus superueniēs linea recta facit triangulum.

Subm quot mo dis dr pri mū respe ctu passi= onis.

An non currere sit passio oīm line= arum.

¶ Quātū ad scdz articulū dubitatur primo: vtrū dīa supior predicet p se de dīa inferiori. z vtrū dīa p se includat gen⁹: id est vtrū ista sit p se rōnale est aial. ¶ Pro cui⁹ solutione supponit q isti termini rōnale sensibile z alij termini dīaꝝ sunt termini eēntiales: vñ termini eēntiales sunt qui vltra illud pro quo supponūt nihil ɔnotāt extrīsece p modū adiacētis vel nō adiacentis. Dicit notāter extrinsece: qr intrinsece bene possunt cōnotare. ¶ Supponit scdo q isti termini de rigore se

Dubiū de predicati one supe= rioris dif ferentie.

Qui sunt termini eēntiales

monis supponāt pro suppositis. qđ pz: qr terminus dr supponere pro illo qđ dat primo intelligere: seu pro illo qđ primo cognoscim⁹: sꝫ tales termini dant primo intelligere suppositū. nā qñ dr rōnale est sensibile intellect⁹ imediate intelligit q hñs rōnē est sensibile. z sic diceret q ista esset p se rōnale est sensibile. z sibi siles. ex q̄ sequit q tales termini de rigore nō supponūt p suis significatis formalib⁹: sꝫ pro quibusdā realitatib⁹ determinantib⁹ realitates illoꝝ q̄ diuidunt. vñ rōnale de per se significato seu de significato formali sigt realitatē q̄ formal'r nō est hō nec aial: sꝫ est quedā realitas vel formalitas determinās aialitatē: tñ qr intellect⁹ est principale agēs in istis ppietatib⁹ logicalib⁹ pt pcise accipe illos terminos p suis p se sigtis. s. p illis realitatib⁹. ita q rōnale supponat p vna realitate z non p hñte alaꝫ: z sic vr moueri dubiuz. ¶ Ad qđ breuiter rñdet q dīa supior nō predicat p se primo de dīa inferiori: neqꝫ dīa inferior p se includit dīam supiorē: vt ista nō est per se rōnale. est sensibile sic capiendo terminos: qr de ɔcepta simpl'r simplici nihil dr q̄ditatiue. sed iste dīe importāt ɔceptū simplicē. i. non resolubilē in alios ɔcept⁹ q̄ꝝ vn⁹ sit determinās z ali⁹ determinabile. Ad scdam ptē rñdet q dīa p se nō predicat de genere quod diuidit neqꝫ econtra: vt ista non est per se rōnale est aial: neqꝫ ista. aial est rōnale. Et si quis arguat. bñ sequit. oīs hō p se est aial: oīs hō p se est rōnalis: g rōnale p se est animal. ɔña ē formalis z premisse sunt ꝑe: g conclusio est ꝑa. Rñdet q ɔña non est bona: immo committit fallacia accidentis. non enim oportet q si extremitates vniant cū medio sub aliquo mō speciali predicandi seu aliqua determinatione b denotāte q extremitates sic vniant inter se.

¶ Dubitatur scdo vtrū oīs ppositio in qua predicat passio de subo sit demonstrabilis. Et videt q sic: qr oīs talis est dubitabilis: g talis est demōstrabilis. Pro cuius solutione supponit q oīs propositio demonstrabilis demonstratione propter quid est dubitabilis z efficit certa p notitias aliquaꝝ propōnuz. vñ nota q intellect⁹ nō pōt assentire propōni dubie nisi determinet p noticias aliaꝝ propōnū inferentiū talem propōnē in ɔña formali z euidenti. nā lz intellect⁹ natural'r inclinet ad assentiendū cuilibet vero z dissentiēdi cuilibet falso. tñ q̄ꝫtū est de se non mag' determinat vni ppōni q̄ꝫ sue opposite: g idiget notitia ppōnū inferētiū talē ppōnē dubiam in ɔña bona z formali. ¶ Supponit scdo q duplices sunt passiones. q̄dā sunt transcendētes sicut sunt pōnes entis: z iste sunt duplices. q̄dā sunt simplices: vt vnū bonū verꝫ. alie sunt disiuncte sicut ɔtingens vel necessariuz cā vel effect⁹ creatū vel increatū. Et de oīb⁹ istꝭ dico q oēs ppōnes in q̄b⁹ ꝑdicant iste passiones tā simplices q̄ꝫ disiūcte de ipō ente sunt immediate z indemōstrabiles: vt ista est immedia=

Dubium de propo sitione in qua pre= dicatur passio.

Quot sunt pas siones de demon stratione

ta. ens est vi⁹ ens est creatū vł increatū. cui⁹ tñ multi nolētes itelligere scotū dicūt oppositum. vnde distinctione tertia primi dicit q̄ passiones ↄuertibiles entis immediate dicūt de ente: q2 ens hʒ ↄceptū simplr simplicem: iō non potest esse medium inter ip̄z ⁊ suā passionē: quia neutrius est diffinitio que possit esse medium. nec est dicēdum q̄ passio prima possit accipi ad demonstrādum alias passiones: quia difficile est videre talē ordinē inter passiones: q2 credo q̄ nullus talis est: ⁊ dato q̄ essent certe propositiones composite ex ipsis non viderent multo euidētes q̄ ↄclusio. alie sunt passiones limitate; ⁊ tūc dico q̄ p̄pōnes in quibus tales passiones predicantur sunt bene demonstrabiles ⁊ dubitabiles.

Questio de ↄclusione demonstrationis.

¶ Dubitaꝛ tertio vtrū ↄclusio demōstrationis possit sciri aliquo mō ante actualē demonstrationem. Et videꝛ q̄ nō: q2 intellectus non pōt assentire alicui p̄pōni dubie nisi p notitiā p̄pōnū p quas pōt deduci in ↄña bona ⁊ necessaria vt supra visum est: igr̄ non possumus scire p̄pōnem demonstrabilē que est p̄positio dubia nisi p demonstrationem. Rñdeꝛ breuiter q̄ ↄclusio demonstrationis ante actualē demōstrationē pt aliquo modo sciri quo ad q2 est: ⁊ hoc p experientiā vel aliquā inductionē aut p aliquas p̄pōnes pbabiles: sed nō pfecte: tñ quo ad p̄pter quid non pōt sciri nisi p demonstrationē.

Alia questio de eadem.

Sʒ q̄reret aliquis vtrū notitia quā quis hʒ de ↄclusione demonstrationis ante demonstrationē sit eiusdem spēi cū illa quā quis hʒ de eadē ↄclusione p demonstrationē. Et videꝛ q̄ nō: q2 notitia quā quis hʒ p expientiā de illa ↄclusione nō vocaꝛ scientia seu noticia scientifica: sʒ illa q̄ habeꝛ de illa eadē ↄclusione p demōstrationem vocaꝛ scientifica. Sʒ in oppositū arguiꝛ: q2 noticia que habeꝛ de ↄclusione p demonstrationem. ⁊ que habeꝛ de eadem p experientiā nō differunt nisi q2 a diuersis causis pducunꝛ: sed illud non est sufficiens ad faciendū drīam specificā inter aliqua duo: vt pʒ de calore pducto a sole ⁊ ab igne qui sunt eiusdem spēi: ⁊ tñ pducunꝛ a diuersis causis. Rñdetur ğ pbabiliter q̄ tales notitie sūt eiusdē spēi: ⁊ q̄ notitia de illa ↄclusione intendit notitiā q̄ habebaꝛ de eadē ↄclusione prius per experientiā. nec est inconueniens q̄ vna voceꝛ scientifica seu scīa: ⁊ alia notitia expimētalis et nō scientifica seu scīa: q2 forte scīa nō ↄnotat vltra notitiā nisi modū habēdi seu acq̄rendi talis notitie que nō est sufficiens facere differentiā essentialē. Et hec de scd̄o articulo.

Cōclusio de diffinitione de oī ⁊ vlis.

¶ Quantū ad tertiū sit cōclusio respōsalis. diffinitio de oī ⁊ vlis modoꝝ per se sunt sufficienter posite in textu: vt pʒ ex dictis. Ad rōnes. Ad primā pʒ solutio ex dictis. nā ista oīs hō currit. est bene de omni priorīstico: sed ista homo est aīal est de omni posteriorīstico. ¶ Ad scd̄aʒ dr̄ q̄ modi p se ⁊ modi p accidēs nō opponunꝛ: sed magis se habent vt disparata. ¶ Ad tertiā dr̄ q̄ lʒ p se ⁊ ſm q̄ ip̄m sint idē: nō tñ sunt idē ↄuertibiliter. ¶ Ad quartā dr̄ q̄ ibi nō diffiniꝛ vle ↄ p̄pōne vlī: sʒ magis p predicato q̄ ↄuertibiliter se hʒ cū subō. ita q̄ illa p̄pō est de vlī in qua predicatū conuertitur cū subiecto. ¶ Ad quintam diciꝛ q̄ licet rectum non sit passio linee neqʒ curuū: tamen rectum vel curuum est passio linee.

¶ Si igiꝛ est demōstratiua scīa ex necessarijs principijs qd̄ eū scitur non potest se habere aliter. Que autem p se insunt necessario: insunt rebus hec quidē eū sunt in eo quod quid est.

¶ Illud est quintū caplm in quo phūs ostendit q̄ oīs demonstratio est ex p̄pōnib⁹ p se. Et intendit septē ↄclusiōes. ¶ Prima est. demonstratio pcedit ex p̄pōnib⁹ p se: q2 demonstratio est ex necessarijs: sed p̄pōnes p se sunt necessarie: ğ pcedit ex p̄pōnib⁹ p se. maiorē pbat duab⁹ rōnib⁹ ⁊ vno signo. Prima est: q2 illud q̄ demonstraꝛ: puta ip̄a ↄclusio est necessaria: ğ demonstratio est ex necessarijs: q2 necessariū nō sciꝛ nisi ex necessarijs. Scd̄a rō: q2 demōstratio pcedit ex illis q̄ sunt p se: sʒ illa q̄ sunt p se: insunt p se p̄mo vel scd̄o mō: ⁊ qd̄libet illoꝝ est necessariū igiꝛ. Deinde probat a signo: q2 ex illis est demōstratio p̄pter quorum defectū ferimus instantiam ↄtra demonstratorē: ⁊ hoc est qñ premisse nō sunt necessarie: igr̄.

Cōclusiones probātes demonstrationem esse ex necessarijs.

Scd̄a ↄclusio. necessarium nō sciꝛ nisi ex necessarijs. pbat duab⁹ rōnib⁹. Prima. nullus scit aliq̄d nisi cognoscat illud p̄pter qd̄ est verū: sed necessarium non est verum propter mediū ↄtingēs: igr̄ opʒ tale mediū esse necessarium. Scd̄a rō. q2 si res sit salua. i. scibilis ⁊ tu sis salu⁹. i. nō corruptus ⁊ nihil sis oblitus ⁊ illud mediū ↄtingēs sit mutatū p quod tu sciebas ↄclōnē tūc nihil es oblit⁹: ⁊ tñ tu nescis illd̄ mediū: q2 est mutatū: ğ tu nō sciuisti illā ↄclusionē p illd̄ mediū. ¶ Et subdit q̄ nō impedit si ponatur tale mediū ↄtingens esse falsum: q2 possibile posito in esse nullū sequiꝛ impossibile.

Secunde conclusionis probatio per rōnes.

¶ Tertia ↄclusio. q̄uis necessarium non demonstreꝛ nisi ex necessarijs: tñ bñ sillogisaꝛ ex nō necessarijs. qd̄ pbat p sīle: q2 verū bñ sillogisaꝛ ex nō verꝭ. ¶ Quarta ↄclusio. ex necessarijs nō sillogisaꝛ nisi necessariū sicut ex v̄is nō sillogisaꝛ nisi verū. ¶ Quinta ↄclusio. si ↄclusio nō sit necessaria p̄misse non sunt necessarie. pʒ p ↄclōnē p̄cedētē. ¶ Sexta ↄclusio. conclusio demonstrationis est per se: q2 oīs p̄pō necessaria saltem intrans demonstrationē est p se: sed ↄclusio demōstrationis est necessaria: igiꝛ. ¶ Septima ↄclusio. demōstratio est ex p̄pōnib⁹ p se: q2 demōstratio est ex p̄pōnibus necessarijs: sed oēs p̄pōnes necessarie (que supple intrant demonstrationē p̄pter quid) sunt huiusmodi: igitur.

¶ Propter ipsum autē oportet ⁊ me diū tertio ⁊ primū medio inesse. Nō ergo est ex alio gñe descēdētē demonstrare vt geometricū in arismetica.

Cōclusiones pbātes ex vlib⁹ demōstrationē pcedere.

¶ Istud est sextum capitulū in quo pħs ostēdit demonstrationem procedere ex vniuersalibus. ⁊ intēdit sex cōclusiones. Prima. omīs demonstratio est ex vniuersalib⁹: quia ols demōstratio propter qd et potissima ē ex propōnibus q̄ sunt p se ⁊ ſm q ipm: ergo ols demōstratio est ex ꝓpōnibus vlibus. ¶ Scd̄a conclusio. nō contingit demōstratorē descendere de genere in genus sic q p principia vni⁹ sciētie non pōt demōstrari cōclusio alterius sciētie. Et dicit q in demōstratione sunt tria. s. dignitas: passio: ⁊ subiectū. Cōclusionē pbat. in qualibet demōstratione ꝓpter quid extrema debēt esse eiusdem generis cū medio. hoc est debēt cōuerti cū medio: sed impossibile est q mediū vni⁹ sciētie cōuertatur cū extremis alterius sciētie: igitur. Ex quo infert duo correlaria. Primū. vna scientia nō demonstrat aliquid de subiecto alterius sciētie: vt geometria nō demōstrat q cōtrarioꝝ eadē est disciplina per mediū propriū eius. Scd̄m correlariū. vna sciētia nō demōstrat ola de suo subiecto que sibi insunt: ſ3 solū q̄ sibi insunt ſm q ipm cuiusmōi sunt passiōes. ¶ Tertia ꝯclusio. necesse est cōclusionē demōstratiōis esse ꝑpetuā: qꝛ demōstratio est ex vlibus ⁊ necessarijs q̄ sunt perpetua: igitur. ¶ Quarta ꝯclo. corruptibiliū nō est demōstratio nec scientia: qꝛ scia est ex vlibus ⁊ necessarijs que sunt perpetua: igiť. Ex quo īfert vnū correlariū q diffinitio non est corruptibilium: qꝛ diffinitio est principium vel finis demōstrationis vel tota demōstratio positione differēs. Et si q̄s obijciat illorum que aliquādo sunt ⁊ aliqñ nō sūt est scia vt de eclipsi lune: igitur nō est ex his q̄ sunt incorruptibilia. Respōdet q q̄uis eclipsis lune ⁊ similia nō semp sint: tñ inq̄ūtū de ipis est demōstratio semper sunt. Quinta cōclusio. demōstratio ꝓpter quid nō debet ꝯstitui ex pricipijs cōib⁹: qꝛ vnūquodq3 debet demonstrari ex his que faciunt scire ſm q ip3: sed principia cōia licet sint vera ⁊ indemōstrabilia: nō tñ faciunt scire ſm q ipm: igitur ⁊c. ¶ Sexta ꝯclusio. nulla scientia habet demōstrare sua principia: quia scia procedit ex prioribus ⁊ notioribus: sed in sciētia nihil est prius aut notius suis principijs: igitur.

Tria sūt in demonstratione.

Correlaria ex eo[dem].

Correlariū ex eisdem.

¶ Difficile aūt ē noscere si sciuit aut nō difficile ē eñ noscere si ex vniuscuiusq3 pricipijs scim⁹ aut nō qd̄ ħc est scire. scire opinamur aūt si habeam⁹ ex aliq̄b⁹ veris sillogismū et primis.

¶ Istud est septimū capl'm in quo pħs ostēdit quō sciētie speciales vtūtur principijs cōmunib⁹. Et dicit p'o q demōstratio nō descēdit de gñe in gen⁹ nisi vbi vna est subalternās a altera subalternata: vt arismetice subalternatur musica. Et dicit q difficile ē cognoscere quādo aliquid scimus vel nō: quia non ex quibuscūq3 pricipijs etiam immediatis cōtingit scire: sed solum ex principijs proprijs. Unde propria principia alicuius sciētie sunt propositiones vere quas nō contingit demōstrare. ¶ Ex quo ponit aliquas suppositōes. Prima. principioꝝ alia sunt propria: ⁊ alia sunt cōmunia. Exemplum de proprijs: vt in geometria linea est lōgitudo sine latitudine: cuius extremitates sunt duo pūcta. similiter ista: rectum est cuius mediū nō exijt ab extremis. Exemplum de cōibus. si ab equalib⁹ eq̄lia demas: que remanent sunt equalia: ⁊ ē cōmune geometrie ⁊ arismetice. ¶ Scd̄a suppositio: nulla scientia specialis vtitur principio cōmuni manēte in sua cōmunitate: sed solum vtitur eo contracto per terminos proprios. primam partē probat: quia principiū cōmune manens in sua cōmunitate est indifferens ad diuersas sciētias speciales: igitur vna non potest magis vti eo q̄3 alia. scd̄am partē probat: quia si cōtrahatur ꝑ terminos proprios iam appropriaē tali scientie. vnde ī geometria sic cōtrahitur. si ab equalibus magnitudinib⁹: ad arismeticam sic contrahitur si ab equalib⁹ numeris ⁊c. ¶ Tertia suppositio. principia ꝓpria alicuius sciētie specialis sunt illa de quibus presupponitur quid est ⁊ quia est: vt arismetica presupponit de vnitate quid ē et quia est: ⁊ similiter dicatur de alijs sciētijs: vt geometria presupponit quid est ⁊ quia est de magnitudine. Ex quo infert q tria sunt in demōstratione de quibus aliqua presupponūtur. s. subiectum: passio: ⁊ dignitas. Et si quis q̄rat vtrum in qualibet scientia oporteat illa in pricipio narrare seu de ipis mentionē facere. Respondet pħs q nō: qꝛ illa aliqñ sunt ita nota q nō opꝫ de ipis mētionē facere. ¶ Quarta suppō. dignitas suppō ⁊ petitio: ī aliquo cōueniūt ⁊ ī aliquo differūt. Cōueniūt in hoc q sunt ꝓpōnes p se ꝟe: sed differunt: qꝛ dignitas est ꝓpō oībus per se nota: nō aūt suppositio ⁊ petitio. nā dignitas ē principiū verū ex se euidēs: ab oib⁹ cōiter ꝯcessuꝫ: vt de quolib3 affirmatio ⁊ negatio: ⁊ de nullo ambo simul: ſ3 suppō ē pncipiū in aliq̄ scia: nec ita euidēs q̄n nō indigeat aliqua pbatiōe: qꝛ nō est ab oībus cōcessum. S3 petitio est ꝓpō cui neq3 adiscens assentit: neq3 ꝯsiū ei⁹ opinaē. ¶ Deinde ponit differētiā inter positionē: petitionē: ⁊ q̄stionē. vñ positio vł suppō vt ē ꝯcessa ab adiscēte: ſ3 vł petitio ꝑut nec ē negata nec cōcessa ab adiscente. S3 vł q̄stio ꝑut ē ab eo negata. ¶ Cōsequenter ponit tres differētias inter diffinitionē ⁊ suppōnē. Prīa. qꝛ suppō dicit esse vel nō esse. ħ est: ē affirmatiua vł negatiua. diffinitio ħo nō. Scd̄a. quia diffinitio nō subordinatur cōceptui complexo siue complexioni distātꝫ: sed bene suppō. Tertia. qꝛ ex suppōnibus debite

Que sūt ꝓpria principia alicui⁹ scie.

Diuisio principioꝝ.

Dña ⁊ cōuenientia dignitatꝫ suppōis ⁊ petitionis.

Differentia inter positionē petitionē ⁊ q̄onem.

Tres differentie inter diffinitionem et suppōnē.

ordinatis infert ꝯclusio: sꝫ nō ex diffinitōib⁹. Et si q̇s dicat. i sciētiis aliq̄ supponūt falsa: ḡ male dr̄ ꝙ suppō ē vera. añs pꝫ nā geomet aliq̄ supponit lineā esse bipedalē q̄ nō ē bipedalis. Rñdet phs ꝙ geometer nō suppōit de linea scripta i pariete ꝙ sit bipedalis: sꝫ supponit illō de linea q̄ ꝑ eā itelligit. Cōsequēt et finaliter infert vnū correlariū ꝯtra platonē dicēs ꝙ ꝓpt demōstrationē nō est necesse ponere vñia eē aliq̇d vnū extra aīaꝫ: sꝫ vlē sit vnū in multis ⁊ de multis vt aīs visum est.

Dubium de pcessione dmō stratiōis.

Queritur vtrū demonstratio pcedat ex necessariis ⁊ in corruptibilib⁹. Arguit̄ p̄io ꝙ nō: q̇a aliq̄ demōstratio est ex ꝯtingentib⁹: ḡ nō q̄libꝫ ē ex necessariis. añs ꝓbat̄: q̄ quelibet ꝓpō potest non esse: ḡ potest nō esse vera. ⁊ ꝑ ꝯñs nulla ē necessaria. Etiā tales ꝓpōes pn̄t esse false subiectis pro nullis supponētib⁹. Scd̄o sic. si demōstratio ꝓcederet ex necessariis sequeret̄ ꝙ oē scibile esset necessariū et impossibile aliter se hr̄e. sed ꝯñs est falsum: igit̄. falsitas ꝯñtis pꝫ: q̄ oīa entia naturalia sunt scibilia: et tñ possunt aliter se hr̄e: igit̄. ¶ Tertio sic. si aliq̇d scibile eēt necessariū vel illud eēt vlē vel singulare. nō singulare: q̄ singularia sūt corruptibilia necvlē q̄ vlē est corruptibile ad corruptionē suoruꝫ singularium. ¶ Quarto sic. contingit descendere de genere in genus: ergo male dicit aristoteles ꝙ nō contingit demōstratorē descendere de genere in gen⁹. añs pꝫ: q̄ per pricipia scīe supioris contingit demōstrare passioneꝫ de subiecto scīe inferioris. etiā ꝑ pr̄icipia scīe subalternātis cōtingit demōstrare passionem de subiecto scientie subalternate. ¶ Quinto sic. ꝯclusio demōstrationis aliq̄ fuit: ⁊ aliq̄ nō erit: ḡ nulla ꝯclusio demōstrationis ē ꝑpetuaꝫ necessaria. ¶ In oppositū arguit̄ auctoritate phi i textu. In q̄ōne erūt tres articuli.

Solutio aliquaruꝫ difficultatum.

¶ Quātū ad primū sciēdū est primo ꝙ ꝑ declaratiōe q̄stiōis soluēde sūt aliq̄ difficultates. Pria. an hec ꝯña sit bona. h̄ inest ꝑ se: ergo de necessitate dr̄ ꝙ talis ꝯña ē bona: q̄ ibi arguit̄ ab īferiori ad superi⁹ affirmatiue. nā de ꝑ se īfert necesse. ¶ Et si q̇s dicat. si talis ꝯña eēt bona: sequeret̄ ꝙ phus peteret principiū. nā ex ꝓpōnib⁹ de necessario īfert ꝓpōnes de per se: ⁊ ex ꝓpōnibus de per se īfert propositiones necessarias: ḡ videt̄ ꝙ arguat circularit̄. Ad hoc rn̄det̄ ꝙ ista ꝯña nō ē formalis. hec ꝓpō est de necessario: ergo est de ꝑ se: q̄ ibi arguit̄ a supiori ad inferius affirmatiue: sꝫ talis possit esse materialis. Nā q̄ñ phs ꝓbat ꝓpōnes de ꝑ se ex ꝓpōnibus de necessario. ibi capit propōnes de necessario vt intrēt demōstrationē: modo tales sunt de per se. Et q̄ñ dr̄ ꝙ petit principiū: negat̄. nā ex ꝓpōnib⁹ de necessario q̄ pluribus rōnibus sunt ꝓbate infert ꝓpōnes de per se nondū aliquo mō ꝓbatas. ⁊ ex propositionibus de ꝑ se infert seu probat propositiones necessarias. modo propōnes necessarie que pluribus rationib⁹ sunt probate sunt notiores illis de per se nondum vel vnica ratione probatis.

¶ Sciēdū est scd̄o ꝙ secūda difficultas est talis. vtrū ista sit per se. sortes est corruptibilis. Et videt̄ ꝙ nō: q̄ nō est necessaria: ḡ nō est ꝑ se. añs probatur: quia potest falsificari. nā sorte mortuo ista est falsa. sortes est corruptibilis: igit̄. Pro rn̄sione istius ⁊ mu'taꝝ taliū propōnū supponit̄ ꝙ si ly corruptibile dicat aptitudineꝫ ipsa est necessaria. sicut ista sortes est risibilis ⁊ est per se secūdo modo: sꝫ si ly corruptibile diceret quandā dispositionē vel pr̄icipiū ad corrūpi: illa nō esset ꝑ se. Et si q̇s dicat: si ista esset per se sortes est corruptibilis sequeret̄ ꝙ ista eēt ꝟa sortes de necessitate est corruptibilis q̇d est falsum: q̄ sua cōtradictoria est vera. s. sortes pōt esse nō corruptibilis: quia ista est vera sortes potest nō corrumpi: ergo etiam ista erit vera: sortes potest esse nō corruptibilis. Rñsp̄ōdetur ꝙ nō sequitur sortes potest nō corrumpi: ergo sortes potest esse non corruptibilis: quia ly corrūpi dicit actum ⁊ corruptibile dicit aptitudinem vt presuppositum est. ¶ Et si quis dicat sortes de necessitate est corruptibilis: ergo non potest non esse corruptibilis: ergo potest esse corruptibilis que ē falsa: posito ꝙ sortes nō sit. dico ꝙ illa est vera ⁊ bene sequitur: ⁊ dato ꝙ sortes non sit adhuc potest corrumpi. Si tamen vlterius inuestigaretur forte esset difficile saluare tales propositiones. ideo illi qui dicūt ꝙ requiritur in talibus propositionibus ꝙ subiectū pro aliquo supponat faciliter se expediunt ⁊ multum probabiliter.

Dubium de ista ꝓpōne sortes ē corruptibil.

¶ Scienduꝫ est tertio ꝙ circa textum est alia difficultas talis: qualit̄ intelligit̄ ꝙ diffinitio sit pr̄icipiū demōstrationis: ⁊ finis seu ꝯclusio ⁊ tota demonstratio positiōe differēs. ¶ Pro cuius solutione supponitur ꝙ duplex est diffinitio: quedam est incompleta cōstituta soluꝫ ex vno genere diffinitionū: sicut est ista: aīal rōnale vel ista faciēs scire. ⁊ talis bene potest esse principiū demōstrationis: et etiam cōclusio siue finis demonstrationis: si sumatur cum suo diffinito. alia est diffinitio cōpleta que componitur ex pluribus generib⁹ diffinitionū: seu que cōponitur ex duab⁹ diffinitionib⁹ vnius diffiniti. vnde vnū diffinituꝫ potest habere duas diffinitiones: sicut ꝑ exēplo sillogismus demōstratiuus hꝫ duas diffinitiones. s. faciēs scire: ⁊ procedens ex primis veris: et tūc per vnam potest demōstrari alia de diffinito: ⁊ tunc illa que erit mediū dicitur principiū demōstrationis: ⁊ alia sumpta cum diffinito dicitur finis seu conclusio demōstrationis: ⁊ nulla talis potest esse tota demōstratio pōne differēs: sꝫ ex illis duab⁹ fit vna total' diffinitio: q̄ sūpta cū diffinito erit total' dmōstratio pōne differēs. i. ordīe terioꝝ. q̄ si ordi-

Quomō intelligit̄ ꝙ diffinitio est pr̄icipiuꝫ demonstrationis.

Diffinitō ē duplex.

nentur: tunc ex ipsis poterit fieri vna totalis demonstratio: vt p3 sic dicendo. Ille demonstratiuus est faciens scire tanq̃ procedens ex veris &c. et tunc pōt sic fieri tota demōstratio omne procedens ex veris &c. est faciens scire: sillogismus demōstratiuus est hmōi: ergo sillogismus demōstratiuus facit scire.

Aliquarum difficultatum solutio p text⁹ declaratiōe

¶ Sciēdū est quarto q̃ p declaratiōne textus adhuc soluēde sunt aliq̃ difficultates. ¶ Prima. an scia spālis vtatur aliquo modo principijs cōibus. Rñdetur q̃ scie spāles aliquo mō vtūtur pricipijs cōibus: nō in sua cōitate manētib⁹: s3 vt determinātur p terios pprios talis scie spālis. prima ps p3: q: scire simplr est scire p cām ppriam: s3 pricipia cōia manētia in sua cōitate non pñt esse cā ppria et adequata alicui⁹ scie spālis: igit non pñt accipi in aliqua scia p pprijs et adequatis principijs.

Solutio scđe difficultatis.

¶ Scđa difficultas. vtrum ista sit ɔcedēda ois triāgulus p̄io h3 tres. seu ois hō est risibilis. ad quā rñdet aliqui q̃ hec ppō ois triāgulus p̄io h3 tres est ɔcedēda: et sub ea nō p3 sic fieri descēsus: ergo ysocheles p̄io h3 tres: q: illa est falsa: s3 sic: ergo ysocheles inq̃tum triāgulus p̄io h3 tres. Aliter tñ pōt dici et mag⁹ de rigore sermonis q̃ in ista ppōne ois triāgulus p̄io h3 tres. si ly p̄io tātum valet sicut ly p se illa est vera: q: sensus est. ois triāgul⁹ p se h3 tres. si aūt ly p̄io dicat imediationem vel adequationem: tūc illa est falsa. ois triāgulus p̄imo h3 tres: q: ysocheles p̄io. i. adequate nō h3 tres. Et hec de primo articulo.

Dubiū de scibili.

¶ Quātum ad scđm dubitatur primo vtrum scibile seu illud de quo habem⁹ sciam sit eternū et ppetuū et incorruptibile. Pro cui⁹

Scibilis acceptiões

solutione supponit q̃ scibile capit dupl̄r. vno modo p ɔclusiōe demōstrabili. Alio mō pro subo vel re significata p terim ɔclusiōis. Hoc supposito dī q̃ qñ aristoteles dicit q̃ scia est ingenerabiliū et incorruptibiliū. intelligit de scibili p̄io mō. puta de ɔclusiōe demōstrabili que vocat scibile totale. nam talis ɔclusio demōstratiōis ppter qd est ingñabilis. i. infalsificabilis: q: nūq̃ pōt esse falsa: iō capit ibi incorruptibile logical̄r: vt tantū valet sicut infalsificabile: vt ista hō est risibilis dī eē incorruptibilis. i. infalsificabilis: q: nunq̃ pōt esse falsa. Et si qs dicat. talis ppō pōt esse nō vera ɔceditur: ergo pōt esse falsa. nō valet ɔña. Si qs iterum dicat. talis ppō erit falsa teris pro nullo supponētib⁹. Rñdet q̃ ad talē ppōes nō requirit q̃ termini p aliquo existe supponāt: s3 sufficit q̃ supponāt p aliquo inesse cognito: vt als visum ē de ɔsilibus ppōnib⁹. ¶ Et si qs

Aliud dubiū de eodem.

querat scibili remoto. s. de subo vel re significata p subm ɔclusiōis vtrum sit gñale et corruptibile. Rñdet q̃ qōlz tale creatū fm ppriū esse pōt corrūpi et desinere esse. Etiā q̃tum ad esse cognitū qd h3 in intellectu creato est corruptibile cū quilz intellect⁹ creat⁹ possit desinere illud cognoscere: s3 fm esse cognitū qd h3 i mē te diuina nunq̃ corrumpetur. impossibile est enī deum nō intelligere talia scibilia remota. Uñ res cognita pticipatiue et obiectiue h3 tale esse quale h3 cognitio p quā cognoscitur: s3 cognitio dei est eterna: et ipse deus: ideo talia scibilia participatiue dicuntur esse eterna. Et similiter dicatur de diffinito quod est eternum et incorruptibile.

¶ Dubitatur scđo vtrum illud de quo habemus sciam sit ipa ɔclusio. vel vtrum sit res significata ad extra p talē ɔclusionē. et q̃ sit ipsa ɔclusio pbat: q: nihil scitur nisi verum: s3 sola ppō est vera: igit. Scđo sic. illud scit p demonstrationē qd iudicat esse verum: sed sola ɔclusio iudicat esse vera: igit. Itē illud scit p demōstrationē in quo p̄dicat passio de subo: s3 solū illud est ɔclo: igit. Itē q̃ olno nihil est nō scit p demōstratōes: s3 illud qd significat p ɔclōnes vt plurimū nihil est: igit. ¶ In oppm arḡ. nā si ɔclusio esset obiectū scie seu illud qd scit sequeretur q̃ quilz sciēs actu scia acq̄sita p demōstrationē apphēderet ipsam ɔclōnem: s3 hoc est falsum: vt p3 p experiētiā. q̃uis enī demōstret conclusionem: tñ nō reflectit sup ipsam ɔclonem: immo intellect⁹ p̄io figit se circa significatū cōclusionis: et p̄io versatur circa illud. Itē vel apprehēderet sola apphensione simplici qd nō est dicēdum: cū talis nō sit scia vel iudicatiua qua iudicaret ipam esse verā: s3 hoc nō: q: non tū est q̃ demōstrans nō semp h3 tale iudiciū. Itē illud est scibile ppinquū de quo prius habet scia: s3 de re significata p ɔclonem prius habet scia: q: nō possum⁹ scire aliquā ɔclusionem nisi sciēdo prius ita esse sicut p illā significat. ¶ Pro rñsione dī q̃ ppō non dī scibile ppinquū: eo q̃ intellect⁹ prius circa eā versetur q̃ circa res ad extra. nā bñ stat intellectū assentire vni ppōni anteq̃ ɔsideret circa illā ppōnem. vñ rustic⁹ scit multas ppōnes q̃s nō scit se scire. Dicitur scđo q̃ propō seu cōclusio dī esse scibile ppinquū: q: prius apud intellectū formatur q̃ sciat ita esse in rebus ad extra sicut p eā significat. Ex istis faciliter pōt intelligi qñ dī q̃ de ɔclusione habemus sciam nō tanq̃ de illo circa qd primo versatur intellectus: sed tanq̃ de illo qd p̄imo formatur ab intellectu anteq̃ sciatur ita esse sicut p talem cōclusionem significatur.

Aliud dubiū de sciencia et cōclusione.

¶ Dubitatur tertio vtrum ɔtingat demōstratorem descēdere de gñe in gen⁹. Pro cuius declaratiōe supponit q̃ duplex est gen⁹. s. gen⁹ p̄dicabile qd natū est de plurib⁹ p̄dicari. et de isto non est hic ad ppositū. aliud est gen⁹ scibile qd nō est aliud q̃ subm attributiōis alicui⁹ scie sic q̃ illa q̃ ad ipm attribuūtur dicūtur esse vnius gñis scibilis: et de isto est hic ad ppositū. Supponit scđo q̃ demōstratorem descēdere de gñe in gen⁹: nihil aliud est q̃ p pria principia vni⁹ scie demōstrare aliquid de subo alterius scie. Supponit tertio. q̃ subm vnius scie aliqñ ɔtinetur sub subo alteri⁹ scie

An cōtingat demōstratorem descēdere de gñe in gen⁹.

Quid est demōstratorē descēdere d̄ genere in genus.

sine essentialiter sive accidentaliter quemadmodum subm sciētie subalternate. Et sic dico q tūc bene cōtingit demōstratorem descēdere de gñe in genus. Unde p ppria principia methaphisice possunt demonstrari passiones de subiectis aliaꝝ sciaꝝ. nō dico passiones ppuas: sed trāscendētes seu cōes. Silr diceretur q per principia scie subalternātis pñt demōstrari cōclusiones in sciētia subalternata. Alie sunt scie quaꝝ subiecta sunt totaliter diuersa: sicut geometria cuius subm est magnitudo vel linea: ꝛ arismetica cui⁹ subm est numerus. ꝛ in talibus nō ꝯtingit demōstratorē descēdere de genere in genus. ¶ Sed queretur aliquis circa principia demonstrationis vtruꝫ sint quinqꝫ: scꝫ dignitas. suppositio. petitio. questio. ꝛ diffinitio. Et videtur q non: q: dignitas nō ingreditur demōstrationeꝫ: g nō videtur q sit principium demōstrationis. Item principia sunt q cuꝫ sint vera: nō ꝯtingit demōstrare: ꝫ diffinitio nō est vera: igitur nō est principiū demōstrationis. Etiā diffinitio non pōt esse pmissa demōstrationis: g videtur q nō sit principiū. Rñdetur breuiter q dignitas pōt capi dupl̄r. vno mō ꝓprie: ꝛ tūc nō est principiū ingrediēs demōstrationem: ꝫ bñ psupponatur. Alio mō capitur large p omni ꝓpone immediata. ꝛ sic bñ ingreditur demōstrationeꝫ. Dicitur vlterius q ꝫ principia materialia ꝛ ꝓpinqua demōstratiōis sint vera sicut pmisse demōstratiōis: non tñ principiū remotū: cuiusmodi est diffinitio. ¶ Aduerte finaliter q ista principia maxime attendūtur ex pte adiscētis. nā ꝓpositio demōstrabilis qñ capitur ab adiscente vt ꝓbabilis: dr suppositio nō simpl̄r: sed quo ad adiscēs. ꝫ si adiscens nō dissentiat neqꝫ assentiat dr petitio: ꝫ si adiscēs habeat cōtrariam opinioneꝫ: dr questio. ¶ Et hec de scḋo articulo.

Quot sūt principia demōstrationis.

Dignitatis acceptiones.

¶ Quātuꝫ ad tertiū sit ꝯclusio respōsalis. demōstratio ꝓcedit ex necessarijs incorruptibilibus ꝛ ꝓprijs. Et hec conclusio satis relinquitur ꝓbata ex dictis in articulis. Etiā ad rationes patet quid sit dicendum in dictis articulis.

Cōclusio de ꝓcessione demōstratiōis.

¶ Cōtingere aūt idē simul affirmare ꝛ negare: neqꝫ vna qdeꝫ recipit demōstratio: sed aut si incipiat demōstrare cōclusioneꝫ. sic ostēdetur aūt accipiētibus primū de medio qḋ veꝝ sit affirmare: negare autem nō verum.

¶ Istud est octauum caplm in quo phs ostēdit qñ primuꝫ principiū intrat demōstrationum dicēs q istud principiū non ꝯtingit ideꝫ simul esse ꝛ nō esse nō ingreditur demōstrationem ostēsiuam. qḋ ꝓbat: q: si aliqua demonstratio ostēsiua vteret illo principio: hoc esset ex pte maioris extremitatis sic arguēdo. ois hō est aial ꝛ nō est nō aial: calias est homo: g calias est aial: ꝛ nō est nō aial. vel esset ex par

Primum principiū qñ ingredit demōstrationē.

te medij in maiori ꝓpone vel minoris in minori: sed nullum illoꝝ est dicēduꝫ: q: negatio sumpta cū affirmatione nihil facit quo ad veritatem: ꝫ virtute pmissarum aliquid faciat ad inferēdum talem vel talem conclusionem. ¶ Deinde ponit talem cōclusionem. primum principiū bene ingreditur demōstrationeꝫ ad impossibile si cōtrahatur in tali demōstratione: q: in tali demōstratione aliquid demōstratur verum p hoc qḋ eius oppositū est falsum qḋ non pōt fieri sine primo principio: ꝫ q debeat esse cōtractum pꝫ: q: demōstratio ostensiua fit ex ꝓprijs terminis: g ꝛ demonstratio ad impossibile. pꝫ: q: demōstratio ad impossibile: ꝛ demōstratio ostensiua fiūt ex eisdeꝫ terminis. ¶ Finaliter ponit quedam incidētia. Primum. oēs sciētie spāles in hoc cōueniūt: q: cōicant in principijs cōibus quibus vtuntur nō in sua cōitate manentibus: sed contractis ex illis ex quibus demōstrant. Secūdum incidens. dialetica ꝛ etiam methaphisica que sunt scientie cōmunes vtūtur hijs principijs: non tamen q demōstrent illa principia cum demōstrarent tm̄ vnam ptem cōtradictionis: scꝫ veram. Nam demonstrator nō interrogat de vtraqꝫ parte cōtradictionis. dialetica vero vtrāqꝫ cōcludit. non p eūdem sillogismuꝫ: sed p diuersos. Et subdit finaliter q dialetica nō est circa determinatuꝫ genus sicut sunt alie scientie speciales. Et hoc intelligitur de dialetica vtente ꝛ quo ad applicationem: q: dialetica est applicabilis ad omnes alias scientias sillogizando ꝛ demonstrādo ex terminis aliarum scientiarum.

Cōclusio de eodem.

Incidentia de eodem.

¶ Si aūt idem est interrogatio sillogistica ꝛ ꝓpositio ꝯtradictionis. ꝓpositiōes aūt sunt fm vnāquāqꝫ sciētiaꝫ ex qbus est sillogismus fm vnāquāqꝫ erit vtiqꝫ aliqua interrogatio scibilis ex quibus qui est fm vnāquāqꝫ ꝓprius fit sillogismus.

¶ Istud est nonū caplꝫ in quo phs ōndit q sicut demōstratio requirit ꝓpria pricipia: ita requirit ꝓprias interrogatiōes ponēs talem cōclusioneꝫ. In qualibet scia sunt ꝓprie interrogationes. ꝓbat: quia vnaqueqꝫ scientia habet proprias propositiones: ergo proprias interrogationes. consequentia patet: q: illud quod primo est interrogatio: est postea ꝓpositio. differūt autem interrogationes a principijs: q: principia alicuius sciētie non possunt demonstrari in illa scientia: sed interrogationes bene demonstrātur. ¶ Ex quo infert aliqua correlaria. Primum. non omnis interrogatio est geometrica nec medicinalis: ꝛ sic de alijs: ꝫ illa dicitur geometrica que ex ꝓprijs principijs geometrie demōstratur: vel que ex proprijs terminis geometrie est constituta: ꝛ ꝓportionabiliter dicatur de alijs interrogationibus. ¶ Secūdum correlatiuū. nō petitꝫ

Cōclusio ꝓbans in qualꝫ scia ee ꝓprias interrogatiōes.

Dfia inter rogatioñuꝫ a principijs.

Correlaria ex eisdem.

net cuilibet artifici facere quālibet interrogatioē neq; ad quālibet rñdere: sʒ solū ad determinatas ꝛ ꝓprias illi⁹ scie. Tertium correlarium. si aliquis disputet cū habente geometriā ꝑ principia geometrie: tūc bene disputat: sed si non disputet ꝑ principia geometrie: nō bene disputat: q: ꝑ talē disputationē nō poterit geometer redargui: etiā de tali disputatione nō pōt cognosci an aliquis male aut bene disputet.

Questiones circa interrogationes sciaꝝ.

Cōsequēter mouet tres q̄stiones circa interrogationes sciaꝝ. Prima. vtruʒ sicut sunt aliq̄ interrgationes geometrice. ita etiā sint aliq̄ nō geometrice. ꝛ sılr in alijs sciētijs. ¶ Scđa q̄stio. vtrū interrogationes faciētes ignorātiā in geometria sint non geometrice. ¶ Tertia q̄stio. vtrū sillꝰ ꝓcedēs ex opposit ꝑncipioꝝ alicuꝰ scie diceret ꝑalogismꝰ aut sillꝰ ꝑm ignorātiā.

Solutio earūdem

¶ Rūdet ꝑmo q ad ꝑmaʒ q̄stionē ꝙ aliq̄ est interrogatio nō geometrica: q: interrogatio musica est iterrogatio nō geometrica: igr̄. Ad scđam dicit ꝙ duplr̄ inē rogationes aliq̄ ꝑnt dici nō geometrice. vno mō: q: nullo mō sūt geometrice sicut ille q̄ nō ꝯstituunt ex terīs geometricꝭ. Alio mō q: aliq̄d hñt de geometria tñ praue sicut sūt iterrogatiōes cōposite ex terīs geometrie q̄ tñ sūt false: qđ declarat ꝑ sılē. Nā arismon vno mō dr̄ ꝙ nullo mō sonat. Alio mō: q: praue sōat ¶ Ad tertiā rñdet ꝙ ex q̄ interrogatōes facientes errorē ī geometria sumūt opposita ꝑncipioꝝ: sillꝰ ꝓcedēs ex illis dr̄ sillꝰ ꝑm ignorātiā.

Quinq; dr̄e inter scias doctrinales ꝛ dyalecticas.

¶ Finalr̄ ponit q̄nq; drīas inter scias doctrinales ꝛ dyalecticas. Pria. q: in sciētijs doctrinalibꝰ siue demōstratiuis nō fit ꝑalogismꝰ sʒ bñ in dyalecticꝭ. qđ ꝓbat: q: ī sciētijs doctrinalibus maior extremitas dr̄ vlr̄ de medio ꝛ mediū de minori extremitate: sʒ h̄ excludit oēʒ dubitationē in sillō: igr̄. Minor ꝓbať ꝑ simile: q: sicut in ꝑalogismis puta ī ista ois circulus est figura: carmē homeri est circulꝰ: ergo carmē homeri est figura. excludiť dubitatio ꝑ demōstrationē ad sensum. puta demonstreť aliquis circulus in pariete descriptus: ita in sciētijs demonstratiuis excluditur dubitatio seu latētia ꝑ diffinitionem.

Circli acceptiōes.

Unde circulus accipitur duplr̄. vno modo ꝓ metro: sicut carmen homeri dr̄ circulus. alio modo capitur circulus ꝓ linea circulari. Secūda differētia in sciētijs dotrinalibus non infertur instātia nisi vlis: sʒ in dialecticis infertur instātia tam vlis q̄ particularis: igitur. Tertia differētia. q: in scientijs doctrinalibus frequenter omittitur forma sillogistica: vt ꝓbat ꝑ exemplum zenonis qui arguebat ex purꝭ affirmatiuis in secūda figura que est bona argumētatio gr̄a materie cum termini sint ꝯuertibiles. Arguebat sic. omne qđ gñatur in multiplicata analogia cito gñatur: sed ignis cito gñatur: ergo ignis generatur in multiplicata analogia. Sed in dialecticis non pōt ita omitti forma sillogistica. vnde illa sunt generata in multiplicata analogia qñ magnitudo est multiplex ad magnitudineʒ eius ex quo generatur sicut ignis genitus ex aere: in decuplo est maior ipō aere ex quo gñatur. Quarta differētia in demonstrationibus doctrinalibus fit facilior resolutio q̄ in dialecticis: q: in doctrinalibus fit resolutio tñ ad vnum: scʒ ad veꝝ: sʒ in dialecticis potest fieri resolutio ꝛ ad veꝝ ꝛ ad falsum. Modo facilius est resoluere in vnum q̄ in multa: igitur. Quinta drīa. demōstratiōes doctrinales non ꝑnt augeri ꝑ diuersa media cū in demōstratione propter quid ꝛ potissima sit tñ vnum medium: sed in sciētijs dialecticis ꝑnt sillogismi dialectici augeri per diuersa media cum eadem conclusio possit ꝑ diuersa media dialectice augeri possunt | tamen demonstrationes doctrinales augeri in postassumēdo ꝛ in latus assumendo.

¶ Sed quia differt ꝛ propter quid scire. primum quidem in eadem scientia ꝛ in hac dupliciter.

Drīe iter demōstrationē propter quid ꝛ q: est.

¶ Istud est decimū caplm̄ in quo ph̄s ponit duas drīas inter demōstrationeʒ ꝓpter quid ꝛ demōstrationē quia ē. Prima. demōstratio ꝓpter quid ꝓcedit per causaʒ ꝓpinquā: sed demōstratio quia est procedit per causam remotam: vt oē qđ respirat est aīal: sed nullꝰ paries est aīal: ergo nullus paries respirat. ecce quomodo ibi ista demonstratio procedit ꝑ causam remotā: quia non esse aīal nō est causa nō respirādi: ergo nec esse aīal est causa propinqua respirādi: quia sicut se habet affirmatio ad affirmationē: ita negatio ad negationem. dat aliud exēplū. apud citas nō sunt vites: ergo apud citas non sunt sibillatores. Scđa differentia: quia demonstratio propter qđ ꝓcedit per causam: sed demonstratio quia ē ꝓcedit per effectum: vt si arguatur sic. Quecūq; stelle nō scintillāt sunt ꝓpe nos: sed planete nō scitillant: ergo planete sunt prope nos. hic enī demōstratur cā per effectuʒ cū nō scintillare sit effectus ꝛ esse ꝓpe nos ē causa: si autē ꝯuertatur argumētū erit demonstratio propter quid. dat aliud exēplū sic arguēdo. Quicquid crescit ꝛ decrescit per portiōes arcuales est circularis figure: sʒ luna crescit ꝛ decrescit ꝑ portiōes arcuales: ergo luna est circularis figure. ibi est demōstratio quia ē. q̄ si cōuertatur erit demōstratio ꝓpter quid.

Correlariū de eisdem.

¶ Ex istis īfert vnū correlarium dicens ꝙ demonstratio ꝓpter quid pertinet ad scientiam subalternātem. ꝛ demonstratio quia est ad scientiaʒ subalternatā: dat exēplū de sciētia subalternāte: vt geometria respectu perspectiue: ꝛ arismetica respectu musice: ꝛ astrologia respectu scientie naualis q̄ considerat signa serenitatis ꝛ tempestatis. ¶ Unde iste sciētie sic se habent ꝙ vna earum considerat speciem ꝛ alia considerat genus. i. subiectū sciētie subalternātis ꝯtrahitur ad subiectum scie subalternate per differentiā accidentalem.

Remotio dubij.

¶ Deinde remouet vnū dubiū: q: ex quo dictū est ꝙ demōstratio

ppter quid ptinet ad sciam subalternantem: ꝛ qꝛ est ad sciam subalternatā: ideo crederet aliquis ꝙ in scia subalternata nūꝙ̄ fieret demōstratio propter quid. Rn̄det ꝙ demōstrationes propter quid bene etiā fiūt in scia subalternata: ꝛ hoc capiendo sciam subalternatam large: qꝛ scia subalternans respectu vnius bene pōt esse subalternata respectu alterius vt pspectiua que est subalternata geometrie est subalternās respectu scie de yride. Ex istis finaliter infert ꝙ demōstratio propter qd ꝛ demōstratio qꝛ est: fiunt in sciētijs quaꝝ vna est subalternās ꝛ alia subalternata. fiūt etiam in scientijs disparatis vt sunt medicina ꝛ geometria. vnde medicus cognoscit qꝛ est illius ꝯclusiōis vulnera circularia tardius sanant ꝙ̄ obloga: sꝫ geometer cognoscit talē ppter quid.

¶ Figurarum aūt magis faciens scire maxime est pria. mathematice eniꝫ scientiarū per hanc primā figurā faciunt demonstrationes vt arismetica ꝛ geometria: ꝛ perspectiua.

Cōclusio ostēdēs in qua figura debeat fieri demonstratio.

¶ Istud est vndecimū capl'm in quo phs determinat de forma ipius demōstrationis ostendēdo in qua figura hēat fieri ponēs talē ꝯclusionē. Prima figura i. primus modus pme figure facit magis scire ꝙ̄ aliqs alius. Probat vno signo ꝛ tribus rationibus. signo. mathematice scie q̄ maxime sunt scie faciunt demōstrationes p primū modū pme figure. ¶ Prima ratio. illa figura maxime facit scire quod facit scire propter quid: sed prima figura facit scire propter quid: igitur demonstratio debet fieri in tali figura. ¶ Secunda ratio. illa figura maxime facit scire per quam demonstratur diffinitio de diffinito: sꝫ pria figura est hmōi: igitur. minorem probat: quia diffinitio predicatur vniuersaliter ꝛ affirmatiue de diffinito: sed solus primus modus prime figure potest concludere vniuersalem affirmatiuaꝫ: igitur. ¶ Tertia rō. illa figura magis facit scire qua indigēt alie figure: ꝛ q̄ non indiget alijs figuris: sed prima figura est hmōi: igitur.

¶ Sicut aūt a in besse contingit indiuidualiter sic ꝛ nō esse conceditur. dico aūt indiuidualiter esse vel non esse cum nihil est eoꝝ medium.

¶ Istud est vltimū capitulū huius primi tractatus in quo phs ostēdit aliquā ppōnem negatiuam esse immediatam: ponēs talem ꝯclusionem. Sicut alique ppōnes affirmatiue sunt immediate: ita alique negatiue. ꝛ sicut sunt alique affirmatiue mediate: ita alique negatiue mediate. Et subdit ꝙ ppositio negatiua tribus modis dr̄ mediata. Primo. quando subiectum est in aliquo toto. i. continetur sub aliquo superiori: ꝛ pdicatum nō continetur sub illo: vt nullū aial est ꝗ̄titas. Scdo. qn̄ predicatum est in aliquo toto sub quo nō est subiectum: vt nulla substātia est albedo. Tertio. quādo predicatum est in aliquo toto sub quo non est subiectum: sed est sub alio: vt nullum aial est caluitas. ¶ Ex quo infert ꝙ extremum ppōnis pōt contineri sub aliquo sub quo nō ꝯtinebitur aliud extremum: qꝛ coordinationes pdicamētoꝝ sunt impmixte. ¶ Finaliter declarat ꝙ alique ppōnes negatiue sunt immediate dicēs ꝙ qn̄ neutrū extremorum ppōnis ꝯtinetur sub aliquo toto: tūc ille ppōnes dicūtur immediate: vt nulla subā est quātitas. qd̄ probat: qꝛ si tales propositiones haberēt medium: tunc necesse esset alterū extremorum esse in aliquo toto in quo nō est aliud. ꝛ sic posset sillogisari in aliqua figura qd̄ est falsum: igitur.

Propositio negatiua quot modis dr̄ mediata.

An sint aliq̄ ppōes negatiue immediate.

¶ Ignorātia aūt non s'm negationeꝫ: sed s'm dispositionē dicta est quidem per sillogismū facta deceptio. hec autem in his que sunt primo vel nō sunt contingit dupliciter.

Quottuplex est ignorātia. Sex conclusiones de ignorātia praue dispōnis.

Iste est secūdus tractatus huius libri in q̄ phus determinat de sillo ignorātie ꝛ cōtinet vnicū capitulū: qd̄ diuiditur in duas ptes. In prima parte dicit ꝙ duplex est ignorantia. quedam est pure negationis. alia est praue dispositionis. Et primo ponit sex conclusiones de ignorātia praue dispositionis. Prima cōclusio. vniuersalis affirmatiua falsa i pria figura in sillo ignorātie cōcluditur ex duabus falsis siue in toto siue i pte. Scda conclusio. vlis negatiua falsa in pria figura ꝯcludit per sillꝫ ignorātie ex ambabus falsis vel ex vna vera ꝛ altera falsa. Tertia conclusio. vlis negatiua falsa in scda figura ꝯcludit p sill'm ignorātie ex ambabus in pte falsis ꝛ ex vna vera ꝛ altera falsa siue fuerit maior siue minor. Quarta cōclusio. vlis nagatiua falsa ꝯcludit i pria figura ex ambabus negatiuis p sill'm ignorātie i parte falsis. Quinta conclusio. vlis negatiua falsa ꝯcluditur p sill'm ignorātie in scda figura ex ambabus negatiuis falsis siue ex vna vera et altera falsa. Sexta conclusio. vlis affirmatiua falsa concluditur in prima figura p sill'm ignorātie ex ambabus falsis ꝛ ex vna vera: ꝛ altera falsa p mediū nō ppriū. vn̄ mediū ppriū ē per qd̄ fit sillo ꝯtradictionis ad ostēdēdū ꝯtrariā vel ꝯtradictoriā cōclusionis. In scda pte ostēdit quō causat in nobis ignorātia pure negationis dicēs ꝙ deficiente nobis aliquo sensu a natura necesse est sciam nobis deficere de p priis sensibilibus illius sēsus. pbat: qꝛ nos nō capimus sciam nisi p demōstrationē aut inductionē: sed deficiente nobis aliquo sensu non pōt fieri aliqd notū nobis de sensibilibus illius sensus p demōstrationē aut inductionē. pbat primo de inductione: quia inductio procedit ex singularibus q̄ cognoscuntur per sensum. de demonstratione pbat: qꝛ demōstratio pcedit ex ppōnibus vlibus. sed ppōnes vles cognoscūt p suas singulares: ꝛ singulares p sensu

Ignorantia pure negatiōis quō causatur i nob.

Utrum ea q̄ i textu dicta sunt sint vera.

Queritur vtrum ea que dicta sunt in textu p̄cedēti sint vera z suffi cienter posita. ¶ Arguit̄ p̄mo q̄ nō: q2 eiusdez rei p̄nt esse ples diffinitiones: s3 quelz diffinitio p̄t esse mediuz ad demōstrandū passionem de subo: ḡ demōstrationes p̄nt augeri p diuersa media. ¶ Scdo sic. affirmatio nō est cā affirmatiōis: nec negatio negatiōis: ḡ male d2 in textu q̄ sicut se h3 affirmatio ad affirmationē: ita negatio ad negationē. ¶ Tertio sic. deficiēte sensu non op3 deficere sensibile illi9 sensus: igit̄ poterimus h̄re sciam de illo. ꝯña p3: q2 aīa sepata h3 sciaz a sensibilib9: z tn̄ nō h3 sensuz: igr̄. ¶ Quarto sic. aliq̄s hō pōt acq̄rere sciam de colorib9 z de figura sensus visus deficiēte: igit̄. añs p3: q2 posito casu q̄ sortes efficiat̄ cecus adhuc p̄nt remanere spēs colo2 inei9 fantasia mediātib9 quibus intellect9 poterit cognoscere colores. ¶ Quinto sic. ponat̄ casus q̄ sortes a natiuitate careat auditu. visu. z olfatu. tn̄ de9 poterit creare in aīa ei9 sciaz de sensibilib9 illa2 potentia2: igit̄. ¶ In oppm̄ est ph̄s. In q̄ōne erūt tres articuli. ¶ Quātum ad p̄imū

Demonstratio est duplex.

¶ Sciēdum est p̄io q̄ p declaratiōe illo2 q̄ dicta sunt in textu supponitur q̄ duplex est demōstratio. s. ostensiua z ad ipossibile. Uñ demōstratio ostēsiua est q̄ facit scire cōclusionem ex p̄missis scit̄: vt omē aīal rōnale est risibile: ois hō est aīal rōnale: ḡ ois hō est risibilis. Sed demōstratio ad impossibile est que ex opposito ꝯclusiōis ꝓbāde cum vna necessaria infert vnā falsam z ipossibilez. ex cui9 falsitate vel impossibilitate infert̄ falsitas et impossibilitas alteri9 p̄misse ex cui9 falsitate infert̄ veritas z necessitas ꝯclusiōis ꝓbāde: vt si quis velit demōstrare istā. ois hō est risibilis p ipossibile: accipiat istā. quidā hō non est risibilis: cum ista. ois hō est rōnalis: z tūc arguat sic. quidā hō non est risibilis: ois hō est rōnalis: ḡ q̄dda3 rōnale nō est risibile. ꝯclusio est falsa z ipossibilis: ḡ altera p̄missa2: z non minor. puta ista ois homo est rōnalis: ḡ maior: puta ista. quidā homo nō est risibilis. z vltra ista est falsa. quidā homo nō est risibilis: ergo sua ꝯtradictoria est vera: scil3 ista. ois homo est risibilis. z tenet ista vltima ꝯña virtute p̄imi p̄incipij in quo d2 q̄ ipossibile est idez affirmare z negare de eodē. ¶ Ex quo sequit̄ q̄ duo ꝯtradictoria nō possunt simul esse vera. Isto modo tale p̄incipiū intrat demōstrationem ad impossibile nō in sua cōitate manēs: sed vt ꝯtrahitur. Sed circa illud dicit aristoteles q̄ nō intrat demōstrationē ostensiuā: q2 vel esset ex p̄te medij vel maioris vel mino2 extremitatis: s3 hoc nō: q2 negatio nihil facit ad euidentiā ꝯclusiōis neq3 alicui9 p̄misse: q2 affirmatio sumpta cum negatione nihil facit ad euidētiam ꝯclusionis vel p̄misse. i. non habet maiorem euidentiam q̄3 ꝓpositio sumpta sine tali negatione: vt ista. ois homo est aīal z nō est non aīal: non est mihi magis euidēs q̄3 ista: ois homo est animal: ideo dicebat aristoteles q̄ affirmatio sumpta cum negatione nihil facit ad euidētiam.

Quid est demōstratio ostensiua.

Quid est demōstratio ad impossibile.

¶ Sciēdum est scdo q̄ p declaratiōe illo2 q̄ dicta sunt in textu supponit̄ q̄ ad hoc q̄ demōstratio dicat̄ ꝓpter quid nō sufficit q̄ mediū importet cām sic essendi sicut significatur p ꝯclusionem: s3 requirit̄ q̄ i vna p̄missa2 z ꝯclusione ponat̄ terminus causalis importans cām sic essendi sicut p residuū ꝯclusionis significatur: q2 demōstratio ꝓpter quid facit scire ꝯclusionez ꝓpter quid: mō ad scire ꝓpter quid nō sufficit cognoscere effectū p causam. ¶ Sed vltra hoc requirit̄ cognoscere effectuz esse a tali causa: z talem cām esse cām illi9 effectus. Ex isto sequit̄ q̄ l3 eiusdez rei sint diuerse cause s̄m diuersa genera causa2: tn̄ eiusdez conclusiōis non p̄nt esse diuerse demōstrationes ꝓpter quid. q̄ quidē demōstrationes habeāt diuersa media diuersas cās importātia: q2 s̄m q̄ fuerit aliud z aliud medium causale s̄m hoc alter terminus ponetur in ꝯclusione vel saltez subintelliget̄. Et sic ipsa ꝯclusio diuersificabitur: z p ꝯsequēs non erit eadem demonstratio. Et hoc forte volebat aristoteles cū dicebat q̄ demōstrationes nō possunt augeri p diuersa media. Ex isto p3 solutio cuiusdam dubij q̄d solet queri. vtrū eadem ꝯclusio possit demōstrari plurib9 demōstrationibus. ad quod d2 tenēdo istuz modū q̄ non: q1 s̄m diuersitatem demonstrationum ꝓpter quid etiam diuersificātur ꝯclusiones.

Quid requirit̄ ad hoc q̄ demonstratio dicat̄ ꝓpt̄ quid

Dubiū de demōstratione conclusionis.

¶ Sciēdum est tertio q̄ demōstratio q2 est. pōt fieri mult3 modis. p̄imo qn̄ est demōstratio causati p suā cām nō immediatā: s3 remotā. z iste modus satis p3 in textu. Et si quis dicat. talis demonstratio pōt esse ꝓpter quid: q2 in ꝯclusiōe pōt poni termin9 causalis qui facit scire ꝓpter quid. dico q̄ ve2 est q̄ p̄t poni: s3 hoc nō sufficit ad hoc q̄ sit demōstratio ꝓp̄ie ꝓpter quid: s3 requirit̄ q̄ sit terminus causalis cause immediate. ¶ Scd9s modus est qn̄ est demōstratio cause p effectum: z iste modus satis pat3 in textu. Et aduerte q̄ istis duob9 modis demōstratio ꝓpter quid: z q2 est fiunt ex eisdem terminis. ¶ Terti9 modus est qn̄ non est demōstratio causati p cām neq3 cause p effectū: z isto modo demōstrationes mathematice dicitur demōstrationes q2 est: q2 in ipsis ꝓp̄ie nō ꝓceditur a causis ad effectū nec ecōtra. Sed ꝓceditur a p̄missis naturali ordine mag3 cognitis ꝯclusione: iō cōiter dicūtur demōstratiōes ꝓpter quid: non tn̄ ꝓp̄ie: immo mag3 ꝓpter similitudinē z cōformitatē quā habent ad demōstrationes ꝓpter quid: q2 ꝓcedūt ex p̄missis ordine cognoscēdi magis notis ꝯclusione sicut demonstrationes ꝓpter quid. Exemplum triāgulus demōstratur habere tres āgulos p hoc q̄ angulus extrinsecus equiualet duobus angulis extrin

Quot modis fit demōstratio q2 est.

fecis sibi oppositis: modo certum est ꝙ ille angulus extrinsecus non est cã quare triãgulus hꝫ tres: qꝛ si nunq̃ꝫ fuisset ille angulus extrinsecus nõ minus triãgulus habuisset tres angulos equales. Et si quis dicat. scia premissaꝝ in talibꝰ demõstratiõibus causat sciẽtiam ꝯclusionis: ꝙ ꝓcedit a cã ad effectuꝫ. nego ꝯñam: qꝛ ꝓpter hoc non dr̃ demõstratio ꝓcedere a cã: vt iam aĺs visum est: qꝛ tunc oĩs demõstratio diceretur ꝓcedere a cã. ꝛ ꝑ ꝯñs diceretur ꝓpter quid. ¶ Quartꝰ modus est. qñ est demostratio causati ꝑ cãm etiã ꝓpriam ꝛ immediatã: ſꝫ nõ notificat qm̃ illius est cã. ꝛ tũc ista esset demonstratio: qꝛ est. omne aĩal rationale est risibile: oĩs homo est aĩal rõnale: ꝙ omnis hõ est risibilis.

Quot modis scientia dr̃ alteri subalternari.

¶ Sciẽdum est quarto ꝙ aliqua scia dr̃ subalternari alteri multĩs mõis. Primo qñ vna scia ꝯsiderat de aliquo ꝓpter quid: ꝛ alia ꝯsiderat de eodem quo ad qꝛ est: tũc illa q̃ ꝯsiderat de illo quo ad ꝓpter quid dr̃ subalternãs respectu illius q̃ ꝯsiderat de eodem quo ad qꝛ est: vt naturalis ꝯsiderat de yride qđ est corpus vel portio arcus quo ad qꝛ est: qꝛ illud est notũ quo ad sensum. Sed ꝓspectiua ꝯsiderat de eodem quo ad ꝓpter quid: qꝛ per ꝓspectiuam ostẽditur quare yris est portio arcus: ꝛ oẽs rõnes quas facit aristoteles ĩ tertio metheoroꝝ de yride sunt ꝓspectiue. Nota etiam ꝙ vna ꝛ eadem scia hꝫ ꝯsiderare de eodeꝫ quo ad qꝛ est: ꝛ quo ad ꝓpter quid est: vt luna eclypsatur ꝑtinet ad naturalem quo ad qꝛ est: qꝛ cognoscitur ꝑ sensuꝫ: ꝛ quo ad ꝓpter quid est: sed hoc diuersimode. nã illa ꝓpositio quo ad qꝛ est: ꝑtinet ad sciam naturalem tanq̃ꝫ principium illius scie: ſꝫ quo ad ꝓpter quid pertinet ad eãdeꝫ sciam tanq̃ꝫ ꝯclusio demõstrata in tali sciẽtia. ꝛ sic pꝫ ꝙ vna ꝛ eadem ꝓpositio in vna ꝛ eadem sciẽtia põt esse principium et conclusio. ¶ Secũdo modo. aliqua sciẽtia dr̃ alteri subalternari: qꝛ vna est de genere ꝛ alia de specie. vnde illa q̃ est de genere dr̃ subalternans ꝛ illa que est de specie dr̃ subalternata. ¶ Tertio modo. qꝛ vna cõsiderat de aliquo simplici ꝛ alia de codeꝫ ꝯtracto siue hoc sit ꝑ differẽtiaꝫ ꝑ se siue ꝑ accidẽs. ¶ Quarto modo vna sciẽtia dr̃ subalternans: qꝛ per principia vel cõclusiones eius demõstratur aliqua conclusio in alia sciẽtia. ꝛ sic geometria dicitur subalternans respectu cyrurgie. Nam per principia geometrie demonstratur ista in cyrurgia vulnera rotunda tardius sanantur q̃ꝫ oblonga per hoc ꝙ partes vulnerum circularium magis distãt q̃ꝫ partes vulnerum oblõgarum. Et hec de primo articulo.

An sciẽtia subalternata sit ꝓprie scia

¶ Quãtuꝫ ad scđm dubitatur primo vtrum sciẽtia subalternata dicat̃ ꝓprie scia: ꝛ videtur ꝙ non: qꝛ de ente ꝑ accidens non est sciẽtia: vt habet aristoteles sexto methaphisice: sed scientia subalternata est de ente ꝑ accidens: qꝛ est de subiecto contracto per differentiam accidentalem cuiusmodi est musica que est de numero sonoro. ¶ Pro responsione est aduertẽdum ꝙ scientia põt dupliciter haberi de aliquo. ¶ Uno mõ tanq̃ꝫ de scibili remoto cuiusmodi est subiectuꝫ talis sciẽtie: ꝛ sic non est incõueniẽs sciẽtiam haberi de ente ꝑ accidens. ¶ Alio modo tanq̃ꝫ de scibili totali: ꝛ sic habetur de totali conclusione: ꝛ tũc sciam esse de ente ꝑ accidẽs nõ est aliud q̃ꝫ sciaꝫ esse de cõclusione cõtingenti: ꝛ tũc dubiuꝫ est vtrum de tali possit haberi scia. Nam cuꝫ scia subalternata sit de aliquo ꝯtracto ꝑ differẽtiam accidẽtaleꝫ de quo nihil põt dici nisi ꝯtingẽter. videtur sequi ꝙ scia subalternata sit de cõclusione cõtingenti. Nam de isto subiecto qđ est numerus sonorus nihil potest dici nisi cõtingẽter: ꝛ ꝓpõnes q̃ sunt de tali possunt esse false subiecto ꝑ nullo supponẽte. videtur etiã sequi: ꝙ scia subalternata ꝓprie dicta nõ sit vna vnitate gñis vel spẽi cuꝫ subm̃ eius sit ens ꝑ accidẽs qđ nõ est neq̃ꝫ genus neq̃ꝫ spẽs. vnde ad sciẽtiam ꝓprie subalternatam due cõditiones requirũtur. Prima. ꝙ subm̃ sciẽtie subalternate cõtineatur sub subõ sciẽtie subalternãtis sicut pars in modo. ¶ Scđa cõditio. ꝙ principia scie subalternate capiãtur a principijs scie subalternãtis. Nam vbi finit scia subalternãs incipit scia subalternata. Ex isto sequitur ꝙ nulle ꝓpõnes in sciẽtia subalternata sunt ꝑ se note: qꝛ tales demonstrantur per principia superioris sciẽtie: ꝛ de hoc magis videbitur in sexto methaphisice: ideo pro nunc maneat materia.

Quot modis sciẽtia põt haberi de aliquo.

Cõditiones sciẽtie ad sciẽtiaꝫ ꝓprie subalternatam.

¶ Dubitatur scđo qualiter est intelligenda regula aristotelis in qua dicitur ꝙ si affirmatio sit causa affirmationis ꝛ negatio erit causa negationis. Ad quam dr̃ breuiter ꝙ illa regula intelligitur qñ affirmatio est ꝑcisa ꝛ adequata causa affirmationis: vt si habere pulmonem sit causa ꝑcisa respirãdi: tunc non habere est causa nõ respirandi. ꝛ nõ est intelligẽda regula de causis nõ adequatĩs: ideo nõ sequit̃ ignis est cã caloris: ꝙ non ignis est causa nõ caloris: qꝛ sol est non ignis: et tñ est bene cã caloris. põt etiam exponi logicalr̃ sic: videlicet si ꝓpositio affirmatiua inferat ꝓpositionem affirmatiuam cõtradictoria eius infert contradictoriam ꝯsequẽtis: ꝛ tũc solũ habet verum in ꝓpositionibus cõpositis ex terminis cõuertibilibus. ¶ Sed restat alia difficultas. vtrum demonstratio possit augeri per media. Et arguitur primo ꝙ sic. quia ad eandem cõclusionem demonstrãdam possunt fieri plures demõstrationes. quaꝝ vna datur ꝑ causam altera ꝑ effectum. Item aliqua cõclusio est demõstrabilis inter cuius subm̃ ꝛ ꝑdicatuꝫ sunt plura media per quoꝝ quolibet potest demonstrari: vt ista omnis homo est substãtia: que põt demõstrari ꝑ hoc medium aĩal ꝛ corpus. Item eadem cõclusio demõstratur in diuersis scientijs per diuersa media. Ideo demonstrationes possunt augeri per diuersa

Quõ intelligit̃ regula aristo. de affir. ꝛ negatio.

Utruꝫ demonstratio possit augeri ꝑ media.

media. Ad istam dubitationem respondetur
breuiter q tenendo ea que dicta sunt: puta q
ad hoc q sit demonstratio propter quid pprie
dicta requiritur q in vna premissa z cõclusio
ne ponatur terminus causalis q nulla de:
monstratio põt augeri p diuersa media. vt iã
visum est. Si aũt alia ps teneret. i. si nõ pone
ret termin⁹ causalis in cõclusione posset dici
q eadẽ ꝯclusio posset demonstrari per diuer:
sa media incõpleta z nõ totalia: z etiã i diuer
sis scientijs in vna p mediũ ppter qd z in alia
p mediũ qz est: dubiũ est etiã quõ demonstra:
tio augeat in postsumẽdo z in latus assumen
do cũ nullo illoꝝ modoꝝ maneat eadẽ demõ
stratio neqz demonstratur eadem conclusio.

¶ Dubitat tertio qualiter itelligẽdũ
Quõ intelligitur q deficit nobis aliquis sensus. — est q deficiẽte nobis aliq̃ sensu a natura necesse
est deficere sciam de sensibilib⁹ illi⁹ sensus cũ
nõ videat q sensus possit deficere cũ nõ sit ali
ud q̃ ipa aĩa. Rñdet q dupl'r põt intelligi q
deficiat nobis aliqs sensus. vno mõ a natiui:
tate z tũc sensus est. an deficiẽte nob aliq̃ sen
su a natiuitate possim⁹ hr̃e sciaz de pprio sen
sibili illi⁹ sensus. z h̃ põt dupl'r intelligi. vno
mõ supnatural'r z sic dico q nõ est necesse de:
ficere nobis sciam de tali sensibili. nã de⁹ põt
i nobis causare noticias taliũ sensibiliũ. alio
mõ naturaliter z h̃ dupl'r. vno mõ q̃ ad ꝯcept⁹
cões z ꝯfusos. z sic dico q non est necesse defi
cere nobis sciaz de tali sensibili. nã cec⁹ a nati
uitate cognoscit colores q̃ ad ꝯcept⁹ ꝯfusos:
qz cognoscit colorẽ esse ens. vñ cognoscendo
ens cognoscim⁹ oĩa inferiora ad ens q̃ ad cõ:
ceptũ ꝯfusũ. ¶ Alio mõ põt intelligi q̃ ad cõ
cept⁹ pprios z distinctos. z isto mõ intellige:
bat aristoteles: puta si a natiuitate deficiat
nobis aliqs sensus necesse est nobis deficere
sciaz natural'r: z q̃ ad ꝯcept⁹ pprios de sensibi
lib⁹ illi⁹ sensus. ¶ Suppoĩt vlteri⁹ q sensus
Sensus acceptiones. — põt capi dupl'r. vno mõ p actu sentiẽdi seu no
ticia sensitiua. z isto mõ nõ vr̃ capere aristote
les. ¶ Alio mõ p potẽtia sensitiua q̃ est qdã
cõpositũ ex quadã realitate aĩe z pte corpis:
vt videtur hr̃e scotus in. iiij. z distinguitur
realiter ab aĩa: z põt ista corrũpi corrupta pte
corporis: z sic videtur capere aristoteles: z de
illis potẽtijs magis videbit in libris de aĩa.
Et hec de scdo articulo.

¶ Quãtum ad tertiũ sit ꝯclusio rñsa:
Cõclusio rñsalis ad pdicta. — lis. illa q̃ dicta sunt ab aristotele in textu sunt
sufficiẽter posita q satis pz ex dictis. ¶ Ad rõ:
nes ante oppm̃ satis pz solutio in articulis.

¶ Est autem oĩs sillogismus p tres
terminos: z hoc quidem demõstrare
possibile est: qm̃ a inest c. ppter id qd
st in b. z hoc in c.

Ste est tertius tractatus huius
i libri in quo phs ostẽdit nõ esse ꝓcessus
in infinitũ in medijs demõstrationis.
Et diuiditur in tria capitula. In primo hoc
principal'r ostẽdit ponẽdo aliquas suppõnes. — Hui⁹ tractatus diuisio.
¶ Prima. sill's est ex tribus terminis. Scda.
affirmatiua sillogisatur ex duabus affirmati
uis: negatiua ex vna negatiua z alia affirma
tiua z hoc in demõstratione sillogistica: qz nõ
oporteret in demonstratiõe enthimematica.
Tertia. ex tribus terĩs fiunt due ppõnes que
sunt pricipia demõstrationis. ¶ Quarta. sill's
demonstratiuus z dialeticus differũt: qz sill's
demõstratiu⁹ nõ est ex his q̃ pdicãtur p acci:
dens lz bñ dialeticus. ¶ Deinde mouet tres
qõnes. Prima. vtrum dato infinito subiecto — Remotio trium qõnum.
sit processus in infinitũ sursum ascẽdendo in
predicatis. Secũda questio. vtrum dato sup:
mo pdicato sit ꝓcessus in infinitũ descenden
do p subiecta illius pdicati. Tertia questio.
vtrũ extremis determinatis possibile sit me:
dia esse infinita. Et subdit q predicte qõnes
possunt moueri tam in negatiuis q̃ in affir:
matiuis: sz non debẽt moueri in terminis cõ:
uertibilibus: qz inter ipsos nõ est supremum
nec infimum subiectuz. Consequenter soluit
predictas questiones. Et primo soluit tertiã — Solutio earũdem.
dicẽs q in affirmatiuis determinatis extre:
mis impossibile ẽ media esse infinita: quia si
media essent infinita nunq̃ ꝯtingeret deuenĩ
re ad vltimũ cũ sit ĩpossibile infinita pertrãs:
ire: g si sint extrema deteria: a necesse est me:
dia esse finita. Deĩde hoc probat i negatiuis
dicens q si sit status in affirmatiuis etiã erit
status in negatiuis. pbat inductiue in oĩ figu
ra primo in prima: quia in prima cõclusio ne
gatiua ostẽditur ex maiore negatiua z mino:
re affirmatiua: sed si in illa affirmatiua sit da:
bile subiectum de quo primo dicatur predica
tum: etiam hoc erit in negatiua cũ oĩs negati
ua habeat reduci ad affirmatiuã. z hoc decla
rat in terminis nõ significatiuis. Sed posset
declarari in termĩs significatiuis: vt si sit hoc
conclusio: nullus homo est q̃titas concludẽ:
tia in prima figura per hoc mediũ corp⁹ sic ar
guẽdo. nullũ corp⁹ ẽ q̃titas: oĩs homo est cor
pus: ergo null⁹ homo est q̃titas. hui⁹ silli ma
ior ẽ mediata que iterũ põt pbari assumendo
illud mediũ de quo primo negatur vl'r quãti
tas. Et ar sic. nulla substãtia est quãtitas: oẽ
corpus ẽ suba: ergo nullũ corpus est q̃titas.
¶ Deĩde soluit quãdã obiectionẽ. posset enĩ
aliquis dicere q licet sit status in eadem figu
ra nõ tñ i diuersis: vt sillogisando nũc p vnã
nũc p aliã. Respondet q si quelibet illarũ sit
finita etiam oẽs simul sumpte erũt finite. Fi:
nita enĩ finities sumpta nõ sunt infinita. Cõ — Cõclusio pbãs esse statum in sursum et deorsum.
sequẽter ostẽdit esse statũ in sursuz z deorsum
ponẽs hanc cõclusionẽ in pdicationibus z de
mõstrationib⁹ affirmatiuis extrema sũt deter
minata: ita q nõ ꝓceditur i infinitũ in pdica:
tis ascẽdẽdo neqz in subiectis descendendo. — Rões predictã conclusionez pbantes.
Et hoc pbat tribus rationibus. quarũ prima
est: quia si esset processus i infinitum hoc ma
xime esset in predicationibus essentialib⁹: sed

hoc non: qꝛ tūc nō ꝯtigeret aliqd diffiniri: qꝛ in diffinitione alicui⁹ debent poni oīa predicata essentialia ei⁹. Et si non ponant explicite: tñ opꝫ resoluere ad vnū quousqꝫ deueniamus ad irresolubile. Sꝫ si poneret̄ ꝓcessus in infinitū in sursum nunqꝫ deuenirem⁹ ad finez resolutionis: ꝛ tunc nihil posset pfecte diffiniri. ¶ Deinde ponit aliquas suppōnes. Pꝛīa est. eoꝝ que predicant̄ de aliquo quedā predicant̄ ꝑm accñs sicut qñ subm predicat̄ de accidente: vel accidens de accidente. quedā ꝑdicant̄ ꝑꝫ se vt accidētia de subis. Scđa suppō. eoꝝ que predicant̄: quedā predicant̄ in quid. quedā in quale. quedā in quātuꝫ. ꝛ sic de aliis predicamētis. differūt aūt illa q̄ predicant̄ in quid ab aliis: qꝛ que predicant̄ in quid dicūt totā essentiaꝫ subiecti aut aliqd essentie subi. alia ꝟo non. Ex quo infert falsitatem erroris ponentium vl̄ia esse separata a singularibus qꝛ tūc nō predicarent̄ in qd de ipis nec essent de essentia ipoꝝ: ideo dicit de illis derisorie. Gaudeāt gn̄a ꝛ sp̄es: qꝛ si sic sunt: mōstra sūt id est nihil sūt. Scđa rō. si in predicat̄ eēntialib⁹ esset ꝓcessus in infinitū. seq̄ret̄ ꝙ ꝯclusio non posset fieri per demōstrationē cū ei⁹ eēnt infinita media. Tertia ratio. quecunqꝫ predicant̄ in demonstratione vel predicant̄ ꝑ se pꝛimo modo vel scđo mō: sed in nullo istoꝝ modoꝝ est ꝓcessus in infinitum: igit̄. Ex istis infert tria correlaria. pꝛimū. nō oē illud qđ inest plurib⁹ ꝛ nō vni ꝑ alterū inest eis ꝑ aliqđ cōe: qꝛ tūc esset ꝓcess⁹ in infinit⁹ gen⁹ inest pꝛimo ꝛ immediate suis speciebꝰ: ꝛ non vni ꝑ alterū: ꝛ tñ nō inest illis ꝑ aliqđ cōe: vñ hec est cōis regula. Omne qđ inest plurib⁹ ꝛ nō vni ꝑ alteꝝ inest illis ꝑ aliqđ cōe: q̄ solū hꝫ verū in passionibus. Scđꝫ correlariū. cuiuslibet cōclusionis demonstrabilis tot sunt elementa quot̄ sunt media ad demonstrandum illam ꝯclusionē. ꝛ dicunt̄ elementa in proposito ꝓpōnes vl̄es immediate. Tertium correlariuꝫ. in nulla demonstratione medium est foꝛas extremitatū aut extraneū vtriqꝫ extremitati. Nam ī demōstrationibus medium ꝯuertitur cū extremis.

¶ Finaliter ponit duo documēta ad reducēdum ꝓpōnes mediatas ad īmediatas. pꝛimū est ad reducēduꝫ ꝓpōnes affirmatiuas mediatas ad īmediatas: dicēs ꝙ in talibus necesse est cape aliqđ qđ pꝛius ꝑdicet̄ de subo q̄ predicatū illi⁹ ꝓponis. scđm ad reducēduꝫ ꝓpōes negatiuas mediatas capiendū est medium a quo pꝛius remoueat̄ altera extremitatū.

¶ Cum aūt sit oīs demōstratio: alia quidem vl̄is: alia ꝟo particularis. ꝛ hec quidem cathegorica. illa ꝟo pꝛiuatiua: dubitatur qualis potioꝛ sit.

¶ Istud est scđm caplm hui⁹ tractatus ī quo cōpat demōstratiōes adinuicē. Et pꝛīo cōpat demonstrationez vlem ad ꝑticularem: ꝛ arguit pꝛīo trib⁹ rōnib⁹ ꝙ ꝑticularis sit potioꝛ. pꝛīa. illa demōstratio est potioꝛ q̄ mag̃ facit scire rem: sꝫ demōstratio ꝑticularis est hmōi: igitur. minoꝛ pꝫ: qꝛ res mag̃ scitur qñ scitur ꝑm se q̄ qñ scitur ꝑm aliud: sꝫ demōstratio ꝑticularis facit scire rem ꝑm se ꝛ non vl̄is: igitur. ¶ Scđa rō. illa demonstratio est potioꝛ q̄ est de veriori ente q̄ illa q̄ est de minori ente: sed demōstratio ꝑticularis est hmōi: igit̄. Singularia enī veri⁹ sunt q̄ vl̄ia. Nam vl̄e si sit nō est, aliquid ꝑter singulare. ¶ Tertia rō. illa demōstratio est potioꝛ q̄ minus dat cām errādi: sꝫ demonstratio ꝑticularis est hmōi respectu vl̄is. Nam eo ꝙ demōstratio vl̄is demonstrat aliquid de aliquo cōi quis posset credere ꝙ illud cōe esset separatū a singularibus ꝛ tūc erraret: igit̄. ¶ Consequēter soluit predictas rōnes. Et pꝛimo pꝛimā negādo minoꝛē. Et ad ꝓbationem dꝫ ꝙ demōstratio vl̄is facit scire rem ꝑm se sicut ꝛ ꝑticularis: ꝛ adhuc pfectioꝛi modo: qꝛ facit scire ꝑm⁹ ꝙ ipsum: sed nō ꝑticular̄. ¶ Ad scđam dꝫ ꝙ singulare dēne est verius ens. i. pfectius ens q̄ vl̄e: sed ex hoc non sequitur ꝙ demonstratio particularis sit potioꝛ q̄ vl̄is. ¶ Ad tertiā dꝫ ꝙ lꝫ demōstratio vl̄is demōstret aliquid de vl̄i. i. de subo adequato: nō tñ ꝓpt̄ hoc ē imagināduꝫ ꝙ vl̄e sit separatū a singularib⁹ cū vl̄e nihil sit nisi ꝑ intellectū. ¶ Cōsequēter ꝓbat septez rōnib⁹ ꝙ demōstratio vl̄is est potioꝛ particulari. Pꝛīa rō. illa demōstratio est potioꝛ q̄ facit scire passionē de subo ꝓpꝛio ꝛ ꝑ ꝓpꝛiā cāꝫ: sed demōstratio vl̄is ē hmōi: igr̄. ¶ Scđa rō. illa demonstratio est potioꝛ que ꝓcedit ꝑ causam vltra quā nō ꝯtingit aliqd querere ꝓpter qd: sed vl̄is est hmōi: igit̄. maioꝛ pꝫ: qꝛ oī habemus vltimū ꝓpter qd nō ꝯtingit plus querere: vt si q̄rat̄ ꝓpter qd aliqs venit. ꝛ rñdeat̄ vt recipiat argentū. ꝯtingit querere vltra. s. ꝓpter quid vult recipere argentum. Et respondeatur vt soluat creditoꝛi suo. tūc ibi erit statū. ¶ Tertia ratio. quāto magis descēdit̄ ad particularia: tanto magis itur ad infinita: sꝫ hoc fit in demōstratione particulari ꝛ nō vl̄i: igitur. ¶ Quarta ratio. illa demonstratio est potioꝛ q̄ plura facit scire: sed demōstratio vl̄is est hmōi: qꝛ facit scire vl̄e et particulare: igit̄. ¶ Quinta ratio. illa demonstratio est potioꝛ que est ex īmediatis: sed demōstratio vl̄is est hmōi: igit̄. ¶ Sexta rō. cognoscēs vl̄e cognoscit ꝑticulare saltē in vl̄i seu cōceptu confusoꝛ igitur demōstratio vl̄is ē potioꝛ particulari. ¶ Septima ratio. sicut intellectus ē dignioꝛ sensu: ita demōstratio q̄ est ꝑ mediū itelligibile ē potioꝛ ea que est ꝑ mediū sensibile: sꝫ demōstratio vl̄is ē hmōi: igit̄. Cōsequēter ꝯpat demōstratiōes affirmatiuā ad negatiuā ponēdo hāc ꝯclusionē. demōstratio affirmatiua ē potioꝛ negatiua. qđ ꝓbat quinqꝫ rationib⁹. Pꝛima. illa demōstratio est potioꝛ q̄ ē paucioribus indigēs: sed demonstratio affirmatiua est hmōi: igit̄. qꝛ ipsa est solum ex vno genere ꝓpōnuꝫ puta affirmatiuarum. negatiua ꝟo ex duobus generibus. s. affirmatiuarū ꝛ nega

Margin notes (left): Suppōnes ex ꝑdictis. — Correlaria ex pꝛedictis. — Documēta ad reducēdū ꝓpōnes mediatas. — Cōpatio demōstrationis vl̄is ad ꝑticularem.

Margin notes (right): Rōnes ꝓbātes ꝑticularez eē potioꝛez. — Solutio ꝑdictarū rōnum. — Rōnes ꝓbātes demonstratiōez vl̄ez esse potiorez particulari. — Cōpatio demōstrationis negatiue ad affirmatiuā.

tiuar. Scda rō. ex duab⁹ affirmatiuis bñ fit sillo: sȝ nō ex duab⁹ negatiuis. Tertia rō. illō p qd aliō demōstraf ⁊ q̄ indiget ē poti⁹ alio: sȝ negatiua indiget affirmatiua: ⁊ nō ecōtra: igit. Quarta ratio. illa demōstratio est potior q̄ pcedit ex priorib⁹ ⁊ notiorib⁹: sȝ demōstratio affirmatiua est hmōi cū ipa pcedat p affirmatiuas: igit. Quinta ratio. illa demōstratio est potior q̄ pcedit ex ppōnibus priorib⁹: sed affirmatiua est hmōi: igit. ¶ Finalr cōparat demonstrationem ostēsiuā ad demōstrationē ad impossibile. ponens hāc cōclusionē. demōstratio ostensiua est potior demōstratione ad impossibile. Et hoc pbat ponēdo dr̄iam inter ipas: qr demōstratio ostēsiua pcedit ex priori bus fm naturā ⁊ ex veris. Sed demonstratio ad impossibile pcedit saltē ex vna falsa. cōueniūt tn̄ in hoc: qr pñt fieri ex eisdē terminis.

Demonstrationis ostēsiue ad demonstrationē ad impossibile cōparatio.

¶ Certior aūt est scia ⁊ prior q̄ ipsius qr ⁊ ppter q̄d eadem est. sȝ nō est ipius qr extra eam que est ppter quid.

Sciarū ad inuicē cōparatio.

¶ Istud est vltimū capitlm hui⁹ tractat⁹ i quo cōparat pħs scias adinuicē ⁊ ad alios habit⁹ intellectuales. ⁊ primo cōparat cōclusiōes ad inuicē ponens tres modos quib⁹ vna scia est certior altera. Prim⁹ modus. illa scia est certior q̄ facit scire qr est ⁊ ppter quid q̄ illa que solū facit scire ppt q̄d alicui⁹ cōclonis. Scds mod⁹. illa scia ē certior q̄ ē de subo nō 9creto q̄ illa q̄ ē de subo 9creto: vt scia q̄ ē subalternās ē certior q̄ scia q̄ ē subalternata. Terti⁹ mod⁹. illa scia q̄ est de simpliciori: est certior illa que est de minus simplici. Dat exēplū de geometria ⁊ arismetica. arismetica eni 9siderat de vnitate: ⁊ geometria de puncto. mō vnitas habet simpliciorē rōnem q̄ punctū: qr punctū vltra vnitatē dicit pōnē in cōtinuo. ¶ Cōsequēter ostēdit a quo scia cōtinēs in se diuersas cōclusiones ⁊ demōstrationes dr̄ vna. ⁊ a quo scie dicātur diuerse. ponēs duas 9clusiōes. Pria. scia totalis 9tinēs in se plures habitus 9clusionū dr̄ vna: ex eo q̄ est vnius generis subiecti cuius sunt partes: passiones: ⁊ principia. de q̄bus omnibus talis scia cōsiderat. ¶ Scda cōclusio. ille scie sunt diuerse quarum principia sunt diuersa nō dependentia ex alijs. nec ex se inuicē. ¶ Et subdit pħs ad eandem sciētiam pertinent plures demōstratiōes. pōt eni vna ⁊ eadē cōclusio demōstrari pluribus demōstratiōib⁹ ⁊ p plura principia: ⁊ hoc cōtingit dupl'r. vno mō capiēdo plura media eiusdem ordinis. sicut sunt superi⁹ ⁊ inferi⁹. scdo modo capiēdo plura media diuersoꝝ ordinū. Dat exēplum. vt illa cōclusio letans transmutaf pōt vno modo sic demōstrari. omne qd mouef transmutaf. sed letans mouef: ergo letās transmutatur. Alio modo pōt sic pbari. omne quiescens transmutaf: sed letās quiescit: g̃ letans trāsmutaf. ⁊ capif ibi quiescēs vt tārū valet sicut hoc 9plexū trāsiens de motu in quietem. ¶ Cōsequenter ostēdit de quibus habef scia ponens duas cōclusiones. Quarū prima est. eoꝝ que sunt a casu ⁊ fortuna non est scia: qr ois demōstratio est ex necessarijs ⁊ de necessarijs: sȝ casualia ⁊ fortuita nō sunt necessaria: g̃ de illis nō est scia. vnde p casualia ⁊ fortuita debemus pprie intelligere ppōnes contingētes de quib⁹ nō est pprie scientia. Scda conclusio. p sensum nō pōt haberi scia. pbat tribus rōnibus. Prima. scia est de vlibus q̄ sunt vbiqȝ ⁊ semper. sensus vo est de illis que sunt hec ⁊ nūc: g̃ p sensum nō possemus habere sciam. Scda rō. scia est cognita ppter q̄d cōclusionis: sed talis nō pōt haberi a sensu: g̃ p sensum nō valemus habere sciam. minorē pbat p duo exēpla. Primū. qr si p sensum possemus pcipere q̄ triangulus habeat tres: adhuc queremus ppter quid haberet tres. Secundū exēplum. qr si quis esset supra lunā ⁊ videret terrā interpositā iter solē ⁊ lunā: adhuc q̄ret ppter quid vlr luna eclipsaf. Tertia rō. vle est honorabilius q̄ singulare. ex quo vle est prima causa passionum inexistētiū suis singularibus. singulare vo non: g̃ scia est honorabilior q̄ noticia sensitiua q̄ est singularium: ergo scia differt a cognitiōe sensitiua ⁊ p 9ñs p sensum nō habemus sciam. Nō est tn̄ intelligendū q̄ sensus non requiraf ad sciam: sed q̄ scia non est noticia sensitiua. Et ita sensus q̄damodo ordinaf ad sciam. qr de quibusdam querimus ppter quid de quibus si ea vidissemus nō q̄reremus ppter quid: vt si viderem⁹ poros qui sunt in vitro p quos transit lumē: non quereremus ppter quid vitrū ē trāsparens. Et ponif hoc exēplum ppter illos qui ponebāt vitrū esse pforatū ⁊ plenū paruis poris. ¶ Deinde ponit hāc 9clusionē. impossibile est oim silloꝝ esse eadē pncipia. Probat octo rōnib⁹. Quarū prima est. silloꝝ alij sunt veri ⁊ alij sūt falsi. sȝ veroꝝ pncipia sunt va ⁊ falsoꝝ falsa: igitur. Scda rō. cōclusiōes false pñt esse 9rie adinuicem. Sed cōclusionū 9riarum principia sunt 9ria: igitur. Tertia rō. diuersorum generū diuersa sunt principia. Sȝ multi fiunt silli de diuersis generibus: igif. Quarta rō. si oim silloꝝ veroꝝ essent eadem principia: hoc maxime eēt verū de principijs cōibus. Sed talia principia sunt diuersa fm q̄ capiuntur in sillis factis in diuersis scientijs: quia nō ingrediūtur demōstrationē nisi fm q̄ sunt appropriata ad certū gen⁹. Quinta rō. pncipia non sunt multū minora cōclonibus: sed cōclones sūt diuerse: g̃ etiā pncipia. Sexta rō. pncipioꝝ alia sunt necessaria: alia 9tingētia: igif nō oim silloꝝ eadē sūt pncipia. Septima rō. geometrie ⁊ medicine sunt alia ⁊ alia principia: igif. Octaua rō. q̄ si oim conclusionū essent eadem principia: tunc ex quibuscūqȝ pncipijs posset demōstrari quelibet cōclusio qd ē falsum: qr nō q̄cūqȝ demōstraf ex oib⁹ pncipijs. Ex q̄ infert q̄ vniuscuiusqȝ scie pncipia sūt diuersa ⁊ ppria. ¶ Finaliter pħs 9parat sciam ad alios habit⁹ intellectuales 9paratio.

Cōclones pbātes de quibus habef scia.

Rōnes pbātes non posse habere sciam p sensum.

Rōnes pbantes impossibile eē eadē pncipia silloꝝ.

Scie ad alios habit⁹ intellectuales

les. ꝛ ponit pmo talē ɔclōnē. Scibile ꝛ scia dr̄nt ab opinabili ꝛ opiniōe: q2 scia est vniuer saliū ꝛ necessarioꝝ. opinio ꝟo ē possibiliū ali ter se hn̄tiū. Scd̄a ɔclusio. intellect⁹ non ē scia nec opinio: q2 intellect⁹ est habit⁹ ꝓponum indemōstrabiliū: scia ꝟo ꝛ opinio non. dr̄nt tn̄ scia ꝛ intellectus ab opinione: q2 sciētia ꝛ intellectus sunt circa veꝝ ꝛ necessariū. Opinio ꝟo circa verū aut falsum ɔtingēs. ¶ Deinde monet duas dubitatōes quaꝝ pma est. vtꝝ cōtingat idem simul opinari ꝛ scire. Scd̄a ē. quare scia nō est opinio. Et pbat ꝙ cōtingat idē simul sciri ꝛ opinari sic. Omne illd̄ qd̄ ali quis scit anteꝙ̄ habuerit de illo demōstratiō nē potuit opinari: ḡ idē pōt sciri ꝛ opinari.

Remotio duaꝝ qōnū de eodem.

¶ Cōsequenter soluit scdam dubitationē di cēs ꝙ si velimus hr̄e noticiā ɔclusiōis neces sario opꝫ habere ꝑ medium necessariū: cuōi sunt diffinitiōes. Sꝫ si haberem⁹ noticiā con clusionis nō necessarie ꝑ mediū ɔtingens tūc est opinio ꝛ nō scia: igr̄. Deinde soluit pmā dubitationē dicēs ꝙ quodāmodo eiusdē est opinio ꝛ scia. Deinde subiūgit quō se habeat scia ad alios habitus intellectuales. s. sapien tiā. prudētiā. ꝛ artem. ꝛ dicit ꝙ hoc nō ꝑtinet ad logicū determinare. deinde describit solertiā dicens ꝙ solertia est quedam subtilitas inue niēdi mediū in nō ꝑspecto tp̄e declarat trib⁹ exēplis. Pmū. q2 aliquis vidēs ꝙ luna semp est illuminata ꝟsus solem statim intelligit ꝓ pter qd̄ hoc est. s. q2 illuminat̄ a sole ipē hꝫ so lertiā. Scd̄m exēplum. si aliquis videat diui tē disputātē cū paupere. ꝛ statim intelligat ꝙ hoc est: q2 diues mutuauit pecuniā paupi quā nō restituit. talis dr̄ solers. Tertiū exēplum. si aliquis vidēs qui pmo erāt inimici eē ami cos si intelligat statim ꝙ hoc est q2 facti sunt inimici alicuius tertij ille dicitur solers.

Scdī dubij solutio.

Solutio pmi dubij.

Quō se habeat scia ad alios habitus intellectuales.

Quid est solertia.

Quō haberi pt̄ scia de eodem obiecto.

An simul et semel vl̄ successiue.

Q Ueritur vtrū de eodē obiecto possit haberi scia ꝛ opinio simul ꝛ semel vl̄ successiue. Et arguit̄ pmo ꝙ simul ꝛ se mel: q2 simł ꝛ semel ꝑsit cogno scere illas duas ꝓpones. hō ē risibilis ꝛ hō currit: ḡ de codē simul ꝛ semel habet̄ scia ꝛ opinio: puta d̄ hoīe. ¶ Scd̄o sic. ex opinione fit scia: igr̄ de codē obiecto simł habet̄ opinio ꝛ sciētia. añs pbat̄: q2 ex notitia incerta ꝛ nō firma fit notitia certa. ¶ Tertio sic. q2 si de codē obiecto nō posset simul et se mel hr̄i scia ꝛ opinio hoc maxime esset ꝓpter istam ɔtradictionem ꝙ assentiret ɔclusioni si ne formidine ꝛ non assentiret sine formidine. sed hoc nō sequitur: q2 lꝫ hn̄s sequat̄ iste habet opinionē de ista ꝓpōne: ḡ assentit cū formidi ne. nō tn̄ sequit̄ iste hꝫ sciam de eadē ꝓpōne: ḡ assentit sibi sine formidine: sꝫ solū sequit̄: ḡ assentit illi ꝓpōni sine formidine ꝑ scientiaꝫ. ¶ Quarto sic. illud qd̄ scit̄ ab vno opinat̄ ab alio. ꝛ idem ab eodē pōt sciri ꝛ opinari in di uersis temporibus; igr̄ de eodē pōt haberi scientia ꝛ opinio. ¶ Quinto sic. actus scialis est actui opinatiuo compossibilis respectu eiusdē obiecti: ḡ scia ꝛ opinio sunt cōpossibi les adinuicē. añs pꝫ: q2 pōt eē aliq̄s act⁹ scien tialis adeo intēsus ꝙ erit ḡnatiuus scientie. Sꝫ talis cōpatit̄ secū i intellectu habitū opi natiuū: q2 vnicus actus bonus nō corrūpit ha bitū maliū: ḡ nec vnic⁹ act⁹ scialis corrūpit ha bitū opinatiuū. ¶ In oppositū ē pħs i textu. In qōne erūt tres articuli. Quātū ad pmū

¶ Sciēdum est pmo ꝙ duplex est de mōstratio. s. vl̄is ꝛ ꝑticularis. vn̄ aliq̄ demon stratio pōt dici vl̄is tripl̄r. vno mō q2 cōpōit̄ ex terminis cōib⁹ sic ꝙ illa dr̄ magis vl̄is q̄ ɔpoit̄ ex terminis magis cōib⁹. Alio mō q2 ɔpoit̄ ex ꝓpōnib⁹ quꝝ subiecta distribuūt̄. Et istis duob⁹ modis nō capit aristo. demon strationē vl̄em in textu. Tertio mō dr̄ vl̄is: q2 cōpoit̄ ex ꝓpōnib⁹ de ſm ꝙ ipm̄. i. ex ꝓpōni bus ɔpositis ex terminis ɔuertibilibus: ꝛ sic capit pħus in textu. Et sic ibi est demōstratio vl̄is. omē aial rōnale ē risibile: ois hō est aial rōnale: ḡ ois hō est risibilis. Et ibi est ꝑticula ris. ois triāgul⁹ hꝫ tres: ois ysocheles ē triā gulus: ḡ ois ysocheles hꝫ tres. Ex quo sequit̄ ꝙ demōstratio nō dr̄ vl̄is ex eo ꝙ ɔclusio sit ꝓpō vl̄is: nec ꝑticularis ex eo ꝙ ɔclō sit ꝓpō ꝑticularis. ꝛ etiā tot modis pōt dici ꝓpō ꝑti cularis sicut vl̄is ex opposito tn̄ ipsi⁹ vl̄is. Sꝫ restat vna difficultas. vtrū sit aliq̄ demōstra tio ɔtingēs. Rn̄det̄ breuiter ꝙ ꝓpōnes ɔtin gētes nō sunt ꝓpe scibiles vl̄ demōstrabiles capiēdo demōstrationē vel sciam ꝓpe. ¶ Et si dicat̄ aristo. multotiēs demōstrat ɔtingen tes: vt istā luna eclipsat̄: ꝛ istam terra est rotū da. Dico ꝙ aristo. nō demonstrat illas contin gentes nisi inqꝫtum resoluēde sunt in necessa rias: vel nisi capiendo demōstrationē large ꝑ demōstratiōe ꝑ quā habet̄ assensus firmus de ɔclusiōe. siue hoc sit in ꝓpōnibus necessarijs siue contingentibus.

Demonstratio ē duplex Quot mōis dr̄ demōstratio dr̄ vl̄is.

An sit aliq̄ dmōstratio ɔtingens.

¶ Sciendum est scd̄o ꝙ demonstratio vno modo dr̄ in affirmatiuā ꝛ negatiuam. vn̄ affirmatiua est cui⁹ ambe pmisse sunt affir matiue. negatiua est cuius altera pmissaruꝫ est negatiua. Et si q̄s arguat ꝙ nulla sit demō stratio negatiua: quia in nullo tali pdicatur passio de subiecto neqꝫ videt̄ ꝙ tales ꝓpōes sint ꝑ se. Dicit̄ ꝙ oīa illa que dicta sunt de de monstratione intelligūtur de demōstratione affirmatiua. Est tamen aduertēdum ꝙ ad ve ritatē istarū tres ɔditiōes requirūt̄. Pma ꝙ talis demōstratio sit cathegorica sic ꝙ nulla pmissaꝝ sit hypothetica vl̄ de hypothetico ex tremo: q2 si sic. nō oporteret: vt sic arguendo. ois hō ē rōnalis vel irrōnalis: nullus hō ē ir rōnalis: ḡ ois hō ē rōnalis. vn̄ ista demōstra tio est affirmatiua ex quo ɔclusio ē affirma tiua. ꝛ tn̄ altera pmissarū ē negatiua. s. minor. Scd̄a cōditio. ꝙ nō arguat̄ in terīs infinitis variādo mediū penes finitū ꝛ ifinitū. nā si sic

Demonstratōis diuisio

Conditiōes requisite ad ꝟitatē pdictaꝝ demōstrationū.

būt staret q̄ ambe p̄misse eēnt affirmatiue ⁊ q̄ ꝯclusio eēt negatiua: et etiā ecōtra: vt patuit i p̄oribus. Tertia q̄ hm̄oi demōstratio sit ostēsiua ⁊ nō ad impossibile: q: si demōstratio sit ad impossibile īferēs finalē ꝯclusionē negatiuā: tūc ambe p̄misse ⁊ ei⁹ ꝯclusio p̄mi silli erūt affirmatiue: ⁊ tñ tota demōstratio erit negatiua et quo ꝯclusio erit negatiua: et si talis demonstratio ad īpossibile īferat ꝯclusionē finalē affirmatiuā: tūc vna p̄missaꝝ ⁊ ꝯclusio p̄mi silli erūt negatiue: et tñ tota demōstratio erit affirmatiua: et q̄ cōclusio finalis erit affirmatiua.

Demonstratio affirmatiua ⁊ etiaꝫ negatiua possunt eē duplices.

¶ Aduerte etiam q̄ demōstratio affirmatiua pōt eē triplex: ⁊ etiā negatiua. s. q̄dā ē de p̄nti: q̄dā de p̄terito: et q̄daꝫ de futuro: vt ista: luna eclipsaꝛ: infert p h̄ q̄ t̄ra interponebaꝛ inter solē ⁊ lunā. Et ꝓportionabilit̄ dicaꝛ de aliīs.

Propositio affirmatiua quō dr̄ prior negatiua.

¶ Sciendū est tertio q̄ restat vna difficultas: quō ꝓpō affirmatiua dr̄ esse ꝓpō prior ꝓpōne negatiua. Rn̄detur q̄ aliq̄ ꝓpō dr̄ prior alia dupl'r. vno mō q: est simplicior: et sic oīs affirmatiua ē prior sua negatiua: q: negatiua īcludit aliq̄d q̄ nō affirmatiuā puta negatiōnē. alio mō aliq̄ ꝓpō dr̄ p̄or alia q: ē euidētior et s̄m hoc ponūtur aliq̄ ꝓpōnes. Prima. ꝓpō negatiua est firmioris euidētie q̄ affirmatiua sibi correspōdēs: vt ista: nullū ens est nō ens q̄ ista: oīe ens est ens: q: negatiua est euidēs gr̄a forme cū teneat ī oīb⁹ terminis: ⁊ alia gr̄a materie: q: ista est falsa chimera est chimera: ⁊ dr̄ ꝓbabilit̄: puta tenēdo vnā regulā q̄ a negatiua ad affirmatiuā variato p̄dicato penes finitū et īfinitū dꝫ poni ꝯstātia subi: q: forte est v̄a si instātie bn̄ pōderenꝛ. Et etiā posset dari rō hui⁹ ꝓpōnis: q: negatiue ad sui v̄itateꝫ nō indigēt aliq̄ suppōne sicut affirmatiue. Scd̄a ꝓpō q̄ magis ꝯceditꝛ ab oīb⁹ q̄ ꝓpō de est: est euidētior q̄ ꝓpō de inesse. v̄bi gr̄a. sicut cōsueuimus dicere q̄ hō est aīal: ita logici ꝯsueuerīt dicere q̄ aīal inest hoī: vbi dꝫ capi inest p p̄dicari: aliter non videꝛ ꝓpō v̄a. Tertia ꝓpō q̄ pōt probabiliter poni q̄ ꝓpositio de possibili affirmatiua est euidētior q̄ affirmatiua de inesse. nam dato q̄ deus annihilaret oēs asinos aliq̄s dubitaret de ista asin⁹ est aīal: vbi nō dubitabit de ista asinū possibile ē esse aīal. Quarta ꝓpō. ꝓpō de hypothetico extremo ē euidētior simplici cathegorica: vt ista quodlibet est vel non est: est euidentior q̄ ista quodlibet est. Quinta ꝓpō. ꝓpō hypothetica de inesse est euidētior ꝓpōne hypothetica modali cōposita ex ꝯdictoriis: vt ista sortes currit vel sortes nō currit est euidētior q̄ ista sortes pōt currere vl' sortes nō pōt currere. Ultima ꝓpō. ꝓpō de est scd̄o adiacēte est euidētior q̄ ꝓpō de est tertio adiacēte. nam aliq̄ cōcesserūt multa esse de q̄bus nō cōcesserunt esse essentia.

Aliqua propositio q̄t modis dr̄ p̄or altera.

An opinio et sciencia possint eē de eodem.

¶ Sciēdū est quarto q̄ circa textū incidit talis difficultas. vtꝝ opinio ⁊ scia possint esse de eodē. Pro cui⁹ declaratiōe supponiꝛ q̄ opinio pōt capi dupl'r. vno modo large p oīni assensu alicui⁹ ꝓpositionis sine ꝯtingētis siue necessarie cū formidine de opposito. et sic dico q̄ scia ⁊ opinio p̄nt esse de eodē tāq̄ de scibili vel opinabili ꝓpinquo ⁊ etiā remoto: nō tñ simul: sꝫ successiue. Alio mō capiꝛ opinio pro assensu alicui⁹ ꝓpōnis ꝯtingentis cū formidine de opposito. et tūc dico q̄ scia ⁊ opinio nō p̄nt esse de eodē tāq̄ de scibili vel opinabili ꝓpinquo: sꝫ bn̄ tāq̄ de scibili vel opinabili remoto. cui⁹ rō est: q: sciētia ꝓprie dicta nō est de ꝯtingētibus. Ex isto seq̄tur q̄ nec scia nec opinio dicunꝛ ꝓpō: cū sint assensus: et hoc tenēdo q̄ assensus nō est ꝓpō.

Opinionis acceptiōes

¶ Et ex istis pōt clare videri quō differūt scia ⁊ opinio. vn̄ opinio pōt haberi sine argumētatiōe p̄euia: nō aūt scia. p̄ma ꝓs pꝫ: q: alr̄ esset ꝓcessus in infinitū. q: opinio ꝓprie dicta est assensus ꝓpōnis: vel ergo ille assensus est genit⁹ sine argumētatione p̄uia: ⁊ sic habeꝛ intētū: vl' cū argumētatiōe p̄uia: et tūc eēt ꝓcessus ī infinitū: sꝫ scia nō pōt haberi sine demonstratione saltē mediate vel immediate. Et dr̄ notanter mediate: q: nō oīs scia imediate habeꝛ p demōstrationē: sicut pꝫ de scia h̄ituali q̄ īmediate gn̄aꝛ ex actibus frequenter reiteratis. Scd̄o pꝫ de scia actuali q̄ fit ex inclinatōe scie h̄itualis: cū h̄itus īclinet ad ꝯsiles act⁹ ex q̄b⁹ gn̄aꝛ.

Sciētia et opinio quō differunt.

¶ Differūt scd̄o. q: scia est assensus cert⁹ ⁊ euidēs: nō aūt opinio. Un̄ ad h̄ q̄ aliq̄s assensus sit cert⁹ due ꝯditiōnis req̄runꝛ. p̄ma q̄ sit sine formidine de opposito. scd̄a q̄ sit respectu ꝓpōnis firmiter vere. vn̄ euidentia est assensus quo assentim⁹ alicui ꝓpōni ꝓpter aliquā rōnē cogentē: vel ꝓpter manifestā v̄itatē. primū dr̄ ꝓpt' ꝓpōnes euidētes euidētia intrinseca: sicut sunt p̄ma principia. Differūt etiā q: sciētia nō pōt esse nisi in respectu propositionis vere: sed opinio potest esse ⁊ respectu ꝓpositionis vere ⁊ false.

Cōditiōes req̄site ad hoc q̄ aliquis assensus sit certus.

¶ Quantū ad scd̄m articulū dubitatur p̄mo vtrū de eodē simul ⁊ semel q̄s possit h̄re opinionē ⁊ sciam. ¶ Pro cui⁹ declaratiōe supponiꝛ q̄ opinio ⁊ sciētia capiūtur dupliciter. vno modo p opinione aut sciētia actuali qua intellectus actualiter assentit ipsi ꝓpositioni. alio modo p opinione vel scientia habituali q̄ est q̄daꝫ qualitas habitualis genita ex assensibus actualibus inclināns ad actus ꝯsiles illis ex q̄b⁹ gn̄aꝛ. Hoc supposito dr̄ p̄mo q̄ opinio actualis nō est ꝯpossibilis scie actuali: nec h̄abitualis h̄ituali respectu eiusdē ꝓpōnis: et in eodē intellectu: q: nō est possibile aliquē intellectū naturaliter assentire alicui cū formidine qd̄ est euidēter ⁊ sine formidine sibi notū. Dicitur scd̄o q̄ scia actualis est bn̄ cōpossibilis cū opiniōe h̄ituali: q: nō sp̄ necesse ē actū scie eē tā itēsuꝫ q̄ cito corrūpat opinionē. Dr̄ tertio q̄ opinio actualis bn̄ stat cū scia habituali: qd̄ pōt ꝓbari sicut p̄ma. Dr̄ q̄rto q̄ opinio habitualis ⁊ scia habitualis nō stāt simul ī eodē respectu eiusdē: q: illi h̄it⁹ h̄nt adinuicē repugnātiā: quoꝝ actus adinuicē sunt actus repugnātes: sed actus sciētificus ⁊ actus opinatiu⁹ in

Dubiuꝫ de eadē scia ⁊ opinione.

Opinionis et scientie acceptiōes

Alia diffi-cultas.

codē repugnāt: igiť ⁊ habit⁹. ¶ Sed restat ta lis difficultas: vtrū ad aliquē hr̄e sciētiam et opinionē simul de aliquo tā ꝙ de scibili ꝓpinquo vel de opinabili ꝓpinquo sequaꝛ illa ꝯclusio q̄ cōiter solet inferri: puta ꝙ aliq̇s simul assentiret alicui cū formidine ⁊ sine formidie: q꞉ ꝑ opinionē assentimus cū formidine: et per sciētiam sine formidine: ergo talis assentit cū formidine ⁊ sine formidine. Dico ꝙ nō sequiť: nec pōt aliud inferri nisi ꝙ ꝑ opinionē assentit cū formidine: ⁊ ꝑ sciētiā sine formidine: sꝫ illa nō ꝯtradicūt: igiť. et similiter posset dici de sciētia ⁊ fide. q̇s eni posset assentire alicui euidēter ꝑ sciētiā ⁊ sine euidētia ꝑ fidē. sꝫ nō sequitur: ergo assentit euidēter ⁊ nō euidēter.

Probat ꝙ nō ois opinio sit cum formidine.

¶ Dubitaꝛ scđo ꝓbando ꝙ nō omnis opinio sit cū formidine: q꞉ tūc sequereꝛ ꝙ aliq̄ opinio alicui⁹ veri esset falsa. et volo ꝙ sit ista ꝓpositio: hō est aīal: et de ipsa q̇s habeat opinionē: tūc talis opinabiť illud posse aliter se habere: q꞉ alr̄s nō haberet formidinē de ipsa. ¶ Scđo sic. aliq̇s est actus quo intellect⁹ cōsiderat precise ꝓpōnē esse verā: nō cōsiderādo ꝯtingentiā: et talis est sine formidine: q꞉ nō respicit ꝯtingētiā sui oppositi: et talis actus est opinatiuus cū ꝑ ipsum et similes genereꝛ habitus opinatiuus: cū nō videaꝛ aliq̇s alius habit⁹ gn̄ari. ¶ Tertio sic. pōt augeri opinio nō augmētata formidine: igiť formido nō est de essentia opinionis. aña ꝓbaꝛ: q꞉ si q̇s dubitet de aliq̄ ꝯclusione: quāto plures rōnes ꝓbabiles adducenꝛ: tāto diminueꝛ formido et augebiť opinio: q꞉ talis assensus ꝑ tales rōes intēdiť. ¶ Quarto sic. act⁹ opinatiui nō corrūpūt sciam: igiť sūt sine formidine. ꝯña pꝫ: q꞉ si haberē formidinē corrūperē sciam: cū actus alicuius habit⁹ corrūperet habitū oppositū. aña pꝫ: q꞉ aristoteles adducit multas rōnes ꝓbatiuas ⁊ opinatiuas ad habendā sciam. ¶ Pro solutione supponiť ꝙ opinio aliq̄n capiť ꝓ p̄sumptiōe qua q̇s p̄sumit se scire aliq̇d qđ non scit: et sic nō est nisi assensus temerarius quo q̇s assentit se hr̄e sciam de aliquo ⁊ nō hꝫ: ⁊ sic nō capiť hic: q꞉ tunc est q̄dā spēs erroris. alio mō accipiť ꝓ assensu cū formidine de eius opposito: et sic capiť hic: et tūc r̄ndeꝛ ad rōnes.

Acceptiones opinionis.

¶ Ad primā dico ꝙ opinio pōt esse de aliquo vero necessario: et dico ꝙ nō est necesse ꝙ opinās aliq̇d existimet illđ posse aliter se hr̄e: nec ad hoc sequiť ꝙ opineꝛ sine formidine. Aliud eñ est timere de opposito ⁊ illđ existimare posse se aliter hr̄e. ¶ Ad scđam đr ꝙ si tales cōsiderationes sint cum formidine de opposito ex ipsis gn̄abiť opinio: si sine formidine gn̄abiť alius habit⁹ ⁊ nō ipsa opinio. ¶ Ad tertiā dicꝰ ꝙ itelligēdo formidinē eē de eēntia opinionis. i. ꝑ se ꝯñs opinionē: nego ꝯñam. et hoc pꝫ inst. iā: et maxime de suspicatiōe q̄ nō est sine formidie. et tn̄ q̄to aliq̇s magis suspicaꝛ tāto minus formidat. ¶ Et si q̇s dicat. ergo poterunt adduci tot rōnes ꝓbabiles ꝙ nihil erit de formidine: et sic erit opinio sine formidie. Dico ꝙ si desinat esse formido nō plus erit opinio: sed vnus alius habitus. ¶ Ad quartā đr ꝙ actus opinatiui corrūpūt sciam si inueniāt eā: et ad improbationē đr ꝙ ille rōes q̄s adducit aristoteles ad habēdā sciam nō sunt opinatiue neq꞉ capiunť cum formidine. vñ sm̄ cōmētatorē in scientijs demōstratiuis aristo. adducit rōnes ꝓbabiles aliq̄n ante demōstrationē ad exercitandū ⁊ dubitandū. aliq̄n post: vt faciat cōuenire sermones ꝓbabiles cū demōstratiuis.

Solutio predictorū.

Vtrū de illis q̄ fiūt a casu ⁊ fortuna sit scia.

¶ Dubitaꝛ tertio vtrū de fortuna et casu ⁊ etiā de alijs q̄ sunt a casu et a fortuna sit sciētia. et r̄ndeꝛ breuiter ꝙ casus ⁊ fortuna et etiā alia q̄ sunt a casu et fortuna possunt capi dupľr. vno mō logicaliter: et sic dico ꝙ nō sūt aliud ꝙ ꝓpōnes ꝯtingētes vere ⁊ in paucioribus: et sic de casu ⁊ fortuna ⁊ de alijs q̄ sunt a casu ⁊ fortuna nō est ꝓprie sciētia. alio mō capiūtur phisicaliter ⁊ quodāmō p̄me intētionaliter ⁊ hoc dupľr. vno mō ꝓ ꝑ se significato: et sic fortuna nō est aliđ ꝙ respect⁹ agētis liberi ad effectū ꝓductū nō intētū ab eo: ⁊ casus est respect⁹ agētis naturalis ad effectū ab eo ꝓductū p̄ter intētionē seu inclinationē. alio mō capiunť pro denotato: et sic fortuna nō est nisi agēs liberū ꝓducēs aliquē effectū ab eo non intētū: et casus nō est nisi agēs naturale ꝓducens aliquē effectū ab eo nō intētū: et sic dico ꝙ de casu et fortuna pōt eē scia tā ꝙ de scibili remoto: de quo magꝫ videbiť i scđo phisicoꝝ.

Casus et fortune acceptiones.

Dubiū de demōstratione.

¶ Alia difficultas. vtrū demōstratio ostēsiua sit potior demōstratiōe ad impossibile. Et videꝛ ꝙ nō: q꞉ demōstratio ad impossibile magꝫ cogit cū fundeꝛ in p̄mo p̄ncipio. R̄ndeꝛ ꝙ nō magis cogit: q꞉ nulla est spēs argumētationis q̄ sit ita efficax ad inferēdū vel ꝯcludēdū sicut sill'us ostēsiuus: et etiā ꝓpter hoc vna demonstratio nō đr potior alia: vt visum est in textu.

An solertia sit vnus habitus.

¶ Alia difficultas. vtrū solertia sit vn⁹ habitus. R̄ndetur ꝙ solertia pōt capi dupľr. Uno mō ꝓ q̄dā prōptitudine seu abilitate inueniēdi mediū. seu cām alicui⁹ i nō ꝓspecto tp̄e. i. pūo tp̄e: et sic dico ꝙ nō est habit⁹. alio mō accipiť ꝓ quadā q̄litate acq̇sita ex frequētatiōe silloꝝ actuū: et sic bñ est habit⁹.

Solertie acceptiōes

An omnium silloꝝ eadē sint principia.

¶ Alia difficultas. vtrū oīm sillogismoꝝ sint eadem p̄ncipia. Ad quā r̄ndeꝛ breuiter ꝙ oīm sill'orū possunt esse eadē p̄ncipia, formalia: saltē in gn̄e q̄ sunt modus ⁊ figura: sed nō eadē p̄ncipia materialia: cū nō oīm sill'orum sint eedeꝫ ꝓpōnes.

An per sensum possimus habere scientiā.

¶ Alia difficultas ⁊ vltima. vtrū ꝑ sensum possumus hr̄e sciam. Pro cuius r̄nsione supponiť ꝙ ista ꝓpositio hꝫ duplicē sensum. vnus sensus est: vtrū sensus reqratur seu cōferat ad sciam habendā: et sic diciť ꝙ sic. Alius sensus est vtrū aliqua notitia sensitiua dicaꝛ sciētia: et videꝛ ꝙ sic. nam aliq̄ est notitia sensitiua: adhesiua: certa ⁊ euidēs alicui⁹ ꝓpōnis: igiť. R̄ndeꝛ ꝙ ista noīa scꝫ sciētia ⁊ opinio sunt imposita ad placitū: scilꝫ solū ꝓ noticijs intellectualib⁹: et sic nulla notitia sensitiua dicitur scientia.

¶ Quantum ad tertium articulum sic.

Questionū ꝯdictarꝫ cō clusio r̄nsalis.

conclusio r̄nsalis ad quesitū aliq̄s de eodem pōt esse scia ꝛ opinio saltē successiue ꝛ in diuersis ꝛ aliq̄s non. fm ꝙ diuersimode capitur opinio. ¶ Ad rationes. Ad primā pꝫ solutio. ¶ Ad scđam dr̄ ꝙ vel est si ly et dicat circūstātiā ordinis. sed non si dicat circūstātiam cause: ita ꝙ non ē aliud dicere ꝙ̄ ꝙ idē actus intellect⁹ continuat⁹ ab ipo intellectu pt̄ esse pino opinatiu⁹: sꝫ destructa formidine ꝓpter aliquas rōnes ille idē act⁹ pōt dici scietific⁹. ¶ Ad tertiā dr̄ ꝙ nō sequit̄ illa ꝯdictio: sꝫ pt̄ dici alia ꝯdictio. s. ꝙ eadē ꝓpō esset euidens ꝛ nō euidēs eidē intellectui. ¶ Ad q̄rtā ꝛ q̄ntā patet solutio. Et aduerte ꝙ dato ꝙ in eodem intellectu simul ꝛ semel eēt mediū ꝓbabile ꝛ necessariū: adhuc tn̄ nō seq̄ret̄ ꝙ gn̄ret̄ scia ꝛ opinio de eodē obiecto in eodem intellectu: q2 mediū necessariū est fortius: ideo generaret suū effectuꝫ. s. sciam: ꝛ hoc supposita naturali inclinatōe intellectus que est ad magis assentiendum vero ꝙ̄ falso.

¶ Et hec de primo libro posterioꝝ.
¶ Sequitur secundus.

Questiones equales sunt numero his q̄cunq; vere scimus. Querim⁹ aūt q̄ttuor: quia: ꝓpter q̄d: si est: ꝛ quid est. Cū quidem enim vtrum q; hoc insit aut non hoc querimus in numerum ponentes: vt vtrum sol deficiat aut non ipsum quia querimus.

Diuisio huius libri.

Iste est secūdus liber posterioꝝ in quo phus determinat de q̄stionibus vere scibilibus. Et diuidit̄ in tres tractatus. ¶ In primo determinat de numero ipaꝝ. ꝛ intendit duas ꝯclusiones. Quarū prima est. q̄ōnes vere scibiles sunt equales his q̄ vere scimus. Et sunt quattuor q̄stiones vere scibiles. s. si est. quid est. q2 est. ꝛ ꝓpter q̄d est. exēplū de si est: vt cum queritur vtrū deus est. ꝛ querit̄ de esse rei simplr̄. Exēplū de q̄stiōe q̄d est: vt cū cognoscim⁹ ꝙ deus est: querim⁹ q̄d est deus. Exēplū de ꝓpter q̄d ē: vt q̄n cognoscimus ꝙ sol eclipsat̄. q̄rim⁹ ꝓpt̄ q̄d sol eclipsat̄. ¶ Secūda cōclusio. oēs q̄stiones scibiles querunt de medio: q̄d ꝓbat rōne ꝛ signo. Rōne sic. ois q̄stio vere scibilis q̄rit de cā: sed mediū in demonstratione ē cā: g̊ ois q̄stio q̄rit de medio. maiorē ꝓbat: q2 ois q̄stio q̄rit de illo q̄d req̄ritur ad habēdū sciam de cōclusiōe demōstrabili: sed oē tale dr̄ quodāmō cā scie: igit̄. Et subdit ꝙ quid est ꝛ ꝓpter q̄d est: idē querunt. nā p idē r̄ndet̄ ad vtrāq;. nā si q̄rat̄ q̄d ē eclipsis lune: r̄ndebit̄ ꝙ est ꝑuatio luminis in luna ꝓpter interpositionē terre inter solē ꝛ lunā. Et si q̄rat̄ ꝓpter q̄d luna deficit. etiā r̄ndetur ꝓpter ꝑuationē luminis in luna ꝓpter interpositionē terre inter solē ꝛ lunā. Signo sic ꝓbat: q2 si mediū sit nobis notū cessat ois q̄ō: g̊ signū est q̄d ois questio ē q̄stio mediꝫ. aīs ꝓbat exēplo: q2 si essemus supra lunā ꝛ videremus interpositionē terre inter eā ꝛ solē tunc non q̄reremus vtrū luna eclipset̄: nec; ꝓpter q̄d eclipsatur. ¶ Finaliter remouet paruū dubium: q2 dictū est superi⁹ ꝙ p sensum non habem⁹ sciam. nā si q̄s esset supra lunā ꝛ videret lunā eclipsari adhuc nō haberet sciam: ꝛ tn̄ h̄ dr̄ ꝙ nō q̄reret ꝓpter q̄d. r̄ndet̄ ꝙ non q̄reret ꝓpter q̄d ē talis eclipsis lune. tn̄ adhuc dubitaret vtrū vl̄r sic fiat eclipsis lune.

Quid est eclipsis lune.

Quare luna deficit.

Queritur vtrū tm̄ sunt quattuor q̄ōnes vere scibiles. Arḡ p̊mo ꝙ non: q2 plura sunt dubitabilia ꝙ̄ q̄ttuor: igit̄ plures erūt q̄stiones scibiles. ¶ Secūdo sic. ois q̄stio ē q̄ō mediꝫ: sꝫ tm̄ est vnū mediū: igit̄ tm̄ erit vna questio. ¶ Tertio sic. si ē ꝛ q̄d ē nō sunt q̄ōnes vere scibiles: igit̄ nō sunt q̄ttuor. aīs ꝓbat̄: q2 si est ꝛ q̄d ē nihil ꝑsupponūt p q̄d possint sciri: igit̄ nō sūt q̄ōnes. maior pꝫ de si ē: q2 cū sit p̊ma q̄stionū nihil ꝑsupponit ante se: sꝫ de q̄d est pꝫ: q2 nō ꝑsupponit nisi esse p q̄d nō pōt demonstrari cū eē cuilibꝫ rei create accidit. ¶ Quarto sic. q2 vel q̄stio si ē querit de eē essentie. vel de esse existētie: nō de esse eētie: q2 nō distingueret̄ a q̄ōne q̄d ē nec de existētie: cū tale accidat rei. ¶ Quīto sic. q̄d ē ꝛ ꝓpt̄ q̄d ē nō dn̄t: igit̄ nō sunt q̄ttuor. aīs ꝓbat̄: q2 q̄libet q̄rit de medio quod medium nō est scibile: igitur. ¶ In oppositum est phus in textu. In questione erunt tres articuli.

An tm̄ sint q̄ttuor q̄ōnes vere scibiles.

¶ Quātū ad primū sciēdū est primo ꝙ ꝓ declaratōe p̊me ꝑtis q̄ōnis supponit̄ p̊mo ꝙ q̄stio pōt capi duplr̄. vno mō cōiter ꝓ omī ꝓpōne sumpta cum signo interrogatiuo: siue sit de ꝯtingētibus siue necessariis siue impossibilibus ꝛ sic nō capit̄ hic. Alio mō spālr̄ ꝓ aggregato ex ꝓpōne necessaria scibili ꝛ signo interrogatiuo. ꝛ adhuc sic nō capit̄ h̄: sꝫ capit̄ ꝓ ꝓpōne necessaria scibili cui addit̄ signū q̄sitiuū. ¶ Supponit̄ scđo ꝙ vere scibile capit̄ duplr̄. vno mō ꝓ illo q̄d p verā demonstrationē ē scibile cuoi ē ꝯclusio demōstrabilis ꝛ sic sola ꝯclusio ē vere scibilis. Alio mō capit̄ vere scibile ꝓ omī illo q̄d ē certitudinalr̄ cognitū habita actuali demōstratōe ꝛ sic capit̄ h̄. Ex q̊ pꝫ ꝙ nō solū q̄ōnes dr̄ in ꝓposito vere scibiles. ¶ Suppōit̄ tertio ꝙ duplex ē q2 ē. s. ꝑncipiorū ꝛ illō ē ꝑcognitio. Et q2 ē passiōis: ꝛ illō ē q̄ō. Etiā duplex est quid ē. s. quid rei. ꝛ illud ē questio. ꝛ quid nōis. ꝛ illud ē ꝑcognitio. licet etiam quid rei possit dici precognitio: vt visum est in primo. ¶ His suppositis dicitur ꝙ

Duplex q̄ōnis acceptio.

Vere scibile quot modis capit̄.

habita actuali demonstratione quattuor vere scim⁹ capiēdo scire large. pmū si ē subi. scđm quid est subi. tertiū quid ē passionis. i. ꝙ passio inest subo. quartum ꝓpter qđ passio inest subo: qꝛ ois demōstratio ostēdit causam ꝓpter quam passio inest subiecto. Et hec omnia scimus elicitiue demonstratione habita.

Questiōis si est limitatio.

¶ Sciēdū est scđo ꝙ cū dicim⁹ aliquā qōnē eē si ē: vt q̄rēdo si hō ē ibi, ꝓprie dꝫ capi si, ꝓ vtrū τ est sensus si hō ē. i. vtrū hō est. Ex quo sequitur ꝙ qō si ē nō hꝫ q̄stitū lꝫ bñ qō quid est τ sili qō ꝓpter quid. ¶ Sed videtur etiam ꝙ improprie q̄raꝛ: qꝛ ē de aliquo vt nō ꝓprie querimus: qꝛ homo ē risibilis: ꝗ nō dꝫ poni aliqua talis q̄stio qꝛ est. Rñdeꝛ ꝙ noīa sunt ad placitū instituta. τ iō aristo. τ sui trāslatores vsi sunt hoc noīe: qꝛ est ꝓ tali gñe qōnis, siue talis vsus sit cōformis mō, loquendi nro siue nō. ¶ Aduerte tñ ꝙ demonstrator et dyalecticus diuersimode formāt suas qōnes.

Demonstrator τ dyalectic⁹ q̄nō qōnes formāt

nā dyalecticus formāt suas qōnes querendo de vtraq̄ pte ꝯdictionis sub quadam disiunctione. sed demonstrator querit solum de vna pte cōtradictionis ꝓponendo determinate vnā ptē ꝯdictionis: puta verā τ necessariā: vt vtrum hō est risibilis. quam ipse vult demonstrare vel scire p demonstrationem.

Quō dīnt pdicte qōnes.

¶ Sciēdū est tertio ꝙ pꝛedicte qōnes multipl'r dīnt inter se. primo: qꝛ qō si ē τ qđ ē se tenēt ex pte subi: sꝫ non, ꝓpter qđ. τ questio qꝛ ē se tenēt ex pte pdicati. primū ptꝫ: qꝛ qō si est q̄rit de esse subi: τ quid est q̄rit de quiditate eius. secūdū pꝫ: qꝛ qō qꝛ est q̄rit de inherentia pdicati ad subm. τ ꝓpter qđ q̄rit de causa illius inherētie. ¶ Scđo differūt. qꝛ qō si est τ qō quid est sunt qōnes non ponētes in numerū. i. querētes ꝯm adiacens. sꝫ questio qꝛ ē τ ꝓpter qđ est sunt qōnes ponētes in numerum: qꝛ illud qđ querūt importat aliquid vel aliquam dispositionē circa illud de quo q̄rit. τ sic ptꝫ ꝙ due sunt qōnes ponētes in numerum τ due nō ponētes. s. si est τ quid ē. Et ex istis potest videri qualiter differant tales questiones adinuicem.

Quot sunt qōnes scibiles.

¶ Sciēdū est quarto vtrū tm̄ sint quattuor qōnes scibiles. τ an sint equales numero his q̄ vere scimus. ꝓ cuius solutiōe supponiꝛ ꝙ ista ꝓpositio tm̄ sūt q̄ttuor qōnes scibiles habet duplicē sensum. s. ꝓpriuꝫ τ impropriū. Proprius sensus est. q̄ttuor sunt qōnes scibiles τ non plures ꝙ quattuor τ sic ille sensus est falsus. Alius sensus est impropꝛius: τ est q̄ttuor sunt q̄stiones scibiles nō coincidentes in suis rationibus formalib⁹. Et nō sunt plures sic distincte in suis rōnibus formalibus.

Quō intelligiꝛ tm̄ eē q̄ttuor qōnes scibiles

Ex quo sequiꝛ ꝙ cū dꝛ ꝙ non sunt nisi q̄ttuor questiones scibiles hoc non ē intelligendum de distinctione numerali: qꝛ si sunt multo plures ꝙ q̄ttuor. nec ē etiā intelligēdū de distinctione specifica qōnum: qꝛ etiā sic sunt multo plures ꝙ q̄ttuor. Nā q̄stiones methaphysice les distinguūtur spē specialissima a q̄stionibus naturalibus. dꝫ ꝗ accipi ad sensum pri⁹ datū.

Duplex est sensus pdicte ꝓponis

Ex quo ptꝫ quomodo debet intelligi ꝓpositio pbi in q̄ dꝛ ꝙ qōnes vere scibiles sunt eq̄les numero his q̄ vere scimus q̄ habet duos sensus. vnus est ꝙ tot sunt in numero qōnes scibiles quot sunt quesibilia: et sic non capit aristoteles. Alius sensus ē ꝙ tot sunt genera questionum scibilium quot sunt genera scibiliū. Et sic volebat capere aristoteles. vel sic ꝙ omnis questio scibilis est ꝓpositio scibilis τ econtra. Et hec de primo articulo.

An ois qō sit qō medij Questio scibilis qđ sit. Quid ē qō.

¶ Quātū ad secūdū dubitaꝛ pꝛio vtrū omnis questio sit questio medij. Pro cui⁹ declaratiōe supponiꝛ ꝙ q̄stio scibilis ꝓprie est ꝓpositio dubitabilis cum signo dubietatis cōstitutum. Ex quo patet ꝙ questio est ꝓpositio mediata q̄ medio inuento sit nobis certa dūmodo tale mediū bene applicetur. ¶ Et quia in omni questione querimus habere euidentiam de illo de quo querimus: ideo omnis q̄stio est questio medij querens illud medium per quod habetur euidentia de tali questiōe. Supponitur secūdo ꝙ medium capiꝛ dupl'r. vno modo pro termino qui bis poniꝛ in pꝛemissis alicui⁹ sillogismi. τ sic nō capiꝛ mediū cum dꝛ ꝙ oīs questio ē qō medij: qꝛ ibi capitur medium ꝓ illo quo inuento cessat dubitatio. modo bene stat ꝙ habeꝛ tale medium vbi non cessaret dubitatio. Alio modo capiꝛ pro omni illo quod instrumentaliter requiritur et sufficit ad hoc ꝙ habeatur scientia de aliq̄ conclusione seu propositione mediata. τ sic capitur cum dicitur ꝙ omnis questio est questio medij. Unde cum querimus vtrum homo sit: querimus scientiam huius quod est homo est. Et cum querimus vtrum homo est risibilis q̄rimus sciētiam huius qđ est homo est risibilis: τ sic de alijs questionibus.

Mediū dꝛ mōis capiꝛ

¶ Dubitaꝛ scđo vtrū questio quid est τ qō ꝓpter qđ ē sint qōnes p demonstrationeꝫ vere scibiles adinuicē distincte. ¶ Pro cui⁹ solutiōe supponiꝛ primo ꝙ aliquid dꝛ esse scibil dupl'r. vno modo ꝓprie tanꝙ illud qđ scitur: cuiusmodi est conclusio scibilis p demonstrationem τ sic solum questio qꝛ est: est proprie scibilis. Alio modo dꝛ aliqđ scibile p demonstrationē elicitiue: quia per demonstrationem pōt elici eius notitia: τ sic quattuor q̄stiones dicūtur scibiles p demonstrationem. qꝛ ex quo p demonstrationem habeꝛ notitia de conclusione tāꝙ de eo ꝙ directe scitur statim habeꝛ elicitiue notitia aliarū questionuꝫ. Aduerte tñ ꝙ iste qōnes non dicuntur sciri p demonstrationem nec elicitiue nec directe eo ꝙ formalr ingrediūtur demonstrationes: sed qꝛ p demonstrationem sciūtur illa de quibus q̄rūt. τ sic termināꝛ p demōstrationē. i. notificanꝛ. Suppōiꝛ scđo ꝙ istas qōnes qđ ē τ ꝓp qđ est esse distinctas pt intelligi dupl'r. vno modo ex pte q̄siti. τ sic dico ꝙ non sunt distin.

Dubiū de q̄stiōe qđ ē τ ꝓpter qđ ē

Aliqđ quot mōis dꝛ eē scibile.

Quot modis intelligiꝛ pdictaꝛ qōnes esse distinctas.

ete cū querāt de eodē: puta de medio. nā ipsuʒ qd est ꝛ ppt qd est sepe coincidunt: ꝛ sic intellexit aristo. istas q̄stiones non esse distinctas. alio mō ex pte modi q̄rēdi: et sic sunt q̄stiones distincte: q2 habent distinctos modos q̄rendi. Nam q̄stio qd est: querit de qditate rei simplr et absolute: et q̄stio ppt qd pōt q̄rere illō ideʒ sub illa rōe qua est cā sic eēndi sicut significat p cōclusionē: ꝛ sic bn̄ distinguunt. Ex quo pʒ ꝙ qōnes scibiles sūt termiabiles p demōstratione. i. notificabiles vel directe vel elective.

An q̄stio si est sit terminabilis p demōstrationem.

Esse existētie est duplex.

¶ Dubitatur tertio vtruʒ q̄stio si est sit terminabilis per demōstrationē. Pro cui⁹ declaratione supponit ꝙ q̄stio si est q̄rit de esse existētie aptitudinali vel possibili subiecti: ita ꝙ sit sensus vtrū hō est. i. vtrū hō sit natus vel possit esse. Et ē duplex esse existētie. s. actuale et aptitudinale. q̄stio enim si est nō q̄rit de esse existētie actuali. nam tale dr mere contingēter de subiecto supponente p re creata: q2 de deo dr mere qditatiue ꝛ necessario: sed q̄rit de esse existētie aptitudinali qd cōuenit rei p se scd'o modo: qd nō est aliud ꝙ respect⁹ aptitudinalis quo aliqd dr formaliter aptū natū existere. et sic dr ꝙ pōt demōstrari pp̄ter qd: q2 ois talis respect⁹ seu ppositio in qua est talis p̄dicatio est demōstrabilis p diffinitionē sui subiecti. Ex quo sequit ꝙ q̄stio si est: est terminabilis p demōstrationē: nā q̄stionē si est terminari p demōstrationē non est aliud ꝙ talē ppositionē: puta hō nat⁹ est esse vel aliquā sibi similez demōstrari. Et si q̄s dicat. si q̄stio si est posset terminari demōstratiue hoc maxime esset p qd est: sʒ hoc nō est: q2 si est prius cognoscit ꝙ qd est. Ad hoc dr ꝙ lʒ si est prius cognoscat ꝙ qd est cognitione imperfecta: et quo ad quia est. tn̄ pfecte ꝛ quo ad propter qd cognoscit p ipsum qd. Et hec de secundo articulo.

Quid est q̄stionē terminari per demonstrationem.

¶ Quantū ad tertiū sit cōclusio responsalis: tn̄ sunt q̄ttuor q̄stiones vere scibiles: vt satis pʒ i articulis. ¶ Ad rōnes. Ad primam pʒ solutio ꝛ etiā ad scd'am. vel posset dici ꝙ lʒ esset tn̄ vna q̄stio gn̄alis puta mediȷ̄: tn̄ pñt esse plures speciales. ¶ Ad tertiā dr ꝙ lʒ si est et qd est nihil p̄supponāt in ordine q̄rendi: tn̄ pp̄ter hoc nō seq̄tur quin nō sint q̄stiones: q2 aliqd p̄supponūt in ordine cognoscēdi. ¶ Ad quartā ꝛ quintā pʒ solutio in articulis.

Conclusio respōsalis p̄dictaꝝ cōclusionū.

¶ Quomodo autem quodquid est demonstratur et quis modus introductionis et qd est diffinitio: et quorū dicemus primū opponentes de ipsis.

Huius tractatus diuisio.

Hic est scd's tractatus huius libri in quo philosophus determinat quō quodquid est determinet. et diuiditur in septeʒ capitula. In primo ponit tres ɔclusiones. quarū prima talis est. Non ois cuius est demōstratio est diffinitio. pbat q̄ttuor rōibus. ¶ Pria est. demōstratio est alicuius propositionis negatiue et etiam alicuius affirmatiue: sed illorum nō est diffinitio: igitur. ¶ Scd'a ratio. eorū que sunt est demōstratio: sed diffinitiōes sunt sine esse vel nō esse: igitur. ¶ Tertia ratio. aliqd scitur p diffinitionē qd nō scitur p demōstrationē: et solet aliqd sciri p demōstrationeʒ qd nunꝙ scietur p diffinitionē: ergo non oē qd scit p demōstrationē scit p diffinitionē. ¶ Quarta rō. solius substātie ꝛ incōpleti ē diffinitio: nō autē demōstratio: ergo nō ois cui⁹ est demonstratio est diffinitio. Ex isto passu habet ꝙ solius sube est diffinitio. vbi dʒ capi substātia large p ol icōpleto.

Rōnes p̄dictā ɔclusionem probantes.

¶ Scd'a ɔclusio. nō ois cui⁹ est diffinitio est demōstratio. pbat duabus rōnibus. Prima est. q2 tūc sequeret ꝙ illō qd natū est cognosci p demōstrationē cognosceret nō habita demōstratione: q2 natū esʒ cognosci p diffinitionē. Scd'a rō. diffinitiones sunt p̄ncipia demōstrationū: sʒ p̄ncipia demōstrationū nō sunt demōstrabilia: cū al's esset pcessus in infinitū: ergo diffinitiones nō sunt demōstrabiles. et p ɔn̄s nō ois cuius est diffinitio est demōstratio.

Rationes scd'am conclusionem pbantes.

¶ Tertia ɔclusio. nulli⁹ ꝛ eiusdē est diffinitio ꝛ demōstratio. pbat tribus rōnibus. Prima rō. q2 diffinitio facit cognoscere qd est: sʒ demōstratiōes p̄supponūt illō: igit. Scd'a rō. ois demonstratio ostendit aliqd de aliquo: sʒ diffinitio hoc non facit: igit. Tertia rō. demōstratio ostēdit q2 est: et diffinitio qd est: sʒ ista sunt diuersa: neqʒ vnū est ps alteri⁹: ergo eiusdem nō est demōstratio ꝛ diffinitio.

Rationes tertiā conclusionem pbantes.

Ex hoc remouet phs vnū dubiū: aliq̄s posset dubitare an diuersoꝝ possit eē eadē demōstratio. Dicit phs ꝙ nō nisi vnū sit ps alterius. i. ꝙ vnuʒ sit sub alio: sicut est ps subiectiua sub suo toto: vt si ostensuʒ fuerit triāgulū habere tres angulos: etiā pōt ostēdi de ysochele.

An diuersorū possit eē eadē demōstratio.

¶ Ipsius autē qdqd est vtrū sillogism⁹ sit ꝛ demōstratio aut nō: sicut nūc ratio supposuit. Sillogism⁹ eni qdē aliquid de aliquo demonstrat per medium.

¶ Istud est sextum capitulū in quo philosophus inquirit disputatiue vtrū quodquid est seu diffinitio possit demonstrari de eo cuius est. i. de diffinito in ratiōe quodquid est. i. sub ratione diffinitionis: et intendit quattuor cōclusiones. Quarū prima est. quodquid est non pōt demōstrari de eo cuius est in eo quodqd est p sillogismū reduplicatiuū: q2 vl' i tali sillo p̄misse sumerent cū reduplicatione vel sine reduplicatione. nō scd'm: q2 tūc ex ipsis nō seq̄retur reduplicatio. nec primū: q2 tūc in tali pcessu esset petitio p̄ncipij: q2 in minore p̄dicaret diffinitio de diffinito cum reduplicatione: vt arguendo sic: omnis numerus seipsuʒ mouēs est causa viuendi sibi ipsi in eo quodquid est: sed anima est numerus seipsuʒ mouens in eo qdqd est: ergo aīa est cā viuēdi sibi ipsi i eo qd qd est: ibi sumit petitio p̄ncipij: igit.

Philosophi īq̄sitio.

Conclusiones ex eadem.

Prima.

¶ Scd'a cōclusio. qdquid est nō ostendit sillogistice de eo cuius est p sillogismū diuisiuū. qd probat;

Secunda.

q: arguendo p diuisionē ɔclusio nō seqtur de necessitate ex pmissis: imo petit principiū: q: semp aliqd sumit tāq pbatū qd nō est pbatū: vt sic arguēdo: corporum aliud est aiatū aliud inaiatū: sz hō nō est corp⁹ inaiatū: g hō est corpus aiatū: ibi nō sequit ɔclusio nisi rñdēs cōcedat istā hō est corpus: imo petit principiuz.

Tertia. ¶ Tertia ɔclusio. qđqd est nō pōt ostēdi de eo cui⁹ est i eo qđqd est p diffinitionē: pbat duabus rōnibus. prima. q: in tali pcessu esset petitio pncipij: q: in aiñte sumet illud qđ debet cōcludi. Scđa rō. q: sillogisando ɔclusionē affirmatiuā vel negatiuā nō opz cape diffinitiōes silli: g ad ɔcludēdū qđqd est de aliquo nō opz cape diffinitionē ipsi⁹ diffinitiōis. pbat etiā q: qđqd est nō pōt demōstrari de eo cui⁹ est in eo qđqd est p diffinitionē cōtrariū: q: ibi esset petitio pncipij qđ declarat p exēplū: vt si aliqs ostēderet q oē indiuisibile est qđqd est ipsius mali: aiñs erit ita notū sicut z ɔñs: igitur.

Quarta. ¶ Quarta ɔclusio. qđqd est nō pōt ondi de eo cui⁹ est p sillm demōstratiuū. pbat qdruplr. pmo: q: qđqd est nō ē demōstrabile de eo cui⁹ est: q: nō pōt sillogisari de eo cui⁹ est in eo qđ qđ est: igif. Scđo sic. diffinitio vnū solū ostēdit sez qditatē rei: g a simili demōstratio vnū solū ostēdit sz ondit q: est: g nō ondit qđ est. Pro tertia rōe supponit q nō pōt sciri de aliqđ qđqd est nisi sciat: q: ipm est. Tunc arguit sic. illō qđ psupponit i demōstratōe nō demōstrat: sz qđqd est psupponit i demōstratiōe: igitur. Quarta rō. sicut se hz diffinitio ad q: est: ita demōstratio ad qđ est. sz diffinitio nō ondit qđ est: ergo demonstratio non ostēdit qđ est.

¶ Iterū autē speculandū est qđ eorum dz bene z qđ nō bn̄ z sit diffinitio et eius qđqd est nūquid quodāmodo est demōstratio aut diffinitio: aut nullo modo.

Cōclusiōes ostēdentes quō qđqd ē terminat. ¶ Istud est tertiū capitulū in quo ondit pħs quō terminat qđqd est: et ponit duas ɔclusiones. Quaz pma est. qđqd est pōt demonstrari de eo cui⁹ est p aliud qđqd est: sz nō i eo qđqd est. pbat: q: stat aliqđ diffinitū hēre plures diffinitiones. quarū vna demōstrat de diffinito p aliā. ideo qđqd est demōstrat de eo cui⁹ est p aliud qđqd est: z subdit q talis modus arguēdi nō est ppriē demōstratio: sz mag⁹ sill⁹ dyalecticus. ¶ Scđa ɔclusio. sicut possibile est cognoscere ppter quid nō cognoscēdo q: est. ita impossibile est cognoscere qđ est nō cognoscēdo si est: sz bn̄ ecōtra. Et hoc declarat p exempla. primū. vt si sciat defectus luminis in luna ppter interpositionē terre inter solem z lunā cito scitur q luna eclipsat: vt sic arguendo: oē carēs lumine ppter interpositionē terre iter solē z lunā eclipsat: sz luna est hmōi: igif luna eclipsat. Scđm exēplū. vt si cognoscamus q tonitruū est sonus fact⁹ in nube ppter inclusionē ignis in nube cito sciemus q tonitruū est. Et et istis infert q diffinitionū qđā est qđ rei: alia qđ nominis. Quid rei quedā est dicēs quid tm̄. quedā vō ppter qđ tm̄. quedā est dicens qđ z ppter qđ simul. prima pōt esse ɔclusio demōstratiōis: vt tonitruū est sonus fact⁹ in nube. scđa pōt esse pncipiū demōstratiōis: vt tonitruum fit ex extinctione ignis in nube. tertia vō est tota demōstratio positione differēs: vt tonitruū est sonus fact⁹ in nube ppter extinctionē ignis in nube.

Exēpla predictas ɔclusiōes declarantia.

Diffinitionū diuisio.

Textus.

¶ Quoniā autē scire opinamur cū sciamus causam. cause autē quattuor sunt: vna qdem quodquid erat esse. vna vō cū hoc sit necesse est hoc esse. altera aūt que aliquid primo mouit. quarta quoqz cuius oēs hec p mediū monstrat.

Conclusiones pbantes q ɔtingit idē per plures causas demonstrari.

¶ Istud est qrtū capitulū in quo ostēdit pħs q cōtingit idē demōstrari p plures causas: et intēdit qnqz ɔclusiones. ¶ Prima. cū sint qttuor cause qlibet illaz potest esse mediū demōstratiuū. qđ pbat rōne et exēplo. Ratione sic. q: p mediū demōstratiōis scit ɔclusio: sz scire opinamur cū causam rei credim⁹ cognoscere: igif mediuz demōstrationis est causa. Exēplo pbat i oibus causis. Primo i causa materiali. vt ois triangulus qui est medietas duorū angulorū rectoz est rectus: sed ois triāgulus cadens in semicirculo est medietas duoz angulorū rectoz: ergo ois triāgulus cadēs in semicirculo est rectus. Unde in isto sillogismo fit demōstratio de toto p ptes. et ideo dicit fieri p causam materialē: q: partes comparate ad totū habēt rationē materie. Exēplū de causa efficiēte: vt qcūqz pmi cōmiserūt bellū iniustum in medos iuste debellantur a medis: sed athenienses sunt hmōi: igif. vbi cōmittere bellū iniustum est causa efficiens huius qđ est iuste debellari. Exēplū de causa finali: vt si demonstretur ppter quid hō deambulat post cenā p hoc q vult sanari: est demonstratio p causam finalē: vt sic arguēdo: oē qđ facit nō eminere cibū iuxta os vētris est causa sanitatis: sz ambulatio post cenā est hmōi: igif.

Secunda. Scđa ɔclusio. ɔtingit idē demonstrari p plures causas. probat duobus exēplis. Primū. vt hec ɔclusio lumen apparet p pellē lucerne potest ostēdi per causam materialē oē corpus minoz partiū necessario transit p poros largiores: sz lumen est hmōi: ergo necessario trāsit per poros largiores: vt sunt pori lucerne. potest etiā ostēdi p hoc: vt nō ledamus pedē de nocte sic arguēdo: oē qđ facit nō ledere pedē de nocte exit p pellē lucerne: sz lumen lucerne facit nō ledere pedē de nocte: igif lumē exit p pellē lucerne. Scđm exēpluz est de hoc qđ est tonare. potest eni ostēdi p causam efficientē. s. p extinctionē ignis in nube. pōt etiā ostēdi p causaz finalē. Uñ sm pithagorā: cā finalis tonitrui ē vt terreant illi qui sunt in inferno.

Exēpla pbātia q cōtingit idez demonstrari p plures causas.

Tertia. ¶ Tertia ɔclusio. qlibet effectus existens simul cū sua causa pot demōstrari p illā sm oēm differētiā tpis tam quo ad esse q quo ad fieri. pbat exēplo de.

cristallo cui⁹ cā est aqua dēpsa ꝓpter defectū
caloris. Seqtur bn̄ aqua ē dēpsa ꝓpt defectū
caloris: g̃ cristall⁹ ē. etiā bn̄ seqtur cōdēpsatio
aq̄ ꝓpter defectū caloris fuit: g̃ cristall⁹ fuit.
etiā ꝯdēpsatio ꝓpt defectū caloris erit: g̃ cri-
stall⁹ erit. Et bn̄ seqtur ꝯdēpsatio aq̄ ꝓpt defe-
ctū caloris fit: g̃ cristall⁹ fit. ⁊ sic de aliis tpi-
bus. ⁊ videt istud exēplū ꝓcedere p cām mate-
rialē: qꝛ aq̄ ꝯdēpsata ꝓpter defectū caloris ē
Quarta
materia cristalli. ¶ Quarta ꝯclusio. in causis ⁊
causatis q̄ nō simul sunt p cām nō pōt demō-
strari effectus ſm esse nec ſm fieri: ſ; bn̄ p ef-
fectū demōstret cā q̄ ad eē vel fieri. pmā ptez
ꝓbat: qꝛ ad talē cām nō seqtur effect⁹: g̃ effe-
ctus nō pōt demōstrari p illā cām. aſis ꝓbat:
vel qꝛ seq̄ret i tpe finito vel ifinito. nō ifinito
vt notū est. nec finito: qꝛ quocunqꝫ tpe finito
dato siue sit p̄sens siue p̄teritū siue futurꝫ stat
illā cāz esse sine effectu. nā forte ꝰāno pñti sunt
lapides decisi: ⁊ nō est mur⁹ codē āno: igitur.
¶ Deinde ꝓbat ꝑ alia pte: qꝛ fieri cause nō si-
mul existētis cū effectu nō īfert fieri ipi⁹ effe-
ctus: g̃ p illā cām nō demōstrat ille effectus.
Deinde ꝓbat secūdā ptē p̄ncipalē. s. ꝙ p effe-
ctū demonstret cā quo ad esse vel fieri: ⁊ pona-
tur ꝙ a. sit incisio lapidū. ⁊ b. sit mur⁹ vel fun-
damētū. ⁊ c. vltim⁹ effectus. Tunc arguit sic.
ex c. seqtur b. ⁊ ex b. seqtur a. ergo ex c. sequit
a. qꝛ quicq̄d antecedit ad antecedēs āfiecdit
Quinta
ad ꝯñs. ¶ Quinta cōclusio. in causis ⁊ causa-
tis circulariter se hn̄tibus possibilis est circu-
laris demōstratio. ꝓbat p exēplū: vt ex pluuia
gñatur vapor ⁊ ex vapore gñatur nubes ⁊ ex
nube generat pluuia: ergo talia circulariter
se hn̄t ⁊ vnū demonstrat p aliud. Finaliter re-
monet vnū dubiū. nā diceret aliq̄s ꝙ nō semp
ex pluuia generat vapor nec ex vapore nubes
nec ex nube pluuia: ergo ista nō demōstrāt se
inuicem. r̄ndet ꝙ eorū que fiūt: q̄dā fiūt semp
vt eclipsis lune. alia fiūt frequent: vt ista tria.
vnde illa que fiūt semper demonstrantur per
medium: vt semper. ⁊ illa que frequenter de-
monstrantur per medium: vt frequenter.

An q̄d q̄d est aliq̄ mō de eo cui⁹ est possit demōstrari

Queritur vtrum q̄d q̄d est
possit demonstrari aliq̄ mō de
eo cui⁹ ē. Arguit p̄mo ꝙ nō:
qꝛ eiusdē nō pōt eē diffinitio
⁊ demōstratio: qꝛ diffinitio ē
icōplexi: demōstratio ē cōple-
xi. Scd̄o sic. q̄d q̄d ē pōt demōstrari de eo cu-
ius ē: igit. Aſis pꝫ: qꝛ oē qd̄ hꝫ cām pōt demō-
strari p illā: ſ; q̄d q̄d ē hꝫ cām: qꝛ oē aliō a deo
hꝫ cāz: igr̄. ¶ Tertio sic. ꝯclusio demōstratiōis
pōt demōstrari: ſ; aliq̄ ē diffinitio q̄ ē ꝯclusio
demōstratiōis: g̃ q̄d q̄d est potest demōstrari
de eo cui⁹ est. maior pꝫ de demōstratiōe i qua
demōstrat diffinitio materialis p formalem.
¶ Quarto sic. ⁊ ꝙ ip̄m possit ostēdi p silm̄ di-
uisiuū: qꝛ silr̄s diuisiu⁹ sufficiēter accipit oīa
p̄dicata eētialia diffiniti: igit p ip̄m poterit
demōstrari q̄d q̄d est de eo cui⁹ est. ¶ Quinto
sic. cā finalis nō pōt aliq̄d demōstrare: g̃ male

dꝫ ꝙ q̄libꝫ cā pōt eē mediū demōstratōis. aſis
patet: qꝛ demonstratio ꝓcedit ex prioribus:
sed finis habet rationem vltimi: igitur. ¶ In
oppositum est aristoteles in textu. In questio-
ne erunt tres articuli.

¶ Sciendū est p̄mo ꝙ diffinitio diuidi-
tur i diffinitionē q̄d nōis causalē descriptiuā
⁊ q̄ditatiuā. vnde diffinitio q̄d nōis ē qua cō-
uertibiliter ⁊ sinonyme explicat q̄d qualiter
⁊ q̄uo p diffinitū significat iplicite. ⁊ capitur
ibi q̄d nōis large vt se extēdit ad oēm dictio-
nē: ita ꝙ diffinitio q̄d nōis ꝓprie dicta ⁊ inter-
pretatio adinuicem ꝯuertūtur: vt alr̄ visum
est in summulis. Ex quo sequit ꝙ q̄cq̄d signi-
ficatur p diffinitionē q̄d nōis significat etiā
p̄cise p diffinitū. Ex quo videt seq̄ ꝙ diffini-
tio chimere in q̄ dꝛ chimera est ens cōpositū
ex ipossibilib⁹ posse cōponi significat oē ens
⁊ oē compositū cū ipa ponat ens compositū
⁊ per ꝯsequēs etiā iste termin⁹ chimera. si tūc
potest dici ꝓbabilr̄ ꝙ sic diffiniēdo chimeraꝫ
ꝙ chimera non significat chimerā: qꝛ illo mō
chimerā esse est impossibile siue imaginabile:
modo h̄ vbū significat non āpliat vltra imagi-
nabilia. Et si q̄s dicat. dꝛ cm̄ cōit ꝙ chimera ē
ens imaginabile. dꝛ ꝙ tūc capit chimera pro
cōposito ex cauda draconis ⁊ capite leonis: ⁊
sic de aliis. ⁊ tūc chimera bn̄ significat chime-
ram. ¶ Supponit vlteri⁹ ꝙ null⁹ termin⁹ sim-
plex ꝓprie diffinit diffinitione q̄d nōis: ſ; so-
lū terminus cōplex⁹ q̄ subordinat ꝯceptui cō-
plexo. Ex quo seqtur ꝙ terminus ⁊ diffinitio
quid nōis ꝓprie debēt subordinari eidē cōce-
ptui. ¶ Ulteri⁹ notat ꝙ diffinitio q̄d nōis p̄-
dicatur de suo diffinito nō solū ſm supposi-
ꝑsonalē: ſ; etiā ſm supposi materialē: qꝛ non
opꝫ diffinitionē q̄d nōis ⁊ suū diffinitū ꝓ aliq̄
supponere: ⁊ tūc illa diffinitio non est verifi-
cabilis de diffinito ſm supposi ꝑsonalē. Ex
quo pꝫ ꝙ q̄ncūqꝫ diffinitio q̄d nōis demon-
stratur de diffinito mediāte isto vbo ē: tūc h̄
vbū ē dꝫ resolui i h̄ vbū significat: ita ꝙ capi-
tur act⁹ exercit⁹ ꝓ actu signato: vt cū dꝛ chi-
mera ē ens cōpositū ⁊c̄. i. ista dictio chimera si-
gnificat tm̄ q̄tū h̄ cōplexū ens cōpositū ⁊c̄.

¶ Sciēdū est secūdo ꝙ diffinitio causa-
lis est q̄ dat p terminū vel terminos cām vel
cās diffiniti significātes. vñ in tali diffinitio-
ne p̄mus termin⁹ se hꝫ vt genus: ⁊ oīa alia vt
drie ⁊ determinatiōes: ita ꝙ qñ volum⁹ aliq̄d
diffinire debem⁹ p̄mo termino diffinitionis
tot alios terminos addere donec talis diffini-
tio cōuertat cū diffinito: ⁊ sicut q̄druplex est
cā: ita q̄druplex pōt esse diffinitio causalis.
Et aduerte ꝙ termini significātes cāꝫ vl cās
debēt poni in obliquo: qꝛ si ponerētur i recto
tūc illa diffinitio nō eēt bona cū deberet sup-
ponere ꝓ codē. mō termin⁹ cālis ⁊ terminus
effect⁹ nūq̄ pñt supponere ꝓ codē. ¶ Aduer-
te vlteri⁹ ꝙ aliq̄ diffinitio cālis aliqñ solū dat
p vnū gen⁹ cāe: vt demōstratio est silr̄s faciēs

Diffinitionis diuisio.
Quid ē diffinitio q̄d nominis.
Quid sit chimera
Suppositio de codē
Quid ē diffinitio causalis.

scire. vbi cōiter dr ꝙ daꝛ p cām finalē. Dicūt
tñ aliq̄ ꝙ est effectualis.i.data p effectū: q̄ʒ sci
re ē effectꝰ demōstrationis ⁊ nō cā. ⁊ faciliter
posset exēplificari de oibꝰ aliis causis. Et ad
uerte ꝙ iste diffinitiōes causales valēt ad de
mōstrādū ꝓpt q̄d: q̄ʒ demōstratio ꝓpt q̄d dʒ
manifestare cāʒ q̄re ita ē sicut p ꝯclusionē si-
gnificaꝛ. ⁊ vna diffinitio causalis q̄n̄qʒ demō-
straꝛ p aliā. Aduerte tñ ꝙ iter oia gn̄a diffini
tionū diffinitio q̄d nois ē notissima: iō p ipaʒ
pñt demōstrari alie diffinitiōes de diffinito.
Aduerte finalr ꝙ diffinitio q̄ daꝛ p cāʒ efficiē
tē formalē ⁊ finalē vocaꝛ cōiter diffinitio for
malis eo ꝙ ille cause coincidūt cum forma.

Diffinitio q̄ditatiua.

¶ Sciendū est tertio ꝙ diffinitio qui-
ditatiua est oꝛo indicās q̄d est p essentialia. ꝓ
quo est aduertēdū ꝙ p quid esse rei non itelli
go nisi rem seu ipm diffinitū: vt q̄d est eē rei
hois ē ipe homo. Vñ ista diffinitio q̄ditatiua
q̄n̄qʒ solū daꝛ p vnū genꝰ ⁊ vnā dr̄iaʒ: ⁊ tūc p̄
mus terminꝰ ē genꝰ: ⁊ scd̄s dr̄ia. q̄n̄qʒ deꝛ per
plures dr̄ias: tūc vltima sp dʒ ꝯuerti cū diffini-
to: vt hō est suba aiata corporea rōnalis. Et si
q̄s dicat: q̄libet terminꝰ dr̄ialis est terminus
ꝯnotatiuꝰ: saltē vt in plibus: g̃ seq̄tur ꝙ non
dʒ poni in diffinitione q̄ditatiua. Rñdeꝛ ꝙ lʒ
tales termini sint ꝯnotatiui ꝯnotatiōe itrinse
ca: puta q̄ʒ ꝯnotāt p̄tē essentialē ⁊ formalē: q̄
ꝯnotatio nō ipedit diffinitionē dari p essen-
tialia tñ nō ꝯnotāt ꝯnotatiōe extrinseca. ¶ Et
si q̄s adhuc dicat. in diffinitione q̄ditatiua dʒ
poni illud p q̄ rñdeꝛ ꝓprie ad iterrogationē
factā p ꝓpter q̄d q̄ ꝓprie q̄rit de eē rei: g̃ so
lū dʒ poni genꝰ ⁊ non dr̄ia. cū dr̄ia dicat q̄le.
Rñdeꝛ ꝙ de rigore solū deberemꝰ rñdere per
genꝰ ⁊ ꝙ q̄stio ꝓprie dicta diffiniti dʒ eē illud
aggregatū q̄le q̄d. ¶ Sʒ restat vna difficul-
tas. vtrū terminꝰ debeat dici diffinitū vl' res

An terminus vl' res ꝓ qua supponit diffinitū dici debeat

ꝓ qua supponit rñdeꝛ ꝙ diffinitū pōt capi du
pliciꝛ. vno mō ꝓ illo de q̄ p̄dicaꝛ diffinitio. et
sic dico ꝙ terminꝰ hñ dr̄ diffinitū. alio mō ꝓ il
lo q̄ manifestaꝛ p diffinitionē: ⁊ tūc res hñ
dr̄ diffinitū: vt visum est i p̄ncipio summulaꝝ.

Descriptiua diffinitio.

Diffinitionis descriptiue duplex acceptio

¶ Sciendū est quarto ꝙ diffinitio de
scriptiua est oꝛo indicās quid est esse rei p ac
cidentalia seu p effectus simplr posteriores.
Et aduerte ꝙ diffinitio descriptiua pōt capi
duplr. vno mō stricte ⁊ cōiter dr ꝙ daꝛ p genꝰ
⁊ propriū: vt diffinitio descriptiua hois est
aial risibile. alio mō capiꝛ large ꝓ oi oꝛone in
dicāte q̄d est eē rei p accidētalia ⁊ posteriora
que sunt nobis magis nota. vñ talis est nobis
magis nota q̄ q̄ditatiua: q̄ʒ daꝛ p illa que ma
gis cadūt sub cognitione nostra. Ex quo seq̄-
tur ꝙ p̄ma ps talis diffinitionis dʒ poni in re
cto nō ꝙ sp sit genꝰ: q̄ʒ in tali diffinitiōe h̄ nō
req̄riꝛ. Vñ nota ꝙ q̄libet diffinitio dʒ esse ex
notioribꝰ nobꝛ nō deo vl' angelis: q̄ʒ ipa dʒ eē
notificatiua diffiniti. vñ cā dr simplr notior
suo effectu vt videbiꝛ. i. phisicoꝝ. tñ i gn̄e no-
titie q̄ʒ ē effectꝰ ē notior nobꝛ sua cā; sʒ i gn̄e
notitie ꝓpt q̄d cā est notior. Ex q̄ seq̄riꝛ ꝙ cā
pōt diffiniri p effectū. vñ illud dr simplr notiꝰ
altero sine cuiꝰ notitia nō pōt sciri alteꝝ sʒ ta
le genꝰ vel talē spēm. Et hec de p̄mo articulo.

Quid req̄riꝛ ad assentiēdū pfecte ꝯclusiōi

¶ Quantū ad scd̄m dubitaꝛ primo q̄d
requiriꝛ ad assentiēdū pfecte alicui ꝯclusioni.
vtrū requiraꝛ ꝙ sciamꝰ oēs cās ꝯclusionis.
ad h̄ breuiter rñdeꝛ ꝙ nō req̄riꝛ ꝙ sciamꝰ oēs
cās ꝯclusionis nec etiā ꝙ sciamꝰ oēs cās rei
significate p ꝯclusionē: q̄ʒ p demōstrationeʒ
geometricā tu assentis pfecte illi ꝯclusiōi ois
triangulꝰ hʒ tres angulos eq̄les duobꝰ rectis:
⁊ tñ in tali demōstratione nō opʒ te cognosce
re oēs cās illiꝰ ꝯclusionis: q̄ʒ cause illiꝰ ꝯclu-
sionis ⁊ p̄ncipaliores sunt deꝰ: itellectus: fan-
tasia: ⁊ multa alia q̄ nos nescimꝰ. ⁊ cāe ita esse
sicut p illā ꝯclusionē significaꝛ sunt deꝰ ⁊ ille
linee ⁊ faciēs talē figurā de q̄bus nihil itēdit
illa demonstratio. Ex isto sequiꝛ ꝙ ad pfecte
assentiēdū alicui ꝯclusiōi nō opʒ oēs cās illiꝰ
cognoscere: neqʒ cās p se neqʒ p accidēs. Sʒ
diceret aliq̄s quid req̄riꝛ ad pfecte cognoscē
dū rē ad extra: vt ad pfecte cognoscēdū plu
uiā. rñdeꝛ breuiꝛ ꝙ ad h̄ vt aliq̄d pfecte sciaꝛ
etiam in genere perfectionis hūane opʒ scire
omnes conclusiones scibiles de illa re. quarū
termini vel terminꝰ supponunt ꝓ illa re: q̄ʒ si
aliq̄ talis ꝓpō ꝓponaꝛ alicui qui eā nō cogno
sceret nō pfecte cognoscit illā rē. Ex quo seq̄
tur ꝙ ad pfecte cognoscendū talē rē opʒ oēs
cās p se cognoscere: quia in quolibet genere
cause pōt formari aliqua talis conclusio.

An p quālibet cām possit demonstrari effectus.

¶ Dubitatur scd̄o vtrū per quālibʒ cāʒ
possit demonstrari effectꝰ. Pro cuiꝰ solutione
supponiꝛ ꝙ illa ꝓpō hʒ multos sensus. vnus
est. vtrū q̄libʒ cā possit eē mediū ad demōstrā
dū aliq̄d de suo causato: ⁊ tūc dr ꝙ p quālibʒ
cām q̄ simul est i actu cū suo effectu demōstra
tur effectus quo ad esse vel fieri: vt interposi-
tio terre inter solē ⁊ lunā est: g̃ eclipsis lune ē.
alius sensus est. vtrū q̄libet cā possit esse me-
diū ad inferēdū aliquā passionē de suo causa
to ⁊ hoc sillogistice. ⁊ ad istū sensum rñdetur
ꝙ nulla cā precise sumpta pōt esse totale me-
diū ad demonstrādū aliquā passionem de suo
subiecto nisi conuertaꝛ cū causato vel nisi ac-
cipiatur cū quibusdā circūstantiis ⁊ determi-
nationibꝰ p quas determinaꝛ ⁊ ꝯuertiꝛ cum
causato: vt sic arguēdo. oē cōpositū ex aia rō-
nali est risibile: hō est hmōi: igiꝛ. ⁊ tūc dico ꝙ
quelibet cā imediata sit capta pōt esse suffi-
ciens mediū ad demonstrādū aliquid de cau-
sato. ¶ Sʒ restat alia difficultas vtrū vna et
eadē ꝯclusio possit demōstrari p plures cās:

Aliud dubium de eodem.

Rñdetur ꝙ hoc pōt intelligi dupliciter. vno
mō p plures causas faciētes vnā totalē diffi
nitionē ⁊ simul sumptas ꝓ vno totali medio:
⁊ tūc vna ꝯclusio pōt demōstrari p plēs cās.
alio modo pōt intelligi ꝙ aliqua ꝯclusio pōt
demōstrari per tales causas seorsum captas
pro diuersis mediis; ⁊ tunc dicitur tenendo

q̄ in ꝯclone dz addi termin' cãlis si debeat esse ꝓpter qd q̄ nulla ꝯclusio pt demõstrari p plres cãs: saltē pp qd: qꝛ tūc sicut variaret me diū variaret ꝯclo totalis. lz bñ maneret ꝯclo ptial'. Et si qs dicat. h'vr ee ꝯ arist. i textu q dicit q̄ idē pōt demōstrari p plres cãs. Ad h dz pbabilr tenēdo modū supdictū q̄ loqr de demōstratiōe: qꝛ ē largo mō capta: vt iamvisum est in pmo. ꝛ nō de demōstratiōe ꝓpter qd et potissima q facit scire qm illius est causa.

Aliō dubiū de qōqd. ē.

¶ Dubitat tertio vtrū qōqd est possit demōstrari de eo cui' est per aliō qōqd ē. Et videt q̄ nō: qꝛ in omi demōstratiōe ondit passio de subo: sz qōqd ē nō ē passio: igit. Itē qlibet ꝓpō in q pdicat diffinitio de diffinito est p se nota ꝛ imediata: igit seqt q̄ diffinitio nō pōt demōstrari de eo cui' est. ¶ In oppositū arguit p pħm in textu. Ad qō breuiter rndet q̄ diffinitio qditatiua ꝛ diffinitio exprimēs cām nō habēs aliā cām priorē vel notiorē vel exprimēs oēs cãs rei non pōt demōstrari de suo diffinito demōstratiōe ꝓpter qd ꝛ potissima. ꝛ de illa diffinitōe forte verū est q̄ ꝓpositio in q pdicat talis diffinitio de diffinito est p se nota ꝛ imediata. Sz diffinitiones causales exprimētes cām hñtem aliā cām priorē ꝛ euidentiorē pñt demōstrari de suo diffinito per aliō qōqd ē. ꝛ sic intelligebat aristote. ¶ Sz restat alia difficultas. vtrum alicui' eiusdē sit diffinitio ꝛ demonstratio. Et arguit q̄ sic: qꝛ passionis est diffinitio ꝛ demōstratio: g eiusdē ē diffinitio ꝛ demōstratio. Scdo sic. illud qō scit p demōstrationē etiā scit p diffinitionē cū diffinitio sit mediū ꝛ ps demōstratōis. Pro cui' solutōe ē aduertēdū q̄ alicui' eē demōstrationē pōt intelligi dupl'r. vno mō tanq illud qō directe ꝛ imediate scit cuiusmodi est conclusio. ꝛ sic dico q̄ nulli' talis ē diffinitio ꝛ demonstratio. alio mō alicui' pōt eē demonstratio tanq scibilis remoti seu tanq illius qō dz de alio vel de quo illud dicitur cuiusmodi est passio ꝛ subiectum: ꝛ sic dico q̄ alicuius talis potest bene esse diffinitio ꝛ demonstratio.

An alicui' eiusdem sit diffinitio ꝛ demonstratio.

Alicui' esse demonstrationē quot mōis intelligitur.

Alicui' esse diffinitionem ꝛ demōstratio nē qd sit.

Vñ alicui' esse p diffinitionē ꝛ demōstrationē nō est aliō q aliqd sciri p diffinitionē ꝛ demōstrationē: et p hoc soluit pma rō. Ad scdam dz q̄ lz illud qō scitur per demonstrationē tanq p instrumentū totale sciatur p diffinitionem tanq p instrumentū partiale: nō tamen tanq per instrumētū totale. Et hoc de scdo ar.

Conclusio respondēs ad pdicta.

¶ Quantū ad tertiū sit cōclusio respōsalis. qōqd est nō pōt ostendi de eo cuius est i ratione quodqd est p aliquā viaz: vt satis pꝫ in articulis. ¶ Ad rones ante oppositum. Ad primā patet solutio. Ad scdam dz q̄ qōqd est bene pōt demonstrari de eo cui' est in ratione pdicati essentialis: non tñ in ratiōe qōqd. i. in rōne diffinitiōis ostēdēdo q̄ illud est diffinitio ꝛ manifestatiuuz diffiniti. Et silr dicat ad tertiā. Ad quartā dz negādo ꝯsequētiā. nā nō oportet q̄ si diuisio capiat oia predicata essentialia diffiniti q ꝓpter hoc demonstret qōqd est de eo cui' est in ratione qōqd est. Ad quintā dz q̄ lz causa finalis sit posterior q̄tuz ad esse reale: non tñ q̄tū ad esse cognitū: etiā p ipsam non potest fieri demonstratio ꝓpter qd et potissima: neq per causam efficientem.

¶ Quomodo autem oportet venari in eo quodquid est predicantia nunc dicemus. Eorum igitur que insunt vnicuiq quedam extenduntur in plus: nō tamē extra genus.

Conclusiones ad inuestigandum qōqd est. Prima cōclusio.

¶ Istud est quintū capitulū hui' tractat' in quo docet inuestigare qōqd est: et ponit tres ꝯclusiones. In prima docet qualia debēt esse illa ex quibus cōstituitur qōqd est: dicens q̄ ad ꝯstituēdū diffinitionē alicuius debēt accipi talia pdicata: q̄ vnūqdq illoꝝ sit i plus q diffinitū nō tñ extra gen': ꝛ oia sil' capta ꝯuertant cū diffinito: vt nūer' ternari' bñ sic diffinit q̄ est numer' impar vtrobiq primus: et tñ qlibet ps diffinitionis seorsum est in plus q diffinitū: lz tota oratio sit ꝯuertibilis cū diffinito. vñ aliqs nūerus dz pmus dupl'r. vno mō qui nō nūerat ab aliq nūero pterq ab vnitate ꝛ sic qnari' dz numer' pmus ꝛ multi alij nūeri impares. alio modo dicit pmus: qꝛ nō componit ex alijs numeris: ꝛ hoc mō ternari' est numerus pmus ꝛ etiā binari'. ¶ Scda cōclusio. ad inuestigādum qōquid est alicuius per viam diuisionis oportet primo capere genus illius. Deinde differentias quibus tale gen' diuiditur: ꝛ si differentie eius sint ignote opz capere passiones: quo facto si differentia vel passio supplens dr̄iam que cōuenit diffinito iūcta generi nō reddat totū ꝯuertibile cū diffinito: tūc tale totū iterū est diuidēdū quousq deueniat ad dr̄iam q reddit totū cōuertibile cū diffinito: ꝛ tūc illud erit qōquid est. Et subdit q̄ in tali inuestigatiōe duo sunt cauenda. s. inordinatio predicatorū diminutio eorūdem. primā partē probat. Nam in diffiniendo non parum refert qd prius aut quid posteri' ponatur. Nam refert dicere homo est animal mansuetum bipes: et dicere bipes est homo mansuetum aial: quia in primo modo est conueniens ordinatio. ꝛ in scdo est negatio. scda pars patet: qꝛ diminutio fit omittendo aliquā dr̄iam. et etiam diuidendo aliquod genus per differentias generis inferioris: vtputa diuidendo aial per differentias auis aut piscis dicendo aialium aliud est totum pennatuz: id est habens pennas integras cuiusmodi est vespertilio: aliud est diuisum pēnis cuiusmodi est coruus. Consequenter tangit duos errores circa inuestigationem ipsius qōqd est. primus est quorūdam dicētiū q̄ non sit possibile accipere oēs differentias alicuius. qō probāt: qꝛ non cognoscitur differentia vnius ab alijs nisi cognoscantur illa alia: sed non est possibile cognoscere omnia alia a quibus differt.

Quot modis nūerus aliquis dz primus.

Scda conclusio.

Errores circa qōquid est.

igif. Rñdet phus ꝙ non opꝫ cognoscere oĩa alia a diffinito positiue: sed sufficit cognoscere ipa ꝑuatiue. ¶ Scđs error fuit quorūdā dicētiū ꝙ opꝫ in diuisiōibus repetere ꝙ oĩe suppositū diuisi incidit in mēbra diuisionis. Rñdet phus ꝙ nō opꝫ: q2 nō necesse est oĩe suppositū diuisi incidere in mēbra diuisiōis. ꝛ h̄ si sint differētie imediate. ¶ Deinde subdit tres cōditiōes requisitas ad ipm qđquid est. Prima. ꝙ oĩa posita in diffinitiōe ꝑdicenf in qđ de diffinito. Scđa. ꝙ talia ꝑdicata sint debite ordinata: ita ꝙ magis cōe ꝑcedat ꝛ minus cōe sequaf. Tertia. ꝙ nihil omittatur de his q̄ ptinet ad qđquid est: ꝛ tūc istis conditionib⁹ obſuatis erit bonū qđqđ est. ¶ Tertia cōclusio in qua docet inuestigare quodqđ est ꝑ viam resolutionis: dicēs ꝙ si ꝑ viam resolutionis velimus īuenire diffinitionē alicuius inspiciēdum est ad singularia illius diffinibilis accipiēdo aliqua que sunt silia ꝛ aliqua que sunt dissimilia: ꝛ tunc inspiciendum est vtrum in aliqua rōne cōi cōueniāt: ꝛ si sic tunc illud erit principium diffinitionis. si nō tunc illud erit equiuocū. Exēplum vt si q̄raf quid est magnanimus. debemus considerare quosdā magnanimos: vt herculē: achilē: aiacem. Illi enim habent vnū cōmune. s. nō tolerare iniurias cuius signū est ꝙ hercules dimicauit. achiles insaniuit. ꝛ aiax seipm interfecit. iterū debem⁹ considerare alios magnanimos: vt alexandrum et socratem. illi enim habuerunt aliquod cōmune. s. equaliter sustinere ꝓspera ꝛ aduersa. ꝛ tunc debemus cōsiderare si oēs isti cōueniant in aliqua rōne cōmuni: q2 si sic tūc illud erit principiū diffinitiōis magnanimitatis: si non tunc magnanimitas non habebit vnā rationem. Deinde remouet vnum dubium ex quo dicit ꝙ respiciendum est ad singularia: crederet aliquis ꝙ singulare posset diffiniri. hoc remouet phus dicens ꝙ omnis diffinitio est ipius vniuersalis: vt medicus nō diffinit sanitatē in oculo: sꝫ diffinit sanitatē. Et subdit ꝙ facilius est diffinire minus vlē ꝙ magis vlē eo ꝙ i magis vniuersali plures latēt equiuocationes ꝙ in minus vli. Subdit finaliter ꝙ diffinitio non dꝫ dari per metaphorā: quia sicut nō ꝯtingit disputando vti metaphoris: ita non ꝯtingit diffinire vtendo metaphora. ¶ Sequitur textus.

Cōditiōes reqsite ad qđqđ est.

Tertia conclusio.

Remotio dubij ex p̄dictis.

¶ Ut autē habeamus ꝓposita eligere oportet decisiones ꝛ diuisiones. sic autē eligere subiectū genus cōe oĩm.

¶ Istud est sextū capitulū in quo phs ostendit quō oportet inuestigare ꝓpter qđ ponendo tria documenta. Primū. si aliqua passio habeat aliqđ cōmune subiectū vniuocū et noiatū: illud erit mediū dicens propter quid talis passio est in pluribus: vt aīal erit mediū propter qđ sua passio inest homini ꝛ equo. Scđm documētū. si aliqua passio insit pluribus q̄ habeat subiectū vniuocū sed non nominatū: opꝫ circūloqui tale subiectū ꝛ ipm accipere ꝓ medio dicente ꝓpter quid illa passio inest pluribus: vt iste passiones habere duos ventres et non haberere dentes in superiori mandibula insunt oībus animalibus habētibus cornua: ideo habere cornua pōt accipi ad circūloquēdum nobis subiectū innominatū. Tertium documentū. si aliqua passio insit aliq̄bus analogice: tūc accipiendum est mediū analogū per qđ demōstratur illa passio de illis: vt istis tribus ossi scepioni spine cōuenit sustentare partes molles analogice: ideo oportet accipere aliqđ mediū per quod illud demonstretur qđ sit analogū: scilꝫ habēs duriciem: sic omne habens duriciem sustentat partes: os est hmōi: igitur. ¶ Finaliter ponit duas conclusiones. Prima. plura problemata conueniūt in idem mediū qđ est diuersarū rationum: vt ista tria. ꝓpter qđ est sonus echon. ꝓpter qđ sit yris. ꝓpter qđ videf res in speculo. Respondef ꝓpter reflexionē: et sic reflexio est mediū illorū triū problematū. ¶ Scđa ꝯclusio. aliq̄ sunt ꝓblemata quibus cōpetūt plura media subordinata: vt si queratur ꝓpter quid nyl⁹ fuit magis in fine mēsis. rñdef q2 tūc mēsis est magis pluuialis: huic conclusioni subordinaf alia. s. propter quid mensis est magis pluuialis. respondetur: quia tunc deficit luna.

Documēta ad inuestigandū propter quid.

Conclusiones ex eisdem.

¶ De causa autem ꝛ cuius causa ē dubitabit aliquis nunquid cum causatum est ꝛ causa est: vt si folia fluūt aut deficit luna ꝛ causa deficiēdi ꝛ folia cadēdi erūt vt si huius est habere lata folia deficiendi autem terram in medio esse.

¶ Istud est septimū capitulū in quo philosophus mouet quasdam questiones: quarū prima est: vtrum ex causato sequatur causa sine econtra. Respondet philosophus per duas conclusiones. Prima. si vnius causati sit tm̄ vna causa sufficiens: tunc ex causato sequitur causa sicut econtra. dat exemplum: vt eclipsis lune est: ego terra interponitur inter solem ꝛ lunam. Aliud exemplum. folia arboris cadūt: ergo illa folia sunt lata. Secunda conclusio. si eiusdē effectus sint plures cause. quaꝝ quilibet ꝑ se sit sufficiens ad esse causati: tunc ex causato non sequif causa: licet econtra. ¶ Secunda questio. vtrum vnius conclusionis demonstrabilis sit tm̄ vnum medium propriū per quod possit demonstrari: vel vtrū sint plura media. Respondet per duas conclusiones. quarum prima est: si demonstratio sit sm ꝙ ipsum et potissima: tunc vnius cōclusionis erit vnicū medium propter quid et potissimū per quod talis conclusio poterit demonstrari: sed si demonstratio sit ex propositionibus que nō sunt sm ꝙ ipsum: tunc vna et eadem conclusio potest demonstrari per diuersa media. primā ptem ꝓbat: q2 talis cōclusio demōstratur per rationem vltimi termini: id est per diffinitionem subiecti que solum est vna. probat

An sequitur ex causato causa sine econtra.

Alia q̄stio.

Cōclusiones rñdentes ad ꝑdictā q̄stionē

per exēpla: vt si hec passio haberet tres angulos demonstretur de triāgulo hoc erit p vnū mediū: puta p rōnē vltimi termini: sȝ si demōstretur de iferiorib⁹ subi: puta de ysochele: scalenō vel ysopleuro: tūc poterunt eē plā media.

¶ De principijs aūt qualiter sunt cognita ⁊ quis est cognoscētis habitus hinc est manifestum dubitantibus primum.

Aliquarum q̄stionum motio.

¶ Iste est tertius ⁊ vltim⁹ trac. hui⁹ libri cōtinens vnū capl'm in quo mouet quasdā questiones: quarū prima est. qualiter principia indemonstrabilia sunt nobis cognita. scd'a. vtrū sit idē genus cognitionis quo scimus conclusiones ⁊ principia vel vtrū alterū ⁊ alterū genus. tertia. vtrū notitia p̄ncipiorū sit nobis innata a natura. soluit has q̄stiones ponēdo q̄tuor cōclusiones.

Cōclusiones p̄dictas q̄stiones soluētes.

¶ Prima conclusio. notitia principiorū non inest nobis a natura: q2 talis notitia est certissima cū oporteat magis credere p̄ncipijs q̄ cōclusioni. mō absurdū est dicere q actu habeam⁹ notitiā certissimā de aliquo: ⁊ q lateat nos h̄re illā. ¶ Scd'a ꝯclusio. actualis notitia p̄ncipiorū nō acq̄rit in nobis p doctrinā ꝓprie dictā: q2 oīs notitia acq̄sita per doctrinā fit ex cognitione aliquorū p̄ncipiorū magis notorū: sȝ p̄ncipia nō h̄nt alia p̄ncipia notiora: q2 tūc esset ꝓcessus in īfinitū: igitur. ¶ Tertia conclusio. a natura inest nobis potētia p quā determinamur naturaliter ad assentiendū illis p̄ncipijs. ꝓbat: q2 oēs naturaliter assentiunt primis p̄ncipijs cognitis terminis qḋ non esset nisi nobis inesset aliqḋ p̄ncipium seu potentia p quā sic determinamur ad sic assentiēdū. vn̄ oibus aīalibus innata est quedā potētia naturalis p quā oīa aīalia possunt iudicare de sensibilib⁹ sibi p̄sentatis: ⁊ illā vocamus sensum. ¶ Vn̄ aīaliū sensum habentiū quedā sunt sine memoria ⁊ illa nullā habēt notitiā nisi in p̄sentia sensibiliū. Alia sunt q̄ habēt memoriā: ⁊ illa sunt duplicia: q2 quedā preter memoriā habēt itellectū sicut hoīes. alia habēt memoriā: sed nō intellectum vt aliqua bruta. vn̄ p̄ncipiū vle sic fit nobis notū. Nā p̄mo habemus notitiā sensitiuā de aliquo sensibili: vt iste ignis est calidus: ⁊ sic in memoria cōseruamus. deinde aliū ig⁹ ex ⁊ seruamus in memoria: ⁊ tūc q̄n videm⁹ aliū ignem iudicamus q est calidus absq2 hoc q percipiamus eius calorē p experientiā siue iudicium experimentale. deinde formamus vnā ꝓpōnem vlem: puta q oīs ignis est calidus. et illud vocamus principiū artis. ¶ Quarta cōclusio. notitia p̄ncipiorū non fit in nobis ex alijs principijs euidētiorib⁹: sed mediāte sensu memoria ⁊ experimēto. qḋ ꝓbat: q2 ex sensu fit memoria: ⁊ ex memoria exp̄imētū: ⁊ ex experimēto fit principiū artis. ꝓbat etiā p silē: q2 facta ostensione belli conuenus immobiliter incipit stare sine fugiēdo: alius statim sibi adiungitur ⁊ cū eo stat: ⁊ deinde alter: ⁊ sic deinceps ita q faciunt principium belli. sic etiam in memoria seruat notitia vnius p̄ticularis. Deinde aduenit notitia alteri⁹ p̄ticularis: sic q tandē habet p̄ncipiū vle ⁊ imediatū: ⁊ subdit q q̄uis potentia sensitiua sit vlis: tn̄ act⁹ sentiēdi nō est nisi singularis. Finaliter declarat q habitus quo cognoscitur principia nō est scientia ꝓprie dicta: q2 scia habet p demōstrationē: sed p̄ncipia nō sciunt p demōstrationem: igit. Ex quo infert q habitus quo cognoscunt principia nō est scia: sed itellectus.

Dubiū de diffinitiōe subiecti

Queritur vltimo verū diffinitio subiecti sit mediū in demōstratiōe ꝓpter qḋ ⁊ potissima. Et arguit p̄mo q non: q2 diffinitio passionis ē mediū i demōstratiōe potissima: ḡ non diffinitio subiecti. añs p2: q2 mediū d2 eē causa ꝓpria ⁊ immediata passionis: sed diffinitio passionis est hmōi: igit. ¶ Scd'o sic. mediū in demōstratiōe potissima d2 eē mediū positiōe: sȝ sola diffinitio passionis ē hmōi: q2 est prior passiōe posterior subo: igit ē mediū positiōe. ¶ Tertio sic. q illud mediū qḋ est ꝯdempsari i tactu folij ad ramū demōstrat flux⁹ folij: sed illḋ est diffinitio passiōis: igit. ¶ Quarto sic. si diffinitio esset mediū i demōstratiōe ꝓpter qḋ ⁊ potissima: seq̄ret q in oī tali demōstratione eēt petitio p̄ncipij: sȝ h̄ est icōueniens: igit. ꝯña p2: q2 diffinitio ⁊ diffinitū iportāt vnā ⁊ eādē rem: ḡ si diffinitio sumat ad ꝓbādū aliq̇d de diffinito idē sumet ad ꝓbandum aliq̇d de seipso ¶ Quinto sic. si sola diffinitio subi esset mediū in demōstratione potissima ⁊ ꝓpter qḋ seq̄ret q methaphisica non esset scientia: q2 subm methaphisice qḋ est ens inq̄tū ens nullā habet diffinitionē. ¶ In oppositū videt esse aristoteles in textu dicēs q mediū in demonstratione est rō vltimi termini: sed vltimus terminus est subm: igit. In questione erunt tres articuli. Quātum ad primum

An q̄libet p̄mū p̄ncipiū sit euidētissimū.

¶ Sciendum est p̄mo q circa tertium incidunt aliq̄ difficultates. Prīa. vtr2 q̄libet p̄mū p̄ncipiū sit euidētissimū. Pro cui⁹ declaratiōe suppōit q nō est tm̄ vnū primū p̄ncipiū indemōstrabile: q2 in oī demōstratiōe sūt due p̄misse: vel ḡ ille p̄misse sunt indemōstrabiles: ⁊ sic habet intētū: vl' demōstrabiles: ⁊ tūc demōstrabūtur p alias de q̇b⁹ iterū q̄ret vtrū sint demōstrabiles vel nō: si nō habet intentū: si sic erit ꝓcessus in īfinitū. vn̄ p̄ncipiū in demōstratiōe est ꝓpō nō h̄ns p̄missas notiores se ⁊ priores p quas possit demonstrari. Et si q̇s dicat. Aristoteles l. iiij. methaphisice videt ponere tm̄ vnū p̄ncipiū indemōstrabile cōmunissimū euidētissimū ⁊ firmissimū: ḡ non sunt plura. Dico q nō oē p̄ncipiū indemōstrabile d2 p̄ncipiū rōne cōitatis sic q sit cōmunissimū. nec q̄libȝ tale d2 p̄ncipiū rōne demōstrationis ⁊ firmitatis: sȝ in ꝓpō d2 p̄ncipiū idemōstrabile ꝓpter carētiā alicui⁹ prioris p qḋ possit demōstrari: ⁊ de istis ponit cōit talis ꝯclusio:

Quid est principium i demōstratione.

Cōclusio ex p̄dictis.

fio. Tot sunt p̄ncipia indemōstrabilia q̄t sunt ɔclusiones demōstrabiles: q2 infinite videnť esse cōclusiones demōstrabiles.i.nō tot q̄n plu res.etiā videnť eē infinita principia.i.nō tot quin plura.⁊ p ɔ̄ns nō sūt plures cōclusiones demōstrabiles q̄ pricipia. Et si q̄s dicat p̄nci pia pñt inferre multas ɔclusiones: vt ista oīe aial rōnale est risibile: oīs hō est aial rōnale: q̄ inferūt istā oīs hō ē risibilis, etiā infert ista sortes ē risibilis. Rñdeť p̄mo q̄ euidētia illa rū p̄missaꝝ nō sufficit ad euidētiā ɔclusionis: ſ3 reqrif euidētia ɔ̄nc q̄ est vna ꝑpō hypothe tica: ⁊ si fit p se euidēs erit vnū p̄ncipiū demō strationis: si nō fiet euidēs p alia p̄ncipia. Ex quo sequitur q̄ vnus totalis sillus ⁊ totalis consequentia potest esse vna conclusio.

An oīa scia rū p̄ncipia sint euiden tissima. Principia sunt dupli cia

¶ Sciendum est scd̄o q̄ adhuc est alia difficultas.vtrū oīa principia scientiarū sint euidētissima. Pro cuius declaratione suppo nitur q̄ duplicia sunt principia: quedam sunt simpliciter p̄ma quibus intellectus imedia te assentit apprehēsis terminis ex naturali in clinatione sine sensatiōe: memoria: ⁊ expiētia p̄uia: sed alia sunt nō simplr p̄ma q̄b⁹ ad assen tiendū intellectus indiget sensatiōe memoria vt sunt multa p̄ncipia in p̄hia: vt oīs ignis ē calidus. Et est aduertēdū q̄ p̄ncipia alicuius

Principia alicui⁹ scie est modis capiūtur.

sciētie accipiūtur duplr. Uno mō ꝓ p̄missis alicui⁹ demōstrationis facte in tali scia: ⁊ sic ista oīs ignis est calidus nō est p̄ncipiū scie. Alio modo accipiunť p̄ncipia ꝓ ꝓpōnibus q̄ supponūtur tanq̄ vere ⁊ euidētes in tali scia sicut sunt p̄misse vere demōstratiōis.⁊ sic p̄di cta ꝓpō bñ est p̄ncipiū in p̄hia. ¶ Et dico q̄ habit⁹ q̄ habeť de talib⁹ nō dr̄ ꝓp̄ie intelle ctus nisi capiēdo intellectū large ꝓ oīu assen su alicuius ꝓpōnis vere accepte in aliqua scia tanq̄ p se vere. sequitur etiā ex hoc q̄ nō oīa p̄ncipia scientiarum sunt euidentia q̄si p̄mo ꝓponitur. immo aliqua sunt dubia ⁊ opinan tur esse falsa: sicut clare pz de p̄ncipijs in mo ralibus circa que cōtingit mētiri: immo mul ti negāt illa sicut iuuenis ꝓpter defectū expe rientie: ⁊ passionatus ꝓpter vehemētiā passio num. Et istud nō solū est verū in p̄ncipijs pra cticis siue artis ⁊ prudētie: sed istud cōtingit in p̄ncipijs sciētiarū speculatiuarū: nam p̄n cipia sciētie naturalis q̄ndoq̄ sunt multum dubia ⁊ indigentia magna inquisitione per sensus memoriam ⁊ experientiam.

Quō nob inest noti tia euidēs p̄moꝝ prin cipiorum. Quot mo dis intelli guntur prin cipia nob inesse a na tura.

¶ Sciendum est tertio q̄ notitia eui dens p̄imoꝝ p̄ncipioꝝ non inest nobis a na tura. Nā intellectus in p̄ncipio sue creationis est tanq̄ tabula in qua nihil depictū est: depin gibilis tñ sciētia ⁊ virtute: ⁊ sic a natiuitate in intellectu non est actus neq̄ habitus. Et si quis dicat dr̄ cōiter q̄ principia insunt nobis a natura. Rñdetur q̄ principia nobis inesse a natura potest intelligi duplr. vno modo q̄ ta lis notitia insit intellectui nostro cōproducta: ⁊ sic non est intelligendum. Alio modo q̄ a na tura insit nobis quedā potētia ⁊ inclinatio ꝑ quā faciliter deueniemus ad notitiā p̄imoꝝ p̄ncipioꝝ mediante tñ appḣensione eoꝝ ⁊ si gnificatione terminoꝝ ⁊ sic beneverū est. Ex quo sequitur q̄ notitia p̄ncipioꝝ nō inest no bis p doctrinā ꝓp̄ie dictā. Nā doctrina ꝓp̄ie dicta acq̄ritur p aliquā p̄cuiā argumētatio nē cogētē ip̄m intellectū ad assentiēdū alicui ꝓpōni q̄ ꝓp̄ie ꝓcedit a magistro. ¶ Ex quo sequitur q̄ assensus p̄moꝝ p̄ncipioꝝ acq̄rif ex inclinatione intellectus ⁊ eoꝝ appḣensio ne ⁊ significatione terminoꝝ ⁊ ministratiōe sensus: ⁊ hoc loquendo de principijs simplr primis. Nam ad assentiendū p̄ncipijs nō sim pliciter primis intellectus indiget sensu: me moria: ⁊ experientia: vt oīs ignis est calidus. vñ ex notitia alicuius ignis quē sensus me⁹ sentit esse calidus ⁊ ex⁹ memoria: ⁊ etiā ex alia cognitione ⁊ memoria alterius ignis: ego in fero q̄ ille ignis quem non tetigi est calidus mediantibus quibus etiam infero q̄ omnis ignis est calidus.

Q̄ñs acqui ritur sen sus p̄imoꝝ principioꝝ.

Pricipioꝝ diuisio.

¶ Sciendum est quarto q̄ principioꝝ quedā sunt nota mediante sensatione ⁊ memo ria ⁊ sine experientia: vt posito casu q̄ sortes ceperit equū platonis cōtra eius volūtatem: ⁊ cras plato videat eū corā iudice ⁊ memoretur q̄ heri ceperit suū equū: ex tali sensatione et memoria formabit talē ꝓpōnē ɔtra volūtatē q̄ sortes cepit equū meū q̄ est sibi euidēs ⁊ ex tali euidēti ⁊ indemōstrabili quadā rōne pru dētie infert istā cōclusionē tu ꝓpones coram iudice q̄ iste cepit equū tuū. ¶ Ex q̄bus istis infertur q̄ p̄ncipioꝝ quedā sunt singularia: vt iste ignis est calidus: q̄dā indefinita: q̄dam p̄ticularia: q̄dā vniuersalia. Uñ singularia sūt nota p exēplū. Nā in exēplo ex ꝓpositione sin gulari infert alia ꝓpō singularis rōne alicu ius similitudinis reperte inter res significatas: vt cū ad sensum notum est q̄ iste ignis est cali dus. Infert ergo iste ignis est calidus demō strādo vnum aliū ignē. sed principia particu laria vel indefinita sunt nota ex abstractione a singularibus. Nam intellect⁹ habēs hoc p̄n cipium iste ignis est calidus: faciliter acqui rit istud: ignis est calidus. Sz vniuersalia si unt nota per inductionē virtute intellectus. vñ cū itellectus vidit aliqua singularia: ⁊ in nullo simili inuenit instātiā infert vniuersalē: vt q2 vidit istū ignē esse calidū: ⁊ istū: ⁊ sic de alijs, ⁊ nō vidit instātia3 infert istā. oīs ignis est calidus. Ex quo sequitur q̄ exēplū p q̄d ꝓ batur singulare ex talis inductio nō sunt de mōstrationes ꝓp̄ie dicte: q2 demōstratio de bet esse sillogismus: ⁊ consequētia bona: mo do tales argumētationes nec sunt sillogismi: nec consequētie bone: vt visum est in. ij. poꝝ. nec sunt argumētatiōes dyaletice: q2 argumē tationes dyaletice hñt causare opinionē: sed tales gñant firmā notitiā: iō possunt dici ar gumētationes ꝓbatiue. Et h̄ de p̄mo articlo.

Principia singularia.

Pricipia p̄ ticlaria vel indefinita

Principia vīa.

Euidētia ē duplex.

¶ Quātū ad secūdū dubitaṫ p̄rio vtrū aliq̄d euidenter possit a nobis cognosci. Pro cuius solutiōe supponiṫ p̄rio q̄ duplex ē euidē tia simplr. s. ⁊ absoluta q̄lis ē euidētia p̄mi p̄ncipij vel reducibilis ad eā. alia est ↄditio nata vel s̄m q̄d. vñ noticia euidens absoluta pōt sic describi q̄ est assensus verus sine for midine naturalr̄ causat⁹ q̄ non ē possibile in tellectū assentire ⁊ in sic assentiēdo decipi vel errare. ⁊ ad talē euidētiā q̄ttuor ↄditiões re quiruntur. Prima q̄ sit assensus verus ⁊ p̄ hoc differt ab errore. Scd̄a q̄ sit sine formidine: ⁊ p̄ hoc differt ab opinione. Tertia q̄ sit causa tus naturalr̄. i. a causis necessitātib⁹ itellectū ad sic assentiēdū. ⁊ p̄ h̄ differt a fide. Quarta. q̄ nō sit possibile intellectū in sic assentiendo decipi. s̄z euidētia ↄditionata ē assensus ver⁹ sine formidine naturalr̄ causat⁹ q̄ non ē possi bile stāte dei influētia ḡnali ⁊ nullo facto mi raculo intellectū assentire: ⁊ sic in assentiendo decipi.

Quid ē noticia euidēs absoluta.

Cōditiões ad p̄dictam euidētiā requisite.

Conclusio de eodem.

¶ Hoc supposito d̄r p̄rio q̄ possibile ē nos nō solū de p̄rio p̄ncipio: imo et de multis alijs v̄itatib⁹ h̄re euidētiā absolutā: q̄r aliter seq̄ret oēs scias p̄ire. q̄d ē inconueniēs. etiā q̄ lib⁹ expiṫ nō solū p̄mū p̄ncipiū eē sibi euidēs s̄z ēt multas ↄclōes: sicut ↄsic petētes p̄ncipiū vt sortes ē: ḡ sortes ē: s̄ hō est hō est. Dicitur scd̄o q̄ possibile est nos de multis v̄itatib⁹ cō tingētib⁹ h̄re euidētiā absolutā: vt q̄ ego sum q̄ ego cognosco q̄ ego viuo. ⁊ sic de multis alijs. ¶ Dicitur tertio. q̄ impossibile est nos ali q̄d extrinsecū nobis sensibile euidēter cogno scere euidētia absoluta: l̄z bñ euidētia cōditio nata. p̄baṫ: q̄r stat sine ↄdictiōe aliq̄d appare re assentire sic esse: ⁊ tñ nō sic erit.

Dubiū de eodem.

¶ Dubitaṫ scd̄o vtrū aliq̄d p̄rincipiuȝ possit eē nobis euidēs aliq̄ euidētia. Et arḡ q̄ nō: q̄r maxime eē p̄mū p̄ncipiū: s̄z h̄ nō: q̄r nō ē euidēs aliq̄d eē p̄mū p̄ncipiū: igr̄. aña p̄baṫ q̄r nō ē nobis euidens p̄ncipiū esse aña: aut ↄña: igiṫ nō est nobis euidēs aliq̄d esse p̄mū p̄ncipiū. ↄsequētia p̄baṫ: q̄r nihil pōt esse eui dens tali euidētia nisi sit p̄pō deducta per ali quā ↄsequētiā. Itē aliq̄ negauerūt p̄mū p̄n cipiū: vt p̄z. iiij. metaphisice: igiṫ nō ē euidēs. Itē dubiū est q̄d sit p̄mū p̄incipiū: igiṫ non est euidēs. Itē illud nō est nobis euidens cui intellectus pōt firmiter dissentire: sed intelle ctus pōt firmiter dissentire p̄mo principio: q̄r de⁹ pōt causare in intellectu talē dissensuȝ: quo facto dissentiet p̄mo p̄ncipio. Itē nullū falsum pōt nobis esse euidēs: ergo neq̄ verū. aña p̄baṫ: q̄r pōt esse tāta apparentia de falso q̄ sit verū: sicut de vero: q̄r nō refert q̄daȝ fal sa esse p̄babiliora q̄busdā veris.

Solutio p̄dictorū dubiorū.

¶ Ad ista r̄n detur p̄ ordinē. Ad p̄mā diciṫ negādo ↄñaȝ. Ad p̄batiōnē dico q̄ aliq̄s pōt scire euidēter aliquā p̄pōnem: nesciēdo vtrū sit p̄pō. aliq̄s etiā pōt scire p̄mū p̄ncipiū nesciēdo tñ q̄d sit p̄mūp̄rincipiū. Dico vlterius q̄ aliquis pōt scire euidēter aliquā p̄pōnem: nesciendo tāta euidentia vtruȝ sit vera vel falsa. ¶ Ad aliud dico q̄ antiq̄ philosophi solū ore negauerunt p̄mū principiū: s̄z nō mēte. Ad aliud p̄z solu tio. Ad aliud dico p̄ro nunc q̄ deus sine causis scd̄is et naturaliter agētibus nō pōt causare assensum p̄pt̄ cōnotatiōnē hui⁹ termini assen tire: q̄ cōnotat agere. naȝ si aliq̄s assentit agit. Ad tertiaȝ d̄r q̄ intellect⁹ pōt assentire alicui falso: sed ex hoc nō sequiṫ q̄ talis assensus sit euidēs: q̄r ad esse euidēs nō sufficit apparere p̄cise sic esse quātūcunq̄ talis apparētia sit intensa: s̄z req̄riṫ q̄ talis apparētia sit vera.

¶ Dubitaṫ tertio q̄d sit p̄priū mediū demōstrationis p̄pter q̄d et potissime. vtrum diffinitio subiecti vel diffinitio passionis.

Quid est p̄priū mediū demonstrationis.

¶ Pro cuius solutione supponiṫ q̄ dicūt aliq̄ q̄ diffinitio cōpleta passionis est mediū demō strationis p̄pter q̄d ⁊ potissime: vt p̄bant ra tiones ante oppositū q̄stionis: licet diffinitio incōpleta passionis nō debeat esse mediuȝ. vñ diffinitio completa passionis est que datur p̄ ea que sunt eiusdē ḡnis cū subiecto. ⁊ cū hoc p̄ illa que sunt eiusdē ḡnis cū passione: vt ista diffinitio. aial rōnale aptū natū ridere est cō pleta diffinitio hui⁹ passionis q̄d est risibile: sed diffinitio incōpleta passionis est illa q̄ da tur per illa q̄ sunt eiusdē ḡnis cū passione: vt ista diffinitio aptū natū ridere est diffinitio i completa hui⁹ passionis q̄d est risibile. Sed q̄r ista opinio nō videṫ eē de mēte aristotelis ideo contra eā arguiṫ sic. sicut passio est demō strabilis de subiecto: ita diffinitio passionis ē demonstrabilis de subiecto: ergo nō debet eē mediū. Itē p̄prie passiones ip̄ortāt conceptū simpliciter simplicē: ideo non h̄nt p̄priā diffi nitionē: l̄z possint h̄re quasdā descriptiones ⁊ forte diffinitiões quid nois: igiṫ non d̄nt esse mediū in demōstratione. Relinquiṫ ḡ q̄ diffi nitio causalis subiecti vel quidditatiua dans intelligere causam quare ita est sicut per con clusionē significaṫ: debet esse mediū demon strationis p̄pter quid.

Aliquorum opinio de eodem.

¶ Sed restat vna par ua difficultas. q̄ño intelligitur q̄ sentire ē sin gularis ⁊ sensus est vlis. Dicunt aliqui q̄ sic debet intelligi potentia sensitiua non est ma gis determinata ad sentiēdum vnū sensibile q̄ aliud: vt visus non est magis determinatus ex sui natura ad sentiēdū vnū colorē q̄ alterū. sed actus sentiendi est ipsius singularis: q̄r ē vnus sensibilis sic q̄ non alterius: potest tñ aliter dici q̄ singulare sub ratione singulari tatis non est per se obiectū sensus: sed per se obiectū sensus est aliquod vl̄e verū est tamen q̄ singularitatis est id sine quo non fit sensa tio. Unde natura est ratio agendi in sensumȝ ⁊ mouendi ipsum: sed singularitas est conditio agentis. Nam natura non sentitur sine singu laritate. Et hec de secundo articulo.

Opinio istius sentire est singularis ⁊ sensus vlis.

¶ Quantum ad tertium sit cōclusio re sp̄onsalis ad q̄sitū. diffinitio subiecti scibilis ē mediū in demōstratiōe p̄pter q̄d ⁊ potissima. q̄

Conclusio rńdens ad quesita.

diffinitio completa [illegible] rationis [illegible]

relinquitur probata in secundo articulo. ¶ Ad rones ante oppositu. Ad primu ps solutio. Ad scdam negatur maior. sed sufficit q medium demostrationis fit medium in rone cognoscibilitatis: ita q passio notius insit medio et medium subo q passio ipi subo. ¶ Ad tertiu dr q ille demostrationes no sunt pter quid et potissime vt notu est. ¶ Ad quartu dr q lz diffinitio et diffinitum idem realr important: tn distinguuntur formaliter: vel important alium et alium conceptum. ¶ Ad quintu ps solutio.

¶ Et sic est finis secundi posteriorum.
¶ Sequitur primus liber thopicorum.

Propositu quidem negocii est methodu inuenire a qua poterimus sillogisare de omni problemate ex probabilibus. Et ipsi disputationes sustinentes nihil dicemus repugnas. Primum igit dicendum quid est sills et que eius differentie quatinus sumatur dyaleticus sillogismus. Hunc enim querimus fm propositum negocium.

Intentio phi i libro thopicorum

Iste est liber thopicorum aristotelis in quo phs determinat de sillo dyaletico ponens primo intentum suum dicens q ppositu huius negocii e inuenire arte breue et copendiosam a qua poterimus facilr de omni pblemate sillogisare. Et primo diffinit sillm et species eius.

Quid est sillogismus.

vnde sills est oratio in qua quibusdam positis aliud quidem ab his q posita sunt de necessitate accidit: eo q hec sunt: de q diffinitione satis visu est in pmo prior. Sz sills demo

Quid est sills demostratiuus.

stratiuus est q fit ex pmis veris aut ex talibus q p aliqua pma et principiu sue cognitionis sumpserut de quo satis visu est in pmo posteriori. Sillus dyaleticus est q ex pbabilibus est

Quid est sillus dyaleticus.

sillogisat. Uni pma et sunt q no p alia sed p seipsa fide hnt. i. q cognoscunt cognitis termis: sz pbabilia sunt q vident pluribus aut oibus aut sapietibus vel maxie notis. ¶ Deinde describit

Sillogismi litigiosi descriptio.

sillm litigiosu: dicens q sills litigiosus e q ex his q vident ee pbabilia et no sunt: aut ex his q vident ee pbabilia et appares. Et dz sic intelligi: sills litigiosus est q pcedit ex ppoibus q vident ee pbabiles et vere: et tn no sunt: aut ex ppoibus q sunt ve et pbabiles: sz no bn disposite. ¶ Ex q diffinitioe ostedit q triplex e

Quotriplex e sillogismus litigiosus.

sills litigiosus. s. peccas i materia tm: peccas i forma tm: et peccas i materia et in forma sil. sz sills falsigraphus est q pcedit ex ppoibus

obstitutis ex ppriis terminis alicuius sciencie. Quid est

Quid est fillus falsigraphus.

quecde ppones vel no sut vere vel sunt male intellecte: vt iste sills: ocs linee ducte ab eode pucto l eade punctu sut eqles: sz corda arcus et costa sunt hmoi: g corda arcus et costa sunt eqles. Rndet q sicut iacet est falsa: cu solu hat veritate de lineis ductis p idem medium.

¶ Deinde ponit modu pcededi i hac scietia: dicens q de nullo eoz q tractant in hac scia est dada ratio demostratiua: sz debemus pcedere figuraliter et grosso modo: cu talis cognitio fm ppositu sit sufficies.

Modus pcedendi in hac materia.

¶ Et dicit q hec scia est vtilis ad tria. s. ad exercitatioes: ab obuiationes: et ad fm phylosophia disciplinas. Primu pbat: qr illa scia valet ad exercitatioes p qua faciliter poterimus argumetari de quolibet pposito: ista est hmoi: igit. Scdm pbat. q: oe illud p qd possumus rndere ex pncipiis doctrine ad ea q no videnr nobis bn dici est vtile ad obuiationes: sz ista est hmoi: igit. ¶ Tertium pbat duabus ronibus. ¶ Pma. oe illud p qd possumus arguere sine rndere ad vtraq pte pdictionis est vtile ad fz phias disciplinas: sz dyaletica e hmoi: igit. ¶ Scda ro. oe illud p qd possumus inquirere de pmis pncipiis vniuscuiusq disciplinae est vtile ad fm pbiam disciplinas: sed dyaletica est hmoi: igit. minore pbat: qr pprium est dyaletice hre via ad pncipia oim methodorum: qr p dyaletica ex terminis cuiuscunq scie possumus facere sillm. Deinde remouet vnus dubiu. an aliqs dicat hre dyaletica: nisi sciat qlibz oclusione pbare vel iprobare. Rndet q no opz ad h q aliqs habeat sciam dyaletica pfecte q sp pbet vel iprobet oclusione: sz sufficit q nihil omittat de his q reqrunt ad pbadu illa oclusione vel iprobadu. qd pbat p sile. na antequ aliqs dicat bonus rhetor no ops q sp vincat psuadedo: sz sufficit qd nihil omittat de his que sunt necessaria ad vincedu. pbat etia: qr ad hoc q aliqs dicat bonus medicus: no ops q semper sanet: sed sufficit q nihil omittat de his q requiruntur ad sanandum.

Quo aliqs dr hre dyaleticam sciam.

Queritur vtru sillogismus dyaleticus sit subiectu adequatum huius scie. Arguit pmo q no: qr nullus sillus dyaleticus est subm sciencie huius libri: igit sillus dyaleticus non est subm scie huius libri. ¶ Scdo arguitur. sillogismus demonstratiuus est subiectum huius sciencie: quia est primo consideratum in hac scientia: igitur. ¶ Tertio sic. si sillogismus dyaleticus esset subiectum huius sciencie que vocatur dyaletica seqretur q esset subiectum logice: quia dyaletica et logica sunt termini conuertibiles adinuicem. ¶ Quarto sic. omnis sillogismus si est sillogismus est vnus: sed sillogismus dyaleticus est sillogismus si est sillogismus: ergo est vnus. sed ons videtur esse falsum: qr vel esset ille que petrus facit vel quez ioannes facit vel est falsum: igitur ¶ Quinto sic. ols ppo idefinita pot hre aliqua singula

An sillus dyaleticus sit subm adequatu huius scie

rem verã: sed ista est indefinita: sills dyaletic⁹ est subm hui⁹ scie: igr̃ dz hr̃e aliquã singularẽ verã: sz hoc est falsum: igr̃. ¶ In oppositũ videt esse aristote. in textu. ¶ In ista questione erunt tres articuli. ¶ Quantum ad primum

Silli dyaletici ac ceptiões.

¶ Sciendũ est primo q̃ sill's dyaleticus põt capi dupl'r. Uno mõ prime intentionalr: z sic nõ est aliud q̃ sillus dyaleticus mẽtalis vocalis vel scriptus. z sic nõ est subm in hac scia. Alio mõ capit̃ sillus dyaleticus scõe intentionalr: z sic nõ est aliud q̃ aliq̃d intẽtio nale attributũ p intellectũ sillo dyaletico mẽ tali vocali vel scripto. Ex quo sequitur q̃ iste terminus sillus dyaleticus de formali significato importat intentionẽ scdam: sed de materiali significato importat oẽs sillm dyaleticuz mentalẽ vocalẽ vel scriptũ. ¶ Scdo supponi tur q̃ ppria passio silli dyaletici est generatiuum opinionis. i. notitie adhesiue cũ formidine de opposito. Pro quo tñ aduertendũ est q̃ ad hoc q̃ alique premisse generent opinionẽ de pclusione seu notitia cuz formidine opz q̃ premisse accipiant̃ cũ formidine de opposito: q: ois adherens premissis sine formidine adheret pclusioni sine formidine quã cognoscit sequi ex premissis: z p hoc differt a sillo demõstratiuo q̃ est gñatiu⁹ scie seu notitie adhesiue sine formidine de opposito: ideo sequit̃ q̃

Sill's qt modis p cedit ex p babilib⁹.

sill's pt pcedere ex pbabilib⁹ dupl'r. Uno mõ ex pbabilib⁹ acceptis cũ formidine: z sic sills dyaletic⁹ debet pcedere ex pbabilib⁹. alio mõ ex pbabilibus acceptis gñaliter siue sint cum formidine siue nõ. z sic sillus demõstratiu⁹ pt dici pcedere ex pbabilib⁹ cũ pcedat ex necessarijs que generant sciam de conclusione.

Difficultates circa textuz incidẽtes Probleuma siue p põnes dubie z pbabiles dupl'r psiderari pñt.

¶ Sciendũ est scdo q̃ circa textũ inci dunt alique difficultates. Prima. vtrũ ppõ quã ponit aristo. in textu sit vera in qua dicit q̃ ista arte poterimus disputare de oĩ pblemate. Et videt̃ q̃ nõ: q: ista scia nõ hz psiderare de omni pblemate. rñdet̃ q̃ pblemata si ue ppões dubie z pbabiles pñt considerari dupl'r. vno mõ q̃tũ ad pprias rões termino rum: z sic ista scia nõ hz psiderare de oĩ pblemate. Alio mõ q̃tuz ad rões cões: vt puta q: termini sunt de tali vel de tali predicato. z sic ista scia hz bene psiderare de oĩ pblemate: q: p illas rões cões z pbabiles poterim⁹ de oĩ tali pblemate disputare puta rñdendo de ipis ostẽdẽdo etiã aliq̃d de ipis: z etiã obseruando rõnib⁹ q̃ de ipsis fiant. ¶ Scda diffi

Scda difficultas.

cultas. quõ põt stare q̃ sillus dyaletic⁹ sit sub iectũ hui⁹ scie cũ de eo nõ psupponat̃ qd est: sz ondit̃ in textu qd sit sills dyaleticus. Rñdet̃ q̃ aliquã sciam supponere qd est de subo suo põt intelligi dupl'r. vno mõ q̃tũ ad pcessũ demõstratiuũ z sic psupponit qd est de suo subiecto. nã añq̃ fiat demõstratio: opz scire qd ẽ subiectũ. Aliõ modo quantũ ad pcessum doctrinalẽ z acquisitiuũ: z sic non opz scientiam presupponere qd est de suo subiecto: sed opz

querere quid est.

S uppositio declarãs diffinitionem pbabilis

¶ Sciendũ est tertio q̃ p declaratiõe diffinitionis probabilis supponitur q̃ in tali diffinitione ponunt̃ multe pticule p quas intelligunt̃ multa pbabilia: p hoc q̃d dĩ q̃ vidẽtur oib⁹ intelligunt̃ pbabilia q̃ sut pbabilia apud oẽs vulgares: vt q̃ ignis est calid⁹. Alia qua sunt q̃ sunt pbabilia apud sapientes: sicut ois mater diligit filiũ suũ. vel istud. sol est maior tota terra. z ista tangunt̃ p istã pticulã plu rib⁹. Alia sunt q̃ sunt pbabilia solũ sapienti bus: z illa tangunt̃ p illã pticulã sapiẽtib⁹. Et ista sunt triplicia. Nã q̃dã sunt pbabilia sapientib⁹: q̃dã sapientiorib⁹: q̃dã sapientissimis.

Quot modis scientia dicit̃ inuẽtiua.

¶ Supponit̃ scdo q̃ aliqua scientia dĩ esse inuentiua dupliciter. vno mõ q: docet de pluribus medijs p q̃ pñt terminari. i. probari plura pblemata: z sic ois scia dĩ inuentiua. Alio mõ q: docet modũ p quã inueniãt̃ plura media ad terminandũ problemata z h̃ mõ ista scientia dĩ esse inuentiua. quẽadmodũ scientia priorum z posteriorꝫ dicit̃ resolutoria.

Alia difficultas.

¶ Sciendũ est quarto q̃ circa textuz incidit vna difficultas. an sillus bene diuidat̃ in sillm demonstratiuũ: dyaleticũ: litigiosuz: z falsigraphum. Et videt̃ q̃ nõ: q: sillus tentatiuus est sill's: z tñ nõ ponit̃ in illa diuisione: igr̃. Scdo sic. diuisuz dz v̓ificari de membris diuidentib⁹: sed sillus nõ v̓ificat̃ de sillo litigioso: igr̃. ¶ In oppositũ est phus. Pro cui⁹ declaratione supponit̃ q̃ p̃dicta diuisio silli ẽ sufficiens sumendo talẽ diuisionẽ ex pte materie silli que est necessitas z pbabilitas. Ad rõnes dubij dĩ q̃ sillus tentatiu⁹ reducit̃ ad aliquã istaꝝ speciez: puta si pcedat ex proba bilib⁹ ad sillm dyaleticuz: si ex necessarijs ad sillm demõstratiuũ. z sic de alijs. Si tñ suma tur distinctio speciez silli ex pte finis tũc sill's tentatiuus est bene spẽs distincta ab alijs nã finis silli tentatiui est ali⁹ a fine alterius spẽi silli: cũ finis ei⁹ sit gñare experientiã de scia vel ignorantia rñdentis. Sz finis silli dyaletici est gñare opinionẽ. Finis litigiosi gñare apparentẽ sophiã. Finis falsigraphi seu sophi stici est ignorãtia praue dispositionis. Finis demonstratiui est gñare sciam. ¶ Ad scdam dĩ q̃ lz in diuisione vnluoci: diuisum debeat v̓ificari de membris diuidentib⁹: nõ tñ in diuisione equiuoci. mõ sill's diuidit̃ in sillm demõstratiuũ. dyaleticũ. z litigiosuz diuisiõe eq̃uoca. nã sill's litigiosus nõ ẽ sill's saltẽ sill's litigiosus peccãs i forma. Et h̃ de pmo articulo.

Dubiũ de sillo peccãte in materia in forma

¶ Quantum ad scdm dubitat̃ primo vtrũ sillus peccans in materia z sillus peccãs in forma sint boni silli. Pro cuius solutione supponit̃ primo q̃ aliquẽ sillm peccare in materia potest intelligi dupliciter. vno modo q: in eo non sunt tres termini vl' tres propõnes: z sic non capit̃ hic sillus peccans in materia: q: tali modo dĩ eũ peccare in forma cũ nõ habeat terminos z propositiones dispositas in

modo ꝛ figura. ꝛ sic ois sillogism⁹ amittens aliquid de materia: vel etiā aliquid hñs sup-fluū diceret peccare in materia isto mō. Alio mō sillogism⁹ dr peccare in materia: qꝛ peccat in illis q̄ se tenēt ex parte materie sicut in pro babilitate vel necessitate: ita ꝙ ille sillogism⁹ dr peccare in materia cui⁹ premisse nō sunt ꝓ batiue ꝯclusionis sicut est falsa petitionis pn cipij statim: vt sic arguendo. ois hō est hō: ꝛ ois hō est hō: ḡ ois hō est hō. vñ sillogism⁹ sic peccans in materia dr bene bon⁹ sillogismus simpliciter. Sȝ dr peccare ꝯ sillogismu ꝓbati uum siue dyalecticū. Supponit vlteri⁹ ꝙ for-ma sillogismi nō est aliud q̄ȝ modus ꝛ figura: idō ille sillogism⁹ dr peccare in forma cui⁹ pre misse nō sunt disposite in modo ꝛ figura cuidi sunt oēs cōbinationes inutiles. ꝛ de tali sillo gismo dr ꝙ nō est sillogism⁹ sicut hō pict⁹ nō est hō: ideo diuisio qua diuidit sillogism⁹ in sillogismum demonstratiuum dyalecticum et litigiosum seu sophisticum peccantem in for-ma est diuisio equiuoci in equiuoca.

Quid est forma sillogismi.

An idem sillogismus possit esse dyalecticus ꝛ demonstratiuus

¶ Dubitatur scdo vtrū idē sillogism⁹ possit esse dyaletic⁹ ꝛ demōstratiuus. ꝛ arguit ꝙ nō: qꝛ tūc idē sillogism⁹ esset ex necessarijs ꝛ passibilib⁹ aliter se hrē. ꝯñs est falsum: igr. ꝯña pȝ: qꝛ sillogism⁹ demōstratiuus est ex ne-cessarijs ꝛ sillogism⁹ dyaletic⁹ est ex ꝓbabili-bus: sȝ ꝓbabilia possunt aliter se hrē: igr. Se-cūdo. qꝛ tūc seq̄ret ꝙ de eodē haberem⁹ sciam ꝛ opinionē: sȝ ꝯñs est falsum: ḡ ꝛ añs. ꝯña pȝ: qꝛ sillogismus demōstratiuus gñat sciaȝ: dya lecticus gñat opinionē. falsitas ꝯsequētis pȝ: qꝛ scia ꝛ opinio sūt habit⁹ oppositi. Tertio sic. membra diuisionis nō debēt coincidere: sȝ sil logism⁹ demōstratiu⁹ ꝛ dyaletic⁹ diuidūt sillo gismū: igr. ¶ In oppositū arguit: qꝛ ꝓpōnes ex quib⁹ fit sillogism⁹ demōstratiu⁹ sunt ꝓba biles cū ipis ꝯueniat diffinitio ꝓbabilis. ꝛ ꝑ ꝯñs idē sillogism⁹ ꝓcedit ex necessarijs ꝛ ꝓba bilib⁹: ḡ simul erit demōstratiu⁹ ꝛ dyaletic⁹.

Acceptiones predictorum sillogismorum. Quot modis intelligitur sillogismū demōstratiuū esse dyalecticum.

Pro cui⁹ solutione supponit ꝙ sillogism⁹ de monstratiu⁹ ꝛ dyaletic⁹ possunt capi dupliciter. vno mō scdē intentionaliter ꝛ sic vnus nō est ali⁹. alio mō p̄me intentionaliter puta pro sillogismo mentali vocali vel scripto: ꝛ tūc di co ꝙ sillogismū demōstratiuū esse dyalecticū pōt intelligi dupliciter. Uno mō respectu di-uersoꝝ ꝛ tūc dico qd idē sillogism⁹ pōt esse de monstratiuus ꝛ dyaletic⁹ cū vnus pōt assenti re premissis sillogismi demonstratiui sine for midine de opposito: ꝛ aliter pōt ipis assentire cū formidīe de opposito. alio modo respectu eiusdē ꝛ hȝ dupliciter fm ꝙ ꝓbabile pōt capi dupliciter. vno mō large pro ꝓpōnib⁹ pro-babilib⁹: siue cū formidīe siue sine formidīe: ꝛ sic vnus ꝛ idē sill'ˢ respectu eiusdē bñ dice-ret demōstratiu⁹ ꝛ dyaletic⁹. alio mō capien-do probabile stricte pro ꝓpōne probabili q̄ est cū formidine. Et sic dico ꝙ vn⁹ ꝛ idē sillo-gism⁹ respectu eiusdē nō pōt dici demōstrati-uus ꝛ dyaletic⁹. Ad rōes. Ad duas p̄mas pȝ solutio. Ad tertiā dr ꝙ sillogism⁹ demōstrati uus ꝛ dyaletic⁹ vt diuidūt sillogismū capiūt secunde intentionaliter ꝛ non prime intentio naliter: ideo vt sunt membra diuidentia nun q̄ȝ verificantur de seinuicem.

Dubiū de vtilitate dyaleticeс ad obuiatiōes.

¶ Dubitat tertio vtrū dyaletica seu ista sciētia sit vtilis ad obuiationes ꝛ ad fm phiam disciplinas. Et videt ꝙ nō: qꝛ aliquis pōt exercitari in medicina vel in rhetorica vl in aliqua alia scia sine dyaletica: vt pȝ ꝑ expe rientiā. Itē ꝑ demōstrationē possum⁹ obuia-re pōnib⁹ rñdentis: ḡ non opȝ esse talē sciam. ¶ In oppositū ē phs in textu vbi dicit ꝙ ista scia ē vtilis ad tria. s. ad exercitatiōes obuiati ones ꝛ ad fm phiaȝ disciplinas. Rō rñdet ad rōnes. Ad p̄mā dr ꝙ lȝ aliq̄s posset exercitari in medicia vel in aliq̄ alia scia sine dyaletica impfecte ꝛ nō scientifice. nō tñ pōt perfecte et scietifice esse sine ista scia. Ad aliā dr ꝙ lȝ per demonstrationeȝ possum⁹ obuiare positioni false: tñ nō pōni vere: sicut possum⁹ ꝑ dyaleti cā. ¶ Sȝ dubitaret aliq̄s quō possumus hrē sciam de sillogismo dyaletico cū sillogismus dyalecticus sit generatiuus opinionis. Respō det ꝙ scia ꝓprie dicta cōiter non habet nisi de ꝯclusione in qua demonstratur passio de subō: ꝛ sic de ꝯclusione in qua demonstrat pas sio sillogismi dyaletici de ipso sillogismo dya letico: vtputa de tali. sillogismus dyalecticus est gñatiuus opinionis. habet scia q̄ vocatur dyaletica capiendo dyaleticā stricte: qꝛ dyale tica large capta est idē q̄ habet de oīb⁹ ꝯclu-sionibus demōstrabilibus in tota logica. Et sic patet ꝙ de sillogismo dyaletico non habe mus sciam nisi tanq̄ȝ de scibili remoto: ꝛ hoc in sillogismo demonstratiuo. ꝛ cum hoc stat ꝙ sillogismus dyalecticus est bene generatiu⁹ opinionis. id est premisse sillogismi dyaletici generant opinionem de conclusione sillogis-mi dyaletici. Et hec de secundo articulo.

Aliud dubium.

Cōclusio responsalis de sillogismo dyaletico.

¶ Quātū ad tertium sit conclusio re spōsalis. sillogismus dyalecticus est subiectuȝ in hac scientia cum prime: id est adequate cō-sideretur in hac sciētia. ¶ Ad rationes ante oppositum. Ad primam dicitur negando cō-sequentiam: quia committitur fallacia figu-re dictionis variando genus suppositionis. Ad secundam dicitur ꝙ licet sillogismus de-monstratiuus consideretur primo in hac scia vt ly prima dicit ordinem ad secundum: nō ta men vt idem est ꝙ adequate. ¶ Ad tertiam dr ꝙ scia q̄ ibi habet bene vocat dyaletica ca piendo dyalecticā stricte ꝛ proprie: sed non ca piendo dyaleticā large: vt ꝯuertit cū logica. ¶ Ad quartā dr ꝙ sillogism⁹ dyalecticus est vnus vnitate gñis vel spēi. ꝛ hoc capiēdo sil-logismū dyaleticū scdē intētionaliter. Ad q̄n tam dicitur ꝙ licet omnis propositio indefi-nita cuius subm supponit personaliter possit habere aliquā singularem: non tñ indefinita cuius subiectum supponit simpliciter.

Primū ergo cōsiderandū est quib⁹ est methodus. si aūt sumpserim⁹ ad quot ⁊ que ⁊ ex quibus orationes et de quibus sillogismi ⁊ quō his abundemus habebimus sufficienter propositum.

Pars executiue diuisio.

Ista est pars executiua huius libri que diuidit in octo libros partiales: quorum primus diuiditur i tres tractatus. In primo determinat de principiis sillogismi dyaletici. Et primo probat ꝙ propositiones dyaletice ⁊ problemata sunt in equali numero. qd̄ probat: quia quecūqȝ fiūt ex equalibus numero sunt in equali numero: sed propositiones dyaletice fiūt ex equalib⁹ numero: q2 fiūt ex equalib⁹ predicatis: ꝗ ꝓpōnes dyaletice et ꝓblemata sunt in equali numero. Scd̄o sic. illa quorum vnū pōt fieri reliquū ⁊ ecōtra sunt in eq̄li numero: sed sic est de ꝓpōne dyaletica vel ꝓblemate: vt illa ꝓpō dyaletica vtꝝ hō sit aīal fit ꝓblema dicēdo vtꝝ hō sit aīal vel non.

An de dr̄ia aliqd̄ possit fieri problema.

¶ Cōsequēter mouet aliq̄ dubia. Primo. vtrū aliqd̄ ꝓblema possit fieri de dr̄ia. Rn̄det ꝙ dr̄ia est reducēda ad genus. iō ꝓblemata de dr̄ia reducunt ad gen⁹. Scd̄ȝ dubiū q̄re enumerādo predicata nō enumerat diffinitionē. q̄ tñ ē predicatū.

Causa q̄re nō enumeradt iffinitionē cū ꝓdictꝭ.

Rn̄det ꝙ cōtinet sub ꝓprio: ⁊ dicit ꝙ duplex ē ꝓpriū. quoddā ē qd̄ īdicat q̄d est eē rei: ⁊ illud vocat termin⁹ seu diffinitio. aliud ē qd̄ nō indicat q̄d ē esse rei cōuersim tñ ꝓdicat de illo cui⁹ ē: cuiusmodi ē ꝓpria passio: vt risibile respectu hoīs.

Propriuȝ ē duplex.

Regula ex ꝓdictꝭ.

Ex q̄ passu elicit talis rl̄a. ꝙ si aliq̄d sit cōe duob⁹ ⁊ vni illoꝝ ñ sit nomē īpositū tūc illud assumit nomē cōe. Ex qb⁹ cōcludit ꝙ q̄ttuor sūt ꝓdicata. s. termin⁹ siue diffinitio gen⁹ ꝓpriū ⁊ accñs.

Quot sūt ꝓdicata.

Differentia propositōis dyaletice et ꝓblemat꧿.

Et subdit ꝙ dr̄ia ē inter ꝓpōnē dyaleticā ⁊ ꝓblema. nā ꝓpō dyaletica solū q̄rit vnā ꝑtē ꝯdictōis: vt b ē ne hō aīal gressibile bipes. Sȝ ꝓblema q̄rit vtrāqȝ ꝑtē ꝯdictiōis: vt vtrū aīal gressibile bipes sit diffinitio hoīs vel nō.

Diffinitiōnis seu termini diffinitio.

¶ Cōseq̄nt diffinit terminū seu diffinitionē dicēs ꝙ termi⁹ ē orō īdicās q̄d ē esse rei: ⁊ subdit ꝙ nō solū incōplexa ſȝ etiā cōplexa hñt diffinitionē. nā possibile ē ea q̄ sub orōne significant terminari. i. diffiniri. Et dixit ꝙ illi q̄ vtūtur vno solo noīe ꝑ diffinitōe nō bñ diffiniūt eo ꝙ oīs diffinitio est orō. Scd̄o dicit ꝙ idē ⁊ diuersum sūt annexa diffinitiōis: q2 illd̄ ē ānexū diffinitōis ꝑ qd̄ fit maxim⁹ labor circa diffinitōeȝ: ſȝ ꝑ idē ⁊ diuersū fit maxim⁹ labor: igr̄. Itē idē ⁊ diuersū terminant ꝑ eādē methodū ꝑ quā terminat diffinitio: q2 si ꝓbauerim⁹ aliq̄ eē eadē vel diuersa faciliter poterim⁹ disputare de diffinitōe. ⁊ si ondērim⁹ aliqua nō esse eadē sufficiēter ostēdemus ea nō habere eādē diffinitionē.

Predicatū ꝓpriū.

¶ In scd̄a ꝑte determiat de scd̄o ꝓdicato. s. de proprio: dicēs ꝙ propriū ē quod nō indicat quid est esse rei soli aūt inest et conuersim predicat de re: vt susceptibile discipline est ꝓpriū hoīs.

An illud qd̄ cōuēit alicui sit ei⁹ ꝓpriū.

¶ Et si q̄s q̄rat vtrū illud qd̄ conuenit alicui sicut dormire conuenit homini. sit proprium eius. Respōdet ꝙ bene est propriū quādo vel propriū ad aliquid: sicut esse a dextris. Ex q̄ infert ꝙ triplex est propriū. s. propriū simplr. propriū quādo. ⁊ propriū ad aliq̄d.

Propriū triplex.

Gen⁹ q̄d sit.

¶ In tertia parte determinat de tertio ꝓdicato quod est genus dicēs ꝙ genus est qd̄ predicatur de pluribus differētibus specie i eo quodq̄d: vt aīal respectu hoīs ⁊ bouis. Ultimam partem probat: q2 illud predicat in q̄d ꝑ quod conueniēter respōdetur ad questionē factā per q̄d: sed genus est hmōi: igit. Et subdit ꝙ idem et diuersum genere sunt annexa generis: q2 terminant per eandē methodum per quā terminātur problemata de genere: q2 si ostenderemus ꝙ aīal est genus hoīs ⁊ bouis: etiā ostēderemus ꝙ hō ⁊ bos sunt idem genere. Etiā si ostēderimus ꝙ aīal est genus bouis: ⁊ non est gen⁹ lapidis: etiā ostēderim⁹ ꝙ hō ⁊ lapis nō sunt ideȝ gn̄e.

Accidentis diffinitiones.

¶ In quarta parte deterīat de quarto predicato qd̄ est accidēs. Et ponit duas diffinitiōes ei⁹. Quaꝝ prima est. accñs est qd̄ nec ē diffinitio: neqȝ ꝓpriū: neqȝ gen⁹: i est aūt rei. Scd̄a. accidēs est qd̄ cōtingit eidē inesse ⁊ nō inesse: vt sedere. Et dicit ꝙ illa diffinitio est melior q̄ȝ prima: q2 ad cognoscēdū primā necesse est scire q̄d sit diffinitio: q̄d genus: et quid proprium. scd̄a est ꝑ se deteriata ad cognoscendū accidens. Et infert ꝙ ꝓblemata q̄ fiūt de ꝓdicatis ꝯparatis ad subiecta ſm magis ⁊ minus reducuntur ad problemata accidentis: vt vtrū vita que est ſm ꝟtutem sit melior vita que est ſm brutalitatē: id est ſȝ delitias sensitiuas. Ex quo patet ꝙ magis ⁊ minus sunt annexa accidentis. ¶ Et subdit finaliter ꝙ non refert proprium quando ⁊ proprium ad aliquid esse accidens.

¶ Non autē lateat nos quoniam que ad proprium ⁊ genus ⁊ accidens oīa et ad diffinitiones conuenit dici.

Gn̄is proprii et accidētis reductio.

Diuisio huius capituli.

¶ Istud est secūdum capitulum in quo ostendit ꝙ ista tria predicata. genus: propriuȝ: ⁊ accidēs reducūtur ad diffinitionem: ⁊ diuiditur in tres partes. In prima ostendit ꝙ alia predicata a diffinitioneꝗ reducūtur ad diffinitionem. nam si quis ostendatꝗ ꝙ aliquid non cōueniat alicui conuertibiliter sicut est propriū per hoc ostēdit ꝙ sibi nō cōuenit vt diffinitio: q2 diffinitio debet ꝯuertibiliter cōuenire diffinito. etiam si quis ostendat ꝙ aliquid non cōuenit alteri essentialiter sicut est genus: ostendit ꝙ illd̄ nō ꝯuenit vt diffinitio: q2 diffinitio dicitur conuenire diffinito essentialiter. Etiā si quis ondat ꝙ aliq̄d cōuenit alicui accidētaliter ostēdit ꝙ illud nō est diffinitio: q2 diffinitio nō debet ꝯuenire diffinito accñtaliter. vñ ista tria predicata reduci ad diffinitionē nō ē aliud q̄ȝ per consideratiōes istoꝝ predicatoꝝ terminare aliq̄ problemata de diffinitiōe: nō tñ sufficit ꝑ oib⁹ predicatis esse vna cōis cōsi

Quid est tria predicata reduci ad diffinitiones.

ßeratio: quia illa inutilis esset: et esset nimis difficil': igitur. In scda parte determinat de eodem qd est annexū diffinitionis: dicens ꝙ

Idem triplicit' dr.

idem dr tripliciter. s. idem numero: idē spē: et idē genere. eadē numero sunt quoꝝ res ē vna noia ꝟo plura: vt tunica et vestis. eadē specie sunt q̄ sub eadē spē ꝯtinent': vt petr' et sortes. eadē gn̄e sunt q̄ sub eodē gn̄e ꝯtinent': vt hō ꝛ equus sub aīali. ¶ Et remouet vnū dubium. posset enī quis credere ꝙ essent plures modi idētitatꝫ: q2 aque exeūtes de diuersis fontib' plus differūt ꝗ̄ aque exeūtes de eodē fonte: ꝛ tn̄ sunt eiusdē spēi: ꝫ videt' ꝙ sit aliq̄ idētitas minor idētitate numerali. Rn̄det phs ꝙ ōis aq̄ oī aq̄ ē eiusdē spēi: ꝛ ꝙ ille aque de diuersis fontib' nō differūt nisi accn̄talr: q2 vna est dulcior altera. ¶ In tertia pte diuidit idē nu

Idē nūero quō diuiditur.

Idē nūero q̄t modis dicit'.

mero dicēs ꝙ idē numero dr multipliciter. s. noīe ꝛ diffinitiōe: ꝓprio ꝛ accn̄te. Eadē noīe sunt q̄ eodē noīe noiant': vt sortes ꝛ sortes. eadē diffinitiōe quoꝝ vnū ē diffinitiō alteri': vt hō ꝛ rōnale. eadē ꝓprio quoꝝ vnū ē ꝓpriū alteri': vt hō ꝛ risibile. eadē accidētē quorum vnū ē accn̄s alteri' vl' ambo sunt accn̄tia vni t'tio: vt sortes ꝛ sua albedo. et dn̄r eadē nūero q2 p cognitiōe3 vni' venim' i cognitiōe3 alteri'

¶ Quoniā autē ex prius dictis sunt orationes: ꝛ per hec ꝛ ad hec vna quidem fides est per inductionem.

Aristotelis rōnes ꝓbantes tm̄ esse q̄tuor predicata.

¶ Istud est tertiū caplm hui' tractat' in q̄ ꝓbat aristo. duab' rōnib' ꝙ tm̄ sint q̄ttuor p̄dicata. s. iductiōe ꝛ sillo. iductiōe sic: ōis ꝓpō dyaletica ꝛ silr oīe problema est de gn̄e aut ꝓprio aut diffinitione aut accn̄te. sillo sic: oīe p̄dicatū qd dr de aliquo cōuenit illi ꝯuertibiliter aut nō ꝯuertibilr. si primū hoc est duplr. aut indicat qd est esse rei ꝛ sic est diffinitio. aut nō indicat ꝛ sic est ꝓpriu3. Si scdm aut ponit' in diffinitione speciei ꝛ sic est genus: aut nō ꝛ sic est accidēs. Deinde dicit ꝙ cuilibet p̄dicamē to cōuenit ratio alicuius predicati: ꝛ reducūtur ad quattuor p̄dicata. ¶ Deinde remouet

An predicari in qd cuil3 predicamēto cōueniat.

vnū dubiū: posset enī aliq̄s dubitare vtrū predicari in qd ꝯueniat cuilibet p̄dicamēto. Rn̄detur ꝙ sic. nā qdl3 superi' predicat' in qd de suis inferiorib'. sed in quolibet p̄dicamento sunt quedā inferiora ꝛ quedā superiora: igit'.

An predicatoꝝ numer' cum eoꝝ diffinitiōibus sufficient' assignet'.

Queritur vtrū numerus predicatoꝝ cū eoꝝ diffinitiōib' sit sufficiēter assignat'. Arguit' primo ꝙ nō: q2 plura sunt p̄dicata ꝗ̄ q̄ttuor: igit' numerus p̄dicatorum nō est sufficiens. añs probatur: q2 spēs est predicabile: igr' ē predicatū. Etiā tot sunt p̄dicata quot sūt ꝓpōes dyaletice: ꝫ plres sūt ꝓpōnes dyaletice ꝗ̄ q̄ttuor: igr'. ¶ Scdo sic. diffinitio nō est p̄dicatū: ꝫ nō erūt quattuor. añs p3: q2 diffinitio nō ē p̄dicabile: ꝫ nō ē p̄dicatū. ¶ Tertio sic. diffinitio nō ē diffinibilis cū sit quoddā ꝯplexū: igr' diffinitio ei' ē male posita: etiā si eēt diffinibilis sequeret' ꝙ diffinitio esset diffinitu3 cum omne diffinibile sit diffinitum. ¶ Quarto sic. si diffinitio diffinitiōis esset sufficiēter posita: sequeretur ꝙ aliquid ꝯuertibile cum aliquo esset superius ad ipm. ꝯn̄s est silogismū: igitur. ꝯn̄a p3: q2 diffinitio ꝯuertibilis cū diffinito: ergo diffinitio diffinitionis est ꝯuertibilis cū ipa diffinitiōe q̄ diffinit'. ꝛ tn̄ diffinitio esset superior ad ipsam cū sit supi' ad oē3 diffinitiōe3. ¶ Quinto sic. ꝓpriū ꝯuenit oī iduiduo spēi cui' est propriū: ꝫ nō inest soli. ¶ In oppositū arguit' auctoritate phi i textu. ¶ In q̄ōne erūt tres articli.

¶ Quantum ad primum

Predicatum quot modis capitur.

¶ Sciēdū est primo ꝙ predicatum pōt capi duplr. vno mō prime intētionaliter. alio modo scde intentionaliter. Prime intētionaliter est termin' mētalis vocalis vel script' q̄ denotat' dici de alio: si illud sit gen' vel aliqd aliud p̄dicatoꝝ siue nō. ꝛ sic indiuiduū vel termin' singularis pōt esse p̄dicatū. Alio modo pōt capi p̄dicatū scde intētionalit' adhuc magis stricte p termio mētali: vocali: vl' scripto: q̄ denotatur dici de alio tanq̄ gen' vel aliqd p̄dicaꝝ ꝛ sic indiuiduū nō ē p̄dicatū. S3 p̄dicatū captū scde itētionalr nō ē nisi vnū itētiōale qd attribuit' termio q̄ denotat' dici de alio tanq̄ gen' propriū diffinitio vl' accn̄s: ꝛ isto mō capit' p̄dicatū cū dr ꝙ tm̄ sunt quattuor predicata. que suo mō d3 exponi sicut ista: tm̄ sūt q̄nq3 p̄dicabilia vn̄ genus ꝓpriu3 ꝛ accidēs sunt alie scde intētiones quādo sunt p̄dicata ꝛ quādo sunt p̄dicabilia: q2 vt sunt p̄dicabilia attribuunt' alicui inq̄tum natū est de pluribus p̄dicari: sed vt sunt p̄dicata attribuunt' eidem vt est natum inesse suo subiicibili essentialr vel accn̄taliter ꝯuertibiliter vl' nō ꝯuertibilr. Et sic p3 ꝙ diffinitiōes eoꝝ non sunt oīno eedē: q2 in diffinitione eoꝝ inq̄tum sunt p̄dicabilia intelligit' vle sub rōne generis: ꝛ in diffinitiōe p̄dicatoꝝ intelligitur p̄dicatū. Dico vlterius ꝙ l3 idē p denoīato seu prime itentionalr possit dici p̄dicatū ꝛ predicabile: non tamen ꝓpter hoc sequtur ꝙ scde intentiones sint eedem. imo vna pōt alicui attribui: dato ꝙ alia non sibi attribuatur. nam possibile est intellectum nostru3 intelligere aliqd sub rōne qua pōt de pluribus p̄dicari: ꝛ nō sub rōe sub qua ꝯuenit suo subiicibili essentialiter vel accidentalr quo facto poterit predicabile alicui attribui: dato ꝙ p̄dicatum non sibi attribuatur.

Cōditiones reqsite ad hoc ꝙ aliquid sit p̄dicatu3 dyaletcum.

¶ Sciēdū est scdo ꝙ tres cōditiones requirunt' ad hoc ꝙ aliqd sit predicatum dyaleticū. ¶ Pria. ꝙ sit natum predicari de aliq̄ p̄dicatiōe directa ꝛ ordinata que fit quādo superius predicatur de suo inferiori: vel quādo aliqd p̄dicabile predicat' de aliquo suo subiicibili: ideo nullum indiuiduū est predicatum ꝓprie dictum: nisi caperet' predicatū large p oī illo qd potest dici de alio siue p̄dicatiōe directa siue nō. ¶ Scda conditio. ꝙ ꝓpositio i qua predicatur huiusmodi predicatu3 de suo

subijcibili sit terminabilis p artē dyalecticā.
Uñ illa ppō est terminabilis p artē dyalecticā
q̄ pōt esse ꝯñs alicui⁹ ꝯñe dyalectice: ⁊ pbari p
aliquē locū dyalecticū. Tertia ꝯditio est ꝙ ta
le p̄dicatū nō sit reducibile ad aliqͦd p̄us eo
ꝫm easdē ꝯsideratōes. iō ānexa p̄dicatoꝝ nō
sunt p̄dicata: q2 ad ip̄a p̄dicata reducunt. ⁊ p
pōnes ex ipsis ꝯstitute terminant p easdē cō
siderationes sicut ppōnes de predicatis.

Aliq̄ difficultates circa tertiū incidentes.

¶ Sciendū est tertio ꝙ circa tertiū in
cidunt aliquę parue difficultates. P̄ria. vtrū
propōnes dyalctice sunt in equali numero cū
problematibus dyalecticis. ⁊ videt ꝙ non: q2
quis pōt formare ppōnē dyalecticā nō formā
do pblema: igr non sunt in equali numero.
R̄ndet breuiter ꝙ ppōnes dyalecticas esse in
equali numero cū pblematibus pōt duplr in

Intellectus predicte difficultatis.

telligi. Uno mō in numero sic ꝙ si q̄s faciat
ppōnē dyalecticā: ip̄e vel vnus alter formaret
pblema dyalecticū. ⁊ sic non est intelligendū.
Alio modo in gn̄e vel in spē: ⁊ sic est intelli
gendū ꝙ quot p̄nt esse maneries ppōnū dya
lecticaꝝ: tot p̄nt esse pblemata: cū fiant ex ꝯsi
milibus terminis. ⁊ vnū pōt fieri ex reliquo: ⁊
sic itelligit. ¶ Scd̄a difficultas. an diffinitio
possit dari p vnā vocem ⁊ an diffinitio possit

An diffinitio diffiniatur.

diffiniri. ¶ Ad p̄mā ptē d̄r ꝙ diffinitio nō p̄t
dari p vnā vocē incōplexum: q2 oīs diffinitio
d3 esse orō explicās distincte essentiā rei qd̄
nō pōt fieri p vnicā vocē: ideo dicit p̄hs. viij.
methaphisice ꝙ diffinitio est sermo longus.
Ad aliā ptem d̄r ꝙ diffinitio pōt capi duplr.
vno mō scd̄e intētionaliter. ⁊ sic diffinitio be
ne diffinitur cum tunc sit quoddam incōple
xum intentionale. Alio modo capitur prime
intentionaliter: ⁊ sic nō diffinitur cū sit quod
dam complexum cōpositū ex plurib⁹ quēad
modum est aīal rōnale ⁊ alie diffinitiones.

Difficultates circa modos eiusdem incidentes.

¶ Sciendū est quarto ꝙ circa modos
eiusdem incidunt due parue difficultates.
¶ P̄ima. vtrū idētitatis numeralis sit maxi
ma identitas cū diuersitas numeralis non sit
maxima diuersitas cū nō arguat alias diuer
sitates: q2 non sequit ista differūt numero: g̃
differūt spē vel genere. Ad hoc d̄r ꝙ idētitas
numeralis essentie que est idētitas numera
lis noīe diffinitione vel proprio est maxima
identitas ⁊ infert alias identitates: sed iden
titas numeralis accūte nō est maxima identi
tas: immo illa nō infert quāqȝ aliā idētitatē:
vt nō sequit sortes ⁊ sua albedo sūt idē nume
ro: g̃ sūt eiusdē spēi. ¶ Scd̄a difficultas. quō

Scd̄a difficultas. Quot modis intelligitur subm esse vnum et idem numero.

accn̄s ⁊ subm p̄nt esse vnū ⁊ idē numero: cum
possint separari abinuicē. R̄ndet breuiter ꝙ
accn̄s ⁊ subm esse vnum numero pōt intelligi
duplr. vno mō ꝙ sint vna res ⁊ sic nō est veꝝ.
Alio modo ꝙ faciāt vnū: nō vnitate p se: s3
vnū p accn̄s. ⁊ sic dicunt vnū numero. ⁊ tunc
nō d3 concedi accidēs ⁊ subm esse vnū nume
ro: q2 talis vnitas non est proprie vnitas. im
mo magis ibi cōmittitur fallacia secundū q̄d
ad simpliciter. Et hec de primo articulo.

¶ Quantū ad scd̄ȝ dubitatur primo

An quattuor predicata sufficienter a p̄hō assignent.

vtrū quattuor p̄dicata sufficiēter diffiniant a
p̄hō. ⁊ vr̄ ꝙ nō. p̄io de diffinitiōe: q2 diffinitio
est q̄d cōplexū: igr. Itē diffinitio nō est ppō:
g̃ nō indicat esse rei cū sola ppō h̄ faciat. Itē
diffinitio nō est diffinitū: g̃ nō diffinit. maior
p3: q2 diffinitio ⁊ diffinitū sunt termini oppo
siti. Itē alia predicata h̄nt easdē diffinitiōes
sicut predicabilia: g̃ nō differūt a predicabili
bus. P̄ro solutione supponit p̄mo ꝙ diffini

Diffinitionis acceptiones.

tio pōt capi duplr. s. prime intentionalr. ⁊ sic
est quid complexū ⁊ nō diffinit. Alio mō scd̄e
intentionalr: ⁊ sic bene diffinit ⁊ ꝯcedit ꝙ dif
finitio est diffinitū saltē predicatione denomina
tiua: ⁊ dūmō vnū accipiat vt quid. ⁊ aliud vt

Triplex eē cōiter assignat.

modus. Scd̄o supponit ꝙ cōiter assignat tri
plex esse. s. esse ppōnale: qd̄ denotat p copulā
ppōnis. ⁊ tale nō importat p diffinitionē: sed
solū p ppōnē. Aliud est esse exn̄tie qd̄ h3 res
qn̄ est extra cām suā. nā existere ꝯnotat rē h̄re
esse extra ppriā cām. ⁊ tale nō importat p dif
finitionē: q2 siue res existat siue nō est diffini
bilis: vt p3 de tonitruo nō existente. Aliud est
esse essentie ꝙ non est aliud q̄ȝ res ipsa: vt esse
essentie hoīs est ip̄e hō. ⁊ tale importat p dif
finitionē saltē in esse cognito. Et qn̄ d̄r diffi
nitio est orō indicās q̄d est esse rei. sensus est
īdicās. i. manifestās q̄ res est diffinitū: vt aīal
rōnale manifestat q̄ res est hō. ¶ Et si q̄s di
cat. esse essentie ⁊ esse exn̄tie idē sunt. Dico ꝙ
veꝝ est: g̃ si vnū importat p diffinitionē ⁊ re
liquū. Dico negādo ꝯñaȝ: q2 esse diffiniti nō
importat p diffinitionē ꝫm esse reale: qd̄ h3
extra cām: s3 solū ꝫm esse cognitū. nā ad h̄ ꝙ
aliq̄d diffiniat sufficit ꝙ habeat esse cognitū.
Supponit tertio ꝙ in diffinitiōe predicatoꝝ
semp ly qd̄ dat intelligere p̄dicatū qd̄ ē gen⁹
ad ip̄a p̄dicata: iō nō h̄nt eandē diffinitionē
sicut p̄dicabilia: q2 in diffinitiōe predicabiliū
semp intelligit vniuersale pro genere.

Aliud dubium de specie.

¶ Dubitatur secundo vtrum species
sit predicatū ab alijs distinctū. ⁊ vtrū ppriū
qn̄ ⁊ ppriū ad aliq̄d faciant predicatū ppriū.
¶ Ad primā ptē d̄r ꝙ spēs est p̄dicatū ⁊ ppō
in qua predicat est terminabilis p aliquē lo
cū dyalecticū sicut p locum a toto in q̄ntitate.
p̄hs tn̄ nō facit mentionē de ea explicite neqȝ
eā enumerat: q2 h3 eundē modū inherendi et
predicādi sicut gen⁹: iō sufficienter intelligit
p gen⁹. D̄r etiā ꝙ dr̄ia intelligit p gen⁹. Et si
q̄s dicat vtrū dr̄ia sit annexū gn̄is. dico pro
prie ꝙ nō cū habeat propriū modū predicādi
⁊ facit etiā vnū predicabile distinctū a gn̄e. vl
dicat etiā ꝙ faciat vnū p̄dicatū distictū a gn̄e.
¶ Auerte tn̄ ꝙ gen⁹ pōt capi duplr. vno mō

Gn̄is acceptiōes.

large p oī incōplexo limitato qd̄ p̄dicat eēn
tialr nō ꝯuertibilr de suo subijcibili cui inest
eēntialiter. Et sic pōt dici ꝙ gen⁹: dr̄ia: ⁊ spēs
nō faciūt nisi vnū predicatū. s. gn̄is cū ip̄is cō
ueniat vn⁹ mod⁹ eēndi suo subijcibili: ⁊ vn⁹

modus predicādi.s.essentialiter. Alio mō capit stricte p incōpleto limitato qđ pdicat in quid de plurib⁹ differentib⁹ spē: ꝛ sic pōt dici ꝙ spēs ꝛ dīa facerēt duo predicata distincta a gnē. Pro scđa parte dı ꝙ ppriū qn: ꝛ ppriū ad aliqđ faciūt predicatū accidentis. ꝛ nō predicatū pprij cū non sint pprium simplr: etiā ipsis non ꝯuenit diffinitio proprij.

Quid est annexū.

¶ Dubitat tertio vtrū quodlibet predicatū habeat aliqđ annexum. Pro cui⁹ solutione supponit ꝙ annexū vt cōiter dı est predicatū min⁹ pncipale predicato cui annectit nō totalr idē nec totalr diuersum terminabile p easdē ꝯsiderationes vel p siles qb⁹ est pncipale predicatū. Ex q̄ sequit ꝙ nō opꝫ semp ꝙ ꝯsiderationes p quas terminant pblemata predicati sint totalr idē cū ꝯsiderationib⁹ qb⁹ termiant pblemata annexi.

Cōditiones requisite ad h̄ ꝙ aliqđ dicatur annexū.

¶ Scđo supponit ꝙ tres ꝯditiões requirūt ad h̄ ꝙ aliqđ dicat annexū alteri. prima. ꝙ pblemata que sunt de annexo fere sint termiabilia similib⁹ ꝯsiderationib⁹ sicut pblemata q̄ fiūt de predicato pncipali. scđa ꝙ illud predicatū cui dı esse annexū sit principali⁹ ꝙ̄ illud annexū. tertia ꝙ predicatū pncipale ꝛ annexū nō habeāt oino similes modos predicandi: qꝛ tūc magꝭ deberēt dici vnū predicatū ꝙ̄ predicatū ꝛ annexū.

An aliquod predicatū habeat annexum.

Supponit tertio ꝙ nō qđlibet predicatū hꝫ annexū: qꝛ ppriū non habet annexū. ꝛ si quis dicat nonne idē ꝛ diuersum pprio psit eē annexa ipsi pprio sicut idem ꝛ diuersum gñe sunt annexa gñis. Rñdet ꝙ non: qꝛ idē ꝛ diuersum pprio nō dicunt primo conuenire ipi pprio: sed magis speciei illius proprij. Unde nihil dı pmo idem ꝛ diuersum cū risibili: nisi qꝛ pmo est idem vel diuersum cū specie puta cum homine. Et hec de secundo articulo.

Cōclusio de pdictꝭ

¶ Quātū ad tertiū sit cōclusio respōsalis. numerus predicatoꝝ cū diffinitionib⁹ eoꝝ est sufficienter assignatus a pħo. ¶ Ad rōnes. Ad primam ꝛ scđaꝫ ꝛ tertiam patet solutio. ꝛ etiam ad quartā. Ad quintaꝫ dicit ꝙ ly soli in diffinitione pprij non refert ad indiuidua: sed ad speciem: puta ꝙ sit sensus soli supple speciei ꝛ omni supple indiuiduo.

¶ Primū ergo determinet quid est ppō dyalectica ꝛ quid pblema dyalecticum. Non eñi oēm ppōnem nec oē pblema dyalecticum ponendum.

Tractat⁹ diuisio.

Iste est scđs tractatus hui⁹ libri in q̄ determinat aristoteles de pncipijs cōplexis silli dyalectici. ꝛ diuidit in duo capla. In pmo ostendit qđ sit ppō dyalectica ꝛ pblema dyalecticum. ppter hoc ꝙ non ois ppō est dyalectica: nec oē pblema est dyalecticū: qꝛ nullus proponeret p modū pblematis qđ est oib⁹ vel nulli notū: qꝛ oē pblema dꝫ hr̄e aliquā dubitationem. Deinde diffinit ppōnem

Quid est propō dyalectica.

dyalecticā dicēs. ppō dyalectica ē interrogatio pbabilis que videt oib⁹ aut pluribus aut ... pientibus. ꝛ his omnibus vel pluribus vel maxime notis cum formidine non extranea id est non contraria non opinionibus plurium sapiētum. Deinde diuidit propositiones dyalecticas dicens ꝙ quedam sunt propositiones dyalectice ſm se probabiles: vt omnis mater diligit filium suum. alie sunt similes probabilibus: vt si sit probabile ꝙ contrariorum sit eadem disciplina probabile erit ꝙ eorum sit vnus sensus. Alie sunt probabiles que sunt contrarie probabilibus. i. de terminis contrarijs vel ſm contradictionem protense. exemplum ex parte subiecti: vt amicis oportet benefacere: inimicꝭ oportet benefacere. ex parte predicati: vt amicis oportet benefacere: amicis oportet malefacere. exemplum de illis q̄ sunt protense ſm cōtradictionem: vt amicis oportet benefacere: inimicis non oportet benefacere. amicis oportet benefacere: amicꝭ nō oportet malefacere. Et subdit ꝙ si vna est pbabilis ita ꝛ reliqua.

Diuisio ppositionum dyalecticaꝝ.

¶ Consequenter diffinit problemata dyalectica dicēs ꝙ problema dyalecticum est speculatio contendens ad electionem vel fugam vel ad veritatem ꝛ scientiam aut vt ipm sic adminiculans aut ad aliquid aliud huiusmodi. vnde per hoc ꝙ dicit ad electionem vel fugā tangit problemata moralia. Et per hoc ꝙ dicit ad veritatē ꝛ sciētiam tangit problemata naturalia: ꝛ per hoc ꝙ dicit adminiculans tangit problemata scientiarum sermocinalium.

Diffinitꝭ pblematum dyalecticoꝝ.

¶ Consequenter diuidit pblemata. primo ex pte noster cognitionis. secundo ex parte finis. de primis dicit ꝙ quoddā est pblema de quo neutro mō opinamur: ꝛ solet vocari pblema neutrum eo ꝙ nullā rōnē habemus ad alterā partem cōtradictionis: vt vtrū astra sint paria vł imparia. vel qꝛ habem⁹ rōnes eque fortes ad vtrāꝙ partem ꝯdictionis: vt vtrū mūd⁹ sit etern⁹ vł nō. Alia sunt de qb⁹ habent ꝯtrarie opiniones: ꝛ illa sunt triplicia. qdā sunt de qb⁹ plurimi vulgares ꝯtrariant sapientibus: vt vtꝝ sapiētia sit melior diuitijs vel nō. alia sunt de qbus plurimi vulgares ꝯriant inter se: vt vtrū ars sutoria sit melior pellipparia. alia sunt de qb⁹ sapientes ꝯriantur inter se: vt sunt pblemata phisicalia ꝛ methaphisicalia: vt vtruꝫ mund⁹ sit ab eterno vel nō. ꝛ vtrū genus sit vnū vł vel nō.

Diuisio pblematum.

¶ Deinde diuidit pblemata ex pte finis dicens ꝙ quedaꝫ pblemata ordinant ad electionē vel fugam: vt vtrū oporteat parentes reuereri vel nō. quedā nō ordinant ad finē ppter scire: sꝫ ppter operari: vt vtrum voluptas sit eligenda vel nō. ꝛ quedam ordināntur ad scire tm̄: vt sunt pblemata naturalia.

Diuisio pblematis ex pte finis.

¶ Posito aūt est extranea opinio alicuius ſm philosophiam notorum: vt quoniam non est contradicere quem admodum dixit antistenes.

Quid est positio.

¶ Istud est scđꝫ caplm in quo pħs determinat de positione dicēs. positio est opinio extra

trança aliquorū notorū ſm phiam. i. poſitio
eſt opinio aliquorum peritorum vel alicuius
periti i phia. ⁊ dat tria exēpla. Primū. nō cō
tingit eſſe contradictionē vt dicit antiſtenes.
Scdm eſt. ꝙ oīa mouētur vt dicit eraclitus.
Terciū. ꝙ oīa ſunt vnū vt dicit melliſus. ⁊ de
iſtis dicit ariſtoteles ꝙ eſſe ſolicitū eſt mag
ſignū ſtulticie ꝙ̄ ſapiētie. Deinde ꝯparat po
ſitionē ad problemata: dicens ꝙ oīs poſitio
eſt problema: ſed nō econtra. Scdam partem
probat: quia aliqua ſunt problemata de qui-
bus neutro nō opinamur ⁊ illa nō ſunt poſi-
tiones: qꝛ poſitio eſt oratio q̄ p rōnes ꝓbabi
les videtur ab aliquo reſpondente. Primam
partē ꝓbat: qꝛ oīe illud de quo ꝯtrarij opi-
nātur eſt problema: ſed poſitio eſt hmōi: igr̄.
Et ſubdit ꝙ ſolum illa problemata ſunt dya
letica q̄ pñt eē dubia ex pte rōnis. ⁊ illa nō ſūt
dyaletica q̄ ſunt dubia ex defectu ſenſus vl̄ pe
ne: vt dubitātes vtꝝ oporteat deos venerari
⁊ parētes amare. tales nō ſūt rōnib' ꝯuīcēdi:
ſꝫ ꝓberib' ſunt puniēdi. ¶ Silr̄ illa ꝓblema-
ta quoꝝ demōſtratio ē ꝓpinqua ſenſui: vl̄ lō-
ge a ſēſu nō ſūt dyaletica: vt vtꝝ nix ſit alba.
Deinde deteriat de ſpēb' argumētatiōis dya
letice dicēs ꝙ due ſūt ſpēs argumētatōis dya
letice. ſ. ſillus: ⁊ inductio. qd ſit ſills dictū eſt
pri'. Sꝫ inductio ē ꝓgreſſio a ſingularib' ad
vl̄e. ¶ Finalr̄ ꝯparat inductionē ad ſillm di
cēs ꝙ inductio eſt planior ⁊ veriſimilior ꝙ̄ ſit
ſills: ſꝫ ſills ē valētior ⁊ ad ꝯdicēdū efficacior.

Cōpatio pōnis ad ꝓblemata.

Quot ſūt ſpēs argumētatōis dyaletice.

Inſtrumēta aūt p q̄ abundem' ſillogiſmis ſunt q̄t
tuor. vnū q̄dē ꝓpōes ſu-
mere. ſcdm quotiēs vnū
quodqꝫ dr̄ poſſe diuide-
re. tertiuꝫ differētias inuenire. quar
tū autem ſimilitudinis conſideratio.

Iſte eſt tertius tractatus hu
ius libri in quo phs deteriat de in
ſtrumētis abūdandi in ſillogiſmis
dyaleticis dicēs ꝙ inſtrumēta qui-
bus abūdam' ſillis dyaleticis ſunt quattuor
ſcꝫ propoſitionū ſumpto. multiplicis diſtin-
ctio. difaꝝ iuētio. ⁊ ſimilitudinis ꝯſideratio.
⁊ reducit tria vltima ad primū dicens ꝙ tria
vltima reducuntur ad ſumptionem propoſi-
tionum: quia p vnūqδqꝫ ipoꝝ pñt fieri diuer
ſe ꝓpōnes. ſi em̄ diſtiguat̄ multiplex: vtputa
bonū i delectabile ⁊ vtile ſumunt̄ due ꝓpōes
ſcꝫ bonū delectabile ē eligendū: ⁊ bonū vtile
eſt eligēdū. Silr̄ inuēta differētia iter aliqua
multiplicant̄ ꝓpōes: vt ſi ſit inuēta differētia
inter ſenſuꝫ ⁊ diſciplinā talis ꝙ amiſſo ſenſu
nō poſſum' ipm recupare: ſꝫ amiſſa diſciplina
poſſum' ipam recupare. tūc eliciunt̄ due ꝓpō
nes. Silr̄ inuēta ſilitudinis cōſideratiōe iter
aliqua multiplicātur propoſitiōes: vt ſi ꝯſide
ratur ſimilitudo ſanatiui ad ſanitatē ⁊ eucchi
ui ad eucchiā: tūc ſiūt plures propoſitiones.

Quot ſūt inſtrumēta p que abundem' ſillis dyaleticis.

Quomodo tria inſtrumēta reducunt̄ ad primū.

¶ Ergo quidē ꝓpōnes eligēdū quo-
tiēs determinatū eſt in ꝓpōne aut oīꝫ
opiniones ꝓponēti aut pluriū aut ſa
piētum: ⁊ horum vel omnium vel plu
rium vel notiſſimorum.

¶ Iſtud ē ſcdm caplm in quo phs determiat
de pmo inſtrumēto abūdādi qδ eſt ꝓpōnū ſū
ptio: ⁊ ponit ſex modos qb' abūdam' i ꝓpōni
bus dyaleticis. ¶ Prim' ē. ſumēdo ꝓpōes ꝓ
babiles aut oīb': aut plurib': aut ſapiētibus:
aut his plurib': aut maxie notis. ¶ Scds ē.
ſumēdo ꝓpōes ꝯrias ꝓbabilibus ptēſas ſm
ꝯdictionē. nā ſi vna ꝯriaꝝ eſt ꝓbabilis ⁊ reli
qua. ¶ Terti' mod' ē. ſumēdo ꝓpōes ſiles ꝓ
pōnib' probabilib': vt ſi iſta ſumat̄ tanq̄ꝫ pro
babilis cōtrarioꝝ eadē eſt diſciplina: tūc iſta
ſumēda eſt tanq̄ꝫ probabilis contrarioꝝ idē
eſt ſenſus. ¶ Quart' modus eſt. ſumēdo opi
niones cōmunes. Nam reſpōdētes ad hmōi
propoſitiones faciliter concedunt nec ad eas
multum aduertunt. ¶ Quintus modus ē. ſu
mēdo deſcriptiones eorum de quibus diſpu-
tamus vt ex eis facere poſſim' ꝓpōes proba-
biles. ¶ Sextus modus ē. aſpiciēdo ad ꝓpo
ſitiones dictas ab exptis in aliqua ſcia i qua
diſputam'. Cōſequēter oñdit ꝙ oīe proble-
ma aut eſt phiſicū: aut morale: aut ſermocina
le. exemplū de phiſico vtrum mūdus ſit eter
nus vel non. Exemplum de morali vt vtrum
oporteat magis obedire parētibus ꝙ̄ legib'
ſi diſſentiant. exemplum de ſermocinali vel lo
gico: vt vtrū cōtrarioꝝ ſit eadē diſciplina vel
nō. Cōſequēter ſoluit vnam queſtionē. poſſet
em̄ q̄s q̄rere quō talia problemata differunt
adinuicē. reſpōdet ꝙ nō eſt facile hoc aſſigna
re: ſed ſufficiat ea cognoſcere inductione ⁊ exē-
plo. ⁊ dicit ꝙ dyaletic' ſolū ꝯſiderat talia ſim
pliciter. i. q̄ꝫtum ad coꝝ opinionē ⁊ probabi-
litatē. Et ſubdit finaliter ꝙ in argumētatiōi
bus dyaleticis ſumēde ſunt propōes vl̄es vt
ſub ipis poſſint ſumi ꝓpōes pticlares: vt oīꝫ
oppoſitoꝝ ē eadē diſciplina. ſub qua ſumunt̄
iſte. oīm ꝯrioꝝ eadē eſt diſciplina. oīm priua
tiue oppoſitoꝝ eadem eſt diſciplina.

Primum inſtrm abundādi. Quot modis abundamus i ſillis dyaleticis.

Diuiſio ꝓblematis

Solutio q̄ſtionum

Quare in argumentationib' dyaletic̄ ſumūt̄ ꝓpōes vl̄es

¶ Quotiens autēꝫ negociandum eſt
non ſolum queciiqꝫ dicūtur ſm diuer
ſum modum ſed ⁊ rationes eorum tē
tandum aſſignare: vt non ſolum q̄ꝫ
bonum. alio quidem modo dicitur iu-
ſticia et fortitudo.

¶ Iſtud eſt tertiū capitulum in quo determi
nat de ſcdo inſtrumēto abūdādi. ſ. diſtinctio-
ne multiplicis. ponēs aliquas ꝯſiderationes.
Prima. ad cognoſcēdum vtrum aliqδ nomē
ꝓpoſitū dicat̄ multipliciter inſpiciēdū eſt ad
ſuū ꝯtrariū. qꝛ ſi ſuū ꝯtrariū dicat̄ multiplr̄. i.
habeat plura ſignificata: tūc ēt tale nomē dr̄
multipliciter. exēplū acutū dr̄ equoce de acu-
to in voce ⁊ de acuto i magnitudie: ergo etiā

Scdm inſtrumētū abūdādi. Cōſiderationes de ſcdo inſtrumento.

obtusum dicet equinoce. scdʒ exemplū. bonū dr equiuoce de bono in aīali: z bono in domo cui cōtrariatur pestilens. z bono in aīali contrariatur fedū: ergo etiā malum dicetur equinoce. Tertiū exemplū. album dr equiuoce de albo in colore z albo in voce: ergo nigrū dicit equiuoce. Scda ɔsideratio. si nomē ppositū habeat cōtrariū fm vnā significationē z non fm aliā ipʒ est multiplex. z dat duo exempla.

Exempla secūde cōsideratōis

Primū est. delectationi que est in potu ɔtrariatur tristicia que est in siti. delectationi vo que est in speculando nihil est contrariū. ideo hoc nomen delectatio dicitur multipliciter. Scdm exemplum. huic q̄ est amare fm alam ɔtrariat odire fm alam: sed amare fm corporale actum nihil est cōtrariū. Tertia ɔsideratio. si nola cōtraria in vna significatiōe habēt mediū z nō in alia: tūc dicūtur equoce vt albū z nigrū in colore habēt mediū ʒ non in voce. ideo dicunt equoce. Quarta cosideratio. si ɔria invtraqʒ significatione habeant mediū: z illud nō sit idem: tunc illa contraria sunt multiplicia. Quinta cōsideratio. si cōtraria in vna acceptiōe habeāt plura media: z in alia nō habeant nisi vnū mediū: tunc illa sunt multiplicia. Deinde ponit vnam considerationem ex parte contradictionū que talis est. si cōtradictoriū alicuius nols sit multiplex etiā z tale nomē: vt nō videre vno modo idem est q̄ non habere visum. alio modo idē est q̄ nō vti visu: g̃ videre dr multiplicit. Deinde ponit vnā ɔsideratiōnē ex pte ɔua tiue oppositoꝝ. si vnū ɔuatiue oppositoꝝ dicat multiplr z reliquū: vt si sensibile dicat eq̄uoce de sentire fm alam z sentire fm corpus ita insensibile dicet multiplr. Deide ponit vnā ɔsideratiōnē inspiciēdo ad casuʒ q̄talis est. si aliqd pncipale dicat multiplr casus ab eo descēdens dicet multiplicit: vt pʒ de sanatiuo z sanitate. Deinde ponit tres ɔsiderationes ex pte pdicamētoꝝ. pria. si oppositū ppositi sit i diuersis generib9 ipʒ est multiplex. scda. si propositū ɔueniat reb9 diuersoꝝ generꝝ nō subalternatim positoꝝ ipm est multiplex: vt h̄ nomen asinus qd in vna significatiōe sua est idē qd aīal z in alia est quoddā gen9 vasis. tertia. si termin9 cōtrari9 termīo pposito reperiat i diuersis generib9 non subalternatim positis est multiplex: qz si vnū contrarioꝝ dicat multipliciter etiam z reliquum.

Alia cōsideratō ex parte ɔdictionis

Alia consideratio ex pte priuatiue oppositoꝝ.

Tres alie cōsiderationes.

Textus

Differentias aūt z in ipsis generibus que sunt ad seinuicē perspiciendu: vt quo differt iusticia a fortitudine: et prudētia a temperantia. hec eī omnia et eodem genere sunt.

Duo vltima instrumenta.

Istud est quartuʒ caplꝫ i quo phs deterīat de aliis duob9 istrumētis abūdādi. s. de dr̃aꝝ inuētiōe z similitudinis ɔsideratiōe. Et prīo ponit duas ɔsideratōes de dr̃aꝝ īuētōe. Prima ɔsideratio. ɔsiderāda est differentia illoꝝ que sunt eiusdē generis: vt differētia de iusticia: fortitudine: prudētia: z temperantia: que sunt sub virtute. Secūda cōsideratio. considerāda est differētia illoꝝ que sunt diuersoꝝ generum. Deinde ponit duas cōsiderationes ex parte considerationis similitudinis. prima est q̄ similitudo querēda est i illis que sūt diuersorum generum ppinquorum respiciendo vtrū vnū sic se habeat ad aliud sicut reliquū ad aliud: vt sicut se habet disciplina ad disciplinatū: ita sensus ad sensatum. Et sicut se hʒ visus in oculo: ita mens in aīa. Secunda consideratio. opʒ respicere ad illa que sunt in eodem genere: z si in illis aliqd idē reperiat illa sunt similia: vt hō z asinus in aīali. Textus.

Consideratōes de inuentōe dr̃iarum.

Cōsideratōes ex pte similitudinis.

Utile aūt quotiēs dr q̄dē ɔsideras se ad manifestū. maxime aūt qs sciet qd ponat palā facto quotiēs dicit.

Istud est quintū capitulū z vltimū huius libri in quo determinat de vtilitatibus predictorum instrumentorꝫ dicens primo q̄ multiplicis distinctio est vtilis ad tria. primo ad manifestandum ppositum: qz p manifestatio nem multiplicis fit manifestatū qd ōditur. Scdo est vtilis ad hoc q̄ fiat disputatio ad rem z nō ad vocem seu nomen. Tertio est vtilis ad nō paralogisari: qz si rn̄dēs distinguat multiplex nō paralogisat. Et subdit q̄ nō cōtingit p vera multiplicia paralogisari: ʒ solū per illa q̄ sunt in vno sensu vera z in altero falsa. Scdo subdit q̄ paralogisare non spectat ad dialeticū: ʒ magis spectat ad sophisticū. Cōsequēter dicit q̄ dr̃iaꝝ inuentio est vtilis ad duo: primo ad sillogismos de eodē z diuerso: qz ōndēs diuersitatē aliquoꝝ hʒ media ad ōndendū illa nō esse eadē. secūdo vtilis est ad diffinitiōes: qz vnūquodqʒ diffinit p dr̃ias pprias p quas differt ab aliis. Consequēter dicit q̄ similitudinis cōsideratio vtilis ē ad tria s. ad īductionē ad sillos ex hypothesi z ad diffinitiōes. primū pbat: qz p inductionē aliquo simili repto i singlarib9 infert vle. scdm pbat: qz p sillos ex hypothesi siue p sillos a trāsūpto ōndit q̄ illud qd cōuenit vni sīlr cōuenit alteri. Tertiū pbat: qz i diffinitōe prīo ponit gen9 vl aliqd loco gn̄is i quo mlta sunt sīlia.

Utilitates predictorum instrumētorum.

Cui spectat paralogisare.

Ad q̄ est vtilis ɔsideratio similitudinis.

Queritur vtrū diffinitiones ppōnis dialetice z pblematis sint a pho sufficienter assignate. Arguitur primo q̄ nō: qz nulla ppositio dyaletica est interrogatio: qz ois interrogatio habet modū questionis: ʒ cū ppositio dyaletica ponat i sillo nō hʒ modū questiōis: igit. Scdo sic. diffinitio pblematis nō est bona: igit. añs pʒ: qz pblema ē ppō speculabilis: ergo male dr q̄ est speclatio. Tertio sic. si oē pblema eēt speculatio: seqret q̄ nō haberemus aliq pblemata sciaꝝ practicaꝝ qd est falsū: igit. Quarto sic. ibi diffinit pblema dialeticū: g̃ male dr q̄ pblema dialeticū ē vnū mēbrū diuidēs pblēa. Quinto sic. si diffinitō pblemaꝫ eēt bōa seqret q̄ oē pblema eēt morale

Questio de diffinitiōis dyaletice ppōis z pblematis

cum solum problema morale attendat ad electionem vel fugam. ¶ In opposito est pho in textu. In quo ne erunt tres articuli. Quantum ad primum

Interrogatois ac ceptões.

¶ Sciendum est primo q̃ pro declaratione diffinitionis propositionis dialectice supponitur primo q̃ interrogatio capitur dupliciter. vno modo pro propositione cui additur signum interrogatiuum. et sic capitur in diffinitione propositionis dialectice: ita q̃ est sensus propositio dialectica est interrogatio. i. propositio cui additur signum interrogatiuum. Aliter non capitur pro aggregato ex signo interrogatiuo et propositione interrogata: et sic non capitur in diffinitione propositionis dialectice: quia vt sic non pot poni in illo

Quot modis accipitur probabile.

dialectico. Supponitur secundo q̃ probabile capitur dupliciter. vno modo vt est proprium propositionis dialectice conuertibile cum ipsa propositione dialectica: et sic non capitur in diffinitione propositionis dialectice: quia tunc esset negatio cum diffinitio adderetur immediate diffinito. Alio modo capitur large pro omni propositione que est apparenter probabilis: et sic capitur in diffinitione propositionis dialectice: ita quod est sensus. propositio dialectica est interrogatio probabilis. i. propositio in

Quot modis intelligitur aliquid esse manifestum omnibus

terrogata apparenter seu vere probabilis. Tertio supponitur q̃ aliquid esse manifestum omnibus pot intelligi dupliciter. vno modo cum certitudine et indubitanter: et sic propositio que videtur sic omnibus non est dialectica. Alio modo cum formidine de opposito: et sic propositio que videtur omnibus isto modo dicitur esse dialectica. Ex quibus patet q̃ diffinitio propositionis dialectice est sufficienter posita.

Suppones declarantes diffinitionem problematis

¶ Sciendum est secundo q̃ pro declaratione diffinitionis problematis supponitur primo q̃ pho hic accipit problema dialecticum pro propositione probabili cum formidine teriabili per rationes proprias et dialecticas: siue componatur ex terminis logicalibus siue non: et sic capitur problema dialecticum cum diffinitur in textu. Alio modo pot capi pro propositione probabili cum formidine teriabili per proprias rones composita ex terminis logicalibus: et sic capitur cum dicitur q̃ problema dialecticum est vnum membrum diuisionis problematis. Supponitur secundo q̃ in diffinitione problematis non capitur speculatio prout distinguitur contra practicam: sed capitur pro propositione speculabili vel cognoscibili per rones probabiles ad vtramque partem contradictionis. Supponitur tertio q̃ problema accipit vtramque partes contradictionis: scilicet affirmatiuam et negatiuam: inter quas fit disputatio contentio: ideo in diffinitione problematis ponitur iste terminus contendens. Ex quo patet q̃ per predictam diffinitionem pho nihil aliud intendit nisi q̃ problema est propositio speculabilis pro vtraque parte contradictionis. Alie particule sunt declarate in textu. Nam per hoc quod dicit ad electionem vel fugam tangit problemata moralia que possunt disputari per rones probabiles ad vtramque partem. Et per hoc quod dicit ad veritatem et sciam intelligit problemata phisicalia que per rones probabiles possunt probari ad vtranque partem contradictionis. et per hoc q̃ dicit amminiculans tanguntur problemata dialetica. ex quo patet q̃ diffinitio problematis est sufficienter posita.

¶ Sciendum est tertio q̃ circa tertium incidunt aliq difficultates. prima. vtrum omnis propositio possit dici dialectica. Et arguitur primo q̃ sic. quia omne illud quod constituitur ex aliquo predicatorum est dialeticum: sed omnis propositio est huiusmodi: vt patet per phm in principio huius dicentem q̃ predicata sunt ex quibus fiunt propones et problemata. ¶ Ad dubium dicitur q̃ aliqua esse propones dialecticam pot intelligi dupliciter. vno modo quia constituitur ex terminis logicalibus. et isto modo non omnis propositio est dialectica: nec isto modo capit pho propones dialecticam. Alio modo capitur propositio dialectica pro omni propositione probabili per rones generales et probabiles que non sunt demonstratiue. et isto modo omnis propositio constituta ex aliquo predicatorum existens tamen dubia probabilis dicitur dialectica. et isto modo capitur propositio dialectica a pho in textu.

An omnis propositio dicatur dialetica.

Quot modis intelligitur propones esse dialecticam.

¶ Sciendum est quarto q̃ secunda difficultas est ista. vtrum si vnum oppositorum dicatur multipliciter et reliquum. i. quod sub aliis verbis dicitur q̃ tot modis dicitur vnum oppositorum quot modis dicitur et reliquum. et videtur q̃ non: quia tunc essent tot homines albi sicut nigri cum album et nigrum sint opposita. Pro solutione dicitur breuiter q̃ vnum oppositorum dici tot modis sicut et reliquum pot intelligi dupliciter. vno modo quantum ad multitudinem oppositorum: et sic non oportet. non enim oportet q̃ si sint quattuor albedines vel tria alba vel quattuor alba q̃ tot sint nigredines vel nigra. alio modo pot intelligi quantum ad significata: et sic dico q̃ tot modis dicitur vnum oppositorum quot modis dicitur et reliquum. i. si vnum oppositorum sit equiuocum ad tria significata etiam et reliquum. Et hec primo articulo.

Alia difficultas de oppositis

Unum oppositorum dici tot modis sicut et reliquum quot modis intelligitur.

¶ Quantum ad secundum dubitatur primo vtrum tantum sint due species argumentationis. et videtur q̃ non: quia aristoteles in secundo priorum ponit quattuor. Unde pro solutione supponitur: vt visum est in summulis: q̃ omnis propositio cui subiecto additur dictio exclusiua est distinguenda: quia pot esse de subiecto excluso vel exclusiua. vnde si ista sit de subiecto excluso est vera: et est sensus. aliqua que tantum sunt duo sunt species argumentationis si sit exclusiua est falsa. et est sensus due sunt species argumentationis et non sunt plures: nec aristoteles posuit illam exclusiuam: sed bene dicit q̃ sunt due species argumentationis: et per illas duas intelligit alias duas: puta per sillogismum enthimema et per inductionem exemplum de istis satis visum est in secundo priorum. Et si arguatur. impossibile est non si tantum due sunt species argumentationis: due sunt species argumentationis: ergo ista est necessaria. si tantum due sint species argumentationis due sunt species argumentationis: ergo ista est necessaria: tantum sunt due species argumentationis. Pro solutione supponitur q̃ conditionalis est duplex. quedam est affirmatiua et quedam negatiua. vnde ad veritatem conditionalis affirmatiue requiritur q̃ aliter quam sit per aliis significatur esse impossibile est ita esse quin ita sit sicut per aliis significatur. Ex quo sequitur q̃ omnis conditionalis affirmatiua vera est bona consequentia: sed ad veritatem conditionalis negatiue requiritur illud quod requiritur ad falsitatem affirmati

An tantum sint due species argumentationis

Conditionalis acceptiones.

ne: puta φ possibile sit ita esse sicut per añs si gnificatur quin ita sit sicut per ãñs significa: tur. Et ad falsitatez illud qd requiritur ad ve ritatez affirmatiue. Ex quo sequitur φ qñ di: φ ois ɔditionalis vera est necessaria: hoc in: telligitur de ɔditionali affirmatiua. nã nulla ɔditionalis negatiua est ɔña necessaria: vt di cũt aliqui. nã ad hoc φ aliqua ɔpositio sit cõ sequẽtia requiritur φ in ea nota illatiõis te: neatur illatiue sic φ negetur: ideo ibi non est ɔñtia. impossibile est nõ si tñ due spẽs ⁊c. sed dicũt aliqui φ ibi ẽ tñ vna ɔpositio cathego rica significãs φ hec est ĩpossibilis si tñ due sunt spẽs argumẽtatiõis: due sunt spẽs argu mentationis: ſʒ magnum est dubiuʒ qũo illa sit cathegorica cum cõtradicat hypothetice: ideo resolutionem quere.

Quo intel igit oẽm ɔditiona lem veraʒ esse neces: ariam.

Dubium de ista. Due sunt spẽs argu mẽtatõis

¶ Dubitatur scdo vtrum ista sit vera due sunt species argumẽtationis. Et argui: tur φ nõ bene sequit. non due sunt spẽs argu mentationis: vel due sunt spẽs argumẽtatio nis: g̃ nõ due sunt spẽs argumẽtationis. ɔña pbatur: qꝛ ex opposito ɔñtis infertur opposi tum añtis: igitur. ɔña pbatur: qꝛ oppositum consequẽtis est illud. due sunt spẽs argumẽta tionis. ⁊ ad istam due sunt spẽs argumẽtatio nis. sequetur ista. due sunt spẽs argumẽtatio nis: vel due sunt spẽs argumẽtationis: qꝛ qli bet cathegorica infert vnam disiũctiuam cu: ius ipsa est pars. Pro cuius solutiõe supponi tur φ duplex est disiũctiua: scilʒ affirmatiua ⁊ negatiua. vñ ad ṽitatez disiũctiue affirmati: ue sufficit alteram ptem principalem esse ve: ram: ſʒ ad falsitatem requiritur vtraqʒ ptem principalem esse falsam: ſʒ ad ṽitatem disiun ctiue negatiue sufficit ⁊ requiritur φ vtraqʒ pars eius pricipalis sit ṽa: ⁊ hoc ſm illos qui tenẽt φ negatio posita in principio hypothe tice negat oẽs copulas tã cathegoricas q̃ hy potheticas: ⁊ p oppositũ dicetur de eius falsi tate. Supponitur scdo φ disiũctiua affirma tiua equiualet copulatiue affirmatiue de pri bus ɔdicẽtibus: ⁊ hoc in ɔsequẽdo: ſʒ nõ in si gnificando: ſʒ disiũctiua negatiua equiualet etiam copulatiue: ideo põt videri φ prima co sequẽtia est bona: puta nõ sunt due spẽs argu mentationis: vel due sunt spẽs argumẽtatio nis: ergo nõ due sunt spẽs argumẽtationis. Et si quis dicat. ibi arguitur a tota disiuncti ua ad alteram ptem. Rñdetur φ verum est a tota disiũctiua negatiua que equiualet copu latiue: ideo bene sequitur.

Duplex ẽ disiuncti: ua.

Supposi tio de dis iunctiua affirma: tiua.

¶ Dubitatur tertio vtrum sint tñ quattuor instrumẽta abundãdi in sillis diale ticis. ¶ Pro cuiꝰ solutiõe supponitur primo φ instrm abũdandi est regula p quã abunda musvel scimus inuenire ppter plẽs ɔpõnes dialeticas: ⁊ qꝛ aliqua ɔclusio põt multis mo dis pbari: ideo dialeticus indiget instrumen tis quibus facilius poterit sillogisare ⁊ pba: re illã ɔclusionez. ¶ Supponitur scdo φ sum

Quot sũt instra abũ: dandi in sillis. Quid est instrm abũ dandi.

ptio ɔpõnũ capitur dupliciter. vno modo gene: raliter pro quacũqʒ acceptione ppõnum si ue necessariaꝝ siue pbabilium siue verarum siue falsaꝝ. ⁊ sic ɔuenit tam demõstratori dia letico q̃ sophiste: nec isto modo capitur hic. alio modo capitur p acceptione ɔpõnuʒ dia leticaꝝ ⁊ pbabiliuʒ quibus abũdamus in sil logismis dialeticis. ⁊ sic capitur hic. Et si quis querat vtrum sumptio terminoꝝ debeat dici instrumẽtum abũdãdi sicut sumptio ɔpõnuʒ. Rñdetur φ sic. ⁊ intelligitur p sumptionem ɔpõnuʒ. ¶ Supponitur tertio. φ differẽtiaꝝ inuentio ⁊ similitudinis cõsideratio dupliciter ca piũtur. vno mõ ſm φ inuestigãtur p eoꝝ pro pria pricipia: ⁊ sic ptinẽt methaphisico. Alio modo inquãtum p ipsas possumus accipere multas propõnes dialeticas ex quibus possu mus facere sillm dialeticum: ⁊ sic ptinent ad dialeticum. Siĺr distinctio multiplicis parti net ad sophistam: vt redarguat aut caueat redargui: ⁊ ptinet ad dialeticũ ſm φ ex eius distinctione possunt sumi plures ɔpõnes dia letice. ¶ Quarto supponitur φ cuʒ dicit phs in textu φ tria vltima instrumẽta abũdandi reducuntur ad sumptionem propositionum non debet intelligi formaliter: sed quodam: modo ordinatiue: quia ordinantur ad sum ptionem propositionum.

Sũptio ɔ põnuʒ qt modis ca pitur.

Dĩaꝝ in uẽtio ⁊ si militudi: nis ɔside ratio qt modis ca piũtur

Quo intel ligitur 3 strumẽta abũdãdi reduci ad sumptio: nem ɔpõ num.

¶ Quãtum ad tertium articulum sit conclusio respõsalis. diffinitio propositionis dialetice ⁊ problematis sunt a philosopho in textu sufficiẽter assignate: vt patet in articu: lis. ¶ Et ad rationes ante oppositum patet solutio in articulis.

Cõclusio de pdictis.

¶ Et sic est finis primi thopicoꝝ.
¶ Sequitur secũdus thopicoꝝ.

Sunt aũt pblema: tum alia quidem vlia: alia ṽo parti cularia: vlia qui: dem vt qñ ois vo luptas bonum est et qñ nulla volu: ptas bonũ. pticu: laria ṽo vt qñ q̃daʒ voluptas bonũ: ⁊ qñ quedã voluptas nõ bonũ.

Problema tuʒ di uisio.

Iste est secũdus liber thopi: coꝝ aristotelis in quo docet termi nare pblemata accidentis ⁊ proble mata simplicis inherentie. Et di: uiditur in quattuor tractatus. Primus con: tinet vnum capitulum in quo primo ponit ta lem diuisionez. Problematum quedam sunt vlia ⁊ quedam particularia. exẽplum de vli: bus: vt vtrum oĩs voluptas sit bona vel nõ. exemplũ de pticularibus: vt vtrũ aliqua volu ptas sit bona vel nõ. Et subdit φ quolibet il: loꝝ est duplex: scʒ affirmatiuũ ⁊ negatiuũ. sub

Diuisio scdi libri thopicoꝝ rum.

dit etiã q prius determinãdũ est de pblematib⁹ vlibus negatiuis q̃ affirmatiuis: qz illa magis ptinẽt ad opponẽtes cũ opponẽs magis habeat pbare ptẽ negatiuã q̃ affirmatiuam.

Compa ratio pro blematũ accidẽt ad alia p blemata.

¶ Deinde cõparat pblemata accñtis ad pro blemata alioꝝ pdicatoꝝ. dicẽs q difficile est terminare pblemata accident: qz in ipis nõ valet ɔña ab inesse ad esse: vt nõ sequit. albe do inest ethiopi: g ethiops est alb⁹: sed in pblematibus alioꝝ predicatoꝝ ab inesse ad eẽ valet ɔña: vt bene sequit aĩal inest hoĩ: g hõ est aĩal.

Peccata circa pro blemata dyaletica accidẽtia

Deinde ponit duo peccata q̃ pñt accidere in pblematib⁹ dyalecticis. primũ est mentiri. scdm est transgredi cõem locutionẽ h est appellare res noĩbus extraneis: vt noĩare hominẽ platanũ. i. arborẽ euersaz. Et ponit talem ɔsiderationẽ. si aliqd assignetur inesse: vt accñs. z insit fm modũ alteri⁹ predicati pblema est destruendũ etiã si gen⁹ assignet inesse sue spẽi: vt accñs pblema est destruẽdũ: quia assignare gen⁹ sue spẽi p modum denoĩatiui mala est assignatio: vt sic dicẽdo: albedo colorat. Ex isto textu elicit ista auctoritas. Gen⁹ non predicat denominatiue de sua specie.

Auctoritas.

¶ Alius vo locus est inspicere quib⁹ inesse aut oĩb⁹ aut nulli dictũ est. cõsiderare aũt fm spẽs z nõ in infinitis.

Iste est scds tractatus in quo docet terminare problemata simplicis inherẽtie. Et diuidit in quinqz capitula. In primo docet terminare pblemata p locũ a toto in quãtitate ponẽs talẽ ɔsiderationẽ. Si aliqd predicatũ assignet inesse oĩ aut nulli videdũz est si sit instantia in spẽb⁹ z postea in indiuiduis. z si nõ sit istantia ɔstruendũ est pblema. si vo sit instantia destruẽdum est: vt vtrum omniũ oppositoꝝ sit eadem disciplina. respiciendũz est ad species oppositorum: z postea ad indiuidua: z si nõ sit instãtia ɔstruẽdũ est. si vo sit instãtia destruẽdum est. Et subdit q prius inspiciẽdum est ad spẽs q̃ ad indiuidua: qz species sunt pauciores q̃ indiuidua: modo facilius est inspicere ad pauca q̃ ad plura.

Quõ terminãtur pblemata per locum a toto in quãtitate.

Tractat⁹ diuisio.

¶ Alius diffinitiões facere accidẽtis z cui accidit: aut vtriusqz fm vtrũqz aut alterius. deinde cõsiderare si quid nõ veꝝ in diffinitiõib⁹ vt veꝝ sũptuz sit: vt si est deo iniusticiã facere quid iniusticiã facere diffiniẽdum.

Quõ terminãtur pblemata p locũ a diffinitione.

Cõsideratio de eodem.

¶ Istud est secũdum capitulũz in quo docet determinare problemata simplicis inherentie p locum a diffinitione. ponens talem considerationem. Si aliquod pdicatum assignetur inesse subiecto videẽdum est si diffinitio talis pdicati cõueniat subiecto. si sic construendum est problema. si nõ destruendum est: vt si quis dicat deum facere iniusticiam oportet videre quid sit facere iniusticiam. Unde facere iniusticiam est alteri sponte nocere: z quia deus nulli nocet: ideo nulli facit iniusticiam. aliud exemplum: vt si velimus scire vtrũ studiosus sit inuidus oportet videre quid est inuidia. vnde inuidia est tristicia de apparenti psperitate alicuius: z qz hoc nõ conuenit studioso: ideo studiosus nõ est inuidus. aliud exemplum: vt si velimus scire vtrum reprehensor sit inuidus opz scire quid sit inuidus. vnde inuidus est qui tristatur de psperitatibus bonoꝝ. z reprehensor est qui tristatur de prosperitatibus maloꝝ: ideo reprehensor non est inuidus.

Quid est inuidia.

Quid est inuidus.

Documẽta de eodem.

Deinde ponit tria documenta. primum. si in diffinitiõe ponatur aliqd ignotuz: tunc loco illius debet poni manifestuz. scdm. si aliqua ppositio vniuersalis habeat instantiam z velimus p ipsam aliquid pbare sumẽda est cũ sua instãtia. nam instãtia querit argumẽtũ rñdentis. Tertiũ. in diffinitionibus vtẽdum est noĩbus vt plures. Nam loquẽdnz est vt plures: sapiẽdum vo vt pauci.

¶ Amplius si multipliciter dicat aliquid propositũz: positum autẽ sit qñ inest aut qñ nõ inest: alterũ mõstrare eorũz que multipliciter dicuntur si in vtraqz nõ contingat.

Quõ terminãt pblemata inspiciendo ad multiplex.

Alie cõsideratiões de eodem

¶ Istud est tertium capitulum in quo docet terminare problemata simplicis inherentie inspiciendo multiplex. Et docet primo inspicere ad multiplex fm equiuocationem. ponens talem considerationem. Si in aliqua propositione ponatur aliquod multiplex fm equiuocationem: et q lateat respondentem: tunc opponens potest ipsam cõstruere in vno sensu z destruere in alio sensu. Aduerte tamen q si debeat construi in vno sensu z destrui in alio oportet q respondens concedat eam esse veram in vno sensu. Secundo subdit aliam cõsiderationem. si multiplex non lateat respondentem: tunc opponens debet ipsam distinguere et distinctione facta debet ipsam construere vel destruere: vt si queratur vtruz omne oportunum sit expediens ibi ex parte illius termini expediens distinguendũ est: quia expediẽs dicitur equiuoce de expediente vtili: et de expediẽte honesto. Et fm hoc possunt construi ppositiones vel destrui. ¶ Deinde ponit vnã ɔsiderationem inspiciendo ad multiplex amphibologicuz dicẽs q si multiplex amphibologicum lateat respondẽtem: tũc debem⁹ distinguere. z si velimus cõstruere debem⁹ aspicere ad significationẽ fm quã predicatũ inest subiecto. z si velimus destruere debem⁹ aspicere significationem fm quã predicatũ nõ inest subiecto: vt vtrũ disciplina sit vna pluriũ. talis est distinguẽda: qz disciplina potest esse vna plurium vnius vt finis: z alterius vt medij ordinati in finem. Ideo ad construẽdum eã sufficit aliquaz vnum sensum concludere. Sed si velim⁹ illã destruere oportet ostẽdere

Alia cõsideratio inspiciendo ad multiplex amphibologicum.

ꝙ nullo illorum modorū disciplina est vna.

Alia consideratio circa locū a transsumptōe.

¶ Finaliter ponit vnā ꝯsiderationē circa locū a transsumptione dicēs ꝙ si aliquid ponat inesse alicui subō sub nōie obscuro nos debemus illud nomen transferre ad nomē euidentius siue notius: vt loco hui⁹ termini inuestigare debem⁹ ponere illū terminū inquirere.

¶ Ad ostendendū aūt ꝯtraria eidē sit esse ꝯsiderādū in gn̄e: vt si velim⁹ ostēdere qm̄ est circa sensum rectitudo et peccatū sentire autē iudicare est. iudicare autē est recte ⁊ non recte. ⁊ circa sensum erit rectitudo ⁊ peccatum.

Considerationes ad terminandū ꝓblemata simplicis inherentie per locū a genere ad speciem.

¶ Istō ē q̄rtū capl'z in q̄ docet determiare ꝓblemata simplicis inherentie ꝑ locū a gn̄e ad spēz. Et ponit pmo talē ꝯsiderationē: si ꝯr̄a assignent inee alicui spēi vidēdū ē vtrū insint gn̄i eiusdē spēi. si sic ꝯstruēdū ē ꝓblema. si nō destruēdū ē: vt si velim⁹ videre an rectū ⁊ nō rectū insint ipi sentire vidēdū ē an insint iudicare eo ꝙ iudicare ē gen⁹ ad sentire: q̄ eni̅ sentit iudicat. Scd̄a ꝯsideratio. si aliq̄d assignet gn̄i vidēdū est si insit spēi. si sic ꝯstruendū est ꝓblema. si nō destruēdū est ꝓblema. Secūdo ponit tres regulas. Quarū pma est. si gen⁹ p̄dicet de aliq̄ opz aliquā spēz ei⁹ de eodē p̄dicari. Scd̄a est. q̄cūq̧ hn̄t aliqd̄ genus necesse est hr̄e aliquā spēm illi⁹ gn̄is. Tertia. de q̄cūq̧ predicat gen⁹ denoīatiue de illo predicat aliqua spēs denoīatiue: vt si q̄s dicat alaz moueri necesse est cā aliqua spē motus moueri.

Regule de codē.

¶ Considerādū aūt in proposito quo existente necesse est positū esse aut q̄d est ex necessitate si propositum est.

Considerationes de codez ꝑ locum ab antecedēte ⁊ cōsequente

¶ Istud est quintū caplm in quo phus docet terminare ꝓblemata simplicis inherentie ꝑ locū ab antecedente ⁊ ꝯsequente ponendo aliquas ꝯsiderationes. Quarum prima est. siue limus construere cōsequens debemus primo ꝯstruere ans̄. Nā an̄te cōstructo ⁊ ꝓbato ꝯn̄s erit ꝓbatum. Scd̄a ꝯsideratio. si velimus destruere ans̄ debem⁹ primo destruere ꝯn̄s. naz destructo ꝯn̄te ans̄ erit destructū. Tertia est. in assignādo ꝯn̄s vel ans̄ inspiciēdum est ad tp̄a: scz vtrum ans̄ possit esse veruz in aliquo tp̄e sine ꝯn̄te: ⁊ si sic male ē assignatū ꝑ an̄te: vt si nutriri assignetur pro an̄te ad hoc qd̄ est augeri mala est assignatio. Nam alalia semp nutriūtur: sz nō semp augētur. ¶ Deīde pōit vnam cautelā opponētis dicēs ꝙ opponēs dz ducere rn̄dētem ad illud qd̄ est sibi magis manifestū. Et h̄ dz fieri qn̄ rn̄dēs negat illud qd̄ est necessarium ad ostendēdum ꝓpositu; vel saltem apparēs. ¶ Deinde ponit vnum documentum dicēs ꝙ oportet opponētem cauere ne assignet ans̄ difficilius ad ꝓbādum q̄ꝫ sit ꝯn̄s: quia tūc mala esset assignatio. ¶ Finaliter ponit alias ꝯsiderationes. Prima. si dubium sit vtrum vnum cōtrariorū insit vel non insit subiecto facile poterit ostendi posita constantia subiecti. Secūda consideratio. opponens debet transferre nomen obscurum in nomen clarum: vt facilius possit sumere argumētum ad ꝓbādum ꝓpositu;: vt loco huius termini magnanimus dz poni hoc cōplexum habens magnum animum.

Cautela opponētis

Documētum.

Alie cōsiderationes de eodem

An in accidentibus ab inesse ad esse sit bona ꝯn̄a

¶ Queritur vtrū in accidētibus ab inesse ad esse valeat ꝯsequentia: id est vtrum ista ꝯn̄a sit bona albedo inest homini: ergo homo est albus. Et arguitur pmo ꝙ sic: qr idem est inesse ⁊ p̄dicari: vt vult aristoteles primo prioꝝ. ergo bene sequitur ꝙ si albedo inest homini ꝙ hō est albus. Scd̄o sic. bene sequitur hō non est albus: ergo hō est nullum albū. ⁊ vltra homo est nullū album: ergo hō nullam hz albedinem. ⁊ ꝑ ꝯn̄s nulla albedo inest homini: igitur ex opposito ꝯn̄tis infertur oppositu; antecedētis: scilz albedo inest homini: ergo hō est albus. Tertio sic. albedo inest homini simpliciter: ergo hō est albus: igitur bn̄ sequitur albedo inest homini: g̃ hō ē alb⁹. Quarto sic. si talis ꝯn̄a non valeret hoc maxie esset: qr albedo inest homini ſm partē. sed hoc nō: qr cimitas inest hoī ſm ptez: ⁊ tn̄ bene sequitur cimitas inest hoī: g̃ hō ē cim⁹. Quinto sic. qr si albedo insit scuto ꝑ media pte totū scutū ē albū: g̃ inesse ſz ptē nō īpedit ꝙ accn̄s p̄dicet de subō. ans̄ pz: qr scutū ꝑ media pte albū ē coloratū: g̃ aliquo colore ⁊ nō nisi albedine: g̃ scutū est albū. ¶ In oppositū est phs ī textu. In q̄stione erūt tres articuli. ¶ Quātum ad primum

Inesse duobus modis capitur.

¶ Sciendū est primo ꝙ ꝓ declaratione tituli q̄stionis supponit pmo ꝙ inesse capit dupl'r. vno mō scd̄e intētionalr vt idē ē ꝙ p̄dicari. ⁊ isto mō nō capit h̄: qr idē eēt q̄rere vtrū valeat ꝯn̄a a p̄dicari ad p̄dicari. alio mō capitur prime intētionalr vt idē ē qd̄ eē in alio ſm aliquē modū essendi in. Supponit scd̄o ꝙ q̄rere vtrū ab inesse ad esse valeat ꝯn̄a in accn̄tibus est q̄rere vtrū a ꝓpōne significāte accn̄s īherere subō ad ꝓpōez ī q̄ p̄dicat accn̄s d̄ subō valeat ꝯn̄a: cuiusmodi ē ista: albedo īest hoī: g̃ hō ē alb⁹. Supponit tertio ꝙ triplicia sunt accn̄tia. q̄dā sūt que determināt sibi partem principalē vt scie q̄ determināt sibi alam. ⁊ de istis dr̄ ꝙ ab īesse ad eē valet ꝯn̄a: vt bn̄ seq̄tur scia inest aīe hoīs: g̃ hō est sciēs. Alia sūt q̄ determināt sibi partē minus principalē: vt cecitas: surditas: ⁊ cimitas: ⁊ d̄ istis dr̄ ꝙ ab īesse ad eē valz ꝯn̄a: vt bn̄ sequit cimitas inest hoī: ergo homo est cimus. Alia sunt q̄ indifferenter cōueniunt toti ⁊ parti cuiusmodi est albedo ⁊ nigredo. Et de istis dicit ꝙ ab inesse ad eē nō valz ꝯn̄a: vt nō sequit: albedo inest hoī: ergo hō est alb⁹. alia sunt etiam accn̄tia respectiua q̄ determināt sibi totū captum cathegorematice cuiusmodi ē pr̄nitas ⁊ filiatio. ⁊ de istis dr̄ ꝙ ab inesse valet ꝯn̄a: vt bene sequit: paternitas īest homini: ergo homo est pater.

Quot sūt accidētia.

Difficultas circa textũ incidẽs.

¶ Sciẽduʒ est scđo ꝙ circa textum incidit talis difficultas. vtrũ scutũ ꝓ media pte albũ: ⁊ ꝓ media pte nigrũ sit albũ vel nigruʒ. Et videt̃ ꝙ sit albũ: q̄2 h̄ʒ albedinem: igit̃ est albũ. eadeʒ rõne ꝓbat̃ ꝙ sit nigrũ: q̄2 h̄ʒ nigredineʒ: igit̃ ⁊c. ¶ In oppm̄ ar̃. q̄2 nõ videtur ꝙ mag⁹ debeat dici albũ ꝙ̄ nigrũ: igit̃ nõ est albuʒ neqʒ nigruʒ. ¶ Pro solutione supponit̃ ꝙ de scuto sic pro media pte albo: ⁊ ꝓ media parte nigro: bñ ꝯceditur ꝙ est coloratũ: quia omne visibile est coloratum lucidũ lux lumen vel spẽs visibilis: sʒ scutũ videtur: ergo est aliqđ illoꝝ: sed nõ nisi coloratũ: igit̃ dʒ ꝯcedi qđ est coloratũ ⁊ nõ ꝙ sit colorata: vt dicũt aliqui. Nam regula est ꝙ ad multiplicationẽ forme nõ sequit̃ multiplicatio suppositi. vñ lʒ aĩa habeat plꝭs sciãs etiã specie distinctas: nõ tñ dr̄ sciẽtes: sʒ sciens. Etiã dato ꝙ scutum habeat plꝭs colores nõ dʒ ꝯcedi qđ est colorata: sʒ ꝙ est coloratũ. ¶ Et si quis arguat: q̄2 dicit aristoteles ꝙ de q̄cũqꝫ dr̄ gen⁹ dr̄ ꝯ dʒ dici aliq̃ spẽs illius gñis: ergo si ꝯcedatur ꝙ est coloratuʒ ꝯceditur ꝙ est albũ vel nigrũ. Dicitur ꝙ illa regula aristotelis dʒ intelligi quo ad esse vel in esse: iõ bñ sequitur scutũ est coloratuʒ: ergo est albũ vel nigrũ: vel albedo vel nigredo sibi inest. Dicũt tñ aliqui ꝙ tale scutũ est albũ ⁊ nigrum: vt est vna de ꝑdicato copulato. Et qñ arguit̃ ꝯtra cos: q̄2 tũc ꝯtraria ꝟificarẽtur de eodem qđ videt̃ esse ꝯtra aristotelem. r̃ndent ꝙ nõ est incõueniens ꝯtraria de eodem ꝟificari respectu diuersaꝝ partium.

Qđ ꝓblema diuidit̃ in diuisione ꝓblemat̃. Quid est ꝓblema accidẽt̃.

¶ Sciẽdum est tertio ꝙ in diuisione ꝓblemat̃ in qua dr̄ ꝙ ꝓblema diuidit̃ in vl̃e ⁊ ꝑticulare. ibi diuidit̃ ꝓblema dialeticum ⁊ nõ hypotheticum: etiã in tali diuisiõe ꝑ ꝓblema ꝑticulare intelligit̃ ꝓblema indefinitũ ⁊ singulare. Sed q̃ret aliquis qđ sit ꝓblema accidẽtis: ⁊ qđ ꝓblema simplicit̃ inherẽtie. R̃ndetur breuiter ꝙ ꝓblema accidẽtis est in quo querit̃ an aliqđ ꝑdicatum insit vel nõ insit subiecto cũ expssione alicui⁹ quattuor ꝑdicatoꝝ puta generis diffinitiõis ꝓprij vel accidẽtis: vt si q̃ratur an aĩal insit hoĩ: vt gen⁹ vel nõ. ⁊ sic de alijs ꝑdicatis. Et si quis q̃rat. quare ergo tale problema dr̄ magis ꝓblema accidẽtis ꝙ̄ generis. r̃ndetur ꝙ hoc est ꝓpter ꝯueniẽtiam quã h̄ʒ cũ ꝓblemate simplicit̃ inherẽtie in quo querit̃ de inherẽtia ꝙ magis ꝯuenit ꝑdicato accñt̃ ꝙ̄ alijs ꝑdicat̃: iõ talia ꝓblemata dicũtur ꝓblemata accidẽtis. sʒ ꝓblema simplicis inherẽtie est in q̃ q̃ritur an ꝑdicatuʒ insit vel non insit subiecto sine expressione alicuius quattuor ꝑdicatoꝝ: vt si q̃ratur vtruʒ aĩal insit hoĩ vel non: ⁊ sic de alijs.

Dubiũ de ista omne aĩal fuit ĩ archa noe

¶ Sciẽduʒ est quarto ꝙ circa textuʒ incidit talis difficultas. vtꝝ sit de mẽte aristotelis ꝙ ista sit ꝟa omñe aĩal fuit in archa noe. R̃ndet̃ breuiter ꝙ nõ est de mente aristotelis ꝯcedere talẽ ꝓpõneʒ cũ sit instãtia de mult̃ indiuiduis que nunꝙ̄ fuerũt in archa noe: ideo simpliciter ⁊ de rigore sermõis tale sophisma est falsuʒ: omne aĩal fuit in archa noe. dicunt tñ aliqui qđ est veꝝ. ⁊ dicũt ꝙ lȝ omne distribuit ꝓ gñibus singuloꝝ. i. ꝓ specieb⁹ ⁊ nõ pro indiuiduis: sʒ hoc al's fuit reprobatũ in summulis vbi fuit dictũ ꝙ nullũ signũ distribuit solũ pro specieb⁹ nisi includat in se istũ terminum spẽs: sʒ illud signũ omne includit: igitur non põt soluʒ distribuere ꝓ specieb⁹. ¶ Et si quis dicat. viri scĩ in sacra scriptura ꝯcedunt talem ꝓpõnem: igit̃ videtur esse ꝟa. r̃ndetur ꝙ de rigore sermonis nõ ꝯcedũt: sʒ solũ est in sensu ꝓ quo accipiebãt. vñ accipiebãt eam in isto sensu. de qualibet specie aĩalis ꝑfecti fuit aliqđ aĩal in archa noe. Sed restat alia difficultas. vtruʒ ista sit vera aliqđ aĩal nõ fuit in archa noe. ⁊ videt̃ ꝙ non: q̄2 ad hoc ꝙ ꝓpositio negatiua sit ꝟa: requirit̃ ꝙ sit aliqua diuisio in reb⁹ significatis ꝑ termios: sʒ ibi nulla est diuisio. q̄2 dato ꝙ nulluʒ aĩal esset adhuc illa esset ꝟa. r̃ndetur ꝑ aliq̃s ꝓpõnes. Prima. ad hoc ꝙ ꝓpõ affirmatiua sit vera nõ requiritur aliqua cõpositio in rebus: q̄2 ista est ꝟa deus est deus: ⁊ tñ ibi nulla est cõpositio. Scđa ꝓpositio. ad ꝟitateʒ negatiue nõ req̃ritur ꝙ aliqua sit diuisio in re: q̄2 dato ꝙ null⁹ equ⁹ nec asinus esset adhuc ista esset vera equ⁹ non est asinus: dũmodo formaret̃. Et si dicatur aristoteles h̄ʒ oppositũ in sexto methaphisice. dĩco qđ nõ h̄ʒ: ⁊ dico ꝙ cõpositionem intelligit esse ideʒ ꝓ quo termini supponũt ⁊ ꝑ diuisionem nõ esse idẽ ꝓ quo termini supponũt. sic ꝙ illa ꝓpõ affirmatiua est ꝟa: cui⁹ termini ꝓ eodem supponũt. ⁊ negatiua ꝟo cui⁹ termini ꝓ eode nõ supponũt. Et h̃ si aliq̃s mod⁹ grãmaticalis vel logicalis vel distinctio formalis vel rõnis nõ impediũt. Et hec de p̃lo articulo.

An hec aliqđ aĩal fuit in archa noe sit ꝟa.

Propõnes soluentes ꝑdicta dubia.

An a gñe ad spẽʒ valeat ꝯña ⁊ ecõtra.

¶ Quãtuʒ ad scđm dubitatur primo vtruʒ a genere ad spẽm valeat ꝯñtia ⁊ ecõtra. queadmoduʒ videt̃ dicere aristoteles seu ab inferiori ad superi⁹. Et videt̃ primo ꝙ nõ: q̄2 nõ sequitur sortes differt a platone: ergo differt ab hoĩe cum añs sit veꝝ ⁊ ꝯñs falsum. ¶ Itẽ nõ sequitur. sortes incipit esse albus: ergo sortes incipit esse coloratus: q̄2 añs põt esse verum ꝯñte existẽte falso posito casu ꝙ sortes prius fuerit niger. Iteʒ nõ sequitur sortes venit parisius: ergo facit parisius: ⁊ tñ arguitur ab inferiori ad sup̃ius: cũ venire sit minus cõe respectu huius qđ est facere. ¶ Pro solutõe supponitur ꝙ arguẽdo ab inferiori ad superius affirmatiue bene valet ꝯñtia: dũmodo arguatur sine distributione sup̃ioris. Dico vlterius ꝙ ab inferiori ad sup̃ius tenet negatiue duabus conditionibus obseruatis. Prima. ꝙ ponatur constãtia inferioris: ideo non sequitur adam nõ est: ergo homo nõ est: q̄2 antecedẽs est verum ⁊ cõsequens falsuʒ. Nam ista est falsa: homo nõ est cum sua cõtradictoria sit vera: scʒ oĩs homo est. Secũda conditio. ꝙ non arguatur cũ distributione superioris: ideo nõ sequitur petrus est extra istã domuʒ: ergo est.

Cõditiones req̃site arguẽdo ab inferiori ab superius.

extra domum: q2 ly extra facit terminum sequẽtem distribuibilem supponere cõfuse z distributiue. Dico vlterius q a supiori ad inferius valet 9ña tam affirmatiue q negatiue: dũmodo superi⁹ distribuat: q2 si nõ distribueretur nõ valeret 9ña. ¶ Ad rõnes. Dicit ad duas primas q male arguitur: quia arguitur cum distributione supioris pp̄ter illas dictiones differt z incipit. ¶ Ad tertiam dr q non arguitur ad idem pdicatum. nam pdicatum in prima est totum hoc: ꝟsus parisius. z illud nõ est pdicatum in secũda.

Dubiũ de ista parisius z rome vẽdit piper.

¶ Dubitatur scdo vtrũ ista 9sequẽtia valeat parisius z rome vẽditur piper: ẽ parisius z rome vẽditur aliquid. z videtur q sic: q2 arguitur ab inferiori ad superius sine distributione supioris. ¶ Sed in oppositũ arguitur: q2 añs est verũ z 9ñs falsum: igitur. z q 9ñs sit falsum ptz: q2 bñ sequitur. parisius z rome venditur aliquid: ẽ parisius z rome vẽditur hoc vel hoc. z sic de alijs. z vltra parisius z rome vẽditur hoc vel hoc vel hoc. z sic de alijs: ergo hoc vel hoc vel hoc vẽditur parisius z rome p cõuersionem: sed istud est falsũ: igitur. Ad hoc dr q bñ sequitur. Ad pbatõez negatur q 9ñs sit falsum. Ad pbatiõem 9ceditur prima 9ña: sz negatur scda: q2 arguitur a cõfusa tñ respectu multitudinis ad determinataz respectu eiusdem multitudinis. Et si dicatur q tenet ꝟtute 9uersionis dr q nõ bene 9uertitur: sz sic dz 9uerti: ẽ hoc vel hoc vẽditur parisius vel rome: q2 ly parisius z rome se habẽt per modũ signi multitudinem importãtis copulatiue: ideo in 9uertẽte dz mutari in terminum illã multitudinez importãtez disiũctiue. ¶ Et aduerte q ista ppositio cõiter 9ceditur parisius z rome vẽditur piper: vt visuz est in prioribus qstione de 9uersionibus: sz tñ facio vnam rõnem quã solues si vis. illa ppositio affirmatiua est falsa cuius subm p nullo supponit: sz ista est hmõi: q2 ly piper qd est subm pro nullo supponit. vel des illud p quo supponit: qd nõ videtur: q2 nullũ est piper qd vẽdatur parisius z rome. Item de nullo de quo verũ est dicere hoc est qd vẽditur hic z rome verum est dicere qd est piper. Silr hec est falsa: qd venditur hic z rome est piper. z per 9ñs ista est falsa qd vẽditur hic z rome est hoc vel hoc piper cum in oibus istis alterum extremum pro nullo supponat.

Dubium de destructione vel cõstructione multiplicis. Duplex ẽ multiplex

¶ Dubitatur tertio vtrũ ad destruendum vel cõstruẽdum multiplex oporteat construere vel destruere in vtroqz sensu. rñdetur q duplex est multiplex: sz incõplexũ sicut equiuocum: vt canis. Aliud est cõplexum sicut amphibologicũ: vt oratio trũcata habẽs diuersos sensus sicut esset ista. velleꝫ pugnãtes me accipere. Hoc supposito dr q si multiplex sit tale q eius multiplicitas lateat aliquem tũc ad destruẽdum vel construẽdum apud illum quem latet sufficit construere vel destruere in vno sensu: sed si multiplicitas sit manifesta debet in vtroqz sensu construi vel destrui: in vno construi z in alio destrui. Unde ista ppositio disciplina est vna plurium non dicitur multiplex pprie: quia nõ habet diuersos sensus ex trũcatione terminorum: sed solum est multiplex capiendo multiplex large p omni oratione habẽte diuersos sensus siue hoc fiat propter trũcationem dictionum vel non. Et hec de secũdo articulo.

Cõclusio rñsalis de pdictis.

¶ Quãtum ad tertium sit cõclusio responsalis. ab inesse ad esse aliquãdo valet consequẽtia z aliquãdo non: vt visuz est in primo articulo in quo sufficiẽter possunt solui rationes que fiebãt ante oppositum.

¶ Quoniam autem rerũ quidem alie sunt ex necessitate: alie aũt vt in pluribus: alie ꝟo vtrũlibet.

Cõsiderationes ex pblemate per locos extrinsecos.

Iste est tertius tractatus huius libri in quo docet teriare pblemata p locos extrinsecos. Et p̄io ponit aliquas 9sideratiões. Quaꝝ prima est. si aliqd pdicatum inest alicui subiecto de necessitate z illud assignetur inesse: vt accidens destruẽdum est pblema. Secũda cõsideratio. si aliquod pdicatum assignetur inesse alicui subo: vt in pluribus 9siderãduz est si insit: vt in paucioribus: q2 si sic destruẽduz est: q2 oia talia sunt disparata quoꝝ vnum de re negatur de alio: vt si bonum assignetur inesse homini: vt in plurib⁹ destruẽduz est pblema: q2 hoies sunt mali: vt in pluribus z boni vt in paucioribus. Tertia consideratio. si aliquid assignetur inesse sibi accidẽtaliter destruendum est pblema: q2 idem non pdicatur de seipso accidẽtaliter. Et si quis assignet voluptatem accidentaliter inesse gaudio iocunditati vel leticie destruendum est pblema: quia illa sunt idem.

Cõtraria quot modis adinuicem cõplectũtur

¶ Quoniam aũt contraria cõplectũtur quidem sibijnuicem sex modis: cõtrarietatem aũt faciunt quadrupliciter cõplexa: oportet accipere contraria quolibet modo vtile fuerit z destruenti z construenti.

¶ Istud est scdm caplm in quo docet aspicere ad 9traria. Et dicit q 9traria sm pdicationem z subiectionez psit cõplecti adinuicez sex modis. ¶ Primo. qñ duo contraria pdicãtur de duobus 9trarijs. Et hoc duplr: vt amicis est bñfacere: inimicis est malefacere vel ecõtra. z sic sunt due cõplexiones que nõ contrariantur: q2 illa que sunt eligẽda non cõtrariantur inter se: sz ista sunt hmõi: igitur. eligibile eñi nõ est alteri eligibili 9trariũ. ¶ Scdo. qñ ambo 9ria pdicãtur de eodem. z hoc etiã duplr: vt amicis opꝫ malefacere: z amicis bñfacere: z dicit q talia nõ contrariãtur: q2 ambe sunt

spernende. modo spernendū spernendo nō est ꝯtrariū nisi forte vnū dicat̃ fm supabundantiā ꝛ aliud fm defectū cuiusmodi est ꝓdigalitas ꝛ illiberalitas. ¶ Tertio. qñ vnū ꝯtrariū de vtroq3 predicat̃. ꝛ hoc duplr̃. vt amicis est benefacere: ꝛ inimicis est benefacere vel econtra. ꝛ sic sunt due cōplexiones q̃ bñ ꝯ̄riantur.

Considerationes ex eisdem.

Finalr̃ ponit tres ꝯsiderationes. Quaꝝ pria est. si alicui subo assignet̃ inesse aliqḋ predicatū qḋ hʒ ꝯ̄riū: ꝯsiderādū est si illud ꝯ̄riū insit subo: qꝛ si sic destruendū est. si nō ꝯstruenduʒ est: qꝛ impossibile est ꝯ̄ria inesse simul eidem subo.

Prima. Secūda.

¶ Scḋa ꝯsideratio. si aliqḋ predicatuʒ assignet̃ inesse alicui subo. vidēdū est si ex illo sequant̃ ꝯ̄ria vel ꝯ̄dictoria. ꝛ si sic destruēdū est: vt si q̇s dicat ꝙ ydee separate sunt in nobis: h̄ est destruēdū: qꝛ si eēnt in nobis: essent mobiles. Nā mot̃ nobis mouent̃ oīa q̃ in nobis sunt. Et etiā essent immobiles cū plato ꝛ oēs alij ponāt ipas eē immobiles.

Tertia.

¶ Tertia cōsideratio. si aliqḋ predicatū assignet̃ inesse alicui subo: ꝛ illḋ habeat ꝯ̄riū vidēdū est vtꝝ illḋ ꝯ̄riū possit inesse eidē subo: ꝛ si nō destruendū est: qꝛ ꝯ̄ria nata sunt fieri circa ideʒ ꝛ cōtrarioꝝ eadē est potētia. Deinde docet terminare ꝓblemata inspiciēdo ad opposita quātum ad ꝯñam. ꝛ primo in ꝯ̄dictorijs ponens talē ꝯsiderationē. Si aliqḋ assignet̃ sequi ad aliud respiciendū est si ad oppositū ꝯñtis sequat̃ oppositū añtis: ꝛ si sic bona est assignatio. ꝛ solet vocari ꝯña econtrario.

Alia consideratio inspiciendo ꝯ̄ria.

¶ Deinde ponit vnā ꝯsiderationē inspiciēdo ad ꝯ̄ria dicēs ꝙ si aliqḋ ꝯñs sequat̃ ad aliqḋ antecedēs considerandum est si ad contrarium antecedētis sequatur ꝯtrariū consequentis ꝛ hoc ꝑ cōsequentiā in ipso: ꝛ si sic construendum est ꝓblema. si nō destruendū est.

Alia consideratio inspiciendo ad priuatiue opposita.

¶ Cōsequenter ponit ꝯsiderationem inspiciendo ad priuatiue opposita dicēs ꝙ si aliqḋ sequat̃ ad alrḋ videndū est si ad ꝓuatiue oppositū añcedentis sequatur oppositū priuatiue consequentis: et si sic tūc bona est assignatio. si non mala est. ¶ Finaliter ponit ꝯsiderationem inspiciēdo ad relatiue opposita dicēs: qꝛ in relatiue oppositis valet ꝯña in ipso: vt si aliquid est duplum aliquid est multiplex: ergo si aliquid est subudplū aliquid est submultiplex.

¶ Rursum in cōiugatis ꝛ in casibus ꝛ interimenti ꝛ cōstruenti. dicūtur autem cōiugata quidem huiusmodi: vt iusta ꝛ iustus iusticie.

Consideratōes ꝓblematis per locos medios.

Iste est quartus tractatus in quo docet teriare ꝓblemata ꝑ locos medios: ꝛ ꝯtinet quattuor capl'a. In pmo ponit duas ꝯsideratiōes. ¶ Prima est. si opponens velit cōstruere vel destruere aliquod predicatum de aliquo subiecto cōsiderādum est ad casus ꝛ ad cōiugata. nam si cōiugatum vnı᷒ inest ꝯiugato alteri᷒ ꝛ casus inest casui: ꝛ principale pricipali: vt si iustū est bonū: iuste agere erit benefacere. ¶ Secunda consideratio. si opponens velit construere aut destruere aliquod ꝓdicatum de aliquo subiecto: non solum respiciēdum est ad casus ꝛ coniugata: sed etiam considerandum est si contrarium vnius inest cōtrario alterius. vnde si bonum non est de necessitate suaue: nec maluʒ erit de necessitate triste.

¶ Amplius in gñationibus ꝛ corruptionib᷒ ꝛ corrūpentib᷒ ꝛ efficiētib᷒ ꝛ interimēti ꝛ cōstruēti quoꝝ eīn generatiōes bone sunt ꝛ ipsa bona sunt.

Quō terminātur ꝓblemata ꝑ locos a gñatiōe et corruptione.

¶ Istud est scḋm caplm in quo docet terminare problemata per locos a gñatione ꝛ corruptiōe. Et ponit tres cōsiderationes. ¶ Prima. si velimus ostēdere bonitatem vel maliciam aliquorum debemus inspicere ad generationes: quia si generatio ipsorum sit bona ipsa sunt bona. si ꝟo sit mala: ipsa sunt mala.

Prima. Secūda.

¶ Secūda ꝯsideratio. si velimus ostēdere bonitateʒ vel maliciā aliquoꝝ: inspiciēdū est ad corruptiones: qꝛ si sint bone illa sunt mala: ꝛ si sunt male: ipsa sunt bona. nam cuius corruptio est bona: ipsum totuʒ malum est.

Tertia.

¶ Tertia consideratio. inspiciendum est ad generantia et corrumpentia: quia quorum generatio est bona ipsa sunt bona. et quorum mala ipsa sunt mala.

¶ Rursuʒ in similibus similiter se habent: vt si disciplina vna plurium et opinio et si visum habere est videre ꝛ audituʒ habere est audire similiter autem et in alijs.

Cōsideratiōes inspiciendo ꝑ locū a simili.

¶ Istud est tertiū capitulū i quo ponit duas cōsiderationes inspiciendo per locum a simili. Prima. ꝯsiderādū est in similib᷒ si silr̃ se habeāt: vt si disciplina sit vna pluriū opinio erit vna pluriū. Scḋa ꝯsideratio. in silibus nō solū opꝫ inspicere ad vnū sed etiā ad multa: qꝛ aliquādo aliqua ꝯueniūt in aliquo: ꝛ tñ differūt in alio. sicut contingit plura scire: itelligere autem nō.

Consideratiōes inspiciendo ꝑ locuʒ a magis et minus.

Consequenter docet inspicere ꝑ locū ad magis et minus. Et ponit quattuor cōsideratiōes. Prima. si aliquod predicatum assignet̃ inesse alicui subiecto: vidēdū ē si ad intentionē subiecti sequatur intētio predicati. si sic construendum est problema. si non destruēdū ē: vt si voluptas est bona maior voluptas ē magis bona. Ex quo passu elicit̃ hec auctoritas. si simpl'r ad simpliciter et magis ad magis. que debet intelligi in predicationibus per se. ¶ Scḋa ꝯsideratio. si aliqḋ predicatum assignetur inesse duobus subiectis cōsiderādū est si inest illi subiecto cui magis videtur inesse. ꝛ si nō destruendū est problema. ¶ Tertia cōsideratio. si duo ꝓdicata assignētur inesse alicui subiecto: vidēdū est si illḋ qḋ minus videtur inesse insit: quia si sic cōstruenduʒ est ꝓblema. ¶ Quarta cōsideratio. si velimus videre de duob᷒ ꝓdicat̃ an insint duob᷒

subiectis videndū est si predicatū qđ min⁹ videt in eē suo subo ei insit: qz si illud qđ magis videt inesse nō inest: nec reliquū inerit.

¶ **Amplius aūt ex appositione si alterū ad alterū appositū facit bonū vel albū quod non fuerit prius album vel bonum quod appositum est erit albuz vel bonum quale ꝛ totum facit.**

Considerationes de his q̄ alicui inesse vident̄.

¶ Istud est quartū caplz ꝛ vltimū in q̄ ponit aliquas ꝯsideratiōes inspiciēdo ad ea q̄ vident̄ inesse alicui. Pria. si aliqđ appositū alteri faciat ipz tale ꝛ pri⁹ non erat tale appositū est tale. Scđa. si appositū alteri faciat ipz magis tale ipz appositū est magis tale. ꝛ solū valz ille loc⁹ in his q̄ suscipiunt magis ꝛ min⁹. Tertia ꝯsideratio. si aliqđ inest ꝫm magis ꝛ min⁹ etiā inest simplr: sz nō ecōtra: qz multa insunt simpliciter q̄ nō insunt ꝫm magis ꝛ min⁹. Ex q̄ ꝯsideratōe habet ꝙ cōpatiu⁹ ꝓsupponit suū positiuū.

Consideratio ꝑ locū a toto integrali

¶ Deinde ponit vnā ꝯsiderationē ꝑ locū a toto integrali si aliqđ inest ꝫm partē integralē suscipientē denoiationē toti⁹: tūc illđ simplr inest. vñ qđ nō inest simplr: nō inest nisi ꝫm qđ. h̄ est ꝫm ptē integralē: aut ptē tpis: aut ptē loci. Et q̄cqđ inest ꝫm ptē tpis vel loci simplr inest. Cōtra qđ pōit instātias: qz nō sequit̄ aliqui sunt naturalr studiosi: g̃ sunt studiosi: etiā nō seqt̄ egrot̄ expedit dieta: g̃ dieta expedit. Silr nō seqt̄ in aliquo loco est tm̄ vnū: g̃ est tm̄ vnū. Silr nō seqt̄: bonū est mactare prēz i triuallis g̃ bonū est mactare prēz. In oibus istis ꝯsequentijs cōmittit̄ fallacia ꝫm quid ad simplr. Ex quo textu elicitur cōe dictum. quod simplr dico sine addito dico.

Quō tenet ꝯña in contradictorijs

Queritur vtrum ꝯña ecōtrario teneat in cōtradictorijs ꝛ nō consequentia in ipso. ꝛ vtrum cōsequentia in ipo teneat i alijs contrarijs ꝛ non ꝯsequentia ecōtrario. ¶ Arguitur primo ꝙ non: quia consequentia econtrario non tenet in omnibus ꝯtradictorijs: qz nō seqtur: aial est non hō: g̃ non hō est aial. ¶ Scđo sic. inter ꝯdictoria nulla pōt esse ꝯña: qz ꝯña est habitudo media añtis ad ꝯñs: sed inter ꝯdictoria nō est dabile mediū. ¶ Tertio sic. tn̄ sequitur hō est risibilis: g̃ non hō non est risibilis: ꝛ tn̄ arguitur ꝑ ꝯñaz in ipso i ꝯtradictorijs. ¶ Quarto sic. ꝯña in ipo nō tenet in oibus ꝯtrarijs: igitur. añs pz: qz non sequitur: album est calidū: ergo nigrum est frigidum. ¶ Quinto sic. talis ꝯñtia nō tenet in relatiue oppositis: qz nō sequitur sensibile est scibile: ergo sensus est sciētia. ¶ In oppositum est phs in textu. ¶ In questione erūt tres articuli.

Cōsequētia est duplex.

¶ **Quātum ad primū sciēdum est primo** ꝙ relictis multis diuisionibus ꝯñe: supponit ꝑ nūc ꝙ duplex est ꝯña: scz ecōtrario ꝛ in ipso. Unde ꝯña ecōtrario est duplex: scz terminoꝝ ꝛ ꝓpōnum. terminoꝝ est ꝯña in cuius antecedente aliquod predicatum dicitur de subiecto: ꝛ in consequēte oppositum subiecti dicitur de opposito ꝑdicati: vt homo est aial: ergo non aial est non homo. ꝛ de tali dr sicut fuit dictum de cōuersione ꝑ cōtrapositionez: puta ꝙ nō est ꝯsequētia formalis: sed ꝯsequētia ecōtrario ꝓpositionum est qñ antecedens infert cōsequens: ꝛ ex opposito cōtradictorio ꝯsequētis infertur oppositum ꝯtradictorium antecedētis: vt si homo est animal est: sed nullum animal est: ergo nullus homo est. ꝛ ista tenet in omnibus consequētijs.

Duplex ē ꝯña i ipso

¶ Consequentia in ipso etiam est duplex: scz terminoꝝ ꝛ ꝓpositionum. terminoꝝ est quādo in antecedēte aliquod ꝑdicatum dr de subiecto: ꝛ in consequentie oppositum ꝑdicati dicitur de opposito subiecti: vt iusticia est ꝟtus: g̃ iniusticia est vitium: sed ꝯsequētia in ipso ꝓpōnum est quando ex antecedēte infertur consequens ꝛ ex opposito añtis infertur oppositum consequentis: vt si homo est risibile est: sed nullus homo est: ergo nullum risibile est.

An ꝯña i ipso terioꝝ i ꝯrijs valcat.

¶ **Sciendum est secundo ꝙ incidit** talis difficultas. vtꝝ ꝯña i ipo termioꝝ valcat in ꝯtrarijs. ¶ Ad quā breuiter rñdetur ꝙ tenet in oib⁹ ꝯtrarijs: trib⁹ ꝯditionib⁹ obseruatis. Pria. ꝙ arguat̄ in ꝑdicatis per se. defectu cui⁹ nō seqtur. albū est dulce: ergo nigrum est amaꝝ.

Conditiones ad h̄ reqsite.

Scđa. ꝙ extrema vnius cōtrarietatis nō ꝯtineant̄ sub vno mēbro alteri⁹ ꝯtrarietatis: ideo nō seqtur: ꝓdigalitas ē vitiū: g̃ liberalitas ē virt⁹: qz ꝓdigalitas ꝛ liberalitas ꝯtinētur sub vitio. Tertia. ꝙ in vtroqz sit idem modus oppōnis. defectu cui⁹ nō seqtur. liberalitas ē defect⁹: g̃ liberalitas ē supabundātia. sz ꝯña in ipo ꝓpōnū nō ē formalis. nō ei oz ex opposito añtis iferre oppositū ꝯñtis nisi cēnt termini ꝯuertibiles: vt nō seqtur: si hō ē aial est: ergo si nullus hō est nullum aial est.

Alia difficultas de ipsa ꝯña.

¶ **Sciendum est tertio ꝙ adhuc incidit** alia difficultas: vtrum ꝯñtia in ipo terioꝝ valeat in priuatiue oppositis ꝛ etiā i relatiue oppositis. ¶ Rñdetur ꝙ in priuatiue oppositis valet talis ꝯña: duab⁹ ꝯditōib⁹ obseruatis.

Cōditiones ad h̄ reqsite.

Pria. ꝙ arguat̄ in ꝓpōnibus ꝑ se. defectu cuius nō seqtur: vidēs est audiēs: ergo cecus est surdus. Scđa. ꝙ priuatio superioris habitus restringatur ꝑ habitū inferioris. defectu cuius non seqtur sortes vidēs est sensibilis: g̃ sortes cecus est insensibilis: sed dz sic argui: ergo sortes cecus ē insensibilis sensus visus.

Conditiones ad h̄ reqsite.

¶ Ad aliā partē dr ꝙ ꝯña in ipo terioꝝ valz in relatiue oppositis tribus ꝯditionib⁹ obseruatis. Prima. ꝙ arguat̄ in ꝓpōnib⁹ ꝑ se: ideo nō seqtur pater est dñs: ergo filius ē seruus. Scđa. ꝙ ambo extrema non cōtineantur sub vno mēbro alteri⁹ oppōnis: vt nō seqtur duplū ē totū: g̃ subduplū ē ps. Tertia. ꝙ arguatur in relatiuis ꝫm esse: ideo nō sequitur sensibile est scibile: ergo sensus est scientia.

¶ **Sciendum est quarto ꝙ istius pro**

Intellect⁹ istr⁹ ꝯtingit plura scire: intelligere ꝓ nō.

positōis ꝯtingit plura scire: intelligere ꝓ nō sunt diuersi sensus. Primus est. ſm ꝙ illa negatio nō est negatio cadens supra hoc totum ꝯtingit plura intelligere: ita ꝙ sit sensus. contingit plura scire: ⁊ non ꝯtingit plura intelligere. ⁊ iste sensus implicat et est falsus: quia nulla contingit scire quin non cōtingat intelligere. Alius sensus est capiēdo ly non infinitanter: ita ꝙ solum cadat supra ly plura infinitādo ipm: ita ꝙ sit sensus ꝯtingit plura scire ⁊ ꝯtingit intelligere nō plura. ⁊ iste sensus ē verus: q2 ꝯtingit intelligere vnū qđ est non plura. Et p hoc soluit tale sophisma. q̄tuor sunt p̄dicabilia ⁊ nō plura: ⁊ multa talia in quibus si ly nō sit negatio negās fala sunt: si infinitās vera sunt. Et hec de primo articulo.

Aliđ dubiū de vna cōsideratiōe.

¶ Quātū ad secūdū dubitat̄ p̄mo vtrū illa ꝯsideratio i q̄ đ: ꝙ si aliq̄d appōat̄ alicui quod prius non erat tale ⁊ appositum reddat ipm tale vtrū illud qđ apponit̄ sit tale. Et videt̄ ꝙ nō. q2 albedo addit̄ parieti ⁊ facit parietem albū: ⁊ tn̄ albedo nō est alba. Rn̄detur ꝙ ad hoc ꝙ talis consideratio sit vera tres conditiones requirūtur.

Tres ꝯsideratiōes req̄site ad p̄dictā ꝯsiderationē.

Prima. ꝙ oppositum sit susceptiuū denoīatiōis quam dat alteri. defectu cuius non sequitur: albedo addita parieti facit parietē albū: g̃ albedo est alba. ¶ Scđa conditio. ꝙ arguat̄ in causis sufficiētib⁹. defectu cuius nō sequitur. ignis facit aquā tepidam: ergo ignis est tepidus: q2 ignis nō est cā totalis tepiditatis. ¶ Tertia. ꝙ arguat̄ in causis vniuocis. defectu cui⁹ nō sequit̄. sol calefacit hec inferiora: g̃ sol est calidus. Et silr̄ dicēdum est de illa cōsideratiōe. ꝙ si aliq̄d addat̄ alteri ⁊ facit ipm magis tale tūc additū ē magis tale. ⁊ silr̄ de illa de suplatiuo ⁊ ꝓprie habent fieri ille due vltime ꝯsideratiōes in illis que sucipiunt magis ⁊ minus.

An locus a positiuo ad cōparatiuū valeat ⁊ ecōtra.

¶ Dubitat̄ scđo vtrū locus a positiuo ad cōparatiuū valeat. ⁊ etiā loc⁹ a cōparatiuo ad positiuū. ¶ Pro cui⁹ solutiōe supponit̄ ꝙ locus a positiuo ad cōpatiuū ē bonus ⁊ tenet tn̄ negatiue: sicut locus a toto i mō ad suam ptem: vt bene sequit̄ hoc non est album: ergo hoc non est magis albū. ¶ Supponitur scđo ꝙ locus a cōparatiuo ad positiuū silr̄ ē bon⁹ ⁊ tenet tn̄ affirmatiue sicut locus a pte in mō ad suum totum: vt bene sequit̄ hoc est magis album: ergo hoc est albū. Et p hoc pat3 q̄d sit dicēdū ad istas ꝯñas. ista ꝓpō deus est: ē magis vera q̄ ista. homo est asinus: ergo ista hō est asinus: est vera. ista ꝓpō deus est dyabolus est magis falsa q̄ ista: deus est: g̃ ista est falsa deus est. Rn̄detur ꝙ iste ꝯñe sunt bone: sed sicut ꝯñs est falsum: ita ⁊ añs. vnde ista est falsa. Ista ꝓpositio deus est. est magis vera q̄ ista. homo est asinus.

Dubium de ista reg̃la si simplr̄ ⁊c.

Sed restat vna difficultas. vtrū ista regula sit v̄a. si simplr̄ ad simplr̄ ⁊ magis ad magis ⁊ maximū ad maximū. Et videt̄ ꝙ non: q2 nō sequit̄ hō est aīal: ergo magis hō est magis aīal. Silr̄ durū est extēsum: ergo magis durum est magis extensum. Rn̄detur ꝙ regula est vera aliquibus conditiōib⁹ obseruatis.

Cōditiōes ad regula3 requisite.

Prima. ꝙ arguat̄ in terminis suscipiētibus magis ⁊ minus. defectu cuius nō sequitur. homo est aīal: ergo magis homo est magis aīal: q2 hō ⁊ aīal non suscipiunt magis ⁊ minus. ¶ Scđa. ꝙ arguat̄ in ꝓpōnib⁹ per se. defectu cuius nō sequit̄. album est dulce: g̃ magis album est magis dulce. nec sequit̄ bibere est bonū: g̃ magis bibere ē magis bonum. ¶ Tertia. ꝙ terminus positiuus q̄ p̄dicat̄: non predicetur de opposito subiecti. ideo non sequit̄. album est colorat̄ū: ergo magis album est magis coloratum.

Aliđ dubiū đ dicto ſm quid.

¶ Dubitat̄ tertio vtrū arguēdo a dicto ſm quid ad dictū simplr̄ sit bonus locus. Et videt̄ ꝙ non: q2 nō sequit̄. ethyops est albus ſm dentes: g̃ ethyops est albus. ⁊ silr̄ de multis aliis. ¶ Pro cuius solutōe supponit̄ ꝙ dictum ſm q̄d accipit̄ triplr̄.

Dictum ſm quid q̄t modis capitur.

Uno modo ꝓ termino sumpto cum aliqua determinatiōe qualiscūq3 sit illa: ⁊ sic homo pict⁹ homo alb⁹ ſm dentes: sunt dicta ſm quid. ⁊ sic dico ꝙ arguēdo a dicto ſm quid ad dictum simpliciter aliquando valet ꝯñā ⁊ aliquando non. Secūdo modo potest capi dictum ſm quid ꝓ termino sumpto cum determinatione restingente ⁊ nō diminuente ampliante aut distrahente. et sic benevalet ꝯñā: vt bene sequitur sortes albus currit: g̃ sortes currit.

Quid ē determinatio restringēs.

Unde determinatio restringens est que addita termino facit ipsum stare ꝓ paucioribus q̄ si sibi nō adderetur: vt in ista ꝓpōne homo albus currit. ly albus est determinatio pure restringēs respectu de ly homo.

Quid ē determinatio distrahens.

Sed determinatio distrahens est illa que facit terminū cui addit̄ stare ꝓ suis significatis minus principalibus: vt in ista oīone imago est homo pictus. ibi ly pictus est determinatio distrahens respectu de ly homo.

Quid ē determinatio amplians.

S3 determinatio amplians est illa que facit terminū cui additur stare pro suis significatis q̄ nō sunt: sed erunt fuerunt vel possunt esse.

Quid ē determinatio diminuens.

Sed determinatio diminuens est que restringit terminū ad partem minus principalē: vt ethyops ē alb⁹ ſm dētes. ibi ſm dētes ē determiatio diminuēs respectu de ly alb⁹. Tertio mō sumit̄ dictū ſm q̄d ꝓ termino sumpto cum determinatione ampliante restringente ⁊ diminuente: ⁊ sic ipso ad dictum simplr̄ non est bonus locus dyalecticus: sed sophisticus. Et hec de secundo articulo.

Conclusio de p̄dictis.

¶ Quātū ad tertiū sit cōclusio r̄nsalis. ꝯñā econtrario tenet grā forme in ꝓpōnibus: sed in terminis solum tenet grā materie: vt visum est. ¶ Ad rōnes ante oppositum patet solutio in primo articulo.

¶ Et sic est finis secundi thopicorum.

¶ Sequitur tertius thopicorum.

UTrum autem sit magis eligẽdum aut meli⁹ duorũ aut pluriũ ex his per spiciẽdum. primũ aũt determinetur qñ consideratio nem facimus nõ de plurimũ distantibus ⁊ magnã adinui cem differentiã habẽtibus. nullus enim dubitat vtrũ beatitudo vel diuitie ma gis appetẽdũ: sʒ de his q̃ ꝓpinqua sunt.

Tertiũ libri thopicorũ diuisio.

Considera tiões de il lis q̃ sunt magis eli genda.

ISte est tertius liber thopi coꝝ in quo ꝓbus determinat de ꝓblematibus ꝯctis ad ma teriã eligibilitatis. ⁊ diuiditur in tres tractatus. Primus in duo capitula. In primo ponit aliquas cõside rationes. Prima. illud qd̃ est diuturnius est magis eligendũ q̃ illud qd̃ est minus diutur nũ dũmõ sint eiusdẽ spẽi. Scd̃a consideratio. illud est magis eligẽdũ qd̃ vir prudens eligit vel qd̃ vir bonus vel qd̃ lex recta precipit. vl' qd̃ studiosi eligũt vel sciẽtes magis eligũt: vt in medicinis illa q̃ plures medici eligũt sunt magis eligenda. vnde illud est simplr̃ ⁊ ma gis eligẽdũ qd̃ est s̃m meliorẽ disciplinam. lʒ vnicuiq; illud sit magis eligẽdũ qd̃ est s̃m ꝓ priam disciplinam: vt fistulator magis eligit fistulam q̃ librũ.

Alia ꝯside. inspiciẽdo ad bonũ.

¶ Deinde ponit ꝯsideratio nem inspiciendo ad bonũ dicens. illud est ma gis eligendum qd̃ est in gñe q̃ illud qd̃ nõ ẽ in genere: vt iusticia est magis eligenda q̃ iu stum: cũ iusticia sit in genere boni ⁊ nõ iustũ. Et capit hic iustũ ꝓ illo q̃ põt hr̃e iusticiam ⁊ tñ nõ hʒ. ¶ Et aduerte q̃ ex tali ꝯsideratõe eliciũt aliqui q̃ cõcreta nõ sunt in genere. i. ꝓdicamento. sed male capiũt aristotelẽ cũ lo quatur de gñe moris. Alia cõsideratio. illud ẽ magis eligẽdũ qd̃ ꝓpter se est eligendum q̃ illd̃ qd̃ ꝓpter aliud ẽ eligẽdũ: vt sanari est ma gis eligẽdum q̃ exercitari. Alia cõsideratio. illud qd̃ est ꝑ se eligẽdũ est magis eligẽdũ eo qd̃ est ꝑ accñs eligendũ: vt amicos eẽ iustos est magis eligendũ q̃ inimicos esse iustos: q꞉ illud scd̃m est eligẽdũ ꝑ accñs: puta vt inimi ci nõ noceãt nobis.

Considera tiões inspi ciendo ad cãm boni.

¶ Cõsequẽter ponit cõsi deratiões inspiciẽdo ad cãm boni. Pria. illd̃ est magis eligẽdũ qd̃ est ꝑ se cã boni: q̃ qd̃ est cã ꝑ accñs: vt v̾tus est magis eligenda q̃ for tuna. Scd̃a cõsideratio. illud est magis fugiẽ dum quod est ꝑ se cã mali: q̃ illud qd̃ est cã ꝑ accñs: vt vitium est magis fugiẽdũ q̃ casus.

Alie ꝯside. de eodem.

¶ Consequenter ponit duas cõsiderationes aspiciendo ad causas boni in speciali. Pria. illud quod est simplr̃ bonũ est magis eligẽdũ q̃ illud qd̃ est bonũ alicui: vt sanari ẽ magis eligẽdũ q̃ secari. Scd̃a. illud est magis eligẽ dũ qd̃ ẽ bonũ ꝑ suã naturã q̃ illd̃ qd̃ nõ ẽ bo nũ ꝑ naturã suã: vt iusticia est magis eligen da iusta. Et sunt iste due cõsideratiões de cã formali boni.

Alie ꝯside. inspiciẽdo ad cãm ma terialẽ boñ.

¶ Deinde ponit tres cõsidera tiones inspiciẽdo ad causam materialẽ boni. Prima. illud quod cõuenit meliori est magis eligendum: vt illud quod cõuenit deo est ma gis eligendũ q̃ illud qd̃ cõuenit homini. Se cunda. illud qd̃ est ꝓprium meliori est magis eligendũ: vt illud qd̃ est ꝓpriũ dei est magis eligendũ q̃ illud qd̃ est ꝓpriũ hoĩs. Tertia. il lud quod inest prioribus est magis eligendũ: vt sanitas est magis eligẽda q̃ robur ⁊ q̃ de coꝝ: q꞉ sanitas cõsistit in prioribus. s. in comẽ suratione calidi: frigidi: hũidi: ⁊ sicci. ⁊ decor consistit in cõmẽsuratione mẽbroꝝ exterioꝝ: ⁊ robur consistit in neruis ⁊ ossib⁹.

Cõsi. inspi ciendo ad cãm finalẽ boni.

¶ Deinde ponit considerationes inspiciendo ad causaʒ finalem boni. Prima. finis est magis eligen dus his que sunt ad finem. Secunda. medio rum ordinatorum in finem illud quod est pro pinquius fini ẽ magis eligẽdum. Tertia. me dium possibile est magis eligẽdum q̃ mediũ impossibile. i. q̃ medium difficile.

¶ Amplius duobus effectiuis existenti bus cuius finis melior: ⁊ ipsuʒ melius. effectiuo autẽ ⁊ fine. hec ex ꝓportione quando plus superat finis fine q̃ ille ꝓ priũ effectiuũ: vt beatitudo pl⁹ superat sanitatem q̃ sanitas sanatiuum.

Cõsi. ex pte cãe efficien tis boni.

¶ Istud est scd̃m caplm̃ in quo ponit duas cõsideratiões ex parte cause efficientis boni. Prima. duob⁹ existib⁹ effectiuis cui⁹ finis ẽ melior ipsum est magis eligendum. vt virt⁹ est magis eligenda q̃ medicina: quia virtus ẽ effectiua beatitudinis ⁊ medicina sanitatis. Secunda. si sint duo effectiua quorum finis vnius superet finem alterius illud est magis eligendum.

Alie ꝯside. de eodem.

¶ Deinde ponit alias conside rationes. Prima. si sint aliqua duo bona ⁊ ali quis nesciat quod est magis eligendũ: debet respicere ad quod sequitur maius bonum et illud eligere. Secunda. plura bona sunt pau cioribus eligẽda: dũʒ tamen illa non ordinẽt ad vnum finem: quia plura bona ad vnum fi nem ordinata non sunt magis eligenda q̃ fi nis ad quem ordinatur. Ex qua consideratio ne elicitur hec auctoritas. vbi vnum propter alterũ: ibi tñ vnum est. ¶ Tertia cõsideratio. nihil ꝓhibet quedam non bona quibusdã bo nis esse magis eligenda: sicut beatitudo ⁊ tri sticia que sunt non bona: sunt magis eligẽda q̃ fortitudo ⁊ iusticia. ¶ Quarta. bonũ quod possidet cũ delectatione: est magis eligendũ q̃ illud quod possidetur cum tristitia: vt v̾tus est magis eligẽda q̃ pecunia. ¶ Quinta. vnũ quodq; est magis eligẽdũ in tempore in quo magis ꝓficit q̃ in tempore in quo non profi cit: vt prudentia est magis eligenda in sene ctute q̃ in iuuẽtute: q꞉ senes cõiter capiũtur

ad regēdū rēpublicā: ⁊ nō iuuenes. Nemo em̄ iuuenes eligit duces cū nō cōstet eos eē prudētes: sed fortitudo magis ꝓficit in iuuētute ꝙ in senectute. ¶ Sexta ꝯsideratio. illud qđ ꝓficit in oī tpe est magis eligēdū: vt iusticia ⁊ tēperātia ē magis eligēda ꝙ fortitudo. ¶ Septima ꝯsideratio. positis duobus bonis illud quo habito nō īdigem⁹ altero est magis eligēdū illo quo habito adhuc indigerem⁹: vt iusticia est magis eligēda fortitudie. nā si oēs essemus iusti non indigeremus fortitudine: sed si oēs essemus fortes: adhuc indigeremus iusticia: ⁊ hoc loquēdo de fortitudine corporali.

¶ Amplius qñ duo aliqua fuerit valde sibimetipsis similia et non poterimus preeminētiā aliquā cōspicere alteri⁹ ad alterum videndū ex his que sequuntur.

Quō termi nanf ꝓble mata in eli gēdo vł fu giendo.

¶ Istud est tertiū capitulum in quo philosophus docet terminare proolbemata de eligēdo et fugiendo inspiciendo ad cōditiones accidētales boni. Et primo ponit talem cōsideratiōnem. illud est magis eligendū quod est propinquius et similius bono. et hoc in bonis ⁊ non in malis seu ridiculosis. nā licet symia sit similior homini ꝙ equus in ridiculosis: non tñ in bonis. Alia cōsideratio. illud quod cū difficultate acquiritur magis est eligendum eo quod faciliter acqritur postꝙ supple est acquisitum. Alia ꝯsideratio. si aliqđ est melius alio: etiam optimū illius erit melius optimo alteri⁹: vt si hō sit melior equo optimus homo erit melior optimo equo. Alia ꝯsideratio. bonū ex circumstantia. i. determinatione nō diminuēte est magis eligendū ꝙ bonū necessariū: vt bene viuere est magis eligenduꝫ ꝙ viuere. Et subdit ꝙ aliqñ meliora nō sunt magis eligēda: vt philosophari est simpliciter melius ꝙ ditari: tamē indigenti est magis eligendū ditari ꝙ philosophari. Et quo habef hec auctoritas. Melius est ditari ꝙ philosophari. supple idigēti. Alia cōsideratio. si amittamus aliqua duo bona de quoꝝ amissione sumus tristes illud est melius de cuius tristitia minus vituperamur. Alia cōsideratio. illud est magis eligendū cuius vsus actus ⁊ operationes sunt magis eligēda. Alia cōsideratio. illđ est magis eligēdū cuius superabūdantia est magis eligenda: vt amicitia est magis eligēda pecuniis: q: supabūdātia amicitie est magis eligēda ꝙ supabūdantia pecuniarū. Alia cōsideratio. illud est magis eligendū qđ est ꝓpter se eligēdū ꝙ illud qđ est propter aliud eligendū: vt gloria est magis eligēda ꝙ decor. Alia cōsideratio. illđ qđ est ꝓpter melius bonū est magis eligendum ꝙ illud qđ est propter minus bonum: vt illud qđ est propter virtutē est magis eligendū ꝙ illud qđ est ꝓpter delectationem corporalem.

Nota auctoritatem.

Questio de sufficiētia ꝯsideratio nū in textu positarum.

¶ Querif vtrū considerationes posite in textu sint sufficiētes? Arguif primo ꝙ nō. q: minus diuturnū est magis eligendū ꝙ magis diuturnū: igitur. antecedens pꝫ: q: ferrū est diuturnius pane: et tñ nō est magis eligendū. ¶ Scđo sic. bonū simplr ⁊ bonū alicui cōuertitur: igif vnū coꝝ nō est melius ⁊ eligibilius altero: cuius tñ oppositū đr in vna ꝯsideratione. aña pꝫ: q: omne bonū simpliciter est bonū alicui: similiter bonū alicui est bonū simpliciter. ¶ Tertio sic. iiusticia est in gñe ⁊ iustū nō est in gñe: vt pꝫ p phm. ⁊ tñ iustum est melius iniusticia: igif. ¶ Quarto sic. nō bona nō sunt eligibilia: ergo nō sunt bonis eligibiliora. tenet ꝯña: q: cōparatiu⁹ ꝑsupponit suū positiuū. aña pꝫ: q: nullū nō bonū est eligibile: ergo nō bona nō sunt eligibilia. ¶ Quinto sic. illud nō est melius qđ hꝫ cōditionē mali sibi annexam: sed illud qđ est difficilius ad acqrendum habet conditionē mali sibi annexam: puta laborem: igitur. ¶ In oppositū est philosophus in textu. In questione erunt tres articuli. ¶ Quantum ad primum

Quid i isto tertio intēdat aristo.

¶ Sciendū est primo ꝙ pro declaratione questionis supponif primo ꝙ aristo. in isto tertio ostēdit qualiter terminātur ꝓblemata cōtracta et cōparata: cōtracta ⁊ nō cōparata: cōparata ⁊ nō ꝯtracta. Et dicūtur ꝯtracta: q: terminanf p rōnē eligibilitatis et fugibilitatis: seu in qbus ponūtur isti termini eligēduꝫ et fugiēdū. Sed comparata tñ sunt q̄ fiūt fm magis ⁊ minus: et talia proprie pertinēt ad accidens: cū magis ⁊ minus sint annexa accidētis: nec est incōueniēs in diuersis libris determinare de ꝓdicato et de annexo. ¶ Et si quis querat. quare phs melius determinat de problematibus ꝯtractis p eligibile ⁊ fugibile ꝙ p aliqđ aliud. Respondef ꝙ ratio est: q: ꝓblemata magis distinguūtur p eligibile ⁊ fugibile ꝙ p aliqđ aliđ: cū eligibile ⁊ fugibile ponatur in diffinitione problematis. ¶ Et si quis dicat. talia problemata sunt moralia: ergo male de ipsis hic determinatur. Respondetur negando consequentiam: quia hic determinatur de ipsis inꝗtum habent rationem probabilitatis: vt iam alīs visum est.

Quō saluātur predicte consi.

¶ Sciendū est scđo ꝙ difficile est saluare oēs cōsiderationes positas in textu esse veras. ideo dicūt aliq ꝙ tales ꝯsiderationes sunt indefinite. ad quaꝝ veritatē sufficit ꝟitas alicui⁹ singularis. posset tñ ꝓbabiliter dici ꝙ tales debēt intelligi vlr: cū tñ quadā modificatione: vt ꝓpositis duob⁹ bonis eiusdē rōnis et speciei nō hñtib⁹ differētiā nisi fm diuturnitatem vel certitudinē: illud qđ est diuturnius et certius est magis eligēdū: et cū tali modificatione consideratio est vlr vera. ¶ Et si qs q̄rat de veritate hui⁹ cōsiderationis bonū simplr est magis eligēduꝫ ꝙ bonū alicui: cū bonū alicui videaf esse bonū simplr: vt bñ velle est bonū simplr: et tamen est bonū etiam alicui. Dicitur ꝙ bonum simplr capitur dupliciter. Uno modo vt simpliciter tantū valet sicut sine addi[c]pitur.

Bonū simpliciter dr modis capitur.

to: et sic nõ capit in illa 9sideratione. Alio mõ capit vt tãtũ valet sicut vniuersaliter. s. pro bo no qd est bonũ pluribus et pluribus tpibus. et sic omne bonũ simplr. i. qd cõuenit pluribus et pluribus tẽporibus est melius q̃ illud qd cõuenit vni soli et pro vno tẽpore.

Quõ capit gen⁹ in textu cũ dr il lud qd est i gñe est ma gis eligẽ. tc.

¶ Sciendũ est tertio q̃ cum dicitur in textu q̃ illud qd est in genere magis est eligẽ dũ q̃ illud qd est extra genus. nõ capit hic ge nus p genere logicali: cuiusmodi sunt decem predicamẽta: sed p genere morali: cuiusmodi sunt bonũ et malũ. ita q̃ vult habere illud qd est sub genere boni: cuiusmodi est iusticia: est magis eligẽdũ q̃ illud qd nõ cõtinet sub tali genere: quẽadmodũ est iustũ. ¶ Aduerte tñ q̃ iustũ in tali cõsideratione non capit pro hoie iusto seu p illo q̃ hʒ iusticiã: sed pro illo q̃ põt habere iusticiã. ¶ Aduerte etiã q̃ talis cõside ratio intelligit de gñe boni et nõ mali. ideo nõ sequit: iusticia nõ est sub gñe mali: et tñ iniusti cia est sub genere mali: ergo est magis eligen da q̃ iusticia. ¶ Sed diceret aliqs. an ista con sideratio sit vera: finis est mag' eligẽdus his q̃ sunt ad finẽ: cũ dicat aristoteles q̃ plura bo na sunt eligibiliora paucioribus bonis: sʒ me dia sunt plura bona q̃ illa q̃ ordinantur ad fi nem. Etiã dicit i ethicis q̃ electio nõ est ipsi⁹ finis: sʒ tñ medior ad finẽ. ¶ Ad primã dr q̃ plura bona sunt eligibiliora paucioribus bo nis: si talia bona nõ ordinãtur ad illud vnum bonũ. ¶ Ad scdaʒ dr q̃ electio põt capi dupli citer. Uno mõ stricte: et sic verum est q̃ est tñ medior ad finẽ. Alio mõ large p quacũqʒ vo litione: et sic dico q̃ põt esse ad finem.

Electio qt modis ca pitur.

Quõ intel ligitur non bona esse eligibilio ra quibus dam bonis

¶ Sciendũ est quarto q̃ circa textum icidit talis difficultas: qualiter nõ bona sunt eligibiliora q̃buidã bonis. ¶ Pro cuius solu tione supponit q̃ ad hoc q̃ aliqua dicant non bona nõ reqrit q̃ vtrũqʒ sit nõ bonũ: sʒ suffi cit q̃ tñ vnũ sit nõ bonũ: quia illis duob⁹ de mõstratis veruʒ est dicere q̃ sunt bona vel nõ bona cũ inter 9dictoria nõ sit dare mediũ: sed nõ sunt bona: ergo sunt nõ bona. Nec ad istã: ista sunt nõ bona sequtur copulatiua: sʒ magis seqtur ppositio de subo copulato: qz ly et iclu sum in ly ista nõ capit copulatiue sed cõplexi ue. et idẽ dicendũ est de quoddam sophismate qd mouet aristoteles in elenchis: vt posito q̃ sint nouem videtes et vnus cecus. rñdet q̃ illo casu plures sunt nõ videtes q̃ videntes: quia illi decẽ nõ sunt videtes: sed tñ nouem. et tñ illi decem sunt nõ videtes: qz nõ sunt videtes: ergo sunt nõ videtes per locũ a contradictoris. ¶ Et hec de primo articulo.

Aliõ dubiũ de bono et circũstãtia et necẽrio.

¶ Quantũ ad scdm dubitatur primo vtrũ bonũ et circũstãtia sit mag' eligẽdum q̃ bonũ necessariũ. et vtrũ hec maxima sit vera: bonũ pprĩũ est meli⁹ bono cõi. ¶ Ad pmã pte dr q̃ bonũ et circũstãtia põt capi duplr. vno mõ gñalr p bono sumpto cũ quacũqʒ determi natiõe siue sit diminuẽs siue distrahẽs siue al terius modi. et sic nõ opʒ bonũ et circũstãtia esse magis eligẽdum q̃ bonũ simpliciter. Alio mõ capit pro bono sumpto cuʒ determinatiõe tñ restringẽte: et sic tale bonũ est mag' eligẽ dũ q̃ bonũ simplr: vt bñ velle est magis eligẽ dũ q̃ velle. ¶ Ad scdam pte rñdet q̃ duplex ẽ bonũ cõe. quoddã ẽ tale quo plures psit simul et semel eo vti sic q̃ vsus vnius non impedit vsum alterius sicut est pax: et de tali nõ intelli gitur regula: cũ illud sit magis eligẽdũ q̃ bo num proprĩũ. Et sic capit illud dictũ cõe cũ dr q̃ bonũ cõe est magis eligendũ bono proprio. aliud est bonũ cõe quo nõ psit plures vti sil' et semel: sed vsus vnius impedit vsum alterius: et de tali intelligit regula: puta q̃ bonũ pprĩũ est magis eligendũ q̃ tale bonuʒ cõmune cui⁹ vsus vnius impedit vsum alterius.

Bonũ cõe est duplex.

¶ Dubitatur scdo vtrum iste maxime sint vere: bonũ nobilius est magis eligẽdũ bo no minus nobili. et si oẽs essem⁹ iusti nõ indi geremus fortitudine. ¶ Ad pmã dr q̃ triplex ẽ nobilitas. qdaʒ q̃ acqrit p pecunias: vt cũ qs acqrit potẽtiã vel dignitatẽ p diuitias: et de ista dicit boetius. Si nobilis es lauda parẽ tes. si diues lauda fortunã. si bon⁹ lauda teipʒ. Alia est q̃ nõ est nisi dispõ et inclinatio ad bo nas opatiões q̃ est acqsita a pgenitorib⁹: et de ista dicit boeti⁹ q̃ nobilitas est laus et merit' parẽtũ pueniẽs. Alia est animi q̃ nõ ẽ nisi ipsa 9tus: et de istis duabus intelligit cõsideratio. ¶ Pro scda pte supponit q̃ duplex est fortitu do. s. corpalis q̃ 9sistit in neruis et ossib⁹: et de tali nõ intelligit 9sideratio. nã si oẽs essemus iusti: adhuc idigerem⁹ tali fortitudine ad pui dendũ nobis de necessariis. Alia est fortitudo 9tus p quã resistim⁹ iniustis et p quã aggredi mur terribilia vbi opʒ et qñ opʒ: et de tali itel ligit 9sideratio. nã si oẽs essem⁹ iusti: nõ opor teret resistere iniustis: cũ null⁹ esset iniustus.

Aliõ dubiũ de bono no biliori et ignobili.

Fortitudo est duplex.

¶ Dubitat tertio vtrũ ista cõsequẽtia sit bona. aliud ab aiali currit: g' aliud ab hoie currit. et videt q̃ sic: qz ibi arguit ab alietate supiori ad alietatẽ inferiorẽ. sʒ q̃ nõ sequat pbat: qz si null⁹ hõ esset: aiis posset esse veruʒ 9sequẽte existẽte falso: igit. Rñdet q̃ ad hoc q̃ bñ arguat reqrit 9stãtia inferioris: ideo dʒ sic argui. aliõ ab aiali currit: et homo est: ergo aliud ab homine currit. ¶ Et si qs dicat. non seqtur aliõ a vero erit falsum: et ista ppositio deus est: est alia a vero: qz est alia ab illo vero hoiem esse aial: ergo ista ppositio de⁹ est erit falsa. Rñdetur q̃ bene sequit: sed sicut cõ sequens est falsuʒ: ita et maior et minor: quia ly vero in vtraqʒ supponit cõfuse et distributiue: et etiã in maiori ampliat p omni vero qd est vl' erit. ¶ Et si qs iterũ dicat. nõ seqt sortes dif fert ab aiali: et hõ est: ergo sortes differt ab homine. antecedens pbatur: qz aliqd differt ab animali quod non differt ab homine: ergo nõ sequitur sortes differt ab animali: ergo sortes tes differt ab homine. Assumptuʒ patet: quia.

Dubiuʒ de ista: aliõ ab aiali currit

asinus differt ab animali quod nõ differt ab homine ⁊ asinus ẽ: ergo aliquid differt ab aĩa li quod non differt ab homine. maior patet: a forte differt asinus: ꝙ asinus differt ab aĩali quod nõ differt ab homine. Dico ꝙ ꝯsie inter medie non sunt bone ꝓpter terminos q̃ distri buũtur ab illo termino differt: vt ptꝫ intuẽti.

¶ Et hec de secundo articulo.

Cõclo d cõ sideratõib⁹

¶ Quãtũ ad tertiũ sit cõclusio vñsalis. cõsideratões posite in textu sunt sufficienter posite ab aristotele: vt patet in articulis. Rõ nes etiam in articulis sunt solute.

¶ Idem autem loci vtiles: ⁊ ad demõ strandum quodlibet eligendum ⁊ fugiẽ dum. auferre enim eam oportet que ad alterum est preeminentiam.

Cõside. de ꝓblema. cõ parato de accñte.

Iste est secundus tractatus hui⁹ libri in quo pᵐus docet termina re ꝓblemata cõparata de acciden te ponens aliquas cõsiderationes. quarũ prima est. si aliquid ſm naturã ẽ tale: il lud ẽ magis tale ꝙ̃ quod non ẽ tale ſm natu rã. ¶ Scđa. illud quod facit alterum cui addi tur magis tale ẽ magis tale ꝙ̃ illð qð additũ alteri nõ facit ipm tale. ¶ Tertia. duobus ap positis vni rei illud ꝙ facit totũ magis tale ẽ magis tale ꝙ̃ illud quod nõ facit totũ tale. ¶ Quarta. illð quo ablato residuũ fit minus tale illud est magis tale ꝙ̃ reliquũ quo ablato residuũ nõ fit min⁹ tale. ¶ Quinta. illð qð est minus admixtum suo ꝯrio est magis tale ꝙ̃ il lud quod est magis admixtũ: vt illud ẽ albi⁹ qð ẽ nigro impermixti⁹. ¶ Sexta ꝓpõ. duo bus vel pluribus suscipientibus aliquã rõnẽ siue diffinitionẽ: illð quod magis suscipit eã ẽ mag̃ tale: vt diffinitio albi est color disgre gatiuus visus: ideo quod est magis disgre gatiuum visus illud est albius.

¶ Si autem particulariter ⁊ non vni uersaliter problema ponatur. primum quidem dicti vniuersaliter constructiui vel destructiui loci oẽs vtiles. vniuersa liter enĩ interimẽtes vel construentes ⁊ particulariter monstramus.

Qũo termi nãtur ꝓble mata ptĩcu laria.

Iste est tertius ⁊ vltimus tractat⁹ huius libri qui diuidiť in duo capi tula. In primo docet terminare ꝓ blemata ptĩcularia dicens primo. ꝙ oẽs cõsideratões valẽtes ad de struẽdum vel cõstruẽdum ꝓblema vl'e valẽt etiã ad cõstruẽdũ vel destruẽdũ ꝓblema ptĩ culare. nam si aliquis ostdat aliq̃d inesse oĩ etiã ostdit illud inesse alicui. Et subdit ꝙ loc⁹ ab oppositis. a casib⁹. a ꝯiugatis. a gñatione. ⁊ a corruptiõe valẽt ad terminãdũ ꝓblemata ptĩcularia: vt si aliq̃s ostdat gñationẽ alicui⁹ esse bonã etiã ostdet ꝙ illud ẽ bonũ: ⁊ p ꝯsis terminabit ꝓblemata ptĩcularia. Cõsequen ter ponit aliq̃s cõsideratiões. quarꝫ pma ẽ. si aliq̃d in aliquo gñe videať magis esse tale ꝙ̃ aliud in alio gñe si ipsum fuerit tale nec reli quũ. ⁊ si disciplina videať esse magis bona ꝙ̃ voluptas ⁊ nõ sit bona: neq͂ voluptas erit bo na. Scđa. ad terminãdũ ꝓblema ptĩculare nõ solum opꝫ sumere ea q̃ sunt in diuersis gene rib⁹: sꝫ q̃ sunt in eodẽ gñe: vt si ponať ꝙ disci plina ẽ bona ⁊ ostdať ꝙ prudẽtia non ẽ bona etiam ostendetur ꝙ disciplina non est bona p locũ a maiori: q: si aliquod p̃dicatũ nõ inest illi cui magis videť inesse nõ etiã illi cui min⁹ videtur inesse. Tertia cõsideratio. ꝓblemata ptĩcularia pñt terminari p ypothesim: vt suppo nendo ꝙ si sit ita in vno ita erit in reliquo. Et subdit ꝙ qui vtiť ypothesi ad ꝓbandũ pro blema ptĩculare ꝓbat etiã vl'e: vt si quis con cedat ꝙ si p̃dicatũ inest alicui ꝙ etiam inerit alteri: tũc ostdet vl'em puta ꝙ inerit omni.

Alie cõside rationes.

¶ Cum autẽ indefinitum est ꝓblema vno modo destruere cõntingit: vt si dixe rit voluptatem bonũ esse vel non bonũ ⁊ nihil aliud determinauit.

¶ Istud est vltimum capitulum huius libri in quo docet terminare ꝓblemata indefinita dicens ꝙ ꝓblema indefinitum potest tm̃ de strui per suum contradictorium supple. Sed potest cõstrui dupliciter. Uno modo per suũ vniuersale: vt si quis ꝓbet ꝙ omnis voluptas est bona. etiam probat ꝙ voluptas est bona. Alio modo potest probari particulariter: vt si quis probet ꝙ quedã voluptas est bona, etiã ꝓbat ꝙ voluptas est bona. ¶ Deinde docet terminare ꝓblema indefinitum sumptum cũ determinatione ponens tres cõsiderationes. Prima. problema indefinitum sumptum cum vna determinatione interimitur duobus mo dis: vt ista vna voluptas ẽ bona. põt destrui per vniuersalem negatiuam sumptam sine de terminatione: et per vniuersalem sumptã cũ tali determinatione. ¶ Secunda cõderatio. ꝓblema indefinitum sumptum cum duab⁹ de terminatiõibus destruitur tripliciter: vt ista tm̃ vna voluptas est bona: destruitur per istã nulla voluptas est bona. ⁊ per istam. non vna voluptas est bona. ⁊ per istaꝫ. non tm̃ vna vo luptas est bona. ¶ Tertia consideratio. ꝓble ma indefinitum sumptum cum tribus deter minationibus interimitur quadrupliciter: vt ista. sola prudentia que est vna virtutum est scientia: interimitur per istam. omnis virtus est scientia. et per istam. nulla virtus est sciẽ tia. ⁊ per istam. aliqua alia virtus a prudẽtia est scientia. et per istam. prudẽtia non est sciẽ tia. ¶ Consequenter ponit vnum documẽtũ ad ꝓbandum ꝓblema ptĩculare. si a parte sub iecti ꝓblematis ponatur terminus cõmunis inspiciẽdum est ad inferiora illius temini. et si predicatum inest alicui tũc ꝓblema ꝯstrui tur. etiam si predicatum sit terminus cõmunis inspiciendum est ad inferiora illius. Et si ali qð inferi⁹ illi⁹ insit subo tũc ꝓblema ꝯstruiť.

Qũo termi nãtur ꝓble mata inde finita.

Problemã inde. q̃t mo dis ꝯstruiť

Tres cõsi. de eodem.

Documẽtũ de ꝓblema. particulari

Dubiuz de susceptiōe magis ⁊ minus in formis intēsibilibus ⁊c.

Q Ueritur vtrū susceptio magis ⁊ minus in formis intēsibilibus ⁊ remissibilib⁹ fiat p additionē grad⁹ ad gradū: vel q₃ min⁹ admiscet suo ꝯ͂rio. ¶ Et arguit ꝙ non fiat p additionē gradus: q₃ nullus gradus pōt addi tali forme: q₃ forme sūt simplices ⁊ indiuisibiles. Scḋo sic. si talis susceptio fieret p additionē grad⁹ ad gradū: vel gradus preexistēs corrūperet vel non. Nō primū: q₃ tūc nulla forma intēderet. nec secūdū: q₃ ex plurib⁹ realr̄ distinctis quorum vnū nō est in potētia ad aliud nō pōt fieri vnū. ¶ Tertio sic. talis intēsio fit p dispositionem subiecti: vt patet ad sensum: cū videamus vnū subm̄ maiorem formam recipere ꝙ̄ aliud: ergo nō fit per additionem gradus ad gradū. ¶ Quarto sic. talis intensio fit p separationē contrarij a cōtrario: vt videt dicere aristoteles in textu cū dicit ꝙ illud est albius qḋ ē nigro impermixti⁹. ¶ Quinto sic. talis intēsio fit per maiorem radicationē in subō: quia quanto aliqua forma est magis radicata in subiecto: tanto est magis talis. In oppositum est pħs in textu. In questione erūt tres articuli. ¶ Quantū ad primum

Notabile ꝺ intentione forme.

¶ Sciēdū est primo ꝙ forma dicit intendi p additionē gradus ad gradū in eodē loco ⁊ situ se penetrātes adinuicē: vt quando albedini additur vnus gradus albedinis. i. vna pars albedinis: tunc intendit albedo. Et si q̄ras. qs ē ille gradus albedinis. Dico ꝙ ille gradus est vna pars albedinis q̄ de nouo acq̄rit cū alia precedēti in eodē loco ⁊ situ penetrans simul aliā cū qua facit maiorem albedinē. Et si q̄ras. vtr₃ isti gradus distinguant. Dico ꝙ oēs gradus per quos aliqua forma intendit distinguūtur realr̄: q₃ vnus pōt esse sine alio: immo vnus aduenit post aliū ⁊ ṗus generatur vnus ꝙ̄ alius. Dico tamen ꝙ ex oībus illis fit vna totalis forma que est diuisibilis in illos gradus qui sunt partes integrātes illam totalem formam.

Dubiuz de ista forma intēditur.

¶ Sciendū est scḋo ꝙ ista ꝓpositio de rigore sermonis est falsa: forma intēditur. qḋ ego ꝓbo: q₃ vel ps ꝑexistēs intēdit: vel ps de nouo adueniens vel cōpositū ex vtraq₃. Non ꝑexistēs: q₃ illa ꝑtio nō est maior: hoc est nō h₃ plures grad⁹ post aductū ꝙ̄ ań: l₃ sit alicui cōiūcta cui prius nō erat. vn̄ signet illa pars ꝑtis ⁊ sit a. ⁊ ps adueniēs sit b. cōpositū ex vtraq₃ sit c. tūc manifeste appet ꝙ a. nō intendit cū non sit maior ps ꝙ̄ prius. nec b. q₃ non ꝑfuit. nec eadē rōne c. iō ꝓpriē ⁊ de rigore sermonis ista est falsa: forma intēdit seu augeт. ¶ Et si q̄s dicat. qūo g̊ intellexerunt oēs doctores q̄ dicūt formā intendi. Dico ꝙ intellexerūt ad istū sensum ꝙ forma cōposita ex forma ꝑcedēti ⁊ forma de nouo genita ē pfectior ꝙ̄ forma q̄ prius existebat. ¶ Ex quo patet ꝙ forma que sic componitur ex forma ꝑcedenti ⁊ forma sequēti nō est eadē numero cū forma ꝑexistēti: cū forma preexistens sit ps illi⁹ forme ⁊ eam tempore precedat.

Diuisio formaꝝ intēsarum.

¶ Sciēdū ē tertio ꝙ formaꝝ q̄ intēdūt ⁊ remittūtur quedam indiuisibilr̄ acquirunt: vt forme spūales q̄ in aīa recipiūtur. Alie sūt q̄ successiue acq̄runt: sicut sunt forme corporales: vt caliditas ⁊ frigiditas q̄ successiue i aliquo subō acq̄rūtur. Alie sunt q̄ p'im indiuisibilr̄ acq̄rūtur ⁊ p'im successiue: vt si crearet vnū corpus luminosum in instāti in aere cui⁹ ꝓpinq̄ ptes essent disposite ad terminū: tunc in instāti illuminaret illas ptes ꝓpinq̄s ⁊ successiue ptes remotas. ⁊ tūc ex oīb⁹ illis luminibus fit vnū lumē cuius vna pars in instanti acq̄rit. ⁊ alia successiue. vn̄ forme q̄ in instāti acq̄rūtur hn̄t primū instans sui esse in quo verū est dicere. hec forma nūc est ⁊ imediate añ hoc nō fuit. ⁊ etiam hn̄t primū instans sui nō esse in q̄ verū est dicere hec forma nunc nō ē ⁊ imediate añ h̄ fuit. s₃ forme q̄ successiue acq̄rūtur hn̄t vltimū instās sui nō eē in quo verum est dicere hec forma nūc non est ⁊ immediate post hoc erit ⁊ primū instās sui nō esse. sed de formis que partim successiue acq̄runt ⁊ partim in instanti acq̄rūtur cū diligentia videndum est que instantiam habent.

Qūo aliq̄d dr̄ magis tale sine additiōe.

¶ Sciēdū ē quarto ꝙ nō ē incōueniēs aliq̄d dici magis tale sine additiōe gradus: vt si eēnt duo alba quoꝝ vnū h₃ q̄nq₃ gradus albedinis aliḋ sex: tūc illa sūt silia. Deinde volo ꝙ illḋ ꝙ h₃ sex gradus deperdat vnū gradū. tūc illḋ erit magis tale: q₃ erit magis sil'e alteri albo. Et si q̄s dicat. g̊ male dictū est ṗus ꝙ forma intēdit p additionē gradus cū illud dicat magis tale nō p additionē gradus: s₃ magis p remotionē. Dico negādo ꝯ͂siam: q₃ illḋ intelligit de illis q̄ p se ⁊ p'mo intēdūtur ⁊ nō de illis q̄ intēdūt rōne alteri⁹ sicut sunt talia relatiua. Et si q̄s dicat. volo ꝙ sit vnū lignum calidū cuius tota caliditas sit decē graduū. Tūc arguo sic. Illa caliditas ē intēsior ꝙ̄ sua medietas ⁊ sua medietas ē remissior: g̊ idem subm̄ sil' habebit caliditatē intēsā ⁊ remissā. ⁊ si erit intēse calidū ⁊ remisse calidū. Rn̄det cōcedēdo ꝙ talis caliditas est intēsior ꝙ̄ sua medietas. Et qn̄ tu infers. ergo in eodē est caliditas intensa ⁊ remissa pōt cōcedi. ⁊ qn̄ tu infers: g̊ idē subm̄ simul erit intense calidum ⁊ remisse calidū. negat ꝯ͂sia: q₃ subm̄ dꝫ denominari s̄m exigentiā sue totalis forme ⁊ non s̄m exigētiā ptis. ¶ Et hec de p'mo articulo.

Intellect⁹ dicti Arist. in textu.

¶ Quātū ad secūdū dubitat p'mo. qūo intelligit dictū aristotelis in textu ꝙ illud est albi⁹ qḋ ē nigro impmixti⁹. cū ex illa auctoritate videant duo sequi. Primo. ꝙ forma suscipiat magis q̄ est minus pmixta suo cōtrario. Scḋo videt sequi ꝙ contraria possent simul esse in eodem: q₃ videt dicere ꝙ albū pmiscet nigro. quod nō esset nisi album ⁊ nigrū essent in eodē subiecto. Respondeo ꝙ licet illa duo

videant sequi: tn nullū illoꝝ voluit hic aristo teles. De pmo pbat: qꝛ tūc seqret ꝙ nulla forma posset intēdi nec acquiri: nisi simul acqreretur suū ꝯtrariū: qꝛ qñ forma acquireret vel esset intēsa vel remissa. si remissa: ḡ est magis permixta suo ꝯtrario. si intēsa: ergo minus. et sic semp sibi eēt ꝯ̄riū. nec videt scōm: cū videatur sonare i multis locis ꝙ ꝯ̄ria nō psit simul esse i eodē subo ꝛ in eadē pte subi. Dico ḡ breuiter ꝙ dictū aristo. sic itelligit: illō est albius qō est nigro impmixtius. i. nigro dissimilius.

¶ Dubitat scdo vtrū ꝯtraria possint simul esse in eodē subiecto ꝛ in eadē parte subi.

Quid ē cōtrarietas.

Respōdetur p nūc sine argumētis ꝙ ꝯtrarietas nō est nisi qdaꝫ oppositio seu repugnātia. Et p nūc est triplex. s. ppōnū. terminoꝝ. et formarū seu rerū. Et oppositio ppositionū est repugnātia ppōnū ad essendū simul veras: sed terminorū est repugnātia terminoꝝ in pdicando simul vere de eodē subiecto: sed formarum est repugnātia duarū formaꝝ in essendo simul in eodē subiecto. ¶ Et aduerte ꝙ ad qualibꝫ talē oppositionē nō sufficit repugnātia: sꝫ requiritur etiā maxima distantia: et ꝙ sint nata fieri circa idem. Unde ppōnes ꝯ̄rie dicuntur fieri circa idē: qꝛ dñt esse de eodē vel cōsimili subiecto ꝛ etiā ꝯdictorie. Uñ ꝯ̄rie magis vidētur distare ꝙ ꝯdictorie: qꝛ distāt ꝓm oia supposita: sed ꝯdictorias nō oportet distare nisi ꝓm vnū suppositū. vnde si accipiam⁹ duas ꝯdictorias duaꝝ contrariaꝝ ille mediant inter duas cōtrarias. vnde si dicas ꝙ ois hō currit ꝛ ego dicam nullus hō currit: alter mediabat dicendo ꝙ nec sic: nec sic: sed ꝙ aliqs homo currit: et aliqs homo nō currit: sic dicat de terminis ꝙ sint nati successiue dici de eodē subiecto et maxime distāt: sicut sunt termini significātes formas extreme ꝯtrarias: vt albū ꝛ nigrū.

Propositiones contrarie quō dicūtur fieri circa idem.

¶ Dubitat tertio q̄ forme sint cōtrarie.

Que forme sint ꝯ̄rie.

Rñdeo ꝙ forme que nate sunt fieri successiue circa idē subiectū: et q̄ maxime distāt ꝓm intētionē graduū: ita ꝙ nō ois caliditas est omni frigiditati ꝯtraria: sed summa caliditas summe frigiditati. verū est tñ ꝙ loquēdo large de ꝯtrarietate dicimus sepe ꝙ media pdictorum contrarioꝝ sunt contraria adinuicem. Et hoc est qō dr: ꝙ cōtraria sunt cōpossibilia in gradibus remissis: sed nō intēsis seu summis. vnde imaginat ꝙ sūma caliditas sit duodecim graduū ꝛ etiā frigiditas. Dico ꝙ in illis gradib⁹ nō sunt cōpossibiles saltē naturaliter: qꝛ i illa intētione seu latitudine graduū cōtrariant: sꝫ i aliis sunt cōpossibiles: qꝛ i illis ppꝛie nō cōtrariant: et sic caliditas vt decē: est cōpossibilis frigiditati vt duodecim: qꝛ ppꝛie in illis gradibus nō sunt contraria. ¶ Sꝫ restat vna difficultas q̄ nigredo ꝯtrariat albedini in pariete: nō nigredo in alio pariete: qꝛ tales non psit fieri circa idem subiectū: cū accidētia nō migrēt de subiecto in subiectū: nec nigredo q̄ postea erit in illo subiecto: quia illa nihil est.

Que nigredo ꝯtrariat nigredini i pariete.

modo qō nihil est nulli est cōtrariū. Rñdetur ꝙ ois albedo pfecta est omni nigredini perfecte cōtraria: et ois frigiditas pfecta oīni frigiditati pfecte cōtraria ppter qō dicimus ꝙ ꝯtraria sunt sibinuicē corruptiua. Et nunc dꝫ exponi ista auctoritas. ꝯtraria nata sunt fieri circa idem: hoc est dictu ꝙ forme cōtrarie possunt esse successiue in eodem subiecto vel sibi similes. Et hec de secundo articulo.

Quō intelligit ꝯ̄ria sunt sibinuicem corruptiua.

¶ Quantū ad tertiū sit ꝯclusio responsalis ad quesitū. intētio forme fit per additionem gradus ad gradum. i. partis forme alteri forme.

Conclusio respōdens ad pdicta.

¶ Ad rationes. Ad primā dicit ꝙ forma est bene simplex et indiuisibilis in partes essentiales: puta in materiā ꝛ formā: sed nō in ptes integrales. ¶ Ad scdam dr ꝙ ex plurib⁹ quoꝝ vnū nō est in actu nec aliud in potētia: nō pōt fieri vnū totū essentiale: tñ bñ vnū totū p se qō vocat totū integrale. ¶ Ad tertiaꝫ dr negando ꝙ intentio fiat p dispositionē subiecti: licꝫ bene talis dispositio subiecti iuuet ad intensionē forme. ¶ Ad quartam patet solutio in scdo articulo. ¶ Ad quintam dicitur negando antecedens: puta ꝙ intentio forme fiat per maiorem radicationem.

¶ Explicit tertius liber thopicoꝝ.

¶ Incipit quartus.

Ost hec autem de his q̄ ad genus et pprū pspiciendū sunt autē hec elementa eoꝝ q̄ sunt ad diffinitiōes de eisdeꝫ autem his raro considerationes fiunt disputantibus.

Iste est quartus liber thopicoruꝫ in quo phs docet terminare pblemata gñis. Et diuidit in tres tractatus. Prim⁹ in tria capitula. In pmo ponit ꝯsideratiōes inspiciēdo ad genus. Prima. si aliqd assignet esse genus alicui speciei inspiciēdū est an illud pdicet de quolꝫ ꝯtēto sub spē: et si sic cōstruēdū est pblema. si nō: destruēdū est pblema. Scda. si aliqd assignet esse gen⁹ alicui⁹ ꝛ nō pdicet i qd de spē: pblema est destruēdū: vt albū nō est genus ad niuē cū nō pdicet de niue i qd. Tertia. si gen⁹ nō ponat i eodē pdicamēto cū spē mala ē assignatio. ¶ Deide ponunt ꝯsideratiōes de spē. Quaꝝ pma ē. si spēs pdicet de gñe i qd mala est assignatio. Scda. si spēs pdicet de aliq de q̄ nō pdicat gen⁹ mala est assignatio: vt si opinabile ponat spēs ad ens mala est assignatio: qꝛ opinabile pdicat de aliquo: vtputa de chimera de q̄ nō pdicat ens. Tertia. si nulla spēs gñis assignati pdicet de illo cui tale gen⁹ assignat mala ē assignatio. Quarta cōsideratio. si

Istius libri diuisio.

Consideratiōes inspiciendo ad genus.

Alie ꝯsideratiōes de specie.

genus et species de equalib' predicentur mala est assignatio. Quinta. si illud qd assignatur esse genus predicetur solū de pluribus differentibus numero mala est assignatio. Sexta consideratio. si aliqd assignetur esse genus alicuius videndū est si superiora eius predicentur in quid de illo: et si non mala est assignatio.

¶ Rursum differentiā vt genus assignauit: vt si inmortale genus dei. nam differentia est aialis inmortale: eo q animalium alia mortalia alia immortalia.

Considera. circa differentiam.

¶ Istud est scdm capitulū in quo phs docet terminare problemata generis inspiciēdo ad differentiā ponēs aliqs csiderationes. Quarū prima est. si aliqs assignauerit differentiā p genere: mala est assignatio: vt rōnale p aiali. cuz genus pdicetur in quid et differentia in quale. ¶ Scda. si differentia ponatur sub gne: mala est assignatio. ¶ Tertia. si aliqs posuerit genus sub spē: mala est assignatio: vt aial sub hoie. Quarta. si quis ponat dñam sub spē: mala est assignatio. Etiam si qs ponat genus sub dñia mala est assignatio. ¶ Alia cōsideratio. si spēs participet aliqd de ɔrio gñis mala ē assignatio. ¶ Alia cōsideratio. si spēs sit equiuoca ad gen' mala est assignatio: q2 gen' et spēs debēt esse vniuoca. ¶ Alia. si gen' habeat tm vniā speciē et nō sit natū habere plures: tūc nō est genus ad illā speciem. ¶ Alia. si genus dicatur trāssumptiue de specie: mala est assignatio: q2 omne genus proprie de specie predicatur.

Alie cōsiderationes de eodem.

¶ Amplius si sit cōtrariū speciei aliqd. csiderādū est aūt multipliciter cōsideratio. primū qdē si in codē genere ɔtrariū speciei cum non sit contrariū generi.

Conside. circa ɔria ipsi' gñis.

¶ Istud est tertiū capitulū in quo phs docet terminare pblemata inspiciēdo ad contraria ipsius generis ponēs aliquas csiderationes. Quarū prima est. si aliqs nō habēs cōtrariuz ponatur gen' alicui' hñtis ɔriū inspiciendū est si illud ɔriū sit in eodem gñe: et si nō: mala est assignatio. Alia. si habēs ɔtrariū sit genus habētis ɔtrariū csiderādū est si cōtrariū speciei sit in ɔtrariū gñis. et si nō: mala est assignatio. Alia est. si contrarium speciei non ponatur in genere assignato: mala est assignatio. Alia. si genus et species habeāt ɔtrariū: tūc vidēdum est si aliquod est mediū generis et non speciei: vel econtra: et sic mala est assignatio. Alia est. si genus habeat contrarium species vero non: mala est assignatio. ¶ Consequenter ponit cōsideratione inspiciendo ad coniugata: dicens q si aliquod principale assignetur genus principalis: tunc videndū est si concretum predicatū sit genus concreti subiecti: et si sic bona est assignatio. si non: mala est. Deinde ponit considerationē inspiciēdo ad generationē et corruptionem: dicens q si aliquid importans generationem vel corrūptionem assignetur genus alterius cōsiderandum est si descendentia ab illo sunt genera illorū q descēdunt a subiecto: et si sic bona est assignatio. si non: mala est assignatio: vt si operari assignetur genus respectu huius qd est edificari videndū est si operatuz esse sit genus ad edificatum esse. Cōsequēter ponit csiderationes inspiciendo ad priuatiue opposita. Prima. si priuatio opposita speciei sit in eodem genere cū specie mala est assignatio. Alia. si aliqd habens oppositū priuatiue ponatur genus alicuius speciei habentis oppositum priuatiue: considerādū est si oppositū speciei sit in opposito generis. si non: destruēdum est problema: vt si cecitas sit insensibilitas sensu visus: tunc visus est sensus: q2 sicut oppositum in opposito et ppositū in pposito.

Alia cōside. inspiciendo ad cōiugata.

Alia ɔside. inspiciēdo ad gñationem et corruptionē.

Consequēter ponit cōsiderationē inspiciēdo ad cōtradictoria. si oppositū cōtradictoriū alicuius speciei assignetur species alicuius generis cuius nō sit genus ad oppositū ɔtradictorium generis non valet assignatio: vt si suaue assignetur genus hui' qd est bonū: tunc oportet videre si nō bonū sit genus ad nō suaue: et si sic bona est assignatio. si non: mala est. ¶ Consequenter ponit septem cōsiderationes inspiciendo ad relatiue opposita. Prima est. si spēs alicuius generis dicatur ad aliquid: etiā gen' debet dici ad aliquid. et si nō: mala est assignatio. Scda. si species dicatur relatiue et non id ad qd dicitur genus mala est assignatio. Tertia. si species referatur ad aliquid: tūc oīa genera illius speciei debent dici ad aliquid. Quarta. si genus et species referātur ad idem debēt referri ad idez in codē casu. Quinta. si relatiuū et correlatiuū dicātur ad cōuertentiā scdm similes casus bona ē assignatio. Sexta. si relatiuū positum genus ad suū correlatiuū nō dicatur ad cōuertentiā mala est assignatio. Septima: si oppositum speciei sit in opposito generis bona est assignatio. et si non: mala est assignatio: vt si sensus sit scientia sensibile erit scibile: sz quedam sensibilia non sunt scibilia.

Septē conside. respiciendo ad relatiue opposita.

¶ Rursum si habituz in actū posuit aut actum in habitū: vt sensum motū p corpus. nā sensus habit': motus aūt actus.

Hec est scds tractatus hui' libri q diuidit in duo capitula. In primo ponit aliqs csideratiões inspiciēdo ad actū et habitū. Prima. si habitus ponatur species actus vel econtra mala est assignatio: vt si quis ponet sensum esse speciem motus cum sensus sit habitus. motus vero actus mala est assignatio. Secūda. si habitus ponatur species potentie mala est assignatio. Tertia. si species participet genus scdm quid mala est assignatio. Quarta. si genus assignatum sit pars integralis illius cui assignatur: mala est assignatio: vt corpus scdm qd est pars materialis non est genus animalis. ¶ Consequenter ponit adhuc aliquas consideratiões de genere. ¶ Prima. si aliquid vituperabilium vel fugiendorū ponatur sub posse tans

Alie conside. circa actuz et habituz.

Alie consi. de genere.

ꝙ sub genere mala est assignatio: vt si qs dicat posse furari esse genus ad latrocinãdũ mala est assignatio: qꝛ deus ꝛ studiosus pñt ꝑua agere: ꝛ tñ nõ sunt praui neqꝫ mali. ꝛ dꝫ intelligi de illis deis quos antiqui colebãt. Scd̃a. si quis ponat posse esse genus alicuius qd̃ est ꝓpter se eligẽdũ mala est assignatio: qꝛ ptãs eligẽda est ꝓpter aliud. s. ꝓpter actũ. Tertia. si aliquid sit in pluribus generibus ꝛ ponaꝝ sub vno solo mala est assignatio.

¶ Rursus si qd̃ omnia sequaꝝ gen⁹ vel differentiaꝫ dixit. plura em̃ sunt que oia sequũtur: vt ens ꝛ vnũ eoꝝ sunt que oia sequuntur. si ergo ens genus assignauerimus: palam omnium erit genus.

Alie consi. de gñe magis cõcs

¶ Istud est scd̃m capitulũ in quo pħs ponit aliqs cõsiderati͂oes de genere magis cõcs. Prima. si aliq̇d qd̃ sequitur ad oia assignetur esse genus mala est assignatio: vt ens nõ ẽ genus entium: qꝛ oia essent eiusdẽ generis. Secũda. si gen⁹ assignatũ sit in spẽ: vt accidens in subo mala est assignatio. Tertia. si assignatũ ꝓ gñe non sit vniuocũ mala est assignatio. Quarta. si gen⁹ ꝛ spẽs habeãt ꝯtraria. quoꝝ vnũ se hꝫ vt meli⁹: ꝛ alterũ ꝛ peius si cõtrariũ melioris ponatur in loco poꝛis mala est assignatio. Quinta. si species similiter se habeat ad duo gña. quoꝝ vnũ se habet vt pei⁹: ꝛ aliud vt melius si ip̃a ponaꝝ sub peiori mala est assignatio. Sexta. si genus suscipiat magis ꝛ minus: species ṽo non mala est assignatio.

¶ Amplius ad construendum ꝓspiciendũ si de quibus assignatum est genus in eo quod quid est ꝑdicatur: cũ nõ sit vna assignata species: sꝫ plures et differẽtes palam enim quoniam erit genus.

Alie consi. ad terminãdũ ꝓblemata gñis

Iste est vltimus tractat⁹ hui⁹ libri in q̃ ponit ꝯsideratiões ꝯstructiuas ad terminãdũ ꝓblemata gñis. Quaꝝ pⁱma est. si aliq̇d assigneꝝ ꝓ gñe alicui⁹ videdũ est si ꝑdicetur in q̇d de illo. ꝛ etiã si ꝑdiceꝝ de pluribus differẽtib⁹ spẽ: ꝛ si sic difficile est seruare qñ illud sit genus. ¶ Scd̃a ꝯsideratio. si nomen ꝑncipale assigneꝝ esse genus alicui⁹ videduꝫ est si casus ab eo descẽdẽs sit gen⁹ ad casum alteri⁹. ꝛ si sic bona est assignatio: vt si scia dicatur genus musice videdũ est si sciẽs dicaꝝ genus musici. Et subdit vnũ documẽtũ ꝙ si aliq̇d sꝑ sequaꝝ ad aliud ꝛ nõ ꝯuertibilr: licet difficile sit ostendere ꝙ nõ sit gen⁹: non tñ opꝫ ꝙ ip̃m sit gen⁹: qꝛ nõ ens sequiꝝ ad oẽ qd̃ fit: vt bene sequitur domus fit: ergo domus nõ est vel domus est non ens: ꝛ tñ nõ ens non est gen⁹ respectu illius. ꝛ hoc habet verum in ꝑmanentibus ꝛ nõ successiuis: quia illud quod fit in in successiuis quando fit est ens.

Dubiũ de ꝯsideratiõibus positis ad terminãdũ ꝓblemata generis.

Queritur vtrum cõsideratiões posite ad terminãdũ ꝓblemata generis sint sufficiẽter assignate. Arguitur pⁱmo ꝙ nõ: qꝛ aliqd̃ est gen⁹ qd̃ non ꝑdicaꝝ in q̇d de suis spẽbus: igiꝝ. aña ꝑꝫ: qꝛ coloratũ est gen⁹: ꝛ tñ nõ ꝑdicaꝝ in q̇d de pluribus sꝫ in q̃le. ¶ Scd̃o sic. aliqñ gen⁹ est ad aliq̇d ꝛ nõ spẽs: vt scia dr̃ ad scibile: et nõ grãmatica ꝛ logica q̃ sunt ei⁹ spẽs: ergo non opꝫ ꝙ gen⁹ ꝛ spẽs sint in eodẽ gñe. ¶ Tertio sic. spẽs aliqñ est ad aliq̇d ꝛ nõ gen⁹: vt scia q̃ est spẽs habit⁹ est ad aliqd: ꝛ tñ habit⁹ q̃ ẽ de gñe q̃litatis nõ dr̃ ad aliq̇d. ¶ Quarto sic. nõ est necesse gen⁹ ꝑdicari de plibus ꝙ̃ spẽs: igitur. aña ꝓbaꝝ: qꝛ taꝫ genus ꝙ̃ spẽs sunt spẽs eiusdẽ generis: scꝫ vlis. ¶ Quinto sic. dr̃ia ꝑticipat gen⁹ cũ suscipiat rõnẽ generis: vt pꝫ dicẽdo rõnale ẽ suba aĩata sensibilis: ergo male dr̃ ꝙ dr̃ia nõ dꝫ ꝑticipare gen⁹. ¶ In oppositũ arguiꝝ ꝑ pħm i textu. In q̃stione erũt tres articuli. ¶ Quantum ad primum

Aliquarũ difficultatũ solutio

¶ Sciendũ est primo ꝙ ꝓ declaratiõe questionis ꝛ eorum q̃ dicta sunt i textu soluẽde sunt alique difficultates. Prima. an genus et spẽs vlr̃ sint in eodẽ ꝑdicamento. Ad quaꝫ breuiter rñdeꝝ ꝙ sic: qꝛ oẽ gen⁹ ꝑdicaꝝ in q̇d de oibus suis spẽbus. sꝫ qd̃ ẽ in vno ꝑdicamẽto nõ ꝑdicaꝝ i q̇d de eo qd̃ ẽ i alio ꝑdicamẽto: igiꝝ. Ex quo sequiꝝ qd̃ nõ est possibile aliquaꝫ spẽꝫ esse ad aliqd: qñ suũ gen⁹ sit ad aliq̇d nec ecõtra. ¶ Aduerte tñ ꝙ nihil ꝓhibet vnũ terminũ ẜm vnã significationẽ eẽ ad aliq̇d ꝛ non ẜm aliam. et hoc vult hr̃e aristoteles ꝙ aliq̃ dicuꝝ ad aliq̇d ẜm gen⁹ vt scia. nõ tñ spẽs. vt grãmatica ꝛ logica sunt spẽs scie: ꝛ tñ nõ sunt ad aliq̇d vbi scia est ad aliquid ẜm vnã significationeꝫ quam hꝫ: nõ tñ ẜm illã ẜm quam dr̃ gen⁹ ad illa. ¶ Secũda difficultas. an genus ꝑdiceꝝ de plurib⁹ ꝙ̃ spẽs. ꝛ videꝝ ꝙ nõ: qꝛ genus nõ ꝑdicaꝝ de pluribus: qꝛ hoc eẽt in vna ꝓpõne vel in plurib⁹. nõ in vna: qꝛ solũ ꝑdicaꝝ de vno subiecto. nec in plurib⁹ cũ idẽ nõ possit poni in pluribus ꝓpositionibus. Respõdetur ꝙ in pluribus et licet ẜm se non ponatur in pluribus: tamen bene ẜm suum sinonymum.

An genus ꝑdiceꝝ de pluribus ꝙ̃ spẽs.

¶ Sciendũ est scd̃o ꝙ alia difficultas est talis. an differentia ꝑticipet genus. Pro cuius solutione supponiꝝ ꝙ ꝑticipare capiꝝ tripliciter. Uno modo vt idẽ est ꝙ ptẽ cape: ꝛ sic nõ capiꝝ hic. Alio modo vt idẽ est ꝙ ꝑdicatione alteri⁹ suscipe siue denoĩatiue siue non: et isto mõ dr̃ia ꝑticipat gen⁹: qꝛ ista est ṽa rõnale est aĩal. Alio mõ vt idẽ est ꝙ ꝑdicationẽ in q̇d seu ꝑ se alteri⁹ suscipe. Et sic dico ꝙ dr̃ia nõ ꝑticipat gen⁹: qꝛ ista nõ est ꝑ se nec in q̇d rõnale est animal: vt superius visum est. Alia difficultas. an habitus ꝛ priuatio sint in eodẽ genere seu predicamento. Ad quam rñdeꝝ breuiter ꝙ habitus ꝛ priuatio sunt in codem predicamento reductiue: vt in illo predicamento in quo est visus per se in illo reductiue est cecitas

Participare q̃t modis capitur.

ctas. Et aduerte ꝙ in terminis priuatiuis et negatiuis potest inueniri gen⁹ et species suo modo sicut in terminis positiuis.

Alia difficultas de medio inter ꝯtraria

¶ Sciendū est tertio ꝙ aliqua difficultas est talis. an oīe mediū inter ꝯtraria sit i codē gñe cū extremis. arguit ꝙ nō: q2 egestas ꝛ supabūdantia sunt de genre mali ꝛ mediū de gñe boni. Scdo sic. lapis est mediū inter sanū ꝛ egrū: ꝛ tñ nō est in codē genere cuȝ extremis. ¶ In oppositū est phs i textu. Pro rñsione est aduertēdū ꝙ nō opȝ ꝙ mediū sit i codē genere moris cū extremis: lȝ bñ in codē gñe pdicamētali. ꝛ hoc intelligēdo de medio ꝯueniētie p pticipationē accessus ꝛ recessus ꝛ nō de medio p abnegationē: nō eñ opȝ ꝙ lapis qui est mediū p abnegationem sani ꝛ egri sit in eodem pdicamēto sicut sanum ꝛ egrum.

Due alie difficultates

¶ Sciendu3 est quarto ꝙ adhuc sunt due parue difficultates. Prima. an ens dicat de oībus sm vnā ꝛ eandē rōnē. Ad quā breuiter rñdet ꝙ ens nō hȝ rōnē. i. diffinitionē: lȝ bñ habeat ꝯceptū q̇ditatiuū q̇ nō est aliud ꝙ̄ ipm̄met ens cognitum vel cognoscibile. Ex q̇ seq̇tur ꝙ qñ ds̄ ꝙ ens hȝ cōceptū illa debet capi loco istius ens est cōcept⁹ quiditatiu⁹ pdicās in q̇d de oībus nō hñtib⁹ cōceptū simpliciter simplicē cuiusmodi sunt dr̄e ꝛ passiões.

Scda difficultas

¶ Scda difficultas. vtrū gen⁹ dicat totā essentiā speciei. Ad quē rñdēt aliq̇ ꝙ sic. tñ sub alio mō. nā genus dicit totā essentiā spēi sub mō distinguibili ꝛ spēs sub mō iam determinato: sȝ ista opinio est falsa. nā si gen⁹ diceret totā essentiam spēi frustra in eius diffinitione poneret dr̄ia q̄ tñ sm aristotelē ponit. iō ds̄ ꝙ genus nō dicit totā essentiā spēi: sed solū vnā partem. nā spēs cōponitur ex genere et differentia tanq̄ ex duabus realitatibus: quarum vna est potentialis: alia actualis: puta differētia. Et hec de primo articulo.

Species q̃uo participet genus.

¶ Quantum ad scdm dubitat primo vtrū spēs pticipet gen⁹ sm q̇d: ꝛ vtrū eadem spēs possit esse in diuersis generib⁹. Pro solutione pme ptis supponit ꝙ dr̄ia est inter participare genus in quid et sm quid: quia illud participat gen⁹ in q̇d de quo gen⁹ in q̇d pdicatur: sed illud ds̄ participare gen⁹ sm q̇d cui genus ꝯuenit sm partē. Ex quo ds̄ ꝙ spēs bñ pticipat gen⁹ in q̇d: q2 genus de ea q̇ditatiue pdicatur: sed nō pticipat sm quid: q2 genus nō cōuenit speciei sm ptē. non eñ aial cōuenit homini sm ptē aliquā: sed hō ds̄ aial: quia hō. ¶ Ad scdam partē dr̄ ꝙ eadē spēs nō pōt poni in diuersis gñibus: lȝ sit possibile idem nomen imponare res diuersorū generū cuiusmodi est corpus. vnde terminorū significātiuum res pdicamentales q̇dā significāt equoce ꝛ q̇dam vnīuoce ꝛ q̇dam de suo significato pncipali vnū ꝛ aliud de significato materiali cuiusmodi sunt cōcreta accidentiū: vt cenare importat comedere: qui quideȝ actus forte nō est nisi quidā motus: ꝛ tunc significat tēpus: puta tempus serotinū rōne cui⁹ esset in predicamento q̄ritatis. ꝛ etiā importaret respectū rei tpalis ad tps: ꝛ sic est in pdicamento qñ. ꝛ similiter dicatur de multis aliis terminis.

An ens sit genus ad oia entia.

¶ Dubitatur secundo vtrum ens sit genus ad oia entia. ꝛ videt ꝙ sic: q2 sȝ phm habetur ꝙ si aliq̇d pdicet de plurib⁹ difficile est saluare q̇n illud nō sit gen⁹: sed ens est huiōi: igitur. Itē ens predicat de aliis sm modum alicuius predicari ꝛ nō nisi generis: igit. Pro solutione dicit prio ꝙ ens nullo mō est genus. nā nō ē q̇d limitatū neq̧ diuidit p dr̄ias formales q̇ tñ req̇rit ad h̄ q̇ aliq̇d sit gen⁹. iō respōdet ad rōnes. ¶ Ad pmam ds̄ ꝙ lȝ sit difficile saluare q̇n ens nō sit genus: tñ nō est ipossibile. Ad aliā dicitur ꝙ nō pdicat sm modum alicuius predicari cū nō sit pdicatū neq̧ predicabile nisi forte capiendo predicatum et predicabile large vt alias visum est.

Dubiū de ista ꝯña forte cōtingit nō currere ergo ꝛc. Propōnes de eodem.

¶ Dubitatur tertio vtrū ista ꝯña valeat sortem contingit nō currere: g̊ fortē contingit currere. ꝛ videt ꝙ nō cū ibi arguat a ppone habente plures causas ṽitatis ad ppōnē habentē tm̄ vnā cām veritatis. Pro cui⁹ solutione supponitur ꝙ vt in pposito sufficit illud est cā veritatis q̇ infert aliud seu ad q̇ seq̇tur ita esse sicut p aliud significatur snīa tota li in bona ꝯña. Ex q̇ ponūtur ppōnes. Prima. ppōnes habētes easdē causas ṽitatꝭ mutuo se inferūt. Scda ppō. oēs ppōnes mutuo se inferentes habent easdē causas ṽitatis. Ex q̇ sequitur ꝙ copulatiua negatiua ꝛ disiūctiua affirmatiua de partibus cōtradicentibus illi⁹ copulatiue ante aduentū negationis habent easdē cās ṽitatis. Seq̇tur scdo. ꝙ ppō affirmatiua de pdicato infinito ꝛ negatiua de pdicato finito habēt easdē causas veritatis. Sequitur tertio. ꝙ ppō affirmatiua ꝛ negatiua de contingenti spāliter capto vbi modus vniformiter se hȝ habēt easdē cās ṽitatis. Tertia ppō. non ab omni ppōne habēte pauciores causas veritatis ad ppōnē habētē plures valet ꝯña: q2 ista ois asinus currit hȝ pauciores causas ꝙ̄ ista. nullus hō currit. ꝛ tñ nō valet ꝯña. Quarta ppō. a ppōne habēte pauciores cās ṽitatis ad ppōnē habētē plures dūmō ille pauciores sint partes illarū pluriū bñ valet ꝯña. Ex quo sequitur ꝙ ab omni ppōne supponente determinate ad ppōneȝ de termino supponente confuse tñ valet ꝯña ceteris paribus. Quinta ppō. a ppōne habēte plures causas veritatis ad ppōnē habentem pauciores nō valet ꝯña formaliter. Ex quo sequitur ꝙ a ppōne de termino supponēte cōfuse tñ ad ppōnē de termino supponēte determinate non valet consequētia. Sexta ppō. negatiua habet tres causas veritatis. Prima. ꝙ subiectum pro nullo supponat. Secunda. ꝙ predicatum pro nullo supponat. Tertia. ꝙ predicatum et subiectum pro eodeȝ non supponāt. Et hec de secundo articulo.

Conclo de ɔsideratio‑nib⁹ i textu positis.

¶ Quãtũ ad tertiũ fit ɔclo rñsalis. ɔsi derationes i textu posite sũt sufficiẽter assigñte vt pʒ in articulis in quibus etiam soluũtur rationes ante oppositum.

¶ Et hec de libris thopicorum.
¶ Sequitur libri elenchorum.

E sophisticis autẽ ꝛ elẽchis et de his q̃ videntur elenchi. sunt aũt palogismi: sed nõ elenchi dicemus incipiẽtes ẽm naturã a p̃mis. Quoniã ergo alij quidẽ sunt sill'i: alij aũt cũ non sint videntur manifestum est.

Proemium hui⁹ libri. Diuisio libri.

Iste est liber elẽchoꝝ aristotelis in q̃ determinat de sill'o sophistico. Et diuidit̃ i duos libros. Prim⁹ diuidit̃ i duas ptes.s. ꝓemialẽ ꝛ executiuã. Et primo dicit ꝙ dicẽdũ ẽ de sophisticis elẽchis. ꝛ de his q̃ videntur sophistici elẽchi ponẽs talẽ ɔcl'onẽ. sill'oꝝ q̃dã sunt veri. alij apparẽt veri: sʒ nõ sunt. quã ɔcl'onẽ ꝓbat q̃ttuor rõnib⁹. P̃ia. sicut est in reb⁹ ita est in orõnib⁹ sillogisticis: sʒ aliq̃ res sunt tales q̃les apparẽt ꝛ aliq̃ nõ sunt tales q̃les apparẽt: g̃ etiã sic ẽ in sill'is. minorẽ ꝓbat p̃mo in aiatis tã ex pte aie ꝙ ex pte corporis. ex pte aie q: q̃dã vident̃ hr̃e hitũ ꝛ ẽt hñt. alij ṽo videt̃ hr̃e hitũ ꝛ nõ hñt ex pte corporis: q: q̃dã videt̃ esse pulchri ꝛ de facto sunt pulchri. alij vident̃ esse pulchri ꝛ non sunt pulchri. Scdo ꝓbat in aiatis: q: q̃dã apparẽt argẽtea ꝛ etiã sunt. q̃dã apparẽt esse argẽtea ꝛ nõ sunt. Scda rõ. sicut lõge distantes a rebus iudicãt de illis: sic imperiti in arte sillogisandi iudicant de sillogismis: sed lõge distãtes a rebus aliter iudicant ꝙ sit: ergo etiã imperiti in arte sillogisandi male iudicãt de sill'is. Tertia rõ. q̃ñcũq̃ credimus sic esse in rebus sicut in noibus decipimur p sillogismũ sophisticũ: sʒ aliq̃ñ credim⁹ sic esse in rebus sicut i noibus: ergo aliq̃ñ decipimur p sill'm sophisticũ: ergo est aliq̃s sillus sophisticus. minorẽ ꝓbat: q: ex quo nõ possumus portare res nobiscũ. ideo in disputatiõe vtimur noibus pro rebus: et q: noia sunt finita: res autẽ infinite: ideo necesse est idẽ nomẽ plura sigñre. ¶ Et subdit ꝙ sicut ignorãtes artem numerandi decipiũtur a sciẽtibus: ita illi q̃ ṽtutes noim ignorãt de facili paralogisant. Quarta rõ. q: aliq̃ in disputãdo faciũt apparẽtes elẽchos: ergo aliq̃ sunt apparẽtes elenchi. añs ꝓbat: q: aliq̃ sunt q̃ magis volũt videri sapiẽtes ꝛ nõ esse ꝙ esse ꝛ nõ videri. est enim sophistica scia apparẽs ꝛ nõ existẽs; sʒ sophista est vir copiosus a sapiẽtia apparẽte et nõ existẽte. Et subdit ꝙ duo sunt opa sapientie. primũ est nõ mẽtiri de notis: et illud pertinet ad rñdentẽ. scdm est mentientẽ posse manifestare: et illõ ptinet ad opponẽtẽ. Ex quo īfert ꝙ illi qui volũt sophistice agere necesse est ꝙ querãt sophisticas disputatiões: q: p illas facilius ɔsequũtur finẽ illoꝝ q̃ est vana gloria.

Diuisio sillogismoꝝ.

Quid est sciẽtia sophistica.

Opera sapientie.

¶ Cõsequẽter determinat de gñibus disputationis dicẽs ꝙ quattuor sunt genera disputationis. s. doctrinalis: dyalectica: tentatiua: et litigiosa. vnde disputatio doctrinalis est q̃ sillogisat ex ꝓpriis ꝑcipiis alicuius sciẽtie: et non ex his q̃ vident̃ respõdenti. oportet enĩ eũ credere qui discit. dyalectica est q̃ est collectiua cõtradictionũ. tentatiua est q̃ sillogisat ex his q̃ vident̃ respondenti: et necesse est eũ scire q̃ se simulat habere scientiã. litigiosa est q̃ sillogisat ex his que videntur esse probabilia et non sunt. ¶ Finaliter determinat de fine disputatiõis qui dicitur metha: dicẽs ꝙ quinq̃ sunt methe: scʒ redargutio. falsum. inopinabile. soloecismus. ꝛ nugatio. p primũ opponẽs sophista vult videri redarguere rñdentẽ. p secũdũ vult sibi ostẽdere falsum. p tertiũ vult ꝙ dicat aliq̃d cõtra ꝓpriã opinionẽ vel oppinionẽ sapientũ. p quartũ vult ipsum barbarisare. per quintum vult ipsum idem frequenter dicere.

Quot sunt gña disputationis.

Quot sunt methe disputatiõis.

¶ Modi aũt arguendi sunt duo. nam alij quidem sunt ẽm dictionem. alij ṽo extra dictionẽ: sunt aũt ea q̃dẽ que ẽm dictionẽ faciunt fantasiam sex numero.

Ista est ps executiua huius libri q̃ diuidit̃ in q̃ttuor tractatus. p̃mus in q̃ttuor capitula. In p̃mo determinat de sex fallaciis in dictione. Et diuidit̃ in octo pticulas. In p̃ma enumerat modos arguẽdi sophistice: dicẽs ꝙ duo sunt modi arguendi sophistice. s. in dictione ꝛ extra dictionẽ. in dictione sunt sex. s. equocatio. amphibolia. compositio. diuisio. accentus. ꝛ figura dictionis. qđ ꝓbat dupl'r. Primo inductiue: quia equocatio est fallacia in dictiõe amphibolia: ꝛ sic de aliis. ꝛ non sunt plures: ergo tm̃ sunt sex fallacie in dictiõe. Secundo probat sill'o: q: oĩs deceptio facta ex eo ꝙ ex eisdẽ noibus vel orõnib⁹ nõ idẽ significat̃ est fallacia i dictiõe: sʒ equocatio: amphibolia. ꝛ sic de aliis sunt hmõi: igit̃ sex sunt fallacie in dictiõe. ¶ In scda pte determinat de equocatione ꝛ ãphibolia simul: dicẽs ꝙ tres sũt mõi ipaꝝ. Prim⁹. qñ nomẽ vel orõ plura p̃ncipal'r significat. Scđs. qñ nomẽ vl' orõ significat aliq̃d trãssumptiue. Terti⁹. qñ cõpositũ plura significat: h̃ est qñ dictio vel orõ p se sumpta vnũ significat: iũcta ṽo cũ alia p̃la significat. In tertia pte ponit exẽpla de equocatione. ꝛ p̃mo de p̃mo mõ ꝛ ponit duo exẽpla. Primũ. scientes discunt. Discere enim est equiuocum ad dare disciplinam et recipere disciplinam,

Quot sunt modi arguendi sophistice. Diuisio istius p̃ne partis.

Quot sunt modi arguendi sophistice in dictione.

Quot sunt modi equiuocationis ꝛ amphibolie.

Scdm exeplu: vt q expediut sunt bona: mala expediut: g mala sunt bona. de scdo no ponit exepla: qr trassumptioes apud diversos sunt diverse. de tertio ponit duo exepla. Primu. sedes surgebat. scdm. laborans sanabatur. fm que sic paralogisaf. qcuq surgebat stat: sedens surgebat: g sedes stat. qcuq sanabaf san' est: laboras sanabaf: g laboras san' e.

Exepla amphibolie.

¶ In qrta pte ponit exepla amphibolie. de primo ponit vnu exeplu. velle me accipe pugnates. et sic paralogisaf. quoscuq velle me accipe velle q accipent me: sed pugnates velle me accipere: ergo velle q acciperet me. de scdo no exeplificat: qr trassuptoes apud diversos sut diverse. de tertio po it duo exepla. Primu. q qs scit h scit. Scdm que sic paralogisaf. qcqd scit aliqd hoc scit: seculu scit: ergo seculu hoc scit. Tertiu exemplu. qcqd videt hoc videt.

Exepla de fallacia copositionis.

¶ In quinta parte determinat de fallacia copositionis pones duo exepla de primo mo. Primu e. possibile e sedete ambulare. Scdm e. possibile e no scribete scribere. que dsit distingui fm copositione vel divisione.

Exepla de fallacia figure dictionis.

In sexta pte determinat de fallacia divisiois pone do duo exempla de primo mo. Primu. quecuq sunt duo et tria sunt paria et impia: sed quq sunt duo et tria: g quinq sunt paria et imparia. Scdz exeplu. omne quod est tatude alicui et ampli' est mai' et equale: sed aliquid e alicui tantude et ampli': g aliquid est alicui maius et equale. de scdo ponit duo exepla. Primu. posui te servu ente liberu. fm que sic paralogisaf. quecuq posui ente servu liberu factus e ex libero servus: sed te posui servu ente liberu: g de te libero feci servu. Scdm exemplu. quadraginta virorum centum reliquit divus achiles in bello.

Exepla de fallacia accentus.

¶ In septima pte determiat de fallacia accetus pone do duo exepla. et dicit primo q fallacia accetus minus decipit in scripto q i prolatione. et huius sunt duo moi. prim' pvenit ex eo q aliqua dictio pot regi diversis accentibus: vt metuo longas percuite noctes lilia dormis. vt habef ab Horatio. aliud exepluz a virgilio. Heu qr na tati cinterfit ethera nymbi. Scdus modus provenit ex eo q aliqd pot esse dictio vel oratio: vt tu es quies: sed quies est reqes: ergo tu es requies. Similiter qcqd deus fecit inuite fecit coacte: sed de' fecit racemos in vite: ergo deus fecit racemos i vite coacte.

De fallacia figure dictionis exepla.

¶ In octava parte determinat de fallacia figure dictionis. Et ponit duos modos. primus quado masculinu interpretatur feminimu vel neutrum vel econtra. scds est quado quale interpretatur quatum vel ecotra.

¶ Eorum vo qui extra dictionem sunt paralogismorum species sunt septem. vna quide fm accidens. Scda aute in eo qd simpliciter vel non simpliciter.

¶ Istud est scdm capitulu in quo philosoph' determiat de fallaciis extra dictione. Et dividitur in septem partes. In prima determinat de fallacia accidentis: dicens q fallacia accidentis fit ex eo q indifferenter attributu attribuitur rei subiecte et accidenti: et dat exeplu.

Quo fit fallacia accidentis.

vt chorus cus est alter a socrate: et socrates est homo: ergo chorus cus est alter ab homie.

Quo fit fallacia fm qd ad simplr.

In secunda parte determinat de fallacia fm quid ad simpliter dices q fallacia fm qd ad simplr fit ex eo q non proceditur bene a dicto fm qd ad dictum simpliciter. Nam qncunq arguitur a dicto fm quid ad dictum simpliciter et econtra fit illa fallacia. Et ponit duo exempla. primu: chimera est opinabilis: ergo chimera est. scdm. asinus non est homo: ergo asinus no est aliquid. dat etiam exemplum fm partem integralem: vt ethiops est albus fm dentes: ergo est albus. Et subdit q quando ambo contraria insunt fm qd: et ex illis infertur q insunt simplr: tuc comittitur illa fallacia. sed qn duo contraria equaliter insunt vni sicut scuto pro media parte albo et alia pte nigro: tuc difficile est cognoscere fallacia.

Quo fit fallacia ignorantie elenchi

¶ In tertia pte determinat de fallacia ignorantie elenchi dices q habet fieri fm omissione alicuius pticule diffinitionis elenchi in qua dicif elechus e contradictio vnius et eiusde: no nois tm nec rei tm: sed nominis et rei simul: no sinonymi: sed ex his que data sunt de necessitate accidere no connumerato qd erat in pncipio ad idem fm ide simplr et in eode tpe: q diffinitio sic intelligif.

Quid est elenchus

Elechus e sillo probativ' et contradictiv' positioni respondentis. vn omittens aliqua istaru pticulaz paralogisat fm illaz fallacia. et dat duo exepla. Primu. duo sunt duplu vni' et non sunt duplu trium: ergo sunt duplu et no duplu. scdz exemplu. hoc est duplu fm logitudine et no e duplu fm latitudine: ergo est duplu et no duplu.

Quo fit fallacia petitionis pncipij

¶ In quarta pte determinat de fallacia petitionis pncipij dices q hz fieri tot modis quot modis cotingit petere pncipium de quo visum est satis in summulis.

Quo fit fallacia consequentis

¶ In quinta pte determinat de fallacia consequentis. dicens q fallacia consequentis fit qn credimus consequentiam coverti q no convertif: vt qn credimus q sicut ex ante sequitur consequens: ita ex consequete seqtur ans. et dat tria exepla. Primu. si mel est rubeu est: g si rubeu est mel est. etia si pluit terra est madida: ergo si terra est madida pluit. Scdo dat exeplu in rhetoricis: vt ille est coptus: ergo est adulter. vel ille est errabudus de nocte: ergo e fur. Tertio dat exemplu mellisi in speculativis: vt qd factu e habet pncipiu: ergo qd no factum est non habet principium.

Quo fit fallacia no fz causam vt causam.

¶ In sexta parte determinat de fallacia no fm cam vt cam dices q talis fallacia fit qn illud qd no e ca accipitur tanq caz ad inferedu conclusione: et a falsitate conclusionis fit regressus ad eam tanq ad premissaz cam. et dat exemplum. omne contrariu corruptioni est generatio: sed vita est contraria corruptioni: et vita et anima sunt idem: ergo vita est generatio. cosequens est falsum: ergo et aliqua pmissaru et no nisi ista. vita et anima sunt idem; igif. et de ista satis visum est in secundo

ꝑlo2ū q̄do solū fit in filſo ad īpoſſibile. ¶ In ſeptima ⁊ vltima pte determinat de fallacia ſm plures interrogationes: vt vnā. dicens ꝙ hec fallacia fit ex eo ꝙ plures interrogatiōes reputant̄ vna. ⁊ de his datur vna reſpōſio. ſiūt ne illa bona aut non bona demōſtrato vno bo no ⁊ vno malo. Cōſequēter oſtēdit q̄do h̄ fal lacia cōmittif ex eo ꝙ aliq̄s credit terminū nu meri pluralis fiſt diffiniri ſicut termin⁹ nu meri ſingularis: vt ſicut cec⁹ eſt nō vidēs apt⁹ natus tñ videre: ⁊ credat ꝙ ceca ſunt nō vidē tia apta nata videre: tunc ſi q̄raf vtrū iſta ſint ceca aut videntia demōſtrato vno ceco ⁊ alio vidente: ⁊ ſi dicatur ꝙ ſunt ceca vel ꝙ ſunt vi dentia: tunc cōmittitur talis fallacia.

Q̄uo fit fallacia ſm plcs iterrogationes

An de elencho ſophiſtico fit ſcia

Queritur vtrum de elencho ſophiſtico fit ſcia ſp̄alis tāq̄ de ſubiecto attributiōis hui⁹ ſcie. Arguif p̄mo ꝙ nō: q2 ſi de fillo giſmo ſophiſtico eſſet ſcia ipſa eſſet ſophiſtica: ſed ſcia ſophiſtica non eſt ſcie tia cū dicat pħs in textu ꝙ ſcia ſophiſtica eſt tñ ſcientia apparēs. Scdo ſic. de ſubiecto ſci entie ō3 p̄ſupponi q̄d eſt ⁊ q2 eſt: ſed de fillo ſophiſtico non p̄ſupponif q̄d eſt ⁊ q2 eſt cum pħs ꝓbet in textu ip̄m eſſe. Tertio ſic. de non ente non pōt eſſe ſcia: ſ3 fill⁹ ſophiſtic⁹ ē non ens: vt p3 p pħm in textu dicēte ꝙ fillus ſo phiſtic⁹ eſt apparens ⁊ nō exiſtēs. ¶ Quarto ſic. fill⁹ ſophiſticus nō eſt niſi p̄uatio filli dya lectici: ergo non videtur de ip̄o eſſe ſcientia di ſtincta a ſciētia filli dyalectici cum dicat ariſto teles p̄mo de anima ꝙ habitus et p̄uatio eadem eſt ſcientia. Quinto ſic. in omni ſciētia ſunt fillogiſmi ſophiſtici: ergo ſcia ſophiſtica non eſt ſcientia ſpecialis diſtincta ab aliis. In oppoſitum eſt philoſophus tradens no bis ſcientia3 de fillogiſmo ſophiſtico. In que ſtione erunt tres articuli.

Quid eſt ver⁹ elēch⁹

¶ Quantum ad primū ſciēdū eſt p̄mo ꝙ pro declaratione queſtionis ſupponif p̄i mo ꝙ verus elenchus eſt fill⁹ contradictori⁹ poſitioni reſpōdentis: ita ꝙ ſupra fillogiſmū addit ꝓbationē: ⁊ ſupra fillogiſmū dyalecticu3 addit contradictionē poſitioni rñdētis. ¶ Ex quo ſequif ꝙ elenchus tria includit. ſ. illatio nem inq̄tū eſt fill⁹: ⁊ ꝓbationē inq̄tū eſt dya lecticus: ⁊ contradictionē inq̄tū eſt elenchus: ita ꝙ cōtradictio eſt vltima differētia cōſtitu tiua eius: ſed elenchus ſophiſticus ſeu fillus ſophiſticus q̄d idē eſt: eſt apparēs elēchus ⁊ nō exiſtēs ex hoc: q2 non fillogiſat vel q2 non probat cōcluſionem cōtradicētē poſitioni re ſpōdētis. Ex quo ſequif ꝙ duo req̄runf ad h̄ quod dicatur elenchus ſophiſticus. p̄mum ꝙ appareat eſſe elenchus. ſcdm ꝙ nō ſit ſicut ap pareat. per primū tāgif cauſa apparētie filli ſophiſtici ſeu elēchi. p ſcd3 tangitur effectus eius. ¶ Ex iſtis p3 ꝙ triplex eſt elenchus ſo phiſticus. ſ. peccans informa tm̄. ⁊ talis non eſt fillogiſmus. alius in materia tm̄: ſc3. in pro batione cōcluſionis cōtrarie vel cōtradictorie poſitioni rñdentis. ⁊ talis bene ē fillogiſm⁹. alius eſt peccans in materia ⁊ forma ſimul.

Elēchus ſophiſtic⁹ eſt triplex.

¶ Sciendum eſt ſecundo ꝙ fillus ſo phiſticus dupl'r accipitur. vno modo: vt eſt q̄ dam obliquitas ſeu defectus fillogiſmi dyale tici. ⁊ iſto modo ſe habet ad fillm dyalecticum ſicut p̄uatio ad habitū. ⁊ ſic de ip̄o ſic capto non eſt ſcia diſtincta ab elencho cū habitus ⁊ p̄uato pertineāt ad eādem ſciam. Alio modo capitur pro fillogiſmo apparēti generatiuo deceptionis: ⁊ hoc dupliciter. vno mō p̄ime intentionaliter: ⁊ ſic non eſt aliud q̄ fillus ſo phiſticus mētalis vocalis vel ſcriptus: cuius modi eſt iſte: oē ſanū eſt aial: vrina eſt ſana: g̃ vrina eſt aial. Alio modo capif ſcdē intētiona liter: ⁊ ſic nihil aliud eſt q̄ q̄dā ſecūda intētio attributa p intellectū quo ad denominationē fillogiſmo ſophiſtico mentali vocali vel ſcri pto cuius ꝓpria paſſio eſt generatiuum dece ptionis: ⁊ ſic de ip̄o eſt ſcientia tanq̄ de ſubo attributionis hui⁹ ſcie.

Fill⁹ ſophiſtic⁹ dr duob⁹ modis capitur

¶ Supponitur ſcdo ꝙ duplex eſt ſcia ſophiſtica. ſ. vtēs ⁊ docens. Utēs eſt habitus cōcluſionis p̄uſum argumē tationis ſophiſtice acq̄ſitus: vt eſſet habitus iſtius ꝯcluſionis: vrina eſt ſana facta p iſtum fillm. oē ſanū eſt animal: vrina eſt ſana: ergo vrina eſt aial. ⁊ ſic nō eſt vera ſcia: ſ3 ſcia ſolū apparēs. Alia eſt docens que eſt habit⁹ acqui ſitus p demōſtrationē docens formare argu mētationes ſophiſticas ⁊ eas debite ſoluere. Ex q̄ ſequūtur due vtilitates ſcie ſophiſtice. Prima vtilitas: q2 docet formare argumenta tiones ſophiſticas. ſecunda: quia docet ſol uere argumentationes ſophiſticas.

Quotuplex ē ſcia ſophiſtica.

¶ Sciendū eſt tertio ꝙ circa iſtū textū incidūt aliq̄ difficultates. P̄ia. q̄uo ē poſ ſibile ꝙ fill⁹ ſophiſticus poſſit eſſe ſubiectu3 hui⁹ ſcie cū ariſtoteles querat de ip̄o q̄d eſt ⁊ ip̄m probet. Ad hoc rñdef vt alias viſu3 eſt ꝙ de ſubiecto ſcie ō3 p̄ſupponi quid eſt ⁊ q2 eſt in proceſſu demonſtratiuo ⁊ ſciētifico: ſed nō in proceſſu acquiſitiuo ⁊ diſciplinabili. ¶ Se cunda difficultas. quare elenchus magis ō3 fillus contradictorius q̄ aliquis alius cū qui libet fillus concludat aliquā cōcluſionē q̄ con tradicit vel pōt contradicere alicui poſitioni rñdētis. Rndef ꝙ fill⁹ pōt dici ꝯtradictori⁹ quadrupl'r. primo: q2 infert cōcluſionē que h3 vel poteſt habere ꝯtradictoriā: ⁊ ſic omnis fil logiſmus poteſt dici cōtradictori⁹. ſcdo: q2 in fert concluſionem negatiuā q̄ magis denotat contradictionē q̄ affirmatiua: ⁊ ſic omnis fil logiſmus cuius concluſio eſt negatiua poteſt dici cōtradictorius. tertio modo: q2 infert cō cluſiones cōtradictorias: ⁊ ſic nullus eſt fillo giſmus ꝯtradictorius. quarto modo: q2 infert ꝯcluſionē ꝯdicentē vel ſaltē ꝯtrariantē poſi tioni reſpondētis. ⁊ iſto modo elenchus dici tur fillogiſmus contradictorius.

Alie difficultates circa textū incidētes.

Fillus dr̄ modis ꝯdictorius.

¶ Sciendum eſt quarto ꝙ circa textū

An necesse sit vnū nomen significare plā.

incidit talis difficultas. vtrū necesse sit vnum
nomē plura significare. Et videt q̄ non: quia
nomē mere cōtingēter significat: q̄ mere ad
placitum: igitur nō est necesse ip̄z plura signi
ficare. R̄ndet q̄ ibi capitur ly necesse p̄ con
uenienti: ita q̄ si sensus cōueniēs est vnum no
men plura significare si res supple excedant
nomina. vnde nomen d̄r significare suū signi
ficatū significatione: que nō est aliud q̄ respe
ctus rōnis vocis significatiue ad rem signifi
catam: ita q̄ tot sunt significatiōes in voce sal
tem denominatiue quot significata significat.
ꝛ ista significatio non fit p̄ intellectū: sed per
voluntatem īponētis vocē ad significandum.
Ex quo sequitur q̄ nō ōis respect⁹ rōnis seu
scd̄a intētio fit p̄ intellectū: sed q̄nq̄ p̄ volū
tatē. ¶ Secūda difficultas. vtrū nomē equi
uocū significet sua significata copulatiue vel
disiūctiue. ¶ Pro cui⁹ solutione supponit pri

Quid ē nomē equiuocū

mo: vt al's visuz est q̄ nomen equiuocum est no
men plura significās non īportās aliq̄d ipsis
cōmune. Uel sic. termin⁹ equiuocus est termin⁹
significās sua significata mediātibus diuer
sis cōceptibus nō sinonymis ꝛ totalibus. vn̄
iste terminus canis significat canē latrabilē
ꝛ piscē marinū mediātibus diuersis cōcepti
bus. ꝛ d̄r notāter nō sinonymis: q̄ aliter seq̄
retur q̄ iste terminus hō eēt equiuocus ad sor
tem qui est rome: ꝛ platonē qui est parisius cū
significet mediātib⁹ diuersis cōceptib⁹. d̄r no
tāter totalibus ad d̄iam orationis q̄ signifi
cat sua significata mediātib⁹ diuersis cōcepti
bus partialibus cōstituētib⁹: tn̄ vnū totalem
cōceptū Supponit vlterius q̄ duplex est no
men equiuocū. s. a casu ꝛ a consilio de q̄bus al's

Nomē equiuocū significare sua significata copulatiue q̄ō intelligitur

satis visum est. ¶ Supponitur insuper q̄ no
mē equiuocū significare sua significata copula
tiue pōt intelligi dupliciter. vno modo q̄ si
gnificet vnum ꝛ alterū vel vnū vel alteruz: ꝛ
tūc bene significat copulatiue vel disiunctiue.
Alio modo q̄ subordinetur copulationi vl' dis
iunctioni pluriū terminoꝝ mētalium signifi
cantiū seorsum sua significata. ꝛ sic dico q̄ nō
significat neq̄ copulatiue neq̄ disiūctiue: q̄
tūc nulla p̄pō in qua poneretur termin⁹ equi
uocus esset distinguēda cū nulla talis esset p̄
positio plures cum esset q̄dam copulatiua vel
disiūctiua. Et hec de primo articulo.

Aliud dubiū de hoc noie canis

¶ Quantum ad scd̄m dubitatur primo
vtrū iste termin⁹ canis equiualeat aggregato
ex istis tribus terminis alal latrabile: sydus
celeste: belua marina: incōiūcte sumptis. sic q̄
canis correspōdeat tribus cōceptib⁹ incōiun
cte sumptis. R̄ndetur breuiter q̄ nō: q̄ tunc
sequeret q̄ iste termin⁹ canis nō posset restri
gi per istā determinationē latrabile ad stādū
p̄ latrabilib⁹ q̄ō falsuz est: q̄ tūc ista canis la
trabilis est substātia nō eēt p̄pō cui⁹ tn̄ cōit
oppositū d̄r. p̄sña tn̄ p̄bat: q̄ aggregatū ex istis
tribus terminis nō pōt restringi p̄ talē deter
minationē: ḡ nec iste termin⁹. Et si q̄s petat
quare ḡ talis terminus d̄r equiuocus cum non

equiualeat tali aggregato. ¶ R̄ndet q̄ rō ē eo
q̄ subordinat diuisim ꝛ seorsum cuilib̄z p̄ce
ptui. ¶ Ex q̄ sequit q̄ ista o͞ro canis est suba
pōt eē o͞ro vna: puta si p̄sideret ī ordīe ad vnū
suoꝝ p̄ceptuū ꝛ plēs si p̄sideret in ordīe ad
oēs suos p̄cept⁹. ¶ Sꝫ restat p̄ua difficultas
q̄ō ista o͞ro laborās sanabat posset facere ali
quē modū fallacie equiuocatiōis. ¶ R̄ndet q̄
ex eo q̄ aliq̄ dictio vel aliq̄s termin⁹ p̄pt adiū
ctionē ei⁹ cū alia ꝛ alia dictiōe sumit p̄ diuer
sis suis suppositis q̄ tn̄ sic sumpta significat vno
p̄ceptu: vt q̄cūq̄ sanabat san⁹ ē: laborās sana

Alia difficultas de ista o͞ro laborās sanabatur ꝛc̄.

batur: ḡ laborās san⁹ ē. ibi laborās ī miore am
pliat p̄ laborātib⁹ q̄ sūt ꝛ fuerūt: sꝫ ī p̄clusiōe
stat solū p̄ laborātib⁹ q̄ sūt. iō p̄ꝫ talē o͞ronē fit
terti⁹ mod⁹ equiuocatiōis: ꝛ h̄ est q̄ō dicit al
bert⁹ de saxonia q̄ talis terti⁹ mod⁹ q̄nq̄ fit
eo q̄ arguit a magis āplo ad minus amplum.
¶ Dubitatur secūdo vtrum sint tn̄ sex

Quot sunt fallacie in dictione

fallacie in dictiōe ꝛ septē extra dictionē. ꝛ vi
detur q̄ nō: q̄ oīs fallacia est in dictione: igit.
p̄ñs p̄ꝫ: q̄ oīs fallacia est paralogismus: sed
oīs paralogismus est in dictiōe: igitur. Scd̄o
sic. oīs fallacia est extra dictionē: igit. p̄ñs p̄ꝫ:
q̄ oīs fallacia est deceptio: oīs aūt deceptio
est in decepto ꝛ nō in dictiōe: igit. Item infi
nitis modis cōtingit arguere sophistice: igit
infinite sunt fallacie. tenet p̄ña: q̄ fallacia nō
est aliud q̄ argumētatio sophistica. In oppo

Fallacia quot mōis capitur

sitū est p̄hs in textu. ¶ Pro cui⁹ solutiōe sup
ponit primo q̄ fallacia capit tripl'r. vno mō p̄
loco sophistico seu argumentatione vel o͞rone
sophistica p̄ quā aliq̄s decipit: ꝛ sicut loc⁹ dya
lecticus diuidit p̄ locū maxia: ꝛ locū d̄iam ma
xime: ita locus sophisticus. Vn̄ locus sophisti
cus d̄ia maxime non est nisi argumētatio so
phistica vel habitudo illoꝝ terminoꝝ: sꝫ lo
cus sophisticus maxima est p̄pō falsa cōfir
matiua seu p̄batiua alicui⁹ p̄ñe sophistice cu
iusmodi est ista. si nomē sit vnū significatum
erit vnū. Scd̄o mō capit p̄ assensu quo credi
mus q̄ aliq̄s p̄cessus sillogistic⁹ valeat ad cō
cludendum illud q̄ō cōcludit: ꝛ tn̄ nō valet. ꝛ
sic fallacia ē deceptio seu assensus falsus cau
satus in r̄ndente. Tertio modo capit p̄ ydo
neitate p̄ quā q̄s est promptus ad decipiēdū
r̄ndentem: ꝛ sic est in opponēte. ꝛ sic cōiter dif
finitur q̄ fallacia est ydoneitas faciendi cre

Quot sunt cause fallaciarum

dere de non ente q̄ sit ens vel ecōtra. Suppo
nitur scd̄o q̄ fallaciaꝝ duplex ē causa. s. causa
apparentie ꝛ causa defectus. vn̄ causa apparē
tie ē principalis: ꝛ p̄ ipsam sumitur distinctio
fallaciarū eo q̄ sophista magis intendit appa
rere q̄ esse. ¶ Supponitur tertio q̄ fallacie ī
dictione non dicūtur in dictione eo q̄ fiant p̄
dictiones: q̄ sic oīs fallacia esset in dictione.
sꝫ dicūtur in dictiōe: q̄ sumūt cām apparētie
ex p̄te dictiōis. similiter fallacie extra dictio
nē nō dicūtur extra dictionē eo q̄ fiant sine
terminis: sed q̄ sumūt cām apparētie ex p̄te
rei: vel quia possunt fieri sine dictionibus. et
ex istis p̄ꝫ quid sit dicendum ad rationes.

Aliud dubium de distinctione orationis.

¶ Dubitatur tertio vtrū aliqua oratio sit distinguenda in qua ponit terminus equiuocus. Rñdet p aliqās ppones. Pria. nulla ppō in qua ponit termin9 equiuocus a ɔsilio de rigore est distinguenda supple rōne illius termini equiuoci: qꝛ vel ille terminus equiuocus ponit p se. i. sine determinatiōe distrahēte: ꝛ tūc stat p suo significato principaliori p illam regulā oē analogū p se positū stat p famosiori suo significato. q̄ regula sic dꝫ intelligi. qñ equiuocū a cōsilio ponit sine determinatiōe distrahēte: tūc stat p suo significato pncipaliori. ꝛ sic qñ dꝫ hō currit. ibi hō stat p hoie viuo. vel talis terminis ponit cū dictiōe distrahēte: vt dicēdo hō est pictus: vel homo pictus est. ꝛ tūc de rigore stat p illo significato minus principali. ꝛ notāter dꝫ de rigore: qꝛ ꝺm vsum cōem logicoꝝ sepe talis distinguit.

Scda ppō. Secūda propositio. ois oratio in qua ponit terminus equiuocus a casu nō restrict9 est distinguēda: vt ista. ois canis est fuba. vnde terminus equiuocus dꝫ capi cum restrictione qñ capit respectu alicuius qd̄ solū sibi cōuenit p vno significatoꝝ vel duoꝝ sic q nō oim vt canis est latrabilis sibi accipit respectu dictionis sibi cōuenientis ꝺm vnū significatū tm̄: ꝛ tūc nō est distinguēda vtute illi9 regule: talia sunt subiecta q̄lia pmittūtur a suis predicatis. Dicunt tñ aliqui q adhuc talis ē distinguēda: et q determinatio nō pōt terminū determinare nisi sibi imediate addat: tñ ista ē distinguēda: canis ē colozatus. lꝫ accipiat respectu determinatiōis. Et ratio est: qꝛ ly colozatū cōuenit sibi p pluribus significatis. sꝫ terminus equiuocus dꝫ poni sine restrictiōe qñ ponit respectu alicuius qd̄ cōuenit sibi p oibus suis significatis: vt canis est fuba. ¶ Et hec de scdo articulo.

Conclusio rñdens ad predicta.

¶ Quātū ad tertiū sit ɔclusio rñsalis. de sillogismo sophistico est sciētia tanq̄ de scibili remoto. ¶ Ad rationes ante oppositum patet soluto in articulis.

¶ Ergo sic dicendum est apparentes sillogismos et elenchos aut omnes reducendum est in elenchi ignorantiā his qui hanc principium faciunt. Est enim omnes resoluere dictos modos in elenchi diffinitionem.

Quo fallacie reducūt ad elenchū.

¶ Istud est tertiū capitulū in quo phs docet reducere oēs fallacias ad ignorātiam elenchi ostendēdo quō deficiunt ɔtra verū elenchum. Et primo ponit talē ɔclusionē. oēs paralogismi fallaciaꝝ peccant ɔ verū elenchū. qd̄ pbat sillo ꝛ inductiōe. sillo sic. oēs silli imodificati peccāt ɔtra verū elenchū: sꝫ oēs paralogismi oim fallaciarū sunt imodificati: g oēs peccāt ɔ verū elenchū. Inductione sic. pmo de fallaciis in dictione: qꝛ equocatio amphibolia et figura dictiōis hñt idētitatē vocis sꝫ nō significati q̄ reqrit ad verū elenchū. cōpositio diuisio ꝛ accentus nō sunt eadē oratio aut idē nomen: qd̄ reqritur ad verū elenchū. Scdo probat de fallacia accidētis q̄ peccat cōtra sillm: ergo cōtra elenchū. tenet ɔña: qꝛ omnis elenchus est sillus. añs pbat per exemplū: qꝛ non sequitur: triangulus habet primo tres: triangulus est figura: ergo figura habꝫ pmo tres: cū ɔclusio sit falsa ꝛ pmisse vere. Et subdit q ꝺm istam fallaciam scientes ab insciis redarguūtur. ¶ Tertio pbat de fallacia ꝺm qd ad simpliciter: qꝛ negatio ꝺm quid alicuius non est negatio simpliciter qd̄ reqritur ad verum elenchū. ¶ Quarto probat de fallacia ignorātie elenchi: qꝛ ipsa omittit aliquā particulam positā in diffinitiōe elenchi. ¶ Quinto pbat de fallacia ꝺm nō cām vt cām: qꝛ in omni elencho opozet cōclusionē de necessitate sequi ex premissis. quod nō fit in fallacia ꝺm non causam vt causam. ¶ Sexto pbat de fallacia petitionis principii: quia in elencho non debet cōnumerari in cōclusione qd̄ erat cōnumeratus in premissis. ¶ Septimo pbat de fallacia cōsequētis: qꝛ fallacia accidētis peccat ɔ elenchum: g ꝛ fallacia ɔñtis. tenet ɔña: qꝛ fallacia ɔsequentis est ps fallacie accidētis. qd̄ dꝫ sic intelligi q ex q̄buscūqꝫ teris pōt fieri fallacia ɔñtis: etiā pōt fieri fallacia accñtis: sed non econtra. dñt tñ in h: qꝛ ad fallaciā accidētis nō opꝫ facere plēs ɔñas: sed i fallacia ɔsequētis: vt i plurimū fiūt plēs ɔsequētie. ¶ Octauo pbat de fallacia ꝺm plēs interrogatiōes vt vnā: qꝛ paralogismi hui9 fallacie nō fiunt ex ppōnib9: ergo peccāt ɔtra elēchū. añs ptꝫ: qꝛ fiunt ex ppōnib9 plēs q̄ non sunt propōnes. ¶ Et subdit phs q sicut idē est oīo ꝛ oīo vna ita idē est diffinitio ꝛ diffinitio vnius rei: vt diffinitio hois ꝛ vni9 hois. ꝛ capit ibi vnum trāscēdēter. Et ex isto textu elicit hec auctoritas. eadem est ppositioꝝ ppō vna: ꝛ diffinitio ꝛ diffinitio vna. ꝛ per consequens propositio plures non debet dici propositio.

¶ Fallacia aūt fit in his q̄dez qui sunt ꝺm equocationem ꝛ orōnē: cū nō possit diuidi qd̄ multipliciter dicitur.

Quid sit in oi fallacia.

¶ Istud est quartū capitulū in quo phs ostēdit causas apparētie oim fallaciarū. Et intendit talem conclusionē. in omni fallacia est causa deceptionis in intellectu nostro. quod probat inductiue: quia fallacia equiuocationis ꝛ amphibolie accidit deceptio eo q nescim9 distinguere inter dictionē multiplicē vel orōnē: sed in fallacia compositionis ꝛ diuisionis ex eo q nescimus distinguere inter orationem cōpositā ꝛ diuisam. In fallacia vo accētus ex eo q nescimus distinguere inter dictionez accentu diuerso platam. In fallacia figure dictionis et eo q nescimus distinguere q̄d sile ꝛ q̄d dissile. Et subdit q scire distinguere inter silia ꝛ dissilia ē ppe dicere veꝝ ex eo q ad cognitionē vitatis maxie facit cognitio silitudinis ꝛ dissimilitudo. Et infert q fallacia fi-

gure dictionis ẽ fallacia ĩ dictõe.qđ ꝓbat du pliciter. Primo.illa fallacia ẽ in dictiõe in q̄ fit magꝭ deceptio cũ aliq̄ diſputãdo ꝙ cũ ſeipõ: ſ꞉ talis eſt hmõi:igit̃. Scđo.q꞉ talis fallacia figure dictiõis cauſat̃ ex ſilitudine dictionis cũ dictiõe:g̃ eſt fallacia in dictione: ſ꞉ in fallacia accñtis accidit deceptio: q꞉ neſcimꝰ an extrema iuncta cũ medio debeãt cõuenire inter ſe vel ſeparari in cõcluſione:ſ꞉ in fallacia ꝯñtis ex eo ꝙ neſcimus diſtinguere inter añs ⁊ ꝯñs:ita ꝙ credimꝰ ꝙ ſicut añs infert ꝯñs ita ecõtra:ſ꞉ in fallacia ignorãtie elẽchi ⁊ ſm q̇d ad ſimplr̃ eo ꝙ neſcimꝰ diſtiguere inter dictũ ſm q̇d ⁊ dictũ ſimplr̃.aut inter apparẽtẽ ꝯdictionẽ ⁊ verã ꝯdictionẽ:ſ꞉ in fallacia petitionis ꝑncipiꝫ ſm nõ cãm vt cãm:ex eo ꝙ neſcimus diſtinguere q̇d notũ ⁊ q̇d ignotũ ⁊ q̄ premiſſa aliq̇d facit ad illationẽ ⁊ q̄ nõ: ſ꞉ in fallacia ſm plures interrogatiões vtvnã decipimur ex eo ꝙ neſcimus diſtinguere inter interrogationẽ plures ⁊ inter introgationẽ vnã. Ex omnibus iſtis patet qũo cauſat̃ in nobis deceptio per iſtas fallacias.

¶ Quoniam autẽ habemus ſm quot fiunt apparentes ſillogiſmi. habemus et ſm quot fiunt ſophiſtici ſillogiſmi et elenchi.

Iste eſt ſcđs tractatꝰ q̇ diuiditur in tria capitula. In ꝑmo ponit talẽ ꝯcl'onẽ ꝙ ſm eadẽ ꝑncipia fiũt ſill'i ſophiſtici peccãtes ĩ materia

Sill'i ſophiſtici diuiſio

⁊ peccãtes in forma. ¶ Pro cuius declaratione põit quãdã diuiſionẽ ſill'i ſophiſtici dicẽs ꝙ aliqui ſunt ſill'i ſophiſtici peccãtes ĩ foꝛa: ⁊ quidã peccãtes in materia: ⁊ q̇dã peccãtes in materia ⁊ forma ſil'. ⁊ oñdit q̇ ſũt peccãtes in materia:dicẽs ꝙ illi peccãt in materia q̇ ꝓcedũt ex falſis vel ex illis q̇ nõ ꝓbãt ꝯcl'onẽ: ⁊ tales ſunt q̇ demõſtrãt ignorantiã rñdẽtis: qđ eſt ꝓpꝛiũ tentatiue. ¶ Et q̇ remouet dubiũ.

Remotio dubij.

pſſet eñi aliq̇s dicere ꝙ tẽtatiua eſt pars dyalectice: ſ꞉ dyalectica ꝓcedit ex ꝓbabilibus: ergo et tentatiua. ¶ Ad hoc reſpondet ꝙ tentatiua bñ procedit ex ꝓbabilibus alicui:puta reſpondenti: nõ tñ ſimpliciter ſicut dyalectica.

Differẽtia inter ſill'os ſophiſticos peccãtes ĩ materia et in forma.

¶ Exinde infert differentiã inter ſillogiſmos ſophiſticos peccãtes in materia et peccãtes ĩ forma : dicens ꝙ ſillogiſmi peccãtes in forma nõ ita mõſtrant ignorãtiaꝫ reſpondentis ſicut peccãtes in materia: q꞉ docti multotiẽs decipiũtur:et magꝭ ĩ ſophiſticis peccãtibꝰ ĩ forma ꝙ in materia. ¶ Conſequẽter oſtẽdit ſuã ꝑncipalẽ cõcluſionẽ.ſ.ꝙ ſunt eadẽ ꝑncipia ſillogiſmoꝝ peccantiũ in materia et forma:q꞉ ſunt iidẽ loci ſophiſtici qui faciũt deceptionem in ſill'o peccante in materia ⁊ peccante in forma. ¶ Ex quo infert ꝙ eodem mõ aliq̇s decipit̃ ꝑ ſeipſum diſputando et cum alio diſputando. ¶ Infert ſcđo in quibus ſophiſticis apparet ſtatim defectꝰ:vt in fallacijs ĩ dictione in q̇bꝰ faciliꝰ põt videri defectus. ¶ Tertio infert ꝙ ſill's ſophiſticus peccãs in forma nõ ẽ ſillus: licet bene ſophiſticus peccãs in materia.

¶ Secũdum autẽ que arguũt qui elenchis vtũtur : nõ opoꝛtet tentare ſumere ſiue omnium que ſunt ſcientia. hoc autẽ non vnius artis eſt.

¶ Iſtud eſt ſcđm capitulũ in quo vult probare iſtam cõcluſionẽ ꝙ ad nullã vnã artem ptinet conſiderare oẽs elenchos ſm rões ſuas ſpeciales ſupple terminoꝝ.qđ ꝓbat: q꞉ ex terminis cuiuſlibet ſciẽtie poſſumus facere elenchos:ſed tales nõ pertinẽt ad aliquã vnã artẽ niſi oẽs dicãtur vna ars ſiue ſcientia.minoꝛeꝫ probat:quia infinita ſunt ex quibus cõſtituũtur elenchi omniũ ſcientiarum : ergo poſſunt eſſe infiniti elenchi: ſed de infinitis non habemus ſcientiam: igitur. Et ſubdit ꝙ ſi elenchi ſint infiniti: etiã elenchi ſophiſtici erũt infiniti:et per conſequens nõ ptinent ad vnã ſcientiam. Subdit cõſequenter quos elenchos debet conſiderare dyalecticus q̄tũ ad rões proprias terminoꝝ ⁊ quos non : dicens ꝙ debet conſiderare elenchos cõſtitutos ex terminis logicalibꝰ ⁊ nõ ex terminis aliarũ ſciaꝝ.

Cui ſpectat ꝯſiderare elenchos.

¶ Finaliter cõcludit ꝙ ad artẽ dyalecticã ptinet cõſiderare omnes elenchos ſophiſticos:quia ad ipſam pertinet conſiderare ſill'os dyalecticos contra quos peccant elenchi ſophiſtici.

¶ Non eſt autem differentia oꝛationũ quam dicunt quidem eſſe has quidem ad nomen: illas ṽo ad intellectũ.inconueniens eſt enim opinari alias quidẽ ad nomen eſſe oꝛationes:alias autẽ ad intellectum:ſed non eaſdem.

Antiquoꝝ opiniones reprobat de oꝛatiõe.

¶ Iſtud eſt tertium capitulũ in quo pħs reprobat opiniones antiquoꝝ diuidẽtiũ oꝛationẽ in oꝛationẽ diſputabilẽ ad nomẽ: ⁊ in oꝛationem diſputabilem ad intellectum. ⁊ etiam quoꝛũdã dicẽtiũ ꝙ nulla oꝛo erat diſputabilis ad nomen:ſed ſi eſſet aliqua talis oꝛo multiplex tunc opponens debebat diſtinguere talẽ multiplex vel reſpondens.vñ illa oꝛatio diſputatur ad nomẽ qñ opponẽs ⁊ rñdẽs ferũt ſuos intellectꝰ ad diuerſos ſenſus eiuſdẽ rõnis:ita ꝙ vnus capit illam in vno ſenſu ⁊ aliꝰ in alio:ſed illa diſputatur ad intellectũ qñ opponẽs ⁊ rñdẽs ferũt ſuos intellectus ad eundem ſenſum eiuſdem rõnis.

Cõcluſio pͥmã opinionẽ reprobans

¶ Deinde reprobat pꝛimã opinionẽ ponẽdo talẽ ꝯcluſionẽ.diuiſio oꝛonis in oꝛonẽ diſputabilẽ ad nomẽ ⁊ diſputabilẽ ad intellectũ non eſt ſufficiẽs.qđ ꝓbat tribꝰ rõnibus. ¶ Pꝛima.q꞉ eadẽ eſt oꝛo diſputabilis ad nomen ⁊ ad intellectũ: igitur talis diuiſio non eſt bona cũ non detur per oppoſita.añs patꝫ:q꞉ opponẽs ⁊ reſpondens poſſunt credere illã oꝛationẽ eſſe multiplicẽ ⁊ capere eam pro diuerſis ſenſibus. Secunda ratio.omnis oꝛatio eſt diſputabilis ad intellectum:et omnis oꝛatio eſt diſputabilis ad no

men:igit. Primã ptẽ pbat: q2 possibile est ꝙ in qualibet orone opponẽs ⁊ rñdẽs ferãt intellectus suos ad idẽ. Scdam ptẽ probat: q2 possibile est ꝙ in qualibet orone opponẽs et rñdens ferãt intellectus suos ad diuersos sensus. ¶ Tertia rõ. oro nõ multiplex põt disputari ad nomen: q2 põt capi a disputãtibus vt multiplex: igr. Consequenter reprobat scdaꝫ opinionẽ ⁊ intendit talẽ ꝯclusionẽ. opponens arguendo ꝯtra rñdentẽ nõ tenet distinguere multiplex. qḋ pbat trib⁹ rõnib⁹. Prima. nullus tenet distinguere qḋ ignorat: sed possibile est ꝙ opponens ignorat multiplicitatẽ termini vel oronis: igr. Scda rõ. opponẽs nõ tenet docere rñdentẽ: ꝫ distinguẽdo multiplex ipꝫ doceret: igr. Tertia rõ. in nõ multiplicib⁹ põt fieri disputatio ad nomẽ: ꝗ distinguẽdo multiplex nõ tollit disputatõ ad nomẽ. ¶ Finalr ponit drĩam inter disputationẽ demonstratiuã: dyalecticam: ⁊ tentatiuã. dicens ꝙ in disputatione demõstratiua ꝗ docet nõ interrogat: ꝫ in disputatione dyalectica ille ꝗ disputat interrogat: ꝫ ĩ disputatiõe tentatiua qrit expimentũ de scia vel ignorantia rñdentis.

Secunde opiniõis reprobatio.

Dubium de diuisione accentus ⁊ figure dictionis.

Queritr vtrũ cõpositio diuisio accentus ⁊ figura dictionis sint fallacie adinuicẽ: ⁊ ab alijs distincte. Ar pmo ꝙ nõ: q2 cõpositio ⁊ diuisio non sunt fallacie in dictione: igr. añs pꝫ: q2 fiunt in orone: igr nõ sunt fallacie in dictione. Ar scdo. fallacia cõpõnis ⁊ diuisionis hñt eosdẽ modos ⁊ easdeꝫ causas apparentie: igr nõ sunt distincte fallacie. ¶ Tertio sic. fallacia accent⁹ fit in scripturis: igr talis fallacia nõ est fallacia cũ fallacia accentus fit in scripturꝭ: igr talis fallacia nõ est fallacia in dictione: igr. ¶ Quarto sic. fallacia figure dictionis nõ est fallacia in dictione: igr. añs pꝫ: q2 ois fallacia in dictione fit ex eo ꝙ eisdẽ noĩbus vel oronib⁹ nõ idẽ significam⁹: ꝫ h̄ nõ fit in tali fallacia: igr. ¶ Quinto sic. ois fallacia in dictione sumit cãm apparẽtie ex pte dictionis: ꝫ ista nõ est hmõi: q2 põt fieri in cõceptibus ꝗ non sunt dictiones: igr. ¶ In oppositũ est phus in textu. In qõne erunt tres articuli. ¶ Quantum ad pmũ

Quid est propositio faciẽs fallaciaꝫ compositionis

¶ Sciendũ est primo ꝙ ppõ faciens fallaciã cõpõnis est diuidendoꝝ falsa vnio. i. acceptio terminoꝝ ẜm cõpõnẽ ẜm quã faciũt sensum falsum ꝗ si acciperent ẜm diuisionẽ facerẽt sensuꝫ diuisum veꝝ: vt ĩ ista orone albũ esse nigrũ est possibile. vñ si albũ ⁊ nigrũ diuidant sic ꝙ ly possibile ponat ad copulã: tunc erit vera: ⁊ de oib⁹ istis satis visum est in summulis. vñ fallacia cõpõnis ꝯmittit qñ arguit a sensu diuiso vero ad sensuꝫ cõpositũ falsuꝫ: ⁊ fallacia diuisionis qñ ar a sensu composito vero ad sensum diuisum falsum. vñ oro dr facere sensum cõpositũ qñ accipit ẜm sensuꝫ magis debitũ qui fit qñ ꝯiunctio vel aduerbium ꝯiũgit inter terminos. vel qñ determinatio determinat determinabile post qḋ ponit: vel qñ aliqs modus determinat totã propõnem: vel qñ aliqua negatio posita in pncipio oronis cadit supra totum: ꝫ si cadat solum supra subm facit sensum diuisum. etiã qḋ negatio posita in pncipio hypothetice si cadat supra totũ facit sensum ꝯpositũ. si cadat supra pmã ptẽ facit sensum diuisum. Fit etiã qñ in aliq̃ hypothetica ponunt plures cathegorice ꝗ due per duas cõiunctiones vel aduerbia. tũc si due pme cathegorice accipiant pro vna pte tunc facit sensum cõpositum. si ṽo prima cathegorica accipiat pro vna pte tunc facit sensum diuisum: vt omnes homines sunt asini: vel homines ⁊ asini sunt asini.

Sophisma circa predictaꝫ fallaciam

¶ Sciendũ est scdo ꝙ circa talẽ fallaciã mouet tale sophisma: tñ deũ esse deũ est veꝝ. qḋ probat: q2 veꝝ est tñ deũ esse deũ: igr tñ deũ eẽ deũ est veꝝ p ꝯuersionẽ. improbat q2 ei⁹ exponẽtes sunt false: igitur ipa est falsa. ¶ Rñdet ꝙ h̄ cõplexũ tñ deũ esse deũ põt capi psonalr: ⁊ sic nihil aliud est ꝗ de⁹: ⁊ sic non est ꝯcedenda: q2 de⁹ non est veꝝ neqꝫ falsum. capiendo veꝝ ⁊ falsum vt sunt dñe propõnis. Scdo mõ põt capi materialr ⁊ hoc duplr. vno modo pro tali oratione ⁊ sibi simili: ⁊ tunc sophisma est falsum: q2 tale cõplexũ non est propositio. alio mõ pro propõne ꝗ subiacet tali dicto: puta p ista: tñ de⁹ est de⁹ ⁊ hoc duplr: q2 vel vt est propositio exclusiua: ⁊ sic est falsa. vel vt est propõ de subo excluso: ⁊ sic est vera: ⁊ est sensus. illud qḋ est talis propõ ⁊ non est nõ talis propõ est veꝝ. ¶ Et ex isto pꝫ ꝙ ois oratio de infinito est distinguenda: vt hominem esse animal est verum: ⁊ sic de alijs.

Cõclusio

Alia difficultas circa fallaciam accentus.

¶ Sciendũ est tertio ꝙ circa fallaciã accentus incidit talis difficultas: vtrũ terminus possit supponere pro aliquo vel aliqb⁹ ꝗ vel qḋ nõ sigt. Et videt ꝙ sic: q2 h̄ cõplexum propõ si est necessaria supponit pro quolibet ente mũdi: ⁊ etiã pro chimera ⁊ tñ nõ sigt chimerã. Itẽ iste termin⁹ hõ in ista propõne hõ imaginat asin⁹. supponit pro asino rõne ampliationis. Ex ꝗ propõ est vera stante casu ꝙ veniat sortes indutus pelle asini gradiẽs ad modũ asini. tunc illa est vera hõ imaginat eẽ asinus. ⁊ tunc subꝫ ⁊ predicatũ supponũt pro eodẽ. ⁊ tñ hõ nõ sigt asinũ: igit. In oppositũ arguit. q2 bene sequit iste termin⁹ supponit pro illo: ꝗ sigt illud. ab inferiori ad superius.

Suppões dictã difficultatem soluẽtes.

¶ Pro solutiõe supponitur ꝙ iste propõnes differunt. hõ significat asinum ⁊ asinum hõ significat: q2 pma valet tãtũ sicut hõ significat rem que est asinus sub illa rõne qua est asin⁹: ⁊ hoc falsum est: scda est vera rõne ampliationis: q2 qñ ponit ante ampliat: ꝫ nõ appellat. Scdo supponit ꝙ ille terminus significat importat actum qui põt fieri supra illa que sunt vel fuerunt vel erũt vel pñt eẽ vel imaginari esse: ⁊ sic ista propõ asinuꝫ hõ significat valet tantum sicut hõ significat illud qḋ est vel fuit

vel erit vel potest esse: vel imaginari esse asinus: z sic est verum in casu posito. ¶ Supponitur tertio q̄ oē complexū sigt oē illd qd̄ significāt sue ptes: q: cōplexū nō videt significare nisi rōne partiuz. Ex quo sequit q̄ istud cōplexū ois ppō si est necessaria significatio nē ppōnē z rōne piūctionis sigt pncipalr oē illud de quo verū est dicere q̄ sit ppō si est necessaria. ¶ Supponit vlteri⁹ q̄ quilibet termin⁹ supponēs p aliq̄ dr significare illud: z h̄ capiendo significare large: vt idez est q̄ intellectū de re ɔstituere: z non capiendo significare stricte sic q̄ sit impositum ad significandū illud z per hoc potest solui difficultas.

An ista sit vera tu hodie comedisti crudum.

¶ Sciendū est quarto q̄ circa fallaciam figure dictionis dubitat vtrū ista sit vera tu hodie comedisti crudum posito casu q̄ hodie comederis coctū qd̄ heri fuit crudum. Et arguit q̄ sit vera sic arguendo: qd̄ heri emisti hodie comedisti: sed crudū heri emisti: ḡ crudū hodie comedisti. Rñdet q̄ iste due multū drīt. tu hodie comedisti crudum: z tu hodie crudum comedisti. nā in ista tu comedisti crudū ly crudū appellat cruditatē p modū adiacentis rei quā comedisti z hoc p tpe cōmestionis: sed in illa crudū comedisti. ly crudū appellat cruditatē p modū adiacētis p tpe presenti sub disiunctione ad preteritū: ita q̄ appellat cruditatē inesse vl' infuisse rei quā comedisti. Ex q̄ pz q̄ in dicto casu ista est falsa. comedisti crudum vbl ista est vera crudum comedisti. Silr dicat de ista papā vberaui: z ego verberaui papā. Et hec de primo articulo.

An sit aliqua ppositio mentalis distinguēda.

¶ Quantum ad secūdum dubitatur primo vtrū aliqua ppō mētalis sit distinguēda. z videt q̄ nō: q: null⁹ ɔcept⁹ mētalis vltimatus est equiuocus cū quilibet talis significet naturalr: mō nihil videt esse naturalr silitudo diuersoꝝ. Itē oia illa q̄ ponunt in mente explicite ponunt: igit. In oppositū arguit: q: nisi sic eadē ppō esset simul vera z falsa: vt ista: oēs hoies sunt asini vel hoies z asini sūt asini. que si nō distinguat erit vā z falsa. Rñdet q̄ de hoc sunt duo modi dicendi. vnde dicunt aliq̄ q̄ ad identitatē ppōnis vocalis vl' scripte sufficit identitas z ordo terminoꝝ vocaliū. z si dicūt pdictaz ppōnē esse vnā z eadē q̄n ē cathegorica vel hypothetica. sz ad mētalē h̄ nō sufficit: sz reqrit eadē cā: z sic dicunt q̄ nō esset eadē ppō. z isti dicūt q̄ eadē ppō vocalis est simul vera z fala: sed non eadē mentalis. alij dicunt q̄ ad identitatem vocalis vl' scripte requirit identitas ɔceptuum. Et isti ponūt talē propōnē. q̄ si nulla mētalis est vera neq: vocalis. z dicūt q̄ nulla z eadē ppō est simul vā z falsa z de illa ppōne dicunt q̄ fm q̄ aliter z aliter pausat z fit ordinatio sz h̄ est alia z alia ppō. z sic nō distinguit nisi ad ostēdēdū q̄ rñdēs nō ignoret talē z talē pausationē seu ordinatōēz terminoꝝ z de bonitate intellect⁹ z intelligētis talē pausationem.

¶ Dubitatur scdō vtrū ista sit cōcedēda: sortes est equū non currere. z videt q̄ sic: q: bene sequit sortes est z sortes nō est equuz currere: ḡ sortes est equū nō currere. ɔña pz a negatiua de predicato finito ad affirmatiuā de predicato infinito. Itē bene sequit: sortes est nullū equū currere: ḡ sortes est oēm equū nō currere. p legem equipollentiarum. Et vltra bene sequit sortes est oēm equū nō currere: ḡ sortes est equum nō currere. tenet ɔña a dicto vli ad dictū pticulare vel indefinitū. In oppositū ar: q: sortes nō est equ⁹ nō currēs: ḡ nō est equū nō currere. ¶ Pro solutione suppōit q̄ ly equū nō currere pōt capi duplr. vno mō materialr. z h̄ duplr. vno mō p ipa orōne z q̄libet sibi simili. alio mō p ista ppōne equ⁹ nō currit. z q̄litercūq: capiat ppō ē falsa. alio mō capit psōalr p ista orōne equ⁹ nō currēs. z sic etiā ppō est falsa: q: sensus est sortes est equ⁹ nō currēs. z illa est falsa. Uñ ad rōnes. Ad p̄mā dr q̄ non bene arguit: q: totū predicatuz nō infinitat. Ad scdam dr q̄ ista est falsa: sortes est nullū equū currere. z etiam ista: sortes est oēz equū nō currere. z p ɔñs ista. sortes est equum non currere. Dico vlteri⁹ q̄ ad dictuz vle non sequitur dictum particulare.

An ista sit concedēda sortes est equum non currere

Equum non currere quot modis capitur.

Dubitationis p̄dicte solutio.

¶ Dubitat tertio vtrū termin⁹ equiuocus in aliqua ppōne possit distribui p quolibet suo significato. ¶ Et arguit p̄mo q̄ sic. q: termin⁹ equoc⁹ idifferēter accipit siue sigt sua significata: igr pōt distribui p quolibet suo significato. ɔña pz: q: talis terminus pōt accipi cū signo vli. vno mō videt quare tale signū faciat illū terminū accipi p oib⁹ suis significatis. ¶ Scdo sic. in ista ppōne ois canis est latrabilis. ibi ly canis distribuit p suis significatis: igr. ¶ In oppositū arguit: q: tūc seqret q̄ ois ppō in qua sic sumeret termin⁹ equoc⁹ equoce tentus esset ppō vna: q: q̄libz talis equalerct ppōni copulatiue. ¶ Pro solutione supponit q̄ ppō pōt capi duplr. vno mō stricte p ppōe vna: z sic ibi nō est ppō. canis ē substātia. cū nō sit ppō vna. alio mō capit large p ol orōne q̄ hz modū ppōnis. z sic dr q̄ ista orō canis est suba est ppō z bene distinguenda. ¶ Supponit scdō q̄ titul⁹ dubij hz duplicē sensum. vnus est, vtrū termin⁹ equiuocus in ppōe cathegorica vnica distributione possit distribui p q̄libet suo significato: vt in ista: ois canis est suba. Scdo sensus ē vtrū terin⁹ equoc⁹ i ppōe hypothetica plib⁹ distributōib⁹ possit distribui p q̄ libz suo sigto: vt in ista copulatiua ois canis est latrabilis. z ois canis est syd⁹ celeste: z ois canis ē belua marina. ¶ Istis suppositis pōit talis ɔclusio. impossibile est terīz equocū equoce tētū in ppōne cathegorica vnica distributōe distribui p olb⁹ suis sigtis: q: tūc null⁹ tal' posset restrigi neq: tal' ppō ē distiguēda: sz i ppōe hypothetica diuersis distributōib⁹ possz distribui vt pz p exēplū. Et si q̄s dicat terin⁹ equoc⁹ a ɔsilio

Alia difficultas de distributione termini equiuoci

Propōnis acceptiones.

Sensus predicti dubij.

Cōclusio de predictis.

ꝑt distribui i ꝓpõe cathegorica: ꝗ etiã terin⁹ ꝛ equocus a casu. Rñdet ꝙ nõ ẽ sile: qꝛ nulla ꝓpõ i qua ponit termin⁹ equocus a consilio est distinguẽda: qꝛ talis termin⁹ ponit sine deter minatõe: ꝛ sic accipit ꝓ significato pricipalio ri vel cũ deteriatiõe: ꝛ hoc dupl'r. vel cũ de terminatiõe distrahẽte: ꝛ sic capit ꝓ sigto mi nus pricipali: vel cũ aliq̃ alia: ꝛ sic capit ꝓ si gnificato pricipaliori. nã analogũ ꝑ se positũ i. sine determiatiõe distrahẽte stat ꝓ famosio ri significato. ¶ Et hec de scdo articulo.

Cõclusio de fallacia cõpositiõis diuisiõis accentus et figure dictionis.

¶ Quãtũ ad tertiũ sit cõclusio respõsalis. fallacia cõpositionis diuisiõis accẽtus ꝛ figure dictionis sunt sufficiẽter assignate ꝛ sunt a seinuicẽ distincte: vt satis pꝫ in textu. ¶ Ad ratiões. Ad pria3 pꝫ solutio. Ad scdaꝫ dr ꝙ nõ est incõueniens eũdeꝫ paralogismuꝫ fieri ꝺm diuersas causas apparẽtie: ꝛ ꝺm hoc fieri ꝺm diuersas fallacias. ¶ Ad tertiam dr negãdo ꝯñam: qꝛ ibi non capit dictio stricte: sed vt se extẽdit ad scripturas. Ad q̃rtã dicit. ꝙ lꝫ fallacia figure dictionis non fiat ex eo ꝙ eisdẽ noib⁹ vel orõnib⁹ plura significamus in veritate: tñ bene ꝺm apparentiã. Ad quintã pꝫ quid sit dicendũ de tali paralogismo.

¶ Litigiosus auteꝫ qui quodãmodo sic se habet ad dyalecticam vt falsigraphus ad geometriam. nam ex eisdem dyalectice paralogisat velut ꝛ falsigraphus geometrice.

Silloꝝ aliquoꝝ adinuiceꝫ ꝯparatio Sill'i litigiosi diuisiones.

Iste est terti⁹ tractat⁹ hui⁹ libri q̃ ꝯtinet vnicũ capꝫ in quo ꝯparat aliquos sill'os adinuicẽ. Et ponit q̃nq3 cõclusiões. Pria. sillogismoꝝ litigiosoꝝ quidam est peccãs in materia: ꝛ quidã in forma simul. Et subdit ꝙ sill's tẽtatiuus est sophisticus: qꝛ quicũq3 silli vident esse ꝺm ꝓpria pricipia artiũ specialiũ: ꝛ tamẽ nõ sunt semper: sunt silli sophistici: sed sill's tẽtatiuus est hmõi: igitur. ¶ Scda ꝯclusio. sillũ falligraphi nõ sũt sophistici: qꝛ illi silli qui procedũt ex ꝓprijs principijs sciaꝝ specialiũ nõ sunt litigiosi: ſꝫ silli falsigraphi sunt hmõi: igit. minorẽ ꝓbat ꝑ duo exẽpla. Primũ ẽ hypocratis q̃ voluit ꝓbare circulũ posse q̃drari: vt oẽs linee ducte ab eodẽ pũcto ad idẽ pũctũ sũt eq̃les: ſꝫ q̃rta ꝑs circuli ꝛ q̃rta ꝑs q̃drati sũt hmõi: igit illa argumẽtatio ꝓcedit ex principijs geometrie male tñ itellectis: qꝛ maior dꝫ itelligi de lineis ductis ꝑ idẽ pũctũ Scdm exẽplũ est exemplũ brissonis sic dicẽtes. vbicũq3 ẽ reꝑire mai⁹ ꝛ minus ibi est reꝑire eq̃le: ſꝫ ẽ reꝑire q̃dratũ mai⁹ circulo: ꝛ q̃dratũ min⁹ circulo: ꝗ ẽ ibi reꝑire quadratũ eq̃le circulo. ecce quõ maior male itelligit: qꝛ dꝫ intelligi in illis q̃ sunt eiusdẽ rõnis. ¶ Tertia ꝯclusio. idẽ est sill's sophisticus ꝛ litigiosus: sub alia tñ ꝛ alia rõne. dicit cñ litigiosus inq̃ꝫtum finis ei⁹ est apparens victoria. ꝛ dr sophistic⁹ inq̃ꝫtũ finis ei⁹ est apparẽs gloria. ¶ Quarta ꝯclusio. sill's litigiosus sic se habet ad dyaleticũ sicut falsigraph⁹ ad demonstratiuũ: qꝛ litigiosus paralogisat ex pricipijs dyalectice: sed falsigraphus ex pricipijs demõstratiue. Ex quo infert dñam illoꝝ: qꝛ falsigraphus nõ ꝑt applicari ad plures artes cũ sit ex proprijs principijs alicui⁹ artis: sed litigiosus bene põt applicari ad plures artes.

Predictorum sill'orum diña.

¶ Quinta ꝯclusio. quattuor sunt cõditiones dyalectice. Prima. dyalectica nõ est alicui⁹ generis determinati. Scda. nullius cõclusionis est ostensiua. Tertia. ꝙ nõ est talis qualis est scia vniuersalis. s. methaphisica. Quarta. ꝙ ipsa est interrogatiua. Et subdit ꝙ tales cõditiones ꝑñt cõuenire tẽtatiue: qꝛ multis non habentib⁹ artes speciales conuenit tẽtatiua: vt pꝫ de ydiota. Ex quo infert ꝙ oẽs scientes ꝛ ydiote possunt vti dyalectica: qꝛ omnes vtẽtes sermone nitunt diiudicare ꝛ cognoscere q̃d verum ꝛ q̃d falsum: ꝛ etiã ydiote.

Quot sũt cõditiões dyalectice.

¶ Falsum autem in aliquo est ostendere et orationem ad inopinabile ducere. hoc autem fuit ꝺm propositũ sophistice voluntatis.

Cautele ad ducendum aliquem ad methã falsi.

Iste est vltim⁹ tractatus qui diuidit in quattuor capitula. In ꝑmo vult ostẽdere de cautelis. Et ꝑmo ponit quinq3 cautelas ad ducẽduꝫ aliquẽ ad metham falsi. Prima. ꝙ opponẽs debet latenter interrogare suũ rñdentẽ. Scda. ꝙ opponẽs dꝫ multa interrogare: qꝛ i multiloquio non deest pctm̃. Tertia. ꝙ opponens debet laudare solutiones respondẽtis. Quarta. opponẽs debet se transferre ad materiã in qua est ydoneus. Quinta. opponens debet dicere respõdenti ꝙ non disputat contra ipm̃ vt ducat ipsum ad falsum. ¶ Consequẽter ponit cautelas per quas opponẽs ducit respõdentem ad metham inopinabilis: et sunt quinq3. Pria. ꝙ opponens debet videre de qua secta sit respondẽs: et contra ipsum allegare opinionẽ pluriũ. Scda. opponens debet videre ad cõtrarietatẽ que est in voluntatibus ꝛ dictis. Non eñ eadem volunt ꝛ dicũt homines. dicunt eñ quasdã decoratissimas orationes: ꝛ volũt ea que vident sibi prodesse: vt voluptuose viuere. Tertia. si respõdens dicat aliq̃d ꝺm naturam: tunc ducendus est ad contrarietatem que est ꝺm legem: vt iusticia ẽ bona ꝺm legem non tamẽ ꝺm naturã. Quarta. opponens debet considerare contrarietatem que est inter plures ꝛ sapientes. sapiẽtes enim dicunt magis esse obediẽdũ legibus q̃ꝫ patri. Dicũt etiam ꝙ melius est iniuriã pati q̃ꝫ alteri nocere. Quinta. opponens debet interrogare ea que habent vtraq3 partem probabilem: vtrum sit magis obediendũ deo q̃ꝫ legibus si dissentiant.

Cautele opponẽtis.

¶ De facere autẽ nugari ꝛ q̃d dicim⁹ nugari iam mõstrauim⁹. oẽs auteꝫ

hmōi orones volunt hoc facere: si nihil differat nomē vel orationē dicere.

Modus ducēdi aliquē ad metham nugatōis

¶ Istud est scōm capitulum in quo ostendit quō aliqs ducit ad methā nugatōis. ꝛ primo quō ducit ꝑc. scōo quō ducit apparēter. Premitit q̄ talē supponē. opponēs sophista volēs ducere respōdentē ad methā nugationis debet supponere ꝙ nomē in oratiōe semꝑ idem significat. ꝛ dat exēpla.

Exempla de eodem

Primū ē de duplo. duplum em̄ ꝑ suppositionē factā idē significat ꝑ se sūptū ꝛ in oratione: sed ꝑ se tātū valet sicut duplū dimidij: ḡ et in oratiōe cū illo termino dimidij dicēdo duplū dimidij: ꝛ tūc est nugatio: q2 sēsus ē: duplū dimidij: dimidij duplū. Scōm exemplū est de subo ꝛ propria passione: vt abūdās ꝑ se sūptū tātū valet sicut nūerus hñs mediū. ideo si dicatur: quaternari⁹ ē numerus abūdās: erit nugatio. cū sit sensus: quaternarius est numer⁹: numer⁹ habēs mediū. ¶ Cōsequēter ostēdit quō aliquis apparenter ducitur ad metham nugationis. nam si cōcedatur suppositio prius dicta: tunc non concludutur nugatio nisi apparenter.

¶ Soloecismus autē quale quid est dictum est prius. est autem hoc facere: et non facientem videri: et facientem non videri: quemadmodum cecilianus dicit si ficus secunde declinationis est.

Modus ducendi ad soloecismi metham.

¶ Istud est tertium caplm in quo docet ducere respondentē ad methā soloecismi: ꝛ dicit ꝙ soloecismoꝝ quidā sunt veri ꝛ qdā apparētes. De apparētibus dat duo exēpla. Primū. cecilianus dicit ficus esse scōe declinationis ꝛ masculini generis: ideo si qs diceret ficus maturas: apparēter duceret ad soloecismum.

Diuisio soloecismorum.

Et ponit duas cautelas.

Cautela de eodem

Prima. maxime possumus ducere respōdentem ad soloecismū vtēdo neutro genere pro masculino: q2 neutrum in aliqbus hꝫ cōuenientiam cum masculino. Scōa. opponēs aliquādo oꝫ mutare locutionem: vt istā lapis est in istā: lapidē esse.

¶ Differt autem nō parum si ordinētur quodāmodo ea que circa interrogationem sunt vt lateant respondentes velut in dyalecticis.

Alie cautele ducētes ad redargutionem.

¶ Istud ē vltimū caplm in quo ponit cautelas ducētes ad redargutionē: ꝛ diuidit .i. tres ptes. In pria dat q̄sdā cautelas ꝯtra quēlibꝫ respondētē. Prima. ꝙ opponēs debꝫ ponere suas premissas sine ordine: vt respōdens credat ꝙ ex ipsis nihil possit ꝯcludi. Scōa. opponēs oꝫ interrogare multa: q2 difficile ē sil' multa ꝯspicere. Tertia. opponēs oꝫ festinare suū rñdentē. Quarta. opponēs oꝫ turbare suū rñdentē ꝛ facere ipm iratū. cōturbati em̄ ꝛ irati min⁹ deꝑitate sentiūt. Quinta. opponens oꝫ occultare suū ꝓpositū. ¶ In scōa pte ponit cautelas ꝯtra respōdētes proteruos.

Alie cautele cōtra

Prima. si opponēs velit habere ꝓpositionē affirmatiuam ipse debet iterrogare negatiuam ꝛ ecōtra.

proteruos rñdētes.

Scōa. si respōdens concesserit plures singulares vnius vniuersalis: tūc opponēs contra eum debet inferre vniuersalem: ac si oēs singulares concessisset. Tertia. si velimus aliquam propositionē cōcedi a rñdente nos debemus eam interrogare cū sua contraria: qa falsitas sue contrarie facit ipam videri probabiliorē. ex quo habetur ista auctoritas. Opposita iuxta se posita magis elucescūt.

Alie cautele cōtra fatuos respōdētes

¶ Deinde dat duas cautelas contra respondentes fatuos. prima. si respōdens concesserit aliqđ improbabile oportet laudare suam cōclusionem. scōa. opꝫ inspicere si dixerit aliqua contraria.

Alie cautele cōtra rñdentes subtiles.

¶ In tertia parte ponit quinqꝫ cautelas contra respōdentes subtiles. Prima opponens. debet sibi dare aliquod multiplex: ꝛ semꝑ in alio sensu capere q̄ꝫ respōdēs. Scōa. si opponens videat solutionem respōdentis opꝫ ꝙ nō instet contra eū ne respōdens det illam solutionē. Tertia. ꝙ opponēs se transferat ad ꝓpositū in quo possit arguere sicut fecit lycofron qui cū nesciret nisi tangere lirā et ꝓponeretur sibi aliud instrumentum semꝑ extollebat liram īter omnia alia instrumēta. Quarta. si respondens querat ab opponente quā ꝯclusionē vult inferre debet eam tacere. Quinta. non oportet interrogare cōclusionē neqꝫ premissas: sed opꝫ vti eis tanq̄ꝫ ꝯcessis.

Utrū ois sillus sophisticus sit bonus

Querit vtrū ois sillogism⁹ sophistic⁹ sit bonus sillogism⁹. Arguitur primo qđ sillogism⁹ peccās in materia nō sit bon⁹ sillogism⁹: q2 in oī sillogismo oꝫ cōclusionē sequi ꝓpter premissas: sed in sillogismo peccāte in materia ꝯclusio non sequit ꝓpter premissas cum premisse sint false: igit. ¶ Scōo. sillogism⁹ peccans in materia non ē argumētatio: ergo nō ē sills. añs ptꝫ: q2 sillogismus peccās in materia non facit fidē de re dubia cū ꝓcedat ex falsis: ꝛ falsū de nullo facit fidem. ¶ Tertio sic. sillus peccās in materia deficit etiā in forma: igit nō est bon⁹ sills. añs ptꝫ: q2 materia sillogismi sunt due ꝓpōes ꝛ tres termini. mō si aliquis sills in hoc deficiat nō est bon⁹. ¶ Quarto sic. omnis sills ē bon⁹ī quo seruatur natura sillogismi simplr: sed in sillogismo peccāte ī forma seruat natura sillogismi simplr: igit. minor ptꝫ: q2 natura diuisi debet seruari in vnoquoqꝫ diuidētiū. ¶ Quito sic. paralogismi peccātes penes fallaciam petitionis principij sunt boni sillogismi simpliciter. ꝛ tamē illi peccāt in forma: q2 peccant in veritate ꝛ ꝓbatiōe que sunt forma propositionis ꝛ sillogismi: igit. ¶ In opposi tū est phus in textu. In questione erunt tres articuli. Quantum ad primum

Sills sophisticus quot modis capit.

¶ Sciendū est primo ꝙ sillogismus sophisticus pt capi dupl'r. vno mō vt sophisticus idē ē ꝙ apparēs tal' q̄lis nō est. ꝛ sic vō b' dr

sillus sophistic⁹ q̄ apparet aliqd pbare ⁊ non pbat. alio mō vt idē est ꝙ apparēs esse bon⁹ ⁊ nō est. ⁊ ꝭm h̄ sillus sophistic⁹ q̄ videt̄ inferre ꝯclōnē quā tñ nō infert d̄r sophistic⁹. ¶ Et adverte ꝙ sicut habet̄ i textu triplex est sills sophistic⁹. s. peccās in materia peccans in forma: peccās in materia ⁊ forma simul. Et ñ materia in ꝓposito capit̄ dupl̄r. vno mō vt iam alīs visum est ꝑ trib⁹ terminis ⁊ duab⁹ ꝓpōnib⁹. ⁊ sic dico ꝙ sills peccās in materia illo mō nō est bon⁹ sills. alio mō capit̄ ꝑ ꝯditiōe materie. s. pbabilitate: v̄itate: ⁊ necessitate: sic videl3 ꝙ ille sillus d̄r peccare in materia q̄ peccat improbabilitate. i. cuius p̄misse non sunt pbatiue ꝯclusionis. S3 ꝑ formā m ꝓposito nos intelligim⁹ modū ⁊ figurā: sic videl3 ꝙ ille sills q̄ nō est dispositᵘ in mō ⁊ in figura d̄r peccare in forma: ⁊ talis nō est sills. Ex q̄ sequit̄ ꝙ diuisio silli in sillm peccātē in materia ⁊ forma est diuisio equiuoci vt alīs diuisio est. ¶ Et adverte ꝙ sicut sills h3 illā materiā ⁊ formā: ita etiā dictio. vñ materia dictionis sunt lr̄e ⁊ syllabe: s3 forma dictiōis d̄r modus pferendi. Ex q̄ sequit̄ ꝙ identitas lr̄arū syllabaꝝ ⁊ dictionū nō facit orōnē eē vnā formal̄r: s3 materiāl̄r. s3 modus proferendi facit orōnes esse vnā formal̄r. Ex quo p3 ꝙ orōnes que habent aliū ⁊ alium ⁊ alium modū pferendi sunt diuerse: sicut sunt oro cōposita ⁊ diuisa. alīs eadē oro esset simul vera ⁊ falsa.

Quotti plex est sillogismus sophisticus

Quid est sillogismus sophisticus peccans in forma.

Utrum sillogismus peccans in materia sit bonus

¶ Scēdū est sc̄do ꝙ ꝑ ampliori declaratōe qōnis mouet̄ talis difficultas. vtꝝ sills peccās in materia sit bon⁹ sills dyaletic⁹ aut demōstratiu⁹. ¶ Ad quā r̄idet̄ breuiter ꝙ nec est sills dyalectic⁹ neqꝫ demōstratiu⁹: q2 ois sills dyaletic⁹ aut demōstratiu⁹ d3 esse pbatiuus sue ꝯclusionis: sed sic nō est de sillo peccāte in materia: igit̄. l3 tñ possit esse bon⁹ sillus simpl̄r. dicit̄ vltra ꝙ si talis sills videat̄ pbare ꝯclusionē quē nō pbat tūc pcc :at ꝯtra sillm dyalecticum ⁊ etiam demonstratiuu: sed si videat̄ procedere ex necessarijs et ꝭm ip̄m peccat ꝓprie ꝯ sillm demōstratiuū non tamen ops ꝙ q̄libet sills peccās in materia siue pcedēs ex falsis peccet ꝯtra sillm dyalecticū vel ꝙ sit sills sophistic⁹: vt p3 de sillo q̄ procedit ex manifeste falsis: in quo nulla est cā apparētie probabilitatis. nō ops etiā q̄uclibet sillm sophisticū peccantē in materia procedere ex falsis: s3 sufficit ꝙ procedat ex p̄missis q̄ videntur probare ꝯclusionē quam non probant.

Quid ꝑ deceptionem intelligit.

Quid est deceptio.

¶ Sciendū est tertio ꝙ cū q̄libet fallacia sit deceptio q̄reret aliqs qd intelligēdu3 est ꝑ deceptōē. ¶ R̄ndet̄ ꝙ deceptio ē assensus alicui⁹ falsi: vel dissensus alicui⁹ veri. Ex q̄ sequit̄ ꝙ cōtingit aliquē decipi dupl̄r. vno mō assētiēdo falso. sc̄do assētiēdo vero. ¶ S3 quereret aliqs vtꝝ talis assensus sit assensus ꝯclusionis vel p̄missaꝝ. ⁊ arguit̄ ꝙ sit ꝯclusionis. nam fallacia d3 esse assensus illius a q̄ locus sophisticus denominatur: sed denominatur a conclusione et nō a p̄missis: igitur.

¶ S3 in oppositū arguit̄. nā alicui⁹ argumentatiōis sophistice ꝯclusio est necessaria: ergo assensus ei⁹ nō est deceptio: q2 nullus decipit̄ assentiendo vero ⁊ necessario. añs p3 de orōne peccante penes fallaciā ignorātie elenchi cui⁹ ꝯclusio vt plurimū est necessaria. R̄ndet̄ breuiter ꝙ fallacia est assensus hui⁹ ꝓpōnis: he p̄missie probant hanc ꝯclusionē. nā assensus est fallacia ꝑ quā hō formaliter decipit̄: s3 in fallacia petitionis principij et in multis alijs hō decipit̄ sic assentiendo: igit̄. Sc̄do d̄r ꝙ fallacia q̄nqꝫ est assensus hui⁹ ꝓpōnis. he p̄missie probant hāc ꝯclusionē ꝯtrā vel ꝯdictoriā pōni r̄ndētis. p3 in sillo peccante penes fallaciā ignorātie elenchi. vbi nō est defect⁹ nisi ex pte ꝯclusionis. Dicitur tertio ꝙ fallacia q̄nqꝫ est duo assensus. s. hui⁹ ꝓpōnis he p̄missie probant hāc conclusionē et assensus cōclusionis: quia si aliqua ꝯclusio alicui⁹ paralogismi est falsa: he p̄missie apparenter probāt illam conclusionē: sic ꝙ ibi causet̄ assensus conclusionis: tūc hō in tali paralogismo decipit̄ assentiendo tali conclusioni.

Quid est assensus.

¶ Sciēdū est quarto ꝙ adhuc incidit talis difficultas. vtrū sit aliquā fallaciā esse in dictione ⁊ extra dictionē. Pro cui⁹ solutione supponit̄ ꝙ fallacia in dictione sumit cām apparentie ex pte dictionis. sic ꝙ nō ꝑt fieri sine dictionib⁹. S3 fallacia extra dictionē est q̄ sumit cām apparentie ex pte rei ficte vel intentionis vel ꝯceptōis sic ꝙ ꝑt fieri sine dictionib⁹ ad placitū institutis vel earū ꝯsiderationib⁹. Hoc supposito r̄idet̄ ad dubiū ꝙ nō: q2 vocat̄ fallacia in dictiōe: q2 nō ꝑt fieri sine dictionib⁹ ad placitū institutis vel eaꝝ ꝯsideratiōib⁹. S3 vocat̄ falla extra dictionē: q2 ꝑt fieri sine dictionib⁹ ad placitum institutis. si q̄ eadem falla eēt in dictione ⁊ extra dictionē illa posset fieri sine dictionib⁹ ad placitū institutiꝫ. ⁊ nō posset fieri sine dictionib⁹ institutiꝫ q̄ iplicat ꝯdictionē. Et si qs dicat. vna falla ꝑt h̄re plures causas apparentie quaꝝ vna se t3 ex pte rei: alia ex pte dictionis. R̄ndet̄ ꝙ h̄ nō ꝑt stare: q2 tūc seq̄ret̄ ꝙ ꝑ3 diuersas cās apparētie causarent̄ diuersi assensus quoꝝ vn⁹ eēt falla in dictione ⁊ ali⁹ falla extra dictionē. ex q̄ p3 falsitas illoꝝ q̄ dicūt eundē sillm eē in dictiōe ⁊ extra dictōēꝫ ꝭm diuersas cās apparētie. Et hec de p̄mo articulo. Quātū ad sc̄m

Quid est fallacia in dictione.

Quid est fallacia extra dictionem.

¶ Dubitat̄ p̄mo vtrū dyalectica non sit alicui⁹ gn̄is determinati nec alicui⁹ ꝯclusionis ostēsiua. nec talis q̄lis ē methaphisica. ⁊ vtꝝ nomē idē significet ꝭm se ⁊ iūctū alteri. Pro solutione p̄me ptis supponit̄ ꝙ duplex est dyalectica. s. vtēs et docēs. docēs q̄ docet diffinire. diuidere. arguere. et verum a falso discernere. et ista est vera sc̄ia ⁊ alicuius gn̄is scibilis sicut sunt alie sc̄ie. ¶ Alia est vtens q̄ nō est nisi noticia siue firma siue formidolosa siue vera siue falsa acq̄sita ꝑ vsum argumen

An dyalectica nō sit alicui⁹ generis.

Quid est dyaletica docens.

Quid est dyaletica vtens.

tationis: ꝛ talis non eſt vera ſcīa. neq̃ alicuiꝰ gñis ſcibilis determinari: ꝛ de iſta intelligit textꝰ. Et talis nõ eſt oſtẽſiua alicuiꝰ ꝯcluſionis ſupple ſciẽtifice ꝛ demõſtratiue cũ nõ ſit: ſ; bñ poſſit eẽ oſtẽſiua ꝓbatiue q̃ ad rões cões ꝛ ꝓbabiles ꝛ ꝯñas ꝓbatiuas. ꝛ p̄ h̄ ſoluit̃ ſcḋa ro. ¶ Ad tertiã dr̃ ꝙ methaphiſica ꝛ dyalectica nõ ſunt oĩno ſĩles. Nã methaphiſica dr̃ eẽ cõis ꝓpt̃ cõitatẽ ſubi. Sz dyalectica dr̃ eẽ cõis p̄ applicatõez: q2 applicat̃ ad oẽs alias ſcīas docẽdo ꝯponere argumentatões ex terīs cuiuſlibet ſcīe. ¶ Ad q̃rtã dr̃ ꝙ nomẽ p̄ ſe ſũptũ ꝛ nomẽ iunctũ cũ alio ſemp̄ idẽ ſignificant: ſ; nõ ſp̄ ꝓ eodẽ ꝛ equalibꝰ accipiant ꝓpt̃ ꝓprietates logicales reſtrictões ampliatões determinationes ſuppoſitiones ꝛ diſtributiones.

Utrum ſpecies generi appoſita cauſet nugationẽ.

¶ Dubitatur ſcḋo vtrum ſpecies appoſita gñi cauſet nugatõez: vt ſic dicẽdo aĩal hõ. ad h̄ dicũt aliq̄ ꝙ q̃uis genꝰ appoſitũ ſpēi faciat nugatõez nõ tñ ſpẽs appoſita gñi. cuiꝰ rõnẽ aſſignãt: q2 ſpẽs determinat ip̄z genꝰ: igr̃. Itẽ nulla oro ꝯgrua eſt nugatio: ſ; talis oro ẽ ꝯgrua: igr̃. Itẽ minꝰ cõe ꝑt determinare magis cõe: igr̃. Alr̃ tñ ẽ dicẽdũ de mẽte ſcoti ꝙ ſicut genꝰ additũ ſpēi cauſat nugatõez ita ꝛ ſpẽs addita gñi. ꝛ h̄ ꝓbat̃ p̄lo auctẽ phi. vij. thopicoꝝ. ꝙ ſi vñi dicto addat̃ p̄ticulare ſupfluũ erit ꝛ nugatio. Etiã dicit. vij. methaphiſice. ꝙ nugatio eſt in p̄ponẽdo dr̃iam ſupiorẽ ꝛ addẽdo inferiorẽ: ꝛ aĩal hñs duos pedes bipes. Etiã ꝑt ꝓbari rõne quã facit q̃nto methaphiſice: q2 q̃ncũq̃ rões poſite ꝓ noibꝰ includũt nugatõez ꝛ ita illi termini. ſ; ſic eſt ꝙ rões gñis ꝛ ſpēi ſũt hmõi: vt p; dicẽdo. ſub̃a aĩata ſenſibilis aĩal rõnale. ibi eſt v̄a nugatio cũ diffinitio ibi mediante addat̃ diffinito puta diffinitio aĩalis ipſi aĩali. Et ſi quis dicat. vtrũ ſit ibi nugatio aĩal rõnale: q2 ſicut hõ includit aĩal: ita ꝛ rõnale. R̃ñdet̃ ꝙ non eodem mõ: q2 dr̃ia includit genus denoĩatiue. ꝛ ſpẽs includit genꝰ p̄ ſe ꝛ q̃ditatiue. ꝛ per hoc ſoluũtur rões alterius opinionis negãdo omnes ſuas ſuppões. Et ſi q̃s dicat. ibi nõ eſt nugatio hõ aĩal: g̃ neq̃ aĩal hõ. aña probat̃: q2 alr̃s non eſſent ponẽde propões de modo loquẽdi inꝯſueto: vt dicẽdo: oĩs hõ aĩal nõ eſt. rñdent aliqui nõ admittẽdo tales propões in q̃bꝰ ſit talis nugatio. poſſet tñ dici ꝓbabilius ꝙ ibi vnũ nõ addit̃ alteri tãq̃ ꝑs vniꝰ extremitatis: q2 vnũ eſt ſub̃m ꝛ aliud predicatũ.

Utrum ſillogiſmus tentatiuus ſit ſillogiſmus ſophiſticus.

¶ Dubitat̃ tertio vtrũ ſillꝰus tentatiuꝰ ſit ſillꝰs ſophiſticꝰ. Pro cuiꝰ ſolutiõe ſupponit̃ p̄lo ꝙ dr̃ia eſt inter ſillm̃ falſigraphũ: litigioſum: ꝛ tentatiuũ: q2 ſillꝰs falſigraphꝰ eſt q̃ procedit ex ꝓpriis ꝑncipiis alicuiꝰ male intellectis cmõi ſunt ſillꝰs ypocratis ꝛ briſſonis de q̃bꝰ viſum eſt in textu. Sz ſillꝰs litigioſus eſt idẽ ꝙ ſillꝰs ſophiſticꝰ. ſ; tentatiuꝰ eſt q̃ querit de ſcīa vel ignorãtia rñdentis. vñ talis põt capi dupl̄r. Uno mõ quãtũ ad ſuã materiã ꝑtã ad terminos ꝛ propões. ꝛ ſic nõ diſtinguit̃ ꝯtra demõſtratiuũ vel dyalecticũ: vt viſum eſt in primo thopicoꝝ. ꝛ ſic nõ eſt ſophiſticus. Alio mõ accipit̃ inquãtũ procedit ex cõibꝰ ꝛ probabilibꝰ vt videt̃ procedere ex propriis principiis alicuiꝰ ſcīe: ꝛ ſic põt dici quodãmodo ſillꝰs ſophiſticꝰ: q2 videt̃ ꝓcedere ex propriis principiis alicuiꝰ ſcīe. ꝛ nõ procedit. ꝛ ſic capiebat̃ in textu. ꝛ hec de ſcḋo articulo.

Cõcluſio de ſillogiſmo peccante in forma.

¶ Quãtũ ad tertiũ ſit ꝯcluſio reſponſalis. ſillꝰs peccans in forma nõ eſt bonus ſillogiſmꝰ. et h̄ relinquit̃ ſatis probata ex dict̃. ¶ Ad rões ante oppoſitũ. Ad ꝑmã dr̃ ꝙ ex premiſſis falſis etiã de neceſſitate bene põt ſequi ꝯcluſio ꝛ nihil ꝯtra nos. ¶ Ad ſcḋam dr̃ ꝙ argumẽtatio ꝑt capi dupl̄r. Uno mõ large ꝓ quacũq̃ argumẽtatione ſiue ſit probatiua ſiue nõ. Alio mõ ſtricte pro argumentatione probatiua ꝛ h̄ viſum eſt in ſcḋo prioꝝ. ¶ Ad tertiã ꝛ quartã p; ſolutio. ꝛ etiã ad quintam.

¶ Et ſic eſt finis primi elenchoꝝ.

¶ Sequitur ſecundus.

DE rĩſione aũt et quõ op; ſoluere ꝛ ad q̇d ꝛ ad quã vtilitatẽ huiꝰ orationes ꝯſũt poſt hec dicendũ vtiles: ergo ſunt ad phiã ꝓpter duo. primũ quidẽ quoniã ſepe ſm dictionẽ fiunt meliꝰ h̄re faciunt quotiens ſingulũ dr̃. ꝛ q̃ ſilr̃ ꝛ q̃ aliter in rebus accidunt: ꝛ in noibus. ſcḋo aũt ad eas que ꝑ eundem ſunt queſtiones.

Utilitates ſoluẽdi paralogiſmos. Iſtius libri diuiſio.

IStе eſt ſcḋus liber elenchorum in quo phꝰus determinat de ſolutionibus argumẽtationũ ſophiſticaꝝ. Et diuidit̃ in quattuor tractatus. Primus ꝯtinet vnicũ caplm̃ in quo ponit vtilitatẽ ſoluendi paralogiſmos dicens ꝙ due ſunt vtilitates. primo ſunt vtiles ad phiam. q̇ꝺ probat de fallaciis in dictione: q2 ſciẽs diſtinguere multiplex ſcit faciliter diſtinguere aliter eſſe in rebꝰ ꝛ ordinibus quod eſt vtile ad phiã. Scḋo probat in fallaciis extra dictionẽ. nam per ſolutiones earũ euitamur decipi per eas. Secũdo ſunt vtiles ad gloriam reſpondentis: quia ſolutio paralogiſmoꝝ facit reſpondentẽ videri exercitatũ circa oĩa. ¶ Deinde remouet vnam cauillatõez. nã aliq̃s poſſet dicere ꝙ iſte ſcḋus liber eſt ſupfluus: q2 oẽs ꝑdicte vtilitates vident̃ haberi ꝑ primũ librũ: q2 in primo libro manifeſtat̃ ex quibus fiunt ſillogiſmi ſophiſtici. ꝛ quõ fiunt. mõ ille qui cognoſcit talia cognoſcit defectus eoꝝ. Reſpondet̃ ꝙ aliud eſt ſcire defectũ ꝑalogiſmi: ꝛ ſcire ſoluere eũ in propria forma quod habetur ꝑ iſtud ſcḋm.

Cauillationis remotio.

¶ Primum ergo quidem sicut sillogisare dicimus probabiliter quandoqz magis q̃ vere oportere eligere sic: et soluendum quandoqz magis probabiliter q̃ ſm verum.

Quō soluuntur q̄stiões sophistice

Iste ē scōs tractat⁹ q̄ diuidit in duo capitula. In p̄mo ponit talem cōclusionē. Ad argumētationes sophisticas est danda apparēs solutio: quia respondens debet illo modo soluere quo opponens arguit: sed opponens sophista nō arguit: sȝ videt arguere: ḡ respōdēs nō dȝ soluere: sed dȝ videri soluere. ¶ Deinde remouet vnū dubiū. crederet aliq̄s q̄ r̄ndens nullo mō deberet soluere postq̄ opponēs nō arguit. R̄ndet p̄hs q̄ imo dȝ soluere ne videatur redargui apd̄ assistētes: ⁊ ne videat ignorare solutōes taliū palogismoꝝ. s. q̄ i disputatione sophista r̄ndēs dȝ distīguere orōnem multiplicē si sibi ponat anteq̄ opponēs ꝯcludat ꝯtra ipȝ. qd̄ p̄bat duab⁹ rōnib⁹. Prima. r̄ndēs dȝ illud facere p qd̄ acq̄rit apparētē sapiētiā: sed distinguendo multiplex acq̄rit apparentē sapientiā: q2 orō multiplex nō distincta est viciosa: ḡ r̄ndēs sophista dȝ vti r̄ſiōe. Scd̄a rō. sicut est de interrogatōe plures: ita est de interrogatiōe multiplici: sed ad interrogationē plures nō est r̄ndēdū vnica r̄ſiōe: ḡ nec ad orōnē mltiplicē ē dāda vnica r̄ſio: sȝ plures q̄ daut p distinctionē. ¶ Finalr̄ remouet vnū dubiū. posset eñ q̄s credere q̄ si orō eēt ꝟa i vtroq̄ sensu nō eēt distinguēda. Hoc remouet p̄hs dicēs q̄ lȝ sit ꝟa in vtroq̄ sensu tñ ē distiguēda: q2 faciēdū ē de orōne mltiplici sicut de q̄ōe plres: sȝ q̄stio plres ē distiguēda lȝ sit ꝟa i vtroq̄ sensu: igit ⁊ orō plures.

Dubij remotio de eodem.

Alterius dubij remotio.

¶ R̄ndēdū aūt in his q̄dē q̄ videt sic dicētē etei sic mīme ad se fiet elēch⁹.

Quinq̄ r̄ndentis cautele.

¶ Istud est scōȝ capl̄m in q̄ ponit aliq̄s cautelas r̄ndētis ad euitādū interrogatōeȝ vnā. ⁊ sūt q̄nq̄. ¶ Prīa. si opponēs pponat r̄ndēti aliquā iterrogationē pbabilē q̄ nō videt pbabilis r̄ndēti: tūc ip̄e r̄ndēs nō dȝ simplr̄ ꝯcedere ne videat duci ad iopinabile nec dȝ simplr̄ negare: sȝ dȝ dicere videt mihi. ¶ Scd̄a. si opponēs pponat aliqd̄ iopinabile: tūc r̄ndēs dȝ etiā dicere vr̄ mihi. ¶ Tertia. si opponēs velit pbare aliqd̄ negatū r̄ndēte: tūc r̄ndēs dȝ sibi dicere q̄ petit pricipiū: q2 tūc appebit assistētib⁹ q̄ r̄ndēs bñ dicat. ¶ Quarta. si opponēs aliq̄d inferat ex dictis a r̄ndēte p aliquā similitudinē tūc r̄ndēs dȝ dicere q̄ ip̄e nō capit i illo sensu in q̄ dedit illā ppositionē. ¶ Quīta. respōdēs nō debet r̄ndere nisi prius interrogatio fuerit perfecta: vt est ne homo alaliū vel quicquid est possessio dānum.

¶ Quoniam autem recta solutio est manifestatio falsi sillogismi ſm quaȝ interrogationem accidit falsum. falsus autem sillogismus fit dupliciter.

Duplex ē solutio.

Iste est tertius tractat⁹ hui⁹ libri in quo docet naturaȝ solutionuȝ paralogismoꝝ. Et diuiditur i quattuor capitula. In p̄mo dicit q̄ duplex est solutio. s. recta ⁊ nō recta. Solutio recta ē manifestatio sillogismi falsi ſm q̄cunq̄ eius positionem ſm quam accidit falsum. hoc est solutio recta est falsitas argumētationis ſm oēm modum ſm quem talis argumentatio dicitur falsa. ¶ Deinde ponit diuisionē silloꝝ falsoꝝ dicens q̄ duplex est sillogismus falsus. quidam est peccās in materia. ⁊ quidam in forma. Et subdit q̄ sillogismi peccātes in materia soluuntur per interēptionē vnius premisse vel ambarum p̄missaruȝ. ⁊ hoc si sint false. Sed peccātes in forma soluūtur p negationē ꝯñie vel p distinctioneȝ si sit multiplicitas i ip̄is. ¶ Finalr̄ remouet vnū dubiū. posset ei aliq̄s credere q̄ solutōes paralogismoꝝ satis habent p primū sillogismū. ¶ Ad hoc r̄ndet q̄ multū differt soluere aliquā orōnē statim ⁊ sine p̄meditatōe longa ⁊ soluere cum longa premeditatione. nā imediate aliquid preuidere est difficile. ⁊ p exercitationē videre ē facile: quia exercitatio habet per istum secundum librum.

Quid est solutio recta.

Sillōruȝ falsorum diuisio.

¶ Horum igitur qui sunt ſm equiuocationem et amphiboliam elenchoꝝ. alij quidem habent interrogationem aliquam plura significantem. alij aūt conclusionem multipliciter dictam.

Distinctiones palogismoꝝ

¶ Istud est scd̄m capitulum in quo philosophus docet soluere paralogismos fallaciaruȝ in dictiōe. Et diuiditur in quattuor partes. In prima ponit duas distinctiones. Prima. paralogismorum equiuocationis ⁊ amphibolie: quidam habent premissas multiplices et non conclusionem. alij habent conclusionem multiplicē cum aliqua premissaruȝ. ¶ Scd̄a. distinctio. ppositio multiplex aliquādo ē vera ſm vnū sensum ⁊ falsa ſm alium. Et aliq̄n vera in vtroq̄ ⁊ aliquādo falsa. Ex quo patet q̄ ōis orō multiplex posita in sillō est distinguēda ⁊ cōcedēda in sensu ꝟo: ⁊ negāda i sensu falso. ex quo ptȝ quō sunt soluēdi palogismi fallaciaꝝ equocationis ⁊ amphibolie. Et subdit vnū documētū q̄ si multiplicitas lateat r̄ndētē ⁊ ip̄e ꝯcesserit orōnē multiplicē sine distictōe: tūc si opponēs fortit instet sic q̄ possit pcipe mltiplicitatē tūc dȝ corrigere suā solutionē ⁊ dicere q̄ cepit ppōeȝ pri⁹ ꝯcessam i sensu ꝟo ¶ In scd̄a pte docet soluere palogismos cōpōnis ⁊ diuisiōis dicēs q̄ soluunt ostēdēdo q̄ nō ē eadē orō ꝯposita ⁊ diuisa. Et ponit septē exēpla. p̄miū. quo vidisti pcussuȝ h p cussus ē: sȝ oculo vidisti hūc pcussum: ḡ oculo hic pcussus ē. Scd̄m. quo percussus est h hoc tu vidisti: sed baculo percussus est hic: ḡ baculo tu vidisti. soluit istos duos dicēs: q̄ nō ē

Documētum.

Quō soluunt paralogismi ꝯpōnis et diuisiōis.

idē videre oculis illū q̄ pcussus est videre illū q̄ pcussus est oculo. ¶ Tertiū exemplū. tu vidisti nūc existētes in piray naues, in cicilia ens. hec enī est distinguēda: qr ens pōt referri ad hoc qd ē in cicilia: ꝛ sic est cōposita ꝛ falsa: posito ꝙ nūc sis in piray vbi non videas naues existētes in cicilia. vel ens pōt referri ad h̄ ꝙ est i piray: ꝛ tūc est diuisa ꝛ vera. Quartū. bonus sutor malus ē: vñ si fiat pausa post ly sutor est diuisa et falsa: sed si fiat pausa post ly bonus est cōposita ꝛ ṽa. Quintū. q̄cq̄d ē malorꝝ illud est malū: sed malorꝝ ē disciplina bona: ḡ disciplina bona est mala. Sextum. quēcūq̧ nūc vere dico nūc factū esse ille nūc fact⁹ est: sed te ṽc dico nunc factū esse: ḡ tu nūc factus es. Septimū. quicūq̧ pōt cytharizare cytharizat: ſꝫ nō cytharizans pōt cytharizare: ḡ nō cytharizans cytharizat. ¶ In tertia parte

Quō soluūtur paralogismi accentus.

docet soluere paralogismos accētus: dicēs ꝙ nō fiūt multe deceptiōes in accentu. ꝛ ponit vnū exēplū: vt bonū ē viros iustos pēdere: ꝛ bonū ē viros iustos nō pēdere: ḡ bonū ē idē pēdere ꝛ nō pēdere. Soluit dicēs ꝙ pendere nō idē significat media breui ꝛ media longa.

Quō soluūtur paralogismi figure dictionis.

¶ In q̄rta pte docet soluere palogismos figure dictiōis dicēs ꝙ tales dn̄t solui negādo ꝯñam. nā ppter ꝯuenientiā aliquorꝝ i voce nō seq̄t ꝯuenīētia eorꝝ i significato aut mō significādi vel ecōtra.

Quō soluūtur paralogismi in spāli.

¶ Deide docet soluere i spāli: ꝛ pzio qñ mutat vnū p̄dicamētū i aliud: ꝛ h̄ pꝫ p exēpla. Cōtigit vnū ꝛ idē videri ꝛ videre: ḡ ꝯtigit vnū idē facere ꝛ fieri. Deide pōit exēpla i qb⁹ p̄dicamētū sube mutat i p̄dicamēta accñtis. ¶ Primū. q̄cq̄d heri habuisti et mō non habes amisisti: ſꝫ heri habuisti decē digitos ꝛ mō nō habes: ḡ decē digitos heri amisisti. dꝫ ꝙ ibi mutat q̄d i q̄ntū: iō negādd ē ꝯña. Deide ponit exēplū in q̄ q̄d mutat i aliq̄d sic. q̄cq̄d aliq̄s nō hꝫ: nō dat illud: ſꝫ vnū solū denariū aliq̄s nō hꝫ: ḡ vnū denariū aliq̄s nō dat. negāda ē ꝯña: qr ibi mutat q̄d i aliq̄d. ¶ Deinde ponit exēplū mutādo substātiā i q̄litatē vel ecōtra. q̄cūq̧ dat aliq̄d leuit cito dat: sed illud qd dat nō hūit cito: ḡ illud qd dat nō dat. ibi mutat q̄litas i subaꝫ: qr cito ē de p̄dicamēto q̄litatis: ꝛ qd ptinet ad predicamētū subē. Aliud exēplū. aliquē pcussisti sola manu: ſꝫ solā manū n̄ hēs: ḡ pcussisti aliquē p illud qd nō habes ¶ Cōseq̄nt pbat tres solutōes ātiq̄rꝝ. Prīa. ꝙ habes vnā solā manū: qr q̄ hꝫ plures hꝫ vnā solā manū. Scđa. cōcedit ꝙ tu habes vnā solā manū q̄ pcussisti: negat tn̄ sc hrē vnā solā manū. Tertia. ꝯcedit ꝙ aliq̄d dat qd nō hꝫ: qr si aliq̄s det alicui bonū vinū qd postea fiat acetū: tūc ille dedit qd nō hūit. istas tres iprobabat: qr nō est recte soluere: sed tn̄ ad hoiem: ḡ nō bene. añs pꝫ: qr ꝯcedēdo opposi-

Alius paralogismus in quo q̄d in quale mutatur.

tū illarꝝ solutionū adhuc possunt solui per distinctionē q̄ ē iter p̄dicta. ¶ Consequēter ponit vnū paralogismū i quo mutat q̄d in q̄le: vt iste hō discit tarde: ꝛ nō cito didiscit: ergo didiscit qd discit. Cōsequēter dat vnū exēplū

Exēpluꝫ i q̄ mutat q̄d in vbi.

in quo mutatur q̄d in vbi: vt quicq̄d bibisti ē in te: ciphū bibisti: ergo ciphus est i te. Aliud exēplū in quo mutat singulare in plurale: vt q̄cq̄d sciuisti p doctrinā vel inuētionē sciuisti: sed istas ꝯclusiones sciuisti: ḡ eas p doctrinā vel inuētionē sciuisti: ſꝫ tu nō sciuisti p doctrinā: ergo tu sciuisti p inuētionē: qd tn̄ est falsū p casuꝫ demōstratis duab⁹ ꝯclusiōib⁹ quaruꝫ vnā scis p doctrinam et aliā per inuētionem. Soluit negādo ꝯñam: quia numerus singularis mutat in numerū plurale.

Aliud exēplū i quo mutat q̄d in q̄le q̄d.

Cōsequenter dat vnū exēplū in quo mutat q̄d in q̄le q̄d: vt corruscus est alter ab hoie. corruscus est hō: ḡ corrusc⁹ ē alter a seipo Soluit negādo ꝯñaꝫ: qr ibi mutatur q̄d in q̄le q̄d: oīe enī cōmune est q̄le q̄d: ꝛ singulare h̄ aliq̄d. ¶ Ex p̄dictis infert phūs vnā solutionē ḡnalē oīm paralogismorꝝ in dictione. dicēs ꝙ r̄ndens dꝫ semp dicere ꝙ accipit propositioneꝫ in sensu opposito in quo capit opponens.

An tm̄ sint duo modi soluendi paralogismos

Queritur vtrum sint tm̄ duo modi soluendi palogismos scꝫ per interemptioneꝫ ꝛ p distinctionem. Et arguit pzio ꝙ nō: quia tot sunt modi soluēdi quot sunt modi sillogismorꝝ peccātiū: ſꝫ tres sunt modi taliū sillorū: qr q̄dā peccāt i matia tm̄. q̄dā i forma tm̄. q̄dā i materia ꝛ forma simul ¶ Scđo sic. nullus sills dꝫ solui p distīctionē: ḡ nō sunt duo modi soluēdi. añs pbat: qr oīs sills habēs falsitatē dꝫ solui p interēptionē falsitatis: ſꝫ oīs sills qui soluitur est falsus: igitur. ¶ Tertio sic. multiplex significat sua significata disiūctiue: ḡ nullū multiplex dꝫ distingui. añs pꝫ per phm. ij. thopicorꝝ dicentē ꝙ ad ꝯstruēdūꝫ vel destruendū multiplex sufficit tm̄ cōstruere vel destruere in vno sensu: qd non esset nisi iportaret sua significata disiūctiue. ¶ Quarto sic. multiplex significat sua significata copulatiue: ergo nullum multiplex est distīguēdū. añs pbat per philosophū primo pyarmenias. vbi dicit ꝙ si tunica imponat ad significandū hoiem ꝛ equū erit idem dicere tunica est alba ꝛ dicere hō est albus et equus albus. ¶ Quinto sic. solutio ad hoiem ꝛ ad tps sūt solutiōes recte: ergo sūt plures q̄ due. ¶ In oppositū est phs in textu. In questione erūt tres articuli. ¶ Quātum ad primum

Quid est solutio recta.

¶ Sciendū est pzimo ꝙ p declaratione questiōis supponit primo ꝙ solutio recta est manifestatio falsi ſm quācūq̧ positionem accidat falsum: cuius declaratio visa est in textu: sed solutio apparēs est manifestatio apparēs alicui falsi nō reddēdo causam.

Quid est interemptio: ꝛ q̄ duplex.

Scđo supponitur ꝙ interēptio idem est ꝙ negatio: ꝛ est duplex. s. interēptio ꝯñe ꝛ ꝓpōnis posite in ꝯña. interēptio ꝯñe hꝫ fieri in sillis peccātibus in forma. ꝛ interēptio ꝓpositionis hꝫ fieri in sillis quorꝝ aliq̄ p̄misse sūt false. vñ interēptio ꝯñe hꝫ fieri in oīb⁹ palogismis fallacie figure dictionis: ꝛ in oīb⁹ palogismis fallaciarꝝ

extra dictionē exceptis illis q̄ sūt penes falla-
ciā petitiōis pricipij q̄ directe ꝛ imediate non
soluunt nec ꝑ interēptionē nec ꝑ distictiōem.
Sꝫ rn̄dēs dꝫ dicere opponēti ꝙ petit pricipiū.
Iste tn̄ mod⁹ soluēdi reducit ad iterēptōēꝫ q̄ꝛ
dicēdo ꝙ petit pricipiū iteremit ꝓbabilitas:
iterēptio ꝟo ꝓpōis hꝫ fieri i olb⁹ ꝑalogismis
accipiētib⁹ aliquā ꝓpōēꝫ falsaꝫ. ¶ Tertio sup

Quid est distinctio

pōit ꝙ distictio ē maīfestatio alicui⁹ mltiplicis
dictōis vl' orōnis. Ex q̄ pꝫ ꝙ oīs solutio recta
fit ꝑ iterēptōēꝫ aut ꝑ distinctionē. Et si q̄s ar-
guat. nulla ē solutio recta: igr̄. añs pꝫ: q̄ꝛ vl' cēt
argumēti ꝟi vel apparētis. nō apparētis q̄ꝛ tal'
dꝫ cē appēns: nec ꝟi q̄ꝛ argumētū veꝝ. ē isolu
bile. dr̄ ꝙ ad argumētū appens n̄ solū dꝫ dari
solutio appens: sꝫ ēt recta. vn̄ i sill'o appēti sē
duo. s. cā appentie ꝛ cā dfect⁹. q̄ ad pmū dꝫ da
ri solo appēs. q̄ ad scdꝫ dꝫ dari solutio recta.

Difficultates circa textum incidētes

¶ Sciēdū est scdo ꝙ circa textum in-
cidūt alique difficultates. Prima. vtrū sit ne-
cesse ibi determinare de solutionibus paralo
gismoꝝ. Respōdet ꝙ est necesse ꝫm q̄d. i. si ve
limus habere ꝑfectā sciaꝫ de sillis sophisticis:
ꝛ si nos nō velim⁹ redargui. sed nō est necesse
simplr̄ cū possum⁹ bene esse sine talib⁹ solutio
nibus. Et si q̄s arguat. q̄cūq꜠ scit aliq̄d ꝯpo-
nere scit ipꝫ soluere: sꝫ ꝑ primū librū scim⁹ cō-
ponere sill'os sophisticos: g̃ etiā ꝑ illū sciem⁹
resoluere. Rn̄det ꝙ hoc fuit satis solutū in te
xtu: pōt tn̄ dici ꝙ nō opꝫ ꝙ q̄cūq꜠ scit. i. habet
sciam cōponendi habeat etiā sciam resoluen
di illud: imo multotiēs videm⁹ oppositū. Et
si q̄s iferat. dyalectic⁹ hꝫ ꝯsiderare de istis so-
lutiōib⁹: q̄ꝛ hꝫ ꝯsiderare de illis q̄ peccāt ꝯtra
sillm̄ dyalecticum. rn̄det ꝙ nō opꝫ nisi forte ꝑ
accidēs. Sed hꝫ ꝯsiderare primo ꝛ per se qua
liter componantur sillogismi dyalectici.

¶ Sciēduꝫ est tertio ꝙ scd'a difficul
tas est ista. vtrū aliq̄s sill's sophisticus sit sol
uēdus ꝑ negationē ꝯn̄e. ꝛ vr̄ ꝙ nō: q̄ꝛ hoc ma
xime esset q̄ꝛ talis ꝯn̄a apperet cē ꝛ nō eēt: sꝫ
h̄ nō q̄ꝛ nihil apperet eē aliō q̄꜠ sit q̄ꝛ nihil ap
paret esse aliō q̄꜠ ens: g̃ nihil appet cē aliō q̄꜠
ē. ꝯn̄a vr̄ cē bona ab equalētib⁹. ¶ Pro solu-
tōe suppōit ꝙ ista duo signa. s. idē ꝛ aliō sūt si
gna q̄ tn̄mō referūt terios subales. iō dn̄r si
gna ꝑdicamētis sube sicut ista tale ꝛ q̄le dn̄r si
gna terioꝝ accn̄taliū ꝛ non referūt nisi terios
accn̄tales. Exēplū pmi vt sortes ē aliō q̄꜠ pla
to. i. sortes est alia suba q̄꜠ plato. Exēplū scdi
vt sortes ē tal' q̄lis ē plato. i. sortes ē aliq̄lis ꝛ
tal' ē plato. Ex q̄ seq̄r ꝙ drīa iter istas duas ꝓ
pōes. sortes appet cē aliō q̄꜠ ipꝫ ē. ꝛ sortes ap
paret cē aliō q̄꜠ ē. pria valꝫ tātū sic ista sortes
appet cē ens alicui⁹ spēi: ꝛ ipe nō ē illi⁹ spēi. ꝛ
scd'a valꝫ tātū sic sortes appet cē aliō q̄꜠ ens ꝛ

Conclusiones ex ꝑdictis.

ē falsa. Ex isto ponūt tres ꝯloes. Pria. aliq̄d
appet cē tale q̄le nō ē: vt sill's sophistic⁹ appet
cē bon⁹ ꝛ nō ē. ¶ Scd'a. aliq̄d appet cē aliud
q̄꜠ ipꝫ est. Nā aliq̄d appet esse alicui⁹ spēi ꝛ tn̄
illi⁹ nō est: vt si sortes a lōge videat grādiens
sicut asinus ꝛ idut⁹ pelle asinina apperet esse
spēi asini. ꝛ tn̄ nō cēt. Tertia. aliq̄d nō appet
aliud q̄꜠ ē. iō ista est falsa aliq̄d appet cē aliud
q̄꜠ est. q̄ꝛ sensus est aliquid apparet esse aliud
q̄꜠ est. Et per hoc soluitur difficultas.

An ista sit ꝯcedēda aliq̄s ꝓpōnēꝫ verā credit esse falsam.

¶ Sciēdū ē q̄rto ꝙ ē alia difficultas.
vtꝝ ista sit ꝯcedēda. aliq̄s ꝓpōnēꝫ verā credit
esse falsam. ꝛ vr̄ ꝙ nō: q̄ꝛ ex ipa in bona ꝯn̄a se
quit vna falsa: igit. añs ꝓbat: q̄ꝛ bene sequit
aliq̄s ꝓpōnēꝫ verā credit esse falsam: g̃ aliq̄s
credit ꝓpōnēꝫ verā esse falsaꝫ: sed ꝯn̄s est fal-
suꝫ. ꝛ ē bona ꝯn̄a: q̄ꝛ noīa ꝛ verba trāsposita
idem significāt. Pro solutione supponitur ꝙ
drīa est inter istas ꝓpōes aliq̄s credit ꝓpōēm
esse falsam ꝛ aliq̄s ꝓpōnēꝫ verā credit esse fal
sam. nā scd'a est modalis diuisa: ꝛ ē sensus ali
q̄s ꝓpōēꝫ q̄ ē ꝟa credit cē falsaꝫ ꝛ h̄ ē veꝝ. pria
est modalis cōposita ꝛ est sensus aliq̄s credit
istā ꝓpōēꝫ esse verā ꝓpō ꝟa ē falsa: ꝛ i illo sen
su est falsa: ꝛ ꝑ hoc soluit difficultas: vnde cre
dere aliquā ꝓpōnēꝫ nō esse verā non est aliud
q̄꜠ assentire firmiter illi ꝓpositioni tanq̄꜠ ve-
re. Et hec de primo articulo.

Aliud dubiū d' ista ad disputandū vocalit' req̄rit' sermo

¶ Quātū ad scdm̄ dubitat p̄rio vtrū
ista sit ꝯcedēda ad disputādū vocalr̄ req̄rit ser
mo. ꝛ ꝓbat ꝙ sit ꝟa: q̄ꝛ disputatio vocalis nō
ꝑt fieri sine sermone: g̃ ad disputādū vocalit'
req̄rit ꝫmo. ꝯn̄a pꝫ ab equalētib⁹. ¶ In op-
positū arguit q̄ꝛ bene sequit: ad disputādū vo
caliter req̄rit sermo: g̃ ꝫmo req̄rit ad disputā
dū vocalit'. ꝯn̄a tenet ꝑ illā regulā noīa ꝛ ver
ba transposita idēꝫ significāt: sꝫ ꝯn̄s est falsuꝫ
cū nullus sermo req̄rat ad disputādū vocalr̄.
Itē ꝯuertens istius ad disputandū vocaliter
req̄rit ꝫmo est falsa: igit. añs pꝫ: q̄ꝛ ꝯuertens
est ista q̄ꝺ req̄rit ad disputandū ē iste vel iste
ꝫmo: mō ista ē vna affirmatiua falsa cui⁹ subꝫ
ꝓ nullo supponit. Itē ꝯdictoria ei⁹ ē ꝟa: igit
ipa ē falsa. añs pꝫ: q̄ꝛ ꝯdictoria ē ista null⁹ ser
mo req̄rit ad disputādū vocalr̄ ꝛ ista ē ꝟa: igr̄.
¶ Pro solutōe supponit p̄rio ꝙ actus posit⁹
post ly req̄rit ꝛ reci⁹ a ꝑte ante supponit ꝯfu-
se tn̄. Suppōit scd'o ꝙ aliq̄ dicūt ꝙ ꝓpō tātū
valet sicut ista disputatio vocalis nō pōt fieri
sine ꝫmōe. vel sicut ista impossibile est dispu
tationē vocalē fieri sine ꝫmone. Alij dicūt ꝙ
ex quo istud verbū requirit ꝯfundit terminū
ꝙ i ipo icludit actus sincathegoreumatic⁹ q̄
nō est ꝑs extremi: ergo totuꝫ hoc q̄ꝺ requirit
ad disputādū nō est ꝑdicatū: ergo dꝫ resolui i
vnā aliā vbi nō ponit tal' act⁹ sincathegoreu-
maticus puta in istā ad disputādū vocalit' cō
uenit sermo ꝛ postea tūc dꝫ conuerti. Suppo-
nit tertio ꝙ de ista, noīa ꝛ ꝟba trāsposita idē
significāt. diuersi diuersimode glosant. nā di
cūt aliqui ꝙ sic est intelligenda noīa et verba
vbicūq꜠ ponant idēꝫ significāt: sed nō eodem
modo. Alij dicūt ꝙ est vera retenta eadē sup
positione ampliatiōe ꝛ restrictiōe. Alij dicūt
ꝙ est intelligēda dūmodo ponantur ex eadēꝫ
parte extremi. ꝛ ista magis videt esse de mēte

aristotelis. Et per ista possunt faciliter solui rationes de contradictoria: als dictū est quo modo termin⁹ qui supponit ꝯfuse tm̄ ratione signi ꝯfusiui specialis in cōtradictoria debet supponere ꝯfuse ꝛ distributiue distributione imperfecta. Dicunt tamē aliqui ꝙ non habet contradictorium nisi prius resoluatur.

An ppō i qua ponitur terminus equiuocus sit distinguenda.

¶ Dubitatur scđo vtrū oīs propositio in qua ponit̄ termin⁹ equiuocus sit distinguēda. Et arguit̄ ꝙ sic. q2 aliqua ppositio ī qua ponit̄ terminus equiuocus est distinguēda: ꝗ ꝛ oīs ꝯña. ptꝫ: q2 nō videt̄ maior rō de vna ꝗꝫ de alia. Itē oīs ppō plures ē distiguēda: sed oīs ppositio in qua ponit̄ termin⁹ equiuocus est ppō plures: igit̄ oīs ppō in qua ponit̄ oīs talis termin⁹ est distinguēda. ¶ In oppositū arguit̄. q2 nulla ppositio vna ē distinguenda: oīs ppositio est ppositio vna: igitur nulla ppositio est distinguēda. ꝯña tenet in celarent. Et minor pbatur p pħm dicentē ꝙ idē est ppositio ꝛ ppositio vna. Pro solutiōe suppōit ꝙ propō capit̄ dupl'r. Uno mō stricte p ppōe vna: ꝛ sic nulla est distinguēda. Alio mō capitur large pro oī orōne hñte modū propōnis: ꝛ sic propositio plures ē bñ propositio. Suppōit scđo ꝙ vt cōit' dr ppō dr equoce de ppōne vna ꝛ propōne plures ꝛ hoc a ꝯsilio. s. de ppōne vna primo ꝛ de propōe plures scđario: ꝛ sic tenēdo illā regulā talia sunt subiecta q̄lia pmittunt̄ a pđicatis tā in equocis a ꝯsilio ꝗꝫ a casu. ista ē ꝯcedēda ppō est distiguēda. oīs propō est distinguēda: propō ē propō plures: oīs propō ē propō plures: q2 in oībus istis a parte subiecti ponit̄ termin⁹ equocus a ꝯsilio scꝫ iste termin⁹ propositio ꝛ pđicatū. s. distinguēda vel plures solū ꝯuenit sibi p vno significato. s. pro ppōne plures ꝛ p ꝯñs ꝟtute illi⁹ regule pđicatū restringit subiectū ad standuꝫ a propōeꝫ plures: tñ logici nō aduertētes ad talē acceptionē negāt tales ppōnes. ¶ Isto supposito ponunt̄ alique cōclusiōes probabiles. Pria. nulla ppō in qua ponit̄ termin⁹ equiuocus a ꝯsilio est distinguēda et ista iam pri⁹ fuit pbata. Scđa. aliqua propō ī q̄ ponit̄ terminus equocus a casu ē distinguēda rōne illius terī equoci: q2 illi ppōni correspōdēt plures ꝯcept⁹ propōnales coniuncti: vt ista canis est suba. pro quo ponit̄ talis regula. Oīs ppositio in q̄ ponit̄ termin⁹ equocus cui correspōdēt plures ꝯcept⁹ propōnales est distiguēda. Tertia propositio. aliq̄ propositio in qua ponit̄ terminus equiuocus restrictus est distiguēda: vt ptꝫ de ista canis est colorat⁹. Quarta propō. nulla ppō ī q̄ ponit̄ termin⁹ equoc⁹ restrict⁹ ad vnū solū significatū ē distinguenda sicut ista canis est latrabilis. ꝛ p istas ppōnes faciliter soluūtur rationes.

Cōclusiones ex pđictis.

¶ Dubitatur tertio vtꝝ ista sit concedēda. sine quacūqꝫ distinctiōe homo ē pict⁹. et videt̄ ꝙ nō q2 bene seq̄t hō est pictus: ergo pictū est hō p conuersioneꝫ simplicem. ꝯñs est falsum cum subiectum nō restringat predicatum. Item bene sequitur homo est pictus: ergo animal rationale est pictum. sed cōsequēs est falsum: igitur. cōsequētia patet per locuꝫ a diffinitione. Item nulla substantia aīata est picta: omnis homo est substantia animata: ergo nullus homo est pictus. ¶ In oppositū arguitur per illam regulam talia sunt subiecta ꝛc. que sic intelligitur vt dicūt aliqui quādo a parte subiecti ponitur terminus equiuocus: ꝛ a parte predicati ponit̄ termin⁹ sibi cōueniens solum pro vno significato: tunc stat precise pro illo. sed homo est terminus equiuocus ad hoīem verum ꝛ hoīem pictum: igit̄. sed cōtra hoc arguitur. quia si sic sequeretur ꝙ ista esset concedenda deus est accidens: virgo maria est lignum. ꝛ sic de aliis. cōsequens est falsum. patet tamen cōsequentia: quia iste terminus de⁹ equiuoce significat deū: ꝛ istū terminū deus est predicatum solum sibi conuenit pro termino: igitur. propter istā dicunt aliqui ꝙ predicta regula soluꝫ intelligēda est de termio equoco a casu. ideo dicūt ꝙ iste sūt concedende. canis est sydus celeste: canis est latrabilis. Secūdo inferūt ꝙ ista est negāda homo est pictus ꝛ sibi consimiles. Alii sunt q̄ non vidēt rationē quare in vna magis restringat ꝗꝫ in alia. ideo dicūt ꝙ regula dꝫ intelligi si ppositio affirmatiua cathegorica est vera p aliquibus suppositis: ꝛ falsa pro aliquib⁹: tūc verificatio fiet pro illis suppositis p quibus propositio est vera: vt ista homo est currēs dato ꝙ aliqui homines currāt ꝛ aliqui non. ꝛ sic possunt solui rōnes. ideo videas q̄d tenendū est. Et hec de secundo articulo.

Cōclusio rñdēs ad pđicta.

¶ Quantum ad tertiū sit cōclusio responsalis ad quesitum: tm̄ sunt duo modi soluendi paralogismos scꝫ per interemptionem ꝛ per distinctioneꝫ. Et hec cōclusio relinquit̄ pbata ex dictis. ¶ Ad rationes ante oppositum. Ad primā dicitur ꝙ paralogismi peccātes in materia ꝛ in forma soluuntur eisdeꝫ solutiōibus sicut alii. ideo pro ipsis nō est ponēdus vnus modus soluendi. Dicitur vlteri⁹ ꝙ cōcessio non est solutio: sed magis debet dici responsio cuꝫ nō sit manifestatio falsi. ¶ Ad alias satis patet solutio in primo articulo.

¶ Ad alios autem qui fm accidens vna quidem et eadem solutio est ad omnes.

Quō soluūtur paralogism accñtis.

¶ Istud est tertiuꝫ capitulū in quo docet soluere paralogismos extra dictioneꝫ. ꝛ diuidit̄ in septeꝫ partes. In prima docet soluere paralogismos accidētis dicens ꝙ ad omnes paralogismos fallacie accidentis ē vna solutio scilicet negatio consequentie quia non oportet ꝙ si premisse vniantur vel diuidant̄ cū medio ī pmissis ꝙ ppt' hoc vniant̄ vel diuidant̄ inter se ī ꝯclusiōe. ꝛ ponit diuersos paralogismos. ¶ Primus. tu scis bonum ꝛ bonum est q̄d intendo interrogare: ergo tu scis illud q̄d intē

do interrogare. Scḋs. tu cognoscis coꝛruscuꝫ ⁊ coꝛruscus est veniēs: ergo tu cognoscis venientem: ⁊ soluūtur isti duo: quia est variatio appellatiōis. Tertius. hec statua est opus ⁊ hec statua est tua: ergo statua est opus tuū. Quartus. ille canis est tuus ⁊ est pater: ergo est pater tuus. Quintus. i foro sunt raro pauca: ⁊ pauca sunt pauca: ergo pauca sunt raro pauca: ⁊ ibi cōmittitur fallacia: eo ꝙ in ipsis indebite arguitur a diuisis ad ꝯiūcta. Et subdit phs ꝙ si aliquid attribuatur accidenti ꝙ nō opꝫ illud attribui rei subiecte nisi subm ⁊ accidēs ꝑ eisdem adequate supponerēt. ¶ Deinde iprobat tres solutiones antiquoꝝ ad dictos paralogismos.

Improbat solutiōes antiquoꝝ.

¶ Prima. ꝙ nō est incōueniēs aliquē cognoscere ⁊ ignoꝛare: sꝫ erat incōueniēs aliquē cognoscere ⁊ ignoꝛare ſm idem. reprobat hanc solutioneꝫ: quia oīm paralogismoꝝ eiusdē fallacie dꝫ esse idē modus soluēdi gnālis: sed talis non est hmōi: igit. Et subdit ꝙ nō est incōueniēs eādeꝫ oꝛōnem hr̄e plures defectus: ⁊ tūc talis nō poterit solui ꝑ taleꝫ modū dicēdi antiquoꝝ. ¶ Scḋa. solutio antiquoꝝ dicētium oīa esse multū ⁊ paucū eo ꝙ multū ⁊ paucū dicūtur relatiue. reprobat hāc solutioneꝫ dicēs ꝙ talis solutio nihil valet: quia non manifestat falsitateꝫ ¶ Tertia. solutio antiquoꝝ erat ꝙ ista est distinguēda. iste canis est pr̄ tuus. hāc reprobat phs dicēs: ꝙ solū nomen multiplex vel oꝛatio multiplex est distinguēda: sꝫ ibi nō est nomen nec oꝛatio multiplex: igit. Subdit etiā ꝙ nulla oꝛatio trūcata est distinguēda sicut ista. prudētia est disciplina maloꝝ. vel ista aufert mihi irā. ¶ In scḋa pte docet soluere paralogismos ſm quid ad simplr̄. ⁊ pꝛio dat solutioneꝫ gnālem: scꝫ negādo ꝯñaꝫ: quia nō est ideꝫ dictū simplr̄ ⁊ dictū ſm quid dicēs ꝙ ꝯsiderādum est ad ꝯdictionem si scꝫ sumatur in premissis ſm qd ⁊ in ꝯclusiōe simplr̄: ⁊ ponit noueꝫ paralogismos. ¶ Prim⁹. qḋ nō est: est opinabile: ergo qḋ nō est: est. Scḋs. aliqd qḋ est nō est hō: ergo aliqd qḋ est: nō est. Terti⁹. soꝛtes iurat se piurare: ergo bene iurat. Soluit negādo ꝯñtiam: quia iurare se piurare non est bñ iurare simplr̄: sꝫ solū ſm quid. Quartus. qui suadet furtum dissuadet non furtum: ergo qui suadet dissuadet. Quint⁹. ego dico falsuꝫ. Soluit dicens: ꝙ ille qui dicit illā ꝓpōnem dicit falsuꝫ simplr̄ ⁊ veruꝫ ſm quid. Sextus. diuitie sunt bone bñ vtēti ⁊ nō sunt bone male vtēti: ergo sunt bone ⁊ nō bone. Septimus. iustū est magis eligēduꝫ ꝙ̄ iniustuꝫ: ergo moꝛi iuste est magis eligēduꝫ ꝙ̄ moꝛi iniuste. Soluit dicēs ꝙ moꝛi iustū est magis eligēduꝫ quo ad agere ꝙ̄ in iustum: sꝫ nō quo ad pati. Octauus. scio hāc rem esse mihi adiudicataꝫ: ergo scio hāc rem esse meam. Ultimus. iniuste passus dicit se fuisse passuꝫ iniusta: ergo dicit iniusta. ¶ In tertia parte docet soluere paralogismoꝝ ignoꝛātie elēchi dicens ꝙ oēs soluūtur: quia obmittunt aliquam cōditionem necessario requisitā ad cōtradictionem: vt tu scis de coꝛrusco ꝙ est veniens ⁊ ignoꝛas qḋ est musicus: ergo tu scis ⁊ ignoꝛas.

Mod⁹ soluēdi paralogismos ignoꝛātie elēchi.

¶ In q̄rta pte docet soluere paralogismos petitōis pꝛicipij dicēs ꝙ oēs soluūtur dicēdo opponēti ꝙ petit pꝛincipiū. ¶ In quinta pte docet soluere paralogismos fallacie ꝯñtis dicēs ꝙ oēs soluūtur ꝑ negationem ꝯñtie: quia lꝫ pꝛima ꝯñtia sit bona: non tñ opꝫ ꝙ scḋa sit bona: vt qñ arguitur a destructiōe antecedētis ad destructioneꝫ ꝯñtis vel a positione ꝯñtis ad positioneꝫ añtis. ¶ In sexta pte docet soluere paralogismos nō ſm causaꝫ vt causam dicēs ꝙ tales soluūtur dicēdo ꝙ ꝓpter ꝓmissaꝫ sup̄fluam nō sequitur īpossibile. ¶ In septima pte docet soluere paꝛlogismos ſm plures interrogatiōes vt vnam dicēs ꝙ ad paralogismos hui⁹ fallacie nō est rñdēduꝫ vnica rñsione cuꝫ interrogatio fuerit plures: sed debēt dari plures rñsiones. Et hoc ꝓbat ꝑ vnum sile. nam lꝫ ꝓpositio habēs terim equiuocuꝫ sit v̄a in vtroqꝫ sensu vel falsa in vno ⁊ vera in alio. nō tñ dꝫ dari vna solutio simplr̄: scꝫ ꝯcedēdo vel negādo: quia apparēter duceretur ad methā. Silr̄ dicēdum est de interrogatione plures ⁊ ponit vnū exemplū. vt si q̄ratur sunt ne illa bona vl̄ mala demōstrato vno bonoꝛ vno malo. si respōdeatur ꝙ sunt mala: ergo bonū est malū. Et si respōdeatur ꝙ sunt bona: ergo malum est bonuꝫ: ideo debet dici hoc est bonum. ⁊ hoc est malum.

Quō soluūtur paralogismi solutiōis pꝛicipij.

Quō soluūtur paralogismi fallacie ꝯñtis.

¶ In illis aūt que deducunt ad idem frequēter dicere manifestuꝫ: qm̄ non dandum eoꝛum que ad aliquid dicuntur significare quidem separatas per se pꝛedicationes.

¶ Istud est quartuꝫ capitulum in quo soluit paralogismos ducētes ad nugationem ⁊ ad soloecismum: ⁊ intēdit duas ꝯclusiones. Pꝛima. ad soluēdum paralogismos nugationis opꝫ negare illud pꝛincipiū sophisticuꝫ nomen significat idem ꝑ se sumptum ⁊ iunctum cum alio: quia illud nō videtur verū saltem in relatiuis ⁊ passionibus: quia duplum ꝑ se sumptum significat dimidium. iunctum v̄o cuꝫ dimidio nō plus significat ipm. patet etiam in passionibus: quia cimitas per se significat nasuꝫ: sꝫ quādo iungitur cum isto termino nasus: non significat nasum. Secunda conclusio. volens euitare nugationem debꝫ addere subiecto determinationem vel nomen ad suū adiectiuū. Docet secundo soluere paralogismos ducentes ad soloecismum dicens ꝙ debet responderi ꝙ non bene arguit: quia incōgruum nō est verum neqꝫ falsum. ⁊ ponit exemplum qḋ vere dicis esse hoc est: sed lapideꝫ vere dicis esse: ergo lapidem est.

Quō soluūtur paralogismi ducentes ad nugationē.

Mod⁹ soluēdi sillogismos ducentes ad soloecismum.

¶ Opoꝛtet etiam intelligere qm̄ oīm oꝛationū alie quideꝫ sunt faciles consipici. alie aūt difficilioꝛes scḋm quid ⁊ in quo paralogisant audiētem fre-

Que oꝛōnes facilr̄ soluūtur.

quenter autem eedem illis.

¶ Iste est vltim⁹ tractatus hui⁹ libri in quo determinat de his q̄ sunt digna solutiōe ⁊ de his que nō sunt ⁊ de sillō fatuo: ⁊ diuiditur ī tria capitula. In p̄mo ostēdit q̄ orōnes sunt faciles ad soluēdū ⁊ q̄ difficiles. ⁊ dicit primo q̄ oēs orōnes q̄ fiunt ſm equiuocationē sunt faciles. vñ fere oēs orōnes ſm dictionē sunt faciles ad soluēdū: ⁊ q̄si ridiculose. Et pōit duo exēpla de equocatōe. Primū. vir sedēs fereba tur gradatim ista est duplex. Naʒ p̄mo significat q̄ sedēs ferebatur p grad⁹. ⁊ sic p̄t esse v̄a. scd̄o significat q̄ vir sedēs gradiēdo ferebat̄ ⁊ sic est falsa. Scd̄m exēplū. boreas nō est pur⁹ q̄ affligit pauperē. vñ purus duo significat. vno mō idē est q̄d innocēs: ⁊ sic boreas nō est pur⁹: q̄ destruit pauperem. Alio mō idem est q̄d seren⁹ vel purgās: ⁊ sic est pur⁹. Subdit tñ q̄ aliq̄ orōnes facte ſm equocationē dicūtur difficiles: q̄ ille sunt difficiles de quib⁹ sapiētes iudicāt diuersimode: ſ; aliq̄ orōnes equocatōis sunt hm̄oi. nā zeno credebat q̄ ens tñ vnū significaret. alij v̄o dicebāt q̄ ens ⁊ vnū

Oro solubilis q̄ñ soluitur. multipl̄r dicebātur. ¶ Cōsequēter soluit orōnem solubilē dicēs q̄ duplex est sc; acris ⁊ nō acris. vñ oratio acris siue difficilis ad soluēdum est q̄ maxie dubitare facit ⁊ r̄ndētē maxime alligat. Et dicit q̄ est duplex: sc; peccās in materia ⁊ peccās ī forma. ⁊ dicit q̄ orōnes peccātes in materia sunt acriores hoc est difficiliores ad soluēdum q̄ȝ peccātes in forma: q̄ peccātes in forma nō decipiūt nisi ignorātes logicam: ſ; p peccātes in materia peritissimi decipiūtur: ⁊ dicit q̄ orō peccans in materia d̄r esse acerrima q̄ñ ex p̄missis valde p̄babilibus infertur p̄pō valde ip̄robabilis: ſ; d̄r minus acris q̄ñ p̄misse nō sunt multū p̄babiles: sunt tñ aliqualiter probabiles ⁊ ɔcludunt vnū manifeste falsum. dicit etiā q̄ interrogationes peccātes in forma illa est maxime acris de qua est dubiū si sit sillogistica vel nō: ſ; illa d̄r minus acris q̄ faciľr apparet q̄ nō est sillo-

Orōnum peccātiū in forma diuisio. gistica. Ex quo infert q̄ orōnū peccātium in forma aliq̄ sunt digne solutiōe ⁊ aliq̄ nō vt in quib⁹ nō est aliqua p̄missarū p̄pter quā sequatur ɔclusio: ſ; illa est digna solutione q̄ñ faciľr nescimus distinguere an sit sillogistica vel nō. Et subdit incidētaliter diuersos modos soluēdi dicēs q̄ aliq̄ñ fit solutio ad ip̄am orōnē aliq̄ñ fit solutio ad hōiem ostendēdo q̄ male or at p̄missas suas sicut in sillō fatuo cui⁹ p isse nō sunt bñ ordinate. aliq̄ñ etiā fit solutio ad tp̄s q̄ñ r̄ndens nescit soluere: ⁊ tñ cū multis dictis ptrāsit tp̄s. Et dicit ph̄s q̄ illa solutio est pessima que eget plus tēporis q̄ȝ disputatio exigat.

Recapitulatio. ¶ Ex quantis ergo ⁊ qualibus fiunt disputationibus paralogismi: ⁊ quo modo ostēdemus falsum ⁊ que extra opinionem sunt dicere faciemus.

¶ Istud est scd̄m capitulū in quo ph̄s recapitulat ea que dicta sunt in istis libris ⁊ libris thopicorū dicēs q̄ dictum est ex quātis fallacijs fiunt deceptiones: dictū est etiam q̄ñ respondēs ducitur ad metham. dictū est etiam de cautelis de solutionibus ⁊ que sit vtilis ⁊ que non: ⁊ q̄ñ soluūtur apparēter ⁊ q̄ñ nō: etiam in thopicis dictū est de p̄dicatis: de p positionibus: ⁊ de problematibus quattuor predicatorū: ⁊ de cōsiderationibus ad arguendum de omni p̄blemate: ⁊ de modo opponēdi ⁊ respondendi dialetice. Textus

¶ Oportet aūt nos nō latere q̄d accidit circa hoc negociū. Nam eorū que inueniūtur omniū quequidē ab alijs sumpta sunt prius elaborata particulariter augentur ab eis qui accipiunt postea. Que aūt ex principio inueniūtur: paruū augmētum in primis sumere solēt. vtilius aūt plurimum ē lo q̄d postea ex his fit augmētum. maximum enim fortasse principium est omnium: vt d̄r quare ⁊ difficillimum. Quāto enim optimum potestate: tanto paruissimum magnitudine difficillimum est videri. — Q̄ñ ab antiquis logica fuit inuēta

¶ Istud est vltimum capitulum in quo ph̄s ostendit modum inuētionis logice. Et dicit primo q̄ illa que primo inuēta fuerunt a primis inuētoribus parua erant: sed p successionem temporis augmentum acceperūt: ⁊ dicit q̄ primo inuenta fuerūt principia cōmunia. ⁊ dicit q̄ licet principia sint parua in magnitudine sunt tamen maxima in virtute ⁊ difficillima ad inueniendum quibus inuentis facile est addere: ⁊ dicit q̄ tempore suo de hac arte nihil erat traditum q̄d haberet aliquid ordinis: immo tradita erant sine ordine: puta habendo multas regulas ⁊ multa argumēta sine quocūq̄ȝ ordine. Ex quo infert q̄ talis doctrina que erat ab antiquis tradita erat facilis: q̄ ibi nō erant nisi quedam regule sine demonstratione. Et subdit q̄ de sillogismis sophisticis nihil penitus erat traditū ante tempus suum saltem p modum artis: ex illo vult habere q̄ fuit verus inuentor huius scientie ⁊ se cōpleuisse sufficienter hanc artem: ideo concludit q̄ de non bene dictis ⁊ de omissis detur sibi venia. ⁊ de inuentis ⁊ bene dictis dentur sibi grates.

Queritur vtrum ph̄s sufficienter doceat soluere paralogismos extra dictionē. ¶ Arguitur primo q̄ non: q̄ paralogismi petitionis principij peccāt in forma: ⁊ tales debēt solui p distinctionem vel per negationem ɔsitie: igitur nō bene docuit soluere tales sillōs. maior p̄ȝ: — Utrū paralogismos extra dictionē soluere ph̄s sufficiēter doceat.

qꝛ oīs sillogismus sophisticus peccat in materia vl' forma: ſꝫ paralogism⁹ petitōis pricipij nō peccat in materia: ergo in forma. ¶ Scōo sic. petitio principij peccat cōtra argumētatiōeꝫ: ergo peccat in forma. añs pꝫ: qꝛ petitio principij nō facit fidem de re dubia cū nihil ꝓbet: igitur. ¶ Tertio sic. petitio principij peccat ꝯtra sillogismum simplr: ergo peccat in forma. añs pꝫ per phm in textu: ꝛ ꝑcipue in primo vbi dicit ꝙ oēs paralogismi sunt imodificati. ¶ Quarto sic. ad interrogatiōeꝫ ples dāda est vna rñsio. añs pꝫ: qꝛ ad oēm ꝓpōnem q̄ sic est ꝟa ꝙ nullo mō est falsa dāda est vna rñsio: ſꝫ aliqua interrogatio plēs est hmōi: igitur. minor pꝫ: qꝛ ista est interrogatio plēs. vtꝝ isti sint vidētes demōstrato vno ceco ꝛ vno vidēte: ꝛ tñ est falsa: igitur. ¶ Quinto sic. interrogatio plēs est ꝓpō cum ꝓpō diuidatur in ꝓponeꝫ vnā ꝛ ꝓponem plēs. ſꝫ ad oēm ꝓpōnem rñdēduꝫ est vna rñsione: igitur. ¶ In oppositum est phs in textu. In qōne erūt tres articuli.

Aliq̄ difficultates circa textum incidentes.

¶ Sciēduꝫ est primo ꝙ circa textum incidūt alique difficultates. Prima. vtrū ad hoc ꝙ aliqua oratio faciat fallaciā equiuocationis vel amphibolie requirat ꝙ principalr plura significet. Et videt ꝙ nō: qꝛ equiuocatio ꝛ amphibolia possunt fieri ſm istā orōneꝫ. quicquid ridet hꝫ os: pratū ridet: ergo pratuꝫ hꝫ os. ꝛ tñ ibi nō est aliquis terminus qui principaliter plā significet. neqꝫ ipsa oratio pricipaliter plura significat. Ad hoc rñdetur ꝙ nunq̄ est equiuocatio vel amphibolia nisi sit aliquid distinguēduꝫ: ꝛ hoc saltem ſm primum vel scōm modū. Dicitur scōo ꝙ nō requirit ꝙ termin⁹ vel orō principalr plā significet.

Dubium de ista aliquid sigt qd non significat.

¶ Sciēdum est scōo ꝙ scōa difficultas est talis. vtꝝ ista sit ꝯcedēda. aliquid significat qd nō significat. ꝛ videt ꝙ sic: qꝛ chimera aliquid significat cū sit nomen. ꝛ tñ nihil significat: qꝛ chimera non est ymaginabilis: ergo nō est significabilis. ꝯña ꝓbatur: qꝛ ad hoc ꝙ aliquid possit significari opꝫ ꝙ sit ymaginabile. ꝛ añs ꝓbatur: qꝛ iplicans ꝯdictiōeꝫ non ymaginatur: ſꝫ chimera iplicat ꝯdictioneꝫ: ergo non ymaginat. ¶ Pro solutōe supponitur ꝙ illa ꝓpositio pt hr̄e multos sensus.

Predicte propōnis multi sūt sensus.

Un⁹ sensus est ꝙ iste termin⁹ aliqd significat aliqd qd significat iste termin⁹ nō materialiter capt⁹. ꝛ sic cōceditur. nam aliquid significat illam vocem nō que significatur ꝑ seipsam. Alius sensus est ꝙ aliquid significat aliquod qd nō est significatiuū: qꝛ significat rem q̄ est lapis que nō est significatiua. Alius sensus est: aliquid significat aliquid ꝛ non significat illud: ꝛ sic est falsa. ꝛ ad improbationem visum est als quomodo chimera potest dupliciter diffiniri. vno modo ꝙ est aliquid compositum ex capite leonis ꝛc. ꝛ sic bene est ymagibile ꝛ significat. Alio modo vt est compositum ex impossibilibus posse componi: ꝛ sic est ymaginabilis ꝛ insignificabilis.

Tertia difficultas.

¶ Sciēduꝫ est tertio ꝙ tertia difficultas est ista. vtꝝ ista ꝓpositio: oīa sunt eadē sibi possit causare aliquā fallaciā. ¶ Pro cui⁹ solutiōe supponit ꝙ illud signum oīa pōt capi duplr. vno mō collectiue: ꝛ sic est vna indefinita falsa. nā oīa simul collecta nō sunt eadē sibi: ꝛ isto mō nō causat ꝓprie aliquā fallaciā cū ipsa sit simplr falsa. vñ ly oīa captū collectiue facit terīm sequēteꝫ supponere ꝯfuse tm̄ sub quo dꝫ fieri descēsus copulat⁹: vt oēs apl'i dei sunt duodecim: ly apl'i dei supponit ꝯfuse tm̄ sub quo fit talis descēsus: ergo isti apl'i dei ꝛ isti apl'i dei sunt duodecim.

Quot modis hoc signuꝫ oīa capit in ꝑdicta propositione

Alio mō capitur ly oīa distributiue: ꝛ sic talis ꝓpositio est vera de rigore logice ꝓpter reciprocatiōem q̄ sibi denotatur. ꝛ sic isto mō precise captū nō videtur facere aliquā fallaciam: ſꝫ tñ caperetur ly oīa vt subordinatur duabus ꝓpōnibus indisiūctim captis posset causare fallaciā equiuocatiōis. ¶ Sed restat alia difficultas an inuenire principiū sit difficilius q̄ alia sequentia inuenire: ꝛ videtur ꝙ non: qꝛ principia cognoscūtur ab oībus cognitis terminis: igit.

Alia difficultas.

Ad difficultateꝫ rñdetur ꝙ duplicia sunt principia. quedam sunt cōmunia ꝛ simplr prima: ꝛ ista inuenire nō est difficile neqꝫ forte multum vtile. Alia sunt principia ꝓpria alicui⁹ artis ꝛ sciētie: ꝛ talia inuenire est difficile ꝛ multum vtile. nam ipsis inuētis facile est aliquid ipsis addere.

Aliud dubiuꝫ de diuisiōe orationis.

¶ Sciēdum est quarto ꝙ circa textuꝫ incidit talis difficultas. an diuisio orōnis in orōnem faciliter solubilem ꝛ difficulter solubilem sit sufficiēs. ꝛ videtur ꝙ nō: qꝛ eadeꝫ orō pōt esse difficulter solubilis ꝛ faciliter solubilis. nā aliquis ꝑfectiori modo pōt intelligere vnā ꝓpōnem q̄ alter. Rñdetur ꝙ illa diuisio est sufficiēs si facilitas ꝛ difficultas sumātur ex ꝑte ipsaꝝ orōnum ꝛ nō ex ꝑte intellectus. ¶ Et si quis dicat. si hoc esset verū sequeretur ꝙ difficultas intelligēdi res ꝓueniret ex parte ipsaꝝ rerum ꝛ nō ex ꝑte nostri intellectus qd est falsum. nam tota difficultas intelligēdi res ꝓuenit ex parte nostri intellectus.

Quot modis itelligit difficultas cognoscēdi res proueni re ex ꝑte intellect⁹.

Rñdetur ꝙ difficultateꝫ cognoscēdi res ꝓuenire ex ꝑte intellectus intelligitur duplr. vno modo ꝙ res non cognoscatur sub tam ꝑfecto gradu cognitiōis sub quo pōt cognosci. ꝛ sic ꝓuenit ex parte intellectus: vel ꝙ nō cognoscatur sub tāto gradu perfecto cognitionis sicut illa res ꝛ sic prouenit ex parte rei. ¶ Et hec de primo articulo.

Aliud dubiū de ꝟitate illi⁹: ego dico falsum.

¶ Quātuꝫ ad scōm dubitatur primo vtrum hec ꝓpositio ego dico falsum sit vera vel falsa. supposito ꝙ nihil aliud dicā. Arguitur primo ꝙ non: qꝛ ꝑ illam ꝓpōnem taliter significatur qualiter est: ergo ipsa est vera. añs pꝫ: qꝛ ꝑ eam significatur me dicere falsum: ꝛ ita est: ergo ipsa est vera. ꝛ ꝙ sit falsa pꝫ: qꝛ falsificat seipsam: igitur. ¶ Pro solutione huius dubij est aduertendum ꝙ illud dubiū querit

de veritate ⁊ falsitate ꝓpõnum insolubilium de quibus diuerse sunt opiniones: vt aꝉs videbitur in tractatu de insolubilibus. ¶ Sed

Dr̃a inter propõnẽ habẽtem supra se ⁊ insolubilem.

pro nũc supponitur ꝙ dr̃a est inter ꝓpõnem habẽtem reflexionem supra se ⁊ insolubilem. vñ illa ꝓpositio dr̄ hr̄e reflexionem supra se q̃ aliquo mõ seipsam significat: vt oīs ꝓpositio est affirmatiua: sꝫ ꝓpositio dr̄ insolubilia q̃ significat seipsaꝫ sub rõne falsi. Et ex isto sequitur ꝙ oīs ꝓpositio insolubilis est habẽs reflexionem supra se: sꝫ nõ ecõtra. ⁊ dr̄ insolubilis: qꝛ cum difficultate est solubilis.

Quot cõditões requirũtur ad insolubile.

¶ Et aduerte ꝙ ꝓprie ad insolubile tres ꝯditiones requiruntur. Prima. ꝙ sit sophisma ex quo apparẽter ⁊ nõ vere sequatur ꝯtradictio. defectu cuius ista ꝓpositio nõ est isolubilis: hõ est aīal. Scd̄a. ꝙ aliqualiter seipsam significet mediate vel imedidiate. defectu cuius ista nõ est insolubilis: tm̄ pater est. Tertia. ꝙ significet seipsam sub rõne falsi: ideo ista nõ est insolubilis: oīs ꝓpositio est affirmatiua. ¶ Aduerte vlterius ꝙ dicunt aliqui ꝙ ꝓpões insolubiles nõ sunt proprie ꝓpositiones: sed ꝓpões plures: vt ego dico falsum subordinatur istis duabus ꝓpõnibus indisiũctim captis: ego dico falsum. ⁊ hec ꝓpositio est falsa: demõstrando ꝑ ly h̃ primã ꝓpõneꝫ. Alius est modus dicendi ꝙ quelibet ꝓpositio insolubilis est vna copulatiua: cuius prima pars denotatur ꝑ insolubile: ⁊ illa demõstrat illam eandem ꝓpõnem: vt hec ꝓpositio: ego dico falsum. ⁊ hec ꝓpositio est falsa: demõstrando ꝑ ly hec primam ꝓpõnem. ⁊ isti duo modi sunt multum ꝓbabiles. Est tm̄ alius modus qui tenet ip̃as esse cathegoricas: sed ille est magis difficilis. ⁊ de istis aꝉs videbitur in insolubilibus. vnde tenẽdo scd̃m modum ꝓ nũc rñdetur ad dubium ꝙ talis est falsa. ad ꝓbationem dr̄ ꝙ ad ꝓpõnem esse veram nõ sufficit taliter esse qualiter significat: sꝫ requiritur taliter esse qualitercũqꝫ ipsa significat: ⁊ ꝙ nõ sit falsificãs seipsam. modo talis nõ est hmõi: igitur. Unde stat aliquã ꝓpõnem esse falsam que qualitercũqꝫ significatur esse ita est: ideo hoc nõ sufficit ad ꝓpõnem veram: sed cum hoc requiritur ꝙ nõ falsificet seipsam.

An ex vero sequaꝛ falsũ i aliqua bona ꝯña.

¶ Dubitatur scd̃o vtruꝫ in aliqua bona ꝯña ex vero sequatur falsum: siue sit in ꝓpositionibus insolubilibus siue nõ. ⁊ videtur ꝙ nõ per phm̃. i. prioꝝ. In oppositum arguitur posito casu ꝙ nõ sint nisi tres ꝓpões vl̃es: scꝫ oīs hõ est asinus. nullus hõ est aīal. ⁊ hec. oīs ꝓpositio vl̃is est falsa: tũc arguitur sic. bene sequitur. illa ꝓpositio vl̃is est falsa ⁊ illa: ⁊ non sunt plures: g̃ oīs ꝓpositio vl̃is est falsa. ꝯña pꝫ inductiue. ⁊ añs est verum ⁊ ꝯñs falsuꝫ: igitur. Item cõtradictorium ꝯñtis dicte ꝯñe repugnat añti: scꝫ aliqua ꝓpositio vl̃is non est falsa: igitur. ¶ Pro rñsione est aduertẽduꝫ ꝙ dicunt aliqui ꝙ in istis insolubilibus ex vero potest sequi falsuꝫ: sed aliter põt dici sm̃ aliũ modum ꝙ in bona ꝯñtia ex vero nõ sequitur falsum. Et faciliter rñdetur ad rões.

Solutio ꝓdicte difficultatis

¶ Ad primam dr̄ ꝙ ibi nõ arguitur inductiue cum consequẽs sit vna ꝓpositio hypothetica. põt etiam dici ꝙ ibi cõmittitur fallacia sm̃ quid ad simpliciter: qꝛ ꝑ añs exprimitur pars significati ꝯñtis ⁊ nõ totale significatum ꝯñtis. ex quo ꝯñs est vna ꝓpositio hypothetica copulatiua equiuꝉẽs isti: oīs ꝓpositio vl̃is est falsa: ⁊ hec est falsa: demõstrando ꝑ ly hec primam partem copulatiue. Ad ꝯfirmationeꝫ dr̄ ꝙ illa nõ est sua ꝯtradictoria: sed ista. oīs ꝓpositio vl̃is est falsa: que est disiũctiua de ꝑtibus ꝯtradicẽtibus partibus copulatiue.

Aliud dubiũ ꝺ ista oīs ꝓpõ ē affirmatiua: g̃ nulla est negatiua.

¶ Dubitatur tertio vtrũ ista ꝯsequentia sit bona. oīs ꝓpositio est affirmatiua: ergo nulla est negatiua. ¶ Arguitur primo ꝙ nõ: qꝛ possibile est añs esse verum ⁊ impossibile est ꝯñs esse veꝝ: igitur. añs pꝫ. nam possibile est illã esse veram: oīs ꝓpositio est affirmatiua: vt posito casu ꝙ solũ sit ista oīs ꝓpositio est affirmatiua: sed impossibile est illã est veram: nulla ꝓpositio est negatiua. quãdocũqꝫ formabitur ipsa est falsa: qꝛ significat ꝙ nulla ꝓpositio est negatiua: ⁊ tm̄ ipsamet est negatiua. ¶ In oppositum arguitur. qꝛ oppm̃ ꝯñtis repugnat añti: igitur. ¶ Rñdetur semper tenẽdo primũ moduꝫ ꝙ talis ꝯña nõ est bona: qꝛ ibi arguitur ab vna ꝓpõne ad vnã copulatiuam. ⁊ istud faciliter põt videri tenẽdo illum scd̃m modum. ¶ Et hec de scd̃o articulo.

Cõclusio rñdẽs ad ꝓdicta.

¶ Quãtum ad tertium sit cõclusio responsalis. phs sufficiẽter docuit soluere paralogismos extra dictioneꝫ. ⁊ hec cõclusio relinquitur satꝭ ꝓbata ex dictis. ¶ Ad rões. Ad primam dr̄ ꝙ minor est vera: loquẽdo de paralogismis quoꝝ solutio cadit supra aliquam premissaꝝ: sed paralogismi quoꝝ solutio cadit supra ꝯñam debẽt solui ꝑ interemptioneꝫ ꝯñtie. vñ non semꝑ opꝫ aliquam ꝓmissaꝝ sillogismi peccãtis in materia esse falsam: sꝫ sufficit ꝙ nõ sit magis probabilis q̃ꝫ conclusio. Ad scd̃am dr̄ ꝙ petitio principij bene peccat ꝯtra argumẽtationem ꝓbatiuam ⁊ ꝓprie dictam: sꝫ non cõtra argumẽtationem gñaliter dictam. Ad tertiam pꝫ solutio. Ad quartam negatur antecedẽs: ⁊ ad ꝓbationem dr̄ ꝙ aliquãdo ad interrogationem plures bene põt dari vna rñsio: non tm̄ sic est rñdendum ne videamur redargui apud assistẽtes. Et dico ꝙ talis responsio vna erit responsio vna: ⁊ hoc non est incõueniẽs. Ad quintam patet solutio. nam interrogatio plures neqꝫ ꝓpositio plures est ꝓpositio: cuꝫ non sit ꝓpositio vna. modo dictum est in textu ꝙ idem est propositio: ⁊ propositio vna.

¶ Celeberrimi viri magiſtri Petri Tatereti in totam logicam cum queſtionibus luculenta expoſitio finit feliciter.

¶ Huius operis cõmendatio.

Diuitias ſacre quiſquis ſpectare mineruę.
Et felix tantis iam cupis eſſe bonis.
Si ſapis eximios nunc amplexare libellos.
His poteris tutum diſcere qua ſit iter.
Iſte tibi clauem tradet: qua clauſa reſoluas.
Hoſtia: ſperatas mox aditurus opes.
Ergo age ⁊ exiguis eme docta volumina nūmis.
Atq; cupita breui culmina celle pete.

¶ Tabula questionum ⁊ dubiorum in hoc volumine contentorum.

¶ Et primo libri predicabilium.

Utrum logica sit scientia rationalis vna ⁊ ab alijs distincta — Folio primo.
Utrum logica sit modus sciendi — ij.
Utrum logica sit acquisita per logicam — ij.
Utrū logica sit sciā vna vel plures — eodem.
Utrum logica sit scientia practica vel speculatiua — eodem.
Utrum practicū ⁊ speculatiuū sint d[iffer]ē[nti]e essentiales notitie seu sciē in cōmuni — iiij.
Utrū sciā dicat[ur] practica ab obiecto vel fine. — eo.
Utrum idem habitus scientificus possit dici practicus ⁊ speculatiuus — eodem.
Utrum logica que est pars philosophie sit de argumentatione tanq[uam] de subiecto primo — v.
Quid sit subiectū in logica — vj.
Utrū logica sit de scd'is intētionib[us] — eodem.
Utrum logica sit vtilis honesta ⁊ necessaria ad acquisitionē aliarū scientiarum — eodem.
Utrum vle sit subiectum attributionis scientie libri predicabilium — vij.
Utrum tres questiones a quarū terminatione voluit se abstinere porphirius sint terminabiles per habitum logices — viij.
Utrū vlia sint ponēda in rerū natura. — eodem.
Utrum ponende sint nature cōes — ix.
Utrum acceptiones generis ⁊ diffinitiones sint sufficienter assignate — x.
Utrū illa sit ɔcedēda gen[us] est genus — xj.
Utrum natura cōmunis distinguat[ur] realiter a d[iffe]r[enti]a indiuiduali — eodem.
Utrū acceptiōes spēi ad diffinitiōes eius sint sufficienter a porphirio assignate — xiij.
Utrum ens sit aliquid commune vniuocum decem predicamentis — xiiij.
Utrū ista ppō debeat ɔcedi p[ar]ticipatiōe spēi plures hoīes sunt vnus hō — eodem.
Utrū illud qd' est indiuiduū sit indiuiduum ⁊ vnū numero p[er] aliquod positiuū — eodem.
Utrū diuisiones d[iffe]r[enti]e ⁊ ei[us] q[ui]nq[ue] diffinitōes magis p[ro]prie sint i[n] textu sufficiēter assignate. — xv.
Utrum secūda diffinitio differētie sit cōuertibilis cum differentia — xvj.
Utrū q[ua]libet q[ui]ditas cuiusl[ib]z spēi p[re]dicamētalis sit cōposita ex duabus realitatibus — xvij.
Utrum differētia sit spēs — eodez.
Utrum p[ro]prium ⁊ accidēs sint p[re]dicabilia ab alijs ⁊ a se inuicem distincta — eo.
Utrum aliquod accidens sit separabile ⁊ aliquod inseparabile — xviij.
An inherētia distinguat[ur] realr ab accidēte. — c.
Utruz p[ro]pria passio distingatur rea[lit]er ab illo cuius est passio — xix.
Utruz ɔueniētie⁊ d[iffe]r[enti]e q[ui]nq[ue] p[re]dicabiliuz sint a porphirio sufficienter assignate — xx.
Utrum tm̄ sint quinq[ue] vniuersalia — xxj.
Utrum p[re]ter distinctionem realem ⁊ rōnis sit ponēda aliqua alia distinctio. — eodez.
Utrū socrate nō existe: iste p[ro]pōnes sint ɔcedēde. socrates est rōnalis: socrates est hō — xxij.

¶ Sequunt[ur] q[uesti]ōnes ⁊ dubia libri p[re]dicamētorū.

Utruz de p[re]dicamētis sit sciētia logicalis ⁊ ab alijs distincta — Fo. xxij.
An scientia predicamentorū sit de rebus vel de vocibus — xxiij.
Utrum voces seu termini reponantur in predicamento — eo.
Utrum illa q[ue] reponūtur in p[re]dicamēto eodez modo reponātur — eodem.
Utrū diffinitōes. diuisiōes. ⁊ r[egu]le āte p[re]dicamētales sint sufficiēter i[n] textu assignate — xxiiij.
Utrum vniuocū sit equiuocuz: ⁊ ecōtra — xxv.
Utrū ɔcretū accidētale significet formā accidentalem vel subiectū — eo.
Utrū oē ɔcretuz dicatur denolatiuū — xxvj.
Utrum diuisio sub[stanti]e sit cōuenienter assignata in primam ⁊ secūdam — eo.
Utrum ɔ[diti]o[n]e quas ponit ph[ilosoph]us in textu sint formales vel materiales — xxvij.
Utrum aliquis hō sit prima sub[stanti]a — eo.
Utrum deus sit in p[re]dicamento — xxviij.
Utrū p[ro]prietates sub[stanti]e sint a ph[ilosoph]o i[n] textu sufficienter assignate — eodem.
Utrum aliqua sub[stanti]a sit in subiecto — xxix.
Utrū sub[stanti]a suscipiat magis ⁊ minus — eo.
Utrū ppō vocalis possit eē v[er]a vel falsa — eo.
Utrū diuisiones ⁊ p[ro]prietates quātitatis sint a ph[ilosoph]o sufficienter assignate — xxxj.
Utrum numerus predicamētalis sit res distincta a rebus numeratis — xxxj.
Utrum linea superficies ⁊ corpus sint spēs quātitatis continue — xxxij.
An multum et paucum magnum et paruum sint contraria — xxxiij.
Utrū diffinitiones ⁊ p[ro]prietates ad aliq[ui]d sint a ph[ilosoph]o sufficienter assignate. — xxxiiij.
Utrum oīs relatio sit reponibilis in predicamento ad aliquid — xxxv.
Utrum relatio sit res realis realiter distincta a suo fundamento — eodem.
Utrū sortes h[abe]n[s] plures filios habeat tot paternitates quot filios — eo.
Utrū diffinitiones spēs ⁊ p[ro]prietates q[ua]litatis sint a ph[ilosoph]o sufficienter assignate — xxxvij.
Utrum ⁊ quomodo aliqua forma dicatur suscipere magis ⁊ minus — xxxviij.
Utrū in intentiōe forme primus gradus corrūpatur in aduentu scd'i gradus — eodem.
Utrū diuisiōes ⁊ spēs q[ui]nq[ue] postp[re]dicamētorū sint a ph[ilosoph]o in textu ɔueniēter assignate — xl.
Utrum alia postpredicamenta ab oppositiōe sint sufficienter posita — xli.
Utrum oppositio sit aliquid vniuocū ad q[ua]tuor oppositiones — eodem.

¶ Questiōes ⁊ dubia librorū periarmenias.

¶ Utrū scripture ad placitū significēt voces ⁊ voces passiones anime ⁊ passiones anime naturaliter significent res — xlij.
Utrum enunciatio sit subiectum attributionis huius scientie — xliij.
Utruz in sola cōpositiōe vel diuisione intelle-

ctus sit veritas vel falsitas fo.eodem.
Utrum veritas & falsitas sint res distincte a propositione mentali eodem.
Utrum diffinitiones nois & vbi sint in textu sufficiēter assignate xliiii.
An nomen infinitū sit nomen ſm logicū. eo.
Utrum vba impsonalia & vba excepte actionis sint vba apud logicum xlv.
Utrum pnola sint nōia ſm logicum eo.
Utrum nomen infinitū sit quid cōplexum vel incōplexum eodem.
Utrum diffinitio orōnis & enūciationis sint a pho sufficiēter assignate xlvi.
Utrum ppositio mētalis sit realiter cōposita ex pluribus notitijs xlvii.
Utrum aliqua ppositio sit cōposita ex pluribus propositionibus eodem.
Utrum propositio vniversalis equivaleat hypothetice copulative eodem.
Utrum spēs oppōnis & leges eaꝝ sint a pho in textu sufficiēter assignate xlviii.
Utꝝ due ɔ̄rie possint simul esse vere xlix.
Utrum due contradictorie possint simul esse vere vel false eodē.
Utꝝ due subcōtrarie possint simul eē false. l.
Utrum aliq̄ ppositio de futuro ɔtingenti sit determinate vera aut falsa eodē.
Utrum omne futurū ɔtingens sit aliqualiter determinatū anteq̄ ponatur in esse li.
Utrum aliqđ futurum cōtingens sit necessario futurum eodem.
Utrum ista ppositio sit vera: omne qđ est q̄n est necesse est esse lii.
¶ Questiōes & dubia ſcđi peryarmenias.
Utrum a negativa de pđicato finito ad affirmativam de pđicato infinito sit bona consequentia: & econtra fo.liii.
Utrū a negativa ad affirmativā subiecto manente eodē & pđicato variato penes finitū & infinitum valeat ɔsequētia liiii.
Utꝝ ad habēdū ɔ̄dictionem in modalibus necesse sit ferre negationē ad modū lv.
Qualiter accipienda sit oppositio in modalibus ppositionibus lvi.
Utrum isti modi necessario & impossibile ampliēt ad q̄libet tēpus eo.
Utrum ppōnes de cōtingenti debeāt ordinari cum alijs ppōnibus aliorum modorū ſm equipollentias lvii.
Utꝝ ɔtrarietas in enūciatiōibus sit sumēda penes ɔtrarietatem extremoꝝ eodem.
Utrum enūciatiōes vocales & scripte eodem modo ɔtrariētur sicut mētales lviii.
Utꝝ argumētum a trāsmutata ppositione teneat vbiter in oībus terminis eodem.
Utꝝ sit veꝝ q̄ omne veꝝ omni vero cōsonat: & q̄ nullum verū repugnat vero eodē.
¶ Sequuntur questiones & dubia libri primi priorum.
Utrum diffinitiōes silli termini & ppōnis sint a pho sufficiēter assignate fo.lix.
Utrum sillis simpliciter dictus sit subiectum scientie librorum priorum lx.
Utrum oīs bonus sillis reguletur per dici de omni vel p dici de nullo eodem.
Utrum sillogismus expositorius teneat in qualibet figura eodem.
Utrū regule de ɔversione ppōnum de inesse sint a pho sufficiēter assignate lxi.
Qualr ɔvertēde sunt ppōnes modales. lxii.
Utrum quattuor modi prime figure sint consequentie formales lxiii.
Utrum ponenda sit quarta figura distincta ab alijs figuris lxiiii.
Utrum ponenda sit quarta figura distincta ab alijs lxv.
Utrum ex puris pticularibus aliquid sequatur: & etiā ex puris negativis eodē.
Utꝝ in oī cōbinatiōe inutili sint dabiles termini in quibus oī & in quib' nulli eo.
Utrum ex ambabus de necessario: vel ex vna de necessario & alia de inesse valeat sillogism' in omni figura lxvi.
Utꝝ eodem mō sit sillogisandū ex vna de necessario & alia de inesse in pria figura eo.
Utꝝ ex vna de necessario & alia de inesse i scđa figura seq̄tur ɔclusio de necessario lxviii.
Utrum in tertia figura valeat mixtio ex vna de necessario & alia de inesse eo.
Utrum diffinitio contingentis sit a pho sufficienter assignata lxix.
Utꝝ ppō de ɔtingēti ad vtrūlibet possit converti in oppositā qualitatem lxx.
Utrū aristoteles sufficiēter docuerit oēm sillogismū esse alicuius figure lxxiiii.
Utrum sit dāda ars inueniēdi medium ad sillogisandū quālibet ppōnem lxxv.
Utꝝ in quolibet sillō necesse sit alteram premissaꝝ esse vniversalem eodem.
Utrum dyameter sit assymeter eodem.
Utrum regule de formatiōe silloꝝ ex ppōnibus de obliquis & ppōnibus reduplicativis & ppōnibus de terminis finitis sint sufficiēter assignate a pho lxxvii.
Qualr arguēdū sit ex terīs infinitꝭ lxxviii.
¶ Questiones & dubia ſcđi prioꝝ.
Utrum tres prie potestates silloꝝ sint a pho sufficiēter assignate lxxix.
Utꝝ sills circularis sit bon' possibilis eo.
Utrum ex veris possit sequi falsum lxxx.
Utrum ad idem affirmatū & negatum sequatur idem eodem.
Utꝝ sills ɔversivus: sills ad impossibile: & sills ex oppositis sint boni sillogismi lxxxi.
Utrum diffinitio sillogismi p impossibile sit a pho sufficiēter assignata lxxxii.
Utrū vlis affirmativa possit probari p sillm ad impossibile eodem.
Utrum sillogismus ex oppositis sit bonus sillogismus & vtrū quelibet cōclusio sillogismi ex oppositis sit falsa eodē.
Utꝝ pho sufficiēter determinet de peccantibus circa potestates silloꝝ lxxxv.
Utrum inductio sit bona ɔse[illegible]tia eo.

Utrum inductio sit cõsequentia formalis: ad
dendo etiã particulã: ꝛ sic de aliis lxxxv.
¶ Questiões ꝛ dubia libri primi posterioꝝ.
Utrum ois doctrina ꝛ ois disciplina fiat ex
preexistẽti cognitione Fo. lxxxv.
Utꝝ sint tñ due precognitiões principiorũ
materialium ingredientium demõstrationez
scz quid est ꝛ qz est lxxxvj.
Utꝝ maiore ꝛ minore simul cognitis: necesse
sit simul tpe cognoscere cõclusionez eo.
Utruz diffinitiões scire ꝛ demõstrationis sint
a pħo sufficiẽter assignate lxxxvij.
Utrum sit necesse magis credere principiis
ꝙ conclusioni lxxxviij.
Utrum diffinitiõis dignitatis ꝛ suppõnis sint
a pħo sufficiẽter assignate eodez.
Utꝝ sit possibile demõstrare circulariter. eo.
Utrum diffinitiões de omni vlis modoꝝ p se
conueniẽter assignẽtur a pħo lxxxix.
Utrum differentia superior predicetur per se
de differentia inferiori. ꝛ vtrum differentia p
se includat genus xc.
Utrum ois ꝓpositio in qua ꝑdicatur passio
de subiecto sit demõstrabilis eo.
Utrum ꝯclusio demõstrationis possit sciri an
te actualem demõstrationem eo.
Utrum demõstratio ꝓcedat ex necessariis et
incorruptibilibus xcj.
Utrum scibile sit eternum ꝛ perpetuum ꝛ in
corruptibile xcij.
Utrũ illud de quo habemus sciẽtiam sit ipsa
conclusio. vel vtrum sit res significata ad ex
tra per talem cõclusionem eodez.
Utrum contingat demõstratorem descẽdere
de genere in genus eodez.
Utꝝ scia subalternata dicat̃ ꝓp͠ie scia. xciij.
Utruz regula aristotelis sit vera in qua dr ꝙ
si affirmatio sit causa affirmationis: ꝛ nega
tio erit causa negationis eodem.
Utrum deficiente nobis aliquo sensu a natu
ra necesse sit deficere sciẽtiam de sensibilibus
illius sensus xcv.
Utrum de eodez obiecto possit hr̃i scia ꝛ opi
nio simul ꝛ semel vel successiue xcvj.
Utruz de fortuna ꝛ casu: ꝛ etiã de aliis q̃ sunt
a casu ꝛ fortuna sit sciẽtia xcvij.
¶ Questiones ꝛ dubia secũdi posterioꝝ.
Utꝝ tñ sint q̃tuor q̃nes ꝓ scibiles. xcviij.
Utrum ois questio sit q̃stio medii eo.
Utrum questio quid est ꝛ ꝓpter quid est sint
questiones per demonstrationem vere scibi
les adinuicem distincte. eodem.
Utrum questio si est sit terminabilis per de
monstrationem xcix.
Utrum quodquid est possit demonstrari ali
quo modo de eo cuius est. c.
Utꝝ ad ad assentiẽduz pfecte alicui ꝯclusioni
requirat̃ ꝙ sciam⁹ oẽs cas ꝯclusionis eo.
Utrum per quãlibet causam possit demõstra
ri effectus eo.
Utrum quodquid est possit demõstrari de eo
cuius est per illud quodquid est cj.
Utrum diffinitio subiecti sit medium in de
monstratione ꝓpter quid ꝛ potissima cij.
Utꝝ aliqd euidẽter possit a nobis cognosci. ciij.
Utrum aliqd principium possit nobis esse eui
dens aliqua euidentia eo.
Utruz diffinitio subiecti vel diffinitio passio
nis sit ꝓprium mediũ demõstrationis ꝓpter
quid ꝛ potissime eo.
¶ Questiones ꝛ dubia in libris
thopicorum contenta.
Utrum sillᵐˢ dialeticus sit subiectum adequa
tum sciẽtie libri thopicoꝝ Fo. ciij.
Utrum sillᵐˢ peccãs in materia: ꝛ sillᵐˢ peccãs
in forma sint boni sillogismi ciiij.
Utrum idez sillogismus possit esse dialeticus
ꝛ demonstratiuus eodem.
Utrum dialetica sit vtilis ad obuiationes ꝛ
ad s̃m pħiam disciplinas eodez.
Utrum numerus ꝑdicatoꝝ cũ eoꝝ diffinitio
nibus sit sufficiẽter assignatus cv.
Utrum quattuor ꝑdicata sufficiẽter diffiniã
tur a pħo cvj.
Utꝝ spẽs sit ꝑdicatuz ab aliis distinctũ eo.
Utꝝ q̃lz ꝑdicatuz habeat aliqd annexũ. eo.
Utꝝ diffinitiões ꝓpõnis dialetice ꝛ ꝓblema
tis sint a pħo sufficiẽter assignate cvij.
Utꝝ tñ sint due spẽs argumẽtatiõis cviij.
Utrum tñ sint quattuor instrumẽta abũdan
di in sillogismis dialeticis eodẽ.
Utrum in accidentibus ab inesse ad esse va
leat cõsequentia cix
Utꝝ a gñe ad spẽz valeat ꝯña: ꝛ ecõtra cx.
Utꝝ ista ꝯña valeat: parisiꝰ ꝛ rome vẽditur pi
per: g̃ parisiꝰ ꝛ rome vẽditur aliqd eo.
Utꝝ ad destruẽdũ vel ꝯstruẽduz multiplex o
porteat ꝯstruere vel destruere i vtroq͡ꝫ sensu. e.
Utruz ꝯña ecõtrario teneat in cõtradictoriis
ꝛ non cõsequentia in ipsa cxj.
Utꝝ illa ꝯsideratio in qua dr ꝙ si aliqd appo
nat̃ alicui qd priꝰ nõ erat tale ꝛ appositũ red
dat ipz tale. vtꝝ illd qd apponit̃ sit tale. cxij.
Utum locus a positiuo ad cõparatiuum va
leat: ꝛ ecõuerso eo.
Utrum arguẽdo a dicto s̃m quid ad dictum
simpliciter sit bonus locus. eo.
Utrum considerationes posite a philosopho
sint sufficientes cxiij.
Utrum bonũ ex circũstantia sit magis eligẽ
dum ꝙ bonum necessarium eo.
Utꝝ ille maxie sint vere bonũ nobiliꝰ est ma
gis eligẽduz bono minꝰ nobili: ꝛ si oẽs essemꝰ
iusti nõ indigeremus fortitudine eo.
Utrum ista ꝯña sit bona: aliud ab aĩali cur
rit: g̃ aliud ab hoie currit eo.
Utruz susceptio magis ꝛ minus in formis in
tensibilibus ꝛ remissibilibus fiat p additio
nem gradus ad gradum. cxiiij.
Utrum illud sit albius quod est nigro imper
mixtius eo.
Utrum ꝯ͂ria possint simul esse in eodez subie
cto ꝛ in eadem pte subiecti cxv.
Queritur que forme sint cõtrarie: ꝛ que nigre

do ꝯtrariat albedini in pariete eodem.
Utrū ꝯsiderationes posite ad terminādū p=
blemata gñis sint sufficient̄ assignate cxvj.
Utrū spēs pticipet gen⁹ ſm qd ⁊ vtrū eadem
spēs possit esse in diuersis generib⁹ eodem.
Utrū ens sit genus ad omnia entia eodem.
Utrū ista ꝯña valeat sortē ꝯtigit nō currere:
ergo sortem contingit currere eodem.
Questiōes ⁊ dubia in libris elēchoꝝ ꝯtēta.
Utrū de elencho sophistico sit scia spālis tanꝗ̄ de subō attributionis huiꝰ scie cxviij.
Utrum iste terminꝰ canis equiualeat aggregato ex istis tribus terminis animal latrabile sydus celeste belua marina eodem.
Utrum sint tm̄ sex fallacie in dictione ⁊ septē extra dictionem eodem.
Utrum aliqua oratio sit distinguenda in qua ponitur terminus equiuocus cxix.
Utrū ꝯpō diuisio accētꝰ ⁊ figura dictiōis sint fallacie abinuicē ⁊ ab alijs distincte cxx.
Utrꝫ aliq̄ ꝓpō mētalis sit distiguēda. eodem.
Utrum ista sit concedenda sortes est equum non currere eodem.
Utrū terminꝰ equocꝰ in aliqua ꝓpōne possit distribui p quolibet suo significato eodem.
Utrū ois sill'is sophisticꝰ sit bonꝰ sill'is cxxj.
Utrū dyaletica nō sit alicuiꝰ gñis determinati nec alicuiꝰ ꝯclusionis ostensiua cxxij.
Utrꝫ spēs apposita gñi causet nugatōēꝫ. eodē
Utrū sill'is temptatiuꝰ sit sill'is sophisticꝰ eodē.
Utrū sint tm̄ duo modi soluēdi ꝑalogismos scꝫ ꝑ interemptionē ⁊ ꝑ destructionē cxxiij.
Utrum ista sit concedenda ad disputandum vocaliter requiritur sermo cxxiiij.
Utrū ois ꝓpositio in qua ponit̄ terminus equiuocus sit distinguenda eodem.
Utrum ista sit concedenda sine quacunqꝫ distinctione homo est pictus eodem.
Utrum phus sufficienter doceat soluere paralogismos extra dictionem cxxv.
Utrū hec propositio ego dico falsum sit vera vel falsa supposito ꝙ nihil aliud dicā. cxxvj.
Utrum in aliqua bona ꝯsequētia ex vero sequatur falsum eo.
Utrūꝫ ista ꝯña sit bona. ois ꝓpositio est affirmatiua: ergo nulla est negatiua eodeꝫ.

Finis tabule.